

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları (40)
Yayına Hazırlayan: Dokümantasyon Merkezi

ISBN : 975-7217-49-2

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türk Medeni Yasasına göre kurulmuş, hükümet dışı ve bağımsız bir kuruluştur. Statüsü 30 Aralık 1990 tarihli ve 20741 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

BULUŞ Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri
Tel : (312) 222 44 06 • Faks: 222 44 07

TİHV
Türkiye İnsan Hakları Vakfı

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI
RAPORU 2004

Ankara, 2005

TİHV GENEL MERKEZİ

Menekşe 2 Sokak No: 16/11 06440 Kızılay-ANKARA
Tel: 312-417 71 80
Faks: 312-425 45 52
E-Posta: tihv@tr.net
Web: www.tihv.org.tr

TİHV İSTANBUL TEMSİLCİLİĞİ

Sıraselviler Caddesi Hocasade Sokak No: 8 Beyoğlu-İSTANBUL
Tel/Faks: 212-249 30 92 • 251 71 29
E-posta: ihvist@tnn.net

TİHV İZMİR TEMSİLCİLİĞİ

Mimar Sinan Caddesi 1432. Sokak No: 5/10
35230 Alsancak-İZMİR
Tel/Faks: 232-463 46 46 • 463 91 47
E-posta: tihvizm@dsl.ttnet.net.tr

TİHV ADANA TEMSİLCİLİĞİ

Kurtuluş Mah. 19. Sokak Ferihan Tekeli Apt. A Blok No: 23/2 ADANA
Tel/Faks: 322-458 85 66 • 457 65 99
E-posta: tihvadana@yahoo.com

TİHV DİYARBAKIR TEMSİLCİLİĞİ

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartmanı Kat: 1 No: 2
Yenişehir-DİYARBAKIR
Tel/Faks: 412-228 26 61 • 228 24 76
E-posta: tihvdbakir@ttnet.net.tr

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ.....	1
K Ü R T S O R U N U	5
DEP Milletvekillerinin Yeniden Yargılanması	5
Topluma Kazandırma Yasası	12
Canlı Kalkanlar	18
1- KÜRT SORUNU VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	20
Kürtçe'nin Kamusal Alanda Kullanımına Yönelik Engellemeler	20
Kürtçe'nin Öğretilmesi	22
Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın	24
Kürtçe Adların Kullanımı	26
2- OHALİN ARDINDAN BÖLGEDE İNSAN HAKLARI	29
Toplu Mezarlar	33
Kimyasal Silah İddiası	36
Muğlalı Olayı	37
Ölümlü Olaylar	38
Koruculuk Uygulamaları	45
Abdullah Öcalan	49
3- ZORUNLU GÖÇ	56
Köy Boşaltma İddiası	60
Diğer Baskı ve Olaylar	61
AIHM Kararları	63
Sığınma Hakkı ve Mültecilerin Durumu	65
Ölümlü Sonuçlanan Olaylar	66
Y A Ş A M H A K K I	69
Ölüm Cezası	69
1- YARGISIZ İNFAZ, DUR İHTARI, RASGELE ATEŞ AÇMA OLAYLARI	72
Yargısız İnfaz Davaları	85
2- FAILİ MEÇHUL CİNAYETLER	88
Abdülkadir Aygan'ın İtirafı	92
Susurluk	101
3- KARA MAYINLARI	108
4- SİLAHLI ÇATIŞMALAR	112
5- YASADIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI	124
Siyasi Davalar	133
6- SİVİL ÇATIŞMALAR	138
K İ Ş İ G Ü V E N L İ Ğ İ H A K K I	143
Yasal ve İdari Düzenlemeler	145
1- KAYIPLAR	158
2- GÖZALTINDA ÖLÜM OLAYLARI	162
Gözaltında Ölüm Davaları	163
3- İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE OLAYLARI	169
İşkence Davaları	200

CEZAEVLERİ VE İNSAN HAKLARI	217
Yasal ve İdari Düzenlemeler	217
1- ÖLÜM ORUCU VE F TİPİ CEZAEVLERİ	221
F Tipi Cezaevi Protestoları ve Ölüm Orucu Destekçileri	222
Affedilmeyen, Yeniden Tutuklanan Hükümlüler	223
2- CEZAEVLERİNDE ÖLÜMLER VE OLAYLAR	230
Cezaevlerinde Olaylar	233
3- CEZAEVLERİNDE BASKILAR	235
Tedavisi Engellenen Mahkumlar	243
Tutuklu Yakınlarına Baskılar	245
4- CEZAEVİ DAVALARI	247
DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	253
Yasal ve İdari Düzenlemeler	253
1- İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	257
Davalar ve Soruşturmalar	257
Yargılanan Gazeteciler	265
AlHM Kararları	298
Yasaklanan Kitaplar ve Davalar	300
Kültür-Sanat Etkinliklerine Yönelik Engellemeler	304
2- İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ	305
Yayın Kuruluşlarına ve Gazetecilere Yönelik Baskılar	307
Diğer Olay ve Baskılar	311
Toplatılan Yayınlar	317
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Uygulamaları	317
TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ	321
8 Mart Dünya Kadınlar Günü	322
Newroz Kutlamaları	322
1 Mayıs İşçi Bayramı Kutlamaları	323
Dünya Barış Günü	324
İşçi ve Memur Eylemleri	325
NATO Karşıtı Gösteriler	334
ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	343
Yasal ve İdari Düzenlemeler	343
1- İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA BASKILAR	345
2- 28 MART YEREL SEÇİMLERİ	349
3- SİYASİ PARTİLER	356
4- MESLEK ÖRGÜTLERİ VE SENDİKALAR	363
5- SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE SİVİL İNİŞİYATİFLER	365
E K L E R	371
Ek 1- 9. Uyum Paketi (5218 sayılı yasa)	371
Ek 2- 5187 Sayılı Basın Yasası	374
Ek 3- 5253 Sayılı Dernekler Yasası	378
Ek 4- Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik	384
Ek 5- 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yasa	386

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği	MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
AIHK	Avrupa İnsan Hakları Komisyonu	MIT	Milli İstihbarat Teşkilatı
AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	MKM	Mezopotamya Kültür Merkezi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	MLKP	Marksist Leninist Komünist Parti
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi	MYK	Merkez Yürütme Kurulu
AKPM	Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi	OHAL	Olağanüstü Hal
ANAP	Anavatan Partisi	ÖDP	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
BBP	Büyük Birlik Partisi	ÖZGÜR PARTİ	Özgür Toplum Partisi
BM	Birleşmiş Milletler	PKK	Kürdistan İşçi Partisi
BMMYK	BM Mülteciler Yüksek Komiserliği	PM	Parti Meclisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	RP	Refah Partisi
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu	RTÜK	Radio ve Televizyon Üst Kurulu
ÇGD	Çağdaş Gazeteciler Derneği	SES	Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası
ÇHD	Çağdaş Hukukçular Derneği	SHP	Sosyal Demokrat Halk Partisi
DBP	Demokrasi ve Barış Partisi	SDP	Sosyalist Demokratis Partisi
DEHAP	Demokratik Halk Partisi	SIP	Sosyalist İktidar Partisi
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemesi	SP	Saadet Partisi
DHKP-C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi	SPY	Siyasi Partiler Yasası
DISK	Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu	TBB	Türkiye Barolar Birliği
DSP	Demokratik Sol Parti	TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
DYP	Doğru Yol Partisi	TCY	Türk Ceza Yasası
EĞİTİM-SEN	Eğitim, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası	TGC	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
EMEP	Emeğin Partisi	TIHV	Türkiye İnsan Hakları Vakfı
ESP	Ezilenlerin Sosyalist Platformu	TIKB	Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği
FP	Fazilet Partisi	TIKKO	Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
GKK	Geçici Köy Korucusu	TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
GÖÇ-DER	Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği	TMY	Terörle Mücadele Yasası
HABER-SEN	Basın Yayın ve İletişim Emekçileri Sendikası	TDP	Toplumcu Demokrasi Partisi
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi	TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
HAK-PAR	Haklar ve Özgürlükler Partisi	TTB	Türk Tabipleri Birliği
HEP	Halkın Emek Partisi	TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HPG	Halk Savunma Güçleri	TÜM-YARGI-SEN	Tüm Yargı ve İnfaz Kurumları Çalışanları Sendikası
IHD	İnsan Hakları Derneği	YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	YSK	Yüksek Seçim Kurulu
IP	İşçi Partisi		
KADEK	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi		
KDP	Kürdistan Demokrat Partisi (Kuzey Irak)		
KESK	Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu		
KHK	Kanun Hükmünde Kararname		
KONGRA-GEL	Kürdistan Halk Kongresi		
MAZLUM-DER	İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği		
MGK	Milli Güvenlik Kurulu		

KÜRT SORUNU

HPG'nin (Halk Savunma Kuvvetleri), 1 Eylül 1998 tarihinde ilan edilen "tek taraflı ateşkesi" 1 Haziran günü sona erdirmeye kararı, Abdullah Öcalan'ın AIHM Büyük Daire'de görülen davası ve cezaevi koşulları, DEP milletvekillerinin Ankara DGM tarafından bir kez daha aynı cezaya mahkum edilmesi eksenli tartışmalar nedeniyle "Kürt Sorunu", 2004 yılında da gündemin üst sıralarında tartışılan konulardan biri oldu.

Almanya'da yayımlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 13 Mayıs günü yayınlanan haberde, HPG'nin "Ateşkes ilkesine tek taraflı riayet etmekteyiz. Ancak bu durumun daha fazla böyle gitmeyeceği açıktır" açıklaması yer aldı. Bunun ardından HPG, 29 Mayıs günü de ateşkesin sona erdiğini duyurdu. HPG'nin açıklamasında şöyle denildi:

"Tek amacımız, Önderliğimizin (Abdullah Öcalan) büyük bir özveri ve çabayla geliştirmeye çalıştığı barış ve demokrasi ortamının yaratılarak Kürt sorununa yönelik çözüm adımlarının atılmasıdır. Ancak bunun yerine barış ve demokrasinin mimarı olan Başkan Apo'nun ağır zindan koşullarında tecridini, Kürt halkının baskı ile sindirilmesini, meşru savunma güçlerimize yönelik imha operasyonlarını yaşamaktayız. Bu politikaların herhangi bir şekilde kabulü ya da buna ses çıkarmama, özgürlük onurumuzun yitirilmesi anlamına gelecektir. Türk devletinin yetkili kurumları, bu uygulamalardan vazgeçinceye ve demokratik çözüme ilişkin somut adımlar atuncaya kadar HPG olarak bize karşı başlatılan bu savaşa daha kapsamlı bir şekilde meşru savunma temelinde karşılık verme hakkımızı kullanacağımızı, tüm kamuoyuna ilan ediyoruz. Önderliğimizin çağrısı üzerine 1 Eylül 1998 tarihinde resmen başlattığımız ve 2 Ağustos 1999 tarihinde gerilla güçlerimizi Türkiye sınırları dışına çekerek kapsamını genişlettiğimiz tek taraflı ateşkes taahhüdümüz, Türk devletinin son süreçte sergilediği siyasi ve askeri yaklaşımlardan kaynaklı olarak ortadan kalkmıştır. 1 Hazirandan itibaren bu taahhüdümüz geçerliliğini yitirmiş olacaktır."

Böylece 2003 yılı Kasım ayında KADEK'in kendini feshetmesi ve Kongra-Gel'in kurulması ile birlikte

ayrılarak "özerk bir yapı" oluşturan HPG, 1 Eylül 1998 tarihinde ilan edilen "tek taraflı ateşkesi" 1 Haziran günü itibarıyla durdurmuş oldu. PKK, ilk olarak 20 Mart-15 Nisan 1993 tarihleri arasında ateşkes ilan etmişti. Ateşkes, Mayıs ayında sona ermişti. İkinci ateşkes ise 15 Aralık 1995 tarihinde ilan edilmişti. Bu ateşkes de 16 Ağustos 1996 tarihinde sona ermişti.

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Armitage, 13 Ocak günü yaptığı açıklamada, PKK ve KADEK'in ardından kurulan KHK ve Kongra-Gel örgütlerinin, ABD Göç ve Milliyet Yasası kapsamında "yabancı terörist örgüt" kapsamına alındığını açıkladı. ABD Resmi Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe giren karar ile ABD yönetimine KHK/Kongra-Gel'e karşı operasyon düzenleme yetkisi verildi. Karara göre, örgütün ABD'deki paraları ve malvarlıkları da dondurulabilecek. 18 Ocak günü yayınlanan Özgür Gündem gazetesindeki bir haberde de, Kongra-Gel Dış Politika Komitesi'nden yapılan yazılı açıklamada, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın aldığı kararın yeniden ele alınması ve düzeltilmesinin istendiği belirtildi.

ABD'nin 2003 yılı İnsan Hakları Raporu 25 Şubat günü yayınlandı. Raporun Türkiye bölümünde "Solcu ve Kürt insan hakları savunucularının daha çok işkenceye maruz kaldığı" anlatıldı. Raporda ayrıca, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki 60 bin korucu arasında, uyuşturucu kaçakçılığı, tecavüz, yolsuzluk, hırsızlık ve insan hakları ihlalleri gibi suçların yoğun olarak görüldüğü ve jandarmanın korucuları yargıdan koruduğu savunuldu. Raporda, daha önce kaybolmuş kişilerle ilgili bir ilerleme sağlanamadığına da dikkat çekildi.

Bu arada Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ABD'de temaslarda bulunduğu Ocak ayı sonlarında, basına Irak'taki ABD birliklerinin PKK'nin siyasi kanadı Demokratik Çözüm Partisi'ne operasyon düzenlediği yönünde haberler yansıdı. Başbakan Erdoğan da ABD gezisini değerlendirirken, şunları söyledi:

"ABD'nin terörle ortak mücadeledeki anlayış birliği hususunda bilindiği gibi, bizim topluma kazandırma yasasındaki çok önemli konulardan birisi Mahmuriye kamplarıydı. Bu konuyla ilgili anlaşmayı dışişleri

bakanlıkları yapmış durumda. İlk somut adım da böylece atılmış oldu. Bunun yanında Irak'ta özellikle Kongra-Gel'in terör örgütü sayılmasının açıklanması da bizim için büyük önem arz ediyor. Bundan sonraki süreçte hiçbir zaman terör örgütleriyle uyum içerisinde olmak veya onlara herhangi bir tolerans tanımak mümkün değil. Terörle mücadele konusunda ABD yönetiminin kesin tavırlı olduğunu gördüm. Mahmuriye'yle ilgili olan ve Kongra-Gel kararı önemli bir adımdır."

Şubat ayında gazetelerde, Kongra-Gel üst düzey yönetici ve üyeleri arasında görüş ayrılıkları çıktığı, örgütün bölündüğü yolunda haberler yayınlandı. Mart ayı içinde de, Nasname adlı internet sitesi kaynak gösterilerek çeşitli gazetelerde yayınlanan

haberlerde, Kongra-Gel yöneticilerinden Osman Öcalan, Kani Yılmaz ve Nizamettin Taş'ın yanlarında bir grupla beraber örgütten ayrılarak ABD askerlerine sığındıkları iddialarına yer verildi.

Bu tür haberler üzerine İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 2 Mart günü yaptığı açıklamada, kendilerine bu yönde bir bilgi gelmediğini belirterek, "Birkaç gündün beri bu tür söylentiler var. Ancak bize ulaşan bir bilgi yok. Görsel ve yazılı basında bu yönde haberler yer alıyor. Daha önce de Topluma Kazandırma Yasası ile örgüt içerisinde bir kızgınlık olmuştu. Bu konuda bölünme yaşanıyor." dedi. Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar ise iddiaları yalanladı.

Kandil Dağı'nda Ayrılık (Murat Yetkin-5 Mart 2004/Radikal)

PKK, 'reformist, sağcı' ilan edilen Osman Öcalan ve Nizamettin Taş'ın görevlerini dondurdu. Öcalan'a göreyse rakipleri muhafazakâr ve solcu. Şimdi gözler İmralı'da.

Geçtiğimiz günlerde bazı internet siteleri aracılığıyla Türk basınına yansıyan 'Osman Öcalan 100 adamıyla Amerikalılara teslim oldu' haberi gözleri yine örgütün Kuzey Irak'taki karargâhına ve orada neler olduğuna çevirdi.

Ankara'daki ABD Büyükelçiliği kaynakları, bilgileri olmadığını söyledi. 1 Mart'ta Türk Dışişleri ABD yönetiminden resmen bilgi istedi. Açıklama, ABD Dışişleri Sözcüsü Richard Boucher tarafından Washington'da yapıldı: Ellerinde bilgi yoktu. 2 Mart'ta Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün konuyu soran gazetecilere muzipçe gülümseyerek "İzlemeye devam edin" demesi, Osman Öcalan'ın Amerikalılara teslim olduğu ve onlar tarafından Ankara'ya teslim edildiği söylentilerini artırdı. Genelkurmay Harekât Başkanı Korgeneral Metin Yavuz Yalçın, 3 Mart'ta Radikal muhabiri Tolga Akıner'in sorularına "Bizde böyle bir bilgi yok" yanıtını verdi.

Peki, olayın perde arkasında ne vardı? Haberler nereden kaynaklanıyordu? Osman Öcalan neredeydi, ne yapıyordu?

İçten içe aylardır süren tartışmayı kamuoyuna yansıtan gelişme, PKK'nın şimdilerde taşıdığı ismiyle Kongre-Gel (Halk Kongresi) genel başkanlığının 25 Şubat 2004'te yayımladığı bir bildiri oldu. Genel başkanlığını eski DEP Milletvekili Zübeyir Aydar'ın yaptığı örgüt, başkan yardımcıları Osman Öcalan ve Nizamettin Taş ile yürütme kurulu üyesi Hıdır Yalçın'ın görevlerinin dondurulduğunu, disiplin kuruluna verileceklerini duyuruyordu.

Gereğe olarak bu üç yöneticinin 'güvenli olmayan bölgede, alıştığımız hayat biçiminin dışına çıktığı' gösteriliyordu. Öcalan ve Yalçın, örgütün 9-10 Şubat'ta Kuzey Irak'ta, KDP ve KYB kontrolündeki Kandil Dağları'ndaki toplantısına katılmamıştı.

Taş ise örgüt içindeki çatışmalarda bardağı taşıran bir konuda Öcalan ile suç ortağı olarak görülüyordu. Konu, PKK'nın KADEK ismini terk edip, Kongre-Gel adıyla yeniden örgütlenmeyi kararlaştırdığı 27 Ekim-6 Kasım toplantıları ardından gündeme oturmuştu. Kongre aslında örgüt içi kutuplaşmanın ilk göstergelerinin ortaya çıkmasına da neden olmuştu. PKK'yı Abdullah Öcalan ile birlikte kuran kuşaktan olan ve yıllardır dağlarda çarpışıp Türkiye'deki kanlı saldırılara yönlendirmek üzere militan yetiştiren ekibin güçlü isimleri yönetim dışı kalmıştı. Aydar gibi silahlı mücadeleden gelmeyen bir ismin başkan seçildiği kongrede, ABD ile çatışmadan kaçınma ve uzlaşma yoluyla geçici savunun Osman Öcalan, eski Avrupa sorumlusu Faysal Dunlayıcı, Nizamettin Taş gibi isimler yönetime gelmişti. Eski tüfeklerden Duran Kalkan ve Murat Karayılan, 11 kişilik yürütme kuruluna girebilirken, Cemil Bayık ve Mustafa Karasu gibi isimler tamamen sistemin dışında kalmıştı.

Osman Öcalan evlendi

Gerilim, kongre sonrasında Osman Öcalan'ın ilan ettiği 'Sosyal Reform Projesi' ile açığa çıktı. Reform projesiyle Öcalan, örgütün militanları bir arada tutma doktrini olan 'profesyonel devrimci' kavramını bir yana bırakıyordu. "35 bin kişiyi etkileyebiliyoruz. Bunu en az 350 bin yapalım, genişleyelim" diyen Öcalan, artık militanların tüm yaşamlarını örgüte ve mücadeleye adanmasının gerekmediğini, örneğin örgütteki evlenme yasağının kaldırılmasını söylüyordu. 45 yaşında, 120 kiloluk obez bir gerilla lideri olan Öcalan, bu sözlerin benzerini 19 Aralık 2003'te Medya TV'deki bir programda söyledikten bir ay kadar sonra, kendisinden 20 yaş küçük, İran Kürdü bir PKK militanı ile evlendiğini duyurdu. Onu, yine yarı yaşında bir militanla evlenen Nizamettin Taş izledi. Öcalan ve Taş'ın diğerleri gözünde suç ortağı görülmesinin bir nedeni de buydu.

Bu gelişme bardağı taşıran damla oldu.

Duran Kalkan, Cemil Bayık, Murat Karayılan, Mustafa Karasu ve yeni Avrupa sorumlusu Ali Rıza Altun'un çekirdeğini oluşturan ekip; Osman Öcalan, Nizamettin Taş, Faysal Dunlayıcı ve Hıdır Yalçın'ın çekirdeğini oluşturduğu ekibi 'reformist' ve 'sağcı' ilan etti. Öcalan ekibine göreyse diğerleri 'muhafazakâr' ve 'solcu'ydu. Muhafazakâr sol kanat, reformistleri örgütün temelini dinamit koymakla ve ABD'yle işbirliğiyle suçluyordu. ABD ile AB'nin Irak'ta bir Kürt devleti çıkması konusunda görüş birliğine varmalarını görmezden gelen muhafazakârlar, Türkiye'deki Kürt sorununun çözümünün Avrupa'dan geçtiğine inanıyorlardı.

9-10 Şubat'ta, örgüt Kandil Dağı'nda iki grup arasındaki gerginliği gidermek amacıyla toplantı yaptı. Ancak Öcalan ve Hıdır Yalçın bu toplantıya gitmedi. Öcalan ve beraberindeki bir grup 'suikast endişesiyle' Kandil Dağı'ndan ayrılmış ve Irak'ta Amerikalıların sıkı kontrolünde olan bir bölgeye geçmişti. Hatta Bağdat'ta görüldüğü yolunda bilgiler Kandil Dağı'na kadar ulaşmıştı. Washington'ın 'teröristler' listesinde yer alan Öcalan ve arkadaşları resmen Amerikalılara teslim olmasalar bile, onların bilgisi olmadan savaş altındaki Irak'ta bu serbestlikte dolaşmaları mümkün değildi.

O zamana dek ortada kalan Aydar ve eski DEP milletvekili Remzi Kartal da bu toplantıyla muhafazakârların etkisine girdi. Örgütün asıl para kaynağını oluşturan Avrupa'daki işçilerden toplanan bağışların yönü, bu sırada değişmeye başladı. Para akışından sorumlu Altun, mutemetleri Öcalan'a değil, bağlı olduğu muhaliflere yönlendirmeye başladı.

Bu grup, 28 Mart'ta Türkiye'de yapılacak yerel seçimlere ağırlığını koymaya karar verdi. SHP ile HADEP'in seçim işbirliğini destekleyen gerilla komutanları, kendileri için sembolik önemdeki Diyarbakır Belediye Başkanlığı için Osman Baydemir'i öne çıkardı. Bunun üzerine reformistler, 23 Şubat'ta bir bildiri yayımlayarak, avukatlar aracılığıyla İmralı'dan aldıkları bilgilere göre, ağabey Abdullah Öcalan'ın mevcut Belediye Başkanı Feridun Çelik'in adaylığını desteklediğini öne sürdü. Çelik bağımsız aday oldu.

Gözler ağabey Öcalan'da

Reformistlerin bu çıkışı, yazının başında sözü edilen 25 Şubat tarihli, 'görevleri donduruldu' açıklamasına yol açtı. Öcalan ve ekibi, buna 1 Mart tarihli ve dört imzalı bir bildiri ile karşılık verdi. Öcalan "Amerikalılara sığınmadım, görevimin başındayım" diyordu ama, ortalıklarda yoktu.

Bunun üzerine örgütün her iki kanadı da, avukatları aracılığıyla İmralı'ya, ağabey Öcalan'a haber gönderip hakemliğini istemeye karar verdi. Avukatlar, 3 Mart'ta İmralı'ya giderken fırtına çıktı, geri dönüldü, görüşme gerçekleşmedi.

Şimdi PKK'lılar üç gelişmeyi bekliyor. Avukatların Abdullah Öcalan'la görüşmesini ve bir yanıtla gelmesini, yerel seçimleri ve nisanda planladıkları Kongre-Gel olağanüstü genel kurulunu. Bölünmenin resmileşmesi için nisan toplantısı dönüm olabilir. Ancak sürecin Osman Öcalan'ın ABD kontrolündeki bölgeye geçişiyle başladığı söylenebilir.

Almanya'dan yayın yapan Mezopotamya Haber Ajansı'nın 24 Mart günü Kongra-Gel Savunma Komitesi Başkanı Murat Karayılan'a dayanarak verdiği bir haberde, Osman Öcalan ve arkadaşlarının örgüte döndüğü bildirildi. Haberde, PKK'yi yeniden yapılandırmak üzere bir hazırlık komitesi oluşturulduğu da belirtildi.

Bu arada ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral Richard Myers, 17 Mart günü düzenlediği basın toplantısında bir gazetecinin PKK ile ilgili sorusu üzerine, "Bu konuda Türkiye ile aramızda çok yakın bir işbirliği var ve onların uygun şekilde çaresine bakılacak. Amerikan ve Türk hükümetleri arasında bu konuda her düzeyde çalışma sürüyor" dedi.

ABD'de çeşitli temaslarda bulunan Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ da düzenlediği basın toplantısında, ABD'den somut adım atmasını beklediklerini ifade ederek, "Somut adımların kabul edilebilir biz zaman diliminde atılmasını istedik, ama kesin bir zaman vermek mümkün değil, tam olarak hangi adım atılacak, şu anda söyleyebilecek durumda değilim. Türkiye olarak çok sabrettik, biraz daha anlayışla karşılama durumundayız" dedi. Başbuğ, Toplum Kazandırma Yasası'ndan istenilen sonucun elde edilemediğini belirtti.

AB tarafından 6 ayda bir güncellenen "terör örgütleri listesi" de 4 Nisan günü açıklandı. Listede KADEK'in feshedilmesinden sonra 15 Kasım 2003 tarihinde kuruluşunu ilan eden Kongra-Gel'e¹ de yer verildi. Açıklamada, "PKK'nin isim değişikliği dikkate alınarak, KADEK ile Kongra-Gel'in terör örgütleri listesine dahil edildiği" belirtildi. Açıklamada ayrıca

KADEK ve Kongra-Gel'in AB ülkelerindeki tüm mal varlığının da dondurulacağı kaydedildi.

Türk hükümeti tarafından memnuniyetle karşılanan kararın ardından bir internet sitesine açıklama yapan Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar ise şunları söyledi:

"Bu tamamen AB'nin bölgede kendi çıkarları çerçevesinde yürüttüğü siyasetin bir ürünüdür. Kıbrıs konusunda Türkiye'den taviz koparmak için Kürtler pazarlık konusu yapılıyor ve adımız listeye alınıyor. Her gün onlarca sivil insanı öldüren, hiçbir hedef gözetmeden sivillere yönelik katliamlar yapan örgütlerle bizim adımızın aynı listeye alınması, Kürt halkına hakarettir."

AB'nin Kongra-Gel'i terör örgütleri listesine dahil etmesinden sonraki dönemde gerek yurtiçinde gerekse AB ülkelerinde çok sayıda protesto gösterisi düzenlendi.

Eylemlere ilişkin bazı bilgiler şöyle:

15 Nisan günü Mersin'de düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Olayda, DEHAP Mersin Gençlik Kolları yöneticileri Şahin Tutak, Mazlum Tekdal ve soyadı öğrenilemeyen Emrah adlı kişi gözaltına alındı. Çok sayıda kişi de polis tarafından dövüldü.

DEHAP Diyarbakır İl Başkanı Celalettin Birtane, 17 Nisan günü düzenlenen basın açıklamasından sonra gözaltına alındı.

¹ Başkanlığını eski DEP milletvekili Zübeyir Aydar'ın üstlendiği Kongra-Gel yapılanması ile KADEK bünyesinde yer alan "HPG" adlı silahlı güçlerin özerk bir yapıya kavuşturulduğu ve "Leninist" örgütlenme biçiminin de terk edildiği açıklanmıştır.

Aynı gerekçeyle 25 Nisan günü Diyarbakır Kadın Platformu tarafından düzenlenen basın açıklamasında da platform sözcüsü Suzan Mehmetoğlu gözaltına alındı. Diyarbakır'ın Ben u Sen mahallesinde düzenlenen gösteride de 10 öğrencinin gözaltına alındığı bildirildi.

26 Nisan günü İzmir'de düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. DEHAP Konak İlçe Örgütü binası önündeki basın açıklamasından sonra Almanya Konsoloslugu'na siyah çelenk bırakan gruptan iki kişi gözaltına alındı.

Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 6 Nisan günü yayınlanan bir haberde, "PKK'yi Yeniden İnşa Hazırlık Komitesi"nin kurulduğu bildirildi. Haberde, "Komite'nin yeniden partileşmenin hazırlık çalışmalarını yürüteceği, bu çalışmanın kapsamı ve çerçevesi hakkında da kadroları bilgilendireceği" iddia edildi.

Bu arada Hollanda, 7 Mayıs günü 2001 yılında siyasi iltica talebinde bulunan PKK üyesi Nuriye Kesbir'in² talebini reddederek, Türkiye'ye iade edilmesini kararlaştırdı. Denn Haag Yargıtay'ında görülen duruşmada Türk hükümetinin Kesbir için "adil yargılayacağı, yaşam güvencesi vereceği ve işkence yapmayacağına" ilişkin garanti vermesi durumunda iadesi öngörüldü. Kararın ardından özellikle yurtdışında çok sayıda kadın örgütü protesto gösterisi düzenlendi.

Bu arada 23 Mayıs günü kararı protesto etmek üzere Galatasaray Lisesi önünde gösteri düzenleyen gruba müdahale eden polis, Enver Tekin, Ulaş Gültiken, Yakup Akyüz, Vedat Mersin, Aslan Altay, Sedat Yıldırım, Seyit Battal Yayasüt, Şeref Başaran, Resul Pare, Fevzi Abuk, Mehmet Zana Kibar, Ergin Koç, Ethem Öte, Nursset İzci, Abdulkadir Akdağ ile soyadları öğrenilemeyen Cemal ve Ejder adlı kişileri gözaltına aldı. 29 Mayıs günü de DEHAP Siirt Kadın Kolları tarafından yapılmak istenen basın açıklaması, polisler tarafından engellendi.

DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan, Mayıs ayı sonunda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a gönderdiği mektupta, son beş yıl içinde iktidara gelen hükümetlerin Kürt sorununun çözümü konusunda adım atmadıkları belirterek, "Kürt sorununda adil ve kalıcı bir çözümün olanakları gündeme getirilmezse, bu çatışma riskinin süreceği kaygısını taşıyoruz." dedi. Bakırhan, 12 Haziran günü de Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar'a yazdığı mektupta da ateşkes sürecinin yeniden başlatılmasını istedi.

Kongra-Gel'in 16-26 Mayıs günleri arasında gerçekleştirilen Olağanüstü kongresinin sonuçlarını 1 Haziran günü basın toplantısı ile açıklayan Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar, HPG'nin 1998 yılında

başlattığı tek taraflı ateşkesin yanıtızsız kaldığını savunarak, "Gelinen noktada özellikle, son 1.5-2 aydır yapılan operasyonlar ve Abdullah Öcalan üzerinde artırılan tecrit ve izolasyon ile Kürt halkı ve kurumlarına yapılan baskılar neticesinde tek taraflı ateşkesin siyasi ve fiili anlamda geçerliliğini yitirdiği kararı alınmıştır. Bunun üzerine HPG tarafından tek taraflı ateşkesin bittiği ve meşru savunmanın bundan sonra yerine getirileceği kararı alınmıştır" dedi.

Aydar daha sonraki günlerde yaptığı açıklamada da, eski örgüt yöneticilerinden Osman Öcalan ve Nizamettin Taş'ın kişisel gerekçelerle örgütten ayrıldıklarını söyledi. Haziran ayı sonlarında Diyarbakır DGM, Kongra-Gel'den ayrılan Osman Öcalan, Nizamettin Taş ve Halil Ataç ile halen Kongra-Gel yönetiminde görev alan Murat Karayılan, Cemil Bayık, Duran Kalkan, Abdurrahman Çadircı ve Sait Çürükkaya hakkında giyabi tutuklama kararı verdi. Diyarbakır DGM Savcılığı da bu kişiler hakkında dava açtı.

Çeşitli basın yayın organlarında Temmuz ayı sonu ve Ağustos ayı içinde, Kongra-Gel içinde çıkan görüş ayrılıkları nedeniyle Osman Öcalan ve Nizamettin Taş'ın ardından örgütteki bölünmenin ve tartışmaların sürdüğü yolunda haberler yayınlandı. 9 Ağustos günü Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir haberde, uzun süre PKK'nin Avrupa sözcülüğünü yapan Kani Yılmaz kod adlı Faysal Dunlayıcı'nın da Kongra-Gel'den ayrıldığını açıkladığı belirtildi.

İnternet üzerinden Kürtçe yayın yapan Avesta adlı sitede de, 2-5 Ağustos günleri arasında konferans düzenleyen Demokratik Barış İnisiyatifi'nin partileşme kararı aldığı, Partiye Welatparêzên Demokrat (Yurtsever Demokratik Parti) adıyla kurulan partide Osman Öcalan, Nizamettin Taş, Hıdır Yalçın, Halil Ataç ve Kani Yılmaz gibi Kongra-Gel'in eski üst düzey yöneticilerinin yer aldığı bildirildi. 18 Ağustos günü Milliyet gazetesinde Welatparez adlı internet sitesi kaynak gösterilerek yayınlanan bir haberde ise PWD'nin Musul'un Nebi Yunus semtinde bulunan merkezine baskın düzenlendiği öne sürüldü.

Bu arada 30 Ağustos Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan haberde Kongra-Gel tarafından 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle yayınlanan mesajda yeniden ateşkes ilan edilebileceği belirtilerek, ateşkesin sağlanması için beş koşulun yerine getirilmesi gerektiği savunuldu. Habere göre, Kongra-Gel ateşkes için şu koşulları öne sürdü:

² Nuriye Kesbir, 28 Eylül 2001 tarihinde Hollanda'da siyasi iltica talebinde bulunmuş, ancak başvurusu reddedilerek tutuklanmıştı. 16 ay tutuklu kalan Kesbir daha sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştı. 5 Mart günü iade davasını izlemek için Hollanda Yargıtayına giden Kesbir, 7 Mayıs gününe kadar tutuklu kalmıştı.

- 1) Abdullah Öcalan'ın yaşam koşullarının düzeltilmesi,
- 2) Şiddeti geliştirecek yaklaşımlardan uzak durulması ve askeri operasyonların durdurulması,
- 3) Toplumsal barışı sağlayacak yaklaşımların zeminlerinin yaratılması,
- 4) Kürt halkı üzerinde yürütülen baskılara son verilmesi,
- 5) Çözüm için diyalog yolunun açılması.

AB Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Günter Verheugen, 7 Eylül günü çeşitli inceleme ve temaslarda bulunmak üzere Diyarbakır'a gitti. 1995 yılında güvenlik güçleri tarafından yakılarak boşaltıldıktan sonra 30 ailenin geri döndüğü Tuzla köyünde incelemelerde bulunan Verheugen daha sonra bir basın toplantısı düzenledi. Güneydoğu'da siyasi, ekonomik ve kültürel sorunların iç içe olduğunu ifade eden Verheugen, siyasi istikrar olmadan sorunların çözülemeyeceğini kaydetti. Verheugen şunları söyledi:

"Bu güzel insanlar daha fazla ekonomik, sosyal ve siyasi hak istiyor. Bizim de Türk hükümetinden beklentimiz hep bu yönde oldu. Ancak siyasi olarak sorunlar halen aynı gibi görünüyor. Güneydoğu'daki yaşam koşullarının daha da geliştirilmesini hükümete bir kez daha söylüyoruz. İnsanların köylerine dönmeleri teşvik edilmeli. Türk hükümeti Kürtçe yayın ve Kürtçe kurslara izin vererek Kürtler için başlangıç niteliğinde adımlar attı. Daha fazla adıma ihtiyaç var. Güneydoğu'ya verdiğimiz özel önem sürüyor. Bölgedeki sosyal farklılıkların giderilmesi için Türkiye'ye yaptığımız baskılar bu ziyaretimde de gündeme geldi. Bu sorunları çözenin en kolay yollarından biri de Türkiye'nin modernleşme ve demokratikleşme sürecini desteklemekten geçiyor. Hükümetin köye dönüşleri desteklemesi ve bölgedeki etnik ayrımcılığı ortadan kaldırması şart. Bu sözlerimi yanlış anlayıp, gözlemlerimin Türkiye hakkındaki kararı olumsuz etkileyeceğini düşünmeyin."

Sanatçı, yazar, siyasetçi, gazeteci ve sivil toplum kuruluşu üyesi bir grup, Türkiye'nin demokratikleşmesi yolunda barış ve insan haklarının korunması amacıyla Ekim ayında "Barış İçin Aydın Girişimi"ni başlattı.

İstanbul Taksim Hill Otel'de gerçekleştirilen tanıtım toplantısında konuşan girişimin sözcüsü Akın Birdal, toplumun çatışmacı yapısının otoriter ve baskıcı rejimlerin beslenmesine yol açtığını belirterek, Türkiye'de Kürt sorununun çözümsüzlüğünün, diğer sorunların çözümsüzlüğünün ana nedeni olduğunu söyledi. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaklaşık 5 aydır yeniden çatışmalar ve operasyonların, köylerin

boşaltılması, sistematik işkence, orman ve arazilerin yakılması gibi olayların yeniden başladığını belirten Birdal, "Çağrımız herkese, her iki tarafa da 'Silahları susturun, sorunun demokratik ve barışçı çözümüne ilişkin ortam yaratın' diyoruz" dedi.

28 Ağustos günü İngiltere'den Irak'ın Süleymaniye kentine gitmek için Türkiye'ye gelen ve pasaportlarında doğum yeri Kürdistan yazan Suzan İbrahim ve Honar İbrahim'in Türkiye'ye girişlerine izin verilmediği bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Namık Tan olayın Ekim ayında basına yansımalarının ardından yaptığı açıklamada, ülkelerin egemenlik hakları kapsamında kimlerin o ülkeye girişine izin verilip verilmeyeceği kararının o ülkeye ait olduğunu söyledi. Tan, Dışişleri Bakanlığının benzer durumların ortaya çıkması üzerine 1996 ve 1998 yıllarında doğum yerlerine coğrafi isim, köy yazılmasının kabul edilmeyeceğini, ilin yazılması gerektiğini İçişleri Bakanlığı'na bildirdiğini kaydetti.

Bu arada Emniyet Genel Müdürlüğü de Ekim ayı sonlarında konuyla ilgili bir genelge yayımlandı. Genelgede, pasaportunda doğum yeri hanesinde "Kürdistan" yazan ve Türkiye Cumhuriyeti kimliği bulunanların Türkiye'ye girişlerinde gözetilmesine alınması, TC kimliği bulunmayanların ise Türkiye'ye kabul edilmemesi gerektiği belirtildi.

Kongra-Gel'den ayrılarak Osman Öcalan'ın kurduğu PWD çalışmalarına katılan "Şapur Badoşiveh" kod adlı Sipan Rojhilat'ın 5 Ekim günü öldürüldüğü bildirildi. Nasname adlı internet sitesinde yayınlanan haberde, Kerkük-Musul karayolu üzerindeki Maxmur mülteci kampı yakınlarında 5 Ekim günü kaçırılan PJAK (Kürdistan Özgür Kadın Partisi) kurucusu ve eski KADEK yöneticisinin HPG militanları tarafından kaçırılarak öldürüldüğü öne sürüldü.

11 Ekim günü Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan haberde ise Badoşiveh'in Osman Öcalan ile birlikte hareket ettiği ancak daha sonra görüş ayrılıkları nedeniyle bu yapılanmadan da koptuğu iddia edildi. 3 Ekim günü Badoşiveh'in PWD'ye katıldığına ilişkin haberleri yalanladığı öne sürülen haberde, Kongra-Gel'in Badoşiveh'in öldürülmesi olayının Osman Öcalan ekibindeki iç hesaplaşmadan kaynaklandığını açıkladığı anlatıldı.

Kongra-Gel Yürütme Konseyi üyesi "Şilan Kubani" kod adlı Meysa Baki ile Kongra-Gel yöneticilerinden "Fuat" kod adlı Himmet Toprak, Zekeriya İbrahim, "Cemil" kod adlı Nebo Ali ve "Civan" kod adlı Hacı Cumali de 29 Kasım günü öğle saatlerinde Musul'dan Suriye'ye giderken Şengal kasabası yakınlarında uğradıkları silahlı saldırıda öldürüldü. Meysa Baki, Zekeriya İbrahim, Hacı Cumali ve Nebo Ali için 4

Aralık günü Kandil'de cenaze töreni düzenlendi. Himmet Toprak'ın cenazesi ise Habur sınır kapında ailesine teslim edildikten sonra Muş'un Malazgirt ilçesinde toprağa verildi.

AB Konseyi'nin 17 Aralık günü yapılan toplantısında Türkiye'ye "müzakere tarihi verilip verilmeyeceği" tartışmaları sürerken, 9 Aralık günü International Herald Tribune ve Le Monde gazetelerine verilen "Kürtler Ne İstiyor?" başlıklı ilan, kamuoyundaki tartışmaların yönünü değiştirdi. Eski DEP milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın yanı sıra belediye başkanları, politikacı, sanatçı ve aydınların bulunduğu 200 kişinin imzaladığı ilan şöyle:

Tartışmalar ağırlıklı olarak, "Özellikle, Baskılar, Katalonyalılar, İskoçlar, Laponlar, Güney Tirollüler ve Valonların Avrupa'nın demokratik ülkelerinde faydalandığı ve kendisinin de Kıbrıs'taki Türk azınlık için istediği hakları kendi Kürt vatandaşlarına garanti etmelidir" cümlesinden hareketle geliştirildi.

Eski DEP'liler tarafından yapılan ortak yazılı basın açıklamasında, ilan nedeniyle "hiç olmaması gereken bir gündem yaratıldığı" savunuldu. Açıklamada, "Türkiye'yi kaotik bir ortama sürüklemek isteyenlerin bunun faturasını Kürt halkına çıkarmak istedikleri" ifade edildi.

İlana imza atan bazı diğer isimlerin de ilanla ilgili açıklamaları şöyle:

Yusuf Alataş (IHD Genel Başkanı): Ne ilan metnindeki talepler bölümünün üstünde yer alan anlatım ve örnekler, ne de bunlara dayanılarak gazetelerde yapılan değerlendirmelere katılmam kesinlikle mümkün değildir. Çoğulcu demokrasi ilkeleri çerçevesinde sorunun demokratik çözümü toplumsal uzlaşma ile bulunacaktır. 'Kürt sorununa dikkat çekme' amacını aşan ifade ve karşılaştırmalar ile bunlardan kaynaklı yorum ve değerlendirmeleri bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum.

Mehmet Abbasoğlu (Eski DEHAP Genel Başkanı): İstemler Kürtlerin demokratik talebidir. AB'nin içeriğinde zaten bunlar var.

Sedat Yurttaş (Eski HEP Diyarbakır Milletvekili): 80 yıl boyunca Kürtler yok sayıldı. Türkiye, Kıbrıs'ta Türk tarafı için savunduklarını Kürtler için çok sınırlı yasal düzenlemelerle geçiştirmek istiyor.

Feridun Çelik (Eski Diyarbakır Belediye Başkanı): Kıyamet koparılacak bir bildiri değil. Kürtlerin demokratik hak ve talepler olarak hep öne sürdüğü taleplerdir.

Murat Batgi (Oyuncu): Tartışma ortamının yaratılmasına katkı sunar diye düşündük. Kürtlerin

Kürtler ne istiyor?

Avrupa Komisyonu'nun Ekim 2004 raporuna göre Kürtler, 15-20 milyon arasındaki sayılarıyla Türkiye'de nüfusun yaklaşık dördte birini oluşturuyor.

Tüm tarihi insan toplulukları gibi, onların da atalarının topraklarında saygınlık içerisinde yaşama, kimliklerini, kültürlerini ve dillerini koruma ve çocuklarına özgürce aktarmaya hakları vardır.

20. yüzyıl boyunca büyük bir adaletsizliğin kurbanları olan Kürtler, şimdi daha iyi bir gelecek için umutlarını, Türkiye'nin, her şeyden önce bir barış, demokrasi ve çoğulculuk çokkültürlülüğü alanı olarak gördükleri AB'ye üye olmak için geçirmesi gereken sürece bağlıyorlar. Bu demokrasiler ailesine katılmak için Türkiye'nin kendi kültürel çeşitliliğine ve siyasi çoğulculuğa saygı göstererek gerçek bir demokrasi haline gelmesi gerekmektedir. Özellikle, Baskılar, Katalonyalılar, İskoçlar, Laponlar, Güney Tirollüler ve Valonların Avrupa'nın demokratik ülkelerinde faydalandığı ve kendisinin de Kıbrıs'taki Türk azınlık için istediği hakları kendi Kürt vatandaşlarına garanti etmelidir.

Kamu vicdanı, neticede AB'nin ahlaki güvenilirliğini baltalayacak ve Avrupa kamuoyunda Türk hükümetinin imajını lekeleyecek çifte standartlar politikasına tahammül etmeyecektir.

Avrupa süreci hem Türklere hem de Kürtlere yeni ve umut vaad eden olasılıklar sunuyor, halen var olan sınırlara gerekli saygı çerçevesinde Kürt sorununun barışçı çözümü temelinde uzlaşma şansı veriyor. Bu fırsatın gerçek değeri takdir edilmelidir.

Aşağıda imzası bulunan, Kürt toplumunun tüm siyasi ve kültürel çeşitliliğini temsil eden bizler, böyle bir anlaşmanın şunları gerektirdiğini düşünüyoruz:

Kürt halkının varlığını tanıyan ve devlet okulları sistemi, kendi dilinde medya, kültürünü ve siyasi emellerini özgür şekilde ifade etmesine katkı amacıyla kendi örgütlerini, enstitülerini ve partilerini kurma hakkı vermeyi garanti eden yeni ve demokratik bir Anayasa,

Güven ve uzlaşma ortamı oluşturmak ve şiddet ve silahlı çatışma sayfasını kapatmak için ilk ve son olarak bir genel af,

Avrupa'nın desteğiyle, Kürt bölgesinde ekonomik ilerleme için, özellikle 1990'larda tahrip edilen 3400'den fazla Kürt köyünün yeniden inşasını ve yerlerinden edilmiş 3 milyon Kürt'ün evlerine geri dönmesi için teşvik içeren geniş çaplı bir programın uygulanması.

Türk yetkililerden ve Avrupalı liderlerden Kürtlerin bölgesel barış ve istikrarı sağlamak amacıyla meşru taleplerini kabul etmelerini ve bu taleplerin yerine getirilmesini, Türkiye'nin AB üyeliği yolundaki ilerlemesini ölçmek için önemli bir kriter saymalarını istiyoruz.

gönlünden bağımsızlık geçse de gerçeklik farklı. Kürtler dağılmış durumda. Düşünün ki, dünyada en büyük Kürt şehri İstanbul.

Muhsin Kızılkaya (Yazar): Metinde ayrılık talebi görmedim. Devlete silah çekmedik. Silahlı olmadıkça ayrılıkçılık da savunulabilir.

Gülten Kaya (Müzik yayımcısı): Kürt kökenli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak bir takım taleplerimiz var. Bize subjektif bakılıyor. Metinde otonomi kelimesi yok.

Rahmi Saltuk (Sanatçı): İlanın içeriği tamamen çarpıtıldı. İstenen anadilde öğrenim ve vatandaşlık hakları. Sanırım 17 Aralık nedeniyle ortamı germeye çalışıyorlar.

Ferhat Tunç (Sanatçı): Ayrı Kürdistan gibi bir düşüncemiz yok, böyle bir ifade o ilanda da yok. İmzaman arkasındayım. Sedat Peker'in tam sayfa ilanlarına kimse ses çıkarmıyor.

Yılmaz Odabaşı (Şair, yazar): Bazı şovenist bakış açılarının bu metinden rahatsız olacaklarını düşünmüştüm. İmzamı inanarak koydum, o yüzden

içeriğinin yanlış anlaşılmasından sorumlu değilim.

Hasip Kaplan (Avukat): İlanın başında ülkenin bütünlüğüne vurgu yapılmış ve AB sürecinde çözüm önerileri sıralanmıştır. İmzaman sonuna kadar arkasındayım.

Eren Keskin (Avukat): Bunlar her zaman talep ettiğimiz şeyler. O metinde 'Ankara, Kıbrıs Türkleri için ne istiyorsa aynı hakları bize de versin' cümlesini hatırlamıyorum. Varsa bile bunu öne çıkarmak manipülasyondur.

Nimet Tanrıku (İstanbul Tuncelililer Derneği Genel Başkanı): Metinde ne otonom kelimesi, ne bunu içeren cümle yoktu. Başka bir anlam çıkarma çabası içindeler.

Gazete ilanlarını organize eden Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan da, "Metnimizde federasyondan, özerklikten bahsedilmedi. Kürt sorununun barışçı çözümü için üç adımın atılmasını önerdik. Ayrıca, benzer sorunlara çağdaş, demokratik ülkelerde nasıl yaklaşıldığını anlattık. Ancak daha sonra bu bildiri, sansasyonel bir habere dönüştürüldü" dedi.

Bildiri Konusu (Murat Belge-12 Aralık 2004/Radikal)

'Kürtler ne istiyor?' ilan-bildiri Türkiye basınında bildiğimiz refleksleri harekete geçirdi. Nedir bunlar? En başta, olguyu duyurmakla yetinmeyen, olay karşısında nasıl bir tutum takınmamız gerektiğini bildiren başlıklar. Bu 'tutum' da öyle sakin, serinkanlı bir şey olamaz tabii. Siyasette olayların akışını, tribündeki fanatik taraftarın maç seyretmesi formatına sokmak, toplumun belirli kesimleriyle medyamızın bir arada büyük bir başarıyla kotardığı bir iş oldu. Futbol maçı zaten hayatımızın her türlü köşe bucağını aydınlatan büyük metafor halinde.

Çok zaman, bu 'mecazi tribünler' için, gazeteler, kışkırtıcı başlıklar atar. 'Kanaat önderleri', köşelerinde, o andaki sorun neyse onu daha serinkanlı inceleyen makaleler yazarlar, olay dengelenir.

Bu sefer köşecilerin bazıları da manşetlerle aynı havaya girmiş gibi.

Bu ülkede en çok ihtiyaç duyduğumuz şey, şu soruna falan çözüm, bu konuda filan formül değil, sorun neyse, konu hangi konuya, onu sükünle ve akılcı bir yöntemle tartışma alışkanlığıdır. Bu hâlâ yok, çünkü onu herkesten önce yerleştirmeye çalışması gerekenler, herkesten sorumsuz davranıyor, sorumsuz davranmayı mesleklerinin gereği gibi anlıyorlar.

Bildiride söylenenlerin bir kısmı ya da hatta tamamı size aykırı gelebilir (şahsen bana aykırı gelenler var); yayımlanmasının zamanlaması ve biçimi yanlış gelebilir (bana geliyor); ama metnin altındaki imzalara bir bakın. Bu konuyu aklı başında bir biçimde onlarla konuşamayacak, tartışamayacaksak, kiminle konuşacağız? 'Tanrım bize başka Kürtler yarat!' mı diyeceğiz? Ama şu iki gün içinde, medyanın yaratmayı başardığı ideolojik atmosferde, bunların 'Türkiye düşmanı', 'ayrılıkçı', daha her neyse, en azından 'oyuna getirilmiş' ve dolayısıyla 'güvenilmez' kişiler olduğu izlenimi verildi, yayıldı.

Bu ülkede bir 'Kürt sorunu' var mı, yok mu? Daha bu soruya gelemeden, 'Bu ülkede Kürt var mı?' diye sormadığımız aşamalardan geçerek bugünleri bulduk. Demek o 12 Eylül politikaları da 'Kürt sorunu yoktur' tavrının ayakta durabilmesini sağlamadı.

Kürt sorunu varsa, bunu nasıl çözeceğiz? Karşılıklı vuruşarak çözemedik; şu son PKK episodunda da. Ama tabii onun da uzun 'evveliyatı' var. Peki, öyleyse aramızda konuşarak, anlaşarak çözeceğiz.

Ama bu konuda ciddi bir adım atıldığını görmüş değilim. Çeşitli kereler de bunun iyi bir gidiş olmadığını yazdım. 'Yokmuş gibi yapmak' çözüm değil, böyle yapmakla konjonktürün getirdiği yumuşamayı için için kemiriyoruz, zaman kaybediyoruz. Oysa zaten bugüne kadar olmuş olanlar, hızla onarılması gereken bir tahrifat yaratmış durumda.

Vuruşarak çözmekten vazgeçtik; ama konuşarak çözmek yolunda da adım atmadık. Ne olacak? Çözüm bekleyenler, bunun uluslararası kanaldan gelmesini sağlamaya çalışacaklar.

İlan-bildiri de bu zemin seçiminin ortaya çıkardığı bir yöntem. Şüphesiz, o zeminin seçilmesinin kapı araladığı etkilerin de içine doluştuğu bir şey. Kaynağının Fransa olması da herhalde pek rastlantı sayılmaz. Ama bunun olmasını istemiyorsak, biz kendimiz başka türlü davranmayı öğrenmeliyiz. Bu konuda da, başka konularda da.

(...)

Ankara Cumhuriyet Savcılığı 16 Aralık günü, ilanla ilgili olarak soruşturma başlattı. Radikal gazetesinde yayınlanan habere göre Basın Savcısı Kürşat Kayral, önce orijinal ilan metnine ulaşacaklarını ancak soruşturmanın zaman alabileceğini söyledi.

DEP Milletvekillerinin Yeniden Yargılanması

AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanmayı sağlayan yasanın 2003 yılında kabulünden sonra eski DEP milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın yeniden yargılanmasına 2004 yılında devam edildi.

16 Ocak günü DGM'de yapılan duruşmada talimatla alınan ifadesi okunan tanık Abdulvahap Kandemir, gördüğü işkence ve manevi baskı nedeniyle daha önce Orhan Doğan ve diğer DEP milletvekilleri aleyhinde ifade verdiğini anlattı. Tanıklardan itirafçı İzzettin Ay ise ifadesinde DEP eski milletvekili ve Kongra-Gel Genel Başkanı Zübeyir Aydar'ın Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde koruculuk yapılmaması yönünde telkinde bulunduğunu öne sürdü.

Duruşmada, Avukat Yusuf Alataş, mahkeme heyetinin önyargılı tavrının tutanaklara yansımaları, yeniden yargılamanın biçimsel olmaktan öteye gidemediğini savundu. Yeniden yargılamanın Türkiye'de yeni bir olgu olduğu için mevcut yasalarının bunu karşılayamadığına dikkat çeken Alataş, "Statüleri tutukluluk statüsüdür. Böyle olduğu için CMUK'a göre hareket edilmesi gerekiyor" dedi.

Şubat ayında Türkiye'yi ziyaret eden Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Irene Khan, 12 Şubat günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'la görüştü. Görüşmede, Erdoğan'a sunulan bilgi notunda DEP milletvekillerinin durumuna dikkat çekilerek, şöyle denildi:

"DGM'lerde adil yargılama sağlanması ciddi bir kaygı kaynağıdır. Bu kaygı, dört eski DEP milletvekilinin (Leyla Zana, Selim Sadak, Hatip Dicle ve Orhan Doğan) yeniden yargılanması sırasında açık bir biçimde sergilenmektedir. Yeniden yargılama, uyum yasalarından biri kapsamında yapılan bir değişiklik sonrasında gündeme gelmiştir. Ancak bugüne kadarki 10 duruşmada ilk yargılamaya kıyasla herhangi bir gelişme olmadığı görülmüştür. Bilindiği gibi, ilk yargılama AIHM tarafından AIHS'in 6. maddesine (adil yargılanma hakkıyla ilgili) aykırı bulunmuştu."

AP-TBMM Karma Parlamento Komisyonu Eş Başkanı Joost Lajendik de, Şubat ayında DEP davasını izlemek üzere Türkiye'ye geldi. Adalet Bakanı Cemil Çiçek ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ile görüşen Lajendik, AP'nin eski DEP'li milletvekillerinin serbest bırakılması konusundaki hassasiyetini bir kez daha gündeme getirdi. Görüşmenin ardından gazetecilerin

sorularını yanıtlayan Lajendik, "Leyla Zana davası sürüncemede kaldıkça ve 10 yıldır hapsede bulunan bu kişiler serbest kalmadıkça, hiç kimsenin Türkiye'de değişiklikler olduğuna inanmayacağını düşünüyorum. Tabii ki hükümetin karar vereceği bir konu değil ama kendisi bu konuda iyimser olmam gerektiğini söyledi. Artık bir şeyler değişmeli" dedi.

20 Şubat günü yapılan duruşmada da müvekkilleri hakkında tahliye kararı verilmemesini eleştiren Avukat Hasip Kaplan eski DEP milletvekillerinin cezalarını doldurmalarına 1 yıl 4 ay kaldığını hatırlatarak, "Mahkeme yargılamayı uzatıp bu süre sonunda beraat kararı verecek olursa, yargılama içinde yargısız infaz yapılmış olacak" dedi.

DEP milletvekilleri 12 Mart günü yapılan duruşmaya hükümetin ve mahkemenin tutumunu protesto ederek katılmadı. Leyla Zana tarafından Ankara DGM'ye gönderilen dilekçede, "10 yıl önce Başbakan Tansu Çiller 'Onlar teröristtir' demişti, bugün de Adalet Bakanı 'Onlar terörist' diyor. 10 yıl önceki siyaset, Çiller ve ortaklarını bitirdi" dedi. Avukat Yusuf Alataş da şunları söyledi:

"Bugüne kadar, bağımsız ve tarafsız yargılamaya-çağını düşünsek de yargıların kişiliklerini incitmekten kaçındık. Davayı olabildiğince hukuki zemine çekerek siyasi şova dönüştürmekten özenle kaçındık. Hükümet yeniden yargılamanın yolunu açtı. Ama milletvekillerinin 'düşünce suçlusu olmadığını terör örgütü üyesi olduğunu' söylediler. Böylece yargıya müdahale edildi. KADEK'e karşı Zana'nın elde tutulduğu haberleri yalanlanmadı. Demek ki doğru. Müvekkillerimiz siyasi rehine. Biz tahliye istiyoruz."

Duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı Dilaver Kahveci "AIHM'nin kararının aksine hükümlülerle avukatlarına makul süreden daha fazla süre verildiğini, tanıkların çoğunun dinlendiğini, hükümlü ve avukatlarına tanıklara soru sorma olanağı sağlandığını" savundu. Yeni yargılamada "Yargıtay tarafından onanan ilk kararın değiştirilmesini gerektirecek bir durum tespit edilemediğini" ileri süren Kahveci, ilk yargılamada verilen 15'er yıl hapis kararının onanmasını istedi.

TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın davetlisi olarak Mart ayı başında Türkiye'ye gelen AP Başkanı Pat Cox, gerek Arınç'la görüşmesinde gerekse TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada DEP milletvekillerinin tutuklu olarak yargılandıklarına dikkat çekti. Cox, "Davayla ilgili olarak Türkiye ile ilişkilerimize bu açıdan bir değerlendirme getirmiyoruz. Ama bu dava, sınırlarımızın ötesinde sembolik değere sahip. Bu nedenle bu konuya değinme cesareti buldum." dedi. Bülent Arınç ise "Zana düşünce suçundan değil, silahlı bir örgüte destek vermekten yargılanıyor.

Zaten Türkiye'nin çıkardığı yasalarla düşünce suçlusu kalmayacak. Zana konusunu bu kadar önemsenizin politik açıdan doğru olmadığını düşünüyorum” görüşünü savundu.

8 Mart günü Ankara'ya gelerek Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ile görüşen İrlanda Dışişleri Bakanı Brian Cowen, Hollanda Dışişleri Bakanı Ben Boot ve AB Komisyonu genişlemeden sorumlu üyesi Günter Verheugen, AB Konseyi Genel Sekreteri ve Ortak Dış Politika ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi Javier Solana da “kapatılan DEP'in 11 yıldır tutuklu bulunan eski milletvekilleri Leyla Zana ve arkadaşlarının serbest bırakılması gerekir” görüşünü dile getirdiler.

2 Nisan günü yapılan duruşmada, esas hakkındaki savunmasını yapan Avukat Yusuf Alataş, müvekkillerinin yargılanabilmesi için “parlamente rejime zarar vermeme görüntüsü altında yasadışı örgütle bağlantı arayışı içine girildiğini ve sayısız hukuk dışılık sergilendiğini” savundu.

Milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasının, “apar topar” gözaltına alınmalarının ve haklarında dava açılmasının siyasi bir hesaplaşma olarak kullanıldığını ifade eden Alataş, meslektaşlarıyla savunmada nasıl bir yöntem izleyeceklerine ilişkin toplantılarının MIT tarafından izlendiğini belirtti. Alataş, “MIT, toplantıya hangi avukatların katıldığını listesini de içeren raporunu birçok bakanlığa göndermiş. Adalet Bakanlığı da gereği için bunu DGM'ye ulaştırmış. Böylelikle MIT'in raporu dava dosyasına girdi ve biz de oradan gizli olmayan toplantımızla ilgili raporu aldık” dedi.

DEP'lilerin yargılandığı dava, 21 Nisan günü sonuçlandı. Milletvekillerinin katılmadığı duruşmada Ankara DGM, ilk kararında direnerek, milletvekillerinin tahliye edilmesi istemini reddetti. Davanın ardından bir açıklama yapan avukat Yusuf Alataş, müvekkillerinin Kürt kimlikleri nedeniyle cezaevinde olduklarını savunarak, “O dönemde söylenenler bugün anayasaya girdi. Ama yargı, 1994'ten bugüne kadar bir arpa boyu yol ilerlemedi. Kimse 'mahkemeler bağımsızdır' söyleminin arkasına sığınmasın. Siyasi kaygılardan uzak yargılama yapılsın” dedi.

AP adına davayı izleyen İtalyan parlamenter Luici Vinci de DGM'leri “utanç verici” olarak nitelendirerek, şöyle konuştu:

“Böyle bir şeyi hak etmeyen Türkiye'ye hakarettir. Bu davayla barış özleminin önü kesildi. Karar, AB'ye hakarettir. AIHM'nin kararına hakarettir. Mahkeme, 1994'teki kararını korumak için mücadele etti. Kürtlerin bu ülkede hakları çiğneniyor. İnsan hakları mücadelesi veren Türklerin de hakları çiğneniyor. Faşizmin bir parçası olan mahkeme, yargılamaya

devam ediyor. Türkiye hükümeti ve parlamentosundan politik tutsaklar için af istiyoruz”

AB Komisyonu tarafından yapılan açıklamada da karardan “derin üzüntü” duyulduğu bildirildi. Kararın Türkiye-AB ilişkilerine olumlu katkısı olmayacağı görüşü savunulan açıklamada, bu kararın Türkiye'de devam eden iyi ve olumlu reformların uygulamadaki önemini de ortaya koyduğu görüşü savunuldu.

“Şiddeti içermeyen bir biçimde ifade ettiği görüşlerden dolayı mahkûm olan Leyla Zana'nın davası, Kopenhag siyasi kriterlerinin ışığında ciddi bir kaygı yaratıyor ve Türkiye'deki siyasi reformların uygulaması konusuna olumsuz bir gölge düşürüyor” diyen Günter Verheugen da yeniden yargılamanın eskisinin bir tekrarı olduğu görüşünü dile getirdi.

Ankara DGM'nin DEP milletvekilleri hakkında verdiği 15'er yıl hapis cezasına ilişkin gerekçeli kararı, 12 Mayıs günü açıklandı. 53 sayfalık gerekçeli kararda, milletvekillerinin “PKK'nin siyasi kanadına üye oldukları” ileri sürüldü.

AIHM'in Türkiye'yi haksız bulduğu unsurların yeniden yargılanma sürecinde ortadan kalktığı ifade edilen kararda şöyle denildi:

“Hükümlüler, PKK'nın kurmak istediği Kürt devletinin yöneticisi gibi hareket ederek emir ve talimat almak üzere Bekaa vadisindeki Abdullah Öcalan'ın kampına gitmişler, ondan aldıkları emir ve talimatları Türkiye'de faaliyet gösteren PKK örgüt mensuplarına ulaştırmışlardır. Milletvekilliği ve yasama dokunulmazlığından istifade ederek TBMM lojmanlarını örgüt evi gibi kullanarak teröristleri evlerinde barındırmışlar, hastalıklarını tedavi ettirmişlerdir. Örgüte katılacak kişileri lojmanlarda toplayarak onların örgüte katılmalarını sağlamış, Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nde yer alan Kürt kökenli vatandaşlarımızı devletin yanından ayırarak PKK saflarında yer almasını sağlamak için baskı ve tehdit uygulamışlardır.”

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı da Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'a ilişkin tebliğnamesini 7 Haziran günü tamamladı. Davayı görüşecek Yargıtay 9. Ceza Dairesi açısından bağlayıcılığı bulunmayan tebliğnamede, Ankara DGM'nin kararının “usulden” bozulması istendi. Tebliğnamede, AIHM'in “askeri yargıcın varlığının DGM'lerin tarafsız ve bağımsız olmadığını gösterdiği” yolundaki kararından sonra yasa değişikliği ile DGM'lerdeki askeri yargıçların görevine son verildiği anımsatılarak, DGM'nin, “askeri yargıcın yer aldığı tüm işlemleri tekrarlaması gerektiği halde bunu yapmadığı” belirtildi. Tebliğnamede özetle şöyle denildi:

“Hükümlülerin yeniden sorgularının yapılması gerekirken, AIHM kararının okunması ve buna diyeceklerinin sorulmasıyla yetinilmesi yasaya aykırıdır. İlk duruşmada okunan tanık beyanları, basın açıklamaları, olay tutanakları ve kaset çözüm tutanaklarının yeniden yapılan duruşmada okunmaması, hükümlüler vekilinin isimlerini verdiği tanıkların dinlenmeleri gerekirken, reddine karar verilmesi ve buna rağmen, vekillerin bizzat duruşmaya getirdiği bazı tanıklar huzurda dinlendiği halde dokuz tanığın dinlenmemesi yasaya aykırıdır. Savunma, Zana, Doğan ve Dicle'nin çeşitli tarihlerde PKK'nın desteklenmesi yönünde yaptıkları konuşmalara ilişkin teyp ve video kasetlerinin yeniden tarafsız bilirkişiler tarafından çözümlenmesini istemiştir. Çözümleri yapanların tarafsızlığı konusundaki kuşkunun giderilmesi için bu talebin kabulü gerekirken reddedilmesi usul eksikliğidir.”

Tebliğnamede, ilk yargılamada tanık olarak dinlenen Sedat Bucak ve Halit Aslan'ın yeniden dinlenmesi isteminin gerekçe gösterilmeden reddedilmesi de usul eksikleri arasında sayıldı.

Eski DEP milletvekillerinin tahliyesi için başvuran avukat Yusuf Alataş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın tebliğnamesiyle ilgili olarak “Bozma istemleri usulden değil, işin esasına-özüne ilişkin. Tebliğname, temel itirazlarımızın büyük bölümünü kapsıyor. AIHS'nin ruhu ve AIHM kriterleri gözetilmiş. Bütün yargılamalara örnek olacak çok ayrıntılı tespitler yapılmış. İlk kez bu davada siyasi kaygılar-konjonktür geri planda kaldı. Hukuk ön plana çıktı” dedi.

Alataş, tahliye isteminin gerekçelerini de şöyle açıkladı:

“Yargılama tümüyle yenileneceğine göre, 10 yıl 3 aydır cezaevinde olan müvekkilimin bir gün dahi cezaevinde kalmaması gerekir. Hiçbir davada 10 yıllık tutuklama süreci olamaz. Müvekkiller yeniden yargılandığında, suçsuz çıkma ihtimali var. Daha önce bu tür bozmalarda tahliye kararı olmadı. Anayasa'daki 90. madde değişikliğiyle, artık bu tür kararlar verilebilir.”

DEP eski milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin kararıyla 9 Haziran günü tahliye edildi. Avukat Yusuf Alataş'ın başvurusunu değerlendiren Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin “yargılamada gelinen aşama ve cezaevinde geçen 10 yıl 3 ay 8 günlük süreyi” dikkate alarak tahliye kararı verdiği bildirildi.

Yargıtay'ın tahliye kararının eski DEP milletvekilleri saat 18.00 sıralarında Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden bırakıldı. Cezaevi kapısında kalabalık

bir grup tarafından karşılanan milletvekilleri daha sonra DEHAP Genel Merkezi'ne gittiler. Burada düzenlenen basın toplantısında konuşan Zana, “Gelinen aşamada bu ülkede yeni bir dönemin başladığını, yeni bir sayfanın açıldığını, kardeşleşmenin daha gür, el ele tutuşarak, Kürdüyle, Türküyle, Çerkeziyle, Arabıyla, Lazıyla ve hatta sınırları aşarak evrensel dünya ile buluşabileceğimize inanıyorum. Bu ülkenin kendi iç sorunlarını çözerse, bölgenin yıldızı haline geleceğine inancımı 10 yıl önceki gibi taptaze koruyorum” dedi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, milletvekillerinin serbest bırakılmasını değerlendirirken Kıbrıs sorunu ve milletvekillerinin cezaevinde bulunmasının uluslararası platformlarda Türkiye'nin önüne getirildiğini belirterek, şöyle konuştu:

“Halbuki, sorulması gereken, ‘anayasal ve yasal değişiklikler ne derecede oldu?’ olmalıydı. AB üyesi ülkeler ‘yeniden yargılanma sürecini başlatsanız’ diyorlardı ve yeniden yargılanma süreci başladı. Mahkeme aynı kararda ısrar etti. Kuvvetler ayrılığı ilkesine göre bizim ne yürütme ne yasama olarak yargıya yapacağımız herhangi bir müdahale söz konusu olamaz. Fakat yasal düzenlemeler noktasında yürütme ve yasama organına, AB uyum paketleri noktasında son hazırlıklar da yapıldı. DGM'lerin kaldırılması bu zemini hazırlamış oldu diye düşünüyorum. Biz ülkemizde tüm vatandaşlarımızı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görüyoruz. Bölgelerimiz arasında herhangi bir ayırım olamaz”

Adalet Bakanı Cemil Çiçek ise gazetecilerin sorusu üzerine, “Türkiye, ciddi demokratik sağlıklı zihniyet değişimi yaşıyor. Düzenlemelerin hedefi, Türkiye'yi daha demokratik hale getirmek. Bunun enstrümanı da AB'dir. Bu karar Türkiye'yi içte de dışta da rahatlatır” dedi.

Eski DEP Milletvekilleri serbest bırakıldıktan sonra eski OHAL bölgesinde bir dizi mitinge katıldılar. 13 Haziran günü Diyarbakır'da düzenlenen “Barış ve Demokrasi Mitingi”nde konuşmasına Kürtçe başlayan Leyla Zana büyük acılar çekildiğini belirterek, ateşkesin bozulmasıyla ilgili olarak “Yüzyılların sabrını gösterdik. Eğer bir daha bu özveri ve sabır gerekiyorsa, bunu yerine getirmeliyiz. Bu çağrım, bu ricam Kongra-Gel'dendir. Fedakarlık ve özveri büyük halkların ve toplumların işidir. Bu nedenle bir altı ay daha ateşkes bozulmamalıdır. Kongra-Gel kendisine bağlı silahlı güçlere çağrı yapabilmelidir” dedi.

Bu arada Diyarbakır mitingi nedeniyle Tertip Komitesi üyeleri DEHAP Diyarbakır İl Başkanı Celalettin Birtane, İl Örgütü yöneticileri Selahattin Aslan, Şirvan Koçer, M. Salih Can, Haydar Macar ve Türki Gültekin hakkında soruşturma başlatıldı.

Soruşturma kapsamında 15 Haziran günü Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğü'nde ifadelerinin alındığını belirten Celalettin Birtane "Hakkımızda SPY ve 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettiğimiz iddiasıyla soruşturma açıldı. Soruşturma çerçevesinde yapılan Kürtçe müzik ve konuşmaların SPY'yi aykırı olduğunu ileri sürdüler. DEP'lilerin karşılanması sırasında Havaalanı'ndan İstasyon Meydanı'na kadar yürüyüşün Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet olduğunu iddia ettiler. Bir de atılan sloganlar hakkında sorular soruldu" dedi.

14 Haziran günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen mitingde konuşan eski DEP Milletvekili Orhan Doğan genel af çağrısı yaparak, şunları söyledi:

"Dağdakileri indirirsek bunlar yeniden dağa çıkar deniyor. Kürtler sözünün eri insanlardır. Dağdaki gençlerimizi topluma, demokratik katılım ortamına sağlarsak, onların kefilisi olduğumuz sözünü veriyoruz. Ateşkesin kalıcı barışa dönüşmesi için operasyonlar durmalı, özgür tartışma ortamı sağlanmalı. Başbakan, 'Biz Kopenhag kriterleri çerçevesinde her şeyi yaptık' diyor. O kriterler AKP'nin kendi istediği gibi yorumlayabileceği kriterler değil. Erdoğan, önce hitap ve üslubuna dikkat etmeli. Bu hitap sorunun çözümüne değil, çözümsüzlüğüne hitap ediyor. Kongra-Gel lideri Zübeyir Aydar da üslubunu, Başbakan'ın üslubunu değiştirmesine bağlı olarak değiştirsin"

17 Haziran günü Bitlis'te düzenlenen miting ise olaylı geçti. Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ı taşıyan otobüs Bitlis'in Van yolu mevkiinde ilerlerken sokakları kesen polislerin miting alanına ulaşımı engellediği, mitingin ardından eski milletvekillerini uğurlayan konvoyun önündeki dört kişiyi gözaltına aldığı bildirildi.

Eski DEP milletvekilleri 19 Haziran günü Ankara'da gezileriyle ilgili bir basın toplantısı düzenlediler. DEP'lilerin imzasını taşıyan metni okuyan Orhan Doğan, özetle şunları söyledi:

"Bölge insanı, ülkemizin bölünmesine asla izin vermeyecek kadar birlik bilincini geliştirerek içselleştirmiştir. Sorunların çözüm dilinin şiddet ve silah değil, uzlaşma, diyalog ve demokratik katılım olduğuna inanmakta, çatışma istememekte ve tümünden silahsızlanma sağlanarak demokratik mücadele kanallarının açılmasını beklemektedir. Barışa hizmet eden herkesin önündeki engeller kaldırılarak, sürece katkısının sağlanmasını istemektedir. Genel affın Türkiye toplumunun bir kesiminde, eskilerinden pek farklı olmayan pişmanlık ve topluma kazandırma yasaları gibi insan onurunu inciten ve siyasal-sosyal yaşama demokratik katılımı sağlamayan düzenlemelerin ise; toplumun bir diğer

kesiminde rahatsızlık yarattığının bilincinde olarak her iki tarafın da hassasiyetlerini dikkate alan ve topluma gerçek bir katılım sağlayan yeni yasal değişiklikler beklemektedir."

DEP milletvekillerinin yargılandığı davanın temyiz duruşması, 8 Temmuz günü Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nde yapıldı. Duruşmada, savunma yapan Avukat Yusuf Alataş, şunları söyledi:

"DGM, yeniden yargılamayı hiç ciddiye almadı, gerçeğe ulaşma diye bir kaygı taşımadı. Yeniden yargılama sırasında tüm taleplerimiz reddedildi, tanıkları sorgulayamadık, dolayısıyla mahkemede gerçeğe ulaşamadı. Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin tahliye kararı, 10 yıllık yargılama sürecinde verilen yegâne hukuki karardır. DGM'ler olağanüstü mahkemelerdi ancak, yerine kurulan mahkemelerde sadece isim değişikliği yapıldı. Şimdi Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nin başkanı da üyeleri de eski DGM'nin başkan ve üyeleri. Yine adil yargılanma olmayacağından korkuyorum. Türk hukuku açısından tarihi bir karar vereceğinize inanıyorum. Hükümün bozulmasını talep ediyorum"

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak hakkındaki kararını 14 Temmuz günü açıkladı. Ankara DGM'nin kararını, AIHM, AIHS ve uyum yasaları doğrultusunda bozan Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin Başkanı Hasan Gerçekker bozma gerekçeleri de şöyle sıraladı:

"Sanıkların reddi hâkim talebini kabul etmeyen mahkeme, kararını gerekçelendirmedi. Yeni yargılamanın eskisinden tamamen bağımsız olması, duruşmaya ilişkin kuralların uygulanması, iddianamedeki suçun niteliğindeki değişikliğin sanıklara yeniden bildirilerek sorguların baştan yapılması gerekmesine rağmen DGM bunları yerine getirmedir. Hükme esas alınan basın açıklamaları, tutanaklar ve dilekçeler duruşmada okunmadı. Savunma tanıklarının bir kısmı dinlenmedi. Soruşturma aşamasındaki ifadeleri hükme esas alınan Sedat Bucak ve Halit Aslan duruşmaya çağrılmadı. Hükme esas alınan teyp ve video kaset çözümleri, tarafsız bilirkişilere deşifre ettirilmedi. DGM, Orhan Doğan'ın DEP Manisa İl Örgütü'nün 24 Ekim 1993 tarihinde toplanan kongresindeki konuşması nedeniyle, kongreye katılmayan Hatip Dicle'yi de cezalandırdı. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Yasası'nın 471. maddesi ile TCY'nin 33. maddesinde yapılan zımnî değişiklik nedeniyle yasal kısıtlılık halinde bulundurulma, hapis halinin sona erdirilmesine kadar olabilir. Bu husus gözetilmemiştir."

Bozma kararıyla "hükümlülükleri" sona eren eski DEP milletvekillerinin, yargılamada "samık" sıfatı taşıdıkları için siyasi haklarına yeniden kavuştukları

görüşü dile getirildi. Avukat Hasip Kaplan da yaptığı açıklamada, yeniden yargı kararı verilmesi ile önceki kesin hükümden dönüldüğünü belirterek, ortada kesinleşmiş bir hüküm olmadığı için DEP'lilerin hukuki statülerinin hükümlü sayılmayacağını söyledi.

Bu arada Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ 8 Temmuz günü düzenlediği basın bilgilendirme toplantısında eski DEP milletvekillerinin durumu ile ilgili olarak şunları söyledi:

“Mahkemeleri henüz tamamlanmamış olan eski DEP milletvekilleri, tahliye olur olmaz bir parti başkanıyla birlikte siyasi amaçlı gezi düzenlemişler, mitinglerde

resmi dil dışında konuşmuşlar, hatta bu konuşmalarının birinde bölücü terör örgütünün eylemlerini 6 ay daha durdurmalarını önermişler, bir anlamda bürokrasideki tereddütten yararlanmışlardır. Bu konulara ilişkin hukuki mevzuatın, idare tarafından uygulanmasında bazı eksikliklerin olduğu düşünülmektedir. TCK'nın 31. maddesini³ incellerseniz, bu tereddütlerle ne ifade ettiğimizi açıkça anlarsınız.”

Başbuğ'un açıklamalarının ardından Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er de 9 Temmuz günü düzenlediği bilgilendirme toplantısında, eski DEP milletvekillerinin Doğu ve Güneydoğu'da yaptıkları konuşmalar nedeniyle haklarında başsavcılıklara suç

Kürt Hareketinin Geleceği (Oral Çalışlar-9 Temmuz 2004/Cumhuriyet)

Leyla Zana ve arkadaşlarının cezaevinden çıkmasıyla Türkiye'deki Kürt hareketine ilişkin yeni bir hareketlenme yaşandı. Bu arada “1 Haziran'da silahlı direniş başlayabilir” diyen Abdullah Öcalan'la avukatları da bir süredir görüşemiyorlar. Bu nedenle Öcalan'ın son günlerde ne dediğini bilmiyoruz.

Kürt hareketi hangi noktaya geldi? Türkiye'deki Kürtlerde ne gibi eğilimler gelişiyor? Türkiye'nin Kürt hareketine ilişkin yaklaşımı ne? Bu soruların net bir cevabı olduğunu söyleyemeyiz. Ancak bildiklerimizi alt alta sıralayalım: PKK içinde bir ayrılık yaşandığını biliyoruz. Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan ve onunla birlikte bazı PKK'liler, Kongra-Gel adını alan örgütlenmeyi terk ettiler.

Basına yansıyan bilgilerin ışığında Osman Öcalan ve çevresinin artık silahlı mücadeleden yana olmadıkları anlaşılıyor. Onlar Kuzey Irak'taki Kürt hareketinin içinde erime gibi bir plan yapmışa benziyorlar. PKK'nin geri kalanı ise “ateşkesi sona erdirdiği”ni açıkladı. O günden bugüne bazı çatışma haberleri geliyor. Ancak bu çatışma durumunun çok yaygın olmadığını söyleyebiliriz.

PKK'nin yeniden silahlı eylemlere girişme çağrısı ilk kez Türkiye'deki Kürtlerin desteğini almadı. Leyla Zana'lar dahil DEHAP yönetimi de bu kez bu eylemlere “çok sıcak” yaklaşmadılar. Açıkçası, PKK bu kez Kürtlerin yoğun desteğini alamadı.

Ancak şurası bir gerçek ki, PKK'nin Kürtler üzerinde hâlâ büyük bir ağırlığı bulunuyor. Bu nedenle PKK'ye çok açıktan bir karşı çıkış yerine, yumuşak çağrılar öne çıkıyor. Abdullah Öcalan'ın da ayrı bir yeri olduğu görülüyor. Son günlerde “Öcalan'a uygulanan tecrit bitsin” çağrılarının yaygınlık kazanması, bu konunun önümüzdeki günlerde gündemdeki yerini koruyacağını gösteriyor.

****

Kürtler, bir dönemeçten geçiyorlar. Kürt hareketi, yasal siyasi mücadele zemini içinde kalacak mı, kalmayacak mı? Bu noktada bir karar aşamasına geldikleri belli oluyor. Türkiye'deki demokratikleşme adımları, bölgede ortamın sakinleşmesi, Kürtleri, haklarını -bazi zorlukları da olsa- yasal zeminde aramaya itiyor.

PKK'nin eylemleri tam da bu noktada gündeme geldi. Kürtlerin bu eylemlerden memnun olmaları, bu eylemlere destek vermeleri mümkün değil. PKK'nin otoritesini ilk kez ciddi bir şekilde sorgulayacakları bir durumla karşı karşıyalar. Leyla Zana'lar ve DEHAP yönetimi de bu ikilemi yaşıyor.

PKK ile Öcalan'ın durumu da aynı değil. PKK bir silahlı örgüt olarak ya eylemlere devam edecek ya da kendisini dağıtacak. Türkiye'deki yasal hareketin bir silahlı güçle birlikte devam edebilmesi, önümüzdeki dönemde mümkün değil. Öcalan da bir karar aşamasında. O silahlı PKK'yi bir pazarlık unsuru olarak düşünüyor. Ancak, PKK'nin varlığının ona bundan sonra fazla bir şey sağlamayacağı da bir gerçek. Türkiye'de kimlik mücadelesi yasal zemin içinde yürüyecek. Öcalan, bu gerçeği görüp bu düzlemdeki demokrasi mücadelesinden yana olacak mı, yoksa hâlâ PKK üzerinden mi siyaset yapacak? O da bir karar aşamasına gelmiş durumda.

****

PKK, Kuzey Irak'ta daha ne kadar kalabilir? ABD'nin PKK ile ilgili hesabı nedir? Bunlar henüz netleşmiş değil. Ancak ABD her an, PKK konusunda bir çözüm kararına varabilir. Zaten o zaman sorun büyük ölçüde başka bir nitelik kazanır.

Türkiye'deki Kürt sorunu, artık demokratikleşmenin bir parçası olarak gelişecektir. PKK'nin, bu açıdan gelecekte önemli bir rol oynaması mümkün görünmüyor. Gelişip güçlenecek olan yasal siyasi mücadeledir. (...)

¹ TCK Madde 31: Beş seneden fazla ağır hapse mahkumiyet müebbeden ve üç seneden beş seneye kadar ağır hapse mahkumiyet hükmolunan cezaya müsavi bir müddetle, hidematı ammeden memnuiyeti müstelzimidir.

duyurusunda bulunulduğunu kaydetti. Er, eski milletvekillerinin söz konusu mitingler sırasında “yasadışı örgüt lehine slogan atma, Kürtçe konuşma, Trafik Yasası’na muhalefet ve Toplantı, Gösteri ve Yürüyüş Yasası’na muhalefet suçlarını işlediklerinin” belirlendiğini öne sürdü.

DEP eski milletvekillerinin yeniden yargılandığı davaya 21 Ekim günü Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlandı. Duruşmada, Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin bozma kararına uyulmasına karar verildi. Duruşmada söz alan Avukat Yusuf Alataş, müvekkillerinin yeniden yargılama boyunca “hükümlü” olarak nitelendirilmesinin “suçluluğu ispat edilene kadar herkesin masum sayılacağı” ilkesine aykırı olduğunu belirterek, müvekkillerinin “sanık” olarak nitelenmesini istedi. Mahkeme bu istemi reddetti. Davanın 17 Aralık günü yapılan duruşması da savunmaların yapılması için 25 Şubat 2005 tarihine ertelendi.

Davanın Geçmişi

20 Ekim 1991 tarihinde yapılan genel seçimlerde Leyla Zana, Orhan Doğan ve Hatip Dicle Diyarbakır, Selim Sadak ise Şırnak milletvekili olarak TBMM’ye girdiler. Ankara DGM Savcılığı’nın, 1991 yılının Aralık ayında, Zana, Doğan, Dicle ve Sadak’ın yanısıra 18 DEP milletvekilinin daha dokunulmazlıklarının kaldırılması talebiyle TBMM Başkanlığı’na yaptığı başvuru 1994 yılı Mart ayında sonuçlandı. Meclis Anayasa-Adalet Karma Komisyonu Leyla Zana, Hatip Dicle, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Orhan Doğan, Selim Sadak ve Mahmut Alınak’ın dokunulmazlıklarını kaldırdı. Leyla Zana, Hatip Dicle, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Orhan Doğan ve Mahmut Alınak 17 Mart 1994 tarihinde tutuklandılar.

Ankara DGM Savcılığı 1994 yılı Haziran ayında milletvekilleri hakkında TCY’nin 125. maddesi uyarınca dava açtı. 452 sayfalık iddianamede milletvekillerinin “vatana ihanet ettikleri, Türkiye’yi bölmeye çalıştıkları ve PKK ile bağlantıları olduğu” iddiasıyla ölüm cezasına mahkum edilmesi istendi.

Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş, Anayasa Mahkemesi’nin DEP’in kapatılmasına ilişkin gerekçeli kararının 30 Haziran 1994 tarihinde yayınlanmasının ardından 2 Temmuz 1994 tarihinde tutuklandılar. Sadak ve Yurtdaş hakkında yine ölüm cezası istemiyle açılan dava 9 Kasım 1994 tarihinde yapılan duruşmada diğer milletvekillerinin davası ile birleştirildi.

8 Aralık 1994 tarihinde sonuçlanan davada Ankara DGM Zana, Dicle, Doğan, Sadak ve Türk’ü, TCY’nin “yasadışı örgüt yöneticiliği” suçunu düzenleyen 168/2. maddesi uyarınca 15’er yıl hapis cezasına mahkum etti. Davada, Sedat Yurtdaş’a TCY’nin 169.

maddesi uyarınca 7,5 yıl, Sırrı Sakık ve Mahmut Alınak’a ise TMY’nin 8. maddesi uyarınca 3,5’er yıl hapis ve 60’ar milyon para cezası verildi. Sakık ve Alınak kararlarla birlikte tahliye edildiler.

Dava ile ilgili olarak DEP milletvekillerinin AIHM’e yaptıkları başvuru 17 Temmuz 2001 tarihinde sonuçlandı. AIHM, Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan ve Selim Sadak’ın “adil yargılanmadıkları” yönünde karar verdi. Eski DEP milletvekillerinin cezası normal koşullarda 2005 yılının Haziran ayında sona eriyordu.

Topluma Kazandırma Yasası

6 Ağustos 2003 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Topluma Kazandırma Yasası”nın yürürlük süresi 6 Şubat günü doldu.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, CHP İzmir Milletvekili Enver Öktem’in Topluma Kazandırma Yasası’nın amacına, amaçlanan hedeflere ulaşılıp ulaşılamadığına ve kaç kişinin yararlandığına ilişkin yazılı soru önergesini 27 Ocak günü yanıtladı. Çiçek’in yanıtında, “Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten bu yana geçen süre; yapılan başvuruların ve bunun sonucunda verilen bilgi ve açıklamaların büyük bir kısmının değerlendirilmesinin henüz tam olarak sonuçlandırılmamış olması dikkate alındığında; istenilen amaca ulaşılıp ulaşılamadığı konusunda bu aşamada bir cevap vermek mümkün görülmemektedir” denildi.

Yarıta 21 Ocak itibarıyla 2.555’i cezaevlerinden, 728’i de teslim olarak toplam 3.283 kişinin yasadan yararlanmak üzere başvurduğu kaydedildi. Cezaevlerinden başvuranların 1.196’sı tahliye edildi, teslim olanların ise 631’i hakkında tahliye kararı verildi.

Çiçek’in yanıtına göre, PKK/KADEK davalarından cezaevinde bulunan 1.388 kişi yasadan yararlanmak için başvurdu, bunlardan 76’dan yasadan yararlanamadı, 295 kişi de yasadan yararlanmak için teslim oldu. Hizbullah davalarından ise 684’ü cezaevlerinden olmak üzere toplam 1.030 kişi başvurdu, bunların da 27’si yasadan yararlanamadı.

Kamuoyunda yasanın hedeflerine ulaşmadığı yaygın biçimde dile getirilirken, Adalet Bakanı Cemil Çiçek de, 6 Şubat günü Bakanlar Kurulu toplantısının ardından gazetecilerin soruları üzerine “Beklentimiz tabiatıyla daha yüksekti. Biz yasayı çıkarırken cezaevinde olanlar-olmayanlar diye ayırım yapmadık. Herkesin istifade etmesini arzu ederdik” dedi.

Bu arada Avrupa’dan Türkiye’ye girecek örgüt üyeleri için Kırklareli, Doğu ve Güneydoğu sınırlarından girecekler için de Silopi ve Van’da oluşturulan Topluma Kazandırma Merkezleri için yapılan

Hangi dönüş? (Çetin Diyar-9 Şubat 2004/Evrensel)

AKP Hükümeti'nin ABD'nin istemleri doğrultusunda çıkardığı "pişmanlık yasası" için öngörülen süre doldu. Hapishanelerden yapılan başvurularla sınırlı kalan yasanın 'amacına' ulaşmadığı devlet yetkilileri tarafından da kabul ediliyor. Çünkü "Eve Dönüş Yasası" adı verilen yasa ile "dağdakiler" in dönüşleri amaçlanıyordu. Yasa için öngörülen altı aylık sürenin dolmasıyla birlikte ABD'nin hükümetten yeni "değişiklikler" isteyebileceği belirtiliyor. Kürtlerin demokrasi ve eşitlik istemlerini, Kürt sorununu "dış mihrakların kıskırtması" olarak gören egemenler, bu sorunun çözümü için bir dış güçten, ABD'den medet ummaktadır. Aslında, Kürt sorunundaki çözümsüzlükleri nedeniyle "dış güçlerin oynacağı" haline gelenlerin ülke egemenleri olduğu görülüyor.

Dağdakiler neden eve dönmedi? Ülkeyi yönetenler, yedinci kez çıkarılan pişmanlık yasasının yedinci kez başarısızlığa uğramasını sorgulamak yerine "son fırsatın kaçırıldığı" tehditlerini savurmaktadır. Emekten, barıştan, demokrasiden yana güçler, yasanın hazırlanışı sürecinde dönüş için pişmanlık yasasının değil, siyasi genel affın zorunlu olduğunu söyleyerek bunun için mücadele yürüttüler. Ama ülkeyi yönetenler dağa çıkış nedenlerini ortadan kaldıracak adımlar atmak yerine, Kürtlere kendi varlığının inkarı ve kendi kimliği için yaptıklarından pişmanlık duymayı dayattı. Sonuç ortada!

Bütün bunların ötesinde, Kürt sorunu acaba sadece bir güvenlik sorunu, dağdakilerin ne olacağı sorunu mudur? Eğer dağdakiler pişmanlığı kabul edip teslim olsaydı sorun çözülecek miydi? Kürt sorunu, Kürt gençlerinin dağa çıkmasıyla mı başlamıştı? Bütün bu soruların cevabı elbette 'hayır'dır. Bugün yaşananlar neden değil, sonuçtur. Sorun, Türklerle birlikte kurucu unsur olmalarına rağmen "cumhuriyet" in Kürtleri yok saymasıyla başlamış ve bugüne kadar bir "eşit haklar" sorunu olarak gelmiştir.

ŞİMDİ NE OLACAK?

Kurulduğu günden bu yana 'Kürt' sözcüğünü ağzına almayan AKP hükümeti de, Kürtlere pişmanlığı, kendi kimliğinden vazgeçişini dayatmış, ama bunda başarılı olamadığı görülmüştür. Peki şimdi ne olacak? Başbakan Erdoğan, ABD dönüşü kendisine Kürt sorununu soran gazetecilere "Sizin başka işiniz yok mu?" diye cevap vermiştir. Erdoğan'ın, Güney Kürtleri'nin federasyon taleplerini "tehlikeli bir girişim" olarak değerlendirdiği bir dönemde, PDK ve YNK'nin Hewlêr'deki (Erbil) bürolarına kanlı saldırılar yapıyor. Başbakan, Kongra-Gel'in tasfiyesi ve Güney'de Kürt Federasyonu'nun engellenmesi için ABD'de pazarlıklar yapıyor. Bu pazarlıklar sonucu mayıs-haziran, olmazsa daha erken bir tarihte ABD'nin Kongra-Gel'e operasyon yapmasından söz ediliyor. Ama başbakan tüm gelişmeler üzerine Kürt sorunu ile ilgili sorulmasına dahi tahammül etmeyerek Kürtlere karşı saldırganlığa kişisel bir boyut katıyor.

Gelinen aşamada bir kez daha sormak gerekiyor. Hangi dönüş ya da kim, nelerden dönmeli? Cumhuriyet'in asli unsuru olan Kürtler, "evde" horlanarak, üvey evlat, ikinci sınıf vatandaş muamelesi göremek yaşamayı kabul etmeyeceğini defalarca gösterdi. Halkların eşitliği ve kardeşliği temelinde demokratik bir ülkede yaşamak için, her şeyden önce egemenlerin şovenizmi, düşmanlığı kıskırtan, Kürt sorununda çözümsüzlüğü dayatan politikalarından 'dönülmesi' zorunludur. Ülkeyi emperyalizme bağımlı kılan, bölgede yeni felaketlere sürükleyen egemenleri alaşağı edecek böylesi bir dönüşüm için asli unsurların; Kürt, Türk ve her milliyetten emekçilerin kardeşlik ve dayanışma temelinde mücadelesi gerekmektedir.

harcamalara rağmen bu merkezlere hiç başvuru yapılmadı.

Pişmanlık Yasası nedeniyle Siirt Belediye Başkan Yardımcısı Ferit Epözdemir hakkında da "yetkili mercilerin emirlerine itaatsizlik" iddiasıyla ilginç bir dava açıldı. Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

Siirt Belediyesi'ne ait reklam panolarına polisler tarafından asılan "Topluma Kazandırma Yasası" afişlerini söken Mehmet Alan, Tahir Kapalıgöz, Abdurrahman Tokdemir, Yılmaz Yılmaz, M. Emin Akbulut ve Turan Peynircioğlu ve adı öğrenilemeyen bir işçi, 8 Eylül 2003 tarihinde gözaltına alındı. İşçiler Siirt Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı.

İşçilerin gözaltında afişleri indirmek için Epözdemir'den emir aldıklarını söylemeleri üzerine Ferit Epözdemir hakkında, TCY'nin 526. maddesi uyarınca dava açıldı. Epözdemir, reklam panolarının aylık olarak temizlendiğini ve söz konusu afişleri hava koşullarının etkisiyle yırtılıp çevre kirliliğine neden olduğu için temizlemek zorunda kaldıklarını söyledi.

"Canlı Kalkanlar"

Kendilerini "Canlı Kalkan" olarak adlandıran ve "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki operasyonları durdurması" istemiyle 1 Eylül günü Diyarbakır'dan yola çıktıktan sonra Şırnak yakınlarındaki Gabar dağına çıkmak isterken Şırnak'ın Cizre ilçesinde gözaltına alınan 35 kişi, 4 Eylül günü tutuklandı.

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca tutuklananların adları şöyle: Mustafa Ayhan, Hülya Özalp, Derya Tamriş, Kenan Doğu, Şehmus İnci, M.Emin Çiftçi, Semih Sencer, Naime Kaçak, Emrullah Eker, M.Abbas Kandemir, Şakir Özaydın, Hasan Orak, Hasan Eker, Tacettin Değirmenci, Ömer Elbir, Suat Bayram, Suat Işıktaş, Seyfullah Yayla, Cihan Karasu, Şahin Akşahin, İdris Elhakan, Turan Tezer, Mulayim Bilici, Ayşe Çaruş, Bülent Aslan, Ramazan Tekkaynar, Veysi Akar, Gültekin Arpa, Sedat Aktepe, Ferda Demir, Murat Farisoğulları, Mehmet Aykal, Özlem Teke, Tülay Öner ve Abdulvahap Atmış.

Tutuklananlardan 31'i 8 Eylül günü avukatlarının tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine

serbest bırakıldı. Hasan Orak, Mustafa Ayhan, Şeymus İnci ve Emrullah Eker'in tahliye istemi ise reddedildi. Serbest bırakılanlar daha sonra Cizre Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polisler hakkında Diyarbakır Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Gözaltına alınan 35 kişi hakkında açılan dava, 21 Ekim günü sonuçlandı. Cizre Asliye Ceza Mahkemesi, Mustafa Ayhan, Hülya Özalp, Derya Tamriş, Kenan Doğu, Şehmus İnci, M.Emin Çiftçi, Semih Sencer, Naim Kaçak, Emrullah Eker, M.Abbas Kandemir, Şakir Özyayın, Hasan Orak, Hasan Eker, Tacettin Değirmenci, Ömer Elbir, Suat Bayram, Suat Işıktaş, Seyfullah Yayla, Cihan Karasu, Şahin Akşahin, İdris Elhakan, Turan Tezer, Mulayim Bilici, Ayşe Çaruş, Bülent Aslan, Ramazan Tekkaynar, Veysi Akar, Gültekin Arpa, Sedat Aktepe, Ferda Demir, Murat Farisoğulları, Mehmet Aykal, Özlem Teke, Tülay Öner ve Abdulvahap Atmış'a Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca 1 yıl 6 ay hapis cezası verdi.

İstanbul'dan gelen ve kendilerini "Canlı Kalkan" olarak adlandıran bir grup da 30 Eylül günü Siirt'in Eruh ilçesi Görendoruk köyünde tartaklanarak gözaltına alındı. Grubun önce Siirt çıkışında "Eruh istikametine gidecek olan şahısların Kongra-Gel terör örgütüne manevi destek ve güç sunmak amacıyla böyle bir girişim başlattıkları tespit edilmiştir" yazılı bir izinle durdurularak araçlarının arandığı ve gece yarısına kadar burada bekletildiği öğrenildi. Daha sonra iki arama noktasında da uzun süre bekletilen grubun Görendoruk köyünde de asker ve korucular tarafından tartaklanarak gözaltına alındığı bildirildi.

Gözaltına alınanların adlarının Pakize Ukşul, Leyla Saraç, Hamide Cengiz, Galip Taşçı, Saniye Tarhan, M. Salih Özer, Fahrettin Aksoy, Reşit Batur, Eyüphan Aksu, Metin Beydoğan, Hanım Adıgüzel, Guri Toprak, Necdet Aydın, Muhsine Ete ve Harbiye Kılıç olduğu öğrenildi.

Siirt'in Eruh ilçesinde gözaltına alınan 40 kişi, 1 Ekim günü serbest bırakıldı. Grup üyeleri 3 Ekim günü de tartaklanarak gözaltına alındılar. Geceyi Eruh'un Üzümlük köyünde geçiren grup üyelerinin 3 Ekim günü sabah saatlerinde Eruh'a geçtikleri, daha sonra Görendoruk köyüne giderken ilçe çıkışında güvenlik güçleri tarafından durduruldukları bildirildi. Yolun kesilmesi üzerine bir süre oturma eylemi yapan grup üyeleri Görendoruk köyüne yürüyerek gitmek isteyince tartaklanarak gözaltına alındılar. Olayda, Onur Buğra Kolcu'nun burnunun kırıldığı, Mehmet Başaran, Saniye Turan, Leyla Saraç ve Şakir Güngörmüş'ün de hafif yaralandığı öğrenildi.

Gözaltına alınanların adları şöyle:

Pakize Ukşul, Leyla Saraç, Hamide Cengiz, Galip Taşçı, Saniye Turan, M.Salih Özer, Fahrettin Aksoy,

Reşit Batur, Eyüphan Aksu, Metin Beydoğan, Hanım Adıgüzel, Guri Toprak, Necdet Aydın, Muhsine Ete, Harbiye Kılıç, Sedat Aksoy, Berrin Sağlam, Şakir Güngörmüş, Selma Aygün, Serpil Alkaya, İshak Özcankurtu, Özgür Keleş, Hasan Balcı, Onur Buğra Kolcu, Volkan Işıl, Vedat Ülker, Gülistan Basutçu, Tuna Altan, Nevzat Işık, Mehmet Başaran, Murat Aydın, Pınar Demirci, Mesut Keseci, Mesut Dağlier, İrfan Güler, Abdulsamet Güler, Mücahit Boğa, Mazhar Ertuş, Şeyma Kantarcı ve Yakup Kadri Karabacak.

Gözaltına alınanlardan 33'ü 4 Ekim günü tutuklandı. Tutuklananlar avukatlarının itirazı üzerine Siirt Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 28 Ekim günü serbest bırakıldı.

Urfa'dan 5 Ekim günü yola çıkan "Canlı Kalkan"ların 6 Ekim günü Tunceli'ye girişleri de Valiliğin yasak kararı gerekçe gösterilerek engellendi. Bu arada Tunceli'ye giden 18 kişiyi izleyen Doğan Haber Ajansı Muhabiri Ferit Demir, NTV Muhabiri Ercan Topaç, İhlas Haber Ajansı Muhabiri Haydar Yavuzak, Cihan Haber Ajansı Muhabiri Ali Haydar Gözlü ve Evrensel gazetesi Muhabiri Cem Emir gözaltına alındı. Gazeteciler kısa süre sonra serbest bırakıldı. "Canlı Kalkan"ları izleyen Dicle Haber Ajansı (DİHA) muhabirleri Burhan Ekinci ve Mücahit Yalçın da asker kulübesinde bir süre bekletildikleri öğrenildi.

Grubun Tunceli'ye girmesi 7 Ekim günü, ikinci kez engellendi. Tunceli'ye gitmek için yola çıkan grup üyeleri, Elazığ-Tunceli sınırındaki Seyitli köprüsünde korucuların taşı-sopalı saldırısına uğradı. Araçların camlarının kırıldığı olayda, grup üyelerinden Şerif Aslan da kolundan yaralandı. Bunun üzerine grup üyeleri Elazığ'a döndü. Yeniden Tunceli'ye gitmeye çalışan grup üyeleri 8 Ekim günü Tunceli'nin Pertek ilçesinde gözaltına alındı. Sabah saatlerinde Tunceli'ye gitmek üzere Elazığ'dan ayrılan grup üyeleri, Elazığ-Pertek arasında çalışan feribottan indiklerinde bir grup korucu tarafından taşlandılar. Daha sonra gözaltına alınan 18 kişi, 9 Ekim günü TCY'nin 312. maddesi uyarınca tutuklandılar. Bu arada olayı izleyen gazetecilerin çektikleri görüntülerin askeri yetkililerin emriyle silindiği öğrenildi.

Tunceli'ye giden grup, 24 Ekim günü Van'a döndü. Grup adına bir açıklama yapan Özgür Emre Polat, Tunceli'ye ulaştıklarında Elmalı Jandarma Karakolu'na bağlı askerler tarafından dövülerek gözaltına alındıklarını söyledi. Polat, "Gözaltında kaba dayak ve küfre maruz kaldık. Daha sonra zorla araçlara bindirilerek geri gönderildik. Bu sırada Mazgirt İlçe Jandarma Komutanı olduğunu söyleyen bir kişi 'Bir daha dönerseniz, sizi tararız, korucuları size saldırtırız' diyerek tehdit etti" dedi.

9 Ekim günü tutuklanan 18 kişinin yargılanmasına 11 Kasım günü başlandı. Pertek Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada tutuklu yargılanan sanıkların tahliyesine karar verildi. Davada sanıkların TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor. Duruşma çıkışında bir açıklama yapan Avukat Süleyman Seyman, polislerin Cumhuriyet Savcısı'nın talimatı ile "avukat olup olmadıklarının araştırılması için kimliklerine el koyduğunu" belirterek kendilerine suçlu muamelesi yapıldığını, bu nedenle suç duyurusunda bulunacaklarını söyledi.

Şırnak'ın Uludere ile Beytüşşebap ilçeleri arasında bulunan Kato dağına giden 34 kişi ile DIHA muhabiri Vedat Kurşun, 16 Ekim günü tutuklandılar. Aynı amaçla Silopi'ye giden 33 kişi de gözaltına alındı. Gözaltına alınanların adlarının İsmail Asi, Kasım Ablak, Abit Öztemel, Halil A.Sametoğlu, Mehdi

Aslan, Reşit Özgen, Salhattin Bayar, Ali Güneş, Nusret Başboğa, Mehmet Erdem, Salih Ektiren, Mustafa Esen, Halit Çelik, Zeki Kurt, Rıdvan Olcasöz, Mustafa Akgül, Ramazan Özmen, Hüriyet Damar, Gülistan Öncü, Beşir Dal, Engin Koyuncu, Şakir Acı, Hasan Bozkurt, Mehmet Akgül, Abdullah Akikol, Lokman Polat, Şehmus Turan, Mustafa Sevinç, Abdullah Oruç, Salih Ög, Nusret Okay, Sait Atak ve Tahir Özmen olduğu öğrenildi. Gözaltına alındıktan sonra tutuklananlar, 22 Kasım günü serbest bırakıldı.

Diyarbakır ve İzmir'den gelen yaklaşık 750 kişilik "Canlık Kalkan" grubunun Diyarbakır'ın Dicle ilçesine girişi Valilik kararıyla engellendi. 5 Aralık günü Dicle'ye bağlı Kurşunlu (Pirêjman) bölgesine gitmek isteyen "Canlı Kalkanlar"ın Devegeçidi jandarma karakoluna bağlı askerler tarafından Valiliğin yasak kararı gerekçe gösterilerek engellendiği öğrenildi.

1 - KÜRT SORUNU VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Kürtçe'nin Kamusal Alanda Kullanılmasına Yönelik Engellemeler

BM Kalkınma Programı'nın (UNDP), yıllık İnsani Gelişme Raporu Temmuz ayı ortalarından yayınlandı. Ana temasını "kültürel haklar"ın oluşturduğu raporda, Türkiye'deki Kürtlerin 1994 yılına kadar kendi dillerini kullanma yasağı ile karşı karşıya olduğu belirtilerek, son dönemde yapılan yasal düzenlemelere dikkat çekildi. Türkiye'nin eleştirildiği raporda şöyle denildi:

"Birçok grup, özellikle Türkiye'deki Kürtler ve Guatemala'daki yerli halk gibi büyük azınlıklar, siyasi katılım ve ekonomik fırsatlardan dışlanıyor. Çünkü devlet, dillerini okullarda, mahkemelerde ve diğer resmi alanlarda tanımıyor. Bu nedenle gruplar, dillerinin tanınması ve eğitimle siyasi ve hukuki süreçlerde kullanılması için büyük mücadele veriyor."

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Edebiyat Günleri kapsamında 2-3 Aralık günleri Kürt Dili Konferansı yapıldı. Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Avrupa'da yaşayan Kürt dilbilimcisi, yazar ve edebiyatçıdan oluşan yaklaşık 200 kişinin katıldığı konferansta, Kürtçe'nin resmi bir olarak kabul edilmesi gerektiği görüşü dile getirildi.

Konferansın ardından yayınlanan deklarasyonda da Kürtçe'nin lehçelerine ilişkin bugüne kadar çok sayıda tartışma yapıldığı ancak çelişkili değerlendirmelerde bulunduğu ve Kürt dilbilimcilerinin Kürt dilinin lehçelerinin ve ağızlarının bilimsel bir haritasını çıkarması gerektiğine dikkat çekildi.

Deklarasyonun sonuç kısmında özetle şöyle denildi:

"Bugün Kürt diline dayatılan temel politika dil kırım politikasıdır. Konferansa katılan aydın ve dil bilimciler Türkiye'de Kürt dili için özgürlük ve eşitlik istemekte ve Kürtçe'nin bütün Türkiye'de bir resmi dil olmasını talep etmektedir. Kürt dili ilk okuldan üniversiteye kadar eğitim dili olmalı, Kürtçe radyo ve TV yayınına uygulanan kısıtlamalar ortadan kaldırılmalı, radyo ve televizyonlar 24 saat Kürtçe yayımlayabilmelidir. Kürtlerin ve Kürtçe'nin varlığı anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır"

Urfa Mazlum-Der Şubesi Aralık ayında il genelinde adları değiştirilen köylere Kürtçe ve Arapça eski adlarının iade edilmesi için bir kampanya başlattı. Valiliğe, Bilgi Edinme Yasası kapsamında köylerin adlarının neden değiştirildiğine ilişkin dilekçe veren Mazlum-Der'lilerin Valilik önünde yapmak istedikleri basın açıklaması engellendi.

Türk Eğitim Sen Genel Başkanı Şuayip Özcan, 3 Ekim günü düzenlediği basın toplantısında, ilköğretim 4. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabında 29 harften oluşan alfabe dışında q, "w" ve "x" harflerine de yer verildiğini belirterek, AB'ye şirin gözükmek için bu harflerin kullanımına izin verildiğini savundu. Özcan, söz konusu uygulamanın devletin temellerini kökten sarsmaya yönelik bir girişim olduğunu iddia etti.

Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada ise 1997 yılından itibaren ilköğretim 4. sınıf Türkçe dersinde programın bir gereği olarak ders kitaplarında bu harflerin yazılış biçimlerinin yer aldığı belirtildi. Açıklamada, "internetin bu kadar yaygınlaştığı bir dönemde alfabemizi öğrettikten sonra 4. sınıftan itibaren bu harflerin öğrencilerimize öğretilmesi kadar olağan bir şey olamaz" denildi.

DEHAP Güroymak (Bitlis) eski ilçe Başkanı Cahit Uyanık hakkında SPY'ye muhalefet ettiği iddiasıyla açılan dava 13 Ocak günü sonuçlandı. Güroymak Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Gökteş'a 6 ay hapis ve 186 milyon lira para cezası verildi. Bu ceza da daha sonra ertelendi. Gökteş, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde Kürtçe tanıtım kaseti kullandığı gerekçesiyle 2820 Sayılı SPY'deki 'Türkçe dışında başka bir dille seçim propagandası yaparak muhalefet ettiği' gerekçesiyle yargılanıyordu.

Batman'ın Kozluk ilçesine bağlı Unsaldı (Dişeni) köyünde 9 Şubat günü yapılan bir düğünde Kürtçe şarkı söyleyen Şehmus Kavak, Teyfik Güney ve Mustafa Bürüt gözaltına alındı. Müzisyenler, 10 Şubat günü Mahkeme tarafından serbest bırakıldı.

Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi'nin 2 Şubat 2002 tarihinde düzenlenen 5. Olağan Kongresi'nde "Kürtçe şarkı söyledikleri" gerekçesiyle KESK üyeleri hakkında açılan davada verilen beraat kararı, Şubat ayı içinde Yargıtay tarafından bozuldu. DGM'de "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava, 19 Aralık 2002 tarihinde beraatla sonuçlanmıştı. Yargılanan sendikacılardan Medeni Alpkaya ve Hayrettin Altun hakkındaki beraat kararını onayan Yargıtay, Bendivelat Eminoğlu, Sertaç Demirel, Sedat Balibey, Neşet Güçmen, Zahide Petekbaşı, Ramazan Demir, Cengiz Doğan hakkındaki beraat kararını ise bozdu.

Bozma kararının ardından Eminoğlu, Demirel, Balibey, Güçmen, Petekbaşı, Demir ve Doğan'ın Diyarbakır DGM'de yargılanmasına 2 Nisan günü yeniden başlandı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, HAK-PAR'ın 4 Ocak günü yapılan 1. Olağan Büyük Kongresi nedeniyle soruşturma başlattı. "Kongrede Türkçe konuşulmadığı, İstiklal Marşı söylenmediği, Kürtçe pankartlar açıldığı, Cumhurbaşkanlığı'na Kürtçe davetiye gönderildiği" gerekçesiyle başlatılan soruşturma kapsamında parti yöneticileri 8 Mart günü ifade verdi. Soruşturmanın, SPY'nin 81/c maddesi uyarınca başlatıldığı öğrenildi.

Diyarbakır'da 2 Şubat günü kuruluş bildirgesi verilen KÜRD-PEN'e Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından izin verilmedi. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından 3 Mart günü gönderilen yazıda "izin verilmeme" gerekçesi şöyle açıklandı:

"Kurmak istediğiniz derneğin kuruluş bildirim ve eklerinin incelenmesinde; derneğin adının 'Kürt Yazarlar Derneği' olduğu görülmüştür. '2908 Sayılı Dernekler Kanunu'nun 'Yasak Olan Dernekler' başlıklı 5. maddesinde; 'Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel nitelikleriyle 174. maddesinde belirtilen 'İnkılap Kanunları'nın korunması

hükümlerine, milli güvenliğe ve kamu düzenine, sağlık ve genel ahlaka aykırı olanlara; Türkiye Cumhuriyetinde ırk, din, mezhep ve bölge farklılığı veya bunlara dayanarak, azınlık yaratmak ve Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısını bozmak; Atatürk'ün kişiliğini, ilkelerini, çalışmalarını ve anılarını kötülemek veya küçük düşürmek ya da başkalarının hürriyetlerini kısıtlamak amacıyla dernek kurulamaz' hükmünde belirtildiği gibi kurulmak istenilen derneğin isminde geçen 'Kürt Yazarlar Derneği' ibaresinde belirli bir ırkın yazarlarını kapsadığı anlaşıldığı, bu yüzden yukarıda bahsedilen kanunun maddesinin açıkça ihlali olduğu ve kurulması yasak dernekler kapsamına girdiğinden, derneğin kurulmasının kanunen mümkün olmadığı..."

Dernek kuruluşu için başvuran Edip Polat, Suzan Samancı, Sami Tan, Sedat Yurttaş ve Yıldız Çakar, 4 Mart günü düzenledikleri basın toplantısında, Emniyet Müdürlüğü'nün yazısı nedeniyle AIHM'e başvuracaklarını açıkladılar.

Basın toplantısından kısa bir süre sonra Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, kararın geri çekildiği ve derneğin kuruluşuna izin verildiği bildirildi. Emniyet Müdürlüğü tarafından Dernek Başkanı Edip Polat'a gönderilen yazıda, Dernekler Yasası'nın 5. maddesinin mi, 10. maddesinin mi işletileceği konusunda bir karışıklığın çıktığı belirtilerek, "İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı Hukuk Müşavirliği'nden uygulamada karşılaşılan tereddüt ile ilgili görüşü talep edildi. Hukuk Müşavirliği'nin 4 Şubat tarihli görüş yazılarında dernek müracaatı ile ilgili 2908 sayılı Dernekler Yasası'nın 10. maddesine göre işlem yapılması gerektiği konusunda görüş bildirilmiştir. Bu nedenle dernek kuruluşu ile ilgili evraklarınız incelenmiş ve alındı belgesi tanzim edilerek verilmiştir" denildi.

Öte yandan PEN Yazar Örgütü'nün Türkiye Merkezi Başkanı Üstün Akmen ise 7 Mart günü yaptığı açıklamada, Türkiye'de ikinci bir PEN merkezinin kurulmasının mümkün olmadığını savunarak, şunları söyledi:

"Uluslararası yazar örgütü olan PEN'e dahil olmak isteyen ülkelerde resmi dili aynı olan en az 20 yazarın bir araya gelmesi, resmi kuruluşu takiben Uluslararası PEN Merkezi'ne başvurulması, bu aşamadan sonra Uluslararası PEN'in başvuruyu dünyada 89 ülkede bulunan 110 merkeze iletmesi ve onay istemesi gerekmektedir. Yeterli onay sağlandıktan sonra üyeliğin kabulü yıllık kurultaya sunulmakta ve kurultayda oylanmaktadır. Aynı dili konuşan ülkelerde ikinci bir PEN merkezinin kurulması mümkün bulunmamaktadır."

DEHAP Bitlis İl Kadın Kolları'nın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle düzenleyeceği şölen için yapılan başvurusu değerlendiren Emniyet Müdürlüğü, şenlikte "Jin jyan azadi-Kadın, yaşam, özgürlük" ve "Biji biratiya gelan-Yaşasın halkların kardeşliği" sloganlarının atılmasını yasakladı.

TKP Diyarbakır İl Örgütü binasına Türkçe ve Kürtçe "Halkların kardeşliği için işgale hayır" yazılı pankart astıkları için TKP İl Örgütü yöneticileri Hicran Çelik, Feyyaz Erdem ve Elif Doğan hakkında SPY'nin 81. maddesi uyarınca açılan dava, 8 Mart günü başladı. Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşma, 26 Nisan gününe ertelendi. TKP Diyarbakır İl Örgütü pankart nedeniyle 2003 yılı Ekim ayında polis tarafından basılmıştı.

IHD Siirt Şubesi tarafından hazırlanan Türkçe-Kürtçe "Barış Kazanacak-Herkes farklı, herkes eşit" yazılı afişler nedeniyle Şube Başkanı Vetha Aydın hakkında açılan dava, 19 Nisan günü Siirt Sulh Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Mahkeme, el konulan afişlerin de iade edilmesini kararlaştırdı. İddianamede Aydın'ın "afişlerin Siirt Valiliği'nden izin alınmadan asılması" nedeniyle TCY'nin 536. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

"Beden Ayetleri" adlı belgesel filmin yönetmeni İlhan Bakır, 10 Nisan günü İzmir'de filmin galasından çıktıktan sonra kimliği belirsiz kişilerce bir otomobile bindirilerek kaçırıldığını ve ölümlü tehdit edildiğini açıkladı. Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi'nde yapılan galanın ardından metroya bindiğini söyleyen Bakır, yanına oturan bir kişinin filmle ilgili sorular sorduğunu, indiginde de önünü kesen bir arabadan inen kişilerin kendisini zorla araca soktuklarını anlattı. Kendisini kaçırılanların yüzünü görmediğini ifade eden Bakır, şunları anlattı:

"Bir süre sonra arabadan indirip, belgeseli nasıl çektiğimizi, nasıl finanse ettiğimizi sordular. Kendi olanaklarımızla çektiğimizi söyledim. Nerede çektiğimizi sordular. Ben 'Viranşehir'de' dedim. Viranşehir Belediyesi'nin bize maddi anlamda bir yardımı dokunup dokunmadığını sordular. 'Yok' dedim. Onların bize kalacak yer konusunda yardımcı olduklarını söyledim. Sürekli 'nasıl finanse ettiniz' diye ısrar ettiler"

Kendisini kaçırılanların ısrarla filmin neden Kürtçe çekildiğini sorduklarını belirterek, nedenini açıkladığında daha da sinirlendiği kaydeden Bakır, "Bana 'seni burada öldürsem kimsenin haberi olmaz' dedi. Sonra tetiğe bastı; ama boş tetik sesi geldi. Beni yerden kaldırdı, o sırada elinden kurtuldum ve kaçmaya çalıştım. Ancak daha sonra beni yakamdan yakalayarak, tekmelemeye başladı. Ayaklarına vuruyordu. Suratıma da bir defa vurdu. Bu sırada diğerleri ona engel oldular" dedi. Daha sonra tekrar

arabaya bindirilerek tanımadığı bir yerde bırakıldığını anlatan Bakır, IHD İzmir Şubesi'ne başvurdu.

28 Mart yerel seçimlerinden önce Demokratik Güçbirliği'nin Menemen ilçesi (İzmir) ve Asarlık belde seçim bürosu açılışlarında "Biji bratiya gelan (Yaşasın halkların kardeşliği)", "Biji aşiti (Yaşasın barış)", "Biji demokrasi (Yaşasın demokrasi)" sloganları attığı iddiasıyla DEHAP Menemen İlçe Başkanı Süleyman Gündüz hakkında soruşturma açıldığı bildirildi.

Antep'te Özgür Demokratik Lise Gençliği tarafından 10-25 Nisan günleri arasında düzenlenen "Bahar Futbol Turnuvası"nda Mevlüt Uçar'ın gözaltına alındığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre, turnuva birincisi takıma verilecek kupanın üzerindeki "Bu topraklarda barış mutlaka kazanacak" yazısı nedeniyle gözaltına alınan Uçar, Terörle Mücadele Şubesi'nde beş saat süreyle sorgulandı. Mevlüt Uçar, yaşadıklarıyla ilgili olarak şunları söyledi:

"Futbol turnuvasında birinci olan Dilanspor'a 30 Nisan'da bir şölen düzenleyerek kupa verdik. Kupayı yaptırdığımız reklam şirketine gittiğimde polisleri karşımda gördüm. Bana 'Bu topraklarda barış mutlaka kazanacak' yazısını niçin yazdığımızı sordular. 'Hangi topraklardan bahsediyorsunuz', 'Türkiye'de barış yok mu' dediler. Hiç kimseyle hiçbir bağlantımızın olmadığını söylememe rağmen beni Terörle Mücadele Şubesi'ne götürdüler. Orada da aynı sorular devam etti. Bizim Kongra-Gel'in Türkiye'deki çalışmalarını yürüttüğümüzü iddia ettiler."

Kürtçe'nin Öğretilmesi

"Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik'in 5 Aralık 2003 tarihinde yayınlanmasının ardından Milli Eğitim Bakanlığı da Kürtçe Kursu Öğretim Programı'nı 19 Ocak günü tamamladı. "Kürtçe Kursu Programı" bu tarihten itibaren Özel Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından Batman, Van ve Urfa'da açılan Kürtçe dil kurslarına iletildi.

Bakanlığın hazırladığı öğretim programına göre, Kürtçe kurslarına ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okuyan, mezun olan veya ortaöğretim kurumlarından ayrılan öğrencilerin yanısıra yetişkinler katılabilecek. İlköğretim çağında olduğu halde okula devam etmeyenler kursa alınmayacak. Kurs programının süresi 10 hafta olacak ve haftada 18 ders saati üzerinden toplam 180 saatte kurs programı tamamlanacak. Kurslardaki öğretim faaliyetleri, "Cumhuriyetin Anayasa'da belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmayacak şekilde" düzenlenecek.

Kurslara gönderilen yazıda, uygulanacak programın Kürtçe metninin oluşturulması ve programın uygulanmasında kullanılacak öğretim gereçlerinin en geç 9 Şubat gününe kadar Eğitim Bakanlığı'na iletilmesi istendi.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, İstanbul Milletvekili Emin Şirin'in anadilin öğrenilmesi kapsamında, bakanlığa hangi diller için kaç başvuru yapıldığı ve kaç kursa izin verildiğine ilişkin soru önergesini 19 Ocak günü yanıtladı. Çelik, 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında, 5 Aralık 2003 tarihinde yayımlanan yönetmelik hükümlerine göre özel Kürtçe kursu açmak üzere üç başvuru yapıldığını ve bunlara da izin verildiğini bildirdi.

AB'ye uyum çalışmaları kapsamında yapılan yasal değişikliklerin⁴ ardından ilk Kürtçe kurs, resmi olarak 13 Mart günü Urfa'da açıldı. Özel Urfa Kürtçe Öğretim Kursu Müdürü Ömer Kurt törende yaptığı konuşmada, "Biz bu ülkede yaşamak istiyoruz. İşte bu dil kursu, bu özlemin diğer adıdır. Yıllardır olması

gereken bu doğal adım nihayet bugün gerçekleşti. Bugün bir tabu yıkılmıştır ve söylendiği gibi Türkiye bölünmemiştir" dedi.

Özel Urfa Kürtçe Kursu Müdürü Ömer Kurt hakkında kursun adı nedeniyle TCY'nin 261/1 maddesi uyarınca "izinsiz dersane açtığı" iddiasıyla dava açıldığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

Kurs yetkilileri Özel Urfa Kürt Dili Lehçeleri Öğretim Merkezi adıyla İl Eğitim Müdürlüğü'nde izin başvurusu yaptılar. Söz konusu kursun adında yer alan "Kürt Dili Lehçeleri" ve "Öğretim Merkezi" ibarelerine izin verilmemesi üzerine ise adı değiştirilen öğrenim merkezi Özel Urfa Kürtçe Kursu adıyla açıldı. Ancak daha sonra açılıştaki kullanılan kursun ilk adının yer aldığı tabela nedeniyle Eğitim Müdürlüğü, Urfa Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Kapı standartlarının 5 santimetre dar olduğu, yangın merdivenlerinin standartlara uymadığı gibi çeşitli

Reformlar sürüyor ama... (İsmet Berkan-23 Şubat 2004/Radikal)

Türkiye, AB yolunda emin adımlarla yürüyor. Çok sayıda reform paketi geçmiş hükümetler ve bu hükümet döneminde Meclis'ten geçti. Amaç Kopenhag Kriterleri'ne Türkiye'nin uymasını sağlamaktır. Şimdi bir yandan bu paketlerin uygulaması ile ilgili sorunlar giderilmeye çalışılıyor, bir yandan da artık son sıraya bırakılmış olan bazı yasa ve Anayasa değişiklikleri için düğmeye basmaya hazırlanılıyor.

Uygulama deyince, bazı alanlarda uygulamada pek bir sorun çıkmadığı ama bazı alanlarda uygulamadan dahi söz edilmesinin mümkün olmadığı da biliniyor. Henüz uygulamaya giremeyen konuların başında anadilde yayın ve anadil öğrenimi geliyor. Anadilde radyo-TV yayını için RTÜK bir yönetmelik yayımladı ama bu öyle bir yönetmelik ki, anadilde yayın yapmayı hemen hemen imkânsız kılıyor. Hiçbir ulusal kanalın herhangi bir anadilde, diyelim Kürtçede günde iki saat yayın yapması söz konusu değil; çünkü bu kanallar ticari kanallar ve onların yayın politikasını reytingler belirliyor, başka bir şey değil. Doğrusu, anadilde yayının tamamen yerel kanallara ve radyolara bırakılmasıydı. Ancak belli yörelerde Kürtçe ya da Boşnakça ya da Lazca ya da Abhazca yayın yapmak ticari olabilir, başka türlü olmaz. Kâğıt üstünde bir hak verilmiş olur ama fiilen bu hak kullanılamaz.

Anadil eğitiminde de aynı durum. Son olarak kapı genişliğine takılmıştı uyulama, şimdi de ders kitaplarının denetimine takıldı. Kitaplar, herhalde içlerinde sakıncalı bir şey olup olmadığını belirlemek için İçişleri Bakanlığı'na gönderilmiş durumda. Kim bilir ne zaman gelir. Uygulama sadece anadil konusunda aksamıyor. Azınlık vakıfları ve bu vakıfların eski malları konusunda da büyük sorunlar var. Bir kere bu vakıfların daha önce haksız biçimde el konulan malları hâlâ onlara iade edilmiş değil. Yeni mal edinme ya da var olan malların onarımı konusunda da engellemeler devam ediyor. Bunlar yasalardan değil uygulamadan kaynaklanan ciddi eksikler.

Ama buna karşılık azınlıkların durumuyla ilgili çok ama çok önemli bir değişiklik yaşandı geçenlerde. Taa 1962 yılından beri varlığını sürdüren ve yegâne görevi azınlık vatandaşlarımıza hayatı zehir zindan etmek olan bir komisyonun yapısı ve adı değişti. Keşke bu komisyon tamamen yok olsaydı ama olmadı.

Komisyonun adı, 'Azınlıklar Geçici Komisyonu' idi. Adı geçici ama dediğim gibi son 42 yıldır varlığını sürdürüyordu. İlk kuruluşunda, kuruluş gerekçesi, 'Azınlıkların milli güvenliğe aykırı faaliyetlerini izlemek'ti. Kendi vatandaşını şüpheli olarak gören ve onları bu ülkeden kaçırmak için son 42 yıldır elinden geldiğini arkasına koymayan bu komisyonun yapısında çok önemli değişiklikler yapıldı. Mesela asker-sivil güvenlik bürokrasisi komisyondan çıkartıldı. Artık komisyonda Milli Güvenlik Kurulu'nu ya da Genelkurmay'ı ya da MIT'i temsil eden kimse yok. Bu arada komisyonun ismi de değişti, 'Azınlık Sorunlarını Değerlendirme Kurulu' oldu. Üyeleri, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim ve vakıfların bağlı bulunduğu devlet bakanlığından birer kişi olacak. 'Azınlıklar Geçici Komisyonu' adıyla 42 yıl boyunca aktif kalan komisyonun faaliyetleri bir gün belgeleriyle birlikte ortaya çıkarsa hepimiz çok utanabiliriz.

⁴ Uyum yasaları kapsamında 7 Ağustos 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4963 sayılı yasanın ardından Kürtçe kurs açılabilmesine ilişkin "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik" 5 Aralık 2003 tarihinde yayımlandı. Milli Eğitim Bakanlığı da Kürtçe Kursu Öğretim Programı'nı 19 Ocak günü tamamlamış ve "Kürtçe Kursu Programı" bu tarihten itibaren Özel Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından Kürtçe dil kursu için başvuranlara iletilmiştir.

gerekçelerle açılışı ertelenen Özel Batman Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Kursu da 14 Mart günü açıldı.

20 Mart günü 3 bin kişinin katıldığı bir törenle açılan Özel Van Kürt Dili Öğrenim Merkezi'nin eğitime geçmesi Nisan ayı başında engellendi. Merkez Müdürü Hasan Güven yaptığı açıklamada, şunları söyledi:

“Biz 31 Mart günü Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurarak, kursunun öğretmen ve öğrencisi ile öğrenime hazır olduğunu ve 1 Nisan günü ders başı yapacağımızı bildirdik. Ancak 1 Nisan sabaha Eğitim Müdürlüğü'nden bize telefon açıldı. ‘Kursu açamazsınız, öğretmenlerin yeterlilik belgesini bizim vermemiz gerekiyor. Ders başı yaparsanız, yasadışı bir iş yapmış olursunuz. Uyarıyoruz’ dediler. Biz de ders başı yapmaktan vazgeçtik”

IHD Van Şube Başkanı Zeki Yüksel, 13 Mayıs günü yaptığı basın açıklamasında, Özel Van Kürt Dili Öğrenim Merkezi Müdürü Hasan Güven'in sıkıntılılarıyla ilgili olarak kendilerine başvurduğunu bildirdi. Kurs için sadece iki eğitimciye izin belgesi verildiğini belirten Yüksel, “Hükümet uzun bir bekleme süresi sonrasında Kürtçe dil kurslarının açılmasına izin verdi. Ancak bir dil kursunun işleyebilmesi için eğitimciye ihtiyacı olduğu hakikatini bilmemiz gerekir. Mevcut kursun işleyip işlemesine dair hükümetin tutumu ve amacı bu noktada ortaya çıkmaktadır” dedi. Kurs Müdürü Hasan Güven de Kürtçe kursların “aslında farklı yöntemlerle engellenmeye çalışıldığını” savundu.

Merkezin açılışı nedeniyle Kurs Müdürü Hasan Güven hakkında dava açıldı. Van Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davada Güven'in TCY'nin 36. maddesi ve “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettiği” öne sürülerek, cezalandırılması istendi. İddianamede özetle şöyle denildi:

“Sanığın suç tarihinde ilimiz Hacıbekir Caddesi üzerinde Özel Van Kürtçe Kursu açılışında yasa dışı PKK/KONGRA/GEL terör örgütünü destekler mahiyette müzik dinletmek suretiyle ve Hacıbekir Caddesi'nin yaya ve araç trafiğine kapatmak suretiyle sanığın 2911 sayılı yasanın 28/1 maddesine muhalefet ettiği ve müsten suçu işlediği tüm hazırlık evrakı kapsamında anlaşılacakla, sanığın mahkemenizde yargılanmasının yapılarak eylemine uyan yukarıda belirtilen sevk maddeleri gereğince cezalandırılmasına...”

Adana'da Kürt dili öğrenim kursu açmak için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuran Abdurrahman Bakır'ın talebinin 18 Mayıs günü kabul edildiği bildirildi. Bakır, Haziran ayından itibaren eğitime başlayacaklarını açıkladı.

Bu arada Danıştay da “Kürtçe eğitim için” dilekçe

verdikleri gerekçeleriyle okuldan uzaklaştıran öğrencilerle ilgili emsal bir karar verdi. Danıştay, Ocak ayı içinde Malatya İnönü Üniversitesi'ne dilekçe veren öğrenciler hakkındaki okuldan atma ve uzaklaştırma kararlarını iptal etti.

2002 yılı Ocak ayında üniversite yönetimine dilekçe veren öğrencilerden 20'si okuldan atılmış, 14'ü de 1 yıl uzaklaştırılmıştı. Öğrencilerin açtığı davayı 2002 yılı Aralık ayında sonuçlandıran Malatya İdare Mahkemesi, kararı iptal etmişti. İnönü Üniversitesi Rektörlüğü'nün temyiz başvurusu üzerine davayı görüşen Danıştay 8. Dairesi'nin kararında “dilekçe vermenin anayasal bir hak olduğu” belirtildi. Öğrenciler hakkında Malatya DGM Savcılığı'nın açtığı davanın 31 Ekim 2002 tarihinde beraatla sonuçlandığı anımsatılan kararda, “dilekçe verilirken herhangi bir şiddet eyleminin meydana gelmediğine” dikkat çekildi.

Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde yerine getirmesi gerekenler arasında yer alan “anadilde yayın” ile ilgili yasal düzenlemeler ve tartışmaları, 2004 yılında da sürdü.

RTÜK tarafından 2003 yılı Kasım ayında Başbakanlık'a gönderilen özel yayın kuruluşlarına Türkçe'den başka dil ve lehçelerde yayın yetkisi veren “Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkındaki Yönetmelik”, Ocak ayı başında RTÜK'e iade edildi.

Yönetmeliğin özellikle AB normlarına uygun olmadığı gerekçesiyle Dışişleri Bakanlığı ve AB Genel Sekreterliği'nin itirazları üzerine geri gönderildiği öne sürüldü. RTÜK Başkanı Fatih Karaca iade gerekçesiyle ilgili olarak yaptığı açıklamada, Başbakanlığın yönetmelikte geçen bazı ifadelere ilişkin itirazları olduğunu söyledi.

RTÜK'ün 6 Ocak günü yapılan toplantısında da daha önce hazırlanan yönetmeliğin “Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik” şeklindeki adı, “Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında kullandıkları farklı dil-lehçelerde yapılacak yayınlar hakkında yönetmelik” olarak değiştirildi. Yönetmelikteki “Yayın kuruluşları stüdyo düzeni ve ses efektinde Türkiye Cumhuriyeti'nin simgesi olmuş görüntü ve sesin dışında simge, işaret ve ses kullanmamakla yükümlüdür” ifadesinden “Türkiye Cumhuriyeti'nin simgesi olmuş” ifadesi çıkartıldı.

“Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik”, 25 Ocak günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. (Bkz. Ek 4) Yönetmelikte, “kamu ve özel ulusal radyo ve televizyon kuruluşları'nın, Türk vatandaşlarının

günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde RTÜK'ten izin alarak yayın yapabilmelerine olanak sağlandı. Yönetmeliğe göre söz konusu dil ve lehçelerde sadece yetişkinler için haber, müzik ve geleneksel kültürün tanıtımına yönelik yayınlar yapılabilecek. Öğretime yönelik yayın yapılamayacak. Yayınlar, radyoda günde 60 dakikadan haftada toplam 5 saati, televizyonda ise günde 45 dakikadan haftada toplam 4 saati aşmayacak. Bu arada yönetmelikteki geçici bir madde ile de Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerdeki yayınların "izleyici-dinleyici profili belirleninceye kadar sadece kamu ve özel ulusal yayın kuruluşları tarafından yapılabileceği" de hükme bağlandı. Yeni çıkartılan yönetmelikle 2002 yılında yayınlanan "Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik" de yürürlükten kaldırıldı.

Yönetmeliğin yayınlanmasının ardından Diyarbakır Barosu yürütmenin durdurulması için Danıştay'a başvurdu. Yönetmeliğin 4., 5., ve 6. maddeleri ile geçici 1. maddesindeki düzenlemenin iptali istemiyle açılan davada, yönetmeliğin 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasa ile Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 124. ve 133. maddelerine aykırı olduğu savunuldu.

Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıku yaptığı açıklamada, yönetmenlikte anadilde yayınların nasıl yapılabileceğinin değil, nasıl yapılamayacağını düzenlendiğini savunarak şunları söyledi:

"Yönetmeliğin 4. maddesinde yayınların Türkçe yapılması ve yayınlarda Türkçe'nin konuşma dili olarak gelişmesinin sağlanmasının amaçlandığı belirtilerek, anadilde yayın yapılması amacı çarpıtılmıştır. 5. maddesi uyarınca sadece yetişkinler için haber, müzik ve geleneksel kültür tanımıyla da

yayınların sınırlı yapılacağı öngörülmüştür. Yayıncılık alanında eşitsiz, ayrımcı, hukuka aykırı ve antidemokratik sınırlandırmalar getirilmiştir. 6. maddesi uyarınca yayın kuruluşları yayın yapmak istedikleri dil veya lehçeyi, bu dilde yapılacak program türleri, programların günlük akış içindeki yerleşimi, aylık ve yıllık planlarını belirleyen yönetim kurulu kararların üst kurula önceden bildirmeyi zorunlu hale getirmiştir. Radyo ve televizyon yayıncılığında güncellik, gündem oluşturma ve yayın oluşturma, yayın dinamizmine uygunluk sağlama ilkeleri yok sayılarak ağır sınırlandırmalara yer verilmiştir."

Danıştay 10. Dairesi Haziran ayı başında Diyarbakır Barosu'nun yönetmeliğin bazı maddelerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açtığı davayı Baro'nun İdari Yargılama Usulü Yasası'na göre dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle reddetti.

12 Mart günü Dışişleri ve İçişleri bakanlıkları, Genelkurmay Başkanlığı, MIT, Emniyet Genel Müdürlüğü ve AB Genel Sekreterliği temsilcileri ile biraraya gelen RTÜK Başkanı Fatih Karaca, kendilerine yayın için hiçbir ulusal radyo ve televizyon kanalından başvuru gelmediğini bildirdi. Karaca, toplantıda "yayınların devlet kanalı olan TRT'den yapılmasının daha uygun olacağını" savundu.

Özel ulusal radyo ve televizyon kanallarının yayınlara sıcak bakmaması üzerine farklı dil ve lehçelerdeki yayınların TRT'de yapılmasına ilişkin varılan prensip kararının ardından Devlet Bakanı Beşir Atalay, Mayıs ayı başında TRT Yasası'nda değişiklik yapılacağını söyledi.

26 Mayıs günü toplanan TRT Yönetim Kurulu, yayınların TRT'den başlatılması için yasal bir

Anadil mi dediniz! (Murat Çelikkın-29 Ocak 2004/Radikal)

Diyarbakır Barosu'nun Türkçe dışındaki dil ve lehçeler yayın yönetmeliği için Danıştay'a başvuracağını açıklamasından sonra, RTÜK Başkanı Fatih Karaca'dan da açıklama geldi. Karaca, yönetmelikle yerel ve bölgesel yayın kuruluşlarına yayın yasağı getirmediklerini, Türkiye genelinde izleyici ve dinleyici profilini belirledikten sonra bu kuruluşlara da yayın yetkisi vereceklerini söyledi. Bugün aynı konuda Ermeni topluma yönelik bir radyo kurmaya hazırlanan 'Agos' Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hırant Dink'in görüşlerine yer vereceğim. "Bu sözde haklar yetersiz. Kontrollü, sansürlü, kısıtlı saatli, bu tür hak verişler göz boyamaktan ileri gitmiyor. Anadil, bizzat insanın varlık halidir. Birilerinin birilerine hak veriyor olması, utanılabilir bir durumdur. Yönetmelikte yerel ve bölgesel yayın kuruluşlarına getirilen profil araştırma şartı, ulusal yayınlara program ve saat sınırlaması, çocuklara yönelik program yasağı, dil öğretiminin yasaklanması ve çeviri zorunluluğuna bakınca, bu zihniyet değişmedikçe, bu tür yönetmeliklerle çok oyalanır dururuz daha. Bu konularda bürokrasinin çok ince bir yeteneğini de kabahatleriyle belirteyim: Bazen yönetmelikleri kanuna aykırı özellikle çıkarırlar ki, birileri itiraz etsin; bu da olmadı, hadi baştan desinler. Ermeni toplumu olarak bu yönetmelik kapsamında değiliz.

Çünkü Ermenice yerel dil ve lehçe değil. Ancak bu, yönetmeliğe ilgisiz kalmamı gerektirmez, fazlasıyla da ilgileniyorum. Bu yönetmelikten yararlanacak olanlar kardeşlerimdir benim. Yurttaşlarımızdır sonuçta. Onların sorunu bizim de sorunumuzdur."

Bu durum, kapısını zorlamak adına demokratikleşme için bir dizi yasal düzenleme yaptığımız AB sürecinin bir sonucu. Sadece demokratik değil, yasal bir süreci de ihtiva ediyor. Öyleyse bu konuda Diyarbakır Barosu niye yalnız? Diğer baroların, Barolar Birliği'nin de sahip çıkması gerekmiyor mu? Onlar demokratikleşmeye ve AB'ye karşı mı? /..

değişiklik yapılmasına gerek kalmadan altyapı hazırlarına başlanmasını kararlaştırdı. Toplantının ardından basın toplantısı düzenleyen TRT Genel Müdürü Şenol Demiröz, TRT televizyonunun haftada iki saat (günde yarım saat), TRT radyosunun da haftada dört saat (günde 45 dakika) farklı dillerde yayın yapacağını açıkladı. Demiröz, TRT'nin Devlet İstatistik Enstitüsü'yle ortaklaşa çalışarak hangi dillerde yayın yapılacağına karar vereceğini de belirtti.

TRT'de Haziran ayı içinde de farklı dil ve lehçelerde yayın yapılmaya başlandı. TRT'de 1'er saat, radyoda ise 35'er dakikalık yayınlar; pazartesi günü Boşnakça, salı günü Arapça, çarşamba günü Kırmanci lehçesinde, perşembe günü Çerkezce (Adige lehçesinde) ve Cuma günleri de Zazaca yapılmaya başlandı. Ancak TRT'nin yayınları gerek yayın süresi, gerekse içeriği açısından çeşitli kesimler tarafından eleştirildi.

Bu arada RTÜK ise ancak Ağustos ayında yerel kuruluşlara da yayın konusunda yanıt vermeye başladı. 20 Ağustos günü CHP Grup Başkanvekili Kemal Anadol ile görüşen RTÜK Başkanı Fatih Karaca, Diyarbakır'dan "Gün" ve "Söz", Batman'dan ise "Çağrı" adlı televizyon kuruluşlarının farklı dil ve lehçelerde yayın için yaptıkları başvurunun gündemlerinde olduğunu belirtti.

RTÜK'ün bazı kamu kurum ve kuruluşlarına başvurarak, söz konusu bölgelerde yayın yapılmak istenen dil ve lehçelerin kullanılıp kullanılmadığını sorduğunu kaydeden Karaca, şunları söyledi:

"Bize gelen yazılarda göre bu geleneksel dil ve lehçeleri kullanan vatandaşlarımızın olduğu bildiriliyor. Biz de kendi yönetmeliğimiz çerçevesinde bu üç kuruluşa eksikliklerini tamamlayarak bize başvuru yapmaları konusunda bir yazı yazmaya karar verdik. Umuyorum gelecek hafta yazı bu kuruluşlara gider. Yönetmeliğe uygun bir başvuru olduğu takdirde, Üst Kurul bunu gündemine alır ve sonuçlandırır."

RTÜK, Eylül ayı içinde anadilde yayın yapmak isteyen yerel televizyon ve radyolara belgelerini tamamlayarak, başvuru yapmaları çağrısında bulundu. RTÜK'ün daha önce farklı dil ve lehçelerde yayın için RTÜK'e başvuran yerel kanallara profil araştırması yapıldığı yanıtının verildiği öğrenildi. Ancak 2004 yılı sonu itibarıyla yerel televizyon ve radyo kuruluşlarına yayın için izin verilmedi.

Bu arada Malatya Emniyet Müdürlüğü'nün 6 Ekim günü yerel yayın kuruluşlarını Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde yayın yapmaması konusunda uyardığı bildirildi. Radikal gazetesinin haberine göre Malatya Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürvekili

Ramazan Karaoğlu imzası ile 17 radyo ve 5 yerel televizyon kuruluşuna gönderilen yazıda "Bazı yayın kuruluşlarımızın günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları ve farklı dil ve lehçelerde (Kürtçe vb) yayın yaptıkları, 24 saat esasına göre görev yapmakta olan Güvenlik Şube Müdürlüğümüz İzleme Birimi tarafından tespit edilmiştir. Kayıtlar arşivlerimizde mevcuttur" denildi. Yazıda söz konusu yayınlara devam edilmesi hakkında yasal işlem yapılacağı belirtildi.

RTÜK Başkanı Fatih Karaca ise yaptığı açıklamada, bölge teşkilatlarının olmadığı yerlerde emniyet birimlerinin yerel kanalları izleyip kayıt yaptıktan sonra kendilerine gönderdiğine dikkat çekerek, "Bu kasetler bize geliyor. Protokole göre Emniyet'in izleme birimleri sadece kayıt yapar. Herhangi bir değerlendirme yapma veya uyarma yetkileri yok" dedi.

Kürtçe Adların Kullanımı

2003 yılı Eylül ayında Kürtçe adların "w", "q", "x" harfleri kullanılmadan serbest bırakılmasını düzenleyen genelgeye rağmen Kürtçe adların kullanımına yönelik engeller, 2004 yılında da sürdü. Adlarını Türk alfabesinde bulunmayan "w", "q", "x" harflerinin yer aldığı adlarla değiştirmek için aralarında dernek, parti yöneticileri ve sanatçıların da bulunduğu çok sayıda kişinin açtığı davalar reddedilirken, diğer Kürtçe isimler konusundaki sorunlar büyük ölçüde ortadan kalktı.

Diyarbakır'da İl Jandarma Alay Komutanlığı'nın 22 Aralık 2003 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na isim değişikliği için müracaat eden kişilere ilişkin bilgi almak üzere başvurusuna ilişkin suç duyurusu, 30 Ocak günü takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Edinilen bilgiye göre süreç şöyle gelişti:

Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu 2003 yılı Aralık ayında yaptığı açıklamada, İl Jandarma Alay Komutanlığı tarafından 22 Aralık 2003 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na "Kürt Dili Talebi" başlıklı yazı gönderildiğini bildirdi. Tanrıkulu, yazıda şu ifadelerin yer aldığını dikkat çekti:

"Yasadışı PKK/Kongra-Gel terör örgütüne, etnik bir Kürt kimliği yürütmek amacıyla yurtiçi ve yurtdışında her türlü makamlar kullanılarak gerek AB uyum yasalarını istismar gayretleri, gerekse sözde barış için "Demokratik Çözüm Kampanyası" öncesi ve sonrasında anadilde eğitim görme, Kürtçe dil kursu açılması ve Nüfus Müdürlüklerine, Asliye Mahkemeleri'ne isim değişikliği gerekçesiyle müracaatlarda bulunan şahıslara ait bilgilere ihtiyaç duyulduğundan bahsedilen konunun olayla ilgili

Asliye Hukuk Mahkemesi'nde devam eden dava dosyalarının ve isim listelerinin komutanlığımıza bildirilmesini arz ederim.”

Tanrıkulu'nun olayla ilgili olarak Adalet ve İçişleri bakanlıklarına yazdığı yazıların ardından başsavcılık da jandarmaya resmi bilgi vermedi. Jandarma yetkilileri tarafından görevlendirilen Astsubay İbrahim Özdemir, Diyarbakır 1, 2 ve 3. Asliye Hukuk Mahkemeleri'ndeki dava dosyaları ile ilgili mahkemelerin yazışmaları müdürleri ve katiplerinden bilgi aldı.

Tanrıkulu'nun yeniden Adalet Bakanlığı'na başvurması üzerine Diyarbakır Başsavcılığı tarafından baroya ilgililer hakkında “res'en” soruşturma başlatıldığı yanıtı verildi.

Ancak Savcılık tarafından 30 Ocak günü verilen takipsizlik kararında, “Kürtçe isim için mahkemelere gidenlerin jandarmanın PKK/Kongra-Gel'e yönelik çalışmalar doğrultusunda, örgütün verdiği talimatlara göre hareket ettiğini düşündüğü ve bu nedenle bunlara ilişkin bilgi talep edildiğini” denildi. Kararda, “jandarmanın söz konusu yazısına, savcılıktan ve mahkemeden resmi bir yanıt verilmediği, Astsubay İbrahim Özdemir'in bunun üzerine jandarma tarafından adliyeye gönderildiği ancak Özdemir'in bilgi toplamasının bu haliyle, mahkemede görülen ve aleni olarak yargılaması yapılan dava ile ilgili bilgi almak mahiyetinde olduğunu, herhangi bir suçtan söz edilemeyeceği” savunuldu.

Kararın 15 Mart günü Diyarbakır Barosu'na iletilmesinin ardından, Diyarbakır İl Merkez Jandarma Komutanı Jandarma Binbaşı Hızır Keskin ve Astsubay İbrahim Özdemir hakkında dava açılması için Siverek Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz edildiği bildirildi.

Adana DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Nilüfer Dumlu'nun adını “Arjin” olarak değiştirilmesi yönündeki başvuruyu Ocak ayı içinde karara bağlayan Adana 2. Asliye Hukuk Mahkemesi değişikliği uygun buldu. Aynı Mahkeme, Nilgün Başak'ın ismini “Nilgün Zêran Dewrêş” olarak değiştirme istemini ise reddetti.

2003 yılının Aralık ayında adını “Dilxweş” olarak değiştirmek için Adıyaman Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açan Özcan Tümen, 17 Ocak günü evinin basılarak jandarmalar tarafından sorgulandığı gerekçesiyle İHD Adıyaman Şubesi'ne başvurdu. Tümen şunları söyledi:

“Geçen akşam saat 18.00 gibi evime gelerek mahkemem olduğunu söylediler. Ayakta sorgulandım. İsmimi değiştirmemle ilgili bir dava olduğunu söyledim. İsmimi neden değiştirmek istediğimi sordular. Ben de bu işin onların görevi

olmadığını söyledim. Nüfusumuzun köye kayıtlı olduğunu, köylerden de jandarmanın sorumlu olduğunu söylediler. Ailemle ilgili bir takım sorular sordular. Çalıştığım köyün ismini, köye neyle gidip geldiğimi sordular.”

Tümen, daha sonra kendisini sorgulayan polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Tiyatro oyuncuları Murat Batgî'nin adını “Miraz”, Hacı Tel'in ise “Zerdeşt” olarak değiştirme istemiyle ilgili dava, 12 Şubat günü Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başladı. Basına kapalı olarak yapılan duruşma, eksik belgelerin tamamlanması ve tanıkların dinlenmesi için ertelendi.

Eğitim-Sen Genel Sekreteri Emirali Şimşek'in adının Kürtçe direniş anlamına gelen “Berxwedan” olarak değiştirilmesi için açtığı dava, 12 Şubat günü Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başladı. 20 Mayıs günü sonuçlanan davada, Mahkeme Şimşek'in isim değişikliği talebi reddedildi. Ekim ayı başında Emirali Şimşek'e gönderilen davanın gerekçeli kararında şöyle denildi:

“Berxwedan kelimesi toplanan delillere göre Türkçe olmadığından Nüfus Kanunu'nun değişik 16. maddesi gereğince de nüfusa yazılacak olan isimlerin alfabemizdeki harflerle yazılması zorunluluğu bulunduğundan, istemin ise alfabemizde olmayan harfleri kapsadığından Türkçe kurallara uygun olarak davanın kabulü halinde davacının isminin nüfusa kaydı mümkün olamayacağından, davanın reddine...”

Haber-Sen MYK üyesi Ramazan Taş'ın adını “Xebat” olarak değiştirmek üzere yaptığı başvuruyla ilgili dava da 12 Şubat günü başladı. Başvuruyu değerlendiren Asliye Hukuk Mahkemesi adın değiştirilmesinde bir sakınca olup olmadığını Emniyet Müdürlüğü ve Adli Sicil Müdürlüğü'ne sorulmasını kararlaştırdı.

DEHAP Şahinbey (Antep) İlçe Başkanı Mustafa Dalkılıç'ın “Ciwan”, Şahinbey İlçe Örgütü yöneticisi Sait Çeçen'in “Welat”, Abdurrahman Kandemir'in “Neçirwan” ve Ömer Kılıç'ın “Welat” adları almak için Antep 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne yaptığı başvuru, Şubat ayı ortalarında reddedildi. “w” harfinin Türk alfabesinde bulunmadığı anlatılan mahkeme kararında, bu adların “karışıklık” ve “kargaşa”ya yol açabileceği iddia edildi.

Adıyaman'da Ocak ayı içinde adını “Xoşyar Şerzan” olarak değiştirmek için başvuran Bilal Memeli, iki hafta sonra Uşakkaya karakoluna çağrılarak dava hakkında sorgulandığını, 18 Şubat günü de köyüne dönerken kimliğine el konulduğunu söyledi.

Tunceli'de yaşayan İbrahim Halil Ateş'in adını “Xelil” olarak değiştirmek üzere yaptığı başvuru, Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından reddedildi. 20 Şubat

günü yapılan duruşmada dinlenen Nüfus Müdürlüğü yetkilisi, ismin gelenek ve görenekler açısından bir sakıncası olmadığını, ancak Nüfus Yasası'nın 16. maddesine aykırı olduğunu savundu. Mahkeme de İçişleri Bakanlığının genelgesine atıfta bulunarak, değişiklik istemini reddetti.

TUYAD-DER Van Şube Başkanı Mesut Atabay'ın adını "Kawa", Göç-Der Şube Başkanı Ümit Keser'in "Welat", Göç-Der Şube Sekreteri Gıyasettin Gültepe'nin "Xiyaseddin", ÖTP Van İl Başkanı İbrahim Ete'in "Keyxusrev", DEHAP Van İl Örgütü yöneticisi Selahattin Taş'ın "Bawer" olarak değiştirmek için açtıkları dava, 26 Şubat günü Van Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başladı. Türk Dil Kurumu'ndan başvurularla ilgili bilgi istenmesini kararlaştırdı. İsim değişikliği talebi, Nisan ayında reddedildi.

2003 yılı Aralık ayında adlarını Kürtçe adlarla değiştirmek isteyen 12 kişinin başvurularını değerlendiren Urfa Asliye Hukuk Mahkemesi, 23 Mart günü istemleri reddetti. Mahkeme, Sıtkı Dehşet'in adını "Xemgin", Aygül Küçükbalaban'ın "Xezal", Suzan İşbilen'in "Hêvi", İbrahim Kürek'in "Welat Aram", Leyla Avcı'nın "Nûjin", Çiğdem Dehşet'in "Nûpelda", Faruk Mızrak'ın "Bawer", Müslüm Kıran'ın "Welat", Nurettin Çatlak'ın "Qerin", İmhan Sütpak'ın "İmxan", Yüksel Çıbık'ın da "Bawer" olarak değiştirilmesi istemini, adlarda alfabe yer almayan harfler bulunduğu gerekçesiyle reddetti. Kamer Erdoğan'ın Zazaca "Sel" anlamına gelen Laşer ismine de onay vermeyen Mahkeme kararında, "Türkiye'nin demokratikleşmesini istediğiniz için isminizi değiştirmek istemişsiniz. Fakat Türkiye zaten demokratik bir ülke, demokratik bir ülkenin tekrar demokratikleşmesi olamaz. Bu nedenle dilekçenizi reddediyoruz" denildi.

İHD Hakkari eski Şube Başkanı Nayif Kayacan'ın adını "Xemgin" olarak değiştirmek üzere yaptığı başvurunun Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından reddedilmesinin ardından Yargıtay da Mart ayında kararı onadı. Yargıtay'ın kararı diğer benzer davalar için de emsal teşkil edecek.

Adlarını "Xezal" ve "Xeca" olarak değiştirmek üzere başvuran İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin ve İHD eski yöneticilerinden Kiraz Biçici'nin açtıkları davaya da 1 Nisan günü Beyoğlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada dinlenen tanıklardan Doğan Genç, Keskin'i tanıdığı günden bu yana "Xezal" adını kullandığını belirterek, "Yalnızca

resmi dairelerde diğer adını kullanmaktadır" dedi. Biçici'nin tanıkları da aile içinde "Xeca" olarak tanındığını anlattılar. Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı ise, talep edilen adların içinde Türkçe alfabe bulunmayan harfler olduğunu kaydederek, istemlerin reddedilmesini istedi. 10 Mayıs günü yapılan duruşmada, Mahkeme "Türkçe alfabe bulunmayan harflerin kullanımının idari sorunlara yol açabileceği" gerekçesiyle Keskin ve Biçici'nin isim değişikliği talebini geri çevirdi.

Adını ve soyadını "Yezdanşêr Bıxwekurd" olarak değiştirmek üzere başvuran Haydar Öztürk'ün talebi, Nisan ayında Tutak (Ağrı) Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından ikinci duruşmada reddedildi.

2003 yılı Eylül ayında Kürtçe adlara içinde Türk alfabesinde yer almayan "w", "q" ve "x" harflerinin bulunmaması koşulunu getiren genelgeye rağmen Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde yaşayan İdris Baba'nın oğlunun ismini "Serwet Simar" olarak nüfus kaydına geçirdiği bildirildi. Ancak daha sonra Nüfus Müdürlüğü'nün Ayvalık Asliye Hukuk Mahkemesi'nde İdris ve Füreysê Baba hakkında dava açtığı öğrenildi. Haziran ayı içinde yapılan ilk duruşmada Mahkeme'nin "Ankara Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi'ne yazı yazarak, dosyanın isim davalarında uzman bir bilirkişiye inceletilmesi, Serwet isminin hangi anlama geldiğinin aydınlatılması, ismin mevcut yasal düzenlemelere göre kullanılmasında bir sakınca olup olmadığını sorulması" istemiyle duruşmayı ertelendiği bildirildi.

İsveç'te yaşayan Diyarbakırlı Agnig ailesinin kızlarına "Helin Xunav" adına kimlik çıkarma istekleri Ekim ayı sonlarında Diyarbakır Nüfus Müdürlüğü tarafından reddedildi.

Eşinin Türk vatandaşı kızının ise İsveç vatandaşı olduğunu belirten baba Mirza Agnig, "Kızımızın İsveç pasaportunda ismi Helin Xunav'dır. Aynı isimle kimlik istedik. Ancak kimlik alamadık. Bize Kürtçe'de bulunan "x", "w" ve "q" harflerinin Türkçe alfabesinde bulunmaması ve konu ilişkin bir genelgenin olduğunu söylediler. Ama bize genelgeyi göstermediler. Yazılı olarak bir şey de vermediler. Sadece genelge olduğu için kimlik veremeyeceklerini belirttiler" dedi.

Ancak olaya ilişkin haberlerin basına yansımalarının ardından Diyarbakır Nüfus Müdürlüğü "uluslararası sözleşmelerde sorun yaşanmaması ve 'Xunav' adının yabancı ad olduğu" gerekçesiyle Helin Xunav adına kimlik çıkartılmasına izin verildi.

2 - OHAL'İN ARDINDAN BÖLGEDE İNSAN HAKLARI

10 Temmuz 1987 tarih ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Hal Uygulaması'nın 30 Kasım 2002 tarihinde kaldırılmasına karşın bölgede insan hakları ihlallerine yönelik uygulamalar 2004 yılında da devam etti.

Anayasa Mahkemesi'nin OHAL Valiliği kararlarına karşı dava açılmasını engelleyen Kanun Hükmünde Kararname'yi iptaline ilişkin gerekçeli kararı, 16 Mart günü Resmi Gazete'de yayımlandı. 22 Mayıs 2003 tarihinde alınan kararın gerekçesinde OHAL Valiliği'nin kararlarıyla ilgili idari işlem

yaşayamayacağına ilişkin hükmün "hukuk devleti" ilkesine aykırı olduğu anlatıldı. Danıştay 5. Dairesi'nin başvurusu üzerine alınan kararda, Anayasa'nın 91. maddesinin KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması gerektiğini öngördüğü anımsatıldı. Olağan KHK'lerin öncelikle bir yetki yasasına dayanılarak çıkarılması gerektiğini işaret edilen gerekçede, itiraz konusu düzenlemenin olağan KHK kuralı olarak değerlendirilmesi sonucu, iptali istenen 7. maddenin bir yetki yasasına dayanmadığı için Anayasa'nın 91. maddesine aykırı olduğu vurgulandı. Düzenleme, oy çokluğu ile iptal edildi.

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2003/28

Karar Sayısı : 2003/42

Karar Günü : 22.5.2003

İTIRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Beşinci Daire

İTIRAZIN KONUSU : 10.7.1987 günlü, 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 425 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenen 7. maddesinin, Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 13., 15., 121. ve 125. maddelerine aykırılığı saviyle iptali istemidir.

I- OLAY

Davacının, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca olağanüstü hal bölgesi dışında bir ilde görevlendirilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Beşinci Daire iptali için başvurmuştur.

II- İTIRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"...

I) Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinin Anayasa Yargısınca Denetimi

a) Anayasanın Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini belirleyen 148. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dava açılmayacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

1982 Anayasasının olağanüstü hallerle ilgili 121. maddesinde, olağanüstü yönetim usullerinin Olağanüstü Hal Kanununda düzenleneceği belirtilmiştir. Maddenin devamında ise; olağanüstü hal süresince Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabileceği, bu kararnamelerin Resmi Gazetede yayımlanacağı ve aynı gün TBMM'nin onayına sunulacağı, bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usulün İctüzükle belirleneceği öngörülmüştür.

...

Olayda; 285 sayılı KHK'nin yıllar (1987) önce yayımlanmasına karşın Meclisce onaylanmadığı anlaşılmaktadır. Oysa, 16.5.1998 günlü, 424 sayılı İctüzük değişikliği ile, Anayasanın 121. ve 122. maddeleri gereği, bu kanun hükmünde kararnamelerin Mecliste görüşülmesine ilişkin usul ve süre belirlenmiştir. İctüzüğe göre; söz konusu kararnameler en geç 30 gün içerisinde görüşülüp karara bağlanacaktır. Anayasanın 121. ve 122. maddelerinin, 6., 7. ve 8. maddeleriyle birlikte yorumlandığında, OHAL KHK çıkarma yetkisinin, TBMM'nin denetiminde ve onun onayıyla tamamlanacak bir yetki olduğu kuşkusuzdur.

Bu itibarla TBMM'nde onbeş yılı aşkın süredir onaylanmamış olan 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Anayasanın 121 inci maddesinin tanıdığı yetkiye dayalı olağanüstü hale ilişkin kanun hükmünde kararname olma niteliğini yitirmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla TBMM'nin onayı alınmadan süreklilik kazandırılan 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin, Anayasanın 148 inci maddesinde yargısal denetime tabi olmayan kanun hükmünde kararnameler kapsamına girmemesi nedeniyle, adına bağlı kalmaksızın yargısal denetiminin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

II) Anayasa'ya Aykırılık Gerekçeleri

1- Anayasanın 121. maddesine aykırılık gerekçesi:

Anayasanın 121. maddesinin üçüncü fıkrası ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Yasasının 4. maddesine göre, olağanüstü hallerde kararlaştırılacak olan KHK'nin düzenleme alanı "olağanüstü halin gerekli kıldığı konular"dır. Olağanüstü hal yönetimi ve olağanüstü hal yönetiminin yetkileri dışında kalan bir alan olan yargı yoluna ilişkin düzenlemenin Olağanüstü Hal KHK'si ile yapılması Anayasanın 121. maddesine aykırılık taşımaktadır.

2- Anayasanın 5., 6. ve 7. maddelerine aykırılık gerekçeleri:

OHAL. KHK. ile yargı yolunun yasama organının tasarrufu dışında kapatılması; "Hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz" denilen Anayasanın 6. maddesine aykırıdır.

Anayasanın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlığını taşıyan 5. maddesi, Devlete "Cumhuriyeti ve Demokrasiyi korumak" görevini vermiştir. Oysa, yargı yolunu OHAL. valisinin tasarruflarına karşı kapalı tutma anlayışı, demokrasiyi korumak değil, her olanaktan yararlanarak demokrasiden uzaklaşmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle böyle bir hüküm Anayasanın 5. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 7. maddesi, yasama yetkisinin devredilemeyeceğini vurgulamaktadır.

285 sayılı KHK'nin 7. maddesi, yargı yoluna ilişkin bir düzenleme öngörmektedir. Böylece, KHK'nin 7. maddesi, yasa ile düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapmaktadır. Oysa yargı yoluna ilişkin düzenlemelerin ancak ve ancak bir yasa ile yapılması ve bu yasanın Anayasal yetki çerçevesinde olması gerekmektedir.

Bütün bu nedenler karşısında, 285 sayılı KHK'nin 7. maddesi Anayasanın 5., 6. ve 7. maddelerine aykırı niteliktedir.

3- Anayasanın 13. maddesine aykırılık gerekçesi:

Anayasanın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlığını taşıyan 13. maddesinin 1. fıkrasında; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

Bu düzenleme, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulamayacağını belirttiği gibi, temel hak ve özgürlüklerin ilgili maddelerinde gösterilen nedenlerle sınırlanabileceğini öngörmektedir. Ayrıca, "ancak, kanunla sınırlanabilir" denilmek suretiyle, hak ve hürriyet sınırlamalarının münhasıran yasa konusu olacağı, yani yasama tasarrufundan başka bir düzenleyici tasarrufla hak ve hürriyetlerin sınırlanmayacağı belirtilmiştir. Hak ve hürriyetlerin sınırlanmasında yasa ile yapılmasının yanında, Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak yasa ile sınırlanacağını ve bu sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamayacağı vurgulanmaktadır.

Ülkemizin de taraf olduğu İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 6. maddesi ile de güvenceye kavuşturulan bütün hak ve özgürlükleri korumaya yönelik "hak arama özgürlüğünün"; özüne dokunacak nitelikte, yasa dışı bir tasarrufla kullanımının engellenmesi niteliğinde olan 285 sayılı KHK'nin 7. maddesi, Anayasanın 13. maddesinde yer alan sınırlamaların kapsamı dışına çıktığından iptali gerekir.

4- Anayasanın 15. maddesine aykırılık gerekçesi:

"Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlığını taşıyan Anayasanın 15. maddesinin 1. fıkrasında "Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde ... durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasında kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvenceye aykırı tedbirler alınabilir" denilmektedir. Dolayısıyla, bu düzenleme ile olağanüstü durumlarda temel hak ve özgürlüklerin kısmen veya tamamen durdurulması, durumun gerektirdiği ölçüde olabilmektedir. Hak ve hürriyetlerin durdurulması yahut bunlara ilişkin güvenceye aykırı tedbirler alınmasında, "durumun gerektirdiği ölçü" içinde kalınmayarak yani "istisna"da orantı korunmayarak ve uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler de ihlal edilerek 285 sayılı KHK'nin 7. maddesi ile hak arama özgürlüğüne ilişkin olarak engelleme getirilmesi, Anayasanın 15. maddesinde belirtilen sınırları aşması nedeniyle bu maddeye açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

5- Anayasanın 2. maddesine aykırılık gerekçesi:

Anayasanın "Cumhuriyetin nitelikleri" başlığını taşıyan 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyetinin adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, demokratik ... sosyal bir hukuk devleti..." olduğu belirtilmektedir.

Anayasanın herhangi bir hükmünü yorumlayarak hak arama özgürlüğünün engellenmesi; hukukun temel ilkeleriyle, hukuk devletinin varlığı ve amacı ile bağdaşmayan nitelik taşıyacaktır.

Anayasa Mahkemesinin hukuk devleti tanımında açıkça belirtildiği üzere; hukuk devleti bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı bulunan devlet demektir.

285 sayılı KHK'nin 7. maddesi ile, OHAL valisi tasarruflarına karşı yargı yolunun kapalı tutulması hukuk devleti açısından tehlike içermektedir. Böyle bir düzenleme, hiçbir hukuksal esasa bağlı olmadan, dilediği gibi uygulamalar yönünden keyfilik getiren bir düzenlemedir. Keyfilik, hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmaz. Bu nedenle hüküm Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

6- Anayasanın 125. maddesine aykırılık gerekçesi:

Olağanüstü durum KHK'siyle bölge valilerine tanınan yetkinin yargı denetimi dışında tutulması, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Yürütmeye bu alanda tanınan yetkinin yargı denetimine tabi olmaması, hem erkler arasındaki düzeni bozacak hem de bireylerin hukuka ve adalete olan güven ve inancını sarsacak niteliktedir.

Anayasanın 125. maddesinin 7. fıkrası olağanüstü yönetimlerde yasanın, yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabileceğini belirtmektedir. Bu hükmün karşıt anlamı, olağanüstü yönetim usullerinde bile iptal davası açılması yolunun yasa ile olsa dahi engellenemeyeceğidir. Olağanüstü hal bir keyfilik ve denetimsizlik yönetimi değildir. Olağanüstü yönetimlerde, yetkili organların tesis ettikleri bireysel ve düzenleyici işlemlerin idari yargı denetimine tabi tutulması özgürlükçü ve demokratik düzenin bir gereğidir.

Dava konusu hüküm yargı yolunu kapatmaya ilişkindir. Bu hüküm, Anayasanın hukuk devletini belirleyen 2. maddesine ve idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunu açan 125. maddesine aykırıdır. Çünkü, kamu düzeninin korunmasına ve şiddet eylemlerinin önlenmesine yardımcı olacak bir yönü bulunmamaktadır. Bu nedenle ölçü kuralı, elverişlilik ilkesiyle çelişmekte ve dolayısıyla da Anayasaya aykırılık taşımaktadır.

Açıklanan nedenlerle ve bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görmesi durumunda, bu yoldaki gerekçeli kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurması gerektiğini düzenleyen 2949 sayılı Yasanın 28. maddesinin 1. fıkrası gereğince 285 sayılı KHK'nin 7. maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dosyada bulunan ilgili belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına, 19.11.2002 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

III- YASA METINLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

10.7.1987 günlü, 285 sayılı “Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin 425 sayılı KHK ile yeniden düzenlenen itiraz konusu 7. maddesi şöyledir:

“Madde 7- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile Olağanüstü Hal Bölge Valisine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemler hakkında iptal davası açılmaz.”

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 13., 15., 121. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüş, 91. maddesi ise Mahkememizce ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılmalarıyla 22.5.2003 günü yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle, Anayasa'nın 121. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak çıkarılan 425 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenen itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrası gereğince Anayasa Mahkemesi'nin denetimi dışında tutulan bir kural niteliği taşıyıp taşımadığının saptanması gerekmektedir.

Anayasa'nın 121. ve 122. maddelerinde olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun “olağanüstü halin” veya “sıkıyönetimin” gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabileceği; bu kararnamelerin Resmî Gazete'de yayımlanacağı ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onayına sunulacağı, bunların Meclis'ce onaylanmasına ilişkin süre ve usulün İçtüzük'te belirleneceği öngörülmekte, Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde de “... olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz”, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 19. maddesinde ise “Olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde Anayasanın 121 ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan kanun hükmünde kararnamelere karşı şekil ve esas bakımından iptal davası açılmaz ve mahkemelerde Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez” denilmektedir.

Ancak, Anayasa'nın 121. ve 122. maddelerine göre çıkarılan KHK'lerin Anayasa Mahkemesi'nin denetim alanı dışında kalabilmesi için yalnız isimlerinin farklı olması ve düzenlenmelerinin değişik usul ve esaslara bağlı tutulması yetmez, içeriklerinin de olağanüstü hal ve sıkıyönetimin gerekli kıldığı konularla sınırlı tutulması gerekir. Bu nedenle, içeriğine bakılmaksızın sadece olağanüstü hal veya sıkıyönetimin devamı süresince özel bir usul uygulanarak çıkarıldığı ve buna bağlı olarak isimlendirildiği için bir KHK'nin bu tür düzenleyici işlem olduğu kabul edilemez.

Öte yandan, olağanüstü hal ve sıkıyönetim süresince Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'na Anayasa'nın 121. ve 122. maddeleriyle tanınan KHK çıkarma yetkisi, kuşkusuz, sadece bu kurullarla değil Anayasa'nın konuya ilişkin diğer düzenlemeleriyle de sınırlıdır. Bu sınırların aşılması durumunda sözkonusu KHK'lerin veya kimi kurallarının Anayasa'da “Olağanüstü yönetim usulleri” bağlamında öngörülen kanun hükmünde kararnameler kapsamında değerlendirilemeyeceği, ancak Anayasa'nın 91. maddesine göre olağan KHK'lerin hukuksal rejimine bağlı tutulabileceği açıktır.

Anayasa'nın “Yargı yolu” başlıklı 125. maddesinin ilk fıkrasında, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu; beşinci fıkrasında, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceği; altıncı fıkrasında da, kanunun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabileceği belirtilmektedir. Buna göre, madde ile açıkça yargısal denetimine izin verilmeyenler dışında idari işlemler

karşı dava açma hakkı hiçbir halde engellenemeyecek, ancak sayılan durumlar nedeniyle yalnız yürütmenin durdurulması kararı verilmesi sınırlanabilecektir. Oysa, 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 425 sayılı KHK ile yeniden düzenlenen itiraz konusu 7. maddesinde, "Bu Kanun Hükmünde Kararname ile Olağanüstü Hal Bölge Valisine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemler hakkında iptal davası açılmamaz" denilerek bu işlemlere karşı dava açma hakkı ortadan kaldırılmış, böylece Anayasa'nın olağanüstü yönetim usulü bağlamında öngörmediği bir yetki kullanılmıştır.

Bu durumda, itiraz konusu kuralın olağanüstü halle ilgili bir düzenleme olduğunun kabulü olanaklı bulunmadığından olağan KHK kuralı olarak değerlendirilmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle, 10.7.1987 günlü, 285 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 425 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenen 7. maddesinin, Anayasa'nın 121. maddesinin üçüncü fıkrasına göre çıkarılan ve 148. maddesinin birinci fıkrasında da şekil ve esas bakımından Anayasa'ya aykırılığı saviyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmayacağı öngörülen bir kanun hükmünde kararname kuralı olmadığı sonucuna varılarak dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Ali HÜNER, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişki rapor, itiraz konusu kanun hükmünde kararname kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünülür:

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 13., 15., 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ancak, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir.

Bu nedenle, kural Anayasa'nın 91. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 91. maddesinin ilk fıkrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebileceği; ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemeyeceği; ikinci fıkrasında da yetki kanununun, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılmayacağı gösterileceği öngörülmüştür. Buna göre, olağan KHK'lerin öncelikle bir yetki yasasına dayanılarak çıkarılmaları gerekmektedir.

285 sayılı KHK'nin 425 sayılı KHK ile yeniden düzenlenen ve olağan KHK kuralı olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılan itiraz konusu 7. maddesi ise bir yetki yasasına dayanmadığından Anayasa'nın 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir. Samia AKBULUT, Ali HÜNER, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU bu görüşlere katılmamışlardır.

Anayasa'nın 91. maddesine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın, başvuru kararında ileri sürülen diğer Anayasa kuralları yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- SONUÇ

10.7.1987 günlü, 285 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 425 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenen 7. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve IPTALINE, Samia AKBULUT, Ali HÜNER, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 22.5.2003 gününde karar verildi.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Mayıs ayında yazılı bir soru önergesine verdiği yanıtta, 1985 yılından sonra çıkarılan 7 pişmanlık yasasından OHAL bölgesinden başvuranlardan bin 905'inin yararlandığını, ancak bu kişilerin hiçbirinin yasal hakları olmasına karşın yüz estetiği yaptırma ya da kimlik bilgilerini değiştirme gibi olanaklardan yararlanmadığını öne sürdü.

OHAL'deki itiraftılardan hiçbirisinin adli suçla karışmadığını da belirten Çiçek'in verdiği bilgiye göre, bazı eski OHAL illerinde itiraftıların bugün nerede oturduğu ve kimlik bilgisini değiştirip değiştirmediğinin takip edilmediği de belirlendi. Çiçek'in açıklamasına göre, OHAL illerindeki

Cumhuriyet ve DGM savcılıklarının bölgelerindeki itiraftılara ilişkin verdiği bilgiler şöyle:

Bingöl: 26 kişi pişmanlık yasasından yararlandı. Bir kısmı ilde, bir kısmı il dışında ikamet ediyor. Örgüte katılan yok.

Bitlis: 54 kişi yasadın yararlandı, birisi tekrar örgüte katıldı, ancak cezaevi sonrası durumları hakkında bilgi yok.

Diyarbakır: 1.214 kişi yasadın yararlandı, başkaca bilgi yok.

Elazığ: 7 kişi yasadın yararlandı, içlerinden adli suç işleyip cezaevine giren yok.

Mardin: 2 kişi yasadan yararlandı.

Mardin/Midyat: Başvuruda bulunanlar şartları taşımadıklarından yasadan yararlanamadı.

Muş: Yasadan yararlanan 11 kişi ailelerinin yanında ikamet ediyor, adli suç işlemediler, içlerinde örgüte katılan yok.

Siirt: 177 kişi yasadan yararlandı.

Tunceli: 26 kişi yasadan yararlandı, birisi örgüte katıldı, birisinin ise örgüt ile irtibatı sürüyor. Bunlardan bir kısmının adresi bilinmiyor, bir kısmı ise büyük şehirlerdeki yakınlarının yanında barınıyor.

Van: 104 kişi yasadan yararlandı, bu kişiler ailelerinin yanında ikamet ediyor. Yeniden örgüte katılan ya da suç işleyen yok.

Erzurum: 284 kişi yasadan yararlandı.”

Ancak 28 ve 29 Mayıs günlerinde Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberlerde, Abdülkadir Aygan, Abdülhakim Güven, Faruk Tekin, Adil Altan, Mehmet Güngör ve Abdülbasir Ertas'ın adları verilerek, Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan bu kişilerin çeşitli suçlara karıştıkları iddialarına dikkat çekildi.

Özgür Gündem gazetesinde 8-15 Mart günlerinde Abdülkadir Aygan adlı PKK itirafçısının faili meçhul cinayetler konusundaki anlatımlarına dayanan bir yazı dizisi yayınlandı. Aygan anlatımlarında, özellikle eskiden OHAL'in yürürlükte bölgedeki faili meçhul cinayetler sonucu öldürülen ya da ortadan kaybolanlara ilişkin bilgi verdi. (Bkz. Yaşam Hakkı ve Kişi Güvenliği)

Jandarma Genel Komutanlığı'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kendine bağlı birimlere gönderdiği bir yazı ile şenlik ve anma törenlerinde etkin olunmasını istediği öne sürüldü. Sesonline internet sitesinin haberine göre, jandarma komutanlıklarına gönderilen yazıda, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ‘şenlik’ adı altında bazı terör odaklarının propagandası için kullanılan etkinliklerin, bu coğrafyanın bir zenginliği olarak bütünleştirici bir hava içinde kutlanması için çalışılmalıdır” denildi.

Diyarbakır Valiliği Haziran ayı sonunda, sivil toplum örgütleri tarafından düzenlenecek etkinliklere sınırlama getirdi. Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren “Basın Açıklaması ve İmza Standlarının Nerelerde Açılacağına Dair Kararı”na göre valilik, adliye, cezaevleri, askeri birlik ve tesisler, Emniyet Müdürlüğü binaları, Ulu Camii Önü, Dağkapı meydanının 500 metre yakınında basın açıklaması yapılması ve imza standı açılması

yasaklandı. Düzenlenecek etkinlikler için saat ve sayı sınırlaması getirilen karara göre, sivil toplum örgütlerinin yönetim ve denetim organlarının asil ve yedek üye tam sayılarının 5 katını, gerçek kişiler için ise 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nda yönetim ve denetim organlarında öngörülen asgari asil ve yedek üye tam sayısının 5 katını aşmayacak sayıda insanın katılımı ile açıklama yapılabilecek. Açıklamalar bir saat ile sınırlı tutulacak. (Bkz. Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü)

Toplu Mezarlar

DIHA'nın Ağustos ayında geçtiği “Bitlis yakınlarında toplu mezarlar bulunduğu” yolundaki haberler üzerine, “kardeşi Sabri Arvas'ın bir çatışmada öldüğünü ve cesedini bulamadıklarını” belirten Nazime Avras Eylül ayı ortalarında Bitlis Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu.

Bitlis yakınlarında toplu mezarlar olduğuna ilişkin haberlerin ardından çatışmada öldürüldüğü belirtilen Aynur Gümüş ve Mehmet Sabri Arvas'ın aileleri 5 Ekim günü İHD İstanbul Şubesi'nde bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan İHD Şube Sekreteri Avukat Gülseren Yoleri, toplu mezarlara gömülen kişilerin ailelerine haber verilmediğini belirterek, İçişleri Bakanlığı'na başvurduklarını kaydetti.

İHD Doğu-Güneydoğu Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek, İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş ve İHD Diyarbakır Şube Sekreteri Ali Akıncı'dan oluşan bir heyet de Ekim ayı ortalarında toplu mezarlarla ilgili olarak Bitlis Cumhuriyet Başsavcısı Vahit Kemal Esengin, Başkan Cumhuriyet Savcısı Hasan Şahin ve Tatvan Cumhuriyet Savcısı İbrahim Tozkoparan ile görüştü.

Başsavcı Vahit Kemal Esengin'in görüşmede “olayla ilgili olarak soruşturma başlatıldığını ve Van Ağır Ceza Mahkemesi'nden (Eski Van DGM) olayla ilgili hazırlık dosyasının olup olmadığının sorulduğu, verilen yanıtta o tarihlerde gerçekten de benzer bir çatışmanın yaşandığını ve yaşamını yitiren örgüt üyelerinin olay yerinde bırakıldığını tutanakla tespit edilip tutanağın dosyada mevcut olduğunun görüldüğü”nü açıkladığı bildirildi.

Daha sonraki dönemde Bitlis'in Tatvan ilçe Kender dağındaki toplu mezarda bulunan PKK militanlarından 25'inin de kafalarının kesildiği belirlendi. Bitlis Cumhuriyet Savcılığı'nın cesetleri muhafaza altına aldığı öğrenildi.

Avras ailesinin avukatı Zeki Yüksel, “Militanların öldürüldükten sonra kafaları kesilmiş. Bütün bunlar, o dönemde savaş kurallarının ne denli ihlal edildiğini gösteriyor. Bu durum, çatışmaların bölgemizde, gayri insani kişiliklerde yarattığı psikolojik travmanın da

bir göstergesidir.” dedi.

Bu arada DIHA'nın Ağustos ayında yayınlanan haberlerinin ardından HPG tarafından yapılan açıklamada, bölgede 1994 yılında çıkan bir çatışmada öldürülen 34 PKK militanının askerler tarafından iki toplu mezara gömüldüğü belirtildi ve gömülenlerden 20'sinin kod adı ve doğum yerleri verildi. DIHA haberinde, 27 Ekim 1994 tarihinde çıkan çatışmada öldürülen militanlardan birinin adının Aytekin Sezgin olduğu belirtilmişti.

HPG'nin açıklamasında, Tatvan çevresinde 100'e yakın militanın gömüldüğü altı toplu mezar daha bulunduğu öne sürüldü. Açıklamada, 12 Mayıs 1997 tarihinde Bitlis yakınlarındaki “Dûav” yaylasında çıkan bir çatışmada öldürülen 28 PKK militanının Bitlis Belediyesi'ne ait kepçe ile kent çöplüğüne toplu halde gömüldükleri anlatıldı. 1996 yılında Bitlis'in Cengiz köyü yakınlarındaki vadide öldürülen 18 PKK militanının da olay yerinde toplu olarak gömüldüğü kaydedilen açıklamada, bu kişilerden Abdullah Tepe'nin adı, beş militanının da kod adı belirtildi.

1995 yılında Bitlis'in “Hora Şëxan” ve “Hora Kurmanca Şëx Cuma” köyleri arasındaki bölgede 17, 1996 yılında Tatvan'ın “Pihok” köyü yakınlarındaki çatışmada 17, 1997 yılının Nisan ayında Güroymak ilçesi yakınlarında 27 PKK militanının öldüğü, bu kişilerin toplu mezarlara gömüldüğü ifade edildi. Açıklamada, tarih verilmeden Bitlis ile Baykan ilçesi arasındaki yolun yakınlarında öldürülen 32 PKK militanın da toplu mezara gömüldüğü belirtildi.

DIHA'nın haberinde, Tatvan ilçesindeki Kender dağı yamacındaki toplu mezarda 13, Bindaki dağındaki toplu mezara ise 19 PKK militanının gömüldüğü anlatılmıştı. DIHA haberinde, toplu mezar olduğu belirtilen yerde insan kemikleri ve PKK militanlarının kullandığı cinsten giysilerin bulunduğu belirtilmişti.

Haberde ayrıca, bir köylünün de, 1994 yılında 30 kadar yakın sivilin öldürüldüğünü anlattığı belirtilmişti. Olayın Komik mezrası “Ware Mahmut” bölgesindeki dağın eteklerinde yaşandığını ifade eden köylü, habere göre şunları anlattı:

“1994 yılının yaz aylarıydı. Üniformalı ve sivil giyimli kişiler, toplu mezarların bulunduğu alanın 10 veya 15 kilometre uzağında bulunan Komik mezrası Ware Mahmut alanına geldiler. Bir süre sonra silah sesleri geldi. Uzun bir süre geçtikten sonra ortalık yatışınca koyunları yaylaya çıkardım ve silah seslerinin geldiği yöne gittim. Orada 30'a yakın sivil giyimli insanın cesedi vardı. Üzerleri çalı-çırpı ile kapatılmıştı. Bundan 2 yıl önce de gittim, öldürülenlerin kemikleri hala orda duruyordu”

Kasım ayında da Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Alaca köyü Kepra mezrası yakınlarında 11 kişinin

gömüldüğü bir toplu mezar bulundu. Köye giriş yasağının kaldırılmasından sonra 2 Kasım günü İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran bir grup köylünün, köy yakınlarında “1993 yılında gözaltına alındıktan sonra kaybolan” 11 köylünün cesedinin bulunduğunu bildirdiler. Bunun üzerine 4 Kasım günü bölgeye giden İHD heyeti, topluca gömülen 11 köylünün kemiklerini ve elbiselerini buldu.

Köylülerden Süleyman Yamuk, 11 Ekim 1993 tarihinde (TIHV 1993 İnsan Hakları Raporu'na göre 9 Ekim 1993) köye baskın düzenleyen askerlerin Mehmet Şah Atala (Şah Atalay), Nusretin Yerlikaya, Turan Demir, Behçet Tutuş, Bahri Şimşek, Şerif Avar (Şerif Abar), Hasan Avar (Hasan Abar), Salih Akdeniz, Celil Aydoğdu, Ümit Taş (Behçet Taş) ve Abdi Yamuk adlı köylüleri gözaltına aldığını, bu kişilerin köye 20 dakikalık mesafede bulunan Kepra mezarında 10 gün boyunca elleri bağlı şekilde tutulduğunu bildirdi. Köylülerin bu süre içerisinde zaman zaman bu kişilere yiyecek götürdüğünü anlatan Süleyman Yamuk, daha sonra askerlerin “yiyecek getirmemelerini” söylediğini, bu arada köyün bir kez daha basıldığını ve boşaltıldığını kaydetti. Daha sonra 11 kişiden haber alınmadığını anlatan Süleyman Yamuk, köyün 2001 yılına kadar “yasak bölge” olduğunu belirtti.

Köylülerin kendilerine 2003 yılı Ekim ayında Muş yakınlarındaki Şenköy yaylasında yapılan yol çalışmaları sırasında 11 kişinin cesedinin bulunduğu iddiasıyla başvurduklarını hatırlatan İHD Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek, ancak söz konusu bölgenin geniş bir alan olduğu ve tamamında kazı çalışması yapılamadığını belirtti. Perinçek, köylülerin 2 Kasım günü yapılan yeniden yaptıkları başvurunun ardından 4 Kasım günü Alaca köyünün güneyinde kalan bölgede inceleme yapan İHD heyetinin, içinde insan kemikleri ve elbise parçaları görülen toplu mezarı bulunduğunu kaydetti. Perinçek, “Bizimle beraber olan kadınlardan biri, mezardan çıkan bir giysiyi gördüğünde eşinin gözaltına alındığı zaman üzerindeki elbiselerin bunlar olduğunu söyledi” dedi. Perinçek, 5 Kasım günü toplu mezara yeniden giden köylülerin kemikleri ve giysileri Kulp Cumhuriyet Savcılığı'na teslim ettiğini bildirdi.

10 Kasım günü de AKP Diyarbakır Milletvekili Cavit Torun, toplu mezarı TBMM gündemine getirdi. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na başvuran Cavit Torun, “1993 yılında Alacaköy'de 11 köylünün gözaltına alındıktan sonra kaybolduğu iddiası ortaya atıldığında, yetkililer bu kişilerin PKK'ya katılmış olabileceğini açıkladı. Ancak köylülerin AIHM'de açtıkları dava, Türkiye aleyhine sonuçlandı” dedi. Savcılığın yanı sıra Meclis'in de ayrı bir inceleme yapması gerektiğini vurgulayan Torun, şunları söyledi:

“Gidip köylüleri dinleyebiliriz. Köylüler savcıya söyleyemediklerini bize daha rahat anlatabilirler. Bingöl’de 33 askerin öldürülmesinde olduğu gibi geçmişte PKK da yaptığı bu tür toplu katliamları inkar etti. Ancak Şemdin Sakık’ın itiraflarıyla, katliam ortaya çıktı. Geçmişteki ‘sertleşme’ ve ‘kirli savaş’ yıllarında hem devlet, hem örgüt cephesinde Türkiye çok şey yaşadı. Eğer bu kemiklerin kaybolan köylülere ait olduğu anlaşılırsa ibret verici bir durum demektir. Korucu demeden, köylü demeden birbirlerini imha hareketine giriştikleri ortaya çıkacak.”

IHD Diyarbakır Şube Başkanı Avukat Selahattin Demirtaş olayla ilgili olarak şu bilgileri verdi:

“10 yılı aşkın süredir yerleşime kapalı olan bölgedeki kemiklerin kayıp köylülere ait olabileceği görüşümüzü iki teşhis güçlendirdi. Bir kadın bulunan giysilerin eşine, bir mağdur da orada bulunan kumaş parçalarının kardeşine ait olduğunu açıkladı. Ayrıca kemiklerin bulunduğu yerin 5-10 metre yüksekindeki tepede, uzun namlulu silahlara ait 20 kadar mermi kovana, aynı yere 700-800 metre mesafede ise birçok konserve kutusu bulundu. Tepedeki kovanlar bize, bu kişilerin buradan taranarak öldürülmüş olabileceğini düşündürüyor. Bulunan kutuların da operasyon amacıyla buraya yerleşen birliğe ait olması çok kuvvetli ihtimal.”

Savcılığın kayıp yakınlarından alınan saç örneklerini DNA testi için İstanbul Adli Tıp Kurumu’na göndereceğini belirten Demirtaş, kemiklerin kayıp köylülere ait olduğunun kesinleşmesi durumunda, söz konusu tarihte Bolu’dan geldiği belirtilen ve bölgede operasyon yapan askeri birlik sorumluları hakkında dava açılması için yeniden savcılığa başvuracaklarını vurguladı.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından oluşturulan bir heyet de 2 Aralık günü bölgede incelemelerde bulundu. AKP milletvekilleri Cavit Torun, Hakan Taşçı ve CHP Milletvekili Mesut Değer, Kulp Cumhuriyet Savcısı ve kaymakamıyla görüştüktan sonra Alacaköy’e gittiler. Heyet üyeleri, 3 Aralık günü de Diyarbakır Cezaevi’nde PKK’nin eski yöneticilerinden Şemdin Sakık’ın kardeşi Arif Sakık ile görüştüler. “11 kişinin örgüt içi infaz sonucu öldürüldüğünü” iddia eden Sakık, cesetlerin kafataslarının bulunmaması konusunda “Çukur kazıldı ve gömüldüler. Leş kokusu olunca yırtıcı hayvanlar, kurtlar, domuzlar toprağı eşelemiş ve cesetleri parçalamıştır” dedi. Arif Sakık’ın, öldürülen 11 kişinin bir ceviz ağacının dibine gömüldüğünü, fırsat verilirse gidip mezarı gösterebileceğini söylediği belirtildi.

Heyet üyelerinden Mesut Değer, yaptığı açıklamada, aldıkları ifadelerin çelişkili olduğunu belirterek,

“olayın nasıl meydana geldiğini, kafataslarının neden olmadığını, ölenlerin yaşları ve cinsiyetleri konusundaki soru işaretlerini ancak Adli Tıp Kurumu’ndan gelecek raporun aydınlatabileceğini” söyledi. Diğer Komisyon üyeleri de “Örgüt içi hesaplaşma, 1993 yılının ilkbaharında yaşandığına, köylülerin ise sonbaharda yayladan dönerken, Şemdin Sakık’a karşı yürütülen bir harekât sırasında gözaltına alındıktan sonra kaybolduğuna” dikkat çektiler.

Heyetin incelemelerini 5 Aralık günü tamamlamasının ardından Komisyon tarafından hazırlanan taslak raporda, IHD’nin suç duyurusu üzerine Cumhuriyet Savcısı’nın hemen olay yerine gitmemesi “görevi ihmal” olarak değerlendirildi. Raporda, bölgeye savcının gitmesi gerekirken, IHD yetkililerine ve ölenlerin yakınlarına, “Gidin kemikleri getirin” demesi ve kazının köylülerce yapılması da eleştirildi.

Aralık ayı ortalarında açıklanan raporda, araştırma sonucunda varılan sonuçlar özetle şöyle dile getirildi:

“Gözaltına alındıktan sonra kaybolan kişilerin, PKK terör örgütü ile herhangi bir ilgilerinin olduğu tespit edilememiştir. Resmi kayıtlarda da böyle bir irtibata rastlanmadığı ve hatta böyle bir iddianın olmadığı ortaya çıkmıştır. Delillerin toplanması sırasında Kulp Cumhuriyet Savcılığı’nın yeterli özeni göstermediği, olaydan haberdar olduktan sonra maktullere ait kemik ve diğer eşyaların köylüler tarafından toplanarak getirilmesini istediği, köylülerce bu delillerin çuvallara konularak getirilmesinden sonra ulusal basın eşliğinde olay mahalline gittiği anlaşılmıştır.

İnceleme imkanı bulduğumuz Kulp Cumhuriyet Başsavcılığı’ndaki dosya mağdur yakınlarının Avrupa Komisyonu’na ve AIHM’e yaptıkları başvurular sonucunda verilen karardaki belirlemeler, olayın Bolu’da gelen General Yavuz Ertürk komutasındaki Bolu Komando Dağ Taburu’nun operasyonu sırasında gerçekleştiği anlaşılmıştır. Her ne kadar mağdur yakınlarına çektikleri acılar karşılığında AIHM’ce tazminat ödenmesine karar verilmişse de, gerek dosyalara yansıyan bilgiler ve gerekse heyetimizin incelenmesi sırasında kaybolan kişilerin yakınlarının hâlâ çekmekte oldukları acılar sebebiyle cezai yönden takibat açılmasının bu tür faili meçhullerin bir daha cereyan etmemesi bakımından büyük önem taşıdığına kanaat getirilmiştir.

Kemik parçalarının ve diğer delillerin Adli Tıp Kurumu’na yapılacak incelemede kaybolduğu söylenen kişilere ait olduğunun belirlenmesi hadiseye tam bir açıklık kazandıracaktır. Ancak bu kemiklerin ve bulunan diğer eşyaların başka kişilere ait olduğunun ortaya çıkması halinde bile durumun değişmeyeceği, zira Şemdin Sakık’a karşı yapılan bir operasyon

sırasında bu kişilerin gözaltına alındıktan sonra kayboldukları kanaatine varılmıştır.”

Heyetin hazırladığı rapor, 22 Aralık günü TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu toplantısında ele alındı. Toplantıda, “delillerin toplanmasında özensiz davrandığı” gerekçesiyle Kulp Cumhuriyet Savcısı hakkında suç duyurusunda bulunulmasına ve köylülerin öldürülmesi için “örgüt içi hesaplaşma” diyen Arif Sakık’la yeniden görüşülmesine karar verildi.

Toplantıdan sonra bir açıklama yapan Komisyon Başkanı Mehmet Elkatmış, 1993 yılında meydana gelen olayda 11 köylünün gözaltına alındıktan sonra kaybolmasının ardından bu kişilerin yakınlarının iç hukuk yollarını tüketmeden AIHM’de dava açtıklarını ve mahkemenin 1 trilyon lira tazminat

ödenmesine karar verdiğini söyledi. “Olay nasıl oldu, kim yaptı, niye yaptı belli değil” diyen Elkatmış, olayla ilgili “tütün tabakası” ve köylülere ait bazı giyim eşyalarını yeni bulgular olarak anlattı.

Kimyasal Silah İddiası

Eylül ayı sonlarında Hakkari yakınlarındaki Berçelan yaylasında operasyon düzenleyen askerlerin bölgeye kimyasal madde attığı, bunun çok sayıda hayvanın ölümüne neden olduğu ileri sürüldü. Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 26 Eylül günü yayınlanan haberde, askerlerin bölgedeki köylüleri yaylaya yaklaşımaması için uyardığı, köylülerin bölgede çok sayıda hayvan ölüsü bulduğu ve yaylanın boşaltıldığı öne sürüldü. Haberde, 25 Eylül gününden itibaren askerlerin yolları kapattığı ve bölgeye girişçinların yasaklandığı anlatıldı.

Kulp Toplu Mezarı (Oral Çalışlar-26 Aralık 2004/Cumhuriyet)

Diyarbakır’ın Kulp ilçesine bağlı Alaca köyünün Kepir bölgesinde 11 köylünün gömülü olduğu bir toplu mezar ortaya çıkarıldı. Olayın nasıl geliştiğine ilişkin gazetelerde her gün yeni bir bilgi ortaya çıkıyor. Cumhuriyet, günler öncesi bu olayı manşetine taşımıştı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu’nun yaptığı araştırma sırasında, 1993 yılında öldürülen 11 köylüden biri olan köyün muhtarı Mehmet Salih Akdeniz’in kardeşi Mehmet Emin Akdeniz, o günleri şöyle anlattı:

“Diyarbakır’da encümen üyesi olduğumdan olay yerinde değildim. Duyunca Diyarbakır’dan Kulp’a gittim. İsimlerini hatırlayamadığım ve ağabeyimle görüşen kişilere, benim için ‘Mehmet Emin gelmesin, iş tehlikelidir’ demişti.”

“Devamlı olarak haber almaya çalıştım. Biz onların Diyarbakır DGM’ye getirileceğini zannettik. Üç defa DGM’ye kaybolma olayı ile ilgili dilekçe verdim. DGM Savcısı, ‘Bunu arama artık’ diye yazılı cevap verdi. Cevap bendedir. OHAL Valisi, İnsan Haklarından Sorumlu Bakan Mehmet Kahraman ve dönemin İçişleri Bakanı Nahit Menteşe ile görüştüm. Yardımcı olmadılar. Olay yeri iki sene öncesine kadar yasak bölge ilan edildiği için gidip bakamadık.”

“Söylemek istediğim nokta şu: Olay bir çukurda cereyan ediyor. Askerin biri ağacın birine rakam vb. şeyler yazıyor. Olayın ağacın bulunduğu yerde cereyan ettiğini ifade ediyor. Onun tarifine göre bu yer tespit ediliyor ve kemikler burada bulunuyor. Asker ateş etmek istemiyor. Oradaki özel timler öldürme eylemini gerçekleştiriyorlar. Öldürme olayına sebebiyet verenlerin isimleri dosyadadır. Tahmini olarak söylüyorum; kafalar kesilmiş dereye atılmış olabilir. Bu ‘zamanı ortaya çıkması’ diye.”

Öldürülen muhtarın eşi Pembe Akdeniz ise yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Asker o bölgeye geldiğinde (Şenyayla) kemiklerin bulunduğu yere kaçtık. Ben yemek götürürken birçok kişi arasında bizim köyden 3 kişiyi gördüm. Asker kocamı götürmedi. Kocam onların peşinden gitti. Sonra askerler onu bırakmadılar. Köylüleri Bolu’dan gelen askerler aldı. Kocam 10 ya da 15 gün kaldı. Çoğu bağlı ve yüzükoyun olarak tutulmaktaydı.”

(...)

“İnceleme imkânı bulduğumuz Kulp Cumhuriyet Başsavcılığı’ndaki dosya mağdur yakınlarının Avrupa Komisyonu ve AIHS’e yaptıkları başvurular sonucunda verilen karardaki belirlemeler, olayın General Yavuz Ertürk komutasındaki Bolu Komando Dağ Taburu’nun operasyonu sırasında gerçekleştiği anlaşılmıştır.”

General Yavuz Ertürk, Silopi’de Jandarma Karakolu’na girdikten sonra kaybolan HADEP yöneticileri Ebubekir Deniz ve Serdar Tanış olayının gerçekleştiği dönemde de bölgenin komutanıydı. Daha sonra 2002 seçimlerinde Şırnak’ta MHP milletvekili adayı olarak seçmenlerin karşısına geçmişti.

Yukarıda kısa bir özeti bulunan olay 1993 yılında cereyan etmişti. Aradan 11 sene geçtikten sonra bile olsa, bu olayın üzerine Meclis tarafından gidilmesini bir olumlu gelişme olarak karşılıyoruz. Yine anlaşılıyor ki, Türkiye’de dertlerine çare bulamayan insanlar, Avrupa mahkemelerine başvurmuşlardı. Belki de biraz da oradaki gelişmelerin etkisi bu olayın aydınlanmasında rol oynadı.

Bir başka gerçek ise bu olayda askerlerden birisi, öldürme eylemine karşı çıkmış ve toplu mezarın yerini saptayabilmek amacıyla işaret bırakmıştı. Olayın aydınlanmasında en temel etkenlerden birisi bu sayılabilir. Bu münferit bir olay mıydı? Binlerce yargısız infazın, faili meçhul cinayetin bu şekilde gerçekleştiğini tahmin edebiliyoruz. Burada açık bir gerçek var ki, devletin yargı ve güvenlik kurumları olayın üzerine gitmeyince, suçlular cesaret kazanıyor ve yeni cinayetler işleyebiliyorlardı. Kulp, yakın tarihimizle yüzleşmek açısından bir başlangıç olamaz mı? Bu tür olayların tamığı, askerler, güvenlik görevlileri, köylüler, korucular, yeni yeni olayların aydınlanmasına yardımcı olamazlar mı? Kendi köylüsünü kurşuna dizdikten sonra, “Vatani bölmelerine engel olduk” diye övünen bir milliyetçilik acaba nasıl bir milliyetçiliktir?

IHD Hakkari Şube Başkanı İsmail Akbulut, “Berçelan bölgesine doğru geniş kapsamlı bir operasyon başlatılmıştır. Fakat operasyonun başlamasından sonra bize bölgede ormanlık alana kimyasal ilaç atıldığı yönünde bilgiler geliyor. Bu bilgileri tam olarak netleştiremedik henüz. Şu anda girişimlerimiz var. Bu çok önemli bir iddiadır. Bunun için bilgilerin doğruluk derecesini aldıktan sonra gerekli girişimler başlatacağız” dedi.

İddialar üzerine 27 Eylül günü IHD Hakkari Şubesi yöneticilerinden oluşan bir heyet bölgede inceleme yapmaya gitti. Ancak, heyet üyeleri Berçelan yaylasına ulaşmadan askerler tarafından geri çevrildi. Akbulut daha sonra yaptığı açıklamada, “Çobanlar bize, ‘22 Eylül günü bir anda yayla ablukaya alınarak havadan helikopterler ilaç attı. Bundan sonra da kısa süre içinde çok sayıda hayvanımız öldü. Biz de bunun üzerine bölgeyi terk ettik’ dediler. Bu da bölgede bir şeylerin gizlendiğini gösteriyor. Ortaya atılan iddiaların tamamı çobanlar tarafından doğrulanıyor” dedi.

Akbulut, Eylül ayı sonunda yaptığı bir başka açıklamada da, Berçelan yaylası yakınlarındaki yerleşim yerlerinin çevresinin mayımlandığını bildirdi. İsmail Akbulut, 30 Eylül günü Berçelan yaylası ile Hakkari'nin Yenimahalle semti arasında bir hayvanın mayına basarak öldüğünü belirtti ve “Mahalle sakini Cerciş Bor'un başvurusu üzerine mahalleye giderek incelemelerde bulunduk. Mahalle sakinlerinin anlatımlarına göre, mahallenin 200 metre kadar dışında Berçelan yaylası yönünde çok sayıda mayın var. Mayınlar geçmiş yıllarda ‘PKK'nin yol güzergahıdır’ diye döşenmiş” dedi.

Muğlalı Olayı

6 Mayıs günü Van'ın Özalp ilçesindeki Tabur Sınır Komutanlığı Kışlası'na “Mustafa Muğlalı” adının verilmesi, kamuoyunda tepkiyle karşılandı. 1943 yılında Van Özalp'te yaşayan 33 kişiyi kurşuna dizdiği gerekçesiyle önce ölüm cezasına, daha sonra da 20 yıl hapis cezasına mahkum edilen 3. Ordu Müfettişi Orgeneral Mustafa Muğlalı'nın itibarı 1997 yılında Genelkurmay Başkanlığı tarafından iade edilmişti.

Tabura Muğlalı'nın adının verileceğinin duyulmasının ardından başta olayda yakınlarını kaybedenler olmak üzere çok sayıda kişi IHD Van Şubesi'ne başvurdu. Şube Başkanı Avukat Zeki Yüksel, Muğlalı adının askeri birliğe verilmesinin altında “tahrik” bulunduğunu savunarak, “Bu durum, Özalp hakkında doğal olarak bir tepkiye yol açmıştır. 61 yıl önce olmuş bir olayın failinin isminin, ilçe merkezinde bir kışlaya verilmesi, halkı tahrik etmeye yönelik bir eylemdir. Kolluk kuvvetlerinin görevi halka hizmet olup temel görevi ise güvenliktir. Bu olayda mağdur olanların yakınlarının bize başvurusu olduğu zaman gereken işlemleri yapacağız” dedi.

Katliamda dedesi ölen Cizeyir Özkaplan da Mayıs ayı sonlarında yaptığı açıklamada, tabura Muğlalı adının değiştirilmesi için İçişleri Bakanlığı'na başvurduklarını belirterek, “Kışlaya Muğlalı ismi veriliyorsa bizim de ölülerimize sahip çıkma hakkımız var. Ölülerimizin cenazeleri bile bize verilmedi. Bunları yapan kişinin ismi kahramanmış gibi kışlaya veriliyor. Diğer mağdur yakınlarıyla da görüştük. İsim değiştirilmezse biz de ölülerimiz için o bölgeye anıt mezar dikeceğiz” dedi.

Kaşımayın, çabuk kanar! (Umut Hozatlı-14 Mayıs2004/Özgür Gündem)

Van'ın Özalp ilçesinde bulunan kışlaya “Orgeneral Mustafa Muğlalı Kışlası” adı verilmiş. Tüm dünyada gelenektir bu; sivil kamuda “önemli kişiler”in isimleri sokaklara, caddelere, okullara ve benzeri yerlere verilir; resmi silahlı güçlerde ise “kahramanlar”ın isimleri benzer yerlere verilir. Bu durumda, “Orgeneral” rütbesiyle maruf Mustafa Muğlalı bir “kahraman” mıydı ki adı Özalp askeri kışlasına verildi? Sorunun yanıtını TBMM Tahkikat Komisyonu'nun 30 Nisan 1958 tarihli “Muğlalı Paşa Olayı Raporu”dan özetleyerek okuyalım:

“1943 senesi öncelerinde, Türk-İran hududunda, ilk kışkırtmanın hangi taraf uyuğundan geldiği açık olarak saptanamayan talan ve yağma niteliğinde bazı hudut olayları cereyan etmektedir. Türk mahalli idare makamları İranlılar tarafından hudutlarımıza karşı girişilen bu olayları önleme iddiasıyla ve mümkün oldukça misilleme yapmak amacıyla, silahları jandarma teşkilatı tarafından verilmiş bir çete kurarak bu olaylara müdahalede bir sakınca görmemişlerdir.

(...) İşte bu çete bir gün İran hududu içlerinde 6 km. sarkarak orada bir aşiret reisi olan Mehmedî Misto adındaki şahsın, bir rivayete göre 400-500, başka bir rivayete göre de 1500-2000 hayvanını Türkiye'ye getiriyor. Mehmedî Misto'nun dedeleri Türk dostu olarak tanınmış kimselerdir.

(...) Hayvanlarının Türk çeteleri tarafından talan edilmesinden üzüntü duyan Mehmedî Misto özel haberci göndererek ve mektup yazarak Özalp Kaymakamı'nın şahsında Türkiye'ye başvuruyor. Diyor ki: ‘Gasp edilen hayvanlarımı bana iyilikle geri veriniz. Ben sizin dostunuzum. Ricamı kabul etmezseniz, ben hayvanlarımı aynı usulle geri alabilirim. Fakat bu takdirde Türk hükümetinin haysiyeti rencide olur buna sebebiyet vermeyiniz.’ Mehmedî Misto'nun bu başvurusu olumlu karşılık görmek şöyle dursun, bizim idareciler kendisiyle alay edip, ‘Gelip karını da koynundan alacağız’ diye mektup yazıyorlar. Bunun üzerine Misto, 6 Temmuz 1943 tarihinde İran içindeki diğer bazı aşiretlerin de yardımını temin ederek Türk hudutlarını aşiyor ve Özalp ilçe merkezinin 1.5 km yakınındaki otlatma otlakta otlatmakta olan Özalp halkına ait 406 baş hayvanı sürüp İran'a kaçırıyor.

(...) Özalp'te arzuhalci Rifat isminde bir şahsın kaymakama müracaatla kendisinin bazı arazi ihtilafları sebebiyle geçinemediği Milanengiz köyünden 40 kişiyi, Mehmedî Misto'nun yatakları olarak ihbar eylediğini ve bir liste verdiğini görüyoruz. Kaymakam bu listeyi Vali Hamit Onat'a bildirerek 40 kişinin tutuklanması için izin istiyor. Valinin de onayı ile 40 kişi Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun ilgili hükmüne göre gözaltına alınıyor. Bu 40 kişi tutuklama istemi ile Özalp Sulh Mahkemesine sevk ediliyorlarsa da mahkeme, 21.7.1943 tarihinde içlerinden yalnız 5 kişiyi tutuklayarak Van Cumhuriyet Savcılığı'na gönderiyor. Geri kalan 35 kişi, haklarında tutuklamaya dahi yeter delil bulunmadığından serbest bırakılıyorlar.

(...) Valinin telefon emri üzerine Kaymakam Hilmi Tuncel adı geçen 35 kişiyi tutuklaması için Jandarma bölük kumandanı Vasfi Bayraktar'a emir veriyor. Köyler derhal taranmaya başlanıyor. Bu tarama sonunda köylerinde bulunamayan, iki kişiden başka biri kadın, biri 11 yaşında çocuk, biri kıtasından izinli gelmiş muvazzaf çavuş ve biri de hava değişikliği er olmak üzere 33 kişi yakalanıp Özalp merkezine getirilerek emniyet komiserliğindeki nezarethaneye konuluyorlar.

(...) 30 Temmuz 1943 Cuma günü sabahleyin nezarete bulunan 30 sivil ve iki asker dışarı çıkarılmış elleri arkalarına ve kişiler birbirlerine iplerle bağlanmak suretiyle iki teğmenin komutasındaki takımın önüne katılarak Çilli Gedigi yönünde sevk edilmişlerdir. Bu sırada zaten öldürüleceklerini bilen elleri bağlanan mağdurların yalvarıp yakarmaları, feryad-ı figanları çok yürekler acısı bir sahnedir. Kafile Çilli Gedigi'ne geldiğinde ikiye ayrılmış, işaret mangasının havaya ateş etmesi üzerine, iki teğmen emirlerindeki mangalara ateş emrini vermişler, erler piyade tüfekleri ve hafif makineli tüfeklerle 32 masum vatandaşı yaylım ateşi altına alarak katletmişlerdir.”

Görüldüğü gibi Muğlalı dönemin meclisi ve yargısı tarafından “kahraman” değil “katliam sanığı” olarak görülmüş ve yargılanmış. Olayın meydana geldiği dönemde Diyarbakır 3. Ordu Müfettişi olan Muğlalı hakim karşısına bir grup astıyla birlikte çıkmış ancak sadece Muğlalı cezaya çarptırılmıştı. Önce idama mahkûm edilen Muğlalı yaşı göz önünde bulundurularak 20 yıl hapisle cezalandırılmış, cezaevinde ölmüştü. İşte o Muğlalı'nın adı şimdi, 33 Kürt köylüyü katlettiği Özalp'te bir kışlaya verildi.

Süleyman Demirel, cumhurbaşkanı olduğu dönemde, Tansu Çiller başta olmak üzere bazı devlet ve hükümet yetkililerinin katliamcıları “kahraman” yapma girişimlerine karşılık “İkinci Muğlalı olayı yaratmayacağız” demişti. Demirel'i ve “ikinci Muğlalı”yı bir yana bırakalım, bizzat birincisi “kahraman” ilan edildi. Söylenmesi gereken şu ki, “33 kurşun olayı” derin bir yaradır, kimse kaşımazın, çabuk kanar!

Bu arada tepkiler sürerken, taburdan görüntü almak isteyen Cihan Haber Ajansı, CNN Türk muhabirlerinin gözaltına alındığı bildirildi.

Katliamda ölenlerin yakınları, İçişleri Bakanlığı ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yaptıkları başvuruların yanıtız kalması üzerine Van İdare Mahkemesi'ne başvurdular. Van Bölge Barosu İnsan Hakları Komisyonu üyesi Dinçel Aslan, kışlaya Muğlalı isminin verildiği tarihten itibaren geçen 3 ay süre içerisinde yapılan başvurulara cevap verilmediğini bildirdi.

Katliamda ölenlerin yakınlarından Cizeyir Özkaplan, Abdulkadir Taşçı, Teymur Özay, Ömer Özkaplan, Yusuf Uzuntaş ve Celal Uzuntaş, 24 Mayıs günü idari işlemin yürütülmesinin durdurulması istemiyle Ankara 6. İdare Mahkemesi'ne başvuruda bulundu. Mahkeme, Savunma Bakanlığı'na bir yazı yazarak davacıların taleplerini ilettili.

Muğlalı adının Özalp'teki kışlaya verilmiş olmasının önünde bir yasal engel bulunmadığı belirtilen Bakanlık yazısında ise Muğlalı'nın söz konusu bölgede “anısı” bulunan bir komutan olduğu belirtilerek, yürütmenin durdurulması isteminin ret edilmesi gerektiği savunuldu. Yazıda özetle şöyle denildi:

“Merhum Org. Mustafa Muğlalı, işlediği suçtan dolayı cezasını çekmiş ve olayın üzerinden 60 yıldan fazla bir zaman geçmiştir. Mirasçılarının haklarından

mahrum bırakılması ve merhumun cezasının veya kısıtlamalarının süresiz devam edeceğinin iddia edilmesi hiçbir hukuki ve demokratik değerle bağdaşmaz. Davacıların telafisi güç ve imkansız zararlara uğraması söz konusu değildir. Dolayısıyla yürütmenin durdurulmasının şartları gerçekleşmediğinden, davacıların bu konuya ilişkin talebinin reddi gerekmektedir.”

Ölümlü Olaylar

Muş'un Malazgirt ilçesi Konakkuran beldesinde Mehmet Kırac adlı bir askerinin 9 Şubat günü açtığı ateş sonucu **Sıddık Turan** adlı sivil ve er **Seyfettin Yağmur** öldü. Turan'ın yakını Turgay Turan, “Sıddık tamir işleriyle ilgilenmekteydi. 9 Şubat günü öğle saatlerinde iki asker evine giderek karakolda patlayan bir su borusunu tamir etmesini istemişler. O da gitmiş. Ama karakoldan bize cenazesi geldi. Bana göre bu bir infazdır. Karakolda bir tartışma yaşandığını düşünüyorum. Bu olayın söylendiği gibi cinnet geçirme sonucu olduğunu sanmıyorum.” dedi.

IHD Muş Şubesi tarafından olayla ilgili olarak hazırlanan raporda da, “Olay, ya karakol komutanının da içerisinde yer aldığı organize bir olaydır ya da komutanın bilgisi dışında askerlerin organizeli bir şekilde köylü Sıddık Turan'ı çağırarak kasten yaşamını yitirmesine sebep olduğu bir olaydır” denildi.

Van'ın Başkale ilçesine bağlı Azıklı köyü yakınlarında,

İran'dan Türkiye'ye kaçak mazot getirmek isteyen köylülere 9 Mayıs günü İran askerlerinin açtığı ateş sonucu, Deniz Parlak adlı kişi öldü.

Ekim ayı sonlarında Muş merkeze bağlı Eğirmek köyünde mera anlaşmazlığı nedeniyle çıkan tartışmanın çatışmaya dönüşmesi sonucu **Suphi Dereli, M.Şahin Dereli ve Ramazan Bozkurt** adlı kişiler silahla öldürüldü. Olayda M.Şirin Dereli, Şükrü Dereli, Bayram Dereli, Cemal Dereli ve Zozan Dereli de yaralandı.

Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde arazi anlaşmazlığı nedeniyle Güçlü ve Bilici ailelerinin katıldığı duruşmanın ardından çıkan çatışmada altı kişi öldü. 12 Kasım günü meydana gelen olayda Bilici ailesinden bir kişinin açtığı ateş sonucu **Süleyman Güçlü, Salih Güçlü, Zeydin Güçlü, Emin Güçlü**, yoldan geçen **Ejder Kutluay ve Yılmaz Çiçekli** öldü. Olayda aralarında bir polisin de olduğu sekiz kişi yaralandı.

Diğer Olaylar

Hakkari Şoförler Cemiyeti Başkanı Arif Koparan, Başkan Yardımcısı Mikail Atan ve cemiyet şoförü Hasan Demirtaş, "Bingöl'de 20 Kasım 2003 tarihinde çıkan çatışmada ölen Kongra-Gel/KADEK militanlarından Ali Sabuncu'nun cenazesi için ambulans tahsis ettikleri" gerekçesiyle 30 Aralık 2003 tarihinde gözaltına alındılar. Avukat Mikail Demiroğlu gözaltularla ilgili olarak "Bingöl'de ölen Ali Sabuncu'nun yakınları birçok yere başvurmalarına rağmen ambulans bulamıyorlar. Cenazelerini Yüksekova'ya getirmek istiyorlar. En son Şoförler Cemiyeti'ne başvuruyorlar. Cemiyet yöneticileri de bunları zaten tanımıyor. Sabuncu'nun yakınları paralarını ödeyip ambulansı alıyor. Cemiyet Başkanı ve yöneticileri bu nedenle gözaltına alınmış" dedi.

Hakkari'nin Otluca köyünde yaşayan Yusuf Çiftçi adlı köylü Ocak ayı içinde yaptığı açıklamada, evinin dış cephesini sarı-kırmızı-yeşil renklere boyadığı gerekçesiyle 12 Aralık 2003 tarihinde gözaltına alındığını ve hakkında soruşturma açıldığını bildirdi. Çiftçi, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Bir ay önce İl Jandarma'dan gelen askerler ifade vermem gerektiğini söylediler. Beni İl Jandarma Komutanlığı'na götürdüler. Burada bana evimin resimlerini göstererek 'neden evini bu renklere boyadın' diye sordular. Ben de evimi zevkime göre boyadığımı söyledim. Oradaki askeri bir yetkili evi bu renklere boyadığım için bana dava açılacağını söyledi. Bir hafta sonra da jandarmalar beni alarak Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'na ifade vermeye götürdüler."

19 Mart 2001 tarihinde Bingöl'ün Karlıova ilçesi Yığıtlar köyünde askerlerin köpekleri tarafından öldürülen Gazal Beru'nün (11) anısına İHD

tarafından düzenlenmek istenen "Resim, Şiir ve Öykü Yarışması"na Valilik izin vermedi. Edinilen bilgiye göre, süreç şöyle gelişti:

İHD'nin 26 Ocak günü yarışma için yaptığı başvuru, 27 Ocak günü Valilik tarafından reddedildi. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın 10 Şubat günü Malatya İdare Mahkemesi'ne başvurarak, "yürütmeyi durdurma" istemiyle dava açtı. Kızgın, ayrıca Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na ve İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı'na başvurarak, Bingöl Valiliği'nin yarışmayı gerekçesiz yasakladığını bildirdi.

Kızgın'ın girişimlerinin ardından, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı, Bingöl Valiliği'ne yazı yazarak konu hakkında bilgi istedi. Bingöl Valiliği tarafından 17 Mart günü İHD Bingöl Şubesi'ne ve Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na yasaklamanın gerekçesiyle ilgili olarak gönderilen yazıda, İHD'nin "devletin sözkonusu olayı kullanarak devlet ve güvenlik güçleri aleyhine kamuoyu oluşturmaya çalıştığı" öne sürülerek, "Adına etkinlik düzenlenmek istenen kişinin asıl adının 'Gazal Beru' olduğu halde, dernek yöneticileri tarafından 'Xezal Beru' şeklinde (sözde başka bir dil ile) yazılarak Türk alfabesinde yer almayan bir harfi ve Türk Dil Kurumu'nca kullanılmayan bir kelimeyi kullanmak suretiyle düzenlemek istemesinin, etkinliğin masumane bir etkinlik olmadığını göstermiştir" denildi.

Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Kızılkale köyünde yaşayan Ali Kaya Gökalp'e kardeşleri Kongra-Gel üyesi olduğu gerekçesiyle "yeşil kart" verilmediği bildirildi. Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, maddi durumu iyi olmayan Gökalp, Ocak ayında Belediye, Tarım İlçe Müdürlüğü, İlçe Nüfus Müdürlüğü, İlçe Mal Müdürlüğü ve diğer kurumlara başvurarak, maddi durumunun kötü olduğunu belgeledi. Ancak bağlı bulunduğu karakolda askerler tarafından hazırlanan raporda, şöyle denildi:

"Yeşil kart alma talebinde bulunan Ali Kaya Gökalp hakkında yapılan araştırmada adı geçen şahsın, komutanlığımızda suç kaydının olmadığı, aranan şahıslardan olmadığı, kız kardeşi Dilek Gökalp'in (PKK) Kongra-Gel yasadışı 'terör' örgütünün dağ kadrosunda 1992 yılından beri bulunduğu, adı geçen Ali Gökalp'e Elazığ Akbank Şubesi'ne zaman zaman para geldiği, diğer kardeşi Şahin Gökalp'in yasadışı (PKK) Kongra-Gel 'terör' örgütü üyesi olduğu, yakalandığı, yurtdışına kaçarken Rusya'da yakalandığı ve halen Bursa Cezaevi'nde hükümlü olduğu..."

Bu raporun ardından Kızılkale köy muhtarı tarafından hazırlanan belgede ise Gökalp'in maddi durumunun iyi olduğu öne sürüldü. Kızılkale

muhtarı Kaya Şahin, Karakol Komutanı ile beraber inceleme raporunu doldurduklarını belirterek, “Kızılkaile Karakolu Komutanı Murat Kelleci ile birlikte inceleme raporunu doldurduk. Karakol, bize ‘Bizden habersiz işlem yapmayın’ dedi. Biz de karakolun haberi olmadan işlem yapamıyoruz” dedi.

12 Nisan gecesi eski HADEP üyesi Selahattin Öge'nin⁵ Bingöl'ün Karlıova ilçesi Yorgançayır (Karahamzan) köyündeki evine baskın düzenlendiği bildirildi. Kendilerini “HPG militanı” olarak tanıtan 11 kişinin Öge'nin oğlunun ateş açması üzerine kaçtıkları, Selahattin Öge'nin de bir yakınıyla birlikte köyden ayrıldığı öğrenildi. Öge'nin yakınları 11 kişinin içinde bir de korucu bulunduğunu iddia ettiler. Olayla ilgili bilgi veren Reşit Özen gece 02.00 sıralarında askerlerin de köye geldiklerini belirterek, şunları anlattı:

“Askerlerin köye gelmesi üzerine endişelenen Öge ve komşusu Siddik Özen kaçıyorlar. Şu an köyde abluka var. Her evin önünde 5-6 asker bekliyor. Evlerde aramalar yapılıyor. Köylülere ‘silahları verin’ şeklinde baskı yapılıyor. Aramalar sırasında köy muhtarının dövüldüğü söyleniyor. Ayrıca gerilla kıyafetiyle köye gelen grubun içinde bulunan ve uzman çavuş olduğu iddia edilen bir kişinin yaralandığı söyleniyor.”

Baskın nedeniyle oluşturulan İHD heyeti, 14 Mayıs günü köyde inceleme yaptı. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, İHD Bingöl Şube Sekreteri Devrim Güleriyüz, İHD Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek ve İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş'tan oluşan heyet, köylülerin yanısıra Karlıova Kaymakamı ve Cumhuriyet Başsavcısı ile de görüştü. Rıdvan Kızgın yaptığı açıklamada, 12 Nisan gecesi kendilerini HPG militanı olarak tanıtan sekiz kişinin bomba atmakla tehdit ederek Öge'nin evine girmek istediklerini söyledi. Öge'nin oğlunun ateş açması sonucunda, bu kişilerden ikisinin yaralandığını ve köylülerin yardıma gelmesi üzerine kaçtıklarını anlatan Kızgın, şunları söyledi:

“Köylüler bize gece 03.00 sıralarında köyün 5 kilometre ötesinde beyaz bir minibüsün ilçeye doğru gittiğini gördüklerini anlattılar. Sabah 05.00 sıralarında da güvenlik güçleri köyü sarmış. Ellerinde üç ev için verilmiş arama izni olmasına karşın köydeki tüm evleri aramışlar. ‘Teröristleri siz kaçırttınız’ diyen güvenlik görevlileri girdikleri evlerde de şiddet uygulamışlar. Bu arada köy muhtarı ve Öge'nin oğlunu da dövmüşler. Selahattin Öge gelenlerden bazılarını tanıdığı koruculara benzetmiş ve gelen kişilerin HPG militanı olmadığını söylemiş. Bu arada görüştüğümüz kaymakam da bize ‘siz köylülere inanmayın, onlar yalan söyler’ dedi. Bu olaydan haberi olduğu izlenimi edindik. Olayın ardından da Öge hakkında ‘yasadışı örgüte yardım ve yataklık’ iddiasıyla soruşturma başlatıldı”

Bu arada olayın ardından köyden kaçan Selahattin Öge, 1 Haziran günü Karlıova Cumhuriyet Savcılığı'na ifade verdikten sonra “yasadışı örgüte yardım ve yataklık” iddiasıyla tutuklandı.

Hakkari'nin Şemdinli ilçesine bağlı Beşikaga köyünde yaşayan Mehmet Özcan'ın 150 koyununa kaçak olduğu iddiasıyla Yeşilova Karakolu askerleri tarafından el konulduğu öğrenildi. 7 Nisan akşamı koyunlarını otlatmak için karakol yakınlarına götürülen Özcan, koyunlarına karakol komutanı üstteğmen Sinan Tüzmen'in emriyle el konulduğunu, kendisinin de gözaltına alındığını söyledi. Özcan'ın durumunu öğrenmek üzere karakola başvuran 10 kadar yakınının da dövüldüğünü öne süren Özcan, daha sonra üstteğmen Sinan Tüzmen hakkında Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Özgür Gündem gazetesinde 16 Nisan günü yayınlanan bir haberde, Hakkari merkeze bağlı Bağ köyünde yaşayanların “yeşil kart” için Merkez Jandarma Karakolu'na yaptıkları başvuruların çeşitli gerekçelerle geri çevrildiği iddia edildi. Habere göre, 2003 yılında cezaevinden çıkan Nadir Çiftçi'nin başvurusu, “uzun süre örgüt üyesi olduğu” gerekçesiyle cezaevinde kaldığı gerekçesiyle, Mehmet Beyter'in başvurusu da “oğlunun HPG militanı olduğu” için geri çevrildi. İsmet Beyter ise yaptığı başvurunun “evinde çanak anten olduğu” iddiasıyla geri çevrildiğini söyledi.

15 Nisan günü Van'ın Başkale ilçesi yakınlarında “İran'dan kaçak mazot getirdikleri” iddia edilen Koçer Demir, Mecit Demir, Azizhan Ayhan, Bişar Ayhan, Bişar Kayhan, Emirhan Kayhan ve adları öğrenilemeyen altı kişi gözaltına alındı. Askerlerin köylülerin 22 atını da öldürdüğü bildirildi. 16 Nisan günü Başkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakılan köylülere 1 milyar 214 milyon lira ön ödemeli para cezası verildi. Köylüler, 10 gün içinde cezayı ödemezse haklarında “kaçakçılık” suçlamasıyla dava açılacak. Koçer Demir, olayı şöyle anlattı:

“Biz 20 kişiydik, 120'ye yakın da at vardı. Yükleri İran sınırından getirdiğimiz mazot dolu bidonlardı.

⁵ 19 Şubat 2001 tarihinde evine düzenlenen baskında gözaltına alınan Selahattin Öge, bir gün sonra ilçeye 2 kilometre uzaklıktaki yatılı bölge okulu yakınlarında yaralı olarak bulunmuştu. Karlıova Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Öge, Bingöl Devlet Hastanesi'ne sevk edilmiş, ardından da gördüğü işkenceden kaynaklanan hayatı tehlikesi nedeniyle Elazığ Araştırma Hastanesi Beyin Cerrahi Bölümü'nde yoğun bakıma alınmıştı. Daha sonra Selahattin Öge ile Fesih Ata, Fuat Ata, Mehmet Özen, Mustafa Boylu ve Remzi Gerçi adlı köylülere işkence yaptıkları iddiasıyla Karlıova Jandarma Karakol Komutanı Ali Özsevdim, Karakol Komutan Yardımcısı Hasan Çoban, astsubaylar Şinasi Bilici ve Kenan Gayaker, erler Oğuzhan Türkoğlu ve Hüseyin Selçuk hakkında “işkence, kötü muamele ve görevi kötüye kullanmak” iddiasıyla dava açılmıştı. Dava, 2003 yılında beraatla sonuçlandı.

Pusudan haberimiz yoktu. Oradan geçerken 'dur' ihtarında bulunmadan taramaya başladılar. Elimizi kaldırdık 'ateş etmeyin' diye bağırarak ama taramaya devam ettiler. Bazı köylüler ne olduğunu anlamadan kaçtılar. Biz 12 kişi de gelen kurşunlardan korunmak için hem yer arıyorduk, hem de kaçan atlara engel olmaya çalışıyorduk. 'Teslim oluyoruz, ateş etmeyin' diye bağırıyorduk. Bir süre sonra ateş etmeyi kestiler. 22 atın öldüğünü gördük; 7'si ise yaralı şekilde kaçıyordu. Askerler bize yaralı atları yakalamamızı söylediler, ama atlar kaçtı. Daha sonra 12 kişiyi gözaltına aldılar. Askerler bizimle birlikte 59 atı da karakola getirdi."

Askerler tarafından alıkonulan atları geri almak için 90'ar milyon lira ödediklerini belirten Demir, atlarını izin almadan Başkale dışına çıkaramadıklarını söyledi.

Şırnak'ın Güçlükönak ilçesine bağlı Damlarca (Kereşa) köyünde bir eve baskın düzenleyen askerlerin evde bulunanları ağır bir biçimde dövdüğü bildirildi. 18 Mayıs günü Erbey ailesinin evine baskın düzenleyen askerlerin, arama izinleri olmamasına karşın kapıyı zorla açarak girdikleri evde, Sıdika Erbey (71) ve Suphiye Erbey'i dövdükleri öğrenildi. Dipçikle yüzüne vurulan Sıdika Erbey'in dişinin kırıldığı, Şükran Erbey (1,5) adlı bebeğin de askerler tarafından beşiğinden yere atıldığı ileri sürüldü. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 21 Mayıs günü yayınlanan bir haberde, 2003 yılında çıkan çatışmada ölen Mehmet Ergün'ün ailesinin askerler tarafından köyü terketmeleri yönünde tehdit edildikleri öne sürüldü. Habere göre olay şöyle gelişti:

19 Mayıs sabahı Kars'ın Kağızman ilçesine bağlı Aydıncavak köyüne giden askerler mezarlıkta Mehmet Ergün'ün⁶ mezarına rastladı. Daha sonra köye giren askerler Ergün ailesinin köpeğini öldürdükten sonra aileyi de köyden ayrılmaları yönünde tehdit etti. Leyla Ergün, şunları anlattı:

"Köyümüzün yakınlarında bulunan Akçan Jandarma Karakolu'nda görevli Astsubay Güven Solak ile bir grup asker mezarlıktan geçerken Lice'de ölen abimin mezarına rastlamışlar. Astsubay daha sonra da eve gelerek kapımızdaki köpeğimizi ateş ederek öldürdü. Astsubay o sırada anneme ve ölen abime sürekli küfürler etti. Ağzına ne geldiyse söyledi. 'Köyü hemen terk edeceksiniz' dedi. Neye uğradığımızı şaşırдық. Çocuklarımız korkudan bayıldı. Bu olaydan dolayı çok tedirginiz. Sürekli rahatsız ediyoruz. Ama ilk kez bu şekilde üstümüze geldiler"

Olayın ardından Ergün ailesinin Astsubay Güven Solak hakkında suç duyurusunda bulunduğu bildirildi.

IHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, 23 Haziran günü düzenlediği basın toplantısında, son dönemde bölgelerindeki hukuk dışı olaylarda özellikle Mart ayından sonra önemli artış olduğuna dikkat çekti. Kızgın, "Mart ayından bu yana HPG militanları giysileri ve rolü içinde, bazen sivil giysiler içinde, aralarında korucuların da olduğu iddia edilen kişilerin yurttaşların evlerinde zorla kalmaları tehdit etmeleri istihbarat toplama adına faaliyetlerine devam ettikleri derneğimize yapılan başvurulardan anlaşılmaktadır" dedi.

Bulgaristan göçmenlerin yoğunlukta yaşadığı Bursa'nın Gürsu ilçesinin 220 haneli Kumlukalan köyünde oturan Erzurum nüfusuna kayıtlı 9 kişilik Aydoğan ailesinin evinin 23 Haziran gecesi "Kürt" oldukları için yakılmak istendiği öne sürüldü. Özgür Gündem gazetesinde 4 Temmuz günü yayınlanan haberde, ailenin 2001 yılında köye taşındıktan sonra ayrılmaları yönünde sürekli tehdit edildikleri anlatıldı. Nizamettin Aydoğan yaşadıkları ile ilgili olarak şunları anlattı:

"Yemek yedik saat 10.00 civarıydı. Baktık bir koku geldi. Dışarı çıktık, baktık ki bir bidon benzin getirmiş, yarısını arabanın arkasına dökmüş, yarısını da bidonun içinde arabanın altına koymuşlar. Kibriti çıkarmışlar yakmak için ama o anda kibrit yanmamış. Bizim çocuklar dışarı çıkmış o esnada, ses gelince kaçmışlar. Karakola üç defa telefon açtık. Hemen jandarma arabası belirdi, arkasından da bine yakın köylü. Askerler bizlere 'Kaçın içeri sizi öldürecekler' dedi. 'Niye kaçalım' dedim. Taşlar yağmur gibi geliyor. Römorklarla taş getirmiş. Köyün heyeti hepsi orada. Biz eve girmiş olsaydık evimizi yakıyorlardı. Tekrar Kaymakam geldi, Jandarma Komutanı geldi takviye istedi. Bize 'can güvenliğimizi burada alamıyoruz' diyerek evi terk edin dediler. Hepimizi o gece arabalara bindirip, Gürsu Karakolu'na götürdüler."

Olayın ardından oğulları Birol ve Sertif Aydoğan'ın "müessir fiil" iddiasıyla tutuklandığını kaydeden Aydoğan, evlerinin Gürsu Jandarma Bölük Komutanlığı tarafından arandığını kendilerinin ise iki gün gözaltında tutulduklarını söyledi.

Kestel Kaymakamı Mehmet Ünal ise köylüler ile Aydoğan ailesinin iddialarının farklı olduğunu belirtti. Ünal, sorunun Aydoğan ailesinin hayvanlarının diğer köylülerin arazisine zarar vermesinden kaynaklandığını savunarak, "Ailenin çocuklarından kaynaklanan köyden bazı insanlara yönelik tehdit ve hadiseler, dövme olmuş. Bir yerde de dikkat etmek lazım. Köylülerin hakkına da uymak gerekiyor." dedi.

⁶ 14-17 Ocak 2003 tarihleri arasında Diyarbakır'ın Lice ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada ölen KADEK militanlarından birinin de Mehmet Ergün olduğu bildirilmişti.

Van Valiliği, Serhat Kültür Merkezi tarafından Van Kalesi'nde 30 Haziran günü düzenlenmesi planlanan "Barış-Kardeşlik ve Demokratik-Özgür-Çağdaş Bir Yaşam" adlı etkinliğe "son zamanlarda bölgede çıkan çatışmalarda çok sayıda askerlin ölümü ve yaralanması" nedeniyle izin vermedi.

1 Temmuz gecesi Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı Göynük köyüne asker ve korucular tarafından baskın düzenlendiği bildirildi. Askerlerin arama izni olmadığı gerekçesiyle evlerine girmesine karşı çıkan Şahmurat Atabey, Abdullah Atabey ve Hanım Atabey'in gözaltına alındığı öğrenildi.

Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 13 Temmuz günü yayınlanan bir haberde, Van'ın Gürpınar ilçesinde 28 Haziran gecesi çıkan çatışmanın ardından Taşnacak, Sıcaksu, Tüzek, Alica, Kılıçtutan, Çallı ve Duav köylerine baskı uygulandığı öne sürüldü. Haberde öğleden sonra 15.00 ile sabah 07.00 saatleri arasında köylere giriş çıkışların yasaklandığı, köylülerin her gün Yalınca ve Kırkgeçit jandarma karakollarına giderek rapor vermelerinin istendiği öne sürüldü.

Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı Döver (Dibn) köyü korucularından Abdülaziz Bildirici, Temmuz ayı ortalarında Dicle Cumhuriyet Savcılığı'na Döver jandarma karakol komutanı hakkında suç duyurusunda bulundu. Maaşlarını ödeyen karakol komutanının korucu maaşlarından keyfi kesintiler yaptığını öne süren Bildirici, 15 Temmuz günü maaşından kesinti yapılmasını reddettiğini belirterek, şunları söyledi:

"Para vermedim. Bunun üzerine Komutan beni çağırdı, 'Neden para vermiyorsun?' dedi. Ben de, 'çocuğum hasta doktora götürdüm, veremiyorum' dedim. Bana ağır hakaretlerde bulundu. Bunun üzerine ben de Dicle Kaymakamlığı ve Cumhuriyet Savcılığı'na 'hakarete uğradığımı ve maaşımdan para kesintisi yapıldığını' belirterek, şikayette bulundum."

Şırnak Valiliği Eylül ayında Cudi ve Gabar dağı başta olmak üzere bölgedeki yaylalara "güvenlik gerekçesi ile" çıkış yasağı getirdi. Şırnak Vali vekili Mustafa Yel yaptığı açıklamada, yaylalara çıkanlara yasal işlem uygulanacağını belirterek, "şartların normale döndüğü zaman yasağın kaldırılacağını" söyledi.

Yayla yasağını değerlendiren İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selehattin Demirtaş ise, Cudi, Gabar, Bestler, Dereler, Kel Mehmet dağları, İncebel ve Faraşın bölgelerine getirilen yasaklamanın insan hakları açısından mülkiyet hakkının, seyahat hakkının, kişi güvenliği ve özgürlüğü hakkının ihlali olduğunu kaydetti.

Tunceli'nin Hozat ve Ovacık sınırında kalan ormanlarda Eylül ayında başlayan yangınlara

güvenlik gerekçesiyle uzun süre müdahale edilmedi. Yangına ancak Tunceli Valisi Mustafa Erkal, İl Jandarma Alay Komutanı Kurmay Albay Namık Dursun, Tunceli Belediye Başkanı Songül Abdil ve Ovacık Kaymakamı Yusuf Cıbrır'ın 27 Eylül günü olay yerine gitmelerinin ardından müdahale edildiği, bu arada 100 hektarlık meşe ormanının yandığı öğrenildi. Yangının ardından İHD Elazığ Şube Başkanı Nafiz Koç, yangının söndürülmesini engelleyen yetkililer hakkında Ovacık ve Hozat Cumhuriyet başsavcılıklarına suç duyurusunda bulundu.

Hakkari'ye bağlı Bay köyünde yaşayanlar Eylül ayında askerler tarafından köylerine düzenlenen baskınlar nedeniyle İHD Hakkari Şubesi'ne başvurdu. 18 Eylül günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, 16 Eylül günü Bay köyüne düzenlenen baskında evlerin tek tek arandığı ve daha sonra köy meydanında toplanan köylülerin tehdit edildiği öne sürüldü.

Tunceli'ye bağlı Kızılıcak köyü Muhtarı Zülfü Arslan ve Balkan köyü muhtarı Haydar Kaplan'ın Alay Komutanı Namık Dursun tarafından istifa etmeye zorlandığı bildirildi. EMEP İl Başkanı Hüseyin Tunç, DEHAP İl Başkan Yardımcısı Hıdır Ayaç ve beraberindeki heyetle görüşen Zülfü Arslan yaşadıklarını şöyle anlattı:

"18 Eylül gece saat 23.00'de köye gelen Alay Komutanı Namık Dursun beni çağırdı. Dursun, bana 'Ben terörist babasının elini sıkmam' dedi. Ben de 'Senin elini sıkam yok' dedim. Sonra bana, 'Gel seni Kaymakam'a götüreceğim istifa edeceksin' dedi. Ben kabul etmedim. Sonra bana ailemin ve köylünün yanında ağza alınmayacak küfürler etti. Beni dövmeye kalktı. Mühürlerimi aldı, birinci azaya verdi. O da kabul etmedi. Sonra ikinci ve üçüncü azaya verdi. Onlar da okur yazar olmadıklarını söylediler ve mühürleri almadılar. Mühürleri zorla ikinci azaya verdi. Bana bir kağıt uzatarak imzalamamı söyledi. Kağıtta 'Kızım örgüt üyesi olduğu için kamu görevi yapamam' yazılı istifa dilekçesini zorla imzalamamı istedi, ben de kabul etmedim."

Balkan köyü muhtarı Haydar Kaplan da, Dursun'un 19 Eylül günü saat 05.00'da kendisini tehdit ederek "Bize çalışacaksın" şeklinde ajanlık teklifinde bulunduğunu söyledi.

Tunceli'nin Hozat ilçesindeki 28 mahalle ve köy muhtarı da daha sonra Tunceli Jandarma Alay Komutanı Kurmay Albay Namık Dursun tarafından tehdit edildiklerini öne sürdüler. Muhtarlar tarafından yapılan ortak yazılı açıklamada, 10 Kasım günü Hozat Kaymakamlığı tarafından düzenlenen bir toplantıya katılan Namık Dursun'un şu sözlerine yer verildi:

“Dağda akrabaları bulunan muhtarların teröristlerden güç aldığını tespit ettiğimde kaymakamlarla görüşüp mühürlerini elinden alacağım. Tunceli bölgesinde 36 tane sol örgütün faaliyet yürüttüğünü ve bunların içerisindekilerin dörtte üçünü Tuncelilerin oluşturduğunu ve Tuncelilerin yüzde 80'inin sol örgüt üyesi olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Tunceli eğer böyle hareket ederse Pülümür ve Elazığ yolunu keserim. Gelsin MKP size baksın. Bu laflarımı ister tehdit olarak anlayın, ister göreviniz olarak; kursağınızdan geçen devletin üç kurşununun hakkını vereceksiniz”

Muhtarların açıklamasının ardından Tunceli Barosu'ndan bir heyet Hozat'a giderek incelemelerde bulundu. Heyet daha sonra Alay Komutanı Namık Dursun hakkında “görevi kötüye kullanma, şartlı tehdit ve hakaret” gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

IHD Genel Saymanı Yüksel Mutlu, IHD Genel Başkan Yardımcısı Kiraz Biçici, IHD Elazığ Şube Başkanı Nafiz Koç, KESK Genel Saymanı İhsan Avcı ve Tunceli Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Zeytin'den oluşan bir heyet de Aralık ayında Tunceli'de incelemelerde bulundu. Yüksel Mutlu incelemeleriyle ilgili olarak yaptığı açıklamada, “Herşey Albay Namık Dursun'da kilitleniyor. Burada halk terörize ediliyor ve üzerlerinde ciddi bir baskı var” dedi. Daha sonra heyet tarafından hazırlanan rapor da kamuoyuna açıklandı:

Sonuç

1- Heyet, Tunceli, Mazgirt ve Hozat'ta gerçekleşen ciddi hak ihlallerinin yörede yaşayan insanlar, mağdur ve yakınları üzerinde genel olarak korkulu ve gergin bir ortam yarattığını tespit eder.

2- Heyetin ziyaretlerine herhangi bir engel oluşturulmamış ancak iki gün boyunca heyet sivil güvenlik güçleri tarafından takip edilmiş, görüşme yaptığımız mağdur ve mağdur yakınları bunu görüp endişe duymuşlardır. Heyet bu konuyu Tunceli valisine ifade etmiş fakat yanıt alamamıştır. Heyetimize yapılan bu uygulamanın kendisi bile genel durum hakkında bize bir fikir vermiştir.

3- Heyet, il ve ilçe girişlerinde jandarma kontrol noktalarında kimlik kontrolünün halen devam ettirilmekte olduğunu, bu kontroller sırasında kimliklerin GBT'den geçirildiğini (Tunceli girişinde Seyitli köprüsünde başlamaktadır.) gözlemlemiştir.

4- Heyet, Hozat'ta köy muhtarlarıyla yaptığı görüşmede, muhtarların Alay komutanı jandarma Albay Namık Dursun tarafından kendilerine yapılan hakaretlerinin yargıya intikali ve soruşturmaların açılması konusunda kararlı olduklarını tespit etmiş ve

bu olayın bölge halkını rencide ettiğine karar vermiştir.

5- Heyetimiz, muhtarların başvurusundan sonra Albay Namık Dursun'un askerleri çarşı alışverişine göndermemesini, esnafla muhtarların karşı karşıya getirme iddialarının tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini düşünmektedir.

6- Heyet, Mazgirt ilçesinde cumhuriyet savcılarıyla yaptığı görüşmede, mühür alınan muhtarların kendilerine başvumadıklarını iddia etse de her iki muhtarla yaptığımız görüşmede, dilekçe vermek üzere Cumhuriyet savcısına gittiklerinde kendilerini bir şekilde vazgeçtiklerini bu nedenle başvuru yapmadıklarını tespit etmiştir.

7- Mazgirt'e bağlı Dayılar köyü muhtarı Haki Çelik'in JİTEM mensupları tarafından evi basılıp dövülmüş, savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Suç duyurusu vali tarafından da doğrulanmıştır.

8- Heyet, kurşunla bacağından yaralanan Şirin Yıldırım adlı vatandaşa yaptığımız görüşmede, bu kişinin bir travma içinde olduğunu, bir kurşunun 2.5 km. ve arada bir tepeli aşarak bacağına isabet ettiğini söyleyen valinin söylemini inandırıcı bulmamıştır. Şirin Yıldırım'ın bacağından çıkarılan kurşunun askeri silahlardan çıkan bir kurşun olduğu vali tarafından da kabul edilmiş ve bu olayın bir kaza olduğu, sağlık giderlerinin valilik tarafından karşılanacağı söylenmiştir. Bu olay hakkında soruşturma açılmasını kamuoyu vicdanın rahatlatılması açısından gerekli görmektedir.

9- Heyet, Çiçekli köyüne bağlı Rovayik mezrasında Tayam ailesine ait evde yaptığı incelemede, evin dışarıdan ve içeriden hasarlı olduğunu, ağır silahlarla tarandığını tespit etmiştir. Bu olay yargıya intikal etmiş ancak ailenin fertlerinin tedirgin oldukları gözlenmiştir. Ailenin tümünün gözaltına alınması, 90 yaşında baba Tayam'a ve diğer aile fertlerine dava açılması da ayrıca korkutma ve sindirme politikasının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

10- Heyet, Tunceli'deki orman yangınlarının güvenlik güçlerince gerçekleştirildi iddialarını ciddi bulmuş ve bölge halkının bundan oldukça rahatsız olduğunu tespit etmiştir.

11- Heyet, Tunceli ilinde her ne kadar OHAL uygulaması kaldırılrsa da fiili olarak sürdüğünü, korku ve şiddet ortamının hakim olduğunu tespit etmiştir.

12- Heyetimiz Tunceli'de 1 Haziran'dan sonra yeniden başlayan çatışma ortamı ile birlikte hak ihlallerinde artış olduğu izlenimini edinmiştir.

13- Heyet, Tunceli Valisi'nin ve kaymakamların Jandarma Albay Namık Dursun'a hareket olanağı sağladığını ve Temmuz'da göreve başladığı söylenen albayın bundan sonra yapacakları konusunda kaygı

duymaktadır. Bu kişinin tüm sivil otoriteler adına konuştuğunu hukuku hiçe saydığı kanaatine varmıştır.

14- Heyet, bu ilde yayın yapan “Munzur Haber” yerel gazetesine baskı yapıldığını ve davalar açıldığını tespit etmiştir.

15- Heyet, Alay Komutanı Jandarma Albay Namık Dursun’un bölge halkı üzerinde terör estirdiğini, topyekün halkı suçlu olarak gördüğünü ve büyük korku saldırdığını, yaşanan bu olayların basına yansımaları üzerine, tekrar muhtarlar giderek, “neden basına verdiniz” diye muhtarları tehdit ettiğini, muhtarların bu tehditler karşısında tedirgin olduklarını tespit eder.

16- Heyet, açığa alınmış iki kamu çalışanın soruşturmalarının en kısa sürede bitirilmesi ve görevlerine dönmeleri yolunun açılması gerektiği kanaatindedir.

17- Tunceli Valisi tarafından heyetimize Albay Namık Dursun hakkında soruşturma açıldığı, soruşturma ile ilgili Hozat Tuğay Komutanlığı’nın görevlendirildiği bilgisi verilmiştir. Soruşturmanın sağlıklı yürüyebilmesi için Namık Dursun’un açığa alınması ve idari soruşturma yanında adli soruşturma mekanizmasının da işletilmesi gerekmektedir.

Ekim ayı başlarında Bingöl’ün Yedisu ilçesine bağlı Ayanoğlu köyü Keltaş deresi ve Çiçekli mezarı arasında kalan alanda 100 hektarlık ormanda çıkan yangını, güvenlik gerekçesiyle söndürülmedi. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın bölgedeki yangınlarla ilgili olarak şunları söyledi:

“Genç İlçesi Yeniyazı Köyü’nde Yeniyazı Jandarma Karakolu gözetiminde korucular tarafından yüzlerce alanda güvenlik gerekçesiyle ormanın kesildiği, Karlıova ilçesi Karacehennem vadisi, Kızılağaç ormanlarının da tatbikat yapan güvenlik güçleri tarafından yoğun top ateşiyle geniş bir alanda yangın çıkarıldığı ve bu yangına hiçbir müdahale edilmediği, Bingöl merkez köylerinde, Solhan, Kiğı ve Yayladere ilçelerinde de yakacak gerekçesiyle ormanların kesilmesine hiç kimsenin müdahale etmediği bize gelen bilgiler arasındadır.”

7 Kasım günü Tunceli’ye bağlı Dedağaç köyü yakınlarına odun toplayan Yusuf Güven ve Mehmet Ali Güven adlı kardeşlere, köy yakınlarında sivil plakalı bir araçtan inen ve kimliği belirlenemeyen sivil giyimli kişiler tarafından ateş açıldığı bildirildi. Yusuf Güven’in ayağından yaralandığı olayda, Mehmet Ali Güven saldırganlar tarafından ağır bir biçimde dövüldü. Daha sonra olay yerine gelen askerler tarafından hastaneye götürülen kardeşlerden Yusuf Güven “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla tutuklandı, Mehmet Ali Güven ise serbest bırakıldı.

Bingöl’ün Karlıova ilçesine bağlı Kaynarpınar (Kevirespi) köyü Aktaş (Liçik) mezarında yaşayan

Kamer Şemci, evine beş korucu ve asker giyimli beş kişi tarafından baskın düzenlendiği gerekçesiyle Kasım ayında İHD Bingöl Şubesi’ne başvurdu. Koruculardan ikisinin adlarının Hacı ve Zeki olduğunu belirten Şemci, korucuların “sivil giyimlilerden birinin Karlıova Jandarma Karakolu’nda üsteğmen olduğunu” söylediğini bildirdi. Evine baskın yapanların 12 saat kaldıklarını anlatan Şemci, “Bu 10 kişi mezrada hiçbir yere uğramadan doğrudan evime geldiler. Gelir gelmez Hacı isimli korucu bana, ‘Hayvan, senin dişlerini kırarım. Sen teröristleri besliyor, onlara yardım ediyorsun. Geldiklerinde haber vermiyorsun’ gibi sözlü hakaretlerde bulunarak tehdit etti” dedi.

Evlerine 2003 yılında düzenlenen baskında da oğlunun dövüldüğünü ve evlerine silahla ateş açıldığını kaydeden Şemci, korktuğu için söz konusu dönemde şikayetçi olmadığını söyledi.

Diyarbakır Baro Başkanvekili Tahir Elçi, 26 Mart 1994 tarihinde⁷ Şırnak’ın Kuşkonar (Gêwer) ve Koçağılı (Bêsukey) köylerinin bombalanması nedeniyle Aralık ayı ortalarında bir kez daha suç duyurusunda bulundu. Dilekçede, “olay tarihinde bir askeri helikopter ve iki savaş uçağının Kuşkonar köyü üzerine ‘kazan’ adı verilen bombalar bıraktıkları” belirtildi. Dilekçede, bombalama sonucunda aralarında 2-3 yaşlarında Kerem Yıldırım adlı bir çocuğun da bulunduğu 23 kişinin öldüğü, çok sayıda kişinin de yaralandığı ifade edildi.

Elçi, Koçağılı köyüne düzenlenen saldırı nedeniyle yaptığı suç duyurusunda da, Savcılığın “saldırıyı PKK’nin düzenlediği” varsayımıyla araştırma ve soruşturma yapmadığına dikkat çekti ve “Dosyada mevcut Halil Seyrek’in beyanları dikkate alınmamıştır. Soruşturmanın seyri tek yönlü ve başta baskı, korku ortamında alınan kısa ifadeler ve jandarma yetkililerinin tutanakları doğrultusunda yürütülmüştür” dedi.

6 Eylül günü Siirt’te gözaltına alınmak isterken intihar eden YJA (HPG’nin kadın militanlarından oluşan örgüt) militanı Fatma İyidem’in (İdem) cesedinin bir panzerle bağlanarak sürüklenmesi nedeniyle yapılan suç duyurusu, Aralık ayı başında

⁷ 25 ve 26 Eylül tarihlerinde Şırnak’ın Kumçatı, Sapaca, Gever, Çağlayan ve Hisar köyleri savaş uçakları tarafından bombalandı. Bombalanan köylerden Kumçatı’da Sever Koçar, Hone Koçar (60), Şemsi Koçar (18), Ayşe Bengin (65), Newroz Bengin (6), Zahide Kırac (2), Hone Koçar (40) ve Fatma Bedir adlı 8 kişi öldü, Lale Erdil (25), Bahar Bengin (4), Bediye Bengin (31), Zülfü Bengin, Nafiye Bengin (4), Hüsnüye Karaağaç, Ercan Bayır (6) ve Mehmet Ayhaç adlı kişiler yaralandı. Sapaca köyünde ise Meryem Şen (55) ve Salih Şen (65) adlı kişiler öldü, Esmer Şengül, Nimet Şengül, Hikmet Şengül, Emine Şengül, Leyla Şen ve Abdullah Şen yaralandı. Gever köyünün bombalanması sonucunda en az 10 kişi, Çağlayan ve Hisar köylerinde ise en az dört kişi (ikisinin adı Ahmet Ceren ve Selamet İnegül) öldü.

takipsizlikle sonuçlandı. Yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle verilen takipsizlik kararında, "İdem'in vücudunda sürtünmeye bağlı yaraların ve zincir izlerinin bulunmadığı, bacaklarındaki morluğun ölüm morlukları olduğu, vajinal muayenedeki kanamanın ise adet kanaması olduğu, ölüm sebebinin de baş kısmından alınan ateşli silah darbesinden kaynaklandığı" öne sürüldü.

Davalar

1 Haziran 2003 tarihinde Tunceli'de bir kişiyle tartıştıktan sonra çevreye rasgele ateş açan iki askerin yargılandığı dava 10 Şubat günü sonuçlandı. Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi, Ramazan Er ve Şahin Kaynak adlı erleri "adam öldürmeye tam teşebbüs ve panik yaratmak amacıyla ateş etmek" suçlarından 1 yıl 8'er ay hapis ve 288 milyon 985'er bin lira para cezasına mahkum etti.

2003 yılının Eylül ayında Bingöl'ün Genç ilçesinde 2 bin hektarlık orman alanının yanması nedeniyle askerler hakkında yapılan başvurunun, sonuçsuz kaldığı bildirildi. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, 8 Eylül günü yangın nedeniyle Bingöl Valiliği, İçişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı'na başvurduklarını, Jandarma Genel Komutanlığı tarafından kendilerine gönderilen yazıda ise "olayı doğruluğunu belirleyecek bilgi ve bulgulara rastlanmadığı"nın öne sürüldüğünü söyledi. Kızgın, "Yangın başladığında köylüler bize başvuru yaptı. Köylüler, yangının söndürülmesi için Suveren Jandarma Karakolu'nun çaba sarfetmediğini, kendi çabalarıyla söndürmek isteyenleri de engellediğini aktarmış. Biz de bunun üzerine Genç İlçe Jandarma Komutanlığı ile İl Jandarma Alay Komutanlığı'na başvurduk. Ancak iki kurumdan da yanıt alamadık. Sonra gereken müdahalenin yapılması için Valiliğe başvuru yaptık. Oradan da yanıt alamadık" dedi.

Koruculuk Uygulamaları

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, İstanbul bağımsız milletvekili Emin Şirin'in geçici köy korucularının durumuna ilişkin yazılı soru önergesini Temmuz ayı içinde yanıtladı. Nisan ayı itibarıyla toplam 58.416 geçici köy korucusu bulunduğunu bildiren Aksu, koruculuk uygulamasına son verilmesinin gündemde olmadığını belirterek şunları söyledi:

"Terör örgütü ile yapılan mücadelede güvenlik güçleri tarafından örgüte büyük darbe vurulmasına rağmen, bölücü terör örgütlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti için potansiyel tehlike olma özelliği devam ettiğinden, geçici köy koruculuğu sisteminin kaldırılması düşünülmektedir. Geçici köy korucularının çalışma yaşı, süreleri ile ekonomik ve sosyal durumlarını iyileştirmek amacıyla bakanlığım tarafından hazırlanan 'Köy Kanununun Bir

Maddesinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Ek Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı Taslağı' ile ilgili çalışmalar devam etmektedir."

20 Temmuz günü Yeni Şafak gazetesinde yayınlanan bir haberde, Genelkurmay Başkanlığı'nın 18 yıllık dönem içinde korucuların karıştığı suçlara ilişkin bir araştırma yaptığı bildirildi. Genelkurmay Başkanlığı'nın korucularla ilgili hazırladığı son rapora göre, 1985 yılından bu yana toplam 4 bin 821 geçici ve gönüllü köy korucusunun çeşitli suçlara karışarak ceza aldı. Türkiye genelinde 28 bin 754'ü gönüllü, 58 bin 542'si de geçici olmak üzere toplam 87 bin 296 korucunun bulunduğu belirtilen raporda, korucuların karıştıkları suçlar da şöyle sıralandı:

"Terör örgütüne yardım ve yataklık, gasp, soygun, öldürme, yaralama, zabıta kuvvetleri ile müsademe, zabıta kuvvetlerine toplu saldırı, mesken ve araçlara saldırı, adam kaçırma, patlayıcı madde kullanma, kasten ev ve ot yangını, ev, işyeri, banka ve otodan hırsızlık, yankesicilik, boru hattına saldırı, zorla çeksenet imzalatma, tahsil etme, devlete ait, bina, araç ve tesislerde yangın çıkarma, ormanlarda yangın çıkarma, zirai mahsul ve otları yakma, dolandırıcılık, emniyeti suistimal, suç eşyası satmak, saklamak ve satın almak, mala zarar vermek, bilişim suçları, kolluk kuvvetlerine mukavemet, darp ve saldırı, hükümet emirlerine muhalefet, rüşvet, zimmet, irtikap, ihtilas, kız, kadın ve erkek kaçırma, çocuk kaçırma, rehin alma, tehdit, aile fertlerine kötü muamele, hakaret ve sövmeye, müstehcen hareket, ırza geçme, ırza tasaddi, kızlık bozma, evlenme vaadiyle kızlık bozma, fuhuşa teşvik, kadın ticareti, kumar oynamak ve oynatmak, mesken masuniyetini ihlal, meskun mahalde silah atmak, intihar, intihara teşebbüs, uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, gümrük ve tekelle kaçakçılığı, canlı hayvan kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, akaryakıt kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve çevre suçları"

Van'ın Gürpınar ilçesine bağlı Oğuldama köyü Taşnacık (Xrabedar) mezrasında yaşayan 30 köylünün baskılar nedeniyle Aralık ayında zorla koruculuğu kabul ettikleri bildirildi. Köylülerden bazılarının İHD Van Şubesi'ne başvurması üzerine Van Bölge Baro Başkanı Ayhan Çabuk, İHD Şube Başkanı Zeki Yüksel, İHD MYK üyesi Necip Demir, Mazlum-Der Şube Başkanı Abudulbasit Bildirici ve Göç-Der Van Şube Başkanı Gıyasettin Gültepete'den oluşan bir heyet bölgede inceleme yaptı.

Van Valisi Niyazi Tanılır ve köy sakinleri ile görüşülerek hazırlanan raporda, köylülerden Süleyman Alıcı'nın İl Jandarma Alay Komutanlığı'nın köylüleri, koruculuğu kabul etmeleri için zorladığı yönündeki anlatımlarına yer verildi. Rapora göre

Alicı, Haziran ayında bir patlama sesinin duyulması üzerine köyden 8 kişinin olay yerine gittiğini, Alay Komutanı ve Asayiş Komutanı'nın gelmesi üzerine köylülerin gözaltına alındığını hatırlattı. 7 gün gözaltında kalan köylülerden dördünün serbest bırakıldığını dördünün de tutuklandığını söyleyen Alicı, iki köylünün 24 gün diğer ikisinin de iki ay cezaevinde kaldıktan sonra serbest bırakıldığını kaydetti.

Olaydan iki ay sonra yeni Alay Komutanı'nın Gürpınar İlçe Jandarma Komutanı ile birlikte köylüleri koruculuğu kabul etmeleri için tehdit ettiklerini belirten Alicı, 6 Aralık günü götürüldükleri İlçe Jandarma Komutanlığı'nda "koruculuğu kabul etmemeleri durumunda üç gün içinde mezrayı terk etmeleri"nin istendiğini belirterek, "10 Aralık günü 30 kişi, koruculuğu kabul ettiğine dair Gürpınar Kaymakamlığı'na dilekçe verdi. Bu dilekçeleri bize yapılan baskı ve köyümüzü boşaltma tehdidi sonucu verdik" dedi.

Raporda, Van Valisi Tanılır'ın köylülerin kendi istekleri ile koruculuğu kabul ettiğine ilişkin iddialarına yer verildi. Raporun sonuç bölümünde özetle şöyle denildi:

"Köylülerin korucu olmayı istemeleri halinde Gürpınar Kaymakamlığı'na başvurmaları olağan bir yol iken, neden Van Valisi ile görüşme gereği duysunlar? Köylülerin yasal süreyi aşan bir şekilde yedi gün boyunca gözaltında tutuldukları iddiası doğru mudur? Koruculuk taleplerini içeren dilekçeler alınıncaya kadar erkeklerin köye girişinin yasaklandığı hususu doğru mudur? Köye elektrik trafosu bağlandığı halde, köye neden elektrik verilmemektedir?"

Özgür Gündem gazetesinde 27 Ocak günü yayınlanan bir haberde, Van Alay Komutanlığı'nın 25 Ocak günü il merkezi, Gürpınar ve Çatak ilçelerindeki yaklaşık 500 korucunun katılımıyla bir toplantı düzenlediği öne sürüldü. Haberde, toplantıda DEHAP'a oy verilmemesi için koruculara "Yerel seçimlerde sizin üzerinize de çok iş düşmektedir. Biliyorsunuz DEHAP koruculuk sistemine karşıdır. Eğer DEHAP burada iktidar olursa sizin de geleceğiniz tehlikeye girer. Bunun için seçimlerde geleceğinizi düşünerek sandık başına gidin" telkininde bulunulduğu iddia edildi.

Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Üzümlü köyünde korucubaşı İdris Seven'in muhtar seçilmemesi üzerine köyün sularının kesildiği ve köyden çıkışların yasaklandığı iddia edildi. Özgür Politika gazetesinin internet sitesindeki habere göre, İlçe Jandarma Alay Komutanı seçimlerden önce, diğer muhtar aday Nevzat Duman'ı çağırarak adaylıktan çekilmesini

istedi. Bunu reddeden Duman, seçim sonucunda muhtar oldu. Seçimlerin ardından sınır jandarma taburu tarafından köy çıkışlarının engellendiğini anlatan Duman, "Seçimden hemen sonra 'köy civarında mayın olduğu gerekçesiyle dışarı çıkmamızı yasakladılar. Ben bunun için Tabur Komutanı ile görüşmek istedim. Benimle görüşmeyi reddetti. 'Sen muhabatım değilsin. Korucubaşı gelsin, sen git kaymakamla görüş' dedi. Ben de bunun üzerine geri gittim. Şimdi köyün dışına çıkamıyoruz. Hapiste gibiyiz. Bir kaç hayvanımız var, köyün dışına çıkarıp otlatamıyoruz" dedi. Duman, köyün sularının jandarmalar tarafından kesildiğini de belirtti.

Korucuların Karıştığı Olaylar

Ocak ayında Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde Haydar Demir ve Mehmet Güneş adlı korucuların silahla öldürüldüğü bildirildi. Olayın faileri oldukları iddiasıyla gözaltına alındıktan sonra tutuklanan Cihan Alkan, İbrahim Ceyhan, Hüseyin Akkurt, Osman Tayfur ve Hasan Tayfur adlı kişilerin yargılandığı dava, 21 Temmuz günü Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, tutuklu sanıklardan Osman Tayfur ve Hasan Tayfur tahliye edildi.

Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı Yücekaya beldesinde koruculuk yapan İsa Işık, 18 Ocak gecesi eşi Nafiye Işık'ı silahla öldürdü, gelinini de yaraladı.

Ağrı'nın Diyadin ilçesine bağlı Yolcupınar köyünde, arazi anlaşmazlığı nedeniyle iki korucu ailesi arasında 7 Haziran günü çıkan çatışmada, **İbrahim Polat** adlı korucu öldürüldü. Olayla ilgili olarak Mehmet Vural adlı korucunun arandığı öğrenildi.

Van'ın Çatak ilçesine bağlı Narlı köyünde geçici köy korucusu Nedim Sancar, 3 Temmuz günü annesi **Reyhan Sancar** ve **Tahir Muhan** adlı kişiyi öldürdü. Nedim Sancar ve Cemal Sancar'ın da yaralandığı olayın nedeni öğrenilemedi.

31 Temmuz günü Ağrı'nın Diyadin ilçesine bağlı Akpazar köyü yakınlarındaki Kankalesi yaylasına baskın düzenleyen korucular, **Şemsettin Sarıhan**, **Şamil Sarıhan**, **Remzi Sarıhan**, **Mustafa Sarıhan** ve **Ali Sarıhan** adlı köylüleri öldürdü, Kemal Sarıhan adlı köylüyü de yaraladılar. Saldırıda Akpazar köyü korucuları Mustafa Gündoğdu, Mahmut Gündoğdu, Ahmet Gündoğdu, Ercan Gündoğdu ve Kıyas Gündoğdu'nun "Sarıhan ailesinin hayvanlarının kendi arazilerine girdiği" gerekçesiyle düzenlediği ileri sürüldü.

Olay sırasında yaylada bulunan Keleş Sarıhan iki yıldır aylaya geldiklerini belirterek, korucuların daha önce de kendilerini ölümle tehdit ettiklerini öne sürdü.

Öldürülen Şamil Sarıhan'ın oğlu Erdoğan Sarıhan da yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Koruculardan iki kişi çadırlarımıza geldiler, babamı çağırdılar babam geldi çay ikram etti. Bana amcalarımı çağırمامı istediler. Ben de gittim amcalarımı çağırdım, geldiğimde aralarında bir tartışma vardı. Tam o sırada Mustafa Gündoğdu ve Ahmet Gündoğdu adındaki korucular, ‘sizin kökünüzü kazıyacağız’ deyip otomatik silahlarla bizi taramaya başladılar. Onların hemen ardından korucuların sayısı beşe çıktı daha önce civarda saklanan üç kişi de geldi taramaya devam ettiler, babamı gözlerimin önünde öldürdüler.”

Temmuz ayı sonlarında Kars'a bağlı Söğütlü köyünde de, köy muhtarı korucu Yücel Hatunoğlu ve akrabası emekli polis Ekrem Hatunoğlu'nun, İsmet Azgöl adlı kişiyi öldürdükleri bildirildi. Olayın nedeni öğrenilemedi.

Diyarbakır'a bağlı Tellikaya (Kankırt) köyünde korucu Sinan Budak, Mustafa Koyun adlı köylüyü öldürdü, Mehmet Kaya'yı da yaraladı. 25 Eylül günü meydana gelen olayın arazi anlaşmazlığından kaynaklandığı öğrenildi.

Van'ın Bahçesaray ilçesi yakınlarındaki Helin yaylasının kullanımı yüzünden, Çatak ilçesine bağlı Atlıhan köyünün korucuları ile Bahçesaray'a bağlı Güney Yamaç ve Yaşlı Kavak köyünün korucuları arasında 18 Ekim günü çatışma çıktı. Çatışmada, Atlıhan köyü korucularından Fethi Erdem (26) öldü. Aynı nedenle 10 Ekim 1997 tarihinde çıkan çatışmada da 10 kişi ölmüştü.

Diğer Olaylar

Şırnak'ın Uludere ilçesinde yaşayan Eylem Ürün adlı kadın, 7 Ağustos günü korucu olan babasının silahıyla intihar etti.

Mardin'de korucu Seyyithan Alkan ve Hakan Çelik arasında çıkan arasında 18 Haziran günü çıkan tartışma, silahlı çatışmaya dönüştü. Seyyithan Alkan'ın Çelik'in evine açtığı ateşte Hakan Çelik, Handan Çelik ve Selahattin Ceylan yaralandı.

Haziran ayı sonlarında Bingöl merkeze bağlı Gökçekanat (Qarwelan) köyü yakınlarında hayvanlarını otlatan Hakkı Çakmak ve eşi Zekiye Çakmak'ın asker ve korucuların silahlı saldırısına uğradığı öne sürüldü. 30 Haziran günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, Hakkı Çakmak'ın asker ve korucular tarafından dövüldüğü iddia edildi.

Ağrı'nın Diyadin ilçesine bağlı Yolcupınar köyünde, Temmuz ayı başlarında düğün yapılan bir evi basan korucu Salih Yaman, korucu Reis Polat'ı yaraladı.

16 Ağustos günü Muş'un Kızılağaç köyü korucuları arasında çıkan kavgada Sıraç Zengin adlı korucu silahla ayağından yaralandı.

Muş'un Varto ilçesine bağlı Axçana köyünde İshak Tekin adlı köylü, korucular tarafından silahla yaralandı. Vücuduna sekiz mermi isabet eden İshak Tekin'in sol gözünü kaybettiği öğrenildi. Saldırının 5 Temmuz 2002 tarihinde öldürülen korucu Ahmet Kartal'ın yakınları tarafından gerçekleştirildiği ileri sürüldü. İshak Tekin'in Cumhuriyet Savcılığı tarafından alınan ifadesinde “Aracımı park etmek için garaj kapısını açarken üzerime ateş açıldı. 4-5 kişiydiler. Bu kişiler, Ahmet Kartal adlı korucunun çocukları ve yakınlarıydı” dediği bildirildi. Olay nedeniyle Remzi Kartal, Şemsettin Kartal ve Yunus Kartal adlı korucuların tutuklandığı, Ahmet Kartal'ın oğlu Gulaxa Kartal ve Nevzat Kartal'ın da arandığı kaydedildi. Ahmet Kartal'ın öldürülmesi nedeniyle Bedrettin Fırat, Saim Fırat, Kesit Kayalar ve Kadriye Tekin adlı kişiler tutuklanmış, Van DGM'de görülen dava, beraatla sonuçlanmıştı.

Ekim ayı sonlarında daha önce ayrılmak zorunda kaldıkları Şırnak merkeze bağlı Yoğurtçular (Heştan) köyüne dönen Yusuf Ergin ve Hüseyin Ergin'in korucuların silahlı saldırısına uğradıkları bildirildi. Özveren (Dehlabi) köyü korucularının iki köy arasındaki mera ve sınır anlaşmazlığı gerekçesiyle düzenledikleri öne sürülen saldırıda Yusuf ve Hüseyin Ergin yaralandı.

Şırnak'a bağlı Kumçatı beldesinde yaşayan Emin Ayan adlı köylü, Abdullah Baygın adlı korucu tarafından ölümle tehdit edildiğini öne sürdü. Nisan ayı sonlarında Küçükklü (Zêwîgê) köyü yakınlarındaki tarlasına giderken Baygın'la karşılaşımını ifade eden Ayan, “Tarlada bulunan Abdullah Baygın adlı korucu, atıyla hızlı bir şekilde yanıma geldi ve ‘buralarda ne arıyorsun?’ diye sordu. Ben de buğdaylarımı kontrol etmeye geldiğimi söyledim. Bunu üzerine silahını bana doğrultarak ‘buralarda bir daha gezme. Seni buralarda görürsem öldürürüm’ dedi. Ben de ona tepki gösterince verince silahını bana doğrultup mermi sürdü. O sırada bizim köyün çobanları uzaktan belirdi. Çobanlar bize doğru gelince korucu hızlı bir şekilde oradan uzaklaştı” dedi.

5 Eylül günü Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Ekindüzü (Ertivina) köyünde çocuklar arasında çıkan bir kavgadan sonra korucular tarafından evi basılan Abdülkerim Uğurağır biçimde dövüldü. 20 korucu tarafından dövülerek komaya sokulan Abdülkerim Uğur, Batman Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı.

10 Eylül günü Van'ın Erciş ilçesinde korucuların saldırısına uğrayan Nimetullah Çağan adlı köylü hastaneye kaldırıldı. Şalpazar köyünden Erciş'e gelen Nimetullah Çağan'a bilinmeyen bir nedenle saldıran

korucuların Kömür köyünden oldukları öğrenildi. Olay yerine gelen polislerin korucuları gözaltına almadığı bildirildi.

Van'ın Başkale ilçesine bağlı Eşmepınar köyü Evbakan mezarında yaşayan İbrahim Gülten, 7 Kasım günü Eşmepınar köyü korucularından Şirin Keskin'in saldırısına uğradığı gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Başkale Devlet Hastanesi'nden beş günlük rapor alan Gülten, 10 Kasım günü de Savcılığa başvurdu.

Davalar

Yargıtay, 1995 milletvekili genel seçimlerinden önce Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Mezra beldesi Belediye Başkanı Hüsnü Timur'un yeğeni ve Mankuren aşiretinin ileri gelenlerinden Nesim Timur'un tutuklanması üzerine, adliye binasını basan koruculardan altısının yargılandığı davada verilen kararı bozdu.

Beytüşşebap'ta meydana gelen olaya katıldıkları gerekçesiyle korucubaşı Naci Timur, korucular Süleyman Timur, Ömer Timur, Gürgün Turan, Şemsettin Tekin ve Eşref Bayhan, Diyarbakır DGM'de "Hükümet aleyhine silahlı isyan, adli heyete karşı şiddet, kanunlara muhalefet ve görevli polise karşı müessir fiil" suçlamasıyla yargılandı. Sanıklara, TCY'nın 149/3 maddesi uyarınca 10'ar yıl hapis cezası verildi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise "hükümet aleyhine silahlı isyan oluşmadığı" gerekçesiyle kararı bozdu.

Diyarbakır DGM ise ilk kararında direnerek, koruculara 10'ar yıl hapis cezası verdi. Korucular hakkında gıyabi tutuklama kararı da verildi. Tutuklama kararına karşın korucuların güvenlik güçleriyle operasyonlara katıldığı ve her ay maaşlarını aldıkları ileri sürüldü.

Diyarbakır DGM'nin kararında direktmesi üzerine dosya Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda ele alındı. Genel Kurul, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin kararını onadı. Yargıtay Ceza Genel Kurul kararı kesin olduğu için Diyarbakır DGM, sanıklara sadece "görevli memura direnmek" gerekçesiyle ceza verebilecek. Sanıklara verilecek ceza 10 yıldan az olacağı için cezaları 4616 sayılı Şartla Salıverilme Yasası kapsamına girdi.

24 Aralık 1995 seçimlerinden önce Beytüşşebap İlçe Seçim Kurulu Müdürü'nü telefonla arayarak hakaret ve tehdit eden Nesim Timur, 30 Aralık 1995 tarihinde tutuklandı. Bunun üzerine ilçedeki askeri birliğin komutanı Albay Yücel Tuncel görevli hakimi arayarak Nesim Timur'un serbest bırakılmasını istedi. Bu isteğin kabul edilmemesi üzerine aynı birlikten bazı subay ve astsubaylar Adliye binasına gelerek isteği tekrarladılar, ancak bu kez de istek reddedildi. 31

Aralık 1995 tarihinde ilçe girişinde toplanan 250-300 silahlı köy korucusu, adliye binasına doğru yürüyüşe geçti. Gelişmeler üzerine kaymakam, asker ve polisten yardım istedi. Polisler tarafından durdurulamayan grup, Adliye binasını yaklaşık 2 saat kuşatma altında tuttu. Bunun üzerine Nesim Timur serbest bırakıldı. Daha sonra olay yerine gelen Albay Yücel Tuncel, "Adamı ben söylediğim zaman bıraksaydınız bunlar olmayacaktı." dedi. İlçedeki yargıçların olayı Adalet Bakanlığı'na bildirmelerine rağmen, uzun süre soruşturma açılmadı. Ayrıca yetkililerden Nesim Timur'un serbest bırakılmasının prosedüre uydurulması istendi. Bu istek üzerine, "Nesim Timur'un itiraz üzerine bir üst mahkeme tarafından serbest bırakılmasına karar verildiğine" dair işlem yapıldı.

Muş Cumhuriyet Savcılığı, Malazgirt'te 22 Ağustos 1994 tarihinde **Ramazan Öznarcı'nın** öldürülmesi nedeniyle yedi korucu hakkında dava açtı.

Öznarcı'nın oğlu Alpaslan Öznarcı, babasının Nurettin köyü korucuları Ahmet Çelik, Enver Çelik, Zülküf Polat, Bahattin Koçak, Abdullah Koçak, Nusrettin Büyükdag ve Şahin Koçak tarafından öldürüldüğü gerekçesiyle 2003 yılı Mayıs ayında suç duyurusunda bulundu. Başvurunun ardından soruşturmayı yürüten Malazgirt Cumhuriyet Savcılığı, "Nurettin köyü yakınlarında güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada öldüğü" belirtilen Ramazan Öznarcı'nın "korucular tarafından öldürülmüş olabileceği" gerekçesiyle dosyayı Muş Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdi.

Muş Cumhuriyet Savcılığı tarafından korucular hakkında hazırlanan iddianamede "sanıkların ve askerlerin ifadeleri arasında çelişki olduğu" belirtilerek, korucuların Öznarcı'yı öldürdükten sonra olaya çatışma süsü verdikleri anlatıldı. İddianamede, Ahmet Çelik, Enver Çelik, Zülküf Polat, Bahattin Koçak, Abdullah Koçak, Nusrettin Büyükdag ve Şahin Koçak adlı korucuların "adam öldürme" suçundan cezalandırılması istendi.

Olayın tanıklarından Abdülsamet Uçak da yaptığı açıklamada, "Ramazan, Patnos'ta köyden göç ettikten sonra manav oldu. Benim de traktörüm vardı ve köylere sebze götürüyordum. Bunun karşılığında Ramazan bana belli bir ücret veriyordu. 21 Ağustos sabahı ben manava doğru giderken Ramazan'ın Enver, Şahin, Zülküf ve Nusrettin isimli korucular tarafından kaçırıldığımı gördüm. Beyaz bir arabaya bindirdiler. Ertesi gün de bize çatışmada öldürüldüğü haberi geldi" dedi. Öznarcı ailesinin avukatı Mensur Işık da sanıklardan bazılarının 2002 yılında Nurettin köyünde Yusuf Ünal, Abdurrahim Ünal ve Abdulsamet Ünal'ın öldürülmesi nedeniyle cezaevinde bulunduğunu söyledi.

Abdullah Öcalan

15 Şubat 1999 tarihinde Kenya'dan Türkiye'ye getirilen PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesi, yargılanması ve cezaevi koşulları ile ilgili olarak yaptığı başvuru doğrultusunda AIHM'de açılan dava, 2004 yılında sürdü.

AIHM Büyük Dairesi, Ocak ayı içinde Abdullah Öcalan davasıyla ilgili kararına itiraz eden taraflar için sözlü duruşma yapılmasına karar verdi. Abdullah Öcalan'ın avukatlarının ve Türk tarafının yaptığı başvuruyu değerlendiren AIHM, davanın temyiz niteliği taşıyan Büyük Daire'de görülmesine karar verdi.

Avukatları, Öcalan'ın duruşmaya getirilmesinin mümkün olmaması halinde, telefonla katılması yönünde talepte bulunma kararı aldı. Öcalan'ın avukatı Doğan Erbaş, "Taraflar, şahitlerin görüşlerine başvurulmasını veya başvuru olarak Öcalan'ın mahkemede hazır bulundurulmasını talep edebilir. Bu mümkün olmazsa, telefonla bağlanması yönünde talepte bulunulacak" dedi.

AIHM Yargıcı Rıza Türmen de, "Böyle bir talep gelirse, büyük daire bunu nasıl karşılar bilemiyorum. Mahkeme şimdiye kadar böyle bir taleple karşılaşmadı. Nasıl olur, mümkün müdür, gerek var mıdır? Mahkeme görüşür, kabul eder ya da gerek yok diyebilir" dedi. Türmen, çoğu davayı dosya üzerinden inceleyerek karara bağlayan mahkemenin, kendi içtihadı bakımından önem taşıyan davalarda sözlü duruşma yaptığını kaydetti.

1 Nisan günü avukatları ile görüşen Abdullah Öcalan'ın 9 Haziran günü AIHM Büyük Daire'de yapılacak duruşması için yaptığı hazırlıklarla ilgili bilgi verdiği belirtildi. Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 3 Nisan günü yayınlanan habere göre, Büyük Daire'de kendisinin savunma yapmak istediğini belirten Öcalan şunları söyledi:

"Ben kaçırıldıktan sonra adil yargılanma olmaz. Mahkeme bunu dikkate almazsa mahkeme de bu oyunun içindedir derim. Açık bir kaçırılma var. Leyla Zana'lar için de 'yeniden yargılsınlar' dediler, ama bu uygulanmıyor. Büyük Daire'nin beni dinlemesi gerekir, ciddi komplo var. Tüm iddialarımı kanıtlayabilirim. Mahkeme dışında da konuşmam. Mahkeme ancak bana güvence verirse ben konuşacağım. Ortada büyük bir oyun vardı. Eğer bu oyun sonuca gitseydi, ben burada küçük bir zayıflık gösterseydim, on binlerce insan ölürdü. Avrupa beni Kenya'ya yasadışı yollarla kaçırdı. Bana karşı yapılan komplo, tam bir imha operasyonuydu."

AIHM Büyük Daire'deki temyiz duruşması, 9 Haziran günü Strasbourg'da yapıldı. Duruşmada Türk

tarafının savunmasını yapan Avukat Şükrü Alpaslan, Öcalan'ı yargılayan ve mahkumiyet kararını veren DGM'de askeri hakimlerin yer almadığını ve başvuranın savunma hakkının tamamen korunduğunu öne sürerek, "AIHS'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğini" iddia etti. Türkiye'nin 1984 yılından bu yana idam cezasını uygulamadığını ve AIHM'nin kararı verdiği tarihte, Türkiye'de idam cezasının kaldırılmış olduğunu anlatan Alpaslan, Türk hükümetinin, AIHM'nin konuyla ilgili ihtiyati tedbir kararına bağlı kalarak, başvuru dosyasını TBMM'ye sevk etmediğini söyledi.

Öcalan'ı savunan İngiliz avukatlar Sydney Kentridge, Mark Muller, Timothy Otty ise Öcalan'ın ölüm cezası istemiyle yargılanmasının insan hakları ihlali olduğunu savunarak, Öcalan'ın yakalanışı sırasında Kenya'nın egemenlik haklarının da ihlal edildiğini söyledi. Öcalan'ın İmralı'daki tutukluluk koşullarının daha çok ön plana çıkarıldığı savunmada, Öcalan'ın tecritte tutulması, dış dünyayla temasının olmaması eleştirilerek, müvekkillerinin avukatları ve yakınlarıyla yeterli bir biçimde görüştürülmediğine dikkat çekildi. CPT İmralı'ya yaptığı ziyaretlerde de bu konuda şikayetleri dile getirdiği ifade edilen savunmada, tecritte kaldığı için Öcalan'ın sağlık durumunun bozulduğu belirtildi.

AIHM, 12 Mart 2003 tarihinde Türkiye'yi, Öcalan davasında AIHS'nin "işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemleri yasaklayan" 3, "kişi özgürlüğü ve güvenliğini koruyan" 5 ve "yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesi hakkını tanıyan" 6. maddelerini ihlalden mahkum etmişti. Öcalan'ın avukatları "adil yargılanma ihlali" kararını yetersiz bularak, Büyük Daire'ye itiraz etmişti.

Diğer Gelişmeler

CPT'nin 2003 yılının Şubat ayında Abdullah Öcalan'ın durumunu incelemek üzere yaptığı ziyaretle ilgili raporu ve buna Türk hükümetinin yanıtı 25 Şubat günü yayınlandı.

Raporda, Öcalan'ın avukatları ve yakınlarının ziyaret hakkının garanti edilmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edildi. Avukat ve akrabaların sadece çarşamba günü adaya gitme hakkının bulunduğu belirtilen raporda, çarşamba günü hava koşulları kötü olması halinde başka bir gün bu hakkın kullanılabilmesi yönünde esneklik gösterilmesi istendi. Raporda ayrıca 2001 yılında 34 ziyaretin yapıldığı, 19 ziyaretin ertelendiği, 2002 yılında da 34 ziyaretin yapıldığı, 18 ziyaretin ertelendiği bildirildi.

Rapora Türkiye'nin yanıtında ise "ziyaret hakkının tam anlamıyla garanti edilmesi için gerekli bütün

tedbirlerin alınmadığı” ifadesinin yanlış olduğu iddia edildi.

Bu arada İHD'nin Abdullah Öcalan'ın durumunu incelemek amacıyla İmralı adasına gitmek için Adalet Bakanlığı'na yaptığı başvuru, Şubat ayında reddedildi. Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürü Kenan İpek imzasıyla İHD'ye gönderilen yanıtta, “Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat uyarınca İHD'nin cezaevinde denetleme ve inceleme yetkisi bulunmadığı” savunuldu.

Yanıta, Öcalan'ın görüşme hakkının engellenmediği, yazışma hakkının kısıtlanmadığı ve düzenli olarak hekim kontrolünden geçirilen Öcalan'ın sağlık durumunun iyi olduğu öne sürüldü.

Öcalan 18 Şubat günü avukatları ve kardeşi Mehmet Öcalan'la görüştü. Görüşme ile ilgili bilgi veren avukat İrfan Dünder, Öcalan'ın fiziksel sağlık sorunlarını olduğunu söyledi.

Şubat ayı sonlarında yapılacak görüşmeye de İmralı 9 Kosteri bozuk olduğu gerekçesiyle izin verilmedi.

Öcalan'ın avukatları ve kardeşi ile haftalık görüşüne 14 ve 21 Nisan günlerinde de “hava muhalefeti” gerekçesiyle izin verilmedi. Avukat İrfan Dünder, görüşmelerinin engellenmesinin savunmanın hazırlanmasını etkilediğini belirterek, “Gerek Sayın Öcalan'ın hazırladığı savunmaya ulaşmamız, gerek mahkemeye sunacağımız deliller açısından Sayın Öcalan ile tartışmamız gerekir. Biz başından beri adil yargılama ilkelerinin esas alınması açısından baktığımızda, savunmalarımızı gerçek anlamda yapamadık. Birçok engelle karşılaştık. Sayın Öcalan'ın AIHM Büyük Daire'de dinlenmesi talebimizi 10 Nisan günü yaptık. Ayrıca Sayın Öcalan da, bu yönde dilekçe verdi. Gerekli güvencelerin verilmesi halinde, büyük daireden bir heyetin gelip kendisini İmralı'da dinlemesini talep edecek” dedi.

Bu arada Öcalan'ın sağlık durumu ile ilgili olarak avukatlarına, “Ağzımda yakıcı bir sıvı akıyor. Boğazımı, dudağımı, ağzımı ve gözlerimi yakıyor. Her gün inceleme var, ama tedavi yok. Doktorlar geliyor tansiyon, nabız, ateşi ölçüyorlar. Onun dışında bir şey yapmıyorlar. Bu sıvı bir buçuk yıldır yoğunlaştı. Başımdaki bu şişliği ‘ameliyat edin, alın’ diyorum yapmıyorlar. Odaları düzenlediler. Sıvı akıntısı çok ciddileşiyor, gözlerimi de etkiliyor” dediği bildirildi.

Asrın Hukuk Bürosu tarafından yapılan açıklamada, Abdullah Öcalan ile avukatları ve yakınlarının görüşmelerine yönelik engellerin 9 Haziran gününden sonra arttığı bildirildi. Öcalan'ın avukatlarından Doğan Erbaş, Fırat Aydınkaya, Hatice Korkut ve Ayşe Batumlu 7 Temmuz günü bir kez daha İmralı-9 kosterinin bozuk olduğu gerekçesiyle İmralı'ya gidememeleri üzerine Gemlik Sulh Hukuk

Mahkemesi'ne “kosterdeki arızanın tespit edilmesi, arızanın gerçek olup olmadığının netleştirilmesi” için başvurular. Avukatlar ayrıca müvekkillerinin tutukluluk koşulları ve sağlık sorunları ile ilgili olarak da Bursa İnfaz Hakimliği ve Cezaevleri İzleme Komisyonu'na başvurular. Öcalan 14 Temmuz günü de avukatları ve yakınları ile haftalık görüşmesini gerçekleştirmedi.

Bu arada çeşitli basın yayın organlarında, Abdullah Öcalan'ın 15 Temmuz günü Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden kardiyolog, dahiliye uzmanı, psikolog, ortopedi uzmanı ve diş hekiminden oluşan 5 kişilik doktorlar heyeti tarafından muayene edildiği haberleri yer aldı. Avukat Fırat Aydınkaya 16 Temmuz günü yaptığı açıklamada, kendilerinin kosterin bozuk olduğu gerekçesiyle uzun süredir müvekkileri ile görüşemediklerine dikkat çekerek, doktorların İmralı'ya götürülmesinin ise çifte standart olduğunu söyledi. Öcalan 9 Haziran gününden sonra ilk kez 21 Temmuz günü avukatları ile biraraya gelebildi.

Asrın Hukuk Bürosu'ndan Aralık ayı sonunda yapılan açıklamada, 2004 yılında Abdullah Öcalan'ın avukatları ile görüşmesinin çoğunlukla “hava muhalefeti” gerekçe gösterilerek 23 hafta engellendiği bildirildi. Açıklamada, Öcalan'ın avukatları ile Ocak ayında 2, Şubat ayında 3, Mart ayında 1, Nisan ayında 1, Haziran ayında 4, Temmuz ayında 2, Ağustos ayında 1, Eylül ayında 1, Ekim ayında 2, Kasım ayında 3 ve Aralık ayında da 3 hafta görüşemediği belirtildi.

Bu arada Abdullah Öcalan'ın avukatlarına yönelik baskılar da sürdü. Yeni Şafak gazetesinde 1 Kasım günü yayınlanan bir haberde, Genelkurmay Askeri Mahkemesi Savcılığı'nın, Abdullah Öcalan'ın avukatları ve Asrın Hukuk Bürosu hakkında soruşturma açmak için Adalet Bakanlığı'ndan izin istediği bildirildi.

Kasım ayı başlarında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, Abdullah Öcalan'ın avukatları Doğan Erbaş, Ayşe Tuğluk, Okan Yıldız, Bekir Kaya, Devrim Barış Baran ve Ayşe Batumlu hakkında, “Öcalan'ın örgüt stratejisini ve uygulayacağı kuralları basını kullanarak yandaşlarına bildirmek” iddiasıyla dava açtı. İddianamede, avukatların TCY'nin 168. maddesi (örgüt üyeliği) uyarınca cezalandırılması istendi.

Asrın Hukuk Bürosu'ndan yapılan açıklamada ise görüşmelerin yasal sınırlar içinde gerçekleştiği belirtildi ve “Müvekkilimiz siyasi düşüncelerinden dolayı yargılandığı için görüşmelerde dar hukukun dışındaki siyasi konular da görüşülüyor. Müvekkilimize yönelik ithamların çeşitliliği sebebiyle de bu konuları konuşmak mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde savunma kesintiye uğrar” denildi.

Asrın Hukuk Bürosu, 3 Aralık günü polisler tarafından basıldı. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı ile yapılan aramada, bilgisayar disketlerine ve belgelerine el konuldu. Yaklaşık 14 saat süren aramada, Öcalan'ın AIHM için hazırladığı savunmasına da el konulduğunu belirten Avukat Okan Yıldız, "Normal bir aramanın gündüz yapılması gerekiyordu fakat gece yapılıyor. Saat itibariyle de sorun var. Arama gerekçeleri çok genel olmasına rağmen büroda çok ince bir arama yapılıyor. Yani büronun basılma ve arama gerekçesi ile arama biçimi birbirleriyle çelişiyor" dedi.

9 Kasım günü Hürriyet gazetesinde yayınlanan haberde Tunceli İl Jandarma Komutanlığı'nın, "1 Kasım günü Tunceli'nin Nazimiye ilçesi Dallıbahçe köyü yakınlarında çıkan çatışmada ölen Abdülmuttalip Tahvil'in üzerinde, HPG yöneticilerinden Murat Karayılan ve Abdullah Öcalan'ın avukatlarından Hasip Kaplan'ın Kuzey Irak'taki Kandil dağında birlikte çektiikleri bir fotoğraf bulunduğu" gerekçesiyle Kaplan hakkında suç duyurusunda bulunduğu bildirildi. Ancak Hasip Kaplan yaptığı açıklamada, "Fotoğraftaki şahıs ben değilim. Ancak, fiziken benzerlik var. Ben Kandil Dağı'na gitmedim" dedi.

10 Kasım günü Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan bir haberde Kongra-Gel Yürütme Konseyi üyesi Kazım Baba'nın fotoğraftaki kişinin Hasip Kaplan değil, kendisini olduğuna ilişkin açıklamasına yer verildi. Habere göre Baba, fotoğrafın 27 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında yapılan Kongra-Gel Kuruluş Kongresi'nde çekildiğini belirtti.

Abdullah Öcalan İçin Eylem ve Gösteriler

Abdullah Öcalan'a "yılbaşı kartı göndermek için" 29 Aralık 2003 tarihinde Siirt postanesi önünde toplanan bir grup DEHAP üyesi, polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. DEHAP'lıların da polise taş atarak karşılık vermesi üzerine çıkan çatışmanın ardından 24 kişi gözaltına alındı. Olayda yaralanan Reşit Kaplan ve Hakim Şen'in hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Gözaltına alınanlardan 18'i daha sonra serbest bırakılırken, DEHAP Merkez Gençlik Kolları yöneticisi Derya Akbaba, DEHAP Siirt Merkez İlçe Başkanı Şükrü Oğuz, DEHAP Siirt İl Gençlik Kolları Başkanı Fevzi Onuk, Özgür Halk dergisi çalışması Teyfik Kaçar, DEHAP Siirt İl Kadın Kolları yöneticileri Leyla Basut ve Muhsine Basut, 1 Ocak günü "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla tutuklandılar.

Diyarbakır D Tipi Cezaevi'nde bulunan Mehmet Pirinç adlı tutuklu, "Abdullah Öcalan'ın uzun süre kimseyle görüştürülmemesini ve cezaevlerindeki baskıları protesto amacıyla" 20 Ocak günü kendisini

yaktı. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUHAD-DER) Başkanı Askeri Tezer, Pirinç'in yeterli tedavi görmediğini açıkladı.

DEHAP Adana Gençlik Kolları tarafından 4 Ocak günü AKP İl binası önünde yapılan basın açıklamasında Sizin tecridiniz varsa bizim de dağlarımız var" yazılı bir dövizin taşınması nedeniyle soruşturma açıldı. İfadelerinin alınması için Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan ÖTP İl Başkanı Hüseyin Uğur, DEHAP İl Başkan Yardımcısı Hasan Beliren, DEHAP Gençlik Kolları Başkanı Naime Kaçak, DEHAP Seyhan İlçe Örgütü yöneticisi Zübeyde Sapan, TUHAY-DER Başkanı Esmer Doster, TUHAY-DER yöneticisi Nuriye Aksoy, Özgür Toplum Partisi İl Örgütü yöneticisi M. Reşit Gültekin, DEHAP Kadın Kolları üyesi Fadile Bayram, Çukurova Üniversitesi öğrencileri Cem Fırat Halis, Ramazan Polat ve Özdal Bayar 21 Ocak günü gözaltına alındı. 22 Ocak günü de aynı gerekçeyle Yakup Almas adlı kişi gözaltına alındı.

Adana'nın Seyhan ilçesinde Abdullah Öcalan'ın cezaevi koşullarını protesto etmek amacıyla 10 Ocak günü düzenlenen eylemden sonra polislerin Ova mahallesinde çok sayıda kişiyi dövdüğü bildirildi. Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, mahallede oturan Sultan Altun, oğlu Agit Altun'un (11) polisler tarafından dövüldüğünü söyledi. Sultan Altun, "5 polisin küfrederek onu dövdüğünü gördüm. Polislerden biri copla ayaklarına vururken, biri de elindeki telsizle kafasına vurdu. Kafası kanlar içerisinde kaldı. Oğlumu savunmak isterken, polislerden biri copuyla sırtıma vurdu" dedi. Emre Kılıç (10) adlı çocuk da, polislerin attığı bir taşın başına geldiğini anlattı. Abdülkerim Yavuz (60) ise "Polis evimin camlarını kırdı. Sesimi çıkartmamam için de beni tehdit etti" dedi. Kadri Acar adlı kişi de, seyyar satıcılık yaptığı el arabasının polis panzeri tarafından ezildiğini söyledi.

14 Ocak günü Siirt'te Abdullah Öcalan için düzenlenen bir gösteriden sonra yapılan ev baskınlarında Hüseyin Kutlu, Metin Kutlu, Memduh Kutlu, Sait Kutlu, Kutbettin Çiçek, Hayrettin Çiçek, Meryem Çiçek, Fatih Çiçek, Ömer Çiçek, Fatma Çiçek ve İsmail Çiçek gözaltına alındı. Ev baskınları sırasında polis aracının çarptığı Veysi Timurtaş (11) adlı çocuk yaralandı. Aynı gün Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde DEHAP binası önünde düzenlenen gösteride polislerin slogan atan kadınlara müdahale etti. Olayı görüntüleyen DEHAP İlçe yöneticisi Necmettin Düzce ve Gençlik Kolları yöneticisi Serkan Bakı, gözaltına alındı.

21 Ocak günü de Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde Öcalan için düzenlenen gösteride basın açıklaması yapan Şahin Kandimir, gözaltına alındı.

Abdullah Öcalan'ın içinde bulunduğu koşulları protesto amacıyla 7 Şubat gecesi Adana'da düzenlenen gösteride polisler, havaya ateş açtı. Ova mahallesinde düzenlenen gösteriyeye müdahale eden polislerin havaya ateş açması ve grubun üzerine panzer sürmesi üzerine göstericilerin de taşla karşılık verdiği öğrenildi. Daha sonra mahalleyi ablukaya alan polislerin çok sayıda kişiyi dövdüğü ve bazı evlerin camlarını kırdığı belirtildi.

8 Şubat gecesi, Mersin'in Akdeniz beldesinde düzenlenen gösterinin ardından düzenlenen ev baskınlarında 12 kişi gözaltına alındı.

12 Şubat günü Siirt ve Van'da Abdullah Öcalan için düzenlenen gösterilere polis müdahale etti. Siirt'te polislerle göstericiler arasında çıkan çatışmada üç polisin yaralandığı, 20 kişinin de gözaltına alındığı bildirildi.

Van'da düzenlenen gösterinin ardından da 16 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 16 DEHAP'lıdan sekizi, 16 Şubat günü serbest bırakıldı. Koçer Temizer, Sabriye Ince, Emine Kaval, Pakize Aslan, Cafer Belge, Serkan Atik, Mithat Aydoğmuş ve Heçer Kaya adlı DEHAP'lılar ise "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla tutuklandı.

Abdullah Öcalan'ın Kenya'dan Türkiye'ye getirilişinin 5. yıldönümü nedeniyle 15 Şubat günü birçok kentte gösteri düzenlendi. Siirt'teki gösteriler nedeniyle çok sayıda ev polisler tarafından basıldı. Baskınlarda, DEHAP yöneticisi Agit Kaçar'ın bahçe duvarının polis panzeriyle yıkıldığı bildirildi. DEHAP Siirt Kadın Kolları yöneticisi Hanım Adıgüzel de gözaltına alındı.

Batman'da aynı gerekçeyle düzenlenen baskınlarda da Raif Taş ve M. Selim Taş gözaltına alındı. Aynı gün Mersin'de Semt Pazarı caddesinde gösteri yapan gruba müdahale eden polisler havaya ateş açtı. Olayda Musa Yıldız adlı gencin kolundan yaralandığı, 15 kişinin de gözaltına alındığı öğrenildi.

İstanbul Taksim'deki gösteride ise bir banka şubesine taş atan göstericilerden 21'i gözaltına alındı. Dolapdere'deki gösteride, göstericileri dağıtmaya çalışan polislerin araçlarına molotof kokteyli atıldı. Daha sonra olayla bağlantılı oldukları iddiasıyla gözaltına alınanlardan Mehmet Ünal ve Nezir Adıyaman 24 Şubat günü serbest bırakıldı. Ercan Atabey ve Hüseyin Bucak ise DGM tarafından "PKK/Kongra-Gel örgütüne yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı.

Diyarbakır'da da gösterilere katıldıkları ve molotof kokteyli attıkları iddiasıyla 21 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Derya Karahan, soyadları öğrenilemeyen Rahmi ve Nevroz, 18 Şubat günü Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı. Bu kişilerin DGM'den çıkarıldıkları sırada polisler tarafından

dövülmesini protesto eden Bülent Aslan, Erhan Eker, Hamdullah Eker, Yaşar Akboğa, Sabahattin Peya, Ferit Peya, Şeref Güler, Ata Onur, Veysi Akan, Kibar Takır ve Mehdi Orak da gözaltına alındı.

16 Şubat günü aynı gerekçeyle Adana'da düzenlenen eylemlere polis müdahale etti. Adana'nın Seyhan ilçesindeki gösterilerde polislerin bazı ev ve işyerlerinin camlarını kırdığı, bir eve de gaz bombası attığı ileri sürüldü. Evin sahibi Müesser Ceylan, "Bomba atıldığı anda çocuklarımı alıp dışarı çıkmak istedim. Ancak polisler kimsenin dışarı çıkmasına izin vermedi" dedi.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteriyeye müdahale eden polisler göstericileri havaya ateş açarak dağıttı. Olayların ardından 16 Şubat günü gözaltına alınan Abdulkadir Eren, Abdurrahim Eren, Hasan Eren ve Yusuf Erol, 18 Şubat günü Kızıltepe Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklandı.

Abdullah Öcalan'ın doğum günü için 3 Nisan günü Urfa'nın Amara (Ömerli) köyüne gitmek üzere çeşitli kentlerden Urfa'ya gelen kalabalık bir grup kent çıkışında polisler tarafından durduruldu. Bunun üzerine otobüslerden inerek oturma eylemi yapan yaklaşık bin kişilik grubu copleyarak ve gaz bombası atarak dağıtan polisler, yaklaşık 100 kişiyi gözaltına aldı. Urfa'ya hareket eden 20 otobüse de polis kameraları yerleştirildiği öne sürüldü. Polisin Amara köyü girişinde de gruba müdahale ettiği ve köye girişe izin vermediği, çıkan olaylarda 12 kişinin yaralandığı bildirildi.

Öcalan'ın doğum günü olan 4 Nisan günü de Adana, Diyarbakır, İzmir, Elazığ, Van ve İstanbul'da çeşitli etkinlik ve gösteriler düzenlendi. İstanbul Dolapdere'de düzenlenen gösteride 10 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan Erhan Aksoy, Barış Alen, Lokman Kaya, Erkan Dalan, Hatice Sivas, Abdullah Erol, Bahtiyar Mermertaş, Cafer Akdoğan, Solmaz Üre, Ferman Eryılmaz ve Çetin Şıpal, "Öcalan'ın doğum gününü kutlamak için eylem düzenledikleri" iddiasıyla 9 Nisan günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

DEHAP Elazığ İl Örgütü üyesi Hüseyin Solmaz, 31 Mart akşamı evine giderken Seyit Mahmut Demir adlı kişinin saldırısına uğradığını bildirdi. Elazığ Devlet Hastanesinden sonra Fevzi Çakmak Karakolu'na başvuran Solmaz, Demir'in kendisini daha önce de "Newroz kutlamaları sırasında Öcalan'ın posterleri kaldırmışsın" sözleri ile kendisini tehdit ettiğini söyledi.

Karakoçan (Elazığ) Cumhuriyet Savcılığı'nın DEHAP Karakoçan İlçe Başkanı Abdulkadir Gül, Sarıcan Belde Başkanı İsa Gürbüz, DEHAP eski İlçe Saymanı Hıdır Dönez; yöneticiler Erdoğan Altay, Mecit Yıldız,

İlçe Gençlik Kolu Başkanı Murat Zürer ile parti üyeleri Filiz Çakın ve Sabri Ulaş hakkında Öcalan'ın fotoğrafı önünde fotoğraf çektikleri iddiasıyla soruşturma başlatıldığı bildirildi. Hıdır Dönez soruşturmayla ilgili olarak şunları söyledi:

“Rahatsızlığım nedeniyle 24 Mart günü Karakoçan Devlet Hastanesi'ne giderken, jandarma trafik ekiplerince aracımın üzerinde SHP flamaları olduğu için durduruldum. Beni ehliyetsiz araç kullanmakla suçladılar. Savcılık izni olmadan aracımı aradılar. Özel eşyalarımı karıştırıp fotoğraflarıma el koydular. Bir arkadaşımızla parti binasındaki pano önünde hatıra fotoğrafı çekmiştik. Daha çok basında çıkan haberleri astığımız pano üzerinde Öcalan'ın gazetede yayınlanan bir fotoğrafı varmış. Çektiğimiz fotoğrafta o da çıkmış. O yüzden fotoğrafa el koydular. Sonra ‘Bizimle karakola geleceksin’ dediler. Ben de önce hastaneye gitmem gerektiğini söyledim. Bunun üzerine beni kendi araçlarıyla zorla Karakoçan Jandarma Komutanlığı'na götürdüler. Daha sonra da hakkımızda soruşturma açıldığını öğrendik.”

Abdullah Öcalan'ın AIHM Büyük Daire'de 9 Haziran günü yapılan duruşma nedeniyle Türkiye'de birçok kentte basın açıklamaları ve gösteriler düzenlendi. Gösteriler genelde olaysız geçerken 8 Haziran günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteride Selim Yıldız, DEHAP Kızıltepe Gençlik Kolları Başkanı Devran Karahan ve İsmail Asi, gözaltına alındı.

9 Haziran günü de Elazığ'da yapılan basın açıklamasına müdahale eden polisler, aralarında DEHAP İl Başkanı Selahattin Bilin ve Merkez İlçe Başkan Yardımcısı Halil İbrahim Güven'in de bulunduğu 13 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan 12'si daha sonra serbest bırakılırken, Bilin 10 Haziran günü tutuklandı. Selahattin Bilin avukatının tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine 11 Haziran günü serbest bırakıldı.

Haziran ayı içinde çeşitli illerde ağırlıklı olarak öğrencilerden oluşan “Özgür Yurttaş Girişimi” adlı inisiyatif tarafından çeşitli devlet ve hükümet yetkililerine “Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması” istemiyle dilekçeler verildi.

14 Haziran günü “Özgür Yurttaş Girişimi” tarafından TBMM Dilekçe Komisyonu'na verilen dilekçede “Kürtlerin cumhuriyet tarihi boyunca çözümsüzlük ve inkara terkedildiği” savunularak, “Sayın Öcalan'ın Kürt sorununa barış ve demokratik çözüm konusunda büyük çaba göstermesi, Kürt-Türk kardeşliğini esas alan yaklaşımlarına rağmen, İmralı Adası'nda tek kişilik bir cezaevinde tutulması beni endişelendirmektedir” denildi. Dilekçelerde Öcalan'ın serbest bırakılması istendi.

TBMM Dilekçe Komisyonu'na verilen dilekçelerin daha sonra Başbakanlığa gönderildiği bildirildi. 25 Haziran günü Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir haberde, 177 kişi tarafından verilen dilekçelerin Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Ruhi Özbilgiç tarafından yanıtlandığı kaydedildi. Habere göre yanıtta, “Söz konusu dilekçeler, bilinen terör örgütünün siyasallaşma ve devleti kendilerine muhatap kılma arzusunun bir parçası olup, içeriğinde terör örgütü ve sözde liderinin propagandası yapılmaktadır. Bu tür dilekçelerle ilgili olarak Başbakanlıkça herhangi bir işlem yapılmamaktadır” denildi.

Bu arada Siirt Botan Sanat Merkezi yöneticisi Serdar Kaya ve Ali Öncü 24 Haziran günü gözaltına alındı. Kaya ve Öncü'nün üzerlerinde “Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması” istemiyle hazırlanan dilekçeler bulunduğu gerekçesiyle gözaltına alındıkları öne sürüldü.

Diyarbakır'da 29 Haziran günü “Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması için” valiliğe dilekçe veren “Özgür Yurttaş Girişimi” tarafından düzenlenen basın açıklamasında Davut Keskin adlı kişi gözaltına alındı.

4 Temmuz günü İstanbul Aksaray'da “Abdullah Öcalan'ın içinde bulunduğu koşulların düzeltilmesi ve yeniden ateşkes ilan edilmesi” istemiyle basın açıklaması yapan DEHAP, ÖTP, Barış Anneleri İnisiyatif ve Mezopotamya Kültür Merkezi üyelerine polis müdahale etti. Gaz bombası atarak grubu dağıtan polisler, çok sayıda göstericiyi de dövdü. Göstericilerin de molotof kokteyli atarak polise karşılık verdikleri olayda, bazı işyerlerinde hasar meydana geldi.

Basın açıklaması sırasında gözaltına alınan Nayım Karayel, Heybet Aydın ve Yavuz Aydoğdu 8 Temmuz günü “yasadışı örgüt üyesi oldukları” ve “patlayıcı madde attıkları” iddiasıyla tutuklandı.

Elazığ'da 9 Temmuz günü Abdullah Öcalan lehine gösteri düzenleyen 11 DEHAP yönetici ve üyesi hakkında dava açıldı. İddianamede, aralarında DEHAP Elazığ İl Başkanı Selahattin Bilin'in de bulunduğu sanıkların “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandıkları, görevli memura direndikleri ve yasadışı örgüt lehine slogan attıkları” gerekçeleriyle cezalandırılması istendi. Davanın Elazığ Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüleceği bildirildi.

DEHAP Gençlik Kolları üyeleri Mehmet Şakir Uygur ve Eyüp Benek 11 Temmuz günü İstanbul'da “Abdullah Öcalan'ın durumuna ilişkin bildiri dağıttıkları” gerekçesiyle gözaltına alındı. Uygur ve Benek 15 Temmuz günü de “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklandı.

19 Temmuz günü Diyarbakır'da Abdullah Öcalan için gösteri düzenleyen bir grup kadına polis müdahale etti. Olayda 38 kadın tartaklanarak gözaltına alındı, altı kadın da yaralandı.

28 Temmuz günü Mardin'de Abdullah Öcalan için Valiliğe dilekçe verdikleri gerekçesiyle gözaltına alınan DEHAP İl Başkanı Rıdvan Olcasöz, Merkez İlçe Başkanı Tahsin İldoğan 29 Temmuz günü serbest bırakıldı. Merkez İlçe Başkan Yardımcısı Veysi Abiş ise aynı gün tutuklandı.

20 Temmuz günü "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle toplanan dilekçeleri teslim etmek üzere "Özgür Yurttaş Hareketi"ni temsilen İstanbul Bağcılar Kaymakamlığı'na giden dört kişi gözaltına alındı. Kaymakamlığa giden Asrın Hukuk Bürosu avukatlarından Baran Doğan, kendisinin de gözaltına alınmak istediğini ancak avukat olduğunu söylemesi üzerine serbest bırakıldığını söyledi.

TUHAD-DER'in, 27 Temmuz günü tutuklu ve hükümlülere, Abdullah Öcalan'ın AIHM'e sunduğu savunmayı içeren "Bir Halkı Savunmak" adlı kitabın postalanması, engellendi. TUHAD-DER Başkanı Askeri Tezer yaptığı açıklamada, postane yetkililerinin kendilerine "PTT Genel Müdürlüğü'nden gelen bir talimatta dolayı kitabı alamayacakları, almaları takdirde haklarında soruşturma başlatılacağını" söylediğini belirterek, "İstanbul'daki postaneler kitabı alıp göndermiştir. Talimatın içeriği hakkında bilgimiz yok. Talimat, daha sonra da yazılmış olabilir. Uygulama Diyarbakır'a özgü ya da buradaki memurlardan kaynaklı da olabilir." dedi.

Ağrı'da Murat Demir, soyadları öğrenilemeyen Erdal ve Sevda adlı kişiler, 2 Ağustos günü gözaltına alındı. Bu kişilerin Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması için valiliğe verilen dilekçeler nedeniyle gözaltına alındığı bildirildi.

30 Temmuz günü "sağcı mafya lideri" Alaattin Çakıcı'nın serbest bırakılması için İstanbul Adliyesi'ni basarak iki memuru rehin alan Erol Avcı ve Ülkede Gündem gazetesi çalışanı Yaşar Başibüyük, "Kongra-Gel üyesi oldukları" iddiasıyla 3 Ağustos günü tutuklandılar. Erol Avcı'nın ifadesinde "eylemi, Abdullah Öcalan için gerçekleştirdiğini ancak çok ceza almaktan korktuğu için Alaattin Çakıcı'nın adını verdiğini" söylediği öne sürüldü.

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle kaymakamlığa dilekçe veren 181 kişi gözaltına alındı. 5 Ağustos günü Doğubeyazıt'ta ve köylerde gözaltına alınanlar arasında, TAYD-DER Doğubeyazıt Şube yöneticisi Burhan Karatay, Belediye Meclis üyeleri Şükran Gültekin, Fatma Okçu, Tabibe Inan, "Ararat'ın Sesi" gazetesinin sahibi Ahmet Inan, DEHAP İlçe Örgütü

yöneticileri Mehmet Aydın, Mehmet İlvan ve Çetin Eşiyok'un bulunduğu öğrenildi. Haklarında TCY'nin 312. maddesi uyarınca soruşturma açılan 181 kişi, daha sonra serbest bırakıldı.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde aynı nedenle gözaltına alınan Mecit Uçar, İsmail Kaya ve Mehmet Akbaba ise 5 Ağustos günü "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklandılar.

6 Ağustos günü Antep'te Abdullah Öcalan'ın cezaevi koşullarını protesto etmek amacıyla DEHAP Kadın Kolları tarafından düzenlenen basın açıklamasına katılan DEHAP Merkezi Kadın Kolları Yöneticisi Reyhan Çomak, eski DEHAP İl Başkanı Ali Şimşek, İl Başkanı Vakkas Dalkılıç, Şehitkamil İlçe Başkanı Mustafa Tuç, Şahinbey İlçe Başkanı Mustafa Dalkılıç, İl Örgütü yöneticisi Rıdvan Özer, İl Kadın Kolları Başkanı Dindar Denktaş ve Habibe Tışkaya hakkında Ağustos ayı ortalarında soruşturma açıldığı bildirildi.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" için hazırlanan bildirimleri dağıtan Musa Çiçek, Nevin Erdemir, Muzaffer Korkar ve Emre Güneş 8 Ağustos günü gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 9 Ağustos günü TCY'nin 312. maddesi uyarınca tutuklandılar. Dokuz kişi hakkında açılan dava, 15 Ekim günü Silvan (Diyarbakır) Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, Halime Söner, Nedim Erdemir, Musa Çiçek, Emrah Güneş, Muzaffer Korkar tahliye edildi. Remziye Sarılı, Feleknaz Kaydı, Mavlüde Diker ve Evin Sarıkaya'nın tutuksuz yargılandığı davada, sanıkların TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

15 Ağustos günü Urfa'da Abdullah Öcalan'ın "Bir Halkı Savunmak" adlı kitabının tanıtım afişini astıkları gerekçesiyle gözaltına alınan Yakup Akbaş ve Abdullah Akbaş adlı kişiler, 17 Ağustos günü tutuklandı.

16 Ağustos günü Diyarbakır'da "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle toplanan dilekçeleri Valiliğe götüren 14 kişi, tartaklanarak gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 20 Ağustos günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenledikleri basın toplantısında gözaltında kötü muamele ve hakarete uğradıklarını açıkladılar.

"Özgür Yurttaş Hareketi" tarafından başlatılan kampanya çerçevesinde Diyarbakır'ın Silvan ve Bismil ilçelerinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması ve Kürt sorununun barışçıl yollardan çözümü" için toplanan dilekçeleri 17 Ağustos günü kaymakamlığa teslim eden 6 kişilik heyet üyesi gözaltına alındılar.

Hakkari'de 20 Ağustos günü valiliğe verilen dilekçeler nedeniyle DEHAP İl Örgütü binasını kuşatan polisler, Metin Demir, Sait Demir, Mustafa Bestan ve adı öğrenilemeyen dört kişiyi gözaltına aldı.

Batman'da 27 Ağustos günü "Bir Halkı Savunmak" kitabının afişlerini asan Edip Erdem, Emine Temel, Ali Öncü, Nezahat Toprak, Ahmet Vatan Ekmen, Cevdet Çoban, Faruk Akyüz ve soyadı öğrenilemeyen Sebahattin adlı kişiler gözaltına alındı.

Ağustos ayında kampanya çerçevesinde Van Valiliği'ne verilen dilekçelerin sahiplerinin Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılarak kimlik fotokopileri ve ikametgah bilgilerinin istendiği öne sürüldü.

"Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle başlatılan kampanyaya Van'da katılan Oktay Babat ve soyadı öğrenilmeyen Emine adlı kadın 17 Eylül günü gözaltına alındı.

Istanbul Valiliği'ne "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle dilekçe vermek isteyen bir gruba polis müdahale etti. 22 Eylül günü dilekçelerin verilmesinden önce Sultanahmet meydanındaki Mehmet Akif Ersoy parkında toplanarak basın açıklaması yapmak isteyen kalabalık bir grubu döverek ve gaz bombası atarak dağıtan polisler, 12 kişiyi gözaltına aldı. Bu kişilerden dördü 23 Eylül günü serbest bırakıldı. Gözaltına alınanlardan Seyfettin Yıldırım, Mehmet Şirin Kara, Ulaş Güldiken, Perihan Görel, Nazlı Engin, Kayhan Akan, Deniz Ekmen ve Mashar Ertaş'ın adı öğrenildi.

"Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle hazırlanan dilekçeleri 24 Eylül günü Mersin Valiliği'ne vermek isteyen grup polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Zümeyra Oğuz, Şükrü Sungur, Eren Tekel, Kazım Avcı, Mevlüt Çetin, Süleyman Çakmak, Ozan Keçi, Sofi Ali Aktaş ve Yunus Aşan'ın gözaltına alındığı olayda Zümeyra Oğuz'un başından yaralandığı bildirildi. Gözaltına alınanlar 28 Eylül günü tutuklandı. Gözaltına alınanların Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edilmesi sırasında Adliye önünde toplanan gruptan soyadı öğrenilemeyen Abdullah adlı kişi, gözaltına alındı.

Daha sonra tutuklanan dokuz kişi hakkında açılan dava, 7 Aralık günü Mersin 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Yunus Aşan ve Şükrü Sungur'un tahliyesine karar verilen duruşmada, Mevlüt Uçar, Kazım Avcı, Süleyman Çakmak, Zümeyra Oğuz, Ozan Bekçi, Ali Aktaş ve Mehmet Eren Teke'nin tutukluluk halinin sürmesi kararlaştırıldı. Duruşma, 6 Ocak 2005 tarihine ertelendi. Davada, dokuz kişinin TCY'nin 312 ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettikleri iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

Eylül ayında "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle başlatılan kampanyanın çalışmalarını yürütürken Van'da gözaltına alınan Leyla Eleftuz, götürüldüğü Iskele Polis Karakolu'nda tehdit

edildiğini bildirdi. Ekim ayı başında olay nedeniyle İHD Van Şubesi'ne başvuran Eleftuz, şunları söyledi:

"Kampanya çalışmasını yürütürken polisler tarafından Iskele Mahallesi'nde Uğur isimli arkadaşımın gözaltına alındığı Iskele Karakolu'nda bir komiser elimde bulunan dilekçeleri aldıktan sonra okumaya başladı. İlk olarak bana ne amaçla ve kim tarafından Van'a gönderildiğini sordu. Ben de kendi rızamla geldiğimi ve bu çalışmayı da gönüllü bir şekilde yaptığımı söyledim. Bunun üzerine Komiser bana ağza alınmayacak küfürler etti. Yaklaşık 4 saat gözaltında kaldıktan sonra beni ve arkadaşımı serbest bıraktılar."

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" için yürütülen kampanyaya katılan Nurettin Zengin, Mesut Avcı, Mehmet Tunç, Cihat Türkdag ve Nihat Canvar, 8 Ekim günü gözaltına alındılar.

9 Ekim günü "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle yürütülen kampanya nedeniyle Van'da düzenlenen basın açıklamasında Mehmet Selim Gül, Selim Bak, Yusuf Yetkin, Kader Yanardağ, Nurettin Şahin, Murat Güngör, Mikail Emen, Barış Güzelgöl, Tekin Çakmak ve Mehmet Sıraç Alp, gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 11 Ekim günü "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla tutuklandı. Gözaltına alınanlar, avukatlarının itirazı üzerine daha sonra serbest bırakıldı.

"Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle toplanan dilekçeleri Van Valiliği'ne vermek için 25 Ekim günü DEHAP Van İl Örgütü binası önünde toplanan gruba polis müdahale etti. Valiliğe yürümek isteyen grubu durduran polisler, dokuz kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan Van Belediye Meclisi üyesi Naci Erkol, TUHAYD-DER Yöneticisi Salih Aral, Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Ramazan Şahin, Mehmet Cevdet Bozkurt ve Cevat Düşün, 26 Ekim günü tutuklandı. Avukat Murat Timur, "gözaltında kötü muamele" gerekçesiyle suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

Davalar

Istanbul Mecidiyeköy'de 5 Ekim 2003 tarihinde Abdullah Öcalan için düzenlenen bir gösteriden sonra tutuklanan 13 kişinin yargılanmasına 11 Şubat günü İstanbul DGM'de devam edildi. Duruşmada ifade veren sanıklardan Mehmet Kazım Taşçı ve Safi Kaldamca, gözaltında dövüldüklerini bildirdiler. Avukat Mustafa Eraslan da, sanıkların "yasadışı örgüte üye olmak" değil "izinsiz gösteri düzenlemek" iddiasıyla yargılanması gerektiğini belirterek, DGM'nin görevsizlik kararı vermesini istedi. Duruşmada, tüm sanıklar tahliye edildi.

21 Aralık 2003 tarihinde Van'ın Edremit ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın içinde bulunduğu koşulların düzeltilmesi" istemiyle Adalet Bakanlığı'na mektup gönderen 19 kişi hakkında açılan dava da 11 Şubat günü Van DGM'de başladı.

Kendilerini "Toplumsal Barış İçin Gençlik Girişimi" olarak adlandıran grubun 18 Kasım 2003 tarihinde İstanbul Adliyesi'ni işgal etmesi nedeniyle açılan dava 16 Şubat İstanbul DGM'de başladı. Duruşmada avukatlar, sanıkların "yasadışı örgüt üyeliği" ve "yasadışı örgüte yardım" değil, "izinsiz gösteri düzenlemek" iddiasıyla yargılanabileceğini belirterek DGM'nin görevsizlik kararı vermesini ve dosyanın asliye ceza mahkemesine gönderilmesini istediler. Ancak bu istem reddedildi. Davada, dördü 18 yaşından küçük 21 sanık yargılanıyor.

24 Ekim 2003 tarihinde Abdullah Öcalan için TBMM önünde düzenlenen bir gösteri nedeniyle 11 kadın hakkında açılan dava, 27 Şubat günü sonuçlandı. Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi, DEHAP Kadın Kolları yöneticisi İstek Taş, Yıldız Bahçeci, Şaize Zoroğlu, Münibe Koç, Besra Varlı, Sabiha Tusun, Gülen Ancı, Yasemin İldan, Eser Ancı, Çiya Aydın ve Hatice Çatak'a "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle 1 yıl 3 ay hapis cezası verdi. Mahkeme, daha sonra hapis cezalarını erteledi.

12 Kasım 2003 tarihinde KADEK lideri Abdullah Öcalan için Bursa'nın Gemlik ilçesinde yapılacak eyleme katılmak üzere Van'dan katılmak isteyen grubun uğurlama töreni nedeniyle 40 kişi hakkında açılan dava, 13 Nisan günü Van Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

3 - ZORUNLU GÖÇ

Türkiye'nin AIHM'de çok sayıda mahkumiyetine neden olan köy boşaltma, evlerin yakılması gibi çatışma dönemlerinde yaşanan mağduriyetlerin, mahkemelere gitmeden oluşturulacak komisyonlarca çözümlenmesi amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı" Ocak ayı içinde Başbakanlık'a gönderildi. Taslakta, TMY'nin 1, 3 ve 4. maddeleri kapsamına giren "eylemler" ile "terörle mücadele sırasında veya terörle mücadele amacıyla alınan tedbirlerden zarar gören gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin" her türlü maddi zararlarının sulhen karşılanmasını öngörüldü.

Taslakta, AIHM kararlarıyla karşılanan zararlar, TMY'nin 1, 3 ve 4. maddeleri kapsamına giren "suçlar" ile yasadışı örgütlere yardım suçlarından mahkum olanların uğradığı zararlar kapsam dışında tutuldu. Taslakta, zarar görenin ya da mirasçılarının başvurusu durumunda, tazminat miktarının belirlenmesi için Zarar Tespit Komisyonu kurulması da öngörüldü.

Diyarbakır Barosu Yönetim Kurulu üyesi Mahmut Vefa ise yaptığı açıklamada, tasarının yasalama durumunda, 10 yıl geriye yürürlüğü olacağını, bu durumda da özellikle 1989-1994 döneminde yakılan yıkılan köylerin kapsam dışında kalacağını hatırlattı. Tespit komisyonunda resmi görevlilerin bulunmasına karşın mağdurlar, mağdur örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının bulunmadığına dikkat çeken Vefa, "Barolar, İHD, Göç-Der gibi kurumlar yok. Sadece bu ev ne kadar eder diye inşaat mühendisi bulundurulacak. Ancak psikolojik zarar, travma hesaba katılmıyor. Rehabilitasyon, yeniden uyum sağlama gibi çabalar yok" dedi.

GÖÇ-DER Başkanı Şefika Gürbüz de tasarının geriye yürürlük süresinin en az 15 yıl olması gerektiğini kaydederek tasarıdan bu haliyle daha çok korucular ve askerlerin yararlanabileceğini belirtti. Gürbüz, şunları söyledi:

"Bugüne kadar devlet, 'köy yaktık' demedi. Sürekli olarak 'köylerinizi PKK yaktı' dedi ve bununla ilgili olarak da imza almaya çalıştı. Ya da 'evleriniz iklim şartlarından dolayı yıkıldı' dedi. Böylece mahkeme kapılarını kapattı. Ama AIHM'de binlerce dava var. Bugün bir tasarı hazırlamış. Biz de Adalet Bakanlığı'ndan randevu istedik. Randevu verirse, alternatif yasa tasarısını veririz."

Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıku, Adıyaman Baro Başkanı Yusuf Yetiş, Ağrı Baro Başkanı Eyyüp Duman, Batman Baro Başkanı Zekeriya Aydın, Bingöl Baro Başkanı Sabri Erik, Mardin Bölge Barosu Başkanı Nuri Özmen, Siirt Baro Başkanı M. Faruk Özer, Kars Baro Başkanı Necati Yakışırer, Urfa Baro Başkanı Ferda Güllüoğlu, Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün ve Van Bölge Barosu Başkanı Ayhan Çabuk, 5 Mart günü tasarısı ile ilgili bir basın toplantısı düzenlediler. Toplantıda baro başkanlarını adına konuşan Sezgin Tanrıku, tasarının "temel noktalarda çözümleyici olmaktan uzak olduğunu" söyledi. Tanrıku, tasarıya ilişkin önerilerini şöyle sıraladı:

"Terör sebebiyle veya terörle mücadele sırasında zarara uğrayanlar' tanımı yerine 'oluşan çatışma ortamında zarara uğrayan kişiler' ibaresi tasarıya eklenmeli. Tasarının 2. maddesinin 2. fıkrasının 'd, e, f' bentlerindeki sınırlandırma kuralı yasa metninden çıkarılmalıdır. Zarar gören kişilerin ihmali, kusuru gerekçe gösterilerek veya yargılanmış olmaları sebebiyle, zararlarının tazmin edilmemesi, yasal

düzenlemenin temel amacına aykırıdır. Tasarıyla kurulması öngörülen zarar tespit komisyonlarının oluşumu dengeli, gerçekçi ve demokratik değildir. Başta baro olmak üzere ilgili meslek kuruluşlarından ve İHD, Göç-Der, TIHV gibi sivil toplum örgütlerinden de birer temsilci alınmalıdır.”

“Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı” 19 Nisan günü TBMM Başkanlığı'na sunuldu. AB'ye uyum çalışmaları çerçevesinde 2004 yılı içinde uygulamaya konulması gereken düzenlemeler arasında yer alan tasarıda, “mağdurlar” sadece OHAL bölgesi ile sınırlandırıldı. Tasarıda zarar tespiti için kurulacak komisyonun da kamu kuruluşu temsilcilerinden oluşturulması öngörüldü. Tasarıda, ayrıca Terörle Mücadele Yasası'nın kapsamına giren maddelerden mahkum olanlar ve bu maddelerden hakkında soruşturma açılmış olanlar hakkında kovuşturma sonuçlanana kadar zarar tazmini yapılmaması da benimsendi.

“Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı” 13 Temmuz günü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi. Komisyonunda verilen önergelerle yapılan değişiklikler doğrultusunda tasarının kapsamı Olağanüstü Hal Valiliği'nun kurulduğu 19 Temmuz 1987 tarihine kadar genişletildi.

Tasarı, 17 Temmuz günü de TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 5233 Sayılı Yasa'da bazı zararlar ise kapsam dışında bırakıldı. Yasaya göre, “daha önce çeşitli mekanizmalar kullanılarak karşılanmış zararlar, kişilerin kendi kasıtları sonucu oluşan zararlar ile terörle bağlantılı olmayan sebeplerden dolayı ortaya çıkan zararlar, Terörle Mücadele Yasası'nın terör örgütü kurma ve terör suçlarından hüküm giyenlerin bu fiillerden dolayı uğradıkları zararlar” ve “kişilerin bizzat yer aldığı terör eylemleri sebebiyle uğradıkları zararlar” kapsam dışında tutuldu. Terörle Mücadele Yasası'nın 1., 3. ve 4. maddeleri kapsamındaki suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında, kovuşturma sonuçlanıncaya kadar yasa kapsamında herhangi bir işlem yapılmaması öngören düzenlemede, kovuşturmanın mahkumiyetle sonuçlanması halinde ise bu kişilerin uğradıkları zararların yasa kapsamı dışında kalması benimsendi.

Yasa kapsamındaki illerde valinin görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, Maliye, Bayındırlık ve İskan, Tarım ve Köyüşleri, Sağlık ile Sanayi ve Ticaret bakanlıkları temsilcilerinden oluşan Zarar Tespit Komisyonu kurulmasını öngören yasaya göre, komisyonların zarar görenler tarafından yapılacak başvurularla ilgili çalışmalarını, başvuru tarihinden itibaren 6 ay içinde tamamlamaları öngörülmüştür.

Başta İHD ve Göç-Der olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütleri tarafından eleştirilen yeni düzenleme, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylandıktan sonra 27 Temmuz günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. (Bkz. Ek 5)

2 Eylül günü Diyarbakır Barosu, İHD ve Göç-Der Diyarbakır Şubeleri tarafından yasa ile ilgili olarak ortak bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıda konuşan Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu, yasadaki yararlanmak isteyen mağdurlardan fahiş ücretler isteyen avukatlar hakkında soruşturma başlattığını bildirdi.

Yasanın uygulanması için Diyarbakır Barosu Adli Yardım Komisyonu'nun bünyesinin genişletildiğini kaydeden Tanrıkulu, Baro Adli Yardım Komisyonu'nun Göç-Der ve İHD'ye yapılan mağdurların başvurusunu aldığını bildirdi. Tanrıkulu şunları söyledi:

“Buralara yapılan başvurular Adli Yardım Komisyonu bünyesine aktarılarak adli yardım listesine kayıtlı avukatlar aracılığıyla yürütülecektir. Diyarbakır Barosu, Göç-Der ve İHD bu konudaki çalışmalarını ortaklaştıracaklardır. Bölgemizde yaşanan çatışma ortamından dolayı zarar görüp de halen Adana, Mersin, İzmir, İstanbul gibi diğer illerde yaşanan hemşerilerimizin doğrudan doğruya veya oturdukları yerin barosu kanalıyla yapacakları başvurular da komisyon üyesi meslektaşlarımız tarafından yürütülüp sonuçlandırılacaktır. Çatışma ortamının mağdurları olup, Diyarbakır dışında ikamet eden, yoksul ve mağdur hemşerilerimizin başvurularının Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği çerçevesinde baromuzaya yönlendirilmesi konusunda diğer barolarla irtibat halindeyiz.”

Yasanın yürürlüğe girmesinin ardından “Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik de 20 Ekim günü Resmi Gazete'de yayınlandı.

Zarar tespit komisyonlarının her ilde yapılacak başvurular üzerine 10 gün içinde valinin onayı ile kurulması benimsenen yönetmelikte, komisyonun valinin görevlendireceği bir vali yardımcısı başkanlığında bir başkan ve altı üyeden oluşması ve üyelerin o ilde görev yapan ve kurumların en az şube müdürü veya eşdeğer unvana sahip kamu görevlileri arasından seçilmesi öngörüldü.

2004 yılı sonu itibarıyla 5233 sayılı yasadaki yararlanmak üzere 16 bin 865 başvuru yapıldığı bildirildi. Yasa'dan yararlanmak üzere Diyarbakır'da 9 bin 250, Mardin'de 3 bin, Şırnak'ta bin 300, Siirt'te bin 715 ve Batman'da bin 600 kişinin başvurduğu kaydedildi.

Bu arada Kasım ve Aralık aylarında, Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi'nin sonuçlarına ilişkin çeşitli veriler basın yayın organlarında yayınlandı. Köylerinden göç etmek zorunda kalan 353 bin kişinin yaklaşık 125 bininin geri döndüğü öne sürülen İçişleri Bakanlığı kaynaklı haberlerde, köye dönüş için son dört yılda 25 trilyon lira harcandığı, 5 trilyon lira da nakit yardım yapıldığı iddia edildi. Köye dönüşlere ilişkin bakanlık verileri şöyle:

Diyarbakır: 134 köy, 304 mezrada 7.564 aile, 43.664 kişi göç etti. 2.621 aile, 15.177 kişi köyüne döndü. 3 trilyon 413 milyar liralık harcama, 2 trilyon 366 milyar liralık yardım yapıldı.

Batman: 36 köy, 136 mezrada 2.513 aile, 18.658 kişi göç etti. 964 aile, 6.194 kişi döndü.

Mardin: 129 köy, 140 mezrada 6.118 aile, 34.585 kişi göç etti. 2.822 aile geri döndü.

Siirt: 96 köy ve 45 mezrada 4.759 aile, 30.712 kişi göç etti. 2.705 aile geri döndü.

Şırnak: 61 köy ve 126 mezrada 9.639 aile, 69.948 kişi göç etti. 1.362 aile geri döndü.

Bingöl: 137 köy ve 299 mezrada 7.657 aile, 27.744 kişi göç etti. 2.829 aile döndü.

Bitlis: 125 köy ve 127 mezrada 3.752 aile, 27.615 kişi göç etti. 1.485 aile döndü.

Hakkari: 45 köy ve 177 mezrada 6.424 ailede, 53.348 kişi göç etti. 3.403 aile döndü.

Muş: 31 köy ve 54 mezrada 656 aile, 5.508 kişi göç etti. 215 aile döndü.

Tunceli: 100 köy ve 470 mezrada 3.596 aile, 15.548 kişi göç etti. 438 aile döndü.

Van: 33 köy ve 137 mezrada 2.816 aile, 24.359 kişi göç etti. 1.070 aile döndü.

Elazığ: 3 köy, 3 mezrada 208 aile, 1.592 kişi göç etti. 11 aile geri döndü.

Ancak yıl içinde Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında ayrılan kaynağın yetersizliğine ilişkin çok sayıda haber de basın yayın organlarına yansdı. Örneğin Özgür Gündem gazetesinde 13 Haziran günü yayınlanan haberde, 2005 yılı bütçe planlama çalışmaları çerçevesinde değişik ilçelerde yapılması düşünülen kaymakam evleri için 200 milyar lira ayrıldığı, "Geri Dönüş Projesi" için ise bir milyar lira ayrıldığı belirtildi.

Göç-Der Van Şube Yönetim kurulu üyesi Gıyasettin Gültepe kararı değerlendirirken, şunları söyledi:

"Bizdeki kayıtlarda Van ve ilçelerinde 284 köy boşaltılmış. Bunların geri dönebilmeleri için valilik 1 milyar lira ayırıyor. Valilik geçen seneden bu yana

yaptığı basın açıklamalarında insanların köylerine geri dönmelerini istiyordu. Valilik her açıklamasında geri dönüşler için de gerekli yardımların yapılacağı sözü veriyordu. Ancak ilk olarak geri dönüş yapan insanlar gıda ambargosu başta olmak üzere birçok zorlukla karşılaştılar. En son 2005 yılı için Özel İdare bütçesinde 1 milyar para ayrıldı. Bunun için ayrılan parayı, geri dönüşün önünde bir engel olarak görüyoruz."

TMMOB İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan "Zorunlu Göç Raporu" 6 Nisan günü kamuoyuna açıklandı. Van'da yapılan incelemeler doğrultusunda hazırlanan raporda, ailelerin sağlık, eğitim ve istihdam konusunda büyük sorunlar yaşadığına dikkat çekildi. Yetkililerin bölgedeki mayınların temizlenmesi için çaba göstermediği kaydedilen raporda, geri dönüşlerde güvenlik güçlerinin engellemeyle karşılaştığı, köye dönmek isteyenlerin can güvenliklerinin olmadığı vurgulandı.

Zorunlu göçün izlerinin 40 yıl sonra bile görülebildiğine işaret edilen raporda, bölgede sosyal ve psikolojik danışma merkezlerinin kurulması gerektiği belirtildi. Rapordaki çözüm önerilerinden bazıları da şöyle:

* Köye dönüş projesinin gerçekleştirilmesi için destekleme paketini geliştirerek uygulamaya koymalı,

* Köye dönüşte zorlama olmamalı, bireyler köylerine geri dönmeye ilişkin kararlarını özgür iradeleri ile baskısız, demokratik ortam ve koşullar altında verebilmelidir,

* Hangi köylere geri dönüleceğine; güvenlik güçleri değil, o köyün nüfusuna dahil olan yurttaşlar karar vermeli,

* Koruculuk sistemi derhal kaldırılmalı,

* Geri dönülen köylerde sağlık evleri, ilköğretim okulları, köy odası ve PTT gibi kamusal hizmet binaları onarılarak veya yeniden yapılarak ve eksik kadroları giderilerek hizmete açılmalıdır. Çocukların okula gitmeleri temin edilmelidir,

* Geri dönüş öncesi, boşaltılan tüm köyler ve bunların çevreleri mayınlardan temizlenmelidir,

* Üretim planlaması programını yapıp, köyüne geri dönmek isteyen ailelere uzun vadeli ve düşük faizli yaşama uyum kredisi sağlanmalı,

* Geri dönülen köylere ait mera ve otlaklar, güvenliği sağlanarak kullanıma açılmalıdır."

7 Haziran günü Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde "Göç ve Biyopsikososyal Sonuçları" konulu bir panel düzenlendi. Panelde konuşan Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölüm Başkanı Abdulkadir Çevik, Türkiye'de özellikle 1950'den sonra kırsal

alanlardan kentsel alanlara bir iç göç hareketi başladığına belirterek, göçün tüm dünyada ciddi bir sorun olarak ortaya çıktığını anlattı. Göçmenlerin yaşadığı en temel duygunun “yabancılaşma” olduğunu vurgulayan Çevik, zorunlu göçün bireyde “çaresizlik, acizlik” yarattığına dikkat çekerek, “Göçmenlerin en temel yaşadığı duygu yabancılaşmadır. Göçmende yalnızlık ve ayrılıkla ilgili kaygılar ve bunlarla ilişkili gizli bir hüznün vardır. Zorlamalı göçlerde, göçte zorlayan kimseye karşı göç eden daha yoğun bir öfke ve kin taşır. Ne olursa olsun zamanı geldiğinde bu ortaya çıkar” dedi.

Göç-Der tarafından da 20 Haziran günü İstanbul'da Bilgi Üniversitesi'nde düzenlenen “İç Göç İle Birlikte Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konulu panele de Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Başkanı Osman Baydemir, Prof. Dr. Esin Küntay, Prof. Dr. Nilüfer Narlı, Doç. Dr. Ayhan Kaya, Dr. Betül Çelik ve çok sayıda sivil toplum örgütünün temsilcileri katıldı.

Panelde ilk olarak söz alan Osman Baydemir, göçün getirdiği sorunların sadece geri dönüşlerle sağlanamayacağına dikkat çekerek, şunları söyledi:

“Stratejik olan bu sorun hepimizi ilgilendirmektedir. Bu sorun, hükümetin, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin ve medyanın ortaklaşmasıyla çözülebilir. Silahların tekrar patladığı, çatışmaların yaşandığı ortamda bu sorun da var olacaktır. Çözüm için çatışmasız ortama dönmeli, kayıtsız ve koşulsuz olarak askeri operasyonlar durdurulmalıdır.”

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı (TESEV) tarafından hazırlanan “Zorunlu İç Göç Sonrası Köye Dönüş” başlıklı rapor, Ağustos ayı sonlarında kamuoyuna açıklandı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da özellikle 1990-1995 döneminde yoğunluk kazanan göçün ardından köye dönüş eğilimi gösterenlerin beklenti ve taleplerine ilişkin olarak Prof. Dr. Füsün Üstel tarafından hazırlanan raporda, köye dönüşlerin de zor ve uzun bir süreç olacağı belirtildi.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde 1980'lerin ikinci yarısından itibaren yaşanan ve 1990'larda hız kazanan iç göçün, göç mağduru yurttaşların köye dönme eğilimi göstermeleriyle yeni bir aşamaya girdiği belirtilen raporda, köye dönüş olgusunun insan onuruna yakışır bir temelde yapılmasının gerekliliğine işaret edildi.

Raporun hazırlanma sürecinde görüşülen sivil toplum kuruluşlarının, “göç sorununa kalıcı bir çözüm üretilmesinin ancak Kürt sorununa genel bir çözüm getirilmesiyle mümkün olabileceğini” ifade ettikleri bildirildi.

Bu kuruluşların, OHAL uygulamalarının kaldırılmasının üzerinden iki yıl geçmesine rağmen,

köylere gidiş gelişlerin resmi yetkililerin iznine bağlı olduğunu, yayla yasaklarının önemli ölçüde devam ettiğini, köylülerin polis kontrol noktalarında kimlik kontrolünden geçirildiklerini, dolayısıyla bölgede normalizasyonun bütünüyle gerçekleşmediğini savundukları kaydedildi.

Hükümetin özellikle AB'ye uyum sürecindeki bazı düzenlemelerine de dikkat çekilen raporda, hükümetin demokratikleşme konusundaki pozisyonunun zaman içinde, özellikle de mevzuat değişikliğinin uygulamaya konulması sürecinde netleşeceği vurgulandı.

18 Şubat günü TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na bilgi veren İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Maxmur Mülteci Kampı⁸ konusunda Türkiye, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, ABD ve Irak Geçici Yönetimi arasındaki anlaşmanın imza aşamasına geldiğini söyledi. Kampta bulunan 2.100 kişinin daha önce Türkiye'ye döndüğünü ifade eden Aksu, halen kampta yaşayan 11.600 kişinin de istedikleri takdirde Türkiye'ye dönebileceklerini açıkladı.

Aksu, Türkiye'ye dönecekler içinde suç işlemiş olanlar hakkında gereken işlemin yapılacağını, ancak “Pasaport Yasası'nı ihlal gerekçesiyle” işlem yapılmayacağını kaydetti. Askerlik çağına gelenler için altı ay süre tanınacağını belirten Aksu, kampta yaşarken Irak vatandaşlarıyla evlenenlerin ve çocuk sahibi olanların da aileleriyle birlikte dönebileceklerini söyledi. Aksu, Diyarbakır Valisi'nin koordinatör vali olarak görevlendirildiğini ve ilk gelenlerin Cizre Kampı'na alınarak işlemlerinin burada yapılacağını belirtti.

Göç-Der İzmir Şube Başkanı Hasan Doğan ise 21 Şubat günü İHD İzmir Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin Maxmur kampı konusunda aldığı kararların göstermelik olduğunu ve kampın boşaltılması için gerekli ortamın hazırlanmadığını savunarak şunları söyledi:

“Ankara'da yapılan anlaşma, her ne kadar ‘İnsan onuruna yakışır, güvenli ve gönüllülük’ esasını içerse de hem dönüş esnasında hem de döndükten sonra ne tür baskılarla karşılaşılacağı bizleri kaygılandırmaktadır. Türkiye'de hala insan hakları ihlallerinin yaşandığı ve demokratikleşme alanında ciddi bir ilerlemenin olmadığı görülmektedir. Buna rağmen bu insanlar nasıl geri dönecekler”

⁸ 1993 yılında Güneydoğu'daki çatışmalar ve köylerinin boşaltılması nedeniyle köylerinden ayrılmak zorunda kalan mağdurlar, Kuzey Irak'a geçerek Duhak kenti yakınlarındaki Etruş (Atruş) Kampı'na yerleşmişlerdi. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin desteğini çekmesinin ardından Etruş Kampı, 21 Ocak 1997 tarihinde resmen kapatılmıştı. Kamptakiler de daha sonra BM kontrolündeki Maxmur Kampı'na yerleştirilmişlerdi.

Maxmur Mülteci Kampı'ndakilerin dönüşleri ile ilgili basında çok sayıda haber yayınlanmasına karşın yıl sonu itibarıyla dönüşlerle ilgili önemli bir gelişme yaşanmadı.

Bu arada Göç-Der Diyarbakır Şubesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre, köylere geri dönenlerin eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerden yararlanamadıklarını ortaya çıkardı. Araştırmada, 219 köyün sadece 15'inde sağlık ocağı bulunduğu ancak bunların da sadece üçünün hizmet verdiği, 152 okuldan da sadece 50'sinin açık olduğu belirlendi.

Köy Boşaltma İddiası

Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Ilıcak (Germav) köyünün Temmuz ayı sonlarında zorla boşaltıldığı öne sürüldü. İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş 14 Ağustos günü yaptığı yazılı açıklamada, üç yıl aradan sonra ilk kez Şırnak'ta köy boşaltıldığını söyledi. Köylülerin İHD'ye başvurduğunu kaydeden Demirtaş, Alay Komutanı'nın köye gelerek bir daha kimsenin evine girmeyeceği tehdidinde bulunduğunu, köyde derenin karşı yakasında bulunan 30-40 evin güvenlik gerekçesi ile boşaltılarak derenin diğer tarafında bulunan yere yerleşmeleri konusunda baskı yapıldığını söyledi.

Şırnak Valiliği tarafından 17 Ağustos günü yapılan açıklamada ise Ilıcak köyünün güvenlik güçleri tarafından boşaltılmadığı, "köylülerin terör örgütünün baskıları nedeniyle daha güvenli bir yere taşındıkları" iddia edildi. Açıklamada şöyle denildi:

"Bu amaçla, köy muhtarları ile birlikte 14 vatandaşımız 11 Ağustos tarihinde Beytüşşebap Kaymakamlığı'na dilekçe ile müracaat ederek 20 adet çadır talebinde bulunmuşlardır. İstenilen çadırlar 14 Ağustos tarihinde Şırnak Valiliği tarafından kendilerine ulaştırılmıştır. Ayrıca Kaymakamlık tarafından su ve elektrik ihtiyaçları karşılanmış olup, mağdur durumdaki vatandaşlara da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla yardım yapılmıştır."

Beytüşşebap ilçesi kaymakamı Cihan Demirci de köylülerin PKK tarafından tehdit edildikleri gerekçesiyle daha güvenli bir bölgeye yerleştiklerini öne sürdü.

Bu arada İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, İHD Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek, Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, İHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir, Şırnak Barosu avukatlarından İdris Tanış, Diyarbakır Demokrasi Platformu Sekreteri Necdet Atalay ve Göç-Der Genel Sekreteri Hacı Karakuzu'dan oluşan bir heyet 18 Ağustos günü incelemelerde bulunmak üzere Ilıcak köyüne gitti. İHD heyetinin raporu 24 Ağustos günü

İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısı ile kamuoyuna açıklandı.

Basın toplantısında konuşan Reyhan Yalçındağ, yetkililerin açıklamalarına karşın köyün jandarmalar tarafından zorla boşaltıldığını saptadıklarını söyledi. Raporda, Beytüşşebap Belediye Başkanı Faik Dursun'un "Bizlere gelen bilgiler ve yaptığımız tespitler sonrasında, Ilıcak köyünün Beytüşşebap Jandarma Komutanlığı'na bağlı askerler tarafından zorla boşaltıldığını öğrenmiş bulunmaktayız. Köylüler, köyü ayıran derenin öte yakasında yaşamaya mecbur bırakılmışlardır. Su, elektrik gibi olanaklardan yoksun olup son derece olumsuz koşullarda yaşamaktadırlar. Belediyemiz, imkanları son derece sınırlı bir belediye olup, mağdur köylülerin yardım taleplerini karşılayabilecek durumda değildir" dediği anlatıldı.

Beytüşşebap Kaymakamı Cihan Demirhan'ın da heyetle görüştüğü belirtilen rapora göre Demirhan heyet üyelerine şunları söyledi:

"Ilıcak köyünün boşaltılmasından haberdarım. Ancak köyün askerler tarafından boşaltıldığı iddiası doğru değildir. Köylüler, PKK/Kongra-Gel örgütü üyelerinin bölgeye gelmesinden sonra kendi güvenlikleri için köyü terk etmişlerdir. Ancak yaşam koşullarıyla ilgili sorunlarının olduğu doğrudur. Ben oradaki aile reislerinin yüzde 60'ı ile görüştüm, 'Boşaltmayla ilgili bir şikayetimiz yoktur' dediler. Köylülere çadır yardımı bulunulduğunu biliyorum. Köylüler istediği her an köylere geri dönebilirler. Yasadışı örgüt, bu insanların koyunlarını, buğdayını zorla almak istediği için köylüler evlerini terk edip çadırlara yerleşmişlerdir. Bu konuda hiçbir zorlama ya da engelleme söz konusu değildir. Bundan sonra köylülerin geri dönmeleri durumunda güvenliklerini sağlamak hususu ise benim işim değildir. Bu güvenlik görevlilerinin işidir."

Köylülerin heyetle yaptığı görüşmedeki anlatımlarına da yer verilen rapora göre, X.A. adlı köylü heyet üyelerine köylülerin zorla boşaltıldığını belirterek, "Bundan yaklaşık 4-5 hafta önce Beytüşşebap Jandarma Komutanlığı'na bağlı askerler köyümüze gelerek, yasadışı örgüt elemanlarının köyümüze geldiklerini ve bizim kendilerine yardım ettiğimizi söyleyerek köyü terk etmemizi istediler. Köyden ayrılmamız durumunda köyü zorla boşaltacaklarına dair bizi tehdit ettiler. Geçtiğimiz yıllarda da köyümüzü zorla boşaltmışlardı ve biz de köyümüzü terk etmek zorunda kalmıştık. Son olarak 4 yıl önce köyümüze tekrar geri döndük. Gündüz saatlerinde tarlalarımızı sulamak için köye gitmemize izin veriliyorsa da saat 18.00'den sonra köyde bulunmamız durumunda, köyümüzü havan toplarıyla bombalayacakları tehdidinde bulundular.

Arada sırada jandarma görevlileri buraya gelip bizlerin çadırlarda olup olmadığımızı da denetliyorlar” dedi.

Raporda FA.’nın da şu ifadelerine yer verildi:

“Yaklaşık 3-4 hafta önce köyümüze gelen askerler, köyü boşaltmamız için bizi tehdit ettiler. O tarihten bu yana naylon ve bez çadırlarda yaşam mücadelesi veriyoruz. Daha önceden de askerler köyümüz üzerinde ciddi baskılar uyguladılar. Eşim bedensel olarak sakat, bundan önce dört defa yasadışı örgüt üyelerine yardım yataklıkta bulunduğu gerekçesiyle gözaltına alındı, işkencelere maruz kaldı, haksız bir şekilde 2 yıl cezaevinde kaldı. Kayınpederim, gördüğü işkenceler sonucu yaşamını yitirdi. Kayınbiraderim, gördüğü işkenceler sonucu sakat kaldı. Şimdi de köyümüzü elimizden aldılar. Burada insanlığa aykırı koşullarda açlık ve susuzlukla karşı karşıyayız. Bir an önce köyümüze geri dönmek istiyoruz.”

İlçaklılar 25 Ağustos günü yapılan girişimlerin ardından köylerine dönebildiler. Beytüşşebap Kaymakamı Cihan Demirhan ve İlçe Jandarma Komutanı’nın köylülerin dönebileceklerine ilişkin açıklamalarının ardından askerlerin getirdiği araçlara eşyalarını yükleyerek köylerine geri döndüler.

Diğer Baskı ve Olaylar

Baskılar nedeniyle 1993 yılında ayrıldıkları Şırnak’ın İdil ilçesine bağlı Mağara (Kivex) köyüne geri dönmek üzere başvuran Yezidilere kaymakamlık tarafından verilen yanıtta geri dönmeleri için herhangi bir sorunun olmadığı öne sürüldü. Edinilen bilgiye göre süreç şöyle gelişti:

Yaşadıkları baskılar nedeniyle Yezidiler 1993 yılında köylerini boşaltarak yurtdışına yerleştiler. Daha sonra köye korucular el koydu. İHD Genel Başkan Yardımcısı Avukat Eren Keskin, 26 Aralık 2003 tarihinde İçişleri Bakanlığı’na başvurarak, Mağara köylülerinin zararlarının tazmin edilmesini ve köye dönüşlerinin sağlanmasını istedi. İçişleri Bakanlığı’ndan yanıt gelmemesi üzerine 19 Mart günü İdil Asliye Ceza Mahkemesi’nde dava açan Keskin, yurtdışında da çeşitli girişimlerde bulundu.

Bunun üzerine Nisan ayı sonlarında İdil Kaymakamlığı tarafından gönderilen yanıtta, şöyle denildi:

“Adı geçen köyde yaşayan Yezidilerin büyük bir çoğunluğunun 1985 yılında kendi özgür iradeleriyle köylerini terk ederek Avrupa’ya göç ettikleri, 1990’lı yılların başında köyde kalan son 5-6 ihtiyar vatandaşımızın artan ‘terör’ olayları nedeniyle Avrupa’daki yakınlarının yanına gitmelerinden dolayı köyün tamamen boşaldığı, son ailelerin köylerini terk

ederken evlerinin kapı ve pencere gibi aksamalarını civar köy sakinlerine sattıkları ve Mağara köyünü harabe bir biçimde bırakıp gittikleri, 1994 yılında yoğunlaşan terör olayları nedeniyle Şırnak Valiliği’nce şu anda köyde ikamet eden Bozkır köyü geçici köy korucularının buraya yerleştirildikleri dönemin tanıklarının beyanlarından anlaşılmıştır”

Köylerini terkederek köylüler ile köy korucuları arasındaki ilişkilerin sürdüğü öne sürülen kaymakamlık yazısında, köye dönüşün önünde herhangi bir engel olmadığı iddia edilerek, “İdil sınırları içinde bazı köylerde ve ilçe merkezinde Süryani vatandaşlarımız huzur ve güven içinde yaşamaktadır. ‘Terör’ olayları nedeniyle ilçemize bağlı 8 köy boşalmıştır. Son bir yılda Şırnak Valiliği’nin onayı ile 8 köyün tamamı için köye dönüş izni verilmiş, vatandaşlarımızın köye dönüşleri önünde hiçbir engel kalmamıştır” denildi.

Ancak Eren Keskin yaptığı açıklamada, kendisinin bile köye gitmek istediğinde sorunla karşılaştığını belirterek, “Ben köylülerin avukatı olarak köye gidip görmek istedim. Ancak bana güvenlik sorunu olduğu, korucuların sorun çıkarabileceği, bu nedenle gitmememin daha iyi olacağı söylendi. Yani avukat olarak eğer ben köye giremedimse, köylüler nasıl dönecek bunu bir açıklasınlar” dedi.

Yezidiler, evlerine el koyan korucular hakkında dava açtılar. Zararlarının tazmin edilmesi istemiyle İçişleri Bakanlığı’na yaptıkları başvurulara yanıt verilmeyen köylüler Halef Koyun, Sili Kuş, Halef Kara, İsmail Dağ, Mikebir Genç, Bahram Özdemir, Hasan Tuncel, Üzeyir Taş, Tercüman Carcus Kara’nın avukatı Eren Keskin tarafından İdil Asliye Hukuk Mahkemesi’ne verilen dava dilekçesinde şöyle denildi:

“Davalılar, köydeki tarlalarda tarım faaliyetlerinde bulunarak, yıllardır haksız kazanç sağladıkları gibi, davacıların konutlarını da işgal ederek, bu konutlarda ikamet etmektedirler. Mülkiyet hakkı, malikin rızası olmaksızın ancak yasalarla ve kamu yararına sınırlandırılabilir. Oysa malik davacılar, kendi mülkiyet hakları altındaki bu taşınmaz hakkında, davalıların haksız işgali nedeniyle, hiçbir tasarrufta bulunamamaktadırlar. Bu nedenle, davalıların sözkonusu taşınmaza el atmalarının önlenmesini talep etmekteyiz.”

Davada, Zeki Aktürk Yusuf Altun, Hüsnü Altun, Lokman Yıldırım, Asya Yıldırım, A. Selam Yıldırı, Hüseyin Yıldırı, Ahmet Aslan, Reşit Aslan, Beşir Aslan, M.Emin Demir, Arafat Demir, A. Rahman Doğan, Osman Doğan, M.Sait Doğan, Halef Kaya, Süleyman Kaya, Hasan Kurtok, M. Beşir Kurtok, Ahmet Taş ve Seymus Taş adlı korucuların evleri boşaltması istendi.

15 Temmuz günü İdil Sulh Ceza Mahkemesi'nde başlayan davada, köylülerin avukatı Eren Keskin, müvekkillerinin haklarının İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme sonucunda hazırlanan raporda da belirlendiğine dikkat çekti.

Avukat Eren Keskin, yaptığı açıklamada, duruşma öncesinde İdil'e girdiklerinde polisler tarafından durdurularak kimliklerinin kontrol edildiğini ve uzun süre bekletildiklerini söyledi. Duruşmanın ardından Mağara (Kivex) köyüne girişlerinin de engellendiğini kaydeden Keskin, şunları anlattı:

“Köye doğru giderken önümüzdeki sivil araçtan askerler inerek bizi durdurdu. Askerler sanki eşkiya durdurmuş gibi silahlarını bize çevirerek siper almıştı. Yanımıza gelen üsteğmen rütbeli bir asker, gitmek istediğimiz köye bu şekilde kameralarla fotoğraf makineleriyle giremeyeceğimizi, ayrıca köye gitsek bile kimseyle konuşmamamız ve diyalog kurmamamız gerektiğini söyledi. Nedenini sordüğümüzda ise bunun Valiliğin emri olduğunu belirtti.”

Ev ve arazilerini korucuların baskısı nedeniyle 1993 yılında boşaltan Yezidiler, 15 Ekim günü köylerine geri dönebildiler.

Şırnak'ın İdil ilçesine bağlı Sarıköy'e yerleştirilen korucuların Süryanilerin köylerine dönme isteklerine karşın köyü boşaltmadıkları bildirildi. Şırnak Valisi Osman Güneş de Ağustos ayı sonlarında yaptığı açıklamada, çeşitli Avrupa ülkelerine göç eden Süryanilerin köylerine dönme isteklerini kendilerine ilettiklerini belirterek, Bakanlıktan gelen emirle jandarmaya köyün boşaltılması için talimat verdiğini kaydetti. Osman Güneş, şunları söyledi:

“Ben bu koruculara daha önce İdil ve Karalar beldesi yakınlarında iki ayrı yerde yer verdim. Kendilerine ayrıca ev yapmaları için malzeme vereceğimi söyledim. Hatta altında ahır bulunan ev projelerini bile kendim hazırlattım. Bunu kabul etmeyince, Cizre ilçesinde yapımı tamamlanan konutlardan vereceğimi söyledim. Oraya da gitmek istemediler. Bunlar, zamanın idarecileri tarafından buraya hukuksuzca yerleştirilmişler. Bakanlıktan gelen emirle, jandarmaya köyün boşaltılması için talimat verdim. Kanunlar çerçevesinde çıkmalarını istiyoruz. Kanunsuzca iş yaptıkları takdirde, gerekirse onların koruculuk görevlerine son vereceğim.”

Korucubaşı Mehmet Ali Bulut ise yaptığı açıklamada, Yayalar köyünde koruculuk yaparken zamanın Şırnak Valisi ve İdil Kaymakamı tarafından bu köyde koruculuk yapmaları için kendilerine sözlü emir verildiğini belirterek, önce 22 korucunun geldiğini daha sonra da 6 korucu için kadro verildiğini söyledi. Cizre'de 300 milyon lira maaşla yaşayamayacakları

için köyü boşaltmak istemediklerini savunan Bulut, “Bu köyde 240 kişi yaşıyor, burayı boşaltırsak gidecek yerimiz yok. Bize ev yapılsın, biz de köyü boşaltırız. Bizim kimsenin toprağında gözümüz yok. Biz kimseyi tehdit etmiyoruz” dedi.

Valiliğin tüm uyarılarına karşın korucu ailelerinin köyü boşaltmaması üzerine 11 Eylül gecesi jandarmalar korucuların silahlarına el koydu. Daha sonra korucubaşı Mehmet Ali Bulut'un da aralarında bulunduğu 10 kişiyi Haberli Jandarma Karakolu'na götürülen jandarmalar tarafından köydeki evleri tahliye edilen aileler de İdil ve Midyat ilçeleri ile daha önce yaşadıkları Yayalar köyüne yerleştiler. 24 Eylül günü de Şırnak Valisi, İdil Kaymakamı ve Dremrel Patriği'nin katıldığı bir törenle Sarıköy Süryanilere teslim edildi.

Nisan ayında köylerine dönmek üzere Tunceli'nin Ovacık ilçesi Kaymakamlığı'ndan yardım isteyen 100 kadar köylüye olumsuz yanıt verildiği haberleri de gazetelere yansıdı. Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan habere göre köylüler, 10 Nisan günü topladıkları 320 dilekçe ile Ovacık Kaymakamlığı'na başvurular. Haberde, 1994 yılında köylerinin boşaltılması nedeniyle doğan mağduriyetlerinin giderilmesini isteyen köylülere kaymakamın “Zarar ve ziyanın neden ve nasıl yapıldığını biliyoruz. Ev sahibi olmanızı biz de isteriz. Ancak devletin imkanı yok” yanıtını verdiği anlatıldı.

1993 yılında “korucu olmaları” yönündeki baskılar nedeniyle köylerini boşaltan Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı Uluköy köylüleri, 13 Nisan günü geri dönmek için Kaymakamlığa başvurdu. Ali Aslan, M. Emin Aslan, Mehmet Aslan, Nuri Aslan, Sabiha Aslan, Halef Aslan, Şükrü Yalçınkaya ve Mahmut Yalçınkaya adlı köylülerin, başvurularının kaymakamlıkta onaylanmasına karşın askerler tarafından engellendiği bildirildi. Köylülerden Ali Aslan, 16 Nisan günü gittikleri köy yakınlarındaki karakol komutanının kendilerine Kızıltepe Jandarma Bölük Komutanlığı'ndan izin almaları gerektiğini söylediğini kaydetti. 19 Nisan günü de Komutanlığa gittiklerini belirten Aslan, şöyle konuştu:

“Yüzbaşı Kemal Tekin ile görüştük ve köye dönüş için kaymakamlıktan izin aldığımızı söyledik. Tekin bize, ‘eğer korucu olmayı kabul ederseniz, dönüşünüze izin veririz. Aksi takdirde dönemezsiniz’ dedi. Ona, ‘biz 11 yıl önce korucu olmamak için köyümüzden ayrıldık, eğer korucu olsaydık zaten köyümüzü terk etmezdik’ diye yanıt verdik. Bunun üzerine Tekin bize, ‘köy orada, isterseniz gidin. Ancak benden güven, samimiyet ve güvenlik beklemeysin. Eğer dönerseniz olacaktardan da siz sorumlu olursunuz’ şeklinde tehdit etti.”

Hakkari'nin Şemdinli ilçesi kaymakamı Yasin Öztürk, 21 Nisan günü köy muhtarları ile düzenlediği toplantıda, Şemdinli İlçe Jandarma Tabur Komutanı İrfan Kaya'nın köylerine geri dönenlerin "korucu olmaları" gerektiğini söylediği bildirildi. Toplantı ile ilgili bilgi veren Altınsu Köyü muhtarı Hayrullah Ferik, şunları anlattı:

"Toplantıda herkes sorunlarla ilgili görüşünü dile getirdi. Bizim köyümüz de civar köylerden büyük göç alan bir köy. Ben de söz alarak, 'Herkes kendi köyüne dönsün, insanlar göç ettikleri yerlerde mağdur durumdadır. Eğer dönmezlerse Irak'a gidecekler' dedim. Sözlerine sinirlenen Tabur Komutanı İrfan Kaya, 'Irak'a geçmek de ne oluyor. Kimse bir yere gidemez. Giden olursa vatandaşlıktan çıkarılırlar. O zaman ne halleri varsa görsünler. Geri dönüş konusunda da öyle her isteyen köyüne gidemez. Geri dönüş devletin denetimi altında olacaktır. Eğer dönen olursa korucu olmaları gerekiyor. Koruculuğu kabul etmeyenlerin geri dönmeleri mümkün değildir, buna izin vermeyiz' dedi."

Ağrı Valiliği tarafından 14 Mayıs günü yayınlanan bir genelge ile Büyük ve Küçük Ağrı Dağı eteklerinde bulunan Mihtepe, Küçük Ağrı, Biçare, Resul, Abdıyurdu, Kazer, Sakaniler, Gedikyurt, Beyro, Sulekose bölgelerinin "2. derecede askeri bölge" ilan edilerek, 20 Mayıs gününe kadar boşaltılması istendi. Genelgede yaylaları boşaltmayan kişiler ve yaşadıkları köylerin muhtarları hakkında "yasak bölgeyi ihlal etmek ve hükümet emirlerine karşı gelmek" gerekçesiyle işlem yapılacağı belirtildi.

Sulekose ve Beyro'da oturan köylüler ise genelgeye karşı söz konusu bölgenin kendi tapulu arazileri olduğuna ilişkin topladıkları imzaları Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na gönderdiler.

28 Mayıs günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, İçişleri Bakanlığı kararıyla yapılan incelemede bölgenin 1930-1976 yılları arasında "yasak bölge" olarak ilan edildiği, ancak bu tarihten sonra yerleşime açılan bölgenin 30 haneli bir köy olduğu, tüm arazilerin tapusunun bulunduğu belirlendiği anlatıldı. Bunun üzerine boşaltılması istenen diğer yerlerin de yerleşim birimleri olup olmadığı araştırılması için "askeri bölge ilan emri" ve "boşaltma kararı", Valilik tarafından geçici olarak durduruldu.

Özgür Politika gazetesinin internet sayfasında 1 Eylül günü yeralan bir haberde Tunceli'nin Sin köyü ve Geyiksu köyüne bağlı Dikenli tarla (Vengül) mezarının askerler tarafından boşaltılmak istendiği iddia edildi. Haberde askerler tarafından köylülere bir hafta süre verildiği, köylülerin ise boşaltmayı reddettikleri öne sürüldü.

Siirt Valiliği ve ilçe kaymakamlıkları tarafından hazırlanan ve bazı köylere dönüşlere izin verilmediğine bir yazı Ekim ayı ortalarında basın yayın organlarına yansıdı. Söz konusu yazıda Siirt'in Eruh, Pervari, Şirvan, Kurtalan ilçelerine bağlı 101 köye geri dönülebileceği ancak 29 köyün dönüş için uygun olmadığı belirtildi.

1997 yılında Van'ın Gürpınar ilçesine bağlı Oğuldami köyü Taşnacak mezarını boşalttıktan sonra "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi" çerçevesinde kendi olanaklarıyla köylerine dönenler, yeniden koruculuk baskısıyla karşılaştıklarını açıkladılar. İHD Van Şubesi'ne başvuran köylüler, 29 Kasım günü askerler tarafından koruculuğu kabul etmemeleri durumunda köyün yeniden boşaltılacağı şeklinde tehdit edildiklerini bildirdi.

AIHM Kararları

Lice Davası

AIHM, "Ayder ve Diğerleri" davasını 8 Ocak günü karara bağladı. Lice'nin yakılıp yıkıldığı olaylardan sonra AIHM'ye başvuran Ahmet Ayder, Yusuf Lalealp, Nadir Doman, Şevket Biçer ve Zeydin Ekmekçi davasında Mahkeme, AIHS'nin ihlali ile etkin soruşturma yapılmadığı gerekçesiyle Türk tarafının başvuruculara maddi ve manevi tazminatla birlikte yargılama gideri olarak 225 bin Euro ödemesini kararlaştırdı.

Davanın gelişimi şöyle:

Diyarbakır'ın Lice ilçesinde bazı evlerin 22-23 Ekim 1993 tarihinde yakılması ve halkın göç ettirilmesi nedeniyle Ahmet Ayder, Yusuf Lalealp, Nadir Doman, Şevket Biçer ve Zeydin Ekmekçi, 20 Nisan 1994 tarihinde AIHM'e başvurdular. Başvuruda, güvenlik güçlerinin planlı bir şekilde Lice'yi yakıp yıktığı, evlerin yakıldığı, mağdurların üstlerindeki giysilerin dışında hiçbir şeyinin bırakılmadığı belirtildi. Başvurucular, tüm geçim kaynaklarını kaybettiklerini ve bu konuda yaptıkları hukuki girişimlerin de sonuçsuz kaldığını ifade ettiler.

Türk tarafı ise savunmasında, güvenlik güçlerinin ilçeyi PKK'nın saldırılarına karşı savunduğunu öne sürdü.

AIHS'nin "işkence ve gayri insanı muamele yasağı"nın ihlal edildiği belirtilen AIHM kararında, "güvenlik güçlerinin, başvuru ile ailelerinin PKK'ya destek veren ya da eylemlerine katıldıkları gerekçesiyle bir cezalandırma girişimi olarak değerlendirilmesi durumunda bile" bu kötü muamelenin adil olduğunun düşünülmemeyeceğine" dikkati çekildi. AIHM, başvuru ile ev ve işyerlerinin yakıp yıkılmasıyla AIHS'in "mülkiyet hakkı"na ilişkin 8. maddesi ile Lice'den ayrılmak

zorunda bırakılmalarının da “özel yaşamı, aile yaşamı ve aidiyetlerinden yararlanma haklarına yönelik ihlal” olarak değerlendirildi.

AİHM'deki davanın bilinmesine karşın, devletin hiçbir soruşturma açmadığı vurgulanan kararda, Lice Cumhuriyet Savcısı'nın başlattığı soruşturmanın da İl İdare Kurulu'na geldiği, ancak bu kurulun bağımsız olamayacağı belirtildi. Soruşturmada başvurulardan sadece Zeydin Ekmekçi'nin ifadesine başvurulduğu belirtilen AİHM kararında, güvenlik görevlileri hakkında dava açılmamasıyla AİHS'in “etkili hukuki yollara başvurma hakkını” düzenleyen 13. maddesinin ihlal edildiği vurgulandı.

AİHM, AİHS'nin 41. maddesi uyarınca başvurulardan Ahmet Ayder'e 40.644, Yusuf Lalealp'e 34.739, Nadir Doman'a 34.739, Şevket Biçer'e 40.739 ve Zeydin Ekmekçi'ye 34.644 Euro maddi ve manevi tazminat ödenmesini kararlaştırdı. Mahkeme ayrıca yargılama giderleri için Türkiye'nin 40 bin Euro ödemesine hükmetti.

Abdürrezzak İpek

AİHM, 17 Şubat günü Diyarbakır'ın Lice ilçesi Türel köyü Çaylarbaşı (Dahlazeri) mezrasında yaşayan Abdürrezzak İpek'in yaptığı “yaşam hakkı” ihlali başvurusunu karara bağladı. AİHM kararında, AİHS'nin 1, 2, 3, 5 ve 13. maddelerinin ihlal edildiği gerekçesiyle Türkiye'nin 70 bin Euro tazminat ödemesine karar verildi.

Olayın gelişimi şöyle:

18 Mayıs 1994 tarihinde askerler köye baskın düzenledi. Panzer ve tanklar ise köy dışında kaldı. Köylüleri okulun önünde toplayan askerler, bazı

evleri ateşe verdi. Askerler köyden ayrılırken Servet İpek, İkrâm İpek, Seyithan Yolar, Abdülkerim Yolar, Nuri Yolar ve Sait Yolar'ı gözaltına aldı. Öğleden sonra yeniden köye gelen askerler, gözaltına alınanların “Lice'ye götürüldüğünü yakında bırakılacakları” yanıtını verdiler. Askerler, söndürülmeye çalışılan evler ile daha önce yakmadıkları evleri de ateşe verip akşam saatlerinde köyden ayrıldılar.

Lice Jandarma Komutanlığı'nda aynı yerde tutulan altı kişi iki gün sonra ayrı ayrı yere konuldu. Dört gün sonra Abdülkerim Yolar, Nuri Yolar ve Sait Yolar serbest bırakıldı, daha sonra da Seyithan Yolar serbest bırakıldı. Serbest kalan dört kişi kendilerine işkence yapıldığını açıkladılar. Ancak İkrâm İpek ve Servet İpek'i gözaltında geçirdikleri iki günden sonra gören olmadı. Baba Abdurrezzak İpek, daha sonra İHD Diyarbakır Şubesi Hukuk Komisyonu'na başvurdu. Avukatlar tarafından yapılan başvuru 14 Mayıs 2002 tarihinde AİHM tarafından kabul edilebilir bulundu.

Abdullah Altun

Abdullah Altun'un Diyarbakır'ın Akdoruk köyündeki evinin 1994 yılında yakılması ve mallarının tahrip edilmesi nedeniyle AİHM'de açtığı dava, Haziran ayı başında sonuçlandı. AİHM, Türk hükümetinin Altun'a 51 bin 500 Euro tazminat ödemesini kararlaştırdı.

AİHM, Abdullah Doğan ve 14 yakınının Tunceli'nin Hozat ilçesine bağlı Boydağ köyündeki evlerinden uzaklaştırılması ile ilgili Türkiye aleyhindeki şikayetini 29 Haziran günü karara bağladı. 2002 yılında yapılan şikayeti değerlendiren AİHM, AİHS'nin 8. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna (özel hayata saygı hakkı), 1 No'lu protokolün 1.

Şevket Biçer (38): O gün bağdaydım. Saat 9.00'du. Lice'ye dönerken yolda kaşan koşan biri bana “Lice'ye girme, Lice yakıldı” diye bağıyordu. Bağa döndüm. O sırada 6 helikopter Lice üzerindeydi. 2 tanesi Lice'nin etrafını tarıyordu, 2 tanesi de Lice'ye dalış yapıyordu. Her dalışından sonra duman yükseliyordu. Başevine sığındım. O sıralarda bağlarda çalışan yaklaşık 50 kişi bu evde kaldık. Ertesi gün arkadaşımın Lice'ye gitmek istedik. Yol kenarındaki panzer üzerimize ateş açınca geri döndük. 2 gün daha bu evde kaldık. Arada bir kaldığımız yer Lice'yi üstün gördüğü için yanan ilçeyi izliyorduk. Diğer bağevleri de boşalmıştı. 3. gün Lice'ye gizlice girdim. Qale mahallesindeki evime giderken yolda yanan evler, ölen hayvanlar vardı. Bizim evde kimse yoktu. Ağabeyimin evine giderken ağlayan babamı gördüm. Bana “Her tarafı yaktılar” dedi. Eşim ve 6 çocuğum helikopterlerin taramasından zarar gören ağabeyimin evine sığınmıştı. O gün bir minibüs kiralarak ailece Diyarbakır taşındık.

Yusuf Lalealp (70): Cuma'ydı. Çarşıda atımı sattığım bir kişiden paramı almaya gitmiştim. Silah sesleri geldi. Herkes koşuyordu. “Herkes çarşığı boşaltsın. Askerler Lice'yi sardı” şeklinde bağıyordu. Ben de eve doğru koşmaya başladım. Her taraftan ateş ediliyordu. Şahr Mahallesi'ndeki evime ancak bir saatte varabildim. Panzerlerle her yeri sarmıştı, rastgele ateş açıyordu. Prefabrik olan evimiz yandığı için ailemle birlikte evimizin yanındaki ahıra geçtik. Dışarı çıktığımızda askerler ölümlü tehdit ediyordu. Akşama doğru muhtarın evine geçtik. Muhtarın evi de yakılınca oradaki ahıra girdik. 3 gün buradan çıkmadık. Ekmeğimiz yoktu, aç kaldık. 3 gün sonra dışarı çıktık. Çarşı merkezine geldiğimizde o dönemin Valisi de oradaydı. Orada toplananlara “Kim köyünüzü yaktı, töröristler mi?” şeklinde soruyordu. Biz de “Askerler yaktı” dedik. Cevabı aynen şu oldu:

“Devlettir hem yakar, hem yapar.” Ailemi 5 çocuğumu 4. gün Diyarbakır'a yolladım. O mahallede yalnızca ben ve muhtar kaldık. Ailem benim de gelmemi istedi; ama ben atımı çok sevdiğim için onu yalnız bırakmadım.

Zeydin Ekmekçi (41): Bir gün önce eşimle Diyarbakır'a hasta ziyaretine gitmiştik. Olayı telefonda teyzemden öğrendim. Telefonda bile silah sesleri geliyordu. Evimiz her şeyimiz yanmıştı.

maddesinin ihlal edilmiş olduğuna (mülkiyet hakkı), 13. maddenin ihlal edilmiş olduğuna (etkili başvuru hakkı) karar verdi. Ancak AIHM'den yapılan açıklamada "şikayetçilere maddi tazminat ödenmesi konusunda karar aşamasına gelinmediği" belirtildi.

Sığınma Hakkı ve Mültecilerin Durumu

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Haziran ayında yayınlanan "Uluslararası İnsan Kaçakçılığı Raporu"nda, Türkiye yaptırım uygulanacak ülkeler sınıfından çıkarılarak, "izleme listesindeki" ikinci kategori ülkeler arasına alındı. ABD Dışişleri Bakanlığı raporunda, Türk hükümetinin, insan kaçakçılığını ortadan kaldırmak için gereken asgari standartlara tam olarak uymadığı, ancak bu yönde önemli çaba gösterdiği belirtildi. Türkiye'de özellikle 2004 başında insan kaçakçılığını önlemek için alınan yasal önlemlere dikkat çekilen raporda, bu yönde eğitime yönelik programların bulunmaması ise eleştirildi.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Türkiye Temsilcisi Gesche Karrenbrock, Haziran ayında yaptığı açıklamada, Türkiye'ye sığınan insanlara kalıcı bir çözüm sunulmadığını söyledi. Karrenbrock, "Tarihte büyük göçlere şahitlik etmiş Türkiye, kendine sığınan insanlara kalıcı bir çözüm sunamıyor. Mülteciler burayı daha çok geçici sığınma yeri olarak görüyor. Türkiye, mültecilerin kendini kabul edilme hissine edinmesine yardımcı olabilecek bir ülkedir" dedi.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 18 Şubat günü TBMM İnsan Hakları Komisyonu'na verdiği brifingde, Türkiye'nin yasadışı göç konusunda transit ülke haline geldiğini söyledi. Aksu'nun verdiği bilgiye göre, 1997 yılında 28.439, 1998'de 29.496, 1999 yılında 47.529, 2000 yılında 94.510, 2001'de 92.000, 2002'de 82.252, 2003 yılında 56.219 olmak üzere son yedi yılda 461.483 mültecinin yakalandığını bildirdi. Aksu, yakalanan göçmen kaçakçısı sayısının da 4.197 olduğunu kaydetti.

30 Eylül günü Türkiye ve Avrupa Konseyi'nin işbirliğinde düzenlenen, "Geçiş Ülkelerindeki Göçmenler: Yönetim ve Korumada Sorumluluğun Paylaşımı" konulu 5. Bölgesel Konferans, İstanbul'da başladı. Toplantının açılışında konuşan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, "Türkiye'nin gayreti ve girişimleri sonucu, 2000 ve 2003 yıllarında uluslararası yasadışı göç güzergâhı, Türkiye dışında başka ülkelere doğru kayma eğilimine girmiştir" dedi. Türkiye'nin 2002 yılında TCY'ye "göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları" tanımlarını ekleyerek, bu suçlara 2 yıldan 20 yıla kadar cezai yaptırımlar öngördüğünü söyledi. Türkiye'nin yasadışı güçle mücadele konusunda attığı adımların AB'ye de katkı sunacağını savunan Aksu, şunları söyledi

"Ülkemizin gösterdiği bu gibi gayret ve girişimler sonucunda, 2000 ve 2003 yılları arasında 493 bin 169 yasadışı göçmenin Türkiye üzerinden geçişi engellenmiş, 32 farklı ülkeden 4 bin 904 insan kaçakçısı yakalanmıştır. Geliştirilen sınır kontrolleri, ülkelerimizi geçilmez kaleler haline getirmek için değildir. Zengini fakirden ayıran bir demir perde olmamalı, etkin bir vize rejimiyle desteklenmeli. Yönetilebilir göçme imkânı tanınmalıdır"

Yaklaşık 30 ülkenin katılımıyla düzenlenen Konferans'ın sonuç bildirgesinde de şunlara dikkat çekildi:

* Transit ülkelerdeki göçmenlerin durumu, uluslararası toplum için bir sorun teşkil etmektedir. Göçmenlerin karşılaştığı güçlükler insani onurlarını etkilemekte ve haklarından mahrum etmektedir. Buna tepki göstermemek sosyal uyumu riske atacaktır.

* Kaynak, transit ve hedef ülkelerin düzensiz göçü önlemek için, önlemler almaları aciliyet arz etmektedir. Bu önlemler, transit göç olgusunu azaltmak ve önlemek içindir. AK üyesi ülkelerin göçün düzenli idaresi yüzünden benimsediği strateji ikili ve çok taraflı işbirliği için uygun bir çerçevedir.

* Siyasi, ekonomik ve alanlarda entegre bir yaklaşım, transit göçün verimli bir şekilde idare edilmesi için gereklidir. Bu anlamada işbirliği karşılıklı saygı ve dayanışmadan kaynaklanarak, her ülkenin sorumluluğunu aktif bir şekilde yerine getirmesine bağlıdır. AK diyologu ve işbirliği olanakları aranması teşvik etmelidir.

* Bu erişimi sağlamak için AK üyeleri ve aynı zamanda üye olmayan devletler göç idaresini verimli olması amacıyla bilgi değişim sistemi kurmalıdır. Avrupa göç ajansının bu görevi koordine etmesi rica edilebilir.

* Kadınlar ve çocukların hedef ve transit ülkelerdeki yasal uygulamalar hakkında bilgilendirilmesine özel önem verilmelidir. Bu bilginin kesin ve güvenilir olması önemlidir. Bu bilgi yasadışı göçmenin karşılaşılabileceği riskler hakkında uyarı niteliğindedir.

* AK düzenli ve transit göç ile insan ticareti konularında faaliyetlerini sürdürmeli ve politikalar üretmelidir.

* AK, hukuki kural ve tasfiyelerini gözden geçirmelidir. Bu, düzensiz ve transit göç ile insan ticareti alanlarında verimli çalışmaları değerlendirmek içindir. Bu kuralların ulusal ve uluslararası düzeyde uygulanmasını güvence altına almalıdır.

Ölümle Sonuçlanan Olaylar

2 Ocak günü Balıkesir'in Ayvalık ilçesinden Yunanistan'ın Midilli adasına mülteci taşıyan bir tekne battı. Olayda, teknenin kaptanı öldü, iki mülteci de kayboldu. Daha sonra gözaltına alınan 12 mültecinin İran, Somali ve Moritanya uyruklu olduğu öğrenildi.

23 Şubat gecesi Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde 35 mülteciyi taşıyan bir teknenin battığı kazada yedi mülteci sağ olarak kurtarıldı. Sahil Güvenlik Komutanlığı ekiplerinin 25 Şubat gecesi 11, 26 Şubat günü de 11 kişinin cesedini bulduğu bildirildi. Diğer mültecilerin cesetlerine ise ulaşılamadı.

22 Mayıs günü Van'ın Başkale ilçesi Bilgeç köyü Yiğit dağı yakınlarında iki kişinin cesedi jandarmalar tarafından bulundu. Ölenlerin, yasadışı yollarla İran'dan Türkiye'ye giren iki Afganlı olduğu bildirildi.

Türkiye'ye yasadışı yollardan giren 110 mülteciyi taşıyan bir TIR, 31 Mayıs günü Batman'ın Kozluk ilçesi yakınlarında devrildi. Kazada, kimliği belirlemeyen bir mülteci öldü, 52 mülteci de yaralandı. 57 mültecinin ise jandarmalar gelmeden kaçtığı öğrenildi. Mültecilerin Pakistan ve İran uyruklu olduğu bildirildi.

Yunanistan'ın Midilli adasına gitmek için Balıkesir'in Edremit ilçesine bağlı Altınoluk beldesinden denize

açılan Afgan uyruklu 20 mültecinin, Altınoluk açıklarında suya bırakıldığı bildirildi. Mültecilerden birinin öldüğü, dördünün kaybolduğu, 15'inin de Sahil Güvenlik botları tarafından kurtarıldığı öğrenildi.

10 Ağustos günü Sabah gazetesinde yayımlanan bir haberde kaçak olarak Fransa'ya girmeye çalışan Muharrem Koç'un Temmuz ayında öldüğü bildirildi. Haberde Koç'un kendisini Fransa'ya götürmeyi teklif eden Öcal Eroğlu'nun kullandığı TIR'ın konteynirinde öldüğü, Eroğlu'nun olayın ardından kaçtığı anlatıldı.

10 Kasım günü İzmir'in Seferihisar ilçesine bağlı Doğanbey köyü yakınlarında mültecileri taşıyan bir tekne battı. Seferihisar Kaymakamı Mehmet Gökmerdan, "Dokuz ceset sahile vurdu. Teknedeki biri Türk dört kişi yüzererek sahile çıkmayı başardı. Bu kişilerin sorguları devam ediyor. Teknede 20 kişi olduğu belirtildi. Bu kişilerden birinin Türk, altısının Somali ve 13'ünün de Moritanya uyruklu olduğu öğrenildi" dedi.

Kasım ayında yasadışı yollardan Yunanistan'a gitmek isteyen Irak uyruklu 36 kişiyi taşıyan bir otobüs, Tekirdağ'ın Malkara ilçesine bağlı Inecik köyü yakınlarında şarampole yuvarlandı. Kazada üç mültecinin öldüğü, otobüs şoförü ve 25 Irak vatandaşının da yaralandığı öğrenildi.

Mülteci (Yıldırım Türker-15 Kasım 2004/Radikal)

Onlar, şu dünyada yatacak yeri olmayanlar. Bir yerde soluklanıp, sadece hayatta kalabilmek için yollarda tükeniyorlar. Onlar, mülteci. Onlar, insanın ancak romanlarda, abartılı macera filmlerinde yaşayabileceği ölümcül serüvenlere atılan vatansız kalmışlar. Onlara mülteci demek yaşayakalma mücadelelerini meşrulaştırır korkusuyla kaçaklar diye adlandırılıyorlar çoğunluk.

Geçen hafta Seferihisar yakınında batan tekneden sahile vuran dokuz ceset de 'kaçak'lara aitti sözgelimi. Tekne, Yunanistan'a mülteci taşımak için Menderes'ten hareket etmiş, Doğanbey, yakınlarında alabora olmuştu. Teknede 20 kişi olduğu söyleniyordu. Biri Türk, altısı Somalili, 13'üde Moritanya uyrukluymuş. Aynı gün yine yasadışı yollardan Yunanistan'a ulaşmaya çalışan Irak uyruklu 36 mülteciyi taşıyan otobüs, Tekirdağ'ın Malkara ilçesinde sis ve dikkatsizlik nedeniyle deryeye uçmuş, üç kişi ölmüş, 26 kişi de yaralanmıştı.

Bu hikâyeler hayatımıza en fazla mültecilerin kendileri kadar nüfuz edebiliyor. Gazetelerin iç sayfalarında sıkça rastlayabilirsiniz oysa. Sadece 2002 yılında Avrupa'ya geçmeye çalışan 82 bin 825 yabancı uyruklu insanın yakalandığı düşününce olursak, olayın vahameti biraz olsun anlaşılacaktır. Yakalanamayanlar, yolda telef olanlar bu sayıya dahil değil.

2001 yılında bir mucize sonucu SAT komandoları tarafından kurtarılan Bangladeşli Ajad anlatıyordu; "Gemiye Antalya'da adım bilmediğim bir koydan bindim. 53 Pakistanlı, 20 Hindistanlı ve 5 Bangladeşliydik. 31 Aralık'ta yola çıktığımızda çok büyük fırtına vardı. Ben de ambarların birindeydim. Büyük bir gürültüyle kendimizi suda bulduk. Diğer ambarlarda kilitli olanların birçoğu öldü. Denize düştükten sonra boğulanlar oldu. Suda parçalanmış insanlar ve organlar gördüm. Bir süre dalgalarla boğuştum. Sonra kayalığa sıgındım." Diğer yolcular kurtulamamıştı.

Ertesi yıl, haziran ayında karlar eridiğinde İran sınırındaki Doğan mezrası yakınlarında dokuz çocuk 19 Afgan cesedi bulunmuştu. Onlar da yolun yarısında kucak kucağa donarak ölmüşlerdi.

Mültecinin yolu

1951 tarihli Cenevre Konvansiyonu'na göre mülteci, "Kendi ülkesi dışında bulunan; ırkı, dini, tabiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü sebebiyle zulüm görmekten haklı nedenlerle korku duyan ve ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen, veya zulüm korkusu nedeniyle oraya dönmek istemeyen kişidir."

Uluslararası Göç Örgütü'nün 2000 başında yaptığı araştırmaya göre, herhangi bir anda yeryüzünde kaçak olarak dolaşan insan sayısı 15 milyonla 30 milyon arasında değişiyor. Bu rakamlara bakıldığında 70'li yıllara oranla 90'larda dünyadaki göç

hareketinin dört kat artmış olduğu görülüyor. 2000'li yılların dünyasının, insanın güvenliği konusunda son derece korkutucu bir yola girdiği düşünülecek olursa bu rakamda ciddi bir patlama olduğunu tahmin etmek zor değil.

Türkiye, mülteciler konusunda sürekli gündeme gelen köprü ülke. Dünyayı önümüze koyabilirsek, doğudan batıya, güneyden kuzeye doğru döndüğünü görebiliriz neredeyse. Günden güne artan kitlesel bir nüfus hareketi batıyı ve kuzeyi kaygılandırıyor kuşkusuz. Doğunun batıyla, güneyin kuzeyle arası iyice açıldıkça; uygarlaşan dünyanın yeni düzeni bu uçurumu iyice derinleştirdikçe yollarda soluklanamadan kaçak yaşayan milyonlara milyonlar katılıyor. Dünyanın mültecileri, nüfusu en kalabalık ulus olarak sayımlara yakalanmadan, şu dünyaya eğreti tutunarak kısa süren hayatlarını tamamlamaya çalışıyor. Önemli bir kısmının yolu Türkiye'den geçiyor. Birkaç yıl önce ABD Dışişleri Bakanlığı'nın insan kaçakçılığına ilişkin raporunda kara listeye alınan 23 ülkeden biri olan Türkiye, coğrafi koşullarının denetime elvermemesi, doğusunda sorunlu ülkeler olması nedeniyle her yıl on binlerce mülteciye istemeden ev sahipliği yapıyor. Onları görmezden gelerek, kırılıp tükenmelerine göz yumarak.

Kanada ve tüm Avrupa ülkelerinin aksine, Türkiye, Cenevre Konvansiyonu'nu coğrafi sınır ile uygulamakta ve sadece Avrupa'dan gelen mültecileri kabul etmekte. İnsan tacirlerine hayat boyu edinebildikleri bütün parayı vererek bu topraklara adım atmayı başarmış mültecilerin, mülteci statüsü edinebilmek için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne başvurmaları gerekiyor. Üçüncü bir ülkeye yerleştirilebilmeleri için bu statüyü almaları şart. Çoğu İranlı, Iraklı, Somalili, Eritreli, Etiyopyalı, Afgan, Sri Lankalı, Kongolu, Filistinli olan mültecilerin büyük bir bölümü eğitimsiz olduğu için yapmaları gerekeni bilemiyorlar. BMMYK'nın işleyişi hakkında bilgi sahibi değil. Katliamlardan, her türlü kıyım ve zulümden canlarını zor kurtarmış, fiziksel ve duygusal travma içindeki bu insanlar, dil ve kültür engellerinin önünde donup kalıyor. Kendilerinden anlatmaları beklenen hayat hikâyelerini uygarlığın soğukkanlı ve yargılayıcı gözleri önünde ikna edici bir dile dökmeyi beceremiyorlar çoğunluk. Yoksul olduğunu, çocuklarının aç kaldığını anlatıyor; köyünün saldırıya uğradığını, bütün ailesinin katledildiğini anlatmıyor sözgelimi. Somalili kadın, kadın bir tercüman olmadığı için tecavüze uğradığını anlatamıyor. Zaten mültecilerin çoğu, kendi yerel dilleri dışında bir dil konuşmadıkları için çoğunun tercüman hizmetinden yararlanma şansı yok. Mültecileri seçmekle görevli uygarlık memurlarının da fazla vakti yok oysa. Çoğuna mülteci statüsü vermeyi reddediyorlar. Kalanı da uzun bir 'bekleme'ye alyorlar. 6 ay sonrasına randevu veriliyor, bazen yıllarca sürüyor.

Neden boğuluyorlar?

Bu arada Türkiye, ülkeye zaten yasadışı giriş yapmış olan bu insanları tanımazdan geliyor. Kimliği bile olmayan bu insanların bu topraklarda sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi, çocuklarını okutabilmesi, iş bulabilmesi mümkün değil. Onlara yasal temsil hizmeti sağlanmıyor. Erkeklerin herhangi bir işe kapak atabilmeleri mümkün değil. Kadınların temizlik işleri bulunduğu oluyor. Çoğu siyah olan bu insanlar, genellikle Aksaray ve Tarlaş'ındaki yarı metruk binalarda barınıyor. 15-20 kişi bir odada yatıyor. O berhanelerde bile ev sahipleri tarafından itilip kakılıyorlar. Sokağa adım attıklarında kadınlara fahişe, erkeklereyse uyuşturucu satıcısı gözüyle bakılıyor. Savaştan, açıktan, katliamdan kaçmış, hayatta adından başka hiçbir şeyi olmayan bu insanlar ayrımcılığın her türüyle boğuşmak zorunda kalıyor. Çoğu, insan tacirlerine binlerce dolar verip Libya'dan, Somali'den bindikleri gemilerin ambarlarında İtalya'ya gitmekte olduklarını zannederken kendilerini İstanbul'da bulmuş. Buradan da onları mayın tarlaları, su alan tekneler bekliyor.

İranlılar, onları ölüm bekliyor olsa da, yakalandıkları an otobüslere bindirilip memleketlerine yollanıyor. Oysa Cenevre Konvansiyonu'nda açıkça belirtilmiş:

"Hiçbir taraf devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir."

İşte geçen gün cesetleri Seferihisar'da karaya vuran mülteciler böylesi koşullardan kendilerini kabul edecek, onlara yaşama hakkı tanıyacak bir dünyaya kaçma çabası içindeydi. Onlar ciro su yılda milyarlarca doları bulan insan kaçakçılığı sektörüne teslim olmuş kurbanlardı.

Şimdi, Mültecilere Destek Projesi (MDP) adı altında bir grup, yerel sivil toplum kuruluşlarının da katkısıyla yasal, tıbbi, psikolojik ve eğitimsel bir ağlaşma sağlayarak mültecilerin durumu konusunda bir bilinç oluşturmayı hedeflemekte. Onlara, BMMYK'ya başvurularında yasal destek sağlamak; yaşam koşullarının ıslahı için çalışmak, uluslararası sözleşmelerin uygulanması konusunda denetimci olmak, mültecilere temel yaşamsal kaynaklar yaratmak için yola çıktılar. Dünya, nüfusu en kalabalık ulus olan mültecileri silkeleyip atamasın diye. İnsan, kendi ülkesinin sınırı dışına sürüldüğünde ölüye sayılmasın diye.

YAŞAM HAKKI

Türkiye’de yıllardır önemli bir sorun olarak varlığını sürdüren yaşam hakkı ihlalleri 2004 yılında da sürdü. TIHV’nin belirlemelerine göre, 2004 yılında yargısız infaz, dur ihtarına uymayanlara ateş açma, güvenlik görevlilerinin rasgele ateş açması gibi olaylarda, cezaevlerinde, yasadışı örgüt saldırılarında, faili meçhul cinayetler sonucunda, sivil çatışmalarda, mayın-bomba patlamalarında ve gözaltı merkezlerinde en az 471 kişi “öldürüldü”, ayrıca Türkiye’den diğer ülkelere gitmek için yola çıkan ya da Türkiye’yi geçiş noktası olarak kullanan 27 mülteci deniz ve trafik kazalarında ya da donarak öldü, 30 kişi ise deniz kazalarında kayboldu.

Yargısız İnfaz, Dur İhtarı, Rasgele

Ateş Açma	35 ¹
Silahlı Çatışmalar	163 ²
Mayın ve Bomba Patlamaları	29 ³
Faili Meçhul Siyasi Cinayetler	8
Yasadışı Örgüt Saldırıları	22
Sivil Çatışmalar	34 ⁴
Gözaltında Ölümler	5
Cezaevlerinde Ölümler	175
Mülteciler	27

Ölüm Cezası

Türkiye, ölüm cezasının “savaş ve savaş tehdidi” durumlarında da kaldırılmasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 13. Ek Protokolü’nü Ocak ayında imzaladı. Türkiye’nin Avrupa Konseyi’ndeki daimi temsilcisi Büyükelçi Numan Hazar, 9 Ocak günü Strasbourg’da düzenlenen törenle protokolü imzaladı. Türkiye, ölüm cezasının barış zamanında kaldırılmasını öngören 6. Ek Protokolü daha önce onaylamıştı.

2002 yılı Mayıs ayında imzaya açılan 13. Ek Protokolü sadece Azerbaycan, Ermenistan ve Rusya imzalamadı. Protokolü imzaladığı halde onaylamayan ülke sayısı da Türkiye’yle birlikte 22’ye çıktı.

“İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi’ne Ek, Ölüm Cezasının Her Koşulda Kaldırılmasına Dair 13 No’lu Protokol’ün Uygun Bulduğuna Dair Yasa Tasarısı”, 20 Aralık günü TBMM Başkanlığı’na sunuldu. 13 No’lu Protokol ile ölüm cezası, savaş ve yakın savaş tehlikesi dönemleri de dahil olmak üzere her durumda kaldırılmış olacak.

Askeri Ceza Yasası ve Askeri Mahkemeler Yasası’nda ölüm cezası içeren hükümleri kaldıran yasa da 22 Ocak günü TBMM Genel Kurulu’nda kabul edildi. Yasaya göre, “sadece seferberlik ve savaş halinde” ölüm cezası uygulanacak. Bunun dışında, amirini öldürme, taarruz ve taarruza teşebbüs hallerinde uygulanan ölüm cezaları kaldırıldı. Bu suçlar için

ömür boyu hapis ya da 24 yıla kadar hapis cezası verilecek. Bu suçlar nedeniyle ölüm cezasının uygulanmasını bekleyenlerin dosyaları da, üç ay içinde karara bağlanacak.

Türkiye, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin 2. İhtiyari Protokolü de 7 Nisan günü imzaladı. Protokolü, Türkiye adına BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Ümit Pamir imzaladı. Türkiye, “ikiz sözleşmeler” olarak bilinen “Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme” ile “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi” 23 Eylül 2003 tarihinde onaylamıştı.

9. Uyum Paketi: Anayasa değişikliği uyarınca hazırlanan “Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Tasarısı (9. Uyum Paketi)” 24 Haziran günü TBMM Başkanlığı’na sunuldu. Tasarı ile toplam 11 yasa ve bir nizamnamede geçen “ölüm cezası”nı “ağırlaştırılmış

¹ Korucuların karıştığı 13 öldürme olayı Kürt Sorunu bölümünde ele alınmıştır.

² Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, silahlı çatışmaların sonuçları hakkında bilgi almanın güçlüğü gözönüne alındığında, bu sayının gerçeği tam olarak yansıtmayacağı açıktır.

³ Mayın patlaması sonucu ölen asker, polis, korucu ve yasadışı örgüt militanları bu sayıya dahil değildir. Bu olaylar “Silahlı Çatışmalar” başlığı altında ele alınmıştır.

⁴ 28 Mart yerel seçimleri nedeniyle meydana gelen olaylar Örgütlenme Özgürlüğü bölümünde ele alınmıştır.

ömür boyu hapis cezası” ile değiştirilmesi öngörüldü. (Bkz. Ek 1)

Tasarıda öngörülen bazı değişiklikler şöyle:

TCY'nin “Ağır hapis cezası, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis, müebbet ağır hapis veya muvakkattır” hükmünü düzenleyen 13. maddesi “Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ve müebbet ağır hapis hükümlünün hayatı boyunca devam eder” şeklinde değiştirildi. TCY'nin, 17. maddesindeki “TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesi” ibaresi, “Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlüler için” şeklinde değiştirildi.

Birden çok müebbet ağır hapse mahkûm olanların cezalarının infazını 6 aydan az ve 3 yıldan fazla olmamak üzere hücrede tecrit suretiyle gerçekleştirilmesini öngören TCY'nin 70. maddesi şu şekilde değiştirildi:

“Birden çok ağırlaştırılmış müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde 1 yıldan az ve altı yıldan fazla, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ile müebbet ağır hapis cezasına mahkûmiyet halinde 9 aydan az ve 5 yıldan fazla, birden çok müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde ise 6 aydan az ve 3 yıldan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek üzere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ve müebbet ağır hapis cezaları infaz olunur.”

Ömür boyu ağır hapis cezası ve hapis ceza alan mahkuma, hapis cezası için uygulanacak tecridin zaman aralığı genişletildi. TCY'de cezalardan birinin ömür boyu ağır hapis, diğerinin hapis cezası olması durumunda eklenecek cezanın türü ve miktarına göre 10 günden az 3 senden fazla olmamak üzere geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilerek ömür boyu ağır hapis cezasının infaz edilmesi öngörülmüyordu. Bu süreler “20 günden az ve 6 seneden fazla olmamak üzere” şeklinde değiştirildi.

Cezaların İnfazı Hakkında Yasa'da da (CIK) değişiklik yapıldı. CIK'in “ölüm cezası ve yerine getirilmesi” başlıklı 2. maddesi tamamen değiştirilerek, “Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının infazı” başlığıyla şöyle düzenlendi:

“Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlü hakkında hücrede kalma süresi TCY'nin 70, 73 ve 82. maddelerinde öngörülen şekilde, terör suçluları hakkında ise müebbet ağır hapis için öngörülen süreler iki katı artırılarak uygulanır.”

TMY'nin şartla salıverilme koşullarını düzenleyen 17. maddesine “Ölüm cezaları 4771 sayılı yasa (3. Uyum Paketi) hükümlerine göre müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülenler ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına

dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum olan terör suçluları hakkında, Cezaların İnfazı Hakkında Yasa ile bu maddenin şartla salıvermeye ilişkin hükümleri uygulanmaz. Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ölünceye kadar devam eder” fıkrası eklendi.

“5218 sayılı Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Tasarısı (9. Uyum Paketi)” TBMM Genel Kurulu'nun 14 Temmuz günü yapılan oturumunda kabul edildi.

Anayasa'da yapılan değişikliklere paralel olarak, TCY ve diğer yasalardaki “idam” ve “ölüm cezası” ibareleri “ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezası” olarak değiştirildi.

Cezaların İnfazı Hakkındaki Yasa'da da değişiklik yapan yasaya göre “ağırlaştırılmış ömür boyu ağır hapis” cezasına hükümlü hakkında hücrede kalma süresi üç yıldan fazla olamayacak. Ancak, “terör suçluları” için bu süre üç katı olarak uygulanacak.

Yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte kesinleşmiş ölüm cezaları kendiliğinden ağır hapis cezasına dönüşecek.

Yasa, YÖK, RTÜK, Haberleşme Yüksek Kurulu ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nda asker üye bulundurulması uygulamasına da son verdi.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayladığı yasa, 21 Temmuz günü Resmi Gazete'de yayınlandı.

Anayasa Mahkemesi Kararı: Anayasa Mahkemesi, 3 Ağustos 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4771 sayılı yasanın (3. Uyum Paketi), TCY'den ölüm cezasını kaldıran maddelerinin iptali istemini reddetti. Anayasa Mahkemesi, ölüm cezasının ömür boyu ağır hapis cezasına dönüştürülmesinde, TCY'nin indirim maddelerinin (iyi hal, yaş küçüklüğü, tahrik, teşebbüs gibi) uygulanmayacağına ilişkin yasa hükmünü Anayasa'ya uygun buldu.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararıyla daha önce ölüm cezası alıp uyum yasaları çerçevesinde bu cezaları ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasına çevrilen Abdullah Öcalan ve Haluk Kırıcı gibi mahkumların infaz indiriminden yararlanması olasılığının da önü kesildi.

DGM'lerin Kaldırılması: DGM'lerin kaldırılmasına ve yerine “özel ağır ceza mahkemelerinin kurulmasına” ilişkin yasa tasarısı, 16 Haziran günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 5190 sayılı yasa ile “2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa” yürürlükten kaldırıldı ve Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda bu yönde değişiklik yapıldı. Özel ağır ceza mahkemeleri, “terör”, “çıkarcı suçlar” ve “devlet

güvenliği"yle ilgili suçlarda uzmanlaşmış yargıç ve savcılardan oluşturulacak. DGM'lerin arşiv, yazışmaları ve diğer birimleri özel ağır ceza mahkemelerine devredilecek. Anayasa'nın DGM'lere ilişkin 143. maddesini kaldıran yasa, 7 Mayıs günü TBMM'de kabul edilmişti.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayladığı yasa, 30 Haziran günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

DGM'lerin kaldırılmasından sonra Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından 8 ilde 18 "özel ağır ceza mahkemesi" kurulmasına karar verildi. Yüksek Kurul, Ankara, Erzurum, İzmir ve Malatya'da birer, Adana ve Van'da ikişer, Diyarbakır'da dört ve İstanbul'da da altı ağır ceza mahkemesinin kurulmasına karar verdi.

Kurul, Adana 6. ve 7., Ankara 11., Diyarbakır 4., 5., 6. ve 7., Erzurum 2., İstanbul 9., 10., 11., 12., 13. ve 14., İzmir 8., Malatya 3., Van 3. ve 4. ağır ceza mahkemelerini, 5190 sayılı yasanın 1. maddesinde sayılan suç ve davalara bakmak üzere görevlendirdi.

Buna göre, yeni kurulan ağır ceza mahkemelerinin yargı alanları şöyle:

Adana: Adana, Aksaray, Antep, Hatay, Mersin, Karaman, Kilis, Konya, Niğde, Osmaniye.

Ankara: Ankara, Afyon, Amasya, Bartın, Bolu, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Karabük, Kayseri, Kastamonu, Kırıkkale, Kırşehir, Kütahya, Nevşehir, Samsun, Sinop, Tokat, Yozgat, Zonguldak, Düzce.

Diyarbakır: Diyarbakır, Batman, Bingöl, Mardin, Siirt, Şırnak, Urfa.

Erzurum: Erzurum, Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Ordu, Rize, Sivas, Trabzon, Tunceli ilinin Pülümür ilçesi.

İstanbul: İstanbul, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova.

Malatya: Malatya, Adıyaman, Elazığ, Maraş, Tunceli (Pülümür hariç).

İzmir: İzmir, Antalya, Aydın, Burdur, Denizli, Isparta, Manisa, Muğla, Uşak.

Van: Van, Bitlis, Hakkari, Muş.

Özel ağır ceza mahkemelerinin görev alanları da şöyle:

TCY'nin 125 ile 139., 146 ile 157., 168, 169, 171, 172 ve 403. maddelerinde yazılı suçlar uyarınca açılan davalar. Olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar. TMY uyarınca açılan davalar. Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Yasası kapsamına giren suçlar.

DGM'lerin kaldırılması nedeniyle 2 Haziran günü bir açıklama yapan Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu, DGM'lerin kaldırılmasının olumlu ama biçimsel bir düzenleme olduğunu söyledi.

Yasa tasarısının hazırlandığı sürece, baroların dahil edilmediğine dikkat çeken Tanrıkulu, şunları söyledi:

"İstisnai mahkemeler, dar anlamda doğal yargıç ilkesine, adil yargılanma kapsamındaki haklara ve güvencelere aykırılık gösteren yargı organlarıdır. Siyasal yargı veya yargının siyasallaşması kavramları ile ifade edilen istisnai mahkemeler, esas itibari ile siyasal muhaliflere karşı bir mücadele baskı, tasfiye aracı, devlet görevlilerine karşı ise kollama, savunma, aklama mekanizması olarak kullanılmaktadır. DGM'ler bölgemizde ve ülke düzeyinde ağır hukuk ihlallerine neden olmuş, onarılması güç ve olanaksız adli hatalara neden olan yargılamalar yapmıştır. Bu mahkemelerin neden olduğu mağduriyetlerin sonuçları halen devam etmektedir. Bu haliyle DGM'lerin demokratik hukuk devleti koruma amaç ve işlevi kalmamıştır. Bunu yerine aynı nitelikte başka bir mahkemenin kurulmaya çalışılması aynı zihniyetin devam ettirilmesi niyetini ortaya koymaktadır.

Yargıya egemen olan devletçi muhafazakar eğilim, Organize Suçlar Ağır Ceza Mahkemeleri ile Anayasa ve yasal değişikliklere tepki olarak varlığını devam ettirmek istemektedir. İstisnai olağanüstü yargı zihniyeti değişmediği sürece, şimdi yapıldığı gibi biçimsel değişiklikler ile bu sorun çözülmediği gibi DGM pratiğinin yargı erkinin diğer birimleri tarafından üstlenip yürütülmesi daha vahim bir durumu ortaya çıkarabilecektir. Bu itibarla DGM'ler kaldırılmalı, bu mahkemelerin görev alanında sayılan suçlara, 'doğal yargıç' kuralına göre belirlenen, genel yetkili adliye mahkemelerinde bakılmalıdır. Mevcut Ağır Ceza Mahkemeleri'nde görev yapan hakim ve savcılar, DGM'lerin görev alanında sayılan suçları yargılama ehliyet ve yetkinliğine sahiptir."

Terörle Mücadele Yasası: Anayasa Mahkemesi'nin güvenlik görevlilerine "teslim ol çağrısına uymayanlara duraksamadan ateş etme yetkisi" veren yasal düzenlemeyi iptal etmesi nedeniyle hazırlanan yasa tasarısı, 30 Haziran günü TBMM İçişleri Komisyonu'nda kabul edildi.

1996 yılı Ağustos ayında aralarında İl İdaresi Yasası ve TMY'nin de yer aldığı bazı yasalarda değişiklik yapan yasa TBMM'de kabul edilmiş ve TMY'de yapılan değişikliklerle, güvenlik görevlilerine duraksamadan ateş etme yetkisi tanınmıştı. Böylece daha önce uygulanan "dur ihtiarına uyulmaması halinde, önce havaya sonra ayaklara ve son olarak hedef gözetmeksizin ateş etme" kuralı kaldırılmıştı.

Anayasa Mahkemesi bu düzenlemeyi 1999 yılı Ocak ayında⁵ iptal etmiş, ancak gerekçeli karar, 2002 yılında yayınlanmıştı. Bunun üzerine TMY'nin Ek 2. maddesini yeniden düzenleyen tasarı 2003 yılı Haziran ayında TBMM'ye sunulmuştu. Tasarı, "Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda, teslim ol emrine itaat edilmeyerek, silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde, kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve orantıda, doğruca ve duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidir" hükmü taşıyor.

Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun: 10 Haziran

günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen Özel güvenlik şirketlerine ilişkin yasa, 26 Haziran günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Özel güvenlik görevlilerine, silah taşıma, üst araması yapma ve yakalama yetkisi veren yasaya göre, okullarda, sağlık kuruluşlarında, talih oyunları işletmelerinde, içkili yerlerde silahlı özel güvenlik görevlisi çalışmayacak. Özel güvenlik görevlileri, özel toplantılarda, spor karşılaşmalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde de silahlı görev yapamayacaklar.

I - YARGISIZ İNFAZ, DUR İHTARI, RASGELE ATEŞ AÇMA OLAYLARI

Deniz Parlak: Van'ın Başkale ilçesine bağlı Azıklı köyü yakınlarında, İran'dan Türkiye'ye kaçak mazot getirmek isteyen köylülere 9 Mayıs günü İran askerlerinin ateş açtığı öğrenildi. Olayda, Deniz Parlak adlı kişi öldü.

Mehmet Salih Acar: Van'ın Başkale ilçesinden İran'a geçmek isteyen Mehmet Salih Acar adlı köylünün Temmuz ayı ortalarında İran askerleri tarafından öldürüldüğü bildirildi. Acar'ın cesedini Türk sınırından 70 metre içeri bırakan İran askerlerinin daha sonra olayı telefonla Türk güvenlik güçlerine haber verdiği öğrenildi.

1) Ahmet Yaman

Ahmet Yaman (26) adlı kişinin Şırnak'ın Uludere ilçesi Işıkveren köyü yakınlarında askerler tarafından yaralı olarak gözaltına alındıktan sonra öldürüldüğü iddia edildi. Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yer alan haberde, askerlerin Ahmet Yaman'ı 31 Aralık 2003 tarihinde, Işıkveren köyü yakınlarında silahla yaraladıktan sonra, bir arkadaşıyla birlikte Şırnak'a götürdükleri, burada tedavi etmeden ifadesini aldıkları, ardından da öldürdükleri iddia edildi. Haberde, 2001 yılında Diyarbakır DGM'de yargılanıp hapis cezasına mahkum edilen Ahmet Yaman'ın daha sonra Kuzey Irak'daki Maxmur mülteci kampına gittiği belirtildi.

2) Ramazan Akbıyık

10 Ocak günü İstanbul'da "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca ateş açan polisler, Ramazan Akbıyık adlı kişiyi öldürdü. Resmi açıklamada, Küçükköy semti yolunda kuşkulandıkları bir aracı durdurmak isteyen polislerin üzerine ateş açıldığı, Ramazan Akbıyık'ın çatışmada "ensesinden aldığı kurşun yarası nedeniyle" öldüğü ileri sürüldü. Olay sırasında Ramazan Akbıyık'ın yanında bulunan İsmail Vurucu adlı kişi de gözaltına alındı.

3) Serhan Bayrak

Adli bir suç nedeniyle aranan Serhan Bayrak adlı kişi, Elazığ'da jandarmalar tarafından düzenlenen operasyonda öldü. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

"18 Mart günü Düzce'nin Akçakoca ilçesinde bir bankanın para nakil aracını soydukları iddiasıyla aranan Serhan Bayrak ve Muzaffer Türkaslan'ın Elazığ'da bulunduğu bilgisi üzerine, İçme beldesinde bir eve baskın düzenlendi. Baskın sırasında arabayla kaçmayı başaran Bayrak ve Türkaslan, Palu ilçesine bağlı Kayaönü köyü yakınlarında bir kum ocağında jandarmalar tarafından durduruldu. Operasyonda Serhan Bayrak, başından vurularak öldü, Türkaslan ise sağ olarak yakalandı."

Resmi açıklamada, Serhan Bayrak'ın intihar ettiği ileri sürüldü.

4) Ahmet Şeker

İstanbul Çapa Tıp Fakültesi yakınlarında 2 Nisan gecesi polislerin "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca açtığı ateş sonucu Ahmet Şeker adlı kişi öldü. Resmi açıklamada, silahla yaraladıkları Muammer Karamaş adlı arkadaşlarını ziyaret etmek için hastaneye gelen üç kişinin çevrede önlem alan polisleri farkedince ateş açarak kaçmaya başladıkları bildirildi. Açıklamada, çatışmada yaralanan Ahmet Şeker'in bir süre sonra terkedilen arabada yaralı olarak bulunduğu ve hastanede öldüğü belirtildi. Kaçan kişilerin Çorum İskilip Cezaevi'nden bir yıl önce firar eden Akın Şimşek ve Muammer Sekman olduğu belirlendi.

⁵ Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen madde şöyleydi:

"Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda teslim ol emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk kuvveti görevlileri, failleri etkisiz kılmak amacıyla doğruca ve duraksamadan hedefe karşı ateşli silah kullanmaya yetkilidir."

5) Mehmet Kaya

Mehmet Kaya adlı kişi, 3 Nisan günü Elazığ'ın Kültür mahallesinde polisler tarafından öldürüldü. Akli dengesinin bozuk olduğu öne sürülen Kaya'nın bıçakla polislerin üzerine yürüdüğü, bunun üzerine Turgay Dora adlı polisin ateş açtığı bildirildi.

6) Şiar Perinçek

28 Mayıs günü Adana'nın Seyhan ilçesinde polisler "silahlı çatışmaya girdiği" iddia edilen İHD yöneticisi Mihdi Perinçek'in oğlu Şiar Perinçek yaralandı. 31 Mayıs günü Adana Devlet Hastanesi'nde ölen Şiar Perinçek'in kimliği, 3 Haziran günü tespit edilebildi. Şiar Perinçek'in yanında bulunan kişi daha sonra gözaltına alındı.

Olay sırasında polis telsizlerinden "kapkaç yapan iki kişi ile çatışmaya girildiği" yönünde anons yapıldığı öğrenildi. Ancak daha sonra Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada "polislerle Kongra-Gel militanları arasında çatışma çıktığı" iddia edildi.

31 Mayıs günü İHD tarafından düzenlenen basın açıklamasında konuşan İHD Şube yöneticisi Sabri Kahraman bir görgü tanığının olayı kendilerine aktardığını ifade etti. Kahraman, İHD'ye başvuran görgü tanığının şunları söylediğini bildirdi:

"Kırmızı bir motosikletin üzerinde iki kişi D-400 karayolunda Mersin istikametine doğru gidiyorlardı. Onları takip eden kurşunu renkli Wolksvagen marka bir araba hızla kapıyı açıp motora çarptı. Motorun üstündekiler yere düştü. Birisi kalkıp kaçmaya başladı diğeri ise yerde yatıyordu. Araçtan inen ve sonradan polis olduğunu öğrendiğim uzun boylu, zayıf, gri tişört ve siyah kot pantolonlu genç biri, yerde yatan şahsın sırtına basarak beline iki el ateş etti. Daha sonra boş kovanları toplayıp cebine koydu. Kaçan kişiyi kovalayanlar ise kısa sürede yakalayıp arabaya bindirerek hızla olay yerinden uzaklaştılar. Yaralı da yaklaşık 20 dakika bekledikten sonra ambulansla götürüldü."

Olayın ardından M. Nuri Başçı, Mehmet Kahvecioğlu ve Murat Durmuş adlı kişiler gözaltına alındı. Daha sonra gözaltına alınan üç kişi ile görüşen Avukat Hüseyin Kılıç, M. Nuri Başçı'nın "askıya alındığını, üzerine basınçlı su sıkıldığını, yemek ve su verilmediğini, uykusuz bırakıldığını" söyledi. Kılıç, polislerin kent dışına götürdükleri M. Nuri Başçı'nın başının yanına ateş ettiklerini ve kendisini "JİTEM elemanı" olarak tanıtan bir kişi tarafından ölümle tehdit edildiğini de bildirdi.

İHD Adana Şube Başkanı Hüseyin Göral ve Avukat Hüseyin Kılıç, 3 Haziran günü, "Şiar Perinçek'in öldürülmesinin 'yargısız infaz' olduğu", "olaydan

sonra tutuklanan M. Nuri Başçı'ya gözaltında işkence yapıldığı" gerekçeleriyle polisler, "Şiar Perinçek'e geç müdahale edildiği" gerekçesiyle de Adana Devlet Hastanesi'nde görevli hekimler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Şiar Perinçek, 4 Haziran günü Diyarbakır'da toprağa verildi. Cenaze töreninde Zübeyde Kaplan, Hatun Keklik, Barış Elkaplan ve adı öğrenilemeyen iki kişi gözaltına alındı.

Olay nedeniyle İHD, TİHV, Mazlum-Der, KESK temsilcilerinden oluşan heyet tarafından hazırlanan rapor, 17 Haziran günü açıklandı.

İHD Diyarbakır Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, raporun Perinçek'in öldürülmesine ilişkin soruşturmayı yürüten Adana DGM Savcısı, Adana Emniyet Müdürü, Adli Tıp Kurumu Başkanı'nın yanısıra, hastane personeli, görgü tanıklarıyla yapılan görüşmelere dayanılarak hazırlandığını belirtti. Raporla, gazeteciler tarafından çekilen fotoğrafların incelenmesi sonucunda olay yerinde silah, bomba, mermi, boş kovan bulunmadığı kaydedildi. Görgü tanıklarının anlatımına göre olay anında motosiklet üzerinde bulunan ve çarpma sonucu yere düşen Perinçek ve Mehmet Nurettin Başçı'nın üzerinde silah bulduğuna ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmadığına dikkat çekilen raporda, Perinçek'e ateş edilmeden önce "dur" uyarısında bulunulduğuna ilişkin bilgiye rastlanılmadığı belirtilerek, şöyle denildi:

"Aksine Emniyet birimlerinin iddialarını kuşkululu hale getiren verilerle karşılaşmıştır. Bu aşamada kesin veriler elde edilememekle birlikte heyetimizde Perinçek'in Adana Emniyet Müdürlüğü görevlilerince yargısız infaz sonucu öldürüldüğüne dair baskın bir kanaat oluşmuştur. Heyetimiz, Perinçek'in ameliyat sonrasında tam teşekküllü yoğun bakım ünitesi olan bir hastaneye gönderilmemesinin ve hastanede bulunduğu sırada da güvenlik görevlilerinin keyfiyetlerince sürekli olarak onun bulunduğu odaya girip çıkmalarının, ciddi şekilde araştırılması gereken hususlar olduğu kanaatindeyiz. Maktulün üzerinde bulunan giysilerin nerede bulunduğu bilinmemesinin de atış mesafesini gizlemeye yönelik bir durum olduğu düşüncesini taşımaktadır."

Raporla, "Aydınlatılması gereken noktalar" başlığı altında şu konulara dikkat çekildi:

* Olayın gerçekleştiği yerin, İHD Adana Şubesinin tam karşısında olması bir tesadüf müdür? Maktulün İHD Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek'in oğlu olduğu, operasyonu yürüten güvenlik görevlileri tarafından daha önceden bilinmekte miydi?

* Maktule ve yanında motosiklet üzerinde bulunan Mehmet Nurettin Başçı'ya neden "dur" ihtarında bulunulmadı? "Dur" ihtarında bulunmak yerine neden araçla çarparak motosikletin devrilmesine yol açıldı?

* Maktulün yere düştükten sonra silahla mukavemet etmesi ne kadar olasıdır? Dosyadaki tutanaklardan anlaşıldığına göre güvenlik görevlileri bir gün önceden almış oldukları ihbar doğrultusunda (ihbarda şahısların kaldıkları evin açık adresi de mevcuttur) kapsamlı bir operasyon hazırlığı gerçekleştirmiş olduklarına göre, neden aynı gün evlerine baskın yaparak yakalamak mümkün olmadı ya da yüzüstü bir vaziyette silahsız bir şekilde yerde bulunan yaralının etkisiz hale getirilmesi nasıl mümkün olmadı?

* Görgü tanıklarının maktulün yüzüstü yerde olduğu ve mukavemet etmediği bir anda yanına yaklaşan bir polis görevlisince yerde yatan şahısa ateş edildiği iddiası araştırılmış mıdır?

* Hızır Acil Servisine ait en yakın ambulans olay yerine sadece 5 dakika uzaklıkta iken, ambulansın gelmesi neden 20 dakika gibi bir süre aldı? Güvenlik görevlisinin, maktül yaralı vaziyette yerde iken, dizleriyle maktulün omzuna basmasına orada bulunan diğer güvenlik görevlileri neden sessiz kaldılar?

* İddia edildiği gibi maktul Şiar Perinçek'in silahla mukavemet ettiği doğru ise, olayın hemen akabinde çekilen fotoğraflarda neden silaha ve diğer patlayıcı maddelere ilişkin en ufak bir emare mevcut değildir?

* Maktulün üzerinde bulunan giysilerin müsadere altına alındığına dair herhangi bir belgenin savcılık aşamasındaki dosyada bulunmamasına rağmen, giysilere ne olduğu neden bilinmemektedir? Giysilerin bu aşamada ortadan kaldırılmasıyla hedeflenen ateş mesafesini ortaya çıkartabilecek emarelerin karartılması mıdır?

* Maktul ameliyattan çıkartıldıktan sonra neden yoğun bakım ünitesinin bulunduğu tam teşekküllü bir hastaneye götürülmemiştir? Hayati tehlikenin atlatılmadığı bir durumda yetkili Başhekimlik olarak sadece telefon yoluyla Balcalı Hastanesi ile görüşmek maktulün hayatta kalması için gösterilmesi gereken çaba olarak algılanabilir mi? Maktul hastanede bulunduğu süre zarfında hastane görevlileri, emniyet görevlilerinin sürekli olarak onun odasına girip çıkmasına neden müsaade ettiler?

* Maktul Şiar Perinçek için 30 Mayıs 2004 tarihli ve saat 17.20'de düzenlenen "Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı"na göre maktulün yaşamını yitirdiği gün ve saat; 30 Mayıs 2004 ve 15.30 sıralarıdır. Oysa Adana Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürü Kamil

Karabörk imzasıyla Adana DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 31 Mayıs 2004 tarihli ek gözaltı izninin istenmesi yazısında "maktulün 31 Mayıs 2004 tarihinde öldüğü" belirtilmektedir. Ölüm tarihine ilişkin dosyada mevcut çelişkili durumlar yetkili makamlar tarafından neyle açıklanmaktadır?

* Nurettin Başçı'nın ifadesinden, görgü tanıklarının beyanından, olayın oluş biçiminden ve dosyada mevcut 29 Mayıs 2004 tarihli ve saat 14.00'de tutulan "Yüzleştirme ve Teşhis Tutanağı"ndan anlaşıldığına göre Mehmet Nurettin Başçı, maktulün yaralanması esnasında yakalanarak gözaltına alınmasına rağmen, neden hazırlık dosyasındaki sevk tutanağında şahsın 28 Mayıs 2004 günü saat 00.30 sıralarında ve vakanın gerçekleştiği yerin çok uzağında bir semtte, Dağhoğlu mahallesi 23. sokakta yakalandığı şeklinde tutanak tutulmuştur?

* Kaldı ki saat 00.30, 28 Mayıs gününün başlangıcını, vakanın gerçekleşmesinden yaklaşık 14 saat kadar öncesini ifade eder. Benzer şekilde, İçişleri Bakanlığı Şüpheli ve Samık Hakları Formunda Başçı'nın yakalanma tarihi 28 Mayıs 2004 saati ise 23.50 olarak gösterilmektedir. Başçı'nın yakalanmasının, farklı tutanaklarda, olay yerinden ve saatinden farklı bir yerde ve saatte yapılmış gibi gösterilmesiyle hedeflenen amaç nedir?

* 28 Haziran günü saat 23.30 da Nurettin Başçı'nın kardeşi de evden göz altına alındı mı? Nurettin'in kardeşi olan şahıs Nurettin'in kendisiymiş gibi Devlet Hastanesine götürülerek doktor kontrolünden geçirilip sağlam raporu alındı mı?

* Vakayı müteakip gerçekleşen gözaltılar sonucu müvekkilleri Mehmet Nurettin Başçı, Mehmet Veli Karadeniz, Mehmet Kahvecioğlu ve Mehmet Gazi Aydın, gözaltına alınmalarından sonraki ikinci gün olmasına rağmen neden TEM Şubeye gelen avukatlarıyla görüştürülmelerine izin verilmemiştir? Bununla gizlenmek istenen nedir? Benzer şekilde hazırlık evraklarının incelettilmemesinden gizlenmek istenen nedir?

IHD Adana Şube Başkanı Hüseyin Göral ve Şube yöneticilerinden Sabri Kahraman, 3 Haziran günü Şiar Perinçek'in öldürülmesi nedeniyle Adana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunda, olaydan sonra tutuklanan Mehmet Nurettin Başçı'ya işkence yapıldığı da belirtildi.

Ağustos ayında Emniyet Amiri Davut Özateş hakkında "kastın aşılması suretiyle adam öldürme" iddiasıyla dava açıldı. İddianamede, Başkomiser Mesut Gürkan ve Komiser Erhan Çiloğlu'nun ise olay sırasında Perinçek'in yanında bulunan Mehmet Nurettin (Nuri) Başçı'ya "gözaltında kötü muamelede buldukları" gerekçesiyle cezalandırılması istendi.

Iddianamede, “Takip edilen Perinçek ve Başçı'nın polisleri fark ettiği, bunun üzerine motosikletin arkasında oturan Perinçek'in polislerle silah çektiği, yan taraftan takip eden bir başka polis ekip aracının çarpmasıyla motosikletin devrildiği, Perinçek'in Davut Özateş'in 'teslim ol' uyarısına karşın iki el ateş ettiği” ileri sürüldü.

Avukat Reyhan Yalçındağ, iddianamenin 16 Temmuz günü hazırlanmasına karşın polislerin görevden alınmadığına dikkat çekti ve “Iddianamede, bir mukavemetin olduğu, mukavemetten sonra polisin ateş ettiği şeklinde bir düzenleme var. Güvenlik gerekçesiyle ismini vermek istemeyen tanıklarımız var. Biz mukavemet olmaksızın gerçekleşmiş, maksatlı adam öldürme, yargısız infaz olduğuna inanıyoruz. Oysa iddianamede tersi bir düzenleme var” dedi.

Dava, 4 Ekim günü Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada ifadesi alınan sanıklar, haklarındaki suçlamaları reddettiler. Sanıklardan Davut Özateş, “Araç ile çarparak etkisiz hale getirmeyi düşündük. Fakat bana ateş edince mecburiyet karşısında bir el ateş ettim” dedi. Olay sırasında Perinçek'in yanında bulunan Mehmet Nurettin Başçı ise “Birlikte İncirlik'ten Adana'ya mobilette geliyorduk. Türkkuşu kavşağında bir aracın motosiklete çarptığını hissettim. Sonra değişik yönlerden silah sesleri geldi. Şiar yere düştü. Birkaç kişi üzerine atladı” dedi.

Başçı gözaltında işkence gördüğünü de belirterek, cinsel organına elektrik verildiğini, testislerinin sıkıldığını, üzerine basınçlı su sıkıldığını, başının yanına ateş edildiğini kaydetti. Daha sonra müdahil avukatların tanıkları Mehmet Aydın, Sevil Aracı ve Beyhan Günyeli dinlendi. Tanıklar, Başçı'nın ifadelerini doğruladılar. Perinçek'in cesedinin ailesine çıplak olarak verildiğini belirten müdahil avukatlar ise elbiselerin barut izlerinden hangi mesafeden ateş açıldığının belli olmaması için yok edildiğini savundular. Müdahil avukatların, “polislerin tutuklanması” istemi ise reddedildi.

8 Kasım günü yapılan duruşmada Perinçek ailesinin avukatı Reyhan Yalçındağ, olay günü Perinçek'in üzerinde bulunan gıysilerin kaybolduğunu belirterek bu konuda Adana Devlet Hastanesi'nde görevli polisler Tamer Soyathı ve Kadir Kaya'nın dinlenmesini istedi.

21 Aralık günü yapılan duruşmada ise Adana Devlet Hastanesi Göğüs ve Kalp Cerahi Uzmanı Dr. Mehmet Kobanel, Adli Tıp Kurumu'nda görevli hekim Necmi Çekin, polis memuru Tamer Soyathı, olaya tanık olan IHD eski Şube Başkanı Hüseyin Göral ve Abdurrahman Bakır tanık olarak dinlendi.

Perinçek'in hastaneye getirildiğinde aşırı kan kaybettiğini ve durumunun kötü olduğunu belirten Kobanel, müdahil avukatlardan Mustafa Çinkılıç'ın, “Hastanın bulunduğu odaya hastane polisi dışında biri girdi mi? Ya da sizden girmek için izin alan oldu mu?” sorusuna “Evet polisler hastanın yanına istedikleri zaman girip çıkıyordu. Olay adli bir olay olduğu için müdahale edip edemeyeceğim konusunda çok fikrim olmadığı için polisleri uyardım. Ancak birçok polis ekibi hastanın bulunduğu odaya girdi” yanıtı verdi.

Perinçek'e otopsi yapan Dr. Necmi Çekin ise “Bize yöneltilecek soruları bildiğimizden polislere ve savcıya elbiseleri sorduk. Kendileri de elbiseleri getirmek için gerekli yerler ile yazıştıklarını ve bulabilirlerse getireceklerini söylediler. Ancak bize ulaşan elbise yok. Biz de elimizde bulunan kanıtları kullanarak raporu hazırladık. Elbiseler olsaydı bu olayı daha net olarak açıklayabilirdik. Çünkü elbiseler, kurşunun ne kadar mesafeden ateşlendiğini gösterirdi” dedi.

Tanıkların ifadelerinin ardından söz alan Avukat Çinkılıç, şunları söyledi:

“Tanıkların ifadelerinden de anlaşıldığı gibi olayın başından sonuna kadar bilinçli bir şekilde deliller karartılmıştır. Elbiselerin nerede olduğu bilinmiyor. Yine hastanede görev yapan polis memuru Kadir Kaya ilk ifadesinde elbiseleri Terörle Mücadele Şubesi'nden gelen ve diğer eşyaları teslim alan kişiye verdiğini söylemekte. Kadir Kaya'nın bugün mahkemeye gelmemesi de bu delil karartma olayının içindedir.”

Duruşma 8 Şubat 2005 tarihine ertelendi.

Bu arada Mehmet Nurettin Başçı, Mehmet Kahvecioğlu, Mehmet Veli Karadeniz ve Mehmet Gazi Aydın hakkında “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla açılan dava da Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürüyor.

7) Emin Celibako

26 Temmuz günü Van'ın Başkale ilçesi Kızılca köyü yakınlarında askerlerin, mazot kaçakçılığı yapan sekiz kişilik bir gruba açtığı ateşte, Emin Celibako adlı İran uyruklu bir Kürt öldü.

8) “Mutazer”

Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Esendere beldesi Güvenli köyü yakınlarında askerler tarafından vurulan İran uyruklu “Mutazer” (17) adlı kaçakçının tedavi edilmediği için Ağustos ayı başında öldüğü bildirildi. Esendere Belediye Başkan Vekili Abbas Kara, askerlerin kaçakçıyı, “İran makamlarına teslim edilmesi için” tedavi etmeden Güvenli köyü muhtarı Nebi Karataş'a bıraktığını, Karataş ve bir grup köylünün at sırtında İran sınırına götürdüğü kaçakçının yolda öldüğünü bildirdi.

9) Şenol Kızıl

5 Ağustos günü Van'ın Başkale ilçesine bağlı Güleşler köyü yakınlarında, İran'dan mazot getiren kaçakçılara askerler tarafından ateş açıldı. Olayda, Şenol Kızıl öldü, akrabası Tayan (Taylan) Kızıl ise yaralandı.

Şenol Kızıl'ın akrabası Refik Kızıl, "askerlerin uyarıda bulunmadan doğrudan ateş açtığını" söyledi. Kendisinin yara almadan kurtulduğunu anlatan Refik Kızıl, 5 Ağustos günü sekiz kişi sınırı geçmeye çalıştıklarını belirterek, "Saat 01.00 sıralarında İran'dan Türkiye'ye mazot getiriyorduk. Bu sırada Kızılca Karakolu'na yaklaşık iki kilometre uzaklıkta iken devriye gezen askerler rasgele uyarı yapmadan üzerimize ateş etti. Biz kaçmayı başardık. Ama Şenol sırtından vuruldu. Burada öldü. Saat 01.00'den 09.00'a kadar cenazeyi almamıza izin vermediler" dedi.

10) Muhammet Topalak

9 Ağustos gecesi Trabzon'da "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca ateş açan polisler, Muhammet Topalak (16) adlı çocuğu öldürdü. Resmî açıklamada, Muhammet Topalak ve M.Y.'nin (14) bir minibüs çaldıkları, aracın polislerin ihtarına karşın durmadığı anlatıldı. Bunun üzerine Maçka ilçe merkezi girişinde barikat kurulduğu belirtilen açıklamada, bir polisin aracın arkasından açtığı ateşte, sürücü Topalak'ın sırtından giren kurşunun kalbinden çıkması sonucu öldüğü belirtildi. Olayın ardından Arif Dağ, Hasan Hüseyin Aslan ve Ali Taşdemir adlı polisler gözaltına alındı. Taşdemir'in diğer polislerin havaya kendisinin ise araca ateş açtığını söylemesi üzerine Dağ ve Aslan serbest bırakıldı, Taşdemir ise tutuklandı.

Olaydan sonra Ali Taşdemir hakkında açılan dava, 21 Ekim günü sonuçlandı. Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifadesi alınan Ali Taşdemir, "Böyle olmasını istemezdim. Ölen çocuğun ailesinin üzüntüsünü tahmin edebiliyorum. Mağdurum ve tahliyemi istiyorum" dedi. Mahkeme, Ali Taşdemir'e, "öldürme kastı olmaksızın etkili eylem sonucu ölüme sebebiyet vermek" suçundan 8 yıl hapis cezası verdi. Ali Taşdemir, kararlarla birlikte tahliye edildi.

11) Behmen Kemali

31 Ağustos günü İran-Türkiye sınırında gözaltına alınan Behmen Kemali (14) adlı İran uyruklu Kürt gencinin askerler tarafından öldürüldüğü iddia edildi. Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, İran'dan Türkiye'ye kaçak mal getiren Abdullah Kemali ve oğlu Behmen Kemali'nin askerler tarafından durdurulmak istendiği, Abdullah Kemali'nin kaçmayı başardığı, Behmen Kemali'nin ise gözaltına alındığı anlatıldı. Haberde, olaydan üç gün

sonra sınır yakınlarındaki bir köye giden askerlerin "sınır bölgesinde bir ceset bulduklarını" söyleyerek muhtarı ve bazı köylüleri olay yerine götürdükleri ve daha sonra Behmen Kemali'nin cesedinin söz konusu köye getirildiği ifade edildi. Haberde, köy muhtarının "cesedin bulunduğu yerde kaçak eşyaların yakıldığını" söylediği, köy imamının da "Kemali'nin vücudunda sigara yanıkları bulunduğunu ve başına sopa ile vurulduğunu" anlattığı kaydedildi.

12) Ali Özenbay

2 Eylül günü İstanbul'da "hırsızlık yaptığı ve kendisini yakalamak isteyen bir polisi bıçakla yaraladığı bildirilen" Ali Özenbay adlı kişi polis tarafından öldürüldü.

13) Kenan Çubukçu

14) Olcay Bayrak

17 Eylül günü akşam saatlerinde Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı Elmaçukur köyü yakınlarında Kenan Çubukçu (34) ve Olcay Bayrak (17) adlı köylüler, askerler tarafından öldürüldü, İsmail Sarı (18) ve Selahattin Çubuk (30) ise yaralandı.

Sol kolundan, akciğerinden ve bacağından yaralanan İsmail Sarı, olayı şöyle anlattı:

"Saat 20.00 sıralarında yanımızda bir kamyon durdu ve içindekiler, Torul'a gitmek istediklerini belirterek bize yol sordular. Yolu tarif ettik. Yanımızdan ayrıldıktan birkaç metre sonra kamyonun inen askerler üzerimize ateş açtı. İki arkadaşımın vurulduğunu gördüm. Birinin ceketi kalbura dönmüştü. Hemen kaçmaya başladım. İki adım attuktan sonra bana da ateş ettiler. Yere düştüm. Kolumdan yaralanmıştım. Askerlere 'Ben bu köydenim' dedim. Buna rağmen ateş ettiler. Ben vurulduktan sonra askerlerden biri 'Komutanım vurduk' dedi. Askerler daha sonra aralarında gülüştüler. Bu sırada komutan, 'Ateş etmeyin demiştim' diyerek askerlere kızdı. Olay sırasında 10-15 el silah sesi duyduğumu hatırlıyorum."

Ölenlerden Olcay Bayrak'ın babası Halis Bayrak da olayın ardından yaralıların uzun süre yol kenarında bekletildiğini belirterek, "Çocuklarımız eğer zamanında hastaneye kaldırılsaydı belki de kurtarılabilirdi. Askerler, çocuklara ateş ettikten sonra ellerindeki av tüfeklerini alıp havaya ateş açmışlar. Amaçları, sanki çocuklar onlara ateş açtılar, onlar da karşılık verdiler gibi bir izlenim oluşturmaktı" dedi.

Gümüşhane Valiliği tarafından yapılan açıklamada ise "Şiran Elmaçukuru köyünün 700 metre kuzeyinde pusu bölgesine girmek üzere olan güvenlik güçleri, kendilerine yaklaşan silahlı dört şahıs tespit etmiştir. Şahısların terör örgütü mensubu olabilecekleri

değerlendirilerek, 'dur' ihtarında bulunulması üzerine silahlı şahıslar mevzilenerek güvenlik güçlerinin üzerine birkaç el ateş etmişlerdir. Güvenlik güçlerince önce havaya ikaz ateşi açılmış, bilahare hedefe ateş edilmiştir. Ateş edilen istikamette ısrarla kim olduklarının sorulması neticesinde köy halkından olduklarının tespit edilmesi üzerine, yanlarına gidilmiştir. Olay yerinde yapılan ilk incelemede 3 adet av tüfeği bulunmuş olup, olayla ilgili soruşturma Şiran Cumhuriyet Savcılığı'na yürütülmektedir" denildi.

Olay nedeniyle Jandarma Özel Harekat timinde görevli bir üsteğmen ve yedi asker hakkında Kasım ayı sonlarında "adam öldürme" ve "adam öldürmeye teşebbüs" suçlarından dava açıldı. Dava, 2 Aralık günü Gümüşhane Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşma, bulguların Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesi ve eksik belgelerin tamamlanması için ertelendi.

15) Ümit Yıldız

Şırnak'ta 21 Eylül günü bir HPG militanı öldü. Hürriyet gazetesinde yayınlanan haberde, "Akdizgin-Güçlükönak yoluna mayın döşemeye çalışan bir militanın yakalandığı, bu militanın bir sığınağı gösterirken önceden sakladığı el bombasını güvenlik güçlerinin üzerine atmaya çalıştığı, ancak bombanın elinde patlaması sonucunda öldüğü, güvenlik güçlerinden ölen ya da yaralanan olmadığı" anlatıldı.

HPG'nin açıklamasında ise "Ümit Yıldız adlı militanın bir süre önce örgütten kaçtığı ve daha sonra yakalandığı" belirtilerek, "itirafçı olmaya zorlanan Ümit Yıldız'ın buna karşı çıktığı için güvenlik görevlileri tarafından öldürüldüğü" ileri sürüldü.

16) Eyüp Turan

29 Ekim günü Trabzon'un Çarşıbaşı ilçesinde "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen Eyüp Turan, polislerin açtığı ateş sonucu öldü. "Hırsızlık yaptığı" öne sürülen Turan'ın yanında bulunan Cevat Akkaya'nın yakalandığı, kimliği belirlenemeyen üçüncü kişinin ise kaçtığı bildirildi.

17) Tamer Ç.

Zonguldak'ın Ereğli ilçesinde 17 Kasım günü Ereğli Demir Çelik fabrikaları lojmanlarının bulunduğu bölgede hırsızlık yaptığı iddia edilen Tamer Ç. (19), özel güvenlik görevlisi Üstün Yücel tarafından öldürüldü.

Tamer Ç'nin kardeşi F.Ç., olayı şöyle anlattı:

"Biz oraya hurda toplamaya gitmedik, çöpleri karıştırıyorduk. Güvenlik görevlisi bize 'Ne yapıyorsunuz?' dedikten sonra ateş etti. Ben hemen yere yattım. Görevli benim vurulduğumu zannetti. Bu

sırada ağabeyim kaçmaya başladı. Görevli, ağabeyimin peşinden koştu. Ben de fırsat bilerek olay yerinden kaçtım. Silah sesi üzerine geri geldiğimde ağabeyimin öldüğünü gördüm. Elleri arkadan bağlıydı."

Gözaltına alınan Yücel ise "Havaya bir kez uyarı ateşi açtım. O sırada ıslak çimenlerde kayarak yere düştüm. Silahım ikinci kez kazayla ateş aldı" dedi.

18) Ali Tahtacı

18 Kasım günü İstanbul Emirgan'da hırsızlık amacıyla bir eve girmeye çalışan Ali Tahtacı, özel güvenlik görevlisi Ali Türkel tarafından öldürüldü.

19) Ahmet Kaymaz (31)

20) Uğur Kaymaz (12)

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 21 Kasım gecesi düzenlenen operasyon sırasında Ahmet Kaymaz ve oğlu Uğur Kaymaz polisler tarafından öldürüldü.

Edinilen bilgiye göre, 21 Kasım günü akşam saatlerinde "Turgut Özal mahallesinde bir evde HPG militanlarının bulunduğu" ihbarı üzerine operasyon başlatan asker ve polisler, bu sırada evinden çıkarak kamyonuna eşya taşıyan Ahmet Kaymaz ve oğlu Uğur Kaymaz'a ateş açtılar. Ahmet ve Uğur Kaymaz, 22 Kasım günü toprağa verildi.

Resmi açıklamada, Uğur Kaymaz ve Ahmet Kaymaz'ın "terörist" oldukları, yanlarında otomatik silahlar bulunduğu iddia edildi. Ancak görgü tanıkları Ahmet Kaymaz ve Uğur Kaymaz'ın silahsız olduklarını açıkladılar.

Öldürülenlerin silahsız olduğunun anlaşılmasından sonra, daha önce bu tür olaylara fazla ilgi göstermeyen ya da resmi açıklamaları yayınlamakla yetinen basın kuruluşlarının da tavrı değişti. Örneğin, Hürriyet gazetesinde 1 Aralık günü "O fotoğraf askerde çekildi" başlığıyla yayınlanan haberde, Ahmet Kaymaz'ın eşi Makbule Kaymaz'ın anlatımlarına yer verildi. Habere göre, Makbule Kaymaz olayı şöyle anlattı:

"Evde fotoğraflar buldular, onlar bizim peşmerge kıyafetleriyle çektiğimiz fotoğraflardı. Burada herkeste o kıyafetlerden var. Ahmet'in silahlı fotoğrafı Bursa'da askerdeyken çekildiği fotoğraflardı. Eşim PKK'ya yardım ve yataklıktan tutuklu olarak yargılandı ama beraat edip çıktı. Yanlarında Kalaşnikof, el bombası filan yoktu. Eşim TIR şoförüydü. Bayramdan iki gün önce eve gelmişti, öldürülmeseydi bir gün sonra da Irak'a gidecekti. Oğlum 1992 doğumlu. Olay günü saat 16.30 civarında yemeği hazırladım. Yemeğe oturmadan önce Ahmet kamyonu yüklemek için battaniyeleri kucakladı. Uğur da babasının giyeceklerini taşıyordu.

Ayaklarında terlikleri vardı. Dışarı çıktılar. Kamyon 30 metre ötedeydi. Birkaç dakika geçmedi silah sesleri duydum. Evde kayınvalidem ve üç çocuğum daha vardı. Korkudan yan komşumun avlusuna geçtik. Bu sırada oğluma diz çöktürdüklerini, rükû vaziyette, başının öne eğdirilmiş olduğunu ve başında silahlı birinin olduğunu gördüm. Karanlıkta ama beyaz pantolon giydiği için fark ettim. Sonra oğlumun ve eşimin öldürüldüğünü öğrendim.”

Kaymaz ailesinin avukatı Hüseyin Cangir de şunları söyledi:

“Savcı Hanım, Kalaşnikofların kullanılıp kullanılmadığını anlamak için Adli Tıp'tan gelecek rapora çok güveniyor. Ama o silahların oraya sonradan koyulduğunu gören görgü tanıkları var. Maktuller öldürüldükten sonra bu silahlar ellerine tutuşturulup ateşlenmiş olabilir. Zaten silah sesleri bittikten sonra duyulan 4-5 el silah sesi daha var. Polise ihbar eden kişinin verdiği eşkal daha çok Uğur'a uyuyormuş. O yüzden Uğur'da babasından daha fazla kurşun var.”

Dicle İlköğretim Okulu öğretmeni Ahmet Tekin de Hürriyet gazetesi muhabirine olay konusunda şu bilgileri verdi:

“Yan komşum Makbule hanım, telaşla kapımızı çaldı. Konuşamıyor, sadece ‘Ahmet, Uğur, tanker, yol, polis’ diyebiliyordu. O ana kadar silah seslerinin düğünden geldiğini zannediyordum, Makbule hanım öyle söyleyince bir terslik olduğunu anladım. Silah sesleri durduktan sonra polisler geldi. Cesetleri teşhis için yardım etmemi istediler. Uğur'un cesedini sol tarafına yatmış vaziyette, sağ elinin yanında bir Kalaşnikof ve

sağ elinin dört parmağı silahın üzerinde gördüm. ‘Bu bizim okulumuzun öğrencisi’ deyince, polisler şaşkınlıktan üç kez ‘Emin misin’ diye sordu. Ahmet'in yanına götürdüklerinde sırtüstü yatan bir ceset gördüm. Önce tanıyamadım, daha fazla ışık getirmelerini istedim. Işık gelince ‘bu da o öğrencinin babası, şoförlük yapıyor’ dedim. Bunun üzerine polisler bir kez daha şaşırdı. Bu arada savcı, 112 acil servis görevlilerine ‘müdahale ettiniz mi?’ diye sordu. Uğur'u kastederek ‘ön taraftakinin nabzına baktık, polisler daha fazlasına izin vermedi’ dediler. Savcı onlara kızdı.”

Kaymaz ailesinin avukatları Erdal Kuzu ve Ahmet Kaymaz'ın kardeşi Reşat Kaymaz, 26 Kasım günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundular.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış da, olay nedeniyle İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile görüşüğünü anlattı ve “Kendisi, olayla özel olarak ilgilendiğini belirterek, olayı soruşturmak üzere hemen müfettiş görevlendirdiğini söyledi” dedi.

İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilen müfettişlerin raporu doğrultusunda, Mardin Emniyet Müdür Yardımcısı Kemal Dönmez ve üç özel tim görevlisi 1 Aralık günü açığa alındı.

Olay nedeniyle 28 Kasım günü Kızıltepe Adliyesi önünde düzenlenen basın açıklamasına müdahale eden polisler dokuz kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Adil Başaran, Gençlik Kolları Başkanı Azad Karahan ve İsmail Asi “polislere direndikleri” iddiasıyla tutuklandılar.

Kızıltepe olayı utancı (Adnan Ekinci-3 Aralık 2004/Radikal)

‘Kara haber tez gelir’ derler, ama Kızıltepe’de evlerinin önünde öldürülen baba-oğulun haberi İstanbul’a çok geç geldi. Geç ve azar azar geldi.

Mardin Kızıltepe’de, akşam karanlığında, mahallenin ortasında, yolculuğa çıkacak olan kamyon şoförü ile oğlu otomatik silahlarla öldürüldü. Güneydoğu’da olağanlaşmış öldürme biçimlerine aşına olmamıza rağmen, Kızıltepe’deki olayın gerçekleşme şeklinde bir tuhaflık vardı. Ne ‘Faili Meçhul Cinayetleri İç Tüzüğü’ne(!) uyuyordu ne de ‘Yargısız İnfaz Yöntemleri’ne...

Olayı anlamak

Cinayet öncesi ve sonrasındaki gelişmelerle ilgili bilgilerin netleşmesinin uzaması, medyanın haberi ucundan, kenarından vermesinin ve özellikle İçişleri Bakanlığı’nın uzun süre suskun kalmasının bir nedeni olmalı. Kızıltepe’de meydana gelen olayı serinkanlılıkla değerlendirip, devlet güçlerinin yeni adam öldürme biçimini anlamak gerekiyor.

Emniyet’in bu operasyonu tüm detaylarıyla incelemeye alıp, önyargılardan uzak bir analiz yapmadıkça, devletin bu konuda zaten yeteri kadar kötü olan siciline bir çentik atmaktan öte bir anlamı olmayacak. Bu yöntem denenmezse, olaya karşı duyulan öfke ve kızgınlık, devletin iç güvenliğe ilişkin uzun süredir yaşadığı iç kanamanın gözler önüne serilmesini yine engelleyecektir.

Bugüne kadar faili meçhul cinayetler ve yargısız infazlarla ünümüz tüm dünyada yaygınlaşırken, devletin istihbarat birimleri dahil olmak üzere, iç güvenlik teşkilatının içinde bulunduğu acizliğin üzerinde yeteri kadar durulmadı.

Hangi istihbarat?

‘Jandarma servisine saldırı düzenleyecekler’ şeklindeki isimsiz bir ihbar, şehrin ortasındaki bir evin insanlarını sorgusuz, sualsiz kurşunlamak için yeterli bir neden olabilir mi?

Oldukça kalabalık sayıdaki Emniyet görevlisini, eli silahlı eşkiya gruplarından ayıran temel bazı özellikler olmalı değil mi? Ayaklarında terliklerle kamyona erzak yüklemekte olan baba-oğulu yakalamak yerine, otomatik silahlarla taramayı tercih eden, bir teşkilatın, devletin iç güvenliğini sağladığı söylenebilir mi?

Vücudundan dokuz kurşun çıkan çocuk için, 'Karanlıkta koca adam gibi görünüyordu' diyebilen bir Emniyet görevlisi, bireyin yaşama hakkının kutsallığından haberdar olabilir mi?

Otomatik silah güvenliği

Kızıltepe'de meydana gelen olay, devletin Emniyet güçlerinin güvenlikle ilgili bilgisizliğin, teşkilatın insan unsurunda egemen olan cehaletin, beceriksizliğin düzeyini göstermektedir. İçişleri Bakanı'nı bile suskun bırakan, medyanın olaya mesafeli yaklaşmasının altında yatan asıl neden, istihbarat birimleri dahil tüm Emniyet teşkilatının içinde bulunduğu aczin bu boyutlarda olduğunun fark edilmesi karşısında duyulan şaşkınlıktır.

Bu şaşkınlığı hemen tüm ülke yaşadı.

Ve bu şaşkınlık, yerini utanmaya bıraktı.

Ben Emniyet güçlerinin bugünkü yapılanmasıyla, benim güvenliğimi sağlayabileceğinden kuşkuluyum.

Onlara inanmıyorum, sadece utaniyorum.

Diyarbakır ve Batman barolarına kayıtlı yaklaşık 100 avukat, 1 Aralık günü Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Kızıltepe Cumhuriyet Savcısı Pınar Akkoç ile görüşükten sonra avukatlar adına basın açıklaması yapan Diyarbakır Baro Başkanvekili Tahir Elçi, Avukatlık Yasası'nın kendilerine verdiği yetkiye dayanarak olaya müdahil olarak katılmak istediklerini vurguladı.

Gerek milletvekillerinin açıklamaları, gerek görgü tanıklarının Ahmet ve Uğur Kaymaz'ın silahsız olduğu yolunda bilgi vermeleri üzerine, Aralık ayı başında "Kaymaz ailesinin evinde bir PKK (HPG) militanın saklandığı", "evin sarılması üzerine bu kişinin polise ateş açarak kaçmaya çalıştığı", "Ahmet Kaymaz ve Uğur Kaymaz'ın ateş sırasında yanlışlıkla vuruldukları" yolunda haberler yayınlanmaya başlandı. Örneğin 3 Aralık günü Star gazetesinde yayınlanan "Terörist yakalanacak polis aklanacak" başlıklı haberde, kimliği açıklanmayan "üst düzey bir polis şefi"nin "Polisi aklamak için çatışma sırasında evden kaçan teröristi de yakalayıp adalete teslim edeceğiz" dediği anlatıldı. Habere göre, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde görevli üst düzey yetkili şu bilgileri verdi:

"Ahmet Kaymaz'ın PKK'ya yardım suçundan cezaevinde yattığı ve sabıkalı olduğu gerçek. Bu olayda, oğluyla birlikte pisi pisine öldü. Ancak, görmezden gelinen bir gerçek var. O da, PKK'nın dağ kadrosundan Jandarma servis otobüsüne silahlı ve bombalı eylem yapmak için gelen teröristi evlerinde saklayıp, yardım-yataklık etmeleri. Karısı 'O sırada evde üç çocuğum ve kayınvalidemle birlikteydim' diyerek yalan söylüyor. Kaymaz ailesini mağdur etmeyeceğiz. Polisi aklamak için kaçan teröristi de bulup adalete teslim edeceğiz."

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun talimatıyla Mardin'e giden iki müfettişin ön inceleme raporunda, "Baba-oğul infaz edilmedi, kaçan terörist sanılarak

yanlışlıkla vuruldu" denildiği anlatılan habere göre, raporda şu bilgiler yer aldı:

"Bir gün önce polise gelen ihbarda, 'PKK'lı bir teröristin Kızıltepe'de Jandarma servis otobüsüne silahlı ve bombalı eylem yapacağı' bilgisi verildi. Ekipler, ihbardaki evi takibe aldı. Bilgi, Cumhuriyet Başsavcılığı'na aktararak operasyon için talimat alındı. Savcı'nın gözetiminde ev, özel harekat timleri ve bomba imha uzmanlarıyla sarıldı. Savcı'nın gözetiminde ev 50'ye yakın polisçe ablukaya alındı. İhbar edilen evden iki kişi dışarı çıktı. Karanlık nedeniyle polisler evden çıkan kişilere 'teslim ol' çağrısı yaptı. Evde gizlenen terörist ateş açınca, pusudaki görevliler heyecana kapılıp karşılık verdi. Baba-oğul ateş açan ve kaçan terörist sanılarak yanlışlıkla vuruldu. Teslim ol çağrısı sırasında evden ateş açıldığı ve bir kişinin kaçtığına çok sayıda personel şahit olmuştur. Mesafe ve karanlık nedeniyle kaçan kişi takip edilememiş ve yakalanamamıştır."

Araştırma ve İncelemeler

Olay üzerine İHD Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge Temsilcisi Mihdi Perinçek, İHD Mardin Şube Başkan Avukat Hüseyin Cangir ve Şube Sekreteri Avukat Erdal Kuzu'nun ilçede yaptıkları incelemenin sonuçları, 22 Kasım günü açıklandı. Perinçek, evin giriş kapısına 3-4 metre mesafede üzerlerine ateş açılan Ahmet ve Uğur Kaymaz'ın olay yerinde öldüklerini bildirdi. Baba-oğulun üzerine kuzey ve güney yönlerinden yakın mesafeden küçük çaplı silahlarla çapraz ateş açıldığını belirten Mihdi Perinçek, bahçe duvarı ve evin ön cephesinde herhangi bir mermi çekirdeği izine rastlanmadığını kaydetti. Güvenlik görevlilerinin siper olarak kullandıkları kamyonlarda da kurşun izi bulunmadığını anlatan Perinçek, Uğur Kaymaz'ın vücudunda 13, Ahmet Kaymaz'ın vücudunda ise 8 kurşun izinin bulunduğunu, mermilerin göğüs ve sırt bölgesinden isabet ettiğini belirtti.

Kızıltepe’de inceleme yapan Mazlum-Der heyeti adına açıklama yapan Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Çoban da, otopsi raporlarında Ahmet Kaymaz’ın ayağında terlik bulunduğunun belirlendiğine dikkat çekti. Raporların, cesetlere 5 santimetreden daha yakından ateş edildiğini ortaya koyduğunu kaydeden Çoban, “Çevrede, çatışma olduğunu gösterecek bir mermi izi yok. Olay mahalli bir gün önceden izlemeye alınmasına rağmen aile fertlerinin tanınmaması, evden çıkanların tanımlanmadan operasyona başlanması ve ateş açılması anlaşılır bir durum değil” dedi.

Çeşitli temaslarda bulunmak üzere Türkiye’ye gelen Avrupa Parlamentosu’ndan 10 milletvekili de olay nedeniyle Kızıltepe’ye gitti. Alman Milletvekili Feleknaz Uca, görüşmeleriyle ilgili izlenimlerini şöyle aktardı:

“11 yaşındaki çocuğa ‘terörist’ diyen Mardin Valisi ile görüştük. Ancak Vali konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapmadı. İHD ve Kaymaz ailesiyle yaptığımız görüşmeler hepimizi çok şaşırttı. Uğur’un annesi yıllar önce korucu olmayı reddettiklerini ve o zamandan beri sürekli baskı altında olduklarını, aileden daha önce de bu şekilde öldürülenler olduğunu söyledi. Ancak biz olayın peşini bırakmayacağız. Bu işi kimin yaptığı herkes tarafından çok iyi biliniyor. Failler yargı önünde hesap vererek, hak ettikleri cezayı almalıdır. Aksi demokratik bir ülke olma yolunda adımlar atan Türkiye için çok büyük olumsuzluklar yaratacaktır.”

Olayı araştırmak için görevlendirilen TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri CHP Mersin Milletvekili Hüseyin Güler ve AKP Batman Milletvekili Nezir Nasıroğlu da, yetkililerle ve tanıklarla görüştüler.

Güler, daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, “İlk izlenimimiz, 12’sindeki bir çocuktan terörist olmaz. Bu kadar basit. Baba da sürekli Irak’a gidip gelen bir vatandaşımız” dedi. Kaymazların evinin, “dağdaki teröristlere lojistik destek sağlandığı” yönündeki asılsız bir ihbar üzerine gözetim altına alındığını belirten Güler, Mardin Valisi, Kızıltepe Kaymakamı, Emniyet Müdürü, Cumhuriyet Savcısı, hastane görevlileri, komşuları ve tanıklarla görüştiklerini söyledi. Güler, “Çeşitli soru işaretleri var. Yargının, halk galeyana gelmeden olayı vicdanları rahatlatarak şekilde aydınlatması gerek” dedi.

AKP’li Nasıroğlu ise şunları söyledi:

“İnfaz iddialarına ilişkin birtakım emarelere ulaştık. Bu olayda ortada bir yanlışlık yapıldığı kesin. O da, 12 yaşındaki bir çocuk ne silah kullanabilir ne terörist olur. Burada kamu görevlilerinin bir yanlışlık yaptığını düşünüyoruz. Öte yandan ‘terörist’ iddiaları

doğru bile olsa, bu insanların sağ olarak yakalanmaları çok mümkünmüş. Karayolunun kenarında açık bir alanda meydana gelmiş olay. Resmî makamların iddia ettiği gibi, bu kişilerin ‘terörist’ olduğuna inanmıyoruz. Bir baba gerçekten terör eylemine gitse dahi, böyle bir olayda çocuğunu korur.”

Kızıltepe’de incelemelerde bulunan CHP heyetinin raporu 4 Aralık günü açıklandı. Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer, İzmir Milletvekili Ahmet Ersin ve Antalya Milletvekili Tuncay Ercenk tarafından hazırlanan raporda, şu tespitlere yer verildi:

“Anlatılardan ve tespitlerimizden, ölümlerin bir silahlı çatışma sonucu meydana gelmediği, maktullerin üzerine yakından ve tek taraflı yoğun ateş açıldığı ve ölümlerin bu şekilde olduğu, maktullerin terlikli olması, tankerin yakıt yüklü olması ve ne tankerde ne çevrede kurşun izi olmaması, maktul yakınlarının iddialarını doğruladığı, Çocuktaki mermi girişlerinden bazılarının düzgün ve sıralı olması da bir çatışma ihtimalinin olmadığını çünkü, çatışma durumunda her iki taraf da hareket halinde olmadığından mermi girişlerinin düzgün ve sıralı olmayacağı, Çatışma ve operasyonlara giren güvenlik güçlerinin genel olarak uzun namlulu silahlar kullanıldığı halde bu olayda 9 mm’lik MP 5 ve Uzi marka otomatik tabancalar kullanıldığı, Güvenlik güçlerinde olay yerinde bir çatışma yaşandığına ilişkin herhangi bir iz bulunmadığı...”

AKP Diyarbakır milletvekili Mehdi Eker, Tokat milletvekili Şükrü Ayalan ve İstanbul milletvekili Nimet Çubukçu’dan oluşan AKP heyeti tarafından hazırlanan rapor da 6 Aralık günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve AKP yönetimine sunuldu.

Olayda çatışma ihtimalinin olmadığına dikkat çekilen raporda, “Maktullerin terlikli olması, çocuğun tankerin ön kısmında, babasının ise kapı hizasında olmasına rağmen, tankere hiç kurşun isabet etmemesi, çevrenin tamamen açık olması yüzünden fiziki olarak çatışma olma olasılığını imkansız kılıyor” görüşü savunuldu. Olayda sorumluluğu bulunan üst düzey yöneticilerin görevden alınması önerilen raporda, “Bölgede huzur ortamının sağlanması için vatandaşların isteği doğrultusunda yerel otorite konusunda mutlaka durum değerlendirilmesi yapılması gerekiyor” denildi.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’nun 22 Aralık günü yapılan toplantısında, CHP Mersin Milletvekili Hüseyin Güler ve AKP Batman Milletvekili Nezir Nasıroğlu tarafından hazırlanan rapor ele alındı. Toplantıda, Adli Tıp Kurumu’ndan olayda kullanılan silahların balistik inceleme

sonuçlarının istenmesine karar verildi. Milletvekillerinin raporunda, olayla ilgili şu yorumlar yapıldı:

“Kamyonda ve evin duvarında çatışmayı andırarak herhangi bir emareye rastlanmadı. Olayın geçtiği yerin açık bir alan olması nedeniyle, bu insanlar istendiği takdirde hiçbir zarar görmeden yakalanabilirdi. Baba-oğulun suçlu olup olmadığı bile belirlenmeden vurulmaları yaşam hakkına bir kast olup, hukuk dışıdır. Arama emri bulunmasına rağmen evi neden 24 saat gözetlediği anlaşılmadı. Parmak izinde bakanlık iyi bir araştırma yapmalı. Tetiği çekenle, cesedin yanında bulunan silahtaki izler aynı olmayabilir? Bu tür operasyonlarda uzun namlu silahlar kullanılırken, neden bu olayda Uzi kullanıldı. Mardin Valisi hakkında bir işlem yapıldı mı?”

Soruşturma ve Dava

Olaydan 20 gün sonra 11 Aralık günü Kızıltepe Kaymakamı Engin Durmaz, İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin raporu doğrultusunda görevinden alınarak Erzurum Vali Yardımcılığı'na atandı.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun Kızıltepe'ye giden üyelerinden AKP Milletvekili Selahattin Dağ, “Kaymakamla yaptığımız görüşmelerde kendisi bize olaydan haberi olmadığını, olayın Valiliğin emriyle yapıldığını söyledi. Komisyonun hazırladığı raporlarda da bu ifadeler var” dedi.

Engin Durmaz daha sonra bir internet sitesine yaptığı açıklamada, “Bir kaymakam, nokta operasyonu yapmaz. Bir üst kuvvetin, emir ve komutasında yürütülen faaliyetlerden, belirli çalışmalardan haberdar olmaması gibi ben de haberdar değildim. Ama beni görevden alarak havayı normalleştirmeye çalıştılar” dedi.

Aralık ayı başlarında soruşturmayı yürüten Kızıltepe Cumhuriyet Savcısı Pınar Akkoç Haktanır'ın başvurusu üzerine “gizlilik kararı” alındı. Kaymaz ailesinin avukatları Hüseyin Cangir ve İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş'ın dosyayı inceleme istekleri de reddedildi.

Avukatların “gizlilik” kararına itirazı, 8 Aralık günü Kızıltepe Asliye Ceza Mahkemesi tarafından reddedildi.

Bu arada Kızıltepe İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün, operasyonu protesto amacıyla 28 Kasım günü düzenlenen gösteriyle ilgili olarak Cumhuriyet Savcılığı'na yazdığı fezlekedede “Ahmet Kaymaz ve Uğur Kaymaz'ın ‘terör örgütüne yönelik operasyonda’ ölü olarak ele geçirildiği” iddia edildi. Fezlekedede gösteri sırasında atılan “Uğur'un katilleri bulunsun”

sloganının da “yasadışı olduğu” ileri sürüldü. Kızıltepe Adliyesi önündeki eyleme müdahale eden polislerin çok sayıda kişiyi gözaltına aldığını hatırlatan Kaymaz ailesinin avukatlarından İHD Mardin Şube Sekreteri Erdal Kuzu, şunları söyledi:

“Fezlekedede 12 yaşındaki Uğur ve babası Ahmet Kaymaz'ın Kongra-Gel terör örgütüne yönelik operasyonda ölü olarak ele geçirildiği vurgulanıyor. Fezleke, eylem sırasında atılan ‘Uğur'un katilleri bulunsun’ sloganını bile yasadışı slogan olarak niteliyor. Bu kişileri terörist olarak göstermeye çalışan bu fezleke çok düşündürücü, üzücü. Ahmet Kaymaz hakkında yardım yataklıktan bir dönem soruşturma açılmış ama küçük Uğur için böyle bir şeyin söz konusu olmadığını herkes biliyor. Üstelik suçluluğu ispatlanana kadar herkes masumdur ilkesi ayaklar altına alınmış da oluyor. Soruşturmanın gizlilik kararıyla yürütülmek istenmesi ile bu fezleke aynı amacı güdüyor: Kamuoyunun bu davayı sahiplenmesini önlemek. Çünkü toplumun nerdeyse tamamı Uğur ve babasının yargısız infaz kurbanı olduğunu düşünüyor. Amaç bu terörist yakıştırma ve suçlamalarıyla bu düşüncüyü ve sahiplenmeyi yok etmek.”

“Kaymaz ailesinin evinde bulunduğu” iddia edilen silahların balistik incelemesi de Aralık ayı ortalarında tamamlandı. Silahların Mardin'in Midyat ilçesinde bir polis karakoluna düzenlenen saldırıda kullanıldığı ileri sürüldü.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er, 16 Aralık günü düzenlediği basın toplantısında, soruşturmada gizlilik kararı alınmasına karşın balistik incelemenin sonuçları hakkında bilgi verdi. “Kalaşnikof marka her iki silahın da olay sırasında kullanıldığını” ileri süren Er, “Ayrıca silahlardan birinin, 7 Ağustos günü iki komiser ve iki polisin yaralanmasıyla sonuçlanan Yenişehir Polis Karakolu baskınında da kullanıldığı belirlendi” dedi.

Kaymaz'ın kardeşi Reşat Kaymaz ise karakol baskınının düzenlendiği gün ağabeyinin Irak'ta olduğunu söyledi.

Kaymaz ailesinin avukatı Hüseyin Cangir de “Eğer raporlar henüz savcılığa ulaşmadan polis müdürleri böyle açıklama yapıyorsa bizim de delillerin araştırılmasına ilişkin şüphelerimiz olur. Gizlilik kararı alınan bir dosyayla ilgili açıklamada bulunmak suçtur. Bu adil yargılanma ilkesinin çiğnendiği anlamına gelir. Biz baştan beri söylüyoruz. Maktuller öldürüldükten sonra ellerine silah tutuşturularak ateş ettirilmiştir. Yani silahları olay yerine güvenlik güçleri bırakmıştır. Deliller bir araya getirildiğinde çatışma olmadığı kesindir. Görgü tanıkları var ama can güvenlikleri sağlanamadığı için isimlerini açıklayamıyoruz. Bu davranışlarla polisleri aklamaya

çalışıyorlar. Çünkü raporlar farklı biçimlerde değiştirilebilir. Yargı konuya el atmalı” dedi.

Avukatlar Hüseyin Cangir ve Erdal Kuzu daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğü sözcüsü Ramazan Er hakkında suç duyurusunda bulundular. Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı'na verilen suç duyurusu dilekçesinde, “gizlilik kararının” herkes için uygulanması gerektiği belirtildi. Dilekçede, “Gizlilik kararı olan bir dava dosyasına hiç kimsenin ulaşması mümkün değilken, olayla herhangi bir ilişkisi olmayan Ramazan Er'in soruşturmadan haberdar olması, sanık polisleri kollamaya dönüktür. Er, tamamıyla sanık polisleri aklamak ve kollamak düşüncesi ile 16 Aralık tarihinde basına demeç vererek, ‘olayda maktullerin yanında bulunan silahların daha önce Mardin Yenişehir Polis Karakolu'na yapılan saldırıda kullanılan silahlar olduğunun tespit edildiğini’ iddia etmiştir. Bu gizlilik kararı verilmiş bir dosyada gizlilik ilkesinin ihlalidir” denildi.

Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı, Aralık ayı sonunda Mehmet Karaca, Yaşafettin Açıksöz, Seydi Ahmet Töngel ve Salih Ayaz adlı polisler hakkında dava açtı.

Iddianamede, operasyonun itirafçı tanık Halil İbrahim Öztürk'ün, “Güvenlik güçlerine karşı eylem hazırlığı var. Bunun içinde jandarmaya en yakın milis evi (Ahmet Kaymaz'ın evi) kullanılacak” yolundaki ifadesi üzerine başladığı, daha sonra Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı'nın kolluk güçlerine yazılı arama emri verdiği ve evin Özel Harekat Şube Müdürlüğü memurları tarafından gözlem altına alındığı anlatıldı.

Iddianamede, sanık polislerin ifadelerine dayanılarak, “polislerin Ahmet ve Uğur Kaymaz ile aniden karşılaştıkları ve ‘dur’ ihtarında buldukları, bunun üzerine polislerin üzerine ateş açıldığı, sanık polislerin de kendilerini korumak için hedef gözetmeden ateş ettikleri ileri sürüldü. Ahmet Kaymaz ve Uğur Kaymaz'ın “PKK milisi oldukları, polisle çatışmaya girdikleri, dur ihtarına uymadıkları” ileri sürülen iddianamede, polislerin “yasal savunma sınırlarını aştıkları” gerekçesiyle 4 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmesi istendi.

Iddianamede, polislerin 12 yaşındaki Uğur Kaymaz'ı, itirafçı Halil İbrahim Öztürk'ün evde olduğunu söylediği “Kabat” kod adlı Nusret Bali sandıkları, Ahmet Kaymaz'ın da “Bali'nin kaçmasını sağlamak için oğlunun Nusret Bali zannedilmesini sağladığı” iddiasına yer verildi.

Olay sırasında silah kullanmadığı belirlenen altı polis ile operasyonu yönettiği gerekçesiyle açığa alınan Emniyet Müdür Yardımcısı Kemal Dönmez hakkında

yürütülen soruşturmada ise takipsizlik kararı verildi. Kaymaz ailesinin avukatları 2005 yılı Ocak ayı başında takipsizlik kararına itiraz ettiler.

Bu arada Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı tarafından Ahmet Kaymaz'ın eşi Makbule Kaymaz hakkında hazırlanan fezleke de Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildi. Fezlekedeki, Makbule Kaymaz'ın “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla yargılanması istendi.

Kaymaz ailesinin avukatı Hüseyin Cangir dava konusunda şunları söyledi:

“Hazırlık aşamasında deliller toplanırken bu insanların nasıl öldürüldüğünden ziyade suni deliller yaratarak örgüt üyeliği üzerinde durulmuş. Çatışma olmadığı o kadar açık ki. Olay zaten 6 metrekairelik alanda gerçekleşti. Nasıl çatışma olabilir. İnsanı hayrete düşürecek, hukuk kavramını yaralayacak bir durum ama bizde tanık ifadeleri ve başka delillerimiz var. Bunları mahkemeye sunacağız.”

Avukat Ercan Kanar ise bugüne kadar polislerin yargılandığı tüm davalarda, benzer iddianameler hazırlandığını, sonuçta sanık polislerin ya beraat ettiğini ya da çok hafif cezalara mahkum edildiğine dikkat çekerek, “Bu devletin geleneksel yapısının değişmediğinin göstergesidir. Suç işleyen görevlisini koruyan, insan haklarını hiçe sayan bir anlayış. Yasalarda değişiklik oluyor ancak savcıların çalışma tarzı değişmiyor” dedi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi CHP Milletvekili Ahmet Ersin de dava konusunda, “Iddianame, bizim tespitlerimizle örtüşmüyor. Özellikle çocuktaki mermi izlerine baktığımız zaman, 4. kaburga ile 8. kaburga arasındaki 10-12 santimlik bölgede, yukarıdan aşağıya doğru ip gibi, dümdüz altı mermi girişi vardı. Çatışma halinde iki taraf da hareketli olacağı için böyle sıralı vaziyette, düzgün, intizamlı bir şekilde altı mermi girişi olmaz. O kadar ki, bazı mermiler birbirine temas ediyor. Ben çatışma olduğu kanaatinde değilim. Ahmet Kaymaz'ın, ‘Kabat’ kod adlı Nusret Bali'yi evin arka tarafından kaçırmak için oğlu Uğur'u dışarı çıkardığı iddia ediliyor. İncelememiz sırasında böyle bir iddia yoktu. Evin her tarafı sarılmış, nasıl kaçacak. Bunlar senaryo” dedi.

AKP Milletvekili Nezir Nasıroğlu da “Komisyon olarak inceleme sonucunda olay yerinde çatışma olmadığı yönünde tespit yaptık. Raporlar da bunu doğruluyor” dedi.

Dava, 12 Şubat 2005 tarihinde Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayacak.

Bu arada Kaymaz ailesinin avukatları Hüseyin Cangir ve Erdal Kuzu'nun “polislerin tutuklu yargılanmaları” istemiyle yaptıkları başvuru, Mardin 2. Ağır Ceza

Mahkemesi tarafından reddedildi. Bunun üzerine 2005 yılı başında yapılan ikinci itiraz da Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü avukatlarının da “can güvenliği” gerekçesiyle davanın başka ile alınması talebinde bulunacakları öğrenildi.

Avukat Hüseyin Cangir ise bunu “davanın gözden kaçırılması girişimi” olarak nitelendirdi ve şunları söyledi:

“Gözden kaçırarak olayı mı örtbas edecekler? Daha önce müdahil olarak bulunduğumuz başka davalarda da, ki onların arasında küçük yaşta erkeklere pazarlanan N.Ç.’nin davası da vardı, bizim güvenlik gerekçesiyle dava başka ilde görülsün taleplerimiz reddedilmişti. O zaman güvenlik sağlanıyordu da şimdi mi sağlanamayacak?”

Bu arada Milliyet gazetesinde 31 Aralık günü yayımlanan haberde, iddianamede “ifadeleriyle operasyonun başlamasına neden olduğu” kaydedilen itirafçı Halil İbrahim Öztürk’ün, olaydan bir gün sonra 22 Kasım 2004 tarihinde Antep’te yakalandığı belirtildi.

27 Aralık günü hazırlanan iddianamenin giriş bölümünde şöyle denildi:

“...tanık Öztürk’ün teslim olduğunda verdiği ilk bilgilere göre, PKK terör örgütünün Kızıltepe ilçesinde güvenlik güçlerine karşı eylem hazırlığı içinde olduğu, bu eylemde Kızıltepe Merkez Jandarma Karakolu’na en yakın milis evinin kullanılacağına dair bilgiler değerlendirilmiş, söz konusu adreste Ahmet Kaymaz ve ailesinin oturduğu ev olmakla, Kızıltepe Başsavcılığı’nca makul şüphe unsurunun olduğu anlaşıldığından arama emri verildiği...”

Ancak Mardin Emniyet Müdürlüğü tarafından Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı’na gönderilen ve soruşturma dosyasında yer alan bir yazıda “Öztürk’ün Antep Emniyet Müdürlüğü’ne 22 Kasım 2004 tarihinde gelen bir ihbar üzerine yakalandığı ve Mardin Emniyet Müdürlüğü’ne teslim edildiği” anlatıldı.

21) Fevzi Can

29 Kasım günü Hakkari’nin Şemdinli ilçesine bağlı Örencik köyü yakınlarında Fevzi Can (19) adlı çoban, Ortaklar Jandarma Karakolu’nda görevli askerler tarafından öldürüldü.

Olaydan sonra Şemdinli Devlet Hastanesi morguna kaldırılan cenazeyi almak isteyen yakınlarına askerlerin “Dur ihtarına uymayan bir terörist ölü olarak ele geçirildi” yazılı tutanak imzalatmak istediği öğrenildi.

Fevzi Can’ın dayısı Enver Seyit, tutanağı imzalamadıklarını belirterek, “Askerler bize ‘Ya imzalarsınız ya da cenazeyi vermeyiz’ diyorlar. Biz de imzalamadığımız için cenaze hastane morgunda bekliyor” dedi.

Fevzi Can’ı öldüren Astsubay Murat Şener, daha sonra tutuklandı. Hakkari Valisi Erdoğan Gürbüz, yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Sınırdan 448 koyun kaçak olarak geçilirken, jandarmaların ‘dur’ ikazına uymayan iki kişi ve yanında çoban olduğu tahmin edilen bir kişi, koyunlarını bırakarak kaçmaya çalışmış. Jandarma havaya ateş açmış ve beş kez ikazda bulunmuş. Bu olayda Fevzi Can adında bir çoban, tek kurşunla hayatını kaybetmiştir. Olayla ilgili idari soruşturma açıldı.”

Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı tarafından 7 Aralık günü Hakkari Cumhuriyet Savcılığı’na gönderilen fezlekedede, Van Cezaevi’nde tutuklu bulunan sanığın “Kanunun bir hükmünün icrası sırasında sınırı aşmak suretiyle kasten adam öldürmek” suçundan ağır ceza mahkemesinde yargılanması istendi.

Müdahil Avukat Zeki Yüksel ise “Fezleke bize göre eksiktir. Fezlekedede Astsubay Murat Şener’in ‘kanun hükmünü icra ederken müvekkilimin ölümüne sebebiyet verdiği’ belirtilmiş, ancak tanıkların beyanlarına baktığımızda ortada kanun hükmünü icra diye bir şey söz konusu değil, tamamen doğrudan ve yakın mesafeden kasten adam öldürmekten dava açılmaydı” dedi.

İHD heyeti tarafından hazırlanan raporu açıklayan İHD Van Şube Başkanı Avukat Zeki Yüksel, şu bilgileri verdi:

“Pusu, pusu yeri, pusu kuvveti, olay yeri ve çevreleyen alan birlikte değerlendirildiğinde maktulün veya iddia edilen iki insanın kaçarak kurtulma ihtimalinin olmadığını tespit ettik. Maktulün silahlı olduğuna dair hiçbir belirtiye rastlanmamış, bu konuda hiçbir beyan yapılmamış, hiçbir görgünün olmadığını tespit ettik. Olay yerinin Örencik köyüne 100 metre uzaklıkta olduğunu ve olay mahallinde ölen Fevzi Can’a ait kan izi ile çok sayıda ayakkabı izlerini tespit ettik. Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı’nın olay günü olay mahalline gitmediği tespit edilmiştir.”

8 Aralık günü de Diyarbakır ve Batman barolarından 110 avukat olay nedeniyle Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Avukatlar adına açıklama yapan Servet Özen, “Şunun farkındayız ki Kızıltepe’de yaşamını yitiren 12 yaşındaki bir çocuk olmasaydı, kamuoyu bu olayın takipçisi olmayacaktı. Nitekim Hakkari’nin bu ücra ilçesinde 19 yaşında Fevzi Can adlı yurttaşımızın

ölümü ile sonuçlanan olay Kızıltepe'deki olay kadar tepki görmemesi bunun belirgin kanıtıdır" dedi.

Van Barosu İnsan Hakları Merkezi'nden avukatlar Murat Timur, Serdar Kartal, Taner Polat, Tacettin Soğanda, Erdal Aydın, Hüseyin Dayan ve Rasim Saygın'dan tarafından hazırlanan rapor da 14 Aralık günü açıklandı. Şemdinli Kaymakamı Mustafa Cihat Feslihan, Belediye Başkanı Hurşit Tekin, Şemdinli Cumhuriyet Başsavcısı Gürsel Orer, soruşturmayı sürdüren Cumhuriyet Savcısı Tekin Küçük ve Fevzi Can'ın yakınlarıyla görüşülerek hazırlanan raporda, "Cumhuriyet Savcısı'nın, 'İsteselerdi maktulün yanına iki silah koyup olaya çatışma süsü verilebilirdi' yönündeki beyanları, bölgede daha önce yaşanmış ve aydınlatılmamış kimi olaylarda böyle bir durumun var olduğu anlamına mı gelmektedir?" sorusuna yer verildi. Askerlerin el koyduğu koyunların kaçak olmadığını ortaya çıktığı ve sahibine iade edildiği belirtilen raporda, heyetin çalışmalarının da engellenmek istendiği de öne sürüldü.

22) Yücel Solmaz

25 Aralık gecesi Van'ın Edremit ilçesinde "dur" ihtarına uyulmadığı gerekçesiyle bir araca ateş açan jandarmalar Yücel Solmaz adlı kişiyi öldürdü.

Van 1 No'lu Sağlık Ocağı'nda çalışan Yücel Solmaz'ın öldürülmesi nedeniyle Astsubay Atalay Boylu, erler Halil Kül, Hakan Şengül, İsmail Kılıç, Mustafa Demiral ve Müslüm Demir gözaltına alındı. Müslüm Demir 26 Aralık günü tutuklandı.

Araçta bulunan Hacer Anılır, Cumhuriyet Savcılığı'nda verdiği ifadede şunları anlattı:

"Dört kişi Edremit'e gezmeye gittik. Saat 01.30 sıralarında Van'a hareket ettik. Edremit'te bulunan Jandarma Karakolu'na yaklaşırken önümüze çıkan kar maskeli dört kişi durmamızı istedi. Araç yavaşladı, duracağımız sırada silahları üzerimize çevirdiler. Biz de korktuğumuz için kaçtık, terörist olabileceklarini düşündük. Kaçarken arkamızdan ateş ettiler. Ön koltukta oturan Yücel Solmaz vuruldu. Daha sonra bir asker araca tabanca ile dört kez ateş etti."

IHD, Mazlum-Der ve SES temsilcilerinin 29-30 Aralık günlerinde yaptığı incelemenin sonuçları, 31 Aralık günü açıklandı. "Rutin güvenlik tedbirleri için konulan bir arama noktası olmayan olay yerinin jandarmanın değil polislerin yetki alanında bulunduğu" belirtilen raporda, ateş emri veren astsubayın olay gecesi izinli olduğu vurgulandı. Görgü tanıklarının ve hazırlık soruşturmasını yürüten savcının verdiği bilgiler ışığında, "dur" ihtarı yapılmadığının belirlendiğinedikkat çekilen raporda, "jandarmanın arama izni ve aracı durdurmak için herhangi bir haklı neden olmadan ateş açtığı" belirtildi.

Yaralanma İle Sonuçlanan Olaylar

Ramazan Bingöl

3 Ocak günü İstanbul'da polislerin, "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca ateş açması sonucunda Ramazan Bingöl adlı kişi yaralandı. Trafik polisleri tarafından Küçükçekmece'de durdurulan Ramazan Bingöl'ün belgeleri kontrol edilirken kaçmaya başladığı, aracın İkitelli'de ateş açan polisler tarafından durdurulduğu bildirildi.

Fatih Kaynak

25 Nisan günü İstanbul Bağcılar'da arkadaşlarının dövüldüğünü ileri süren 150 kadar genç, bir çay bahçesini bastı. Kavgayı ayırmak için müdahale eden polislerin açtığı ateş sonucunda Fatih Kaynak adlı genç çenesinden yaralandı. Fatih Kaynak'ın babası Selim Kaynak, oğlunun bir komiser tarafından silahla yaralandığını iddia etti. Olayda 20 kişi gözaltına alındı.

Kemal Güncan

1 Haziran günü Edirne'nin Havsa ilçesinde, Edirne İl Jandarma Komutanlığı ekipleri ile silah kaçakçılığı yaptıkları ileri sürülen iki kişi arasında silahlı çatışma çıktı. Olay sırasında yerden seken bir mermi, yakınlardaki otobüs durağında bekleyen Kemal Güncan'ın (64) yaralanmasına neden oldu.

İbrahim S.

10 Haziran günü Aydın'da "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen İbrahim S. adlı kişi, polisler tarafından silahla yaralandı. İbrahim S.'nin yanında bulunan Kenan U. adlı kişinin ve olayda silah kullanan polislerin gözaltına alındığı bildirildi. Resmi açıklamada, İbrahim S. ve Kenan U.'nun kendilerini durdurmak isteyen polislerle saldırdığı iddia edildi.

Kamuran Korucu

13 Haziran günü İstanbul Yeşilköy Tren İstasyonu'nda bilet almadan banliyö trenine binmek isteyen Kamuran Korucu, özel güvenlik görevlisi tarafından silahla yaralandı.

Lokman Aslan

İstanbul Zeytinburnu Tren İstasyonu'nda görev yapan özel güvenlik görevlisi Erhan Baran, 12 Ağustos günü "turnikeye jeton atmadan geçmek isteyen" Lokman Aslan adlı genci silahla yaraladı. Kaçak geçmek isteyen dört kişiyle tartıştığını anlatan Erhan Baran, kendisine sopalarla saldırılınca silah kullandığını ileri sürdü.

Suphi Geyik

13 Kasım günü Mersin'de "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen Suphi Geyik adlı kişi, polisler tarafından silahla yaralandı. Kasığından iki kurşunla yaralanan

Suphi Geyik'in tedavi edildikten sonra tutuklandığı öğrenildi.

Suphi Geyik'in ağabeyi Yaşar Geyik, askerden izinli gelen kardeşinin olay günü arkadaşlarıyla gezerken polisler tarafından durdurulduklarını belirtti. Hakkında "hırsızlık" iddiasıyla gıyabi tutuklama kararı bulunan kardeşinin arabadan inerek kaçmaya çalıştığını bunun üzerine polislerin ateş açtığını anlatan Yaşar Geyik, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Şirin Yıldırım

21 Aralık günü Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Çanakçı köyünde jandarmaların açtığı ateş sonucunda Şirin Yıldırım (54) adlı kadın bacağından yaralandı. Yıldırım'ı evinde ziyaret eden Tunceli Valisi Mustafa Erkal, soruşturma açıldığını bildirdi.

Yargısız İnfaz Davaları

Nermin Karabulut: Sivas'ın Hafik ilçesi Göydün köyünde 29 Temmuz 1998 tarihinde Nermin Karabulut (15) adlı genç kızın öldürülmesi nedeniyle altı jandarma hakkında açılan davaya 28 Ocak günü devam edildi. Sivas 1. Ağır Ceza Mahkemesi, "suçun görev sırasında işlendiği için sanıkların askeri mahkemede yargılanması gerektiği" görüşüyle görevsizlik kararı verdi.

Davada, Astsubay Mehmet Elagöz ile askerler Fatih İnce, Adem Erdönmez, Levent Tarım, Salih Yıldırım ve Ergün Sungurtekin yargılanıyor.

Olay tarihinde bir açıklama yapan Avukat İsmail Hakkı Konar, Sivas'a 11 kilometre uzaklıktaki Göydün köyünde yaşayan Nermin Karabulut'un sinir hastası ablası Serap Karabulut (16) ile beraber iğnelerini yaptırmak için akşam saatlerinde köyden ayrıldığını, araç bulamadıkları için yürüyen kardeşlerin üzerine Erzurum-Sivas karayolunun yakınlarında askeri bir araçtan ateş açıldığını bildirmişti.

Haşim Beyazgül: Haşim Beyazgül adlı sağır-dilsiz gencin 19 Eylül 2001 tarihinde Van'ın Başkale ilçesi Yüksel köyü yakınlarında öldürülmesi nedeniyle 7 asker hakkında açılan dava, 12 Şubat günü sonuçlandı.

Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Üsteğmen Adem Kardaş, Asteğmen Rahim İskender Demir ile Murat Dikbaş, Turan Sayar, Bayram Çetin, Kenan Uysal, Recep Kaymaz adlı erler hakkında beraat kararı verdi. Mahkeme, iddianamede askerlerin "Beyazgül'ü izinsiz gömdükleri gerekçesiyle" cezalandırılmasının istenmesine karşın "TCY'de böyle bir suç olmaması" nedeniyle beraat kararı verdi. Ancak, "görevi kötüye kullandıkları" gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulmasını öngördü.

Olay günü bölgede İran'dan mazot getiren köylülere karşı operasyon düzenleyen askerlerin, silah seslerini duyamayan Haşim Beyazgül'ü öldürdükleri ileri sürülmüştü. Yakınları, sol koltuk altına isabet eden tek kurşunla ölen Haşim Beyazgül'ün cesedinin olay yerinde bir çukura konulup üzerinin örtüldüğü, 20 Eylül günü bir köylünün haber vermesi üzerine cesedin bulunduğunu açıklamışlardı.

Suat Durmuş, Mustafa Muratoğlu: 6 Mart 2002 tarihinde İstanbul Kadıköy Kazasker'de çalıştığı bankayı soyan Suat Durmuş ve Mustafa Muratoğlu'nu öldüren güvenlik görevlisi Engin Bozkurt'un yargılanmasına 24 Şubat günü Kadıköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, "Engin Bozkurt'un eyleminin meşru müdafaa sınırları dışında olduğunu" belirterek Bozkurt'un, soyguncuları yaralayarak durdurabilecekken sırtlarından vurarak suç işlediğini anlattı. Cumhuriyet Savcısı, Bozkurt'un TCY'nin "kasten adam öldürme" suçuna ilişkin 448. maddesinin iki kez uygulanarak cezalandırılmasını istedi.

Dava, 25 Mayıs günü Kadıköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, "Engin Bozkurt'un, Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası'nın 16/e maddesindeki 'ağır suç hallerinde silahla etkisiz hale getirme yetkisi', Özel Güvenlik Görevlileri Hakkındaki Yasa'nın 'güvenlik görevlilerine silah kullanma yetkisi' veren maddesi ve TCY'nin 49/1 maddesi uyarınca meşru müdafaa sınırları içinde kaldığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Çetin Karaman: Çetin Karaman'ı 26 Nisan 2003 tarihinde Van'ın Başkale ilçesi yakınlarındaki Kurubaş bölgesinde öldürdükleri gerekçesiyle Abdullah Demirtaş ve İlhan Kayıkçı adlı askerler hakkında açılan dava, 5 Ekim günü sonuçlandı.

Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi, askerler hakkında "suçun emrin yerine getirilmesi sırasında işlendiği" gerekçesiyle TCY'nin 49. maddesi uyarınca beraat kararı verdi.

Nail Çaylıkoca: 9 Şubat 1999 tarihinde İstanbul Merter'de Nail Çaylıkoca (20) adlı gencin öldürülmesi nedeniyle yargılanan polis memuru Yakup Kayhan, Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 9 Nisan günü yapılan duruşmada beraat etti. Beraat kararı, Kayhan'ın "Polis Vazife Salahiyetleri Kanunu çerçevesinde hareket ettiği, suçun meşru müdafaa şartları içinde işlendiği" gerekçesiyle verildi. Olay günü çalıntı olduğu ileri sürülen bir aracı izleyen polislerin ateş açması sonucu, olayla ilgisi olmayan Nail Çaylıkoca ölmüştü.

İsmail İlhan: 18 Mart 1998 tarihinde Van'ın Başkale ilçesine bağlı Gelenler köyü yakınlarında İsmail İlhan

(olay tarihinde 11 yaşında) adlı çocuğu silahla yaralayarak sakat kalmasına neden olan Ali İbiş adlı asker hakkında açılan dava, olaydan yaklaşık 6 yıl sonra 27 Şubat günü Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Davada, Ali İbiş'in "adam öldürmeye tam teşebbüs" suçundan cezalandırılması isteniyor. Dosyanın çeşitli makamlarda uzun süre sürüncemede bırakıldığını belirten İsmail İlhan'ın avukat Ekrem Kutlu, olaydan sonra suç duyurusunda bulduklarını ancak Başkale Kaymakamlığı'nın dosyayı bekletmesi ve "soruşturmaya gerek olup olmadığı" yönünde bir karar vermemesi üzerine 12 Nisan 2000 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na başvurduklarını bildirdi. Başvurunun ardından Başkale Kaymakamlığı, 16 Şubat 2001 tarihinde soruşturmaya yer olmadığı kararı verdi. Kaymakamlığın kararında, "İlhan'ın 18 Mart 1998 günü koyun otlatmak amacıyla bulunduğu yer ile Güllük Jandarma Sınır Takım Komutanlığı'nın bulunduğu yer arasının 2.500 metre olduğu, bu mesafeden askerlerin şahsı yaralamalarının mümkün olmadığı, askerlerin elinde bulunan piyade tüfeğinin menzilinin 400 metre civarında olduğu da değerlendirildiğinde görevli askerler hakkında soruşturma izni verilmemesine bu kararın İsmail İlhan'a tebliğine..." denildi.

Bunun üzerine kararın iptali istemiyle Van Bölge İdare Mahkemesi'ne dava açıldı. Mahkeme de, kaymakamlığın kararını iptal etti. Bunun üzerine Başkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma başlatıldı ve 30 Ekim 2003 tarihinde Ali İbiş hakkında dava açıldı. İddianamede, "Ali İbiş'in İsmail İlhan'a uyardıktan ateş açtığı ve yaraladığı" anlatıldı.

Mümtaz Özdemir: Van'ın Başkale ilçesinde 24 Mayıs 2002 tarihinde jandarmanın "dur" ihtarına uymadığı iddia edilen Mümtaz Özdemir'in öldürülmesi nedeniyle Eren Akdeniz ve Dünder Benk adlı askerler hakkında açılan davaya yıl içinde Van Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Eren Akdeniz, 25 Mayıs 2002 tarihinde tutuklanmış, 6 Haziran 2002 tarihinde de tahliye edilmişti. Davada, sanıkların TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 448 ve sanıklardan hangisinin suçu işlediğinin belirlenememesi durumunda cezada indirim öngören 463. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Ramazan Öznarcı: Muş Cumhuriyet Savcılığı, Malazgirt'te 22 Ağustos 1994 tarihinde Ramazan Öznarcı'nın öldürülmesi nedeniyle yedi korucu hakkında dava açtı. Öznarcı'nın oğlu Alpaslan Öznarcı, babasının Nurettin köyü korucuları Ahmet Çelik, Enver Çelik, Zülküf Polat, Bahattin Koçak, Abdullah Koçak, Nusrettin Büyükdağ ve Şahin Koçak tarafından öldürüldüğü gerekçesiyle 2003 yılı Mayıs ayında suç duyurusunda bulunmuştu.

Hacı Ölmez: Uludere Cumhuriyet Savcılığı, Hacı Ölmez'in 7 Nisan 2003 tarihinde Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Andaç köyünde öldürülmesi nedeniyle 18 asker hakkında dava açtı. Avukat Tahir Elçi'nin verdiği bilgiye göre, olaydan sonra soruşturma açan Uludere Cumhuriyet Savcılığı, "soruşturma izni verilmesi için" dosyayı 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Yasa uyarınca Uludere Kaymakamlığı'na gönderdi. Kaymakamlığın soruşturma izni vermesi üzerine askerlerin avukatları kararın iptali istemiyle Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Mahkeme, 1 Ekim 2003 tarihinde, "askerlerin suçunu kanıtlayacak yeterli belge ve bilginin mevcut olmadığı" gerekçesiyle kaymakamlığın kararını iptal etti. Savcılık bunun üzerine askerler hakkında takipsizlik kararı verdi.

Avukat Tahir Elçi ise takipsizlik kararının iptali istemiyle Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvurdu. Ağır Ceza Mahkemesi de 19 Ocak günü "dava açılması için yeterli delillerin bulunduğu" gerekçesiyle takipsizlik kararını iptal etti.

Bu karardan sonra soruşturmayı yeniden yürürlüğe koyan Cumhuriyet Savcılığı, Andaç 3. Sınır Jandarma Bölük Komutanlığı'nda görevli Astsubay Servet Demir, erler Ümit Şan, Salih Temiz, İlyas Gölge, Cevdet Çavuş, Sinan Özsoy, Rıza Düzenli, Metin Dorman, Mahmut Avcılar, Oğuzhan Köse, Önder Türkan, İbrahim Yalpi, Turan Lale, Nevres Brak, Fatih Bacak, Ali Erdoğan, Adem Topuk ve Ümit Akgün hakkında TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 448 ve "suçun kimin tarafından işlendiğinin belirlenememesi durumunda cezanın indirilmesine" ilişkin 463. maddeleri uyarınca dava açtı.

17 Kişi:⁶ 14 Ağustos 1993 tarihinde Kars'ın Digor ilçesinde "PKK'nin kuruluş yıldönümü" nedeniyle gösteri düzenleyen grubun üzerine ateş açarak 17 kişiyi öldürdükleri, en az 63 kişiyi de yaraladıkları gerekçesiyle Tuncay Yasa, İsmail Yıldız, Mustafa Demir, Yunus Alper, Sezai Özyurt, Atila Yıldız, Suat Kaymak ve Sıraç Birol adlı özel tim görevlileri hakkında açılan davaya 27 Nisan günü devam edildi. Kars Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada söz alan müdahil avukatlardan Kahraman Özçağın, 1996 yılı Nisan ayında açılan davada halen keşif yapılmadığına dikkat çekti ve keşif istemini yineledi.

Duruşmadan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Özçağın, şöyle konuştu:

⁶ Olayda, Süleyman Taş, Faruk Aydın, Kıyasetin Çalışçı, Tutiye Talan, Zarife Boylu, Necla Geçener, Gücan Çağdavul, Selvi Çağdavul, Hasan Çağdavul, Nurettin Orun, Cemil Özvarış, Suna Çidamal, Erdal Buğan, Yeter Kerenciler, Zeynet Çağdavul, Fatma Farlak ve Tuncer Hacıoğlu ölmüş, 63 kişi de yaralanmıştır. Olayda yaralanan 63 kişi hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla açılan dava, Erzincan DGM'de beraatla sonuçlanmıştır.

“İddia makamına göre, kitle içinden ateş edilmiş ancak kitlenin bulunduğu yer düzlük alan, kitlenin sağ tarafında ise askeri birlikler bulunuyor. Eğer kitle içinden ateş edilse askerlere yönelik ateş edilirdi. Ancak yargılanan Özel Harekat Timleri tepeden mevzilenecek şekilde ateş etmişler. Ayrıca olaydan sonra kitle denetim altına alındığı ve kimlik kontrolünden geçirildiği halde iddia edildiği gibi, ne bir PKK'liye ne de aranan şahsa rastlanmamıştır. Olayla ilgili hiçbir köylü tutuklanmamıştır. Biz onun için olay yerinde keşif yapılmasını ve hangi taraftan ateş açıldığını ortaya çıkarmak istiyoruz. Talebimizi duruşmaya giren savcı olumlu buldu, ancak mahkeme heyeti keşif kararını bir sonraki duruşmaya bıraktı” dedi.

Zahir Yılmaz: 30 Eylül 2003 tarihinde Van'ın Çaldıran ilçesine bağlı Üçgözler köyü yakınlarında Zahir Yılmaz (14) adlı çocuğun öldürülmesi nedeniyle Mayıs ayında 10 asker hakkında dava açıldı.

Erciş Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Güldere Jandarma Karakolu'nda görevli Astsubay Bekir Üzülmüş, erler Refik İrdem, Salih Özbiçen, Mehmet Baş, Abbas Uce, Hakan Kaya, Özgür Tok, Hasan Akçiçek, Fatih Koca ve Osman Girek'in TCY'nin “öldürme” suçuna ilişkin 448, “suçun kimin işlendiğinin belli olmaması durumunda” ceza indirimi öngören 463 ve “bir emri yerine getirirken, yasanın, yetkili organların ya da zorunluluğun belirlediği sınırları aşanlara verilecek cezaların indirilmesine” ilişkin 50. maddeleri uyarınca cezalandırılması istendi.

31 Mayıs günü Erciş Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Ismail Kahraman: Ismail Kahraman (Karaman) adlı kişinin 6 Temmuz 2001 tarihinde İstanbul Avcılar'da öldürülmesi nedeniyle Nihat Çulhaoğlu ve Ali Erşan adlı polisler hakkında açılan davaya 27 Aralık günü Beyoğlu 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada, Avukat Behiç Aşçı'nın olay yerinde keşif yapılması istemi kabul edilmedi.

Gazi Davası: İstanbul Gazi mahallesinde 1995 yılının Mart ayında 19 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylar nedeniyle Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, mahkemenin “kimliği belirsiz suçluların zamanaşımı süresi dolana kadar araştırılması” için İstanbul Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığı'na yazdığı talimatın iki yıldır gönderilmediği ortaya çıktı. Edinilen bilgiye göre, olayda öldürülenlerin yakınlarının “polislerin adil yargılanmadığı” yolundaki başvurusu üzerine AIHM, Adalet Bakanlığı'na Dinçer Yılmaz, Sezgin Engin, Hasan Gürgen ve Hasan Sel'in ölümlerine ilişkin soruşturma başlatılıp başlatılmadığını sordu.

Bakanlık da, Trabzon Cumhuriyet Savcılığı'ndan, Ağır Ceza Mahkemesi'nin 5.11.2001 tarih ve 2001/306 esas sayılı kararında, “suça karışan diğer failerin zamanaşımı haddine kadar araştırılması için Gaziosmanpaşa Başsavcılığı'na yazılmasına” ilişkin müzekkerenin örneğini istedi. Ancak Trabzon Cumhuriyet Savcılığı, mahkemenin yazısının iki yıldır gönderilmediğini belirledi.

Savcılık, yazının gönderilmemesi nedeniyle muhabere bürosunda görevli Yusuf Kandemir hakkında “adli görevi ihmal” iddiasıyla dava açtı. Trabzon 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava 2005 yılı Mart ayında beraatla sonuçlandı.

Avukat Remzi Kazmaz, müzekkerenin gönderilmediğinin ortaya çıkması nedeniyle yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Gazi davası hukuk devletine yakışır bir şekilde bitmedi. Ciddi bir takibat yapılmadı. 20 polisten 18'i beraat etti, iki polis göstermelik cezalarla adeta ödüllendirildi. Sonunda herkes, katliamın bu kadar açık yaşandığını ve ‘Susurluk çetesi’nin bu davanın içinde yer aldığını gördü. Utanç verici bu olay, Türk hukuk mahkemelerince temizlenemedi. İç hukuk yolları tükendi ve davayı AIHM'ye taşıdık. Mahkemenin yazısının iki yıl boyunca ilgili yere gönderilmemesinin, birkaç memurun basit hatası olduğuna inanmıyorum. Bu olayın arkasında da karanlık güçler olabilir. Birileri, birilerini korumak adına yapmıştır. Onun için bu skandalı basit bir soruşturmayla geçiştirmelerine izin vermeyeceğiz. Mahkeme başkanı, verdiği kararın takibiyle de mükelleftir. Verilen kararın, iki yıl boyunca yerine getirilmemesinden mahkeme heyetini de sorumlu tutmak, onlar hakkında da soruşturma yapmak gerekir. Burada görevi ihmal ve görevi kötüye kullanmak suçu var.”

İrfan Fidan: 18 Haziran 1993 tarihinde Mardin'in Savur ilçesine bağlı Pınardere (Elfan) köyünde askerler tarafından öldürülen İrfan Fidan'ın (10) ailesinin İçişleri Bakanlığı aleyhine açtığı tazminat davası, 16 Ocak günü sonuçlandı.

Davanın gelişimi şöyle:

İrfan Fidan'ın öldürülmesinin ardından babası babası Şükrü Fidan, 1994 yılı Nisan ayında Diyarbakır İdare Mahkemesi'nde açtığı davada, 100 milyon lira maddi, 20 milyon lira da manevi tazminat istedi. 14 Haziran 1996 tarihinde sonuçlanan davada mahkeme, Şükrü Fidan'a 12 milyon 353 bin 480 lira maddi, 20 milyon lira da manevi tazminat ödenmesine, maddi tazminat için faiz işletilmesine, manevi tazminat içinse faiz işletilmesine gerek olmadığına karar verdi. Bunun üzerine Avukat Nimetullah Gündüz, kararın iptali istemiyle Danıştay'a başvurdu. Manevi tazminata faiz

işlenmemesi kararını bozan Danıştay 10. Dairesi, idare mahkemesinin öngördüğü maddi ve manevi tazminat miktarını onadı.

Olay nedeniyle yargılanan Mehmet Demir adlı er, “tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu adam öldürme” gerekçesiyle 2 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

İrfan Ağdaş: AIHM, Temmuz ayında Kurtuluş gazetesi dağıtıcısı İrfan Ağdaş'ın İstanbul Alibeyköy'de 13 Mayıs 1996 tarihinde öldürülmesi nedeniyle de yakınlarına 15 bin Euro tazminat ödenmesine karar verdi. Ancak, tazminat almayı reddeden Ağdaş ailesi, CMUK uyarınca polislerin yeniden yargılanmasını istedi.

17 Kasım günü bir açıklama yapan Avukat Behiç Aşçı, yakınlarının tazminatı almayacaklarını belirterek, “Yasal hakkımız olan iade-i muhakeme hakkımızı kullanıyoruz. CMUK'un 327. maddesinin 6. fıkrası

gereği AIHM'nin mahkûmiyet kararı iade-i muhakeme nedeni olabilmektedir. Ekli AIHM kararı ve tercümesi gereği yargılamanın yenilenmesini, sanık polislerin tutuklanmasını ve cezalandırılmalarını istiyoruz” dedi.

İrfan Ağdaş'ın annesi Şükran Ağdaş da, dava sürecinde devletin dostane çözümün kabul edilmesi halinde 36 bin Euro tazminat ödemeyi önerdiğini anımsattı ve “Biz devletin parasını istemiyoruz. Adalet istiyoruz. Eğer kanunlar sanıklara 3 gün ceza veriyorsa o cezanın verilmesini istiyorum” dedi.

Mehmet Alıcı: Mehmet Alıcı adlı köylünün 1999 yılı Eylül ayında Hakkari'nin Şemdinli ilçesi yakınlarındaki Bozyamaç yaylasında öldürülmesi nedeniyle AIHM'e başvuruldu. Avukat Mikail Demiroğlu, olayın üzerinden beş yıl geçmesine karşın soruşturmada ilerleme sağlanamadığını için AIHM'e başvurduklarını bildirdi.

2 - FAİLİ MEÇHUL CİNAYETLER

1) Önder Babat

İstanbul Üniversitesi öğrencisi Önder Babat, 3 Mart günü İstanbul Beyoğlu İmam Adnan sokakta kuşkuyla bir biçimde öldürüldü. Edinilen bilgiye göre, Devrimci Hareket dergisinin bürosundan arkadaşlarıyla birlikte saat 19.00 sıralarında çıkan Önder Babat, aniden yere düştü. Adli Tıp Kurumu'nda yapılan otopside Babat'ın başında 9 milimetre çapında bir mermi çekirdeği bulundu.

Polis tarafından yapılan ilk açıklamada, olay yerinde bulunan bir taştan yola çıkılarak, “Babat'ın başına gelen taş nedeniyle” öldüğü ileri sürüldü. Arkadaşlarının, ailesinin ve Avukat Anıt Baba'nın ısrarı üzerine yapılan otopside Babat'ın silahla öldürüldüğü ortaya çıkınca da, “yorgun mermi” açıklaması yapıldı. Olay günü oynanan bir futbol maçını kutlayanların havaya ateş açtığı, hızını kaybedip yere düşen merminin Babat'ın başına isabet ettiği iddia edildi. Bu futbol maçının olay sırasında sürdüğü ve o sırada gol atılmadığı için “havaya ateş açılarak kutlama yapılması” olasılığının bulunmadığı ortaya çıktı. Avukat Anıt Baba da, ilk incelemelere dayanarak uzmanların “Uzak bir noktadan, susturucu takılmış yüksek enerjili silah kullanılmış olabileceği” tahmini yaptıklarını söyledi.

Olay sırasında herhangi bir silah sesi duymadıklarını belirten arkadaşları da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Önder Babat'ın, okulda öğrenci temsilciliği yaptığını, birçok kere gözaltına alındığını, hakkında birçok soruşturma açıldığını hatırlattılar.

Olay sırasında yanında bulunan arkadaşı Burak Yücel, şunları söyledi:

“Ne biz, ne yurttaşlar ne de esnaf hiçbir ses duymadı. Sadece yanımızda olan arkadaşlardan Erman Öztürk, kafatasına çarpan kurşun çekirdeğinin çıkardığı ‘çıt’ sesini duymuş. Ben yere eğilerek kafasını tuttum ellerim kan içinde kaldı. Nabızı atıyordu ancak gözleri mattı. Beyin ölümü gerçekleşmişti. Yurttaşların yardımıyla bir taksiye bindirerek Önder'i Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne götürdük. Arkadaşımızın durumunu merak ediyorduk. Daha sonra ifade vereceğimizi söyledik. Olayın başından bize tepkili olan polis bize ‘Biz sizin kim olduğunuzu biliyoruz’ diyerek hakaret etti. Dayak yemekten de araya girenler sayesinde kurtulduk. Görgü tanığı olduğum için bir süre sonra sivil bir ekiple olay yerine gittim. Polisler yerden kan örneği aldılar. Ben olay yerinde biçimsiz bir taş bulunca bunu polislere gösterdim ve ‘başına düşmüş olabilir mi’ diye sordum. Ancak güvenlik güçleri, bana ‘Taşın üzerinde kan yok, sıradan bir taş’ diye yanıt verdiler.”

Yücel polisin kendisine bu yanıtı vermesinden 4 saat sonra yerde bulduğu taşı delil olarak gösterdiğini kaydederek, “Polisler, savcıya ‘Yolda yürürken düşüp kafasını yere vurunca ölüyor’ şeklinde bir açıklamada bulundular. Avukat Anıt Baba'nın otopsi ısrarı olmasaydı bu cinayet soruşturma açılmadan sıradan bir olay gibi kapatılıp, örtbas edilecekti” dedi.

Babat, 6 Mart günü Tunceli'nin Pertek ilçesine bağlı Yukarı Gülbahçe köyünde toprağa verildi.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Kriminal Şube Müdürlüğü'nün Önder Babat'ın başına isabet eden mermiye ilişkin raporunda da “Mermi çekirdeğinde deformasyon olmadığı, kurşunun sekme sonucu

değil, doğrudan Babat'ın kafatasına saplandığı", "atışın yapıldığı tabancanın daha önce herhangi bir olayda kullanılmadığı" belirtildi.

24 Mart günü ÇHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen bir grup avukat tarafından şu açıklama yapıldı:

"Yeterli inceleme yapmadan 'Taş düşmesi' diye rapor hazırlayan polis, her nedense cenazeyi Adli Tıp Kurumu'na teslim eden aileyi iki otobüs çevik kuvvetle karşıladı. Cinayet mahallinin tek bir fotoğrafı çekilmedi, çevredeki binalar incelenmedi. Delil araştırması yapılmadı. Eksik soruşturmaya olaya kaza kurşunu süsü verilmek isteniyor. 20 gün oldu, otopsi raporu açıklanmadı. Dosyanın raflarda çürümmesine izin vermeyeceğiz. Soruşturma derinleştirilmezse 'yaşam haklarının ihlali' gerekçesiyle AIHM'ye başvuracağız."

Bu arada Milliyet gazetesi muhabirlerinin konuştuğu Adli Tıp uzmanı Prof. Dr. Bülent Üner de olayda yeterli delilin toplanmadığını belirterek şunları söyledi:

"Yan sokaktan atılan mermi ancak diğer binaların çatısına düşer. Tarlabası'ndan sıkılan kurşun, kavis çizerek yere düşer ki mesafe yine yeterli değil. Yorgun merminin hem burun ucuyla hem sapmadan ara sokağa düşmesi de zayıf ihtimal. Kurşunun, karşı veya yan binalardan sıkılmış olma ihtimali yüksek. Normal şartlarda, merminin doğrudan atış sonucu ölüme yol açtığı ihtimali daha makul. Ayrıca, silah sesinin duyulmadığını varsayarsak, o zaman silah bina içerisinden sıkılmış veya susturucu takılmıştır. Adli Tıp raporu çıksa da, olayı çözmek için deliller yetersiz. En azından çevrede boş mermi kovani aranmalı, parmak izi gibi delillere ulaşılmalıdır."

Bu arada 1 Ağustos günü Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir haberde, kendisini polis olarak tanıtan bir kişi Babat'ın ailesini arayarak "cinayetin tek kanıtı olan kurşun çekirdeğindeki silinti ve kazıntıların balistik raporuna yansımadığını" anlattığı ileri sürdü

Habere göre, olaydan bir süre sonra aileyi arayan söz konusu kişi şu iddialarda bulundu:

"Kriminal Şube Müdürlüğü'ndeki ekspertiz incelemesi sırasında, mermi çekirdeği üzerinde silah aidiyetini belirsiz kılmak için kasıtlı olarak yapılmış kimi silinti ve kazıntılar tespit edildi. Ancak balistik raporu hazırlanırken anlaşılabilir bir şekilde bu durumun raporlara yansımada."

Avukat Anıt Baba, iddianın araştırılması için Cumhuriyet Savcılığı'na başvurduğunu anlattı.

2) İmam Boztaş

Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Alanyazı köyünde

oturan İmam Boztaş (51), 8 Mart akşamı kimliği belirlenemeyen iki kişi tarafından öldürüldü. Valilikten yapılan açıklamada cinayetin Maoist Komünist Parti militanları tarafından işlendiği öne sürüldü.

Olay nedeniyle Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün, Belediye Başkan adayı Haydar Beltan ve 15 kişilik bir heyet, 9 Mart günü köye gitti. Heyet üyeleriyle görüşen Boztaş'ın annesi Fidan Boztaş, olayı şöyle anlattı:

"Ben odun almak için dışarı çıktım. İki kişiyi gördüm. Başları sarılıydı ve ellerinde silahlar vardı. İçeri girdikten birkaç dakika sonra kapı çaldı. Gördüğüm iki kişi kapıdaydı. 'İmam'ın evi mi?' dediler. Ben de 'evet' dedim. Sonra evde olup olmadığını sorarak, 'Biz kirveyiz, arkadaşız. İmam'la görüşmemiz gerekir' dediler. Ben evde olmadığını söyledim. O sırada kapı açıldı. Oğlum odadan çıktı. Odadan çıkması üzerine İmam'a 'Haydi gel gidip konuşalım' dediler. İmam da 'Nereye gidip konuşacağız. Ben sizi tanımıyorum' dedi. Onlar da 'Arkadaşlar var gidip arkadaşlarla birlikte konuşalım' dedi. Oğlumu alıp götürmek istiyorlardı. Ama o gitmek istemiyordu. Oğlum tam kapıyı kapatıp içeri girecekti ateş ettiler. Beş el göğsüne bir el de koluna ateş ettiler."

Olayın ardından köylerine iki saat mesafedeki Bulgurcular Jandarma Karakolu'nu aradıklarını söyleyen Boztaş, askerlerin ancak üç saat sonra köye geldiklerini kaydetti. Baba Hıdır Boztaş da, 2003 yılının Ekim ayında köye gelen askerler tarafından tehdit edildiklerini belirterek, "Komutan bizleri harmanda toplayarak konuşma yaptı. Bize 'Köye teröristler geliyor' dedi. Bu toplantının ardından oğlum İmam'ı karakola çağırdılar. Oğluma karakolda 'Senin artık kurşunluk bir işin var' demişler. İmam karakol dönüşü yanıma gelerek, 'Baba beni öldürecekler, buradan gitmem gerekir' dedi. Sonra İstanbul'a gitti. 10 gün önce de döndü" dedi.

Köylülerden Mehmet Ali Koçak da daha sonra yaptığı açıklamada, Boztaş'ın öldürülmesinden önce Bulgurcular Jandarma Karakolu Komutanı Ahmet Kaçan tarafından tehdit edildiğini bildirdi.

Mehmet Ali Koçak, 4 Mart günü Bulgurcular Jandarma Karakolu'na çağrıldığını belirterek, "Karakol Komutanı Ahmet Kaçan'ın odasına gittim. Odasına girer girmez, 'Mehmet Ali Koçak sen misin?' diye sordu. Ben 'Evet' dedim. Sonra beni oturttu. Bana, 'Biz köye geliyoruz siz rahatsız oluyorsunuz. Siz kim oluyorsunuz bize kafa tutuyorsunuz' dedi. Ben de, 'Ben rahatsız olmadım; çünkü bizim eve geç saatte gelmediniz' dedim. Ardından, 'Bizimle uğraşma ayağını denk al. Senin için iyi olmaz. Dağdaki Çorumlu'ya mı güveniyorsun? Bize kafa tutuyorsun. Ben buradayım seninle uğraşacağım. Önümüz de yaz.

Hiçbir yerde konuşmayacaksın, senin konuşma hakkın yok' şeklinde tehditlerde bulundu. Bu sırada yeşil kart alabilmek için gelen İmam Cafer Keskin de yan taraftaydı bunları duymuştu" dedi.

İmam Boztaş'ın öldürülmesi nedeniyle İHD tarafından hazırlanan rapor, 6 Nisan günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısı ile açıklandı. İHD Genel Başkan Yardımcısı Avukat Reyhan Yalçındağ, İHD yöneticisi Mihdi Perinçek ve İHD Elazığ Şube Başkanı Cafer Demir tarafından hazırlanan raporda, köye 1.5 kilometre uzaklıktaki Bulgurcular Jandarma Karakolu'ndan silah seslerinin duyulmasına karşın askerlerin olay yerine geç geldiklerine dikkat çekildi. Raporda, "Heyetimiz, yaptığı görüşmeler, bulgular ve gözlemlerinden hareketle, maktul İmam Boztaş'ın kar maskeli, silahlı ve jandarma kıyafetli şahıslar tarafından öldürüldüğü düşüncesini taşımaktadır. Heyet, Alanyazı köyünde ciddi bir baskı ortamının mevcut olduğunu gözlemiştir. Heyet, silah sesleri duyulmasına ve durum Karakol Komutanlığı'na telefonla bildirilmiş olmasına rağmen, Karakol Komutanı Ahmet Kaçan'ın ve diğer askerlerin olay yerine geç gelmelerinin bilinçli bir tutum olduğu kanaatinde" denildi.

Boztaş'ın annesi Fidan Boztaş, babası Hıdır Boztaş ve eşi Derman Boztaş'ın, "İmam Boztaş'ın kar maskeli ve asker giysili kişiler tarafından öldürüldüğü" yönündeki ifadelerine de yer verilen raporda şu konulara dikkat çekildi:

* 2003 yılı Kasım ayında Bulgurcular Karakol Komutanı neden maktul İmam Boztaş'ı karakola çağırarak görüştü? Görüşmenin içeriği neydi ve buna görgü tanıklığı etmiş jandarma görevlileri var mıdır?

* Olayın maktulün evinin önündeki açık alanda meydana gelmesine ve en az birkaç kilometre öteden duyulmasına rağmen, en yakın karakol olan Bulgurcular Karakolu yetkilileri neden kendiliklerinden harekete geçmemişlerdir? Neden, Alanyazı köyü ile Bulgurcular Karakolu arasındaki mesafe 1.5 kilometre olmasına rağmen, bitişik Ağaçardı köyünden Şahin Polat'ın, Karakol Komutanı ile telefonla görüşüp yardım istemesinin üzerinden iki saat süre geçtikten sonra olay yerine gelmişlerdir?

* Saat 22.00 sıralarında edilmesine rağmen telefona neden Karakol Komutanı Ahmet Kaçan yanıt vermiştir? Mesai saati olmamasına karşın o saatte kendisinin karakolda bulunmasını gerektiren nedenler nedir?

* Telefona yanıt veren Ahmet Kaçan, neden Şahin Polat'a maktul İmam Boztaş'ın yerden kaldırılmamasını, hastaneye götürülmemesini, kendisinin beklenmesini söylemiştir? Eğer görüşülen resmi makamların söylediği gibi, karakol

yetkililerinin olay yerine geç gelmelerinin nedeni bağlı buldukları Alay Komutanlığı'ndan izin almak ise Ahmet Kaçan, geç gideceğini bildiği halde henüz olan İmam Boztaş'ın yerinden kaldırılmamasını istemiştir?

* Eğer maktul derhal hastaneye götürülebilseydi şu anda hayatta olma şansı var mıydı?

* Karakol Komutanı Ahmet Kaçan, maktule ait cep telefonunu niçin yanına almıştır? Bu cep telefonu ne zaman ve kim tarafından savcılığa verilmiştir?

Olayın araştırılması istemiyle 15 Mart günü Tunceli Valiliği'ne başvuran Avukat Hüseyin Aygün'e Tunceli Jandarma Komutanlığı tarafından Mayıs ayında yanıt verildi.

İl Jandarma Komutan Yardımcısı Murat Kavas imzalı yazıda, "olayda Bulgurcular Jandarma Karakol Komutanı Astsubay Ahmet Kaçan'ın sorumluluğunun bulunduğu ve İmam Boztaş'ın daha önce karakolda tehdit edildiği" yönündeki iddiaların, Mazgirt Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturulduğu, bu nedenle jandarma tarafından ayrıca soruşturma yürütülmediği belirtildi.

Yazıda, şöyle denildi:

"Olay, 8 Mart 2004 günü saat 23.00 sıralarında Mazgirt Bulgurcular Komutanlığı santralini arayan ve Alanyazı köyünden aradığını beyan eden Murat Polat isimli şahsın ihbarı ile öğrenilmiştir. Tunceli bölgesindeki terör hassasiyetine rağmen, olayın haber alındığı andan itibaren en kısa sürede gerekli reaksiyon gösterilerek Bulgurcular Jandarma Karakol Komutanı emir komutasında teşkil edilen kuvvet gerekli hazırlıklarını tamamlamayı müteakip 23.30 sıralarında yaya olarak hareket etmiş ve 00.05 sıralarında olayın olduğu Alanyazı köyüne ulaşmıştır. Bulgurcular Jandarma Karakolu'nun bulunduğu yer ile Alanyazı köyü arasındaki mesafe kuş uçuşu 2 kilometre olup, en yakın ve risksiz yaya güzergahı üzerinden 3.7 kilometredir. Ortalama yaya yürüyüş hızının 4 km/saat olduğu dikkate alındığında, olaya müdahalede herhangi bir gecikme olmadığı açıkça görülmektedir."

Tunceli İl Jandarma Komutanlığı Olay Yeri İnceleme Timi'nin de Mazgirt'e sevk edildiği belirtilen yazıda, Mazgirt Cumhuriyet Başsavcısı'yla birlikte ekibin 01.00 sıralarında Alanyazı köyüne ulaştığı belirtildi ve görevlilerin köye ulaşmasında gecikme olmadığı ileri sürüldü.

Avukat Hüseyin Aygün ise askerlerin silah sesleri üzerine değil karakola gelen telefon üzerine harekete geçmesine ve köye yaya gitmelerine dikkat çekti. Aygün, "Civar köylerde silah sesi duyulduğu halde karakoldan duyulmaması son derece

düşündürücüdür. Bir ölüm olayı yaşanmıştır. Boztaş, o gece yaralanmış, erken müdahale edilemediği için yaşamını yitirmiştir. Yatılı Bölge Okulu'nun olduğu bir bölge, köylere yakın bir yer. Durumu böyle açıklamaya çalışmaları düşündürücü. Askerin yaya gitmesi ve karakol komutanının, köyden gelen telefona 'yaralıyı yerden kaldırmayın, müdahale etmeyin' yönündeki ifadeleri köylüler tarafından söyleniyor. Askerin failleri ele geçirmek için araçla gidilmesi gerekiyordu" dedi.

3) Mehmet İlhan

4) Faruk İlhan

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde eczane işleten Mehmet İlhan (45) ve oğlu Faruk İlhan (22), 7 Nisan gecesi saat 21.00 sıralarında eczaneye gelen bir kişi tarafından öldürüldü.

Olay nedeniyle Van Barosu İnsan Hakları Komisyonu üyeleri Zeki Yüksel ve Dinçel Aslan tarafından hazırlanan rapor, ay ortalarında açıklandı.

Rapora göre, olay sırasında eczanede bulunan Hüseyin İlhan, "Ateş eden kişi 1.60 boyunda şişman ve tanınmamak için şapka takmıştı. Siyah bıyıklıydı. Tombul beyaz tenliydi. Bölge halkını andırmıyordu. Çok soğukkanlıydı. Daha sonra 25 (Erzurum) plakalı koyu renk Doğan marka araçla kaçtı" dedi. Olayın ardından ifadesini alan polislerin, kendisine ilk olarak "Sen kime oy verdin?" sorusunu sorduğunu belirten İlhan, gördüklerini ve saldırganın kaçtığı aracı anlatınca polislerin "Bu araca benzer bir aracı istihbarat birimi kullanıyor. Onlarla karıştırmayın" dediğini anlattı. Hüseyin İlhan, "Ben de kendilerine, 'O zaman onlar yapmıştır' dedim ve sustular" dedi.

Doğubeyazıt TUHAY-DER Şube Başkanı Mahmut Singar, daha önce de ilçede Haydar Demir ve Mehmet Güneş adlı korucuların öldürüldüğünü belirterek, "Eczacılar öldürülmeden 2 saat önce korucu köylerine asker sevkıyatı yapılarak güvenlik önlemi alındı" dedi.

Doğubeyazıt Belediye Başkanı Mukaddes Kubilay ise Mehmet İlhan ve Faruk İlhan'ın olaydan önce sürekli tehdit edildiklerini söyledi. Kubilay, "Öldürülen kişiler sıradan kişiler değildi, ilçenin ilerici ve demokrat insanlarıydı. Herkesin kafasında bu olayın karanlık güçler tarafında işlendiği sorusu var" dedi.

5) Mehmet Tunç

Şırnak'ın Güneyce köyü yakınlarında 22 Nisan günü arkadaşlarıyla birlikte ava çıkan Mehmet Tunç adlı korucunun cesedi 23 Nisan günü köy yakınlarındaki "Desta Ardeje" denilen bölgede bulundu.

Tunç'la birlikte ava giden Hasan Bertan, Baki Güngör ve Abid Güngör adlı korucuların, "bölgede gezdikleri sırada silahlı bir grubun kendilerine ateş açtığını,

bunun üzerine kaçtıklarını, Mehmet Tunç'un ise saldırıyı düzenleyen kişilerin eline geçtiği" yönünde ifade verdikleri bildirildi.

6) Mehmet Bedri Tekin

Mehmet Bedri Tekin adlı PKK/KADEK itirafçısı Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde 1 Mayıs günü uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Tekin'in iki kez "PKK/KADEK üyesi olduğu" iddiasıyla yargılanıp hapis cezasına mahkum olduğu, ancak Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak serbest bırakıldığı öğrenildi.

7) Hossein Aram

Türkiye'de yaşayan İranlı hekim Hossein Aram'ın cesedi 13 Haziran günü Ankara'da kaldığı Özilhan otelede bulundu. Rejim muhalifi olduğu bildirilen Aram'ın boğularak öldürüldüğü belirlendi.

8) X.X.

Istanbul Kartal'da 1 Ağustos günü başı ve kolları kesilmiş, sırtına da dövme ile "Direnmek yaşamaktır" yazısı ile "zafer" ve "orak-çekiç" işaretleri kazanmış bir ceset bulunduğu bildirildi. Sağ koltuk altında bıçak darbeleri bulunan 30 yaşlarındaki bir erkeğe ait cesedin Adli Tıp Kurumu'na kaldırıldığı öğrenildi.

Diğer Gelişmeler

"Hizbullah üyesi oldukları" iddia edilen Mehmet Kaya, Mustafa Yaşar, İsmail Şah Balta, Cebrail Tanrıkkulu, Fatih A. ve Mehmet Şerif Y. adlı kişiler Haziran ayında İstanbul'da gözaltına alındı.

Bu kişilerden Mehmet Kaya, Mustafa Yaşar, İsmail Şah Balta ve Cebrail Tanrıkkulu'nun, 1997 yılı Ekim ayında Tarsus'ta öğretmenler Mustafa Özkan ve Oktay Bulun (Buldu) öldürülmesine karıştıkları iddia edildi. Oktay Bulun'un öldürülmesi nedeniyle 1998 yılında Mustafa Eroğlu, 2000 yılında da Mustafa Gürlüer ve Harun Tetik adlı kişiler tutuklanmıştı.

Cebrail Tanrıkkulu, İsmail Şah Balta, Mehmet Kaya ve Mustafa Yaşar 4 Haziran günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

"Hizbullah üyesi olduğu ve 4 Eylül 1993 tarihinde DEP Milletvekili Mehmet Sincar ve DEP yöneticisi Metin Özdemir'in öldürüldüğü saldırıya katıldığı" iddia edilen Mehmet Ali Geçer, 7 Temmuz günü İstanbul'da gözaltına alındı. Yurtdışına çıkmak isterken İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gözaltına alınan Mehmet Ali Geçer'in, Nusaybin'de Adil Bayuk (13 Ocak 1992), Seyfettin Oktan (25 Ocak 1992), Mehmet Emin Deniz (1992), Batman'da Mehmet Salih Saltıkalp (10 Mayıs 1993), Metin Tan (1993) ve Mehmet Zeki Adıyaman'ın (1994) öldürüldüğü saldırılara katıldığı, 1994 yılında Feyruşah Er'in öldürülmesi için talimat verdiği ileri sürüldü. Geçer, 11 Temmuz günü tutuklandı.

Eski Olaylara İlişkin Soruşturmalar ve Davalar

Savaş Buldan: 1994 yılında öldürülen Kürt işadama Savaş Buldan'ın yakınları tarafından AIHM'de açılan dava, 20 Nisan günü sonuçlandı. Türkiye'nin "yeterli soruşturma yapmadığı" belirtilen kararda, Savaş Buldan'ın ağabeyi Necdet Buldan'ın "Türk mahkemeleri nezdinde etkili başvuru hakkının engellendiği" vurgulandı. Karara göre Türkiye, Savaş Buldan'ın ağabeyi Necdet Buldan'a 16 bin Euro, Savaş Buldan'ın eşi ve çocuklarına da toplam 10 bin Euro tazminat ödeyecek.

Necip Hablemitoğlu: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Necip Hablemitoğlu'nun 18 Aralık 2002 tarihinde öldürülmesine ilişkin soruşturmayı yürüten Ankara DGM Savcısı Cengiz Köksal, dosyayı DGM Başsavcılığı'na iade etti. Yazar Ergun Poyraz'ın bir yazısında kendisine yönelik ithamları nedeniyle tazminat davası açan Köksal'ın "bu dava ile soruşturmada taraf olduğu" gerekçesiyle dosyayı iade ettiği öğrenildi.

"Fethullahçılar" olarak bilinen dini grubun lideri Fethullah Gülen hakkında açılan davaya müdahil olarak katılan Necip Hablemitoğlu'nun "Emniyet içindeki Fethullah Gülen yanlısı örgütlenmeye" ilişkin bir kitap hazırladığı, ancak hiçbir yayınevini basmaya yanaşmadığı öğrenildi. Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel'in Bergama'da siyanürlü altın çıkarılmasına karşı mücadele eden köylüler ve Alman vakıfları hakkında açtığı "casusluk" davası da Hablemitoğlu'nun "Alman Vakıfları ve Bergama Köylüleri" adlı kitabına dayanıyordu.

Ergun Poyraz'ın Yeni Hayat dergisinde yayınlanan bir yazısında ve "AKPapa'nın Temel İçgüdüğü" adlı kitabında "soruşturmadan sonuç alınmak istenmediği için dosya Köksal'a verildi" imasında bulunduğu ileri sürüldü. Köksal, bu yazılar nedeniyle Ergun Poyraz ile yayıncı ve dağıtımçı şirketler hakkında tazminat davası açtı.

Dr. Necip Hablemitoğlu'nun öldürülmesinden sonra babası Adem Hablemitoğlu, kardeşleri Emel Küçükdoğan ve Efser Koçakoğlu'nun "Necip Hablemitoğlu'nun 'ülkesi için yürüttüğü çalışmalar nedeniyle bazı kimselerin hedefi haline gelmesine' karşın devletin ilgili birim ve organlarınca korunmadığı" gerekçesiyle açtığı tazminat davası, Temmuz ayı sonunda Ankara 5. İdare Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, İçişleri Bakanlığının Hablemitoğlu ailesine 40 milyar lira tazminat ödenmesine karar verdi.

İkram Mihyas: 5 Temmuz 1994 tarihinde İzmir'de kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından kaçırıldıktan bir gün sonra cesedi bulunan Tüm-Bel-

Sen İzmir Şubesi eski Başkanı İkram Mihyas'ın eşi Azize Mihyas, olayın halen çözülmemesi nedeniyle Temmuz ayında AIHM'e başvurdu.

Halit Ertuş, Ahmet Bozkurt, Lokman Kaya, Selahattin Aşkan, Süleyman Tekin: 25 Ağustos 1996 tarihinde Hakkari'ye bağlı Otluca köyü yakınlarında Halit Ertuş, Ahmet Bozkurt, Lokman Kaya, Selahattin Aşkan ve Süleyman Tekin adlı köylülerin öldürülmesi nedeniyle yakınları, Eylül ayında AIHM'e başvurdu.

Avukat Mikail Demiroğlu, kaybolanların yakınlarının bölgede Lokman Kaya ve Süleyman Tekin'e ait kanlı elbise ve ayakkabılara rastladığını, bunun üzerine Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi. Askeri yetkililerin "çobanları gözaltına aldıkları, ancak daha sonra serbest bıraktıkları" yönünde ifade verdiklerini belirten Avukat Demiroğlu, aradan geçen 8 yıl içinde soruşturmada herhangi bir gelişme yaşanmadığını kaydetti. Demiroğlu, askeri yetkililerin köylülerin serbest bırakıldığına ilişkin herhangi bir belgeyi savcılığa vermediğini, Cumhuriyet Savcısı'nın da çobanların yakınlarına tatmin edici bilgi vermediğini belirtti. Demiroğlu, başvurularında AIHS'in "yaşam hakkı", "işkence", "kişi özgürlüğü ve güvenliği", "konut dokunmazlığı" ve "etkin iç hukuk yollarının bulunmaması" maddelerinin ihlal edildiğini öne sürdüklerini kaydetti.

Abdülkadir Aygan'ın İtirafı

Özgür Gündem gazetesinde 8-15 Mart günlerinde Abdülkadir Aygan adlı PKK itirafçısının faili meçhul cinayetler konusundaki anlatımlarına dayanan bir yazı dizisi yayınlandı. Aygan, anlatımlarında faili meçhul cinayetler sonucu öldürülen ya da ortadan kaybolanlara ilişkin bilgi verdi.

Abdülkadir Aygan, 1990'lı yılların başında Diyarbakır'da bulunan bir ABD'linin Cem Ersever'e C-4 patlayıcıları verdiğini, bu bombaların ilk olarak dönemin Diyarbakır Baro Başkanı Mustafa Özer'in arabasına düzenlenen saldırıda (18 Haziran 1991) kullanıldığını, eski Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in uçağının düşmesine neden olan patlayıcı ile Uğur Mumcu'ya düzenlenen saldırıda kullanılan patlayıcıların aynı türde olduğunu iddia etti.

Aygan, bu konuda şunları söyledi:

"Eşref Bitlis'in Cem Ersever'le arası daha önce çok iyiydi. Cem Ersever her şeyini Eşref Bitlis'e kabul ettiriyordu. Daha sonra Ersever Diyarbakır'dan Ankara'ya İstihbarat Gruplar Komutanlığı'na tayini çıkınca, o süreç içinde bazı diyalogları oldu. Ersever'in serbest bir tabur oluşumu projesi vardı kafasında. Sonra bu olmadı. Kullanılan patlayıcı maddeler, Cem Ersever'in Diyarbakır'dan Ankara'ya götürdüğü uzaktan kumandalı patlayıcıların aynısı.

Cem Ersever, Eşref Bitlis'in öldürülmesi olayını yapmış olabilir.

Jandarma İstihbarat Grup Komutanı Binbaşı Cem Ersever, Ankara'daki Jandarma İstihbarat Gruplar Komutanlığı'na atandı. Ankara'ya giderken, daha önce Bölge Valiliği'nden temin ettiği iki valiz dolusu uzaktan kumandalı patlayıcıyı da yanında götürdü. Cem Ersever Grup Komutanı iken yardımcısı Aytekin Özen'le konuşmaları arasında birkaç sefer Uğur Mumcu ismi geçti. Bu kişinin 'rahat durmadığını ve icabına bakılması gerektiğini' söylediler kendi aralarında. Bu olay olunca aklıma ilk önce onlar geldi. Onların yaptığı veya yaptırdığı geldi, kendisi bizzat yapmamış olabilir; ama yaptırmıştır. Aynı patlayıcı kullanılmış olabilir."

Abdülkadir Aygan'ın JITEM elemanları, itirafçılar ve polisler tarafından öldürüldüğünü söylediği kişilere ilişkin anlatımları özetle şöyle:

Musa Anter (20 Eylül 1992)

"Yeşil'in (Mahmut Yıldırım) karıştığı en büyük olay, yani tanık olduğum, Ape Musa'nın öldürülmesidir. O esnada Cem Ersever Ankara'da olmasına rağmen, daha sonra kendisi ile birlikte öldürülen Neval Boz'la Diyarbakır'a geldi ve olayın olacağı gün Adıyaman bölgesine gitti. 'Nemrut Dağı'na gideceğim, oradaki grupları dinleyeceğim. Telsiz cihazı ile grup var mı yok mu tespit edeceğim' diyordu. Bu esnada da Yeşil, Musa Anter olayını JITEM'de organize ediyordu. Tim Komutanı Savaş Gevrekçi, Grup Komutanı izinde olduğu için onun görevini de götürüyordu. Musa Anter olayında Hogir devreye sokuldu. Hogir kod adlı Cemil Işık ve Şırnaklı Hamid adlı itirafçı ile beraber partiden ayrılmışlardı. Hogir Ape Musa'nın, Diyarbakır'da otelde olduğunu önce tespit etmişti. O zaman Yeşil de geldi. Yeşil'de beyaz Land Rover vardı. Land Rover'i Bölge Valiliği kendisine vermiş onu da MIT'ten almıştı; onu hibe etmişti. Yani görev için almıştı. Mustafa Deniz ve Yeşil gelmişlerdi. Hogir'e 'Ape Musa'yı bir plan yaparak bir yere çek ve bize getir' dediler.

Ape Musa, Hogir'in partiden ayrılmasına üzülüyormuş, yeniden kendisiyle görüşmek istiyormuş. Ape Musa o zaman Hogir'in JITEM'de çalıştığını bilmiyordu. Böyle olunca Hogir de Hamid'i görevlendirdi. Otele gönderdi, 'Tamam de, Hogir senle görüşmek istiyor, seni bir yerde bekliyor, bir evdedir, yanına götüreceğim' diyor. Birincisinde başarılı olamamıştı. Hamid başaramamıştı. İkincisinde Land Rover ile hepimiz gittik. Ali Ozansoy, JITEM İstihbarat Grup Komutanlığı'nda Saraykapı'da ana telsizin başında bekledi. Hogir'e kalaşnikof verildi. Beni de JITEM kimliğim ve silahım var diye Hogir'in yanına verdiler. Herhangi bir durum olursa müdahale edebilmem için. Bizi, köprüyü

geçtikten sonra Silvan yolunun çıkışına, yokuşa doğru bıraktılar. Yeşil, Mustafa Deniz ile biraz daha tepeye çıktı, telsiz onlardaydı. Hamid de tekrar otele, Ape Musa'yı almaya gitti. Yani bir taksiye bindirecek ve bizim yanımıza getirecek. Hogir de onu orada vuracak. Hogir de silahlıydı, akşam aradan zaman geçti, baktık gelen giden yok, iş uzadı yani. Hogir, 'Bu işte bir iş var. Biz Yeşil'in yanına gidelim. Polis bizi yakalarsa daha kötü olur' dedi. Biz yürüdük, tabi yoldan değil de araziden gittik. Yeşil'in yanına gittik, biraz kaldık, bir baktık siren sesleri gelmeye başladı. Yeşil, telsizi polis kanalına almıştı. Ortalık karıştı, 'aha' dedi, 'bir şeyler olmuş, bir olay olmuş; ama nasıl olduğunu bilmiyorum', dedi. Ondan sonra Land Rover'e bindik olayın olduğu yere doğru -mecburen Silvan ana yolu oradan geçiyor- geçtik, JITEM'e gittik. Geldiğimizde Ali Ozansoy 'tamam' dedi, Hamid, Ape Musa'yı vurmuş, olayı yapmış. Biraz sonra Hamid geldi. Hamid 'Tamam vurdum' dedi. Hogir 'Niye yanımıza getirmedi, niye bu iş yolda oldu' diye sordu. Hamid, 'Şüphelendiler, taksiye bindik, yanında yeğeni vardı' dedi. 'Seyrantepe'ye geldik, işte ben dedim ki, şurada şu falan dedim, onlar daima nerede diyorlar, baktım şüpheleniyorlar artık fazla gitmeyecek, indirdim' dedi. Hamid'in üzerinde bir 14'lü UMAN tabancası varmış, JITEM'in verdiği. Orada onları indiriyor, kendi anlatımlarına göre, Ape Musa ile yeğeni onun arkasında yürüyorlar, o da sokağın içine yürüyor, dönüp Ape Musa ve yeğenine ateş ediyor. Daha sonra kaçtığı yerde, silahı çöp tenekesine atıyor."

Musa Toprak

"Derdo kod adlı Selahattin Görgülü, kırsaldaki gruptan Batman merkezine Felemez Ağa'yı cezalandırmak için gönderiliyor. Bu gelip Felemez Ağa ile görüşüyor ve 'Seni öldürmeye geldim; ama öldürmeyeceğim' diyor. Ağadan kendisini 'ezmeyecek' bir yere teslim etmesini istiyor. Felemez Ağa da Batman'daki Grup Komutanı Abdülkerim Kırca'ya teslim ediyor. Kırca da Selahattin'i alıp yanımıza getirdi.

Biz de Asayiş Komutanlığı Karargah Bölüğü'nde o sırada askeriz. Resmiete orada görünüyoruz. Fakat JITEM, istediği yere ve operasyona götürüyordu. Yani JITEM'deydik; ama sivil askerdik. Selahattin Görgülü ve Mete kod adlı İbrahim Babat sivil oldukları için JITEM onlara ayrı odalar verdi.

Selahattin Görgülü tüm bildiklerini Cem Ersever'e anlattı. O da Hikmet Köksal Paşa ve Hayri Kozakçıoğlu'na ilettiler.

Selahattin Görgülü, Bismil'de Melle Mahmut'un oğlu Musa Toprak'ın Kuzey Irak Kampı'ndan yeni geldiğini Ersever'e anlattı. Bunun üzerine Cem Ersever de Musa Toprak'ı düşürmek için plan yaptı.

Oradaki Jandarma Komutanı ile kendi emrindeki Diyarbakır İstihbarat Timi'ni de devreye soktu. Timin komutanı olarak Diyarbakır Jandarma İstihbarat Komutanı Yüzbaşı Murat Kırkkaya vardı. İstihbarat timinde ben, Ali Ozansoy, İbrahim Babat, Adil Timurtaş, Selahattin Görgülü ve Fethi Çetin bulunuyordu. Bir de başçavuş ve uzman çavuş oradaydı. İki sivil arabayla Bismil'e gittik. Mavi renkli Reno Selahattin Görgülü'ye verildi. Şöförlüğü de sivil giyimli bir başçavuş yapıyordu. Selahattin Görgülü, Musa Toprak'ı bir kurye vasıtasıyla bir alana getirdi. Yeni yapılan caminin köşesinde buluşma sağlanacaktı. İtirafçı Ali Ozansoy'un sahte bir pusulayla Musa Toprak'la buluşması sağlanacaktı. Hepimiz silahlıydık ve geleceği güzergahta volta atıyorduk. Musa Toprak yanımızdan geçti, durumdan herhalde şüphelendi, izini kaybettirdi.

Yüzbaşı Murat Kırkkaya, İbrahim Babat ve ben buluşma noktasına doğru yürüyorduk. Cem Ersever telsizden anons yaptı, Musa Toprak'ın caminin karşısında, bakkalın yanında ayakta beklediğini ve elinde portakal poşeti olduğunu söyledi. O an Murat Yüzbaşı dedi ki; 'Git arkadaşilere söyle, çabuk gelsinler'. Adil Timurtaş ve İbrahim Babat yan taraftaki sokaktan geliyorlardı. Ben onları çağurmaya gittim. Geldiğimizde Murat Kırkkaya, Musa Toprak'ın bir koluna, Fethi Çetin de diğer koluna girmişti. Yere yıkmaya çalışıyorlardı. Murat Kırkkaya Musa Toprak'ı düşürmek için telsizle vuruyordu. O yıkılmıyordu, üzerinde montu ve eli de cebindeydi. Meğer cebindeki el bombasını pimini çekmeye hazırlamış. Onlar onun için kolu tutup bırakmıyorlarmış. Biz yetişmeden büyük bir patlama oldu ve biz kendimizi yere attık. Kalktığımızda bir kişi cansız yatıyordu. Fethi Çetin elini tutmuş camiye doğru koştu, kolu koptu. Yüzbaşı da yerde kıvranıyordu. Musa Toprak ise olay yerinde ölmüştü.

Yaralı yüzbaşı ve Fethi Çetin'i Cem Ersever'in beyaz Kartal marka arabasıyla Diyarbakır Askeri Hastanesi'ne götürdüler. Biz de istihbarat timinden bir başçavuşun kullandığı yeşil renkli Kartal arabaya bindik. O esnada bir bekçi çıktı, 'Durun! Kimsiniz falan' dedi. Biz de 'Jandarma' diyerek olay yerinden ayrıldık.

Olayı Bismil Jandarma'nın üzerine yıktılar. Çünkü JİTEM'in yasal operasyon yapma yetkisi yoktu. JİTEM burada yetkisini aşmıştı. Hedef canlı yakalanacaktı, daha sonra gizli götürüp sorgulanacaktı ve gereken bilgi aldıktan sonra öldürülecekti."

Mehmet Şen (26-29 Mart 1994)⁷

Abdülkadir Aygan, Kürdistan Ulusal Meclisi üyesi Mehmet Şen'in Nizip (Antep) Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli Ahmet ve Sedat

adlı polislerin işbirliğiyle "Yeşil" kod adlı Mahmut Yıldırım tarafından 26 Mart 1994 tarihinde kaçırıldığını ileri sürdü. Aygan, işkence yapılan Mehmet Şen'in cesedinin 29 Mart 1994 tarihinde Şehitkamil ilçesine bağlı Karpuzkaya köyü yakınlarında bulunduğunu söyledi.

Vedat Aydın (5-7 Temmuz 1991)

"5 Temmuz 1991'de kaçırılıp 7 Temmuz'da infaz edilen HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın olayında keşifte yer aldım; ama olayda yer almadım. Keşif olayını 'Derdo' kod adlı itirafçı Selahattin Görgülü başlattı. Görüşmeye gitti. Tam başarılı olamadı. Geldi Cem Ersever ile görüştü. Cem Ersever bizi arabaya aldı, İstasyon Caddesi'ndeki evinin karşı tarafında arabayı durdurdu. Kendisi, bir kişiyi daha yanına alıp binayı keşif ettiler. Dairesini, kapısını keşif ettiler. Bir-iki gün aradan sonra ben sabahleyin JİTEM'e işe gittiğimde baktım kimse yok. Ne Cem Ersever var, ne de diğerleri. Biz askerdik, evimiz de oradaydı, eve gidebiliyorduk. Gittim askere dedim ki; 'Komutan nerede, diğer arkadaşlar nerede.' Yatıyorlar cevabını verdi. 'Kimse bizi rahatsız etmesin' demişler. Bir anlam veremedim. Olayı duymamışım, ne olduğunu da bilmiyorum. Tabi aradan zaman geçti. Cem Ersever kalktı. 'Niye erkenden gelmişsin' dedi. Komutanım normal zamanında işe geldim, dedim. 'Ortalık zaten bozuk' dedi. Ben de 'niye' diye sordum. 'Vedat Aydın'ı vurmuşlar.'

Öyle deyince, ben şey oldum... Çünkü keşfi beraber yaptık. Beni götürmediler, yatanlara baktım; Fethi Çetin, Ali Ozansoy ve yardımcısı Binbaşı Aytekin Özen... Hepsini uyuyordu. Ayakkabılara baktım hepsi çamurlu, arabaların şeylerine baktım, o da aynı. Ben onu sorunca beni götürmemişler diye sanki üzülüyormuşum gibi; merak etme, komşuda pişer bize de düşer, öyle bir cümle kullandı. Selahattin Görgülü'yü o günden sonra göremedim. Ailesinin yanına 10 günlük izne gittiğini söyledi Cem Ersever. Tabi olayı yaptırıp öyle göndermiş olabilir. Yani eyleme katılmış olabilir. Şüphe çekmemesi için... Çünkü Vedat Aydın'la diyaloga girmeye, onu bir yere çekmeye çalışıyordu. Cem Ersever'in talimatı ile tabi. Yani olayın büyük bir kısmını bunların gerçekleştirdiğini biliyorum ben. Daha sonra tabi olay meydana çıkınca ortalık karıştı; büyük yürüyüşler, cenaze törenleri yapıldı.

Biz o esnada JİTEM'de oturuyorduk. Daha sonra cenazeye gelen halka ateş etme emrini de o zamanki

⁷ Mehmet Şen'in öldürülmesi nedeniyle yakınlarının AIHM'e yaptığı başvuru 30 Mart günü sonuçlandı. AIHM'in "yaşam hakkı"na ilişkin 2., "etikli soruşturma yollarının" bulunmamasına ilişkin 13. maddelerinin ihlal edildiğine karar veren AIHM, Şen'in "resmi görevliler tarafından öldürüldüğü" yönünde kanıt bulunmadığını bildirdi. AIHM, Türkiye'nin toplam 50 bin 500 Euro ödemesine karar verdi.

Diyarbakır Alay Komutanı olan, yani ‘Yedi Bela’ lakaplı İsmet Yediyıldız’ın verdiği öğrenmiş oldum.

Şimdi bu olayda Vedat Aydın’ın evden alırken gören Şükran Aydın’ın çizdiği robot resimler vardı. O robot resimler Ali Ozansoy, Fethi Çetin ve Aytekin Özen Binbaşı’ya bayağı uyuyor.”

Talat Akyıldız

“İtirafçı Selahattin Görgülü, Bismil’in Tepe köyü Muhtarı Talat Akyıldız’ın Antalya’da olduğu istihbaratını aldı. Cem Ersever, yardımcısı Aytekin Özen ve Selahattin Görgülü bunun için Antalya’ya gittiler. Selahattin Görgülü’nün zaten daha önce bununla irtibatı vardı, ondan şüphelenmiyordu, onu gerilla biliyordu. Ekip, Asayiş Komutanlığı’ndan beni de oraya çağırdı. Antalya’ya gittiğimde Cem Ersever o zamanki Asayiş Komutanlığı Harekat Başkanı olan Albay Kurtuluş Ön’e telefonla ‘Gönderdiğiniz teknisyen geldi, buradaki motoru tamir edecekler’ diye şifreli bir rapor verdi. İstenirse bu konuşma telefon kayıtlarında da var. Akyıldız’ı, Selahattin Görgülü ve ben, ‘Sen örgütün parasını yemişsin’ diyerek bir ormana çam ağaçlarının arasına götürüp sorguladık. Selahattin Görgülü orada toplu tabancayla muhtarı vurdu.

Olaydan sonra Selahattin Görgülü polis ve jandarma tarafından yakalandı. Asayiş Komutanlığı’nın araya girmesiyle Selahattin Görgülü kurtarıldı. Daha sonra mahkemesi devam etti. Yine JITEM olaya müdahale etti ve kapatıldı.”

Zahid Turan

“Bismil’in bir köyünden Zahid Turan isimli şahsı, “Celil” kod itirafçı JITEM çalışanı Hüseyin Tilki, itirafçı Hanım Beyaz, ben, Selahattin Görgülü tarafından, Üçtepe köyü civarında petrolden aralık araziye götürdük. Orada Hüseyin Tilki tarafından toplu tabancayla infaz edildi. Toplu tabancaların mermileri özel mermiydi. Bir yere değdiği zaman dağılıyordu, balistiği falan mümkün değil. Zahid Turan, Selahattin Görgülü’nün bilgi ve çabasıyla oraya getirildi.”

Necati Aydın, Ramazan Keskin, Mehmet Aydın (1994)

“Vedat Aydın’ın akrabası ve Sağlık-Sen Diyarbakır Şube Başkanı Necati Aydın, 3 kez gözaltına alınıp işkence gördü. İşkence sonucu sağlığı bozulan Aydın, daha sonra Çorum’a sürgün edildi. Misafir olarak geldiği Diyarbakır’da akrabalarının evinde gözaltına alındı. 4 gün sonra eşi ve beraberindekiler serbest bırakılırken, kendisi 10 gün sonra DGM’ye çıkarıldı. DGM’de tanıdık avukatlara ‘Beni mahkeme serbest bıraktı, ama polis bırakmıyor’ dedi. DGM’den alınan Necati Aydın’ın, 3 gün sonra Kağıtlı Jandarma

Karakolu yakınlarında iki kişi ile birlikte işkence yapılmış cesedi bir tarlada bulundu.

Necati Aydın, Vedat Aydın’ın akrabasıydı. Onun yanındaki Razaman Keskin, ya Viranşehirli ya da Siverekliydi. Mehmet Aydın da Bismilliydi. Bu gençler bir olay dolayısıyla Diyarbakır DGM’ye düşmüşlerdi. Bunların ne zaman mahkemeye çıkacakları öğrenildi. O gün Toros marka arabayla DGM’nin kapısının civarında beklenildi. Ve bu şahıslar, mahkemeden çıkınca ‘Emniyete tekrar gideceğiz, bir şey unutulmuş, size bir şey sorulacak’ diye polisin gözü önünde tekrar arabaya alındı. JITEM’e getirildi. JITEM’de birkaç gün işkenceyle sorgulandıktan sonra sadece içlerinden Necati Aydın, herhalde dayak yememek ve işkence görmemek için, bildiği şahısları, PKK’nin milislerini, PKK’ye yardım eden bürokratların veya avukatların isimlerini listeler halinde verdi.

Birgün JITEM’in sivil arabalarıyla yola çıktık. Arabalardan biri Jandarma İstihbarat Grup Komutanlığı’na, birisi de Tim Komutanlığı’na aitti. İki arabayla Silvan-Diyarbakır arasındaki Kağıtlı Karakolu’nu geçtik. Bir köprü yakınında, ana yoldan ayrılarak bir tarlanın içerisine vardık. Orada bu kişiler, Abdulkerim Kırca tarafından kafalarına kurşun sıkılarak infaz edildi. Bu olayda Şehmuz kod adlı Uzman Çavuş Uğur Yüksel, Adıyamanlı Apo kod adlı Uzman Çavuş Abdulkadir Uğur, ben, Kemal Emlük, Oğuz kod adlı Astsubay Nuri Ateş, Diyarbakır İstihbarat Tim Komutanı Yüzbaşı Tunay Yanardağ ve Abdulkadir Kırca vardı. Daha sonra bunları toprağa gömdük.”

SES Genel Başkanı İsmail Hakkı Tombul, haber üzerine Tüm Sağlık-Sen Diyarbakır Şubesi eski Başkanı Necati Aydın’ın kaybolmasında adı geçenler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Murat Aslan⁸

“Murat Aslan isimli şahıs, Yenişehir semtinde, yani Diyarbakır Belediyesi civarında alınarak aynı yöntemle -Abdulkerim Kırca bizzat vardı o sırada- zorla sivil Toros arabaya bindirildi ve JITEM’e getirildi. Daha sonra Silopi JITEM İstihbarat Tim Komutanlığı’na götürüldü. Burada işkenceyle sorgulandıktan sonra Dicle Nehri’nin kenarındaki bir dereye götürüldü. Dereye öldürülerek üzerine benzin döküldü ve yakıldı. Bu dere Körtük köyünün karşısına düşen bir dere idi.”

İdris Yıldırım

“İdris Yıldırım isimli şahıs Silopi’den alınıp Elazığ timine götürüldü, orada boğularak öldürüldü ve

⁸ 10 Haziran 1994 tarihinde öldürülen Murat Aslan adlı kişinin cesedi, 2004 yılı Nisan ayında Silopi’nin Körtük köyü yakınlarında bulundu

çuvala konuldu. Elazığ-Baskil yolu kenarında bir ufak dere içerisinde yakıldı. Bu olayda Grup Komutanı, Kemal Emlük, ben ve Elazığ timi vardı.”

Servet Aslan (7 Eylül 1994)

“Siirt’in Erüh ilçesinden olan Servet Aslan’ın babası Diyarbakır’daki Kredi Yurtlar Kurumu’nda bekçi idi. Bu şahıs yine aynı yöntemle alınarak infaz edildi.”

Şahabettin Latifeci (7 Eylül 1994)

“Şahabettin Latifeci, JİTEM’e getirildi. Orada Şehmus kod adlı ve kendisini Palulu Zaza olarak tanıtan Yüksel Uğur isimli Uzman Çavuş tarafından boğularak öldürüldü. Öldürülmeden önce çenesine yumruk vurulmuştu, çene kemiği kırılmıştı. Bu şahsın cenazesi de, çuval içerisinde Silvan-Diyarbakır yolu üzerindeki bir süt fabrikası veya yoğurt fabrikasının arkasına atılmıştı.”

Edip Aksoy, Sıdık Etyemez (30 Eylül 1994)

“Sıdık Etyemez, PKK’nin dağ kadrosundandı. Ziyet Etyemez’in abisi idi. Bunlar infaz edildiler. Öldürüldükten sonra Silopi ile Cizre arasında bir dere yatağında gömüldüler. Yine çoban ve oradaki köylüler tarafından bulunduğu söylendi.”

Ahmet Ceylan (30 Eylül 1994)

“Ahmet Ceylan isimli şahıs yine Diyarbakır’da Yenişehir içerisinde alındı PKK’nin kadroları, milisleri ve çalışmaları hakkında işkenceyle bilgi alındıktan sonra infaz edildi.”

Aygan’ın itiraflarının yayınlanmasından sonra, Özgür Gündem gazetesine bilgi veren Edip Aksoy’un eşi Rukiye Aksoy şunları söyledi:

“Lice’ye bağlı Dolunay (Zengê) köyünde oturuyorduk. Köydeyken eşimi birkaç defa askerler götürdü. İşkence yaptılar. Biz de Diyarbakır’a geldik. Huzurevleri’nde tütün ettik. Eşim tütünü sattıktan sonra bize bir ev alacağını söyledi. Bir gün sabahı tütünü satmak için evden Melikahmet’teki dükkanımıza gitti. O günden sonra kendisini görmedim. Akşam eve gelmesini bekledik. Ama gelmedi. Akşam dayım Maşallah aradı. Edip’in, Orhan Cingöz ile birlikte polislerin götürdüğünü söyledi. Anlattığına göre, eşimi ve arkadaşı Orhan’ı kaçıranlar, telsizli ve silahlı üç kişiymiş. Bunun üzerine Adliye’ye gidip, savcılığa çıkmak istedim. Kapıdaki görevliler beni geri çevirdi. Orhan’ın bir akrabası korucuydu. O korucu o zaman MHP’nin İl Başkanı’nın kaybolanların, kaçıranların nerede olduğunu bildiğini, isterse bulabildiğini söyledi. Bunun üzerine Orhan Cingöz’ün babası Abdulbari Cingöz birlikte söylenen kişinin bürosuna gittik. Kendisine durumu anlattık. O da o zamanın parasıyla her birimizden 20 milyon istedi. Biz de kabul ettik. Bize mahkemeye çıkarılacaklarını söyledi. Biz 10 gün boyunca her gün

mesai başlamasından bitimine kadar mahkeme önünde bekledik. Biri bırakıldığında hemen kapının önüne koşuyordum. Onlardan biri olur diye. Birinin ismi okunduğunda hemen koşuyorduk, onların ismi okunur diye? Ona her akşam giderek neden çıkarılmadığını soruyorduk. O da her seferinde bize ‘yarın çıkarlar. Siz yarımı bekleyin’ diyordu. En sonunda gidip paramızı geri aldık.”

Edip Aksoy’un kardeşi Mehmet Aksoy ise savcılığa defalarca başvurursa da sonuç alamadığını belirterek şunları söyledi:

“Yılda bir dilekçe veriyordum. Savcı gözaltına alınmadığını söylüyordu. En sonunda 2000 yılında Hizbullah olayları çıktıktan sonra birçok kişi DNA testi için başvurdu. Biz de başvurmak için savcılığa gittik. ‘Ortaya çıkan cenazeler var. Biz DNA testi yapmak istiyoruz’ dedim. Kendisi ‘Siz bu dilekçeyi Türkiye’yi kötölemek için vermişsiniz. Kaç para istiyorsan, ben sana vereyim. Hangi avukat bunu yazmış’ diye çıkıştı. Daha sonra beni kovdu. İkinci kez gittiğimde ‘Belki karısından kaçmış. Kimisi hacca gidiyor. Bir daha gelmiyor. Ya da dağa çıkmış’ dedi.”

Edip Aksoy’la birlikte kaçırılan Orhan (Ahmet) Cingöz’ün annesi Ayşe Cingöz ise itirafçı Abdulkadir Aygan’ın anlatımlarında oğlunun adının geçmediğine dikkat çekti ve “Edip’i daha önce birkaç defa gözaltına almışlardı. Ama Orhan hiç gözaltına alınmamıştı. Edip’ten tütün almak için İstanbul’dan gelmişti. O gün Edip’ten tütünleri alacağını söyleyip evden çıktı. Bir daha gelmedi. Aradan 9 yıl geçti. Ne olduğunu bilmiyorum. Gazetede çıkmış. Edip’in kaçırılıp öldürüldüğü söyleniyor. Ama benim oğlumun ismi yok. Oysa ikisi birlikte götürülmüş. Bunları anlatan kişi Edip’i anlatmış. Neden benim oğlumdan bahsetmemiş.”

Ahmet Ceylan’ın kardeşi Mustafa Ceylan da, ağabeyinin 1987 yılında PKK’ye katıldığını, 7 ay sonra Devegeçiti Jandarma Karakolu tarafından gözaltına alındığı, 40 gün sorguda kaldıktan sonra tutuklandığını bildirdi. Ahmet Ceylan’ın Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi’nde 3 yıl 4 ay kaldıktan sonra tahliye edildiğini kaydeden Mustafa Ceylan, “Kaçırılmadan önce hiçbir şeyden şüphelenmedik. Evi Huzurevleri’ndeydi. Sonradan öğrendiğimize göre, kaçırıldığı gün, Melikahmet semtinde kendisine perde alıyor. Daha sonra arkadaşı Sıdık Etyemez ile birlikte Huzurevleri Camii’nin köşesinde beyaz bir araba tarafından durduruluyor. Arabada dört polis kimliklerini sorduktan sonra onları alıyor. Gece 23.00 sularında eşi beni aradı. Eve gelmediğini söyledi. Şüphelenmeye başladım. Sabaha kadar bekledik, gelmedi. Sabah annemi emniyete gönderdim. Aradan bir hafta geçti. Daha sonra cesedinin morgda olduğunu öğrendik.”

Abdulkadir Çelikkbilek

“Abdulkadir Çelikkbilek’i PKK’ye yardım, kaçakçılık yapıyor ve PKK’ye finans sağlıyor suçlamasıyla Diyarbakır Postanesi civarında ben, Kemal Emlük, Apo kod adlı Uzman Çavuş Abdulkadir Uğur, Şehmuz kod adlı Uzman Çavuş Uğur Yüksel, onu alarak (14 Aralık 1994) Toros arabaya bindirdik. JİTEM’e götürdük. Buradaki sorgusunda üzerinden hiç para çıkmadı, yoksul bir adamdı, bizde de şüphe olmuştuk; ama bir defa almıştık. JİTEM alınca sağ bırakmaz. Şehmuz Uzman Çavuş, onu boğarak öldürdü. Beyaz Station arabasının arka kısmına Çelikkbilek’in cesedi atıldı.

JİTEM Tim Komutanı Tunay Yanardağ da oradaydı. Ardından ceset Mardinkapı’daki Diyarbakır Mezarlığı’nın duvarının yanına atıldı. O esnada devriye gezen bir polis aracı, az daha JİTEM elemanlarını yakalayacaktı.”

Abdulkadir Çelikkbilek’in eşi Aynur Çelikkbilek, haberin Özgür Gündem gazetesinde yayınlanmasından sonra, suç duyurusunda bulunacağını açıkladı.

Diyarbakır Postanesi önünden beyaz bir arabayla kaçırılan eşinin bir arkadaşı tarafından görüldüğünü ifade eden Aynur Çelikkbilek, Cumhuriyet Savcılığı’na başvurduklarını ancak dilekçelerinin kabul edilmediğini bildirdi.

Cesedin bulunduğu sabah (21 Aralık 1994) evlerine polislerin geldiğini anlatan Çelikkbilek, şunları söyledi:

“Polisler eşimi sordu. Ben de nerede olduğunu bilmediğimi söyledim. Onlar da eşimin yaralı bir şekilde hastanede olduğunu söyledi. Ben ise, onun kaybolduğunu belirttim. Bana ‘Sizin düşmanlarınız var. Korucular eşini öldürmüş olabilirler’ dediler. Ben de bizim 33 yıl önce köyden geldiğimizi, korucularla herhangi bir ilişkimizin olmadığını ifade ettim. Bunun üzerine gittiler. Ertesi gün devlet hastanesine gittim. Hastane önüdeyken, öldürüldüğünü duydum. Orada beklerken, akşam bizim eve gelen polislerden birisini gördüm. Yakasına yapışarak bize neden yalan söylediğini sordum. Sonunda cenazeyi Mardinkapı Mezarlığı’ndan getirdiler. Ben cenazeyi almak istedim. Fakat cenazeyi bana vermediler, morga götürdüler. O esnada özel timler bize saldırdı. Bizi hastaneden çıkarıp kapıyı kapattılar. Hastane önünde üvey kızım polislere, ‘Bu kan yerde kalmayacak’ dedi. Polisler de kızarak ‘Kızınızı susturun yoksa onu da götüreceğiz’ diye bizi tehdit ettiler. Cenazeyle birlikte eve doğru geldik. Giderken polisler de bizi takip ediyorlardı. Eşimin boğazında tel izleri vardı. Vücuduna naylon dökmüşlerdi. Tırnakları çekilmişti. Vücudunda sigara söndürmüşlerdi. İşkence yapmışlardı.”

Mehmet Salim Döner

“Silvanlı. Bu dağda iken, grup komutanlığı yapmıştı. Amcası onu askeri hastaneye getirmişti. O esnada JİTEM’de sivil memur olarak çalışan itirafçı Urfalı bayan Servet Toprak ,bunu teşhis etti. Kendisini tanıdığımı, daha önce birlikte aynı görevi yaptığımı, bunun gerilla komutanı, grup komutanı olduğunu söyleyerek bu şahsı ve amcasını yakalattı. JİTEM’e getirtti. JİTEM’de üzerinden 7 bin Mark çıktı. Bu Marklar tabi Abdulkerim Kırca tarafından alındı ve bir kısmı Servet Toprak’a verildi. JİTEM’e televizyon alındı. Bu şahıslar da işkence ile öldürüldükten sonra cesetleri atıldı.”

İhsan Haran (28 Aralık 1994)

“Azad kod adlı İhsan Haran, Lice tarafından olmalı. Bu şahıs da eski kadrodur ya da milistir diye, şehir içerisinden alınarak JİTEM’de sorgulandı ve infaz edildi.”

İhsan Haran’ın eşi Nesibe Baran, yazı dizisi üzerine Özgür Gündem gazetesine yaptığı açıklamada, eşinin kaybedildiği dönemi şöyle anlattı:

“Eşim ilk olarak 1993 yılında köyden alınıp Hazro’ya götürülmüştü. 13 gün gözaltında kaldı. Ondan sonra bıraktılar. Biz köyü bırakıp Diyarbakır’a geldik. Gelmemizden 4 ay sonra kaçırıldı. Kaçırılmasından sonra komşumuzun kızı, eşimin Ofis’te sivil giyimli kişiler tarafından arabaya bindirildiğini gördüğünü söyledi. Bunun üzerine ertesi gün savcılığa gittim. Savcılık gözaltına alındığımı kabul etmedi. Daha sonra birçok yere başvurduk. Beş ay üst üste savcılığa dilekçe verdim. Sonunda savcı bana ‘5 aydır kayıp, artık ne istiyorsun. Nerede olduğunu bilmiyoruz!’ dedi. Ben de İHD’ye başvurdum.

Bir gün eve giderken, uzun boylu biri önümü kesti. Benimle konuşmak istediğini söyledi. Tanımadığım kimseyle konuşmayacağımı belirttim. Bunun üzerine ‘polisim’ dedi. Eşimin öldürüldüğünü söyledi. Ben de ‘onu siz götürdünüz. Nerede olduğunu biliyorsunuz’ dedim. O da bana ‘kimin öldürdüğünü biliyoruz’ dedi. Tanımadığım birçok kişinin nerede olduğunu sordu. Tanımadığım için nerede olduklarımı bilmediğimi belirttim. İşimi sorunca, temizlikçi olduğumu söyledim. ‘Gel bizimle çalış istediğin kadar para veririz. Bize bazı konularda bilgi verirsin’ dedi. Yani bana ajanlık teklif etti. Kabul etmedim. Ajanlık teklifini kayıncı de götürmüşlerdi. Ertesi gün İş Bankası’nın önüne gelmemi istediler. Kurtulmak için ‘tamam’ dedim. Ertesi gün gitmedim. İHD’ye gittim. Savcılığa, Valiliğe ve Emniyet Müdürlüğü’ne dilekçe yazdım. Ondan sonra beni rahatsız etmediler.”

Başvuruları nedeniyle gözaltına alındığını ve tartaklandığını anlatan Nesibe Haran, “Haberde adı

geçenlerden Hanım Beyaz'ı tanıyorum. Kendisi itirafçıdır. JITEM ile ilişkisi olduğunu duymuştum” dedi.

Fethi Yıldırım (5 Ocak 1994)

“Urfa'nın Viranşehir ilçesinden olan Ahmet kod adlı Fethi Yıldırım, 'Kürdistan Ulusal Meclis üyesidir' diye gözaltına alındı. Bunun üzerine Diyarbakır'da JITEM'e getirilen Fethi Yıldırım, Saraykapı'da sorgulandıktan sonra kaybedildi.”

Hasan X.

“Hasan isimli Silopili bir şahıs Kortik köyünden olması gerekir. JITEM'de çalışan ve maddi durumu iyi olan, ismi Cindi, soyismi 'Acut' ya da 'Acet' olarak bilinen Koçer lakaplı kişi, Hasan adlı kişiyi alarak Silopi Timi'ne götürdü. Ardından da Diyarbakır Timi'ne, sonra da Elazığ Timi'ne götürülen Hasan öldürüldü. Burada da cesedi çuval içine konularak Hazar Gölü'ne atıldı.”

Abdulkerim Zoğurlu, Zana Zoğurlu (9 Ekim 1993)

“Abdulkerim Kırca zamanında gerçekleştirilen bir diğer operasyon ise Abdulkerim ve Zana Zoğurlu olayı. Bir pastaneye yapılan saldırının ardından misilleme olarak Abdulkerim ve Zana Zoğurlu alındı. İtirafçı Muhsin Gül ve itirafçı Saniye (Alataş), Kemal Emlük kullanılarak ikisinin evi öğrenildi. Şeyhmus kod adlı Uzman Çavuş Uğur Yüksel, Muhsin Gül ile isimlerini hatırlayamadığım bir iki rütbeli daha vardı. Onları araziye götürüp infaz ettiler.”

Melle İzzettin

“Milislerin başı olarak gösterilen Cizreli Melle İzzettin, şoförü ile birlikte Abdulhakim Güven tarafından JITEM'e getirildi. Buradan da Diyarbakır-Siverek Karayolu'na götürüldü. Diyarbakır il sınırında karayolu çalışmaları nedeniyle açılan çukurların yanında kafalarına Abdulhakim Güven tarafından kurşun sıkıldı. Melle İzzettin ve şoförü, itirafçı Kemal Emlük tarafından üzerlerine benzin dökülerek yakıldı.”

Hakkı Kaya

06 EKN 22 plakalı beyaz Toros marka otomobilden inen üç sivil polis, 18 Kasım 1996 tarihinde Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi civarından Tekkapı'ya doğru yürürken Hakkı Kaya'yı, iki arkadaşıyla birlikte gözaltına aldı. Arkadaşları araçtan indirilirken Hakkı Kaya bırakılmadı. Abdulkadir Aygan, Hakkı Kaya olayını şöyle anlattı:

“Hakkı Kaya adlı şahıs Gülüstan adlı bir gerilla bayanın babası. Muhsin Gül adlı itirafçının ihbarı sonucu şehir içerisinde Orduevi civarında bir yerden alındı. JITEM'e getirildi. İtirafçı Gül, JITEM Komutanlığı'na Kaya'nın kızının dağda olduğunu ve

kendisinin de irtibata girdiğini, yardım yataklık yaptığını bildirmişti. Kaya, JITEM'de sorgulanarak öldürüldü. Cenazesi çuval içerisinde Diyarbakır'dan Silvan'a giderken Karaçalı köyünü geçince sol taraftaki toprak yolun 5-10. kilometresinde Han köyüne doğru gidilirken virajda atıldı ve üzeri toprakla örtüldü. Bununla birlikte bir şahıs daha atıldı. Bununla bulunmadığını bilmiyorum.”

Haber üzerine Hakkı Kaya'nın yakınları, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinde 17 Mart günü yer alan habere göre, Aygan'ın, Hakkı Kaya'nın öldürüldükten sonra gömüldüğünü söylediği yerde araştırma yaptı, ancak Kaya'nın cesedi bulunamadı.

Habere göre Kaya'nın eşi Gülüstan Kaya, şunları söyledi:

“1994 yılında köyde oturuyorduk. Askerler gelip köyü terketmemizi söylediler. Terketmezseniz 'köyle birlikte sizi de yakarız' dediler. Biz de 1994 yılında köyü terkederek Diyarbakır'a geldik. Eşim kaçırıldıktan (1996) bir gün sonra haber aldık. Polislerin götürdüğünü söylediler. 8 yıldır kayıp.”

Hakkı Kaya'nın kardeşi Mevlüt Kaya da, şöyle konuştu:

“Aynı gün anlatılan adrese gittim. Karaçalı köyünü geçince topraklı yol deniliyor. Han köyü yolu yazılıyor. Han köyü diye bir köy yok. Ne Kürtçe, ne de Türkçe. Yalnız devletin çiftçilere verdiği krediyle hanlar yapılmış. Yol kenarında bunlara rastladık. Hanların etrafında kuyular da yoktu, bulamadık. Aynı gün Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na gittim. Gazetede çıkan yazıda ağabeyimin öldürüldüğünü söyledim. Cenazeyi bulmamız konusunda yardımcı olmalarını istedim. Savcı bana 'Ağabeyinin nerede olduğunu Abdulkadir Aygan bilir. O konuşursa çıkarabilir. Gidin onu getirin bana' dedi. Ben de 'Ben nasıl bu adamı getiririm' dedim.”

Harbi Arman

Aygan, 20 Ocak 1992 tarihinde HEP üyesi Harbi Arman'ın öldürüldüğü olayda “Yeşil” kod adlı Mahmut Yıldırım ekibinde yer aldığını belirterek, olayı şöyle anlattı:

“Yeşil ile bir faaliyette yer aldık. Elazığ yolu üzerinde o zamanki HEP üyesi Malazgirt yönetiminde bir kişinin öldürülmesi olayında Yeşil, beni ve Fethi Çetin'i yanında götürdü. Sakallı bir uzman çavuş da vardı. Harbi Arman adlı şahıs ile 'İşte aranyorsun ben seni teslim edeceğim, ifade vereceksin, gideceksin' denilerek irtibata geçildi. Bunun üzerine Arman, Diyarbakır JITEM'e kadar getirilmişti. Arman o zaman 'tamam' dedi. Ondan sonra ona 'formaliteden ellerini bağlayacağız, formaliteden gözünü

bağlayacağız, Land Rover ile gideceğiz, askeri birlik şehrin dışındadır' denildi, Arman da razı oldu. Land Rover'a bindikten sonra gözlerini kaşkol ile bağladılar. Oraya gittik indirmemiz istendi, indirdik. Uzman çavuşta Kalaşnikof ve Smith Wesson vardı. 'Koluna girin' denildi. Sanki askeri birliğe götürüyormuşuz gibi işaret edildi. 'İleri götürün' denildi. Bir köprü vardı, oraya doğru götürdük. Bize işaret edilerek 'Siz gelin' dediler. Biz geldik onun yanına varınca o uzman çavuş kalaşnikofu uzattı, kalaşnikof ile tarayacaktı, Yeşil 'Dur onunla değil' dedi ve tabancayla gitti iki el ateş etti. Kendisi tabancayla vurdu. Köprü altına götürdü şahsı, gözleri bağlı öyle bırakıldı."

Muhsin Gül

"Diyarbakır'da 10 yıl görev yaptım. Ne tür güvenlik önlemleri alındığını iyi biliyorum. Bir kişinin, resmi bir hüviyete sahip değilse ya da arkasında bir resmi güç, askeriye, emniyet, MIT yoksa silahlı olarak şehir içinde eylem yapması, sonra da uzaklaşıp gitmesi ve izini kaybettirmesi çok zordur. Şimdi Gaffar Okkan'ın bir özelliği vardı, oraya geldiği zaman JITEM'in elemanlarından bazılarını sorguladı. İtirafçı Muhsin Gül'ü de sorgulamışlardı. Muhsin bana anlattı. 'Beni, askıya astular ve JITEM'de ne yapıyorsun, JITEM size neler yaptırıyor' diye sormuşlar. JITEM komutanlarını sormuşlar. Emniyette bayağı sıkıştırmışlar. Muhsin Gül'ü kurnazlıkla kendilerine çekmeye çalışmışlar; 'Sana yardımcı oluruz' demişler. Muhsin Gül, JITEM'e geldiği zaman kimse herhangi bir şey sormadı. Yani 'Emniyete bizim hakkımızda şu bilgiyi vermişsin, JITEM hakkında ifade vermişsin' gibi sorular sormadılar.

En sonunda o çocuğu kaybettiler. Hatta kaybettikleri gün, pazar günü idi. Ben Hizbullah'la ilgili bir dosya hazırlıyordum. Binbaşı bana dedi ki; 'Bu dosyayı bitir, pazartesi günü toplantıya götüreceğim, daktiloya çek.' Bunun için pazar günü JITEM'e gittim. Muhsin Gül beni evden eşime sormuş. Eşim, işyerinde olduğumu söyleyince, telefonu kapatmış. Muhsin JITEM'e gelmişti. Ben lavaboya gitmek için odadan çıktığımda onu gördüm, Uzman Çavuş Hakan vardı. Jandarma İstihbarat Timi'nin kapısında gördüm. Ondan sonra yazıları saat 14:00 gibi bitirdim. Yazıları teslim ettikten sonra çarşıya çıktım.

Akşam Muhsin'in abisi bana telefon etti. 'Muhsin senin yanına geldi ve bu saate kadar gelmedi. Nerede?' dedi. Çavuş bana demişti, 'Yüzbaşı Zahit Engin onu çağırış, nasıl gelmez' dedi.

Ben de, telefon açtım JITEM'e. 'Muhsin'in ailesi beni arıyor. Muhsin benim yanıma gelmişti. Ama sizin orada gördüm' dedim. Kızdılar ve 'Nasil bizim burada görürsün' dediler."

İtirafçı Muhsin Gül'ün kaybedilmesi olayının ardından kendisinin de JITEM'de dayak yediğini belirten Aygan, olayın devamını şöyle anlattı:

"Ertesi gün Yüzbaşı Zahit Engin, ufak bir sorunu bahane edip, bir subay gönderdi ve kaldığımız evin numarasını, telefonunu istediğini iletti. Ben de ona, Ali Yıldız Albay'ın bu konuda kimseye bilgi vermememiz emrini verdiğini söyledim. Bunun üzerine birden bütün tim odada üzerime saldırdı.

Yumruk atıp kafamı duvara vurdular. Sürükleyip odadan dışarı çıkardılar. Kemal Emlük ve Saniye Emlük de oradaydı. Onlara da hakaret ettiler, ama karışmadılar. Özellikle beni tartaklayıp, karanlık hücrelere götürmeye çalıştılar. Benim üzerimde silah vardı, az daha çekecektim. Çünkü beni oraya götürseydiler, sağ çıkarmayacaklardı. Kimsenin şahitlik de yapmayacağını biliyordum. Bunlardan kimse hesap da sormaz. Orada Nuri Ateş diye bir astsubay vardı, araya girdi. Beni misafirhaneye aldı, yüzbaşını sakinleştirdi. Kemal ve Saniye Emlük de olanları gördüğü için göze alamadılar. O misafirhanede bir iki saat tutup, bıraktılar. Daha sonra Yüzbaşı Zahit Engin sürekli, 'Muhsin Gül'ü sen vurdu' diye takılıyordu. Ben de kendisine o sırada yazı yazdığımı söyledim, bilmediğimi söyledim."

Fikri Özgen

Abdulkadir Aygan, Diyarbakır Jandarma İstihbarat Tim Komutanlığı'na getirilen Yüzbaşı Zahit Engin'in Fikri Özgen'i (73) öldürdüğünü ileri sürdü. Aygan, Zahit Engin ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Çanakkaleli ve faşist zihniyetli birisiydi. Timini hiç boş bırakmıyordu. Gece gündüz insanları yakalayıp getiriyordu. Sorguladıktan sonra, infaz edip kaybetmek onun asıl göreviydi. Binamız aynı olduğu için bunların faaliyetlerini görüyorduk. Orada birçok insanı yakalayıp kaybetti. Zahit Engin'in öldürdüğü kişilerden bir tanesi ise Ahmet kod adlı Ferdi Özgen isimli gerillanın babasıydı. Yaşlı bir amcaydı, onu da onlar götürüp infaz ettiler; ama ne şekilde yaptıklarını bilmiyorum. Silvan'dan iki kişinin öldürülme olayında kullanılan itirafçı Muhsin Gül de, daha sonra JITEM'e getirip öldürülmüştü."

Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (YAKAY-DER), Abdulkadir Aygan'ın itiraflarının yayınlanmasından sonra, adı geçen kişiler hakkında suç duyurusunda bulunmak amacıyla girişimlere başladığını açıkladı.

YAKAY-DER Başkanı Pervin Buldan, "(Susurluk davası sanığı) İbrahim Şahin'in 'Bu cinayetlerin işlenmesinin devlet tarafından önemli olduğunu ve mutlaka işlenmesi gerektiğini' söylemesi, Tansu Çiller'in Kürt işverenlerini hedef göstermesi, Mehmet Ağar'ın 'Ben devlet adına bin operasyon yaptım'

demesi ve Mesut Yılmaz'ın 'Tuğlayı çekersem, altında kalırım' şeklinde konuşması bu işlerin tamamıyla birbiriyle bağlantılı olduğunu gösteriyor" dedi.

Bu arada Mardin'in Sürgücü beldesinde 1994 yılında (İHD verilerine göre 28 Mayıs 1994) kaybolan **Memduh Ökmen**'in kardeşi Fikri Ökmen ve eşi Hamide Ökmen, yazı dizisi nedeniyle İHD'ye başvurdu. Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, Hamide Ökmen, eşinin 1994 yılında gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldığını ancak daha sonra sivil giyimli üç kişi tarafından bir arabaya bindirilerek bilinmeyen bir yere götürüldüğünü söyledi.

Fikri Ökmen de, 1994 yılında Sürgücü Jandarma Karakolu tarafından ifadesinin alınacağı gerekçesiyle çağrılan Memduh Ökmen'in önce Savur Jandarma Komutanlığı'na daha sonra da Mardin İl Jandarma Komutanlığına götürülerek 16 gün gözaltında tutulduğunu bildirdi. Ağabeyinin Mardin Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldığını belirten Ökmen, "Savcılıkta serbest bırakılan ağabeyim savcılık çıkışında sivil giyimli üç kişi tarafından tekrar Mardin İl Jandarma Komutanlığı'na götürüleceği gerekçesiyle gözaltına alındı. Direnmemize rağmen Memduh Ökmen bu üç kişi tarafından beyaz Renault marka bir otomobile götürüldü. Burada bize bir hafta gözaltında kaldığı söylenildi, ancak bir daha ağabeyimden hiç bir haber alamadık" dedi.

Memduh Ökmen kaybolduktan sonra Mardin Cumhuriyet Savcılığı'na, Mardin Valiliği'ne ve OHAL Bölge Valiliği'ne başvurduklarını anlatan Fikri Ökmen, hiçbirinden cevap alamadıklarını söyledi.

Urfa Barosu ve Büro Emekçileri Sendikası (BES), PKK itirafçısı Abdülkadir Aygan'ın Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan "itiraflarının" araştırılması istemiyle Diyarbakır DGM ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na başvurular.

Urfa Barosu avukatlarından Murat Toprak tarafından Diyarbakır DGM Başsavcılığı'na yapılan başvuruda, Aygan'ın Olağanüstü Hal Bölgesi'nde eski itirafçılar ve kamu görevlilerinden oluşan bir "çete"yi ayrıntılı olarak anlattığı belirtildi ve "Bu yasadışı örgütlenmenin, 'Susurluk Çetesi' gibi evrensel ceza hukukunda ve uluslararası sözleşmelerde sayılan suçları işlediği, isim, olay ve ayrıntılı beyanlar ile sabittir" denildi. Bu suçlarda "zamanaşımı" olmadığı vurgulanan başvuruda, "Suç işlendiği yönünde ciddi delil elde edildiği anda kamu davası için tahkikatın başlatılması ve sorumluların cezalandırılması gerekmektedir" denildi.

KESK'e bağlı BES Genel Başkanı Bülent Kaya da, Aygan hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na

suç duyurusunda bulundu. Kaya, Aygan ve Özgür Gündem gazetesindeki yazı dizisinde adları geçen Uğur Yüksel, Abdülkadir Uğur, Kemal Emlük, Nuri Ateş, Tunay Yanardağ ve Abdülkerim Kırca hakkında "kasten adam öldürmek", "adam öldürmeye azmettirmek", "memuriyet görevini kötüye kullanmak", "çıkar amaçlı suç örgütü kurmak" suçlarından soruşturma başlatılmasını istedi.

Abdülkadir Aygan'ın itiraflarının yanısıra JITEM'in yargının gündemine de girdiği yıl sonunda ortaya çıktı. 1999 yılında Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından hazırlanan bir iddianamede, bölgedeki birçok cinayet, bombalama ve suikastın, dönemin komutanlarının emri ya da bilgisi dahilinde gerçekleştirildiği öne sürüldü.

1996 yılından önce meydana gelen olayları kapsayan davada, PKK itirafçıları Adil Timurtaş, Recep Tiril, "İbrahim Babat" sahte kimlikli Suriye uyruklu Hacı Hasan, jandarma istihbarat elemanları Mehmet Zahir Karadeniz, Lokman Gündüz ve korucu Faysal Şanlı yargılanıyor. Sanıkların TCY'nin "cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak" suçuna ilişkin 313 ve "adam öldürmek" suçuna ilişkin 450. maddeleri uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor.

Halen Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde süren davanın iddianamesinde, 1993 yılında faili meçhul bir cinayet sonucu öldürülen Binbaşı Ahmet Cem Ersever'in komutasındaki altı PKK itirafçısının, dönemin Asayiş Kolordu Komutanı Hulusi Sayın, asayiş komutanları İsmail Selen ve Hikmet Köksal ile JITEM'in bilgisi dahilinde cinayetler işlediği belirtildi.

1988 yılında PKK'den kaçan Hacı Hasan'ın, korucu Osman Demir tarafından yakalandıktan sonra itirafçılığı kabul ettiği belirtilen iddianamede şöyle denildi:

"Sanıkla ilgili Binbaşı Ahmet Cem Ersever tarafından çatışmada öldüğüne dair evrak hazırlanıp, Şırnak'ta ölen İbrahim Babat'ın kimliğinin üzerine kimlik çıkarılmıştır. Ersever'in durumu Asayiş Kolordu Komutanı Hulusi Sayın'a anlattığı, asayiş komutanları İsmail Selen ve Hikmet Köksal'ın da durumu bildiği ve sanığın Silopi birliğinde JITEM Komutanı Binbaşı Arif Doğan, Binbaşı Ersever, Yüzbaşı İsmail Öztoprak, Üsteğmen Sinan Yaşar, Astsubay Başçavuş Şaban Bayram ile diğer korucu ve askerlerle birlikte aylık 500 bin lira maaşla görevlendirilmiş, istihbarat çalışmalarına ve silahlı operasyonlara katılmıştır."

İddianamede anlatılan bazı olaylar şöyle:

"1989 yılında Silopi'de muhbirlik yapan **Hacı Ahmet Zeyrek**, Ersever'in temin ettiği bir silahla Lokman Gündüz tarafından vurularak öldürtülmüştür. Babat, 25 Haziran 1990 tarihinde JITEM adına çalışan

Mehmet Bayar'ı kendilerini ele vereceği gerekçesiyle içinde zaman ayarlı bomba bulunan çantayı eline verip, 'Al bunu İdil'de PKK davalarına giren avukat Hasip Kaplan'ın bürosuna git. Çantayı aç ve konuşmaları kaydet' diyerek yollamış, ancak çantayı yolda açan Bayar meydana gelen patlamada ölmüştür. Bu olay da sanığın içinde bulunduğu Silopi JİTEM birimince organize edilmiştir."

Tahsin Sevim, Hasan Utanç ve Hasan Caner'in çete üyeleri tarafından 16 Eylül 1989 tarihinde Şırnak'ın İdil ilçesinde öldürüldüğü belirtilen iddianamede, olay şöyle anlatıldı:

"Hacı Hasan, Ahmet Cem Ersever, Şaban Bayram ve Faysal Şanlı, mağdurları gözaltına alıp, PKK'ya yardım ettikleri gerekçesiyle Silopi JİTEM'de sorgulamıştır. Şanlı'nın aralarında husumet bulunduğunu söylemesi üzerine sorgularında bir suç işlediklerine dair bilgi alamadıkları köylüler, Nusaybin yakınlarında Şanlı tarafından, Ersever ve Bayram'ın gözetiminde kurşuna dizilerek öldürülmüştür."

Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) Zaho bölge komutanı **Maho Geftan**'ın Türkiye'ye geldiği, kendisine "Mehmet Kılıç" adına düzenlenmiş kimlik çıkartıldığı belirtilen iddianamede, Maho Geftan'ın geri verilmesi için KDP'nin Silopi JİTEM'e 100 bin Dolar verdiği kaydedildi. İddianamede, "Bunun üzerine Hasan, Astsubay Bayram ve 'Tokath bir er' diye tanımlanan bir kişi Antalya'ya giderek, 'Silopi'de Türk yüzbaşını öldürmüş. Sorgulayacağız' diyerek bu kişiyi birliğinden alıp Silopi'de peşmergelere teslim etmişler ve Ersever bunun karşılığında 30 bin dolar almıştır. Hasan'ın anlatması üzerine olaydan haberdar olan Yüzbaşı İsmail Öztoprak ile Hacı Hasan'ın tartışması üzerine Öztoprak kaza süsü verilerek öldürülmüştür. Bunun üzerine grup komutanı Arif Doğan tarafından Batman'a gönderilmiştir. Sanık daha sonra İstanbul'a kaçmış, 1.5 ay kadar sonra da Asayiş Bölge Komutanı Hikmet Köksal'ın isteğiyle Diyarbakır'a gelmiştir" denildi.

Veli Küçük'ün Jandarma İstihbarat Komutanlığı'na getirilmesi üzerine PKK itirafçılarının asker kimliği ile Jandarma İstihbarat Grup Komutanlığı'nda görevlendirildiği, Hacı Hasan'ın da itirafçıların sevk ve idaresinden sorumlu olduğu belirtilen iddianamede, şöyle denildi:

"Sanık Hasan birlikte çalıştığı eski itirafçılar Ali Ozansoy, Hüseyin Tekseren, Abdülkadir Aygan, Recep Tiril, Adil Timurtaş, Hayrettin Toka ve Fethi Çetin'le birlikte örgütle ilişkisi olan kişileri tespit edip, adalete teslim etmek yerine faili meçhul bir şekilde öldürmeyi yöntem olarak benimsemişlerdir. Sanık Hacı Hasan, Batman ve Diyarbakır itirafçı grubunun

istihbaratçı Aytekin Özel ve Binbaşı Selahattin Görgülü ile birlikte 1990'da çeşitli dönemlerde Batman, Bismil, Hazro ve Antalya'da örgütle bağlantılı olduklarını düşündükleri altı kişiyi öldürdüklerini anlatmıştır. Bu kişilerin öldürülmesi emrinin bizzat dönemin Asayiş Komutanı Hikmet Köksal tarafından verildiğini anlatan sanık ikramiye olarak da Diyarbakır'da Emlak Bankası konutlarından bir blok satın alınarak dayalı döşeli olarak gruba dağıtıldığını belirtmiştir."

İddianamede, Hacı Hasan'ın kapatılan Yeni Ülke gazetesinin Nusaybin bürosunu diğer itirafçılar Hüseyin Tilki, Abdülkadir Aygan, Adil Timurtaş ve Hayrettin Toka ile birlikte 1990 yılında yaktukları da belirtildi. 18 Haziran 1991 tarihinde itirafçı Abdülkadir Aygan ve Binbaşı Aytekin Özel'in, dönemin Diyarbakır Barosu Başkanı Mustafa Özer'in evinin önündeki bir araca bomba koyup kaçtukları sırada polis tarafından yakalandığı, ancak asker kimliğini gösterince serbest bırakıldığı vurgulandı.

JİTEM'in sivil elemanı, MHP Silvan İlçe Örgütü üyesi Mehmet Zahir Karadeniz'in, aralarında kan davası olan **Mehdi Kaydu**'nun öldürülmesi için itirafçı Adil Timurtaş'a araba teklif ettiği belirtilen iddianamede, "Karadeniz, Diyarbakır Jandarma Alay Komutanı İsmet Yediyıldız'a bu kişinin kan davası olduğunu gizleyip şahsın PKK'lı olduğunu söyleyip öldürülmesine ikna ettikten sonra Kaydu, itirafçılar Adil Timurtaş ve Abdulkerim Altuğ tarafından öldürülmüştür. Saldırı sırasında Kaydu'nun yakınlarının da silahla karşılık vermesi üzerine Timurtaş ve Altuğ Silvan Jandarma Komutanlığı'na sığınmışlar ve Alay Komutanı İsmet Yediyıldız'ın telefon talimatıyla serbest bırakılmışlardır" denildi.

İddianamede, Hacı Hasan'ın, Ersever'in 1993 yılında öldürülmesinden sonra dönemin İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürü Hanefi Avcı'yı arayıp kendisine sahip çıkmasını istediği, Avcı'nın talimatıyla İstanbul Sarıyer'de ev kiraladığı, Albay Arif Doğan ve Yüzbaşı Sinan Yaşar'la görüştüğü anlatıldı. 1996 yılına dek İstanbul'da çek-senet tahsilatı işleri yapan Hacı Hasan'ın, Bodrum'daki San Clup sahibi Ahmet Nedim Başmısırlı'dan tehditle 40 bin dolarlık çek aldığı ve bunu Yalova'ya atanan Jandarma Alay Komutanı Arif Doğan'la paylaştığı da kaydedildi.

Susurluk

Sedat Edip Bucak: Yargıtay 8. Ceza Dairesi, eski DYP Milletvekili Sedat Edip Bucak hakkında "Susurluk davası"nda verilen beraat kararını Şubat ayında bozdu.

İstanbul DGM'de görülen "Susurluk davası"nda milletvekili dokunulmazlığı nedeniyle yargılanmayan

Bucak hakkında, 3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra milletvekili seçilemediği için dava açılmıştı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, 26 Haziran 2003 tarihinde sonuçlanmış ve Bucak "çete" suçlamasından beraat etmişti. "Abdullah Çatlı'yı saklamak" ve "vahim nitelikte silah bulundurmak" iddialarıyla açılan dava ise Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmişti. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın temyizi üzerine davayı görüşen Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 27 Şubat günü beraat kararının esastan bozulmasına karar verdi.

Bozma kararının gerekçesi Mart ayı başında açıklandı.

"Susurluk davası" hükümlüleri ile Bucak'ın "olağan yaşam koşulları içinde bir araya gelmeleri ve tanışmalarının olanaksız olduğu" belirtilen kararda, bu kişiler arasındaki ilişkilerin "rastlantısal ve meşru olduğunu kabul etmenin mümkün olmadığına" dikkat çekildi. Susurluk davası sanıklarından Ercan Ersoy, Ayhan Çarkın ve Oğuz Yorulmaz'ın "kumarhaneler kralı" Ömer Lütfi Topal'ın öldürülmesi (28 Temmuz 1996) nedeniyle gözaltına alındıkları dönemde, Sedat Edip Bucak'ın "henüz koruma görevlerine başlamadıkları halde, bu polisler için dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu'nu birçok kez aradığı" anlatılan kararda, Bucak'ın "kırmızı bültenle aranan ve gerçekleştirdiği yasadışı birçok eylem nedeniyle kamuoyu tarafından ismi çok iyi bilinen Abdullah Çatlı ile en az iki yıldan beri tanıştığı, gerçek kimliğini bildiği, sürekli olarak ve samimi bir şekilde görüştüğü" belirtildi.

"Çete üyesi olmak" suçundan haklarındaki mahkumiyet hükümleri kesinleşen emekli Yarbay Korkut Eken, Emniyet Müdürü İbrahim Şahin, polis memurları Ziya Bandırmalıoğlu ve Ayhan Akça, kumarhane işletmecileri Sami Hoştan ve Ali Fevzi Bir, katliam hükümlüsü Haluk Kırıcı'nın da Bucak ile "yakın ilişki" içinde olduklarına işaret edilen kararda, Bucak'ın "cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçundan mahkum olan diğer sanıklar ile birlikte aynı teşekkül içinde yer aldığı ve konumu itibariyle yönetici durumunda bulunduğu" vurgulandı.

DYP eski Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın yeniden yargılanmasına 15 Haziran günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. 29 Eylül günü yapılan duruşmada söz alan Bucak, "8 yıldır sakladığımı ve içinde çok gizli belgeler olduğunu" söylediği bir zarfı mahkemeye verdi. Bucak, "Bunlar gizli belgelerdir. Açtığımda, devletin sırlarını içeren şeyler olduğunu gördüm. Bunların okunması devlete zarar verebilir. Bunu hiçbir yerde söylemedim. Susurluk'taki kazadan sonra Mehmet Özbay'ın (Abdullah Çatlı) çantasında bulunan şeyler, bu zarfın içindedir. Bunları yıllardır gizliyorum" dedi.

Mahkeme Başkanı, zarfın içinde, işadamı Sakıp Sabancı'nın 1994 yılında Mehmet Özbay adına imzaladığı bir kitap, bir yemekte çekilen Korkut Eken, Mehmet Özbay ve Sedat Bucak'ın aynı karede olduğu fotoğraf, yüksek rütbeli bazı subaylarla birlikte Özbay'ın da aralarında olduğu bazı kişilerin fotoğraflarının ve "seçkin kişilerin" ad ve adreslerinin bulunduğu bir defter olduğunu tutanağa geçirdi.

Mahkeme Başkanı, zarftan çıkan ve hangi ülkeye ait olduğu belli olmayan, üzerinde fotoğraf bulunan pasaportu da tutanağa geçirirken, Bucak "Çantada başka pasaportlar da vardı. Ancak onlarda resim yoktu" dedi.

Yabancı bir ülkenin başbakanı tarafından Mehmet Özbay adına imzalanan bir belgenin de zarfın içinde bulunduğunu ifade eden Mahkeme Başkanı, zarfın içinde ayrıca üzerinde "Gizli istihbarata verilen bilgilerin kopyası" yazılı küçük bir zarf daha bulunduğunu, bu zarfın içinde de Korkut Eken'in daktiloyla yazdığı 21 sayfalık bir belge olduğunu tutanağa yazdırdı. Mahkeme, "Bucak'ın ibraz ettiği zarfın içinde, belirtilen tarihlerde Güneydoğu'da görev yapan rütbeli subayların fotoğrafları ve bilgileri olduğunu" belirterek bu, belgelerin mahkeme karar verinceye kadar saklanmasını hükme bağladı.

Bucak tarafından mahkemeye verilen belge ve fotoğrafların birer örneğini "faili meçhul cinayetlerin aydınlatılmasına" yardımcı olacağı gerekçesiyle isteyen İHD İstanbul Şubesi Başkanı Avukat Eren Keskin'in istemi reddedildi.

Susurluk davası hükümlülerinden Ayhan Çarkın, 20 Ağustos günü İstanbul Sarayburnu'ndaki bir kahvede, polislere silah çektiği iddiasıyla gözaltına alındı. Ayhan Çarkın ile yanında bulunan İsmail Yılmaz, Abdülkadir Ünal, Fırat Dişçeken ve Hikmet Kışmır, 23 Ağustos günü tutuklandı. Ayhan Çarkın, "ruhsatsız silah taşıdığı" iddiasıyla açılan davada verdiği ifadede, "tüm örgütlerin hedefi olduğunu" öne sürerek, "Siyasi Şube'den Dev-Sol masasından arkadaşlarım, bana yönelik bir silahlı eylem yapılacağını söylediler. Silahım elimden alınca paranoyak oldum. Sürekli ilaç kullanıyorum" dedi. Çarkın, 4 Ekim günü İstanbul 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada tahliye edildi.

25 Ağustos günü İstanbul Yedikule sahilinde bulunan ve Ayhan Çarkın'a ait olduğu öne sürülen Barınak çay bahçesi önünde Murat Kurşun adlı kişinin arabasına düzenlenen silahlı saldırıda **Ramazan Ayyıldız** öldü. Olay yeri yakınlarında bulunan **Taygun Tombil** (14) adlı çocuk da seken mermiler nedeniyle öldü.

O (r) generaller ve “Sır”lar... (Ertuğrul Kürtçü-30 Eylül 2004/Bianet)

Yargıtay kararına göre “Abdullah Çatlıyla işbirliği yapmak” Sedat E. Bucak’ı cezaevine tıkmayı gerektirecek bir suçsa; o zaman onu “devlet işi”nde görevlendiren MGK üyesi o (r) generalleri yargıya teslim etmek Silahlı Kuvvetler’in kendi görevi değil mi?

Acaba, 311 general bu kez de hiyerarşi, ya da eskilerin tabiriyle “silsilei meratip” çerçevesinde konuyu görüşüp tıpkı “Vakit gazetesi” yazarına ya da “MHP mektubu”na yaptıkları gibi bir şey yapacaklar mı “Sedat E. Bucak’ın zarfı”na ...? Yani, ortak bir açıklama, mahkemeye dilekçe, ya da başka bir şey...? Üstelik konu bu kez ağır cezalı suçlar kapsamında.

Orgeneraller

Bu merakı doğuran, dün Susurluk çetesi sanığı, eski DYP milletvekili, korucubaşı Sedat E. Bucak’ın mahkemede ifşa ettiği “devlet sırrı”. Bucak’ın suçsuzluğunun kanıtı diye mahkemeye verdiği zarftan yargıcın mahkeme tutanağına yazdırdığına göre: “Korkut Eken, Mehmet Özbay ile Sedat Edip Bucak yemek yedikleri sırada, ayrıca rütbeli askerlerle Mehmet Özbay konuştuğu sırada çekilmiş fotoğraflar” çıkmış. “Bu fotoğraflardaki askerlerin orgeneral rütbesi taşıdıkları görüldü,” diye zapta geçmiş yargıç fotoğrafları.

Bucak, “zarf”ı Susurluk’ta kamyonu çarpan Mercedes’ten ağır yaralı olarak çıkarken, arabada hayatını kaybeden yol arkadaşı Abdullah Çatlı’nın çantasından almışmış. Ama onu Mehmet Özbay sanıyormuş. Çantayı “devlet sırrı” diye saklamışmış. Ama yargıtay Bucak’ı “çete”den beraat ettiren yerel mahkeme kararını bozan kararında “Bucak’ın giyabi tutuklu olarak kırmızı bültenle aranan ve gerçekleştirdiği yasadışı birçok eylem nedeniyle kamuoyu tarafından ismi çok iyi bilinen Abdullah Çatlı ile en az 2 yıldır tanıştığı, gerçek kimliğini bildiği, sürekli olarak ve samimi bir şekilde görüştüğü, Çatlı’nın devamlı sanığa ait büroya gidip geldiği (...) Çatlı’nın, sanık tarafından Ankara ve Siverek’te birçok kez ağırlandığı, olay tarihi öncesinde de yaklaşık bir haftalık süreyi İstanbul, Yalova, İzmir ve Kuşadası’nda birlikte geçirdiklerini” belirleyip “beraat” kararını bozunca Bucak canını kurtarmak için “devlet sırrı”nı ifşa etmek zorunda kalmış.

Tabii Bucak’ın bütün o ölüm kalım anlarında, azraille cebelleşirken çantaya nasıl hamle ettiği, içindekileri nasıl seçtiği, çantayı ne yaptığı, nasıl olup da çantadan çıkan her şeyin Çatlı’yı Mehmet Özbay olarak göstermeye yarar kağıtlardan ibaret olduğu ayrı mesele... Herhalde yargıç sonraki celsede bunları sanığa soracaktır. Mahkemeyi etki altına almak gibi olmasın.

Korgeneraller

Ama kamuya mal olan şeyler de var: Demek orgenerallerin Abdullah Çatlı ile fotoğrafları varmış! Çok sayıda insanın, solcunun sosyalistin katili olarak aranan bir kişinin orgenerallerle ne işi olur? Çatlı’nın mesai arkadaşı Korkut Eken “bilirkişi” sıfatıyla açıklama getiriyor soruya “Onlar orgeneral değildi!”: Ya neymiş? “Bildiğim kadarıyla Çatlı’nın orgenerallerle çekilen bir fotoğrafı yok,” diyor Eken. “Askerlerin bulunduğu fotoğrafta yanlış hatırlamıyorsam bir korgeneral bulunuyordu.” Peki, ne işi varmış orada? Buna da “devlet sırrı” gibi bir yanıt Eken’den: “Fotoğraf dağda askeri fotoğrafçı tarafından çekildi. Orada niçin bulunduğumuzu da tahmin edebilirsiniz.”

MGK’nin “Gladio”su, “Gladio”nun Çatlısı

Tahmin yürütmektense arşive bakmak daha yerinde olabilir belki. Bu konuya açıklık getiren bir bilgi 6 Aralık 1996’da Radikal gazetesi Yayın Yönetmeni İsmet Berkan’ın köşesinde yayınlanmıştı. Susurluk “çetesi”nin kaynakları ve çapı konusundaki haber ve tartışmalar sürerken, Berkan, PKK’ye karşı mücadelede MGK’nin yeni bir strateji benimsemesiyle ilintili 1992 tarihli bir belgeye ulaşmış, belgenin bir kopyasını alamamış ama gördüklerini not etmişti:

“(…) strateji değişikliği 1992 yılının sonlarında MGK’nin gündemine geldi. Bu satırların yazarının gördüğü bir MGK dokümanında kurulacak organizasyonun şeması ve bu organizasyonda görev alacak kişilerin isimleri de yer alıyordu. İsimler arasında Abdullah Çatlı da vardı. Örgütte özel timden polisler, bazı askerler, ve Çatlı’nın bazı arkadaşları da yer alacaktı.

“Bu yeni taktik MGK’dan önce kabul görmedi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve dönemin Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis devletin resmi olmayan kişilerle işbirliğine, giderek iş görmesine karşı çıkıyorlardı. Her halde bu konuyla ilgisi yoktur. Ama ilginç bir tesadüf, önce Orgeneral Bitlis, ardından da Turgut Özal öldüler. Biri kaza ile öbürü kalp krizinden.

“Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı, Tansu Çiller de Başbakan oldu. Çiller ilk günlerinde Güneydoğu konusunda oldukça yumuşaktı. Baskı modelinden söz ediyor, muhalefet liderleri ile iyi niyetli görüşmeler yapıyordu. Ama çok kısa sürede Çiller değişti. En sertten daha sert, en şahinden daha şahindi. Ya bitecek ya bitecek diyor, başka bir şey söylemiyordu.

“Belli ki biteceğine inanıyordu. Artık itiraz edenler de ortada olmadığına göre, konu yeniden MGK gündemine gelebilirdi. Geldi ve bu yeni mücadele yöntemi 1993 sonbaharında onaylandı. Siz deyin Gladio, ben diyeyim özel örgüt, MGK tarafından alınan bir kararlar kuruldu.”

Demek ki...

Şimdi Eken’in “tahmin edin bakalım ne yapıyorduk,” sorusunun yanıtını neredeyse kesin olarak verebiliriz: “Demek ki, ‘MGK kararıyla’ Gladio yapıyorlarmış!”

Sedat E. Bucak ve Korkut Eken, biri yargılanmakta, öteki yargılanıp hüküm giymiş ve hapis cezasını tamamlayarak dışarı çıkmış olan iki “Gladio” mensubunun Susurluk faciasından 8 yıl sonra şimdi bu “orgeneral, korgeneral” meselesini ortaya atması boşuna değil.

Eken ve Bucak, “çete” yargılaması vesilesiyle, 8 yıl sonra ordu üst kademesine bir mesaj yolluyorlar aslında: “Ne yapacaksınız

yapın, ya bizi de içinde istihdam ettiğiniz bu 'Gladio' meselesinin üstünü kapatın, ya da biz 'sır'ları birer birer açıklayacağız. Sizi de kendimizle birlikte götüreceğiz!"

Küçük bir anlaşmazlık var aralarında tabii! Eken bir "emekli" yarbay olarak gelenekleri gözetiyor; yüksek komuta kademesine bulaşmamaya özen gösteriyor; sır küpünü "korgeneral" mertebesinde öteye açmıyor. Bucak ise "sivil" bir "Kürt" olarak "ya hep ya hiç" diyor!

Bu "Gladio" hesaplaşması "Pandora'nın Kutusu"nu bir kez daha açacak mı? CHP'nin "soruşturmanın yeniden başlatılması" dileği medyatik bir "laf tüketme" gösterisinden ötede bir iradeye varacak mı? AKP hükümeti, özgürlük-güvenlik "balans"ını özgürlük lehine sarsmaya cüret edecek mi? Göreceğiz!

Gene de merakı değer: Asıl, Silahlı Kuvvetlerin kendisi, katiller, uyuşturucu baronları, gaspçı ve rüşvetçilerle "işbirliği hali"ne girilerek sürdürülmüş bir "güvenlik stratejisi"ni suç olarak görecektir ve "kendi bünyesi"nde kovuşturmaya başlayacak mı?

Yargıtay kararına göre "Abdullah Çatlıyla işbirliği yapmak" Sedat E. Bucak'ı cezaevine tıkmayı gerektirecek bir suçsa; o zaman onu "devlet işi"nde görevlendiren MGK üyesi o(r)generalleri yargıya teslim etmek Silahlı Kuvvetler'in kendi görevi değil mi?

Acaba, 311 imzalı bir açıklama yapılacak mı? Ama Genelkurmay başkanlığınca bu konuda "resen" yapılacak bir açıklama da Silahlı Kuvvetler'in "saydamlık" derecesi ve yurttaşın "bilgi edinme hakkı"na saygının ölçütü olarak pekala işe yarayacaktır. Kim o (r) generaller?a

Daha sonra saldırıda kullanılan arabanın Abbas Özcan tarafından kiralandığı öğrenildi. Özcan'ın 15 Şubat 1999 tarihinde Afyon Cezaevi'nde Özdemir Sabancı suikastının sanığı Mustafa Duyar'ın öldürülmesi, Selçuk Parsadan'ın yaralanması olayına karıştığı belirlendi. Öldürülen Ramazan Ayyıldız'ın da, saldırıyı düzenleyen çete üyelerinden Cüneyt Severler'in öldürülmesinin zanlısı olarak polis tarafından arandığı öğrenildi.

"Susurluk davası"nda altı yıl hapis cezasına mahkum edilen emekli Yarbay Korkut Eken⁹, 28 Temmuz günü tahliye edildi. 1 Mart 2002 tarihinde cezaevine giren Korkut Eken, İnfaz Yasası uyarınca 2 yıl 5 ay cezaevinde kaldı.

Korkut Eken'in serbest bırakılması nedeniyle Ayaş Cezaevi önünde bir tören düzenlendi. Törene, çok sayıda radikal sağcının yanı sıra Emekli Korgeneral Hasan Kundakçı, BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, BBP eski milletvekili Ökkeş Şendiller, MHP eski milletvekili Bekir Aksoy ve İstanbul narkotik eski müdürü Ferruh Tankuş da katıldı. Törende gerçekleştirilen paraşüt atlayışına katılan dokuz paraşütçüden birinin Abdullah Öcalan'ı 1999 yılında Kenya'dan getiren özel tim görevlilerinden olduğu ileri sürüldü.

Eken, serbest bırakıldıktan sonra yaptığı konuşmada "Vatan hainleri ve işbirlikçilerinin bizleri pasifize etmek maksadıyla yürüttüğü iftira kampanyaları sonunda mahkum edildim. Ancak ben sizin vicdanlarınızda hürdüm. '2.5 yılın hesabını gör' diyenlere, 'vatan sağolsun' diyeceğim. Aranıza dönerken endişeliyim. Çünkü 30 bin kişinin ölümüne neden olan PKK'nın başı, İmralı'dan cinayet şebekesini yönetebiliyor. DEP davasından yargılanırken salıverilenler bazı bakanlarla akşam yemeği yiyebiliyor" dedi. DYP Genel Başkanı Mehmet Ağar da, Eken'i daha sonra evinde ziyaret etti.

"Susurluk davası"nda İstanbul DGM tarafından 4 yıl hapis cezasına mahkum edilen Yaşar Öz, 20 Kasım günü cezasını tamamlayarak tahliye edildi. Yaşar Öz, Edirne F Tipi Cezaevi önünde kalabalık bir grup tarafından karşılandı. Yaşar Öz'ün serbest bırakılması sırasında çantasının jandarmalar tarafından taşınması nedeniyle, Jandarma Genel Komutanlığı'nın soruşturma açtığı bildirildi. Öz, Savaş Buldan, Hacı Karay ve Adnan Yıldırım'ın öldürülmeleri nedeniyle de yargılandığı için 8 yıl 7 aydır cezaevinde bulunuyordu.

Haluk Kırıcı: Ölüm cezasının, Avrupa Birliği'ne uyum yasaları çerçevesinde kaldırılarak ömür boyu hapis cezasına çevrilmesinden sonra Yargıtay'ın Şubat ayında verdiği bir karar, Haluk Kırıcı ve Mehmet Ali Ağca açısından yeni tartışmalara neden oldu. Süreç özetle şöyle gelişti:

1980 yılında işlediği suçlar nedeniyle 13 Aralık 1988 tarihinde TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 450. maddesi uyarınca 12 kez ölüm ve 25 yıl hapis

⁹ Yıl içinde mafyanın ünlü adlarından Sedat Peker ve örgütüne karşı düzenlenen bir operasyonda Korkut Eken'in adı gündeme geldi. Vatan gazetesinde 8 Ekim günü yayınlanan "Korkut Eken'e cezaevi harçlığı Sedat Peker'den" başlıklı haberde, Peker'in Korkut Eken'e "cezaevine girmek yerine yurtdışına kaçmasına yardım etme" önerisinde bulunduğu, Eken'in bunu kabul etmediği ancak, ekonomik sıkıntısı nedeniyle Peker'den 50 bin Dolar para aldığı anlatıldı. Haberde, Korkut Eken tarafından kurulan Milli Yol dergisinde Sedat Peker aleyhine bir yazı yayınlanınca Eken-Peker ilişkisinin gerildiği ifade edildi.

Eken, Star gazetesinde 2005 yılı Ocak ayında yayınlanan bir yazı dizisinde de Sedat Peker, Alaattin Çakıcı gibi mafia liderleri ile ilişkileri konusunda, "Onları da tanıyordum. Ama yemekte, gazinoda, sokakta falan tanışmadım. Tanıştırıldım, görev itibarıyla tanıdım ve görev ciddiyetiyle arkadaşlarla birlikte oldum. Ben 'tanıdım' dediğim bu insanların hiçbirisiyle oturup yemek yememişimdir. Askerlik nizamı içinde amir-memur mesafesi içinde bulunmuşumdur. Onların beni çok sevmesinin, saymasının sebebi de budur. Yakın ilişki içine hiçbir konuda girmedim. Buna çok şahitler vardır. 'Otur' demeden oturmazlar, yanımda sigara, içki içmeleri bile mümkün değildir. Böyle bir şey olamaz..." dedi.

cezasına mahkum edilen ve 1991 yılında TMY'de yapılan değişiklikle getirilen aftan yararlanamayan Mustafa İzol'un durumu, 2002 yılı Ağustos ayında çıkarılan 4771 sayılı uyum yasası uyarınca yeniden tartışıldı. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi, İzol'un cezalarını, bu yasa uyarınca ömür boyu ağır hapse çevirdi, ancak hapiste kalacağı süreyi, her cinayet cezası için ayrı ayrı hesapladı. Mahkeme, İzol'un Terörle Mücadele Yasası'ndan yararlandırılarak toplam cezasının 36 yıl üzerinden infaz edilmesi gerektiğine karar verdi. Bu karara yapılan itiraz da, Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nce reddedildi. Buna göre Mustafa İzol'un 2010'lu yıllarda tahliye olması gerekiyordu.

Adalet Bakanlığı, bu kararın yazılı emir yoluyla bozulması için 2003 yılı Temmuz ayında Yargıtay'a başvurdu. Başvuruda, ölüm cezalarının ömür boyu ağır hapis cezalarına dönüştürülmesinden sonra, bu cezaların ömür boyu ağır hapis cezası olarak toplanması gerektiğine işaret edildi.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Bakanlığın başvurusunu 30 Ocak günü oybirliğiyle kabul etti. Uyum yasasına dayandırılan kararda, "12 kez ölüm cezasının, 12 kez ömür boyu ağır hapse dönüştürülmesinden sonra, bu yeni cezalarla 20 yıllık hapsin her birinin bağımsız birer ceza olarak infazına karar verilemeyeceğine" hükmedildi.

Yargıtay, bunun yerine toplam cezanın "hücreli tek ömür boyu ağır hapis" olarak kabulünü, infazın da buna göre hesaplanmasını kararlaştırdı. Yargıtay almış olduğu bu kararlar, mahkemelerin, cezası ölüm cezasından ömür boyu hapis cezasına çevrilenlerin, TMY uyarınca cezalarının 36 yıl üzerinden infaz edileceğine ilişkin içtihadı da kaldırdı.

Yargıtay, uyum yasasından sonra hükümlülerin lehine olduğu gerekçesiyle TMY'yi işletti. TMY'nin geçici 1/a fıkrası uyarınca İzol'un "infaz müddetini tamamladığı" sonucuna ulaşan Yargıtay, "daha fazla mağdur edilmemesi" için telgraf emriyle tahliyesine karar verdi. TMY geçici 1/a fıkrası, ömür boyu ağır hapse hükümlülerin cezasını sekiz yıla indirdiğinden İzol, 12 cinayetinden her biri için yeterli görülen ceza süresi bir yılın da altına düşmüş oldu.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise karara itiraz etti.

Bu kararın ardından, Bahçelievler katliamı ve Susurluk davası hükümlüsü Haluk Kırıcı'nın avukatı Hüseyin Ayan da Yargıtay'a başvurdu.

Kırıcı¹⁰, Bünyamin Adanalı ve Ünal Osmanağaoğlu, Bahçelievler katliamı davasında yedişer kez ölüm cezasına mahkum edilmişti. Bu cezalar, 1991 yılında yapılan TMY değişikliği uyarınca her ölüm cezası için 10 yıl hesabıyla toplam 70'şer yıl yıla çevrilmiş, buna karşın cezaevinde yatmaları gereken süre de 36 yıl

olarak kesinleştirilmişti. Bu kişilerin 2000 yılındaki aftan yararlanma istemi de reddedilmişti.

TMY uyarınca müvekkilinin de 8 yıl hapiste tutulabileceğine dikkat çeken Ayan, hapiste 16 yılını dolduran Kırıcı'nın altı yıllık Susurluk davası infazına ayrıca karar verilse bile tahliye beklemediklerini söyledi.

Ayan'ın 2002 yılında 4771 sayılı yasanın kabul edilmesinden sonra tahliye istemiyle Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvurduğu öğrenildi. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi, Kırıcı'nın cezasını uyum yasası uyarınca yedi kez ömür boyu ağır hapse ve 48 ay geceli gündüzlü hücre hapsine çevirdi. Mahkeme, tahliye konusunda ise karar vermedi.

Bunun ardından Avukat Hüseyin Ayan, Kırıcı, Ödemiş Cezaevi'nde yattığı için Ödemiş Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. Ödemiş Cumhuriyet Savcılığı da, Kırıcı'nın yatması gereken süreyi sekiz yıl olarak hesaplayarak tahliyesi için müddetname hazırladı ve Ödemiş Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvurdu.

Ödemiş Ağır Ceza Mahkemesi, 19 Mart günü Haluk Kırıcı hakkında tahliye kararı verdi.

Ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Mustafa İzol'un serbest bırakılmasına ilişkin Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararını 30 Mart günü bozdu. Kurul, infaz hesabının Terörle Mücadele Yasası'na göre değil, ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin 4771 Sayılı Yasa'ya göre yapılması ve sanığın 30 yıl cezaevinde kalması gerektiğini kararlaştırdı. Karar uyarınca İzol yaklaşık sekiz yıl daha cezaevinde kalacak.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, Mustafa İzol'un "Uyum Yasası" olarak bilinen 3 Ağustos 2002 tarihli 4771 sayılı yasadan yararlanarak serbest bırakılması yolundaki kararının iptal gerekçesi de Nisan ayında açıklandı.

1991 yılından sonra ölüm ve ömür hapis cezalarına ilişkin üç ayrı yasa değişikliği (3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası, 4616 sayılı Şartla Salıverilme Yasası ve 4771 sayılı Uyum Paketi) yapıldığı hatırlatılan kararda, "Toplumsal gereksinim olup olmadığına bakılmadan ceza ve infaz yasalarının sıkça

¹⁰ Ankara'nın Bahçelievler semtinde 8 Ekim 1978 tarihinde Türkiye İşçi Partisi üyesi 7 gencin işkenceyle öldürülmesi nedeniyle yargılanan Haluk Kırıcı, yedi kez ölüm cezasına mahkum edildi. Bu ceza, 1991 yılında Terörle Mücadele Yasası'nda yapılan değişiklikle, her bir ölüm cezası için 10 yıl hesabıyla toplam 70 yıl hapis cezasına çevrildi. Ancak Haluk Kırıcı, 1991 yılında cezaevinde kalması gereken süre 10 yıl üzerinden hesaplanarak "yanlışlıkla" tahliye edildi. Yanlışlığın uzun süre sonra anlaşılması üzerine Yargıtay'ın tahliye kararını iptal etmesinden sonra Haluk Kırıcı'nın aranmasına başlandı. Dönemin Erzurum Valisi Mehmet Agar'ın nikah şahitliğini yaptığı Haluk Kırıcı, 1996 yılı Ocak ayında yakalandı. Ancak, nezarethanedeki "kaçtı". Kırıcı, bunun ardından 1999 yılı Ocak ayında İstanbul'da yeniden yakalandı. "Bahçelievler Katliamı" davasının yanı sıra "Susurluk davası"nda da yargılanan Kırıcı, 12 Şubat 2001 tarihinde 4 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

değiştirilmesinin eşitsiz-haksız uygulamalara yol açarak adalet duygusunu zedelediğine” dikkat çekildi. Kararda, özetle şu değerlendirmeye yer verildi:

“Aynı hususları düzenleyen yasaların sıkça değiştirilmesi, bazen eşitsizliklere, dolayısıyla haksızlıklara neden olmakta, toplumun adalete olan güvenini zedelemekte, kamuoyunda cezaların gerektiği şekilde yerine getirilemediği inancını yaratmaktadır. Bu düzenlemelerden hükümlünün cezaevinde kalması gereken süreyi 36 yıldan 30 yıla indiren 4771 sayılı yasanın hükümlünün daha lehine olduğu açık. Oysa Yargıtay 1. Ceza Dairesi, bozma kararında maddi ceza hukuku bakımından 4771 sayılı yasa, şartla salıverilme bakımından ise 3713 sayılı yasa nazara alınarak hükümlü hakkında karma bir uygulama yapılması öngörülmüştür.”

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun İzol hakkındaki kararı üzerine, “Bahçelievler katliamı” davasının müdahil avukatlarından Erşen Sansal, tahliye kararına itiraz etti. İtirazı “en yakın ağır ceza mahkemesi” sıfatıyla görüşen Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin Nisan ayı başında verdiği kararda, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun İzol hakkında verdiği karara atıfta bulunuldu. Bu kararın, infazın nasıl yapılması gerektiğini ayrıntılı olarak belirlediği belirtilen kararda, Kırıcı'nın tüm cezalarının kaldırıldığı yerden infazına karar verildi.

Haluk Kırıcı'nın avukatı Hüseyin Ayan ise Salihli Ağır Ceza Mahkemesi “yeniden tutuklama” kararı vermediği için müvekkilinin teslim olmayacağını söyledi. Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin tahliye kararını kaldırma yetkisi bulunmadığını savunan Ayan, Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararını ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun geçersiz sayabileceğini belirtti. Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin, Ödemiş Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği tahliye kararını kaldırırken Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Mustafa İzol hakkındaki karara atıfta bulunduğunu anımsatan Ayan, “Bu atıf sonucu Kırıcı'nın tüm cezalarının kaldırıldığı yerden infazına karar verdi. Yani Yargıtay Ceza Kurulu'nun tahliye kararını kaldırması gerekir. Bu nedenle Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı geçersizdir. Mahkeme, Ödemiş'in tahliye kararını bozabilir. Ama Yargıtay'ın kararını kaldıramaz” dedi.

Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı üzerine Ödemiş Cumhuriyet Savcılığı, Nisan ayı başlarında Kırıcı hakkında “yakalama müzekkeresi” hazırladı. Emniyet Genel Müdürlüğü de, bu karara dayanarak Haluk Kırıcı'nın yakalanması için emir çıkardı.

Haluk Kırıcı'nın avukatı Hüseyin Ayan, Nisan ayı başında gazetecilere yaptığı açıklamada, Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin tahliye kararını iptal etmekle

birlikte tutuklama kararı vermediği için Kırıcı'nın teslim olmayacağını söyledi. Avukat Hüseyin Ayan, yetkileri dışında bir konuda karar verdikleri için Salihli Ağır Ceza Mahkemesi üyeleri hakkında Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Dairesi'ne suç duyurusunda bulunacağını da belirtti.

Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin, Ödemiş Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği tahliye kararını kaldırırken Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Mustafa İzol hakkındaki kararına atıfta bulunduğunu söyleyen Ayan, “Bu atıf sonucu Kırıcı'nın tüm cezalarının kaldırıldığı yerden infazına karar verdi. Yani Yargıtay Ceza Kurulu'nun tahliye kararını kaldırması gerekir. Bu nedenle Salihli Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı geçersizdir. Mahkeme, Ödemiş'in tahliye kararını bozabilir. Ama Yargıtay'ın kararını kaldıramaz” dedi.

Tahliye edildikten sonra yurtdışına kaçan Haluk Kırıcı, 23 Ekim günü Ukrayna'nın başkenti Kiev'de yakalandı.

Ukrayna'da yakalanan Haluk Kırıcı'nın üzerinden Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından Mehmet Ali Şahbaz adına düzenlenmiş sahte pasaport çıktığı ileri sürüldü. Bu bilgi üzerine gözaltına alınan Mehmet Ali Şahbaz'ın ifadesinde “Avusturya'da bulunan amcamın torunu Celal Şahbaz, 6 ay önce beni yanına aldıracağını söyledi. Birlikte pasaport çıkarttık. Ancak bir daha pasaportu da Celal'i de görmedim. Hala Avusturya'ya gitmeyi bekliyorum” dediği bildirildi. Mehmet Ali Şahbaz, 1 Kasım günü tutuklandı, Celal Şahbaz hakkında da giyabi tutuklama kararı verildi.

Ancak Mehmet Ali Şahbaz adına düzenlenmiş pasaportla yurtdışına kimsenin çıkmadığı, Ukrayna'nın da Kırıcı'nın üzerinde böyle bir pasaport bulunduğu yolunda bilgi vermediği öğrenildi. Gazetelerde yer alan haberlere göre, üst düzey bir Emniyet yetkilisi bu konuda şunları söyledi:

“Anlaşılan bir girişim olmuş. Şahbaz'ın pasaportundaki fotoğraf Kırıcı'nınkiyle değiştirilmiş. Ancak daha sonra bu girişimin yarım kaldığı, Kırıcı'nın, Şahbaz'ın pasaportunu değil, Emniyet'ten edindiği yeşil pasaportu tercih ettiği anlaşılıyor. Ama bunların hiçbirinin belgesi yok. Şahbaz neden tutuklandı biz de anlayamadık. Kırıcı, Şahbaz'ın pasaportunu ‘yaş’ itibarıyla kullanamaz. Aralarında 25-30 yaş fark var. Bu ayrıntı, dikkatli bir gözden kaçmaz.”

Kırıcı'nın üzerinde ayrıca Remzi Bulut adına düzenlenmiş bir de yeşil pasaport olduğu ve bu pasaportun Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Kırıcı için hazırlandığı daha sonra ortaya çıktı. Radikal gazetesinde 2 Kasım günü yayımlanan “Susurluk'a yeni kanıt” başlıklı haberde, Emniyet Genel

Müdürlüğü'ndeki pasaport dosyasında Bulut'un değil, Kırıcı'nın fotoğrafının bulunduğu, bu durumun Bulut'un kimlik bilgileriyle Kırıcı'ya yeşil pasaport verildiğini ortaya koyduğu anlatıldı. Kırıcı'nın, Bulut adına düzenlenmiş pasaportun süresini iki kez uzattığı, son süre uzatımını ise yanlışlıkla salıverilmesinden hemen sonra Almanya'da yaptırdığı anlatılan haberde, yeşil pasaportun, Maliye Bakanlığı'ndan alınan bir yazıya dayanılarak hazırlandığı kaydedildi.

Maliye Bakanlığı'nda Remzi Bulut adında bir uzman olmadığını saptandığı ve gerçek Remzi Bulut'un Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde yaşadığı belirtilen haberde, pasaportun düzenlendiği tarihte Mehmet Açar'ın Emniyet Genel Müdürü olduğuna dikkat çekildi.

1995 yılı Nisan ayında dört yıllığına düzenlenen yeşil pasaportun süresinin 1999 yılı Nisan ayında Hamburg Başkonsolosluğu tarafından uzatıldığı anlatılan haberde, Mart ayında "yanlışlıkla tahliye edilen" Kırıcı'nın pasaportunun süresini yurtdışına çıktıktan sonra Nisan ayının ilk günlerinde yine Hamburg Başkonsolosluğu'nda uzattığı belirtildi.

CHP Milletvekili Yılmaz Kaya, bu durumun ortaya çıkması üzerine İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yanıtlaması istemiyle verdiği soru önergesinde şu sorulara yanıt istedi:

"Kırıcı'ya yeşil pasaport verilmesi konusunda kolaylık sağlanması için Maliye Bakanlığı'ndan Emniyet Genel Müdürlüğü'ne herhangi bir yazı yazıldı mı? Yasal olmayan işlemler yaptığı belirlenen görevli var mı? Varsa bu kişiler halen görevde mi? Herhangi bir yasal işlem yapıldı mı?"

Bu arada "Bahçelievler Katliamı" davasında yedi kez ölüm cezasına mahkum edilen ve bu cezası, 1991 yılında TMY'de yapılan değişiklikle 70 yıl hapis cezasına indirilen Kırıcı'nın firarda olduğu dönemde çıkarılan 5218 sayılı Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa'dan da (9. Uyum Paketi) yararlandığı ortaya çıktı.

Ölüm cezası mahkumlarının infazına ilişkin yeni esaslar getiren yasa ile haklarındaki ölüm cezası kararları "ağırlaştırılmış ömür boyu ağır hapse" dönüştürülenlerin cezalarının infazında indirim sağlandı. İnfaz Yasası'na göre 30 yıl kesintisiz cezaevinde yatması gereken hükümlülerin ceza süresi 25 yıla indirildi. Yasadaki bir başka düzenlemeyle hükümlülerin yatacakları her ay için cezalarından 6 gün düşülmesi kararlaştırıldı. Böylece 25 yıl cezaevinde kalması gereken hükümlünün kesintisiz yatacağı süre 19.5 yıla indi.

Kırıcı'nın cezası bu indirimlerle 30 yıldan 25 yıla, 6'şar günlük indirimle de 19.5 yıla düştü. Bu durumda

cezaevinde 17 yıl geçiren Kırıcı, 2.5 yıl yattıktan sonra serbest bırakılacak. Yasa çıkmasaydı, Kırıcı, 13 yıl daha cezaevinde kalacaktı. Kırıcı gibi Bahçelievler katliamının diğer hükümlüleri Bünyamin Adanalı ve Ünal Osmanağaoğlu da düzenlemeden yararlanacak.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ise Haluk Kırıcı'ya Remzi Bulut adına yeşil pasaport verilmesi nedeniyle soruşturma açıldığını bildirdi.

Kasım ayında Kırıcı'nın 1996 yılında İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden "kaçmasından" sonra arandığı halde yeşil pasaportunun süresini uzattığı ve yurt dışına gittiği ortaya çıktı. Haluk Kırıcı'nın 1995 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut ve İltica Daire Başkanlığı'ndan aldığı "Remzi Bulut" adına düzenlenmiş yeşil pasaportu üç kez kullandığı, Türkiye'ye girip-çıktığı dönemde aranan Haluk Kırıcı'nın yeşil pasaportla 1997 yılı Haziran ayında Türkiye'den ayrıldığı öğrenildi. Kırıcı'nın aynı yılın Ağustos ayında Türkiye'ye döndüğü ve son kez 1998 yılı Mayıs ayında Türkiye'den ayrıldığı belirtildi.

Mart ayında yine "yanlışlıkla" tahliye edilen Haluk Kırıcı'nın, tahliye edildikten 15, hakkında giyabi tutuklama kararı çıktıktan da dört gün sonra "Remzi Bulut" adına düzenlenmiş pasaportunun süresini Türkiye'nin Hamburg Başkonsolosluğu'nda uzattığı da öğrenildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü ve Genel Müdür Yardımcısı Ramazan Er, 12 Kasım günü düzenlediği basın toplantısında "Remzi Bulut" adına düzenlenmiş pasaportla ilgili bir polis müfettişinin görevlendirildiğini açıkladı.

Maliye Bakanlığı'nın bu isimde birinin çalışmadığını, belgenin gerçek dışı olduğunu bildirdiğini ifade eden Ramazan Er, Bulut'un Elazığ'daki TEDAŞ'tan Ekim ayında emekli olduğunu ve Mersin'de oturduğunu, bilgisi dışında nüfus bilgilerinin kullanıldığını söyledi.

Kayıp Silahlar Davası: Eski Batman Valisi Salih Şarman, eski Batman Vali yardımcılarını Ahmet Soley ve Mithat Kuşadalı hakkında, Batman'a yurtdışından getirilen ve daha sonra kaybolan silahlar nedeniyle "Ateşli Silahlar Yasası'na muhalefet" ve "zimmət" suçlamalarıyla açılan dava, 28 Nisan günü Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nde başladı.

Duruşmada savunmasını yapan Şarman, özetle şunları söyledi:

"1993-1997 yılları arasında bölgede terör yaygındı. Bunun için Terörle Özel Mücadele Projesi ortaya konuldu ve bu proje hükümet tarafından da desteklendi. İlgili yerlerden kaynak aktarılmak suretiyle proje uygulamaya konuldu ve Batman Valiliği'ne de silah ithalatı için izin belgesi verildi. Bu

ithalatın ödemeleri Ziraat Bankası'ndan yapıldı. Silahlar ise Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın uçak filolarıyla Batman'a getirildi. Göreve geldiğim 1993 yılında 'kan gölü' şeklinde aldığım Batman, 1997 yılında OHAL kapsamından çıkarılmıştır. Batman'da terörle mücadele için 'özel projeyi' önce ben ortaya koydum. Sonra devletin diğer kurumlarınca desteklenince terörle mücadele için 1000 kişilik meşru güçlerden oluşan kuvvet oluşturuldu. 15 yıl süren terörle mücadelede 100 milyar dolar harcadığı söyleniyor. Bize tüm silah alımı ve malzemeleri için tahsis edilen para toplam 3 milyon dolardır. Bu 100 milyarın içinde bir nokta. 16 uçak dolusu malzeme

getirilmiştir.”

Görevden ayrılmasından yaklaşık 3 yıl sonra başlatılan soruşturma sonucunda “Kritik belgelerin yok olduğunun” ortaya çıktığını iddia eden Şarman, bu konuda İçişleri Bakanlığı'na soruşturma başlatılması için başvurduğunu ancak bu başvurusunun “hasır altı edildiğini” öne sürdü.

Bu arada Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Batman'da bir otopark ihalesi karşılığında araba aldığı gerekçesiyle Şarman'a Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından verilen 6 yıl 3 ay hapis cezasını Haziran ayında onadı. Şarman, karar nedeniyle 1 Ekim günü tutuklandı.

3 - KARA MAYINLARI

Çatışmaların yoğun olduğu dönemde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yerleştirilen 15.766, sınır bölgelerinde döşeli 119.725 ve Jandarma Genel Komutanlığı depolarında bulunan 42.195 mayının imha edilmesi için çalışmaların başladığı bildirildi. Yeni Şafak gazetesinde 11 Şubat günü yayınlanan haberde, Ottawa Sözleşmesi'nin kabul edilmesinden sonra Jandarma Genel Komutanlığı tarafından Genelkurmay Başkanlığı'na sunulan “mayın temizleme programı”na göre, Van, Hakkari ve Şırnak il güvenlik komutanlıkları sorumluluk bölgesindeki jandarma karakollarının çevresine döşenen mayınların temizlenmesine 2005 yılında, sınır bölgelerindeki mayınların temizlenmesine de 2008 yılında başlanacağı bildirildi. Program çerçevesinde, Jandarma Genel Komutanlığı depolarındaki anti-personel kara mayınları da Kara Kuvvetleri Komutanlığı ile işbirliği yapılarak imha edilecek.

Program uyarınca Şırnak Jandarma Sınır Tümen Komutanlığı, Yüksekova 21. Jandarma Sınır Tugay Komutanlığı, Çakırsöğüt 1. Jandarma Komando Tugay Komutanlığı ve Savaş İstihkam Bölük Komutanlıkları bünyesinde mayın temizleme timleri oluşturulduğu bildirilen haberde, 2005 yılından itibaren mayın temizleme çalışmalarına Van Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı'nın sorumluluk alanında başlanacağı kaydedildi.

Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, Mart ayında yaptığı bir açıklamada, “mayın tarlalarının döşenme zamanından bugüne kadar uzun süre geçmesi nedeniyle, mayınların bir kısmının rüzgar erozyonu, yangın, hayvan sürülerinin mayın tarlasına girmesi veya zaman içerisinde kaçakçılık maksadıyla yapılan yasadışı hudut geçişleri gibi etkenlere maruz kalması nedeniyle patlamış veya yerinin değişmiş olabileceği, bu nedenle temizleme çalışmalarının makine kullanılarak yürütüleceği”ni söyledi. Bu haber gazetelere, “mayın haritalarının kaybolduğu” biçiminde yansdı.

1997 yılında kurulan TBMM Hudut Güvenliği'nin Araştırılması Komisyonu'nun çalışmaları sonucunda mayınların yerini gösteren haritaların kaybolduğu ortaya çıkarılmıştı.

Milli Savunma Bakanlığı Genel Sekreterliği tarafından 29 Mart günü yapılan açıklamada ise mayın haritalarının kaybolduğu iddiaları yalanlandı.

Yunanistan'ın 200 kilometrelik Türkiye sınırındaki 1.2 milyon kara mayını Eylül ayından itibaren sökmeye başlayacağı açıklandı. Yunanlı bir askeri yetkilinin, sökme işleminin ve stoktakilerle birlikte mayınların imhalarının 10 yıl alacağını söylediği bildirildi.

Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ve Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreu, “Ottawa Sözleşmesi” olarak bilinen “Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme”yi 25 Eylül 2003 tarihinde BM Genel Kurul çalışmaları için buldukları New York'ta imzalamışlardı.

Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener, 17 Mayıs günü yaptığı açıklamada, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde mayınların temizlenmesi için Avrupa Birliği'nin maddi desteğiyle hazırlanan projenin Haziran ayında uygulanmaya başlayacağını bildirdi. İlk planda Türkiye-Suriye sınırını oluşturan yaklaşık 510 kilometrelik bölgede temizleme çalışmalarının başlayacağını söyleyen Şener, bu bölgede 30.600 hektarlık alanda 615.419 mayın bulunduğunu ifade etti. Şener, Jandarma Genel Komutanlığı'nın depolarında bulunan 42.195 anti personel kara mayınının da proje kapsamında imha edileceğini kaydetti.

“Mayınsız Bir Türkiye Girişimi” tarafından Türkiye'deki mayınlar konusunda hazırlanan rapor 27 Temmuz günü İstanbul'da düzenlenen basın toplantısı ile açıklandı.

Girişim üyesi Muteber Öğreten toplantıda yaptığı konuşmada, “Türkiye’nin 1 Mart 2008 tarihine kadar depolarında bulunan mayınları imha etmesi, 2014 yılına kadar da döşeli mayınları temizlemiş olması gerekir. En geç Eylül ayından itibaren mayınlı alanları işaretlemeli ve kuşku tüm alanlar tespit edilmeli. Gerekli düzenlemeler bir an önce yapılarak, ulusal yasaların Ottawa Sözleşmesi’ne uygun hale getirilmesi, mayın mağdurlarının bakımı ve gerekli tüm sağlık hizmetlerinin ücretsiz sağlanması gerekir. Halkın, özellikle çocukların, mayın ve patlayıcı askeri malzeme konusunda bilinçlendirilmesi gerekiyor” dedi.

Rapora göre, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, 1 Ocak-30 Haziran günleri arasında mayın ve diğer patlayıcılar nedeniyle 21 kişi öldü, 43 kişi de yaralandı.

Mayınsız Bir Türkiye Girişimi tarafından hazırlanan “2004 Yılı Kara Mayınları Raporu” 18 Kasım günü açıklandı. Raporda, kara mayınları nedeniyle 65 ülkede toplam 8.065 kişinin öldüğü ya da sakat kaldığı belirtildi. Raporda, mayın kurbanlarının yüzde 86’sının siviller, bunun yüzde 23’ün de çocuklar olduğu bildirildi.

Mayın ve Bomba Patlamaları

Çatışma döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine döşenen mayınlar ya da çoğunlukla askeri birliklerin yakınlarında bulunan bomba ve değişik patlayıcılar nedeniyle 2004 yılında 13’ü çocuk en az 29 kişi öldü, 70’den fazla kişi de yaralandı.

30 Ocak günü Mardin’in Savur ilçesine bağlı Çınarönü köyü yakınlarında arazide bulunduğu bombayı kurcalayan *Celal Tekin* (22) ağır yaralandı. Diyarbakır Dicle Üniversitesi Araştırma Hastanesi’ne kaldırılan Tekin hakkında, Savur Sulh Ceza Mahkemesi TCY’nin “patlayıcı madde imal etmek ve bulundurmak” suçuna ilişkin 264. maddesi uyarınca tutuklama kararı verdi. Avukat Muharrem Erbey, Tekin’in hastanede kelepçeli olarak tedavi edildiğini bildirdi.

20 Şubat günü Şırnak’ın Uludere ilçesine bağlı Taşderen köyü yakınlarındaki Uludere 5. Sınır Tabur

Komutanlığı çöplüğünde bulunduğu patlayıcı maddeyi kurcalayan *Bayram Yılmaz* (10) ağır yaralandı. Bayram Yılmaz’ın iki elinin koptuğu ve sağ gözünü kaybettiği öğrenildi.

Güçlükonak ilçesine bağlı Damlataşı köyünde de *Mehmet Eroğlu* (12) adlı çocuk aynı gün arazide bulunduğu bir bombanın patlaması sonucunda yaralandı. Mehmet Eroğlu’nun sol elinin iki parmağının koptuğu bildirildi.

25 Mart günü Hatay’ın Erzin ilçesine bağlı Başlamış köyü yakınlarındaki trafoya onarım için giden görevliler, trafo binasına yerleştirilen bombanın patlaması sonucu yaralandı. Edinilen bilgiye göre, 24 Mart gecesi trafo binasında patlama meydana geldi ve bölgenin elektriği kesildi. Bunun üzerine TEDAŞ Erzin İşletme Müdürü *Osman Temur*, işçiler *Yusuf Sökmen* ve *Zeki Kalli*, 25 Mart günü trafoya gitti. Binaya yerleştirilen bombalı tuzağın patlaması üzerine Osman Temur’un bir bacağı koptu, işçiler de yaralandı. Görevliler tarafından trafo binasında yapılan araştırmada, ilk patlamanın bomba haline dönüştürülen piknik tüpünden kaynaklandığı belirlendi.

25 Mart günü Diyarbakır’ın Dicle ilçesine bağlı Boğazköy köyü yakınlarında bulunduğu bombayı kurcalayan *Zülfi Sevilan*, ağır yaralandı.

27 Mart günü Urfa’nın Çamlıdere ilçesi yakınlarında bulunduğu fünüyle oynayan *Halil Oltundağ* (15), yaralandı.

31 Mart günü Adıyaman’ın Şerefli köyü yakınlarında bulunduğu el bombasını kurcalayan *Ali Güler* adlı çocuk yaralandı.

7 Nisan günü Van’ın Esenler mahallesinde bir evde meydana gelen patlamada, *Mücahir Yılmaz* ve *Cahit (Vedat) Yılmaz* adlı çocuklar öldü. Van Emniyet Müdürü Tacettin Kurt, patlamanın el bombasından kaynaklanmış olabileceğini söyledi.

9 Nisan günü Tunceli’nin Pülümür ilçesine bağlı Sağman köyü yakınlarında buldukları bombayı kurcalayan *Fatih Kartal* ve *Serhat Fırat* adlı çocuklar yaralandı. Çocukların yanında bulunan *Zihni Erdem* (73) ise öldü.

Yüzleşiyoruz (Murat Çelikkan-4 Aralık 2004/Radikal)

‘Yüzleşiyoruz’ kampanyası, yarın saat 13.30’da Taksim İstiklal Caddesi’nde başlıyor. ‘Mayınlı Bölge’ eylemiyle. Maket mayınlarla oluşturulan bölgeden amaç, şehirlerde yaşayanların sırtını döndüğü, ama tüm toplumun sorumlu olması gerektiği düşünülen sorunları, savaşın yarattığı yaşam koşullarını, şiddetsiz etkinliklerle şehirlere taşımak. ‘Mayınsız Bir Türkiye’ girişiminin verilerine göre, Türkiye topraklarında 1 milyon mayın var. Bu, her 70 kişiye bir mayın anlamına geliyor. Mayınlar insanların yaşam alanlarını kısıtlamakla kalmıyor; tarıma elverişli yüz binlerce dönümlük arazi de mayınlı olduğu için kullanılmıyor. Savaşların her iki tarafında da döşenen mayınlar, sivillerin ve çocukların ölümüne, sakatlanmasına yol açıyor. Türkiye 2003’te mayın üretimi ve kullanımını yasaklayan Ottawa Sözleşmesi’ne imza koyduğu halde, mayınlı alanların temizliğine yönelik henüz bir faaliyet başlatmış değil. Antimilitaristler savaşa ve savaşın sonuçlarına dikkat çekecekleri kampanyayı 15 Mayıs’a kadar sürdürecektir. (...)

23 Nisan günü Antalya'nın Varsak beldesi yakınlarında hurdacılık yapan **Umut Gürpınar** (15) ve E.D. (14) adlı çocuklar, orduya ait atış poligonunda buldukları mermiyi kurcalarken meydana gelen patlamada yaralandı. Gürpınar, daha sonra kaldırıldığı Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde öldü.

Ordu'nun Kumru ilçesine bağlı Derbent köyünde bulunduğu füyeye ile oynayan **Mustafa Topallı** (11), füyeyin patlaması sonucu yaralandı. Topallı'nın elinin koptuğu öğrenildi.

15 Nisan günü Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Uzunova köyü yakınlarında mayına basan **Nesih Öner** (10) ağır yaralandı. Patlamada, Öner'in sol kolu ile sağ elinin üç parmağının koptuğu öğrenildi.

1 Mayıs günü İzmir'in Menemen ilçesindeki askeri birliğin atış alanı yakınlarında buldukları havan topu mermisini kurcalayan **Harun Çelik** (12), **Murat Tunc** ve **Cemil Kırmızı** adlı çocuklar yaralandı.

Bingöl'ün Kiğı ilçesine bağlı Açıkgüney köyü yakınlarında 15 Mayıs günü mayına basan **Hıdır Şahin** (75) öldü. **Hıdır Şahin**'in oğlu **Mehmet Şahin**, İHD Bingöl Şubesi'ne yaptığı başvuruda, Güney Jandarma Karakolu'nun 25 metre kadar uzağındaki mayınlı alanda daha önce uyarı yazılarının ve tel örgülerin bulunduğunu, bunların babasının ölümünden bir süre önce kaldırıldığını söyledi.

16 Mayıs günü Hatay'ın Hassa ilçesinde Asartepesi yaylasında hayvan otlatırken mayına basan **Mehmet Erdem** (27) öldü.

19 Mayıs günü Hatay'ın Iskenderun ilçesi Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Ekinciler Demir Çelik Fabrikası'nda Irak'tan getirilen savaş artığı hurdaların ayrıştırılması sırasında meydana gelen patlamada **Sait Yılmaz** ve **Adem Ülkü** adlı işçiler öldü, **Fevzi Baykan** adlı işçi de yaralandı.

22 Mayıs günü Erzurum'un Olur ilçesinde çöplükte buldukları el bombasını kurcalayan çocuklardan **F.Y.** (13) öldü, **S.K.** (17) ise yaralandı.

30 Mayıs günü Türkiye'den-Yunanistan sınırındaki mayınlı alana giren Moldova uyruklu **bir kişi öldü**, bir kişinin de yaralandığı bildirildi.

30 Mayıs günü Diyarbakır'ın Hani ilçesinde buldukları patlayıcı maddeyi kurcalayan **Fatih Topkaya** (13), **Bayram Etik** (13), **Velat Mengi** (12), **Ali Arak** (13), **Sedat Topkaya** (15) ve **Hayrullah Çiçek** (16) yaralandı.

1 Haziran günü Siirt'in Erüh ilçesine bağlı Reşne köyünde buldukları el bombasını kurcalayan **Ibrahim Ersek** ve **Adem Çetin** adlı çocuklar yaralandı.

İskenderun'un Sariseki beldesindeki Organize Sanayi Bölgesi'nde 2 Haziran günü meydana gelen patlamada, **Halil Öz** adlı işçi öldü, **Zeki Kara**, **Özcan Korum**, **Mustafa Dalmaç**, **Bestami Emir** ve **Mehmet Pehlivanoglu** adlı işçiler yaralandı. Patlamanın Irak'tan getirilen savaş artığı hurdaların ayrıştırılması sırasında meydana geldiği öğrenildi.

Muş'un Hasköy ilçesine bağlı Karakütük köyü yakınlarında derede bulunduğu bombayı evine götürerek kurcalayan **Emrah Özdemir** (15) bombanın patlaması sonucu ağır yaralandı. Patlamada **Özdemir**'in annesi **Sevgi Özdemir** ve **Zülfina Özdemir**'in de yaralandığı bildirildi.

28 Haziran günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Sarıyıldız köyü yakınlarında mayına basan **Kadir Duman** (33), **Sedat Eraslan** (14) ve **İskan Tan** (20) adlı işçiler yaralandı. **Kadir Duman** (33) 15 Temmuz günü tedavi gördüğü Van Araştırma Hastanesi'nde öldü.

Yaralanan üç kişinin yakınları ile mayının bulunduğu arazinin sahibi **Kadir Büyüksu** daha sonra İHD Van Şubesi'ne başvurdu. **Kadir Büyüksu** başvurusunda, "Araziyi biçmek için Sarıyıldız Karakolu'na başvurduk. Patlamanın meydana geldiği yer karakola 200 metre uzaklıkta bulunuyor. Ot biçmek için karakola gittiğimizde bize güvence verdiler. Biz de bunun üzerine araziyi biçmeye başladık. Geçen yıl da mayınların temizlenmesi için yetkililere başvurmuştum. Ancak şimdiye kadar bir cevap almadım" dedi.

26 Temmuz günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Günyazı yaylasında araziye döşenen mayının patlaması sonucu, 17 büyükbaş hayvan telef oldu.

1 Ağustos günü Erzurum'un Karayazı ilçesine bağlı Rayşan köyü yakınlarında buldukları el bombasını eve getirerek kurcalayan çocuklardan **Selda Yalvaç** ve **Seher Yalvaç** öldü. Patlamada, çocukların annesi **Perihan Yalvaç** ve **Semra Yalvaç** yaralandı.

5 Ağustos günü Mardin'in Dargeçit ilçesindeki Misakı Milli İlköğretim Okulu yakınlarına yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucunda **Zozan Ataç** (13) öldü, kardeşi **Halim Ataç** (8) yaralandı.

Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yeniyazı köyü yakınlarında 8 Ağustos günü meydana gelen patlamada kimliği belirlenemeyen **bir kişi** yaralandı. Patlamanın nedeni öğrenilemedi.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Yeşildere köyü yakınlarında mayına basan **Necat Özses** yaralandı. Patlamada, **Özses**'in bir bacağına koptuğu öğrenildi.

8 Ağustos günü Bingöl'ün Genç ilçesindeki Yazkonağı Jandarma Karakolu yakınlarında mayına basan **Sabri İşlek**'in (17) sağ gözünü ve sol kolunu kaybettiği,

tedavi için götürüldüğü Dicle Üniversitesi Hastanesi'nden tedavisi tamamlanmadan taburcu edildiği bildirildi. Patlamanın karakolun 200 metre kadar yakınına olduğunu belirten amcası Zeki İşlek, olay yerine gittiklerinde askerlerin kendisini, akrabaları Mahmut İşlek ve İhsan İşlek'le birlikte gözaltına aldığını anlattı.

13 Ağustos günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Kamışlı köyünde buldukları patlayıcı maddeyi kurcalayan Şaban Aktay (9), Übeyt Aktay (10) ve Fuat Aktay (12) adlı çocuklar ağır yaralandı.

14 Ağustos günü Şırnak'ın Cizre ilçesinde kurcaladıkları roketatar mermisinin patlaması sonucu Ferhat Erincik (10) ve Mağdur Erincik (9) adlı çocuklar öldü.

Edirne'nin Uzunköprü ilçesinde babası Aziz Ç.'nin arazide bularak eve getirdiği el bombasını kurcalayan T.Ç. (11) adlı çocuk yaralandı.

27 Ağustos günü Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Köprüçayı köyü yakınlarında mayına çarpan bir araçta Abdullah Baytekin ve kızı Mizgin Baytekin (9) öldü, beş kişi de hafif yaralandı. Aynı yolda 28 Ağustos günü mayına basan Sadi İlbilgili ve Nacit Koçak adlı köylüler de yaralandı.

29 Ağustos günü Türkiye-Yunanistan sınırında mayına basan Cevdet Lale, ağır yaralandı.

2 Eylül günü Hatay'ın Dörtöyl ilçesine bağlı Payas beldesi Sincan köyünde Irak'tan getirilen savaş artığı hurdaların ayrıştırılması sırasında meydana gelen patlamada Kenan Camız (30) öldü, Kemal Polat (26) ve Bayram Uzunca (25) yaralandı. Kemal Polat da, 5 Eylül günü hastanede öldü.

5 Ekim günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Gelişen köyü yakınlarında mayına basan Selam Derer (12), Hadi Yıldız (10) ve Bahrem Aslan (33) öldü. Ayşe Aslan, Seyfi Gürel ve Şahire Aslan (5) yaralandı.

Tunceli'nin Çemişkezek ilçesine bağlı Gözlüçayır köyü yakınlarında 16 Ekim günü mayına basan Zeynel Doğanay, ağır yaralandı.

28 Ekim günü İzmir'in Selçuk ilçesinde iftarda patlatılmak üzere toprağa gömülen ses bombasını kurcalayan Ercan Kasap (13) adlı çocuğun sağ elinin parmakları koptu. Patlamada Şenay Şan (4) adlı çocuk da yaralandı.

1 Kasım günü Tunceli'nin Ovacık ilçesi Halittepe köyü yakınlarında mayına basan Çetin Öztoprak adlı köylünün sol ayağı koptu.

6 Kasım günü Yozgat'ın Çekerek ilçesi Özüveren köyü yakınlarında arazide buldukları patlayıcı maddeyi kurcalayan Adem Şenyüz (15) ve Kadir Şenyüz (11) adlı çocuklar öldü.

Van'ın Çaldıran ilçesi Uzunyol köyü yakınlarında 7 Kasım günü mayına basan Maşuk Uca (15) adlı çocuk öldü.

11 Kasım günü Siirt'ten Pervari ilçesine giden bir aracın mayına çarpması sonucunda Mehmet Atabay, Hüseyin Özel ve Yusuf Ziya Unaç yaralandı.

16 Kasım günü Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Yaylak köyü yakınlarında mayına basan Selahattin Gündüz (55), ağır yaralandı. Patlamada, bir gözünü kaybeden Gündüz, 21 Kasım günü gözaltına alındı ve daha sonra tutuklandı. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı da Gündüz hakkında, "Hizbullah üyesi olduğu ve patlayıcı madde bulundurduğu" iddiasıyla dava açtı. Dava, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 29 Aralık günü başladı. Duruşmada ifade veren Selahattin Gündüz, olay günü evinin önündeki yolu genişletmek ve düzeltmek istediğini bu sırada mayının patladığını söyledi. Gündüz'ün avukatı Serhat Eren de davanın "Kulp Jandarma Karakol Komutanı ve korucuların iftiraları" üzerine açıldığını savundu.

Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesi Mezra köyü yakınlarında 19 Kasım günü mayına çarpan bir minibüste, Reyhan Özkaraca adlı kadın öldü, Özkaraca'nın eşi Astsubay Memik Özkaraca, yedi asker, bir korucu ve ikisi çocuk beş kişi de yaralandı.

23 Kasım günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Anadağ köyü yakınlarında mayına basan Reşit Taş (19) adlı çoban ağır yaralandı.

25 Kasım gecesi Yunanistan'a kaçak olarak geçmek isteyen Müslüm Yılmaz, Ahmet Şenyer ve Ergün Kürekçi adlı kişiler, sınırda mayına basarak öldüler.

Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Akınsu köyünde yaşayan Kazım Gelici, arazide bulunduğu bir bombanın patlaması sonucunda 12 Aralık günü öldü.

4 - SİLAHLI ÇATIŞMALAR

2003 yılı Kasım ayında KADEK'in kendini feshetmesi ve Kongra-Gel'in kurulması ile birlikte ayrılarak "özerk bir yapı" oluşturan HPG (Halk Savunma Kuvvetleri), 1 Eylül 1998 tarihinde ilan edilen "tek tarafı ateşkes" in 1 Haziran gününden itibaren sona erdiğini duyurdu. 28 Mayıs günü basın kuruluşlarına gönderilen açıklamada, "Türkiye'nin son üç aydır yürüttüğü operasyonlar nedeniyle ateşkesin siyasal ve askeri açıdan anlamını yitirdiği" ifade edildi ve "savaş ortamının engellenmesinin Türk devletinin ve AKP hükümetinin demokratik çözüm yönünde atacağı adımlara bağlı olduğu, Türkiye'nin bunun için Abdullah Öcalan'ı muhatap alması gerektiği" ileri sürüldü.

Açıklamada, 2 Ağustos 1999 tarihinden itibaren silahlı güçlerin Kuzey Irak'a çekildiği, bundan sonra yaşanan olaylarda 200 militanın öldüğü belirtildi. Tek tarafı ateşkes döneminde KADEK/HPG militanlarının "kendilerine karşı operasyon düzenlenmedikçe güvenlik güçlerine saldırmadığı" anlatılan açıklamada, bu yılın bahar aylarında askeri operasyonların yoğunlaştığı ifade edildi.

Açıklamada, HPG'nin istekleri de şöyle sıralandı:

"Önderliğimiz (Abdullah Öcalan) üzerinde uygulanan ağırlaştırılmış tecrit politikasından vazgeçilmesi, barış ve demokrasinin güvencesi ve Kürt halkının iradi temsili olarak tanınması.

Çift tarafı ateşkes koşullarının devlet tarafından resmi olarak kabul edilmesi.

Demokratik çözümün önünü açacak nitelikte adımların atılması.

Ordu güçlerinden güvenlik ihtiyacının fazlası olan kısmının Kürdistan'dan çıkarılması.

Resmi olarak adı değiştirilen ancak fiiliyatta aynı uygulamaları sürdüren OHAL sisteminin tümünden kaldırılması.

Barış ve demokrasinin teminatı olan HPG güçlerimize yönelik operasyonların durdurulması.

Halka yönelik baskı, sindirme, işkence uygulamalarından vazgeçilmesi.

Koruculuk sisteminin tümünden kaldırılması."

HPG tarafından 12 Mayıs günü yapılan açıklamada da Mart ve Nisan aylarında bölgede düzenlenen otuz operasyondan on ikisinde çatışma çıktığı belirtildi. Açıklamada, bu çatışmalarda 35 asker, 5 korucu ve 13 HPG militanının öldüğü ileri sürüldü. Başka bir açıklamada ise 1 Haziran ile 28 Eylül günleri arasında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 119 operasyon düzenlediği, HPG militanlarının ise 78 saldırı

düzenlediği belirtildi. Açıklamada, çatışmalarda 284 askerin ve 45 HPG militanının öldüğü ileri sürüldü. Dört militanın da İran askerleriyle çatışmalarda öldüğü öne sürüldü.

HPG tarafından yıl sonunda yapılan açıklamada, 2004 yılında çıkan çatışmalarda, 97 militanın öldüğü öne sürüldü. Açıklamada yıl içindeki çatışmalarda, 11 korucu, 33 subay, 390 asker, 20 polisin öldüğü iddia edildi. İran askerleriyle çıkan çatışmalarda da 19 askerin öldüğü ileri sürüldü.

Çatışmalar

Yıl içinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde çıkan çatışmalarda, en az 99 militan, 47 asker, 8 polis ve 8 korucu ile 1 cezaevi görevlisi öldü¹¹.

Nusaybin'in Akarsu beldesi yakınlarında 13 Şubat günü çıkan çatışmada Sıraç Kılınç adlı KADEK militanı öldürüldü.

Mardin'in Nusaybin ilçesi Akarsu beldesine bağlı Çale ve Erdolu mezraları arasındaki bölgede 29 Şubat günü çıkan çatışmada Kemal Yiğit adlı HPG militanı öldü.

8 Mart günü Batman'ın Gercüş ilçesi yakınlarında mayına çarpan askeri bir araçta, Astsubay **İbrahim Erdoğan** ve er **Hakan Balin** öldü, dört er de yaralandı. Daha sonra HPG tarafından yapılan açıklamada, saldırının uzaktan kumandalı bomba ile düzenlendiği ileri sürüldü. Patlamada üç askerin öldüğü iddia edilen açıklamada, saldırının Mardin yakınlarında 15 ve 29 Şubat günlerinde çıkan çatışmalarda, birinin adı **Doğan Aydın** olan iki militanın öldürülmesine misilleme olduğu belirtildi.

Saldırıdan sonra Gercüş'e bağlı Başova (Gulika), Yassıca (Ermani), Düzmeşe (Hewre), Kesiksu (Navkatine), Başar (Edawa) ve Akburç (Kelehen) köylerinden yaklaşık 50 kişi gözaltına alındı. Köylüler, jandarma komutanlığında dövüldüklerini ve hakarete maruz kaldıklarını açıkladılar.

Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, adının açıklanmasını istemeyen bir köylü, Tabur Komutanlığı'nda ifadelerini sivil giyimli kişilerin aldığı belirterek, "Sivil giyimliler daha sertti. Tehdit, küfür ve dayanın yanı sıra başımıza silah dayadılar. 'Söylemezseniz öldüreceğiz?' diye tehdit ettiler. Telefon numaralarımızı alarak, bizi aradıkları zaman Batman merkeze gitmemizi söylediler" dedi.

¹¹ Çatışmalara ilişkin sağlıklı haber almak her zaman mümkün olmadığı için sadece kesinleşen bilgilere yer verilmiştir. Bu nedenle çatışmalarda ölenlerin sayısının bu rakamların çok üzerinde olduğu unutulmamalıdır.

Tunceli Valisi Ali Cafer Akyüz, Hozat yakınlarındaki Kinzir bölgesinde 28 Mart günü DHKP-C militanları ile güvenlik görevlileri arasında çıkan çatışmada **Hıdır Demir, Erhan Kökdemir ve Haydar Boyraz**'ın öldürüldüğünü bildirdi.

Şırnak ve Siirt'in Erüh ilçesi arasındaki bölgede, 5 Nisan günü çıkan çatışmada, 6 HPG militanı ile üç askerin öldüğü, beş askerin de yaralandığı bildirildi.

Özgür Gündem gazetesinin haberinde çatışmalarda 6 korucu ile bir üsteğmenin yaralandığı, bir HPG militanının da öldüğü belirtildi. Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yer alan haberde ise Şırnak yakınlarındaki Gabar, Besta ve Çıray dağlarında Nisan ayı başında yaklaşık bir hafta süren operasyonlarda bir üsteğmen, 16 asker, 4 korucu ve bir HPG militanının öldüğü, 6 asker ve 4 korucunun da yaralandığı ileri sürüldü. Haberde, ilk çatışmanın 6 Nisan günü "Basine" köyü yakınlarında çıktığı, burada bir üsteğmen, 4 korucu ve **Sabri Çağlı** adlı militanın öldüğü, 8 Nisan günü "Çiyaye Bızına" ve "Geliye Gurdila" bölgelerinde çıkan çatışmada da sekiz askerin öldüğü, iki askerin de yaralandığı belirtildi.

Haberde, "Bere Mire" bölgesindeki çatışmada dört korucunun yaralandığı, 11 Nisan günü Gabar dağında çıkan üç ayrı çatışmada da sekiz askerin öldüğü, dört askerin yaralandığı öne sürüldü.

Özgür Politika gazetesinde 17 Nisan günü yayınlanan bir haberde de, Tunceli'de çıkan çatışmalarda bir astsubay ve dört erin öldüğü iddia edildi.

Tunceli'nin Çiçekli köyünde 13 Nisan gecesi çıkan çatışmada **Ahmet Laço ve Sevda Yıldız** adlı TIKKO militanları öldürüldü. Öldürülen kişilerin 9 Ocak 2000 tarihinde Tunceli'nin Ovacık ilçesi Yenikonak köyü yakınlarında Kurmay Binbaşı Bülent Yavuz, Kurmay Yüzbaşı Ercan Solak ile Asım Gökmen, Mustafa Güney, Abdullah Köse ve Gökçe (Gökçen) Özkaya adlı astsubayların bulunduğu helikopteri düşürdükleri, 21 Mart 2001 tarihinde Çorum yakınlarında Ankara Jandarma Bölge Komutanı Tümgeneral Bekir Uğurlu'nun aracına silahlı saldırı düzenledikleri iddia edildi.

16 Nisan günü Siirt'in Erüh ilçesi yakınlarındaki Demirkapı köyü yakınlarında askeri bir araca bombalı saldırı düzenlendi, daha sonra çıkan çatışmada **Mehmet Emin Kılıç ve Kadir Sümer** adlı HPG militanları öldürüldü. Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan haberde ise Mehmet Emin Kılıç ve Kadir Sümer'in öldürülmesine misilleme olarak Cudi dağında düzenlenen saldırıda altı askerin öldürüldüğü, dört askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

18 Nisan günü Şırnak'ın Cizre ilçesine bağlı Seyrantepe köyü yakınlarında mayına çarpan askeri araçta dört asker yaralandı. Olaydan sonra tarlada çalışan altı kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Hatay'ın Erzin ilçesine bağlı Yoncadüzü köyü yakınlarında 22 Nisan gecesi çıkan çatışmada **İskender Ülger, Hasan Haday ve Adem Demir** adlı HPG militanları öldürüldü. HPG tarafından yapılan açıklamada, bu olay nedeniyle 28 Nisan günü Cizre-Şırnak yolu üzerinde düzenlenen saldırıda üç askerin öldüğü, dört askerin de yaralandığı belirtildi. Evrensel gazetesinde yayınlanan haberde ise aynı bölgede mayına çarpan askeri bir araçta, Mehmet Güngör adlı korucunun ve üç askerin yaralandığı belirtildi.

Hatay'ın Erzin ilçesine bağlı Yoncadüzü köyü yakınlarında 22 Nisan gecesi çıkan çatışmada öldürülen İskender Ülger, Hasan Haday ve Adem Demir adlı HPG militanlarının "sağ yakalandıktan sonra öldürüldüğü" iddia edildi. Hasan Haday'ın babası Selman Haday, teşhis için morgda kendisine gösterilen oğlunun boynunun kırıldığını söyledi.

Selman Haday, "Oğlumun vücudunu sol omzunun arkasından aldığı kurşun ve göğsünden aldığı kurşun delmişti. Ben yüzüne dokundum ve kafasına baktım. Boynu çok fazla oynuyordu, boynu kırılmıştı. Cenaze yikanırken de arkadaşlar oğlumun şah damarının kesik olduğunu söylediler. Beni en çok şüphelendiren olay şu: oğlum 1991 yılında PKK'ye katılmıştı. Ama, iki günde kimlik tespiti yapıldı. Bu kadar çabuk kimlik tespiti yapabilmeleri, boynunun kırılması ve boğazındaki kesik nedeniyle infaz edildiklerinden şüpheleniyorum" dedi. Adem Demir'in bir yakını da, otopsi raporuna yazılan mermi izleri ile cesedi görenlerin anlattığı mermi izleri arasında fark olduğunu belirtti.

Bitlis'e bağlı Çeltikli köyü yakınlarında HPG militanları ile korucular arasında çıkan çatışmada, Hüseyin Akyol, Zübeyir Melek, Vasfı Kın, Nezir Kın, Cevdet Küle ve Yahya Bodur adlı korucuların yaralandığı öğrenildi.

29 Nisan günü Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine bağlı Haydarlı köyü yakınlarında devriye gezen askerlere düzenlenen silahlı saldırıda Astsubay Murat Tilkin ve er Adem Eser ağır yaralandı. Olayın ardından köyden 14 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi. Askerlerin Tacim Özdoğan (80) adlı köylüyü de dövdukları ileri sürüldü. Gözaltına alınanların adları şöyle:

Mustafa Beşir Özdoğan, Ethem Eysan, İbrahim Göreli, İbrahim Bacanak, Bektaş Bacanak, Mustafa Kılıç, Hüseyin Kılıç, Hasan Hatay, Ali Ekinci, Hüseyin Ekinci, İbrahim Çetin, Mehmet Özdoğan, İbrahim Yıldırım ve Yunus Yıldırım.

Olay nedeniyle 3 Mayıs günü de Medine Özdoğan, Bese Kılıç, Melek Kılıç, Hanım Hatay, Selver Eysen ve İbrahim Varol adlı kişilerin gözaltına alındığı bildirildi. Gözaltına alınanlar, 4 Mayıs günü serbest bırakıldı.

Siirt'in Eruh ilçesi Sarıgül mahallesinde 3 Mayıs gecesi çıkan çatışmada bir HPG militanının öldürüldüğü, Abdullah Aydoğan ve Murat Doğan adlı korucuların da yaralandığı bildirildi.

4 Mayıs günü Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Güzeldere köyü Sekamerk yaylasında çıkan çatışmada, **Mehmet Başıdınç** adlı korucu öldü, Ziya Durgun, Saim Buketçi, Bedri Nasırbel ve Kazım Nasırbel adlı korucular da yaralandı. HPG tarafından yapılan açıklamada, çatışmada üç askerin de öldüğü iddia edildi.

6 Mayıs günü Siirt'in Eruh ilçesi yakınlarındaki Çaçi dağında çıkan çatışmada altı, Batman'ın Gercüş ilçesinin Yemişli köyü yakınlarında çıkan çatışmada da **Ferhat Akansel** adlı HPG militanının öldürüldüğü ileri sürüldü.

Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Kuruköy ve Kuşkaya köyleri arasındaki bölgede 8 Mayıs günü çıkan çatışmada **Ali Akman** adlı HPG militanı öldürüldü.

Ali Akman'ın cenaze törenine katılan DEHAP üyesi Naci Çultu, 22 Temmuz günü gözaltına alındı. Çultu, daha sonra "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandığı" gerekçesiyle tutuklandı.

9 Mayıs günü Diyarbakır'ın Lice ilçesi Dernek köyü yakınlarındaki Kırılan bölgesinde düzenlenen saldırıda iki asker öldü. Saldırının uzaktan kumandalı bomba ile gerçekleştirildiği öğrenildi.

12 Mayıs günü Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Çayırılı köyü yakınlarında mayına çarpan askeri bir araçta bulunan Asteğmen **Süleyman Şahin** ve er **Ertuğrul Alçiçek** öldü, üç er de yaralandı. HPG açıklamasında ise olayda biri üsteğmen altı askerin öldüğü iddia edildi.

16 Mayıs günü Şırnak'ın Güçlükonak ilçesine bağlı Koçyurdu köyü yakınlarında yola döşedikleri mayının patlaması sonucu bir HPG militanının öldüğü bildirildi. Kimliği belirlenemeyen militan, 2 Haziran günü Cizre'de toprağa verildi.

Siirt'in Pervari ilçesinde bir polis noktasına 18 Mayıs akşamı silahlı saldırı düzenlendiği öğrenildi. Saldırıda polis memuru **Cumali Hakan** ile Pervari Yarı Kapalı Cezaevi'nde gardiyan olarak çalışan ve o saatte polis noktasında bulunan **Cihan Aydoğdu** öldü. Hüseyin Lokoğlu adlı polis memurunun da yaralandığı bildirildi. HPG açıklamasında ise olayda beş polisin

öldüğü iddia edildi. Açıklamada, saldırının 6 Mayıs günü Siirt'in Eruh ilçesi yakınlarındaki Çaçi dağında çıkan çatışmada altı HPG militanının öldürülmesine misilleme olarak düzenlendiği belirtildi.

21 Mayıs günü Tunceli'nin Hozat ve Ovacık ilçeleri arasındaki Yenibaş bölgesindeki çatışmada **Nazmi Yıldızlı** adlı er öldü.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesindeki polis kontrol noktasına 23 Mayıs günü düzenlenen silahlı saldırıda, İlhan Özsepet, Tuncer Ece ve Ali Aksu adlı polisler yaralandı.

Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarındaki Aliboğazı bölgesinde 25 Mayıs günü çıkan çatışmada **Nesime Akyüz** adlı er öldü.

27 Mayıs günü Şırnak'ın Üçkiraz köyü yakınlarında çıkan çatışmada **Ronahi Mağmuk** adlı HPG militanı öldürüldü.

2 Haziran günü Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada bir astsubayın yaralandığı bildirildi. Aynı gün Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Köprülü (Geman) köyü yakınlarında da HPG militanları ile askerler arasında çatışma çıktığı öğrenildi. HPG tarafından yapılan açıklamada, çatışmada 12 askerin öldürüldüğü öne sürüldü. Bu olaydan sonra Çukurca-Hakkari karayolu üzerinde bulunan Oğul köyüne giriş-çıkışların yasaklandığı bildirildi. Yasak, 7 Haziran günü valilik tarafından kaldırıldı.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 2 Haziran günü Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarındaki Kara Dere bölgesinde iki, 3 Haziran günü Diyarbakır yakınlarındaki Derik Karakolu bölgesinde çıkan çatışmada da iki askerin öldüğü ileri sürüldü.

4 Haziran günü Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Doludizgin köyü yakınlarında mayına basan bir üsteğmen ve bir asteğmenin yaralandığı bildirildi. Tunceli'nin Ovacık ilçesinde yakınlarında çıkan çatışmada da dört HPG militanının öldürüldüğü öne sürüldü.

5 Haziran günü Tunceli'nin Pülümür ilçesinde özel tim görevlilerinin kaldığı lojmanlara düzenlenen saldırıda üç askerin öldürüldüğü ileri sürüldü.

7 Haziran günü Bingöl'ün Yayladere ilçesine bağlı Yolgiden ve Akdamlar köyleri arasındaki bölgede, HPG militanlarıyla askerler arasında çıkan çatışmada iki askerin öldüğü, dokuz askerin de yaralandığı iddia edildi. Aynı gün Diyarbakır'ın Hani ilçesinde, polis ve asker lojmanlarına saldırı düzenlendiği bildirildi.

8 Haziran günü, Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarındaki Cevizlidere karakoluna düzenlenen saldırıda beş askerin öldürüldüğü iddia edildi. HPG tarafından yapılan açıklamada, Şırnak'ın Uludere

ilçesine bağlı Ortasu köyü yakınlarında askeri bir aracın mayına çarpması sonucunda üç askerin yaralandığı ileri sürüldü.

Adıyaman'ın Kayaönü köyü yakınlarında 9 Haziran günü çıkan çatışmada **İmam Hüseyin Taşkıran**, **Mazlum Gök** ve **Bülent Doğan** adlı HPG militanları öldürüldü. Çatışma bölgesine giden askeri bir aracın devrilmesi üzerine de 11 askerin yaralandığı bildirildi. Daha sonra Elbistan ilçesine bağlı köylerde düzenlenen baskınlarda çok sayıda kişinin gözaltına alındığı, bu kişilerden Nuri Konca ve Mehmet Karadağ'ın tutuklandığı öğrenildi.

Aynı gece Hakkari'nin Şemdinli ilçesinde bulunan polis noktalarına silahlı saldırı düzenlendiği bildirildi.

Mardin'in Dargeçit ilçesinde polis karakolu ve İlçe Jandarma Komutanlığı'na 10 Haziran gecesi HPG militanları tarafından saldırı düzenlendi. Saldırıda ölen ya da yaralanan olup olmadığı konusunda bilgi alınmadı.

10 Haziran günü Batman'ın Gercüş ilçesinde Kaymakamlık lojmanına düzenlenen saldırıda, giriş kapısında nöbet tutan polis memuru **Savkan Yavuz** ve bekçi **Mehmet Ali Atılğan** öldü.

Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, Tunceli-Pülümür karayolunun Zağge bölgesinde 10 Haziran günü askeri bir araca düzenlenen saldırıda **Uzman Çavuş Cemal Ünlü** öldü, **Uzman Çavuş Bayram Ekim** ve er **Mehmet Zeki Erdem** yaralandı. Yeni Şafak gazetesinde ölen uzman çavuşun adı **Aziz Koçak** olarak geçti.

13 Haziran günü Bingöl'de iki HPG militanı öldürüldü. Resmi açıklamada, Yenişehir mahallesindeki jandarma lojmanlarına saldırı düzenlemek isteyen iki HGP militanından birinin elindeki bombanın patladığı, bunun üzerine olay yerine giden askerlerle HPG militanları arasında çatışma çıktığı ileri sürüldü. Olayda bir askerin de öldüğü bildirildi. Öldürülen militanların adlarının **Hakan Önal** (Ünal) ve **Fethi Şen** olduğu öğrenildi. Olaydan sonra Bingöl'de düzenlenen ev baskınlarında DEHAP Gençlik Kolları Başkanı **Yılmaz Bulut**, kardeşi **Sinan Bulut** ve **Ahmet Baybars** adlı kişiler gözaltına alındı.

14 Haziran günü Hatay'ın Dört Yol ilçesi Kapulu köyü Toktak yaylası Alıçtepe bölgesinde çıkan çatışmada, **Ekrem Koca**, **Bahattin Erden** ve **Necati Erden** adlı korucular öldü. Nihat Yiğit adlı korucu ve dozer operatörü **Adem Akıllı** yaralandı.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 14 Haziran günü Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada yedi askerin öldürüldüğü iddia edildi.

Resmi açıklamada ise çatışmada bir erin (**Murat Akman**) öldüğü, iki askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

Tunceli'nin Pertek ilçesi Kaçarlar köyü yakınlarında aynı gün çıkan çatışmada **Tuncay Keşkek** adlı HPG militanı öldü. 15 Haziran günü Hakkari'nin Vezirli köyünde çıkan çatışmada ise iki HPG militanı öldürüldü. Ölen militanlardan birinin adının **Cevher Ören** olduğu öğrenildi. Aynı gün Hatay'ın Hassa ilçesindeki polis karakoluna düzenlenen saldırıda da bekçi **Veli Ceylan** öldü. Saldırıya katıldığı iddia edilen **Hüseyin Tarhan** ile **Abdülkadir Irmak** adlı kişiler Hatay'da tutuklandı. Bu kişilerle birlikte gözaltına alınan M.B.İ. ve M.Z.Y. ise serbest bırakıldı.

16 Haziran gecesi Şırnak'ın Güçlükönak ilçesinde HPG militanlarının açtığı ateş sonucu bir er öldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 17 Haziran günü Diyarbakır'ın Hani, Arıca ve Dicle ilçeleri arasındaki bölgede ve Bingöl'ün Genç ilçesi yakınlarında çıkan çatışmalarda iki askerin öldüğü iddia edildi. Açıklamada, Diyarbakır ve Bingöl'de düzenlenen operasyonlara misilleme olarak 18 Haziran günü Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarında askeri kontrol noktasına saldırı düzenlendiği ve bir askerin öldüğü, aynı gün Pınıkan Karakolu yakınlarındaki askeri mevziye düzenlenen saldırıda da bir askeri öldüğü ileri sürüldü.

19 Haziran günü Bingöl'ün Genç ilçesi Yeniyazı köyü yakınlarında mayına çarpan askeri araçta bulunan **Mustafa Aydın** adlı er öldü, bir er de yaralandı.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde çıkan bir çatışmada ölen er **Selami Göceli**, 19 Haziran günü Eskişehir'de toprağa verildi.

Muş yakınlarındaki Kızılağaç ve Denge bölgelerinde 20 Haziran günü çıkan çatışmalarda bir subayın öldüğü ileri sürüldü. Çatışmalarda, **Casım Yıldırım** ve **Menaf Yıldırım** adlı korucular da yaralandı.

Tunceli'nin Nazımiye ile Mazgirt ilçeleri arasındaki Kıl deresi bölgesinde 20 Haziran günü çıkan çatışmada beş HPG militanının öldüğü (**Ayşe Agva**, **Harun Görgülü**, **Ali Ekber Polat**), bir askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

Tokat'ın Erbaa ilçesi yakınlarındaki Benli yaylasında 22 Haziran günü çıkan çatışmada **Hasan Hüseyin Boyraz** adlı DHKP-C militanı öldü.

Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı Kaynarpınar köyü Kayık mezrasında 22 Haziran günü çıkan çatışmada bir HPG militanı öldürüldü. Suriye uyruklu olduğu bildirilen militanın, askerler tarafından Karlıova mezarlığının dışında bir çukura gömüldüğü bildirildi. Daha sonra Karlıova'ya bağlı Sudurağı köyünde

yaşayan Zeki Bek, Abdurrahim Bek, oğlu Mürsel Bek, kızı Şehadet Bek ve Ekrem Doğan adlı kişiler “HPG militanlarına yardım ettikleri” iddiasıyla 20 Haziran günü gözaltına alındılar. Zeki Bek ve Ekrem Erdoğan’ın kısa bir süre sonra serbest bırakıldığı öğrenildi.

23 Haziran günü Bingöl yakınlarındaki “Kurtuluş” ve “Darlıtepe” bölgelerinde çatışma çıktığı, daha sonra askerlerin köylülerin çadırlarına taciz ateşi açtığı iddia edildi. Ölen ya da yaralanan kimsenin olmadığı olaydan sonra askerlerin köylüleri dövdüğü ileri sürüldü. Köylülerin çadırlarına ateş açılması ve dövülmeleri nedeniyle İHD Bingöl Şubesi’ni başvurdukları kaydedildi. Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, 24 Haziran günü yüzlerinde şişkinlikler ve izler bulunan iki köylünün şubeye geldiklerini belirterek, “Askerler tarafından dövüldüklerini, ağır hakarete maruz kaldıklarını söylediler. Dövülen Ali adlı minibüs şoförünün durumu çok kötüydü. Köylüler, çatışmadan sonra 600 büyükbaş hayvanın kaybolduğunu aktardılar” dedi.

23 Haziran günü Diyarbakır’ın Lice ilçesi yakınlarındaki “Angır” bölgesinde çıkan çatışmada iki askerin öldüğü bildirildi.

25 Haziran günü Şırnak yakınlarında çıkan çatışmada Bahadır Özenç adlı astsubay öldü. Aynı gün Tunceli’nin Hozat ilçesi ile Çemişgezek ilçesi yakınlarında çıkan çatışmalarda iki askerin yaralandığı öne sürüldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Bingöl’ün Karlıova ilçesi yakınlarındaki Licik Karakolu’na 23 Haziran günü düzenlenen saldırıda iki askerin öldürüldüğü iddia edildi. Açıklamada, Tunceli’nin Hozat ilçesi yakınlarındaki Dereköy bölgesinde 24 Haziran günü çıkan çatışmada, üç askerin öldürüldüğü, bir askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

Van’ın Gürpınar ilçesine bağlı Oğuldam köyü Taşnacık mezrası yakınlarında çıkan çatışmada Uzman Çavuş Gökhan Börkçuoğlu, erler Serhat Dağdelen ve Ali Bezik öldü. Astsubay Hanifi Fırına, erler Orhan Karaca ve Abdussamet Han’ın yaralandığı çatışmada, bir HPG militanının da öldüğü ileri sürüldü. Resmi açıklamada, askeri bir araca uzaktan kumandalı bomba ile saldırı düzenlendiği öne sürüldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 24 Haziran günü Şırnak yakınlarındaki Gabar dağında başlayan operasyonda çıkan çatışmalarda 25 askerin öldüğü iddia edildi. Açıklamada bu çatışmalarda bir HPG militanının da yaralandığı ileri sürüldü. Çatışmalarda, bir astsubay ve Salih Sarıkaya adlı erin öldüğü kesinlik kazandı.

27 Haziran günü Gabar dağında çıkan çatışmada

Muaz Reşit (Suriye uyruklu) adlı HPG militanı öldü. Akrabası Fahrettin Akdeniz, “Sol gözü oyulmuştu. Kulağı kesilmişti. Vücutunda dipçik izleri vardı. Özellikle alınına dipçiklerle vurulmuştu” dedi.

Haberler üzerine İHD Mardin Şubesi, Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi’ne (JİHİDEM) başvurdu. Daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı Dış İlişkiler ve İnsan Hakları Daire Başkanı Jandarma Kurmay Yarıbay Ruşen Bozkurt imzasıyla İHD Mardin Şube Başkanı Avukat Hüseyin Cangir’e gönderilen yazıda şöyle denildi:

“Yapılan araştırma neticesinde, Şırnak ili Küpeli Dağı bölgesinde icra edilen operasyonlarda 26 Haziran 2004 günü akşam saatlerinde başlayan çatışmada Reşo kod adlı Muaz Reşid isimli teröristin silahı ile birlikte ölü olarak ele geçirildiği çatışma bölgesinin sarp kayalık ve ağaçlık olması ayrıca havanın kararması nedeniyle arazinin terk edilerek hakim arazide tertiplendiği ölü teröristin silah ve teçhizatının alınarak, cesedinde herhangi bir uzuv kaybı olmaksızın olay yerinde bırakılmıştır. 27 Haziran 2004 sabahı teröristin bırakıldığı yere gidildiğinde ise her iki kulağının da kesik olduğu görülmüştür. Yapılan detaylı araştırma ve incelemelerde olayın güvenlik güçleri tarafından yapılmış olduğuna dair herhangi bir bilgi ve bulgu tespit edilemediği, olayın geceleyin bölgeye teröristi aramaya gelen kendi arkadaşları tarafından konuyu istismar etmek, güvenlik güçlerini karalamak ve zan altında bırakmak maksadıyla bilinçli olarak yapıldığının değerlendirildiği ve olayla ilgili adli tahkikatın Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütüldüğü bildirilmiştir.”

İHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir ise yazının “Muaz Reşit’in kulaklarının kesilmesinin kabullenildiğini ancak nasıl örtbas edileceğinin bilinmediğini” ortaya çıkardığını söyledi. Cangir, “Yani tamamen askerler tarafından kuşatılmış bir bölgede nasıl oluyor da HPG güçleri gelip arkadaşlarını görüyor ve kulaklarını kesiyor. Bunu hiçbir mantık kabul etmez. Zaten ortaya atılan yalana sanırım kendileri de inanmaz. Kulak kesilmesi olayını kimin gerçekleştirdiği açık bir şekilde biliniyor. Orada rütbesi olan askerler tarafından bu olayın gerçekleştirildiğine ilişkin duyular aldık. Ayrıca bir uzman çavuşun kulaklarla yetinmeyip Reşo’nun kafasını kesmeye çalıştığı, bunun da operasyona katılan bir korucu tarafından engellendiğini de biliyoruz” dedi.

Maraş’ın Çağlayancerit ilçesi yakınlarındaki Engizek dağı Karabayırlar bölgesinde 29 Haziran günü çıkan çatışmada Zeki Tatar ve İsmet Temirci adlı HPG militanları öldürüldü.

Haziran ayının son günlerinde İran askerleri ile HPG militanları arasında Türkiye-İran sınır bölgesinde çıkan çatışmalarda, 16 İran askerinin ve dört HPG militanının (İkram Ergül, Abdurrahim Bulut, Lokman Ergün, Ferhat Şut) öldüğü bildirildi. HPG tarafından yapılan açıklamada, çatışmalarda sivillerin de öldüğü ve Kürtlerin yaşadığı bir köyün askerler tarafından yakıldığı iddia edildi. İran yetkilileri ise çatışmalarda sekiz HPG militanının ve iki askerinin öldüğünü ileri sürdüler.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Diyarbakır'ın Dicle ilçesi yakınlarındaki "Heradam" bölgesinde 5 Temmuz günü çıkan çatışmada iki askerinin öldüğü iddia edildi.

Şırnak'ın Güçlükönak ilçesine bağlı Damlarca ve Azdizgin köyleri arasındaki bölgede 12 Temmuz günü mayına çarpan askeri bir araçta bulunan Şeyho Şişman adlı astsubay öldü, bir er de yaralandı.

Siirt'in Eruh ilçesi yakınlarındaki 12 Temmuz günü çıkan çatışmada bir astsubay ve bir erinin öldüğü, dokuz askerinin de yaralandığı bildirildi. Çatışmada, Yusuf Saruhan adlı HPG militanı da öldürüldü. HPG tarafından yapılan açıklamada ise çatışmada dört askerinin öldüğü iddia edildi.

Tunceli'nin Ovacık ilçesi Yenikonak köyü yakınlarında 13 Temmuz günü çıkan çatışmada Bedir Ali (İran uyruklu) ve Ümit Başkurt adlı HPG militanları öldü. HPG tarafından yapılan açıklamada, Bedir Ali adlı militanın yaralı olarak yakalandıktan sonra öldürüldüğü iddia edildi.

Muş'un Kızılağaç beldesine bağlı Güdümlü köyü Helin tepesi bölgesinde çıkan çatışmada Suriye uyruklu Mustafa Ali, Tahir Kaya ve Murat Kesici adlı HPG militanları öldü.

Bu arada HPG militanlarının öldükten sonra kulaklarının kesildiği, gözlerinin oyulduğu ileri sürüldü. Cesetleri görmek için Muş Devlet Hastanesi'ne giden Ali Topçu, "Çatışmada üç kişinin ölmesinden sonra çocuklarımız olabileceği düşüncesi ile cesetleri görmek için Muş Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdum. Cesetleri bize gösterdiler. Cesetleri teşhis etmemekle birlikte dehşet verici bir olayla karşılaştık. Cesetler soğuk depoya konulmadığı için kokuşma başlamış. İki kişinin kulakları kesilmiş ve yüzleri taşlarla parçalanmış. Kulağı kesilen bir kişinin dudakları da kesilmişti. Cesetler tanınmaz haldeydiler" dedi.

IHD Muş Şube Başkanı Sevim Salihoglu olayın ardından Cumhuriyet Savcısı ile görüştüklerini kaydederek şunları söyledi:

"Savcı bana, 'Olay bana da intikal etti. Benim de çok zoruma gitti. Ben ilk gittiğimde kulak kesilme söz

konusu değildi. Olay benden sonra yaşanmış. Bunun hakkında soruşturma başlatacağım ve cesetlerin soğuk depoya konulması için gerekli talimatı da vereceğim' dedi."

Murat Kesici'nin Bitlis'in Adilcevaz ilçesinde yapılan cenaze törenine katılan Muzaffer Keserci, Cesim Keserci, Ferman Keserci ve Hakan Aslan, 20 Ağustos günü "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklandılar.

15 Temmuz akşamı Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde askerlerle HPG militanları arasında çıkan çatışmada 2 askerinin öldüğü, bir askerinin de yaralandığı öne sürüldü.

18 Temmuz günü Bitlis'in Tatvan ilçesi Anadere bölgesinde çıkan çatışmada iki HPG militanı öldürüldü. Militanlardan birinin adının Kurtuluş Duran olduğu öğrenildi.

Tunceli'nin Hozat ilçesindeki Yenibaş Jandarma karakoluna aynı gün düzenlenen saldırıda Abdullah Bilen adlı askerinin yaralandığı bildirildi.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 22 Temmuz günü Hakkari'nin Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri arasındaki yolda bulunan askeri kontrol noktasına düzenlenen saldırıda biri subay dört askerinin öldüğü iddia edildi. Açıklamada, HPG militanlarının 23 Temmuz günü Hakkari'nin Çukurca ilçesinde güvenlik güçlerine ait binalara saldırı düzenlediği, saldırıda Süleyman Bayar adlı HPG militanının öldüğü bildirildi. Açıklamada, Süleyman Bayar'ın öldürülmesine misilleme olarak Hakkari Emniyet Müdürlüğü'ne düzenlenen bombalı saldırıda dört askerinin öldüğü, bir askerinin de yaralandığı iddia edildi. Saldırıdan sonra kentte çok sayıda kişinin gözaltına alındığı belirtildi.

26 Temmuz günü Bingöl'ün Genç ilçesi yakınlarında askeri konvoya düzenlenen saldırıda Zafer Turan adlı er ve Ahmet Canayakın adlı korucu öldü, altı korucu yaralandı.

Şırnak'ta 28 Temmuz gecesi Tekser Lojmanları yakınlarındaki polis noktasına ateş açıldığı, olayda ölen ya da yaralanan olmadığı bildirildi.

Diyarbakır'ın Mardinkapı semtinde 28 Temmuz gecesi bir polis noktasına düzenlenen bombalı ve silahlı saldırıda Abbas Yoldaş adlı bekçi öldü, Adnan Anmaz ve adı öğrenilemeyen bir polis ağır yaralandı. Saldırı sırasında makam arabasıyla olay yerinden geçen Sur Belediye Başkan Vekili Ali Rıza Çiçekli'nin de hafif yaralandığı öğrenildi.

Bu saldırıdan sonra Mardinkapı semtindeki Hevsel bahçeleri bölgesinde kapsamlı bir operasyon başlatıldı. 5 Ağustos gününe kadar süren operasyon

sırasında, 29 Temmuz günü çıkan çatışmada Sacettin İyin adlı polis yaralandı.

Operasyon süresince bölgeye giriş çıkışlar yasaklandı. Operasyonda bölgenin gündüzleri arandığı, geceleri de silahla tarandığı ve bombalandığı bildirildi. Aynı zamanda Mardinkapı ve Suriçi'ndeki birçok mahalle de ablukaya alındı.

IHD Diyarbakır Şube Sekreteri Avukat Muharrem Erbey, kendilerine başvuran bir kişinin şu bilgileri verdiği anlattı:

“Ben Suriçi semtinde Hatun Kasta mahallesinde oturmaktayım. Olayın ardından güvenlik güçleri Mardinkapı, On Gözlü Köprü ve Kırklar dağına kadar olan alanları ile 200 civarında ailenin bulunduğu mahallemizi abluka altına aldı. Bu tarihten itibaren mahallemizden giriş çıkışlar yapılamamaktadır. Çocuklarımız silah seslerini duyunca ağlamakta ve korkmaktadırlar. Dışarı ile irtibatımız neredeyse kesilmiş olup, zaruri ve insani ihtiyaçlarımızı karşılayamıyoruz.”

5 Ağustos günü sona eren operasyonda **Adil Denk** ve **Mehmet Sait Özgün** adlı HPG militanları öldürüldü. Öldürülenlerden birinin adı önce Mehmet Kızıl olarak açıklandı, ancak daha sonra bu kişinin gerçek adının Adil Denk olduğu ortaya çıktı.

Özgür Gündem gazetesinde, 8 Ağustos günü yayınlanan haberde, operasyonda kimyasal silah kullanıldığı iddia edildi. Habere göre, Adil Denk'in ağabeyi İhsan Denk, “kardeşinin vücudunda kurşun izlerinin yanı sıra, sırt, göğüs, sağ ve sol kolları üzerinde büyük yanık izlerinin bulunduğunu” söyledi. Mardin'in Derik ilçesinde yaşayan İhsan Denk'in operasyon nedeniyle 7 Ağustos günü gözetluna alındığı öğrenildi.

Operasyon çerçevesinde Ömer Çakır, Murat Özgün, Servet Özgün, Keziban Sevinç ve Emin Sevinç adlı kişilerin de gözetluna alındığı öğrenildi.

Diyarbakır Emniyet Müdürü Orhan Okur ise HPG militanlarının “çatışmada öldürüldüklerini” bildirdi.

9 Ağustos günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde de, ölen HPG militanlarından Mehmet Sait Özgün'ün cesedini yıkayan İmam Nuri Tanrıkulu'nun, “cesedin en az bir haftalık olduğunu” söylediği anlatıldı. Habere göre Nuri Tanrıkulu şunları söyledi:

“Bugüne kadar çok sayıda cenaze yıkadım. Tahminlerime göre ceset belirtildiği gibi bir veya iki günlük değildi. Bir hafta öncesine ait olabileceğini düşünüyorum. Özgün'ün kolları iki yerden kırılmıştı. Vücudunun her tarafı morarmıştı ve cesedinden çok fazla koku geliyordu. Bunların dışında tahminime

göre ağır bir silahla arkasından vurulmuştu. Çünkü mermi kollarının altından dışarı çıkmıştı. Kollarının altı delinmişti. Bacaklarındaki izler bir şeyeyle bağlanıp çekilmiş olduğunu gösteriyordu. Dokunduğunda bacaklarının derisi hemen soyuluyordu ve çok sayıda morluk vardı. Cesedin büyük bölümü çürümüşü. Ayrıca testisleri de patlamıştı.”

Adil Denk ve Mehmet Sait Özgün adlı HPG militanlarının öldürülmesi daha sonra tartışmalara neden oldu.

Operasyon süresince bölgeye giriş-çıkışların yasaklanması nedeniyle çok sayıda kişinin açlık tehlikesiyle karşılaşması üzerine Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı, bölgede yaşayanlara gıda yardımında bulundu. Operasyonda tarla ve bahçeleri zarar gören çok sayıda kişi de IHD Diyarbakır Şubesi'ne başvurdu.

Bu arada 3 Ağustos günü operasyonu protesto etmek ve bölgede yaşayanlarla görüşmek için Hevsel bahçelerine giden Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, Sur Belediye Başkanı Abdullah Demirbaş, IHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, Diyarbakır Demokrasi Platformu Sözcüsü Ali Öncü, Diyarbakır Barosu Başkanı Sezgin Tanrıkulu, Makina Mühendisleri Odası Şube Sekreteri Necdet Atalay ve Tarım Orkam-Sen Başkanı Hasan Atsız, polisler tarafından engellendi. Sezgin Tanrıkulu'nun, heyet üyelerinin yanına gelen Diyarbakır Emniyet Müdürü Orhan Okur'a “operasyon bölgesine giriş çıkışların yasaklandığını, bölgede yaşayanların mağdur olduğunu” söylemesi üzerine Okur, “bölgede tecridin olmadığı” yanıtını verdi. Okur, Tanrıkulu'nun “Kendilerinin operasyon bölgesine girmesinde sakınca olup olmadığı” ilişkin sorusu üzerine ise “Orası güvenlik bölgesidir. 5442 Özel İdare Yasası'nın 11. maddesi var. Bu maddeye göre genel güvenlik asayiş yönünden, valilik her türlü kararı alır ve uygulatur da. Burada bir güvenlik bölgesi oluşturulmuştur” dedi.

Tanrıkulu'nun buna ilişkin bir kararın olmadığını belirtmesi üzerine Okur, Valiliğin kararı olduğunu tekrarladı. Tanrıkulu'nun mahalleye herhangi bir insanın gidemeyeceği, gezemeyeceğine ilişkin bir kararın olup olmadığını sorması üzerine sınırlanan Okur, “Siz bunları bana niye soruyorsunuz?” diyerek çıktı. Tanrıkulu da, “Kentte yaşayan biri ve meslek kurulu başkanı olarak soruyorum. 7 gündür burada operasyon yapılmasını anlayışla karşılıyoruz. Ancak bu operasyon insanların tecrit altında kalmasını haklı kılmaz. Evden çıkmamasını haklı göstermez. Mahalle sakinlerinin temel ihtiyaçlarının karşılanmamasını haklı göstermez. Bu iddialar nedeniyle biz buraya geldik” dedi.

Okur'un mahallede yaşayanların evlerine girip çıktığını, belirli saatlerde polis gözetiminde bahçelerine gittiğini öne sürmesi üzerine Tanrikulu, "anlatılanları kendilerinin de görmesinde ne gibi bir engelin olduğunu" sordu. Bunun üzerine Okur, "Aşağıda teröristler var. Bu teröristlerin ateşinden siz ölürseniz bunun sorumlusu kimdir?" diye sordu. Tanrikulu da, "Siz bizim güvenliğimizi sağlamak zorundasınız" dedi.

6 Ağustos günü de operasyonu kınamak için basın açıklaması yapan Diyarbakır Demokratik Gençlik Platformu üyelerine müdahale eden polisler, 20 kişiyi gözaltına aldı.

7 Ağustos günü Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, operasyon bölgesinde oturan 120 aileye gıda yardımı gönderdi. Baydemir, mahalle muhtarının ve mahallede oturanların belediyeye yaptıkları başvuru üzerine mağdur durumdaki 120 aileye gıda yardımı yaptıklarını söyledi. Aynı gün İl Tarım Müdürlüğü ekiplerinin de bahçelerdeki zararın saptanması için inceleme başlattığı öğrenildi.

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, Yenişehir Belediye Başkanı Fırat Anlı, Bağlar Belediye Başkanı Yurdusev Özsökmenler, Sur Belediye Başkanı Abdullah Demirbaş ve Kayapınar Belediye Başkanı Zülkür Karatekin'in operasyonda öldürülen militanlardan Mehmet Sait Özgün'ün ailesini ziyaret etmesi ise tartışmaların büyümesine neden oldu. "Teröristin ailesini ziyaret ederek teröre prim verdiği" eleştirileri ile karşılaşan Baydemir, yaralı polislerle de geçmiş olsun ziyaretinde bulunduğunu belirterek, şunları söyledi:

"Anne ve babaya taziye dileklerini iletmem neden bu kadar abartılıyor. Tabii ki, resmi aracımın gideceğim. Kentin dört bir yanına gittiğimde aracımı kullanmaktayım bunu gizlemenin ve saklamanın da hiç bir mantığı yoktur. Acaba bizim yaratmaya çalıştığımız güven ortamı bu barış ve hoşgörü ortamından rahatsız olanlar mı var, sorusunu sormak istiyorum. Acaba belediye başkanları olarak bizlere karşı geliştirilmek istenen olası bir hukuka aykırı tutumun ve davranışın Türkiye kamuoyunda, psikolojik zemin mi oluşturulmaya çalışılıyor? Ne olursa olsun kimsenin Türkiye gündemini farklılaştırmaya gerek yoktur" dedi.

Baydemir, televizyonlarda yayınlanan görüntülerin Emniyet Müdürlüğü'nün kameramanları tarafından çekildiğini de kaydetti.

Bu arada Hürriyet gazetesinde 10 Ağustos günü yayınlanan bir haberde, Baydemir'in ilk saldırıda ölen bekçi Abbas Yoldaş'ın evini de ziyaret ettiği yolundaki açıklamasının, aile tarafından yalanlandığı anlatıldı. Ancak 11 Ağustos günü Özgür Politika gazetesinde

yayınlanan haberde ise Abbas Yoldaş'ın oğlu Osman Yoldaş'ın belediye başkanlarının kendilerini ziyaret ettiğini söylediği kaydedildi.

Tartışmalar sırasında, belediye başkanlarının 28 Mayıs günü Adana'da polisler tarafından öldürülen İHD yöneticisi Mihdi Perinçek'in oğlu Şiar Perinçek'in cenaze törenine katılmaları ve ailesine başsağlığı ziyaretinde bulunmaları da gündeme getirildi.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atanan 1. Ordu Komutanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt da 10 Ağustos günü yaptığı açıklamada, başsağlığı ziyareti için "Bu olay kabul edilebilir ve mantığın aldığı bir olay değildir. Terörle yıllarca mücadele eden bir organizasyonun bu durumu herhalde sevinçle karşılaması düşünülemez. Tepkimiz çok büyük" dedi.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hilmi Özkök de bir gün sonra gazetecilerin sorusu üzerine "Orgeneral Yaşar Büyükanıt gerekenleri söyledi. Bu muhakkak Türk Silahlı Kuvvetleri'nin görüşüdür. Başka söz ilave etmeye gerek yok. Hiç uygun olmayan bir hareket tarzı uygulanmıştır. Gerekli işlemler ilgili bakanlıklar tarafından başlatıldı" dedi.

Bu arada Diyarbakır Valiliği'nin isteği üzerine İçişleri Bakanlığı tarafından gönderilen müfettişler de belediye başkanları hakkında inceleme başlattı. Ancak müfettişlerin Baydemir'e "Özgün'ün ailesine başsağlığı ziyaretine gitmesi" konusunda soru sormadığı, Şiar Perinçek'in cenazesi için belediyenin niye Adana'ya ambulans gönderildiğini sordukları öğrenildi. Daha sonra hazırlanan raporda, "başsağlığı ziyaretine makam aracı ile gidilmesinin" incelendiği ve Baydemir'in kusurlu olmadığı belirtildi.

TIHV Başkanı Yavuz Önen ve İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül 10 Ağustos günü yaptıkları ortak açıklamada, belediye başkanlarına yönelik eleştirileri ve operasyonda bölgede yaşayanların mağdur edilmesini kınadılar. "Bazı köşe yazarları ve program yapımcıları olayları aktarırken güvenlik görevlisi ya da savcı gibi davranmaktadır, gazetecilik görevini kötüye kullanmaktadır" denilen açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

"İnsan hakları ve barış savunucuları açısından, başsağlığı ziyaretlerinin savaşı/şehitliği yüreklendirici değil, insan kayıpları karşısındaki, ölümler karşısındaki içten üzüntüyü ve çatışma ortamına tepkiyi yansıtmaları önemlidir. İçinde bulunduğumuz ortamda, taziyelerin böyle bir duyguyu çoğaltmasını ve çoğaltmasını ve bu duyguyla algılanmasını dileriz. Bu ziyaretin siyasi sorumluluğu kuşkusuz belediye başkanlarına aittir. Ancak bu olay, güvenlik güçlerinin görevlerini ifa ederken insan hakları hukuku ile bağdaşmayan eylemlerini ve gelişen

olaylarda hükümetin sorumluluğunu perdelememelidir. Diyarbakır Emniyet Müdürü'nün Hevsel bahçelerinin o tarihte yedi gün kuşatma altında tutulmasından kaynaklı şikayetleri yerinde görmek üzere gelen sivil toplum örgütü temsilcilerine ve belediye başkanlarına karşı sergilediği suçlayıcı tavır da bu tavrın kaynaklandığı zihniyet de kabul edilemez. Eleştirmek ve denetlemek sivil toplum kuruluşlarının varlık nedenidir. Emniyet Müdürü'nün, sekiz bin insanın abluka altına alınmasına karşı sivil toplum örgütü temsilcileri tarafından dile getirilen duyarlılığı teröre destek olarak nitelenmesi de kabul edilemez bir değerlendirmedir. Hükümet, Emniyet Müdürü'nün, görüşmeyi reddeden halkla bağları koparmaya yönelik bu tarzından sorumludur ve gereğini yapmalıdır.”

Operasyon nedeniyle gözetimine alındıktan sonra tutuklanan Servet Özgün, Ömer Çakar, Murat Özgün, Mehmet Emin Sevinç, Kezban Sevinç ve Mehmet İnsan Denk hakkında ay sonunda dava açıldı. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, 28 Temmuz günü HPG militanları Mehmet Sait Özgün, Servet Özgün ve Adil Denk'in Mardinkapı polis noktasına düzenledikleri saldırıda Abbas Yoltaş adlı bekçinin öldüğü, daha sonra Hevsel Bahçeleri bölgesindeki sığınağa kaçan Servet Özgün'ün teslim olduğu, Mehmet Sait Özgün ve Adil Denk'in öldüğü anlatıldı. İddianamede, Servet Özgün ve Ömer Çakar'ın TCY'nin 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Davada, Murat Özgün ve Mehmet İhsan Denk hakkında “yasadışı örgüt üyeliği (TCY 168)”, Mehmet Emin Sevinç ve Kezban Sevinç hakkında da “yasadışı örgüte yardım (TCY 169)” iddiasıyla hapis cezası isteniyor.

1 Ağustos günü Tunceli'nin Pülümür ilçesi yakınlarındaki Zil yaylasında çıkan çatışmada Necat Muhammed Kerim (Koçer), Ruhhal Akyıldız (Tekoşin) ve Serdar Morsümbül (Seyit Rıza) adlı HPG militanları öldürüldü. Cenaze törenine katılan yakınları, Necat Muhammed Kerim'in başının, bir kolunun ve el parmaklarının kopuk olduğunu bildirdiler.

HPG tarafından yapılan açıklamada, bu operasyona misilleme olarak 2 Ağustos günü Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesi yakınlarında askeri bir konvoyu saldırı düzenlendiği, çatışmada dört askerin öldüğü, iki askerin de yaralandığı iddia edildi.

4 Ağustos gecesi saat 21.30 sıralarında Ağrı'nın Patnos ilçesinde bir polis arabasına açılan ateş sonucu Can Şenca adlı polis öldü, İsmet Demir adlı polis de yaralandı.

HPG tarafından yapılan açıklamada 5 Ağustos günü

ise Bingöl-Elazığ yolunda çıkan çatışmalarda dört askerin öldüğü, iki askerin de yaralandığı öne sürüldü.

7 Ağustos gecesi Van İpekyolu caddesi Havaalanı kavşağında bulunan polis kontrol noktasına bomba koymak isteyen iki kişiden biri bombanın patlaması sonucunda öldü. Daha sonra bu kişinin adının Musa Ayhan olduğu açıklandı. Yaralı olarak polis kontrol noktasına giren diğer kişi ise 11 saat sonra etkisiz hale getirildi. Bu kişinin Suriye uyruklu Derviş İsmail olduğu bildirildi.

Saldırı nedeniyle 14 Ağustos günü düzenlenen ev baskınlarında Cihat Aslan, Selami (Selim) Aslan, İsmail Aslan Levent K. Adlı kişilerin gözaltına alındığı bildirildi. Gözetimine alınanlar 15 Ağustos günü tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

7 Ağustos günü Mardin Yenişehir Polis Karakolu'na düzenlenen silahlı saldırıda Mehmet Emin Güler, Adem Ekinci, Kamil Keskin ve Mahmut Bayrak adlı polisler yaralandı. Saldırı nedeniyle Cemil Şahin, Şeyhmus Amak ve adı öğrenilmeyen bir kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Bingöl Atapark Dinlenme Tesisleri yakınlarında 8 Ağustos günü meydana gelen mayın patlamasında iki asker ve iki korucu yaralandı.

Hakkari'nin Çukurca ilçesinde 9 Ağustos günü düzenlenen bombalı saldırıda iki er öldü, iki er de yaralandı. HPG tarafından yapılan açıklamada, 9 Ağustos günü Şırnak yakınlarında Gabar dağında askeri konvoylara düzenlenen saldırılarda sekiz askerin öldüğü iddia edildi.

Şırnak'a bağlı Dara (Akçay) beldesinde aynı gün uzaktan kumandalı bombayla düzenlenen saldırıda bir askerin (Sertan Büyükbayrak) öldüğü ileri sürülen açıklamada, Hakkari'de özel hareket timlerinin kullandığı binaya düzenlenen saldırıda iki özel tim görevlisinin öldüğü, üç özel tim görevlisinin de yaralandığı iddia edildi. Açıklamada, Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde 8 Ağustos günü Askerlik Şubesi binası ile askeri lojmanların arasına bırakılan bombanın patlaması sonucu biri asker iki kişinin yaralandığı belirtildi.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde bir polis aracının mayına çarpması sonucunda Necmettin Babacan adlı polis yaralandı. Van'ın Başkale ilçesine bağlı Geçitvermez köyü yakınlarında 13 Ağustos günü çıkan çatışmada, bir asker öldü.

13 Ağustos günü Hatay'ın Dört Yol ilçesinde çıkan çatışmada özel hareket timlerinde görevli Başkomiser Mehmet Köse (49) öldü.

16 Ağustos günü Van'ın Gürpınar ilçesinde HPG militanları ile korucular arasında çıkan çatışmada

Üzeyir Güler (51) adlı köy korucusunun öldüğü bildirildi.

Şırnak'ın Balveren beldesi yakınlarında 22 Ağustos günü mayına basan korucu **Abdulaziz Bayram** öldü.

Hakkari'nin Şemdinli ilçesinde 25 Ağustos günü çıkan çatışmada bir erin öldüğü bir erin de yaralandığı bildirildi.

29 Ağustos günü Elazığ'ın Palu ilçesi yakınlarında demiryoluna döşenen mayının patlaması sonucunda Tatvan-Malatya seferi yapan yük treni raydan çıktı. Olayda makinistler Emin Yılmaz ve Metin Arslan yaralandı.

Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yenyazı Jandarma Karakolu'na 30 Ağustos günü düzenlenen saldırıda bir asker ve üç özel tim görevlisi yaralandı.

1 Eylül günü Hakkari'nin Beytüşşebap ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada **Mehmet Eroğlu** ve **Seçkin Aksu** adlı askerler öldü. Hakkari Valisi Erdoğan Gürbüz, üç gün süren operasyonda 11 HPG militanının öldürüldüğünü açıkladı. HPG ise çatışmalarda ölen militan olmadığını ileri sürdü.

Siirt'in Eruh ilçesi yakınlarında askeri bir araca düzenlenen bombalı saldırıda bir asker hafif yaralandı.

Batman yakınlarındaki Batıraman petrol sahasındaki tesislere 2 Eylül gecesi bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda yaralanan olmadı. Olay nedeniyle çevre köylerden bazı kişilerin gözetimine alındığı öğrenildi.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 4 Eylül günü Hakkari ile Hakkari'nin Çukurca arasındaki bölgede çıkan çatışmada yedi asker öldüğü, 5 Eylül günü de Şırnak'ın Silopi ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada iki asker ve üç korucunun yaralandığı iddia edildi. Resmi açıklamada ise Silopi'nin Görümlü beldesi yakınlarında mayına basan Ramazan Ercan, Kasım Ercan ve adı belirlenemeyen bir korucunun yaralandığı öne sürüldü.

6 Eylül günü Siirt Jandarma Alay Komutanlığı binasına düzenlenen saldırıda iki asker öldüğü ileri sürüldü.

Siirt'te 6 Eylül günü gözetimine alınmak istenen bir HPG militanı intihar etti. Siirt Valisi Nuri Okutan, ölen kişinin adının Menice Güngen (20) olduğunu açıkladı. Ancak daha sonra intihar eden kişinin YJA (HPG'nin kadın militanlarından oluşan örgüt) militanı **Fatma İyidem** olduğu öğrenildi.

Özgür Politika gazetesinde yayınlanan haberde, Fatma İyidem'in cesedinin bir panzere bağlanarak sürüklendiği ileri sürüldü. Haberde, olay sırasında Fatma İyidem'in yanındaki kişinin de kaçtığı anlatıldı.

Fatma İyidem'in cesedini panzere bağlayarak sürükleyen askerler hakkında İHD Siirt Şubesi'nin suç duyurusu üzerine açılan soruşturma, Aralık ayı başında takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Cumhuriyet Savcılığı'nın "delil yetersizliği" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdiği öğrenildi. Takipsizlik kararında, İyidem'in vücudunda sürtünmeye bağlı yaraların ve zincir izlerinin bulunmadığı, bacaklarındaki morluğun ölüm morlukları olduğu, vajinal muayenedeki kanamanın ise adet kanaması olduğu, ölüm sebebinin de baş kısmından alınan ateşli silah darbesinden kaynaklandığı iddia edildi.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Van'ın Başkale ilçesine bağlı Emdiye köyü yakınlarında çıkan çatışmada iki asker öldüğü, iki asker de yaralandığı iddia edildi. Diyarbakır'ın Lice ilçesi yakınlarında 6 Eylül günü HPG militanı bir kadın cesedinin bulunduğu bildirildi.

HPG'den yapılan açıklamada, 7 Eylül günü Muş'un Varto ilçesinde askeri binalara düzenlenen saldırıda iki asker öldüğü, üç asker de yaralandığı iddia edildi.

8 Eylül günü Hatay'ın Dörtöyl ilçesinde demiryolu köprüsüne bomba yerleştirmek isteyen bir kişinin, bombanın patlaması sonucu öldüğü bildirildi. Ölen kişinin adının **Mesut Sakin** olduğu öğrenildi. Olay nedeniyle beş kişinin gözetimine alındığı bildirildi.

Siirt'in Pervari ilçesi yakınlarındaki Herekol dağında 9 Eylül günü çıkan çatışmada Astsubay **Süleyman Özcan**, Astsubay **Cihan Bozkurt** ve er **Bayram Okçu** öldü. Çatışmada **Süleyman Babat** adlı militan da öldürüldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Siirt'in Eruh ilçesi yakınlarında 10 Eylül günü çıkan çatışmada **Nimet Aksoy** adlı militanın öldüğü bildirildi. Kars'ın Kağızman ilçesi yakınlarındaki Çemçe bölgesinde 12 Eylül günü çıkan çatışmada **Mehmet Ergül**, **Saim Erol**, **Süleyman Güngör** ve **Sait Şahabi** adlı HPG militanları öldü. Militanların, 14 Eylül günü askerler tarafından toprağa verildiği belirtildi.

14 Eylül günü Elazığ-Muş arasındaki demiryoluna yerleştirilen bombanın patlaması sonucunda askeri malzeme ve yolcu taşıyan bir trenin altı vagonu raydan çıktı. Olayda ölen olmadı. Saldırıyı HPG üstlendi. Açıklamada, trende üçü subay, sekiz asker öldüğü iddia edildi.

15 Eylül günü Diyarbakır'ın Dicle ilçesi ile Elazığ'ın Arıcak ilçeleri arasındaki bölgede çıkan çatışmalarda da üç asker öldüğü, iki asker yaralandığı ileri sürüldü. HPG tarafından yapılan açıklamada, 19 Eylül günü Diyarbakır'ın Lice ile Kulp ilçeleri arasındaki yolda askeri bir araca düzenlenen saldırıda yedi asker öldüğü öne sürüldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 19 Eylül günü Hatay'ın Dört Yol ilçesinde askeri bir araca düzenlenen saldırıda bir askerin öldüğü, beş askerin yaralandığı iddia edildi.

20 Eylül gecesi Tunceli'nin Ovacık ilçesi Bilge köyü Kuşluca Jandarma Karakolu yakınlarında çıkan çatışmada bir HPG militanının öldürüldüğü ileri sürüldü.

Tunceli Valisi Mustafa Erkal, Ovacık ilçesi yakınlarında 21 Eylül günü çıkan çatışmada bir HPG militanının öldürüldüğünü bildirdi. Ölen kişinin Irak uyruklu **Abdullah Muhammed Xer** olduğu öğrenildi.

22 Eylül günü Tunceli'nin Çemişgezek ilçesinde Emniyet Müdürlüğü binasına düzenlenen saldırıda bir polis memuru yaralandı. Aynı gün Tunceli yakınlarında mayına basan bir askerin yaralandığı ileri sürüldü.

Siirt'in Pervari ilçesi yakınlarındaki Herekol dağında 25 Eylül günü çıkan çatışmada üç askerin öldüğü ileri sürüldü.

Diyarbakır'ın Lice ilçesinde mayına basarak ölen **İsa Kızıl** adlı er, 27 Eylül günü Maraş'ta toprağa verildi.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan yapılan açıklamada, 29 Eylül günü Van'ın Başkale ilçesi Kızlar yaylası bölgesinde HPG militanlarını izleyen askerlere İran topraklarından açılan ateş sonucunda Astsubay **Şerif Dede'nin** öldüğü bildirildi.

Tokat'a bağlı Gökdere ve Yağmurlu beldeleri arasındaki bölgede 29 Eylül günü çıkan çatışmada **Sebahattin Yavuz, Songül Koçyiğit, Mustafa İşeri, Devrim Armağan ve Salih Çınar** adlı DHKP-C militanları ile Astsubay **Ahmet Kurt** öldü.

Öldürülen DHKP-C militanların vücutlarında işkence izleri bulunduğu bildirildi. **Songül Koçyiğit'in** yakınlarının avukatı **Özgür Yılmaz, Koçyiğit'in sağ el başparmağının kesik olduğunu** açıkladı. **Salih Çınar, Sebahattin Yavuz ve Devrim Ağırman'in** yakınlarının avukatı **Taylan Kanay** da, "Militanların cesetlerini yıkamırken gördüm. Çoğunun el parmakları kırılmış. Özellikle de tetik parmakları. **Sebahattin Yavuz'un** sadece sağ ayağında 10 adet mermi yarası var. Ayrıca kafasında bir, kalp bölgesinde de iki kurşun var. **Ağırman'in** sol işaret parmağı, serçe parmağı ve boynu kırıldı, kafatasında da çökme vardı" dedi.

Salih Çınar'ın gözaltına alındığı yolunda haberler aldıklarını ancak daha sonra onun da çatışmada öldürüldüğünün açıklandığını söyleyen **Kanay**, "Çatışmanın olduğunu duyduktan sonra defalarca Tokat Devlet Hastanesi'ni aradım. Bana her seferinde morgta sadece dört militanın olduğunu söylediler. Ayrıca **Çınar'ın** sağ yakalandığı açıklanmıştı. Ancak daha sonra çatışmada ölen militan sayısı aniden beşe

çıktı ve **Çınar'ın** da adı geçmeye başladı" dedi.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Şırnak yakınlarındaki **Gabar** dağına "Zeve" ve "Keraşa" bölgelerinde çıkan çatışmada beş askerin öldüğü iddia edildi.

Tunceli yakınlarındaki Kutuderesi bölgesinde 2 Ekim günü çıkan çatışmada Astsubay **Serkan Ciddioğlu**, er **Burhan Şen** ve HPG militanı **Kadri Kömürçü** öldü. Çatışmada üç askerin de yaralandığı bildirildi.

Batman'ın Gercüş ilçesi **Akyar** köyü yakınlarında mayına çarpan askeri bir araçta bulunan Astsubay **Ferhat Sandıklı** öldü, dört er de yaralandı. HPG tarafından yapılan açıklamada ise askeri araca saldırı düzenlendiği ve olayda üç askerin öldüğü ileri sürüldü.

7 Ekim günü Şırnak yakınlarındaki **Cudi** dağında çıkan çatışmada **Halit Özen** adlı HPG militanı ve Astsubay **İsmail Tetik** öldü.

12 Ekim günü Tunceli'nin Ovacık ilçesinde mayına basan askerlerden **Ali Aydoğan** adlı er öldü, **Fatih Kara** ve **Ali Tarar** adlı erler de yaralandı.

Hakkâri'nin Yüksekova ilçesi yakınlarında mayına çarpan askeri bir araçta bulunan iki er yaralandı.

Şırnak yakınlarındaki **Gabar** dağında 13 Ekim günü çıkan çatışmada iki askerin öldüğü iddia edildi.

Erzincan Valisi **Refik Arslan Öztürk**, Erzincan'ın Çağlayan beldesi yakınlarında 14 Ekim günü çıkan çatışmada bir HPG militanının öldürüldüğünü bildirdi. Ölen militanın adının **Bekir Aslan** olduğu öğrenildi.

Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarında 17 Ekim günü çıkan çatışmada bir asker öldü, bir asker yaralandı.

Hatay'ın Dört Yol ilçesi yakınlarında **Amanos** dağlarında çıkan çatışmada **Mehmet Er** adlı HPG militanı öldü. **Mehmet Er'in** ağabeyi **Şahin Er** ve dayısı **Abdullah Tufan**, "Mehmet Er'in sağ yakalandıktan sonra işkence ile öldürüldüğü" gerekçesiyle İHD Adana Şubesi'ne başvurular. **Abdullah Tufan**, cenazeyi almaya Hatay'ın Hassa ilçesine gittiklerinde, Cumhuriyet Savcısı tarafından teşhis için Hassa Devlet Hastanesi'ne götürüldüklerini söyledi. Savcının, kendilerine **Mehmet Er'in** fotoğraflarını gösterdiğini anlatan **Abdullah Tufan**, "Savcının ilk gösterdiği fotoğraflarda yeğenimin yüzünde kan ve yara izleri yoktu. Daha sonraki fotoğraflarda yeğenimin yüzünden kan akıyordu ve yüzünde yaralar da vardı. Bu da yeğenimin yaralı olarak yakalanarak işkenceyle yargısız infaz edildiğini düşündürdü" dedi.

Yeğenin cenazesini toprağa vermek üzere götürdükleri Siirt'te savcılığa otopsi için iki kez

dilekçe verdiklerini belirten Abdullah Tufan, dilekçelerinin işleme konulmaması nedeniyle Mehmet Er'in otopsi yapılmadan gömüldüğünü bildirdi.

Tunceli'nin Nazimiye ilçesinde askeri binalara düzenlenen saldırıda **Timur Atasever** ve **Emrah Duran** adlı askerler öldü.

23 Ekim günü Diyarbakır'ın Dicle ilçesi yakınlarında askeri bir araca düzenlenen saldırıda **İsmail Bulat** ve **Mustafa Erdoğan** adlı erler öldü.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Şırnak'ın Silopi ilçesine bağlı Görümlü beldesi yakınlarında 21 Ekim günü çıkan çatışmada **Şefik Yaktın** adlı HPG militanının öldüğü bildirildi. Çatışmada dört askerin de öldüğü iddia edilen açıklamada, 22 Ekim günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada da, **Cihan Dündar** adlı HPG militanının öldürüldüğü bildirildi.

HPG'nin açıklamasında, 22 Ekim günü Şırnak yakınlarındaki Gabar dağında (Küpeli dağı) başlayan operasyonda çıkan çatışmalarda çok sayıda askerin ve **Mehmet İnal** adlı korucunun öldüğü, **Beşir Tekin**, **Arafat Alkış**, **Selim Ötün** ve **İbrahim Selin** adlı korucuların da yaralandığı belirtildi. Ölen askerlerden birinin Astsubay **İbrahim Sarı** olduğu öğrenildi. Çatışmada, **Adnan Batur** adlı HPG militanı da öldü. HPG tarafından yapılan açıklamada, Batur'un sağ yakalandıktan sonra öldürüldüğü ileri sürüldü.

Kasım ayı başında IHD Siirt Şubesi'ne ve Siirt Cumhuriyet Savcılığı'na başvuran **Ezdin Batur**, oğlu HPG militanı **Adnan Batur**'un cenazesinin ailesine verilmediğini bildirdi. **Ezdin Batur**, "Cizre Savcılığı'nda beklerken savcı bir askeri yetkili ile telefonda görüşüyordu ve sık sık gülüyordu. Askeri yetkiliye 'Bir terörist vurulmuş babası onu istiyor' dedi. Telefon görüşmesinden sonra savcı bana 'Çocuklarınıza sahip çıkın terörist olmasınlar' dedi. Ben de 'Biz terörist değiliz. Çocuklarımız okul okumuş kendini bilen insanlardır' dedim. Savcıya yazdığım dilekçeyi uzattım. Bana 'Teröristlerin işleri ile ilgilenmem' dedi. Ben de sinirlendim ve orada dilekçemi yırttım ve çıktım" dedi.

Aralık ayında başvurusunu yineleyen **Ezdin Batur**, koruculardan ve köylülerden edindiği bilgilere göre, oğlunun çatışmada yaralandığını, çevresini saran askerlerin başındaki komutanın oğluna "Bize söz ver. Geleceğiz seni tedavi edeceğiz sen de bize bilgi vereceksin" dediğini, oğlunun da "Ben buraya bilgi vermeye gelmedim ama gelin konuşalım, üzerimde silah yok" dediğini anlattı. **Ezdin Batur**, korucular bölgeden uzaklaştırıldıktan sonra oğlunun öldürüldüğünü söyledi.

Tunceli'nin Mazgirt ilçesi Kızılcık köyü yakınlarında çıkan çatışmada **Orhan Gül**, **Elif Aslan** ve **Hasret Kaan Aslan** adlı MKP militanları öldü.

Tunceli'nin Çemişgezek ilçesi yakınlarında 25 Ekim günü çıkan çatışmada İran uyruklu **Vahap Mustafalo** adlı HPG militanı öldü.

27 Ekim günü Bingöl'ün Genç ilçesi Yeniyazı köyü yakınlarında askeri bir araca düzenlenen saldırıda **Ahmet Kuş** adlı er öldü. **Serkan Erdoğan**, **Özkan Karataş** ve **Hakan Kaya** adlı erler de yaralandı.

Şırnak Valiliği'nden yapılan açıklamada Cudi dağında çıkan çatışmada, 4 HPG militanının öldürüldüğü öne sürüldü. HPG'den yapılan açıklamada ise çatışma haberi yalanlandı.

28 Ekim günü Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Kaylak köyü yakınlarında düzenlenen operasyonda **Mehmet Cantürk** adlı HPG militanı öldü.

1 Kasım günü Tunceli'nin Nazimiye ilçesi Dalıbahçe köyü yakınlarında çıkan çatışmada **Abdülmuttalip Tahvil** adlı HPG militanı öldü.

1 Kasım günü Tunceli'nin Çiçekli beldesi yakınlarında çıkan çatışmada **Ahmet Çimen** adlı MKP militanı öldü. Aynı bölgede 2 Kasım günü çıkan çatışmada da **Muharrem Yiğitsoy** adlı militan öldü.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesine bağlı İncesu, Kaldırımbaşı ve Gözdere köyleri arasındaki bölgede 2 Kasım günü çıkan çatışmada **Rıza Çakan** adlı HPG militanı öldürüldü.

Tunceli'ye bağlı Aktuluk köyü Rubayık mezrası yakınlarında 9 Kasım günü çıkan çatışmada **Aşkın Günel** ve **Cafer Kara** adlı MKP militanları ile bir asker öldü.

Kasım ayı ortalarında Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı Kayaş köyü yakınlarında mayına çarpan askeri bir araçta iki asker öldü. HPG tarafından yapılan açıklamada askerlerin çatışmada öldüğü belirtildi. Daha sonra, Dicle ilçesinde düzenlenen ev baskınlarında **Sanayi Karakoç**, **M. Salih Akkol**, **Ebubekir Bozkurt** ve **Yüksel Bozkurt** adlı kişiler gözaltına alındı.

HPG tarafından yapılan açıklamada, 11 Kasım günü Siirt'in Pervari ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada dört özel tim görevlisinin öldüğü iddia edildi.

Batman'ın Beşiri ilçesi yakınlarındaki Gündör yaylasında 19 Kasım günü çıkan çatışmada **İdris Ulaş** ve İran uyruklu **Avşar Reberi** adlı HPG militanları öldü. Çatışmada bir askerin de öldüğü ileri sürüldü. **İdris Ulaş**, 22 Kasım günü Diyarbakır'da toprağa verildi. Cenaze töreninden sonra bir grup sivil bir polis aracını taşıdı. Olay nedeniyle **Mehmet Yavuz**, **Serhat Çolak**, **Mehmet Ölmez**, **Abdullah Kılıç**, **Necdet**

Yayıık ve soyadı öğrenilemeyen İdris adlı kişi gözaltına alındı.

HPG tarafından yapılan açıklamada 20 Kasım günü Tunceli yakınlarındaki Kırmızıdağ, Kutderesi ve Demenan bölgelerinde çıkan çatışmalarda üç askerin öldüğü iddia edildi.

21 Kasım günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinin girişinde bulunan İlçe Jandarma Komutanlığı binasına silahlı saldırı düzenlendi. Çatışmada iki HPG militanının öldüğü, bir militanın da yaralandığı bildirildi.

Tunceli'nin Mazgirt ilçesi Dayılar köyü yakınlarında 9 Aralık günü çıkan çatışmada Ecevit Bulut ve Ebru Aslan adlı TIKKO militanlarının öldüğü bildirildi.

Aralık ayında Tunceli'nin Ovacık ilçesi yakınlarındaki Koyungölü vadisinde Seçkin Göç ve Özgür Çakar adlı TIKKO militanlarının cesetleri bulundu. Uzun bir süre önce gömüldüğü bildirilen Göç ve Çakar'ın ölüm nedeni öğrenilemedi.

Aralık ayında Şırnak yakınlarındaki Gabar dağında çıkan çatışmada bir askerin öldüğü, iki askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

5 - YASADIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI

- 1) Hüseyin Kurgül
- 2) Nihat Doğruel (eylemci)
- 3) Mehmet Lamba

9 Mart günü İstanbul Kartal'da bulunan "Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği"ne bombalı ve silahlı saldırı düzenlendi. Olayda, dernekte çalışan Hüseyin Kurgül ve saldırganlardan Nihat Doğruel öldü, 6 kişi yaralandı. Saldırıda yaralanan özel güvenlik görevlisi Mehmet Lamba da, 8 Eylül günü tedavi gördüğü hastanede öldü.

Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Yakacık Çarşı mahallesi Ayazma caddesi Koruyolu sokaktaki dernek binasına saat 22.30 sıralarında gelen iki saldırgan, bekçi Mehmet Lamba'yı silahla yaralayarak içeri girdi. Saldırganlar daha sonra restoranda bulunanların üzerine ateş açtılar. Saldırganlardan biri de üzerindeki bombaları patlattı. Patlamada Nihat Doğruel adlı saldırgan ve garson Hüseyin Kurgül öldü, Bilgehan Bilge, Bedri Sevim, Ömer Aksu, Kadir Dadaloğlu ve Niyazi Gök yaralandı.

İlk aşamada adının "Abdullah İslam" olduğunu söyleyen diğer saldırganın gerçek kimliğinin Engin Vural olduğu saptandı. Engin Vural adının İstanbul'da 15-20 Kasım 2003 tarihlerinde düzenlenen saldırıların soruşturması sırasında gündeme geldiği ortaya çıktı. Ancak daha sonra saldırılarda adı geçen Engin Vural'ın başka bir kişi olduğu belirlendi.

İstanbul Valisi Muammer Güler, 10 Mart günü yaptığı açıklamada, saldırganların üzerinde 14 bomba bulunduğunu, bombalar yanlış bağlandığı için sadece dört bombanın patladığını bildirdi. Muammer Güler, saldırganların herhangi bir örgütle bağlantısı olup olmadığının henüz saptanmadığını da kaydetti.

İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah da, olay nedeniyle 15 kişinin gözaltına alındığını söyledi.

Yaralı yakalanan Engin Vural (33) ve Doğruel'in, 2000 yılında "Çeçenistan için yasadışı yollardan para topladıkları" gerekçesiyle gözaltına alındıkları öğrenildi. Polis yetkilileri tarafından yapılan açıklamada, "eylemle bilinen bir örgüt arasında ilişki saptanamadığı, militanların, 'kendi aralarında toplanan küçük bir gruba mensup radikal dinci kişiler' olduğu" iddia edildi. Ancak, El-Kaide örgütü adına Londra'da yayınlanan El Kuds El Arabi gazetesine gönderilen mesajda, bu saldırı ve İspanya'nın başkenti Madrid'de 11 Mart günü trenlere düzenlenen bombalı saldırılar üstlenildi. Mesajda, saldırıyı El Kaide'ye bağlı Cund El Kuds (Kudüs Savaşçıları) timinin gerçekleştirdiği iddia edildi.

Bu arada saldırıda kullanılan silahlardan birinin, 21 Ağustos 2003 tarihinde İstanbul Şişli'de dış hekimî Yasef Yahya'nın öldürülmesinde de kullanıldığı bildirildi. Bu gelişme nedeniyle, Yasef Yahya ve Moiz Konur¹² adlı gıda toptancısının 9 Ekim 2003 tarihinde öldürülmesi de yeniden gündeme geldi.

Güler, 16 Mart günü düzenlediği basın toplantısında da, saldırganların bir örgütle bağlantılarının olmadığını, ancak eylemleri, dini motifli radikal bir oluşum kurmak için yaptıklarını belirtti. Güler, gözaltına alınanların Moiz Konur'un öldürülmesi ile ilgisi olmadığını bildirdi.

İstanbul DGM Savcılığı, Mayıs ayında dokuzu tutuklu 12 kişi hakkında dava açtı. Daha sonra eklenen sanıklarla, davadaki sanık sayısı 18'e yükseldi.

İddianamede, tutuklu sanıklar Adem Çetinkaya, Hasan Dağ, Hamza Ali Temiz, Hakan Çalışkan ve Engin Vural'ın TCY'nin "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs etmek" suçuna ilişkin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu hapis, diğer sanıkların da hapis cezasına mahkum edilmesi

¹² Konur'un öldürülmesi nedeniyle Selim Yılgin ve Erkan İşçi adlı kişiler tutuklanmış, Selim Yılgin'in evinin bahçesinde iki el bombası bulunmuştu.

istendi. İddianamede, “sanıkların El-Kaide'nin Türkiye'deki bir hücre birimine üye olduğu” ve dış hekimi Yasef Yahya'nın 21 Ağustos 2003 tarihinde öldürüldüğü silahlı saldırıyı da düzenledikleri ileri sürüldü.

13'ü tutuklu 18 kişi hakkında açılan dava, 6 Ağustos günü İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, sanıklardan Adem Çetinkaya, kendisinden ayağa kalkmasını isteyen mahkeme başkanına “mahkemeyi tanımadığını” söyleyerek, “Bu mahkemede ifade vermeyeceğim” dedi. Saldırıda kolunu kaybeden Engin Vural ise saldırının örgütsel değil kişisel bir eylem olduğunu ileri sürdü. Vural, “Anayasal düzeni değiştirme amacım yok. Saldırısı, olayda ölen Nihat Doğruel'le planladık. İstanbul'daki bombalı saldırılardan sivillerin zarar görmesi nedeniyle, eylemin Türkiye'ye yönelik emelleri olan Masonlara karşı yapılmasına karar verdik” dedi. Duruşmada, Halim Taş, Mehmet Akkoyun ve İrfan Güneş tahliye edildi.

Davanın sanıklarından Hakan Çalışkan, 15-20 Kasım 2003 tarihinde düzenlenen bombalı saldırılarla ilgili davada da yargılanıyor.

5 Kasım günü yapılan duruşmada ifade veren Hasan Dağ ise dış hekimi Yasef Yahya'nın öldürüldüğü olaya maddi kazanç için katıldığını belirterek, “Doktorun çantasındaki 250 milyon lirayı üç kişi paylaştık. Siyasi, ideolojik, dini amacım yoktu” dedi. Duruşmada, Halil Ekşi, Bektaş Kukku, Mehmet Şifa Yeşil ve Enes Özer tahliye edildi.

Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

4) İhsan Güven

5) Sibel Güven

“Dost tarikatı”nın lideri olduğu iddia edilen İhsan Güven (80) ve eşi Sibel Güven (40) Nisan ayı sonlarında İstanbul Tuzla'daki evlerinde öldürüldüler. İhsan Güven ve Sibel Güven'in cesetleri 3 Mayıs günü, kendilerini merak ederek eve gelen bir yakınları tarafından bulundu.

Polislerin olay yerinde yaptığı inceleme sonucunda, Güven çiftinin başlarına birer el ateş edilerek öldürüldüğü belirlendi.

IBDA-C tarafından 4 Mayıs günü gazetelere gönderildiği ileri sürülen bir elektronik postada saldırı üstlenildi. Vatan gazetesinde 5 Mayıs günü yayınlanan habere göre, mesajda “Kumandan Salih Mirzabeyoğlu'na (Salih İzzet Erdiş) uygulanan telegram işkencesinin baş sorumlusu, emekli binbaşı İhsan Güven, 30 Nisan Cuma günü 14.00 civarında IBDA-C savaşçıları tarafından kafasına sıkılan tek kurşunla gebertilmiştir. Refakatçisi kadın da karnından yediği tek kurşunla öldürülmüştür.

Kumandanımız Salih Mirzabeyoğlu'na uygulanan telegram işkencesinin tüm kadrosu bilgimiz dahilindedir. Köpekler sıralarını beklesinler. Ya şeriat, ya ölüm. Yaşasın IBDA-C. Yaşasın Kumandan Salih Mirzabeyoğlu. Yaşasın ehli sünnet mücadelemiz. Allahu Ekber” denildi.

Salih İzzet Erdiş, daha önce İstanbul DGM'ye verdiği bir ifade de “kendisine zihin kontrolü (telegram işkencesi) yapıldığı için tuhaf davrandığımı” söylemişti. Erdiş, 2003 yılında da “Telegram-Zihin Kontrolü” adlı bir kitap yazmış ve “zihin kontrolünün tek sorumlusunun İhsan Güven olduğunu” ileri sürmüştü.

Bu arada İhsan Güven ve 18 Aralık 2002 tarihinde Ankara'da öldürülen Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Necip Hablemitoğlu'nun tanıştıkları ortaya çıktı. Güven'in evinde arama yapan polislerin Necip Hablemitoğlu'nun ölümünden sonra yayımlanan bir kitabının müsveddesini bulduğu bildirildi.

Polis yetkilileri evde yapılan inceleme sonucunda Güven'in “Türkiye'deki iç ve dış tehditler” başlıklı bir araştırma yaptığının anlaşıldığını, araştırma konularının başlıklarının Hablemitoğlu'nun kitaplarında olduğu gibi “masonlar, tarikatlar, aşiretler, yabancılar, ABD ve CIA” olduğunu bildirdiler.

Hürriyet gazetesinde 6 Mayıs günü yayınlanan habere göre, üst düzey bir emniyet yetkilisi “Hablemitoğlu ve Güven aynı ulusalcı çizgiyi paylaşıyordu. Bu cinayeti aydınlattığımızda belki de Hablemitoğlu suikastı ile ilgili bazı bilgilere de ulaşacağız. Ancak hemen söylemek lazım, Hablemitoğlu suikastında kullanılan mermiler bile özeldi. O cinayeti kimin işlediği karanlıkta kalsın istendi, Güven cinayeti ise zaten propaganda amaçlı” dedi.

Sabah gazetesinde 8 Mayıs günü yayınlanan haberde ise Necip Hablemitoğlu ve İhsan Güven'in MGK Genel Sekreterliği'ne bağlı Toplumsal İlişkiler Başkanlığı'nda görev yaptıkları, “tarikatlar ve inançlar” ile ilgili raporlar hazırladıkları anlatıldı.

İhsan Güven ve Sibel Güven'in öldürülmesinden sorumlu oldukları iddia edilen dört kişinin de aralarında bulunduğu dokuz kişi 15 Mayıs günü gözaltına alındı. Gazetelerdeki haberlerde, zanlıların “kimseden talimat almadıklarını” söyledikleri belirtildi. Haberlerde, saldırının Abdulselam Tunalı, Burhanettin Y., Emin K. ve Selim A. tarafından işlendiği, Burak Çileci, Yavuz Arslan, İbrahim Keskin, Tarkan Celal Aydın ve adı açıklanmayan bir kişinin de bu kişilere yardım ettiği ileri sürüldü.

İstanbul DGM Savcılığı, Haziran ayında “IBDA-C üyesi oldukları” iddia edilen yedi kişi hakkında dava

açtı. İddianamede, Abdülislam Tunalı'nın, "eylem için diğer sanıkları ikna ettiği", Burhanettin Yalçın'ın da İhsan Güven ve Sibel Güven'i öldürdüğü ileri sürüldü. İddianamede, tutuklu sanıklar Abdülislam Tunalı, Burak Çileli (Çileci), Burhanettin Yalçın, Selim Aydın ve Emin Koçhan'ın, ömür boyu hapis, tutuksuz sanıklar Ali Ekşi ve Serkan Aydoğmuş'un da "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla 7.5 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

6) Zehra Şahin

7) Kemal Polat

8) Feride Ilgaz

9) Semiran Polat (eylemci)

24 Haziran günü Ankara ve İstanbul'da meydana gelen iki ayrı bomba patlamasında dört kişi öldü, 21 kişi de yaralandı.

Ankara'daki olay saat 10.40 sıralarında ABD Başkanı George Bush'un Ankara ziyaretinde kalacağı Hilton otelinin yakınlarında meydana geldi. Edinilen bilgiye göre, bir aracın altına bırakılan paketin farkedilmesi üzerine polise haber verildi. Bomba uzmanlarından önce olay yerine gelen Küçükcesat Karakolu'nda görevli polislerden Bekir Bayar ve Hasan Akyol ile olay yerinden geçen Orhan Tatlıcı adlı kişi bombanın patlaması üzerine yaralandı. Bekir Bayar'ın paketi ayağıyla ittiği, bombanın bunun üzerine patladığı ileri sürüldü. Bayar'ın sağ ayağının koptuğu, Akyol ve Tatlıcı'nın hafif yaralandığı öğrenildi. Bombayı MLKP örgütünün bıraktığı öne sürüldü.

İstanbul'daki patlama ise saat 15.15'de Çapa'da meydana geldi. Beyazıt-Soganlı hatında çalışan bir halk otobüsünde patlayan bomba, bombayı taşıyan kadın (Semiran Polat) ile Zehra Şahin (40), Kemal Polat (68) ve Feride Ilgaz (50) adlı yolcuların ölümüne neden oldu.

Polis yetkilileri, bombayı taşıyan kadının üzerinde "Behice Çatalca" adına düzenlenmiş kimlik çıktığını, gerçek kimliği tespit edilen kadının "DHKP-C üyesi olduğunu" bildirdiler.

Patlamada yaralananların adları şöyle:

Cansu Şahin (ağır yaralı), Perihan Ercan (ağır yaralı), Tuğay Arıcı, Eyüp Demir, Erdem Kara, Ayşe Uçmaz, Güneş Dağlı, Zeynep Gökalt, Tuba Karaca, Sabriye Koçyiğit, Fazlı Karataş, Ramazan Başak, Erdal Yaşar, İzzet Kızıltaş, Öznur Karaca, Songül Koçyiğit, Melek Akyalçın, Recep Bildan.

İstanbul Valisi Muammer Güler daha sonra yaptığı açıklamada, "Bomba 25-26 yaşlarında bir kadının kucagında patlamıştır. Kadın parçalanarak hayatını kaybetmiştir. Patlama ses bombasıdır. Genç kadın canlı bomba değil, bomba taşıyıcısıdır. Hedef otobüs

ve yolcular değildir. Ses bombası kapalı alanda bu kadar etki meydana getirebiliyor. Patlama, otobüs hareket halinde olduğu için gerçekleşti" dedi.

Olaydan sonra polislerin kuşkulu görülen bazı kişileri gözaltına aldığı öğrenildi. Ancak bu kişiler bir süre sonra serbest bırakıldı.

İstanbul Valisi Muammer Güler, 26 Haziran günü yaptığı açıklamada, "DHKP-C üyesi Semiran Polat'ın 6 Ağustos 2003 tarihinde Küçükçekmece Halkalı semtinde askeri servis aracının uzaktan kumandalı bir patlayıcıyla bombalanması, 21 Ağustos 2003 tarihinde de AKP İstanbul İl Örgütü'ne bomba konulması olaylarının" faili olduğunu söyledi.

DHKP-C tarafından basın kuruluşlarına gönderilen açıklamada, olay nedeniyle özür dilendi. Polat'ın, Sincan F Tipi Cezaevi'nde kendilerini yakan Hüseyin Çukurluöz ve Bekir Baturu'nun ölümü nedeniyle düzenlenecek bir eylem için bomba taşıdığı ancak bombanın bilinmeyen bir nedenle otobüste patladığı belirtildi.

10) Hüseyin Gülecan

11) M. Hanifi Yıldız

12) Veli Coşkun

13) İskan Noyan

Van'ın Ordu caddesinde 2 Temmuz günü saat 09.15 sıralarında bomba yüklü bir arabayla düzenlenen saldırıda Hüseyin Gülecan, M. Hanifi Yıldız, Veli Coşkun ve İskan Noyan (12 Temmuz günü hastanede öldü) adlı kişiler öldü, en az 24 kişi de yaralandı.

Bombanın Van Valisi Hikmet Tan'ın geçiş güzergahında patladığı öğrenildi. Vali Tan, Ordu caddesindeki Mavi Plaza adlı iş merkezinin önünde gerçekleşen patlamadan yara almadan kurtuldu. Tan, daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, makam aracının arka ve ön camlarının patladığını bildirdi. Olay yerinde patlamayan bir bombanın daha bulunduğu belirtildi.

Yaralananların adlarının, Serkan Hamural, Ayşe Yaya, Abdülislam Ozan, Mehmet Reşit Erkutur, Fevrik Sahan, Ayşan Durmuş, Belgin Duran, Erkan Akyıldız, Emirhan Beyaztaş, Ramazan Yavuz, Abdullah Şahin, Emin Yiğit, Ahmet Atabay, Cengiz Kazak, Kadir Gencer, Sinan Beyaztaş, Tayyar Tekin, Hakim Saraç, Nasih Arvas ve Recep Orhan olduğu öğrenildi.

Bomba konulan aracın sahibi Zülküf Çoban, olaydan kısa bir süre sonra gözaltına alındı. "Aracı dokuz yıl önce sattığını" söyleyen Zülküf Çoban'ın 2000 yılında Hizbullah operasyonlarında gözaltına alındığı ve tutuklandığı belirlendi.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er daha sonra yaptığı açıklamada, saldırıyı "Kongra-Gel'in

gerçekleştirdiğini tahmin ettiklerini” söylerken, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ise “Şu anda şu örgüt veya bu örgüt yaptı diyecek durumda değilim. Olay meydana çıktıktan sonra bu işi yapan, yaptırnanlar hakkında, olayın arkasındaki örgütün kim olduğu konusunda da bilgi vereceğiz. Şimdilik bu kadarını söyleyebiliriz” dedi.

Saldırı nedeniyle HPG'den yapılan açıklamada ise “Sivillerin can ve mal kaybına yol açabilecek hiçbir girişimde bulunmadığımız gibi bundan sonra da böylesi girişimlerde bulunmayacağımızı belirtmek isteriz” denildi. Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar da “böyle bir eylem anlayışları olmadığını” belirtti.

Özgür Politika gazetesinde 4 Temmuz günü yayınlanan haberde de, Hikmet Tan'ın Siirtli olduğu, halkla Kürtçe konuşmasının ve kente gelen DEP milletvekilleri ile görüşmesinin rahatsızlık yarattığı anlatıldı. Haberde, 2003 yılında düzenlenen “Tarihi kentler Birliği Van Buluşması” için çağrılan Van eski Valisi Mahmut Yılbaş'ın, “toplantıda Ermeni propagandası yapıldığı” gerekçesiyle çeşitli yerlere yazı yazdığı, bunun üzerine Tan'ın Yılbaş hakkında suç duyurusunda bulunduğu anımsatıldı.

Ancak, Van Emniyet Müdürü Tacettin Kurt, 13 Temmuz günü düzenlediği basın toplantısında “saldırının Kongra-Gel tarafından düzenlendiğini” ileri sürdü.

Bu arada “Nasname” adlı internet sitesinde saldırıyla ilgili ilginç bir iddia yer aldı. Sitede yayınlanan haberde, Kongra-Gel yöneticilerinden Murat Karayılan'ın örgütün Avrupa'daki yöneticilerine yazdığı bir mektupta “saldırının eski bir siyasetçiden alınan 4 trilyon lira, gıda ve giysi yardımı karşılığında” düzenlendiğini, saldırıyı “PKK/Kongra-Gel saflarına geçen bomba uzmanı eski Hizbullahçıların” gerçekleştirdiği iddia edildi.

Sitedeki yazıda şöyle denildi:

“Profesyonelce hazırlandığı ve ustaca organize edildiği belli olan eylemi uyuşturucu patronlarının gerçekleştirmesi ihtimal dahilinde görünmüyor. PKK'nın da uzaktan kumanda ile bomba yüklü araç patlatarak eylem yapma yeteneği yok. Bu tür eylemleri ancak taşeronlar vasıtasıyla gerçekleştirebiliyor. Karayılan'ın mektubunda da iddia ettiği gibi, Van'daki patlamayı ‘ancak Hizbullah kökenli militanlar gerçekleştirmiş olabilir’ ihtimali ağırlık kazanıyor. Bölgede etkin olan uyuşturucu mafyasının zaman zaman iki örgütü de kullandığı göz önünde bulundurulduğunda üçgenin bütün parçaları tamamlanıyor.”

“Bu iddiayı inandırıcı bulmadığımızı” söyleyen Van Valisi Hikmet Tan ise “Bir internet sayfasında çıkan

bir bilgidir. Yamıltıcı gibi geliyor bana. Onun değerlendirmesini ilgili makamlar yapacak. Ben daha önce hiç bir tehdit almamıştım. Bir yanlışlık var” dedi.

14) Zeynel Benler

Tunceli'nin Pülümür ilçesi Doğanlı köyü yakınlarındaki Hel yaylasında Zeynel Benler (63) 24 Temmuz gecesi saat 23.00 sıralarında kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından öldürüldü. Olayda, Benler'in kızı Sema Benler (19) ise ağır yaralandı.

HPG tarafından yapılan açıklamada, Zeynel Benler'in öldürülmesiyle, HPG'nin ilgisinin olmadığı belirtildi ve Benler'in 1990'lı yıllarda PKK'ye katılan oğlunun bir çatışmada öldüğü kaydedildi.

Ağustos ayında Maoist Komünist Partisi Halk Kurtuluş Ordusu (MKP/HKO) tarafından yapılan açıklamada, “ailenin ‘işbirlikçi-ajan’ olduğu gerekçesiyle cezalandırıldığı” ileri sürüldü.

Saldırıda yaralanan Semra Benler, 1993 yılında Kahraman ailesinden üç kişinin öldürüldüğü eylemden babasının sorumlu tutulduğunu belirterek, “Köyde 1993 yılında Veli Kahraman örgüt tarafından ‘ajan’ olduğu iddiasıyla vurulmuş ve iki kızı da olaya engel olmak istediği sırada yaşamlarını yitirmişti. ‘Koçer’ kod adlı Erdal Benler o dönemde PKK gerillasıydı ve yaşamını yitirdi. Erdal Benler'in PKK'li olması nedeniyle Kahraman ailesinden Murat Kahraman, 1993 yılındaki olayla hiçbir ilgimiz olmamasına rağmen bizi sorumlu tuttu ve intikam için dağa çıkacağımı söyledi” dedi.

Babası Zeynel Benler'in aralarında Murat Kahraman, Abidin Kahraman, Ali Rıza Kahraman ve Ecevit Bulut'un da bulunduğu 20 kişilik bir grup tarafından öldürüldüğünü vurgulayan Benler, olayı şöyle anlattı:

“Çadırdıydık. Saat 22.00-23.00 sıralarıydı. Kalabalık bir gruptu ve ellerinde fenerler vardı. Çadırları aramaya başladılar. Babamın av tüfeği ve cep telefonunu aldılar. Gelenler ‘Parti seni sorgulayacak’ diyerek babamı alıp götürmek istediler. Direnince onu taradılar. Sonra da beni taradılar. Kolumdan ve ayağımdan yaralandım. Diğer kardeşlerimin de ellerini iplerle bağlayarak dipçiklerle vurdular. İçlerinden Murat Kahraman, bize ‘PKK'ye mi güveniyorsunuz? O zaman gelip sizi kurtarsınlar’ dedi. Daha sonra aşağı doğru kaçmaya başladılar. Yayla baskını olduğu gecenin günü, çobanlar iki sivil aracın yaylaya doğru geldiğini görmüş. Giriş ve çıkışların askerler tarafından sıkı bir şekilde denetlendiğini biliyoruz. Bunlar silahlı bir şekilde araçlarla nasıl geldi anlayamadık. Bu cinayetin siyasi ve ideolojik hiçbir yanı yok. Tamamıyla bireysel kararlar yapılan bir eylem. Yani örgüt siyasi bir eylem yapmamış, alakası olmayan bir kan davası gütmüştür.

Örgütün açıklamasında yer alan suçlamaların hiçbirinin doğruluk payı yoktur. Halen, 'Benler Ailesi'nden birkaç kişi öldüreceğiz. Sonra gelip teslim olacağız' şeklinde duyular alıyoruz. Bu olayın devletle de bir bağlantısının olduğundan şüpheleniyoruz. Çünkü daha önce devlet tarafından da tehdit edilmiştik."

15) Mustafa Büyükkaya

13 Ağustos günü Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı İsmaili köyü yakınlarında Mustafa Büyükkaya adlı kişi öldürüldü. Büyükkaya'nın "MKP militanlarını ihbar ettiği" gerekçesiyle öldürüldüğü öğrenildi.

16) Süleyman Burmaağaç

Tunceli'nin Ovacık ilçesinde kaçırılan Süleyman Burmaağaç adlı kişinin cesedi 10 Eylül günü Topuzlar köyü yakınlarında bulundu. Burmaağaç'ın üzerinde "MKP militanlarını ihbar ettiği ve örgüt sırlarını açıkladığı için öldürüldüğüne" ilişkin bir bildiri bulunduğu öğrenildi.

IHD Genel Başkan Yardımcısı Avukat Reyhan Yalçındağ, olay nedeniyle yaptığı yazılı açıklamada, Zeynel Benler, Mustafa Büyükkaya ve Süleyman Burmaağaç'ın yakınlarının İHD'ye başvurduğunu belirterek, "sivillerin yaşam hakkına yönelik ihlaller nerede, ne zaman ve kim tarafından gerçekleşirse gerçekleşsin insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamındadır. Ulusal mevzuatta ve uluslararası sözleşmelerde koruma altına alınan yaşam hakkına kast etmenin herhangi bir haklı gerekçesi olamaz" dedi.

17) Haydar Baydar

18) Mahdi Pooliki

9 Ağustos günü İstanbul'da düzenlenen bombalı saldırılarda iki kişi öldü, 10 kişi de yaralandı. İlk patlamalar, Sultanahmet meydanındaki Holiday Sun oteli ve Laleli Ordu caddesindeki Pars otelinde saat 01.40 sıralarında meydana geldi. Pars otelindeki patlamada ölenlerin, Haydar Baydar (31) ve İran uyruklu Mahdi Pooliki olduğu bildirildi. Patlamalarda yaralananların adları şöyle

Hollanda uyruklu David Ceborian, Eric Hoogerwent ve Abdülnecip Azaghaog, Türkmenistan uyruklu Cennet Babekova, Çin uyruklu Chen Pingzhou ve Chen Zangming, Ukrayna uyruklu Mandelena Wagecko, Türk vatandaşı Behiye Kırkıl.

Esenyurt'taki Milangaz Dolum Tesisleri'ne yerleştirilen iki bombanın da küçük çaplı maddi hasara neden olduğu bildirildi. İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah, patlamalarla ilgili olarak, "Görüntü itibarıyla terörist saldırı" dedi.

Saldırıları iki ayrı örgüt üstlendi. "İslami nitelikli" bir

internet sitesine gönderilen bildiriye, saldırının "Ebu Hafs El Masri Tuğayı" tarafından düzenlendiği ileri sürüldü. Bildiriye, "İstanbul, Avrupalılara düzenleneceğini sözünü verdiğimiz kanlı saldırıların başlangıcıdır" denildi.

Mezopotamya Haber Ajansı'nı arayan kimliği belirsiz bir kişinin ise saldırıyı adı daha önce duyulmayan "Kürdistan Özgürlük Şahinleri" adlı örgüt adına üstlendiği öğrenildi.

Örgüt, Temmuz ayında düzenlenen bazı saldırıları da üstlendi. Yurtdışında yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yer alan haberde, 24 Temmuz günü Van Valisi Hikmet Tan'a düzenlenen suikast girişimini üstlenen örgütün 24 Temmuz günü Antalya'nın Kemer ilçesinde bulunan Valery Beach ve Hatipoğlu otellerine, 26 Haziran günü de Bursa Organize Sanayi Bölgesi'ndeki bir fabrikaya bombalı saldırı düzenlediğini açıkladığı bildirildi. Habere göre, örgüt 25 Haziran günü Mersin'deki ATAŞ petrol tesislerinde çıkan yangını da üstlendi.

Bu arada Birgün gazetesinde yayınlanan haberde ise MIT'in "otellere El-Kaide bağlantılı İslamcı bir örgütün, Milangaz dolum tesislerine ise 'muhtemelen' sol bir örgütün saldırı düzenlediği" düşüncesinde olduğu, polis ise "her üç saldırıyı da Kongra-Gel'in düzenlediğini" savunduğu ileri sürüldü. Habere göre, polis yetkilileri bu iddiayı, her üç saldırıda ve Van Valisi Hikmet Tan'a düzenlenen saldırıda aynı tip bombanın kullanılmasından dayanarak öne sürdü. MIT yetkililerinin ise Pars otelindeki patlamada ölenlerden Haydar Baydar'ın pasaportunda İran vizesi bulunduğu dikkat çektikleri ve bombanın hazırlanırken patladığını savundukları belirtildi. Haberde, MIT'in "Esenyurt'taki tesislerin sahibi Demirören ailesinin daha önce bazı sol örgütler tarafından tehdit edildiği" bilgisini verdiği de kaydedildi.

9 Ağustos günü İstanbul Sultanahmet meydanındaki Holiday Sun oteli ve Laleli Ordu caddesindeki Pars oteline yerleştirilen bombalar nedeniyle 10 kişinin gözaltına alındığı bildirildi. HPG üyesi olduğu iddia edilen bu kişilerden Sezai Karakuş'un adı öğrenildi.

19) Erkan Çardak

24 Ağustos günü Antalya Kaleiçi yat limanında saat 14.00 sıralarında meydana gelen patlamada Erkan Çardak adlı çocuk öldü, Osman Durmaz (14) adlı çocuk ise yaralandı. Olayın ardından açıklama yapan Antalya Emniyet Müdür Yardımcısı Müjdat Özcan olayın nedenini belirleyemediklerini, ancak yaralanan Durmaz'ın kaçmaya çalışırken yakalanarak gözaltına alındığını söyledi.

20) Mehmet Fatih Zorlu (polis)

21) Seyithan Tekin (bekçi)

Diyarbakır-Urfa yolu üzerinde bulunan 500 Evler semtindeki polis noktasına 6 Eylül gecesi düzenlenen saldırıda, Mehmet Fatih Zorlu adlı polis memuru ve Seyithan Tekin adlı bekçi öldürüldü. HPG tarafından yapılan açıklamada ise Mehmet Fatih Zorlu ve Seyithan Tekin'in öldürülmesiyle HPG militanlarının ilgisinin olmadığı bildirildi. Seyithan Tekin'in kapatılan HADEP'in Diyarbakır İl Örgütü yöneticisi Ramazan Tekin'in ağabeyi olduğu öğrenildi.

22) Muharrem Şahin (korucu)

22 Ekim günü Muş'un Kızılağaç beldesinde, korucubaşı İsmet Şahin'e gönderilen bombalı paketin patlaması üzerine İsmet Şahin, Muhterem Şahin, Güleser Şahin ve Resul Şahin yaralandı. Saldırı HPG tarafından üstlenildi. Muharrem Şahin, 21 Kasım günü Elazığ Devlet Hastanesi'nde öldü.

Diğer Olaylar

18 Ocak gecesi Diyarbakır'ın Bağlar beldesinde devriye gezen polis minibüsüne molotof kokteyli atıldı. Olayda, üç polis yaralandı.

12 Mart gecesi Ankara Adliye Sarayı'nda bomba patladı. Ticaret mahkemelerinin bulunduğu 5. katta meydana gelen olayda, Ankara Barosu'nun çaycısı Cihan Yalçın hafif yaralandı.

15 Mart gecesi İstanbul Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü yakınlığında bomba patladı. Bombanın karakola saldırı hazırlığı içindeki bir kişinin elinde patladığı bildirildi. Olayda yaralandığı ileri sürülen Lokman Aslan adlı kişi, daha sonra hastanede gözaltına alındı. Bu arada İstiklal caddesinde ise bir polis aracına molotof kokteyli atıldı. Olayda yaralanan olmadı. Saldırı nedeniyle iki kişinin gözaltına alındığı bildirildi. Lokman Aslan, 21 Mart günü İstanbul DGM tarafından "Kongra-Gel üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandı.

"İzmir'in Bornova ilçesindeki Çınarlı Polis Karakolu'nun yanındaki otoparka bomba koyduğu ve MLKP üyesi olduğu" iddia edilen Ahmet Doğan adlı kişi İzmir'de gözaltına alındı.

22 Nisan günü İstanbul Bahçelievler'de askeri personel taşıyan bir otobüse bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda yaralanan olmadı. Özel bir şirkete ait servis otobüsünün Basın Ekspres yolu Atınyıldız köprüsü altından geçtiği sırada patlayan bomba, yoldan geçen Akın Ulus ve Gökhan Tekin adlı kişilerin araçlarında hasara neden oldu.

16 Mayıs gecesi İstanbul Göztepe'de bulunan iki ayrı HSBC Bank şubesine ve Ankara'da aynı bankanın Cinnah caddesindeki şubesine bomba atıldı. Banka şubeleri, çevre binalar ve araçlarda hasara neden olan patlamalarda yaralanan olmadı.

İstanbul'un Üsküdar ilçesi, Acıbadem semtinde bulunan McDonalds'in otoparkında 20 Mayıs günü patlama meydana geldi. Maddi hasara neden olan olayda ölen ya da yaralanan olmadı. Saldırısı "İsrail'in Filistin saldırılarını kınayan" bir grubun üstlendiği bildirildi. "Bombalı saldırıyı düzenlediği ve TIKKO üyesi olduğu" iddia edilen bir kişi 29 Mayıs günü, Hayyam Çoban adlı kişi de 30 Mayıs günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

Olay nedeniyle Temmuz ayında da Muhammed Akyol adlı kişi Muğla'nın Bodrum ilçesinde gözaltına alındı. Akyol'la birlikte gözaltına alınan üç kişinin Muğla'da gözaltında tutulduğu, Akyol'un ise İstanbul'a gönderildiği öğrenildi. Akyol, 6 Temmuz günü tutuklandı.

14 Haziran günü İstanbul Altunizade'deki bir bankanın girişindeki çöp kutusuna bırakılan bombanın patlaması üzerine temizlik görevlisi Onur Demirel, hafif yaralandı. Aynı gün, Etiler'de bir bankaya ve Merter'de bir otobüs şirketinin kafeteryasına bırakılan bombalar da maddi hasara neden oldu.

21 Haziran günü İstanbul Bahçelievler'de bir üstgeçide NATO zirvesini protesto amacıyla bombalı pankart asıldı. Pankartı indiren polislerden Gültekin Yılmaz, bombanın patlaması sonucu hafif yaralandı.

26 Haziran günü de İstanbul Bahçelievler'de bir üstgeçide asılan pankarttaki bomba, polislerin çevrede önlem almaya çalıştığı sırada patladı. Olayda yaralanan olmadı.

29 Haziran günü İstanbul Atatürk Havalimanı'nda bir THY uçağında meydana gelen patlamada, üç temizlik işçisi yaralandı. Edinilen bilgiye göre, İzmir'den İstanbul'a gelen ve Stockholm uçuşu için hazırlanan "Rize" adlı uçakta temizlik yapan işçiler bir cüzdan buldu. İçine patlayıcı madde yerleştirdiği öğrenilen cüzdanı açan temizlik işçisi Özgür İskender'in parmaklarının kopmasına neden olan patlamada, Cevat Aydemir ve Fatma Kahraman adlı temizlik işçileri de hafif yaralandı.

Bomba uzmanları, patlayıcının kadın cüzdanı içine yerleştirilen 2 gram C4 olduğunu belirlediler. İzmir Emniyet Müdürü Halil Tатаş, MLKP'nin Emniyet Müdürlüğü'ne gönderdiği e-mail ile saldırıyı üstlendiğini ve gözaltına alınan olmadığını söyledi.

"MLKP üyesi olduğu ve bombayı yerleştirdiği" iddia edilen Nilüfer Şahin ile Tahir Laçın, Figen Çağrı ve Aydın Aslan adlı kişiler Ekim ayında Eskişehir'de gözaltına alındı.

İstanbul Kağıthane Emniyet Müdürlüğü'ne ait bir polis aracına 11 Temmuz günü molotof kokteyli atıldı. Olayda, üç polis hafif yaralandı.

29 Temmuz günü Mersin'in Kuvayi Milliye caddesi üzerindeki bir alışveriş merkezinin girişinde bulunan otomatik para çekme makinesine bırakılan bomba, maddi hasara neden oldu.

4 Ağustos gecesi Mersin'de Merkez Postanesi ile Mersin Oteli arasındaki sokakta bomba patladı. Patlamada yaralanan olmadı.

10 Ağustos gecesi Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde bulunan Tapu Kadastro Müdürlüğü'ne ait binaya molotof kokteyli atıldı. Olayda maddi hasar meydana geldi.

17 Ağustos günü Bodrum'un Kumbahçe plajına konulan bomba, hasara neden oldu.

22 Ağustos günü Tunceli'de bir restoranda patlayan ses bombası nedeniyle Deniz Gerçek adlı kişi yaralandı. Gerçek'in sağlık durumunun iyi olduğu bildirildi.

Hatay'ın Dörtiyol ilçesinde bir banka şubesinin para çekme makinesine konulan bombanın patlaması sonucu yedi kişi yaralandı.

Antalya'nın Alanya ilçesinde yayınlanan "Yeni Alanya" gazetesinin binasına, 27 Ağustos günü akşam saatlerinde silahlı saldırı düzenlendi. Yaralanan kimsenin olmadığı saldırıda binanın önündeki bazı araçlarda hasar meydana geldiği bildirildi. Bu olaydan kısa bir süre sonra da Belen sokakta bulunan bir büfenin önünde ses bombası patladı. Patlama, maddi hasara neden oldu.

İzmir Üçyol meydanına 6 Eylül günü sabah saatlerinde bombalı pankart asmak isteyen ve MLKP üyesi olduğu iddia edilen Azat Güleç (25) yaralandı. Azat Güleç, tedavi için getirildiği Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde gözaltına alındı.

14 Eylül gecesi AKP Mersin İl Örgütü binasına bombalı saldırı düzenlendi. Binanın girişinde patlayan bomba çevrede maddi hasara neden oldu.

15 Eylül gecesi Ankara Maltepe'deki AKP Çankaya İlçe Örgütü binası yakınlarında bomba patladı. Patlama, maddi hasara neden oldu. Saldırıyı "Kürdistan Özgürlük Şahinleri (Teyrëbazên Azadiya Kurdistan)" adlı örgüt üstlendi. Örgüt tarafından yapılan açıklamada, aynı gün Ankara'da Polis Eğitim ve Moral Merkezi'ne de bombalı saldırı düzenlendiği ileri sürüldü.

19 Eylül günü Mersin'de düzenlenen bir konser sırasında yakınlardaki bir polis aracının altına bırakılan bombanın patlaması sonucunda, Seracettin Kaçar ve Savaş Gökten adlı polisler ağır, çevrede bulunan 15 kişi de hafif yaralandı.

28 Eylül günü Elazığ'ın Arıcak ilçesine bağlı Bükardı beldesi ile Yaylıbaşı mahallesi arasında bomba

patladı. Bombanın ilköğretim okulu öğrencilerini taşıyan bir minibüsün geçişinden hemen sonra patladığı öğrenildi.

28 Eylül gecesi Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da İngiliz ve ABD işyerlerine bombalı saldırılar düzenlendi. İstanbul'da HSBC bankasının Kozyatağı şubesi önüne bırakılan bomba, maddi hasara neden oldu. Aynı bankanın Ziverbey semtindeki şubesinin önüne bırakılan bir çanta da bomba uzmanları tarafından fünye ile patlatıldı. Ankara'da Cinnah caddesinde bulunan Türk-Amerikan Derneği'nin bahçesine konulan bomba da maddi hasara neden oldu. Adana ve İzmir'deki HSBC şubelerinin önünde de bomba patladı. İzmir'deki patlamada, bankanın güvenlik görevlisi Hakan Mingan ayağından hafif yaralandı.

7 Ekim günü saat 03.00 sıralarında İstanbul Fatih'teki Fener Rum Patrikhanesi'ne atılan ses bombası maddi hasara neden oldu.

22 Ekim günü Mersin'in Mezitli beldesinde Emniyet Müdürlüğü binasının yakınlarda bırakılan bomba, maddi hasara neden oldu. Saldırıyı, Kürdistan Özgürlük Şahinleri adlı örgüt üstlendi.

24 Ekim günü Trabzon'da bulunan McDonald's lokantasına bombalı saldırı düzenlendi. Trabzon Atatürk Meydanı'ndaki lokantanın önüne bırakılan bombanın patlaması sonucunda Merve Serdar (16), Derya Değirmenci(16), Özlem Aras (16), Gülcan Toprak (16), Gülümser Kurt (16) ve Hasan Koç (76) hafif yaralandı.

Trabzon Emniyet Müdürü Ramazan Akyürek, saldırıyı düzenleyen kişinin Yasin Hayal olduğunu açıkladı. Yasin Hayal'in "Adıyaman Menzil Grubu" olarak bilinen radikal İslamcı gruba bağlı olduğunu öne süren Ramazan Akyürek, Yasin Hayal'in ailesi ile görüşüldüğünü ve teslim olması için çağrı yapıldığını belirtti. Yasin Hayal, 31 Ekim günü İstanbul'da yakalandı.

29 Ekim gecesi Batman Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi'ne ses bombası atıldı. Olayda ölen ya da yaralanan olmadı.

İstanbul Küçükköy'de bulunan Ülkü Ocağı binasına 2 Aralık günü molotof kokteyli atıldı. Saldırıyı MLKP üstlendi.

indymedia adlı internet sitesinde yayınlanan habere göre, 7 Aralık günü TKP/ML militanları tarafından İstanbul Kartaltepe Polis Karakolu, Fatih'te HSBC Bankası, Dudullu'da da meyve suyu üreten DİMES şirketinin temsilciliğine bombalı saldırılar düzenlendi.

İstanbul Maltepe Küçükyalı'da bulunan ülkü ocağı binasına 14 Aralık günü akşam saatlerinde atılan

parça tesirli bomba, maddi hasara neden oldu.

10 Aralık günü Antep'in Şehitkamil ilçesinde belediye binasının önünde iki bomba patladı. Saldırıda yaralanan olmadı.

İstanbul Maltepe Küçükyalı'da bulunan Ülkü Ocağı binasına 14 Aralık gecesi bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda yaralanan olmadı.

İzmir'in Buca ilçesinde 16 Aralık gecesi DYP ve MHP ilçe örgütlerinin bulunduğu binanın girişine bırakılan bomba, maddi hasara neden oldu. 17 Aralık gecesi de Adana'nın Seyhan ilçesine bağlı Küçük Dikili beldesindeki MHP ve CHP binalarına molotof kokteyli atıldı.

İstanbul'da Bombalı Saldırıları

15 Kasım 2003 tarihinde Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen saldırıda yaralanan Celal Dilsiz, 9 Şubat günü öldü.

20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul'da HSBC Bankası Genel Müdürlüğü'ne düzenlenen saldırıda yaralanan Sefer Gündoğdu (35), 13 Ocak günü öldü. Olay günü fatura ödemek için bankada bulunduğu öğrenilen Sefer Gündoğdu ile ölenlerin sayısı 59'a yükseldi.

818 işyeri ve 299 konut bulunan 329 binada hasara yol açtığını belirten İstanbul Valisi Muammer Güler, bunlardan 714 işyeri ve 251 konut bulunan 259 binada cam ve çerçeve kırıkları oluştuğunu, 48 konut ve 104 işyeri bulunan 70 binanın ise 9'unda ağır, 18'inde orta, 43'ünde hafif derecede hasarlar meydana geldiğini söyledi.

Dava Süreci

Bombalı saldırılarla ilgisi olduğu iddia edilen Şükrü Hakan Yiğit, Harun İlhan ve Ali Yaman, 2003 yılı Aralık ayı sonlarında Konya'da gözaltına alındı.

Saldırıları nedeniyle gözaltına alınan Ahmet Demir de 2 Ocak günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Demir'in arandığını öğrenince teslim olduğu bildirildi. Aynı nedenle gözaltına alınan Seçkin Mandacı, Ümit Bayrak ve Evren Hidiroğlu, 8 Ocak günü tutuklandı. Baki Yiğit de 29 Ocak günü İstanbul'da gözaltına alındı ve 2 Şubat günü tutuklandı. Resmi açıklamada Yiğit'in "El Kaide örgütünün Türkiye sorumlusu olduğu, örgüt üyelerinin yurtdışı bağlantısını sağladığı" ileri sürüldü. Yiğit'in eşi Ceren Yiğit ise serbest bırakıldı.

İstanbul DGM Savcılığı, Şubat ayında dört bombalı saldırı nedeniyle 50'si tutuklu 69 (daha sonra eklenen Engin Vural'la 70) kişi hakkında dava açtı. Saldırı talimatının "örgütün Türkiye emiri" Habib Akdaş¹³ tarafından verildiği ileri sürülen iddianamede, "El-Kaide Türkiye Şurası üyeleri" oldukları iddia edilen Harun İlhan, Adnan Ersöz, Fevzi Yitik, Osman Eken

ve Yusuf Polat'ın TCY'nin 146. maddesi uyarınca "anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs" suçundan ölünceye kadar cezaevinde kalmak üzere ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. İddianamede, Metin Ekinci ve Süleyman Uğurlu'nun "anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye iştirak ettikleri (TCY 146/3)", Baki Yiğit ve Seyit Ertul'un "yasadışı örgütü yönettikleri", 45 sanığın "yasadışı örgüt üyesi oldukları" 15 sanığın da "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla cezalandırılması istendi. Aralarında Habib Akdaş, Azad Ekinci ve Gürcan Baç'ın da bulunduğu dokuz firari sanığın dosyası ise ayrıldı.

Saldırıları ilgisi olduğu iddiasıyla aranan Engin Vural, 7 Nisan günü polise teslim oldu. İddianamede "Engin Vural'ın sanıklardan Harun İlhan ile birlikte Afganistan'da eğitim aldığı" ileri sürülüyor. 9 Nisan günü serbest bırakılan Vural hakkında İstanbul DGM Savcılığı tarafından açılan dava, bu dava ile birleştirildi. İddianamede, "El-Kaide¹⁴ örgütünün Türkiye yapılanmasında yer aldığı" iddia edilen Vural'ın, "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla cezalandırılması istendi. 6 Nisan günü gözaltına alınan Hasan Kemal Taş, Ali Coşkun, Ayhan Avcılar ve Eyüp Akın ise İstanbul DGM Savcılığı tarafından 19 Nisan günü serbest bırakıldı.

Tutuklu sanıklardan aralarında Fevzi Yitiz, Harun İlhan, Yusuf Polat, Adnan Ersöz ve Baki Yiğit'in bulunduğu 24'ünün "Topluma Kazandırma Yasası" olarak bilinen pişmanlık yasasından yararlanmak için başvurduğu bildirildi. Bu arada İstanbul DGM Mart

¹³ Habib Akdaş'ın Irak'ın El Ambar bölgesinde ABD'li askerlerle girdiği çatışmada öldürüldüğü yolundaki haberler Eylül ayında doğrulandı. Olaya ilişkin görüntüleri izleyen dayısı Ahmet Kuş'un "ölen kişinin Habib Akdaş olduğunu" söylediği öğrenildi. Ancak, Akdaş'ın ölüp ölmediğinin DNA testi ile kesinleşinceye kadar Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Habib Akdaş'ı arananlar listesinden çıkarmayacağı bildirildi.

¹⁴ İspanya'nın başkenti Madrid'de 11 Mart günü trenlere düzenlenen bombalı saldırıların Türkiye'de planlandığı iddia edildi. El Mundo gazetesine dayanılarak Sabah gazetesinde 11 Nisan günü yayınlanan haberde, saldırılardan sonra düzenlenen bir ev baskınında evdeki bombaları patlatarak intihar eden Serhan bin Abdülmecid Fakhet'in "El Kaide'den yardım istemek için 2002 yılı sonları ile 2003 yılı başlarında İstanbul'a geldiği" ileri sürüldü. Madrid'deki saldırılara adı karışan Fas vatandaşlarının İstanbul'a geldiği önce Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından reddedildi. Ancak, Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er, 30 Nisan günü düzenlediği haftalık basın toplantısında, İspanyol savcı Baltazar Garzon'un Madrid'deki saldırılara ilişkin iddianamesinde yer alan Türkiye'ye ilişkin iddiaların "kısmen" doğru olduğunu söyledi. Er, Garzon'un, saldırılara adı karışan dört Faslın İstanbul'da gözaltına alınıp serbest bırakıldığı yönündeki iddiasının anımsatılması üzerine şunları söyledi:

"Kısmen doğru. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi'ne 10 Ekim 2000 tarihinde gelen ihbarla, Said Berraj, Amer El Azizi ve Muhammed Hassat adlı üç Fas uyruklu şahıs yakalanmıştır. İncelemede, bu şahısların uluslararası boyutta o tarih itibarıyla aranmadığı belirlenmiş, sadece vize ihlallerinden haklarından işlem yapılmış ve 21 Aralık'ta sınır dışı edilmişlerdir."

ayında, El-Kaide'nin "Türkiye emiri" olduğu öne sürülen Habib Akdaş, Gürcan Baç ve Azat Ekinci ile adları gizli tutulan altı kişi hakkında "gıyabi tutuklama kararı" verdi.

Dava, 31 Mayıs günü başladı. Duruşma, 4 Haziran gününe kadar yapılan beş oturumda tamamlandı.

31 Mayıs günü yapılan ilk oturumda söz alan sanık avukatları, Anayasa'nın DGM'lere ilişkin 143. maddesinin kaldırılması nedeniyle mahkemenin yetkisiz ve görevsiz olduğunu savundular. DGM Savcısı'nın da aynı yönde görüş bildirmesinden sonra mahkeme, "yeni yasa yürürlüğe girene kadar¹⁵ DGM'nin esasa ilişkin bir işlem yapamayacağı" gerekçesiyle sadece sanıkların kimlik tespitinin yapılmasını kararlaştırdı. DGM kararında şöyle denildi:

"Anayasa'nın 143. maddesi hiç olmasaydı ve DGM Yasası da Anayasa'nın 142. maddesi gereğince çıkarılmış olsaydı mesele yoktu. Çünkü 142. maddede mahkemenin kanunla kurulacağı belirtiliyor. Fakat DGM'ler için özellikle o tarihlerde mahkeme heyetinde her nedense askeri hâkimlerin bulunması öngörüldüğünden, işi daha da sağlama bağlamak için DGM'lerin kuruluş ve yapısı 143. maddede düzenlenmiştir. Ancak sonuçta bu madde kaldırılmıştır. Durum böyle olunca yeni bir yasa yürürlüğe girene kadar mahkemenin esaslı bir işlem yapmaması gerekir. Bu nedenle herhangi bir işlemin şimdilik yapılmasına yer yoktur."

İlk oturumda, tutuklu sanıklar Fevzi Yitiz, Adnan Ersöz, Yusuf Polat, Harun İlhan, Osman Eken, Süleyman Uğurlu, Metin Ekinci, Seyit Erkul, Baki Yiğit, Ali Yaman, Burhan Perk ve Mehmet Kuş'un kimlik tespiti yapıldı. 2 Haziran günü yapılan oturumda Ahmet Aslanoglu, 3 Haziran günü yapılan oturumda da Bülent Tozoğlu ve İsmet Alçık tahliye edildi.

İstanbul DGM, 2 Haziran günü yapılan oturumda sürekli ayakta duran ve daha sonra gazetecilerin sorusu üzerine "laik düzenin önünde oturup kalkmam" diyen Avukat Abdurrahman Sarıoğlu hakkında suç duyurusunda bulundu.

Davanın, ikinci duruşmasının ilk oturumu 29 Haziran günü yapıldı. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada sanıklardan Serkan Altay tahliye edildi. 30 Haziran günü yapılan oturumu, İstanbul DGM, anayasa ve yasa değişikliği nedeniyle "ağır ceza mahkemesi" sıfatıyla sürdürdü. Oturumda, Ziya Çelik tahliye edildi. 1 Temmuz günü yapılan oturumda da, Ahmet Özyayın, Ahmet Aydoğmuş, Badettin Yıldırım, Hıdır Elibol, Harun Gecü ve Mehmet Kuş tahliye edildi. 2 Temmuz günkü oturumda ise 16 tutuksuz sanığın ifadeleri alındı.

13 Eylül günü İstanbul 10 Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada tutuklu sanıklar Fevzi Yitiz, Adnan Ersöz, Yusuf Polat, Harun İlhan, Osman Eken, Süleyman Uğurlu, Metin Ekinci, Seyit Ertul ve Baki Yiğit'in ifadesi alındı.

El-Kaide üyesi olduğunu kabul eden Harun İlhan, "Son savaşçımıza kadar direnişi sürdüreceğiz. Bunu 11 Eylül'de ispatladık, kuleleri yerle bir ettik. ABD yıkılana kadar eylemlerimiz sürecektir" dedi. Saldırıların savunma amaçlı olduğunu iddia eden İlhan, "Eylemin hedefi İsrail ve İngilizler. İlk hedef Alanya'daki İsrail gemileriydi. Hava uygun olmadığı için gerçekleştiremedik. İstanbul'daki ABD Konsolosluğu da taşındığı için eylem yapamadık. İstanbul'daki olaylar savaşın bir parçası. Saldırıyı savunma amaçlıdır. Konsoloslukları ve HSBC'yi tamamen başlarına geçiremediğimiz için özür dileriz. Eylem, Gürcan Baç, Habib Akdaş ve bana aittir" dedi.

Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak isteyen Adnan Ersöz ise suçlamaları kabul etmedi. Ersöz, şöyle konuştu:

"Habib Akdaş'la El-Kaide arasında karşılıklı yardım ilişkisi kuruldu. Teklif edildiği halde üyelik gerçekleşmedi. Bu Akdaş'ın Türkiye'de kurduğu bir yapılanma. Bu grubun Kaide'yle bağlantısı var. Eylemler için Kaide'den 150 bin dolar alındı. Akdaş, Kaide'nin teklifi üzerine İncirlik Üssü ve İsrail gemilerine yönelik eylem de planladı. Mart 2003'te Ebu Hafs isimli bir kişi, Akdaş'ın para talebinin örgüt tarafından yerine getirildiğini söyledi. Kendileri için önemli olan Şeyh Habip'in CIA'nın elinde olduğunu ve para meselesini bildiğini, bu bilgiye ulaşırlarsa Türkiye'dekiler için tehlike olabileceğini söyledi. Akdaş'a iletmek için Pakistan'dan Türkiye'ye döndüm." 14, 15, 16 ve 17 Eylül günlerinde yapılan duruşmalarda da sanıkların ifadeleri alındı.

Hilmi Tuğluoğlu: İstanbul DGM Savcılığı, saldırılar nedeniyle Suriye'nin Türkiye'ye teslim ettiği Hilmi Tuğluoğlu'nun dosyasını Ocak ayında Ankara DGM'ye iade etti. Savcılığın, "Tuğluoğlu'nun saldırılarla ilgisi olmadığı" gerekçesiyle "yetkisizlik" kararı verdiği öğrenildi. Tuğluoğlu, eşi ve 20 kişi Suriye tarafından Türkiye'ye teslim edilmişti. 20 kişi, Hatay Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakılmış, Tuğluoğlu ve eşi ise Ankara'ya gönderilmişti. Tuğluoğlu hakkında tutuklama kararı veren Ankara DGM, eşi Leyla Tuğluoğlu'nu ise serbest bırakmıştı.

¹⁵ Bakanlar Kurulu'nun 31 Mayıs günü yapılan toplantısından sonra bir açıklama yapan Hükümet Sözcüsü ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Anayasa değişiklikleri doğrultusunda DGM'lerin kaldırılmasından sonra bu mahkemelerin yerine "Organize Suçlar Ağır Ceza Mahkemeleri'nin kurulacağını söyledi. Çiçek, ilgili yasa tasarılarının 1 Haziran günü TBMM'ye sevk edileceğini ve tasarıların önümüzdeki hafta yasalaşmasını hedeflediklerini kaydetti.

Hilmi Tuğluoğlu, eşi Leyla Tuğluoğlu ve Mustafa Ömer Hız adlı kişi hakkında Şubat ayında Ankara DGM Savcılığı tarafından dava açıldı. Hilmi Tuğluoğlu, 25 Mart günü Ankara DGM'de yapılan ilk duruşmada tahliye edildi. Dava, 20 Temmuz günü Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde berat kararıyla sonuçlandı.

Tuğluoğlu çiftinin avukatı Ahmet Karamanlı, "Tuğluoğlu'nun ve eşinin haksız yere gözaltına alındığı" gerekçesiyle İçişleri Bakanlığı aleyhinde tazminat davası açacaklarını bildirdi.

Siyasi Davalar

16 Mart Katliamı: 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi önünde öğrencilere düzenlenen silahlı-bombalı saldırı nedeniyle açılan davanın, MIT'in istenen belgeleri göndermemesi ve bu nedenle davanın sonuçlanmaması nedeniyle avukatların AIHM'e başvuracağı bildirildi.

Okuldan çıkan öğrencilere düzenlenen saldırıda Hatice Özen, Cemil Sönmez, Baki Ekiz, Turan Ören, Abdullah Şimşek, Hamit Akıl ve Murat Kurt öldü, 41 öğrenci yaralandı. Saldırı nedeniyle İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde açılan davada, Ülkü Ocakları İstanbul Şubesi Başkanı Orhan Çakıroğlu, Kazım Ayaydın, Mehmet Gül, Ahmet Hamdi Paksoy ve Siddik Polat yargılandı. 30 Mart 1980 tarihinde biten davada Siddik Polat'a 11 yıl hapis cezası verildi, diğer sanıklar beraat etti. Askeri Yargıtay'ın 5 Ekim 1982 tarihli kararından sonra Siddik Polat da beraat etti. Dava, zamanaşımına uğramak üzereyken yeni delillerin ışığında olaydan 17 yıl sonra 1995 yılında İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ikinci kez açıldı.

1997 yılında İstanbul Barosu bünyesinde kurulan Susurluk Komisyonu'na gelen bazı belgelerden dönemin Ülkü Ocakları Başkanı Lokman Kondakçı ile dönemin İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş arasında katliamın karanlık noktalarını aydınlatacak önemli bir görüşme yapıldığı anlaşıldı. Avukatlar bu belgeleri hemen mahkemeye sundu ve MIT'ten belgenin ve görüşme tutanaklarının tamamının gönderilmesini istedi.

MIT mahkemenin bu isteğine olumsuz yanıt verdi ve İçişleri Bakanlığı'nın muhatap alınmasını istedi. Uzun süren yazışmalardan sonuç alınamaması üzerine avukatlar "MIT'in mahkemeye müdahale ettiği, savunma haklarının kısıtlandığı" gerekçesiyle davadan çekildiler. Ayrıca, büyük bölümü açıklanan, bazı gazetelerde de yayımlanan belgeler nedeniyle Avukat Cem Alptekin "gizli belgeleri açıkladığı" iddiasıyla İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandı ve beraat etti.

Avukatlardan Hilmi Hanta, "16 Mart'ın çözülmesi demek, 12 Eylül'ün çözülmesi demek. Onun için yıllardır MIT istenilen belgeyi göndermiyor, aradan 25 yıl geçtiği halde deliller karartılıyor, toplanması engelleniyor" dedi.

Umud Operasyonu: "Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok ve Muammer Aksoy'un öldürülmesinin de aralarında bulunduğu 22 olayın faileri oldukları" iddiasıyla yargılanan sanıkların Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak için yaptıkları başvuru, 27 Nisan günü Ankara DGM'de yapılan duruşmada değerlendirildi.

Duruşmada, İçişleri Bakanlığı'nın Yusuf Karakuş, Mehmet Şahin, Fatih Aydın, M. Ali Tekin ve Muzaffer Dağdeviren ile ilgili görüşü okundu. İçişleri Bakanlığı'nın yazısında "hükümlülerin mahkemede söylediklerinin arşivdeki bilgilerle örtüştüğü ve hükümlülerin bilinenler dışında bir şey açıklamadığı" belirtildi.

DGM'lerin kaldırılmasından sonra davaya Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. 20 Eylül günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Ekrem Baytap ve Ferhan Özmen'in "mevcut anayasal düzeni silah zoruyla yıkıp, yerine din kurallarına dayalı devlet kurmak için oluşturulan silahlı çeteye üye olup anayasal düzeni değiştirmeye cebren teşebbüs ettikleri" gerekçesiyle, TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesini istedi. Esas hakkında görüşte, Mehmet Ali Tekin ve Hasan Kılıç'ın TCY'nin "yasadışı örgüt yöneticiliği" suçuna ilişkin 168/1 ve TMY'nin 5., Abdülhamit Çelik, Muzaffer Dağdeviren, Fatih Aydın, Yusuf Karakuş ve Mehmet Şahin hakkında da TCY'nin "yasadışı örgüt üyeliği" suçuna ilişkin 168/2 ve TMY'nin 5. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Tekin, Karakuş, Dağdeviren, Aydın, Şahin, Kılıç ve Baytap'ın, Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak için yaptıkları başvuruların, "adalete yardımcı olmadıkları" gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğini belirten Cumhuriyet Savcısı, Karakuş ve Dağdeviren hakkında, başka davalarda verilen şartlı tahliye kararlarının geri alınmasını da istedi.

26 Kasım günü yapılan duruşmada, Yusuf Karakuş, Abdülhamit Çelik, Muzaffer Dağdeviren, Fatih Aydın ve Mehmet Şahin, TCY değişikliği nedeniyle tahliye edildi. İlk yargılamada TCY'nin 168. maddesi uyarınca Ankara DGM tarafından 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilen ve haklarındaki karar 2002 yılında Yargıtay tarafından onanan sanıklardan Talip Özçelik ve Mehmet Kassap da TCY değişikliği ile "yasadışı örgüt üyeliği" suçuna verilen cezanın azaltılması nedeniyle Kasım ayında serbest bırakıldı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ankara DGM tarafından 7 Ocak 2002 tarihinde ölüm cezasına mahkum edilen Necdet Yüksel ve Rüştü Aytafın cezasını 2002 yılı Kasım ayında ömür boyu hapis cezasına çevirerek onamıştı. Yargıtay, Derviş Polat, Yüksel Pekdemir, Mehmet Gürova, Mehmet Kassap, Adil Aydın, Talip Özçelik, Hakkı Selçuk Şanlı ve Murat Nazlı'ya verilen hapis cezaları ile Abdullah Argun Çetin hakkındaki beraat kararını da onamıştı. Ferhan Özmen, Mehmet Ali Tekin, Hasan Kılıç, Yusuf Karakuş, Muzaffer Dağdeviren, Abdülhamit Çelik, Fatih Aydın ve Mehmet Şahin hakkındaki karar ise eksik soruşturma gerekçesiyle bozulmuştu.

Sivas Katliamı Davası: Adalet Bakanı Cemil Çiçek, CHP İstanbul Milletvekili Ali Rıza Gülçiçek'in "yurt dışında bulunan Sivas olayları sanıklarının iadesine" ilişkin soru önergesine Haziran ayında verdiği yanıtta, yurtdışında bulunan 10 sanık hakkında bilgi verdi. Sanıklar hakkında "kırmızı bültenle" arama kararı çıkartıldığını belirten Çiçek, Ankara DGM'de yargılanan iki sanığın iadesi için 2003 yılı Temmuz ayında Almanya'ya başvurulduğunu anımsattı. Alman makamlarının Türkiye'nin talebini iki sanığa tanınan "sığınma hakkı" nedeniyle geri çevirdiğini kaydeden Çiçek, sanıkların kırmızı bültenle arandığına dikkat çekti. Alman makamlarının "iadesi istenen üç sanık hakkında incelemelerin sürdüğü" bilgisini verdiğini belirten Çiçek, "Bu kişiler hakkında Alman yetkili makamları incelemelerini sürdürüyor, bu kişilerin uluslararası düzeyde kırmızı bültenle aranmalarına devam ediliyor" dedi.

Cemil Çiçek, Almanya'da bulunduğu iddia edilen diğer beş sanık hakkında ise Alman Hükümeti'nden bilgi istediklerini, şimdiye kadar kendilerine konuyla ilgili bir açıklama yapılmadığını belirterek, "2003 yılı Mayıs ayında İçişleri ve Dışişleri bakanlıklarından bu kişilerin Almanya'da bulunup bulunmadıklarının araştırılmasını talep ettik. Ancak henüz bir cevap alamadık" dedi.

2 Temmuz günü Birgün gazetesinde yayınlanan haberde, Sivas Emniyet Müdürlüğü'nün soruşturma sonucunda 164 kişi hakkında hazırladığı fezlekede adı geçen Osman Ağkas ve Kadir Karakaya adlı kişilerin unutulduğu ve haklarında dava açılmadığı anlatıldı. Haberde, bu iki kişinin adına, fezlekenin dışında iddianamelerde, takipsizlik ya da kovuşturmayla yer olmadığı kararlarında geçmediği belirtildi.

Sivas katliamı nedeniyle aranan Ahmet Kaşkaya, Şubat ayında Sivas'ta yakalandı. Kaşkaya, Ankara DGM tarafından 7 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

Topluma Kazandırma Yasası olarak bilinen Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak isteyen Sivas katliamı davası

hükümlülerinin davasına da yıl içinde Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Türkiye İslami Hareketi Davası: "Türkiye İslami Hareketi (TIH) örgütü üyesi oldukları" iddia edilen 47 kişinin yargılandığı dava, 27 Ocak günü sonuçlandı. Malatya DGM, sanıklardan Zekeriya Şengöz ve Fahri Memur'u 18 yıl 9'ar ay, Ahmet Turan Caner, Hakan Toprak, Namık Şahin, Basri Yaşar, Fırat Dirikolu, Altan Özkanlı ve Nuh Tunç'u 12 yıl 6'şar ay, İsmet Kançura, Ferit Özdemir, Ramazan Yakıcı, Eyüp Mansur Öztan, Hasan Alıcı ve Mehmet Kayış'ı ise 3 yıl 9'ar ay hapis cezasına mahkum etti. Diğer sanıklar hakkında beraat kararı verildi. 28 Eylül 2000 tarihinde sonuçlanan ilk yargılamada sanıkların tümü hakkında beraat kararı verilmişti.

Hizbullah Davası: "Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan ve 5 polis memurunun öldürüldüğü saldırıya katıldığı" iddia edilen Mehmet Fidancı hakkında açılan davaya 20 Nisan günü Diyarbakır DGM'de devam edildi. Duruşmada, 1993 yılında İbrahim Kaygan adlı kişinin öldürüldüğü saldırı nedeniyle Metin Evyapan adlı kişi tanık olarak dinlendi. Evyapan, Fidancı'yı teşhis etti. Davada, 14 kişiyi öldürdüğü ileri sürülen Mehmet Fidancı'nın TCY'nin "Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak" suçuna ilişkin 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor.

Bu arada Diyarbakır DGM Savcılığı, "Hizbullah üyesi oldukları ve Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan'a 24 Ocak 2001 tarihinde düzenlenen suikaste katıldıkları" iddia edilen Recep Dünük, Ferit Filitoğlu ve Mustafa Durgun hakkında Ocak ayında dava açtı. İddianamede, sanıkların ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi istendi.

Hizbullah Davası: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Van DGM tarafından "Hizbullah üyesi oldukları" iddiasıyla 10 sanığa verilen hapis cezalarını Haziran ayında onadı. Yargıtay, sanıklar Murat Kayacan, Cömert Yorgun, Bilal Yararlı, İsmail Balka, Mehmet Ali Arpa, Mikail Gültepe, Turan Bozdağ, Necmi Aksona, Gürsel Aldemir, Yakup Taş ve Şahin Kaçmaz hakkındaki "ölüm cezasından dönüştürülen ömür boyu hapis cezasına (TCY 146/1)" ilişkin kararı ise "ölüm cezasının tamamen kaldırılması" nedeniyle bozdu.

Onat Kutlar Davası: Yargıtay, 30 Aralık 1994 tarihinde İstanbul Taksim'deki Opera Pastanesi'ne yerleştirilen bombanın patlaması sonucu gazeteci-yazar Onat Kutlar ve arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ölümü nedeniyle "PKK üyesi oldukları" iddia edilen 21 kişinin yargılandığı davaya ilişkin kararını Mart ayında açıkladı. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, sanıklar Deniz Demir ve Hicran Kaçmaz'ın "Topluma Kazandırma Yasası'ndan yararlanma başvurularının

incelenmeden karar verilmesi” nedeniyle kararı bozdu.

26 Şubat 2003 tarihinde İstanbul DGM’de sonuçlanan davada, Deniz Demir, Hicran Kaçmaz ve Abdülcelil Kaçmaz, TCY’nin “devlet topraklarının bir kısmını ya da tamamını devlet idaresinden ayırmaya teşebbüs etmek” suçuna ilişkin 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti. Hasan Kızılkaya’yı 16 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum eden DGM, Hasan Ergün ve Kemal Aydın’a da 12 yıl ay hapis cezası vermişti. Davada, üç sanık beraat etmiş, 11 sanık hakkındaki dava ise Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmişti. Hamit Şen hakkında ise “patlayıcı madde imal etmek” suçundan beraat, “yasadışı örgüt üyeliği” suçundan ise erteleme kararı verilmişti.

El-Kaide Davası: “El-Kaide örgütüyle ilişkisi olduğu” iddia edilen Ahmet Dikiciaşık hakkında açılan dava, 5 Kasım günü sonuçlandı. İstanbul 10 Ağır Ceza Mahkemesi, Ahmet Dikiciaşık hakkında “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat kararı verdi. Pakistan’a gitmek isterken Atatürk Havalimanı’nda gözaltına alınan Dikiciaşık, 17 Mart günü tutuklanmıştı.

Metin Kaplan’ın Yargılanması: Almanya, “İslami Cemiyet ve Cemaatleri Birliği” adlı radikal İslamcı örgütün lideri Metin Kaplan’ı 12 Ekim günü Türkiye’ye iade etti. Metin Kaplan’ın Köln İdare Mahkemesi’nin kararı üzerine Türkiye’ye gönderildiği bildirildi. Kaplan, babası Cemalettin Kaplan’ın 1995 yılında ölmesinden sonra örgütün lideri olmuştu. Kaplan hakkında, 1998 yılında “İstanbul Fatih Camii ve Anıtkabir’e saldırı planlayan bazı kişileri azmettirdiği” iddiasıyla İstanbul DGM tarafından giyabi tutuklama kararı verilmişti. Ankara DGM de 1997 yılında milletvekillerine gönderilen “Anadolu Federal İslam Devleti’nin kurulduğunu” ilan eden bildirimler nedeniyle Kaplan hakkında giyabi tutuklama kararı vermişti.

Kaplan, 13 Ekim günü İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tutuklandı. Metin Kaplan hakkında İstanbul, Erzurum, Ankara ve Adana’da açılan 13 davanın birleştirilerek İstanbul’da görüleceği bildirildi. Metin Kaplan, TCY’nin 146. maddesi uyarınca yargılanacak. Metin Kaplan’ın yargılanmasına 20 Aralık günü İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlandı. Kaplan, aralarında “Anıt Kabir’e uçakla intihar saldırısı için hazırlık yapılması”nın da bulunduğu 13 ayrı iddia nedeniyle ömür boyu hapis cezası istemiyle yargılanıyor.

Swissotel Baskını: Yargıtay, 22 Nisan 2001 tarihinde İstanbul Swissotel’i basan 13 kişi hakkındaki kararını, 13 Ocak günü açıkladı. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nin “suç işlemek için çete kurmak” suçundan verdiği beraat kararını

onadı. Böylece, sanıklar “çete” olarak kabul edilmedi. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, “Hürriyeti tahdit” ve “meskûn mahalde ateş etmek” suçundan Muhammed Emin Tokcan’a verilen 11 yıl 10 ay 6 gün, Emin Taş’a verilen 8 yıl 20 gün, Ramazan Karabulut, Yüksek Özdemir, Ali Tokcan, Hayri Kadı, Yalçın Şahin, Bahri Demir, Atilla Kivik, Bünyamin Kivik, Hayati Ak, Mehmet Yapıcı ve Serdal Seferoğlu’na verilen 3 yıl 10 ay 20’şer gün hapis cezalarını da onadı.

The Marmara Oteli Baskını: 4 Mayıs 2002 tarihinde İstanbul Taksim meydanında bulunan The Marmara Oteli’ni basan Mustafa Yıldırım hakkında açılan dava, 12 Temmuz günü sonuçlandı. Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Yıldırım’ı “hürriyeti tahdit” suçundan 36 yıl hapis ve 3 milyar 604 milyon 748 bin lira para cezasına mahkum etti. “Ağabeyine yardım ettiği” gerekçesiyle yargılanan İsa Yıldırım ise beraat etti.

MLSP-B Davası: Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen Marksist Leninist Silahlı Propaganda-Birliği (MLSP-B) davasına ait 200 klasörün kaybolduğu ortaya çıktı. Benzer biçimde 2003 yılında da Devrimci Sol davasına ilişkin klasörlerin kaybolduğu belirlenmişti.

1980 yılında açılan 110 sanıklı dava, ilk olarak İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi’nde sonuçlanmıştı. Askeri Yargıtay’ın bu kararı bozmasından sonra sıkıyönetimin kaldırılması nedeniyle dosya Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi’ne gönderilmişti.

Avukat Ali Rıza Dizdar, bu mahkemede sonuçlanan davanın temyiz incelemesi sırasında Yargıtay’ın 200 klasörün kaybolduğunu belirleyerek kararı bozduğunu bildirdi. Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki duruşmalara katılmadıklarını anımsatan Dizdar, “Yargılama sonucunda kararın tamamı yerine, yalnızca kendi müvekkillerimizle ilgili sayfaları gönderdiler. Gerekçeli kararı bile göremedik” dedi.

Bu arada Cumhuriyet gazetesinde 12 Ocak günü yayınlanan bir haberde, Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı’nın aralarında sıkıyönetim mahkemelerinden gelenlerin de bulunduğu çok sayıda dosyayı 1995 yılında açılan Üsküdar (Ümraniye) E Tipi Cezaevi’nde depoladığı anlatıldı. Haberde, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde 26 Eylül 1999 tarihinde 10 mahkumun öldürülmesinden sonra Ümraniye Cezaevi’ndeki tutukluların 17 gardiyayı yaklaşık 3 gün süreyle rehin aldıkları, bu sırada da D Blok’taki “adli emanet” odasındaki belgeleri buldukları belirtildi. Önemli gördükleri belgelere el koyan tutuklu ve hükümlülerin yüzlerce klasörü de imha ettiği öne sürülen haberde, geri kalan belgelerin 1999 yılı sonunda Ankara’ya gönderildiği, mahkumların elindeki dosyaların ise 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında yandığı ifade edildi.

Benzer biçimde Devrimci Yol, TIKB ve TKP/ML davalarının dosyalarının da eksik olduğu iddia edildi.

Devrimci Sol Davası: “Devrimci Sol üyesi oldukları ve değişik tarihlerde altı polisi öldürdükleri” iddia edilen 35 kişinin yargılandığı dava, 29 Ekim günü İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Mahkeme, tutuklu sanıklar Rasim Öztaş, İsmet Bülbül, Birol Abatay, Sezgin Çelik ile tutuksuz yargılanan Halil Acar hakkında ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezası verdi. Tutuklu sanık Muammer Pakkan, tutuksuz sanıklar Seyit Veyis Poyraz, Ali Ekber Akkaya, Kenan Kahramanoğlu ve Halil Keskin de ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi. Bu sanıklar hakkında giyabi tutuklama kararı verildi.

Yargılama aşamasında ölen dört sanık hakkındaki davanın düşmesine, suç tarihinde 18 yaşından küçük olan Kenan Tandoğan’ın çocuk mahkemesinde yargılanmasına karar veren Mahkeme, diğer sanıklar hakkındaki davayı zamanaşımı nedeniyle düşürdü.

Davanın sanıklarından Mehmet Salgın 13 Ağustos 1993 tarihinde İstanbul Okmeydanı’ndaki Perpa İş Merkezi’ne polisler tarafından düzenlenen baskında öldürülmüştü. Osman Osmanağaoğlu (14 Ağustos 2001), Mustafa Yılmaz (19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu, Bayrampaşa Cezaevi) ve Şefinur Tezgel (19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu, Bayrampaşa Cezaevi) ise ölüm orucunda ölmüştü.

DHKP-C Davası: Yargıtay, İstanbul DGM’nin “DHKP-C üyesi oldukları ve İstanbul DGM Savcısı Yaşar Günaydın (6 Şubat 1992), koruma polisi Şaban Ceylan, makam şoförü Halis Balta ile emekli Orgeneral Adnan Ersöz’ün (13 Ekim 1991) ölümüyle sonuçlanan silahlı saldırılara katıldıkları” iddia edilen Yasemin Okuyucu, Metin Dikme ve Bayram Kaya’ya ilişkin kararını Temmuz ayında bozdu. Bozma kararı, “AİHM’in sanıklardan Metin Dikme’ye ‘işkence yapılması’ nedeniyle Türkiye’nin tazminat ödemesine karar verilmesine karşın, mahkemenin bunu dikkate almaması” gerekçesiyle alındı. 26 Eylül 2003 tarihinde sonuçlanan davada sanıklar TCY’nin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti. Dava, DGM’lerin kaldırılması nedeniyle İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülecek.

DHKP/C Davası: “DHKP-C üyesi oldukları ve 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren’e suikast düzenlemeyi planladıkları” ileri sürülen Ercan Kartal ve Fadime Baştuğ’un Yargıtay’ın daha önceki kararı bozması nedeniyle yeniden yargılanmasına 25 Ağustos günü başlandı.

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Ercan Kartal, 56 sayfalık dilekçesini mahkeme heyetine sundu ve davaya ilişkin konuşmak istediğini söyledi. Konuşmasında “dosya

kapsamı dışına çıktığı” gerekçesiyle Mahkeme Başkanı tarafından uyarılan Kartal, “Savunmalarımı ‘Duruşmadan atarım’ tehditleriyle engellediniz. Söyleyeceğim şeyler benim için önemli. Beraat ettiğim davadan müebbet verdiniz. Hızınızı alamayıp bir de ‘ölünceye kadar’ dediniz. Tek esas aldığımız polis fezlekesidir. Beni dinleyin, beni baskı altına almayın” dedi. Rahatsızlığı nedeniyle konuşamayan Fadime Baştuğ’un avukatı da bozma ilamına uyulmasını istedi.

İlk olarak 22 Nisan 1999 tarihinde sonuçlanan davada, haklarında ölüm cezası istenen Berkan Abatay (20 Aralık 2002 tarihinde ölüm orucunda öldü) ve Baştuğ’a “yasadışı örgüte üye oldukları” gerekçesiyle 12 yıl 6 ay, İlhan Uçar’a “yasadışı örgüte yardım ettiği” gerekçesiyle 3 yıl 9 ay hapis cezası verildi. Hakkında ölüm cezası istenen Ercan Kartal ile Filiz Gencer, Şerif Minaz ve Canan Ferai Köker ise beraat etti. Yargıtay, Kartal’ın beraatı ile Berkan Abatay ve Fadime Baştuğ’a verilen hapis cezalarını bozdu, Uçar hakkındaki hapis cezası ile Filiz Gencer, Şerif Minaz ve Canan Ferai Köker hakkındaki beraat kararlarını onadı.

Bunun üzerine yeniden görülen dava, 8 Mayıs 2001 tarihinde sonuçlandı ve Kartal, TCY’nin 146/1. maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkum edildi. Abatay ve Baştuğ’a ise “yasadışı örgüt üyesi oldukları” gerekçesiyle 15’er yıl hapis cezası verildi. DGM, İlhan Uçar hakkında ise “ilk yargılamada verilen hapis cezasının Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmesine” karar verdi. Bu karar da Yargıtay tarafından bozuldu.

Ercan Kartal, Fadime Baştuğ ve Berkan Abatay’ın yeniden yargılandığı dava, 28 Mayıs 2003 tarihinde sonuçlandı. İstanbul DGM, Kartal’ı “9 Ocak 1996 tarihinde, Sabancı Holding yöneticileri Özdemir Sabancı, Haluk Görgün ve sekreter Nilgün Hasefe’nin öldürüldüğü eylemin planlanması ve 12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren’e suikast düzenlemek için hazırlık yapılmasının da içinde bulunduğu çeşitli eylemler” nedeniyle ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. Fadime Baştuğ “yasadışı örgüt üyesi olduğu ve Evren’e suikast düzenlemek için hazırlık yaptığı” gerekçesiyle 15 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Abatay hakkındaki dava ise düştü. Yargıtay, bu kararı da usule ilişkin eksikler nedeniyle bozdu.

TKEP Davası: İstanbul DGM’de 11 yıldır süren “Türkiye Komünist Emek Partisi (TKEP)” davası 25 Şubat günü sonuçlandı. Davanın tek tutuklu sanığı “wernicke korsakoff” hastası Mehmet Ali Ayhan’a “anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye yönelik eylemlere katıldığı” gerekçesiyle ömür boyu hapis cezası veren DGM, “TKEP’in kurucusu” Teslim Töre’yi “yasadışı örgüt yöneticisi olduğu”

gerekçesiyle (TCY 168) 18 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca "anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs" suçundan (TCY 146) ise beraat kararı verildi.

5 Mayıs 1993 tarihinde gözaltına alınan Teslim Töre, 20 Mayıs 1993 tarihinde tutuklandı. Yaklaşık 7.5 yıl tutuklu kalan Teslim Töre, kararın Yargıtay'da onanması durumunda yaklaşık beş yıl daha cezaevinde kalacak.

DGM, Yusuf Ergin Adaklı ve Hüseyin Bakır'ı "yasadışı örgütün yöneticisi oldukları" gerekçesiyle 18 yıl 9'ar ay, Kemal Bilgeç'i "yasadışı örgüte üye olduğu" iddiasıyla 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum etti. "Yasadışı örgüt yöneticisi olduğu" iddiasıyla yargılanan Recep Üzmez'in beraat ettiği davada, "yasadışı örgüt üyesi oldukları" ileri sürülen Murat Toprak, Kenan Kalyoncu, Fadime İrier, Cemile Arda, Muazzez Yücel, Mukaddes Alataş, Hüseyin Karakaş, Emine Hacer Karakaş, Mustafa Çubuk, Songül Çoşkun, Ahmet F. Yıldırım ve Fethi İhsan Yıldırım hakkındaki dava zamanaşımı nedeniyle düştü. Gıyabi tutuklu Eşe Ayten Yılmaz'ın dosyası ise ayrıldı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin TKEP davasına ilişkin kararı 13 Ekim günü açıklandı. Yargıtay, Töre'ye verilen 18 yıl 9 ay hapis cezasını bozdu. Yargıtay kararında, "Töre'nin 'yasadışı örgüt kurucusu ve lideri olduğu için' TCY'nin 'anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye kalkışma' suçuna ilişkin 146/1. maddesi uyarınca yargılanması gerektiği" belirtildi.

Yargıtay, davanın tek tutuklu sanığı "wernicke-korsakoff" hastası Mehmet Ali Ayhan'a verilen ömür boyu hapis cezası ile Yusuf Ergin Adaklı, Hüseyin Bakır ve Kemal Bilgeç hakkındaki hapis cezası kararları ile Recep Üzmez'in beraat kararını da onadı.

Devrimci Yol Davası: Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin Devrimci Yol davasına ilişkin kararı 28 Mayıs günü açıklandı. Duruşmada söz alan avukatlar, dava dosyalarında eksik belgelerin bulunduğunu, birçok belgenin karalandığını, üzerine eklemeler yapıldığını vurguladılar. Avukatlar adına ortak savunma yapan Şenal Sarih, 275 klasörün kayıp olduğunu belirtti ve Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin eksik bilgi ve belge ile müvekkilleri hakkında ölüm cezası kararı verdiğini kaydetti. Daha sonra kararı açıklayan Daire Başkanı Ersan Ülker, ölüm cezasının kaldırılması nedeniyle ağır ceza mahkemesinin kararının bozulduğunu bildirdi. Daire, çok sayıda belgenin kaybolmasını bozma nedeni saymadı. Daha sonra Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde 18 Ekim 1982 tarihinde başlayan Devrimci Yol davası, yaklaşık 20 yıl sonra 16 Temmuz 2002 tarihinde Ankara 6.

Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, sanıklardan Cahit Akçam, Halil Yasin Ketenoglu, Bünyamin Inan, Murat Parlakay, Turan Yalçın Bürke, Erdoğan Genç, Nuri Özdemir, Osman Nuri Ramazanoglu, Hıdır Adıyaman, Nurettin Aytun, Emin Koçer, Hasan Ertürk, Yaşar Kambur, Atalay Dede, Mehmet Akın Dirik, Melih Pekdemir, Celal Murat, Hilmi İzmirli, Mehmet Hassoy ve Yusuf Yıldırım'ı ölüm cezasına mahkum etti. Cezalar daha sonra ömür boyu hapis cezasına çevrildi. Terörle Mücadele Yasası'nda 1991 yılında yapılan değişiklik uyarınca, 1991 yılından işlenen suçlar nedeniyle verilen ömür boyu hapis cezaları 8 yıl olarak infaz ediliyor. Bu nedenle kararın Yargıtay'da onanması durumunda, ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen sanıkların bir kısmı daha önce cezaevinde kaldıkları süre dikkate alınarak tutuklanacak. Sanıklardan Veli Yıldırım ve Hüseyin Aslan'a verilen ölüm cezası ise suç tarihinde 18 yaşından küçük olmaları ve duruşmalardaki iyi halleri nedeniyle 16 yıl 8 ay hapis cezasına indirildi. Mahkeme hiçbir sanık hakkında tutuklama kararı vermedi. Yeter Güneş hakkındaki dosya ise savunması alınmadığı için ayrıldı.

Bu arada dava dosyalarının kaybolması nedeniyle avukatların suç duyurusu üzerine açılan soruşturma Aralık ayı sonunda takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Sanıklardan Yaşar Kanbur'un avukatı Ömer Kavili, "Mahkeme dosyalarını yok etmek, sahte tutanak hazırlamak, tutanak üzerinde rakamları değiştirmek, savunma makamından belgeleri gizlemek ve belge vermemek" gerekçeleriyle Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulduklarını hatırlatarak, Cumhuriyet Savcılığı'nın "TCY'de böyle bir suç olmadığı" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdiğini söyledi.

Ömer Kavili, 1982 yılında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nda 475 klasörle başlayan davanın, 1996 yılında Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde 488 klasörle sürdüğünü, 1997 yılı Ocak ayında klasör sayısının 470 olduğunu, aynı yılın Mayıs ayında ise dosyada 740 klasör bulunduğunu bildirdi. Kavili, son olarak Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin Yargıtay 11. Ceza Dairesi'ne yazdığı yazıda 465 klasörden bahsedildiğini kaydetti. Kavili, bunun dışında klasörlerdeki sayfa numaralarının birbirini tutmadığını, çoğu sayfanın yırtık olduğunu da söyledi.

Ayhan Çevik'e Saldırı Davası: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Çankırı Valisi Ayhan Çevik'e yönelik bombalı saldırı (5 Mart 1999) nedeniyle ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Lale Açık'ın cezasını Ekim ayında onadı. Lale Açık, Ankara DGM'de 2003 yılı Kasım ayında ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti.

14 Şubat 2002 tarihinde Ankara DGM'de sonuçlanan davada, Kemal Ertürk, Mesut Deniz, Küçük Hasan Çoban ve Kemal Kaygısız ömür boyu, Hakan Eren ve Nihat Konak 15 yıl, Savaş Kör 15 yıl 1 gün hapis cezasına mahkum edilmişti. Şener Kökten, Erkan Balçık, Devrim Karacan, Bülent Ertürk, Özgür Deniz Demirdiş, Arap Deniz, Bilal Ekin, Halil Köseoğlu, Cemile Sönmez, Serdal Çitil, Murat Yılmaz, Sevinç

Güden, Selahattin Yurdaer, Murat Demirdiş, Turan Açık, Ömer Necmi Hatipoğlu, Aziz Batur, Cafer Kaya Bozkurt, Metin Sezgin ve Eren Karacan hakkındaki dava Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmiş, ölüm orucunda ölen Muharrem Horuz hakkındaki dava ise ortadan kalkmıştı. Yargıtay, 2003 yılı Haziran ayında Açık dışındaki sanıklar hakkındaki kararı onamıştı.

6 - SİVİL ÇATIŞMALAR

1) Kenan Güneş

Kırıkkale Üniversitesi öğrencisi Kenan Güneş, 27 Eylül günü başına taşla vurularak öldürüldü. Kenan Güneş'i, bilinmeyen bir nedenle tartıştığı Eğitim Fakültesi öğrencisi ve okuldaki sağcıların lideri olarak bilinen Serdar Baş'ın öldürdüğü ortaya çıktı. Güneş'i başına taşla vurarak öldüren Serdar Baş, daha sonra teslim oldu.

Olay nedeniyle İHD tarafından hazırlanan rapor, 30 Eylül günü açıklandı. "Serdar Baş ve üç arkadaşının, Güneş'i konuşma bahanesiyle bir binanın arka tarafına götürerek, başına taşla vurarak öldürdüğü" belirtilen raporda, "can güvenlikleri olmadığı" için adımın açıklanmasını istemeyen öğrencilerin, "sağcılar tarafından sürekli tehdit edildiklerini" söyledikleri anlatıldı.

28 Eylül günü dernek yöneticileri ile birlikte Ankara Keçiören Adli Tıp Kurumu morguna gittiklerini belirten İHD Ankara Şube Başkanı Yüksel Mutlu da, polislerin Kenan Güneş'in yakınlarına "Bağırmanın, gidin başka yerde propaganda yapın. Savcı bey rahatsız oluyor" diyerek azarladığını, kendilerini tanıtan İHD yöneticilerine de, "Gececeksiniz insan haklarını falan. Sizin ne olduğunuzu biliyoruz. Şimdi terörle mücadeleyi arıyorum. Sizin dilinizden onlar anlar. Burada propaganda yapamazsınız" dediğini bildirdi.

2) Hikmet Bahça

31 Ekim günü İstanbul'un İstiklal mahallesinde (eski adıyla Hacıhüsrev) kapkaççılık yapan bir kişiye müdahale eden bir grubun üzerine, kapkaççılar tarafından ateş açıldı. Olayda Hikmet Bahça (34) öldü, Şahin Özdemir ve Metin Çoban yaralandı.

Görgü tanıklarının anlatımına göre, olay şöyle gelişti:

"Ferhat adlı genç saat 12.00 sıralarında İstiklal mahallesi Ali Kabulü caddesinde kapkaç yapma girişiminde bulundu. İstiklal ve Hacı Ahmet Mahalleleri Çevre Koruma Derneği'nden Hikmet Bahça, Şahin Özdemir ve Metin Çoban olaya müdahale etti. Bunun üzerine kaçan kapkaççı saat 16.00 sıralarında bir şişe benzin alarak yeniden dernek binasının önüne geldi. Şişeyi derneğin camına

fırlatan gence Hikmet Bahça müdahale etti. Genç daha sonra evine giderek ağabeyini çağırdı. Silahıyla derneğin önüne gelen ağabey, Bahça'yı öldürdü, Özdemir ve Çoban'ı da yaraladı. Bunun üzerine çoğunluğunu Tokatlı ve Sivaslıların oluşturduğu bir grup mahalleli, saldırganlar gibi Roman olan Sezai Baysal'a ait evi yakıp arabasını da tahrip etti. Grup kapkaççılık yaptıkları iddia edilen üç kişinin daha evini yakmaya çalıştı. Olay yerine gelen polisler, grubu biber gazı sıkarak dağıttı, daha sonra da mahalle özel tim görevlileri tarafından abluka altına alındı."

Dernek Başkanı Mehmet Ali Kalyon daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, kapkaç olaylarından polislerin sorumlu olduğunu öne sürdü ve "Bu çeteler polis denetiminde hırsızlık yapıyor. Gündüz yakalanan akşam bırakılıyor. Bu yüzden olayların önüne geçilemiyor" dedi.

Dernek üyelerinden Salih Çağlar da, "Burada yaşanan olaylar münferit olmaktan çıktı. Bizler her gün kapkaç, uyuşturucu gibi işlerle uğraşan, hatta bu işleri mahallede yapan kişilerle yaşamaktan bıktık. Gençlerimiz, ya onlara katılıyor ya da onların müşterisi olmak zorunda bırakılıyor. Bu kişiler maalesef rüşvetle bazı kurumları da kendi tarafına çekiyor. Artık bu duruma ciddi çözüm gerekiyor. Hikmet, dileriz son ölümüz olur" dedi.

Sabri Çayır adlı mahalle sakini de yaşanan olayları şöyle anlattı:

"Bu olayın medyada yazılan kadar gizli bırakılan yönü var. Biz geçen akşam arkadaşımız Hikmet Batça'nın evinin önünde çaldıkları çantayı paylaşan kapkaççılar tarafından kurşunlanarak öldürülmesi üzerine onları mahalleden kovduk. Bu olayda hırsızlık ve uyuşturucu ticareti yapmayan tek bir vatandaşa tepki göstermedik. Roman-Kürt kavgası yok. Biz polise belki yüz defa şikayette bulunduk. Polis bu kişilerden açıktan rüşvet alıyor. Hepsisi sabıkalı, burada uyuşturucu gün gözüyle satılıyor. Okulların önünde peynir ekmek gibi hap satılıyor. Biz bunlara müdahale edince öldürülüyoruz, aynı Hikmet gibi. Adam diyor ki defolun başka yerde paylaşın çaldıklarımızı, çocuk çocuğuma kötü örnek olmayın. Ardından adamı

vuruyorlar, hırsları geçmiyor, evlerin camını kırıyorlar. Medya bizi terörist diye lanse ediyor. Polis bizim üzerimize gaz bombası atıyor. Bu semte dürüst güvenlik görevlileri istiyoruz.”

Olaylar sırasında kapkaççılar tarafından evi kurşunlanan Zeki İçli şunları söyledi:

“Bu olay ilk değil. 1996 yılında yine aynı şahıslar hap alıp okulun camlarını kırdılar. Ben olayı gördüm ve müdahale ettim. Bunlar birleşip evimi bastılar. Şikayetçi oldum. Polis bunları aynı gün bırakırken, ben 4 ay adliyelerde süründüm. Polis, ‘Sen devlet misin, kırarlarsa kırsınlar’ diyerek beni suçlu gösterdi. Geçen akşam Hikmet’i vurduktan sonra benim evimi kurşunladılar. Ardından sokağa dökülüp bunları mahalleden kovduk. Yine geleceklermiş gelsinler. Artık hırsızları ve çeteleri mahalleye sokmayacağız. Polisi dürüst olmaya çağırıyorum. Burada birkaç polis yüzünden halk bütün teşkilattan soğuyor. Gözlerimizle görüyoruz satıcılardan para alıyorlar. İçişleri Bakanlığı bu duruma müdahale etsin.”

Ferhat Kol, Murat Kol ve Erkan Uzundoğanlar, Kasım ayı başında tutuklandı.

Diğer Olaylar

Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği'nin düzenleyeceği şölenin davetiyelerini 14 Ocak günü Elazığ Fırat Üniversitesi'nde dağıtan öğrenciler, sağ görüşlü öğrencilerin saldırısına uğradı. Olaydan sonra okul yönetiminin sol görüşlü öğrencilerden Ali Kemal Taşdelen, Tamer Yavuz, Sercan Zulal ve Mustafa Kenliç hakkında “okul düzenini bozdukları ve bildiri dağıttıkları” gerekçesiyle soruşturma açtığı öğrenildi. Sol görüşlü öğrenciler ise Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundular.

11 Mart günü Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde bildiri dağıtan sol görüşlü öğrenciler MHP'lilerin saldırısına uğradı. Olayda, üç öğrenci yaralandı. 12 Mart günü de fakültede sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasında taşlı-sopalı kavga çıktı.

Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencisi Fevzi Demir ve Tezcan Özabay'ın 10 Mart günü Yoncalık kampusunda sağ görüşlü öğrencilerin saldırısına uğradığı bildirildi. Saldırı nedeniyle 11 Mart günü rektörlük binası önünde yapılan basın açıklamasından sonra, üniversite yönetiminin Fevzi Demir'i Disiplin Yönetmeliği'ne aykırı davrandığı gerekçesiyle iki yarı yıl okuldan uzaklaştırdığı öğrenildi. Tezcan Özabay ile basın açıklamasına katılan Fevzi Akbacak ve Ahmet Adakan adlı öğrenciler hakkındaki soruşturmanın da sürdüğü bildirildi.

15 Nisan gecesi Çanakkale'de sol görüşlü öğrenciler, sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğradı. Olayda, sağ görüşlü öğrencilerden Muharrem Durmaz, Emre Akyüz ve Harun Güven hafif yaralandı.

Muğla'nın Bodrum ilçesinde akli dengesinin bozuk olduğu ileri sürülen Adil Adıgüzel adlı kişinin 1 Mayıs günü Atatürk heykeline saldırması üzerine, ilçede Türklerle Kürtler arasında çatışma çıktı.

İlçede yaşayan Kürt esnaflardan Aziz Alkaner, 2 Mayıs günü bazı kişilerin Adil Adıgüzel'i dövdüğünü, kardeşi Ömer Alkaner'le birlikte olaya müdahale ettiklerini söyledi. Bunun üzerine kardeşi Ömer Alkaner ve Adil Adıgüzel'in gözaltına alındığını anlatan Aziz Alkaner, “Kardeşim serbest bırakıldı ama dışarıda öfkeli bir grup toplanmıştı. Muğla'dan geldikleri söylenen grubun Muğla Ülkü Ocakları Başkanı Ali Şan adlı bir kişi tarafından yönlendirildiği duyumunu aldık. Kardeşim dışarı çıkar çıkmaz saldırdılar, kardeşim son anda çevreden yetişenlerin sayesinde linç olmaktan kurtuldu. Daha sonra Turgutreis Ülkü Ocakları yöneticileri telefonla arayarak ‘Olayı unutalım, ocağa gel konuşalım. Büyütecek bir şey yok’ dediler. Babamla birlikte Ülkü Ocakları'na gittim. İçeriye girince yaklaşık 50 kişi üzerime saldırdı. Babama dokunmadılar ama onun ellerini arkadan tutup beni dövmelerini seyrettirdiler. Vücudumu tekmelediler” dedi.

Aynı gün Turgutreis Jandarma Karakolu'na giderek şikayetçi olduğunu belirten Aziz Alkaner, “Beni dövdükleri gece saat 24.30 sularında bara giden 20-25 kişi, barımı ateşe verdi. O sırada içeride uyuyan dört çalışanın kendilerini güçlükte dışarıya atmış” dedi.

SDP Bursa İl Örgütü üyesi Mehmet Kanalp, 2 Mayıs akşamı Bursa'nın Görükle beldesinde kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından kaçırıldı. Kanalp daha sonra yaptığı açıklamada, ayıldığında ağzının, gözlerinin bağlandığını ve bir araç içinde olduğunu fark ettiğini söyledi. Götürüldüğü yerde hakaret ve işkenceye maruz kaldığını anlatan Kanalp, daha sonra yine arabaya bindirilerek boş bir araziye bırakıldığını, cep telefonuyla aradığı arkadaşları tarafından hastaneye kaldırıldığını söyledi.

SDP Bursa İl Örgütü tarafından yapılan açıklamada, Kanalp'ın “ülkücü oldukları bilinen bazı kişiler tarafından tehdit edildiği” bildirildi ve “Mehmet Kanalp'ı tehdit edenleri Görükle Jandarması'nın da oldukça yakından tanıdığını öğrendik. Doktorlardan aldığımız bilgiye göre, darp yapanların bu konularda oldukça uzman kişiler olduğunu göstermektedir. Kolları kesici bir aletle, muhtemelen körleşmiş bir bıçakla yataylamasına bol miktarda kesilmiş olan üyemiz Mehmet Kanalp'ın gözü korkutulmak istenmiştir” denildi.

10 Mayıs günü Antalya'nın Muratpaşa beldesinde seçim döneminde yapılan 100 kadar gecekondu yıkıldı. Gecekonduların yıkılmasını engellemek isteyen kalabalık bir grup, yıkım ekiplerini taşladı. 15 polis ve dört kişinin yaralandığı olaydan sonra altı kişi gözaltına alındı.

Ankara Gazi Üniversitesi öğrencisi Yüksel Çalağan, Mayıs ayında iki kez radikal sağcı bir grubun saldırısına uğradığını bildirdi. Saldırganlardan birinin aynı bölümde okudukları "Ayhan" adlı öğrenci olduğunu anlatan Yüksel Çalağan, polislerin ve özel güvenlik görevlilerinin bu kişilere müdahale etmediğini bildirdi.

17 Mayıs günü ODTÜ'de "TKP'yi eleştiren" bildiri dağıtan öğrencilerle, TKP yanlısı öğrenciler arasında çıkan kavgada üç öğrenci yaralandı. Yaralanan öğrencilerden İhsan Seddar Kaynar'ın beş günlük rapor aldığı bildirildi.

4 Haziran günü Ankara Gazi Üniversitesi'nin Gölbaşı'ndaki kampusunda radikal sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğrayan Devrim Tiyatrosu yöneticisi Orçun Masatçı ile Pınar Demirci, Ender Eylenceoğlu ve Ali Yücel Özden adlı öğrenciler yaralandı. Öğrenciler, polislerin saldırıya müdahale etmediğini ve fakülte binasına girmesine göz yumulduğunu bildirdiler. Aynı kişilerin bir süre önce de, Arif Küçükyahyaoglu adlı öğrenciye saldırıyı öğrendi.

1 Ekim günü TUHAD-FED tarafından Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Mehmet Akif Ersoy Tiyatro Salonu'nda düzenlenen bir etkinlik için bekleyen grubun üzerine Fahri Yüce adlı kişi tarafından silahla ateş açıldı. Saldırıda, Ali Özdemir, Ali Önen, Necmettin Ektirici ve Celalettin Delibaş yaralandı. Olay sırasında bazı kişilerin yakalamak için üzerine yürüdüğü Fahri Yüce'nin de boğuşma sırasında silahının yanlışlıkla ateş alması üzerine yaralandığı açıklandı. Görgü tanıklarının, "Fahri Yüce dışında bir kişinin daha silah kullandığını, ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan iki kişinin de olay yeri yakınlarında beklediği" yönünde ifade verdikleri öğrenildi.

18 Ekim günü Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde oruç tutmayan öğrenciler, sağ görüşlülerin saldırısına uğradı. Üniversitenin Taşçiftlik yerleşkesini ablukaya alan ve oruç tutmayanları tehdit eden sağ görüşlülerin, Yeşilirmak kıyısındaki bir parkta sol görüşlü dört öğrenciye aynı gerekçeyle saldırdıkları ve öğrencilerden Bayram Yağ'ı ırmağa attıkları öğrenildi. Dört metre yükseklikten ırmağın sığ bölümüne düşen Bayram Yağ, hafif yaralandı. Üniversite Rektörü Prof. Zehra Seyfikli, olaya karışan 10 öğrenci ile oruç tutmayanlar için kantini ikiye ayıran İktisat Fakültesi Sekreteri hakkında da soruşturma açıldığını bildirdi.

27 Ekim günü İstanbul Pendik'te ruhsatsız gecekonduların yıkımı sırasında olay çıktı. Sabah saatlerinde yaklaşık 2 bin polisle mahalleye giden yıkım ekiplerini engellemeye çalışan çok sayıda kişi, polisleri ve yıkım ekiplerini taşladı. Polisler de grubu gaz bombası ve basınçlı su sıkarak dağıtmaya çalıştı. Çok sayıda direnişçi ve polisin yaralandığı olaylar sırasında, Kanal 7 muhabiri Adnan Odabaşı, kameraman Mustafa Kemaloğlu ve şoför Adnan Keskin göstericiler tarafından dövüldü. TGRT muhabirinin de kolu kırıldı. Bu arada bir grup da, yıkım alanı yakınlarındaki boş villalara molotof kokteyli attı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı zabıta ekipleri 14 gecekonduyu Temmuz ayı başında yıkmak istemiş ancak gecekondu sahiplerinin uzun süren direnişi nedeniyle yıkım ertelenmişti.

"SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devrini ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasını protesto" için 27 Ekim günü İzmir'de DİSK'e bağlı Nakliyat-İş ve Türk-İş'e bağlı TÜMTİS sendikaları tarafından düzenlenen gösteride olay çıktı.

SSK Tepecik Hastanesi önünde gerçekleştirilen mitingün dağılması sırasında çıkan kavgada TÜMTİS üyeleri Tefik Çelik, Ali Gül ve Halil Turunççular silahla, Cengiz Bildirici, Levent İşbilir ve Rüştu Günaydın adlı işçiler de bıçakla yaralandı. Olayı görüntülemeye çalışan Anadolu Ajansı muhabiri Kenan Çimen de bacağından silahla yaralandı. Çimen'in alınında ve kolunda da bıçak yarası olduğu bildirildi. Çimen'in fotoğraf makinesi de kayboldu.

Yaralılar ve görgü tanıkları, kendilerine ateş edenin Nakliyat-İş İzmir Şubesi avukatı Tacettin Çolak ile Tunay Turan adlı kişi olduğunu öne sürdüler. Olay nedeniyle TÜMTİS İzmir Şube Başkanı Cafer Kömürçü'nün de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alındı.

Urfa'nın Ceylanpınar ilçesinde Tarım İşletmesi Müdürlüğü'ndeki işinden ayrıldıktan sonra 11 Kasım günü daha önce ödenmeyen maaşlarını almaya giden Adem Beşkat adlı işçinin sağ görüşlü özel güvenlik görevlileri tarafından dövüldüğü bildirildi. Olay üzerine çiftliğe giden Adem Beşkat'ın ağabeyi Belediye-İş Sendikası Ceylanpınar Temsilcisi Yılmaz Beşkat'ın da dövüldüğü öğrenildi.

Çiftlikte müteahhitlik yapan Reşit Özkan'ın kardeşi Adem Beşkat da dahil olmak üzere birçok işçinin maaşlarını 6 aydır vermediğini söyleyen Yılmaz Beşkat, olayı öğrendikten sonra güvenlik amirinin odasına gittiğini ancak amirin hakaret ederek, kendisine saldırdığını anlattı. Beşkat, kendisini içeri kilitleyen 15 kişi tarafından silah dipçikleriyle dövüldüğünü kaydetti. Elmacık kemiğinin ve

kafasının kırıldığını, kolunun da çatladığını ifade eden Yılmaz Beşkat, güvenlik görevlilerinin yöneticisinin “Biz ülkücüyüz. Burada istediğimiz her şeyi yaparız ve yapıyoruz da” dediğini aktardı.

4 Kasım günü Ankara Gazi Üniversitesi'nde BBP ile MHP yanlıları arasında çıkan kavgada iki öğrenci bıçakla yaralandı.

Aynı gün İzmir Bornova'da M.A. adlı Ege Üniversitesi öğrencisi, bir grup MHP'nin saldırısına uğradı. M.A.'nın bıçakla yaralandığı olayın ardından üniversite yerleşkesinde sol ve sağ görüşlü öğrenciler arasında kavga çıktı. Bu olayda da Ö.A., S.Ç. ve Ş.A. adlı öğrenciler hafif yaralandı.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasında 4 Kasım günü akşam saatlerinde kavga çıktı. Sağ görüşlülerin, oruç tutmayan öğrencilere saldırmasıyla başlayan kavgada yaralanan ve gözaltına alınan olmadı.

4 Kasım günü sağ görüşlü bir grup öğrenci, İstanbul Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi önünde sol görüşlü öğrencilere saldırdı. Olayda, bir öğrenci yaralandı, iki öğrenci de gözaltına alındı. Aynı yerde 5 Kasım günü çıkan kavgada da Nuray Halvelioğlu ve Habibe Halvelioğlu adlı sol görüşlü öğrenciler yaralandı. Atilla Erdaloğlu, Nail Altınbaş ve Servet Yılmaz adlı öğrenciler gözaltına alındı.

Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğrencisi Metin Çeşmeci'nin sağ görüşlü bir grup tarafından dövüldüğü bildirildi. Öğrenciler tarafından yapılan açıklamada, 5 Kasım günü okul yakınlarında dört kişi tarafından kaçırılan Metin Çeşmeci'nin, “İşlik Sesi” adlı gazeteyi kimlerin yayınladığı, gazeteyi kimlerin satın aldığı, okuldaki demokrat öğrencilerin adları konusunda “sorgulandığı” bildirildi. Açıklamada, ağır biçimde dövülen cep telefonu ve parası gaspedilen Çeşmeci'nin beş günlük rapor aldığı ve Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğu bildirildi.

Olay nedeniyle 30 Kasım günü bildiri dağıtan öğrenciler de, sağ görüşlülerin saldırısına uğradı. Kavgada Serhat Boztaş adlı öğrenci yaralandı. Polisler dört öğrenci ile olayı izleyen DİHA muhabiri Turgay Süsem'i gözaltına aldı. Süsem, kısa bir süre sonra serbest bırakıldı.

8 Kasım günü Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde oruç tutmayan öğrenciler, sağ görüşlü öğrencilerin saldırısına uğradı. İki grup arasında çıkan kavga polisler tarafından ayrıldı.

Muğla'nın Bodrum ilçesinde Ülkü Ocakları'na kaydolmayan N.Ş.K. (17) ve A.K. (16) adlı öğrencilerin kaçırılarak dövüldüğü bildirildi. 1 Aralık günü yedi kişi tarafından Turgutreis Anadolu Turizm

ve Otelcilik Meslek Lisesi önünden kaçırıldıklarını ve zorla bir depoya götürüldüklerini belirten öğrenciler, burada dört saat boyunca dövüldüklerini açıkladılar. Olay nedeniyle bir açıklama yapan Bodrum İHD Temsilcisi Ayhan Karahan, daha önce de benzer olayların yaşandığı belirtildi.

13 Aralık günü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasında kavga çıktı. Polislerin biber gazı kullanarak dağıttığı öğrencilerden 55'i gözaltına alındı. Olayın, Kasım ayında sol görüşlü öğrencilere surla saldıran öğrencilerden Fahrettin Çelenk ve Yılmaz Özcan'ın sınavlara İstanbul Valiliği tarafından sağlanan korumalarla gelmesinin neden olduğu öğrenildi.

Kavganın ardından gözaltına alınan öğrencileri adliye önünde bekleyen gruba polis müdahale etti. Gruba, “içlerinde önceki günkü olaylar nedeniyle arananlar bulunduğunu ve bu kişilerin gözaltına alınıp savcılığa sevk edileceğini” söyleyen polisler karşı koyan 148 kişi gözaltına alındı.

Kavganın ardından gözaltına alınan 54 öğrenciden 47'si serbest bırakılırken, Alişan Delek, Eren Sarıtaş, Ercan Karakaya, Nazım Soylu, İsmail Karatepe, Kemal Okur ve Zafer Kuran tutuklandı.

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi öğrencisi Eftal Akbaş'ın sağcılar tarafından dövülmesini protesto amacıyla 7 Aralık günü basın açıklaması yapan EMEP'li bir grup, Çanakkale Ülkü Ocakları üyelerinin saldırısına uğradı. Sekiz öğrencinin yaralandığı olay nedeniyle iki kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

9 Aralık günü Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen Avrasya Sempozyumu'na İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in de davet edilmesine tepki gösteren aşırı sağcı öğrencilerin saldırısında Onat Özer adlı kişi bacağından ve sırtından bıçaklandı. Polisin göz yaşartıcı gaz ve cop kullanarak öğrencileri dağıttığı olayda, Sabah gazetesi muhabiri Göksel Çağlav'ın da aralarında bulunduğu 20 kişi yaralandı.

21 Aralık günü Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi'nde yine İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in katılacağı konferansın iptal edilmesini isteyen sol görüşlü öğrenciler, İşçi Partisi yanlısı öğrencilerin saldırısına uğradı. Olayda 13 öğrenci yaralandı.

Konya Selçuk Üniversitesi'nde 22 Aralık günü basın açıklaması yapmak isteyen sol görüşlü öğrenciler, sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğradı. Kavgaya müdahale eden polisler 19 kişiyi gözaltına aldı.

KİŞİ GÜVENLİĞİ HAKKI

TİHV'nin derlediği bilgilere göre, 2004 yılında 5 kişi gözaltında öldü. 2004 yılında TİHV tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine işkence nedeniyle 42'si çocuk 898 kişi başvurdu. Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'deki tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine başvuran bu kişilerden 367'si 2004 yılında işkence gördüğünü açıkladı. Bu kişilerin işkence gördükleri yerlere göre dağılımı şöyle: 500 kişi emniyet müdürlüklerinde, 53 kişi polis karakollarında, 65 kişi jandarma komutanlıklarında, 20 kişi jandarma karakollarında, 239 kişi diğer yerlerde (kent dışında ya da belirsiz yerlerde olmak üzere, evde, işyerinde, okulda, sokakta). 21 kişi de

son yaşadığı gözaltı sırasında işkence görmedikleri halde, önceki gözaltılarda ya da cezaevinde gördükleri işkence nedeniyle TİHV'ye başvurdu. Ancak, özellikle adli nedenlerle gözaltına alınanların işkence gördüğünü açıklamaktan korkması, "kaçırma" olaylarının kimi zaman basın-yayın organlarına yansımaması ve toplumsal gösterilerde dövülenlerin sayısının belirlenememesi/çokluğu gözönüne alındığında bu sayının gerçeğin oldukça altında olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de uzun yıllardır varlığını sürdüren "işkence" sorunu, Eylül ayında "sistemik" olup olmadığı tartışmasıyla yeniden gündeme geldi. Tartışma, AB

Gunter Verheugen: "Sıfır politikası izleniyordu ve işkence vakaları münferitti. Gelişmeler umut vericiydi ve sorumlular cezalandırılıyordu. Ama, bu ziyaretimde, farklı şeyler söylendi, işkencenin sistemik olduğunu söylendi. Çok güçlü bir ifade. Sistemik demek, işkencenin devlet tarafından kullanıldığı anlamına gelir. Uzmanlarıma gerekli talimatları veriyorum. Tüm kaynakları kontrol edeceğiz. İddia doğruysa, tabii ki ben müzakerelerin başlamasını öneremem. Bu haber benim için şaşırtıcı oldu, çünkü şu ana kadar aldığım bilgiler, durumun düzelmekte olduğunu söylüyordu. Bunu kontrol etmek lazım"

Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu üyesi Gunter Verheugen'in Eylül ayı başındaki Türkiye ziyareti sırasında, sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle düzenlediği bir toplantıdan sonra yaptığı açıklama üzerine gelişti.

"Sistemik işkence" açıklamasına tepki gösteren İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 16 Eylül günü yaptığı açıklamada, "Müfettişlerimiz, iddialarla ilgili somut bilgi ve belgeleri istedi. 'İnceleriz, hazırlarız, daha sonra göndeririz' dediler. Üzerinde duruyoruz. Türkiye de katıyen sistemik işkence yok. Bunu kabul etmek mümkün değil" dedi.

Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin, yayımladığı "2003 İlerleme Raporu"nda, "Türkiye'de işkence ve kötü muamele ile mücadele güçlenmiş ve Türk mevzuatı bu alanda Avrupa standartlarına yaklaşmıştır" denildiğini hatırlatan Aksu, İzmir ziyareti sırasında, İHD İzmir Şube Başkanı Avukat Mustafa Rollas'ın Günter Verheugen'e "Türkiye'de sistemik işkence varmış gibi bilgiler verdiğini" anlattı.

Aksu, bu iddiaları araştırmak üzere müfettiş görevlendirdiğini söyledi ve müfettişlerin, İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, TİHV Başkanı Yavuz Önen ve İHD İzmir Şube Başkanı Mustafa Rollas ile görüşerek, basına yansıyan sayısal bilgilerin somut belgelerini istediklerini açıkladı. Aksu, şunları söyledi:

"Sivil toplum örgütlerinin başkanları müfettişlerimize, 'İnceleriz, hazırlarız, daha sonra göndeririz' dediler. Biz bu iddiaların üzerinde ciddiyle duruyoruz. Türkiye'de katıyen bunu kabul etmek mümkün değil"

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er de, işkence ve kötü muamele olaylarında son dört yılda ciddi bir düşüş yaşandığını ileri sürdü. Er, 10 Eylül günü düzenlediği basın toplantısında, 2000 yılında işkence suçu sabit görülen bir, 2002 yılında yedi, 2003 yılında üç polisin idari yönden cezalandırıldığını söyledi. Ramazan Er, mahkemelerde de 2000 yılında 13, 2001 yılında sekiz, 2003 yılında 27, 2003 yılında da sekiz polisin cezalandırıldığını bildirdi.

Verheugen tarafından "sistemik işkence" konusunu araştırmakla görevlendirilen AB Komisyonu'nun Türkiye Masası Direktörü Matthias Ruthe, 16 Eylül günü Türkiye'ye geldi. Ruthe ve beraberindekiler, Ankara'da İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül ve TİHV Başkanı Yavuz Önen ile biraraya geldi. İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül toplantıda yaptığı konuşmada, "sistemik işkence" tanımındaki unsurların Türkiye'de tümüyle mevcut olduğunu söyledi. Öndül, bunu şöyle anlattı:

"Daimilik: 1999 yılında 594, 2000 yılında 594, 2001 yılında 862, 2002 yılında 876, 2003 yılında 1391 kişi

işkenceye maruz kaldığını belirtti. Şikâyetler 2004 yılında da sürüyor. Son 10 yılda 7949 kişi başvurdu. Şikâyetlerdeki artış, işkencenin arttığını değil, halkın özgüveninin arttığını gösteriyor.

Kasıt: İşkence ya itiraf elde etme ya da cezalandırma amacıyla öğretilmiş teknikler uygulanarak yapılıyor. Diyarbakır, İzmir ya da Adana'daki teknikler aynıdır. Uygulamalar birkaç kendini bilmez kişisel özelliğinden kaynaklanıyor.

Yaygınlık: 32 ilde işkence ve onur kırıcı muamele şikâyetleri var.”

Birleşmiş Milletler tanımında sistematik işkence için hükümet iradesinin şart olarak yer almadığına dikkat çeken Öndül, “Biz de ‘Hükümet teşvik ediyor, talimat veriyor’ demiyoruz. Hükümetin, işkenceye ‘sıfır tolerans’ politikası ve bu doğrultuda attığı adımlar olumlu, ancak polis ve jandarma üzerinde hükümet iradesi bir türlü oluşturulamıyor” dedi.

Güvenlik görevlileri üzerinde “yönlendirme, denetim, kontrol ve yaptırım” iradesi gösterilmemesinin, ihlallerde etkili olduğunu kaydeden Hüsnü Öndül, işkence ile suçlanan polis, polis amiri, emniyet müdür yardımcısı, emniyet müdürü ve gerekirse valinin görevden el çektirilmesi gerektiğini hükümete iletmelerine rağmen sonuç alamadıklarını da belirtti. Sorumluları yargıya intikal ettirmenin caydırıcı olmadığını vurgulayan Öndül, Birtan Altınbaş davasını örnek göstererek, “10-15 yıl yargılanıp hiçbir şey olmamış gibi görevine devam eden polisler var. Hatta bazıları değişik tarihlerde birden fazla işkence davasında yargılanıyorlar” dedi.

Mazlum-Der, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Uluslararası Af Örgütü ve Adli Tıp Kurumu Uzmanları Derneği'nin temsilcileriyle de görüşen Matthias Ruthe, 17 Eylül günü Türkiye'den ayrıldı. Toplantıda, Ruthe'ye Sağlık Bakanlığının adli tıp muayenesi sırasında, mahkûma kelepçe takılmasına ve odada polis bulunmasına izin veren genelgenin verildiği bildirildi.¹

TIHV Başkanı Yavuz Önen ise işkenceyi önlemede idari ve politik sorumluluğu temel alan mekanizmaların oluşturulmadığını söyledi. Önen bu konudaki önerilerini şöyle anlattı:

“Birincisi ardışık inceleme ve sorumluluk zinciri oluşturmak. Yani işkenceyi yapan kadar idari ve üst düzey yöneticilerin de görevden alınmak gibi bir bedel ödemesi. İkincisi, cezaevi ve sorgulama merkezlerini ziyaret edecek, yetkilendirilmiş, sivil uzmanlardan oluşan bağımsız heyetler oluşturulması.”

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'la birlikte 23 Eylül günü ve Brüksel'de bir basın toplantısı düzenleyen Gunter Verheugen, “Türkiye'ye bu konuda

gönderdiğimiz son ekip, sistematik işkence uygulandığını doğrulayan hiçbir bulgu elde edemedi. Bu da raporda yer alacak” dedi.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen, 29 Ocak günü düzenlediği basın toplantısında, işkence olayları konusundaki soru önergesine İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun verdiği yanıtı açıkladı. Öymen, şu bilgileri verdi:

“3 Kasım 2002-1 Aralık 2003 tarihleri arasında işkence iddiasıyla 33 personel hakkında işlem yapıldı. Bunlardan 18'i hakkında ‘takipsizlik’ kararı verildi, 15'i hakkında adli işlem sürüyor. Kötü muamele iddiasıyla ilgili olarak 221 personel hakkında işlem yapıldı. Bunda da 24 ‘beraat’, 97 ‘takipsizlik’, üç mahkûmiyet kararı verildi.”²

Adalet Bakanı Cemil Çiçek de, CHP Ankara Milletvekili Yakup Kepenek'in bir soru önergesine verdiği yanıtta, AIHM'e “işkence” iddiasıyla toplam 392 başvuru yapıldığını, bunlardan 149'uyla ilgili işlemlerin sürdüğünü, 37 başvuruda ihlal kararı verildiğini, 84 başvuruda dostane çözüm yoluna gidildiğini, ikisinin kabul edilemez bulunduğunu, 7 başvurunun kayıttan silindiğini, 50'sinin kabul edilebilir, 63'ünün ise kısmen kabul edilebilir bulunmakla birlikte bunlarla ilgili olarak esas hakkında herhangi bir karar verilmediğini bildirdi. Çiçek'in verdiği bilgiye göre, Türkiye, AIHM'in kararları sonucunda bugüne kadar yaklaşık 10 trilyon 422 milyar lira tazminat ödedi.

Bu arada AIHM Başkanı Luzius Wildhaber, 27 Ocak günü AIHM'in 2003 yılı istatistiklerini açıkladı. AIHM verilerine göre 2003 yılında, Türkiye'den AIHM'e 2.616 başvuru yapıldı. Bu rakamın 2002 yılında 3.887 olduğu öğrenildi. Türkiye, AIHM'e başvurular açısından Rusya (5.338), Polonya (5.136), Romanya (3.635) ve Fransa'nın (2.828) ardından beşinci sırada yer aldı.

¹ Sabah gazetesinde 21 Eylül günü yayınlanan haberde, söz konusu genelgenin AB'ye uyum amacıyla hazırlanan yasal düzenlemeler unutulduğu için bu biçimde çıktığı anlatıldı. Habere göre, genelge, 1967 yılında çıkarılan “Ceza İnfaz Tüzüğü” ile yine aynı yıllardan kalan “Jandarma Genel Komutanlığı'nın Cezaevleri Yönergesi”ne dayandırıldı. Tüzükte hasta hükümlüye kelepçe takılması veya doktorla baş başa görüşmesine ilişkin somut bir hüküm bulunmadığı, yönergede ise doktor tarafından talep edilmediği sürece kelepçenin çıkarılmayacağı düzenlemesinin yer aldığı anlatılan habere göre, Sağlık Bakanlığı yetkilileri, “Adalet Bakanlığı'ndan görüş istedik. Bu görüş doğrultusunda genelge hazırlandı ve doktorlarımız bilgilendirildi” dediler. Bu düzenleme, 2002 yılında hazırlanan “Yakalama, Gözetim ve İfade Alma Yönetmeliği”nin, mahkum hasta-doktor ilişkilerine ilişkin maddesi ile kaldırılmıştı. Söz konusu madde ile “Doktor ile muayene edilen şahsın yalnız kalmaları, muayenenin doktor-hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması esastır” hükmü getirildi.

² Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er, 16 Ocak günü düzenlediği basın toplantısında, 2003 yılında “kötü muamele” nedeniyle 226, “işkence” nedeniyle de 16 güvenlik görevlisi hakkında işlem yapıldığını bildirdi.

Wildhaber, Türkiye'den 1990'lı yıllarda işkence ve yaşam hakkı ihlalleri nedeniyle başvuruların yoğun olmasına karşın son dönemde bu tür başvuruların azaldığını bildirdi. AIHM'in 2003 yılında Türkiye aleyhine verdiği 76 karardan 56'sının "adil yargılanma", dokuzunun "güvenlik ve özgürlük hakkı", sekizinin "kötü muamele", altısının "ifade özgürlüğü", "yaşam hakkı" ve "işkence"ye ilişkin olduğunu ifade eden Wildhaber, 45 davada da dostane çözüme gidildiğini belirtti. Daha önceki yıllarda yapılan başvurulara ilişkin 7.850 dosyanın ise beklediği öğrenildi.

Yasal ve İdari Düzenlemeler

TCY Değişikliği

TCY'de yapılacak kapsamlı değişiklikleri görüşen TBMM Adalet Alt Komisyonu, "işkence" maddeleri üzerindeki çalışmalarını ay ortalarında sonuçlandırdı.

Tasarıda yeniden yapılan "işkence" tanımına göre, "Suçun soruşturması kapsamında bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışını" gerçekleştiren kamu görevlisi 5 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası verilebilecek. Mevcut düzenlemede bu suça 3 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası öngörülüyor. Suçun çocuğa ya da kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi halinde kamu görevlisi 8 yıldan 15 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilebilecek. Suça katılan diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılacak.

İşkence fiilleri, "mağdurun duyularından veya organlarından birinin işlevinin zayıflaması veya hamile kadına karşı işlenip çocuğun vaktinden önce doğmasına neden olmuşsa" ceza yarı oranında, mağdurun bitkisel hayata girmesi, duyu ve organlarından birinin işlevini yitirmesi veya hamile kadına karşı işlenip de çocuğun düşmesine neden olması durumunda ceza bir kat artırılacak. İşkence mağduru ölmüşse, ceza ömür boyu hapse yükselecek. Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde 10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası verilecek.

"Aile içi şiddeti", işkence olarak değil "eziyet" olarak tanımlayan tasarıda, bu kapsama giren fiillerin çocuğa ve eşe karşı işlenmesi halinde kişi hakkında 3-8 yıl hapis cezası istenecek.

26 Eylül günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen 5237 Sayılı Türk Ceza Yasası, 12 Ekim günü Resmi Gazete'de yayınlandı. Yeni düzenlemenin 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörüldü.

Merkezi Danimarka'da bulunan Uluslararası İşkence Kurbanları Rehabilitasyon Merkezi'nin "İşkenceyle

Mücadele" ödülü, Ekim ayında TIHV kurucularından Prof. Dr. Veli Lök'e verildi. Kopenhag'da 8 Ekim günü düzenlenen törende Lök'e ödülünü eski Danimarka Başbakanı Poul Nyrup Rasmussen ve merkezin kurucusu Inge Genefke verdi.

Ceza Muhakemesi Kanunu

Türk Ceza Kanunu'ndan³ sonra Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nu yürürlükten kaldıran ve yargılama ilkelerini yeniden düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanunu⁴ da 4 Aralık günü TBMM'de kabul edildi. CMK, TCK ile birlikte 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girecek. Yasa ile getirilen bazı düzenlemeler şöyle:

* Örgüt suçlarında, kimliklerinin anlaşılmasının kendisi ve yakınları için tehdit oluşturması halinde tanıklar gizli tutulacak. Mahkemede tanık, tanınmaması için görünmeyeceği bir bölümden ifade verebilecek, tanığa maske takılabilecek ve sesi değiştirilebilecek.

* Şüpheli ya da sanık kadının muayenesi, istemi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın doktor tarafından yapılacaktır.

* Zanlılara 'susma ve avukat isteme' gibi yasal hakları yakalandığı an bildirilecek.

* Gözaltı, yakalamadan itibaren 24 saati geçemeyecek. Toplu işlenen suçlarda, savcı bu süreyi üç güne kadar birer gün uzatabilecek.

* Yakalanan veya bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere ancak kaçma ya da hayati bir tehlike olasılığı varsa kelepçe takılacak.

* Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemeyecek. Tutukluluk süresi en çok altı ay olacak. Bu süre bir defaya özgü olmak üzere ve dört ayı geçmemek koşuluyla uzatılabilecek.

* Hâkim, üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verebilecek. Bu durumda şüphelinin yurtdışına çıkışı, bazı taşıtları kullanması, silah bulundurması yasaklanabilecektir. Adli kontrol altında geçen süre cezadan mahsup edilemeyecek.

* Kolluk görevlileri ancak hâkim kararı veya savcının yazılı emriyle arama yapabilecek. Avukat büroları da mahkeme kararıyla ve savcının denetiminde olayla ilgili aranabilecek.

* Suçüstü ve gecikmesinde sakınca bulunan haller dışında konut, işyeri ve diğer kapalı yerlerde gece vakti arama yapılmayacak.

³ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun metnine <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html> adresinden ulaşılabilir.

⁴ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun metnine <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5271.html> adresinden ulaşılabilir.

* Aramada bulunan belge veya kâğıtları inceleme yetkisi sadece hâkim ve savcıda olacak.

* Belirli suçlarla ilgili yapılan soruşturmalarda, kuvvetli şüphe bulunması, başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunamaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcının kararıyla şüpheli veya sanığın telefonları en çok üç ay dinlenip, kayda alınabilecek. Süre, bir kez uzatılabilecek.

* Kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka şekilde delil elde edilememesi halinde hâkimin veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcının kararıyla, ‘uyuşturucu, örgüt kurma, silah ve tarihi eser kaçakçılığı’ suçlarında ‘gizli soruşturmacı’ görevlendirilebilecek. Gizli soruşturmacı görevini yerine getirirken, suç işleyemeyecek, ancak görevlendirildiği örgütün işlediği suçlardan sorumlu olmayacak.

* Suç işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde belirli suçlarda hâkimin, gecikmesinde sakınca olan hallerde de savcının kararıyla şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri, teknik araçlarla izlenebilecek, ses, görüntü kaydı alınabilecek. Deliller, izlemeyi gerektiren suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılmayacak.

* Adli kolluk, emniyet, jandarma, Gümrük Müsteşarlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilat kanunlarında belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlileri olarak tanımlandı. Soruşturma işlemleri, savcının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılacak.

* Sanık, mağdur ve tanığa, Türkçe bilmiyorsa tercüman verilecek, ücreti devlet ödeyecek.

* Gıyabi tutuklama kararı sadece yurtdışındaki kaçaklara uygulanacak. Kaçak sanığın duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye’deki mallarına, hak ve alacaklarına el konulabilecek, idaresi için kayyum atanacak.

Bu arada yasanın çıkmasından önce “Adli kolluk” yasa tasarısı da gündeme getirildi. Ancak, işkencenin önlenmesinde önemli bir aşama olacağı belirtilen adli kolluk yasa tasarısı, İçişleri ve Milli Savunma bakanlıklarının engeline takıldı. Bunun yerine Ceza Muhakemesi Yasası’na bu yönde bir düzenleme konulması düşünüldü. Ancak, TBMM Adalet Komisyonu’nda Ceza Muhakemesi Yasası’nın görüşülmesi sırasında konuşan Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Emin Aslan, adli kolluk düzenlemesinin uygulamada büyük sorunlara ve çok başlılığa yol açacağını ileri sürdü.

Daha sonra Adalet ve İçişleri bakanlıkları arasında varılan uzlaşma ile adli kolluk yasasından vazgeçildi ve Ceza Muhakemesi Yasası’na bu konuda bir madde eklenmesine karar verildi. Düzenleme şöyle:

“Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın mevcut yasalarında belirtilen soruşturma işlemlerini yapan birimler olacak. Adli kolluk amirleri, el koyma ve arama konularında Cumhuriyet savcılarının vermeye yetkili olduğu yazılı emri verebilecek. Adli kolluğun bulunduğu yer, Cumhuriyet savcısının gözetim ve denetimine tabi olacak. Cumhuriyet başsavcıları her yılın sonunda, buldukları yerdeki adli kolluğun sorumluları hakkında değerlendirme raporları düzenleyerek, mülki idare amirlerine gönderecek”

“Aranan kişilerin resmi işlemler için başvuruları halinde yakalanmalarını sağlamak amacıyla” nüfus müdürlükleri, askerlik şubeleri, vergi ve tapu dairelerindeki kayıtlarına işaret konulmasına ilişkin genelge Aralık ayında yürürlükten kaldırıldı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla 18 Aralık günü Resmi Gazete’de yayınlanan genelgede “teknolojik yenilikler ile zanlı veya suçluların takibi konusunda güvenlik kuvvetlerince sağlanan gelişmeler nedeniyle uygulama alanı kalmayan” genelgenin yürürlükten kaldırılmasının uygun görüldüğü bildirildi.

Benzer bir biçimde İçişleri Bakanlığı da, 1982 yılından önce işlenmiş suçlarla ilgili hatalı kayıtların ve kimlik numarası verilmemiş kayıtların iptaline karar verdi. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu imzasıyla Aralık ayında yayınlanan genelgede, Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı bilgi sisteminde 31 Aralık 1982 tarihinden önce işlenmiş suçlara ilişkin 2.679 kişi hakkında “aranyor”, 180.569 kişi hakkında da “yakalandı” kaydı bulunduğu belirtildi. Kimlik numarası uygulamasına başlanmasından sonra sistemde bulunan tüm kayıtların Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kayıtları ile karşılaştırıldığı ifade edilen genelgede 21.670 kaydın, nüfus kayıtlarıyla eşlenemediği vurgulandı. Genelgede, hatalı kayıtlar nedeniyle insanların gözaltına alınabildiği, arşiv kayıtları nedeniyle polis okullarına ve askeri okullara giremediğine işaret edilerek 180.569 “yakalandı” kaydı ile eşleştiremeyen 21.670 fişin iptal edilerek bilgi sisteminden çıkarılması istendi.

Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yardımcı Doç. Mustafa Karagöz tarafından yürütülen bir araştırmanın sonuçları 13 Aralık günü Cumhuriyet gazetesinde yayınlandı. Antalya ve Antep’te yürütülen araştırmada, hukukçuların işkence konusundaki görüşleri alındı. Araştırma sonuçlarına göre, hukukçuların yüzde 96.1’i işkence uygulandığına inandığını söyledi. Hukukçuların yüzde 53.1’i işkenceyi “ciddi bir sorun” olarak gördüğünü bildirdi. Yüzde 43’ü ise işkencenin olduğunu ancak

abartıldığını savundu. Hukukçuların yüzde 70.4'ü suç ayırt edilmeksizin her türlü zanlıya işkence uygulandığına, yüzde 77'si işkence iddialarının ortaya atıldığı davaların adil sonuçlanmadığına dikkat çekti.

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği

Adalet ve İçişleri bakanlıkları tarafından yeniden düzenlenen "Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği" 3 Ocak günü Resmi Gazete'de yayımlandı.

Yönetmeliğin 10. maddesi ile "gözaltına alınanların muayene sırasında doktorla yalnız kalmalarının esas olduğu" hükmü getirildi. Doktorun, "güvenlik endişesiyle güvenlik görevlilerinin muayene yerinde bulunmasını istemesi halinde de, bunun belgelendirilmesi" öngörüldü. Yönetmelikle, AB'ye uyum amacıyla çıkarılan yasaların DGM'lerin görev alanına giren suçlarda uygulanmasına engel oluşturan düzenlemelerin çoğu kaldırıldı.

Yönetmeliğin gözaltı süresine ilişkin 14. maddesinde de "Üç veya daha fazla kişinin bir suça iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasında güçlük, fail sayısının çokluğu ve benzeri sebeplerle gözaltı süresini Cumhuriyet Savcısı yazılı emir ile dört güne kadar uzatabilir" denildi.

Eski yönetmelikte yer alan "DGM'lerin görev alanına giren suçlar" ibaresi ile "savcının istemi ve hakim kararıyla gözaltı süresinin yedi güne kadar uzatılmasına" olanak tanıyan düzenleme de metinden çıkarıldı.

Yönetmeliğin yeni halinde, gözaltına alınanların avukat isteme ya da kendisine avukat tayin edilmesi konusunda, suçun DGM kapsamına girip girmemesi ayrımı da kaldırıldı. Yönetmeliğin 19. maddesi "Yakalanan kişi veya şüpheli müdafii tayin edebilecek durumda değilse, isteği halinde baro tarafından kendisine müdafii tayin edilir" biçiminde değiştirildi. Eski yönetmelikte yer alan DGM kapsamına giren suçlardan gözaltına alınanların "ancak gözaltı süresinin hakim tarafından uzatılması halinde avukatıyla görüşebileceği" hükmü de metinden çıkarıldı.

Yönetmelik ile DGM'lerde avukatların soruşturma evraklarını almalarının "soruşturmanın selameti" gibi gerekçelerle kısıtlanmasına olanak tanıyan düzenlemeler de kaldırıldı. Böylece avukatların DGM'lerde de hazırlık evrakı ile dava dosyasının tamamını incelemesine ve istediği belgenin bir suretini almasına olanak tanındı.

Bu arada yönetmeliğin 2000 yılında ilk kez yayınlanmasının ardından TTB'nin açtığı dava,

Haziran ayında sonuçlandı. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, yönetmeliğin "gözaltına alınan kişinin sağlık raporunun bir nüshasının kolluk birimine verilmesi" hükmünü iptal etti.

TTB, yönetmeliğin yayınlanmasından sonra bu hükmün iptali istemiyle Danıştay'a dava açmış, Danıştay 10. Dairesi de 2000 yılında davayı reddetmişti. TTB'nin kararı temyiz etmesi üzerine dava, Genel Kurul'da ele alındı.

Genel Kurul kararında, "Doktor raporunun bir nüshasının kolluk kuvvetlerine verilmesinin yasal dayanağı, hizmet gereği kabul edilebilir bir gerekçesi bulunmadığı gibi konunun işkence ve kötü muameleye ilişkin olduğu hallerde temel insan haklarını teminat altına almayı amaçlayan evrensel kurullarla da bağdaşmayacağından, raporlardan birinin gözaltı birimince muhafaza edileceği düzenlemesi hukuka uygun bulunmamaktadır" denildi.

Zaman gazetesinde 2 Ocak günü yayınlanan bir haberde, tüm ülkedeki suç kayıtlarının sadece Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı Genel Bilgi Toplama Sistemi'nde toplanacağı belirtildi. Haberde, Cumhuriyet gazetesi Yazışlıları Müdürü İbrahim Yıldız'ın beraat ettiği bir dava nedeniyle 2002 yılı Haziran ayında ve 2003 yılı Ekim ayında gözaltına alınması üzerine harekete geçen İçişleri Bakanlığının illerde polis ve jandarmanın elindeki tüm kayıtları iptal ettirdiği ve kişinin aranıp aranmadığının sadece bu sistemden kontrol edilmesi amacıyla bir genelge yayınlandığı anlatıldı.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Haziran ayı başından itibaren gözaltına alınan zanlılara haklarının okunması için hazırlık yaptığı bildirildi. Buna göre, polisler tarafından gözaltına alınan kişiye önce hangi gerekçeyle gözaltına alındığı açıklanacak, daha sonra da 10 hakkı okunacak. Bu amaçla 200 bin cep rehberinin emniyet müdürlüklerine gönderildiği bildirildi. Polis, gözaltına alınan kişiye haklarını şöyle anlatacak:

1. Belirttiğim yer ve zamandaki ... suçunu işlediğinize dair şüphe ve kuvvetli belirti bulunduğu için yakalandınız.
2. Hakkınızdaki iddialar şunlardır: ...
3. Susma hakkından⁵ ve müdafiden yararlanabilirsiniz.

⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, Mart ayında verdiği bir kararda, mahkemede susma hakkını kullanarak savunma yapmayan sanığa, "iyi halli olmadığı" gerekçesiyle "iyi hal indirimi" uygulamayan mahkemenin kararını bozdu. Edinilen bilgiye göre, "ruhsatsız silah bulundurduğu" gerekçesiyle Aksaray 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Mehmet Şahin, dava süresince "susma hakkını" kullanarak sorulara yanıt vermedi. Şahin'i para cezasına mahkum eden mahkeme, TCY'nin duruşmalarda iyi hali görülen

4. Yakalandığımız, istediğiniz kanuni yakınlarınıza derhal bildirilecektir. Belirlediğiniz bir kişiye haber verilmesi, cumhuriyet savcısının kararına bağlıdır.
5. Yakalanmaya itiraz edebilirsiniz. Dilekçeniz gözaltı süresi dolmadan, en seri şekilde yetkili hâkime ulaştırılacaktır.
6. Kimliğinizle ilgili sorulara doğru cevap vermelisiniz.
7. Lehinize olan hususları ileri sürebilirsiniz.
8. Müdafî tayin edebilecek durumunuz yoksa, baro tarafından tayin edilecek müdafinin yardımından yararlanabilirsiniz.
9. İfade alma öncesinde müdafî ile başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşme ve konuşma hakkınız vardır.
10. Müdafîiniz ifade alma sırasında hazır bulunabilir.

Adli Yardım Yönetmeliği

Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) Adli Yardım Yönetmeliği'nin değiştirilmesine ilişkin yönetmelik, 30 Mart günü Resmi Gazete'de yayımlandı.

Görevlendirilen avukatın vekaletname ücretinin baroların adli yardım fonlarından ödenebilmesine olanak tanıyan yönetmelik değişikliği ile "aynı işe birden fazla avukat görevlendirilebileceğine" ilişkin hüküm, yönetmelik metninden çıkarıldı.

"Adli Yardım Parasının Barolara Dağıtımı" başlıklı 10. maddede yapılan değişiklikle de Türkiye Barolar Birliği'nin adli yardım için barolara göndereceği para artırıldı. Eski maddede, adli yardım giderleri ve Adli Yardım Dengeleme Fonu için ayrılan paranın yüzde 75'inin barolara gönderilmesi öngörülüyordu. Yeni yönetmelik ile bu oran yüzde 90'a çıkarıldı.

İnsan Hakları Savunucuları Rehberi

İçişleri Bakanlığı tarafından Ekim ayı ortalarında hazırlanan bir genelgede, Birleşmiş Milletler'in "Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Toplumsal Kuruluşların, Grupların ve Bireylerin Hakları ve Sorumlulukları Bildirgesi"ne dayanılarak AB tarafından hazırlanan "İnsan Hakları Savunucuları Rehberi"nin Türkiye tarafından da benimsendiği bildirildi.

Genelgede, valilikler, kaymakamlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının, insan hakları örgütleriyle ilişkilerinde, "Rehber'in içeriğine ve ruhuna uygun hareket etmeleri" ve her türlü kolaylığı göstermeleri istendi. Resmi kuruluşların, insan hakları alanında çeşitli faaliyetler gerçekleştirmeleri ya da bunu yapanlara yardımcı olmaları gerektiği anlatılan genelgede, mülki idare amirlerinin, insan hakları örgütleri ile "düzenli diyalog mekanizmalarının oluşturulmasına" gayret etmeleri istendi.

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanı Doç. Dr. Vahit Bıçak, 20 Mart günü Antalya'da başlayan "İnsan Hakları Kurulları 6. Bölgesel Yuvarlak Masa Toplantısı"nda yaptığı konuşmada, "Şimdiye kadar yaptığımız en büyük faaliyet, Türkiye'nin 930 bölgesine insan hakları standardı ölçüm aleti yerleştirmek oldu. Nedir bu ölçüm aleti? 930 merkezde il ve ilçe insan hakları kurulu oluşturduk. Bu kurullar her ayın sonunda faaliyetlerini başkanlığa gönderiyorlar. Bu başvurular da Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yardımıyla sayısal veriye dönüştürülüyor ve kamuoyuna sunuyoruz" dedi.

Bıçak, daha önceki uygulamalarda insan hakları ihlallerinin gizlendiğini, bunun da çözümün önünü tıkadığını söyledi. Bıçak, "Hep yok denmiş, inkar politikası izlenmiş. Biz bunu değiştiriyoruz. Sorunlar olabilir. Sorun yok demek çözüm değildir. Sorunların var olduğunu kabul etmek lazım çözüm için. Kabul, çözümün ilk adımıdır." dedi.

Toplantıda konuşan Avrupa Konseyi görevlisi Klaus Slavensky de, Türkiye'nin özellikle son iki yılda demokratikleşme ve insan hakları alanında kaydettiği gelişmeye dikkat çekti. Slavensky, "Türkiye, ilk geldiğim 1981 Kenan Evren rejimi döneminden bu yana, özellikle son yıllarda demokrasi ve insan hakları alanında çok gelişme kaydetti. Avrupa'da ve Türkiye'de çok toplantılara katıldım. Fakat son iki yıldır gelişmeler gerçekten çok güzel. Türkiye, polis devleti olmaktan gittikçe uzaklaşıyor. Avrupa'nın arzusu Türkiye'de her yerde işkencenin bitmesidir" dedi.

Bu arada Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu'nun hazırladığı "İşkence, Kötü Muamelenin Önlenmesi" raporu da Mart ayı başında açıklandı.

TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon merkezlerinin raporuna da değinilen raporda, insan haklarına ilişkin mevzuat ve durum saptamaları özetle şöyle:

* Cumhuriyet savcılarının hazırlık soruşturmasının başı olması gerekirken, görev ve yetkilerini yeterince kullanmıyor.

* Savcılar, sanıkları yargıya sevk aşamasında görmekte dirler. Oysa kolluk güçlerince işlenen işkence ve kötü muamele suçlarının tamamı, adliyeye ilişkin görev ve işler sırasında işlenen suçlardır.

* Yargılama aşamasında ifadenin zor yoluyla elde edildiği iddiaları soruşturulmamakta ve suç duyurusu konusu yapılmamaktadır.

sanıklara ceza indirimini uygulanmasına ilişkin 59. maddesini "sanığın susarak suçunu inkar ettiği" gerekçesiyle uygulamadı. Temyiz üzerine davayı elen Yargıtay, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 135. maddesinin "sanıkların susma hakkına sahip oldukları" hükmü içerdiğine dikkat çekerek bu hakkı kullanan sanığın "suçunu inkar ettiği" sonucu çıkmayacağına karar verdi.

* Etkin olmayan bir yargılama yöntemi tercih edildiği için yargılamalar uzun sürmekte, davalar zamanaşımına uğramaktadır. İşkence suçları için zamanaşımı geçerli olmamalıdır.

* Bu suçlara verilen cezalarda suç niteliği ve ceza miktarı yönünden olabilecek en alt sınır esas alınmakta, cezalar sıklıkla af yoluyla ortadan kaldırılmaktadır.

* Görüşmeyi yapan bazı hekimlerin insan hakları ihlalleri konusunda bilgi ve deneyim eksikliği var.

Raporu değerlendiren Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, rapordan işkence suçuna karşı halen etkili bir mücadelenin olmadığı sonucunun çıktığını söyledi. Kaboğlu, “Bunun nedeni kurumsal düzenlemelerin yetersiz, siyasi iradenin olmamasından kaynaklanıyor. Bu nedenle idari birimlerdeki direnmeler, ihmal ve kayırmalar sürüyor” dedi.

IHDK Raporu

Başbakanlığa bağlı İnsan Hakları Danışma Kurulu'nun (IHDK) hazırladığı 2004 yılı insan hakları raporu, Ekim ayında açıklandı. 1 Ekim günü yapılan toplantıda kabul edilen “Türkiye’de İnsan Hakları 2004 Ön Raporu”, ay sonunda Başbakanlığa sunuldu. Daha önce açıklanan ve tartışmalara neden olan “Azınlıklar Raporu” da, bu rapora ek olarak verildi.

Raporda, “işkenceye karşı uygulamada sorunlar olduğu” belirtildi. IHD verilerine göre 2003 yılında 1.391, 2004 yılının ilk 6 ayında 692 kişinin işkence gördüğü ifade edilen raporda, işkence ve kötü muamele konusunda yargıya özetle şu eleştiriler yöneltildi:

* İşkence iddiaları karşısında cumhuriyet savcılarının yeterli duyarlılığı göstermediği, dava aşamasında sanıkları koruyan idari tutumun sürdüğü, dolayısıyla halen yaygın işkencenin varlığı gözlemlenmiştir. İşkence olayları karşısında yargı mensupları ve Adli Tıp Kurumu yeterli duyarlılığı göstermemektedir.

* Dava açılrsa dahi, genellikle TCY'nin 245. maddesinde yer alan kötü muamele düzenlemesine dayanıldığı, davaların zamanaşımına uğrama olasılığının büyük ölçüde devam ettiği, uygun cezanın verilmediği, sanıkların tutuksuz yargılanıp mümkün olan en az ceza ile cezalandırıldığı, davaları dikkatle izleyen bazı yargıçlara yönelik baskılar olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin Birtan Altınbaş davası. İşkenceyle adam öldürme suçunun tespit edildiği bu davada mahkeme suçlu gördüğü beş polise yasal olarak verilebilecek en az cezayı vermiş, polisler hakkında ‘iyi hal’ indirimi uygulamıştır.

* 1998’de görülen ve ‘İskenderun davası’ olarak bilinen davada 18 yaşın altındaki iki çocuğa (Fatma Deniz Polattaş ve Nazime Ceren Samanoğlu) cinsel işkenceden yargılanan dört polisle ilgili dava hâlâ sürüyor. Bu dosya, işkencenin tespitinde önemli bir kurum olan Adli Tıp ile ilgili sorunların devam ettiğini göstermekte. Adli Tıp’ın özerk kurum haline kavuşturulması gerekirken, işkence görenlere, işkence görmediği yolunda rapor verdiği için Tabipler Birliği’nce cezalandırılan doktorların bu kurullara atanması, hükümetin konuya yaklaşım tarzını göstermektedir.

* Adli Tıp Kurumu, bağımsız ve özerk statülü birim olarak insan haklarının güvencesi olması gerekirken, verdiği raporlarla bazen tersi bir işleve yönelmiştir. Özellikle korsakof hastalığına yakalananlarla ilgili kararları, insan haklarını ihlal edici boyutlarda. Adli Tıp Kurumu’nun korsakof hastalarının cezaevlerinde yatmalarında sakınca olmadığına dair verdiği kararlar, AIHM tarafından bozulmuş ve Türkiye’nin mahkûmiyetiyle sonuçlanmıştır.

* Kolluk güçleri, henüz hâkim ve savcılar için yapıldığı gibi genel ve yaygın bir insan hakları formasyonuna tabi tutulabilmiş değildir. Bu nedenle kolluk güçlerinde, devletin bekçisi oldukları şeklindeki ‘12 Eylül anlayışı’ devam ettiğinden, henüz insan hakları koruyucusu oldukları bilinci yerleşmemiştir. İlerlemelere karşın genel sorunlar devam etmektedir. Bunda adli kolluğun kurulmaması, önemli bir eksikliktir.”

Seçimlerde yüzde on barajı uygulaması, zorunlu din dersi, mülki amirlerin toplantı ve gösterileri erteleme yetkisi gibi sorunlara da dikkat çekilen raporda, iktidarın uygulamaları nedeniyle “parlamentar rejim”in son aylarda “başbakanı rejime” dönüştüğü belirtilerek, TBMM’nin denetleme yetkisini kullanmadığı saptamasına yer verildi.

Başbakan Erdoğan’ın bir grup toplantısında AKP milletvekillerine hitap ederken kullandığı, “Bizim sevk ettiğimiz kanunları birtakım önergelerle değiştirmeye çalışıyorsunuz, biz bunları okuyarak hazırlamıyor muyuz?” sözlerine dikkat çekilerek “Başbakan’ın uyarıları doğrultusunda milletvekillerinin dokunmadıkları tasarıların sevk edenler tarafından okunarak hazırlanmadığı, ancak Cumhurbaşkanı tarafından ‘okununca’ ortaya çıkmıştır” denildi.

İstanbul Protokolü

Adli Tıp Kurumu, TIHV’nin girişimleriyle hazırlanan İstanbul Protokolü’ne (İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu) işlerlik kazandırılması için bir proje hazırladı. İlk

olarak Mayıs ayında İstanbul'da yürürlüğe sokulan projeye göre, İstanbul'un 19 ilçesindeki adliyelerde bulunan Adli Tıp Kurumu muayene odalarının tümü hastanelere, hastane olmayan ilçelerde ise diğer sağlık kuruluşlarına taşınacak. Muayene odalarının camlarına parmaklık takılacak. Böylece güvenlik görevlilerinin getirdikleri kişilerin kaçmasını önlemek gerekçesiyle muayene odalarına girmesinin önüne geçilecek. Doktorun sessiz ve sakin bir ortamda muayeneye getirilen zanlıyla diyalog kurması, raporu etki altında kalmadan hazırlayabilmesi amacıyla muayene süresince odaya hekimler dışında kimse giremeyecek. Güvenlik görevlileri muayene odasına ancak, doktor raporu mühürleyip zarfa koyduktan sonra girebilecek. Adli tıp raporları, savcılığa teslim edilmesi için kapalı zarfta güvenlik görevlilerine teslim edilecek.

İstanbul'da ilk uygulamanın Vatan caddesinde bulunan Emniyet Müdürlüğü'nün yakınındaki Sağlık Grup Başkanlığı'nda başlatılacağı ve adli hekimler için burada iki odanın ayrılacağı bildirildi. İkinci uygulama ise Gayrettepe'deki Emniyet Müdürlüğü binasının yakınındaki bir sağlık kuruluşunda olacak.

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, yeni uygulama konusunda gazetecilerin soruları üzerine "Uygulama başladığı takdirde, yargı ve güvenlik ile ilgili çalışma ortamında kendilerini baskı altında hisseden hekimler bu baskıdan kurtulacak. İşkence iddialarında daha bağımsız davranacaktır" dedi.

Adli Tıp Kurumu Başkanı Dr. Kerametdin Kurt, Mayıs ayı sonlarında yaptığı açıklamada, İstanbul Protokolü'ne işlerlik kazandırılması amacıyla çalışmalarını söyledi. Adalet Bakanlığı adına projenin uygulamaya konulması için çalışmalarını başlattıklarını anlatan Dr. Kurt, "yeni düzenleme ile işkenceyi önlemeye yönelik, herkesi rahatlatacak bir muayene şekli ve rapor süreci sağlanacağını" ileri sürdü. Kurt, "Artık eleştiriye yer bırakmayacak bir sisteme geçiyoruz. Adliyelerdeki muayene odaları hastanelere taşınacak. Hastane muayene odalarının camlarına demir parmaklıklar takılarak 'şahıs kaçabilir' ihtimali ortadan kaldırılacak, polislin muayeneye katılması için neden kalmayacak" dedi.

Ancak, İstanbul Protokolü çerçevesinde süren uluslararası eğitim projesini yürüten TIHV, Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD) ve TTB yöneticileri, Adli Tıp Kurumu'ndan bu yönde bir ses çıkmadığını savundular. Adli Tıp Kurumu'nun kendi uzmanları için eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesi konusunda verdiği olumlu yanıtı rağmen, bu konuda hiçbir somut adım atmadığı bildirildi.

TIHV hekimlerinden Önder Özkalıpçı, birçok hekime ve avukata bu üç örgüt tarafından uluslararası

standartlarda eğitim verildiğini belirterek, şunları söyledi:

"Ancak en kalabalık ve eğitimi öncelikle alması gereken meslek grubunu Adli Tıp uzmanları oluşturuyor. Adli Tıp Kurumu içinde doğrudan, resmi eğitim konusunda başarısız olduk. Adli Tıp Kurumu'nun içindeki bariyerleri aşamadığımız için biz de suçluyuz. Adli Tıp Kurumu, özerk olmayan, ciddi önyargıları ve iç engelleri olan bir kurum. Hekimlerin cezalandırılması değil eğitilmesinden yanayız. Birtakım yapısal engelleri aşarsak sanırım gerçekleştirebileceğiz. Bazı adli tabiplerin İstanbul Protokolü konusunda kişisel eğitim aldığını duyduk. Ancak kimden, nasıl aldıklarını bilmiyoruz. Adli Tıp Kurumu yetkililerinin bir anlamda zihinlerindeki bariyerleri aşması gerekiyor. Ülkemizde işkencenin çok net örnekleri yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. Çok yakında Gürcistanlı hekimlerin İstanbul Protokolü ile ilgili eğitimlerini gerçekleştireceğiz. Ancak kendi dilimizle, kendi ülkemizde, kendi kurumlarımıza bu eğitimi veremememiz çok üzücü bir durum."

ATUD Başkanı Doç. Dr. Ümit Biçer de, Adli Tıp Kurumu'nun İstanbul Protokolü eğitimine yaklaşımını şöyle değerlendirdi:

"İstanbul Protokolünün eğitimi çerçevesinde beş merkezde yapılan eğitimlere bu merkezlerde görev yapan adli tıp uzmanları da davet edilmiş, az sayıda adli tıp uzmanı (üniversiteler ve kurumda görev yapan yaklaşık 20 uzman) bu eğitimlere katılmıştır. Tüm adli tıp uzmanlarının İstanbul Protokolü çerçevesinde eğitimlerinin yapılması için Adli Tıp Kurumu'na öneri getirilmiş, ATUD, TIHV ve TTB tarafından yürütülen eğitim çalışmalarının ATK ile birlikte yürütülmesi istenmiştir. ATK yönetimi tarafından da olumlu bulunan öneri bir türlü uygulamaya geçirilmemiştir. İstanbul Protokolü'nün oluşumu ve ulusal ve uluslararası eğitimlerinde sorumluluğunu yürüten bu kuruluşlardan ATK yararlanmak istememekte, eğitimleri konunun uzmanları ile değil, kendi elemanları ile bildikleri şekilde yürütmek istemektedirler. Bunun bir nedeni de, eğitimin verilmesinin ardından protokolün uygulamaya geçirilmesinde yaşanacak zorluklardır. Adli tıp değerlendirmelerin yapıldığı birimlerde, beklenen hizmetin alınması olanaklı değildir. Büro faaliyeti vermek için düzenlenmiş, bir muayene masasının dahi bulunmadığı adliye binalarında adli tıp hizmeti verilemeyeceği gibi insan hakları ihlalleri de araştırılmaz. İstanbul Protokolü, uygulamada gereksiz ayrıntılarla dolu ve külfetli bir iş olarak görülmektedir. Rutin olarak protokolün uygulanmasına soğuk bakılmaktadır. Uygulamaya yönelik sorunların ele alınmaması, tartışmaların yapılmaması/yaptırılmaması eğitimlere karşı isteksizlik doğurmaktadır."

Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği

TTB Disiplin Yönetmeliği, 28 Nisan günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yönetmeliğe göre, gerçeğe uymayan rapor ve bilgi veren, işkenceye katılan ya da işkence olarak nitelendirilebilecek işlem ve davranışlarda bulunan, işkence bulgularının tespitinde gerçeğe aykırı rapor düzenleyen hekimlere meslekten geçici men cezası verilecek. (Yönetmeliğin tam metnine

http://www.ttb.org.tr/data/haber/nisan04/disiplin_y_php adresinden ulaşılabilir.)

İşkenceyi Önleme Grubu

Izmir Barosu Yönetim Kurulu, 7 Aralık günü “İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü Projesini” durdurma ve “İşkenceyi Önleme Grubu”nun (İÖG) faaliyetlerine son verme kararı aldı. Ekim ayında seçimleri kazanan yeni yönetimin aldığı karar, gerek hukukçular gerekse insan hakları savunucuları tarafından tepkiyle karşılandı.

Izmir Barosu Başkanı Avukat Nevzat Erdemir tarafından 13 Aralık günü yapılan açıklamada, proje ile İzmir Barosu’nun AB ile “vesayete benzer” bir ilişki içine sokulduğu ileri sürüldü. AB üyesi ülkelerin ABD’nin Irak’ta yaptıklarına sessiz kaldığı vurgulanan açıklamada, AB’nin “insan hakları” kavramını kendi çıkarları için çiğnediği anlatıldı. Açıklamada, AB’ye uyum çalışmaları çerçevesinde getirilen düzenlemelerin “Cumhuriyetimizi, ülkemizi ve ulusumuzu felaketlere sürükleyeceği” ileri sürüldü ve bu nedenle projenin durdurulduğu belirtildi. Nevzat Erdemir, Radikal gazetesine yaptığı açıklamada da, “grubun barodan bağımsız hareket ettiği için kaldırıldığını” söyledi.

Baro yönetimi, daha sonra İÖG’nin baro web sitesindeki sayfasını da kaldırdı.

Baro eski Başkanı İşkenceyi Önleme Grubu avukatlarından Noyan Özkan ise projenin durdurulması nedeniyle yaptığı açıklamada, grubun Avukatlık Yasası’nın 76. maddesinde yer alan “hukukun üstünlüğü, insan haklarını savunmak ve

korumak” amacıyla kurulduğuna dikkat çekti. Yeni Yönetim Kurulu’nun bu kararlar insan hakları alanındaki her türlü uluslararası ilişkiyi reddettiğini ifade eden Özkan, demokrat ve ilerici avukatlar olarak İzmir Barosu bünyesi dışında İşkenceyi Önleme Grubu’nun faaliyetlerini yürütmesi için çaba sarf edeceklerini belirtti.

TIHV Başkanı Yavuz Önen de, kararla ilgili olarak, “İÖG’nin kapatılmasından sadece işkenceciler, onları teşvik edenler ve koruyanlar yarar görecektir. Zarar görenler ise işkence mağdurlarıdır, toplumdur, tüm insanlıktır” dedi. İşkence suçunun cezasız kalmaması için verilen mücadelede grubun çalışmasının önemini vurgulayan Yavuz Önen, açıklamasında şunları söyledi:

“Kurulduğu tarihten itibaren İÖG’ye 575 işkence mağduru başvurmuştur. İÖG’nin yaklaşık 250 avukatın katılımıyla sürdürülen çalışmaları sayesinde takip edilen 334 dosyadan 116’sında işkence yapanlar hakkında kamu davası açılmıştır. Diğer dosyalar ise halen hazırlık soruşturması aşamasındadır. Salt bu verilerden bile cezasızlığa karşı verilen mücadelenin önemi rahatlıkla anlaşılabilir. Kendilerini dokunulmaz, yargılanmaz ve hatta cezalandırılmaz sanan işkenceciler, işkence yapılması emrini verenler ya da yapılmasına göz yumanlar, açılan kamu davaları ile hukukun varlığını ve üstünlüğünü hissetmişlerdir. Sonuç olarak, bir insanlık suçu olan işkence ile mücadelenin kendine özel nitelikleri vardır. Baro bünyesinde oluşturulmuş başka komisyonlar tarafından sürdürülemez.”

ÇHD Başkanı Bahattin Özdemir de, İzmir Barosu yönetiminin “devletle iyi geçinmek, emniyet ve savcılıkla karşı karşıya gelmemek” adına İÖG’yi kapattığını söyledi. Grubun internet sitesinde temel hukuki bilgilerin ve çalışmaların yer aldığını söyleyen Özdemir, “İşkenceye maruz kalan ve bilgilenecek isteyen yurttaşların başvuru yapabileceği önemli bir yer kapatıldı. Baro yönetimi, kendilerinin ilgileneceğini söyledi ama aslında başvuru yapılmasını ve başvurularla uğraşmayı istemiyor” dedi.

İzmirli hukukçulara ne oldu (Murat Çelikkan-Radikal/15 Aralık 2004)

Avrupa halkları Türkiye’nin AB üyelik sürecini sindirmekte zorlanıyor.

17 Aralık tarihi yaklaştıkça gerilim artıyor ve beklenti yükseliyor. Bu gerilim çerçevesinde gerek Batı’da gerek Türkiye’de verilen abuk sabuk demeçlere değinmeyeceğim. ‘Bilmiyorsun, ama dilinin kemigi de mi yok,’ da demeyeceğim. Sadece bu süreçte Türkiye’de bu gelişmelere direnen güçlerden birinin uygulamalarına bir kez daha değineceğim. Bu biri, İzmir Barosu. İzmir Barosu’na mensup az sayıda avukat birkaç yıl önce Türkiye’nin işkenceye karşı uluslararası sözleşmelere imza atmış olmasına, yasalarında işkencenin suç olmasına karşın İzmir mahkemelerinde işkence davalarında garip bir eğilim sezinliyor; son beş yılda mahkemelerde kamu görevlileri aleyhine açılan az sayıda davada çok sayıda beraat verildiğini, buna mukabil polise direnme ve saldırı davalarında ciddi artış olduğunu...

Çalışmalarını derinleştiren grup, işkence ve kötü muamele vakalarının, işkence kurbanlarına karşı açılan polise mukavemet, adli tabiplere saldırı davalarıyla örtbas edildiği gerçeğine ulaşmış, İşkenceyi Önleme Grubu adlı bir girişim oluşturuyor ve çalışmaya başlıyor.

Önce İzmir Barosu'nun desteğini alıyor, toplantı ve eğitimlerini baro binasında yapmaya başlıyorlar. Adli Tıp, mağdurları dinleme, onlarla söyleşi yapma ve ifadelerini kayıt altına alma, İstanbul Protokolü çerçevesinde alternatif işkence raporları ekleyerek dava dosyaları oluşturma, işkence iddialarını mahkemeye götürebilmek için hukuki araştırmalar yapma gibi konularda eğitim çalışmaları başlatıyorlar. İzmir çapında bir afişleme yapıyorlar: 'Korkmayın! Sessiz Kalmayın! Sadece bize telefon edin.' Telefonla başvuru servisi kuruyorlar. 45 avukat bu grupta çalışmaya gönüllü oluyor. Sonra bu sayıyı 234'e çıkarıyorlar. Her vakaya iki ya da üç avukat bakıyor. Ücret almıyorlar. Masrafları baro ödüyor. 24 saat hizmet veriyorlar. Bu uygulamanın başlama tarihinden sonra bir buçuk yılda 304 şikâyet alıyorlar. Avrupa Komisyonu bu çalışmaya, İlerleme Süreci Raporları'nda değiniyor.

Ülkenin diğer kentlerinde de benzer bir çalışmanın başlatılması için işbirliği ve eğitim veriyorlar. Bu çalışma o kadar etkili oluyor ki, AB fonlarıyla desteklenen bir projeye dönüşüyor. Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin yüzde 90'ı gibi, onlar da AB'den kaynak buluyor. Türkiye'de sivil çalışmalara kaynak ayıran sanayici veya sendika bulmak zor. Demek istediğim, Türkiye'de işkence uygulamalarında bir iyileşmeden bahsedilecekse, bunda İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'nun, adli tabiplerin, tabip odalarının, insan hakları kuruluşlarının verdikleri mücadelenin payı çok büyük. Sonra mı ne mi oluyor?

Sonra İzmir Barosu'nda yönetim değişiyor. Baronun yeni başkanı Nevzat Erdemir, Avrupa Komisyonu ile 2003'te imzalanan ve uygulanmasına başlanan 'İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü Projesi'nin, 7 Aralık'ta Baro Yönetim Kurulu'nca durdurulduğunu açıklıyor. Gerekçe, grup AB'nin parasal desteğine endeksli olduğundan bu durumun AB'ye bağımlılığı artırması. Yani çok 'anti-emperyalistler'. Ama bu 'devrimci' ve 'antiemperyalist' tutum, işkenceyle mücadeleyi kapsamına almıyor. Yani tutum, 'Bu işin giderlerini biz karşılayalım' değil, projeyi durdurma. Her ne kadar Türkiye'nin AB üyeliği konusunda ayak direyenler sadece Avrupalılar değilse, yerli işbirlikçileri varsa da bu meselenin sadece AB meselesi olduğuna inandınız mı? İzmirli hukukçulara ne oluyor?

İşkenceye ve Yargısız İnfazlara Karşı Avukatlar Toplantısı

Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), 8-9 Mayıs günlerinde Ankara'da "İşkenceye ve Yargısız İnfazlara Karşı Avukatlar Toplantısı" düzenlendi. Toplantının ardından 11 Mayıs günü açıklanan sonuç bildirgesinde, "İşkence, eskisinden farklı olarak inceltilmekte ve iz bırakmayan biçimlere dönüştürülmektedir. Aç ve uykusuz bırakma, işkence sesleri dinletme, pozisyon işkencesi, paranoya yaratmaya yönelik tehdit ve baskı biçimleri giderek yaygınlaşmaktadır" denildi. Sadece falaka, elektrik gibi "kaba" uygulamaların "işkence" olarak tanımlanması nedeniyle, etkileri daha uzun vadede ortaya çıkan diğer insanlık dışı uygulamaların işkencenin dışında tutulduğuna dikkat çekilen sonuç bildirgesinde, "Tecrit ve izolasyon, insanın bedensel ve ruhsal sağlığına yönelik, sonuçları uzun sürede ortaya çıkan ve tedavisi en zor olan, insan sağlığı açısından en tehlikeli ve en ağır işkence biçimlerinden bir tanesidir" denildi.

Bildirgede, işkence ve kötü muamele ile mücadele için öneriler ise şöyle sıralandı:

* Baroların olanakları genişletilmelidir. İşkence mağdurlarının işkence ile ilgili davaları adli yardım yoluyla takip edilmelidir.

* Yaygın işkenceye maruz kalan yabancılar ve mülteciler için barolara yetki ve olanak sağlayan yasal düzenleme yapılmalıdır.

* Gözaltı, tutukluluk ve ceza infaz birimlerinin, ilgili bağımsız mesleki örgütlerin belirleyeceği hukuk ve adli tıp uzmanlarından oluşan izleme kurulları tarafından denetlenebilmesi için yasal düzenleme yapılmalıdır.

* İşkence ve yargısız infaz nedeniyle açılan disiplin soruşturmalarında mağdur ve avukatlarının hazır bulunabilmeleri için yasal düzenleme yapılmalıdır.

* İşkenceyi gizleyen doktorlar hakkında verilen disiplin cezalarının resmi kurumlar tarafından uygulanması zorunlu hale getirilmelidir. İfade vermek için savcıya başvuranlar emniyete gönderilmemelidir.

* İşkence davalarında hızlı yargılama usulü getirilmelidir. İşkence suçlarına getirilecek cezalar, verilen bedensel ve ruhsal zararlar orantılı olmalı, benzer zarara yol açan diğer kasti suçlarla ilgili cezalarından daha az olmamak kaydıyla belirlenmelidir. Ölümle sonuçlanan işkence suçunun cezası kasti adam öldürme suçunun cezasından daha fazla olmalıdır."

İşkence olaylarına karşı mücadele çağrısının da yapıldığı bildirgede, "Irak'taki ABD vahşetinin teşhirinin işkencecileri nasıl köşeye sıkıştırdığını hep birlikte izledik. Aynı vahşetin değişik biçimlerde Türkiye'de yıllarca uygulanması karşısında sessizlik bozulmadıkça işkence ve yargısız infazlara karşı mücadele yol alınmayacağı açıktır" mesajı verildi.

"1. Yargıtay-Adli Tıp Sempozyumu"

"1. Yargıtay-Adli Tıp Sempozyumu", 12-13 Haziran günlerinde Ankara'da toplandı. Sempozyumun "Tıbbi Uygulama Hataları" konulu oturumunun yöneticiliğini, 1995 yılında gözaltına alınan yedi kişiye vücutlarındaki işkence izlerine karşın sağlam raporu veren ve bu nedenle Türk Tabipleri Birliği tarafından altı ay süreyle meslekten men edilen Dr. Nur Birgen yaptı. Nur Birgen, son dönemde de ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff sendromuna

yakalanan mahkumlara “iyileşti” raporu verilmesi nedeniyle gündeme gelmişti.

Sempozyumda, Adli Tıp Kurumu'nun Başkanı Dr. Keramettin Kurt da bir konuşma yaptı.

Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu Raporu

Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu tarafından hazırlanan rapor, 17 Haziran günü açıklandı. İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin ve Leman Yurtsever'in yaptığı açıklamaya göre, 2003-2004 Mayıs ayları arasındaki dönemde, 24 kadın gözaltında şiddete uğradığı gerekçesiyle büroya başvurdu. 24 kadından 12'sinin can güvenliği, aileden çekinme, korkma, yargıya güvensizlik gibi gerekçelerle suç duyurusunda bulunmadığı belirtilen raporda, büronun kurulduğu 1997 yılından bu yana başvuran 199 kadından 63'ünün tecavüze uğradığı belirtildi. Raporda, bu kadınlardan ikisinin intihar ettiği, 14 yaşındaki bir çocuğun da tecavüze uğradıktan sonra akrabaları tarafından “namus temizleme” gerekçesiyle öldürüldüğü bildirildi.

“İşkenceye Sessiz Kalma” Projesi

İHD Eylül ayında “İşkenceye Sessiz Kalma” projesi kapsamında “İşkencesiz bir Türkiye için kartpostal ve imza kampanyası” başlattı.

İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül 24 Eylül günü düzenlediği basın toplantısında, kampanya hakkında bilgi verdi. 33 ilde başlatılan ve 3 ay sürecek kampanya sonunda 100 bin imza toplamayı hedeflediklerini belirten Öndül, bu imzaların daha sonra TBMM'ye sunulacağını kaydetti.

Türkiye'de “İşkencenin sistematik olarak devam ettiğini” vurgulayan Öndül, işkenceciler hakkında çok az dava açıldığını, idari yonden de disiplin işlemi yapılmadığını ifade etti. Öndül “Hükümeti, işkence vakalarını kararlılıkla soruşturmaya, bu amaçla işkencecileri, amirlerini ve siyasi sorumlularını derhal görevden almaya davet ediyoruz” dedi.

Toplantıya, TIHV Başkanı Yavuz Önen, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Temsilcisi Levent Korkut, Mazlum-Der Genel Başkanı Ayhan Bilgen ve Ankara Barosu adına Avukat Oya Aydın da katıldı.

Gazetecilerin sorusu üzerine, Verheugen'in “sistematik işkence olmadığı” yönündeki açıklamasını değerlendiren Hüsnü Öndül, “sistematik işkencenin” nasıl algılanması konusunda farklı yaklaşımlar bulunduğunu belirtti. İHD'nin, BM'nin İşkenceye Karşı Komitenin tanımlarına göre hareket ettiğini ifade eden Öndül, “Bunun bir hükümet politikası olması gerekmez. Daimi, yaygın ve kasıtlı olarak yapılıyorsa bu sistematik işkencedir. 32 ilden işkence şikayeti alıyoruz” dedi.

Önen de, TIHV'nin bu konuda çok sayıda rapor yayınladığını bildirdi ve “Verheugen'in açıklaması gerçeği yansıtmamaktadır. Siyasi bir değerlendirmedir. AB bu konuda insani ve ahlaki değerlerden taviz vermiştir” dedi.

26 Haziran BM İşkence Görenlerle Dayanışma Günü

TIHV, İHD, ÇHD İzmir şubeleri, İzmir Barosu ve İzmir Tabip Odası tarafından 26 Haziran BM İşkence Görenlerle Dayanışma Günü nedeniyle yapılan açıklamada, Türkiye'de insan hakları alanında yaşanan sorunların çıkarılan yeni uyum yasalarına rağmen giderilemediği ve anayasal düzenlemelerin kağıt üzerinde kaldığı belirtilerek, işkencenin sistematik bir şekilde sürdüğüne dikkat çekildi.

İzmir Barosu Yönetim Kurulu üyesi Avukat Hamdi Yıldırım, basın toplantısında yaptığı konuşmada, işkence eğitimi, işkence aletlerinin üretim ve ticaretinin legal bir sektör haline geldiğine dikkat çekerek, “Bugün Türkiye'de her insan hala risk altındadır ve işkence görebilir. İşkencenin devam ettiğine dair temel dayanak noktamız, işkenceye ve sonuçlarına karşı yürüttüğümüz mücadele pratiği ve buradan elde ettiğimiz somut verilerdir. Ayrıca işkence olaylarının gerçekleştiği mekanlardan biri olan cezaevlerinde 19 Aralık 2000 tarihinden bu yana uzun erimde kişilik bütünlüğünü yok edici etkileri nedeniyle işkence olarak değerlendirilebilecek olan tecrit uygulaması halen devam etmektedir” dedi.

TIHV İzmir Temsilcisi Prof. Dr. Veli Lök ise Türkiye'de işkencenin bittiği gibi bir izlenim yaratılmaya çalışıldığını belirterek, “Türkiye'de işkence hala devam ediyor. TIHV'e son üç yılda yapılan başvuruları incelediğimizde, yılda 900 kişinin başvurduğu ortaya çıkıyor. Başvuruda bulunanların üçte biri yani 300'e yakını aynı yıl içerisinde işkence gören insanlardan oluşuyor. Bunun anlamı şu: İşkence hala sistematik bir şekilde sürüyor” dedi.

İHD de 26 Haziran BM İşkence Görenlerle Dayanışma Günü nedeniyle “İşkenceye ve Cezasızlığa Karşı Kampanya” başlattı. Kampanyanın tanıtımı amacıyla düzenlenen toplantıda konuşan İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, son 10 yılda Türkiye'de ciddi mevzuat düzenlemeleri yapılmasına karşın işkencenin sistematik olarak sürdüğüne dikkat çekti. 2003 yılı verilerine göre, resmi gözaltı merkezleri dışında yapılan işkence sayısının 50 olduğuna işaret eden Öndül, bu rakamın 2004 yılının ilk 3 ayında 139'a yükseldiğini söyledi. Öndül, resmi gözaltı merkezleri dışında yapılan işkencenin kayıtlara geçmemesi nedeniyle şikayetlere “Böyle bir kayda rastlanılmamıştır” yanıtı verildiğini de kaydetti.

Fincancı ve Koç'un Görevden Alınması

Istanbul Üniversitesi (İÜ) İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı ve İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sermet Koç, Haziran ayında görevlerinden alındılar.

1 Mayıs 2003 tarihinde Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'na Kerametttin Kurt'un atanmasından sonra, Fincancı ve Koç, "Kerametttin Kurt'un bu görev için yeterli olmadığı" yönünde açıklama yapmışlardı. Bunun üzerine İÜ Rektörlüğü, Fincancı ve Koç hakkında soruşturma açmıştı. Disiplin Komisyonu 3 Haziran günü Disiplin Yönetmeliği'nin 16. maddesi uyarınca Şebnem Korur Fincancı ve Sermet Koç'a "yönetim görevinden ayırma" cezası verdi.

Bu karar insan hakları savunucuları ve hekim örgütleri tarafından tepkiyle karşılandı. 16 Haziran günü İstanbul Eczacılar Odası'nda çoğunluğu sağlık alanından olmak üzere 15 örgütün temsilcileri basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı Kadir Erdin, 2004 Türkiye'sinde "bitmez ve tükenmez antidemokratik uygulamaların bir örneğini tartışmak için" toplandıklarını belirterek, "Üniversiteler bilim üretim merkezleridir ve ürettiklerini, bilim dünyasına ve topluma aktarmak durumundadırlar. Bunun kanallarını kapatırsanız bugün gelinen noktada olduğu gibi üniversiteyi toplum dışına itmiş olursunuz. Biz bu olayı şiddetle kınıyoruz, görevleri gereği, demokrat tavırları, özgürlük anlayışları gereği, sadece doğruyu söylemekten çekinmeyen meslektaşlarımızın görevlerinin iadesini talep ediyoruz" dedi.

Istanbul Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Gencay Gürsoy da üniversitede seçimle gelen tek demokratik kurum olan anabilim dalına seçilmiş iki kişinin görevlerinden alınmasını bir "skandal" olarak nitelendi.

Fincancı ve Koç'un görevden alınması nedeniyle TIHV tarafından yapılan açıklama da şöyle:

Istanbul Üniversitesi öğretim üyeleri, İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sermet Koç İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Alemdaroğlu tarafından "hizmet içinde taşıdığı resmi sıfatın gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunma" gerekçesiyle Ana Bilim Dalı Başkanlığı görevlerinden alınmışlardır.

Gerekçede yer alan "itibar ve güven duygusunu sarsan" davranış, günlük bir gazetede yapılan röportajda Adli Tıp Kurumu uygulamalarına ve kurumun yapısına dönük bilimsel ve etik eleştiriler yönelmeleridir.

Her ikisi de Ana Bilim Dalı Başkanlığı düzeyine yükselmiş, çevrelerine ve kamuoyuna güven veren adli tıp alanında uzman kişilerdir. Adli Tıp Uzmanları Derneği ve Türk Tabipleri Birliği'nde, üyelerin güvenini kazanarak çeşitli görevlere seçilmişlerdir. Aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu gibi resmi kurumlar da çeşitli danışmanlık görevlerine davet ederek, kendilerine duyulan güveni ortaya koymuştur.

Prof. Dr. Koç ve TIHV kurucu üyelerinden Prof. Dr. Fincancı, gerekçe gösterilen gazete röportajında, bilim çevrelerinde, Türk Tabipleri Birliği ve Adli Tıp Uzmanları Derneği'nin çeşitli platformlarında dile getirilen, ayrıca Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu raporlarının Adli Tıp Kurumu'na ilişkin değerlendirme ve öneriler içerisinde yer alan düşünceleri ifade etmişlerdir. Bilim insanları olarak topluma karşı görev ve sorumluluklarının gereğini yerine getirmişlerdir. Düşünceyi ifade etme haklarını, eleştiri haklarını kullanmışlardır.

İlginçtir ki her iki bilim insanının ortak bir özelliği de, İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Alemdaroğlu hakkında "intihal (bilimsel hırsızlık)" suçlaması ile soruşturma açılması ve Türk Tabipleri Birliği Yüksek Onur Kurulu'nun "meslekten men" cezası vermesine uzanan süreci başlatan İstanbul Tabip Odası Onur Kurulu'nun üyesi olmalarıdır.

Yani "hizmet içinde taşıdığı resmi sıfatın gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunma" gerekçesi ile kendisinden istifa etmesi beklenen Prof. Dr. Alemdaroğlu, basında yer alan haberi fırsat bilerek, ihtiyaç duyduğunda uğruna yürüyüş düzenlediği "bilimsel özerklik" kavramını yok sayarak iki meslektaşını ana bilim dalı başkanlığından almıştır.

Kamuoyunu iki saygın bilim insanının görevlerine iadesi için uğraş vermeye, bilimsel düşüncenin geliştirilmesi ve ifade özgürlüğüne destek olmaya davet ediyor, geciken adaletin kamu vicdanını rahatsız edeceği inancı ile göreve iade talebi ile açılan davaların bir an önce sonuçlanmasını bekliyoruz.

Maksut Karal: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın koruma polislerinden Maksut Karal'ın "işkence" zanlısı olması Haziran ayında tartışmalara neden oldu.

16 Haziran günü Hollanda'nın Rotterdam kentindeki Erasmus Kongre Merkezi'nde düzenlenen bir toplantıya katılan Başbakan Erdoğan, Erdal Gökoğlu tarafından protesto edildi. Erdoğan konuşurken ayağa kalkan Erdal Gökoğlu "F tipi cezaevinde 112 kişiyi niye öldürdünüz? Yanınızdaki Maksut Karal bir işkencecidir. Maksut Karal, bana işkence yaptı. Cezaevlerindeki tecridi kaldırım" diye bağırıldı.

Erdal Gökoğlu daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, “Karal, Ankara’da DA’da işkence yapturan ve infaz emirlerini veren timin şefiydi. Ankara, Tokat ve İç Anadolu’nun çeşitli kentlerinde işkence gören her insan, ‘yakışıklı’ kod adını kullanan Maksut Karal’ı yakından tanıır. Ulucanlar (Ankara Merkez Kapalı Cezaevi) olayları sırasında cezaevi içerisinde gezen birkaç sivilden biri olan Karal, beni ölümle tehdit etmişti” dedi.

Ankara Emniyet Müdürlüğü’nde 1990’lı yıllarda görev alan ve hakkında 2000 yılında işkence davası açılan Karal’ı, Erdoğan’ın yanında görür görmez tanıdığını söyleyen Gökoğlu, “İşkence yapan polisler, ‘Prens’, ‘Pis bıyık’, ‘Minik’, ‘Arap’ ve ‘Yakışıklı’ gibi kod adlarını kullanırdı. ‘Yakışıklı’ denilen Karal ile ilk karşılaşmam gözaltına alındığım 1993 yılında oldu. Karal ve ekibinin ağır işkencelerine maruz kaldım. Ulucanlar Cezaevi’nin kapısında, yine aynı cezaevindeki olaylar sonrasında ve hastanede kendisiyle karşılaştım. Bir insan kendisine işkence yapan simayı hiçbir zaman unutmaz. Olaylarda yaralandığım için hastaneye kaldırıldım ve Karal yanıma gelip, beni ölümle tehdit etti” dedi.

Gökoğlu, daha önce “Halkın Sesi” televizyonuna yaptığı açıklamada da şunları söylemişti:

“Karal hem işkencelere katılıyordu, hem de oradaki işkenceleri yöneten biriydi. Ankara Emniyet Müdürlüğü’nde DHKP-C masasının şefiydi... Özellikle bu sorgulama sırasında, eğer anlatmazsam, daha önceden katlettikleri ya da kaybettikleriyle ilgili konuşmalarda bulunuyor ve ‘seni de onlar gibi yapacağız’ diyorlardı. Örneğin Birtan Altınbaş ile ilgili ‘Birtan’ın sonu ne oldu biliyorsun değil mi? Senin de sonun öyle olacak’ diyorlardı. Yine Ankara’da katlettikleri, Küçükesat’ta, Maltepe’de, en son Batıkent’te Mustafa Selçuk için ‘Biz öldürdük, seni de öldüreceğiz. Biliyoruz sen onların arkadaşısın’ biçiminde konuşuyorlardı. İstedikleri cevabı vermediğimden dolayı da sürekli aynı işkencelerle karşı karşıya kalıyordum. Bu elektrik, askı işkenceleri hemen her gün, yani belli aralıklarla, gece-gündüz sürekli olan bir şeydi...”

1990 yılında gözaltına alınan Gülnihal Yılmaz ve Fehim Horasan da Erdoğan’ın koruma amiri Maksut Karal’ın kendilerine işkence yaptığını açıkladılar.

Avukat Zeki Rüzgar da, 13 Ocak 1994 tarihinde Ankara’da gözaltına alındığında Karal’ın kendisine işkence yaptığını açıkladı. Karal hakkında suç duyurusunda bulunduğunu ancak soruşturmanın takipsizlikle sonuçlandığını belirten Rüzgar, Karal’ın kendisinin yanı sıra bir çok müvekkiline de işkence yaptığını kaydetti.

28 Eylül 1994 tarihinde gözaltına alınan Avukat

Murat Demir de, 13 gün gözaltında tutulduğunu ve kendisine işkence yapanlar arasında Maksut Karal’ın bulunduğunu bildirdi. Murat Demir, kaybolan **Kenan Bilgin**’in aynı dönemde gözaltında bulunduğunu belirtti.

CHP Konya milletvekili Atilla Kart da olayı TBMM gündemine getirdi. Kart, Başbakan Erdoğan’ın yanıtlaması istemiyle verdiği soru önergesinde, Koruma Müdürü Maksut Karal hakkında “işkence” suçundan ne gibi işlemlerin yapıldığını sordu.

Kart, Karal’ın yanı sıra Devlet Bakanı Ali Babacan’ın koruma memuru olarak görev yapan Mehmet Kılıç hakkında da idari ve adli kovuşturma yapıp yapılmadığının, yapıldıysa bu kovuşturmaların içeriğinin ve sonuçlarının açıklanmasını istedi.

Maksut Karal, Mehmet Kılıç ve Hasan Yıldızkaya hakkında, 1998 yılında gözaltına alınan Tülin Doğan, Levent Murat, Özgür Çakmak, Mehmet Ali Kılıç ve Aykut Elvan adlı kişilere “kötü muamelede buldukları” gerekçesiyle 2000 yılında dava açıldığı öğrenildi. Ankara Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen davanın 2001 yılında beraatla sonuçlandığı bildirildi.

Süleyman Ulusoy’un Belediye Başkan Adaylığı: İstanbul Beyoğlu Ekipler Amirliği’nde görev yaptığı dönemde, gözaltına alınanları hortumla dövdüğü gerekçesiyle “Hortum Süleyman” olarak tanınan Başkomiser Süleyman Ulusoy, Ocak ayında görevinden istifa etti ve Erzurum’un Horasan ilçesinde AKP’den belediye başkan aday adayı olduğunu açıkladı.

Gözaltına alınan bazı travestileri hortumla döverken çekilen görüntüleri televizyon kanallarında yayınlanan Süleyman Ulusoy, Beyoğlu 6. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılanmıştı. Mahkeme, 18 Şubat 2003 tarihinde Şartla Salıverilme Yasası uyarınca davanın beş yıl süreyle ertelenmesine karar vermişti.

Ulusoy’un ardından İzmir Alsancak’ta kimlik kontrolü yaptıkları üç kişiyi ekip arkadaşlarıyla döverken kamerayla görüntülenen Celal Bolel adlı polis de Antalya’nın Kaş ilçesine bağlı Ova beldesinde AKP’den belediye başkan aday adayı olduğunu açıkladı.

Ancak Başkomiser Süleyman Ulusoy, AKP tarafından aday gösterilmedi. ANAP ise AKP’nin reddettiği Ulusoy’u Horasan’dan aday olarak gösterdi. ANAP Erzurum İl Başkanı Vahit Bingöl, Süleyman Ulusoy’un adaylığı için “Ulusoy, vatandaşlarca sevilen, saygı gören, kendini kanıtlamış bir bürokrat. Böyle bir ismin AKP’den aday gösterilmeyerek harcanmasına gönlümüz razı olmadı” dedi. Süleyman Ulusoy, seçimi kazanamadı.

AKP'nin hortumu (Yıldırım Türker/Radikal-12 Ocak 2004)

(...)

Hortum Süleyman'ın, kimilerine Hababam Sınıfı'nın şirdancı kahramanlarıyla şekerli nostaljisini hatırlatan lakabını nasıl kazandığını topluca görmemiz 2000 yılının haziran başına rastlar. CNN Türk'de yayımlanan kirli görüntüler geçici bir kıyamet koparıp halkımızda uçucu bir infial yaratır. Görüntüler, Beyoğlu Ekipler Amirliği'nde kaydedilmiştir.

Süleyman Ulusoy, Savaş Ay'ın renkli tasviriyile, "...bir adam irisi, bir polis 'seçilmiştir'. Yüzü Arap esmeridir... Elleri kaleci Rüştü'de olsa tek topun geçemeyeceği kadar büyüktür. Tokadı 'arıza çıkardığı' için, 'tokatlamaktan' vazgeçmiş, adıyla özdeşleşmiş bir 'meslek gereci' bulmuştur kendine. Bu bildiğimiz; bağı-bahçeyi sularken kullandığımız lastik hortumdur. Toptan indirimi almak için metrelerce tedariklenip, eline ve işine uygun biçimde, 50'şer santimlik parçalar kestirdiği tevatür edilir." İşte o kirli puslu görüntülerde Süleyman Ulusoy, elindeki hortumu küfürler ve haykırışlar eşliğinde bir travestinin sırtına indirip duruyordu. Bir başka görüntüde de hortumunu bir yana bırakmış, bir başka zanlının kafasını duvara vurmakla meşguldü. Sıra dayığa çekilmek için bir duvar kenarına dizilmiş diğer zanlılar da görülmüyordu. (...)

Dönemin İstanbul Emniyet Müdür Özdemir'i çileden çıkaran da buydu. Kendisine, Süleyman Ulusoy açığa alınacak mı diye soran gazetecilere ateş püskürüyor, "Sizin isteğinizle mi açığa alacağız? Siz ülkeyi yönetmeye çalışıyorsunuz. Gazeteciler mi ülkeyi yönetiyor?" cevabını yapıyor. O günler, 'münferit' kelimesinin yeterince yorulduğuna karar vermiş olan muhtedirlere küçük bir değişikliklikle 'ferdi' kelimesine sarıldığı geçiş dönemi. Nitekim Özdemir, "Bu tür olaylar Türk polisini yıpratamaz. Ferdi bir olaydır. Suçlu ise cezasını çekecektir" buyurmuştu. Gazetecileri, o günden sonra kısıtlı bilgi verip onlara mesafeli davranmakla tehdit eden Özdemir, o günlerde gücüne sonsuz inanıyordu. Nasıl inanmasın, dönemin valisi de Meclis Araştırma Komisyonu'nun karakollarda bulunduğu filistin askerlerine 'epi topu birkaç sopa' deyip 'sopaların valisi' unvanını kazanmış bir başka değerli şahsiyetti.

(...) 1991'de hırsızlık suçlamasıyla Kabataş'ta gözaltına alınan Yücel Özen'in işkence ile öldürülmesi olayının baş kahramanı olarak da Hortum'un adı geçiyordu. Özen, can çekişmekte olduğu hastane yatağında kardeşine kimi polisleri göstererek katillerini teşhis etmiş, hastaneye gelenler dışında da Hortum diye bilinen Süleyman Ulusoy ve hemşerisi Yozgat Yerköylü Bekir ile Zeki Erdoğan adlı polislerin de kendisine işkence yaptığını, hortumla dövdüğünü, tazyikli su sıkıldığını ve tavana bağlı bir kum torbasını vücuduna çarptırarak dövdüğünü anlatmıştı. Yedi polis hakkında dava açılırken Ulusoy ile iki polis şikâyet dışı tutuldu. Özen'in kardeşi, bunun üzerine 1. Ağır Ceza hâkimiyle tartışıklarını belirtiyor ve bildik bir diyalog aktarıyordu: "Hâkim Halil bey, bu kişiler hakkında dava açamayacağımı söyledi. 'Neden?' diye sordum. 'Bir şey sorma, eğer şikâyetinde ısrar edersen de davadan çekilirim' dedi. Dolayısıyla Hortum Süleyman ve arkadaşlarına dava açılmadı. Ama mahkemede verdiğim ifadede isimlerini yine belirttim. Avukatlarımız da bu kişilerin sanık olmasını talep etti, ama yine reddedildi."

Hortum Süleyman, daha o zamandan hâkimleri korkutacak bir dokunulmazlık zırhına sahipti. (...)

(...) Ekipler amiri olarak göreve başladığı Beyoğlu'nda öncelikle Aktüel dergisinin 'Beyoğlu'nda Dayak Mangaları' başlığı altında duyurduğu oluşumun da mimarıydı. Eli sopalı siviller Beyoğlu'nun girişini tutmuş, kılık kıyafetini beğenmediği Kürt suratlıları âlemin gözü önünde Allah yarattı demeyip öldüresiye dövüyorlardı. Proje, Beyoğlu'nu Güzelleştirme Derneği'nden de destek gördüğü söylenen bir temizlik harekâtıydı. Üstünden 7 yıl geçmiş. Beyoğlu'nu kendi tapon vitrinlerine benzetmeye çalışan Vitali Hakko'nun 'bunca hizmeti dokunmuş değerli bir insanın eli öpüleceğine cezalandırılın isteniyor' diye isyan ettiğini de hatırlayan vardır mutlaka. Ya da Hıncal Uluç'un bu harekâtı şiddetle desteklediğini, 'New York'da 42. Cadde de böyle temizlenmişti' sözleriyle Süleyman'ın hortumunu sıvazladığını.

Hortum'un hoşlukları saymakla bitmiyordu. Genelev patroniçesi Manukyan'ın kiracısı olduğu da ortaya çıkmıştı. Ekipler Amiri olduğu dönemde Manukyan'dan kiraladığı iki tarihi binayı yıkım ruhsatı olmadığı halde yıktırıp yerine kurulan otoparkın gizli ortağı olduğu iddia ediliyordu. Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden bir yetkili Manukyan'ın hiçbir mülkünü satmadığını belirtip, "Bu şekilde birçok gayrimenkulü var. Ama çoğuna polisler tarafından el konulmasına karşın sesini çıkarmıyor" diyecekti. Daha sonra Fatih Emniyet Müdürlüğü'ne atanan Süleyman Ulusoy, temel içgüdüsünü unutmuyarak mahallinin gey uğrak yerlerine şiddet dolu baskınlarıyla gündeme geldiği kadar Sulukule mahallesine çekti olduklarıyla de sivrildi. Ulusoy'un renk renk hortumlarından çocuğu,yaşlısı, genç kızı, erkeği, bütün Sulukuleliler nasibini almıştı. 2000 yılında işkenceciliği ayyuka çıktığında bütün mahallenin bayram edip göbek atmasının nedeni artık kurtulduklarına olan inançtı. Ama Çingeneler de yanıyordu. Hortum'un işi bitmemişti.

(...)

Uluslararası Gelişmeler

Avrupa Komisyonu Mart ayı başında, "ölüm cezasının kaldırılması, AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanma hakkının tanınması ve MGK'nın statüsündeki değişiklikler" nedeniyle Türkiye'nin "denetim sürecinden çıkarılmasına" karar verdi. 1996 yılından beri bu mekanizmada bulunan Türkiye'nin "denetim sürecinden çıkarılması" kararı, Avrupa

Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) üyeleri Mady Delvaux Stehres ve Luc Van Den Brande'nin hazırladığı rapor üzerine alındı.

Türkiye'nin "denetim sürecinden çıkarılması" kararı, insan hakları örgütlerinin tepkisi ile karşılandı. HRW ve Uluslararası Af Örgütü yetkilileri, Türkiye'de insan hakları ihlallerinin sürdüğünü savundular.

Uluslararası Af Örgütü'nden Amke Dietert, Türkiye'deki insan hakları ihlallerinin boyutunu tahmin etmenin zor olduğunu, ancak Ankara'nın açıklamalarına güvenmenin de yanlış olacağını belirterek, "Başbakan Tayyip Erdoğan işkenceye karşı kesinlikle taviz gösterilmeyeceğini açıklamış olsa dahi, sonuçta bu siyasi bir açıklamadır. İşkence davaları ağır aksak işletiliyor, sanık polisler ise mahkeme huzuruna dahi çıkmıyorlar" dedi.

HRW Türkiye masası şefi Jonathan Sugden ise raporun kısmen doğruyu yansıttığını ancak Türkiye'nin önemli eksikleri olduğunu vurguladı. Sugden, "Komisyon raporu genel olarak olumlu. Türkiye'deki durumu da çok iyi anlatıyor, ama bazı konularda, özellikle de ordu ile ilgili noktalarda biraz fazla olumlu bir rapor. Konsey, askerinin eğitim ve medya ile ilgili tüm kurullardan çekilmesini savunuyor. Ama raporda sivil toplum kuruluşları ile ilgili görüşler fazla olumlu" dedi.

Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT), cezaevleri, jandarma ve polis birimlerinde inceleme yapmak için 16 Mart günü Türkiye'ye geldi. Komite'nin ziyareti nedeniyle cezaevleri, emniyet müdürlükleri ve jandarma karakollarının uyarıldığı bildirildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından, illere gönderilen yazıda, heyet üyelerinin gözetiminde bulunanlarla herhangi bir sınırlama ve denetime tabi olmadan görüşebileceği bildirildi. Yazıda, Komite'nin hazırlayacağı raporun Türkiye için önemine dikkat çekilerek "gerekli duyarlılığın gösterilmesi" istendi. Komite'nin raporu daha sonra açıklanacak.

Türkiye'nin Avrupa Komisyonu'nun "denetim sürecinden çıkarılması" için Nisan ayı sonunda Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Genel Kurulu'nda yapılması beklenen oylama, Ankara DGM'nin DEP'li milletvekilleri hakkındaki kararı nedeniyle Haziran ayına ertelendi.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde (AKPM) 22 Haziran günü yapılan oylamada, Türkiye, 1996 yılından bu yana içinde bulunduğu "denetim süreci"nden çıkarıldı.

Lüksemburglu parlamenter Mady Delvaux Stehres ve Belçikalı parlamenter Luc van den Brande tarafından hazırlanan rapor ve buna bağlı karar tasarısının oylamasına katılan 153 parlamenterden 141'i Türkiye lehine oy kullandı.

Raporda Türkiye'ye Avrupa Konseyi'ne bağlı Venedik Komisyonu'yla işbirliği halinde yeni bir Anayasa oluşturması, askerlik görevi için 'vicdani ret' uygulamasının benimsenmesi, kadınlara yönelik şiddetin önüne geçilmesi ve okur yazarlığın artırılması çağrılarında bulunuldu.

Denetim sürecinden çıkan Türkiye, "post monitoring" olarak adlandırılan denetim sonrası sürece dahil edilecek. Bu süreçte Avrupa Konseyi, insan hakları ve demokrasi alanında Türkiye'nin uygulamalarını bir süre daha izleyecek.

7 Haziran günü Türkiye'ye gelerek hükümet yetkilileri ve sivil toplum örgütleriyle görüşen uluslararası insan hakları kuruluşlarının temsilcileri, 10 Haziran günü İHD Genel Merkezi'nde bir basın toplantısı düzenlediler.

Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) ve Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) yetkilileri ile İHD, TIHV ve Mazlum-Der yöneticilerinin katıldığı basın toplantısında, "işkence ve kötü muamele iddialarının sürmesinden, ifade, örgütlenme, toplanma ve din özgürlükleri ile adil yargılama hakkının ihlal edilmesinden" kaygı duyulduğu bildirildi.

Açıklamada, "Hükümet yetkililerinin insan hakları örgütleriyle müzakereye daha açık olduğu görülüyor. Sivil toplum kuruluşları hükümete insan hakları savunucularına yönelik hukuki tacizin sona erdirilmesi, BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi'nin kamuoyunda yaygınlaştırılması ve gelecekte yapılacak reformlar hakkında sivil toplumla daha sistematik görüşülmesi için çağrıda bulundu" denildi.

Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin, 2003 yılı Eylül ayında ve bu yılın Mart ayında Türkiye'de yaptığı incelemelerden sonra hükümete ilettiği "sorunlar" nedeniyle Emniyet Genel Müdürlüğü bir genelge yayınladı. Genelgede, uygulanacak yöntemlerle ilgili şu noktalara dikkat çekildi:

"Gözetim kayıtları defterleri eksiksiz ve zamanında doldurulacak. Sorguda "gözbağı" kullanılmayacak. Gözetimdeki kişilere şüpheli ve sanık hakları hatırlatılacak. Tüm birimlerde Türkçe şüpheli ve sanık hakları formunun yanı sıra diğer dillerdeki tercümesi de bulundurulacak. Uykusuz bırakma, uzun süre ayakta tutma ve tehdit etme gibi kötü muamelenin önüne geçilebilmesi için gerekli tedbirler alınacak. Gözetimdeki kişilere avukata erişim konusunda haklarıyla birlikte, bu haktan ücretsiz yararlanabilecekleri hatırlatılacak. Doktor ile muayene edilen şüphelinin yalnız kalmalarına, muayenenin doktor hasta ilişkisi çerçevesinde yapılmasına riayet edilecek. Varsa, ifade alma odaları, spot lamba ve projektörlerden arındırılacak."

CPT'nin, 7-15 Eylül 2003 tarihleri arasında Adana, Diyarbakır ve Mersin'e düzenlediği ziyarete ilişkin raporu da Haziran ayı ortalarında açıklandı. Raporda, son dönemde Türkiye'de işkencenin önlenmesi konusunda yaşanan gelişmelere rağmen güvenlik

güçleri tarafından kötü muamele uygulandığı yönündeki şikayetlerin sürdüğü belirtildi.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde "yankesicilik ve silahlı soygun" suçları nedeniyle gözaltına alınan kişilerin CPT heyetine, kendilerine elektrik verildiğini ve Filistin askısına asıldıklarını söyledikleri anlatılan raporda, siyasi nedenlerle gözaltına alınan kişilerin Adana, Diyarbakır emniyet müdürlükleri ve Diyarbakır'daki Bağlar ve Çarşı polis karakollarında dövüldükleri ve kötü muameleye maruz kaldıkları kaydedildi.

CPT raporunda, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde "uykusuz bırakma", "uzun süre ayakta tutma" ve "tehdit etme" gibi yöntemlere başvurulduğunun saptandığı, gözaltındaki kişilerin yasal haklarının bildirilmesi konusunda sorunlar yaşandığı ifade edildi.

Raporda, Türkiye'nin CPT'ye verdiği bilgilere göre, 2003 yılında 58 devlet memuru hakkında işkence iddiasıyla dava açıldığı, bunlardan 10'unun suçlu bulunduğu, 10'unun beraat ettiği, diğer davaların ise sürdüğü, bu yılın ilk 6 ayında ise 11 devlet memuru hakkında "kötü muamele" davası açıldığı, bunlardan beşinin suçlu bulunduğu, birinin beraat ettiği bildirildi.

Istanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku

1 - KAYIPLAR

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun 2001 yılında "kayıplara karşı hukuki bağlayıcılığı olan bir belge taslağı" hazırlamakla görevlendirdiği çalışma grubu, 12-13 Ocak günlerinde Cenevre'de toplandı. Sözleşmenin, suçluların adalet önüne çıkarılması ve kurbanlara tazminat ödenmesi gibi şartlar içereceği, kayıpların bulunması için de yürütülecek uluslararası çalışmaların çerçevesini belirleyeceği bildirildi.

Toplantı nedeniyle Uluslararası Af Örgütü tarafından yapılan açıklamada, dünya çapında 41.636 kişinin kayıp olduğu ve bu rakamın sürekli arttığı bildirildi.

Açıklamada, "Cenevre'de toplanan çalışma grubu 2001 yılında BM İnsan Hakları Komisyonu tarafından kurulmuş ve BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmesi için 'herkesin zorla kayıp edilmekten korunması için hukuki olarak bağlayıcı kuralları bulunan bir belge taslağı' hazırlamakla görevlendirilmiştir. Çalışma grubu Ocak 2003'te gerçekleştirdiği ilk toplantısında ve Eylül 2003'teki gayri resmi oturumunda iyi bir gelişme kaydetti. Toplantıda, zorla kayıp etmelere karşı güçlü bir koruma sağlayacak sözleşmenin kabul edilmesini bekliyoruz" denildi.

Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin 17 Nisan günü düzenlediği "Türkiye'de İnsan Hakları Mücadelesi: (1990-2004) Ne Değişti, Ne Değişmedi?" konulu toplantıda konuşan HRW Türkiye Masası Şefi Jonathan Sugden, Türkiye'nin Aralık ayında AB'den üyelik görüşmeleri için tarih alabilmesi için insan hakları konusunda önemli adımlar atması gerektiğini söyledi. Acil çözüm bekleyen alanların "işkence iddialarının sıfırlanması", "şiddet içermeyen gösteriler ve ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması", "azınlık dillerinde yayınla ilgili yasanın hayata geçirilmesi", "ölüm orucunda sağlık durumları bozulanların yeniden tutuklanmaması", "zorunlu göç nedeniyle köylerini terk edenlerin yeniden köylerine dönebilmesi" olduğunu belirten Sugden, insan hakları ihlalleri ile mücadele için toplum yaşamının her aşamasında denetim mekanizmaları oluşturulması gerektiğini anlattı.

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın 6 Ekim günü Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ni ziyareti sırasında "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme", "Avrupa Sosyal Şartı", "Uyuşturucunun Deniz Yoluyla Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi" ve "Avrupa Sosyal Şartı'na Ek Protokol", Erdoğan'ın tanıklığında Türkiye'nin Avrupa Konseyi Daimi Temsilcisi Daryal Batıbay tarafından imzalandı.

Kayıplar Haftası

17-31 Mayıs "Kayıplar Haftası" nedeniyle başta İHD olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütleri tarafından çeşitli etkinlikler düzenlendi. Diyarbakır'da düzenlenen basın açıklamasında konuşan İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, kayıpların akıbetinin ortaya çıkarılması konusunda, kamuoyuna yansıyan çeşitli itiraflara ve demokratikleşme çabalarına karşın olumlu bir sonuç alınmadığını söyledi.

İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ da, İHD verilere göre, Türkiye'de 850 kişinin hala kayıp olduğunu belirtti. PKK itirafcısı Abdülkadir Aygan'ın Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan itiraflarına dikkat çeken Yalçındağ, "İtirafçı Aygan'ın ifadelerinin günlerce yayınlanmasına ve birçok tanığın varlığına rağmen savcılar tek bir adım atmış değil. Meclis'ten tek bir ses çıkmış değil. İddiaların soruşturularak bağımsız gerçekleri araştırma komisyonlarının oluşturulması için tek bir çaba sarfedilmiş değildir" dedi.

22 Mayıs günü de İHD İstanbul Şubesi, Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma ve Dayanışma

Derneği (YAKAY-DER) ve Uluslararası Kayıplara Karşı Mücadele Komitesi (ICAD) üyesi bir grup, Kayıplar Haftası nedeniyle İstanbul Galatasaray Lisesi önünde oturma eylemi yaptı. YAKAY-DER Başkanı Pervin Buldan, gözaltında kaybolanların ve faili meçhul cinayetlere kurban gidenlerin akıbetlerinin açığa çıkarılmasının demokratikleşme çabalarının ön koşulu olduğunu belirterek, “Aksi takdirde herhangi bir demokratikleşme adımı atılamayacaktır. Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması, hem bizim için hem de Türkiye'nin demokratikleşmesi için oldukça önemlidir. Ülkede Özgür Gündem gazetesinde boy boy haberleri çıkan Abdulkadir Aygan'ın itirafları üzerine devlet herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Buradan hükümeti göreve çağırıyoruz ve faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması için gerekli adımların atılmasını istiyoruz” dedi.

IHD İstanbul Şubesi, 29 Mayıs günü de 1991-2002 yılları arasında gözaltında kaybolanların fotoğraflarını dernek binasının bulunduğu Taksim Çukurçeşme sokağında sergiledi. IHD İstanbul Şube Sekreteri Şaban Dayanan, serginin açılışında yaptığı konuşmada, 800'ün üzerinde insanın akıbeti hakkında devletin en ufak bilgi vermediğini kaydederek, sokaktan geçen insanların bu konuda dikkatini çekmek istediklerini belirtti. Dayanan, “Serginin bulunduğu sokaktan geçen insanların, kayıp ailelerinin yaşadığı acıları biraz da olsun anlamalarını istiyoruz. Failer bulunarak yargı önüne çıkarılmalı. Bu olmadığı takdirde Türkiye'nin demokratikleşmesi mümkün olmayacak” dedi.

Ayrıca IHD İstanbul, Ankara, Batman, Urfa ve Bingöl şubeleri de “Kayıplar Haftası” nedeniyle kaybolanların akıbetlerinin açıklanması için valiliklere başvurdu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er, 4 Haziran günü düzenlediği basın toplantısında, Aysel Malkaç'ın ölmediğinin ortaya çıkması üzerine gündeme gelen “kayıp” olaylarına ilişkin bir soruyu yanıtlarken son 9 yılda 458 kişinin gözaltında kaybolduğunun iddia edildiğini, bunlardan 203'ünün izinin bulunduğunu anlattı. Er, bu 203 kişiden 25'inin cezaevinde olduğunu, 57'sinin ölü olarak bulunduğunu, 121'inin de yaşadığını açıkladı.

Er, 1996 yılında 29, 1997 yılında 106, 1998 yılında 117, 1999 yılında 113, 2000 yılında 28, 2001 yılında 29, 2002 yılında 22, 2003 yılında 10 ve 2004 yılında da 4 kişi olmak üzere toplam 458 kişi için “kayıp” iddiasının gündeme geldiğini ifade etti.

Aysel Malkaç: 7 Ağustos 1993 tarihinde kaybolan Özgür Gündem gazetesi çalışanı Aysel Malkaç'ın yaşadığı Mayıs ayı sonlarında ortaya çıktı. Malkaç'ın yaşadığı ilk olarak nasname.com adlı internet sitesinde 25 Mayıs günü Şükrü Gülmüş imzasıyla

çıkan bir yazıda anlatıldı. Bunun ardından gerek bu sitede gerekse çeşitli gazetelerde konuya ilişkin haber ve yazılar yayımlandı. Son olarak 1 Haziran günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, Aysel Malkaç'ın Almanya'da yaşadığı bildirildi. Haberde, “Malkaç'ın Yunanistan'a gittiği bir süre burada yaşadktan sonra evlenip Almanya'ya siyasi mülteci olarak yerleştiği öğrenildi. İkinci evliliğini yaptığı öğrenilen Malkaç'ın Alman iç istihbarat örgütü tarafından sıkı bir şekilde korunduğu da bildirildi” denildi.

Ulusal ve uluslararası birçok insan hakları örgütünün “Öldürülen gazeteciler” listesinde yer alan Aysel Malkaç, TİHV'nin 1993 yılından itibaren yayınlanan tüm raporlarında “Kaybolanlar” arasında sayılıyordu.

IHD Kayıplar Komisyonu üyesi Nimet Tanrıku, Aysel Malkaç'ın ortaya çıkması nedeniyle yaptığı açıklamada, şunları söyledi:

“İnsan hakları savunucuları ve kayıplarla mücadele eden kişiler, doğru davrandılar. Asıl sorulması gereken soru, bu kişinin 11 yıl nasıl saklandığıdır. Çünkü Aysel'in Türkiye ve dünyada fotoğrafları gezdirildi. Dört yıl boyunca Aysel'in fotoğrafları ve onunla ilgili yapılan çalışmalar, Birleşmiş Milletler (BM) Kayıplara Karşı Komite üyeleri başta olmak üzere, basın örgüt temsilcileri ve gelen tüm heyetlere tanıtıldı. Bunlar yapılması gerekenlerdi. Ancak bu çalışmaya rağmen Aysel Malkaç'ın nasıl ve niçin 11 yıl boyunca gizlendiği açığa çıkmadı. Bu mücadele için, kaybedilen insanların akıbetleri konusunda yapılan çalışmalarda deneyim sağlaması açısından önemli bir konu. Duygusal davranmamalı, konunun üzerine gidilmeli, yakınları ve ailesinden mutlaka aydınlatan bir açıklama istenmeli. Aysel'in yaşadığı açıklandıktan sonra, bir kayıp yakını önceki gün beni arayarak ‘Görüyor musun yaşıyor’ dedi, şaşkınlık içerisinde. Kayıp yakınları böyle durumlarda çaresizlik içinde, kendi yakınlarının da yaşayabileceğini düşünüyor. Devletin kayıplarla mücadele konusunda bir gerekçe geliştirmesine yol açabileceğini düşünüyorum. Buna takılmak yerine, devlete bu konularda soru yöneltilmesi gerekir. Mesela, Alman hükümetinden Malkaç ile ilgili tüm gerçeklerin ve belgelerin açıklanmasının istenmesi lazım. Aysel Malkaç'ın yaşıyor olması iyi bir durum. Ancak ‘bu insan bizi aldattı’ şeklinde bir tepki geliştirip durumu örtmemek lazım. Malkaç'ın şu anki durumu insan hakları mücadelesindeki haklılığı ve kayıplarla ilgili mücadeleyi örtemez.”

2 Haziran günü bir basın toplantısı düzenleyen IHD Genel Başkan Yardımcısı Avukat Eren Keskin de şunları söyledi:

“10 yıldır bizler insan hakları savunucuları olarak Aysel Malkaç için suç duyurularında bulduk, açıklık

grevleri yaptık, sokaklarda oturduk, yürüdük, dayak yedik gözaltına alındık. Bu yapılanlar bizim açımızdan kayıplara karşı mücadelenin bir parçasıydı. Ancak bugün adına mücadele yürüttüğümüz ve diğer kayıp edilen insanlarımız gibi beynimizde ve yüreklerimizde önemli bir yere koyduğumuz Alsel Malkaç'ın yaşadığı iddia ediliyor. Malkaç, Musa Anter, Vedat Aydın, Fikri Özgen, Rıdvan Karakoç, Hasan Ocak, Fehmi Tosun ve daha yüzlerce insanımızın anısına haksızlık yapmıştır. Malkaç'ın yapabileceği tek şey o da konuşmak ve yaşadığını açıklamak. Bu durum biz insan hakları savunucularının canını acıtmıştır. Ancak mücadelemizi hiçbir zaman etkilemeyecektir. Malkaç, Musa Anter'e ve basın şehitlerine haksızlık yapmıştır" dedi.

Kayıp yakınları adına konuşan Rıdvan Karakoç'un kardeşi Hasan Karakoç ise Malkaç'ın bütün kayıp yakınlarının duygularıyla oynadığı belirterek, şunları söyledi:

"Ben çok öfkeliyim. Bu haberi duyunca karmakarışık oldum. Malkaç'ın yaşadığı, kayıplarla ilgili gerçeklikleri değiştirmez. Bizler onun için işkence gördük, dayak yedik. Bizler onun canını korumak için bunlara katlanmadık. Kendisi bütün kayıpların anılarına ihanet etmiştir. Ona karşı çok öfkeliyiz."

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er de, Malkaç için 1998 yılında Birleşmiş Milletler Zorla ve İrade Dışı Kayıplar Çalışma Grubu'na başvuruda bulunduğunu belirtti. Er, "Malkaç, 1997 yılında İzmir Bergama Nüfus Müdürlüğü'ne müracaat edip, belge almış. Yapılan araştırmada ise Bergama'da gösterdiği adreste aranmasına rağmen bulunamadığı belirlendi" dedi. Malkaç'ın yurtdışında yaşadığı yönündeki bilgiyi doğrulamaya çalıştıklarını kaydeden Er, Interpol'e üye ülkelere mesaj çekerek Malkaç'la ilgili bilgileri olup olmadığını sorduklarını söyledi.

Partiya Rızgariya Kurdistane (PRK) tarafından yapılan açıklamada da Malkaç'ın yaşamıyla ilgili olarak şunlar anlatıldı:

"Ağustos 1993'de kaybolduktan yaklaşık iki yıl sonra, 1995 yılında can güvenliğinin tehlikede olduğunu belirterek partimize sığınan Aysel Malkaç'a, isteği doğrultusunda güvenli bir yer temin edilmiştir. Başına gelen olaylar nedeniyle kaygı ve korku içinde olan Aysel Malkaç, durumunun kamuoyunda bilinmesinin kendisinin ve yakınlarının güvenliğini tehlikeye atacağını belirterek, kendisiyle ilgili her hangi bir açıklama yapılmamasını partimizden talep etmiştir. 1999 yılı başlarında kendi isteğiyle parti ilişkilerimizin dışına çıkan Aysel Malkaç, kendisi hakkında hiç bir açıklama yapılmaması talebini devam ettirmiştir.

Bu itibarla, mağdur konumunda oluşu da gözönünde bulundurularak, kendisi açıklamadıkça ya da buna izin vermedikçe durumunun kamuoyuna açıklanmasından kaçınılması uygun görülmüştür. Konunun son günlerde değişik biçimlerde gündeme gelmesi karşısında 5 yıldan fazla bir süredir ilişkilerimizin olmadığı Aysel Malkaç'a ulaşılarak, en azından uluslararası kurumlar aracılığıyla kamuoyuna bir açıklamada bulunması önerilmiştir. Saklanma nedenlerine ilişkin olarak kendisinin en kısa zamanda kamuoyuna açıklama yapacağını ümit ediyoruz."

Bu arada, Aysel Malkaç'ın durumunun ortaya çıkması nedeniyle Hürriyet gazetesinde 2 ve 3 Haziran günlerinde yer alanda haberlerde, bir dönem Welat gazetesinin sahibi olan Aynur Bozkurt'un fotoğrafı yayınlandı.

Aysel Malkaç ise Ağustos ayı başında bir açıklama yaptı.

7 Ağustos 1993 tarihinde intihar etmek amacıyla gazete binasından ayrıldığını, bunu gerçekleştiremeyince bir arkadaşının evine giderek bir-iki gün dinlenmek istediğini anlatan Aysel Malkaç, gazetelerde "gözaltına alındı" haberinin yayınlanması üzerine "kaybolmaya" karar verdiğini bildirdi.

Malkaç, Rızgari örgütünün internet sitesi aracılığıyla yaptığı açıklamada, "ajanlıkla itham edilmekten çekindiği" için ortaya çıkmadığını ve iki yıl kadar Türkiye'de yaşadığıktan sonra Rızgari örgütünün yardımıyla 1995 yılı Kasım ayında Yunanistan'a geçtiğini anlattı. Rızgari örgütünün iki yıl kadar kendisini "oyaladığını" belirten Aysel Malkaç, 2000 yılı Nisan ayında Yunanistan'da iltica talebinde bulunduğunu ve talebinin kabul edildiğini söyledi.

Serdar Tanış, Ebubekir Deniz: Şırnak'ın Silopi ilçesinde HADEP İlçe Başkanı Serdar Tanış ve İlçe Sekreteri Ebubekir Deniz'in kaybolması (25 Ocak 2001) nedeniyle, Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma, 10 Şubat günü takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Olay nedeniyle Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından Silopi Jandarma Komutanlığı ve Şırnak Alay Komutanlığı'nda görevli 47 asker hakkında başlatılan soruşturma, 22 Nisan 2003 tarihinde Diyarbakır DGM Savcılığı'na gönderilmişti. Soruşturma kapsamına daha sonra "Tanış ve Deniz'i PKK üyelerine teslim ettiği" iddia edilen DEHAP eski İl Başkanı Resul Sadak, Ebubekir Deniz'in cep telefonundan görüştüğü kişiler de alınmıştı. Ancak, "Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış'ı tehdit ederek oğlunun HADEP İlçe Başkanlığı'nı bırakmasını istediği" ileri sürülen dönemin Şırnak Jandarma Alay

Komutanı Levent Ersöz ve Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can, soruşturma dışında tutulmuştu.

Diyarbakır DGM Savcılığı'nın takipsizlik kararına Tanış ve Deniz ailelerinin avukatları itiraz etti. Malatya DGM'ye yapılan başvuruda, DGM Savcılığı'nın takipsizlik kararında, "Öncelikle bölgede görev yapan güvenlik güçlerinin amiri konumunda bulunan Şırnak İl Jandarma Komutanı'nın olaydan 25 gün önce kayıp Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış'ı çağırarak, ölümle tehdit ettiği..." denilerek, adı verilmeden Ersöz'e atıfta bulunulduğuna dikkat çekildi. Bu olay nedeniyle Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış'ın suç duyurusu üzerine açılan soruşturmanın takipsizlik kararıyla sonuçlandığı anlatılan itiraz başvurusunda, Tanış ailesinin Serdar Tanış'ın telefon görüşmelerine ait kayıtların incelenmesi yönündeki talebinin dikkate alınmadığı vurgulandı. İtiraz dilekçesinde, "Takipsizlik kararında, Tanış ve Deniz'in karakoldan ayrıldıklarını gösteren kayıt defterindeki imzalara ilişkin bilirkişi raporlarına yer verilmesine karşın, bu kayıtların sonradan düzenlediğini gösteren belge ve duyumların savcılığın gerekçeli kararında bulunmadığı" anlatıldı.

Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturma aşamasında verdiği "gizlilik" kararı uyarınca istihbarat elemanlarının ifadelerinin dosyadan çıkarıldığı kaydedilen itiraz başvurusunda, Tanış'ın cep telefonundan aranarak ifade vermesi için İlçe Jandarma Komutanlığı'na çağrıldığı kaydedilerek, "Günümüzde teknolojinin eriştiği seviye dikkate alındığında, bunun gerçeklik durumu ortaya çıkarılabilecekken, takipsizlik kararının gerekçeleri arasında yer almamaktadır" denildi.

Malatya DGM, itirazı 3 Mayıs günü sonuçlandırdı. Kararda, "Ersöz ve Can'ın kaybolanları tehdit etmediği, sadece partiden ayrılmaları için telkinde bulunduğu" savunuldu. Mahkeme, kayıp olayının tekrar araştırılması için dosyanın Silopi Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilmesini kararlaştırdı.

Bu karar üzerine 13 Haziran günü Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuran Yakup Tanış, "Mahkeme kararında geçen 'Ersöz ve Can'ın müstekileri tehdit etmediği sadece partiden ayrılmaları için telkinde bulunduğu' sözlerinde aslında bütün olayın itirafı bulunmaktadır. Yasal bir partiden neden ve hangi gerekçelerle 'sadece' ayrılmaları telkininde bulunmaktadır ve mahkeme nasıl oluyor da sanki çok doğal bir 'telkinmiş' gibi hareket etmektedir? Olayın faillerinin itirafı olan bu 'telkin'in gittiği yer iki insanın akıbetidir" dedi.

Tanış ve Deniz'in yakınlarının Ocak ayında Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na yaptığı başvuru Nisan ayı başında yanıtlandı.

Serdar Tanış'ın kardeşi Yakup Tanış, başvurusunda dönemin Şırnak Tümen Komutanı Levent Ersöz ve Binbaşı Süleyman Can'ın olayla ilişkilerinin bilinmesine karşın haklarında herhangi bir işlem yapılmadığını belirtmiş ve İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilen müfettişlerin yürüttüğü araştırmanın açıklanmasını istemişti.

Yakup Tanış'a Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı tarafından gönderilen yazıda ise "Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı kanalıyla kayb olduğu iddia edilen Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in bulunması için arama ve takip işlemi çalışmalarının başlatıldığı, Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı teşkilatları da söz konusu şahısları arama kayıtlarına aldıklarını ve arama çalışmalarına devam edildiği, söz konusu kişilerin İlçe Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğü birimlerince gözaltına alınmadığı bildirilmiştir" denildi.

Yakup Tanış'ın aynı yöndeki başvurusuna Haziran ayında da Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi (JİHİDEM) tarafından yanıt verildi.

Jandarma Kurmay Albay Bektaş Şahin imzalı yazıda, "Konu ile ilgili yapılan araştırma neticesinde, iddia konusu olay hakkında Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonucunda 9 Şubat 2004 günü takipsizlik kararı verildiği, ayrıca aynı konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmış olan başvuru hakkındaki işlemlerin halen devam ettiği öğrenilmiştir. Bununla birlikte söz konusu kişilerin aranmasına devam edilmektedir. Bilgilerinize rica ederim" denildi.

Bu yazı üzerine 25 Haziran günü bir kez daha Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na başvuran Yakup Tanış, "Yazının 3. maddesinde belirtilen 'arıyoruz' ibaresi, baştan savmadan ibarettir. Kayıpların kaybedilmesi olayından bir gün sonra kayıp olduklarını tüm yetkili makamlara bildirmemize rağmen 4 yıldır hala 'aranılıyor' u duymaktayız. Bunlar nerede aranılıyor? Failleri (Levent Ersöz, Süleyman Can) ortada, gözaltına alındıkları yer Silopi İlçe Jandarma Komutanlığı. Ama mahkemeler bile kardeşim Serdar Tanış ile arkadaşım Ebubekir Deniz'i hala 'aramaktadır' dedi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na da başvuran Tanış ve Deniz'in yakınlarına, AIHM başvuru formu gönderildi. Serdar Tanış'ın kardeşi Yakup Tanış'a Komisyon Başkanı Mehmet Elkatmış'ın imzasıyla gönderilen yanıtta şöyle denildi:

"Başvurunun incelenmesi sonucunda başvuru konusu yargıya intikal ettiğinden Anayasa'nın 138. maddesinde belirtilen 'Hiçbir organ, mercii veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve

hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz' ilkesi ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu gereği komisyonumuzca yapılacak bir işlem bulunmamaktadır. Ancak mahkemede adil olarak yargılanmadığınızı düşünüyorsanız, ülkemizdeki iç hukuk yollarını tamamladıktan sonra 6 ay içerisinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AIHM'e başvurabilirsiniz."

Yakup Tanış ise "Daha önce de Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu Başkanı Doç. Dr. Vahit Bıçak da yaptığım başvurular üzerine buna benzer bir cevap vermişti. Bıçak, 'Maddi durumunuz elvermiyorsa barodan avukat isteyin' şeklinde ciddiyetsiz bir şekilde yol göstermişti. Ayrıca mahkemelere başvurmamı önermiş, kendilerinin yapabileceği bir şeyin olmadığını söylemişti. Tüm kamuoyu bu davanın AIHM'de görüldüğünü biliyor ancak, bir TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı bunu bilmiyor" dedi.

Ali Tekdağ: Diyarbakır'ın Bağlar beldesinde 13 Kasım 1994 tarihinde gözaltına alındıktan sonra kaybolan Ali Tekdağ'ın eşi Hatice Tekdağ'ın AIHM'e yaptığı başvuru 15 Ocak günü sonuçlandı. AIHM, Türkiye'nin AIHS'nin "yaşam hakkı"na ilişkin 2 ve "etkili başvuru hakkı"na ilişkin 13. maddesi uyarınca Hatice Tekdağ'a 28 bin Euro tazminat ödemesine karar verdi.

Fethi Yıldırım: 5 Ocak 1994 tarihinde Urfa'nın Viranşehir ilçesinde kaybolan DEP İlçe Örgütü yöneticilerinden Fethi Yıldırım'ın ağabeyi Süleyman Yıldırım'ın suç duyurusu üzerine açılan soruşturma, Temmuz ayında takipsizlikle sonuçlandı.

Süleyman Yıldırım, PKK itirafçısı, JITEM elemanı Abdülkadir Aygan'ın Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan "itirafı" üzerine Mayıs ayında

Viranşehir Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştu. Suç duyurusu dilekçesinde, Fethi Yıldırım'ın Viranşehir Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Komiser Selçuk Uygur, Komiser Uğur Avşar, polis memurları Osman Harman ve Alptekin Kartal tarafından gözaltına alındığı ve kaybedildiği belirtilmişti.

Viranşehir Cumhuriyet Savcılığı'nın 27 Temmuz günü suçlanan kişilerin ifadelerini almadan takipsizlik kararı verdiğini belirten Süleyman Yıldırım, bu kararın iptali için Siverek Ağır Ceza Mahkemesi'ne yaptığı başvurunun da 5 Ağustos günü reddedildiğini bildirdi.

Hasan Ocak: 1995 yılında kaybolduktan bir süre sonra cesedi bulunan Hasan Ocak'ın yakınlarının AIHM'e yaptığı başvuru Temmuz ayında sonuçlandı. AIHM, "eksik soruşturma yaparak yaşam hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle (AIHS Madde 2)" Türkiye'nin Ocak'ın yakınlarına 25 bin Euro tazminat ödemesine karar verdi.

AIHM, Sözleşme'nin "işkence ve insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı"nı düzenleyen 3., "özgürlük ve güvenlik hakkı"nı düzenleyen 5/3. ve "ayırıcılık yasağı"nı düzenleyen 14. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin başvuruları ise reddetti.

Aydın Esmer: 1999 yılında kaybolan Aydın Esmer'in yakınları Ekim ayında AIHM'e başvurdu. Esmer ailesinin avukatı Şahin Can, "Yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle AIHM'ye götürdüğümüz dosya kabul edildi. Ayrıca terörden doğan zararların tazminine ilişkin de İçişleri Bakanlığı'na başvurduk" dedi.

10 Eylül 1999 tarihinde Diyarbakır'ın Kulp İlçesine bağlı Karabulak köyünden, Muş'a bağlı Kızılağaç köyüne giden Aydın Esmer'den daha sonra haber alınamamış, yakınlarının Muş ve Kulp cumhuriyet savcılıklarına yaptığı başvurular da sonuçsuz kalmıştı.

2 - GÖZALTINDA ÖLÜM OLAYLARI

1) Refik Bilgin

28 Mart günü Artvin'in Hopa ilçesinde "çocuklara cinsel tacizde bulunduğu" iddiaları nedeniyle ifadesinin alınması için Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan noter Refik Bilgin (57), intihar etti. Edinilen bilgiye göre, Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan Refik Bilgin, sorgu odasına alındı. Cinsel tacize maruz kaldığı ileri sürülen çocukların, Hopa Devlet Hastanesi'ne gönderilerek rapor istendiğini ve hakkında yapılacak işlemin de raporların gelmesinden sonra netleşeceğini öğrenen Bilgin, sorgu odasında yalnız kaldığı sırada silahıyla intihar

etti. Refik Bilgin'in Emniyet Müdürlüğü'ne girişi sırasında üzerinin aranmadığı ve ruhsatlı silahının da kapıdaki x-ray cihazından geçerken farkedilmesine karşın alınmadığı bildirildi.

Daha sonra Adli Tıp Kurumu'nda muayene edilen çocukların tecavüze uğramadığı belirlendi.

Bilgin'in oğlu Dr. Raif Bilgin yaptığı açıklamada, "babasının ölümüne savcının suçlu görme ve hızlı davranma refleksi ile bir polis memurunun ağır, haksız, tahrik edici sözlerinin yol açtığını" söyledi. Bilgin, "Babam son günlerde garsonluk yapan üç genç tarafından tehdit ediliyordu. Davacı olmak için

Cumhuriyet Savcılığı'na gitmişti. Ancak suçlu gençlerin attığı iftira üzerine savcı tarafından delil olmadan ve ağır suçluymuş gibi karakola gönderilmiş, burada da üst araması yapılmadan ifadesi alınmaya başlanmış. İfadeyi alan bir polis memuru babama ağır hakaret etmiş. Hakareti ve suçlamayı kaldıramayan babam da yanında bulunan beylik silahı ile hayatına son vermiş” dedi.

2) Kenan Gün

7 Haziran günü İstanbul Üsküdar'da gözaltına alınan Kenan Gün (39) adlı kişi, Beylerbeyi Karakolu'nda rahatsızlanması üzerine kaldırıldığı hastanede öldü. Kenan Gün'ün kalp krizi nedeniyle öldüğü ileri sürüldü. Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı'nın, Gün'ün cesedini otopsi için Adli Tıp Kurumu'na gönderdiği, bazı polislerin de ifadelerini aldığı öğrenildi. Eşi Birgül Gün de, karakolda, eşinin polisler kendisini hastaneye götürmeleri için yalvardığını, polislerin ise “sen alkol almışın geçer” dediklerini iddia etti.

3) Ramazan İsmailoğlu

Adana'da “gasp” iddiasıyla 8 Eylül günü gözaltına alınan Ramazan İsmailoğlu (33), 5 Ocak Polis Merkezi'nde öldü. İsmailoğlu'nun nezarethanede kendisini fanila ile asarak intihar ettiği öne sürüldü.

4) Ömer Şişman

Düzce'nin Akçakoca ilçesine bağlı Edilli köyünde 30 Eylül günü “alkollü halde çevreyi rahatsız ettiği gerekçesiyle” gözaltına alınan Ömer Şişman'ın (55) nezarethanede öldüğü bildirildi. Akçakoca Jandarma Komutanlığı tarafından yapılan açıklamada, Akçakoca Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturma başlattığı ve ölüm nedeninin belirlenebilmesi için Şişman'ın cesedinin İstanbul Adli Tıp Kurumu'na gönderildiği belirtildi.

5) Mahmut Sevaşı

Edirne'de üzerinde pasaport ve kimlik belgesi olmadığı için gözaltına alınan Fas uyruklu “Mahmut Sevaşı” 24 Kasım günü Manyas Polis Merkezi'nde öldü. Sevaşı'nın cesedi, kesin ölüm nedeninin belirlenmesi için Trakya Üniversitesi Hastanesi'ne kaldırıldı.

Gözaltında Ölüm Davaları

Birtan Altınbaş

Ankara'da 10 Ocak 1991 tarihinde gözaltına alınan Birtan Altınbaş'ın işkence sonucu ölümü (16 Ocak 1991) nedeniyle 10 polisin yargılandığı iki ayrı⁶ davaya 14 Ocak günü Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmalarda, Altınbaş ailesinin avukatları Erder Büyükcülha ve Oya Aydın, davanın zamanaşımına uğrama tehlikesi bulunduğu dikkat çektiler ve Başbakan Recep

Tayyip Erdoğan, Altınbaş'ın öldürüldüğü tarihte de İçişleri Bakanı olan Abdülkadir Aksu, Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Emniyet Genel Müdürü Gökhan Aydın, Ankara Valisi Yahya Gür, Ankara Emniyet Müdürü Ercüment Yılmaz, bazı sanıklar Denizli'de yaşadığı için Denizli Valisi Gazi Şimşek ve Denizli eski Emniyet Müdürü Mümtaz Karaduman hakkında suç duyurusunda bulunulmasını istediler. Mahkeme, bu istemi “suç duyurusunu avukatların da yapabileceği” gerekçesiyle reddetti.

12 Şubat günü yapılan duruşmada, sanıklardan Hasan Cavit Orhan, avukatının çekildiğini belirterek, mahkemeden süre istedi. Altınbaş ailesinin avukatı Oya Aydın, uzun zamandır duruşmalara katılmayan emekli polis İbrahim Dedeoğlu'na gazetecilerin cep telefonundan ulaşmasına ilişkin haberleri mahkemeye verdi ve bazı avukatların Dedeoğlu'nu Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde gördüklerini söyledi. Mahkeme Başkanı da, Dedeoğlu'na daha önce yapılan tebligatların usule uygun olmadığını anlaşıldığını belirterek, bundan sonra yapılacak tebligatın adrese teslim edilmesinden sonra Dedeoğlu bulunamasa bile “tebligat yapılmış” sayılacağını açıkladı.

5 Mart günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan müdahil Avukat Oya Aydın, Adli Tıp Kurumu ve Türk Tabipleri Birliği raporları ile tanık anlatımlarında, Altınbaş'ın işkence yapılarak öldürüldüğünün sabit olduğunu belirterek, sanıkların cezalandırılmasını ve iyi hal indirimi yapılmamasını istedi.

Cumhuriyet Savcısı ise daha önceki esas hakkındaki görüşünü yineledi. Altınbaş'ı gözaltına alan ekipte yer alan dört polis hakkında beraat kararı verilmesini isteyen savcı, sorgulama ekibindeki polisler İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Süleyman Sinkil ve Hasan Cavit Orhan hakkında TCY'nin “işkence” suçuna ilişkin 243 ve “kastı aşan fiil sonucu öldürme” suçuna ilişkin 452/1 maddesi uyarınca ceza verilmesini, ancak “suçun iki ya da daha çok kişi tarafından işlenmesi ve failin belli olmaması” nedeniyle indirim uygulanmasını istedi. Sanıklardan Hasan Cavit Orhan'ın avukatı Mehmet Emin Bağcı, Sadi Çaylı ve gıyabi tutuklu Süleyman Sinkil'in avukatı Mehmet Ener ve İbrahim Dedeoğlu'nun avukatı Ahmet Özçiçek ise müvekkillerinin yaşamlarının tehlikede olduğunu öne sürerek duruşmalara yayın yasağı konulmasını istediler. Mahkeme, bu isteği reddetti.

⁶ 18 Temmuz 2001 tarihinde Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlanan davada, polisler İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Hasan Cavit Orhan ve Süleyman Sinkil, 4 yıl 5 ay 10'ar gün hapis cezasına mahkum edilmişti. Tansel Kayhan, Talip Taştan, Mehmet Kırpıcı ve Muammer Eti ise “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat etmişti. Gıyabi tutuklu sanıklar Ahmet Baştan ve Naim Kılıç'ın dosyaları ise ayrılmıştı. Yargıtay 1. Ceza Dairesi ise kararı usulden bozmuştu.

İşkenceciyi korumak (Murat Çelikkın/19 Şubat2004-Radikal)

(...) Amaç, vakit kazanmak ve zamanaşımından yararlanmak. Yine aynı oyun oynanıyor, sanık avukatları istifa ediyor, avukatın istifa ettiğine dair dilekçenin sanıklara tebliğ edilmesi gerekiyor. Ama tebligat yapılamıyor. Çünkü yerleri belli değil. Operasyon şahini, anlı şanlı emniyet güçleri bu sanıkların yerini bulamıyor. İbrahim Dedeoğlu 14 Aralık 2003 tarihinde emekliye ayrılıyor. Mahkeme Dedeoğlu'nun verdiği en son adrese tebligat çıkarıyor. Ancak verilen adreste yok. Mahkemenin, Emniyet Müdürlüğü adresine tebligat gönderdiği Hasan Cavit Orhan, Emniyet Müdürlüğü'nden ayrılarak başka kuruma gittiği için tebligat geri dönüyor.

Hangi kuruma gittiği ise belirlenmiyor. İşkence davası yine planlı bir biçimde zamanaşımına götürülmek isteniyor. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 12 Şubat tarihinde bir genelge yayımlıyor. Genelgede, "İfadesine başvurulmak üzere savcılık veya mahkemeye çağrılan emniyet mensuplarının, davetiyeye icabet etmeleri sağlanacaktır. Hüküm giyen personel, yakalanarak adli mercilere teslim edilecektir. Bu kapsamda hakkında işlem yapılan ve emekli olan personelin ikamet etmekte olduğu en son adres, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nden temin edilecek ve gereği yapılacaktır" deniyor. Çünkü kendisini ziyaret eden Af Örgütü heyeti de Birtan Altınbaş davasının akıbetini soruyor. Bakan, başında olduğu Emniyet Teşkilatı'na uyarı genelgesi yayımlıyor. Bunun adına da işkenceyle mücadele ve ülke yönetmek deniyor.

İbrahim Dedeoğlu'nun avukatlığını üstlenen Ahmet Özçelik, duruşmanın ABD Büyükelçiliği yetkilileri tarafından izlenmesinin "adalete baskı anlamına geldiğini" iddia ederek görevinden çekildiğini açıkladı. Diğer sanıkların avukatı Mehmet Ener ise Dedeoğlu'nun da vekaletini aldığını bildirdi. Bu arada davaya ilk kez katılan avukatlar Halil Armutlu ve Recep Onaran da, İbrahim Dedeoğlu'nun vekaletini aldıklarını açıkladılar.

18 Mart günü yapılan duruşmaya da sanıklardan sadece Hasan Cavit Orhan ve avukatları ile Altınbaş ailesinin avukatları katıldı.

Yeni avukatların savunma için süre istemesi üzerine Mahkeme Başkanı Ziya Ünal, "Avukat bey, sizden önceki avukat da süre istedi ve çekildi. Daha önceki avukat da süre istedi, çok zaman aldı ve davadan çekildi. Şimdi de siz çekilerseniz ne olacak? Her celse yeni avukat gelip süre isterse, bu dava nasıl bitecek?" dedi. Orhan'ın avukatı Mehmet Emin Bağcı, davayı uzatmak niyetleri olmadığını söyleyince de Ünal "Görünen köy kılavuz istemez. Süre istemek hakkınız ama, burada hakkın suiistimali var" yanıtı verdi.

Avukat Recep Onaran ise salondaki yabancı izleyicilere hitaben, "Okyanus ötesinden gelip suyu bulandırmaya çalışan beylere söylüyorum; sizin orada peşin hüküm verilir mi, doktor katilleri (önceki duruşmalarda Altınbaş'ın işkence gördüğüne ilişkin tanıklık yapan kişileri kasdederek) tanık olarak dinlenir mi? Siz önce Türk subaylarının başına çuval geçiren subayları yargılayın" dedi. Onaran, mahkemenin tarafsızlığının kaybolduğunu da iddia etti.

Sanık Süleyman Sinkil'in avukatı Mehmet Ener de "Ben vesayet altında değilim. Amerikalı şahıs duruşma salonunda olduğu sürece savunma yapmayacağım. Susma hakkımı kullanıyorum" dedi.

Daha sonra söz alan Hasan Cavit Orhan, işkence suçlamasını reddederken, kendisinin sorgu değil operasyon grubunda olduğunu söyledi ve bir çok kişinin öldürüldüğü operasyonlarda görev aldığını

anlattı. Mahkeme Başkanı Ziya Ünal, sanık avukatlarına savunma için son kez kesin süre verildiğini bildirerek, her iki davayı 26 Mart gününe erteledi.

Avukat Mehmet Emin Bağcı, duruşmadan sonra, gazetecilere yaptığı açıklamada "Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in davanın bitirilmesi için mahkemeye baskı yaptığını" söyledi. Adalet Bakanlığı da, bu sözleri nedeniyle Bağcı hakkında suç duyurusunda bulundu. Adalet Bakanlığı'ndan 23 Mart günü yapılan açıklamada, "baskı" iddiaları yalanlandı ve Mehmet Emin Bağcı hakkında ayrıca disiplin soruşturması için Ankara Barosu'na başvurulduğu bildirildi.

26 Mart günü sonuçlanan davada son savunmalarını yapan sanık avukatları, "dış ve iç baskıların altında kalarak tarafsızlığını yitirdiğini" iddia ettikleri mahkeme heyetinin davadan çekilmesini istediler. Bu istem kabul edilmedi. İbrahim Dedeoğlu'nun avukatı Recep Onaran, mahkemenin ne karar vereceğini bildiğini ileri sürdü ve "Önceden belli kararın verilmesi beyhudedir. Ancak Yargıtay verilecek bu kararı esastan bozacaktır. Çünkü Ankara'da başka hakimler de vardır" dedi. Süleyman Sinkil'in avukatı Mehmet Ener de, mahkemenin tarafsız olmadığını iddia ederek savunma yapmadı ve susma hakkını kullandı. Sanık avukatlarından Emin Bağcı'nın savunmasına "İnsanlık işkence suçudur" sözleriyle başlaması salondakilerin gülmesine neden oldu. Bağcı, duruşmayı izleyen ABD Büyükelçiliği görevlisi Phillip Kaplan'a dönerek, "ABD önce kendi suçlarının hesabını versin" diye seslendi.

Dedeoğlu'nun avukatlarından Halit Armutlu ise Altınbaş'ın kafasını duvarlara çarptığı ve yüzünü duvarlara sürttüğünü öne sürdü. Armutlu, Altınbaş'ın ölümünde açlık grevinin de etkili olduğunu, darp izlerinin de Altınbaş'ın kaçarken yakalanması sırasında oluştuğunu iddia etti.

Daha sonra kararını açıklayan Mahkeme, sanık polisler Tansel Kayhan, Talip Taştan, Mehmet Kırkıcı

ve Muammer Eti hakkında beraat kararı verdi. İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Süleyman Sinkil ve Hasan Cavit Orhan ise TCY'nin "kasten adam öldürme" suçuna ilişkin 458 ve "kastı aşan eylem sonucunda adam öldürme" suçuna ilişkin 452/1 maddesi uyarınca 8'er yıl hapis cezasına mahkum edildi. Daha sonra "işkence nedeniyle ölüm" halinde ceza artırımı öngören TCY'nin 243/2. maddesi uyarınca hapis cezaları 10 yıl 8'er aya çıkarıldı. Ancak bu ceza, "suçun birden çok kişi tarafından işlenmesi ve gerçek failin belirlenememesi" durumunda ceza indirimi öngören TCY'nin 463. ve "sanıkların duruşmalardaki iyi hali (TCY 59)" nedeniyle 4 yıl 5 ay 10'ar güne indirildi. Mahkeme sanıklar hakkında tutuklama kararı vermedi.

Mahkemenin Nisan ayı ortalarında açıklanan gerekçeli kararında da, "İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Süleyman Sinkil ve Hasan Cavit Orhan'ın zaman zaman Birtan Altınbaş'ı nezarethanededen alıp sorgu odasına götürerek suçunu itiraf ettirmek için etkili eylem kastı ile cebir ve şiddet uyguladıkları, darp ettikleri, sonuçta ölümün meydana geldiği kanaatine varılmıştır" denildi.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ekim ayında, dört polise verilen hapis cezası ile dört polis hakkındaki beraat kararlarının onanmasını istedi.

Davanın temyiz duruşması 25 Kasım günü Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nde yapıldı. Polislerden İbrahim Dedeoğlu'nun avukatı Halil Armutlu savunmasında, diğer polislerin amiri olan müvekkilinin "konumu gereği işkence yapamayacağını" ileri sürdü. Armutlu, Dedeoğlu'nun Altınbaş'a sadece yer gösterme sırasında kaçmaya çalıştığı için zor kullandığını, bu nedenle ancak "görevi kötüye kullanmak" iddiasıyla yargılanması gerektiğini söyledi. Dedeoğlu'nun diğer avukatı Recep Onaran ise mahkemenin tarafsızlığından şüphe duyduklarını belirterek, tanıkların Altınbaş'ın örgüt arkadaşları olduğu görüşünü savundu.

Kararını 2 Aralık günü açıklayan Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin dört polis hakkındaki kararını sanıkların aleyhine bozdu, dört sanık hakkındaki beraat kararını ise onadı.

Mahkemenin "ölüme neden sanık belli değil" görüşüne karşı çıkılan Yargıtay kararında, "failin belli olduğu" tespiti yapıldı. Yargıtay, bu görüşle, "adam öldürme gibi suçlarda fiil birden fazla kişi tarafından işlenmiş, ancak fail belirlenemiyorsa, tüm sanıklara verilecek cezada üçte birden yarıya kadar indirim yapılacağı" öngören TCY'nin 463. maddenin bu davada uygulanmasını, temel bozma nedeni yaptı.

Bu arada Yargıtay'dan yapılan açıklamada, davada zamanaşımı süresinin 2013 yılı Haziran ayında dolacağı bildirildi.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararının gerekçesi de 9 Aralık günü açıklandı. Kararın gerekçesinde, sanıklar İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Hasan Cavit Orhan ve Süleyman Sinkil'in, suç ve delillere ulaşma amacıyla suç faili olarak 9 Ocak 1991 tarihinde nezarete aldıkları Altınbaş'ın 15 Ocak 1991 tarihinde saat 20.00'ye kadar birçok kez yüzleştirme ve yer gösterme gibi soruşturma işlemlerinde ifadesine başvurdukları belirtildi. Kararda şöyle denildi:

"Sanıkların, maktul Altınbaş'ı konuşturmak için darp ettikleri, bu fiillerini 6 gün süren nezaret süresince sürdürdükleri dosyadaki delillerden, sanıkların kısmi anlatımlarından ve özellikle maktuldeki darba ilişkin yaraların yerleri ve sayıca çokluğundan anlaşıldığı, zaman sürecinde devam eden bu hareketlerin sayısal boyutu da dikkate alındığında sanıkların münsnet suçu birlikte ve doğrudan ika ve icra ettikleri, eylemlerinde TCK'nın 463. maddesinin uygulama yeri olmadığı gibi TCK'nın 65/3. maddesinin de düşünülmemeyeceği görülmekle, mahkûm olan sanıklar Dedeoğlu, Çaylı, Orhan ve Sinkil'in TCK'nın 452/1, 243/2 ve 59. maddeleriyle tecziyeleri yerine ayrıca 463. maddenin tatbiki suretiyle cezalarından indirim yapılması yasaya aykırı olup sanıklar hakkındaki hükümlerin bozulmasına oybirliğiyle karar verilmiştir."

463. madde, "adam öldürme" suçlarında, suç birden fazla kişi tarafından işlenmiş, ancak fail belirlenemiyorsa tüm sanıklara verilecek cezada üçte birden yarıya kadar indirim yapılmasını öngörüyor.

Ahmet Baştan ve Naip Kılıç'ın yargılandığı dava ise Eylül ayına kadar sürdü.

Bu davada, müdahil avukatların istemi üzerine polislerin adreslerinin, elektrik, su idarelerinden ve cep telefonu şirketlerinden sorulmasına karar verdi. 20 Nisan günü yapılan duruşmada, hakkında giyabi tutuklama kararı bulunan emekli polis memuru Ahmet Baştan'ın adresinin saptanması için Türk Telekom, Emekli Sandığı ve cep telefonu şirketlerine yazılan yazılara olumsuz yanıt geldiği açıklandı.

20 Mayıs günü yapılan duruşmada Ahmet Baştan'ın adresinin saptanması için Emekli Sandığı'na yazılan yazıya yine yanıt gelmediği açıklandı. Altınbaş'ın avukatları bunun üzerine Emekli Sandığı hakkında suç duyurusunda bulunulmasını istediler. Mahkeme, söz konusu yazıya neden cevap yazılmadığının Emekli Sandığı'na sorulmasına karar verdi ve gerekirse kurum hakkında suç duyurusunda bulunacağını açıkladı.

Giyabi tutuklu Ahmet Baştan, Haziran ayı sonunda yakalandı. Altınbaş ailesinin avukatları, yaklaşık altı yıldır aranan Ahmet Baştan ile Naip Kılıç'ın İstanbul'daki adreslerini emeklilik kayıtlarından

öğrenmiş ve 2001 yılında mahkemeye bildirmişti. Ancak, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne yazdığı yazılara karşın polisler bulunamamıştı. Kılıç, 2002 yılı Aralık ayında başka bir suç nedeniyle yakalanmış ancak Kılıç'ı daha önce "yakalamayan" polisler hakkında işlem yapılmamıştı. 30 Haziran günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından mahkemeye gönderilen yazıda Baştan'ın yakalandığı bildirildi. Baştan, mahkemenin verdiği giyabi tutukluluk kararı, ifadesinin alınmasına yönelik olduğu için ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

17 Haziran günü yapılan duruşmada ise Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Ahmet Baştan'ın emekli maaşını Ziraat Bankası Pendik (İstanbul) Şubesi'nden aldığı ve adresinin şubede bulunduğu ilişkin yazısı okundu. Mahkeme, Baştan'ın adresinin Ziraat Bankası Pendik Şubesi'nden istenerek infaz için savcılığa müzekkere yazılmasına karar verdi.

15 Temmuz günü yapılan duruşmada, söz alan müdahil avukatlar, Ahmet Baştan'ın ifadesinin iki haftada İstanbul'dan Ankara'ya gelmemesini eleştirdiler ve Baştan'ın tutuklanmasını istediler. Bu istem yine reddedildi. 17 Ağustos günü yapılan duruşmada Ahmet Baştan'ın ifadesinin geldiği açıklandı. Baştan'ın ifadesinde, Altınbaş'a yapılan işkenceyi itiraf ettiği bildirildi. Altınbaş'ı, İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Hasan Cavit Orhan ve Süleyman Sinkil adlı polislerin sorguladığını belirten Baştan, ifadesinde şunları söyledi:

"Biz genel olarak o dönemlerde, gözaltına alınan şahısları uykusuz ve ayakta bırakarak yorma yöntemiyle suçunu söylemelerini isterdik. Terörle Mücadele Şubesi'nde özellikle darpça arıza bırakacak şekilde sorgulama yöntemi kullanılmazdı. Bunun kullanılması da istenilmezdi. Kamuoyunda bilinen tazyikli su verme, askıya alma gibi yöntemler kullanmazdık."

Dava 10 Eylül günü sonuçlandı. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi, emekli polis Naip Kılıç hakkında beraat kararı verdi. Mahkeme, emekli polis Ahmet Baştan'ı önce "kasıt olmaksızın darp sonucu adam öldürme" suçundan 8 yıl hapis cezasına mahkum etti. Bu ceza daha sonra TCY'nin "öldürme suçunda failin belli olmaması durumunda" indirim öngören 463. ve "sanığın duruşmalardaki iyi hali" nedeniyle indirim yapılmasına olanak tanıyan 59. maddeleri uygulanarak 4 yıl 5 ay 10 güne indirildi. Müdahil avukatlar daha sonra yaptıkları açıklamada, Mahkeme Başkanı'nın "bugüne kadar hiç görmediği" Ahmet Baştan'ın cezasında "iyi hal" gerekçesiyle indirim yapmasını eleştirdiler.

Davaya İlişkin Diğer Gelişmeler

Sanıkların duruşmalara getirilememesi, özellikle emekli polis İbrahim Dedeoğlu'na gazetecilerin telefonla ulaşmayı başarmasına karşın tebligat yapılamaması tartışma konusu oldu. Tartışmaların ve emniyet örgütüne yönelik eleştirilerin yoğunlaşması üzerine İçişleri Bakanlığı, 12 Şubat günü bir genelge yayınlamak zorunda kaldı.

İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu imzasıyla valiliklere ve polis merkezlerine gönderilen "Duruşmalara katılım ve yakalama" konulu genelgede, "Mahkemeye çıkarılmaları gerekirken çıkarılmayan emniyet mensupları, Emniyet Teşkilatı'nın üstün hizmet anlayışı ve başarısını gölgelemektedir" denildi.

Genelgede şu konulara dikkat çekildi:

"2000 yılında da aynı konu hakkında 3 genelge yayımlandı. Ancak gerekli duyarlılığın gösterilmediği anlaşılmaktadır. Sanık veya tanık sıfatıyla ifadesine başvurulmak üzere mahkemeye çağrılan emniyet mensuplarının, davetiyeye icabet etmelerinin sağlanması, hüküm giyenlerin yakalanarak adli mercilere teslim edilmesi ve bu kapsamda hakkında işlem yapılan ve emekli olan personelin ikamet ettiği en son adresin, Emekli Sandığı'ndan temin edilerek, gereğinin yapılması..."

Sanıkların bulunamamasının yarattığı tartışmaların ilginç noktalarından biri de emekliye ayrıldıktan sonra emniyete yanlış adres bildirdiği ortaya çıkan İbrahim Dedeoğlu'na ANKA muhabirinin cep telefonundan ulaşması oldu.

Radikal gazetesinde 11 Şubat günü yayınlanan "Polis polisi bulamaz!" başlıklı habere göre, mahkemeden kendisine tebligat gelmediğini ileri süren Dedeoğlu, "Mahkemeden korkumuz yok. Her duruşmaya gittik" dedi.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Haziran ayı başında verdiği kararda, Birtan Altınbaş'ın gözaltında ölümü nedeniyle yargılanan polislerin bulunamaması nedeniyle Denizli ve Ankara valileri hakkında yapılan suç duyurusunu işleme koymadı.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kararında, "Ankara ve Denizli valiliklerine bu hususta herhangi bir yazı yazılmadığı, bu konudan haberdar olduklarına dair ilgililerin bir şikayet ya da başvurularının da bulunmadığı" belirtildi. Başsavcılık, "valilerin görevlerini ihmal ettiklerine ilişkin iddialar ön incelemeyi ve soruşturmayı gerektirecek nitelikte bulunmadığı" için Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Yasa (4483) uyarınca şikayetin işleme konulmamasına karar verdi. Müdahil avukatlardan Oya Aydın, karara karşı Danıştay'a başvuracaklarını söyledi.

ABD'nin yıllık insan hakları raporunun yayınlandığı Şubat ayı sonlarında, ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'in Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e yazdığı bir mektupta da Birtan Altınbaş davasına dikkat çekildi. Milliyet gazetesinde 26 Şubat günü yayınlanan "Powell takipte" başlıklı habere göre, Powell Türkiye'deki insan hakları uygulamalarına ilişkin mektubunda, Birtan Altınbaş davasının, polisler cezalandırılmadan zamanaşımına (2006 yılı Ocak ayı) girerek düşmesinden endişe ettiğini bildirdi. Powell, adaletin yerini bulması için hükümetin bir an önce harekete geçmesi çağrısında bulundu. Haberde, "Türkiye'nin insan hakları alanındaki reformlarını öven" Powell'ın, anadilde yayına olanak tanıyan değişikliğin, AB uyum yasalarındaki "demokratik ruhu yansıtmadığını" kaydettiği anlatıldı. Habere

göre, Powell, Manisalı gençlere işkence yaptıkları gerekçesiyle 10 polisin hapis cezasına mahkum edilmesinin Türkiye'nin uluslararası imajına olumlu etkiler yaptığını belirtti.

Rusya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştiren Dışişleri Bakanı Abdullah Gül de, 26 Şubat günü düzenlediği basın toplantısında, Powell'ın mektubuna ilişkin bir soru üzerine şunları söyledi:

"Doğrudur, geçenlerde böyle uzun bir mektup aldım ve bir satırında bu söylediğiniz konuyla ilgili bir cümle vardı. Mektup, tamamen Washington'a yaptığımız ziyaretin sonuçlarıyla ilgili gayet iyi bir mektuptu. Bu konu, Türkiye'de yeniden yargılama şeklinde devam etmektedir ve mahkeme bu konudaki kararını verecektir".

Erdoğan 'uygulama' sözü verse de işi zor (Hürriyet/ Şükrü Küçükşahin-26 Şubat 2004)

(...) Son bir örnek, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun 12 Şubat tarihli, "İşkence iddiaları nedeniyle haklarında dava açılmış kamu personeli bulup mahkemeye çıkarın" yönündeki genelgesi.

Bu genelge, Hacettepe Üniversitesi öğrencisi Birtan Altınbaş'ın öldürülmesiyle ilgili davanın bazı sanıklarının 9 yıldır yakalanıp mahkeme önüne çıkarılmaması üzerine yayınlandı.

Altınbaş davası, uluslararası temaslarında sık sık Erdoğan'ın önüne getirilen, ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'in da yakın zamanda Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e gönderdiği AB'ye destek mektubunda atıfta bulunduğu iki konudan biri olan dava. Aksu'dan önce de aynı konuda sonuçsuz iki genelge daha yayınlanmıştı.

Çünkü daha önce de aynı tür genelgeler yayınlayan İçişleri Bakanı Saadettin Tantan, belki de sanıklardan birinin kabine arkadaşı bir devlet bakanının danışmanı olduğunu bilmiyordu.

Muhtemelen, aynı sanığın, kendisinin memuru olan İçişleri Bakanlığı Strateji Dairesi Başkanı Dr. Hasan Canpolat'ın kayınpederi olduğunu da...

Son genelgeyi yayınlayan Aksu da bundan habersiz olsa gerek.

Yoksa; genelge yayınlamak yerine, kendi döneminde Sivas Valisi yaptığı Canpolat'a, "Şu kayınpederinin mahkemeye çıkmasını sağla artık" talimatı verebilirdi.

Muhtemel ki, Aksu'nun bu akrabalıktan haberi yoktur, ya da hukuken valinin kayınpederden sorumlu olmadığı gerçeği ile hareket ediyor olabilir.

Fakat kayınpederin, dava karar aşamasına geldiğinde, önce avukatını çekmesi, ardından ortalıkta dolaşiyor olmasına rağmen 'görünmez adam' haline gelmesi de bir gerçek.

Uluslararası sorun haline gelen bir başka dava da Persson'ın (İsveç Başbakanı Goran Persson), "Türkiye'ye gelen BM ve Avrupa Konseyi temsilcilerine raporlar verdikleri gerekçesiyle İnsan Hakları Vakfı hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü dava açmış" sözleriyle gündeme getirdiği dava.

Bu sözleri duyunca, aynı konuyu Uluslararası Af Örgütü Başkanı İrena Khan'ın da gündeme getirdiğini anımsayan Erdoğan, Persson'a mümkünse davayı geri çektiği sözünü verdi.

Bu davanın duruşması 9 Mart'ta, Altınbaş'ınki ise 5 Mart'ta.

Bakalım Erdoğan'la Aksu'nun çabaları bu kez sonuç verebilecek mi?

NOT: Akrabalık bağı sormak amacıyla Sivas Valisi Canpolat'ı aradık, mesajımızı bıraktık; ama iki gündür yanıt alamadığımızı belirtmeliyiz.

Ankara'da sol için bir seçim iki bedel (Hürriyet/Şükrü Küçükşahin-1 Mart 2004)

(...) Yazımız nedeniyle salı günü aradığımız, ancak yanıt alamadığımız Sivas Valisi Hasan Canpolat cuma günü aradı.

"Bu davanın sanıklarından birinin kayınpederim olması hiçbir sonuç yaratmaz" diyen Canpolat, benzer binlerce dava olmasına rağmen neden bu davanın öne çıkarıldığını sordu.

Asıl Powell'a, "Neden mahkemeye baskı yapıyorsunuz?" diye sorulması gerektiğini savunan Canpolat, kayınpederinin 20 yıl terörle başarılı bir mücadele yaptığını, bu nedenle terör örgütlerinin hedefi olduğunu söyledi.

Mahkemeye en çok giden ismin kayınpederi olduğunu da anlatan Canpolat, "Gelecek davaya da gidecek. Ama, giyabi tutuklulardan hiç söz eden yokken neden sadece benim kayınpederim gündemde?" diye sitemde de bulundu

Altınbaş ailesinin avukatı Ender Büyükçulha ise mektup ve Gül'ün yanıtı konusundaki sorular üzerine, Powell'in mektubunun sonuç getireceğine inanmadığını vurguladı. Altınbaş davasının en uzun süren işkence davalarından biri olduğunu belirten Ender Büyükçulha, "91'den bu yana adalet için elimizden geleni yapıyoruz. 14 yıldır, işkence ile adam öldürmüş kişiler görevdedir ve emekli olmuştur. Bu süreden sonra sevinmek mümkün olmuyor. Üzüntü ve kaygısı daha büyük. 5 Mart'ta hep birlikte göreceğiz. Yine sanık sıraları boş kalacak. Kimse bu duruşmaya gelmeyecek" dedi.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er de, 27 Şubat günü düzenlediği haftalık basın toplantısında, "tebligat sorunundan" emniyetin sorumlu olmadığını öne sürdü. Er, gazetecilerin sorusuna şu yanıtı verdi:

"Sanıkların evine gönderilen davetiyeyi polisin tebligat yapmadığı gibi bir durum yok. Tebligat, adresi belli olan sanığın adresine mahkemece gönderilen bir davetiyedir. PTT kanalıyla yapılır. Emniyetin bu davetiyeleri adresine ulaştırmak gibi bir görevi yoktur. 91 yılından bu yana süren davayla ilgili sanık polisler, müteaddit defalar mahkemeye gitmiştir. Ancak son duruşmaya sanık gitmemiştir. Tebligat almadığını iddia etmektedir ve 5 Mart'taki duruşmaya mutlaka katılacaktır. Eğer ihzar, yakalama ya da gıyabi tutuklama müzekkeresi gelirse, polis bunu mutlaka ve mutlaka infaz edecektir."

Bu arada, Mart ayı başında sanıklardan İbrahim Dedeoğlu'na Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından koruma verildiği ortaya çıktı. İbrahim Dedeoğlu, duruşmalara katılmamasına ilişkin haberler üzerine ANKA Ajansı muhabirine yaptığı açıklamada, 14 Aralık 2003 tarihinde emekliye ayrıldığını belirtti. Avukatının görevden çekildiğine ilişkin tebligatın emekli olduğu için kendisine ulaşmadığını ileri süren Dedeoğlu, "yargısal süreci engelleyici ya da geciktirici hiçbir eylemi olmadığını" da iddia etti.

Dedeoğlu, katıldığı operasyonlar nedeniyle hem görevi sırasında hem de emekli olduktan sonra kendisine koruma verildiğini de kaydetti.

Benzer bir adres "skandalı" da sanıklardan gıyabi tutuklu Süleyman Sinkil'e tebligat yapılamamasında ortaya çıktı. Milliyet gazetesinde 19 Mart günü yayınlanan habere göre, 2002 yılı Ağustos ayında yapılan duruşmada çıkarılan tebligat, Sinkil'in Denizli'nin Tavas ilçesindeki adresine gönderildi. Adrestekiler Sinkil'i tanımadıklarını gerekçesiyle tebligatı almadılar. Sinkil'in avukatı Mehmet Ener de, müvekkilinin yerini bilmediğini söyledi. Ancak ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'in sanıkların bulunmamasını eleştirdiği mektubu gündeme gelmeden bir süre önce ortaya çıkan Sinkil, Tavas Asliye Ceza Mahkemesi'ne ifade verdi ve gıyabi tutukluluk kararı kaldırıldı. Sinkil'in Tavas Asliye Ceza Mahkemesi'nde ifade verirken adres olarak, mahkemenin iki yıldır tebligat gönderdiği ancak "tanınmadığı" yanıtını aldığı adresi gösterdi.

Özgür Ünal

Özgür Ünal adlı gencin 22 Ağustos 2001 tarihinde Edremit (Balıkesir) Emniyet Müdürlüğü'nde ölümü nedeniyle Komiser Yardımcısı Hakan İzmir, Hayri Güntürk, Yakup Kadri Öztürk, Salih Köksal, Engin Ayışık, Ekrem Çırakoğlu ve Hüseyin Duran adlı polisler hakkında açılan dava, 4 Kasım günü sonuçlandı. Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi, Hakan İzmir ve Ekrem Çırakoğlu'nu TCY'nin "görevi ihmal" suçuna ilişkin 230/1. maddesi uyarınca 3'er ay hapis ve 142 milyon 365 biner lira para cezasına mahkum etti. Hapis cezasını paraya çeviren mahkeme, daha sonra para cezasını da erteledi. Beş polis ise beraat etti.

Mahkemenin Aralık ayı başında açıklanan gerekçeli kararında da, "Ünal, gece uşümemesi ve sivrisineklerden korunması amacıyla verilen battaniyenin kenar şeritlerini çıkararak kendisini asmıştır. Gücü kuvveti yerinde bir kişinin, ancak birkaç kişi tarafından büyük uğraşlarla asılabileceği, bu durumda da vücudunda travmatik lezyonlar (yara) oluşacağına yönelik rapor içerikleri, sanıkları teyit etmiştir. Sanıkların Ünal'ı öldürmelerini gerektirir herhangi bir neden bulunmamaktadır.

İktidarın sözü polise geçer mi? (Murat Yetkin/Radikal-6 Mart 2004)

(...) Türk basınının insan haklarına duyarlı kalemlerince yıllardır yazılıp duran Birtan Altınbaş'ın gözaltına alındıktan sonra öldürülmesi davası, geçtiğimiz hafta ABD tarafından Türkiye'ye hatırlatılınca birden daha geniş dikkat çeker oldu. Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün Amerikalı muadili Colin Powell'dan aldığı mektupta, bu davada adam öldürmek suçundan yargılanan polislerin, nasıl olup da diğer polislerce bulunmadığının sorulması, kuşkusuz hükümet adına gurur kaynağı değildi. Bu mektubun ardından Gül, Başbakan Tayyip Erdoğan ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu tarafından verilen "Sıfır tolerans", "Kararlıyız", "Bulunacaktır" gibi demeçler, belki de işkenceyle adam öldürmek iddiasıyla haklarında tutuklama kararı olan polislerin bulunup mahkemeye getirilebileceği doğrultusunda bir iyimserliğe yol açmıştı.

Bu iyimser beklenti dün boşa çıktı. (...)

Sanık polisler ve onları koruyanlar herhalde Başbakan, Dışişleri ve İçişleri bakanlarının sert demeçlerine bu karar ardından epey gülmüşlerdir. (...)

Ancak Erdoğan'ın Denktaş'a bile yeten gücü, polis teşkilatına anlaşılan yetmiyor.

Kollarındaki ekimozların asılma sırasındaki çırpınmalar sonunda oluşabilecekleri, yine tabanlarındaki ekimozların travmatik olup olmadığının belirlenemediği, maktulün motosiklet sürdüğü, buradaki ekimozların muhtemelen uzun süre kullanmaktan kaynaklanmış olabileceği anlaşılmıştır” denildi.

Gerekçeli kararda, Özgür Ünal 18 yaşından küçük olduğu halde gözaltına alınması konusunda da şöyle denildi:

“Sanıkların, yakalama, üst arama ve teşhis tutanaklarında 1983 doğumlu yazılan maktul, bu tutanaklara imza atmıştır. Sanıklar, 18 yaşından küçük olduğunu bilmemektedir. Cezalar, Ünal’ın 18 yaşından küçük olması ihtimalinin dikkate alınmaması, maktulün öldüğü ana kadar nüfus cüzdanının incelenmemesi, savcının haberdar edilmemesi, ölenin hiçbir savunmasının alınmaması, haklarının hatırlatılmaması, nezarethanenin sürekli kontrol edilmemesi, battaniyenin şeridi sökülerek gerekli tedbirin alınmamasından verilmiştir.”

Avukat Nalan Erkem ise Yargıtay’a verdiği temyiz dilekçesinde itirazlarını şöyle dile getirdi:

“Tabipler Birliği, Ünal’ın kol ve ayağındaki morlukları ‘travmatik’ olarak tanımladı. Adli Tıp Kurumu’nun da bunların travma ya da farklı nedenlerle olabileceğini belirtmesine rağmen soruşturma neden genişletilmedi? AIHM, gözaltında ölüm olaylarında, otopsinin çok kapsamlı, kamera ve fotoğraf makinesiyle yapılmasını istemesine rağmen neden yapılmadı? Yaşamına son vermesi için nedeni bulunmayan maktulün cinsel taciz görüp görmediği neden araştırılmamıştır? Ünal’ın, tırnak ve dişlerinde kıl, tüy, deri görülmemiştir. Savcılık ve mahkeme neden bunu adli tıpta araştırılmamıştır?”

Salih Karaaslan

Yargıtay, Salih Karaaslan adlı kişinin gözaltında ölümü nedeniyle üç astsubaya verilen hapis cezasını

Mayıs ayında onadı. 1999 yılı Mart ayında Şırnak’ın Silopi ilçesine bağlı Doruklu (Hazayi) köyünde gözaltına alınan Salih Karaaslan adlı kişinin işkence sonucunu nedeniyle yedi asker hakkında açılan dava, 24 Haziran 2003 tarihinde sonuçlanmıştı. Astsubaylar Ahmet Candan Yıldız, Ali Metin ve Kayhan Yaşar’ı 5 yıl dörder ay hapis cezasına mahkum eden Şırnak Ağır Ceza Mahkemesi, Sami Türker, Süleyman Yıldır, Hamit Peri ve Yusuf Köksal adlı askerler hakkında beraat kararı vermişti.

Süleyman Yeter

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi’nin, Limter-İş Sendikası Eğitim Uzmanı Süleyman Yeter’in 7 Mart 1999 tarihinde gözaltında ölümü nedeniyle yargılanan polisler hakkındaki kararını Kasım ayında onadı.

1 Nisan 2003 tarihinde sonuçlanan davada, yakalanamadığı için Ahmet Okuducu’nun dosyasını ayıran mahkeme, Mehmet Yutar’ı “kastı aşarak kasten adam öldürmek” suçundan önce 10 yıl hapis cezasına mahkum etti. Ceza, “birden fazla fail olması ve asıl failin belirlenememesi” nedeniyle 5 yıla, daha sonra da Yutar’ın duruşmalardaki iyi hali nedeniyle 4 yıl 2 aya indirildi. Yutar’a ayrıca 3 yıl memuriyetten men cezası verildi. İnfaz Yasası uyarınca bu ceza 20 ay 8 güne inecek. Yutar, daha önce 1,5 yıl tutuklu kaldığı için 2 ay cezaevinde yatacak. Erol Erşan hakkında ise “delil yetersizliği” nedeniyle beraat kararı verildi.

Mehmetşah İkincisoy

Diyarbakır’ın Melikahmet semtinde 22 Kasım 1993 tarihinde PKK militanları ile güvenlik görevlileri arasında çıkan çatışmadan sonra polis tarafından gözaltına alınan ve cesedi 9 Aralık 1993 tarihinde Mardinkapı Mezarlığı’nda bulunan Mehmetşah İkincisoy’un yakınlarının AIHM’de açtığı dava, 27 Temmuz günü sonuçlandı. AIHM, İkincisoy ailesine 50 bin Euro ödenmesine karar verdi.

3 - İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE OLAYLARI

Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği’nin (ÖZGE-DER) işlahevleri ve cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü çocukların sosyal ve yasal koşullarının düzeltilmesine yönelik projesi kapsamında dernek yöneticileri ile Ankara ve İstanbul barolarının çocuk komisyonundan avukatlar, 26 Ekim günü İstanbul Bayrampaşa Cezaevi’ni ziyaret etti.

Ziyarette, karakoldan cezaevine dek neler yaşadıkları sorulan çocukların büyük bir bölümü gözaltında şiddete maruz kaldıklarını anlattılar. Gözaltına alınca çok küçük bir bölümü doğrudan çocuk polisine götürülen çocuklar, avukatlarının ilgisizliğinden de yakındılar.

Toplantının ardından haklarının ve projenin anlatıldığı dosyalar dağıtan dernek yöneticileri, çocuklardan neler yaşadıklarını kısaca yazmalarını istediler. Çocukların karakol süresince yaşadıkları kendi cümleleriyle şöyle:

* Bu yıl Küçükçekmece Karakolu’nda iki gün kaldım, polisler tepki gösterdi, dayak attı. Beni yalan söylemekle suçladılar. Diz çöktürüp sırtımı tekmelediler. Sonra çocuk şubesine götürüldüm. Orada dayak yoktu.

* Kadıköy Karakolu’nda bu yıl dört gün gözaltında kaldım. Polis ön dişlerimi kırdı.

* Gayrettepe’de dört gün gözaltında kaldım, polisler kötü muamele yaptı.

* Geçen yıl gözaltına alındığımda üzerime su döküldü sonra da pervaneye tuttular. Sonra da kaşlarımı kestiler.

* Pendik Çınardere Karakolu’nda iki gün kaldım. Şiddet gördüm.

* 11 gün ayrı ayrı karakollarda gözaltında tutuldum.

* Üç gün gözaltında aç kaldım.

* Polisler tehditle suçumu kabul ettirdi, ifademi alıp imzalatırdı.

* Gözaltında hortumla dövüldüm.

ÖZGE-DER’in yürüttüğü proje Adana, Ankara, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, Antep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Manisa, Mersin ve Muş’taki 18 tutukevi ve ıslahevini kapsıyor. 2003 yılı Mart ayında başlayan 10 aylık proje çerçevesinde, cezaevlerindeki çocuklar psikolog, hukukçu ve dernek yöneticileri eşliğinde ziyaret ediliyor.

Hamdullah Aktan: Mersin’de yaşayan Hamdullah Aktan, “Özgür Gündem gazetesi okuduğu için” polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. 4 Ocak günü bir marketten Özgür Gündem gazetesi aldıktan sonra kendisini durdurulan iki sivil polisin kimliğini kontrol ettiğini, aynı gece evine baskın düzenlendiğini belirten Aktan, aralarında gündüz kimliğini kontrol edenin de bulunduğu polisler tarafından gözaltına alındığını söyledi. Aktan, “Gözlerimi bağlayarak bir arabaya bindirdiler. Arabanın içinde kafamı koltukların arasına sıkıştırıp, böbreklerime ve kafama yarım saat boyunca vurdular. Arabadan indirildiğim yerde altı basamak merdiven indik. Daha sonra mideme tekmeler atarak, bana kimin adına çalıştığımı, niçin Gündem gazetesini okuduğumu, fakir olmama rağmen bu gazeteyi nasıl aldığımı sordular. Gazeteyi bir daha okumamamı söylediler” dedi.

Aktan, yaklaşık üç saat dövüldükten sonra polislerin kendisini oturduğu mahalleye götürerek bıraktıklarını belirtti. İHD Mersin Şubesi’ne başvuran Aktan, polisler hakkında suç duyusunda da bulundu.

Akif İnan: Diyarbakır’ın Çınar ilçesinde, Kürtçe yayınlanan Azadiya Welat gazetesinin dağıtımını yapan Akif İnan, polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. İnan, 6 Ocak günü iki kişi tarafından durdurulup kimliğinin sorulduğunu belirterek, “Ben de onların kimliklerini görmek isteyince, ‘biz polisiz’ dediler. Adları Ali ve Mesut olan bu kişiler bana silahlarını doğrultup ‘al sana kimlik. Biz polisiz, seni öldürürüz’ dediler. Sonra beni zorla arabaya bindirip Çınar Emniyet Müdürlüğü’ne götürdüler. Burada

kimlik bilgilerim ile birlikte bir gazete aldıktan sonra serbest bıraktılar” dedi. İnan, aynı kişilerin 8 Ocak günü de kendisini yine ölümle tehdit ettiklerini bildirdi.

Akif İnan, 23 Mayıs günü de polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Akif İnan, İstasyon caddesindeki bir kahvede gazete sattığı sırada polisler tarafından dışarı çıkarıldığını belirterek, “Oradan ayrılacağım sırada bazı okuyucular beni çağırdı. Onlara gazete satarken, polisler tekrar gelip, toplatma kararı bulunduğu gerekçesiyle 35 gazeteye el koydular. Bu arada gelen bir sivil polis ekibi beni bir arabaya bindirerek TRT binasının bekçi kulübesine götürdü. Burada 4 polis üzerimi soyarak dövdü. Neden gazete dağıtığımı sordular ve ‘bir daha gazete dağıtırsan seni öldürürüz, sana tecavüz ederiz. Git hırsızlık yap ama bu işi yapma’ dediler” dedi.

Abdullah Yapıcı: Adana’nın Seyhan ilçesinde yaşayan Abdullah Yapıcı (18), üzerinde “DEHAP” yazan bir tişört giydiği için sivil polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Abdullah Yapıcı, 9 Ocak günü sivil polisler tarafından yolda durdurulduğunu ve polislerin tişörtü çıkarmasını istediğini söyledi. Abdullah Yapıcı, “Çıkarmamakta direnince, polisler araçtan inerek üzerime yürüdüler. Karın bölgemi yumrukladılar. Bir süre tartakladılar” dedi. Yapıcı, hakarete maruz kaldığını da söyledi.

Uğur Yeşil: Tunceli’de Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde çalışan TIR sürücüsü Uğur Yeşil’in, “trafikte yol verme” yüzünden tartıştığı Asayiş Şube Müdürü Ahmet Erol ve sivil polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Daha sonra gözaltına alınan Uğur Yeşil’in, “görevli memura mukavemet ve hakaret” iddialarıyla tutuklandığı öğrenildi.

Barış Benek: Van’da 14 Ocak günü evine düzenlenen baskında gözaltına alınan Barış Benek, muayene için götürüldüğü Van Devlet Hastanesi’nde dövüldüğü açıkladı. Benek, “Özürü olan kardeşimle biraz tartıştım, o da gidip polislere söylemiş. Eve 6 polisle geldi. Beni karakola götüreceklerini söylediler. Araca bindirdiklerinde küfür ettiler. Daha sonra Van Devlet Hastanesi’ne götürdüler. Burada boş bir odaya götürüp dövdüler. Birisi tabancasını çıkartıp kafama kurşun sıkacağını söyledi” dedi.

Deniz Bakır: İHD İstanbul Şubesi’nde 17 Ocak günü basın toplantısı düzenleyen Dayanışma gazetesi çalışanı Deniz Bakır, 15 Ocak günü İstanbul’da polisler tarafından bayılılarak kaçırıldığını, daha sonra Bursa’da yol kenarına atıldığını açıkladı. Deniz Bakır, saat 11.00 sıralarında gazeteye gitmek için evden çıktığında ellerinde telsiz bulunan iki sivil polis kendisini zorla bir arabaya bindirdiğini söyledi. Bakır, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Telsizlerinden ‘İkitelli’deki emaneti aldık’ dediklerini duydum. Daha sonra uyuşturucu verip beni bayıltılar. Akşam saatlerinde kendime geldiğimde beni yolun kenarına attılar. Neresi olduğunu bilmiyordum. Cep telefonumu da almışlardı. Karşılaştığım birine nerede olduğumu sorduğumda, ‘Bursa’ dedi. Bir araçla kente gittim. O gece bir akrabamda kaldıktan sonra İstanbul’a geri döndüm”

Dövülen Öğrenciler: 15 Ocak günü Beyazıt meydanında yapılan basın açıklaması sırasında polisler tarafından dövülen öğrenciler suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusu için 16 Ocak günü İstanbul Adliyesi önünde toplanan öğrenciler adına konuşan **Taha Yasin Türker** yaşadıkları ile ilgili olarak şunları söyledi:

“Basın açıklaması yapılmaya başlandığında polis biber gazı sıkarak öğrencilerin üzerine tekme-tokat ve yumruklarla saldırdı. Yere düştüm. İki polis tekme ve yumruklarla beni dövmeye başladı. Birbirlerini ‘basın görmesin’ diye uyarıyorlardı. Beni polis aracına bindirdiler. Araç içinde de tekme ve yumruklarla dövmeye devam ettiler. Fenalaşınca Yedikule civarında araçtan indirdiler.”

İstanbul Üniversitesi’nin haklarında açtığı soruşturmaları ve okuldan uzaklaştırma kararlarını protesto amacıyla toplanan öğrencileri gaz bombası kullanarak dağıtan polisler, 15 kişiyi gözaltına almıştı.

Latif Hezar: Avukat Rıdvan Dalmiş, Şırnak’ın Cizre ilçesinde 19 Ocak günü gözaltına alınan Latif Hezar’ın işkence gördüğünü açıkladı. Avukat Dalmiş, 23 Ocak günü Cizre Cumhuriyet Savcılığı’na yaptığı suç duyurusunda, Latif Hezar’ın sara hastası olduğunu belirterek, özetle şunları söyledi:

“Gözaltında kendisiyle yaptığım görüşmede, gözaltına alındığı andan itibaren gözlerinin bağlandığını küfür ve kaba dayığa maruz kaldığını, birkaç görevlinin rasgele vücuduna vurduğunu, bu nedenle yürümekte ve konuşmakta güçlük çektiğini, göğsünde baskı hissettiğini, ilaçlarına el konularak tedavisinin engellendiğini ifade etmiştir.”

Dalmış, Hezar’ı kent dışına çıkaran polislerin çevresine ateş ettiğini, dövüldüğünü, suçlamaları kabul etmemesi durumunda öldürüleceğinin söylendiğini de kaydetti. Hezar, 24 Ocak günü tutuklandı. Hezar’la birlikte gözaltına alınan Musa Adıbelli ve Adem Özcan serbest bırakıldı.

Ö.D.: 21 Ocak günü Tunceli’de gözaltına alınan Ö.D. adlı lise öğrencisi işkence gördüğünü açıkladı. TAYAD afişlerini asan arkadaşlarıyla birlikte gözaltına alındığını belirten Ö.D., “Güvenlik Şube Müdürlüğü’nde birtakım evraklar imzalatmak istediler ama imzalamadık. Daha sonra 18 yaşına

girmedim için Çocuk Şubesi’ne götürüldüm. Burada üstümü aramak istediler. Güvenlik Şubesi’nde arandığımı söyledim. Bunun üzerine 5 kişi üstüme yürüdü. Tekmelerle dövdüler ve tehdit ettiler.” dedi.

Sami Sucu: Malatya’da yaşayan Sami Sucu (30) adlı kişi, 26 Ocak günü akşam saatlerinde Terörle Mücadele Şubesi’nde görevli polisler tarafından kaçırıldığını açıkladı. İşten evine dönerken maskeli 5 kişi tarafından zorla bir arabaya bindirildiğini ve bir bodrum katına götürüldüğünü belirten Sucu, bu kişilerden birinin 2003 yılında gözaltına alındığında kendisini sorgulayanlardan olduğunu sesinden anladığını kaydetti. Sucu, “Psikolojik ve fiziksel işkenceye maruz bırakıldım. MLKP örgütü hakkında bilgi istediler. Bilmediğimi söyleyince, işkenceyi yinediler. Beni kaçırınlar, sürekli ‘biz kontrgerillayız, faili meçhullerden biri olacaksınız’ şeklinde tehdit ettiler” dedi.

27 Ocak sabahı tutulduğu yerden “seni öldürmeye götürüyoruz” denilerek alındığını ve evinin yakınlarında boş bir alana bırakıldığını anlatan Sucu, Malatya Devlet Hastanesi ve Adli Tıp Kurumu’ndan ayaklarındaki darp izlerini belgeleyen rapor aldığını, daha sonra da İHD Malatya Şubesi’ne başvurduğunu söyledi.

Sunar Kutluk: Özgür Gündem gazetesinin Adana dağıtımcılarından Sunar Kutluk (16), polisler tarafından kaçırılarak ölümle tehdit edildiğini açıkladı. Kutluk, 29 Ocak günü Adana’nın Seyhan ilçesinde gazete dağıtırken polisler tarafından durdurulduğunu belirterek, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Arabada bulunanlar ne iş yaptığımı sordu. Özgür Gündem Gazetesi dağıttığımı söyledim. Bunun üzerine polisler araca binmemi istediler. Karşı çıkınca zor kullanarak araca bindirdiler. Daha sonra gözümü bağladılar. Araçta sürekli ‘Seni öldürecekiz. Yaptığımız işler yasadışı’ diyorlardı ve dövüyorlardı. Bir müddet yol aldıktan sonra araç durdu, polisler beni araçtan çıkartıp yüzüstü yere yattı. Polislerden biri ellerimi arkadan birleştirirken, diğer polisler yaklaşık 20-25 kiloluk bir taşı ellerimin üzerine koydu. ‘Bir daha bu gazeteyi dağıtmayacaksın’ dediler. Dağıtacağımı söyleyince, bu defa ‘dağıtırsan öleceksin’ diye tehditlerde bulundular. Daha sonra yeniden araca bindirip şehir merkezinde bir yere bıraktılar”

Hasan Keren: Mardin’e bağlı Cevizli köyünde yaşayan Hasan Keren, 29 Ocak günü korucular tarafından dövüldüğünü açıkladı. İHD Mardin Şubesi’ne başvuran Keren, “hayvan otlatma” nedeniyle çıkan tartışmada Mehmet Demir, Selim Demir ve Selahattin Özkan adlı korucular tarafından ağır bir biçimde dövüldüğünü ve cep telefonunun gasp edildiğini bildirdi. Keren,

“Korucular bir süre önce babamı da dövmüşlerdi. Köyde bulunan karakol da korucuları destekliyor. 10 yıl önce korucu ve asker baskısı nedeniyle göç etmiştik. 5 yıl önce köye döndük. Korucular topraklarımıza göz koydukları için tekrar köyü terk etmemizi istiyorlar. Saldırıları bu yüzden gerçekleştireyorlar” dedi.

İşkence Gören Öğrenciler: İstanbul Fatih’te 31 Ocak günü kendilerini tramvay durağına zincirleyerek gösteri düzenleyen öğrencilere polis müdahale etti. Olayda gözaltına alınan 10 öğrenci, bir süre sonra serbest bırakıldı. 3 Şubat günü İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlenen basın toplantısında konuşan öğrencilerden **Özlem Cihan**, haklarında soruşturma açılan öğrencileri ve F tipi cezaevlerinde baskılara maruz kalan tutukluları desteklemek için yaptıkları basın açıklamasına gaz bombaları ve coplarla müdahale polisin çok sayıda kişinin yaralanmasına neden olduğunu söyledi. Gözaltına alınan öğrencilerin işkence gördüğünü anlatan Cihan, “Gözaltına alınma esnasında çevik kuvvet arabasında, Şehremini Polis Karakolu’nda, Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi’nde, Haseki Hastanesi koridorunda sivil ve resmi polislerce kaba dayığa, psikolojik işkenceye maruz kaldık. Hepimizin vücudunda şişlikler, morluklar ve ağrılar mevcut” dedi.

İsa Yiğit: İHD İstanbul Şubesi tarafından “Kuzey Irak’ta Ocak ayı sonralarında gerçekleştirilen intihar saldırılarını” protesto amacıyla düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınanlardan İsa Yiğit’in ağır biçimde dövüldüğü bildirildi. İHD tarafından 10 Şubat günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı’na yapılan suç duyurusunda, Yiğit’in sağ ayağının ve kolunun kırıldığı vücudunda yaralar bulunduğu bildirildi.

Cüneyt Bakar: İstanbul’da “hırsızlık” iddiasıyla 1 Şubat günü gözaltına alınan Cüneyt Bakar, Küçükçekmece Asayiş Şube Müdürlüğü ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü Oto Hırsızlığı Büro Amirliği’nde işkence gördüğünü açıkladı. Küçükçekmece Emniyet Müdürlüğü’nde bir gün tutulduğunu belirten Cüneyt Bakar, “Elimin üstünden, ayak baş parmağımdan ve boynumdan elektrik verdiler. Gözlerim sürekli bağlıydı. Basınçlı su sıkıldılar. Ellerimi arkadan kelepçeledikten sonra arasından bir kalas geçirip astılar” dedi. Cinsel organına tekme atıldığını ve hakarete maruz kaldığını da anlatan Bakar, işkence nedeniyle suçlamaları kabul ettiğini söyledi. Daha sonra götürüldüğü İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde de üzerine basınçlı su sıkıldığını, psikolojik baskıya maruz kaldığını ifade eden Cüneyt Bakar, dört saat boyunca tuvalet temizliği yapmak zorunda bırakıldığını, uyutulmadığını kaydetti. 5 Şubat günü Cumhuriyet Savcılığı’na çıkarılmadan önce götürüldüğü

Küçükçekmece Adli Tıp Şube Müdürlüğü, Bakar’a “vücudunda işkence izleri bulunduğu” yönünde rapor verdi.

Mehmet Ferit Yiğit: Mehmet Ferit Yiğit adlı kişi, 4 Şubat günü İzmir’de sivil polisler tarafından kaçırıldığını ve dövüldüğünü bildirdi. İHD İzmir Şubesi’ne başvuran Yiğit, yaşadıklarını özetle şöyle anlattı:

“Karabağlar semtinde bulunan arkadaşımı ziyaret ettikten sonra Buca’daki evime dönmek için saat 24.00 sıralarında ayrıldım. Evden çıktıktan kısa bir süre sonra yanıma gelen kırmızı renkli bir aracın içinden iki kişi inerek beni zorla araca bindirdi ve ormanlık bir alana götürdüler. 1.75 cm boylarında, esmer, bıyıklı bir polis beni dövmeye başladı ve bir dönem HADEP Muş Merkez İlçe Örgütü yöneticiliği yapan ağabeyim Sadrettin Yiğit’in nerede olduğunu sordu. Ağabeyimin Fransa’da olduğunu söyledim. Polisler buna inanmadı ve dövmeye devam etti. Ben de ağabeyimin adresini ve telefon numarasını verdim. Polislerden uzun boylu, bıyıksız, esmer olanı yanıma gelerek, ağabeyimin KADEK üyesi olduğunu, yalan söylediğimi söyledi. Sonra gözlerimi yine bağladılar ve arabaya bindirdiler. Gediz pazaryerinde arabadan indirdiler. İndirmeden önce ‘DEHAP’a gitmememi, eğer gidersem öldüreceklerini’ söylediler.”

İsmetullah Erat: DEHAP Şehitkamil (Antep) İlçe Örgütü yöneticisi İsmetullah Erat, polisler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. 10 Şubat günü sabah saat 04.30 sıralarında evine gelen kar maskeli polisler tarafından zorla bir arabaya bindirilerek kent dışındaki Dülük Baba ormanına götürüldüğünü anlatan İsmetullah Erat, “Bölge Trafik Müdürlüğü’nün arkasında ormanın iç tarafında bir yere götürdüler beni. Küçük bir derenin olduğu yerde gözlerimi açtılar. Kar maskeli, silah taşıyan 11 kişi vardı. Bana afişleme yaptığımı, seçim bürosunun açılışına katıldığımı, gençleri yönlendirdiğimi söylüyorlardı. Bazılarımı kabul etmedim. DEHAP’ın siyasi bir parti olduğunu belirtince dövmeye başladılar. Soyunmamı istediler. Soyunmayacağımı söyleyince, beni öldüreceklerini söylediler. Üzerimde sadece don kalacak şekilde soydular beni. Soğuk havada çıplak halde beni dizlere kadar derenin içine soktular. Hepsini tekmelerle, coplarla dövüyorlardı. Birbirlerine ‘başına dikkat edin’ diyorlardı. Yaptıkları tüm işkencelerde iz bırakmamaya çalışıyorlardı” dedi.

“Eşine tecavüz edileceği”, “öldürüleceği” biçiminde tehdit edildiğini ifade eden İsmetullah Erat, altı saat kadar sonra Bölge Trafik Müdürlüğü yakınlarında bırakıldığını belirterek, “Hareket edecek halim kalmamıştı. Yol kenarında uzanmıştım. Beş dakika sonra yanıma Bölge Trafik’ten bir resmi polis geldi. Bana ‘burada ne yapıyorsun’ dedi. Ona polislerin beni

dövdüklerini söylediğimde ise ‘senin gibi Apocuları öldürmediklerine dua et’ deyip tekmeleyip gitti. Yaklaşık yarım saat sonra işçilerin servis arabası yanıma gelip beni aldı, eve bıraktılar” dedi.

A.O., Ensari Tokay: Diyarbakır’da Hasanpaşa İlköğretim Okulu öğrencisi A.O.’nun (15), 12 Şubat günü okula gelen iki polise kapıyı açmadığı için dövüldüğü bildirildi. A.O., yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Bahçede arkadaşlarımla birlikteydim. Okulun güvenlik görevlileri bir yere gideceklerini, onların yerine kapıya bakmamı istediler. Biraz sonra sivil giyimli iki kişi geldi. Kapıyı açmamı söylediler. Güvenlikçinin olmadığını söyleyerek beklemelerini istedim. Bunun üzerine biri beni itti. Ben de kapıyı kapatmaya çalıştım. Daha sonra ikisi zorla içeri girdi. Biri beni yumruklamaya başladı. Diğeri de tabancasının kabzasıyla başıma vurdu. Başımın kan akmaya başladı. Hayalarım, dizlerime tekmeyle vurdular. Bu arada başka biri de sopayla geliyordu. Ben de üzerimdeki çakıyı çıkardım. Kendimi savunmak için savurmaya başladım. Telsizle anons ettiler. Çok sayıda polis geldi. Olayın büyümesi üzerine mahalleden tanıdığım Ensari Tokay, beni o halde görünce sebebini sordu. Ben de anlattım. Bir öğretmenle birlikte beni götürüp elimi yüzümü yıkadılar. Daha sonra Ensari Tokay polislerle tartıştı. Polislerin gözaltına almak istemesi üzerine Ensari Tokay kaçmaya başladı. Bir polis arkasından iki el ateş etti. Ensari ağabeyi yakalayarak dövmeye başladılar. Onu benimle birlikte hastaneye kaldırdılar. Hastanede tedavi edildikten sonra Dağkapı’daki Çocuk Polis Merkezi’ne götürüldüm. Hastanede ağabeyim Ramazan’ı da gözaltına aldılar. Bir geceyi karakolda geçirdikten sonra sabah savcılığa çıkarıldık.”

A.O. ve ağabeyi daha sonra Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı, Ensari Tokay ise tutuklandı. Avukat Mahsuni Karaman, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

H.S.: Siirt’te yaşayan H.S. (17) adlı genç, polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. H.S., gazetecilere yaptığı açıklamada 13 Şubat günü saat 21.00 sıralarında tahliye edilen bazı arkadaşlarını görmek için DEHAP İl Örgütü binasına gitmek için yola çıktığını belirterek, “Şehir meydanında arabadan inerek yola yaya devam ettim. Yolda, biri çelme takarak beni düşürdü, sonra iki kolumdan tutarak ayağa kaldırdı. Diğer bir polis ise arkadan kafamı tuttu. Bir anda 10’a yakın sivil ve üniformalı polis beni tekme tokat dövmeye başladı” dedi.

H.S. daha sonra gittiği Siirt Devlet Hastanesi’nden rapor aldığını ancak hastanede görevli polislerin “raporu savcılığa vereceklerini söyleyerek elinden aldıklarını” bildirdi.

Hüseyin Tunç, Songül Dilek, Goncağül Telek: 8 Şubat günü İstanbul Ümraniye’de Şişecam grevi nedeniyle düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınan ESP üyeleri Hüseyin Tunç, Songül Dilek ve Atılım gazetesi muhabiri Goncağül Telek, psikolojik baskıya maruz kaldıklarını açıkladılar. 16 Şubat günü İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Songül Dilek, “Ümraniye’nin 1 Mayıs mahallesinde basın açıklaması yapmak istedik. Polis mahallede yoğun güvenlik önlemleri alırken sürekli bizi taciz etti. Bir polis aracı bir arkadaşımızın ayağını kırdı. Ardından ben de dahil 8 kişiyi gözaltına aldılar. 5 gün gözaltında tutulduk. Gözaltı süresince sürekli sorgu odalarına götürülerek sorgulandık. Yoğun sözlü hakaretlere ve psikolojik işkencelere maruz kaldık. Ümraniye Adliyesi’nde savcı ifademizi almadan bizi DGM’ye sevk etti” dedi.

Hüseyin Tunç da, sorgu sırasında kendisine ajanlık teklifinde bulunduğunu kaydetti. Zor kullanılarak gözaltına alındığını ifade eden Telek ise tek kişilik bir hücrede tutulduğunu söyledi.

Turan Ağsakal, Hasan Karapınar: 15 Şubat günü Ankara’da düzenlenen ev baskınlarında çok sayıda TAYAD üyesiyle birlikte gözaltına alınan Turan Ağsakal ve Hasan Karapınar’ın polisler tarafından dövüldüğü ve hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Tufan Ağsakal ve Hasan Karapınar’ın burunlarının kırıldığı öğrenildi.

Gözaltına alınanlar arasında bulunan üç çocuğun (ikisi 17, biri 16 yaşında), polislerin çocuklar hakkında işlem yapması yasak olduğu halde yaklaşık 50 saat nezarethanede tutulduğu, çocukların Çocuk Suçları Savcılığı tarafından serbest bırakıldığı öğrenildi.

Veysi Karageçi: Mersin’de Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Veysi Karageçi, 15 Şubat günü bir polis aracının kendisine kasıtlı olarak çarptığını ve daha sonra gözaltına alındığını açıkladı. Karageçi, götürüldüğü Karaduvar Polis Karakolu’nda dövüldüğünü de bildirdi.

M.C.K., K.K., A.K.K., A.K., F.K.: Siirt’te 14 Şubat günü Abdullah Öcalan için düzenlenen gösteriler nedeniyle gözaltına alınan çocuklar işkence gördüklerini açıkladılar. Aynı gece serbest bırakılan dokuz çocuğun 15 Şubat günü evlerine düzenlenen baskınlarda gözaltına alındığı, bu çocuklardan A.K.K. (16), A.K. (16) ve F.K.’nin (16) Asliye Ceza Mahkemesi tarafından “izinsiz gösteri düzenledikleri ve devlet malına zarar verdikleri” iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi. Altı çocuk ise serbest bırakıldı.

18 Şubat günü A.K. ile cezaevinde görüşen annesi Leyla K., “Çocuğumun burnu çok kötü şekilde

şımişti. Nedenini sordum. ‘Tutuklandığımız akşam cezaevinin kapısında yaklaşık 20 jandarma üç defa ‘pişman mısınız’ diye sordu. Biz ‘hayır’ cevabını verince tekme tokat dövdüler. Daha sonra çırılçplak soyarak üzerimize su döktüler. Ben iç çamaşırımı çıkarmamakta ısrar edince hepsi yumruk ve tekmelerle bana saldırdı. Aldığım darbeler yüzünden burnum kırıldı’ dedi. Burnu kırıldığı için morarmış ve şişmişti, çeşitli yerlerinde izler vardı” dedi.

Serbest bırakılan çocuklardan K.K. (12) ise polislerin ayakkabılarını ve paltosunu giymesine bile izin vermeden kendisini evden aldığını belirterek, “15 Şubat sabahı benle birlikte toplam dokuz çocuk polisler tarafından kar üzerinde yürütülerek mahallede bulunan geniş bir alana getirildik. Burada bizi tek hizaya koyup cop ve tekmelerle dövmeye başladılar. Daha sonra panzere bindirilerek Siirt Çocuk Şube Müdürlüğü’ne götürdüler. Burada da çıplak ayakla serbest bıraktılar” dedi.

A.K. de (13) şunları söyledi:

“Bizi yarı çıplak, panzerle getirdikleri Siirt Çocuk Şube Müdürlüğü’nde ayakta bekleterek ifadelerimiz aldılar. Burada da aynı şekilde tokat ve yumruklarla bizi dövdüler. Çıplak ayakla beton üzerinde bırakıldığımız ve dövüldüğümüz için bir kez savcının önünde, iki kez de Çocuk Şubesi’nde kustum. Benimle birlikte iki arkadaşım da şubede kustu, kustuğumuzu gören temizlik görevlisi, hakaret ederek yanımıza geldi ve tokat attı. Daha sonra hemen yeri temizlememizi istedi, biz de korkudan yerleri temizledik.”

M.C.K. adlı çocuk da, “Beni ve arkadaşlarımı gözaltına aldıktan sonra Devlet Hastanesi’ne götürdüler. Burada doktora yaşadıklarımızı anlattık, izleri gösterdik. Karda yürütüldüğümüz için üşüttüğümü belirttim. Doktor da bunların hepsini rapor etti. Bu raporla birlikte savcılığa çıkarıldık. Savcı bu raporun yenilenmesini isteyince, bizi başka bir doktora götürerek, yeni bir rapor aldılar” dedi. Çocukların yakınları, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yusuf Orak: Abdullah Öcalan’ın Türkiye’ye getirilmesinin beşinci yılı nedeniyle 15 Şubat günü Adana’da düzenlenen eylemde Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Yusuf Orak’ın dövüldüğü bildirildi. İHD Adana Şube Sekreteri Ethem Açıkalın, Orak’la birlikte düzenlediği basın toplantısında, Orak’ın polisler tarafından cop ve kalaslarla dövüldükten sonra çevredekiler tarafından Adana Devlet Hastanesi Acil Servisi’ne kaldırıldığını kaydetti. Açıkalın, “Daha sonra Devlet Hastanesi’ne yatırılmak için götürülen Orak, Terörle Mücadele ekiplerinin baskısı nedeniyle hastaneye yatırılmadan geri getirilmiştir” dedi. Basın toplantısında güçlükle

konuşabilen Orak da gittiği Adana Adli Tıp Kurumu’ndan kendisine rapor verildiğini ve Devlet Hastanesi Beyin Cerrahisi Servisi’ne sevk edildiğini, kendisini döven polisler hakkında suç duyurusunda bulunacağını açıkladı.

Abdulkadir Eren, Abdurrahim Eren, Hasan Eren, Yusuf Erol: Mardin’in Kızıltepe ilçesinde 16 Şubat gecesi düzenlenen ev baskınlarında Abdulkadir Eren, Abdurrahim Eren, Hasan Eren ve Yusuf Erol adlı kişiler gözaltına alındı. Gözaltına alınan Abdulkadir Eren ve Yusuf Erol’un aileleri de polislerin baskınlar sırasında eşyalarını tahrip ettikleri ve gözaltına aldıkları yakınlarına kötü muamelede buldukları gerekçesiyle İHD Mardin Şubesi’ne başvurdu.

Dövülen Göstericiler, Seyyal Çelik, Yeşer Tekin: Kamu Yönetimi Reformu Yasa tasarısını protesto amacıyla KESK tarafından 21 Şubat günü Diyarbakır’da düzenlenen mitinge polis müdahale etti. Mitingde polisler tarafından dövülen bir grup, 25 Şubat günü İHD Diyarbakır Şubesi’nde basın toplantısı düzenledi. Mitingden sonra tutuklanan, ancak avukatlarının itirazı üzerine 25 Şubat günü serbest bırakılan 12 kişinin katıldığı toplantıda konuşan İnönü Üniversitesi öğrencisi Yeşer Tekin, gözaltında polisler tarafından taciz edildiklerini belirterek, polislerin kasıtlı olarak karnına ve rahim bölgesine vurduklarını söyledi. Tekin, “Darbeler nedeniyle kanama geçirdim. Hastaneye götürüldüm ama doktorlar beni tedavi etmedi. Polisler hastanede de beni dövdü” dedi. Seyyal Çelik adlı üniversite öğrencisi de “Bana vuranların hepsini sima olarak tanıyorum. Hatta biri arkada oturuyor. Beni dövenlerden biri buydu. İyi tanıyorum. Gösterseler diğerlerini de gösterebilirim” dedi.

Erkan Çelik: İstanbul Kadıköy’de 18 Şubat gecesi gözaltına alınan Erkan Çelik (24), işkence gördüğünü açıkladı. Adli Tıp Şube Müdürlüğü’nden 7 günlük rapor alan ve Kadıköy Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunan Erkan Çelik, güvenlik görevlisi olarak çalıştığı bara gelen birkaç kişiyi içeri almaması nedeniyle kavga çıktığını, olay yerine gelen polisler tarafından bu kişilerle birlikte gözaltına alındığını bildirdi. Çelik, götürüldükleri karakolda, üzerlerinden uyuşturucu madde ve bıçak çıkan bu kişilere polislerin dokunmadığını, kendisinin ise sabaha kadar dövüldüğünü kaydetti. Çelik, işkence nedeniyle yürüyemediğini söyledi.

D. Yıldırak, Y. Yıldırak, R.D.: İzmir’de “Abdullah Öcalan için düzenlenen gösterilere katıldıkları ve molotof kokteyli attıkları” iddia edilen sara hastası ve spastik D. Yıldırak (12), ağabeyi Y. Yıldırak ve R.D. (15) adlı çocuklar gözaltına alındı.

20 Şubat günü serbest bırakılan R.D., “Okuduğum Karşıyaka Endüstri Meslek Lisesi’ne gittim. Derste

nöbetçi öğrenci, beni çağırdıklarını söyledi. Müdür odasında beş sivil polis duruyordu. Kolumdan tutarak polis aracına bindirdi. Polis arabasında sürekli 'niye böyle bir şey yaptın?' şeklinde sorular soruyordu. Ne yaptığımı bilmiyordum, ama bana sürekli soru soruyorlardı. Daha sonra hastaneye ve ifadem alınması için Gürçeşme Çocuk Şubesi'ne götürüldüm. Burada bana okutmadan bir şeyler imzalattılar. Bir gece nezarethanedeki kaldıktan sonra serbest bırakıldım" dedi. R.D., gözaltında bir polisin kendisine sürekli, "şerefsizler, sizin yüzünüzden ülke bu hale geldi, ülkeyi siz batırıyorsunuz" diyerek hakaret ettiğini de anlattı. Çocuklardan Y. Yıldırak ise tutuklandı.

17 Şubat günü Buca Çocuk Cezaevi'nde Y. Yıldırak ile görüştüğünü belirten amcası Ahmet Yıldırak, "Bana polislerin kendisini çok kötü dövdüğünü söyledi. Arkadaşlarının isimlerini sormuşlar. Y. de kardeşi D. Yıldırak'ın ve okul arkadaşı R.D.'nin ismini vermiş. Böyle olunca polisler yeğenimi Karşıyaka Özürlüler Okulu'ndan almışlar. Polislin elindeki fezlekeyi gördüm. Orada PKK/KONRA-GEL üyeliğinden yargılandıkları yazıyordu" dedi.

20 Şubat günü Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi'nde özürlü olduğuna ilişkin rapor verilmesinin ardından serbest bırakılan D.Yıldırak ise yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Ben okula gitmek için durakta duruyordum. Beş polis geldi. Bana 'Sen Y.Y'nin kardeşi misin?' diye sordular, ben de 'evet' dedim. Beni alıp polis arabasına bindirdiler. 'Yemin ederim ben bir şey yapmadım' dedim. Ancak ardından Gürçeşme Polis Karakolu'na götürdüler, sürekli 'Niye otobüsleri bombalıyorsunuz şerefsizler, ağabeyinin yanında niye dolaşıyorsun' diye üstüme geldiler. Ben hep 'yapmadım' diyordum, onlar da bana kızıyorlardı. Çok korktum."

27 Şubat günü İHD İzmir Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında Y. Yıldırak ve D. Yıldırak'ın annesi Hatun Yıldırak, Buca Çocuk Cezaevi'nde tutulan oğlunun tek böbreği olduğunu ve 27 Şubat günü diyaliz makinesine bağlanması gerektiğini bildirdi.

İHD Şube Başkanı Mustafa Rollas da, "18 yaşımı doldurmadığı için ellerine kelepçe vurulmaması gereken Y. Yıldırak'ın polis otosuna kadar elleri kelepçeli halde götürülmesi kanuna aykırıdır. Ayrıca savcılığa çıkartıldığı 16 Şubat günü tutuklanmasına karar verilen bu çocuk, 17 Şubat günü tekrar savcılık tarafından ifadesi alınarak Buca Cezaevi'ne konuluyor. OHAL bölgesindeki uygulamalara benzer bir şekilde tekrar cezaevinden getirilerek savcılığa ikinci kez ifade vermesi kanunlara aykırıdır. Yani, ilkinde kabul etmediği suçu yüzünden tutuklu yargılanacak olan Y. Yıldırak'ın daha sonraki savcılık ifadesi ile suçunu kabul etmesi şağlanıyor" dedi.

Gözaltına Alınan Çocuklar, Hatice Ruken Kılıç, Sabahattin Firazoğlu, Ozan Anar, Tufan Ağsakal, Hasan Karapınar: Ankara'da Tutuklu Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin (TAYAD) F tipi cezaevlerine karşı yürüttüğü kampanya nedeniyle 14 Şubat günü gözaltına alınanlar arasında bulunan üç çocuğun (ikisi 17, biri 16 yaşında), polislerin çocuklar hakkında işlem yapması yasak olduğu halde yaklaşık 50 saat nezarethanede tutulduğu bildirildi. Ankara DGM Savcılığı tarafından Çocuk Suçları Savcılığı'na sevk edilen üç çocuğun daha sonra serbest bırakıldığı öğrenildi.

Bu arada TAYAD'ın kampanyası nedeniyle Şubat ayının ikinci haftası, 142 TAYAD üyesinin gözaltına alındığı bildirildi. 14 Şubat günü İstanbul'da düzenlenen gösteri sırasında dövülen TAYAD üyesi Hatice Ruken Kılıç'ın sol kolunun kırıldığı, 15 Şubat günü Ankara'da gözaltına alınanlardan Tufan Ağsakal ve Hasan Karapınar'ın da burunlarının kırıldığı öğrenildi. 16 Şubat günü İzmir'de TAYAD tarafından düzenlenen eylemde gözaltına alınanlardan Ozan Anar'ın polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldüğü ve 4 saat kadar hastanede yoğun bakım servisinde tutulduğu bildirildi. Aynı eylemde dövülenlerden Sabahattin Firazoğlu'nun da bir bacağı kırıldı.

İbrahim Öner: Kırklareli'nin Babaeski ilçesinde yaşayan İbrahim Öner adlı kişinin polisler tarafından ağır biçimde dövüldüğü bildirildi. Edinilen bilgiye göre, 14 Şubat günü düzenlenen bir toplantıda yanlışlıkla kadınlar tuvaletine giren İbrahim Öner, Komiser Ekrem Çiçek'in talimatıyla gözaltına alındı. İbrahim Öner, daha sonra Ekrem Çiçek, Ayhan Keskinkılıç ve soyadı öğrenilemeyen Fikret adlı polis tarafından kent dışına götürüldü. Burada ağır bir biçimde dövülen İbrahim Öner, Kadıköy Yolu olarak bilinen bölgede bırakıldı. Lüleburgaz Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan İbrahim Öner'e Lüleburgaz Devlet Hastanesi'nde "burnunun kırıldığı ve vücudunda morluklar bulunduğu" yönünde rapor verildi. Ekrem Çiçek, Ayhan Keskinkılıç, soyadı öğrenilemeyen Fikret adlı polis de tutuklandı. Ayhan Keskinkılıç'ın avukatının itirazı üzerine bir süre sonra serbest bırakıldı.

Mehmet Şirin Sünük: Kocaeli'nde yaşayan Mehmet Şirin Sünük adlı kişi, 19 Şubat günü polisler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. 1997-2002 yılları arasında cezaevinde yatmış belirten Sünük, İHD Kocaeli Şubesi'ne yaptığı başvuruda, 18 Şubat günü evine giden polislerin kendisini araması üzerine 19 Şubat günü Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'ne ve Kocaeli Cumhuriyet Savcılığı'na gittiğini ancak hakkında herhangi bir işlem olmadığını öğrendiğini anlattı. Sünük, aynı gün saat

17.00 sıralarında evine giderken polisler tarafından zorla bir arabaya bindirildiğini söyledi. Gözlerinin bağlandığını ve uzun süre arabada dövüldüğünü ifade eden Sünük, eski araba lastikleri bulunan bir depoda gözlerinin çözüldüğünü bildirdi. Mehmet Şirin Sünük, depoda 12 saat tutulduğunu, üç kişinin kendisine işkence yaptığını belirtti. Sünger kaplı bir copla özellikle karın boşluğuna ve bacaklarına vurulduğunu anlatan Sünük, “Vücuduma ağır darbeler alıyordum ama iz kalmıyordu, kemiklerime gelmeyecek şekilde vücudumun boşluklarına vuruyorlardı” dedi.

B.P.: Diyarbakır'ın Bağlar beldesindeki 5 Nisan İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencisi B.P.'nin (13), okul çıkışında kimliği belirsiz kişiler tarafından kaçırılarak dövüldüğü bildirildi. İHD Diyarbakır Şubesi Çocuk Komisyon Başkanı Avukat Muharrem Erbey'in verdiği bilgiye göre, 19 Şubat günü akşam saatlerinde okuldan çıktıktan sonra kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından kaçırılan B.P., işkence yapıldıktan sonra bırakıldı. B.P.'nin olaydan ancak dört gün sonra konuşabildiğini belirten Muharrem Erbey, ağır biçimde dövülen B.P.'nin “dört kişi tarafından kaçırıldığı ve telsiz sesleri duyduğu” yönünde ifade verdiğini bildirdi.

Özgür Gündem gazetesinde 22 Şubat günü yayınlanan haberde de, B.P.'nin “Daha sonra bilmediğim bir yere götürdüler. Ellerimi kollarımı bağladılar. Ağzıma burnuma vurdular. Kan akmaya başladı. Dilime dört iğne vurdular iki de hap içirdiler. Daha sonra beni eve getirdiler” dediği anlatıldı.

B.P.'nin annesi Sabiha P. ise oğulları Newroz P. ve Ferit P.'nin tutuklandığını belirterek, şunları söyledi:

“Newroz, 15 Şubat günü gözaltına alındı. Savcılığa çıkarıldığı zaman Ferit ile birlikte DGM önüne gittik. Orada gözaltılar protesto edildi. Ferit'le birlikte gözaltına alındım. Ferit'i de tutukladılar. Beni serbest bıraktılar. 19 Şubat akşamı eve gidince kızımın üstü başı çamur içindeydi. Sapsarıydı. Ağzı burnu kan içindeydi. Dili tutulmuştu. Zaten çenesi ve ağzı eğrilmişti. Hemen Devlet Hastanesi'ne götürdüm. Çocuk Hastanesi'ne sevk ettiler. Çocuk Hastanesi, bizi Tıp Fakültesi'ne sevk etti. Tedavisi yapıldıktan sonra karakola götürüldük.”

Erbey, olay nedeniyle Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

B.P.'nin (13), 20 Mayıs günü ikinci kez kaçırıldığı bildirildi. Konuşmakta güçlük çeken B.P., yaşadıklarını yazılı olarak şöyle anlattı:

“20 Mayıs günü, Bağlar semtindeki evimden çıktım. Sokakta, eliyle gözümü kapatıp, ellerimi sıkıca tutan bir kişi, beni bir arabanın içine attı. Beni 3-4 basamak aşağı inilen bir yere götürdüler. Götürürken üstümü

aramadılar. Ben de cep telefonumla avukatım Muharrem Erbey'i aradım. Ona, polislerin elinde olduğumu söylerken, bir polis içeri girip, telefonumu elimden aldı. Sonra da amirine, ‘Amirim, telefonla avukatımı aradı’ dedi. Amiri de ona ‘Neden üstünü aramadınız? Başımızı belaya koydunuz. Çabuk bir hap verip, onu dışarı atın’ dedi. İri bir kadın bana bir hap verdi. Kollarımı ve bacaklarımı çimdikledi. Ayaklarıyla ayaklarıma vurdu ve sonra bir arabayla, beni kaçırarak sokağa attılar.”

Av. Muharrem Erbey ise “B.P., beni telefonla aradı. Ağlamaklı bir sesle bana ‘polisler beni...’ dedi. Cümlesini tamamlayamadan, telefon kapandı. Daha sonra ben B.P.'yi aradım, ancak ulaşamadım” dedi.

B.P.'nin ilk kaçırılışının ardından yaptıkları suç duyurusunun takipsizlikle sonuçlandığını söyleyen Avukat Erbey, İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvurduklarını söyledi.

Sait Yılmaz, Ali Ersoy: Mardin'in Dargeçit ilçesinde 23 Şubat günü iki eve düzenlenen baskında, evlerde bulunanlara işkence yapıldığı bildirildi. Polislerin arama izni olmadan baskın düzenlediğini belirten Sait Yılmaz, “Saat 04.00 sıralarında polisler evimize baskın yaptı. Evde arama yapılırken tüm aile fertlerini dışarı çıkardılar. Saatlerce bizi kar üzerinde ayakta beklettiler. Sürekli hakaret ettiler” dedi. Kendisinin, eşinin ve dört çocuğunun gözaltına alındığını anlatan Yılmaz, saat 17.00'de serbest bırakıldıklarını bildirdi.

Ali Ersoy ise “Polisler evin etrafını sardılar. Bizi dışarı çıkararak karın üzerine yattırdılar. 1.5 ve 2.5 yaşlarındaki iki çocuğumu ise panzerin içine koydular. Saatlerce beklettikten sonra beni ve eşim Feride Ersoy'u gözaltına aldılar. Çocuklar komşulara bırakıldı. Biz de akşam saatlerinde serbest bırakıldık” dedi.

Tahir Elmas: Hakkari Yüksekova Devlet Hastanesi'nde temizlik hizmetlisi olarak çalışan Tahir Elmas, 27 Şubat günü hastanede görevli polis İsmail Kaya tarafından dövüldüğünü açıkladı. Kaya hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Elmas, “Polis hiçbir şey söylemeden yumruk attı. Darbeler sonucu baygınlık geçirdim. Arkadaşlardan öğrendiğim kadarıyla görev yerimi terk ettiğimi iddia etmiş” dedi.

Hüseyin Tunç, Ziya Nihadoğlu, Macit Uçar: ESP temsilcisi Hülya Gerçek, İHD İstanbul Şubesi'nde 10 Mart günü düzenlediği basın toplantısında, 2 Mart günü Bostancı'da afiş asarken gözaltına alınan Hüseyin Tunç, Ziya Nihadoğlu ve Macit Uçar'ın işkence gördüğünü bildirdi. Gerçek, Hüseyin Tunç'un Erdoğan Kaldi adlı kişinin ifadesi nedeniyle dört günlük gözaltı süresinin sonunda tutuklandığını söyledi.

Derya Aksakal: EKB üyesi Derya Aksakal, 3 Mart günü maske takan kişiler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. 4 Mart günü EKB tarafından İstanbul Kadıköy'de düzenlenen basın açıklamasında konuşan Aksakal, "Saat 17.00'de çalıştığım Numune Hastanesi çıkışında kar maskeli dört kişi beni kaçırıp ajanlık teklif ettiler. Kabul etmeyince, vücudumda, kollarımda sigara söndürdüler, işkence yaptılar, taciz ettiler. Sonra da Ümraniye'de boş bir araziye atılar" dedi.

Derya Aksakal, 5 Mart günü de İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. Aksakal, "Haydarpaşa Numune Hastanesi önünden gri renkli bir minibüs ile kaçırıldım. Ellerimi, kollarımı bağladılar, arabanın içine yüzü koyun olarak yatırdılar ve tacizde bulundular. Beni konuşmaya zorladılar. Konuşmayınca kollarımda ve kalçalarımda sigara söndürdüler. Farklı kişiler tarafından defalarca taciz edildim" dedi. Aksakal, polislerin kendisini ölümle tehdit ettiklerini, iki saat kadar sonra da Ümraniye'de boş bir arazide bıraktıklarını söyledi.

İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin de, gözaltı süresinin kısaltılmasından sonra kayıt dışı gözaltıların arttığına dikkat çekerek, "İHD'nin verilerine göre resmi gözaltılarda işkence yöntemleri farklılaştı. Daha az iz bırakan yöntemlere başvuruluyor. Fakat gayri resmi gözaltılarda eskiden uyguladıkları yöntemleri kullanıyorlar" dedi.

Hamit Çelik: Mardin merkez ve Kızıltepe ilçesinde 3 Mart günü düzenlenen ev baskınlarında gözaltına alınan Hamit Çelik'in işkence gördüğü bildirildi. Gözaltına alınanlardan Ahmet Özçelik ve Ali Fidan'ın aynı gün serbest bırakıldığı, Murşit Aslan, Ali Fidan ve Hamit Çelik'in ise 4 Mart günü Mardin Sulh Ceza Mahkemesi tarafından "Yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi.

Hamit Çelik'in avukatı Hüseyin Cangir, "Müvekkilim evinden alınarak tanımadığı bir yere götürülmüş, kafasına silah dayanarak öldürülmekle tehdit edilmiş ve dövülmüştür. Bu nedenle kollarında ve sırtında darp izi var. Rapor alınıp alınmadığını bilmiyoruz. Diyarbakır Tıp Fakültesi'ne sevkini talep ettik. Diyarbakır Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesi isteminde bulunduk" dedi. Bu arada Murşit Aslan'ın 2001 yılında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından sağlık gerekçesiyle affedildiği bildirildi.

Hilmi Hacıoğlu: 4 Mart günü İstanbul İstiklal caddesinde DISK tarafından basın açıklamasını izleyen NTV muhabiri Hilmi Hacıoğlu, polisler tarafından dövüldü. Yol kenarında polislerin birini tartakladığını görünce bilgi edinmek isteyen Hilmi Hacıoğlu, bu kişi ile birlikte tartaklanarak gözaltına alındı. Daha sonra Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Hacıoğlu, aralarında bir emniyet müdür yardımcısının da bulunduğu bir grup polis tarafından

dövüldü. Hilmi Hacıoğlu, yaklaşık iki saat gözaltında tutuldu. NTV yöneticilerinin ve basın örgütlerinin girişimleri üzerine Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada Hacıoğlu'nun gözaltına alınmadığı "misafir" olduğu iddia edildi. İstanbul Valiliği'nin olay nedeniyle soruşturma açtığı öğrenildi. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, olay üzerine yaptığı açıklamada, polisler hakkında inceleme başlatıldığını söyledi.

İstanbul Valisi Muammer Güler de 6 Mart günü yaptığı açıklamada, "delillerin karartılma durumu bulunmaması nedeniyle polislerin açığa alınmasına gerek duyulmadığını" söyledi.

Mehmet Cuya: Bingöl'de 6 Mart günü "hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alınan Mehmet Cuya, Bingöl Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüğünü açıkladı. Bingöl Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Cuya, yaşadıklarını özetle şöyle anlattı:

"Bahçeli mahallesinde ağabeyimle birlikte kıraathanede oturuyorduk. Üç sivil polis gelip, bir cep telefonu çaldığını ve beni yüzleşmek için götürceklerini söylediler. Kimlik sormadılar. Beni Emniyet Müdürlüğü binasının ikinci katına çıkardılar. Bu sırada telefonu çalınan şahsı getirip, yüzleştirdiler. Benim çalmadığımı söyledi. Bunun üzerine polisler, bu kişiyi yere atıp küftürdüler. Sonra gözlerimi poşu ile bağladılar. Çırlıçplak soyuldum ve ıslak zeminde tutuldum. Üzerime soğuk su dökmeye başladılar. Bana küfredip gasp olayını kabul etmemi istiyorlardı. Kabul etmezsem, tecavüz etmekle tehdit ediyorlardı. Kafamı duvarlara vurup, hayalarımı sıktılar. Yere diz üstü çöktürdüler, biri ensemden tuttu, biri de hortumla cinsel organıma vuruyordu. Cinsel organımı çekiyorlardı. Belli aralıklarla bu işlemler devam etti. Çırlıçplak bir vaziyette koridora çıkardılar. Polisler Emniyet Müdürü'nün emriyle işkence yaptıklarını söylediler. Daha sonra kısa boylu bir adam gelip Emniyet Müdürü olduğunu söyledi, o da bana hakaret etti."

Sabaha doğru Düzağaç Polis Karakolu'na, ardından Bingöl Devlet Hastanesi'ne götürüldüğünü anlatan Cuya, işkenceyi doktora anlatmaması için tehdit edildiğini belirterek, "Korktuğum için doktora anlatmadım. Muayene odasına polisler girdi. Doktor da bana hiçbir şey sormadı. Tekrar Düzağaç Karakolu'na getirildim. Buradan da Yenişehir Polis Karakolu'na götürüldüm. Yenişehir Polis Karakolu'nda biraz tutulduktan tekrar Devlet Hastanesi'ne götürüp serbest bıraktılar. Gözaltında bulunduğum süre içerisinde okumama izin verilmeden bazı kağıtları imzalattılar" dedi.

Nebi Şahin: DEHAP üyesi Nebi Şahin, 8 Mart günü Mersin'de polisler tarafından kaçırılmak istendiğini söyledi. Nebi Şahin olayı şöyle anlattı:

“Karaduvar mahallesinde bulunan Natık Karadeniz Polis Karakolu’nda görevli polisler 19 Şubat’tan 22 Şubat’a kadar sürekli evden beni sormuşlar. Memleketim Suruç’a gitmişim. 8 Mart günü Özgürlük mahallesindeki SHP seçim bürosuna gittim. Büro önünde duran bir arabadaki üç kişiyi çay içmeleri için davet ettim. Telsiz seslerinden polis olduklarını anladım. Gelmediler. Yaklaşık 5 dakika sonra seçim bürosunun önünde yalnız kaldım. Aynı araç gelerek, içinde bulunan üç kişi beni zorla araca bindirmeye çalıştı. Ben bağırınca kalabalık toplandı. Sürekli polis olduklarını söylüyorlar, biri kimlik gösteriyordu. Biri de bana ‘Seninle mutlaka görüşeceğiz. Bu ülkeyi size zindan edeceğiz’ şeklinde tehditler savurdu.”

Avukat Muzaffer Akad olay nedeniyle Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu.

Musa Kurt, Günay Dağ, Ulaş Kerem Dönmez, Yılmaz Küçük, Deniz Cumhur Başaraner, Sevda Kurban, Elif Kaya, Demet Şahin, Özgür Karakaya: Ülkemizdeki Gençlik dergisi bürosuna 12 Ekim 2001 tarihinde düzenlenen baskında gözaltına alınan 8’i tutuklu 24 kişi hakkında açılan davanın 8 Mart günü yapılan duruşması sırasında, İstanbul DGM önünde bekleyen İstanbul Gençlik Derneği üyesi öğrencilerden Musa Kurt, Günay Dağ, Ulaş Kerem Dönmez, Yılmaz Küçük, Deniz Cumhur Başaraner, Sevda Kurban, Elif Kaya, Demet Şahin ve Özgür Karakaya gözaltına alındı. Bir gün sonra “tutuksuz yargılanmak” üzere serbest bırakılan öğrenciler, işkence gördüklerini açıkladılar. Öğrencilerden Elif Kaya’nın burnunun kırıldığı, Sevda Kurban ve Günay Dağ’ın başlarına aldıkları darbeler nedeniyle geçici hafıza kaybı yaşadıkları öğrenildi. Avukat Süleyman Şensoy, polisler hakkında suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

Cengiz Karadan, Yüksel Karadan, Salih Taban: İzmir’de 9 Mart günü “hırsızlık” iddiasıyla gözaltına alınan Cengiz Karadan ve Salih Taban ile Bayraklı Karakolu’na eşinin durumunu öğrenmeye giden Yüksel Karadan adlı kadının işkence gördüğü bildirildi. İHD İzmir Şubesi’ne başvuran Yüksel Karadan, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Bir tanıdığım aradı, eşim Cengiz Karadan ve kardeşim Salih Taban’ı Bayraklı Karakolu’na götürülürken görmüş. Bunun üzerine avukatımı arayarak durumu öğrenmesini istedim. Daha sonra beni arayan avukatım, eşimin ve kardeşimin çok kötü durumda olduğunu, polislerin onları dövdüğünü söyledi. Karakola gitmemem konusunda uyardı. Kaygılandığım için karakola gittim, başkomiserle görüştüm. Yakınlarımı görmek istediğimi belirttim. Bunun üzerine kolumdan tutup dışarıya atılar. İsrar edince tekrar içeri almak zorunda kaldılar.

Görüşmemde kardeşimin alnını dikişli, eşimin ise burnunu kan içinde buldum.”

Daha sonra eşine ve kardeşine temiz giysi almak için eve gittiğini anlatan Yüksel Karadan, “Geldiğimde onları mahkemeye çıkardıklarını söylediler. Sonra da orada bulunan polis bana ‘kahpe’ dedi. ‘Burada neden cazgırlık yaptın’ diyerek copla sırtıma ve koluma vurdular. Daha sonra bana ‘S... ol git hangi insan haklarına gidiyorsan git’ dediler” dedi.

Avukat Hasan Canpolat ise Bayraklı Karakolu’na gittiğinde Cengiz Karadan ve Salih Taban’ı yaralı bir şekilde gördüğünü belirterek, “Cengiz ve Salih, akşam Karşıyaka Devlet Hastanesi’ne götürülmüş, ancak rapor verilmemiş. Ben daha sonra sorgu sırasında yeniden sevk yapılmasını zapta geçirdim. Kendilerine göre tanık bulmuşlar ve kişilerin gözaltına alınırken kendilerini yerlere attıklarını söylemişler” dedi.

Dövülen Öğrenciler: YÖK yasa tasarısı taslağını protesto amacıyla 13 Mart günü Ankara’da üniversite öğrencileri tarafından düzenlenen gösteriye polis saldırdı. Çok sayıda öğrencinin yaralandığı eylemde, 100’ün üzerinde öğrenci de gözaltına alındı. Olaylar sırasında Talatpaşa Bulvarı üzerinde bir polis aracı tahrip edildi. Aracın içindeki iki polis de yaralandı.

Gösteride polisler tarafından dövülen öğrencilerden Çiğdem Karakuş’un kolunun kırıldığı öğrenildi.

Mehmet Kılıç: Özgür Gündem gazetesi Adıyaman dağıtımçılarında Mehmet Kılıç, jandarmalar tarafından tehdit edildiğini açıkladı. 13 Mart günü dağıtım için Kömür beldesine gittiğini belirten Kılıç, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Beldeye iner inmez yanıma jandarmalar geldi. ‘Bizden izin almadan nasıl buralara gelirsiniz?’ dediler. Kimseden izin almama gerek olmadığını söyledim. ‘Burası Kömür, bilmiyor musun?’ dediler. Bir daha buraya gelirim, benim için kötü olacağını söylediler. Gazete hakkında kötü sözler sarfettiler. Kimlik bilgilerimi aldılar ve ‘Kömür’e tekrar ayak basarsan başka şekilde hesaplaşırız’ dediler.”

Dövülen Göstericiler: 15 Mart günü İstanbul’da “Bağımsız belediye başkan adayına baskı yapıldığı” gerekçesiyle gösteri düzenleyen ESP üyeleri polisler tarafından engellendi. Öğle saatlerinde İstanbul Valiliği önünde toplanan grup, valiliğe şikayet dilekçesi verdikten sonra Sirkeci’deki İl Seçim Kurulu’na yürümek istedi. Grubu döverek dağıtan polisler yaklaşık 40 kişiyi gözaltına aldı.

Dövülen İşçiler: 16 Mart günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Kocaeli’de düzenlediği mitingine katılmak isteyen TÜPRAŞ İzmit Rafinerisi işçilerinin tesislerden çıkışı engellendi. Miting alanına ulaşan

300 kadar işçi de polisler tarafından durduruldu. Slogan atan işçilere AKP'lilerin saldırması üzerine çıkan kavgada, Murat Bostan, Oğuz Bülent Özcan ve Sezai Faydalı adlı işçiler yaralandı.

Dövülen Öğrenciler: 16-17 Mart 1988 tarihinde Irak ordusunun kimyasal gaz kullanması sonucu 6 bin kişinin öldüğü Halepçe katliamının ve 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi öğrencilerine düzenlenen silahlı ve bombalı saldırıda 7 kişinin öldürülmesinin yıldönümü nedeniyle 16 Mart günü İstanbul'da düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Beyazıt Tramvay durağında saat 13.00 sıralarında toplanarak Beyazıt meydanına yürüyen göstericileri kuşatan polisler, gruba gaz bombası, cop ve köpek kullanarak saldırdı. Göstericileri döven, gazetecileri de tartaklayan polisler, Demokratik Güçbirliği Eminönü belediye başkan adayı Kiraz Biçici'nin de aralarında bulunduğu yaklaşık 30 kişiyi gözaltına aldı. Olaydan sonra üniversiteye giren göstericilerin taş atması üzerine polisler üniversite bahçesine de gaz bombası attı.

Süleyman Süle: Mersin'de 17 Mart günü bir eve düzenlenen baskında ikinci kattan atlayarak kaçmak isterken belini ve ayağını kıran Süleyman Süle'nin tedavisi tamamlanmadan cezaevine konulduğu bildirildi. Babası Aydın Süle, 18 Mart günü hastaneye kaldırılan ve ameliyat edilen oğlunun, hastanede elleri kelepçeli şekilde yatağa bağlandığını söyledi. Aydın Süle, "Polisler oğlumun bulunduğu odaya girdi ve yanındakileri dışarı çıkardı. Kapı aralığından onları dinledim. Polisler sert bir şekilde ifadeyi imzalamasını söylüyorlardı. Oğlum ifadeyi kabul etmediğini ve imzalamayacağını söyleyince, polisin biri oğlumun yüzüne yumruk attı ve küfür etmeye başladı. Sonra zorla imzalattılar ifadeyi" dedi. Röntgen filmlerinin çektirilmesi sırasında polislerin sedyenin kullanılmasına izin vermemesi nedeniyle oğlunu sırtında götürüp getirdiğini anlatan Aydın Süle, oğlunun tedavisi tamamlanmadan 26 Mart günü Mersin E Tipi Kapalı Cezaevi'ne konulduğu söyledi. Avukat Hamza Yılmaz ise müvekkilinin yürüyemediğini, idrarını yapabilmesi için sonda takıldığını ve görüşlere iki arkadaşının yardımı ile geldiğini söyledi.

Yusuf Poyraz: Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği (TAYAD) üyesi Yusuf Poyraz, İHD İzmir Şubesi'nde 18 Mart günü düzenlediği basın toplantısında, 16 Mart günü sivil polisler tarafından kaçırıldığını ve Çiğli Sanayi Bölgesi yakınlarındaki boş bir alanda işkence yapıldığını bildirdi. Askerliğini yaparken hakkında "isyana teşvik suçlamasıyla" dava açıldığını belirten Yusuf Poyraz, bu nedenle tutuklandığını ve 25-26 Şubat günlerinde cezaevinde kaldığını kaydetti. Poyraz, cezaevinden çıkarken de gardiyanlar tarafından ağır bir biçimde dövüldüğünü ifade etti.

Yusuf Poyraz 24 Mart günü İzmir Konak meydanında bulunan İzmir Emniyet Müdürlüğü önünde kendisini yaktı. "Yaşasın ölüm orucu direnişimiz" sloganı atan Yusuf Poyraz, daha sonra Emniyet Müdürlüğü'nün bahçesine girdi. Poyraz, polisler tarafından hastaneye kaldırıldı.

Abdulmuttalip Bayır, Bahattin Yalın, Abdulkadir Kızıl, Abdulkadir Ciğa: 21 Mart gecesi İstanbul'un Bağcılar ilçesi Demirkapı mahallesinde düzenlenen Newroz kutlamasına müdahale eden polislerin ateş yakan çocukları dağıtmak için havaya ateş açtığı, çok sayıda kişiyi de dövüldüğü bildirildi.

Evine giderken polisler tarafından dövüldüğünü belirten Abdulmuttalip Bayır, "Mahalledeki meydana çocukların ateş yaktıklarını gördüm. Çevik kuvvet ekipleri havaya ateş açarak çocukları dağıtmaya başladı. Ortalık bir anda karıştı. Polisler yakaladıkları çocukları çok kötü dövüyorlardı. Kollarını kırarak şekilde büküyorlardı. Yanımda dayımın oğlu Bahattin Yalın vardı. Ne olduğunu anlamadan 50-60 kişilik polis grubu üzerimize gelip bizi de dövmeye başladı. Sokak ortasında beni yüzüstü yere yatırıp dövdüler. Sonra yarı baygın bir şekilde beni polis arabasına aldılar. Orada da üzerime binerek dayak atmaya devam ettiler" dedi.

Abdulkadir Kızıl adlı kişi de kendisinin ve çok sayıda kişinin polisler tarafından dövüldüğünü söyledi. Mahalledeki bir tekstil atölyesinde bekçilik yapan Abdulkadir Ciğa ise "Silah seslerini duyunca atölyeye girip kapıları kapattım. Yanımda 10 yaşındaki çocuğum da vardı. Bir ara kapıyı birileri yumruklamaya başladı. Kapıyı açar açmaz karşımda gördüğüm polisler 'Niye kapıyı açmıyorsun?' deyip dövmeye başladılar. Çocuğumun gözleri önünde beni aralarına alıp dakikalarca dövdüler" dedi.

Bilal Memeli: Bilal Memeli adlı kişi, Adıyaman'da 26 Mart günü SHP broşürlerini dağıtırken sivil polisler tarafından gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü açıkladı. Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Bilal Memeli, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"9 Eylül caddesinde SHP'nin seçim broşürlerini dağıtırken yanıma yaklaşan iki kişi 'Senin hakkında şikayet var, yarım saatliğine karakola geleceksin ifadeni alıp bırakacağız' diyerek beni götürmeye çalıştı. 'Kimsiniz, kimliklerinizi gösterebilir miyim?' dediğimde polis kimliklerini gösterdiler. Ara sokağa park edilmiş bir arabanın ön koltuklarının arasına başımı eğerek yerleştirdiler. İki kişi önde, üç kişi de arka koltukta oturuyordu. Sonra başıma bir çuval geçirdiler, arabadakilerin yüzlerini ve nereye götürüldüğümü görmedim. Bir süre sonra arabadan indikten sonra bana vurmaya başladılar. '2 aydır buradasın, seni daha önce görmedik, kim gönderdi

seni buraya? Nereden geldin?, Suriye, İran, Irak'a gittin mi?' türünden sorular soruyorlardı. 'Sen bilirsin, kendi ölüm kararını kendi elinle veriyorsun, bileğini kesiyoruz, bir saat içerisinde ölürsün' dediler. Bu arada iki kişi bileğimi tutarken, birisi de keskin bir cisim ile bileğimi kesiyordu. Daha sonra beni alıp Varlık Mahallesi'nde bir sokak arasına bıraktılar."

Şaban Bozkurt, Hakim Çetiner, Beşin Arız, Faysal Karadeniz, Ahmet Bulut, Bayram Bulut: 28 Mart günü Diyarbakır'da oy pusulalarının getirildiği adliye binası önünde "oy pusulalarının çalındığı" gerekçesiyle oturma eylemi yapan DEHAP'lılar polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Olayda Show TV muhabiri Şaban Bozkurt, kameraman Hakim Çetiner, Diyarbakır Söz gazetesi muhabirleri Beşin Arız, Faysal Karadeniz, kameramanlar Ahmet Bulut ve Bayram Bulut da ağır bir biçimde dövüldü.

Mehmet Kaya, Abdulkadir Kaya: Saadet Partisi tarafından Antep'te 27 Mart günü düzenlenen "Aşure Günü"nde görev alan Mehmet Kaya ve kardeşi Abdulkadir Kaya'nın polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Edinilen bilgiye göre, Mehmet Kaya, Antep Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli bir polisi, "belirlenen alan dışında aşure yemek yasak olduğu" gerekçesiyle uyardı. Bunun üzerine, sivil polis silahının kabzası ile Mehmet Kaya'nın başına vurdu. Abdulkadir Kaya'nın müdahale etmesi üzerine gelen 30 kadar polisin cop ve tekmelerle Kaya kardeşleri dövdüğü bildirildi. Olaydan sonra Mehmet Kaya gözaltına alındı, Abdulkadir Kaya ise hastaneye kaldırıldı. Kaya'nın kaburgalarının kırıldığı öğrenildi.

Mehmet Hida Gülaydın: 28 Mart akşamı Diyarbakır'da polisler tarafından dövülen SHP sandık müşahidi Mehmet Hida Gülaydın'ın iki parmağı ve kaburgalarının kırıldığı bildirildi. Gülaydın yaşadıklarını şöyle anlattı:

"28 Mart akşamı saat 23.00 sıralarında, DEHAP önünde yapılan kutlamadan ayrılarak bir arkadaşımınla beraber eve doğru yürümeye başladık. Yenişehir Karakolu civarına geldiğimizde, 2 bin polis yolu tutmuştu. O sırada önümüzde 30 kişilik bir grup yürüyordu. Polis cop ve kalaslarla saldırmaya başladı. Sayısını hatırlamadığım kadar polis aynı anda küfür ve hakaretlerle beni dövmeye başladı. Evime gideceğimi söylememe rağmen dinlemediler. Sonra Devlet Hastanesi'ne geldim. Parmaklarımı alçıya aldılar."

Faik Batur: Siirt'te oy sayımında hile yapıldığı gerekçesiyle 29 Mart günü düzenlenen gösteride Faik Batur adlı kişi polisler tarafından dövüldü. Bu olayı protesto için düzenlenen gösteriye de polis müdahale etti. Olayda iki kişinin polisler tarafından dövüldüğü bildirildi.

Ahmet Şahin: Van'ın Saray ilçesine bağlı Karahisar köyünde yaşayan Ahmet Şahin, Karahisar Jandarma Karakol Komutanı tarafından ölümlü tehdit edildiğini bildirdi. Ahmet Şahin, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"29 Mart günü Karahisar Jandarma Karakol Komutanı Murat, beni karakola çağırdı. Komutan, seçimlerden önce Koçbaşı köyüne giderek burada halkı SHP'ye oy vermeye zorladığımı söyledi. Hakaretlerde bulundu, daha sonra da 'Seni öldüreceğim, köyden kovacağım, evine bomba koyacağım' dedi."

Ahmet Mert: Ankara'da Mart ayında "yasadışı örgüt üyesi" oldukları iddiasıyla gözaltına alınan 15 kişinin yargılandığı dava, 22 Eylül günü Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada ifade veren sanıklardan Ahmet Mert, gözaltı süresince kendisine su verilmediğini, tuvalete gitmesinin engellendiğini, çınlıplak soyularak ayakta bekletildiğini bildirdi. Polislerin önceden hazırladıkları bir ifadeyi başına silah dayayarak zorla kamera önünde okuttuklarını anlatan Ahmet Mert, işkence iddialarının Adli Tıp Kurumu'nda dikkate alınmadığını kaydetti. Mahkeme, Yusuf Bayraktar, Atılım gazetesi muhabiri Metin Külekçi, Ahmet Mert, Selçuk Mat ve Gökseven Çal'ı tahliye etti. Davada, Gizem Kılıç, Sibel Can, Kamil Akçı, Hanım Çiçek, Mahir Akkaya, Meltem Şahin, Fatma Kelleci, Hasan Akkoyun, Atılım gazetesi Ankara Temsilcisi Selver Orman ve Serol Aktaş tutuksuz yargılanıyor.

Yurdum Ali Tokgöz, Gamze Mimaroglu: 1 Nisan günü İstanbul'da Halkın Hukuk Bürosu ile çeşitli gazete, dergi ve dernek bürolarına düzenlenen baskınlarda gözaltına alınanlardan Kültür Sanat Yaşamında Tavır dergisi Genel Yayın Yönetmeni Gamze Mimaroglu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde üzerinin aranması sırasında dövüldüğünü bildirdi. Mimaroglu, neden gözaltına alındığının açıklanmadığını da söyledi.

TAYAD üyesi Yurdum Ali Tokgöz de, üzerinin aranması sırasında dövüldüğünü ve gözaltına alınanlara iki gün boyunca su verilmediğini belirtti.

A.İ., Abdurrahman Köle: Denizli'nin Tavas ilçesinde D.G. (14) adlı ilkokul öğrencisine tecavüz ettikleri iddiasıyla gözaltına alınan üç kişiye işkence yapıldığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre, 2 Nisan günü intihar eden D.G.'nin bıraktığı notta adları yazan altı kişi gözaltına alındı, bunlardan A.İ. (17), Abdurrahman Köle (22) ve Ali İhsan Bakmallı (23) daha sonra tutuklandı. A.İ. ve Köle'nin Tavas Cezaevi'nden yaptıkları suç duyurusu üzerine savcılığın soruşturmayı yürüten bir komiser yardımcısı ve dört polis hakkında soruşturma başlatıldığı öğrenildi.

Mahir Kaya, Selahattin Ilgaz ve göstericiler: 6 Nisan günü ESP tarafından İzmir Atatürk Kültür Merkezi önünde düzenlenen NATO aleyhtarı gösteride dövülen Mahir Kaya adlı gencin, suç duyurusunda bulunmak için gittiği Cumhuriyet Savcılığı'nda da dövüldüğü bildirildi.

ESP İzmir Temsilcisi Selahattin Ilgaz, olayda polislerin dövdüğü Mahir Kaya'nın ayak bileğinin çatladığını bildirdi. Polislerin kendisini ve diğer göstericileri de dövdüğünü anlatan Ilgaz, daha sonra Kaya'nın suç duyurusunda bulunmak için Cumhuriyet Savcılığı'na gittiğini belirterek, "Savcılıkta ifade veren Kaya, çıkışta polislerin 'şikayetini geri al' baskısı ile karşılaştı. Kaya bunu yapmak istemediğini söyleyince de saldırıp savcılık önünde tekrardan dövdüler" dedi.

Gıyasettin Torun: DEHAP İstanbul Bahçelievler İlçe Örgütü yöneticisi Gıyasettin Torun, polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Torun, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"6 Nisan günü saat 10.00 sıralarında partiye gitmek için evden çıktıktan sonra, Dereyolu caddesinde üç sivil polis beni zorla bir araca bindirdi. Vatan caddesinde bulunan Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüm. Burada gözlerimi bağlayıp sorular sordular. Daha sonra 4-5 polis yanıma gelip bu olaydan kimsenin haberi olmaması gerektiğini söyledi. Eğer söylersem öldürüleceğim tehdidinde bulundular. Saatlerce gözaltında tutuldum, ancak bir gerekçe belirtilmedi. Gözaltında sürekli olarak psikolojik baskı yapmaya çalıştılar. Yüzüme, omzuma, sırtıma sürekli darbeler vuruluyordu. Akşam saat 20.00 sıralarında gözümü kapatıp, dışarı çıkardıktan sonra serbest bırakıldılar."

Dövülen Öğrenciler: İstanbul'da yapılacak NATO zirvesini protesto amacıyla Ankara'da 12 Nisan günü düzenlenen gösteriye müdahale eden polisler, 71 öğrenciyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan öğrenciler, bindirildikleri polis araçlarında, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde ve daha sonra götürüldükleri Ankara Adliyesi'nde dövüldüler.

H.Y.: Diyarbakır Atatürk Lisesi öğrencisi H.Y. (17), 14 Nisan günü okul bahçesinde ve daha sonra götürüldüğü karakolda polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. H.Y. suç duyurusu dilekçesinde yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Okula gittiğimde kapıda duran resmi giyimli üç polis, kimliğimi göstermemi istedi. Yanımda olmadığını söyledim. Bunun üzerine beni dövmeye başladılar. Elimi kelepçeleyerek okulun bahçesine götürdüler. Orada da öğrencilerin ve öğretmenlerin gözleri önünde vurmaya devam ettiler. Bazı öğretmenler müdahale etmek istedi. Ancak polisler

onları uzaklaştırdı. Ellerim kelepçeli olarak arabaya bindirdiler. Arabada iki polis yanıma oturdu. Arabanın içinde yüzüme, belime, göğsüme, kafama şiddetli bir şekilde vurmaya devam ettiler. Bağlar Polis Merkezi'ne götürdüler. Burada da aynı polis memurları nezarete bulunduğum süre içerisinde beni dövmeye devam ettiler. Nezarete kaldığım odaya bu polis memurları dönüşümlü olarak giriyor ve beni dövüyorlardı. Polis memurlarından biri kafama telsizle vurdu. En çok darbeyi yüzümden aldım."

Gözaltında hakarete uğradığımı ve okumasına izin verilmeden bazı belgelerin imzalatıldığını anlatan H.Y., 15 Nisan günü Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldığını söyledi.

Dövülen Öğrenciler: Siirt Valiliği, 17 Nisan günü düzenlenen bir gösteride öğrencileri döven polisler hakkında soruşturma açılmasına izin vermedi. Edinilen bilgiye göre süreç şöyle gelişti:

17 Nisan günü üniversitedeki baskılara protesto etmek için Diyarbakır'dan Siirt'e gelen öğrencilerin kente girişi polisler tarafından engellendi. Polisler müdahalesinde cop ve kalaslarla dövülerek yaralanan öğrencilerden yedisi Siirt Emniyet Müdürü H. Murat Karcıoğlu, emniyet müdürleri Şerafettin Uz, Uğur E. Akkay, Emniyet Amiri Ali Hikmet Yalçın, baş komiserler Hasan Başaran, Ali Gayret, komiser yardımcılar Neşet Aydemir, Neslihan Keleş, polis memurları Cengiz Cengiz ve Muzaffer Karakaya hakkında suç duyurusunda bulundu.

Savcılık tarafından soruşturma için valiliğe yazılan yazıya 24 Nisan günü şu yanıt verildi:

"Öğrenci grubunun iddia ettiği gibi herhangi bir zor kullanma ve müdahale olmamıştır. Öğrencilerin dilekçelerinde ve alınan ifadelerinde kendilerine zor kullanıldığı, yaralandıkları ve yaralıları hastaneye götürmek için ambulans çağırdıklarını iddia etmişlerdir. Oysa olay günü İl Sağlık Müdürlüğü'ne ambulans talebi için bir ihbar gelmediği ve söz konusu yere ambulans sevk edilmediği anlaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin yaralandıklarını ispatlar herhangi bir belge veya doktor raporu ibraz etmemişlerdir. Şikayette bulunan öğrenci grubunun bir kısmının geçmiş tarihlerde bu tür yasadışı eylemlerde buldukları yönünde suç kayıtlarının olduğu tespit edilmiştir."

IHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş ise Siirt Cumhuriyet Savcılığı'nın Vali Okutan'ın verdiği kararı yok sayarak polisler hakkında soruşturma açmasını beklediğini ifade ederek, "OHAL döneminden kalma bir uygulama ile insanların bir kente girişleri yasaklanmıştır. Öğrencilerin yasadışı eylemler yaptıkları için haklarında suç kayıtları

olduğu tespiti yapılarak 'polis fişleri' bir insanın suçlu kabul edilmesi için yeterli bir gerekçe olarak bu karara yazılmıştır. Bu karar yasaya ve insan haklarına açıkça aykırıdır. Karara karşı İdare Mahkemesi'ne başvuracağız. Sonuç elde edemezsek AIHM'e gideceğiz" dedi.

Avukat Metin İriz de, işkence ve kötü muamele soruşturmalarının 4483 sayılı yasa uyarınca valilik iznine tabi olmadığını hatırlattı.

Aliyah Elisabeth Brunner: Halkların Uluslararası Mücadele Ligi (ILPS) Türkiye Seksiyonu çalışması Aliyah Elisabeth Brunner, "polis olduğunu" tahmin ettiği kişiler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı.

20 Nisan günü İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Brunner, şunları söyledi:

"18 Nisan günü Deri-İş Tuzla Şubesi'nde düzenlenen bir panele gitmek için yola çıktım. Tuzla köprüsünden dolmuşa binmek üzereydim, kolumdan tuttular. Koluma giren kişiler, daha önce otobüste gördüğüm kişilerdi. 'Nereye gidiyorsun? Senin panele katılacağından haberimiz var' dediler. Ben ise 'sizinle konuşacak bir şeyim yok' diyerek dolmuşa binmek istedim. Ama onlar 'Bizimle geleceksin, seni gözaltına alacağız' diyerek kollarımdan tutup zorla götürmeye çalıştılar. O arada etrafımdaki insanların beni farketmesi için yüksek sesle 'İnsanlık onuru işkenceyi yenecek, baskılar bizi yıldırılmaz' diye bağıryordum."

Ağzını kapatan kişilerin kendisini zorla beyaz bir araca bindirdiğini ve gözünü bağladığını ifade eden Elisabeth Brunner, "Arabada cinsel tacize maruz kaldım. Uzun bir süre gittikten sonra beni arabadan indirdiler. Diz üstü çöktürüp hakaret ettiler. 'Sen teröristsin, son zamanlarda gelişen hareketin başını çekiyorsun, uluslararası teröristsin. Senin sorumlun kim?' gibi birçok soru sordular. Hiçbir soruya yanıt vermedim. 'Sen bunu oyun mu sanıyorsun? Bu sana son uyarımız' diyerek, başıma silah dayayıp ölümle tehdit ettiler" dedi.

Kolunda 10 tane sigara söndürüldüğünü ve boynuna sert bir cisimle vurulması üzerine bayıldığını anlatan Elisabeth Brunner, daha sonra ormanlık bir alanda kendine geldiğini söyledi. Brunner, "Beni kaçıranlardan birinin sesini tanıdım. Beni daha önce de gözaltına alan, Terörle Mücadele Şubesi'nde çalışan bir polisin sesiydi" dedi.

Yusuf Özmen, Mustafa Uncu, Bülent Özcan, Serkan Gürbüz: Avukat Yusuf Özmen, 24 Nisan günü İzmir'in Gaziemir ilçesinde arkadaşlarıyla birlikte polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. Yusuf Özmen, olay günü arkadaşlarıyla toplandıkları içkili lokantaya polislerin geldiğini belirterek, "Polisler, ruhsatlı tabancamı almak istedi. Restoran çalışanları

ve polis bizi zorla dışarı çıkardı ve sopalarla vurmaya başladı. Karakola götürüldüğümde, sol kalçamdan bıçaklandığımı anladım. Beni polisler bıçakladı" dedi. Polisler ise Özmen ve arkadaşlarının aramaya direndiğini ve polislere hakaret ettiklerini ileri sürdüler.

Avukat Yusuf Özmen, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Adli Tıp Kurumu'nun Özmen'e 5, Mustafa Uncu'ya 7, Bülent Özcan ve Serkan Gürbüz'e 2'şer günlük rapor verdiği öğrenildi.

Bülent Değirmenci, Süleyman Güler, Mehmet Yürekli, Orhan Baykal: 28 Nisan gecesi Diyarbakır'ın İskenderpaşa mahallesinde meydana gelen bir trafik kazasından sonra gözaltına alınan dört kişiden Bülent Değirmenci, bir polisin kafasına ateş ettiğini açıkladı. Olay gecesi devriye gezen bir polis aracının motosikletine çarptığını bunun üzerine arkadaşları Süleyman Güler, Mehmet Yürekli ve Orhan Baykal ile oturdukları kahveden çıkarak polislerin yanına gittiklerini belirten Bülent Değirmenci, polislerle aralarında tartışma çıktığını söyledi.

Değirmenci, daha sonra yaşananları şöyle anlattı:

"Bir polis silahını çekerek yere ateş etti. Yere değen kurşunun parçaları arkadaşımın ayağına değdi. Çıkan arbedede polisin biri benim yakamdan tutarak silahı kafama dayadı ve sıktı. Ben hareket ettim, kurşun sekerek geçti, montumu deldi. Polis beni öldürmek istedi."

Daha sonra Bülent Değirmenci, Süleyman Güler, Mehmet Yürekli ve Orhan Baykal gözaltına alındı. 29 Nisan günü adliyeye sevk edilen Süleyman Güler, "görevli memura direndiği" iddiasıyla tutuklandı, Değirmenci, Baykal ve Yürekli ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Diyarbakır Barosu Herkes İçin Adalet Projesi İşkence ve Kötü Muamele Koordinatörü Avukat Ahmet Özmen, söz konusu dört kişinin polise direnmediğini belirterek, "Polisler, uyarı amaçlı ateş açmamışlar. Söz konusu olan, adam öldürmeye tam teşebbüstür. Sokakta işkence yaşanmıştır. Değirmenci'nin kafasına kurşun sıkan polis hakkında hiçbir işlem yapılmamıştır. Mağdur olanlar sanık durumuna düşürülmüştür" dedi. Avukat Velat Alan ise polisler hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını ifade ederek, "Polislere mukavemet yok. Ayrıca kurşun sıkan polisin hastaneye gidip rapor aldığı söyleniyor. Sanıklarla konuştuğumda, hiçbir şekilde olaydan sonra polisin yüzünde yara olmadığını ifade ettiler" dedi.

Mehmet Nasih Kaya: Kavga eden akrabalarının gözaltına alınması üzerine 1 Mayıs günü Viranşehir (Urfa) Merkez Karakolu'na giden Mehmet Nasih Kaya, karakolda bir komiser tarafından dövüldüğünü

açıkladı. Mehmet Nasih Kaya, kavga eden akrabalarının gözaltına alınması üzerine karakola gittiğini, burada akrabalarının saldırısına uğrayınca korunmak için karakola sığındığını belirterek, “Ziyaretine gittiğim eniştem Mehmet Serin ve akrabalarımın saldırısına uğradım. Kendimi korumak amacıyla karakola girdim. Komiser, soru bile sormadan üzerime geldi, beni dövmeğe başladı. Bir dişim kırıldı. Beni, kavga çıkaran kişi olarak gördü sanırım” dedi.

V.E., X.X: 1 Mayıs günü Edirne’de “alkollü oldukları ve çevreyi rahatsız ettikleri” iddia edilen iki kişi, polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldü. Olayın görüntüleri bazı televizyon kanallarında yayınlandı. Dövülen kişilerden birinin adının V.E. olduğu öğrenildi.

Edirne Valisi Fahri Yücel, V.E.’nin polisler tarafından dövülmesi nedeniyle yaptığı açıklamada, Tahmis meydanında, aşırı alkollü, elinde bıçak bulunan kişilerin çevreyi rahatsız ettiği yönünde ihbar geldiğini, bunun üzerine olay yerine giden polis ekiplerinin, saldıran ve zorluk çıkaran sabıkalı genci sakinleştirmeye çalıştıklarını söyledi. Yücel, “Polisle genç arasında hoş olmayan görüntüler ortaya çıkmıştır. Ancak, hoş olmayan görüntüler, demokratik bir hakkın kullanılmasına değil, sabıkalı, alkollü, eli bıçaklı saldırganın etkisiz hale getirilmesine yöneliktir. Genç, sürekli elindeki bıçağı sallayarak başkalarına zarar vermeye çalışmaktadır. Polisler tarafından gence aşırı güç kullanımı söz konusudur. Polislerle ilgili gereken yapılacaktır. Şu an açığa alma söz konusu değildir” dedi.

Haklarında “kötü muamele” gerekçesiyle soruşturma açılan Recep O., Erkan A., Ali Osman G. ve Mustafa Ş. adlı polisler, 4 Mayıs günü Cumhuriyet Savcılığı’nda ifade verdiler. İfadelerin alınması sırasında adliye önünde toplanan 50 kadar polis, gazetecilerin görüntü almasını engelledi ve arkadaşlarının serbest bırakılmasını alkışlayarak kutladı.

H.T.T.: İstanbul’da gözaltına alınan H.T.T. (15) adlı kız çocuğunun üç gün gözaltında tutulduğu, avukatla görüştürülmediği ve savcılığa çıkarılmadan serbest bırakıldığı bildirildi. H.T.T.’nin annesi Sakine T., 7 Mayıs günü Fıçı Abdi mahallesinde çıkan silahlı çatışmada yaralanan iki kişinin kendilerinden yardım istediğini, bir taksiye bindirdikleri yaralıları kızının İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi’ne götürdüğünü söyledi. Kızının hastanede polisler tarafından sorgulandığını ve daha sonra Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü’ne götürüldüğünü anlatan Sakine T., burada avukatla görüştürülmeyen H.T.T.’nin 8 Mayıs günü Beyoğlu Çocuk Bürosu’na gönderildiğini bildirdi. H.T.T.’nin Çocuk Bürosu’nda

konulduğu nezarethanede geceyi tahta bir masa üzerinde, 17 yaşında bir erkek çocuğuyla geçirmek zorunda kaldığını bildiren Sakine T., 9 Mayıs günü hücrede elini kesen H.T.T.’nin hastaneye götürüldüğünü daha sonra geri getirildiği karakoldan Cumhuriyet Savcılığı’na sevk edilmeden serbest bırakıldığını belirtti.

Dövülen Öğrenciler: 7 Mayıs günü YÖK Yasa Tasarısı’nı protesto amacıyla İstanbul Üniversitesi Merkez Kampusu’nda 15 ilden gelen öğrencilerin katılımıyla “24 saat okulu terketmeme” eylemi başladı. 8 Mayıs günü saat 03.30 sıralarında dinlenmek için Hukuk Fakültesi binasına giren öğrencilere karşı operasyon düzenlendi. Öğrencileri gaz bombası atarak ve döverek okuldan çıkaran polisler 157 öğrenciyi gözaltına aldı. Olayda üç öğrenci de yaralandı. 8 Mayıs günü yapılan açıklamada, operasyon sırasında ikinci kattaki amfiye sığınan öğrencilerin üzerine onlarca gaz bombası atan polislerin, bazı öğrencileri de sınıf pencerelerinden attığı bildirildi ve yaralanan üç öğrencinin ayak bileklerinin kırık olduğuna dikkat çekildi.

Kemal Yarutılmış, H. Yarutılmış, Emre Camcı: Ankara Anafartalar Karakolu’nun önünden geçerken yere sigara izmariti atan üç gencin polisler tarafından dövüldüğü, çevrede bulunanların engel olmaya çalışması üzerine polislerin ateş açtığı bildirildi.

Edinilen bilgiye göre, olay şöyle gelişti:

Kemal Yarutılmış (20) ve Emre Camcı (20) adlı gençler 9 Mayıs günü Ulus’ta bulunan Anafartalar Polis Karakolu’nun önünden geçerken yere sigara izmariti attılar. Karakolda nöbet bekleyen bir polis bunun üzerine Yarutılmış ve Camcı’ya küfrederek sigarayı yerden almalarını istedi. Kemal Yarutılmış ise polise ‘küfrederek söylerse sigarayı almayacağını’ söyledi. Bunun üzerine karakoldan çıkan polisler tarafından tartaklanan Kemal Yarutılmış ve Emre Camcı, polislerin elinden kurtularak Köprübaşı mahallesindeki evlerine kaçtılar. Gençlerin peşinden mahalleye giden polisler Kemal Yarutılmış’ın evine, arama izni olmadığı halde baskın düzenlediler, çevrede bulunan işyerlerinde de Kemal Yarutılmış’ı aradılar. Bu arada bir markette buldukları Kemal Yarutılmış’ın kardeşi H. Yarutılmış (16) polisler tarafından dövüldü. Polisler daha sonra buldukları Kemal Yarutılmış’ı da ağır bir biçimde dövdüler. Polisler, kendilerini durdurmak isteyenleri de yere doğru ateş açarak engelledi. Bunun üzerine çevrede bulunanlar tarafından taşlanan polisler karakola kaçtı. Bu sırada iki polis hafif biçimde yaralandı.

Hastaneye kaldırılan Kemal Yarutılmış’ın kolunun kırıldığı, başına dikiş atıldığı, vücudunda darp izleri bulunduğu, H. Yarutılmış’ın da sağ dirseğinin çatladığı öğrenildi. Kemal Yarutılmış’a 15, H.

Yaratılmış'a da 10 günlük rapor verildi. Olaydan sonra karakola giden baba Namık Yarutılmış'ın yazdığı şikayet dilekçesinin polisler tarafından yitirildiği, Kemal Yarutılmış, Emre Camcı ve H. Yarutılmış'ın gözaltına alındığı bildirildi. Haklarında "karakola saldırdıkları" iddiasıyla dava açılan gençler, 10 Mayıs günü Cumhuriyet Savcılığı tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Namık Yarutılmış ise polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Olay nedeniyle Aralık ayında Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından dava açıldı. İddianamede, polislerin, TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Yarutılmış'ın avukatı İlke Işık'ın verdiği bilgiye göre, Sahir Uzun, Mehmet Özcan, Kenan Aydın, Ümmet Doğan, Uğur Şen ve Yusuf Akbaş adlı polislerin yargılandığı dava, 23 Aralık günü Ankara 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Polislerin dövdüğü gençler de "polisleri dövdükleri" iddiasıyla Ankara 16. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyor.

İsmet Toka, Ramazan Şimşek, Metin Ayyıldız: 10 Mayıs gecesi Iğdır'da alkollü oldukları gerekçesiyle gözaltına alınan İsmet Toka, Ramazan Şimşek ve Metin Ayyıldız adlı kişilerin işkence gördüğü bildirildi. Emniyet Müdürlüğü'nde bir gece tutulduktan sonra Iğdır Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılan İsmet Toka, "Kısa boylu kır saçlı olan bir polis küfürler ederek bana vurdu. Elerimi kelepçeleyerek yere yattırılar. Tekme yumruk ve copla dövdüler. Kabloyla da sırtıma vurdular. Boynuma çeşme hortumu takarak çektiler" dedi. İsmet Toka'ya Iğdır Devlet Hastanesi tarafından vücudunda işkence izleri bulunduğu ilişkin rapor verildi. Toka, savcılık tarafından Erzurum Adli Tıp Kurumu'na sevk edildi.

Polisler hakkında suç duyurusunda bulunan İsmet Toka'nın, Yusuf Bakırcı, Ali Öztürk, Mustafa Demir ve Yücel Akın adlı polis memurlarını teşhis ettiği öğrenildi.

Özcan Köse: Özcan Köse (20) adlı gencin Zincirlikuyu'da (İstanbul) polisler tarafından dövdüğü bildirildi. Kendisine kimlik soran polisler bunun gerekçesini soran Köse'nin Zincirlikuyu Mezarlığı'na götürülüp sopayla dövdüğü öğrenildi. Daha sonra Şişli Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Köse hakkında "polise mukavemet ettiği ve devlet malına zarar verdiği" gerekçesiyle suç duyurusunda bulunuldu. Özcan Köse, savcılıkta ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakılırken, kendisine Adli Tıp Kurumu'ndan 7 günlük iş göremez raporu verildi.

Ferhat Kaya: Ardahan'da 5 Mayıs günü gözaltına alınan DEHAP Ardahan Merkez İlçe Başkanı Ferhat Kaya'nın gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı bildirildi.

Edinilen bilgiye göre, olay şöyle gelişti:

5 Mayıs günü gözaltına alınan Ferhat Kaya, 6 Mayıs günü "polise direndiği" iddiasıyla tutuklandı. Kaya, Cumhuriyet Savcılığı'nda verdiği ifadede, gözaltında biri kadın 11 polis tarafından dövdüğünü söyledi.

Bunun üzerine Cumhuriyet Savcılığı, Nebile Karaman, Ergün Karakuş, Ercan Yaman, Osman Kocabaş, Özer Çelik, Karaman Edis, Şener Emir, Yalçın Yıldız, Selim Çam, Recep Cesur ve Yunus Ulus hakkında TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca dava açtı. Dava, 3 Haziran günü Ardahan Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

11 polis hakkında açılan dava, 27 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme, Nebile Karaman, Ergün Karakuş, Ercan Yaman, Osman Kocabaş, Özer Çelik, Karaman Edis, Şener Emir, Yalçın Yıldız, Selim Çam, Recep Cesur ve Yunus Ulus hakkında "yeterli delil olmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Kaya'nın, "polise direndiği" iddiasıyla açılan davanın 27 Mayıs günü yapılan ilk duruşmasında tahliye edildiği öğrenildi.

Kaya'nın dövülmesi nedeniyle, merkezi Londra'da bulunan Kürt İnsan Hakları Projesi (KHRP) tarafından kampanya başlatıldı. KHRP tarafından yapılan açıklamada, Kaya'nın İngiliz şirketlerinin de ortak olduğu Bakü-Ceyhan boru hattı projesinden etkilenen 38 köylünün davasını AIHM'e götürdüğü bildirildi.

Sıdika Erbey (71), Suphiye Erbey, Şükran Erbey (1,5): Şırnak'ın Güçlükönak ilçesine bağlı Damlarca köyünde bir eve baskın düzenleyen askerlerin evde bulunanları ağır bir biçimde dövdüğü bildirildi.

Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, 18 Mayıs günü Erbey ailesinin evine baskın düzenleyen askerler, arama izinleri olmamasına karşın kapıyı zorla açarak girdikleri evde, Sıdika Erbey ve Suphiye Erbey'i dövdüler. Dipçikle yüzüne vurulan Sıdika Erbey'in dişinin kırıldığı, Şükran Erbey adlı bebeğin de askerler tarafından beşiğinden yere atıldığı ileri sürüldü. Sıdika Erbey, Suphiye Erbey, arama sırasında tarlada bulunan Mehmet Erbey ve oğlu Bedrettin Erbey'in daha sonra gözaltına alındıkları ve Güçlükönak Jandarma Taburu'na götürüldükleri belirtilen haberde, gözaltına alınanlara vücutlarındaki izlere karşın rapor verilmediği anlatıldı. Mehmet Erbey, daha sonra "yasadışı örgüt üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandı, diğer kişiler ise serbest bırakıldı.

21 Mayıs günü Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Sıdka ve Suphiye Erbey'e Cizre Devlet Hastanesi'nden rapor verildi. Şükran Erbey'e ise nüfus kaydı yaptırılmadığı için rapor verilmedi. Mehmet Erbey'in 2001 yılında aynı gerekçeyle yargılandığını ve beraat ettiğini bildiren Avukat Servet Yanar, Sıdka ve Suphiye Erbey'in, "Şükran Erbey'in beşiğine askerler tarafından silah gizlendiği" yönünde ifade verdiklerini bildirdi.

Dövülen Öğrenciler: Edirne Trakya Üniversitesi'nde 21 Mayıs günü düzenlenen Kültür Sanat ve Spor Şenlikleri'nde gözaltına alınıp tutuklanan öğrencilerin avukatları ve serbest bırakılan öğrenciler, 29 Mayıs günü IHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan öğrenci Demet Akışık, "O kadar çok dayak yedik ki ölmediğimize şaşırıyorum. Tacize uğradık. Zaten sürekli küfrediyorlardı. Öldürmek için vuruyorlardı. Polis otosunda da dövülüp tacize uğradık" dedi.

M.K. (13), H.D. (13), İ.D. (13) ve K. (12): "Hakkari 50. Yıl İlköğretim Okulu'nda Atatürk posterlerini yırttıkları ve Türk bayrağını yaktıkları" iddiasıyla 26 Mayıs günü gözaltına alınan M.K., H.D., İ.D. ve K. adlı öğrencilerin Hakkari Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi'nde dövüldüğü ileri sürüldü. 27 Mayıs günü Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakılan öğrenciler, dövüldükleri için polislerin hazırladığı tutanağı imzalamak zorunda kaldıklarını bildirdiler. Çocukların avukatı Mikail Demiroğlu da polisler hakkında suç duyurusunda bulunacağını bildirdi.

Vedat Arıcı: Ankara'da düzenlenen NATO karşıtı gösteriler nedeniyle 27 Mayıs günü evine düzenlenen baskında gözaltına alınan ESP üyesi Vedat Arıcı, gözaltında kötü muameleye maruz kaldığını açıkladı. Arıcı, gözaltında "Burası Ankara TEM, buraya sağlam giren çürük çıkar" şeklinde tehdit edildiğini ve soyunmaya zorlandığını belirtti. Arıcı, "Bir polis bana tokat attı. Dönüp yüzüne bakınca da, 'Bakma bana seni öldürürüm. Bir yere atarım kimse bulamaz seni' diye bağırdı. Hayalarım, mideme, dizlerime ve kasıklarım vurdular" dedi.

Mustafa Akpınar: Adana'da polisler tarafından öldürülen Şiar Perinçek'in 4 Haziran günü düzenlenen cenaze töreninde gözaltına alınan Mustafa Akpınar, polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. Akpınar, gözaltına alındıktan sonra Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmeden önce 7-8 polis tarafından bir minibüse bindirilerek, Incirlik beldesine doğru götürüldüğünü söyledi. Arabada polisler tarafından dövüldüğünü ve hakaretlere maruz kaldığını ifade eden Akpınar, "Sürekli vuruyorlardı ve 'Şiar'ı öldürdük seni de öldüreceğiz' şeklinde tehdit ettiler. Bir dişimi de kırdılar" dedi.

Tuğba Gümüş: ESP ve EKB tarafından 12 Haziran günü yapılan açıklamada, ESP üyesi Tuğba Gümüş'ün 9 Haziran günü İstanbul'da evinden çıkarken yüzleri maskeli polisler tarafından kaçırıldığı bildirildi. Açıklamada, Tuğba Gümüş'ün, gece yarısı ormanlık bir yerde yarı çıplak halde serbest bırakıldığı bildirildi.

Tuğba Gümüş'ün 20 Ekim günü polisler tarafından tekrar kaçırıldığı ve işkence gördüğü bildirildi. 23 Ekim günü düzenlenen basın açıklamasında konuşan ESP Temsilcisi Figen Yüksekdağ, "Tuğba Gümüş 20 Ekim günü evine gitmek için bindiği dolmuştan indirilip, yaklaşık iki saat başka bir araç içerisinde cinsel taciz, kaba dayak, psikolojik işkenceye maruz kaldığını" bildirdi.

Bilal Kurt: Van'ın Özalp ilçesine bağlı Hacıali köyünde minibüs şoförlüğü yapan Bilal Kurt, Hacıali Karakolu'nda görevli Uzman Çavuş Adem Atçı tarafından dövüldüğünü bildirdi. Adem Atçı'nın Özalp ilçe merkezinde kendisini "yürüyüşünü beğenmediği" gerekçesiyle dövüldüğünü anlatan Bilal Kurt, 12 Haziran günü Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

S.Ş.: Özgür Gündem gazetesinin Van dağıtımçılarından S.Ş. (12), 13 Haziran günü sivil polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. S.Ş. olayı şöyle anlattı:

"Saat 13.00'te ara sokaklarda gazete dağıtıyordum. Yanıma sivil giyimli ellerinde telsiz bulunan üç polis geldi. Bana adımı sordular. Sonra tanımadığım bir kişinin adresini sordular, böyle bir kişiyi tanımadığımı söyledim. Bana 'sen onları tanıyorsun yalan söylüyorsun' dediler, ısrar ettim. Gazetelerimi istediler, vermeyince 'Biz polisiz, bir daha bu gazeteyi satma. Bu gazeteleri çöpe at' dediler. Sonra polislerden biri küfür edip bana tokat ve tekme attı. Yere düşünce kolum kaldırırma çarptı. Yaşlı bir amca tepki gösterince beni bırakıp gittiler."

Muhsin Demir: 16 Haziran günü Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Yolgöze köyündeki evine düzenlenen baskında gözaltına alınan Muhsin Demir, işkence gördüğünü açıkladı. Demir, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Beni karakola götürdükten sonra Karakol Komutanı Astsabay Şamil Kaplan, Kalaşnikof marka bir silahı bana göstererek evimin yakınlarında buldukları silahın bana ait olduğunu iddia etti. Silahın bana ait olmadığını söyleyince işkence yapmaya başladılar. Şamil Kaplan, 'PKK üyesi olduğum ve silahın bana ait olduğu' yönünde ifade vermemi istedi. Dediğini yapmayınca nezarethaneye atılarak 24 saat süreyle dövüldüm. Karakol Komutanı tarafından hazırlanan ifade tutanağına bana zorla imza attırdılar."

Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldığını belirten Muhsin Demir, götürüldüğü hastanede kendisine rapor verilmediğini anlattı. 25 Haziran günü İHD Muş Şubesi'ne başvuran Demir'e Muş Devlet Hastanesi'nden beş günlük rapor verildiği öğrenildi. Demir, "Karakolda verdiğim ifadeleri kabul etmediğim için Şamil Kaplan tarafından ölümle tehdit edildim. Can güvenliğim olmadığı için evime gidemiyorum. Karakol Komutanı sık sık köye giderek beni soruyor" dedi.

Erol Dürücü, Bilal Şalo: Erol Dürücü (23) ve Bilal Şalo (30) adlı kişiler, 23 Haziran günü Aydın'ın Kuşadası ilçesinde polisler tarafından dövüldüklerini açıkladılar. Diyarbakır'dan tatil için Kuşadası'na gittiklerini belirten Bilal Şalo, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Arkadaşımın saat 03.00 sularında otele dönüyorduk. Meyve almak için bir yerde durduk. Erol, meyve seçmeye gitti. Arabada oturuyordum. Bir polis arabası geldi. İçinden çıkan polisler, yanıma yaklaşip kimlik istedi. Kimliğimi çıkartmaya çalışırken biri 'Nerelisin?' diye sordu. 'Diyarbakırlıyım' dedim. O sırada bir polis 'Bunlar ya hırsızdır ya da PKK'li' diyerek elindeki telsizle gözümüne vurdu. Daha sonra polisler ikimizi de sokak ortasında dövdü."

Olayın ardından Kuşadası Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüklerini ve burada da dövüldüklerini belirten Bilal Şalo, "Karakolun bahçesine girdiğimizde bizi yere ittiler ve yaklaşık 30 polis üzerimize çullandı. O kadar çok dayak yedik ki ben kendimden geçmişim. Gözümü açtığımda nezarethanedeydim" dedi. Bilal Şalo, 24 Haziran günü Cumhuriyet Savcısı tarafından Söke Devlet Hastanesi'ne gönderildiklerini, muayene sonucunda sol gözünde iç kanama saptandığını, sol gözünün halen görmediğini vurguladı.

Erol Dürücü ise "Polisler arkadaşımı dövmeye başlayınca müdahale etmek istedim ama kalabalık oldukları için bir şey yapamadım. Daha sonra beni de dövmeye başladılar. Can havliyle yerde duran bira şişesini alıp kırdım ve kendi vücuduma zarar vermeye başladım. Polisler beni o halde görünce bıraktılar. Daha sonra polis otosuna bindirip karakola götürdüler" dedi. Şalo ve Dürücü, serbest bırakıldıktan sonra İHD İzmir Şubesi'ne başvurdular.

İbrahim Sil: Kuşadası'nda bir büfede çalışan İbrahim Sil, 24 Haziran günü "Ahmet Kaya'nın şarkılarını dinlediği için" iki polis tarafından dövüldüğünü açıkladı. İbrahim Sil, İzmir Cumhuriyet Savcılığı'na yaptığı suç duyurusunda, şunları söyledi:

"Sabaha karşı saat 05.00 sıralarında kaseti dinlerken, telsizli, sivil giyimli iki kişi geldi. Müziği kapatmamı istediler. İsmi Murat olan polis, kaseti zorla almak

istedi. Kasetin emanet olduğunu, veremeyeceğimi söyledim. Bunun üzerine telsizle yüzüme vurmaya başladı. Dişim kırıldı. Yere düşünce diğer polis de yumruk attı. Zorla karakola götürdüler. Şikâyetçi olmamamı istediler. Kendilerini şikâyet edeceğimi söyledim. Bunun üzerine 'İşyerini kapatırız, çalıştırmayız' gibi laflar söylediler. Ben de şikâyetçi olmayacağımı söyledim. Çenemin iki tarafıyla dişlerim kırık."

Avukat Fuat Aldemir, İbrahim Sil'e Adli Tıp Kurumu'nun 20 günlük rapor verdiğini bildirdi.

H.Ö.: 9 Temmuz günü İzmir'in Konak ilçesinde "komşu evin çatısına konan güvercinini almak isterken" gözaltına alınan H.Ö. (14), dövüldüğünü açıkladı. "Hırsızlık için çatıya çıktığı" gerekçesiyle gözaltına alınan H.Ö., yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Saat 19.00 sıralarında eve dönerken devriye gezen polis arabası ile karşılaştım. Bana ne yaptığımı sordular. Anlattım, ama inanmadılar. Daha sonra görünce tanıyabileceğim esmer, uzun boylu polis memuru, bana cop ve tekmelerle vurarak zorla arabaya bindirdi. Arabanın içinde beni arka koltuğa yatırarak yüzümü yumruklamaya başladı. Yüzüme aldığım darbelerden bayılmışım. Gözlerimi Basmane Polis Karakolu'nda açtım. Ayıldıktan sonra da aynı polis memuru hırsızlık yaptığımı iddia ederek bana işkence yapmaya başladı. Bu polis beni karakolda önce merdivenlerden aşağı yuvarladı, daha sonra da başımı duvara vurmaya başladı. Yaralı olduğum halde o gece nezarethanede tuttular. Ertesi sabah da eve götürdüler. Bana, 'Seni dövdüğümüzü kimseye anlatır ya da şikâyetçi olursan aileni ve seni öldürürüz. Seni 'iki çocuğun dövdüğünü ve polislerin seni onların elinden kurtararak eve getirdiklerini' söyleyeceksin' dediler. Ben de korkudan polisler evde olduğu sırada aileme bir şey anlatamadım."

Babası Abdulkadir Ö., İzmir Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Osman Akan: Ülkede Özgür Gündem gazetesinin Antep dağıtımçılarında Osman Akan (16), 10 Temmuz günü sivil polislerin saldırısına uğradığını açıkladı. Akan olayı şöyle anlattı:

"O gün dağıtıma başlarken saat 09.30 civarında polisler peşime düştü. Saat, 10.00 sıralarında Dülük caddesinde abonelere gazete verirken daha önce sürekli gördüğüm ve bir keresinde zorla bindirilerek 'bu gazetede çalışman senin için iyi olmaz' yönünde tehdit edildiğim 27 UH 205 plakalı polis arabası süratli bir şekilde üzerime geldi. Bunun üzerine kendimi kenara atarak ezilmekten kurtuldum. Yarım saat sonra iriyarı, 45 yaşlarında bir adam yanıma gelerek bir gazete istedi. Gazetesini verip parasını istediğimde yumruklarla gözümün ve burnumun üstüne vurdu."

Mehmet Mert: Malatya'nın Hanımçiftliği beldesinde yaşayan Mehmet Mert (59), sivil giyimli ve silahlı iki kişi tarafından "DEHAP hakkında bilgi vermesi" için tehdit edildiğini açıkladı. Mehmet Mert, 15 Temmuz günü yaşadığı olayı şöyle anlattı:

"1.75 boylarında kumral yeşil gözlü bir şahıs önümü keserek 'seninle biraz konuşmamız gerekiyor' dedi. Bir çay ocağına gittiğimizde başka bir şahıs daha geldi. Bu kişiler, 15 yıl önce göç ettiğim Hasanova köyü hakkında sorular sordular. Köyümüz hakkında bazı bilgiler alıp kendilerine vermemi istediler. Kendilerine yaşlı olduğumu, beni rahat bırakmalarını söyledim."

16 Temmuz günü aynı kişilerle aynı yerde görüştüğünü anlatan Mert, "Bana bazı isimler söylediler. DEHAP'a gidip gitmediğimi, ayrıca DEHAP'a kimlerin gittiğini sordular. Sordukları isimler hakkında bilgi vermemi talep ettiler. Bu kişilerin hiçbirini tanımadığımı söyledim. Bunun üzerine bana açıkça para teklifi yaptılar" dedi. Mert olay nedeniyle, 21 Temmuz günü İHD Malatya Şubesi'ne başvurdu.

Hamza Uzar, Yıldız Dünder, Ali Alp, Sedat Aras: Uluslararası Af Örgütü, Şırnak'ın Cizre ilçesinde 18 Temmuz günü gözaltına alınan Hamza Uzar, Yıldız Dünder, Ali Alp ve Sedat Aras hakkında acil eylem çağrısında bulundu.

Söz konusu kişilerin Hamza Uzar'ın evinde gözaltına alınarak Cizre Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğü belirtilen acil eylem çağrısında Hamza Uzar'ın avukatının "Hamza Uzar'ın son derece tedirgin olduğu, yüzünde, boynunda ve ensesinde dayak yemekten dolayı çürükler oluştuğu, zorlukla konuştuğu, yardım olmadan ayakta durup yürüyemediği gözlemlendi" bilgisini verdiği kaydedildi.

Ali Alp, Yıldız Dünder, Sedat Aras, Hamza Uzar, eşi Narınc Uzar, Nadir Alp ve Abid Durak, 22 Temmuz günü tutuklandı.

Servet Özgün: Diyarbakır'ın Mardinkapı semti ve Hevsel Bahçeleri'nde Ağustos ayında düzenlenen operasyondan sonra tutuklanan altı kişinin yargılandığı dava, 24 Eylül günü başladı. Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifade veren Servet Özgün, Abbas Yoldaş adlı bekçinin öldüğü saldırıya katılmadığını, saldırıdan bir gün sonra 29 Temmuz günü teslim olmasına rağmen daha sonra yakalandığı yönünde tutanak tutulduğunu söyledi. Gözaltında işkence gördüğünü, öldürülmekle tehdit edildiğini anlatan Servet Özgün, suçlamaları bu koşullar altında kabul ettiğini bildirdi. Davada, Servet Özgün, Ömer Çakar, Murat Özgün, Mehmet İhsan Denk, Mehmet Emin Sevinç ve Kezban Sevinç yargılanıyor

Behlül Ocak: 30 Temmuz günü İzmir'in Çiğli ilçesinde, ölüm orucuna ilişkin afiş asarken gözaltına alınan Behlül Ocak, gözaltında ölümle tehdit edildiğini açıkladı. 31 Temmuz günü basın toplantısı düzenleyen Behlül Ocak, "İlk olarak, Basmane'de afişlerimiz asılırken kimliğini tespit edemediğimiz bir kişi ve çevresindeki grup afişleri asamayacağımızı, asılırsa yırtacaklarını söylediler. Afişlerimizi yırtmaya çalıştılar. Orada kısa bir gerginlik yaşandı. Ardından Çiğli'de afiş asarken bu kez sivil polisler tarafından kimlik kontrolü yapılmak istendi. Bir tartışmanın ardından ben gözaltına alındım" dedi. Daha sonra götürüldüğü Çiğli Polis Karakolu'nda dövüldüğünü anlatan Behlül Ocak, "Gözaltına alındığım sırada kafama silah dayayarak ölümle tehdit ettiler. Ardından da karakolda sırtıma ve omzuma çeşitli darbeler aldım. Beni hastaneye götürdüklerinde de dövmeye devam ettiler. Herkesin gözü önünde dövdüler" dedi. Ocak, Adli Tıp Kurumu'ndan yedi günlük rapor aldığı bildirdi.

Bayram Çakan, Hasan Çakan, Habeş Güzel, İlhan Engin, Ayhan Beytekin, Tahsin Atak, İhsan Gülmak, Abdullah Gündoğdu: Siirt'in Pervari ilçesinde 30 Temmuz günü gözaltına alınan Bayram Çakan, Hasan Çakan, Habeş Güzel, İlhan Engin, Ayhan Beytekin, Tahsin Atak, İhsan Gülmak ve Abdullah Gündoğdu'nun işkence gördüğü bildirildi. Avukat Abdülhakim Giden, gözaltında Abdullah Gündoğdu, Tahsin Atak ve İhsan Gülmak ile görüştüğünü belirterek, "Sanıklara işkence yaptıkları her hallerinden belliydi. Abdullah Gündoğdu kendisine işkence yapıldığını Siirt Terörle Mücadele Şube Müdürü ve polislerin önünde söyledi. Çırlıçılak soyulduğunu, 2.5 saat üzerine su sıkıldığını, böbreklerinin ağrıdığını, testislerinin sıkıldığını ve dövüldüğünü anlattı" dedi.

Daha sonra görüştüğü kişilerin tehdit edildikleri için sustuğunu anlatan Giden, gözaltına alınanlara haklarının okunmadığını ve yemek verilmediğini bildirdi. Giden, Abdullah Gündoğdu'ya yapılan işkenceye tanık olduğunu da kaydetti ve "Görüşmeyi bitirdiğim zaman Abdullah Gündoğdu'nun koridor duvarına yüzü yapıştırılarak, esas duruşta bekletildiğini gördüm. Müdahale etmem üzerine nezarete aldılar" dedi.

Polisler tarafından tehdit edildiğini de ifade eden Avukat Abdülhakim Giden, "Polisler bana sık sık 'Kim sizi çağırdı? Niye teröristlerin avukatlığını yapıyorsunuz, vatani bölen birini niye savunuyorsunuz?' gibi sorular sordular. Her adımım kontrol ediliyor. Nereye gitsem, kiminle konuşsam hemen arkamdan gidip, görüştüklerimi tehdit ediyorlar. Bunları savcıya aktarıp, can güvenliği istediğimde savcı bana, 'Git kaymakam sana versin, senin yoksa benim de can güvenliğim yok' diye cevap

verdi. Polisler sanık ailelerine de giderek, 'Niye bu avukatı tuttunuz? Bu bölücü. Bundan vazgeçmezseniz, bunları serbest bırakmayız. Başka avukat tutun. Bu devlet aleyhine çalışan bir avukat' diyerek bana karşı kışkırtıyorlar" dedi.

Bayram Çakan, Hasan Çakan, Habeş Güzel, İlhan Engin ve Ayhan Beytekin 2 Ağustos günü serbest bırakıldı. Abdullah Gündoğdu, Tahsin Atak ve İhsan Gülmak'ın ise gözaltı süreleri uzatıldı.

Halil İbrahim Çarboğa: İHD İstanbul Şubesi'ne başvuran Halil İbrahim Çarboğa (17), rüşvet isteyen polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Akrabası Kerem Çarboğa ile Taksim'de su sattıklarını anlatan Çarboğa, bir hafta süreyle sivil polisler tarafından rüşvet vermeleri için tehdit edildiklerini belirterek, "30 Temmuz günü saat 11.00'de Taksim'de kahvaltı yapıyordum. Beni rüşvet için tehdit eden sivil polislerden biri yanıma yanaştı ve yüzüme tokat attı. Polisler, 'sana söylediklerimizi yapmadın' diyerek beni arabanın içine attılar. Araba içinde iki sivil polis yumruklarla beni dövdü. Daha sonra Kasımpaşa Zabıta Karakolu'na teslim ettiler. Zabıta Karakolu'ndan bırakıldıktan sonra polisler tekrar yanıma gelerek, 'Bir daha su satışına çıkarsan seni yine döveriz' dediler ve küfür ederek uzaklaştılar" dedi.

M.Y., 14 Kişi: Diyarbakır'da "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle hazırlanan dilekçeler nedeniyle gözaltına alınan 14 kişi, "kötü muameleye maruz kaldıklarını" açıkladılar. 20 Ağustos günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Süleyman Kısa, dilekçelerin valiliğe teslim edilmesinden sonra, polislerin valilikten aldıkları "alındı yazısını" yırttığını belirterek, "Gözaltında yüksek sesle pop müzik dinletildi. Uyarılarımıza rağmen bu tür uygulamalar, hakaretler ve tehditlerle karşılaştık" dedi. Kısa, polisler hakkında "Dilekçe hakkımı engelleme, görevi kötüye kullanma ve kötü muamele" gerekçesiyle suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

Batman'da aynı gerekçeyle gözaltına alınan M.Y. (17) adlı genç de, Batman Emniyet Müdürlüğü Çocuk Birimi'nde görevli polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılmadan önce ölümle tehdit edildiğini belirten M.Y., "İki polisin hakaret ve tehditlerine maruz kaldım. Bana, 'Sen Türksün Türk kalacaksın. Kürt diye bir şey yok neyi savunuyorsun' dediler. Kürt olduğumu söyleyince çocuk polisi 'vatan hainlerini ateşe verip yakmak gerekiyor' dedi. Kolumdan tutup hırpaladıktan sonra beni savcılığa çıkardılar. Savcılıkta serbest bırakıldım" dedi.

Bedrettin Güngör, Hamdi Güngör, Yasin Güngör, Behçet Güngör, Selamettin Güngör, Cengiz Güngör,

Kerem Güngör: 13 Ağustos günü Manisa'nın Akhisar ilçesinde gözaltına alınan Bedrettin Güngör, Hamdi Güngör, Yasin Güngör, Behçet Güngör, Selamettin Güngör, Cengiz Güngör ve Kerem Güngör adlı kişiler gözaltında işkence gördüklerini açıkladılar. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Adli bir olay nedeniyle aranan Bedrettin Güngör'ün ifadesini almak üzere evine giden polisler, Güngör'ü bulamayınca kardeşi Hamdi Güngör'ü gözaltına aldı. İfade vermek üzere karakola giden Bedrettin Güngör de gözaltına alındı. Yakınlarının durumunu sormak üzere daha sonra karakola giden Yasin Güngör, Behçet Güngör, Selamettin Güngör, Cengiz Güngör ve Kerem Güngör de karakolun önünde polisler tarafından dövüldü.

Yasin Güngör, Süleyman adlı bir baş komiserin kendilerine küfür ederek, "Getirin içerden copları demirleri" diyerek kendilerine dövmeye başladığını öne sürdü. Daha sonra bu kişilere bir gün gözetim altında tutuldukları Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde "kaza geçirdikleri" yönünde rapor verildi. Behçet Güngör, Selamettin Güngör, Kerem Güngör ve Cengiz Güngör 15 Ağustos günü de "polise mukavemet ve karakol basarak adam kaçırmaya teşebbüs" iddialarıyla tutuklandı.

17 Ağustos günü serbest bırakılan Bedrettin Güngör, "İfade vermek için gittiğimde ellerim kelepçelenerek gözaltına alındım. 5 gün boyunca gözaltında kaldım. Bu süre içinde baskılara maruz kaldım. Beni bir bodrum katına götürerek elektrik telleri gösterdiler ve tehdit ettiler." dedi.

Olayın ardından İHD İzmir Şubesi tarafından oluşturulan bir heyet incelemelerde bulundu. Heyette bulunan İHD yöneticisi Necla Şengül incelemeleriyle ilgili olarak şunları anlattı:

"İlk olarak Manisa Cezaevi'nde bulunan Behçet ve Cengiz Güngör adlı kişileri ziyaret ettiğimiz sırada insanlık dışı uygulamaya maruz kaldıklarını gözlemledik. Behçet Güngör kafasına aldığı darbeler nedeniyle hafıza kaybına uğradı. Ancak son iki gün yaşadıklarını hatırlıyor. Yani olay anını kesinlikle hatırlamıyor. Diğerinin ise vücudunun her yerinden almış olduğu darbelerle yürüyemez hale geldiğini gördük."

Meral Türkmen: Akdeniz Kültür ve Sanat Merkezi (AKSM) eski çalışanı Meral Türkmen, 14 Ağustos günü sivil giyimli dört polis tarafından kaçırıldığını, işkence gördüğünü ve ajanlık teklif edildiğini açıkladı. Zorla siyah bir araca bindirildiğini kaydeden Türkmen yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Araca bindirildikten sonra ellerimi bağlayarak gözlerimi ve ağzımı bantladılar. Koluma bir mühür bastılar. Korktuğum için üzerime sürerek sildim.

Araçtaki kişiler bana 'siz teröristsiniz' dediler. Araçla saatlerce dolaştırıldım. Birçok yerde durdular. Sürekli babamın terörist olduğunu gençleri dağa götürdüğünü ve Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirildiği tarih olan 15 Şubat tarihinde her yıl AKSM'deki arkadaşlarımla beraber eylem yaptığımı, yine orada çalışan arkadaşlarımla arabaya yakıtımı söylüyorlardı. Başıma şarjörü boş olan silahı dayayıp tetiğe basarak ölümlü tehdit ediyorlardı ve dövüyorlardı. 'Bize bilgi getirirsen her türlü ihtiyacımı karşılayacağız. Kimseden korkma, biz varken kimse sana bir şey yapamaz' dediler. Dediklerini kabul etmeyeceğimi söyleyince beni birbirlerine fırlatarak tekme tokat vurmaya başladılar. Beni kaldırıp yere atıyorlardı. Daha sonra biri beni yere yatırarak mideme bastı. Diğerleri 'fazla darbe vurma' deyince indi".

15 Ağustos sabahı boş bir arazide Ceyhan'a yakın bir yerde bırakıldığımı belirten Türkmen, Adli Tıp Kurumu'ndan rapor aldığını ve Adana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi.

Bilal Yakan, Davut Korkut: 26 Ağustos günü Van'ın Özalp ilçesine bağlı Bakışık köyü yakınlarında "mazot kaçakçılığı yaptıkları" ileri sürülen bir grubu durduran askerlerin Bilal Yakan (15) ve Davut Korkut (15) adlı çocukları ayaklarından silahla yaraladığı, dört köylüyü de dövdükleri iddia edildi. Bilal Yakan'ın kaldırıldığı Van Devlet Hastanesi'nde yakınlarına şunları söylediği öğrenildi:

"Turgalı ve Bakışık köyünün arasında bulunan bölgede İranlılardan mazot almaya gittik. Tamer Aydın Karakolu'na bağlı askerler üzerimize ateş açtı. Ben atın üzerindeyim, yere düştüm. Ondan sonra gelip bizi bir yere topladılar. Yere kurşun sıkıp bizi dans ettirdiler. Ayağıma bir kurşun isabet etti. Askerler köylüleri dövmeye başladı. Ben yaralı olduğum halde tekmelemeye başladılar. Askerlerden biri 'bunları götürüp İran tarafına atalım. İranlılar öldürdü desinler. Bizim vurduğumuz bilinmesin' dedi. Ondan sonra tamamen bayıldım, gözlerimi hastanede açtım."

Köylüler olay nedeniyle IHD Van Şubesi'ne başvurdu.

X.X., X.X.: Sakarya'nın Pamukova ilçesinde Kaymakam Hasan Göç'ün koruması Sinan Kutlu'nun "alkollü araç kullandıkları" iddia edilen iki kişiyi dövmesi, Kanal 7 televizyon kanalında yayımlandı. 23 Ağustos günü yaşanan olay nedeniyle Sinan Kutlu görevden alındı.

İdris Sidar: İsveç tarafından Türkiye'ye iade edilen İdris Sidar adlı kişinin Türkiye'de işkence gördüğü bildirildi. Sydsvenska Dagbladet gazetesinde yayımlanan habere göre, cezaevinden gazeteyi telefonla arayan İdris Sidar, 23 Ağustos günü İstanbul

Atatürk Havalimanı'nda gözaltına alındığını ve polisin kendisine üç gün boyunca fiziksel ve psikolojik işkence yaptığını anlattı. Sidar'ın avukatla görüşülmediği anlatılan haberde, İsveç Adalet Bakanlığı'nın soruşturma açtığı kaydedildi.

Dr. Hüsnü Demir: 28 Ağustos günü Van'da bir polis arabasına çarpan Dr. Hüsnü Demir polisler tarafından dövüldü. Demir, olayı şöyle anlattı:

"Aracımın Sihke caddesi üzerinde bulunan Zübeyde Hanım kavşağına geldiğimde park halindeki bir araç yerinden çıktı. Bunun üzerine frene basarak durdum. Kazayı atlattım diye sevinirken arkadan bir araç benim arabama çarptı. Arabadan inerek hasar var mı diye baktım. Diğer araçtan da biri indi. Ben 'Biraz daha dikkatli olsana be kardeşim' dedim sitemli bir şekilde. Sonradan polis olduğunu öğrendiğim araç şoförü de bana, 'Ne yani üzerinden mi uçsaydık' dedi. Bir süre bu şekilde konuştuktan sonra, aracımın kaskosunun olduğunu ve bu yüzden polisi aramam gerektiğini söyledim. Bu kişi bana 'Ben polisim derdini bana anlat' dedi o zaman. Bu arada çarpar araçtan başka kişiler de indi. Ne olduğunu anlamadan gözümün üstüne bir yumruk yedim, yere düştüm. Ayağa kalktığımda bir polis minibüsü yanıma gelmişti. İçinden inen yirmiye yakın çevik kuvvet polisi beni aralarına alarak öldüresiye dövdüler. Ellerimi arkadan bağlayarak olay yerinde gözümü biber gazı sıkıp, ellerine ne geçtiyse vurdular. Sanırım bir süre baygınlık geçirmişim. Kendime geldiğimde aracımı olay yerinde bırakarak Valiliğe gittim. Ancak hafta sonu olduğundan en yakın karakola gitmemi tavsiye ettiler. Karakola gittiğimde çocuk şubesi polisleri olduğunu öğrendiğim beni döven şahıslar da karakoldaydı. Bana hakaretler yağdırıp tehdit ettiler. Karakol komiserine doktor olduğumu, bu şahıslardan şikayetçi olduğumu söyleyip beni darp raporu için bir doktora götürmelerini istedim. Karakol beni Van Devlet Hastanesi'ne getirdi."

Demir, hastanedeki muayenede "kulak arkasında ezilme, dudakta şişlik, göz kapağında zedelenme, dişte kırık ve burunda iki yerden parçalı kırık" teşhisi konularak 15 günlük rapor verildiğini belirtti.

Mahir Yılmaz Sarı: IHD Adana Şubesi'ne başvuran Mahir Yılmaz Sarı, Eylül ayı başlarında Osmaniye'de polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. "DHKP-C'ye yardım" iddiasıyla ceza aldığını ve 2003 yılı Ağustos ayında tahliye edildiğini belirten Sarı, cezaevinden çıktıktan sonra polislerin kendisini ve ailesini rahatsız ettiğini anlattı.

Mahir Yılmaz Sarı, "2003 yılının Ağustos ayından itibaren Adana'da oturuyorum ve adresim belli olmasına rağmen polisler Osmaniye'de oturan ailemin evine gece yarları giderek beni soruyorlar, arama izinleri olmamasına rağmen evi arıyorlar ve

aileme hakaret, küfür ve tehdit ediyorlar. Bir hafta önce Osmaniye'ye gittiğimde polisler beni durdurarak kimlik sordular. Daha sonra beni arabaya bindirip arabada tehdit ettiler ve dövdüler” dedi.

Murat Erdem, Ercan Erdem, Harun Eroğlu: Murat Erdem adlı kişi, 2 Eylül günü Adıyaman'ın Kahta ilçesinde polislerin kendisini, kardeşi Ercan Erdem'i ve Harun Eroğlu adlı arkadaşlarını dövdüğünü açıkladı. İHD Adıyaman Şubesi'ne başvuran Erdem, olayı şöyle anlattı:

“Gece geç saatlerde Hasan Basri İlyâ, Nadir Dündar, Bülent Beyazıldız ile birlikte dolaşıyorduk. Trafik kurallarına uymadığımız gerekçesiyle polis bize sataştı. Saat 23.40 civarında Kahta Merkez Karakolu önünden geçtim. O esnada trafik polisi ile konuşan iki kişiyi gördüm. Bunlardan biri kardeşim Ercan Erdem, diğeri Harun Eroğlu'ydu. ‘Ne oluyor’ diye yanlarına gittim. Kardeşime ve arkadaşına önemli bir şeyin olmadığını söyleyip götürmeye çalıştım. Daha sonra adımı bilmediğim ama tanıyabildiğim sivil giyimli 1.80 boylarında, esmer tenli, 80 kilo civarında bir polis karakoldan ‘kafalara dalın’ diye bağırdı. Daha sonra bir polis kafama vurdu ve bize sopalarla saldırdılar. Saldırının ardından ellerimize kelepçeler vuruldu. Bu esnada Harun Eroğlu bayıldı, ancak buna rağmen polisler tekmelerle vurmaya devam etti. Ardından bizi karakola götürdüler. Karakolda yüzümüzü duvara çevirip arkadan sopalarla vurmaya başladılar. Yaklaşık 30 dakika işkence yaptılar, hakaretlerde bulundular.”

Erdem, daha sonra götürüldükleri Kahta Devlet Hastanesi'nde kendisine 3 günlük, Harun Eroğlu'na ve Ercan Erdem'e de 7 günlük rapor verildiğini söyledi. Daha sonra ikinci kez götürüldükleri karakolda tekrar bir saat kadar dövüldüklerini kaydeden Erdem, karakola getirildikleri sırada kendisini döven bir sivil polisin, bir polis aracının ve karakolun giriş kapısının camlarını kırdığını ve “Bunları pezevenklerin raporlarına ekleyin” dediğini belirtti. Polislerin 4-5 adet bıçak getirip, kendisine aitmiş gibi gösterdiğini de ifade eden Erdem, “Bu bıçakların bize ait olduğunu iddia edip dosyaya geçmesini istediler” dedi. Sabaha kadar kelepçeli bir şekilde tutulduklarını anlatan Erdem, tekrar hastaneye götürüldüklerini, kelepçeleri çıkarılmadan muayene edildiklerini söyledi. Daha sonra Ercan Erdem'in tutuklandığı, Murat Erdem ve Harun Eroğlu'nun serbest bırakıldığı öğrenildi.

Ubeydullah Hakan: DIHA Van muhabirlerinden Ubeydullah Hakan, “sık sık ölümle tehdit edildiği” gerekçesiyle Van Emniyet Müdürlüğü'nde görevli bir polis memuru hakkında savcılığa suç duyurusunda bulundu. Avukat Murat Timur tarafından Cumhuriyet Savcılığı'na verilen suç duyurusu

dilekçesinde, fotoğraflarından teşhis edilen bir polisin Ubeydullah Hakan'ı sürekli izlediği ve ölümle tehdit ettiği anlatıldı. Aynı polisin son olarak 4 Eylül günü Van'da düzenlenen mitingde Ubeydullah Hakan'ı tehdit ettiğini anlatan Avukat Murat Timur, “Polisin fotoğrafları elimizde ama adını henüz öğrenemedik. Polis, miting günü müvekkilime, ‘çekim yapma yoksa sonun olur, seni yaşatmam, ölümün benim ellinde olacak’ gibi sözlerle kendisini ölümle tehdit etmiştir” dedi.

Engin Tosun: Muğla'nın Milas ilçesine bağlı Güllük beldesinde 9 Eylül günü gözaltına alınan ve daha sonra “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklanan Engin Tosun'un (16) işkence gördüğü bildirildi.

Oğlunun gözaltına alındığının kendisine haber verilmediğini ve telefon etmesine engel olduğunu belirten babası Ali İhsan Tosun, “Görüş günü oğlum bana gördüğü işkenceleri anlattı. Kollarında sigara yanıkları vardı. Gözaltındayken işkence yapmışlar. Patates haşlayıp, sıcak patatesleri koltuk altlarına koymuşlar. Şimdi yaraları kapandı ama hala izleri duruyor” dedi.

Milas İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulduğu sırada oğluna “PKK'nin eğitimlerine katıldım” yazan bir ifade imzalattıklarını anlatan Ali İhsan Tosun, “Daha sonra da Savcılığa çıkartıldığı zaman ifadesini değiştirmemesi için baskı yapmışlar. Gözaltında çok işkence gördüğü için dayanamayıp suçlamaları kabul etmiş” dedi. Tosun, İHD İzmir Şubesi'ne ve İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'na başvurduğunu söyledi.

Tekin Abi, Tahsin Abi, Adil Abi: 8 Eylül günü Hatay'ın Dörtöyl ilçesinde demiryolu köprüsüne bomba yerleştirmek isterken ölen Mesut Sakin'e yardım ettiği iddiasıyla gözaltına alınan Tekin Abi, Tahsin Abi ve Adil Abi'nin işkence gördüğü bildirildi. Kardeşleriyle birlikte gözaltına alınan Ebubekir Abi, “Emniyette ölen kişi hakkında sorular sordular, bana neden bombacıya yardım ettiğimi, neden teröristleri evimde beslediğimi sordular. Ölen kişiyi tanımadığımı söyledim. Bana bir şey yapmadılar ama kardeşlerim Tekin ve Tahsin'in çok dövdüler. Biz gözaltındayken Antep'te yakalanan kardeşim Adil'i de yanımıza getirdiler. Onu gözaltındayken görmedim. Tahsin ile görüştüler. Tahsin, Adil'in çok fazla işkence gördüğünü ve yüzünün mosmor olduğunu söyledi. Daha sonra mahkemeye çıkarken Adil'i gördüm. Hem yüzü hem de kolları ve boynunu morarmıştı” dedi.

Olay nedeniyle gözaltına alınanlardan Fatma Temel, Mahir Altürk, İmran Abi, Tekin Abi ve Tahsin Abi 13 Eylül günü tutuklandı. Vahide Temel, Piroze Temel, Zilan Temel, Musa Abi, Ebubekir Abi ve Adil Abi ise serbest bırakıldı.

Erdal Savaş: Iğdır'da yaşayan Erdal Savaş adlı kişi, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. İHD Van Şubesi'ne başvuran Erdal Savaş, arkadaşı Murat Adir ile birlikte 11 Eylül günü saat 01.00 sıralarında Merkez Polis Karakolu'nun önünden geçerken kendilerine kimlik soran polislerle "üstlerinin aranmasına karşı çıktıkları için" tartıştıklarını bildirdi. Tartışmanın büyümesi üzerine çok sayıda polis tarafından sokak ortasında dövüldüğünü anlatan Erdal Savaş, hastaneye götürüldükten sonra Murat Adir ile birlikte gözaltına alındıklarını söyledi. Karakolda yeniden işkence gördüğünü belirten Erdal Savaş, 12 Eylül günü tekrar Iğdır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığını kaydetti. Iğdır Devlet Hastanesi'nde Erdal Savaş'a rapor verilmediğini ifade eden yakınları da, polislerin doktorların odasına girerek konuştuklarını bundan sonra doktorların kendilerine daha kötü davrandığını bildirdiler.

Savaş'ın avukatı Haydar Mızrak da şunları söyledi:

"Müvekkilim Iğdır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldıktan sonra haberim oldu. Ben de hastaneye gittim. Müvekkilim sedye üzerinde kanlar içinde yatıyordu. Hastanenin koridorları polislerle doluydu. Polisler Erdal'ın Kars Devlet Hastanesi'ne sevk edilmesi için Başhekimle görüşüyorlardı. Ben de olaya müdahale ettim. Erdal'ın Van Araştırma Hastanesi'ne sevkini yaptırдыm. Iğdır'da Erdal'ın vücudunda darp izlerine rastlandığına dair rapor verildi. Ancak kati rapor verilmedi. İşin en ilginç ise müvekkilime rapor vermeyen doktor, olaylara karışan Komiser Yardımcısı Coşkun Akyol'a 20 gün kati rapor verdi."

Erdal Savaş hakkında "görevli memura direndiği" iddiasıyla açılan dava da, 12 Ekim günü Iğdır Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmadan sonra gazetecilere bir açıklama yapan Avukat Haydar Mızrak, polislerin kendisine "gözdağı vermeye çalıştığını" söyledi.

Yargıcın tutumunun polisleri cesaretlendirdiğini anlatan Mızrak, baskılar nedeniyle savunma yapamaz duruma geldiğini ifade etti. Haydar Mızrak, "Duruşma başlar başlamaz hakim sürekli polisleri haklı çıkartacak tarzda mahkemeyi yönlendirdi. Defalarca itiraz etmek zorunda kaldım. Benim müvekkilim işkence görüyor ama mahkeme heyeti işkence yapan polisleri savunuyor" dedi.

Bu arada tutuklu bulunan Savaş tarafından dövüldüğü iddia edilen Komiser Coşkun Akyol'a 20 günlük rapor veren Iğdır Devlet Hastanesi hekimlerinden Ali Sagun'un, Iğdır Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak "verdiği raporun hatalı olduğunu yeni bir rapor düzenleyeceğini" bildirdiği öğrenildi.

Halis İnce: 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunda yaralanan ve 2002 yılında altı ay süreyle tahliye edilen Songül İnce'nin yurtdışına kaçması nedeniyle ailesinin baskı gördüğü bildirildi. Songül İnce'nin CMUK'un 399. maddesi uyarınca tahliye edilmesinden bir süre sonra yurtdışına çıktığını öğrendiklerini belirten ağabeyi Halis İnce, polislerin sürekli evlerine baskın düzenlediğini bildirdi. Halis İnce, "Evimizde arama yapıyorlar. Bize sürekli hakaret ediyorlar. 14 Eylül günü evimizi sabaha doğru bastıklarında çocuklar çok korktu. Psikolojileri bozuldu. İki gün sonra başka bir ekip tekrar evimize geldi. Geçenlerde sabaha karşı yine evimizi bastılar" dedi. Halis İnce, İHD'ye başvurduğunu ve polisler hakkında Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi.

Mustafa Denктаş: Antep'in Şehitkamil ilçesinde 15 Eylül günü düzenlenen ev baskınlarında DEHAP Antep Gençlik Kolları yöneticisi Zahittin Ateş, Sabri Doğan, Sara Açıkgoz, Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtıcısı Salih Gerez, DEHAP Antep İl Kadın Kolları üyesi Zeynep Güngör, Mehmet Yiğit, Emrah Özberk ve Osman Denктаş adlı kişiler gözaltına alındı. Evi basılanlardan Mustafa Denктаş, polislerin kapıları kırarak evlere girdiğini, arama izni olarak üzerindeki yazıların okunamadığı bir kağıdın gösterildiğini bildirdi. Polisler tarafından dövüldüğünü anlatan Mustafa Denктаş, Antep Adliyesi'nde kendisini muayene eden Adli Tıp hekimi tarafından hastaneye sevk edildiğini ve iki günlük rapor aldığını söyledi. Ev baskınlarını kınamak amacıyla aynı gün İHD Antep Şubesi'nde düzenlenen basın açıklamasında da DEHAP Antep İl Gençlik Kolları üyesi Adem Başdinç gözaltına alındı.

Ümit Garlı: Musa Antep'in ölüm yıldönümü nedeniyle, 21 Eylül günü öldürüldüğü yerde düzenlenen anma töreninden sonra gözaltına alınan 12 kişiden Ümit Garlı, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. 22 Eylül günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Garlı, fiziki ve psikolojik işkence gördüğünü belirtti.

Dövülen Göstericiler: İstanbul Valiliği'ne "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle dilekçe vermek isteyen bir gruba polis müdahale etti. 22 Eylül günü dilekçelerin verilmesinden önce Sultanahmet meydanındaki Mehmet Akif Ersoy parkında toplanarak basın açıklaması yapmak isteyen kalabalık bir grubu döverek ve gaz bombası atarak dağıtan polisler, 12 kişiyi gözaltına aldı. Bu kişilerden dördü 23 Eylül günü serbest bırakıldı. Seyfettin Yıldırım, Mehmet Şirin Kara, Ulaş Güldiken, Perihan Görel, Nazlı Engin, Kayhan Akan, Deniz Ekmen ve Masha Ertaş'ın ise gözaltında tutulduğu öğrenildi.

Tacetin Kurt: Avukat Murat Timur, Van'da 22 Eylül günü gözaltına alınan Tacettin Kurt adlı çocuğun Van Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nde işkence gördüğünü açıkladı. Murat Timur, polislerin saçından tutarak duvara vurduğu Tacettin Kurt'un kafasının yarıldığını, burnunun kanadığını, 24 saat boyunca aç-susuz bırakıldığını belirterek, "Van Devlet Hastanesi'ne götürülen müvekkilim, Dr. Cumali Çelik tarafından muayene edildi. Ancak doktor, odada bulunan polisleri dışarı çıkaramadı ve sadece Kurt'a bir şeyinin olup olmadığını sordu. Darp izinin olup olmadığını belirlemek için müvekkilimin elbiselerini çıkartması gerekirdi, bunu dahi yapmadı" dedi.

23 Eylül günü Cumhuriyet Savcılığı'na çağrılan Tacettin Kurt'un yeniden hastaneye sevk edildiğini ve vücudundaki izlere ilişkin rapor verildiğini anlatan Timur, suç duyurusunda bulduklarını kaydetti.

Tacetin Kurt'a işkence yapılması nedeniyle polis memurları Ahmet Yıldırım ve Oğuz Şahan hakkında dava açıldı. TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca açılan dava, 10 Şubat 2005 tarihinde Van Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayacak.

Avukat Murat Timur, Tacettin Kurt'un babası Şahabettin Kurt'un da, 18 Kasım günü evine gelerek şikayetini geri alması için kendisini tehdit eden polisler hakkında suç duyurusunda bulunduğunu söyledi.

Nuri Sevik: Şırnak Valiliği tarafından yasak bölge ile edilen "Xare Kuro" tepesi yakınlarında 24 Eylül günü hayvan otlatan Nuri Sevik adlı çobanın askerler tarafından dövüldüğü, aynı bölgede 25 Eylül günü de Hasan Sunal, Yunus Çakar ve Latif Gül adlı çobanların gözaltına alındığı bildirildi.

Dövülen Göstericiler: "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle hazırlanan dilekçeleri 24 Eylül günü Mersin Valiliği'ne vermek isteyen grup polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Zümeyra Oğuz, Şükrü Songül, Eren Tekel, Kazım Avcı, Mevlüt Çetin, Süleyman Çakmak, Ozan Keçi, Sofi Ali Aktaş ve Yunus Aşan'ın gözaltına alındığı olayda Zümeyra Oğuz'un başından yaralandığı bildirildi. Polislerin, eylemi izleyen Hakkı Çat adlı gazeteciyi de dövdüğü ve fotoğraf makinesini kırdığı öğrenildi.

Sinan Gül: DEHAP Mazıdağı (Mardin) İlçe Başkanı Sinan Gül, 25 Eylül gecesi evine gelen asker ve polislerin "gerekçe göstermeden" arama yaptığını, kendisine ve evde bulunanlara hakaret ettiğini açıkladı. Gül, "Polisler eve gelip hiçbir gerekçe göstermeden evi aramaya başladılar. Polisler ile birlikte gelen Mazıdağı Jandarma Komutanlığı'nda görevli Necdet Öztürk adlı kişi bana ve misafirlerime hakaret etmeye başladı. Misafirlerin kimliklerini

aldılar. Bana 'Sen neden Roj TV'yi izliyorsun' dediler ve hemen ardından tekrar hakaret etmeye başladılar. Gerekçe bildirmediğini söylememin ardından bana sadece bir ihbar olduğunu söylediler. Kapılara tekmeler savurdular, bana ve çocuklarıma hakaret ettiler" dedi.

Dövülen Göstericiler, Gökçe Uygun: KESK İstanbul Şubeler Platformu'nun 25 Eylül günü Saraçhane parkında düzenlediği gösteriye müdahale eden polisler, memurları zor kullanarak dağıttı. Beş memurun gözaltına alındığı olayda Cumhuriyet gazetesi muhabiri Gökçe Uygun'un yüzüne de biber gazı sıkıldı. Memurları dağıtmak için kullanılan biber gazından korunmak için Pertevniyal Lisesi yakınlarındaki parka sığınan Uygun'un peşinden giden bir polisin gözlerine spreyle biber gazı sıktığı, bazı polislerin de copla vurduğu bildirildi.

Yaşar Akıllı: Manisa'nın Salihli ilçesinde 26 Eylül günü gözaltına alınan Yaşar Akıllı, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Park yeri yüzünden bir kamyoncuyla tartıştığını anlatan Yaşar Akıllı, tartışmaya karşın sivil polislerin itmesi sonucu yere düştüğünü, neden itildiğini sorunca da karakola götürüldüğünü belirterek, "Orada 'delikanlı, şimdi burada konuş' dedikten sonra, Taner K. ve Ayhan Y. adlı polisler ve Komiser İlyas Eryılmaz, beni yarım saat dövdü. Kolum kırılınca durdular. Polis minibüsüyle hastaneye göturdüler. Salihli Devlet Hastanesi'nde İlyas komiser yanımdan ayrılmadı. Adli tabip, 'sol çenede yırtık, sağ elmacık kemiğinde darbe, sol diz bölgesinde darbe ve kolunda üç kırık' olduğu raporunu verdi. Daha sonra yeniden karakola getirip 'tanımadığım kişilerce dövüldüm' diye ifade imzalatıldılar. Beni eve getirdiler. Ertesi sabah tekrar gelip şikâyetçi olmamamı istediler, araya araçlar koydular" dedi.

Yaşar Akıllı, daha sonra Manisa Valiliği ve İl İnsan Hakları Komisyonu'na başvurduğunu bildirdi. Manisa Valisi Orhan Işın, olay nedeniyle soruşturma açıldığını, Eryılmaz'ın da açığa alındığını kaydetti.

Murat Yürüklü: Murat Yürüklü adlı genç İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, 26 Eylül günü İstanbul Gazi mahallesinde ellerinde çivili sopalar bulunan maskeli beş sivil polis tarafından dövüldüğünü bildirdi. Gazi mahallesindeki Ayışığı Sanat Merkezi'nden çıkıp evine giderken saldırıya uğradığını söyleyen Yürüklü, yakınlarda duran resmi bir polis aracındaki polislerin olaya müdahale etmediğini kaydetti.

Sezai Karakuş: Avukat İnan Akmeşe, İstanbul'da "Kongra-Gel üyesi olduğu" iddiasıyla gözaltına alınan Sezai Karakuş'a İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde işkence yapıldığı gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

Edinilen bilgiye göre, 28 Eylül günü gözaltına alınan ve dört gün gözaltında kalan Sezai Karakuş, Cumhuriyet Savcılığı'nda ve tutuklama istemiyle sevk edildiği yedek hakimlikte verdiği ifadelerde, "gözaltı süresince uykusuz bırakıldığını, psikolojik baskı ve fiziksel işkence gördüğünü, testislerinin sıkıldığını, dövüldüğünü, saçlarından çekilerek başının duvara vurulduğunu, bazı iddiaları kabul etmesi için vaatlerde bulunduğunu ve avukat istemediğine ilişkin bir tutanağın okutulmadan imzalandığını" anlattı. 28, 30 Eylül ve 1 Ekim günlerinde adli tabip tarafından muayene edilen Sezai Karakuş'a vücudunda izler bulunduğuna ilişkin rapor verildi. Sezai Karakuş 2 Ekim günü tutuklandı.

Dövülen Göstericiler: Kendilerini "Canlı Kalkan" olarak adlandıran ve "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki operasyonları durdurması" istemiyle Siirt'in Erüh ilçesi Görendoruk köyüne giden Pakize Uğuş, Leyla Saraç, Hamide Cengiz, Galip Taşçı, Saniye Tarhan, M. Salih Özer, Fahrettin Aksoy, Reşit Batur, Eyüphan Aksu, Metin Beydoğan, Hanım Adıgüzel, Guri Toprak, Necdet Aydın, Muhsine Ete ve Harbiye Kılıç, 30 Eylül günü tartaklanarak gözaltına alındı.

Abdüsselam Tural: "IBDA/C üyesi oldukları, Nisan ayı sonlarında Dost tarikatının lideri olduğu iddia edilen İhsan Güven (80) ve eşi Sibel Güven'i (40) öldürdükleri" iddia edilen yedi kişinin yargılandığı dava, 18 Ekim günü İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada söz alan sanık avukatları, müvekkillerinin emniyet tarafından yazılan bir senaryo sonucu tutuklandığını ileri sürdüler. Avukatlar, "Polis ifadelerine 'Bir kez ateş edildi' diye yazılarak müvekkillerimize imzalatılmıştır. Adli Tıp Kurumu tarafından verilen otopsi raporunda ise İhsan Güven'in vücudunda iki kurşun girişine rastlandığı ifade edilmiştir" dediler. Sanıklardan Nizam dergisi çalışanı Abdüsselam Tural da, gözaltında işkence gördüğünü bildirdi. Tural, ifade tutanaklarını imzalamak istememesi üzerine "Nezaret Defteri" denilerek ifadelerin imzalatıldığını öne sürdü.

İddianamede, tutuklu sanıklar Tural, Burak Çileli, Burhanettin Yalçın, Selim Aydın ve Emin Koçhan'ın ömür boyu hapis, tutuksuz sanıklar Ali Ekşi ve Serkan Aydoğmuş'un da "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla 7.5 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor.

Leyla Eleftuz: Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması istemiyle başlatılan kampanyanın çalışmalarını yürütürken Van'da gözaltına alınan Leyla Eleftuz, götürüldüğü Iskele Polis Karakolu'nda tehdit edildiğini bildirdi. Leyla Eleftuz, olay nedeniyle İHD Van Şubesi'ne başvurdu.

Havzullah Şendur, Ali Cengiz: 4 Ekim günü Adana'nın Seyhan ilçesindeki Şakirpaşa Lisesi önünde kavga eden öğrencilere müdahale eden polislerin Havzullah Şendur ve Ali Cengiz adlı öğrencileri ağır bir biçimde dövdüğü bildirildi. 5 Ekim günü İHD Adana Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Havzullah Şendur, kendilerinin kavgayı ayırmaya çalışmalarına rağmen yere yatırılarak dövdüklerini anlattı. Şendur, daha önce de zaman zaman okul müdürünün odasında sorgulandıklarını kaydetti.

Abdullah Kısaoğlu, Mustafa Güngör: Bingöl'ün Karlıova ilçesi Yukarı Çır köyünde Selim Kısaoğlu'nun 8 Ekim günü kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından kaçırılması nedeniyle gözaltına alınan Abdullah Kısaoğlu ve Mustafa Güngör, işkence gördüklerini açıkladılar. İHD Bingöl Şubesi'ne başvuran Kısaoğlu ve Güngör, gözaltında tutuldukları sırada bir subayın askerlere "Bunlara HPG'lilerin elbiselerini giydirin, öldürün ve verdiğim silahları yanlarına bırakın" şeklinde talimat verdiğini anlattılar.

İHD Şube Başkanı Rıdvan Kızgın da yaptığı açıklamada, Kısaoğlu ve Güngör'ün "çevre köylerde yaya olarak dolaştırıldığını, dövüldüğünü, tehdit edildiğini" bildirdi. Selim Kısaoğlu'nun kaçırılması nedeniyle Yukarı Çır ve Altıran köylerinde Mustafa Satılmış, Mehmet Tiryaki Abdullah Kısaoğlu, Mehmet Kısaoğlu, Hasan Güngör, Mustafa Güngör ve Muhittin Güngör adlı köylüler gözaltına alınmıştı.

Haki Şimşek: Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Dayılar köyü muhtarı Haki Şimşek, JITEM elemanları tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. Haki Şimşek, 12 Ekim günü Mazgirt ilçesinde, "istihbaratçı" olduğunu söyleyen "Efe" adlı kişinin kendisini aradığını belirterek, "Karakola gideceğimizi söyledi. Çağrıldığım yere gittim. Beyaz bir minibüsle geldiler. Arabada tanımadığım iki kişi de vardı. Beni daha sonra Tunceli çöplüğüne yakın bir yere götürdüler. Burada elimi ve gözlerimi bağladılar. Arabanın koltuğuna yatırıp üzerime bir battaniye örttüler. Sürekli hayalarım ve yüzüme vuruyorlardı. 'Cumartesi gününe kadar buralardan gideceksin, sana muhtarlık yaptırmayacağız' diyorlardı" dedi.

Hakkı Karaduman, Yaşar Gökdemir: Karaman'a bağlı Akçaşehir Beldesi Belediye Başkanı Hakkı Karaduman (AKP) ve Belediye Meclisi üyesi Yaşar Gökdemir'in 14 Ekim günü jandarmalar tarafından dövüldüğü bildirildi.

Hakkı Karaduman, beldeye geceyarısı gelerek su borcu bulunan dört kişiyi götürmek isteyen jandarmaları engellemeye çalıştığını, bunu başaramayınca Yaşar Gökdemir'le birlikte jandarma aracını izlediklerini belirterek, "Beydilli köyü

yakınlarında jandarma bizi durdurup silah zoruyla otomobilden indirerek yol kenarındaki sulama kanalına götürdü. Burada bizi darp ettiler. Yediğim dayak yüzünden kaşım açıldı. Daha sonra arkamızdan gelen üç araçtaki 12-13 kişiyi de arbede çıkmaması için havaya ateş açıp yere yatırdılar. Arkasından da merkeze götürdüler. Durdurdukları otomobillerin plakalarını bile söktüler” dedi.

Karaduman'ın burnunun, Gökdemir'in ise kaburgasının kırıldığı öğrenildi.

Olay nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yapılan açıklamada “Hakkı Karaduman ve Yaşar Gökdemir'in görevini yapan jandarmaya engel olmak istemesi üzerine yasal sınırlar içinde zor kullanıldığı” ileri sürüldü.

Hüseyin Güneş, Emine Güneş, Şevket Güneş, Yusuf Güneş, Remziye Güneş: İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, 18 Ekim günü “hırsızlık yaptığı” iddia edilen Hüseyin Güneş'in Melikahmet semtindeki evine baskın düzenleyen polislerin, Hüseyin Güneş'i tartakladığını, arama izni soran annesi Emine Güneş'i (50) yumrukladıklarını ve iki dişini kırdıklarını söyledi. Selahattin Demirtaş, polislerin kendilerini engellemek isteyen baba Şevket Güneş ile Hüseyin Güneş'in çocukları Yusuf Güneş (14) ve Remziye Güneş'i de (13) sopayla dövdüklerini bildirdi.

Haşım Oruç: Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencisi Haşım Oruç, 18 Ekim günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Düzenledikleri bir gezi için Ofis semtinde toplandıkları sırada yanlarına yaklaşan sivil bir araçta bulunan iki kişinin kız arkadaşlarına laf atması üzerine tartışma çıktığını belirten Oruç, “Arabadan çıktılar. Birinin elinde sopa vardı. Beni dövmeye başladılar. Vücudumun her yerine vurdular. O esnada resmi bir polis aracı olay yerine geldi. Onlar da dövmeye başladılar. Daha sonra beni sivil araca alarak Elazığ caddesine götürdüler. Küfür ve tehdit ettiler. Daha sonra bıraktılar. Bunun ardından hocamız ve arkadaşlarımızla birlikte Yenişehir Polis Merkezi'ne gittim. Polislerin hakkımda ‘memura mukavemet’ iddiasıyla suç duyurusunda bulduklarını öğrendim” dedi.

Mahmut Karakaya: SHP İstanbul Bağcılar İlçe Başkanı Mahmut Karakaya, ilçe binasının yıkımı sırasında polisler tarafından dövüldüğü gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

Olay sırasında kalp spazmı geçiren Karakaya, hastanede yaptığı açıklamada, ilçe binasının kendilerine haber verilmeden boşaltıldığını ve yıkıldığını belirterek, şunları söyledi:

“İki yıllık kontratımız var. İçeri girip de her şeyi parçaladıklarını görünce sinirlendim. İşçiler bana

saldırırken polis geldi. Ama sonra da polisler beni kollarımdan yakalayarak sürüklemeye başladı. Bu sırada polisler de bana vurmaya başladı. Polislerden biri ‘Fazla vurmayın’ dedi. ‘Vurmayın’ değil de ‘fazla vurmayın’ diyor. Bağcılar Karakolu'na götürdüler. Daha önce iki kere kalp krizi geçirmiştım. Kötü oldum. Hasta olduğumu ve beni bir hastaneye götürmeleri gerektiğini söyledim. Götürmediler. ‘En azından bir dil altı hapı verin’ dedim, onu bile vermediler. Durumumun kötüleştiğini anlayınca yakındaki sağlık ocağına götürmeye razı oldular. Orada sadece tansiyonumu ölçebildiler. Bayılmışım, hastaneye kaldırmışlar.”

Muhlis Bilicitürk, Halis Bilicitürk, Kerem Bilicitürk, Murat Bilicitürk, İlhami Han, Kasım Han, Celal Çencik: Van'ın Çaldıran ilçesinde “trafik” nedeniyle polislerle tartışan yedi kişinin dövüldüğü ve daha sonra “görevli memura mukavemet” iddiasıyla tutuklandığı bildirildi.

Edinilen bilgiye göre, 18 Ekim günü trafik polisleri bir marketin önüne park edilen aracın kaldırılmasını istedi. Burada çıkan tartışmada, olay yerine gelen Çaldıran Emniyet Müdürü Ali Pulu ve polisler, market sahibi Muhlis Bilicitürk'ü dövmeye başladılar. Polisleri engellemek isteyen Halis Bilicitürk, Kerem Bilicitürk, Murat Bilicitürk, İlhami Han, Kasım Han, Celal Çencik de dövüldü. Daha sonra gözaltına alınan söz konusu kişiler 22 Ekim günü tutuklandı. İlhami Bilicitürk, olayı şöyle anlattı:

“Polisler aracın hemen kaldırılmasını istedi. Kardeşlerim de 10 dakika süre istediler, ancak daha sonra olay yerine gelen Emniyet Müdürü bize küfür etti. ‘Size kan kusturacağım’ dedi ve polisler kardeşlerime saldırdılar; yüzlerce insanın gözü önünde sokak ortasında dövmeye başladılar. Daha sonra havaya ateş açtılar. Emniyet Müdürlüğü'ne götürünce de polisler bize, ‘siz şikayetçi olmayın biz olmayız, kendi aramızda kapatırız’ dediler. Biz de şikayetçi olmadık. Ama daha sonra hakkımızda dava açıldı.”

Abdurrahman Aydın, Resul Aydın: Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Bağgöze köyü Bozkuş mezrasında yaşayan Abdurrahman Aydın (61), işkence gördüğünü açıkladı. İHD Siirt Şubesi'ne başvuran Aydın, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Önceki gün (20 Ekim) kapımız çalındı, çocuk kapıyı açınca iki korucu ismimi Kürtçe söyleyerek evde olup olmadığını sordular. Daha önceden tanıdığım Bédarê köyünden korucubaşı Faruk Yılmaz ve İbrahim adlı korucu ‘benimle işlerinin olduğunu’ belirterek, askerlerin devamlı kullandığı beyaz bir araçla beni yaylaya Yüzbaşı İbrahim'in yanına götürdüler. Sivil giyimli yüzbaşı, ‘Senin taziyene kimler geldi, hepsini söyleyeceksin. Teröristin taziyesi mi olur?’ dedi. Daha

sonra akşam evime gerillaları aldığımı, onları beslediğimi söyledi, ama ben kabul etmedim. Akşam evime Rıdvan Çetin adında bir gerillanın geldiğini söyledi. Ben ise bu kişiyi tanımadığımı, böyle bir şeyin yaşanmadığını söyledim.”

Olayı IHD'ye şikayet edeceğini söylediğinde Yüzbaşı İbrahim'in kendisini yumrukladığını ve Kemal Koç adlı korucuya, öldürülmesi için emir verdiğini belirten Abdurrahman Aydın, “Beni yaka paça bir yere götürdüler. Burada Kemal Koç ve yanındaki korucu, soyunmamı söylediler. Soyunmayacağımı söyleyince gömleğimi yırtarak çıkardı. İç çamaşırımı da çıkarmamı söyledi. Ben de ‘Canım bile gitse çıkarmam’ dedim. Daha sonra silah dipçığı ve tekmelerle beni dövmeğe başladılar. Dişim kırıldı, dilim ve ağzım kanlar içinde kaldı. Oradan eve kadar yürüyerek gittim. Evde amca oğlum Resul Aydın'a da aynı yüzbaşı ve korucuların işkence yaparak yürüyemeyecek hale getirdiklerini duydum. Yediğim dayaklar nedeniyle 3 gün yatakta kaldım” dedi.

Dövülen Göstericiler: Kendilerini “Canlı Kalkan” olarak adlandıran ve çatışmaların durması istemiyle Van'dan Tunceli'ye giden grup, 24 Ekim günü Van'a döndü. Grup adına bir açıklama yapan Özgür Emre Polat, Tunceli'ye ulaştıklarında Elmalı Jandarma Karakolu'na bağlı askerler tarafından dövülerek gözaltına alındıklarını söyledi. Polat, “Gözaltında kaba dayak ve küfre maruz kaldık. Daha sonra zorla araçlara bindirilerek geri gönderildik. Bu sırada Mazgirt İlçe Jandarma Komutanı olduğunu söyleyen bir kişi ‘Bir daha dönerseniz, sizi tararız, korucuları size saldırtırız’ diyerek tehdit etti” dedi.

Ercan Demirci: Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in Van ziyaretini izleyen Merkez Haber Ajansı muhabiri Ercan Demirci, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Demirci olayı şöyle anlattı:

“Valiliğe girerken bir polis ‘Ben istemezsem giremezsin’ dedi. Ben de ‘Tamam, girmiyorum’ dedim. Bu arada iki polis üzerime gelerek ‘Sen artist misin? Sen kendini ne sanıyorsun?’ diyerek beni yere yatırıp dövmeğe başladılar. Diğer polislerin müdahalesi ile kurtuldum. Polisleri tehdit etmekle suçlandım. Karakola götürdüler, karakolda tuttukları tutanağı imzalamadım. Çünkü tutanakta benim onları tehdit ettiğim yazısı geçiyordu.”

Naci Erkol, Salih Aral, Ramazan Şahin, Mehmet Cevdet Bozkurt, Cevat Düşün, Züleyha Turan: “Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması” istemiyle toplanan dilekçeleri Van Valiliği'ne vermek için 25 Ekim günü düzenlenen gösteride gözaltına alınan Van Belediye Meclisi üyesi Naci Erkol, TUHAYD-DER Yöneticisi Salih Aral, Özgür Gündem gazetesi dağıtımıcısı Ramazan Şahin, Mehmet Cevdet Bozkurt ve Cevat Düşün, 26 Ekim günü tutuklandı.

Tutuklananların avukatı Murat Timur, “gözaltında kötü muamele” gerekçesiyle suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

Aynı olayda polisler tarafından dövülen Züleyha Turan da, IHD Van Şubesi'ne başvurdu. Van Devlet Hastanesi'nden 10 günlük rapor alan Turan, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Özgür Yurttaş Hareketi aktivistleri dilekçelerini verdikten sonra dağılmak üzereyken polis saldırdı. Yaşlı bir kadın yerlerde sürükleniyordu. Ben de yerden kaldırmak için yardım etti. O arada sivil bir polis saçımından tuttu ve kafama telsizle vurmaya başladı. Polisi görsem tanım. Dengemi kaybettim, daha sonra, beni çevik kuvvet polislin içine attılar. Birçok polis beni tekmelerle dövmeğe başladı, baygınlık geçirdim. Daha sonra arkadaşların yardımıyla eve getirildim.”

Aydın Ay: IHD Trabzon Şubesi'ne başvuran Aydın Ay (47) adlı kişi, “Çarşı Polis Karakolu'nda işkence gördüğünü” açıkladı. Pazarkapı mahallesinde yanına gelen tinerici çocukların sigara ve para istediğini anlatan Aydın Ay, “Sigara verip ‘param yok’ deyince bıçak çektiler. Korktum ve Çarşı Karakolu'na doğru koştum. Ama polisler ben hiç bir şey diyemeden hakkımda ‘şüpheli şahıs’ diye rapor tuttular ve Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi'ne götürdüler” dedi. Burada görevli memurların nereli olduğunu ve ne iş yaptığını sorduktan sonra kendisine işkence yapmaya başladıklarını anlatan Aydın Ay, şunları söyledi:

“Beni anadan doğma soydular Yumurtalıklarımı sıktılar. Çınlıçplak şekilde tualete soktular. Elektrik verdiler. Sabaha kadar işkence gördüm. Parmak izimi de alıp üç açık senet imzalattılar. Durumum kötüleşince bu polisler tarafından Numune Hastanesi'ne götürüldüm. Hastanedeki doktor polislere çıkışarak ‘Adamı ne hale getirdiniz’ dedi. Hastane, sağlık durumuma ilişkin raporu beni götüren polisler verdi. Protokol numarası hastanede mevcuttur.”

Trabzon Emniyet Müdürü Ramazan Akyürek ise “Yapılan bilgisayar tetkikinde Aydın Ay'ın İstanbul Bağcılar İlçe Emniyet Müdürlüğü'nce hırsızlık suçundan arandığı tespit edildi. Bunun üzerine gerekli işlemler yapılarak, Nezaret ve Gözaltı Büro Amirliği'ne gönderildi. Aydın Ay, gözaltı işlemleri sırasında bayılıp yere düştü. Doktorun ‘gözaltına alınmasında herhangi bir sakınca olmadığına dair’ raporu üzerine, tekrar Gözaltı Büro Amirliği'ne getirildi. Aydın Ay, tekrar sol kolunun ağrıdığını söyledi. Bunun üzerine kendisini tekrar kontrol için Numune Hastanesi'ne götürdük. Konuyla ilgili olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü ile yapılan yazışmada, Aydın Ay'ın ifadesinin alınarak serbest bırakılması

bildirildi. Konu, Trabzon Cumhuriyet Savcılığı'na bildirildi. Böylece Aydın Ay, ifadesinin ve doktor raporunun alınmasından sonra, serbest bırakıldı" dedi.

Naci Vurgen, Sultan Gök, Hüseyin Şahin, Emin Aslan: 26 Ekim günü İstanbul'da gözaltına alınan Anadolu Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği Yönetim Kurulu üyesi Naci Vurgen, Sultan Gök, Hüseyin Şahin ve Emin Aslan adlı kişiler, "gözaltında ölümle tehdit edildiklerini" açıkladılar. 1 Kasım günü Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Naci Vurgen, gözaltında polislerin kendisine hakaret ettiğini söyledi. Vurgen, "Şadi Özpolat hakkında ifade imzalamam için baskıyla karşılaştım. Susma hakkımı kullandığımda bana 'Sen örgütsel tavır gösteriyorsun' denildi" dedi.

Emin Aslan ise "Bana Doğan Karakuş'un örgütün Anadolu sorumlusu olduğu, benim de kuryesi olduğum yönündeki ifadeyi imzalamam için baskı yapıldı. Gözaltına alındığım zaman hakaret ettiler" dedi. Sultan Gök ve Hüseyin Şahin de ölüm tehdidi aldıklarını belirterek, başka kişiler hakkında ifade vermeleri için baskı yapıldığını söylediler.

İ.Keskin: IHD Ankara Şubesi'ne başvuran Ankara Gazi Lisesi öğrencisi İ.K., okulda polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. İ.K., 28 Ekim günü okul çıkışında, öğrenci olmayan bazı kişilerle konuşması üzerine Müdür Yardımcısı tarafından uyarıldığını söyledi. İ.K. bunun ardından Müdür Yardımcısı'nın yanında bulunan Solmaz Kılıçtepe Karakolu'nda görevli polislerin kendisini zorla okula soktuklarını ve hizmetlilerin kullandığı odada dövüldüklerini anlattı. Ailesinin hastaneye götürdüğü İ.K.'ye yedi günlük rapor verildi. İ.K.'nin dövüldüğünden haberi olmadığını ileri süren Gazi Lisesi Müdür Baş Yardımcısı Ali Rıza Durmuş, İ.K.'nin "sorunlu bir genç olduğunu", öğrenci olmayan kişilerle birlikte "çete" kurduğunu, geçen hafta da üzerinde bıçak bulunduğunu söyledi.

2 Aralık günü IHD Ankara Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Keskin'in avukatı Mahmut Nedim Eldem, 7 günlük raporu bulunan İ. Keskin'in durumu için okul müdürüyle görüştiklerini söyledi. Kendilerine olay günü İ. Keskin'in üzerinden çıkan çakıyı "sorun yapmayacaklarını" söylediğini anlatan Eldem, "İ. Keskin'in hak arama mücadelesine başlaması" nedeniyle okuldan atıldığını söyledi.

İ. Keskin'in Babası Cemalettin Keskin ise başka bir okula kayıt yaptırmaya karar verdiklerini, bu amaçla gittikleri Ankara Lisesi'nde de kendilerine sorun çıkarıldığını söyledi. Bu okulda müdürün kendisine "Zaten okulunda bir PKK'li var, senin çocuğunu da

çekmem" dediğini anlatan Cemalettin Keskin, bu okulda oğlunu döven polisle karşılaştıklarını belirterek, polislin İ. Keskin'i yanına çağırıldığını ve "Ben seni iyiliğin için dövdüm. Aptallık yapma" dediğini bildirdi.

Semih Öztekin: Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nden tahliye edilen Semih Öztekin, askerlik sorunu nedeniyle götürüldüğü İncirlik Jandarma Karakolu'nda işkence gördüğünü açıkladı. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği Adana Şubesi'ne başvuran Semih Öztekin, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Cuma günü (29 Ekim) gece saatlerinde Cezaevi Müdürü beni çağırarak tahliye edeceklerini söyledi. Daha sonra askerlik sorunum olduğundan beni İncirlik Jandarma Karakolu'na gönderdiler. Oradaki karakol komutanı bana 'Sen niye cezaevinde yattın, suçun ne?' dedi. Ben de ona 'PKK üyeliğinden' yattığımı söyledim. 'Hepinizi asmak gerekiyor, idam edilmeniz gerekiyor' diyerek hakaret etmeye başladı. Bilgisayarda Abdullah Öcalan'ın fotoğrafını göstererek Öcalan'a hakaret etti. Sonra beni dövmeye başladı. Tekme tokat vurmaya başladı. Ondan sonra saçımın tutarak Atatürk büstünün önüne götürdü. 'Bunu tanıyor musun' dedi. Ben de tanıdığımı söyledim. Bana 'Siz teröristsiniz, vatan hainisiniz, Ermeni uşaklığı yapıyorsunuz' şeklinde hakaretler etti ve dövdü."

Öztekin, kimliğinin cezaevi idaresi tarafından Cumhuriyet Savcılığı'na gönderileceği gerekçesiyle verilmediğini de belirtti.

A.A., D.V.: Ankara'nın Kalecik ilçesi Değirmenkaya köyünde "hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alınan A.A. (16) ve kardeşi D.V.'ye (14), Hasayaz Jandarma Karakolu'nda işkence yapıldığı bildirildi. Kalecik Cumhuriyet Savcılığı'nın açtığı soruşturma çerçevesinde hastaneye sevk edilen çocuklara "sert bir cisimle vurulduğu" öğrenildi. Cumhuriyet Savcılığı'nın "çocukların yaşlarının 18'den küçük olmasına karşın gözaltına alınmaları ve dövülmeleri" nedeniyle soruşturma açtığı bildirildi.

Gökhan Türker, Özgür Karakaya, İbrahim Gökçe: 10 Kasım günü İstanbul Okmeydanı'nda bulunan Gençlik Gelecektir dergisini yayınlayan Yeniden Özlem Yayıncılık şirketine düzenlenen baskında gözaltına alınanlar, işkence gördüklerini açıkladılar. Gözaltına alınan Gökhan Türker, Avukat Behiç Aşçı'nın uyarılarına karşın polislin kendilerine sert bir şekilde müdahale ettiğini belirterek, şunları söyledi:

"Bizi dipçik darbeleriyle yere yıktılar. Bilgisayar klavyelerini kafamızda parçaladılar. Sonra Terörle Mücadele Şubesi'ne gittik. Gözaltına alınma nedenimizi polise mukavemet olarak gösterdiler.

Parmak izine giderken polisin biri yüzüme tekme attı, gözüm morardı. Bana gülererek ‘Niye kapıya çarpıyorsun’ dedi.”

Özgür Karakaya ise “Dipçik darbeleri yüzünden kafam yarıldı. Gözaltına alınan kız arkadaşlarımızın yüzünde kadın polislerin turnak izleri var. Şubede bizi çınlıçplak soyup dövdüler. Arama izinleri sadece Gençlik Gelecektir dergisini kapsıyordu, ancak biz İstanbul Gençlik Derneği ve Yeniden Özlem Yayıncılık’ın bulunduğu dairedeydik” dedi.

Gözaltına alınan öğrencilerden Meryem Özçelik, Derya Güler ve Yunus G., 12 Kasım günü “yasadışı örgüt üyesi oldukları, 1 Mayıs mitingine tek tip elbise giyerek katıldıkları ve ölüm orucunda ölen bir tutuklunun cenaze törenine katıldıkları” iddiasıyla tutuklandılar.

Gözaltına alınanlar daha sonra Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundular. Suç duyurusu dilekçelerinin verilmesinden önce bir açıklama yapan İbrahim Gökçe, “Baskın keyfidir. Gözaltına alınan arkadaşlarımıza emniyette işkence yapılmıştır. Ayrıca baskın sırasında eşyalarımıza 5 milyar liraya yakın zarar verildi” dedi.

Ali Ayboğa, Abdülcabbar Ayboğa: İzmir Kemeraltı çarşısında 13 Kasım günü seyyar satıcılara karşı düzenlenen operasyonda polislerin ateş açması sonucunda yaralanan Ali Ayboğa’nın götürüldüğü karakolda işkence gördüğü bildirildi.

İHD İzmir Şubesi’ne başvuran Abdülrezzak Ayboğa, kendilerinin işportacı olmadıkları belirterek, kardeşinin kalçasından vurulduğunu, kendisinin ve diğer kardeşi Abdülcabbar Ayboğa’nın da dövüldüğünü kaydetti. Abdülrezzak Ayboğa, “Çevik kuvvet dükkanımıza girerek, kapı önünde bulunan eşyalarımızı dağıtmak istedi. Aramızda tartışma başladı ve sonra aniden biber gazı sıkıp bize saldırdılar. Polis pasajın içinde rasgele ateş açmaya başladı. Kardeşim Ali Ayboğa yaralandı. Beni de tekme tokat ve copla dövdüler. Kardeşimle birlikte Abdulkadir Ayboğa ve bayram nedeniyle bize yardımcı olmaya gelen akrabamız Servet Bal da ‘polise direndikleri’ iddiasıyla tutuklandı. Polis beni de arıyor” dedi.

Avukat Zeynel Değirmenci de Ali Ayboğa’nın yaralı halde önce Kemeraltı Karakolu’nda daha sonra da Anafartalar Karakolu’nda dövüldüğünü, ancak sekiz saat sonra tedavisinin yapıldığını belirtti.

Şerif Daşdemir: 17 Kasım günü İstanbul’da gözaltına alınan İHD üyesi Şerif Daşdemir adlı travestinin işkence gördüğü bildirildi. İşkence nedeniyle iki kolu kırılan Daşdemir’in daha sonra “polise direndiği” iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi. İHD’den yapılan açıklamada, Kadıköy Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği’nde görevli polisler tarafından dövülen Daşdemir’e Adli Tıp Kadıköy Şube Müdürlüğü’nün 15 günlük rapor verdiği bildirildi.

Travesti Hülya’nın hikâyesi (Murat Çelikkın-Radikal/2 Aralık 2004)

Hülya, hayatını seks işçiliği yaparak kazanıyor. Türkiye’de travestiler için, hayatlarını kazanabilmenin çok da fazla yolu yok. Her travesti seks işçisidir demiyorum, ancak vurgulamak istediğim, travestilere yönelik ayrımcılık, onların farklı alanlarda hayatlarını kazanmalarını hemen hemen imkânsız hale getiriyor.

Tabii bu ayrımcılık, onlarla cinsel ilişkiyi girmeyi kapsamıyor. Hülya şimdi, iki kolu kırık, ayağı incinmiş şekilde Ümraniye E Tipi Kapalı Cezaevi’nde yatıyor.

Hülya’nın, nüfus cüzdanındaki adıyla Şerif Daşdemir’in bu durumda cezaevinde bulunmasına yol açan olayların gelişimi, onun ifadesiyle şöyle:

Hülya, 17 Kasım 2004 Perşembe günü sabaha karşı saat 04.00’te seks işçiliği yaptığı Bağdat Caddesi’nde, arabasına bindiği bir kişi tarafından ilişki sonrası istemediği eylemlere zorlandı.

Bunu kabul etmeyince, bu kişi polis olduğunu söyleyip onu karakola çekti ve dövdürmekle tehdit etti.

Silahını çıkarıp gösterdi. Hülya kimlik sorunca, çıkarıp kimlik gösterdi, fakat Hülya kimlik bilgilerini tam olarak göremedi. Daha sonra bu kişi, aracını polislerin olduğu bir yere çekti. Polisler arabalı kişiyi bırakıp Hülya’yı polis aracına bindirmeye çalıştı. Hülya, kaçan kişinin kendisine silah çektiğini söyledi, ancak polis o kişiye müdahale etmek yerine, olay yerine gelen başka polislerle birlikte tekme ve yumruklarla Hülya’yı dövüp, karakola çekti. Burada da sopalarla işkenceye devam edip iki kolunu kırdılar ve ayağını incittiler. Sonra da Hülya hakkında ‘polise mukavemet’ ettiği ilişkin tutanak tutuldu. Kadıköy Savcılığı da Hülya’yı tutuklayarak Ümraniye E Tipi Kapalı Cezaevi’ne koydu. Dokuz sivil örgüt, Hülya’nın işkencecileri hakkında suç duyurusunda bulundu. Gözaltına alınırken avukatlığını yapan (CMUK kapsamında) kişinin de, işkence ve kötü muamele ile ilgili suç duyurusu var. Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi, İHD, Kadının İnsan Hakları Projesi, Türkiye Sakatlar Derneği-Genel Merkezi, Dut Ağacı Ekoloji Kooperatifi, Barış Anaları İnisiyatifi, İnsanca Yaşam Platformu, Amargi Kadın Dayanışma Kooperatifi, Gökkuşu Kadın Derneği, İstanbul Toplumsal Ekoloji Platformu, İAMI- İstanbul Antimilitarist İnisiyatifi Hülya’nın uğradığı muamele konusunda suç duyurusunda bulunan örgütler. Hülya’nın tutukluluğuna itiraz reddedildi.

İşkenceye sıfır tolerans olduğu iddia edilen cennet vatanımızda, suç duyurusunun akıbeti ise henüz meçhul!

Ismail Yalçın: Balıkesir'in Edremit ilçesinde jandarmalar tarafından gözaltına alınan inşaat işçisi Ismail Yalçın, gözaltında dövüldüğü gerekçesiyle Avcılar Jandarma Karakol Komutanı Muhsin Kelpeten hakkında Edremit Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Ismail Yalçın, 21 Kasım günü dört arkadaşıyla birlikte gerekçe gösterilmeden gözaltına alındığını ve jandarma karakolunda Muhsin Kelpeten tarafından dövüldüğünü bildirdi. Yalçın, "Dört arkadaşımın ve askerlerin gözü önünde bana yumrukla saldırdı. Birkaç saat sonra serbest bırakıldık. Altınoluk Sağlık Ocağı'nda çeneme iki dikiş attılar. Fakat rapor vermediler" dedi.

Savcılık tarafından hastaneye sevk edilen Yalçın'a Edremit Devlet Hastanesi tarafından 5 günlük rapor verildiği öğrenildi.

Hamdi Güngör, Faruk Güngör: Manisa'nın Akhisar ilçesinde gözaltına alınan Hamdi Güngör ve yeğeni lise öğrencisi Faruk Güngör'ün (17) polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. 27 Kasım günü İHD İzmir Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Hamdi Güngör, olay günü Faruk Güngör'ün sokakta polisler tarafından tartaklanarak gözaltına alındığını, bunu öğrenince kendisinin de karakola gittiğini belirterek, "Yeğenimi sokak ortasında dövmüşler. Peşinden gittim. Beni de içeri alıp kelepçelediler. Saatlerce, kafama, sırtıma, ayaklarıma tekme attılar. Midem kötüleştiği için kustum. Başımı, kusmuğa basurdılar. Yeğenimi, ayaklarından tutarak başımı duvara çarpmışlar. Üç saat boyunca da yüzünü tekmelemişler. Yeğenim psikolojisi bozulduğu için konuşmıyor" dedi.

Faruk Güngör'ün babası Selamettin Güngör ise Ağustos ayında ailelerinden dört kişinin bir cinayet soruşturması nedeniyle gözaltına alındığını ve dövüldüklerini söyledi. Güngör, işkence nedeniyle Akhisar Emniyet Müdürü Süleyman Oğuz ve polisler hakkında suç duyurusunda bulduklarını kaydetti.

Ömer Faruk Akyüz: Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması için hazırlanan dilekçeler nedeniyle Kasım ayında Batman'da gözaltına alınan Ömer Faruk Akyüz, 10 Nisan Polis Karakolu'nda işkence gördüğünü bildirdi. İHD Batman Şubesi'ne başvuran Akyüz, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Beni gözaltına almak isterken kendilerini tanıtmadıkları için arabaya binmek istemedim. Bu esnada yumruk ve tekmelerle beni zorla hakaret ederek arabaya bindirdiler. Daha sonra karakola girdik gözlerimi kapatarak başımı yere indirdi. Beni

karakolda bodruma doğru indirdiler. Burda bir hol vardı bu holda beni sürükleyerek dövdüler, sayılarını hatırlamıyorum. Daha sonra bir odanın ortasında sandalyeye oturarak bana tekme ve tokatlar ile fiziki işkence yaptılar."

Mehmet Aydın Babayiğit, F. Babayiğit, S. Babayiğit, Abdullah Babayiğit: Mehmet Aydın Babayiğit adlı seyyar satıcı, İstanbul Bağcılar'da polis ve zabıtalardan dövüldükleri gerekçesiyle İHD İstanbul Şubesi'ne başvurdu. 3 Aralık günü polis ve zabıta ekiplerinin seyyar satıcılık yaptıkları minibüse baskın düzenlediklerini belirten Babayiğit, "polis ve zabıtalardan, oğlu F. Babayiğit'i (15), buna müdahale eden diğer oğlu S. Babayiğit'i (13) ve akrabaları Abdullah Babayiğit'i dövdüklerini" anlattı. Babayiğit, S. Babayiğit'in sağ kolunun kırıldığını, Abdullah Babayiğit'in ise sağ bacağının silahla vurulduğunu söyledi.

Ömer Ulu: ESP üyesi Ömer Ulu, 11 Aralık günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, "kar maskeli ve polis oldukları belli olan" kişiler tarafından kaçırıldığını açıkladı. Basın toplantısında konuşan ESP temsilcisi Figan Yüksekdağ, şunları söyledi:

"Beyaz, plakası olmayan, siyah camlı aracın içinde polis olduğu açık olan dört kişi tarafından, kafasına silah dayanarak sorgulandı ve işkenceye uğradı. 2,5 saat sonra Bahçelievler-Çobançeşme civarında, E-5'e yakın boş bir alanda bırakıldı."

Abdülkadir Aydın: İHD Diyarbakır Şube yöneticilerinden Abdülkadir Aydın, polisler tarafından tartaklandı. İHD Diyarbakır Şubesi'nin 16 Aralık günü kadınlar için Hasırlı mahallesinde düzenlediği "Haklarınızı Biliyor musunuz?" seminerinden önce polislerin, seminerin yapıldığı binanın önünde beklemesi gerginliğe neden oldu.

Edinilen bilgiye göre, Aydın polis araçlarının plakalarını alırken, gazeteciler de araçları görüntüledi. Bunun üzerine polisler, Aydın'ın notlarına gazetecilerin de görüntülerine el koymak istedi. Bu sırada polisler, kendilerine kimlik soran Abdülkadir Aydın'ı tartakladı ve gözaltına almak istedi. İHD Şube Yöneticileri Avukat Sıla Talay ve Avukat Aygül Demirtaş'ın araya girmesiyle polisler Aydın'ı gözaltına almaktan vazgeçti. Gerginlik nedeniyle seminer gerçekleştirilemedi.

Nedim Kaçar: Babası Hanifi Kaçar "yasadışı örgüt üyeliği" suçundan Adana Kürkçüler Cezaevi'nde bulunan Nedim Kaçar, sivil polislerin evlerini basıp tehdit ettikleri gerekçesiyle Adana Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu. İHD Adana Şubesi'ne de başvuran Kaçar, evlerinin önüne gelenlerden birinin kafasına silah dayadığını

belirterek, “Kendimi yere attım. Annemlerin bulunduğu odaya giderek ayağa kalkmamalarını söyledim. Bu sırada annem dışarı çıkıp bağırdı. Bu kişiler evin önünde bulunan bir arabaya binerek, uzaklaştılar. Tüm komşularımız tanıktır. Fakat korkudan çıkamadılar” dedi.

Bedri Azizoglu: TCY’de yapılan değişiklik nedeniyle Muş E Tipi Cezaevi’nden Ekim ayında serbest bırakılan Rusya Cumhuriyeti uyruklu Bedri Azizoglu’nun Kasım-Aralık aylarında Muş Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü’nde tutulduğu bildirildi.

IHD Muş Şubesi yöneticilerinden Avukat Mansur Işık, Azizoglu’nu Muş Emniyet Müdürlüğü’nde gören bir kişinin haber vermesi üzerine durumu öğrendiklerini belirterek, Bedri Azizoglu ile görüşmelerine izin verilmediğini, ancak Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin Azizoglu’nun iki aydır emniyette tutulduğunu doğruladıklarını söyledi.

Avukat Işık, Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin, 6 Aralık günü Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulduklarını, Rusya Büyükelçiliği ile yazıştıklarını, ancak pasaportu kaybolduğu ve Rusya’da resmi evrakları bulunmadığı için Azizoglu’nun nezarete tutulduğunu söylediklerini aktardı.

Işık, “Daha önce yeni TCY ile birlikte cezaevinden çıkan Suriye uyruklu bir tutuklu vardı. IHD olarak Suriye Büyükelçiliği ile yaptığımız görüşmeler sonucunda tutuklu, Suriye sınır kapısında ailesine teslim edildi. Bedri Azizoglu’nun iki aya yakın bir süredir özgürlüğünden mahrum bırakılması başlı başına bir insan hakları ihlalidir. Bu kişinin psikolojisi de altüst olmuş, Yabancılar Şubesi’nde iki defa intihar teşebbüsünde bulunmuş” dedi.

Hakan Er: 31 Aralık günü Trabzon’da adli bir olay nedeniyle gözaltına alınan Hakan Er, Sadi İlhan adlı polis tarafından Çarşı Polis Merkezi’nde dövüldüğünü açıkladı. Hakan Er, burnuna 3 dikiş atıldığını söyledi.

Eski Olaylar

2004 yılından önce yaşanmasına karşın, yıl içinde kamuoyu gündemine gelen, bu nedenle TIHV’nin daha önceki raporlarında yer almayan bazı olaylardan örnekler şöyle:

Cihan Sevime: İstanbul’da adli bir suç nedeniyle 5 Ağustos 2003 tarihinde gözaltına alınan Cihan Sevime adli kişinin işkence gördüğü bildirildi. Cihan Sevime’ye Adli Tıp Kurumu tarafından dört günlük rapor verilmesi üzerine 6 Ağustos 2003 tarihinde “Cihan Sevime’nin yer göstermeye götürüldüğü sırada elleri kelepçeli olduğu halde kaçmaya çalıştığı, bu sırada düşerek yaralandığı” yolunda sahte tutanak

tutulduğu ortaya çıktı. Cihan Sevime hakkında “adam yaralama ve polise direnme” iddiasıyla açılan davanın Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmasında, yer gösterme tutanağında imzası bulunan Metin Bostancı ve Şükrü Şentürk adlı polisler tanık olarak dinlendi. Bostancı ve Şentürk, tutanaktaki imzaların kendilerine ait olmadığını, Sevime’yi yer göstermeye götürmediklerini bildirdiler. Mahkeme, bu nedenle Asayiş Şube Müdürlüğü’nde görevli polisler hakkında “sahtecilik ve görevi kötüye kullanma” iddialarıyla suç duyurusunda bulundu.

Şükran Turan, Ruhşan Aydın, Çiğdem Orakçı, Emine Kavak, Suna Savur, Ayşe Taşbey, Zekiye Yağmurcu, İsmail Köklü, Murat Ayar, Mehmet Ali Aslan, Zeynep Aydın, Zehra Çomaklı, Fatma Turan: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 19 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen “25. Kıtalararası Avrasya Maratonu”nda “başörtülü öğrencilerin okullara alınmamasını protesto ettikleri” için gözaltına alınan Şükran Turan, Ruhşan Aydın, Çiğdem Orakçı, Emine Kavak, Suna Savur, Ayşe Taşbey, Zekiye Yağmurcu, İsmail Köklü, Murat Ayar, Mehmet Ali Aslan, Zeynep Aydın, Zehra Çomaklı, Fatma Turan’ın işkence görmesi nedeniyle Mazlum-Der tarafından hazırlanan rapor, 1 Mart günü açıklandı.

Söz konusu kişilerin “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla Üsküdar 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılandığı belirtilen raporda, gözaltına alınanların “yerde sürüklendiği, hakarete maruz kaldıkları, gözaltına alınırken ve polis araçlarında dövüldükleri” kaydedildi.

Engin Babayiğit, Veysi Kabişen, Önder Bitirgiç, Mehmet Nuri Kıran: “Kocaeli’de 2003 yılının Ekim ve Kasım aylarında Abdullah Öcalan lehine gösteri düzenledikleri ve AKP binasına molotof kokteyli attıkları” iddia edilen yedi kişinin yargılanmasına, 26 Mart günü İstanbul DGM’de başlandı. Duruşmada ifade veren tutuklu sanıklar Engin Babayiğit, Veysi Kabişen, Önder Bitirgiç, Mehmet Nuri Kıran, gözaltında işkence gördüklerini bildirdiler. Davada, Guntay Uzun, Cemil Akın ve Mecit Tunç da tutuksuz yargılanıyor. Avukat Mehmet Erbil’in verdiği bilgiye göre, sanıkların “yasadışı örgüt üyeliği” ve “patlayıcı madde atmak” iddialarıyla cezalandırılması isteniyor.

Mustafa İlhan: İstanbul’da 15-20 Kasım 2003 tarihlerinde düzenlenen bombalı saldırılarla ilgisi olduğu gerekçesiyle 9 Aralık 2003 tarihinde gözaltına alınan Mustafa İlhan, 11 Şubat günü yeniden gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü açıkladı. 2003 yılında dört gün gözaltında tutulduktan sonra İstanbul DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldığını belirten İlhan, 11 Şubat günü kendisini gözaltına alanlar arasındaki bir polisi daha önce de

gördüğünü söyledi. Mustafa İlhan, yaşadıklarını özetle şöyle anlattı:

“Benimle ilk konuşan yapılı, beyaz tenli bir polisti. Gözlerimi bağladıktan sonra ‘Gayrettepe’ye gidiyoruz, korkmana gerek yok. İfademi alacağız’ dediler. Yaklaşık 40 dakika arabayla gittikten sonra, dar bir yerden 5-10 dakika yürüdük. Bir odada bütün gysilerimi çıkarttıktan sonra pijama verdiler. Sonra daha geniş bir odaya götürüldüm. Bana ‘Niye konuşmadın, konuşmadığın neydi?’ dedikten sonra copla dövmeğe başladılar. Bazen beni başka bir odaya götürüp copla tecavüz girişiminde bulduktan sonra ‘bu sefer konuşacak herhalde’ diyerek bırakıyorlardı. Başka odalarda yapılan işkence seslerini ve birisine tecavüz ediliyormuş izlenimi uyandıran sesleri dinletip, ‘sana da aynısını yaparız’ diyerek tehdit ediyorlardı.”

Mustafa İlhan aynı gün saat 21.30 sıralarında Bahçeköy’de ormanlık bir alanda bırakıldığını kaydetti. Avukat Baran Doğan, polisler hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını bildirdi.

İşkence Davaları

Diyarbakır’ın Hani ilçesinde 23 Nisan 2003 tarihinde gözaltına alınan B. Dokuz (15) ve M. Okçu (14) adlı çocukların avukatı Zülfü Dünder hakkında “görevini kötüye kullandığı” iddiasıyla açılan davaya 9 Kasım günü Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde devam edildi.

Davada, Dünder’in “gözaltında çocukların yüzüne dışkı sürülmesi” konusunda Hani Cumhuriyet Savcılığı’nın takipsizlik kararı vermesine karşın, “olay gerçekmiş gibi açıklama yaparak görevini kötüye kullandığı” iddia ediliyor.

Duruşmada savunmasını yapan Dünder, gözaltında çocukların yüzüne dışkı sürülmesi olayını anlattıktan sonra B. Dokuz’un babası Mahmut Dokuz’u “şikayetçi olması için zorlamadığını ve telefonla rahatsız etmediğini” söyledi. Çocukların yaşadıklarına ilişkin ifadeleri ile İHD Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Barosu’nun raporlarını mahkemeye veren Avukat Tahir Elçi, “Takipsizlik kararı veren Hani Cumhuriyet Savcılığı dahi gözaltına alınan kişilerin nezarethaneyi pislediğini ve onlara temizletirildiğini kabul etmiştir. Müvekkilimin suç duyurusu, suçtan zarar görmüş kişilerin hakkını araması ile ilgilidir. Bu nedenle görevini kötüye kullanmadığımı düşünüyorum” dedi. Duruşmada tanık olarak dinlenen Mahmut Dokuz da, “Oğlum eve geldiğinde ağlıyordu, kendisine sorduğumda yüzüne pislik sürüldüğünü söyledi. Ancak, ben bu olayla ilgili olarak kimseden şikayetçi olmadım” dedi. Mahmut Dokuz, davanın açılmasına neden olan Hani Cumhuriyet Savcılığı’na yaptığı “Avukat Dünder’in

müdafilikten alınması, Dünder’in reklam peşinde olduğu, evine telefon açarak rahatsız ettiği” yönündeki şikayeti konusunda da “Ben sanık avukatı yeni tanıyorum. Oğlumun müdafiliğinden alınması yönünde bir talebim olmadı. Okur yazar olmadığım için savcılıkta hazırlanan ifadeyi imzaladım” dedi.

Davaya, 9 Şubat 2005 tarihinde devam edilecek.

Abdülkadir Aygan’ın İtirafı

PKK itirafçısı ve JITEM elemanı Abdülkadir Aygan’a ilişkin haberler, Nisan ve Mayıs aylarında da Özgür Gündem gazetesinde yayınlandı. Gazetede 8-15 Mart günlerinde yayınlanan yazı dizisinde JITEM elemanı olduktan sonra “Aziz Turan” kimliğini kullanan Aygan’ın faili meçhul cinayetlere ve kontrgerilla saldırılarına ilişkin “itiraflarına” yer verilmişti. Yazı dizisinde ayrıca, Aygan’ın daha sonra tayin edildiği Burdur’da işkence olaylarına karıştığı ve bu nedenle yargılandığı belirtildi. Özgür Gündem gazetesinde 1 ve 2 Mayıs günlerinde yayınlanan haberlere göre⁷ işkence olayının gelişimi şöyle:

8 Mart 2000 tarihinde Burdur’un Bucak ilçesine bağlı Karaaliler köyünde Ahmet Korkmaz adlı köylünün ineklerinin çalınması üzerine, aynı köyden Tahir Yıldız, İsmail Yüncü, Heybeli köyünden Salih Duran, Salih Yüncü, Keçili köyünden Erol Kırıcı, Çeltikçi ilçesine bağlı Çebiş köyünden Ali Macit, Ali Gökpınar, Afyon’un Dinar ilçesine bağlı Yıprak, Kınık, Uluköy ve Tahtalı beldelerinden Yunus Gürbüz, Nurettin Aydın, Tahsin Horzum, Orhan Kaymakçı, Ramazan Danacı, Ragıp Uysal, Ramazan Karaaslan, Abdullah Parlar, Ayar Çakır ve Hasan Ayyıldız gözaltına alındı.

9 Mart 2000 tarihinde gözaltına alınan Tahir Yıldız (51), adli tabipliğe daha sonra Bucak Jandarma Karakolu’na götürüldüğünü, burada Jandarma İstihbarat Subayı Sedat Şükrü Anafarta’nın gözaltındaki diğer kişilerin önünde kendisine “Hırsızlık olayını kabul et; yoksa kızını, karını, ananı karakola getirip ırzına geçerim” diyerek işkenceye başladığını söyledi. Yıldız, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Daha sonra ellerim kelepçeli, gözlerim bağlı bir şekilde beni bir odaya aldılar. Ardından merdivenlerden bodrum katına indirdiler. Buraya götürülürken başımı eğmem söylenerek, sanki bir dehlizden geçiriliyormuşum gibi gezdirildim. Burada yarım saat boyunca kaba dayak attılar. Tuvalete götürmediler. Tüm gece tek ayak üzerinde beklettirmeye çalışıyorlardı. Tek ayak üzerinde durmayı başaramadığım için sürekli dayak yedim. Gözaltına alındığım beş gün yemek vermediler. Arada bir su veriyorlardı. Ertesi gün önce falakaya

⁷ Ayrıca, Bkz. TIHV 2001 İnsan Hakları Raporu

yatırıldım, daha sonra çırılçıplak soydular. Penisime elektrik verdiler. Ayaklarımın altındaki deri soyulana kadar dövdüler. Daha sonra hayalarımı sıkıttılar. Basınçlı soğuk su verdiler. 6-7 kez başıma bir poşet geçirip boğmaya çalıştılar. Yüksek bir yere çıkartıldım ve başıma bir şey geçirdiler. O kadar çok terlemiştim ki bayılıp yere düştüm. Beş altı saat boyunca baygın kaldım. Kendime geldiğinde Aziz Turan (Abdülkadir Aygan) bana 'Rahatın iyi mi' dedi. Benim ellerimi arkaya bağladılar. Üzerime baskı yaptılar.

Cumayı (10 Mart 2000) cumartesiye bağlayan akşam Sedat Şükrü Anafarta, beni anadan doğma soydu. Daha sonra Bucak Karakol Komutanı Jandarma Astsubay Hikmet Batur ile Aziz Turan geldi. Başkaları da vardı. Hikmet Batur şortumu giymeme izin verdi. Bu olaylar o dönem askerlik yapanlar tarafından da görüldü. Gözlerim bağlıydı. Beni 5-6 kez bir copun üzerine oturarak tecavüz ettiler. Komuta yine Sedat Şükrü Anafarta'daydı.

Savcılığa çıkarıldığım gün su istedim. Vermediler, ama ne olduğunu bilmediğim sarı bir sıvı içirmeye zorladılar. Yine içinde ne olduğunu bilmediğim sarılmış bir sigara içirmeye çalıştılar. Savcılığa çıkarılmadan hemen önce sağ kolumdan bir asker tarafından zorla iğne yapıldı. Uykulu bir vaziyette ifade vermeye zorlandım. Gözaltı süresince ailemle ve izin almalarına rağmen avukatım Hüseyin İnal ve Mehmet Karagöz'le görüştürülmedim. Diğer köylülere de benzer işkenceler yapıldığını onları görünce anladım. Savcıya sevk edilmeden önce rapor için Bucak 1 No'lu Sağlık Ocağı'na götürüldük. Burada subaylar Şeref Göztepe ve Sedat Şükrü Anafarta, Dr. Mithat Şencan'ın başında bekleyerek sağlam raporu verdirdi."

Çebiş köyünden Ali Macit (65) ise Sedat Şükrü Anafarta tarafından gözaltına alındığını söyledi. Ali Gökpınar'dan ruhsatsız silah almakla suçlandığını belirten Macit, "Ali Gökpınar bitkin bir haldeydi. Benden aldığı koyunlar karşılığında tabanca verdiğini söyledi. Bunun üzerine tekrar yayladaki evimize götürdüler. Taşların arasında sakladığım tabancayı Sedat Astsubay'a verdim. Sedat Şükrü Anafarta sürekli beni dövüyordu" dedi.

Ali Macit de yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Çevre köylerinden insanlar vardı. Dinar'dan da bazıları gözaltına almışlardı. Beni yemekhanede zincirle bağladılar. Bize işkence yaptılar, dövdüler, sövdüler. Suçlamaları kabul etmedim. 15 gün komutanlıkta kaldım. Bizi çırılçıplak soydular, ıslak battaniyeye sarıp elektrik verdiler. Ayak parmaklarımdan ve cinsel organımdan elektrik verdiler. Kafama poşet geçirdiler. Dokuzuncu gün ayaklarımın üzerine yakıcı bir madde döktüler. Ne olduğunu görmedim. Gözlerim bağlıydı. Ayaklarım

yandı. O halimle ayakta bekletmeye zorluyorlardı. Duramadığım için daha fazla dayak atıyorlardı. İlk üç gün içinde avukatım ve çocuklarım beni görmeye gelmiş ancak izin vermemişler.

Daha sonra doktora götürdüler. İki kişi koltuğumun altına girdiler, zor ayakta duruyordum. Doktorun yanında Karakol Komutanı Hikmet Batur, Sedat Şükrü Anafarta ve Aziz Turan vardı. Doktor bizi muayene etmeden 'Bunlarda bir şey yok' dedi ve hastaneden çıktık. Komutanlığa gittik. Gözaltında gözlerim kapalı bana bir kağıt imzalatıldılar, suçu kabul ettiğime dair. Bizi keşif için götürdükleri yerde de dövdüler. Daha sonra 13 kişiyi cezaevine sevk ettiler. Çok yoğun işkence gördüm. Onun için suçu işlediğimi kabul ettim. Cezaevine girdiğim zaman ayakta duramıyordum, görüşüme gelen çocuklarımı bile göremedim. Bir hafta boyunca cezaevinde yatakta kaldım.

Hapiste iken Hikmet Batur ve Aziz Turan ziyaretime geldi. Benden 'davacı olmamamı ve suçu Tahir Yıldız'ın üzerine atmamı' istediler. Kabul etmedim. Sonra Bucak'ta oturan kızımın evine gidip aynı teklifi yapmış. Dört ay sonra cezaevinden çıktım. İzmir'de TİHV'ye gittim ve buradan rapor aldım. Fiziki rahatsızlık geçiriyorum. Geceleri uyuyamıyorum, sanki hep jandarma gelip elimi kelepçeliyor beni dövüyorlar gibi geliyor bana, görme problemleri de yaşıyorum."

Ali Macit'in kızı Hasibe Yılmaz da, babasını cezaevine girdikten bir hafta sonra görevbildiğini söyledi. Hasibe Yılmaz, "İki kişi koluna girip görüş yerine getirdi. Tanınmayacak haldeydi. Ayakta duramıyordu" dedi.

Astsubay Salih Alagöz tarafından gözaltına alınan Heybeli köyünden Salih Duran (50), Karakol Komutanı Hikmet Batur tarafından dövüldüğünü bildirdi. Gözleri bağlanarak kalorifer dairesine indirildiğini ifade eden Salih Duran, yaşadıklarını mahkemede şöyle anlattı:

"Bana su dökmüşler, ayıldığımı hatırlıyorum. Kendime geldiğinde Aziz Turan, Hikmet Batur ve Sedat Şükrü Anafarta'yı gördüm. Gömleğimde yanık yağ izi gibi çizgiler vardı. Oradaki sopa ile vurduklarında bu izler gömleğime çıkmış. Birkaç gün sonra gözlerim bağlı bir şekilde 'Başımı eg' diyerek merdivenlerden çıkardılar. Burada Tahir'in 'elektrik vermeyin' dediğini duydum. Sesinden tanıdım. 'Cız cız' ses geliyordu. Daha sonra ben 'Bana elektrik vermeyin, bende kalp var' dedim. O nedenle elektrikten paçayı sıyırdım. Çeneme bir yumruk geldi. Tahminen Sedat Şükrü Anafarta vurdu."

Gözaltında kendisine copla tecavüz edildiği öğrenilen Salih Duran'ın giysilerinin içine yılan atılması ve başına poşet geçirilmesi sonucunda akli dengesini

yitirdiği bildirildi. Olaydan sonra iki kez eşini öldürmeye teşebbüs eden Salih Duran, iki ay boyunca Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi gördü. Eşinin yardımıyla yaşamını sürdüren Salih Duran'ın, "jandarma" sözcüğünü duyduğunda kendisini kaybettiği ve işkence ile ilgili sorulara "Hatırlamıyorum" yanıtını verdiği bildirildi.

"Hırsızlık" iddiasıyla Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılan köylüler, gözaltında işkence gördüklerini belirterek, sağlam raporuna itiraz ettiler. Savcılık tarafından Bucak Devlet Hastanesi'ne sevk edilen zanlılara, "işkence gördüklerine" ilişkin rapor verildi.

Kısa bir süre tutuklu kalan Tahir Yıldız ve arkadaşlarının davası Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam ederken, Yıldız, 16-23 Mayıs 2000 tarihleri arasında depresyon tanısıyla Bucak Devlet Hastanesi'nde tedavi gördü. Yıldız'a TIHV İzmir Temsilciliği de 2 yıl psikolojik tedavi uyguladı. Yıldız, TIHV'den ve İzmir Tabip Odası'ndan tecavüze uğradığına ilişkin raporlar aldı.

Köylüler daha sonra, jandarma görevlileri hakkında suç duyurusunda bulundular. Bucak Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonucunda 24 Nisan 2001 tarihinde Bucak Jandarma Komutanı **Hikmet Batur**, İstihbarat Subayı **Sedat Şükrü Anafarta**, İl Jandarma Komutanlığı'nda sivil memur olarak çalışan **Aziz Turan**, Çeltikçi Jandarma Karakol Komutanı Jandarma Astsubay **Şeref Göztepe**, Kızılkaya Jandarma Karakol Komutanı Jandarma Astsubay **Yusuf Hökelekoğlu** (15 Ocak 2003 tarihinde intihar ettiği bildirildi), astsubaylar **Süleyman Alagöz**, **Ali Ulvi Çelik**, **Erkan İzgüngör**, Jandarma İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde görev yapan **Mustafa Türköz** hakkında dava açıldı.

Burdur Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, sanıklar hiç kimseye işkence yapmadıklarını iddia ettiler. Burdur Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde sivil memur olarak çalışan **Aziz Turan** (Abdulkadir Aygan) da, jandarma personelinin izinde olması ve zanlı sayısının fazlalığı nedeniyle İstihbarat Şube Müdürü'nün emriyle Bucak'ta görevlendirildiğini söyledi. **Turan** (Aygan), kimseye işkence yapmadığını ya da işkenceye tanık olmadığını, kendisinin sadece ifadeleri bilgisayarda yazma işini yaptığını iddia etti.

Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, **Aziz Turan**'ın gerçek adının **Abdulkadir Aygan** olduğunun mahkemenin gazete sayesinde öğrendiği de öne sürüldü.

Yargılama aşamasında sanıklar tarafından sürekli tehdit edildiğini belirten **Tahir Yıldız**, "Evimizi kurşunladılar. Yolumuzu kestiler ve sürekli telefonlarda ölümle tehdit edilmekteyiz" dedi. Bucak

Cumhuriyet Savcılığı'na, Bucak Kaymakamlığı'na, Burdur Valiliği'ne ve Cumhurbaşkanlığı'na başvurduğunu anlatan **Yıldız**, "Şu ana kadar herhangi bir gelişme olmadı. Bu arada oğullarım **Ahmet** ve **Barbaros**, Bucak Sanayi Sitesi'nde 'hayvanlarımız çalındı' diyen **Ahmet** ve **Faik Korkmaz**'ın saldırısına uğradı. **Korkmaz** ailesinin bir ferdi de burada astsubaydı. **Kızılkayalar Karakolu**'nda görev yapıyordu. Bu nedenle **Korkmaz Ailesi**'nin askerlerle arası iyiydi" dedi.

Ali Macit de, **Hikmet Batur** ve **Aziz Turan**'ın kendisini tehdit ettiğini, **Aziz Turan**'ın ortadan kaybolmasından sonra **Batur**'un tehditlerini sürdürdüğünü kaydetti. **Ali Macit**'in kızı **Hasibe Yılmaz** da "Adım gazeteden öğrendiğim **Aziz Turan** ve Bölük Komutanı **Hikmet Batur**, evime geldiler. 'Baban bu davadan vazgeçsin, davadan vazgeçerse bir şey yapmayız ama vazgeçmezse, çocuklarımızı kaçıtır, eşini öldürürüz' dediler" dedi.

Duruşmalarda tanık olarak dinlenen Avukat **Natık Bacak**, köylülerin gözaltına alınmasından sonra Avukat **Mehmet Karagöz**'le birlikte 13 Mayıs 2000 tarihinde Bucak Jandarma Karakol Komutanlığı'na gittiklerini; ancak **Şeref Göztepe** adlı astsubayın, "Komutan yok, saat 12.00'da gelin" dediğini, ikinci kez gittiklerinde de "Sanıklar burada değil" yanıtı aldıklarını bildirdi. Bunun üzerine soruşturmayı yürüten Bucak Cumhuriyet Savcısı **Hasan Emiroğlu** ile görüştiklerini belirten Avukat **Natık Bacak**, "Savcı, müvekkillerimizle görüşebilmemiz için jandarmaya hitaben bir yazı verdi. Tekrar jandarmaya gittik. Kapıdaki nöbetçi 'Komutanın emri var, giremezsiniz' dedi. Biz de nöbetçiye savcının kağıdını verip döndük" dedi. Avukat **Bacak**, bu olaydan 1-2 gün sonra sanıkların adliyeye çıkarıldığını, müvekkili **Ramazan Danacı** ve **Ragıp Uysal**'la mahkeme salonunda görüştüğünde **Danacı**'nın işkence yapıldığını kendisine söylediğini aktardı.

Avukat **Mehmet Karagöz** de, **Tahir Yıldız**'ı görmek için Bucak Jandarma Komutanı **Hikmet Batur**'la görüştüğünü, **Batur**'un kendisine görüşmenin yasak olduğunu söylediğini bildirdi.

13 Mayıs 2000 tarihinde Avukat **Natık Bacak**, **Hüseyin İnal** ve kendisinin müvekkilleriyle Cumhuriyet Savcısı **Hasan Emiroğlu**'nun yazılı iznine rağmen görüştürülmediğini anlatan **Mehmet Karagöz**, gece savcıyı telefonla aradığını ifade ederek, şunları söyledi:

"Savcı bana 'Ben görüştürdüğünüzü zannediyorum. Beni birazdan tekrar arayın' dedi. Bir süre sonra aradığımda Savcı, 'Gidip görüşebilirsiniz' dedi. Bunun üzerine Avukat **Hüseyin İnal**'la birlikte aynı akşam saat 20.30-21.00 sıralarında Bucak Jandarma Komutanlığı'na gittik. **Hüseyin İnal**, **Tahir Yıldız**'la

görüştü. O çıkınca ben de müvekkilimle görüştüm. Görüşme sırasında yanımda sivil bir jandarma görevlisi durdu. Bunun usule uygun olmadığını söylememe rağmen bu kişi, 'Komutanın emri, burada bekleyeceğim' dedi. Daha sonra bu kişiyi adliyede gördüm. İl Jandarma Komutanlığı'nda sivil olarak çalışıyordu."

Avukat Hüseyin İnal da, Tahir Yıldız ile görüştüğü sırada Aziz Turan'ın elinde teyple odada bulunduğunu, kendisinin uyarısı üzerine Aziz Turan'ın teybi kapattığını ancak odadan çıkmadığını bildirdi.

Davanın 13 Mayıs günü yapılan duruşmasında, köylülerin avukatı Mazlum-Der İzmir Şube Başkanı Avukat Süleyman Çetintulum, uzun bir süredir aranan Aziz Turan'ın gerçek kimliğinin Abdülkadir Aygan olduğunu açıkladı. Çetintulum, gazetecilerden edindiği bilgiye göre, Abdülkadir Aygan'ın yurtdışında olduğunu bildirdi. Mahkeme de, Abdülkadir Aygan'ın aranmasından vazgeçilmesine ve Cumhuriyet Savcısı'nın esas hakkındaki görüşünü hazırlamasına karar verdi.

Dava 2 Temmuz günü sonuçlandı. Burdur Ağır Ceza Mahkemesi, Bucak Jandarma Komutanı Hikmet Batur'u "işkence (TCY 243), hürriyeti tahdit ve gözetimine alınanları avukatlarıyla görüştürmemek" suçlarından 6 yıl hapis cezasına mahkum etti. İstihbarat Subayı Sedat Şükrü Anafarta ve Jandarma İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde görev yapan Mustafa Türköz'e "işkence" suçundan 2 yıl hapis cezası veren Mahkeme, Çeltikçi Jandarma Karakol Komutanı Jandarma Astsubay Şeref Göztepe, astsubaylar Süleyman Alagöz, Ali Ulvi Çelik ve Erkan İzgüngör hakkında ise beraat kararı verdi. 2003 yılı Ocak ayında intihar eden Kızılkaya Jandarma Karakol Komutanı Jandarma Astsubay Yusuf Hökelekoğlu hakkındaki dava düştü. Aziz Turan kimliğiyle Abdülkadir Aygan'ın dosyası ise bulunamadığı için ayrıldı.

E.Ü. (16), E.Ü. (17), B.Ü.: 31 Ocak 2003 tarihinde "hırsızlık" iddiasıyla Ankara'da gözaltına alınan E.Ü., E.Ü. ve B.Ü. adlı gençlerin işkence görmesine karşın "sağlam" raporu veren Cumhuriyet Akpınar ve Saffet Üner, Ankara Tabip Odası tarafından iki ay süreyle meslekten men edildi. Olay şöyle gelişti:

Sorgulama sonucunda, gözaltına alınmalarına neden olan olay dışında, 21 olayı daha üstlenen gençler, adliye sevk edilmeden önce Adli Tıp Kurumu'nda muayene edildiler. Bu arada polisler tarafından, "gençlerin sırtındaki izlerin, vücutlarındaki alerji nedeniyle sırtlarını radyatör ve masaya sürterek kaşımalarından kaynaklandığı" yolunda bir tutanak tutuldu. Tutanağı 10 polisin yanı sıra üç zanlı da imzaladı. Adli Tıp Kurumu'nda da tutanak doğrultusunda rapor hazırlandı. "Hırsızlık"

gereğesiyle tutuklanan üç genç daha sonra polisler hakkında suç duyurusunda bulundular. Polisler de "kendilerine iftira atıldığı" iddiasıyla gençler hakkında suç duyurusunda bulundu. İşkence iddiası konusunda takipsizlik kararı veren Cumhuriyet Savcılığı, üç genç hakkında "iftira" suçlamasıyla dava açtı. Yargılama sonucunda mahkeme, "iftira" suçunun oluşmadığı görüşüyle B.Ü. hakkında beraat kararı verdi, E.Ü. ve E.Ü. hakkındaki dosya ise çocuk mahkemesine gönderildi. Avukatların başvurusu üzerine gençlerin yargılanmasına neden olan raporları inceleyen Ankara Tabip Odası, Dr. Cumhuriyet Akpınar ve Dr. Saffet Üner'e iki ay süreyle meslekten men cezası verdi.

Mizgin Doğru, Mazlum Öncel, Ayten Atalay, Ahmet İlan, Erkan Erenci, Sudan Güven, Afife Mıntaş, Bedriye Çiftçi, Şiran Eminoğlu, Abdullah Akengin: 6 Haziran 2003 tarihinde AKP İl Örgütü binası önünde düzenlenen gösteride DEHAP üyelerinin dövülmesi nedeniyle açılan soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Gösteride polisler tarafından dövülenlerden Mizgin Doğru, Mazlum Öncel, Ayten Atalay, Ahmet İlan, Erkan Erenci, Sudan Güven, Afife Mıntaş, Bedriye Çiftçi, Şiran Eminoğlu ve Abdullah Akengin "kötü muamele" ve "hakaret" gereğesiyle suç duyurusunda bulunmuştu. Takipsizlik kararında, "polislerin basın açıklaması yapmak isteyenleri eylemin yasadışı olduğu yönünde uyardığı, topluluğun buna rağmen dağılmadığı, polislerin suç kastının olmadığı" ileri sürüldü.

Ü.Ö., H.D.: 3 Kasım 2003 tarihinde "kapkaççı oldukları" iddiasıyla İstanbul'da gözaltına alınan H.D. (17) ve Ü.Ö. (17) adlı gençlerin işkence gördüğü bildirildi. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, olay nedeniyle Başkomiser Ali Şenöz ve polis memuru Yılmaz Savaş hakkında dava açtı. İddianamede, Adli Tıp Kurumu'nun 15'er günlük rapor verdiği gençlerin askıya alındığı, hayalarının sıkıldığı, soğuk suyla ıslatılıp vantilatör önünde bekletildiği ve kaşlarının tıraş bıçağıyla kazındığı anlatıldı. H.D. ve Ü.Ö.'nün 15 saat kadar gözaltında tutulduktan sonra aynı gün gece yarısı ifadeleri alınmadan ve gözaltı kaydı tutulmadan serbest bırakıldıkları belirtildi. Dava, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülüyor. Gençlerin iki polisi fotoğraflarından teşhis ettiklerini anlatan Avukat Hasan Kop, gençlerin korunması için İstanbul Çocuk Mahkemesi'ne başvurduğunu söyledi.

Yusuf Ertekin: 27 Eylül 2002 tarihinde İzmir Alsancak Devlet Hastanesi'nde Yusuf Ertekin adlı kişiyi döven polis memuru Seyfi Uysal hakkında açılan dava, 6 Ocak günü sonuçlandı. İzmir 9. Asliye Ceza Mahkemesi, "Uysal'ın hareketinin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde belirtilen 'işkence' ve 'kötü muamele' tanımına uygun olmadığı" gereğesiyle beraat kararı verdi.

Ertekin olayı şöyle anlatmıştı:

“Milli Eğitim Müdürlüğü’nden sevkli olduğum halde, hastanede fiş kesilerek para istendi. Buna karşı çıktım ve evraklarımı istedim. Bunun üzerine doktorlar hastanede görevli polis memurlarını çağırdı. Polis memuru Seyfi Uysal bana hakaret etmeye başladı. Ben de onu uyardım. Ama polis hakarete devam edip üzerime saldırdı. Hastanede bulunan vatandaşlar olaya müdahale etti ve beni polisin elinden zor kurtardı. Daha sonra Adli Tıp’a ardından da İzmir Cumhuriyet Savcılığı’na başvurdum. Adli Tıp Kurumu’ndan iki gün iş göremez raporu verdiler. Cumhuriyet Savcılığı’na gittiğimde Savcı beni dinlemedi. Israrla olay yerine polis gönderilmesini ve olaya şahit olan vatandaşların olduğunu söyledim. Fakat savcı ‘Gerek yok, biz soruşturma açar, olayı öğreniriz’ dedi.”

Alsancak Kaymakamlığı, Seyfi Uysal hakkında soruşturma açılmasına izin vermemiş, ancak daha sonra bu karar, idare mahkemesi tarafından iptal edilmişti.

Mehmet Desde: 2002 yılı Temmuz ayında İzmir’de gözaltına alınan Alman vatandaşı Mehmet Desde’ye işkence yaptıkları gerekçesiyle İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi eski Müdürü Muhteşem Çavuşoğlu (Aydın Emniyet Müdür Yardımcısı) ile polis memurları Mesut Angı, Alim Erçetin ve Hürriyet Gündüz hakkında açılan davanın 30 Eylül günü İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmasında, Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan rapor okundu. Raporunda, “kişinin gözaltında fiziksel bir travmaya maruz kaldığının kesin tıbbi delillerinin bulunmadığını” belirtildi.

Dava, 22 Aralık günü sonuçlandı. İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi, “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

27 Şubat günü İHD İzmir Şubesi’nde Avukat Ayşe Kuru ile birlikte bir basın toplantısı düzenleyen Mehmet Desde, dava nedeniyle polisler tarafından sürekli izlendiğini ve tehdit edildiğini bildirdi. Tahliye olduktan sonra yurtdışına çıkışı yasaklandığı için Denizli’de kardeşinin yanında kaldığını belirten Desde, polislerin kendisini, ailesini ve komşularını taciz ettiğini anlattı. Bu olaylar nedeniyle İzmir’e taşındığını ifade eden Mehmet Desde, özetle şunları söyledi:

“İzmir’e geldikten sonra ailem sürekli taciz edildi. Kardeşimin evine gelen polisler, nerede olduğumu ve konuşmak istediklerini söylüyorlar. Denizli polisi de, kardeşimi Emniyet Müdürlüğü’ne götürerek hakkımda bilgi almaya çalışmıştır. Denizli polislerinin bu uygulamaları halen devam etmektedir. Yaklaşık üç

hafta önce evde olmadığım bir saatte, akrabam olduğunu söyleyen iki kişi eve gelerek benimle konuşmak istediklerini söylüyorlar. Bu şahıslar Denizli’de yaptıkları gibi burada da komşulara giderek beni soruyorlar. Kim olduklarını soranlara ise akrabam olduklarını, bir şeye ihtiyacımın olup olmadığını öğrenmeye geldiklerini söylüyorlar. En son 11.02.2004 tarihinde saat 16.00 sıralarında, biri esmer, karayağız, kalın kaşlı, tıknaz 1.75 boyunda, kahverengi paltolu, diğeri oldukça zayıf, uzun boylu, hafif sarışın 1.80-1.85 boyunda iki kişi yine akrabama giderek ‘Uzaktan geldik, akrabasıyız, konuşmak istiyoruz, bir ihtiyacı var mı, yok mu öğrenmek istiyoruz’ diyerek beni soruyorlar. Yaklaşık iki ay önce de, içinde iki kişinin bulunduğu ve zayıf, uzun boylu, kumral bir kişinin kullanmakta olduğu kırmızı Renault marka otomobil üzerime sürüldü. Zorlukla kendimi kurtardım.”

Bu arada Nisan ayında Yargıtay 9. Ceza Dairesi, “Bolşevik Parti Kuzey Kürdistan/Türkiye” adlı örgütü kurdukları iddiasıyla İzmir DGM’de yargılanan Mehmet Desde, Maksut Karadağ, Hüseyin Habib Taşkın, Şerafettin Parmak, Metin Özgünay, Ömer Güner, Ergün Yıldırım ve Mehmet Bakır hakkındaki kararı esastan bozdu. Yargıtay kararında, yargılamada AB’ye uyum amacıyla yapılan yasal düzenlemelerin dikkate alınması gerektiği belirtildi. Yargıtay, Mehmet Desde ve Mehmet Bakır’ın yurtdışına çıkış yasağının kaldırılması istemini ise reddetti. Hatice Karadağ ve Fatma Tufaner hakkındaki beraat kararı ise onandı.

Dava, 12 Ekim günü İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Mahkeme, Mehmet Desde, Maksut Karadağ, Hüseyin Habib Taşkın, Şerafettin Parmak ve Mehmet Bakır’ı “yasadışı örgüte üyelik” gerekçesiyle 2 yıl 6 ay hapis ve 3 milyar 635’er milyon lira para cezasına mahkum etti. Desde ve Mehmet Bakır hakkında yurtdışına çıkış yasağının da sürmesine karar verildi. Metin Özgünay, Ömer Güner, ve Ergün Yıldırım ise “yasadışı örgüte yardım” gerekçesiyle 10’ar ay hapis ve 416’şar milyon lira para cezasına mahkum edildi.

İzmir DGM’de 24 Temmuz 2003 tarihinde sonuçlanan ilk yargılamada, Mehmet Desde, Maksut Karadağ, Hüseyin Habib Taşkın, Şerafettin Parmak ve Mehmet Bakır’a “yasadışı örgüt kurdukları” gerekçesiyle 4 yıl 2’şer ay hapis ve 7 milyar lira para cezası verilmişti. Metin Özgünay, Ömer Güner ve Ergün Yıldırım’ın “yasadışı örgüte yardım” gerekçesiyle 10’ar ay hapis ve 795 milyon lira para cezasına mahkum edildiği davada, Hatice Karadağ ve Fatma Tufaner adlı sanıklar ise beraat etmişti.

Mehmet Desde Mayıs ayında yaptığı açıklamada, gözaltına alınmasından sonra İzmir Emniyet Müdürlüğü’nün “Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade

Alma Yönetmeliği'nin 'soruşturmanın gizliliği' düzenleyen 26. maddesine aykırı bir biçimde fotoğrafını ve kimliğini basın kuruluşlarına vermesi nedeniyle 19 Aralık 2003 tarihinde suç duyurusunda bulduklarını bildirdi. Mehmet Desde, İzmir Cumhuriyet Savcılığı'nın 16 Şubat günü soruşturmayı takipsizlik kararıyla sonuçlandırıldığını, 7 Nisan günü takipsizlik kararına itiraz ettiklerini kaydetti.

Desde, itiraz başvurusu sırasında kendisini gözaltına alan Ahmet Kafaf ve Cumali Gönen adlı polisler hakkında "gözaltına alınmasını 'Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'ne aykırı biçimde Alman Konsolosluğu'na haber vermedikleri" gerekçesiyle dava açıldığını öğrendiklerini bildirdi.

İzmir 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nde "yetkili makamların emirlerine uymadıkları" iddiasıyla yargılanan polislerin, 9 Mart günü üç ay hapis cezasına mahkum edildikleri, bu cezanın paraya çevrilerek ertelendiği öğrenildi. Polislerin karara itirazını görüşen İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nin ise "sanıkların, Desde'nin gözaltına alındığını konsolosluga bildirme yükümlülüğü olmadığını" gerekçesiyle mahkumiyet kararını kaldırdığı öğrenildi.

Dövülen Öğrenciler: YÖK'ü protesto amacıyla 6 Kasım 2003 tarihinde Ankara'da düzenlenen gösteride bir öğrenciyi döverken görüntülenen Ankara Emniyet Müdürlüğü kameramanı Ercüment Yıldız'a altı ay kıdem durdurma cezası verildi. Ankara Emniyet Müdürlüğü müfettişleri tarafından yürütülen soruşturma sonucunda, Yıldız'a 12 ay kıdem durdurma cezası verilmesinin istendiği, Disiplin Kurulu'nun ise "sicili temiz olduğu" gerekçesiyle altı ay kıdem durdurma cezası verilmesini uygun gördüğü bildirildi. Yıldız'ın ifadesinde, kendisini "Çevik Kuvvet polislerinin kullandığı gazdan etkilendiği için olay anına ilişkin bir şey hatırlamadığını" söylediği öğrenildi.

Melih Şirankan, Sinan Dağ, Mehmet Fatih Özışık, M.D.: 2003 yılı ortalarında İzmir'in Buca ilçesinde "hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alınan Melih Şirankan (22), Sinan Dağ (24), Mehmet Fatih Özışık (19) ve M.D.'ye (15) işkence yaptıkları ileri sürülen beş polis hakkında dava açıldı. İzmir Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, H.E., Ç.H., M.T., I.Ü. ve Ü.A. adlı polislerin zanlıları dövdükleri belirtildi. TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca açılan dava, İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Sunay Yeşildağ, Naciye Çoğaltay: 23 Eylül 2002 tarihinde "KADEK üyesi oldukları" iddiasıyla İstanbul'da gözaltına alınan Sunay Yeşildağ ve Naciye Çoğaltay adlı kadınlara işkence yaptıkları ileri

sürülen polisler Ömer Özüyılmaz, Ömer Faruk Albayrak, Feyzullah İlker Serdar ve Özkan Ekinci hakkında açılan davaya 28 Ocak günü devam edildi. İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, ifade veren Özkan Ekinci, Sunay Yeşildağ ve Naciye Çoğaltay'a işkence yapılmadığını ileri sürdü. Çoğaltay ise gözaltında Özkan Ekinci'nin saçlarını çektiğini, başını duvara vurduğunu ve üzerini soyarak kendisini taciz eden polisler arasında bulunduğunu belirtti.

Naciye Çoğaltay 23 Mart günü yapılan duruşmada, sanıklardan Ömer Özüyılmaz, Feyzullah İlker Serdar ve Ömer Faruk Albayrak'ı teşhis etti. Çoğaltay, "Ömer Özüyılmaz ön plandaydı. Banyoya götürüp üzerine su döktüklerinde, ağzıma tükürdüklerinde ve tecavüz tehdidinde bulduklarında Ömer Özüyılmaz, Ömer Faruk Albayrak ve Feyzullah İlker Serdar vardı" dedi.

16 Eylül günü yapılan duruşmada söz alan Avukat Fatma Karakaş, dört polis hakkında dava açıldığını belirterek, "Daha fazla sanık polis olmalıydı. Müvekkillerimin, cinsel ilişki yönünden tarif ettikleri uzun boylu, sarışın ve mavi gözlü polisin ismi yok. Bu konuda Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulduk" dedi.

Feride Kaya: Çorum Cumhuriyet Savcılığı, "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla gözaltına alınan Feride Kaya'ya (52) "işkence yaptıkları" gerekçesiyle Selahattin Köse ve Neşet Şakrak adlı astsubaylar hakkında Şubat ayında dava açtı. Kaya'nın işkence gördüğünü, korktuğu için Cumhuriyet Savcılığı'nda ve Adli Tıp Kurumu'nda söyleyemediği anlatılan iddianamede, Fatih Sarıoğlu ve Muzaffer Aymergen adlı hekimlerin de "görevlerini kötüye kullandıkları" gerekçesiyle cezalandırılması istendi.

Avukat Elvan Olkun'un verdiği bilgiye göre, 29 Nisan günü Çorum Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Şenol Gürkan: 2001 yılı Haziran ayında Ankara'da gözaltına alınan Şenol Gürkan adlı üniversite öğrencisine, gözaltında tutulduğu 6 gün boyunca işkence yaptıkları gerekçesiyle Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Komiser Yardımcısı Murat Dedeoğlu (Altınbaş'ın gözaltında ölümü nedeniyle yargılanan İbrahim Dedeoğlu'nun oğlu), Rıfat Doğru, Güral Ayhan, Atanur Arslan, Erdal Şimşek Ahmet Horoz, Tekin Taşlıova ve Recep Cömert hakkında açılan davaya 10 Şubat günü Ankara 21. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Duruşmada, Şenol Gürkan'la aynı gün gözaltına alınan Naki Doğan tanık olarak dinlendi. Doğan, gözaltına alındıklarında iki saat kadar aynı hücrede tutulduktan sonra ayrı ayrı hücrelere konulduklarını, gözaltında tutuldukları süre boyunca gözlerinin bağlı

olduğunu anlattı. Tuvalete götürüldüğünde Şenol Gürkan'la konuşma fırsatı bulduğunu ifade eden Naki Doğan, Gürkan'ın "dövüldüğünü, üzerine basınçlı su sıkıldığını ve cinsel tacize uğradığını" söylediğini anlattı. Doğan, Şenol Gürkan'ın ayaklarındaki morlukları gördüğünü de kaydetti.

Bu arada duruşmada, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli Başkomiser Hüseyin Görün müdahil avukatların başvurusu üzerine mahkemeye gönderdiği dilekçe okundu. Gör, dilekçesinde Dedeoğlu'nun, Gürkan'ın gözaltına alındığı tarihte görevden uzaklaştırılmış olduğunu ancak emniyette bulunduğunu, Gürkan ve aynı soruşturma kapsamında gözaltına alınan diğer kişilerle ilgili soruşturmalara bizzat katıldığını belirtti. Murat Dedeoğlu savunmasında, Gürkan'ın gözaltında olduğu tarihlerde görevden uzaklaştırıldığını bu nedenle sorguya katılmasının mümkün olmadığını ileri sürmüştü.

Şenol Gürkan'ın avukatı Elvan Olkun da, suçun TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi kapsamına girmesi nedeniyle mahkemenin görevsizlik kararı vermesini istedi. Mahkeme, bu istemi kabul ederek dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesine karar verdi.

Bu nedenle davaya 18 Haziran gününden sonra Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

9 Eylül günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Gural Ayhan, Ahmet Horoz, Atanur Arslan ve Tekin Taşhova'nın TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca cezalandırılmasını, Dedeoğlu, Doğru, Şimşek, Cömert ve Usul hakkında beraat kararı verilmesini istedi.

Bu arada Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Şenol Gürkan'a Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde işkence yaptığı iddia edilen Kadri Tuncel hakkında takipsizlik kararı verdi. Şenol Gürkan, davanın 4 Kasım 2003 tarihinde yapılan duruşmasında, izleyiciler arasında bulunan Kadri Tuncel'i teşhis etmişti. Bunun üzerine Gürkan'ın avukatları Kadri Tuncel hakkında suç duyurusunda bulunmuşlardı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Tuncel hakkında "Davanın açılmış ve devam etmekte olduğu, başsavcılık soruşturması sırasında söz konusu polisin isminin belirtilmemiş olması, Gürkan'ın yaptığı fotoğraf teşhisinde Kadri Tuncel'i teşhis etmemiş olması ve teşhisin 2 yıl sonra yapılması" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi.

Dava 1 Ekim günü sonuçlandı. Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi, sanık polislerden Gural Ayhan, Ahmet Horoz, Atanur Arslan ve Tekin Taşhova'yı TCY'nin 243. maddesi uyarınca 1'er yıl hapis cezasına mahkum etti. Bu cezaları aynı maddenin son fıkrası

(müessir fiil) uyarınca 1 yıl 4'er ay hapis cezasına çıkarılan mahkeme, TCY'nin 59. maddesini uygulayarak cezaları 1 yıl 1 ay 10'er güne indirdi. Mahkeme, 243. maddenin öngörmesine karşın sanıklara "memuriyetten men" cezası vermedi. Dedeoğlu, Cömert, Doğru ve Şimşek ise beraat etti.

27 Köylü: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Ilıcak, Ortalı, Dağaltı ve Aşat köylerine 2001 yılında düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan 27 köylüye işkence yaptıkları gerekçesiyle 15 jandarma hakkında açılan soruşturmanın takipsizlik kararıyla sonuçlanması üzerine Avukat Sezgin Tanrıkulu'nun itirazına Cumhuriyet Savcılığı, Şubat ayında yanıt verdi.

Köylülerin suç duyurusu üzerine açılan soruşturma, Adalet Bakanlığı'nın 2082 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasası'na dayanarak izin vermemesi nedeniyle 2002 yılı başlarında takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Köylülerin avukatı Diyarbakır Baro Başkanı Avukat Sezgin Tanrıkulu ise karara itiraz etti. Tanrıkulu, Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği itiraz dilekçesinde özetle şunları belirtti:

"Mağdurlardan Kemal Acar'ın gözleri sorgu sırasında sürekli bağlı tutulmuş, kendisine elektrik verilmiştir. Yakup Aslan ise sorgu sırasında birçok kez yumruklanmış, jandarma görevlileri başını kollarının arasında sıkıştırarak öldürmekle tehdit etmişlerdir. Cafer Aslan ve Hekim Aslan da elektrik verilmek suretiyle işkenceye maruz kalmıştır. Mağdurlar gözaltı süresince, kaba dayağa, hakarete maruz kalmışlar, çırılçıplak soyularak üzerlerine tazyikli su sıkılmıştır, elleri arkadan bağlanarak uzun süre askıda bekletilmişler, makata cop sokularak pislik yalattılmıştır, hayaları sıkılmıştır, 11 gün boyunca ıslak zemin üzerinde aç ve susuz bekletilmişlerdir."

İtiraz dilekçesine yanıt verilmemesi üzerine Tanrıkulu, 16 Aralık 2003 tarihinde Beytüşşebap Cumhuriyet Savcılığı'na yeniden başvurdu. Bunun üzerine Beytüşşebap Cumhuriyet Savcısı Rafet Yavaş imzasıyla 19 Aralık 2003 tarihinde Tanrıkulu'na gönderilen yazıda "soruşturmanın yanlışlıkla hazırlık defterine kayıt edilerek takipsizlik kararı verildiği, bu nedenle bundan sonra yapılacak hukuki işlemler hakkında kuşku doğduğu için Cumhuriyet Savcılığı'nın Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurarak görev istediği" anlatıldı.

Tanrıkulu ise 2082 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasası'nın bu tür soruşturmalarda uygulanmasının mümkün olmadığını belirterek, "Bu yasanın jandarma hakkında da geçerli sayılıp takipsizlik verilmesi hukuksal değil. Bu dosyayı daha önce de AIHM'e göndermiştik. Amaç işkenceyi örtbas etmektir. İşkence yapıldığına dair elimizde deliller var. Yeniden soruşturmanın başlatılması ve bilgi

isteminde bulunmak için Adalet Bakanlığı'na izin başvurusu yapılması çok ilginç. Soruşturmanın başlatılması için Adalet Bakanlığı'nın izin çıkarması lazım. Bir yıldır bekliyoruz. Karar henüz çıkmadı. Bu yüzden gerekli işlemler de yapılamıyor" dedi.

Siirt Ağır Ceza Mahkemesi, Şubat ayı sonlarında takipsizlik kararına itirazı reddetti.

İşkenceyle suçlanan askerlerin adları şöyle:

Beytüşşebap İlçe Jandarma Bölük Komutanı Üsteğmen Hakan Torun, Üsteğmen Murat Yıldız, Başçavuş Dursun Cıbık, Kadir Doğan, Yasin Özyağan, Bayram Akgül, Mehmet Koç, Kasım Göl, Mesut Aydoğmuş, Kenan Begiç, Seyfettin Kırıkkale, Mustafa Turak, Mustafa Dönmez, Erkan Basiç ve adı öğrenilemeyen bir astsubay.

Mağdur köylülerin adları ise şöyle:

Fahri Ceylan, Yakup Ceylan, Karaman Abo, Nezir Abo, Cafer Aslan, Bahattin Aslan, Turan Aslan, Hakim Aslan, Keser Acar, Kalam Acar, Kerim Acar, Hamit Acar, Zeydin Aşan, Hakkı Aşan, Naif Aşan, Ekrem Aşkan, Yakup Aşan, Mirza Aşan, İsa Abi, Şemsettin Abi, İsa Abi, Nazmi Abi, Şehmus Abi, Orhan Abi, Yasin Abi, Ahmet Abi ve Sadun Yeşil.

D.P., Ç.K., M.Ş.: Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi öğrencisi D.P. ile Dikmen Lisesi öğrencileri Ç.K. ve M.Ş.'yi 2003 yılında Ankara'daki 1 Mayıs mitingine katıldıkları için okullarında sorgulayan MİT görevlileri hakkındaki soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı, mahkeme de takipsizlik kararına itirazı reddetti.

Öğrencileri sorgulayanların polis olduğu ileri sürülmüş ancak daha sonra MİT görevlisi oldukları anlaşılmıştı. Ailelerin suç duyurusu üzerine Ankara Cumhuriyet Savcılığı, MİT görevlileri hakkında soruşturma açmak için Başbakanlık'tan izin istemişti. Başsavcılığın buna itiraz etmeden takipsizlik kararı vermesi üzerine çocukların avukatları, "takipsizlik kararının iptali" istemiyle ağır ceza mahkemesine başvurmuştu.

Konuyu görüşen Sincan Ağır Ceza Mahkemesi de avukatların itirazını reddetti. Mahkemenin bu kararıyla iç hukuk yolları tükendiği için avukatların AIHM'e başvuracakları bildirildi.

Kenan Ak, Serkan Aksoy: İstanbul'da hırsızlık yaptıkları iddiasıyla 5 Haziran 2000 tarihinde gözaltına alınan Kenan Ak ve Serkan Aksoy adlı kişilere işkence yapan Küçükçekmece Asayiş Büro Amiri Başkomiser Nevzat Ayar ve Feridun Koç adlı polis hakkında açılan davaya 20 Şubat günü devam edildi. Bakırköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, sanıklara daha önce verilen raporların Adli Tıp Kurumu tarafından incelenmesine karar

verildi. Davada, polislerin TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca ikişer kez cezalandırılması isteniyor.

Şükran Esen: 1993 ve 1994 yıllarında gözaltına alınan Şükran Esen adlı kadına tecavüz edildiği gerekçesiyle 64'ü rütbeli 341'i er 405 asker hakkında açılan davaya 24 Şubat günü devam edildi. Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 40 asker hakkında süren dava ile bu davanın birleştirilmesi konusunda olumsuz görüş bildirdiği açıklandı. Bu nedenle ortaya çıkan "olumsuz görev uyumsuzluğu"nın giderilmesi için dosya Yargıtay'a gönderildi.

Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi, bir önceki duruşmada davanın Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki dava ile birleştirilmesine karar vermişti. Avukat Reyhan Yalçındağ, 2003 yılı Mart ayında 40 asker hakkında açılan ve 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ilk duruşması Nisan ayında yapılan davanın kendilerine haber verilmediğini bildirmişti.

Memnune Öktem, Mahmut Öktem: "Türkiye Komünist Emek Partisi-Leninist (TKEP-L) örgütüne üye olduğu" gerekçesiyle 1996 yılının Mart ayında gözaltına alınan Devrim Öktem'in, 26 Şubat 1997 tarihinde gözaltına alınan annesi Memnune Öktem ve babası Mahmut Öktem'e işkence yaptıkları gerekçesiyle 6 polis hakkında açılan davanın 9 Şubat günü sonuçlandığı öğrenildi. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, polisler Mustafa Sara, Metin Şenol, Hayati Sönmez ve Fatih Berkup'u 1 yıl hapis ve 1 yıl memuriyetten men cezasına mahkum etti. "Sanıkların duruşmalardaki iyi hali" gerekçesiyle 10 aya indirilen hapis cezası da ertelendi.

14 Kasım 2001 tarihinde sonuçlanan ilk yargılamada, Mustafa Sara aynı cezaya mahkum olmuş, diğer sanıklar da beraat etmişti. Avukat Gülizar Tuncer, davada zamaşımı süresinin altı ay içinde dolacağını bildirdi.

Fatma Çakır: Mardin'de, 13 Eylül 1993 tarihinde gözaltına alınan Fatma Çakır adlı kadına işkence yaptıkları gerekçesiyle İl Jandarma Komutanlığı'nda görevli Şerif Çakmak, Muharrem Gözbek ve Atilla Baş adlı askerler hakkında açılan dava, 4 Mart günü sonuçlandı. Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi, suç tarihi itibarıyla zamaşımı süresinin dolması nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verdi. 28 Mart 2001 tarihinde başlayan davada, Avukat Eren Keskin, Çakır'a askerler tarafından elle tecavüz edildiğini belirtmişti.

Kamile Çiğci: 1992 yılında Mardin'in Nusaybin ilçesinde gözaltına alınan Kamile Çiğci (45) adlı kadına gözaltında işkence yaptıkları gerekçesiyle yedi

polis hakkında açılan dava, 19 Mart günü sonuçlandı. Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi, suç tarihi itibariyle zaman aşımını süresinin dolması nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verdi. Mardin Cumhuriyet Savcılığı'nın Mardin Emniyet Müdürlüğü'nde görevli komiser İbrahim Hakerler ile Yılmaz Papakçı, Nezih Karukuş, Kamil Vedat Karaman, Muhammet Özcan, Taner Tamişgün ve Elmas Erzincan adlı polisler hakkında "tecavüz (TCY 416)" suçlamasıyla açtığı dava ise aynı mahkemede sürüyor.

Gözaltında kaldığı 33 gün süresince çırpılıp kırılmaya uğradığını, üzerine basınçlı su sıkıldığını, falaka ve askıya alındığını belirten Kamile Çiğci yaşadıklarını şöyle anlatmıştı:

"Kulak zarım patladı. Daha sonraki günlerde birkaç polis beni tuttu, içlerinden birisi tecavüz etti. Ardından girintili çıkıntılı bir sopayı cinsel organıma soktular. Kanamam oldu. Uzun süre devam edince hastaneye kaldırdılar. Kısa süren tedavinin ardından tekrar hastaneye götürüldüm. Gözaltında kaldığım ilk 20 gün boyunca bir çok polis bana defalarca tecavüz etti. Elle, ayakkabıyla, copla defalarca tecavüz ettiler. Kaçınıcı gün olduğunu hatırlamıyorum, ama son kez tecavüz ettiklerinde yine şiddetli bir kanamam oldu. Hastaneye kaldırdılar. Doktor 'safra kesesi hasar görmüş. Bu kadın ölüm sınırı gelmiş. Artık dokunmayın buna' dedi."

Hamdiye Aslan: 5 Mart 2002 tarihinde Mardin'in Kızıltepe ilçesinde gözaltına alınan Hamdiye Aslan'a işkence yaptıkları öne sürülen Bayram Ural, Nazım Ege, Abdulkadir Özer ve Levent Bilsel adlı polislerin yargılandığı davaya yıl içinde Kızıltepe Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Aslan'a copla tecavüz ettiği ileri sürülen Hanife Şennur Pat adlı kadın polis hakkında açılan soruşturma ise Nisan ayında takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Olayın gelişimi özetle şöyle:

Mardin Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde üç gün gözaltında tutulan Hamdiye Aslan'a Mardin Devlet Hastanesi'nde görevli Dr. Ayhan Özden tarafından verilen raporda "darb ve cebir izine rastlanmadığı" ileri sürülmüştü. Cumhuriyet Savcılığı'nın vücudundaki izler nedeniyle Aslan'ı yeniden muayeneye göndermesi üzerine Dr. Ata Hitay tarafından hazırlanan ikinci raporda da işkence izlerine rastlanmadığı iddia edilmişti.

Ancak, daha sonra tutuklanan Hamdiye Aslan'ın Mardin Cezaevi'ne girişi sırasında cezaevi yetkilileri, açılacak bir davada sorumluluk kabul etmemek için Aslan'ı yeniden muayeneye göndermişti. Aynı gün

üçüncü kez Devlet Hastanesi'ne götürülen Aslan'a Dr. Metin Çılgın tarafından verilen raporda, işkence izleri anlatılmıştı.

Bu rapor üzerine Aslan'ın avukatları TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243 ve "tecavüz" suçuna ilişkin 416. maddeleri üzerine suç duyurusunda bulundular.

Aslan, soruşturma sırasında verdiği ifadede "gözaltında bir kadın polis tarafından coplu tecavüze maruz kaldığımı" söyledi. Aslan, işkence sırasında can havliyle elini kolunu salladığını, bu sırada kendisine copla tecavüz eden kişinin göğüslerine dokunduğunu ve kadın olduğunu anladığını anlattı.

Bunun üzerine Aslan, 21 Mayıs 2002 tarihinde Devlet Hastanesi'nde yeniden muayene edildi. Raporda, Aslan'ın iddialarını doğrulayan bulgulara yer verilerek "Ancak yaranın oluşumunun copla tecavüz mü yoksa kabızlık nedeniyle mi olduğu üzerinden zaman geçmesi nedeniyle tespit edilememektedir" denildi.

Soruşturma sonucunda Mardin Cumhuriyet Savcılığı, Hamdiye Aslan'a işkence yaptıkları gerekçesiyle Hanife Şennur Pat, Bayram Ural, Nazım Ege, Abdulkadir Özer ve Levent Bilsel adlı polisler hakkında TCY'nin 243. maddesi uyarınca dava açtı. Dava, daha sonra görevsizlik kararıyla Kızıltepe Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

Bu arada avukatlar Sıla Talay ve Aygül Demirtaş, "tecavüz" nedeniyle ikinci kez suç duyurusunda bulundular. Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı Zafer Hazar, 3 Mart günü takipsizlik kararı verdi. Takipsizlik kararının gerekçesinde özetle, "Sanık cinsiyet itibarıyla bayandır ve bir bayanın diğer bir bayanın ırzına geçmesi ceza hukuku anlamında mümkün değildir" denildi.

Fırat Özışık, Ahmet Özdeş: İzmir'de "hırsızlık yaptıkları" iddiasıyla gözaltına alınan Fırat Özışık ve Ahmet Özdeş adlı kişilere "işkence yaptıkları ve kötü muamelede buldukları" iddiasıyla dokuz polis hakkında dava açıldı. İzmir Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Yankesicilik ve Dolandırıcılık Büro Amiri Ahmet Karaaslan, polis memurları Rıza Dalaman, Ali Nevzat Sabahçı, Murat Elaltunkara, Mehmet Gündüz, Osman Çakmak, Ömer Karayazılı, Serkan Çakmak ve Süleyman Tepe'nin cezalandırılması istendi. Dava, İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Ateş Turan: "Irak'a asker gönderme" kararını protesto amacıyla 12 Ekim 2003 tarihinde İstanbul Kadıköy'de Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) tarafından düzenlenen gösteride Ateş Turan'ın dövülmesi nedeniyle Bülent Boz adlı polis hakkında açılan dava, 23 Mart günü başladı. İstanbul 6. Asliye

Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Ateş Turan'ın ifadesi doğrultusunda iki polis hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verildi.

Fatma Deniz Polattaş, Nazime Ceren Samanoğlu: 1999 yılı Mart ayında İskenderun'da gözaltına alınan Fatma Deniz Polattaş ve Nazime Ceren Samanoğlu adlı genç kızlara gözaltında işkence yaptıkları gerekçesiyle İskenderun Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polis memurları Murat Çıkar, Halil Özkan, Aysun Yüksel ve Siyasi Polis Büro Amiri Gürkan İlhan hakkında açılan davaya yıl içinde İskenderun Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmalar sürekli olarak 2.5 yıldır gelmeyen Adli Tıp Kurumu raporunun beklenmesi için ertelendi.

Dava nedeniyle Mart ayında İHD tarafından yapılan açıklamada, Samanoğlu ve Polattaş'ın halen Adli Tıp Kurumu'nda muayene edilmediği bildirildi. Açıklamada, "Bu durum, Adli Tıp Kurumu'nun olması gereken bağımsızlığı taşımadığının gerçek bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Adli Tıp Kurumu'nu işkence dosyaları konusunda doğru tavır almaya ve işkencecilerin cezasızlandırılmasında rol oynamamaya davet ediyoruz" denildi.

Haziran ayında yapılan duruşmada söz alan Avukat Bülent Akbaş, Adli Tıp Kurumu Başkanı Dr. Keremettin Kurt hakkında Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na 30 Mart günü "görevi ihmal ve kötü kullanma" gerekçeleriyle suç duyurusunda bulduklarını ifade ederek, davanın zamanaşımı süresinin dolması riski taşıdığını kaydetti.

Bu arada Polattaş ve Samanoğlu, TCY'de yapılan değişiklik nedeniyle 27 Kasım günü serbest bırakıldılar. 1999 yılında gözaltına alınan Samanoğlu ve Polattaş, Adana DGM tarafından "yasadışı örgüt üyeliği" gerekçesiyle 12 yıl hapis cezasına mahkum edilmişlerdi.

Doğan Yurtkale: 7 Ekim 2003 tarihinde İzmir'de tartıştığı Doğan Yurtkale adlı ticari araç sürücüsünün boğazını sıkan Ozan Kaynar adlı polise "bir günlük maaş kesme cezası" verildi. Olaya tanık olduğunu belirten Avukat Senih Özay, taksit sürücüsünün polisten çekindiği için yasal girişimde bulunmadığını, bunun üzerine kendisinin İzmir Cumhuriyet Savcılığı'na başvurduğunu anlattı. Özay, soruşturma sonucunda İzmir Emniyet Müdürlüğü Disiplin Kurulu'nun Ozan Kaynar'a "bir günlük maaş kesme cezası" verdiğini söyledi.

Özay olayın gelişimini şöyle anlattı:

"7 Ekim 2003 tarihinde eşimle birlikte Konak Sabancı Kültür Merkezi önünden geçerken tanık olduğum tartışmada, polisin, bir şoförün boğazına sarılıp sıkıldığını gördüm. Olay yeri yakınındaki taksit şoförlerinin yanına giderek polisten şikayetçi

olmalarını istedim, ancak polis korkusu ile şikayete bulunamadıklarını, bulunamayacaklarını gözledim. Mağdur taksit şoförünün de polisi şikayet edemeyeceğini düşünerek görgü tanığı bir yurttaş olarak ben İzmir Valiliği ve Emniyet müdürlüğüne suç duyurusunda bulundum."

İsa Atalar, Yaşar Kıyga, Orhan Albayrak: İğdır'da 23 Ocak günü gözaltına alınan İsa Atalar, Yaşar Kıyga ve Orhan Albayrak adlı öğrencilerin dövülmesi nedeniyle beş polis hakkında dava açıldı. Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, yarıyıl tatili için İğdır'a gelen üniversite öğrencileri, minibüs durağında polislerle köylüler arasında çıkan bir tartışmaya karıştıktan sonra gözaltına alındılar. Aynı gün serbest bırakılan öğrenciler 24 Ocak günü de polisler hakkında suç duyurusunda bulundular.

Cumhuriyet Savcılığı tarafından Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı'na sevk edilen öğrencilere beşer günlük rapor verildi.

Hastane tarafından 10 Şubat günü hazırlanan raporda şöyle denildi:

"Yaşar Kıyga'nın sol alt dudak iç kısmında 1 cm'lik düzensiz kenarlı yara, sol göz alt kısmında yeşil renkli 2x1 cm'lik kurultulu yara, sol dirsekte sıyrık bulunduğu tespit edildi. Sonuç olarak 5 günlük iş görmez raporu verilmiştir. Orhan Albayrak'ın muayenesinde sağ skapula üzerinde 0.5x0.5cm'lik ekimoz ve 1 cm'lik sıyrık bulunduğu her iki gözde sub konjonktival kanamaya ait hafif kızarıklık bulunduğu tespit edildi. 5 gün süre ile iş görmez raporu verilmiştir."

Adli Tıp Kurumu, vücudunun çeşitli yerlerinde darp izleri bulunan İsa Atalar'a da 5 günlük rapor verdi.

Soruşturma sonucunda savcılık, İğdır Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Başkomiser Kuvvet Yaşar, polis memurları Uğur Demir, Hikmet Sesli, Ahmet Toksoy ve Bülent Küçükatay hakkında TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca dava açtı. Dava, İğdır Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Sabri Acı: Malazgirt (Muş) eski Emniyet Müdür Vekili Halit Akgül hakkında, Sabri Aci'ye işkence yaptığı gerekçesiyle açılan davaya Nisan ayında Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşma, Acı hakkındaki raporun Adli Tıp Kurumu tarafından incelenmesi için ertelendi. Malazgirt'e bağlı Mollabaki köyünde yaşayan Sabri Aci'nin 18 Mayıs 2003 tarihinde "mülteci ticareti yaptığı" gerekçesiyle gözaltına alındığı öğrenildi.

Şemdin Erol, Cebrail Savucu: Elazığ'da hırsızlık yaptıkları gerekçesiyle 17 Mart günü Osmaniye'de gözaltına alınıp Elazığ'a gönderilen Şemdin Erol ve

Cebrail Savucu'nun gözaltında işkence gördükleri iddiasıyla yaptıkları suç duyurusu takipsizlikle sonuçlandı.

Elazığ İl Jandarma Komutanlığı'nda görevli Arif Danacı, Fatih Türkmenoğlu, Abdulkadir Özbek, Gökhan Arslan, Sedat Sarız, Murat Yücedağlar ve Abdulkadir Mıklar askerler hakkında yapılan suç duyurusu hakkında, savcılık tarafından "yeterli delil bulunmadığı" gerekçesiyle takipsizlik kararı verildiği bildirildi.

Erol ve Savucu suç duyurusunda, işkence sırasında dişlerinin kırıldığını, ellerine şiş batırıldıktan sonra tuz basıldığını iddia etmişlerdi. Şemdin Erol'un kardeşi Recep Erol, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada "Cezaevinde onlarla görüşmeye gittiğimde bana Elazığ Jandarma Komutanlığı'nda işkenceye maruz kaldıklarını söylediler. Kafalarında darp izleri vardı. Ağızlarına aldıkları darbeler nedeniyle dişleri kırılmıştı. Ellerine şiş batırılarak içine tuz konulmuştu. Onlara işlemelikleri bir suç kabul etmelerini istiyorlardı. Ağabeyim ve arkadaşı o kadar işkence görmelerine rağmen gözaltı sonrası muayene yapan doktor, işkence gördüklerine dair rapor vermemiş. Ondan sonra defalarca tekrar muayene edilmelerini istememize rağmen, istemimiz yerine getirilmedi. Ağabeyim şu an Kayseri Kapalı Cezaevi'nde kalıyor ve gördüğü işkenceler nedeniyle psikolojik dengesi bozulmuş. Buna rağmen tedavisi yapılmıyor. Doktorlar rapor vermediği için savcılık soruşturmayı takipsizlikle sonuçlandırdı" dedi.

Erol doktorlar hakkında "görevlerini kötüye kullandıkları" iddiasıyla suç duyurusunda bulunacağını söyledi.

Fettah Ülgen: Erciş (Van) Cumhuriyet Savcılığı, Van'ın Çaldıran ilçesine bağlı Sarıçimen köyünde yaşayan Fettah Ülgen adlı kişiye "işkence yaptıkları" gerekçesiyle üç asker hakkında dava açtı.

Avukat Murat Timur'un verdiği bilgiye göre, 30 Eylül 2003 tarihinde meydana gelen olay nedeniyle Çaldıran Cumhuriyet Savcılığı'nın yürüttüğü soruşturma çerçevesinde 11 Ekim 2003 tarihinde tutuklanan Asteğmen Mehmet Hilmi İnci, erler Ahmet Bozdağ ve Mehmet Çelik, savcılığın görevsizlik kararı vererek dosyayı askeri savcılığa göndermesi üzerine 23 Ekim 2003 tarihinde serbest bırakıldı. Askeri savcılığın da görevsizlik kararıyla dosyayı iade ettiğini belirten Avukat Timur, Çaldıran Cumhuriyet Savcılığı'nın bu kez "suçun ağır ceza mahkemelerinin görev alanına girdiği" görüşüyle ikinci kez görevsizlik kararı verdiğini ve dosyayı ağır ceza mahkemesi bulunan Erciş ilçesine gönderdiğini kaydetti. Erciş Cumhuriyet Savcılığı da, 5 Nisan günü üç asker hakkında TCY'nin 243. maddesi uyarınca dava açtı. Dava, 27 Mayıs günü Erciş Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Remzi Karaduman, Uğur Uşar Reşat Uşar: 2002 yılı Temmuz ayında "Hizbullah üyesi oldukları" iddiasıyla gözaltına alınan Remzi Karaduman, Uğur Uşar ve kardeşi Reşat Uşar'a işkence yaptıkları gerekçesiyle Mustafa Kılıç, Murat Erdoğan ve Fatih Zengin adlı polisler hakkında açılan dava, 4 Mayıs günü Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı.

İ.A. (10), B.K. (9): 17 Eylül 2003 tarihinde "hırsızlık" iddiasıyla Konya'nın Selçuklu ilçesinde gözaltına alınan İ.A. ve B.K. adlı çocuklara işkence yaptıkları gerekçesiyle, Özalkent Karakolu'nda görevli Komiser Alpaslan Altuğ, Komiser Yardımcısı İsa Akyüz, polis memurları Ziya Yıldırım ve Hasan Yılmaz hakkında TCY'nin 243. maddesi uyarınca açılan davaya 11 Mayıs günü Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Duruşmada yaşadıklarını anlatan B.K., şunları söyledi:

"Bize 'para çalmışsınız' dediler. Çalmadığımızı söyledik. Karakola götürdüler. Pantolonlarımızı ve külotlarımızı çıkarttılar. Cinsel organlarımızı sıkıştırdılar. Kızgın copları cinsel organlarımıza deşdirdiler. Ayaklarımızın altına sopayla 7-8 kez vurdular. Ağlayarak yalvardık, ama bizi dinlemediler. Sürekli 'siz çaldınız' diyorlardı. Biz de sonunda 'evet çaldık' diyerek paraları evimizin karşısındaki inşaata sakladığımızı söyledik. Polis arabasıyla inşaata gittik. Annemlere sesimi duyurmaya çalıştım, fakat duymadılar. Ayaklarımızdan tutarak aşağıya salladılar. Sonra da bizi birinci kattan aşağıya attılar, her yerimiz acıyordu. Annelerimize kaçmak isterken düştüğümüzü söylediler."

Avukat Hakkı Ünalmiş ise dokuz saat gözaltında tutulan çocukların, parası çalınan kişinin şikayetinden vazgeçmesi üzerine, savcılığa sevk edilmeden karakoldan serbest bırakıldığını belirterek, "Çocukların karakol yerine üç yıldır Konya'da faaliyet gösteren çocuk polisi tarafından ifadelerinin alınması gerekirken karakol polislerince ifadeleri alınmıştır. Çocuklarda oluşan yaraların iyileşmesi bir ay sürmüştür. İ.A. ve B.K., polisleri gördükleri zaman feryat ediyorlar. Ben işkenceci polislerle karşı savunma yaptığım için polisler beni adliye dışına atmaya kalktılar" dedi. İ.A.'nın annesi M.A. da oğlunun ruh sağlığının bozulduğunu söyledi.

CHP Konya Milletvekili Atilla Kart da, Mayıs ayında İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yanıtlaması istemiyle TBMM Başkanlığı'na verdiği soru önergesinde, olayı Meclis gündemine getirdi. Kart, soru önergesinde, adı geçen polis memurları hakkında herhangi bir işlem yapıp yapılmadığını sordu. Okul yönetiminin çocukların gözaltına alındığını ailelere haber vermediğini vurgulayan Kart, önergesinde şu sorulara yanıt istedi:

“Emniyet yetkililerinden okul yönetimine yönelik olarak yapılan baskılar sebebiyle mi ailelere haber verilmemiştir? 58. ve 59. hükümetler döneminde emniyette başlayan kadrolaşma boyutlarını aşan niteliksiz yapılanma sebebiyle, emniyet uygulamalarında ‘keyfi, sorumsuz, hukuk dışı, partizanca’ eylem ve işlemlerin yoğunluk kazandığı ve her geçen gün arttığı yolundaki eleştiri ve değerlendirmelere karşı, bakanlık olarak nasıl bir açıklama getiriyorsunuz?”

10 Haziran günü yapılan duruşmada ifadesi alınan İ.A., Akyüz’ü göstererek, “İsa amca benim ayaklarımdan tuttu. Komiser Alparslan amca da dövdü. Hasan amca beni yerlerde sürükledi. İnşaata da götürüp B.K. ile birlikte ayrı odalarda dövdüler. B.K.’nin ağlama seslerini duyuyordum. Dövdükten sonra da pantolonumu ve külotumu çıkararak pipimi sıktılar” dedi.

15 Temmuz günü yapılan duruşmada ise İ.A. ve B.K. hakkında rapor düzenleyen dört hekim ve bir psikiyatri uzmanı tanık olarak dinlendi. Konya Numune Hastanesi’nde görevli Dr. Halit Balevi, “Hastanın ayağının üzerinde şüpheli bir morluk tespit ettim başka da bir husus yoktur. Doktor gözüyle yaraya baktığım zaman düşük enerjili bir travmadır. Ayak burkulması ile ayakkabının sıkması ile ayağımı bir yere çarpmasıyla oluşabilir.” dedi. Balevi İ.A.’yı hatırlamadığını iddia etmesine karşın daha sonra “mağdurun yürüyerek geldiğini” öne sürerek “Ben işkence yapmış olsaydım daha şiddetli vururdum. Tabii nasıl yapıldığını bilemem ama...” dedi. Ancak Balevi’nin bu sözleri tutanağa geçirilmedi.

Dava 11 Ocak 2005 tarihinde beraat kararıyla sonuçlandı.

Erol Evcil: İşadamı Erol Evcil’e Bursa Emniyet Müdürlüğü’nde gözaltında tutulduğu sırada işkence yaptıkları ileri sürülen 10 polis ile “sahte rapor düzenledikleri” ileri sürülen iki hekimin yargılandığı dava, 21 Mayıs günü sonuçlandı.

Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesi, söz konusu dönemde Bursa Emniyet Müdürlüğü’nde görev yapan Sırrı Tuğ, Candemir Özdemir, Hakan Ünsal Yalçın, Metin Soner Şentürk, Ragıp Doğandemir, Harun Özkay, Kemal Nair, Mehmet Kaçmaz, Yaşar Usta ve Mustafa Ak hakkında “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat kararı verdi. Feridun Abdullah Karadağ ve Gündüz Sümeyye Döl adlı hekimler ise önce 6 ay hapis ve 60’ar milyon lira para cezasına mahkum edildi. Bu ceza daha sonra 350 milyon lira para cezasına çevrilerek ertelendi.

Nesim Malki’nin 28 Kasım 1995 tarihinde öldürülmesi nedeniyle, azmettirici olarak yargılanan

Erol Evcil ile Malki’yi öldürdükleri ileri sürülen Burhanettin Türkeş ve Şükrü Elverdi ise ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi. Evcil, Türkeş ve Elverdi hakkında İstanbul DGM’de açılan dava, daha sonra Bursa’ya gönderilmiş ve işkence davası ile birleştirilmişti.

Mehmet Can: Adana’nın Kozan ilçesinde adli bir olay nedeniyle Mart ayında gözaltına alınan Mehmet Can adlı kişiye işkence yaptıkları gerekçesiyle üç asker hakkında dava açıldı. Kozan Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, astsubaylar Ayhan Karasakal, Sertan Erturan ve uzman çavuş Ömer Sipahi’nin TCY’nin “işkence” suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, 9 Eylül günü başladı.

Kemal Şentürk: İstanbul Kartal İlçe Emniyet Müdürü Eyüp Pınarbaşı hakkında, Kemal Şentürk adlı kişiye “kötü muamelede bulunduğu” iddiasıyla dava açıldı. İstanbul Cevizli’de iki grup arasındaki arazi anlaşmazlığına müdahale eden polislerin başındaki Eyüp Pınarbaşı’nın Kemal Şentürk’ü dövdüğü anlatılan iddianamede, Pınarbaşı’nın TCY’nin 245. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Elif Kırtekin: İstanbul Tabip Odası İnsan Hakları Komisyonu kurucularından Adli Tıp Uzmanı Elif Kırtekin’i “işkence raporu verdiği için tehdit ettikleri” iddia edilen üç polisin yargılandığı davaya, 4 Haziran günü devam edildi. İstanbul 5. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Edinilen bilgiye göre, İstanbul DGM’de görev yaptığı dönemde, 27 Haziran 2000 tarihinde muayene ettiği üç kişiden birinde işkence bulguları tespit eden ve bu yönde rapor veren Dr. Elif Kırtekin, Mücahit Aydaş, Ragıp Keven ve Levent Binici adlı polisler tarafından tehdit edildi. İşkence konusunda soruşturma başlatmayan Cumhuriyet Savcılığı, 2001 yılı Mart ayında polisler hakkında, “Görevli memura hakaret ettikleri” gerekçesiyle dava açtı. Dr. Elif Kırtekin, bir yıldan uzun bir süre duruşmalara katılmayan polisleri 4 Haziran günü yapılan duruşmada teşhis etti.

Gökhan Biçer: Diyarbakır’da 2002 yılında gözaltına alınan Gökhan Biçer’e işkence yaptıkları iddiasıyla Terörle Mücadele Şubesi’nde görevli Başkomiser İsmail İçen ve Fatih Reşat Gürbüz adlı polis hakkında açılan dava, 16 Haziran günü sonuçlandı. Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Mahkeme iki polis hakkında da beraat kararı verdi.

Gökhan Biçer, 9 Şubat 2002 tarihinde “yasadışı örgüt lehinde slogan attıkları” iddiasıyla Devran Ak adlı kişiyle birlikte gözaltına alınmıştı. Terörle Mücadele Şubesi’nde sorgulanan Biçer ve Ak ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmıştı. Biçer serbest bırakıldıktan

sonra Adli Tıp Kurumu'ndan rapor almış ve polisler hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştu.

K.B.: İzmir Cumhuriyet Savcılığı, “7 Haziran 2002 tarihinde gözaltına alınan iki çocuğun, karakola gelen K.B. adlı yakınına kötü davrandıkları” gerekçesiyle Mehmet Alan, Yakup Güvenç, Musa Köken, Süleyman Tepe, Mehmet Ali Öztaş ve Mehmet Balaban adlı polisler hakkında dava açtı. Dava, 30 Haziran günü İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Mehmet Alan hakkında, “kötü muamele”, “hürriyeti kısıtlama” gerekçeleriyle çok sayıda dava açıldığı bildirildi.

19 Temmuz günü İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'nda görevli avukatlar “sanıklara soru sorma haklarının engellendiğini, görevlerini yerine getiremedikleri” gerekçesiyle Mahkeme Başkanı Ahmet Hekimoğlu hakkında reddi hakim talebinde bulundular. Bu istemi reddeden Hekimoğlu, işkence mağdurları ve avukatları için “İzmir'deki meslek hayatımız sırasında benzeri davalarda, daima sabıkalı veya kriminal kişilerin doğrudan şikayetleri olmasa bile İzmir Barosu'ndan bazı avukatların davaya katıldıkları ve kolluk kuvvetini oluşturan polis ve jandarma sanki bir hasım, bir düşmanmış gibi davranıldığını, duruşmalarda sanık olan kolluk güçlerinin üzerinde bir hegemonya, bir üstünlük ezici davranış sergilenmek istendiğini gördük. Kolluk kuvveti olan polisler de elbette insandır. Elbette ki her suçlu cezasını çekmelidir. Ancak görevini yaparken, bir takım olaylara maruz kalan, tepkili olan, bu tepkisinin etkisi ile bazı eylemleri işleyen polis de evine akşamları ekmek götüren, eş ve çocuklarına bakan kişidir” dedi. Bunun üzerine avukatlar, mahkeme heyetinin kendilerine yönelik tutumunun “kişiselleştiği” gerekçesiyle davadan çekildiler.

Serhan Aksin, Mehmet Başaran, Bülent Özcan: Mardin'in Derik ilçesinde 23 Kasım 2003 tarihinde gözaltına alınan Serhan Aksin, Mehmet Başaran ve Bülent Özcan'a “işkence yaptıkları” gerekçesiyle 11 polis hakkında açılan soruşturma, Haziran ayında takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Derik Cumhuriyet Savcılığı'nın, Nadir Memiş, Kurbanali Kaya, Güner Taş, Aydın Çildir, Hüseyin Bozkurt, Vahap Gürbüz, Hüseyin Petdoğan, Zafer Gündüz, Faruk Sapmaz, Üzeyir Sarıkaya ve Pehlül Uslu hakkında yürüttüğü soruşturmada takipsizlik kararında, “Her ne kadar sanıklar hakkında işkence suçundan dolayı hazırlık soruşturması yapılmış ise de müştekiler Bülent Özcan ve Mehmet Başaran'ın alınan doktor raporunda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı, müşteki Serhan Aksin'in alınan doktor raporunda 15 gün iş ve güçten kalacak şekilde

yaralandığı tespit edilmiş ise de yapılan soruşturmada sanığın işkenceye uğradığına dair kamu davası açmayı gerektirecek hiçbir delil elde edilemediği anlaşılmış olmakla, sanıklar hakkında koğuşturmaya yer olmadığına karar verildi” denildi.

IHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir, “Takipsizlik kararı veren savcı, gözaltındayken savcılık ifadesi sırasında avukatlarıyla görüşmek isteyen sanıklara ‘Burası Derik Cumhuriyeti, avukat falan yok’ diyen, müvekkillerini görmek için Derik Adliyesi'ne giden avukatları adliyeye sokmayan savcıdır” dedi.

Süleyman Yeter ve 14 Kişi: Yargıtay 8. Ceza Dairesi, aralarında 1999 yılı Mart ayında İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde işkence sonucu ölen Limter-İş Sendikası eğitim uzmanı Süleyman Yeter ile gazetecilerin de bulunduğu 14 kişiye işkence yapan 9 polisin yargılandığı davaya ilişkin kararını, Temmuz ayı sonlarında açıkladı.

Yargıtay, Bayram Kartal, Yusuf Öz, Erdoğan Oğuz ve Sedat Selim Ay'a TCY'nin “işkence” suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca verilen ve ertelenen 11 ay 20 gün hapis cezası kararını bozdu. Bozma kararı, “sanıklara eksik ceza verildiği, sanıkların, işkence yaptıkları mağdur sayısına göre cezalandırılması gerektiği” görüşüyle alındı. Sanıklardan Şahin Kaplan (2000 yılı Şubat ayında yapılan duruşmaya izleyici olarak gelen Kaplan, mağdurlar tarafından teşhis edilmişti. Bunun üzerine Kaplan hakkında ek iddianame ile dava açılmıştı) hakkındaki beraat kararını onayan Yargıtay, Zülfiyar Özdemir, Şaban Toz, Bülent Duramanoğlu ve Necip Tükenmez hakkındaki beraat kararını ise “zamanaşımı süresi dolduğu” gerekçesiyle bozdu. Yargıtay, bu sanıklar hakkında yeniden yargılama yapılmadan haklarındaki davanın ortadan kaldırılmasına hükmetti.

Davanın müdahil avukatlarından Keleş Öztürk kararı şöyle değerlendirdi:

“Her ne kadar karar bozulmuş olsa da 6 Eylül günü, 7,5 yıllık zamanaşımı dolacağından dava ortadan kaldırılacak. İşkence yargılamalarının genel durumu, davayı uzatıp zamanaşımına uğratmak şeklinde oluyor. Nitekim, bu davada da böyle oldu. Bu davanın zamanaşımına uğramasında Yargıtay da kusurlu olacaktır. Çünkü, Ağır Ceza Mahkemesi'nin karar vermesinden sonra Yargıtay, incelemesini 1.5 yılı aşkın bir zamanda bitirdi ve zamanaşımı süresinin dolmasını yaklaştırdı.”

Dört polisin yeniden yargılanmasına 1 Kasım günü İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Duruşmada sanık avukatları, zamanaşımı süresinin dolduğunu ileri sürdüler.

Müdahil avukatlardan Mihriban Kırdök ise Yargıtay'ın bozma kararına uyulması gerektiğini vurgulayarak, "Zamanaşımı teknik bir konu. Zamanaşımına uğrayacaksa da biz AIHM'de bu davayı çözdüreceğiz. Zaten başvurumuzu da yaptık" dedi. Avukat Gülizar Tuncer de, zamaşımı süresinin dolmasından mahkemenin sorumlu olduğunu belirtti ve "Bozmaya uyulup uyulmamasının önemi kalmamıştır. 6 Eylül günü zamaşımı süresi doldu. Dört sanık en alt sınırdan ceza aldı ve bu ertelendi. Sanıklar ve avukatları davada sürekli süre istediler, avukat değiştirdiler. Davanın zamaşımına uğramasında sorumluluğunuz var" dedi.

Mahkeme Başkanı Niyazi Aydın ise "Biz bu davada büyük tehditler aldık. Bize mektup geldi. Biz size bundan bahsediyor muyuz? Biz kendi kararımızı verdik. Cezanın alt sınırdan verilmesi ile ilgili eleştirileriniz olabilir. Ancak yargılamayı uzatmadık" dedi.

Yargıtay kararına ilişkin görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı ise zamaşımı süresinin dolmadığını belirterek, yargılamanın sürmesini istedi.

Dava, 11 Kasım günü sonuçlandı. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi, zamaşımı süresi dolduğu için davanın düşmesine karar verdi.

Duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı Fethi Türkmen, suç tarihi olan 6 Mart 1997 dikkate alındığında 7 yıl 6 aylık zamaşımı süresinin dolduğunu, ancak sanıkların savunmalarını yaptığı 8 Mayıs 1997 tarihi düşünüldüğünde zamaşımı süresinin henüz dolmadığını belirterek, hangi tarihin dikkate alınacağı konusunda mahkemenin karar vermesi gerektiğini söyledi. 6 Mart 1997 tarihini esas alan mahkeme heyeti ise "asli zamaşımı süresinin 5 yıl olduğu ve suç tarihinden itibaren 7 yıl 6 aydan uzun süre geçtiği" gerekçesiyle davanın düşmesine karar verdi.

9 polisin yargılandığı ilk dava, 2 Aralık 2002 tarihinde sonuçlandı. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi Şahin Kaplan, Zülfikar Özdemir, Şaban Toz, Bülent Duramanoglu ve Necip Tükenmez hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi. Mahkeme, Bayram Kartal, Yusuf Öz, Erdoğan Oğuz ve Sedat Selim Ay'ı ise 11 ay 20'er gün hapis ve 2 ay 27'er gün memuriyetten men cezasına mahkum etti. Bu ceza da "sanıkların sabıkasız olmaları ve aynı suçu bir kere daha işlemeyeceklerine kanaat getirildiği" için ertelendi. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, bu yılın Temmuz ayında hapis cezalarını, "sanıklara eksik ceza verildiği, sanıkların, işkence yaptıkları mağdur sayısına göre cezalandırılması gerektiği" görüşüyle bozdu. Beraat kararlarını ise zamaşımı süresi dolduğu gerekçesiyle bozan Yargıtay, bu

sanıklar için yeniden yargılama yapılmadan davanın ortadan kaldırılmasına karar verdi.

Sıddık Onay: Avukat Şehmus Kabadayı, 25 Mayıs 2002 tarihinde Diyarbakır'da gözaltına alınan Sıddık Onay'a işkence yapılması nedeniyle açılan soruşturmanın yaklaşık 2,5 yıl sonra 18 Kasım günü takipsizlik kararıyla sonuçlandığını bildirdi.

Eviden "Kürt Mustafa" diye bilinen kişi ile iki polis tarafından gözaltına alınan Onay'a, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'nde işkence yapıldığının Diyarbakır Adli Tıp Tabipliği'nden verilen raporla kanıtlandığını anlatan Kabadayı, Onay'ın 25 Mayıs 2002 tarihinde evinden gözaltına alındığını söylemesine karşın "Yakalama ve Gözaltına Alma" formuna "26 Mayıs 2002 tarihinde evinin bulunduğu sokaktan gözaltına alındığı"nın yazıldığını kaydetti. Avukat Kabadayı, "gasp ve hırsızlık" iddiasıyla tutuklanan, yargılama sonucunda beraat eden Sıddık Onay'ın 30 Mayıs 2002 tarihinde suç duyurusunda bulunduğunu, dosyasının 27 Haziran 2002 tarihinde de AIHM'e gönderildiğini söyledi.

Tutuklama kararı veren hakim Sıddık Onay'ın vücudunda "darp ve cebir izleri bulunduğunu" tutanağa geçirdiğine dikkat çeken Avukat Şehmus Kabadayı, suç duyurusunda bulunmaları üzerine Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'nde görevli polis memurları Mustafa Altun, Ahmet Uysal, Mehmet Ali Kara, Haydar Kalfa ve İsmail Bayır hakkında soruşturma açıldığını söyledi. Kabadayı, tüm delillere karşın Cumhuriyet Savcılığı'nın "darp ve cebir izlerinin gözaltına alınmadan 3-4 gün öncesine ait olduğu" gerekçesiyle 18 Kasım günü takipsizlik kararı verdiğini belirtti.

Müslüm Turfan, Ahmet Turan, Dinçer Erduvan: 11 Kasım 1998 tarihinde gözaltına alınan Kızıl Bayrak ve Ekim dergileri çalışanları Müslüm Turfan, Ahmet Turan ve Dinçer Erduvan adlı kişilere işkence yapılması nedeniyle polisler Mehmet Hallaç, Şeref Bayrakçı, Mahmut Yıldız ve Ahmet Okuducu hakkında açılan dava, 30 Eylül günü İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, polisler hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi. Süleyman Yeter'in ölümü nedeniyle de yargılanan Ahmet Okuducu hakkında beş yıllık zamaşımı süresinin dolmasına kısa bir süre kala 5 Eylül 2003 tarihinde ek iddianame ile dava açılmıştı.

Dövülen Avukatlar: F tipi cezaevlerine karşı 16 Eylül 2000 tarihinde İstanbul Galatasaray Lisesi önünde basın açıklaması yapmak isteyen ÇHD yönetici ve üyesi 26 avukatın dövülerek gözaltına alınması nedeniyle Arif Ceylan, Beyhan Karaköse, Mehtap Geyik (Atışlı), Şengül Göçen (Özdemir), Emel Kaya ve Fatih Güngör adlı polisler hakkında açılan dava,

28 Eylül günü Beyoğlu 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Arif Ceylan hakkında “olay sırasında görevli olmadığı” gerekçesiyle beraat kararı veren Mahkeme, diğer polisleri 3'er ay hapis ve 3'er ay memuriyetten men cezasına mahkum etti. Bu cezalar, polislerin sabıkası olmadığı gerekçesiyle ertelendi.

Atilla Uğur (15), Ferdi Uğur (16), Tuncay Uğur (17): 22 Kasım 2002 tarihinde İstanbul Beyoğlu'nda çıkan bir kavgada polis memuru Ahmet Ünlü tarafından öldürülen Bora Sezik'in arkadaşları, Ferdi Uğur, Atilla Uğur, Tuncay Uğur'a işkence yapılması nedeniyle 20 polis hakkında açılan davaya 7 Ekim günü Beyoğlu 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Duruşmaya ilk kez katılan Avukat Ali Tufan, “çocukların polisler hakkındaki şikayetlerinden vazgeçtiklerini” ve daha önce davayı izleyen Avukat Bülent Kurt'u görevinden azlettiklerini söyledi. Avukat Bülent Kurt ise “kendisinin İstanbul Barosu CMUK servisi tarafından görevlendirildiğini, bu konuda kendisine bilgi verilmediğini” ifade ederek, “görevden azledilmeyi” kabul etmediğini bildirdi. Avukat Bülent Kurt ayrıca, çocukların ağzından hazırlanan “işkence görmedikleri, İHD'ye başvurarak kendilerini daha önce gözaltına alan polisleri suçlu durumuna düşürmek istedikleri, İHD'nin de olayı abarttığı” yolundaki 8 ve 10 Haziran tarihli tutanakların, polislerin avukatı Abdullah Kaya tarafından yazdırıldığı da açıkladı.

20 Nisan günü Beyoğlu 12. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, “polislerin ‘işkence’ suçundan yargılanması gerektiği” görüşüyle görevsizlik kararı verilmesi üzerine ağır ceza mahkemesine gönderilmişti. Çocuklar, olay nedeniyle açılan idari soruşturmada dört polisi teşhis etmişlerdi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Çocuklar, Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı'nda verdikleri ifadelerde yaşadıklarını şöyle anlattılar:

Ferdi Uğur: “Beni, kardeşim ve kuzenimi cuma gecesi (22 Kasım 2002) gözaltına aldılar, pazartesi 11.00 gibi bıraktılar. Karakolda bizi tek tek odaya alıyorlardı. Odaya giren ağlayarak dışarı çıkıyordu. Bir süre sonra dövülen arkadaşları bize izlettiler. Bize de aynı şeyi yapacaklarını söylediler.

Olayı anlatmamızı istiyorlardı, anlatınca da ‘Yalan söylüyorsunuz’ diyerek dövüyorlardı. Suçu üzerimize yıkmaya çalıştılar. Kabul etmeyince de işkence yaptılar. İki kişi beni tuttu, biri de sırtıma copla vurdu. Boğazımı sıktılar. Sonra soydular ve betona yattırdılar. Sonra polis giysilerimi getirdi ve beni sıcak odaya aldı. 10 polis dizildi. Boş kâğıt imzalamamı istediler, imzalamadım. Bir daha vurmaya başladılar. Serbest bıraktıktan sonra ‘Sakın ortarlarda

görünmeyin’ dediler. Davacı olduğumuz için sürekli evimiz aranıyor. Ama ben davamı geri almam.”

Atilla Uğur: “Boğazım sıkıldı, dayak atıldı. Yumruklarımı avuç içine alıp sıktılar. Polislerden birine ‘Laz’ diyorlardı.”

Tuncay Uğur: “Tekme attılar, sırtıma copla vurdular, boğazım ve hayalarım elle sıkıldı. Çok az yemek verdiler.”

Radikal gazetesinde 9 Şubat 2005 tarihinde yayınlanan “Sıfır tolerans mı dediniz?” başlıklı haberde de, 18 yaşından küçük çocukların gözaltına alınır alınmaz çocuk bürosuna götürülmesi ve savcılığa haber verilmesi gerektiği halde, olaydan sonra altı çocuğun gözaltına alındığı bilgisinin Cumhuriyet Savcısı'na 24 saat sonra verildiği, çocukların yanlarında avukat bulunmadan ifadesinin alındığı anlatıldı.

Avukat Bülent Kurt'un suç duyurusu üzerine 20 Mart 2003 tarihinde karakola yazı yazarak olay günü görevli polislerin listesini isteyen Cumhuriyet Savcısı'na dokuz ay sonra yanıt verildiği ifade edilen haberde, bu sürede polislerin çoğunun İstanbul dışına atıldığı belirtildi.

“Barış Masası” Eylemi: “Toplumsal barışın sağlanması” amacıyla 2003 yılının Haziran ayında Bingöl'de “Barış Masası” kurmak isterken gözaltına alınan insan hakları savunucularına kötü muamelede buldukları öne sürülen Güvenlik Şube Müdürü Oktay Kılıç, Güvenlik Şubesi'nde görevli polis memurları Adem Tekinay, Sezgin Gündoğdu ve Nuri Mete hakkındaki “takipsizlik” kararı, Temmuz ayında kaldırıldı.

İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, Cumhuriyet Savcılığı'nın “takipsizlik” kararına Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nde itiraz etmişti.

Soruşturma, Kasım ayında takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Takipsizlik kararının “delil olmadığı” gerekçesiyle verildiği öğrenildi.

16 saat gözaltında tutulan 125 kişi, “işkence, hakaret, görevi suistimal” iddialarıyla Bingöl Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Oktay Kılıç, polis memurları Adem Tekinay, Nuri Mete ve Sezgin Gündoğdu hakkında suç duyurusunda bulunmuşlardı.

Avukat Mahmut Nedim Eldem, takipsizlik kararı üzerine yeniden Muş Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz etti. Eldem başvurusunda, “CMUK'un 168. maddesine göre, Muş Ağır Ceza Mahkemesi takipsizliğe itirazı kabul ettikten sonra Cumhuriyet Savcısı'nın takdir yetkisi yoktur, kamu davası açmaya zorunludur” dedi.

Remziye Daşlık: Diyarbakır'da 2002 yılı Şubat ayında gözaltına alınan Remziye Daşlık'a işkence yaptıkları iddia edilen İsmail İçen ve Mustafa Yücel adlı polislerin yargılandığı dava, 8 Kasım günü sonuçlandı. Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi, polisler hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi. Remziye Daşlık'ın avukatı Sıla Talay, İsmail İçen'in 2002 yılı Eylül ayında gözaltına alınan Gökhan Biçer adlı kişiye işkence yapılması nedeniyle de yargılandığını bildirdi.

Sait Işıklı: Diyarbakır'da "hırsızlık" yaptığı iddia edilen kardeşinin gözaltına alınmasını engellemek isteyen polisler direnen Sait Işıklı'nın dövülmesi nedeniyle Komiser Yardımcısı Hamza Bilgin, polis memurları Yücel Yüksel, İsmail Hacıoğlu ve Murat Yaşaroğlu hakkında dava açıldı.

Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, 1 Temmuz günü gözaltına alınan Işıklı'nın Diyarbakır Çarşı Polis Merkezi'nde dövüldüğü anlatıldı. Adli Tıp Kurumu'nun Işıklı'ya 5 günlük rapor verdiği belirtilen iddianamede, polislerin suç duyurusunda bulunması nedeniyle Işıklı'yı tehdit ettikleri de kaydedildi. TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca açılan dava, 8 Nisan 2005 tarihinde Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayacak.

Veli Tosun: Veli Tosun adlı kişiye 1999 yılında gözaltında işkence yaptıkları gerekçesiyle Hüseyin Demir ve Haluk Bayram Deniz adlı polisler hakkında açılan dava, 13 Aralık günü sonuçlandı. Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi, polisler hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi. Tosun'un cezaevi girişinde dövülmesi nedeniyle Cezaevi Müdürü ve beş asker hakkında açılan davanın da aynı mahkemede sürdüğü öğrenildi.

Gülizar Tuncer, Ali Durmuş: 1996 yılında Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe'nin öldürüldüğü olayda, polisler tarafından dövülen avukatlar Gülizar Tuncer ve Ali Durmuş'un AIHM'e yaptıkları başvuru, Kasım ayı başında sonuçlandı. AIHM, Türkiye'nin 28 bin Euro tazminat ödemesine karar verdi. AIHM kararında, olayda "onur kırıcı ve kötü muamele yasağı" ve "güvenlik hakkı"nın ihlal edildiği belirtildi.

Ulaş Batı, Bülent Gedik, Müştak Erhan İl, Özgür Öktem, Sinan Kaya, İsmail Altun, İzzet Tokur, Okan Kaplan, Cemal Bozkurt, Devrim Öktem, Sevgi Kaya, Arzu Kemanoglu, Zülcihan Şahin, Ebru Karahancı, Zühal Sürücü: 1996 yılında gözaltına alınan 15 gencin işkence nedeniyle AIHM'e yaptığı başvuru, 3 Haziran günü sonuçlandı. AIHM'in işkence davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesini de dikkate alarak verdiği kararda, Türkiye'nin Ulaş Batı, Bülent Gedik, Müştak Erhan İl, Sinan Kaya, İzzet Tokur, Okan Kaplan ve Arzu Kemanoglu'na 20'er bin, Özgür Öktem'e 22 bin, İsmail Altun'a 18 bin, Devrim Öktem'e 50 bin, Sevgi Kaya'ya 30 bin, Zülcihan Şahin'e 23 bin, Ebru Karahancı'ya 24 bin, Zühal Sürücü ve Cemal Bozkurt'a da ikişer bin Euro tazminat ödemesi öngörüldü. Karar doğrultusunda Türkiye ayrıca 21.420 Euro yargılama giderini de ödeyecek.

Mehmet Emin Yüksel: 1997 yılında Diyarbakır'da gözaltına alınan Mehmet Emin Yüksel'in "işkence" nedeniyle yaptığı başvuru, Temmuz ayında AIHM'de sonuçlandı. AIHM, Türkiye'nin 13 bin Euro tazminat ödemesine karar verdi.

CEZAEVLERİ VE İNSAN HAKLARI

2004 yılı da cezaevlerinde baskıların sürdüğü bir yıl oldu. Adalet Bakanlığı'ndan edinilen bilgilere göre 1 Ocak ile 15 Aralık günleri arasında cezaevlerinde ölüm orucu, hastalık, intihar, mahkumlar arasında kavga gibi nedenlerle toplam 175 kişi öldü. Bu verilere göre ölenlerden 1'i ölüm orucu 5'i ise kendi yakma nedeniyle öldü. Adalet Bakanlığı'nın 175 kişinin öldüğünü açıklamasına karşın TIHV, bu olaylardan 33'ünü belirledi. 142 kişinin ölümü konusunda ise yeterli bilgiye ulaşılamadı. TIHV'nin belirlemelerine göre ise sözkonusu dönemde 6 kişi kendini yakarak öldü.

Gerek siyasi gerek adli tutuklu ve hükümlüler üzerindeki baskılar da yıl çinde sürdü. Tutuklu ve hükümlülerin tedavileri engellendi, hem cezaevinde hem de mahkeme ve hastanelere gidiş gelişlerinde kötü muamele ile karşılaştılar.

Ölüm oruçları ise cezaevlerinde sürdürüldü, "Sevgi Erdoğan Ölüm Orucu Ekibi", eyleme başladı. Selami Kurnaz'ın ölümü ile ölüm orucu ve bağlı nedenlerle ölenlerin sayısı 69'a ulaştı. Ölüm orucu eylemi süresince ölenlerin sayısı ise 121 kişiyi buldu.

Ölüm orucunda sağlık durumları bozulduğu için tahliye edilen hükümlüler ise Adli Tıp Kurumu tarafından iyileştikleri yönünde rapor verildiği gerekçesi ile yeniden tutuklanmaya başladılar. Sözkonusu kişilerin cezaları CMUK'un 399. maddesi uyarınca sağlık durumları cezaevinde kalmaya uygun olmadığından 6 ay süre ile erteleniyordu.

Yasal ve İdari Düzenlemeler

"Bölge Adliye Mahkemeleri"nin (istinaf mahkemeleri) kurulmasına ilişkin "5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun" ve "5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", 7 Ekim günü Resmi Gazete'de yayımlandı. Yargıtay'ın iş yükünü hafifletmek ve yargı sürelerini kısaltmak amacıyla hazırlanan yasa, bölge adliye mahkemelerini Yargıtay benzeri bir yapıda ve temyiz yeri olarak görev yapacak mahkeme olarak öngörüyor.

Bölge adliye mahkemeleri, adli yargı ilk derece mahkemelerinin verdiği, kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlayacak. Ayrıca, adli yargı ilk derece mahkemesi hakimleri aleyhinde Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre açılacak tazminat davalarına bakacak. Adalet Bakanlığı, yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemelerini kuracak. Her iki yasa da 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girecek.

Yeni TCY'de "yasadışı örgüt üyeliği" suçuna verilen cezanın indirilmesi nedeniyle Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvuran 200'den fazla siyasi mahkumun serbest bırakıldığı öğrenildi.

Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı Yılmaz Aktaş, "Örgüt üyeliğinin ilgili sevk maddesi olan 168/2, 10 yıldan 15 yıla kadar hapis öngörüyordu. Alt sınırdan cezalandırılan sanıklara TMY'nin 5. maddesi uyarınca yarı oranında ceza artırımı uygulanıyordu. Ardından 6/1 oranında takdiri indirim yapılarak sanık, neticede 12 yıl 6 ay hapisle cezalandırılıyordu. Yeni TCY'ye göre örgüt üyeliğini içeren 314/2. madde ise 5 yıldan 10 yıla kadar hapis öngörüyor. Ayrıca takdiri indirim ise 5/1 oranında yapılıyor. Sanıkların çoğu daha önce alt sınırdan cezalandırıldığı için tutuklu kaldıkları süre cezalarını karşılıyor" dedi.

"Silahlı eylemlere karıştıkları" gerekçesiyle ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen PKK/Kongra-Gel ve Hizbullah hükümlülerinin de dilekçe gönderdiğini vurgulayan Aktaş, "Bu sanıkların sevk maddelerinde değişiklik olmadığı için dilekçelerini işleme almıyoruz. Ancak yaşı 18'den küçük olanlara daha önce ömür boyu hapis yerine verilen 20 yıllık ceza yeni kanunla 14 yıla indi" dedi.

Hükümet, TBMM Adalet Komisyonu'nun alt komisyonunda görüşülen "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun" tasarısını Kasım ayında geri çekti. F tipi cezaevlerini yasallaştıran, hücre hapsi, tek tip elbise, çalışma zorunluluğu öngören tasarının yeniden düzenleneceği bildirildi. 22 Kasım günü toplanan Bakanlar Kurulu'ndan sonra açıklama yapan Hükümet Sözcüsü ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek, tasarımı, TCY ve CMUK'ta yapılan

değişiklikler doğrultusunda yeniden düzenlemek için çektiklerini açıkladı.

Yasa tasarısı, Aralık ayı başında yeniden TBMM'ye sunuldu. Tasarıda yapılan bazı değişiklikler şöyle:

Cezaevlerinde hükümlülere tek tip elbise giydirilmesine ilişkin madde ile hücre cezası kaldırıldı.

Cezaevlerinde hükümlülere zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacak. İlk tasarıda bu konuda kesin bir ifadeden kaçınılırken gerekli özenin gösterileceği hükmü getirilmiş, takdir yetkisinin “daima adalet esasları göz önünde bulundurularak” uygulanması öngörülmüştü.

F tipi cezaevleri, “bir ya da üç kişilik hücrelerin bulunacağı, ‘yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları’ olarak tanımlandı”.

Bu cezaevlerinde tutulması öngörülen mahkumların kapsamı da genişletildi. Buna göre, kasten adam öldürme, uyuşturucu kaçakçılığı, devlete ve anayasal düzene karşı işlenen suçlar nedeniyle mahkum olanlar da F tipi cezaevlerinde tutulacak.

Gençlik cezaevleri kurulacak. Bu cezaevlerinde 18’ini bitirmiş, 21’ini doldurmamış hükümlüler bulunacak.

Hükümlünün çalıştırılması uygulaması yumuşatıldı. Çalıştırmaya “ruhsal ve bedensel uygunluk

muayenesi” zorunluluğu getirildi. İstemeleri halinde hükümlüler, kurum olanakları ölçüsünde belirlenecek ücret karşılığında atölye ve işyurtlarında çalıştırılabilecek. Kurum dışında çalışma konusunda ilk tasarıda sayılan “tarım, maden, taşocağı” gibi iş tanımları kaldırılarak “iş alanları” ibaresiyle genel bir tanımlama yapıldı.

Tasarıya eklenen geçici maddeyle, Abdullah Öcalan’ın şartlı salıvermeden yararlanmaması hükmüne bağlandı. Devlet aleyhine işlenen suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nedeniyle ölüm cezasından dönüştürülerek ya da doğrudan ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasına mahkum olanlar şartlı salıverilme hakkından yararlanamayacak.

Şartlı salıverme süresi ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasında 36, ömür boyu hapis cezasında 30 yıla çıkarıldı. Şartlı salıverilme süresi diğer cezalar içinse 3/2 oranında artırıldı.

Hükümlülere uygulanacak disiplin cezaları arasında, bir kurumdan diğer kuruma nakletme ya da etmeme cezası çıkarıldı.

İlk tasarıda, disiplin cezalarını gerektiren suçlar tek tek sayılırken tasarıda bu konuda tüzükte düzenleme yapılması öngörüldü. Şartlı salıverilmenin geri bırakılması, disiplin cezası olmaktan çıkarıldı.

5275 sayılı yasa, 13 Aralık günü TBMM Genel Kurulu’nda kabul edildi.

Cezaevleri ve Ceza Infaz Kanunu... (Oral Çalışlar-25 Eylül 2004/Cumhuriyet)

(...) Önümde cezaevinden gelen bir tomar mektup yığılı. Ben arada bir onların dertlerine sahip çıkıp kösemi onlara ayırdığım için bana mektup yolluyorlar. Ben de bu köşenin elverdiği ölçüde onları aktarmaya çalışıyorum. Aslan Bahar, Tekirdağ F Tipi Cezaevi’nden yolladığı mektupta, yeniden cezaevlerine tek tip elbise zorunluluğu getirileceğini yazıyor. Bu yüzden 1980’li yıllarda çok sayıda insan yaşamını yitirmişti ve sıkıyönetim koşullarında bile böyle bir girişimin anlamsız olduğu anlaşılıp vazgeçilmişti. Şimdi neden acaba?

Süleyman Acar da Tekirdağ F Tipi’nden yazmış. Acar, 1 Nisan operasyonu ile tutuklandığını, haklarında hiçbir iddia olmadığı halde “örgüt üyeliği” suçlamasıyla aylardır hapiste tutulduğunu anlatıyor: “Enteresandır, 82 insan, polis, MIT ve DGM işbirliğiyle tutuklandı ve yine ‘ilginç’ olan tek gerçekçe vardı: ‘Diskette adın geçiyor.’ Neşter operasyonunda telefon kayıtları izinsiz dinlendiği gerekçesiyle delil olmazken, 1 Nisan operasyonunda, polisin sahte belgeleriyle 82 insan tutuklandı. Kimsenin ruhu duymaz, sesi çıkmaz nasılsa!”

Ercan Kutlu, Tekirdağ F Tipi’nden yolladığı mektupta AKP hükümetinin İsrail siyasetini eleştiriyor ve hâlâ “ölüm orucu”nu sürdürenlerin bulunduğunu belirtiyor.

Tekirdağ’dan Inan Kazmaz da yeni çıkarılacak Ceza Infaz Kanunu’nda zorla çalışma hükmüne dikkat çekiyor. Süleyman Şahin de yeni Ceza Infaz Kanunu’nda hükümlülere hedef alan maddelerden ve içeride yaşadıkları sıkıntılardan söz ediyor.

Coşkun Akdeniz, tek kişilik hücrelerde kalan tutukluların yalnızlığa mahkûm edildiklerini belirtiyor. Orhan Eski, Galip Doğu da F tipi cezaevlerindeki sorunlardan söz ediyor ve yeni Infaz Yasası’ndaki tehlikelere işaret ediyorlar.

Barış Karahan, Ali Kaplan, Okan Tüm, Fikret Akar, Mehmet Kulaksız, Yalçın Akar, Güven Güney, Birol Abatay, Günay Eren’in mektuplarında da benzer tecrit ve Infaz Yasası’na ilişkin endişeler dile getiriliyor.

Uşak Cezaevi’nden Filiz Gencer de kendilerine yapılanları şöyle özetliyor: “Tüm yaşam kaynakları kurutulmalıdır. O yüksek kalın, sessiz, soğuk duvarların arasına sıkıştırılmış insansız hücrede onu yaşama bağlayan tüm can damarları kesilmelidir. Duygularını, düşüncelerini, yaşanmışlıklarını aktardığı mektuplar suçludur mesela... İmha edilmelidir. Yüzlercesi, binlercesi imha edilir. Adına gelen dergiler, kitaplar, küçük masumane hediyeler suçludur. Yasal olmaları, her yerde kolaylıkla dağıtılıyor olmaları önemli değildir... Durmadan kanatılan yaralarımıza, bunca ölüme rağmen, dirençle sarılıyoruz yaşama.”

Gültekin Toprak da şunları yazmış Tekirdağ F Tipi'nden: "Ceza İnfaz Kanunu'nda neler var. Eminim bir basın mensubu olarak siz bile tam olarak bilmiyorsunuzdur. Kısacası bu yasanın özü, hapisaneye girenin, özellikle F Tipi'ne girenin ömrü billah çıkamayacağı biçimde düzenleniyor. İsyân, açlık grevi, ölüm orucu yapmak 6 ay ile 3 yıl arasında hücre cezasına tabi tutulacak. Marş, türkü söylemek, hak gasplarına, keyfi uygulamalara karşı çıkmak ya da 'sessiz protesto' etmek dahi bir disiplin cezası olarak uygulanacak. Tutuklu ve hükümlülerin bu yasaya dayanılarak aylarca görüş yapması, yakınlarıyla mektuplaşması engellenecek. Zorla çalıştırma adı altında 'çağdaş köleler' yaratılacak."

Önümüzdeki günlerde yasalaşacak olan Ceza İnfaz Kanunu tasarısı üzerinde hiç tartışma bile yapılmadı. Şimdi o da yasalaşiyor. Cezaevleri yeniden daha da ağır sorunların içine yuvarlanmasın?

Adalet Bakanlığı Genelgesi

Adalet Bakanlığı tarafından Ocak ayında yayınlanan bir genelge ise "hangi cezaevlerinde hangi hükümlülerin kalacaklarına ilişkin esaslar" yeniden belirlendi. Buna göre siyasi tutuklular ile çıkar amaçlı suç örgütü mensubu olmaktan hüküm giyenler aynı cezaevinde kalacakları hükme bağlandı. "Yasadışı örgüte yardım" suçundan hükümlü olanlar ile pişmanlık yasasından yararlanan örgüt üyeleri, diğer hükümlülerle bağlantıları olmayacak şekilde barındırılacak ya da gerekli koşulları taşıyanlar başka cezaevlerine nakledilecek.

Genelgeye göre siyasi tutuklular bundan sonra sadece "özel", "E" ve "F" tipi cezaevlerinde tutulacaklar. Hükümlüleri "terör suçluları" ve "çıkar amaçlı suç örgütü suçluları" olarak gruplandırılmasını öngören genelge, Terörle Mücadele Yasası'nın 1. maddesinde tanımlanan örgütleri kuran, faaliyetlerini düzenleyen ve yönetenler hariç olmak üzere, bu "suç" ve "yardım ve yataklık"tan hüküm giyenlerin, cezalarının üçte birini "iyi halli" olarak tamamlamış ve şartlı tahliyelerine 18 aydan az süre kalmış ise talep etmeleri halinde ilçe cezaevlerine nakledilmelerine olanak sağladı.

Yasa Değişikliklerini Protesto Gösterileri

28 Kasım günü Devrimci Tutsak Aileleri Komiteleri (DETAK) üyesi 20 kişi ölüm oruçlarını desteklemek ve tasarını protesto için İstanbul Taksim Meydanı'nda basın açıklaması yaptı. Açıklamaya müdahale eden polisler 15 kişiye gözaltına aldı. Öte yandan Galatasaray Lisesi önünde yasanın geri çekilmesini isteyen bir grup da oturma eylemi yaptı.

7 Aralık günü Ankara'da düzenlenen gösteriye de polis müdahale etti. Öğle saatlerinde Cebeci'deki Kurtuluş parkında toplanan ESP üyelerinin Yüksel caddesine yürümesini engelleyen polisler, tartışmalardan sonra gruptan temsilcilerin TBMM'ye giderek dilekçe vermesine ve grubun da yürümesine izin verdi. Ancak, çevik kuvvet ekipleri, Yüksel caddesi girişinde ESP üyelerine müdahale etti. Bunun ardından başlayan çatışmada, çok sayıda gösterici yaralandı. Polislerin kullandığı gaz bombaları da göstericiler dışındaki kişilerin de zehirlenmesine neden oldu. Eylemde, 12'si kadın 47 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında Atılım gazetesi

muhabirleri Ufuk Han ve Selver Orman'ın da bulunduğu öğrenildi. Olayları görüntülemeye çalışan Evrensel gazetesi muhabiri Sultan Özer de dövüldü. Bir sivil polisin Özer'in başına copla vurduğu bildirildi. Özer'e Adli Tıp Kurumu bir günlük rapor verdi. Gözaltına alınanlar 10 Aralık günü "yasadışı örgüt üyesi oldukları" iddiasıyla tutuklandılar.

Yasanın kabul edildiği 13 Aralık günü TBMM Genel Kurulu'nun dinleyici locasında slogan atan H.K. (17), Barış Başak (25) ve Hasret Tusun (20) adlı gençler gözaltına alındı. Gençlerin yanlarındaki pankartı açması polisler tarafından engellendi. "Barış İçin Gençlik Girişimi" imzalı pankartta "Avrupa Ulusundanım, Türkiye Ulusundanım, Türk'üm, Laz'ım, Çerkez'im, Demokratik Çözüm İçin Çift Taraflı Ateşkes İstiyorum" yazdığı öğrenildi. Gözaltına alınanlardan Barış Başak ve Hasret Tusun, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettikleri iddiasıyla tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. H.K. adlı öğrenci ise "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

Sosyalist Gençlik Derneği üyesi Şenol S. (25), Cem Atakan Ş. (21), F.I. (17) ve Y.Ç.T. (18) yasayı protesto amacıyla 15 Aralık günü AKP Konak (İzmir) binasını işgal etti. İzmir Kadın Kolları Başkanı ve iki üyeyi bir odaya kilitledikten sonra kendilerini de zincirleyen eylemciler, daha sonra polisler tarafından gözaltına alındı.

Sergül Albayrak adlı kadın yeni yasa ile cezaevlerindeki uygulamaları protesto amacıyla 26 Aralık günü İstanbul Taksim'de kendisini yaktı. Sergül Albayrak, kaldırıldığı Taksim İlkyardım Hastanesi'nde 28 Aralık günü öldü. Albayrak'ın DHKP-C davasından bir süre cezaevinde kaldığı öğrenildi.

Tüzük Değişikliği

"Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzükte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük" 22 Nisan günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. "Siyasi suçlu" tanımını kaldıran tüzük ile tek ve üç kişilik oda sistemine dayalı F tipi cezaevlerine konulacakların kapsamı genişletildi. Yeni tüzükle kapalı cezaevleri, "sıkı güvenlikli kapalı cezaevleri" ve "normal güvenlikli kapalı cezaevleri" olarak ikiye ayrıldı.

“Özel tip kapalı cezaevleri” tanımına yer verilmedi. Tüzüğe göre, F tipi cezaevlerini de içeren “Sıkı güvenlikli kapalı cezaevleri” tek ve üç kişilik oda sistemine göre dizayn edilecek, buradaki mahkumların ancak mevzuatın belirlediği hallerde oda dışındaki hükümlüler ve dış çevreyle temasına izin verilecek. Hükümlüler; “ilk defa suç işleyenler”, mükerrirler (birden çok kez suç işleyenler)”, “mesleki suçlular”, “akli ve bedeni durumları nedeniyle özel bir infaz rejimine tabi tutulacak suçlular”, “yaşları nedeniyle özel bir infaz rejimine tabi tutulacak suçlular”, “terör suçluları” ve “çıkar

amaçlı suç örgütlerine mensup suçlular” olarak yedi gruba ayrıldı. Sıkı güvenlikli cezaevlerine konulacaklar arasında yine ilk sırayı, “terör ve çıkar amaçlı suç örgütleri mahkûmları” alıyor. Ancak değişikliğe göre bundan sonra, “Hükümlü ve tutukluları intihara teşvik veya ikna eden, açlık grevi yapmaya veya bu eylemlerini sürdürmeye tahrik, teşvik veya ikna eden”ler de bu cezaevlerine konulacak. Tüzük değişikliği ile yasaklanmamış basılı eserler cezaevlerine alınacak, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yayımları da mahkûmlara ücretsiz ulaştırılacak.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzükte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük

Madde 1 - 5.7.1967 tarih ve 6/8517 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün 5 inci maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapalı cezaevleri:

Madde 5 - a) Sıkı güvenlikli kapalı cezaevleri; iç ve dış güvenlik personeli bulunan, firara karşı fizik, teknik, mekanik ve elektronik engellerle donatılmış, oda ve tüm koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hallerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu, yüksek düzeyde güvenliğin sağlandığı, hükümlü ve tutukluların bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları cezaevleridir. Bu cezaevlerinde, bireysel ve grup iyileştirme ve eğitim yöntemleri uygulanır.

b) Normal güvenlikli kapalı cezaevleri; iç ve dış güvenlik personeli bulunan, firara karşı fiziksel engellerin yanında teknik, mekanik veya elektronik engellerden bir veya birkaçı ile donatılmış, oda ve tüm koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hallerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu, yeterli düzeyde güvenliğin sağlandığı, hükümlü ve tutukluların gereksinimine göre bireysel, grup ve toplu iyileştirme ve eğitim yöntemlerinin uygulandığı cezaevleridir.”

Madde 2 - Aynı Tüzüğün 78 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 78 - Hükümlüler, cezaevlerinde;

- İlk defa suç işleyenler,
- Mükerrirler ve itiyadi suçlular,
- Mesleki suçlular,
- Akli ve bedeni durumları dolayısıyla özel bir infaz rejimine tabi tutulacak olan suçlular,
- Yaşları dolayısıyla özel bir infaz rejimine tabi tutulacak olan suçlular,
- Terör suçluları,
- Çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup suçlular, olarak gruplara ayrılırlar.

Ayrıca, bu gruplar içinde hükümlülük süreleri ve suçlarının türleri itibariyle de tasnife tabi tutulurlar. Bunların tasnif ve müşahadelerine ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Sıkı güvenlikli kapalı cezaevlerine;

- Terörle Mücadele Kanununda belirtilen suçlardan,
- Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Kanununda belirtilen suçlardan,
- Türk Ceza Kanununa göre örgüt vasıtasıyla işlenen suçlarda örgütü kuran ve idare eden,
- Buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozan veya iyileştirme tedbirlerine ısrarla karşı koyan,
- Kendisinin veya başkasının hayatı veya beden bütünlüğünü tehlikeye düşüren tutum ve davranışlarda bulunan,
- Hükümlü ve tutukluları intihara teşvik veya ikna eden,
- Hükümlü ve tutukluları açlık grevi yapmaya veya bu eylemlerini sürdürmeye tahrik, teşvik veya ikna eden,
- Fırar, tünel kazma, ayaklanma, rehin alma ve benzeri eylemleri örgütleyen veya bu hususta tahrik ve teşvikte bulunan ya da bu eylemlere katılan,
- Her ne suretle olursa olsun diğer hükümlü ve tutuklular ile kurum personeli üzerinde, yarar sağlamak amacıyla veya ideolojik maksatlarla örgütlü veya bireysel olarak maddi veya manevi nüfuz kuran veya kurmaya teşebbüs eden,

j) Yukarıdaki bentlerde belirtilenler dışında kalan eylem ve tutumları nedeniyle özel gözetim ve denetim altında bulundurulmasının gerekli olduğu saptanan,

hükümlü ve tutuklular gönderilirler. Ancak, (a) ve (b) bentleri dışında kalanların sıkı güvenlikli cezaevlerine gönderilebilmeleri için buldukları kurumun teklifi ve Bakanlığın onayı gerekir.

Üçüncü fıkrada sayılan hükümlü ve tutuklular için sıkı güvenlikli kapalı cezaevlerinde yeterli yer bulunmadığı takdirde, normal güvenlikli kapalı cezaevlerinin sıkı güvenlikli bölümleri kullanılır.

Üçüncü fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına giren hükümlüler, cezalarının 1/3'ünü iyi halle geçirmek koşuluyla, diğer hükümlü ve tutuklular ise Adalet Bakanlığınca her yılın Ocak ayı içinde çıkarılacak genelgede belirlenecek süre ve esaslar çerçevesinde, tutum ve davranışlarında olumlu gelişme görülmesi halinde, kişiliklerine ve durumlarına uygun diğer ceza infaz kurumlarına, buldukları kurumun teklifi ve Bakanlığın onayı ile gönderilebilirler.

Üçüncü fıkra kapsamı dışında kalan hükümlü ve tutuklular normal güvenlikli kapalı cezaevlerine gönderilirler.”

Madde 3 - Aynı Tüzüğün 149 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hükümlü ve tutuklularca getirilen veya onlara gönderilen basılı eser ve yayınlar:

Madde 149 - Mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla hükümlü ve tutuklularca getirilen veya onlara dışarıdan gönderilen basılı eser ve yayınların kuruma alınmasına izin verilir.

Resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlü ve tutuklulara ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.”

Madde 4 - Aynı Tüzüğün 189 uncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kütüphaneye konulacak basılı eser ve yayınların, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla kuruma alınmasına idarece izin verilir.”

Madde 5 - Aynı Tüzüğün 78/A ve 78/B maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 6 - Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 - Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1 - ÖLÜM ORUCU ve F TİPİ CEZAEVLERİ

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, 3 Kasım günü itibariyle cezaevlerinde açlık grevi yapan hükümlü bulunmadığını, sekiz kişinin ise ölüm orucunu sürdürdüğünü açıkladı. Çiçek, Adalet Bakanlığının 2005 mali yılı bütçe görüşmeleri için yaptığı konuşmada eylemlerin başladığı 20 Ekim 2000 tarihinde süresiz açlık grevine katılanların sayısının 1.596, 20 Kasım 2000 tarihinde ölüm orucuna başlayanların sayısının ise 432 olduğunu söyledi.

Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği'nden alınan bilgiye göre ise Aralık sonu itibarıyla eylemi sürdürenlerin sayısı dörde düştü:

Remzi Aydın-Tekirdağ F Tipi Cezaevi

Fehim Horasan-Sincan F Tipi Cezaevi

M. Kemal Eren-Kandıra F Tipi Cezaevi

M. İnan Işık-Kırklar F Tipi Cezaevi.

F tipi cezaevlerindeki “tecrit, tek tip elbise uygulamalarına ve yeni İnfaz Yasası hazırlıklarına” karşı “Sevgi Erdoğan Ölüm Orucu” ekibi Temmuz ayında ölüm orucuna başladı. Ölüm orucuna Vedat Çelik (Tekirdağ F Tipi Cezaevi), M. Kemal Eren (Kandıra F Tipi Cezaevi), M. İnan Işık (Kırklar F Tipi Cezaevi), Fehim Horasan (Sincan F Tipi Cezaevi) ve H. Sergül Albayrak'ın (Uşak E Tipi Cezaevi) katıldığı bildirildi. Ölüm orucu Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde Selami Kurnaz (10. Ölüm Orucu ekibi) ve Remzi Aydın tarafından sürdürülüyor.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucunu sürdüren Selami Kurnaz, 12 Ağustos günü öldü. 10. Ölüm Orucu ekibinde yer alan **Selami Kurnaz**, 2003 yılı Ekim ayında ölüm orucuna başlamıştı.

Kandıra F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucunu sürdüren **Muharrem Karademir** (30), 28 Şubat günü öldü. Ölüm orucunun 130. gününde olan Muharrem Karademir'in “müdahale için hastaneye götürüleceğini anlayınca” kendisini yaktığı bildirildi. 1992 yılında “Devrimci Sol üyesi olduğu” iddiasıyla tutuklanan ve ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Karademir'in 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonundan sonra Bayrampaşa Cezaevi'nden Kandıra F Tipi Cezaevi'ne götürüldüğü öğrenildi. Muharrem Karademir, 1996 yılındaki ölüm orucuna da katılmıştı.

Uşak Cezaevi'nde 2 Mart günü kendisini yakan **Günay Öğrener** (31) adlı kadın tutuklu, 4 Mart günü öldü. Ölüm orucuna 20 Ekim 2003 tarihinde başladığı öğrenilen Öğrener'in saat 17.00 sıralarında Yeşilyurt Devlet Hastanesi'nde öldüğü bildirildi. 1995 yılında tutuklanan Öğrener, Burdur'da toprağa verildi.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucunu sürdüren Ümit Günger, 31 Mart günü öldü. Bir süre önce Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne kaldırılan **Ümit**

Günger'in 29 Mart günü hastanede kendini yaktığı, bunun üzerine götürüldüğü İstanbul Bayrampaşa Devlet Hastanesi'nde 31 Mart günü öldüğü bildirildi.

Gebze Cezaevi'nde ölüm orucunu sürdüren **Selma Kubat**, 1 Mayıs günü öldü. F tipi cezaevlerini protesto için ölüm orucuna başlayan Kubat'ın "zorla tıbbi müdahaleye" karşı kendisini yaktığı öne sürüldü.

Sincan F Tipi Cezaevi'nde kendilerini yakan **Hüseyin Çukurluöz** (42) ve **Bekir Baturu** adlı hükümlüler, 23 Haziran günü öldüler.

Ölüm orucu eyleminin 249. gününde olan Hüseyin Çukurluöz'ün 21 Haziran, eylemin 250. gününde olan Bekir Baturu'nun da 22 Haziran günü kendilerini yaktıkları öğrenildi. Üç kişilik odalarda kalan Hüseyin Çukurluöz ve Bekir Baturu'nun cezaevi yönetiminin ölüm orucunu bitirmeleri için zorla müdahale girişimlerini reddettikleri öğrenildi. Zorla müdahale girişimini protesto amacıyla yastık elyaflarını vücutlarına sararak ateşe veren Bekir Baturu ve Hüseyin Çukurluöz'ün eylemlerinin odalarında kamera bulunmadığı için zamanında fark edilemediği bildirildi.

Hüseyin Çukurluöz'ün 11 Ağustos günü tahliye olacağı öğrenildi.

Baturu, 25 Haziran günü Antep'te toprağa verildi. Cenaze töreninden sonra dağılan gruba müdahale eden polisler çok sayıda kişiyi dövdü. İHD Antep Şube Başkanı Mehmet Şahin, polisler tarafından dövülen Cafer Uğur, Levent Eker, Şükran Söyleme ve Ersin Kalı'ye birer gün, Gülbeyaz Karaer'e ise yedi günlük rapor verildiğini, Erdem Tekgöz, Ali Tışkaya ve Çağdaş Çakır adlı kişilerin de gözaltına alındığını bildirdi.

Yusuf Poyraz (24) adlı kişi, 24 Mart günü İzmir Konak meydanında bulunan İzmir Emniyet Müdürlüğü önünde kendisini yaktı. "Yaşasın ölüm orucu direnişimiz" sloganı atarak Emniyet Müdürlüğü bahçesine giren Poyraz, burada kendini yaktı. Poyraz, polisler tarafından hastaneye kaldırıldı. İzmir İHD Şubesi'nde 19 Mart günü basın toplantısı düzenleyen Poyraz, "16 Mart günü Karşıyaka'da polisler tarafından kaçırıldığımı" açıklamıştı. Poyraz, polis aracında dört saat boyunca dolaştırıldığını, bu süre içinde fiziksel ve psikolojik işkencelere maruz kaldığını belirtmişti.

F Tipi Cezaevi Protestoları ve Ölüm Orucu Destekçileri

F tipi cezaevlerini ve Abdullah Öcalan'ın durumunu protesto amacıyla 22 Ekim 2003 tarihinde İstanbul Boğaz köprüsünde trafiği keserek gösteri düzenleyen 80 kişi hakkında açılan dava 12 Ocak günü başladı.

İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşma, sanıkların ifadesinin alınması için ertelendi.

2 Mart günü İzmir Kemeraltı'nda F tipi cezaevlerini protesto amacıyla gösteri düzenleyen tutuklu yakınlarına müdahale eden polisler, 13 kişiyi gözaltına aldı.

16 Temmuz günü "Ceza İnfaz Yasa Tasarısı"nı protesto etmek amacıyla Bayrampaşa Cezaevi önünde yolu trafiğe kapatan İstanbul Sosyalist Gençlik Derneği üyesi 7 kişi gözaltına alındı. Polisler ayrıca gazetecilerin çekim yapmalarını da engelledi.

Ölüm orucu eylemcisi Remzi Aydın'a destek amacıyla 29 Temmuz günü Taksim'de düzenlenen yürüyüşe polis müdahale etti ve üç kişiyi döverek gözaltına aldı.

14 Ağustos günü İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nde, "F tipi cezaevlerini protesto etmek ve ölüm orucundakilere destek vermek" amacıyla eylem yapan 14 kişi gözaltına alındı. "Devrimci Tutuklu Aileleri Komitesi" üyesi grup, Boğaziçi Köprüsü'nde trafiği kesmek istedi. Gruba müdahale eden polis, dokuz kişiyi gözaltına aldı. Bu arada beş kişi, polise yakalanmadan köprü'nün halatlarına tırmandı. Halatlara tırmanmış bir halde bildiri okuyan ve aşağıya ölüm orucuna ilişkin dövizler atan beş kişi, aşağıya indikten sonra gözaltına alındı.

Ölüm oruçlarının başlamasının yıldönümü nedeniyle 20 Ekim günü İstanbul Sultanahmet meydanında düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Ölüm oruçlarında ölen 117 kişiyi temsilen 117 tabutla meydana toplanan ve İstanbul Adliyesi'ne yürümek isteyen Haklar ve Özgürlükler Cephesi üyelerini durduran polisler, göstericileri zor kullanarak dağıtmak istedi. Polislerin biber gazı ve cop kullanarak müdahale etmesi üzerine göstericiler de taş atarak karşılık verdi. 24 kişinin gözaltına alındığı olayda, üç kişi de yaralandı.

Bu arada TAYAD, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Adalet Bakanı Cemil Çiçek ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Kadir İpek'in "ölüm oruçlarında yaşamını yitiren 117 tutuklunun sorumlusu olduğu" iddiasıyla Adana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

1 Ekim günü Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Mehmet Akif Ersoy Tiyatro Salonu'nda, tutuklu yakınları tarafından düzenlenen bir etkinlik için bekleyen grubun üzerine Fahri Yüce adlı kişi tarafından silahla ateş açıldı. Saldırıda, Ali Özdemir, Ali Önen, Necmettin Ektirici ve Celalettin Delibaş yaralandı. Olay sırasında bazı kişilerin yakalamak için üzerine yürüdüğü Fahri Yüce'nin de boğuşma

sırasında silahının yanlışlıkla ateş alması üzerine yaralandığı açıklandı. Görgü tanıklarının, "Fahri Yüce dışında bir kişinin daha silah kullandığını, ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan iki kişinin de olay yeri yakınlarında beklediği" yönünde ifade verdikleri öğrenildi.

İstanbul'un Kurtuluş semtinde ölüm orucunda rahatsızlanan eski mahkumların yaşadığı eve 12 Mart günü "Hüsne Davran adlı eski mahkumun askerlik için arandığı" gerekçesiyle baskın düzenlendi. Baskında, Wernicke-Korsakoff sendromu nedeniyle ayakta durmakta güçlük çeken eski mahkumlardan Ömer Ünal "asker kaçağı olduğu" gerekçesiyle gözaltına alındı.

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunda yaralanan ve 2002 yılında altı ay süreyle tahliye edilen Songül Ince'nin yurtdışına kaçması nedeniyle ailesinin baskı gördüğü bildirildi. Songül Ince'nin CMUK'un 399. maddesi uyarınca tahliye edilmesinden bir süre sonra yurtdışına çıktığını öğrendiklerini belirten ağabeyi Halis Ince, polislerin sürekli evlerine baskın düzenlediğini bildirdi: "Evimizde arama yapıyorlar. Bize sürekli hakaret ediyorlar. 14 Eylül günü evimizi sabaha doğru bastıklarında çocuklar çok korktu. Psikolojileri bozuldu. İki gün sonra başka bir ekip tekrar evimize geldi. Geçenlerde sabaha karşı yine evimizi bastılar." Halis Ince, İHD'ye başvurduğunu ve polisler hakkında Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi.

Açlık Grevi

TUHAD-DER Van Şube Sekreteri Züleyha Endakçı, Muş E Tipi Cezaevi'nin 18, 19 ve 20. koğuşlarında bulunan tutukluların, "tek tip elbise uygulaması, sürgün ve tecrit uygulamaları ile Muş Cezaevi'ne yeni atanan Müdür Zeki Aydoğdu'nun tutumunu" gerekçe göstererek Eylül ayı başında dönüşümlü açlık grevine başladığını bildirdi. Endakçı, açıklamasında şunları söyledi:

"Yeni müdür gelir gelmez kendini şöyle tanıtmış; 'Ben Bayrampaşa Cezaevi Müdür yardımcılığını yapıyordum. O cezaevinin ismini duymuşunuzdur. Oradaki uygulamaların aynısını burada da yapacağım. Bu cezaevini dağıtacağım, sizi dize getireceğim. Koğuş arasındaki görüşlerinizi de keseceğim, ailelerinize ziyaretiniz de benim istediğim gibi olacak. Bu uygulamalara karşı hiçbir güç de çıkamaz. Ben MHP'li bir insanım, ben nasıl istersem öyle olur' demiş. Tutuklular bize müdürün hakaret ettiğini de söylediler."

Gelişmelerin ardından Zeki Aydoğdu, tutuklulara baskı uyguladığı için Muş Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından uyarıldı.

Tutukluların avukatlarından Mensur Işık, 16 Eylül günü Muş Cumhuriyet Başsavcısı Necmettin Sayılğan ile görüştü. Görüşmeye ilişkin DIHA'ya bilgi veren Av. Işık, "Cezaevinde yaşanan sıkıntıları Başsavcıya aktardım. Savcıdan duruma müdahale etmesini istedim. Savcı da bana 'Müdür yaptığı uygulamalarda hatalıdır. Geldiği yerin uygulamalarını burada yaşatmak istiyor. Fakat ben kendisini çağırarak görüştüm ve ikaz ettim. Bu sorunları zamanla düzeltereğiz' dedi. Şu an için yasal işlem başlatmadık. Son uygulamalar hakkında da bilgi alacağım. Eğer bu tür uygulamalar devam ediyorsa bütün yasal girişimleri başlatacağız. Şu an yapılan uygulamaların tamamı insan haklarına aykırı uygulamalardır" şeklinde konuştu.

Affedilmeyen, Yeniden Tutuklanan Hükümlüler

Ölüm orucunda sağlık durumları ağır biçimde bozulduğu için 2001 yılından bu yana cezaları ertelenen hükümlüler, Adli Tıp Kurumu'nun iyileştikleri yönündeki raporları nedeniyle yeniden tutuklanmaya başlandı. Sözkonusu gelişme ulusal ve uluslararası platformlarda yankı buldu.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, CHP İstanbul Milletvekili Ali Rıza Gülçiçek'in soru önermesine Ağustos ayında verdiği yanıtta, cezaevlerinde ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalanan 123 kişinin cezasının infazının Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 399. maddesi uyarınca ertelendiğini bildirdi. 66 kişinin talebinin ise Adli Tıp Kurumu tarafından kabul edilmediğini kaydeden Çiçek, hastalık nedeniyle cezasının infazı ertelenen 254 tutuklunun 6 ay sonra yapılması gereken muayeneye gelmediğini belirtti. Çiçek, halen 87 tutuklunun Wernicke-Korsakoff hastalığı nedeniyle dışarıda olduğunu kaydetti.

İHD İstanbul Şubesi, ölüm orucunda sağlık durumları ağır biçimde bozulduğu için tahliye edilen hükümlülere "iyileşebilir" raporu veren Adli Tıp Kurumu hakkında, 6 Ocak günü suç duyurusunda bulundu. Şube Başkanı Kiraz Biçici yaptığı açıklamada, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 399. maddesi uyarınca tahliye edilen Wernicke-Korsakoff hastalarının raporlarının altı ayda bir yenilendiğini belirterek D tipi cezaevlerinin açılmasından sonra Adli Tıp Kurumu'nun tam anlamıyla iyileşmesi mümkün olmayan çok sayıda hükümlüye "iyileşebilir" raporu verdiğini ve bu kişilerin tutuklandığını bildirdi.

İzmir'de bulunan sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerin temsilcileri de, ölüm orucunda sağlık durumu bozulan mahkumlara "iyileşebilir" raporu veren Adli Tıp Kurumu hekimleri hakkında suç duyurusunda bulundu. 7 Ocak günü İzmir Adliyesi

önünde yapılan basın açıklamasında konuşan İHD İzmir Şube Başkanı Mustafa Rollas, Adli Tıp Kurumu raporları doğrultusunda 500 kadar hükümlünün tahliye edildiğini, daha sonra kurumun “tıbbi olarak geri dönüşü olmayan bu hastalığa yakalananlara ‘iyileşti’ raporu verdiğini” belirtti.

Bu arada tutuklamalar da sürdü. Ölüm orucunda sağlık durumu bozulduğu için geçici olarak tahliye edilen müzik topluluğu Grup Yorum’un üyesi İhsan Cibelik, 23 Ocak günü Ankara’da tutuklandı.

Bu arada Avukat Gülizar Tuncer’in Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalandığı halde, hakkında tutuklama kararı verilen müvekkili Bekir Balyemez’e ilişkin başvurusunun acilen ele alınmasına karar veren AIHM, Türk Hükümeti’nden bilgi istedi. 6 Şubat günü Türk Hükümeti’ne yollanan yazıda, Bekir Balyemez’in sağlık durumuna ilişkin çelişkili raporlar hazırlandığına dikkat çekildi ve çeşitli tarihlerde Bekir Balyemez hakkında “iyileşemez” raporu düzenleyen Adli Tıp Kurumu’nun 8 Ekim 2003 tarihinde ise “iyileşti” raporu hazırladığı belirtildi. Balyemez’e ilişkin olarak İstanbul Tabip Odası’nın da rapor hazırladığı anlatılan yazıda, odanın Adli Tıp Kurumu raporlarını “bilimsellikten uzak” bulduğu ifade edildi. Bekir Balyemez’e ilişkin yeni bir sağlık raporu hazırlanması gerektiği belirtilen yazıda, Türk Hükümeti’nin göndereceği raporun mükemmel olması istendi. AIHM, yanıt için 1 Mart gününe kadar süre tanıdı.

Bu arada İstanbul Üniversitesi Nöroloji Ana Bilim Dalı Başkanlığı, daha önce Adli Tıp Kurumu’nun beş kez Wernicke-Korsakoff hastası olduğu, altıncı muayenede de iyileştğini savunduğu Bekir Balyemez’in, “hastalığın tüm belirtilerini gösterdiği” yönünde rapor verdi. Bu rapor da AIHM’e gönderildi.

2000 yılında ölüm orucuna bağlı gerekçelerle kalıcı sağlık sorunu olduğundan cezası ertelenen Serkan Aydoğan’a altıncı muayenede Adli Tıp Kurumu tarafından “iyileşti” raporu verildi. Rapora dayanılarak Şubat ayında yeniden cezaevine gönderilen Aydoğan’ın cezaevinin kendisine eylemi anımsatması üzerine yeniden ölüm orucuna başladığı öğrenildi. Ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalanan Aydoğan “iyileştigi” için konulduğu cezaevinde, sabitlenen “bilinci” yüzünden yaşamına 2000 yılında bıraktığı yerden başladı ve yeniden ölüm orucuna girdi. Serkan Aydoğan 2000 yılında, F Tipi Cezaevleri’ni protesto için başlatılan ölüm orucuna katılan Aydoğan, 90 günün sonunda Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalandığı için cezası ertelendi, ama son muayenesinde Adli Tıp Kurumu cezaevine girmesinde sakınca olmadığı yolunda rapor verince yeniden cezaevine konuldu. Bu gelişmeler üzerine Aydoğan’ın avukatları Mihriban

Kırdök ve Mehmet Ali Kırdök, 12 Şubat günü AIHM’e başvurdu. Aydoğan, 1998 yılında örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle yargılandığı İstanbul DGM tarafından 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

Ölüm orucu sonucunda yakalandığı Wernicke-Korsakoff sendromu nedeniyle serbest bırakılan Hasan Gülbahar, Adli Tıp Kurumu’nun “iyileşebilir” raporu nedeniyle Nisan ayında yeniden tutuklandı. Hasan Gülbahar’ın 2002 yılı Ekim ayında Adli Tıp Kurumu’nun raporu doğrultusunda CMUK’un 399. maddesi uyarınca altı ay süreyle serbest bırakıldığı, bu sürenin daha sonra yine kurumun raporlarıyla uzatıldığı öğrenildi.

Wernicke-Korsakoff tanısıyla geçici süreyle serbest bırakılan Gültekin Tekin, Adli Tıp Kurumu’nun “iyileştigi” yönündeki raporu üzerine Mayıs ayında yeniden tutuklandı. TAYAD tarafından düzenlenen “Anneler Günü Pikniği” dönüşünde gözaltına alınan Tekin, daha sonra tutuklanarak Gebze Cezaevi’ne gönderildi.

İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalanan adli tutuklu Osman Çeken’in tahliye istemini, “suç tarihinde cezai ehliyeti bulunduğu” gerekçesiyle Mayıs ayında reddetti. Edinilen bilgiye göre, Manisa Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi, Çeken’in 2004 yılında hastalığa yakalandığını ve bunun sürdüğünü, ancak suçun işlendiği 2000 yılında “ceza ehliyetinin tam olduğu” yolunda rapor verdi. Mahkeme de, 11 Mayıs günü yapılan duruşmada, Osman Çeken’in tahliye edilmesi istemini reddetti.

Bu arada AIHM’in, Adli Tıp’ın cezaevine dönmeleri yönünde rapor vermesi üzerine haklarında “tedbir” kararı aldığı Wernicke-Korsakoff hastaları Bekir Balyemez ve Aslihan Gencay’ın tutuklama kararları Haziran ayı başında kaldırıldı. Raporu hazırlayan İstanbul Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu Başkanı Nur Birgen ve daire üyeleri hakkında soruşturma başlatıldı. Kurum, Korsakoff hastası mahkûmlar için 2003’ten bu yana ‘cezaevinde kalabilirler’ yönünde karar vermişti.

Ölüm orucunda sağlık durumu bozulduğu için cezası CMUK’un 399. maddesi uyarınca geçici olarak ertelenen S.D. adlı hükümlü, Edirne Cumhuriyet Savcılığı’nın çıkarttığı yakalama müzekkeresi nedeniyle Mayıs ayında Sivas’ta gözaltına alındı. “Yasadışı örgüt üyesi olduğu” gerekçesiyle 12.5 yıl hapis cezasına mahkum olan S.D., Adli Tıp Kurumu’nun “sağlık durumunun iyi olduğu” yönündeki raporu nedeniyle tutuklandı.

Wernicke-Korsakoff tanısıyla 17 Ocak 2003 tarihinde geçici süreyle serbest bırakılan daha sonra Adli Tıp

Kurumu'nun "iyileştiği" yönündeki raporu üzerine 18 Şubat günü yeniden tutuklan Hedef gazetesi eski sahibi ve Yazışları Müdürü Mustafa Benli, 1 Haziran günü Çorum Cezaevi'nden Edirne F Tipi Cezaevi'ne nakledildi. Benli, kalan cezası için İnfaz Yasası'na göre 4 yıl 9 ay daha hapis yatması gerekiyor. Avukat Hasan Erdoğan Şubat ayında yaptığı açıklamada, Mustafa Benli'nin "bilinç kaybı, kol ve bacaklarında uyuşma, şişme" gibi birçok şikayeti bulunduğunu söylemişti. Bu arada Avukat Hasan Erdoğan, çelişkili raporlar verdiği gerekçesiyle Haziran ayı ortasında Adli Tıp Kurumu'na dava açtı. Avukat Gülizar Tuncer ise AIHM'den acil tedbir talebinde bulunacaklarını, bunun için de tabip odasından değerlendirme raporu beklediklerini açıkladı.

CMUK'un 399. maddesi uyarınca Wernicke-Korsakoff tanısıyla geçici süreyle serbest bırakılan ancak daha sonra tutuklanarak Kırşehir Cezaevi'ne konulan Leyla Kizir'in iyileşmediği ortaya çıktı. Kizir'in Ankara Tabip Odası tarafından yapılan muayenesinde sendromun devam ettiği belirlendi. İHD Ankara Şubesi Ankara Tabip Odası'ndan Kizir'in durumuna ilişkin bir rapor hazırlamasını istemişti. Haziran ayında hazırlanan raporda, şu bulgulara yer verildi:

"Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 3. İhtisas Kurulu tarafından, başvuru sahibi ile ilgili yapılan iki ayrı incelemede, saptanan objektif bulgular ve bu hastalık ile ilgili yukarıda belirtilen bilimsel gerçekler göz önüne alındığında, konulan Wernicke-Korsakoff sendromu ve 'sürekli hastalık' tanılarına rağmen cezasının infazının yeniden başlatılmasının, tıbbi-bilimsel gerçeklerle açık bir biçimde çeliştiği ve tıbben onaylanamaz bir durum olduğu sonucuna varılmıştır."

Kizir hakkında daha önce 2 ayrı rapor hazırlayan Adli Tıp Kurumu, ilk raporunda Kizir'e, Wernicke-Korsakoff sendromu tanısı koyarak, cezasının infazının 6 ay süreyle ertelenmesini uygun bulmuştu. İkinci raporunda da Kizir hakkında Wernicke-Korsakoff sendromu tanısı konulduğu ve "Bu tablonun organik bir akıl hastalığı olduğu, CMUK 399/1 maddesi gereği cezasının tehirinin uygun bulunduğu, hastalığın süreklilik kazanmış olması nedeniyle tehir süresi bildirilemeyeceği, kontrol muayenesine gerek olmadığı oy birliğiyle mütalaa olunduğunu" belirtilmişti. Ancak, Kizir bu raporlara karşın, Adli Tıp muayenesi yapılmaksızın yeniden Kırşehir Cezaevi'ne konulmuştu.

Wernicke-Korsakoff hastası Kemal Özelmali'nin Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu'nun "infazının ertelenmesi" yönündeki raporuna rağmen Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nde tek kişilik hücrede tutulduğu bildirildi. Avukat Beyhan Günyeli Karadeniz'in Kasım

ay sonunda yaptığı açıklamaya göre, Malatya DGM tarafından "TKP/ML örgütüne üye olduğu" gerekçesiyle cezalandırılan Özelmali, Edirne F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucuna başladı ve Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalandı. Kemal Özelmali'nin cezası Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu'nun 7 Temmuz 2001 tarihinde verdiği rapor üzerine 13 Temmuz 2001 tarihinde ertelendi. Serbest bırakılan Özelmali, 2003 yılında askere alındı. Askerliği sırasında Edirne Cumhuriyet Savcılığı'na başvuran Kemal Özelmali, muayene için yeniden Adli Tıp Kurumu'na sevk edildi. Özelmali'ya 4 Nisan 2003 tarihinde "hastalığının organik akıl hastalığı olduğu ve süreklilik kazandığı" şeklinde rapor verildi. Bunun üzerine Kara Kuvvetleri Komutanlığı Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'nin kararıyla 28 Nisan 2003 tarihinde "askerliğe elverişli olmadığı" gerekçesiyle Kemal Özelmali'nin askerliği sona erdirildi. Daha sonra Edirne Cumhuriyet Savcılığı'nın 18 Ekim 2003 tarihinde çıkardığı karar üzerine Ocak ayında tutuklanan Kemal Özelmali, Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi'ne gönderildi. 4 ay cezaevinde kalan Özelmali, sürekli kafasını duvarlara vurması nedeniyle 13 Nisan günü Adana Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne sevk edildi. Burada sekiz gün tedavi gören Özelmali'ya, "hafıza bozukluğu olduğu, ancak uzak hafıza kusuruna rastlanmadığı" yolunda rapor verildi. Özelmali tedavinin ardından tekrar cezaevine gönderildi. Avukat Beyhan Günyeli Karadeniz, AIHM'in "başvurunun öncelikle işlem görmesi" kararına ve Türkiye'den 5 Ocak 2005 tarihine kadar görüşünü bildirmesini istemesine karşın, müvekkilinin tek kişilik hücrede tutulduğunu söyledi.

Cezası Ertelenmeyen Hükümlüler

Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan Hasan Alkış adlı siyasi hükümlünün, Adli Tıp Kurumu'nun "cezasının üç ay süreyle ertelenmesinin gerektiği" yönündeki raporuna rağmen salıverilmediği bildirildi. Avukat Mehmet Erbil'in Haziran ayında verdiği bilgiye göre, 1994 yılında tutuklanan Hasan Alkış, 2003 yılı Eylül ayında kalp rahatsızlığının tedavisi için İstanbul Bayrampaşa Cezaevi'ne sevk edildi. Alkış, 12 Şubat günü Koşuyolu Araştırma ve Eğitim Hastanesi'nde kalp ameliyatı oldu. Ameliyatın ardından CMUK'un 399. maddesi uyarınca "cezasının infazının ertelenmesi" istemiyle Eyüp Cumhuriyet Savcılığı'na başvuran Alkış, 24 Mart günü Adli Tıp Kurumu'na sevk edildi. Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu tarafından "Cezasının infazının ameliyat tarihinden itibaren 3 ay süreyle ertelenmesi" gerektiği yönünde rapor verildi. Mayıs ayında ikinci kez 3. İhtisas Kurulu'na sevk edilen Alkış'a bir kez daha aynı yönde rapor verildi. Bunun üzerine Eyüp Cumhuriyet Savcılığı, Çankırı Cumhuriyet Savcılığı'na yazı

yazarak “Alkış’ın cezanın ertelenip ertelenmemesi” konusunda görüş sordu. Çankırı Cumhuriyet Savcılığı ise “Raporda ‘hükümlünün cezasının ertelenmesinin mutlak suretle gerekli olduğu’ yönünde bir ibare bulunmadığı ve cezasının ertelenmesi halinde hükümlünün bir daha ele geçirilemeyeceği düşünüldüğünden cezasının ertelenmesine gerek duyulmadığı”nı bildirdi. Savcılık, Alkış’ın Adli Tıp Kurumu’nun önerdiği üç aylık süreyi Bayrampaşa Cezaevi Hastanesi’nde doktor kontrolü altında geçirmesini istedi.

Geçirdiği trafik kazası nedeniyle felç olduğu halde 2001 yılında tutuklanan Hüseyin Yıldırım’ın yargılandığı dava, 26 Ocak günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Yıldırım’ı TCY’nin 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. 26 Mayıs 2001 tarihinde geçirdiği trafik kazası sonucunda felç olan Hüseyin Yıldırım, “Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TIKKO) yöneticisi olduğu” iddiasıyla aynı yılın Temmuz ayında tutuklanmıştı. Hüseyin Yıldırım, “Başkasının yardımı olmadan yaşayamayacağı” yönündeki raporlara karşın tahliye edilmemişti. Yargıtay, emekli öğretmen Hasan Basri Aydın’a (75) Ankara 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen 5 ay hapis cezasını Ocak ayında onadı. Daha önce verilen bir ceza nedeniyle tutuklanan Aydın, ağır hastalığı nedeniyle Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedilmiş ve kararın 2 Mayıs 2003 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmasından sonra serbest bırakılmıştı.

Muş E Tipi Cezaevi’nde bulunan Selim Yıldırım (41) adlı siyasi hükümlünün “ayak ve kalp damarlarında büyük ölçüde tıkanıklık” olduğuna ilişkin raporlara karşın, Adli Tıp Kurumu’nun aksi yöndeki raporu nedeniyle tahliye edilmediği bildirildi. Avukat Vedat Karaduman’ın Nisan ayı sonunda verdiği bilgiye göre, 1998 yılı Eylül ayında tutuklanan Selim Yıldırım, 2001 yılı Ekim ayında Van Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde tedavi altına alındı. Burada Yıldırım’ın ayaklarında ve kalp damarlarında yüzde 100’e yakın oranda tıkanıklık saptandı. 22 Haziran 2002 tarihinde koroner by-pass ameliyatı olan Selim Yıldırım’a “cezaevinde tutulmasının hayati tehlike doğuracağı” yönünde rapor verildi. Rapor üzerine savcılık, 21 Şubat 2003 tarihinde Yıldırım’ı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı’na gönderdi. Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu tarafından 28 Mart 2003 tarihinde hazırlanan raporda, “Yıldırım’ın cezaevinde kalabileceği” belirtildi. Yıldırım’ın avukatı Vedat Karaduman, Adli Tıp Kurumu raporunun savcılığa ulaşmasından sonra 17 Aralık 2003 tarihinde AIHM’e başvurdu. Dosya, Selim Yıldırım’ın yaşamının

tehlikede olması nedeniyle öncelikli olarak ele alındı ve Türkiye’den 12 Mayıs gününe kadar savunmasını vermesi istendi. Karaduman, “Müvekkilim cezaevinde ölüm riski altında yaşıyor. Sağlık sorunları nedeniyle günlük ihtiyaçlarını başkalarının yardımıyla karşılayabiliyor. Ayrıca cezaevinin olumsuz koşulları nedeniyle rahatsızlığı giderek artıyor” dedi.

Kan kanseri olan siyasi hükümlü Sıtkı Bektaş’ın İzmir Yeşilyurt Devlet Hastanesi’nden verilen “cezaevinde kalması hayati tehlike yaratır” raporuna karşın Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde hücreye konduğu bildirildi. Kasım ayında düzenlediği basın toplantısında kan kanserinin yanı sıra Hepatit hastalığı olduğu ve gözlerinin iyi görmediği öğrenilen Sıtkı Bektaş’ın yaklaşık 6 aydır Yeşilyurt Devlet Hastanesi’nde tedavi gördüğünü anlatan kız kardeşi Meral Bektaş, Ekim ayında verilen rapora karşın Bektaş’ın bir gün sonra hastaneden alınarak cezaevine götürüldüğünü söyledi.

İstanbul Tabip Odası Onur Kurulu Kararı ve AIHM Ziyareti

İstanbul Tabip Odası (İTO) Onur Kurulu, “ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalanan Enver Yanık, Aslıhan Gençay ve Bekir Balyemez hakkında gerçeğe aykırı rapor düzenledikleri” gerekçesiyle Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu Başkanı Prof. Dr. Nur Birgen, adli tıp uzmanları Dr. Oktan Aktürk, Dr. Ömer Can Gökdoğan, Dr. Erbil Gözükırmızı, Dr. Esin Öztürk ve Dr. Cemal Yalçın Ergezer’e Eylül ayı başında “meslekten men” cezası verdi.

İTO Onur Kurulu’nun yaptığı soruşturmaya göre, Enver Yanık, 20 Ocak 2003 ve 23 Temmuz 2003 tarihlerinde 3. İhtisas Kurulu’nda muayene edildi. 29 Ocak 2003 tarihli ilk raporda Yanık’ın, “beslenme yetersizliğine bağlı genel durum bozukluğu, organik amnestik sendrom” hastalığını taşıdığı ve bu hastalıkların cezaevi şartlarında hayatı için tehlike oluşturduğu kaydedildi. Ancak 6 ay sonra verilen raporda, belirgin bir düzelmeye gözlendiği belirtildi.

Şikayet edilen doktorlar tarafından farklı tarihlerde dört kez muayene edilen Bekir Balyemez’in ilk raporunda, “İleri derecede beslenme yetersizliğine bağlı genel durum bozukluğu ve Wernicke-Korsakoff Sendromu arızasını taşıdığı ve cezaevi şartlarında hayati tehlike arz ettiği” yer aldığı belirtilen İTO raporunda, Balyemez’in bu rapora dayanılarak serbest bırakıldığı, sonraki iki raporda da durumunun aynen devam ettiğinin saptandığı anlatıldı. Ancak ilkinden yaklaşık 2 yıl sonra verilen son raporda, Balyemez’in sağlık durumunun iyi olduğu belirtildi.

Ashhan Gençay ise 25 Mart 2002 ve 12 Aralık 2003 tarihleri arasında dört kez muayene edildi. Muayenelerin ilk ikisinde, “ileri derecede beslenme yetersizliğine bağlı genel durum bozukluğu ve Wernicke-Korsakoff sendromu” tanısı yinelenildi. Kontrolüne gerek olmadığı belirtilen üçüncü raporun ardından, 12 Aralık 2003 tarihli son raporda ise “halihazır durumun hastalık, sakatlık ve kocama hali kapsamında olmadığı” yazıldı.

Bu çelişkili raporlar üzerine bilirkişi olarak görüşüne başvuran Onur Kurulu, “Beyin hasarının onarımının ve en belirgin düzelmenin ilk 6 ay içinde olanaklı olduğu, ilk 1 yıllık izlemenin ardından 6, 8 ve 10 ay sonra yapılan muayenelerde beyin hasarının düzelmesinin beklenmediği, 6 ay arayla yapılan muayeneler ve düzenlenmiş raporların bilimsel çalışmalar ışığında çelişkili olduğu, tutarlılık taşımadığı” yanıtını aldı.

ITO Onur Kurulu soruşturma sonucunda, Prof. Dr. Nur Birgen, Dr. Oktan Aktürk ve Dr. Ömer Can Gökdoğan’ı söz konusu üç kişinin raporları nedeniyle 3’e ay, Dr. Erbil Gözükırmızı’yı, Yanık ve Balyemez’in raporları nedeniyle ikişer ay, Dr. Esin Öztürk’ü, Balyemez ve Gençay’ın raporları nedeniyle ikişer ay, Dr. Cemal Yalçın Ergezer’i Balyemez’in raporları nedeniyle bir ay “geçici olarak meslektan men” ile cezalandırdı.

Bu arada AIHM tarafından ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalanan mahkumların durumunu incelemek için Türkiye’ye gönderilen hukukçu ve hekim heyeti İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ’daki F tipi cezaevlerinde bulunan mahkumların durumunu inceledi.

Heyetin Bayrampaşa Cezaevi’ndeki incelemesi sırasında, koğuştta çırılçıplak gezen ve sürekli namaz kılan Savaş Kör adlı hükümlüyle karşılaştığı bildirildi.

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde güvenlik görevlilerinin 26 Eylül 1999 tarihinde düzenlediği ve 10 mahkumun öldürüldüğü saldırıda üç parmağı kopan Savaş Kör, 2000 yılında katıldığı ölüm orucunun 150. gününden sonra durumu ağırlaştığı için 4 Nisan 2001 tarihinde hastaneye kaldırıldı ve İstanbul DGM’nin kararıyla serbest bırakıldı. Ankara DGM’de “TİKKO üyesi olduğu” iddiasıyla yargılanan

Savaş Kör, Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin hakkındaki 15 yıl hapis cezasını onaması üzerine 11 Ocak günü yeniden tutuklandı. Bu dönemde bilincini tümüyle yitiren ve çocukluğuna dönen Savaş Kör’ün, sürekli namaz kılmaya başladığı, hiç kimseyle iletişim kurmadığı, görüşe gelen avukatlarından bile korktuğu bildirildi. Diğer mahkumların girişimleri sonucu 17 Ocak günü Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’ne sevk edilen Savaş Kör’ün 4 ay hastanede kaldıktan sonra “cezasını çekmek üzere” yeniden cezaevine gönderildiği öğrenildi. Savaş Kör, Avukat Gül Altay’ın 24 Temmuz günü AIHM’e yaptığı başvurudan sonra Türkiye’de incelenen mahkumlar listesine alınmıştı.

AIHM heyetinin 54 hasta mahkumu İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi’ne getirterek muayene ettiği, 6 Eylül günü muayene edilen Savaş Kör’ün, bu muayenenin ardından tekrar cezaevine götürüldüğü bildirildi. Cezaevi Savcılığı’nın AIHM heyetinin denetlemesinin ardından Savaş Kör’ün Bayrampaşa Devlet Hastanesi’ne gönderilmesine karar verdiği bildirildi.

İncelemelerini ve muayenelerini 13 Eylül günü tamamlayan AIHM heyeti ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalanan beş hükümlü hakkındaki tutuklama kararlarını kaldırdı.

Adalet Bakanlığının Eylül ayında Wernicke-Korsakoff tanısı ile geçici süreyle serbest bırakılan hükümlü ve tutuklular için Adli Tıp Kurumu’nun yanı sıra tam teşekküllü devlet hastanesi ya da tıp fakülteleri tarafından verilen raporların da geçerli olabileceği yönünde bir genelge yayınladığı öğrenildi.

Genelgede, “Tam teşekküllü devlet hastanesi, üniversite tıp fakültesi hastanesi veya Adli Tıp Kurumu Başkanlığı İhtisas Kurulu ya da gerektiğinde Adli Tıp Genel Kurulu’ndan alınacak rapor sonucuna göre, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gereğinin takdir olunması, tereddüt halinde mahkemeden bir karar alınmak suretiyle sorunun yasa ve yargı yoluyla çözülmesi...” denildi.

Avukat Gülizar Tuncer, genelgenin avukatlara bildirilmediğini, gelişmeyi AIHM tarafından gönderilen Balyemez’e ait dosyadan öğrendiklerini söyledi.

Cezaevinde Taylan Baltacı (Oral Çalışlar-3 Kasım 2004/Cumhuriyet)

12 Eylül darbecilerinin önemli hedeflerinden birisi solcuları “adam etmek”, bir diğer deyişle ezmektir. Bunun için olmadık şeyler yaptılar. İşkenceler, dayak atarak adam öldürmeler, her şey yaşandı 12 Eylül döneminin cezaevlerinde. O dönemde çok cana mal olan konulardan birisi de tek tip elbiseydi. Askeri ve sivil cezaevlerinde siyasi tutuklu ve mahkumlara tek tip elbise giydirme çabası, içerdekilerin direnişiyi karşılaştı. “Ölüm oruçları” ilk kez bu nedenle yapıldı. Ölenler oldu. Sonunda askeri yönetim bu uygulamadan vazgeçti.

12 Eylül koşullarında bile uygulanamayan, tutuklu ve hükümlülerin “tek tipleştirme” diyerek karşı çıktıkları “tek tip elbise” uygulaması yeniden gündeme getiriliyor. Çıkarılan Yeni İnfaz Kanunu’nda bu hükümlerin de yer aldığı belirtiliyor. Bu

girişimin cezaevlerinde yeni sorunlar yaratmasının kaçınılmaz olduğunu gelen mektuplardan, kendi deneyimlerimden biliyorum. Kim neden Adalet Bakanlığı'nı böyle bir yola yönlendiriyor, anlayabilmiş değilim.

F tipi cezaevleri zaten sorunlu. Bu yeni girişim başka ne gibi sorunlar yaratır hep birlikte göreceğiz. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde kalan Taylan Baltacı'nın kardeşi, ağabeyinin durumunun kötüleştiğini, rapor almasına rağmen hâlâ cezaevinde tutulduğunu belirtiyor. Mektup şöyle:

“Şu anda Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Cezaevi'nde bulunan Taylan Baltacı'nın kardeşiyim. Ağabeyim 2002 yılında 376 gün ölüm orucunda kalmıştı. Ölüm orucu döneminde tedavisi cezaevinde mümkün olmadığı gerekçesiyle 6 aylık tahliye kararı verilmişti. Ağabeyim hükümlü değil de tutuklu olduğu için kararı kesinleşene kadar bu rapor uygulanmaya konulmadı.

Cezası kesinleştikten sonra sağlık durumu iyi olmadığı için tekrar Adli Tıp Kurumu'na sevk edilmesini istedik. Kendisi gönderildiği Adli Tıp'ta ciddi bir inceleme yapıldığından kuşkulu, çünkü “Girmemle çıkmam bir oldu” dedi. Sadece ayaklarına ve gözlerine bakıldığını, başka hiçbir şeyin yapılmadığını söylüyor. Yüzeysel bir muayene ile geri yollandığını, şikâyetlerinin bile sorulmadığını dile getiriyor.

“18.10.2004 tarihli savcılık belgesinden Adli Tıp Raporu'nun tahliye konusunda olumsuz bir özellik taşıdığını öğrendik. Raporda ağabeyimin maç ve dizi izleyebildiğini yazmışlar. Kalıcı bir rahatsızlığı olmadığını belirtmişler. Bir insanın ayaklarına ve gözlerine bakarak, kalıcı bir hastalık anlaşılabilir mi? Sağlık kurumları ve Tabip Odasındaki doktorlar ise Wernicke Korsakof hastalığının tedavisinin mümkün olmadığını defalarca belirttiler. Rapor sonucunun yanlı olmadığına inanmak ve güvenmek için gerekli ve yeterli testlerin yapılmasını, filmlerinin çekilmesini istiyoruz.

Rapor bize inandırıcı gelmiyor. Çünkü ziyaret saatlerinde durumunu görüyoruz. Sık sık midesinin bulandığını, iltihaplı ve kanlı balgam tükürdüğünü, midesinde sürekli asit oluştuğunu, midesinin ara sıra kanadığını söylüyor. Ölüm orucundan sonra vücudunda yaraların meydana geldiğini ve bu yaralardan dolayı yatamadığını, vücudunun hissizleştiğini, sinirlerinin hasar gördüğünü, vücudundaki bütün tüylerin döküldüğünü söylüyor. Bu durumu bize göstermek için elini bacağındaki kılıra atıp hepsini kopardı ve hiçbir acı duymadığını belirtti.

Psikolojik durumu da çok kötü. Ziyaretinde durumunun ne kadar vahim olduğunu, ne kadar sıkıntılı ve sınırlı olduğunu görüyoruz. Oturup bir şeyler okuyup yazacak kadar bile dikkatini toplayamadığını, gelişiminin durduğunu, uyuyamadığını, uyuduğunda da sürekli kâbuslar gördüğünü söylüyor. Bütün bunlardan dolayı tekrar ve ayrıntılı bir muayeneden geçmesini istiyoruz. Ağabeyimin durumundan dolayı ailedeki bütün bireylerin psikolojisi bozuldu. Annem ve üniversiteye giden kardeşim psikolojik tedavi görüyor” .

Orhan Baltacı mektubunu şöyle bitirmiş:

“Yetkilileri görevlerini yapmaya ve duyarlığa davet ediyorum. Ağabeyimin tedavisi cezaevinde mümkün olmadığından CMUK'nin 399. maddesi gereği infazına 6 aylık ara verilerek tahliyesini talep ediyorum.”

Taylan Baltacı ve benzer durumdaki birçok mahkûm aynı durumda. Ne yazık ki, defalarca bu köşede dile getirmemize karşın bu konuda bir çözüm üretilmek yerine, “Bunlar dışarıya çıkınca suç işliyorlar” denildi ve bu konu kapatılmak istendi. Umarız, bu konuya yeniden duyarlık gösterilerek, bazı çözümler üretilir.

Küçükarmutlu Davası

İstanbul Küçükarmutlu'da ölüm oruçlarının sürdüğü evlere düzenlenen operasyondan (5 Kasım 2001) sonra 19 kişi hakkında açılan dava, 25 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul DGM, tutuklu sanıklar Zeki Doğan, Sinan Tökü, Güzin Tolga, Eylem Göktaş, Ahmet Güzel, Gamze Turan, Vedat Çelik, Selma Kubat ile tutuksuz sanıklar Dursun Ali Pekin, Halil Aksu, Haydar Bozkurt, Hakkı Şimşek, Hüseyin Akpınar, Madımak Özen ve Serap Boyoğlu'nu “yasadışı örgüt üyesi oldukları” gerekçesiyle 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm etti. DGM, tutuksuz yargılanan sanıklar hakkında da tutuklama kararı verdi. Gıyabi tutuklu Serhat Ertürk, Özkan Güzel, Halil Acar ve Engin Karagöz'ün dosyası ise ayrıldı.

Operasyonda ölüm orucuna katılan Arzu Güler ile refakatçiler Sultan Yıldız, Bülent Durga ve Barış Kaş ölmüştü. Bu arada duruşmadan sonra kararı protesto amacıyla DGM önünde gösteri düzenleyen bir gruba müdahale eden polisler 20 kişiyi tartaklayarak gözaltına aldı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 19 kişi hakkında açılan davada verilen kararı Aralık ayında bozdu. Yargıtay kararında, sanıkların “yasadışı örgüt üyesi oldukları” iddiasıyla değil, “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla yargılanması gerektiği kaydedildi. Yargıtay, tutuklu sanıklar Zeki Doğan, Sinan Tökü, Güzin Tolga, Eylem Göktaş, Ahmet Güzel, Gamze Turan ve Vedat Çelik'in tahliyesine de karar verdi.

F Tipi Hayat (Yıldırım Türker-24 Mayıs 2004/Radikal)

Yazalı iki yıl olmuş. Değişen bir şey yok. Hayatımızın ortasına kurulmuş vahşet yatağı hayatları yutmaya devam ediyor. Devlet zulmünün son mimarı zaferi. Artık hiç yokmuş gibi unutmak istediğimiz, nerede konusu açılı kulaklarımızı kapatıp sertçe başımızı çevirdiğimiz F tipi hücreler. İçinde usulca ölüme kayanların o korkunç tabutluklarda nasıl yaşadığını merak eden insan kalmadı mı? İçeridekilerle birlikte dışarıdakilerin de ustaca tecrit edilmiş olduğunu gösteriyor olabilir mi bu ölüme kayıtsızlık?

Cumhuriyet tarihinin görmüş olduğu en zarif ve en acımasız Adalet Bakanı'nın hırstan gözü dönmüş bir tur operatörü gibi

F tipi cezaevlerine toplu geziler düzenlediğini unutmadık. Henüz kan bulaşmamış temiz hücrelerin kapılarını, orasına burasına çiçekler yerleştirip sevgili basın mensuplarına açtığı günler geride kaldı. O furyada yayımlanmış fotoğraflar, uzak, âdetleri farklı bir dünyadan görüntüler olarak unutulmuş postalandılar. Oysa o hücreler artık dolu. Gözden ırak, insanlık ülküsünden arındırılmış hayatlar, büyük planın bir parçası olarak yaşatılıyor oralarda. Sessizliğimiz, onayımız oldu.

Zaten sayın Bakan'ın konuyu tartışırken kullandığı soğukkanlı dili ve genel nezaketi, kararımı çoktan vermiş bir muktedirin kan dondurucu inadını yansıtıyordu. Uzlaşmaya asla gönlü yoktu. Edepsiz bir bilgenin aforizmasını hatırlatıyordu: "Nezakete, iletişimsizliğin sanat için sanatıdır." Tarihin belki en kıyıcı alayıyla 'Hayata Dönüş Operasyonu' adı verilen kanlı müdahalenin içyüzü her ne kadar aydınlatılsa da hak edenler cezalandırılmıyor işte. Resmi tarih, devletin bu karanlık girişimini örtbas etme çabasında vazgeçmiyor. Hatırlatalım: 19 Aralık 2000 tarihinde, yurt çapında 19 cezaevine yönelik düzenlenmiş olan operasyonlarda, Bayrampaşa'da 12, Ümraniye'de ise sekiz mahkûm ateşli silah yaralanması, gaz zehirlenmesi ve yanma nedeniyle hayatını kaybetmişti. Ümraniye'deki iki tutuklunun diğer mahkûmlar tarafından yakılarak öldürüldüğü, yine Ümraniye'de bir askerinin diğer askerlerin açtığı ateş sırasında vurulduğu anlaşılmıştı.

İlk tazminat davasının sonuçlanışını, mart ayının sonunda Ahmet Şık'ın haberiyle öğrenmiştik. İstanbul 2. İdare Mahkemesi, Bayrampaşa Cezaevi'nde, 'Hayata Dönüş Operasyonu'nda askerler tarafından öldürülen Murat Ördemci'nin ailesinin İçişleri ve Adalet Bakanlığı'na açtığı davada, söz konusu bakanlıkları suçlu bularak 109 milyar lira tazminat cezası ödemeye mahkûm etme kararını oy birliğiyle almıştı. 'Hayata Dönüş Operasyonu'na 'katliam' dedik diye almış olduğumuz ceza da böylelikle yanımıza kâr kaldı. Ama burada bitmiyor elbet. Yine ancak Bianet.org'un Mehmet Zarif imzalı haberinden izleyebildiğimiz gelişme devletin evlatları arasından kimi seçip kayırdığını aşıkâr ediyor. Operasyonlardan sonra hayatını kaybeden mahkûmların aileleri, operasyona katılan askerler hakkında kasten adam öldürmek suçlamasıyla suç duyurusunda bulundu. Bayrampaşa ve önce Üsküdar, sonra Ümraniye cumhuriyet başsavcılıkları'nca yürütülen hazırlık soruşturması, aradan geçen 41 aya rağmen hâlâ sonuçlandırılmadı. Bu davanın seyri, bir ibret belgesi olarak hangi hayata döndürüldüğümüzün özeti olacaktır.

Ne bilgi var ne belge!

Suç duyuruları üzerine başlatılan soruşturmada savcılıklar, Bayrampaşa operasyonu ile ilgili İstanbul İl Jandarma Alay Komutanlığı'ndan; Ümraniye ile ilgili de Gebze İlçe Jandarma Komutanlığı'ndan operasyona katılan görevlilerin isimlerini istedi. Söz konusu askeri kurumlar, çok şaşırcaksınız ama, savcılıkların talebine her seferinde 'ellerinde bilgi ve belge olmadığı' cevabını verip sonunda canları sıkıldığında kendi personelinin operasyona katılmadığı cevabıyla işi kestirip attı. Bu mercilere kalırsa kendi askeri personeli operasyon sırasında sadece çevre güvenliği ve operasyon sonrası sevklerle ilgili görev yapmıştı ve suç duyurusuna konu olan operasyon timi Ankara Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı emrine bağlı askerlerdi. Ancak bu kişilerin kimliklerine ilişkin bilgiler sadece ilgili komutanlıktan öğrenilebilirdi. Bunun üzerine savcılıklar J. K. Ö. A. Komutanlığı'na aynı talepte bulundu. Cevaben komutanlık, yine şaşırcaksınız, ama operasyona katılan personel ile ilgili bilgi ve belge elde edilemediğini belirtti. Savcılık bunun üzerine, "Olayın önemi dikkate alınarak, operasyon sırasında görevli birlik komutanı ile de irtibat kurulmak suretiyle ilgili görevlendirilme dosyasının araştırılarak, kayıtlardan operasyonlara katılan tüm görevlilerin açık kimlik ve adreslerinin tespit edilmesi rica olunur" metniyle yeniden talepte bulundu. Hâlâ ne şaşıyorsunuz, bu talebe de yanıt alınmadı. Savcılıklar dava açabilmek için görevli personelin isim listesine ulaşmak için çırpınırken, operasyonlar jandarmanın idari görevi sırasında olduğu için yasa gereğince İstanbul Valiliği'ne de soruşturma izni için başvuruda bulundu. Dönemin Valisi Erol Çakır, lafı hiç dolandırmadı. 2003 Ağustosunda, 'Şikâyetlerin asıl amacının devletin otoritesine karşı bir başkaldırı ve güvenlik güçlerini yıpratma amacı taşımaktadır' gerekçesiyle soruşturma izni verilmediği kararını savcılıklara ilettiler.

Valiliğe inceden uyarı

Savcılık, operasyona katılan jandarma görevlilerinin kimliklerinin tespit edilemeyip ifade ve savunmalarının alınmadan karar verildiğini belirterek valiliğin kararına itiraz etti. İtiraz metninde, bu bir hukuk devletiyse, valiliğe inceden haddi de bildiriliyordu: "Olayın önemi ve özellikleri gereği delillerin takdir ve değerlendirmesinin adli mercilere ait olması gerekir. Görevin ifası sırasında silah kullanılması şartlarının bulunup bulunmadığı, silah kullanma yetkisinin aşıp aşılmadığı takdiri de adli mercilere aittir. Bu nedenle valiliğin kararının iptal edilerek soruşturma izni verilmesi talep olunur." Altı aydır bu itiraza da bir yanıt gelmiş değil. Savcılığın 'güvenlik güçlerini yıpratma ve devlet otoritesine başkaldırma' yolunda asla geçit verilmeyen çabaları sürerken Eyüp Savcılığı'na bir ihbar mektubu geldi. Ali Er imzalı mektup vicdandan söz ederek başlıyordu. Kendisi de bu operasyonlarda görev almıştı ve operasyonu bizzat yöneten ve tüm cezaevlerinde ölüm emirlerini veren baş failin albay Burhan Ergin olduğunu açıklıyordu. Burhan Ergin'in şimdi Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde görevli olduğunu, daha önce de Ankara'da Jandarma Özel Asayiş Komutanı olarak görev yaptığını da belirtiyordu. Eyüp Savcısı, sözlü ifadelerine başvurmak için ihbarcılara davetiye gönderdi. Ama belirtilen adreste, doğal olarak Ali Er adlı birisi bulunamadı. Savcılık Diyarbakır Başsavcılığı'na gönderdiği yazıda da operasyon sırasında Ankara Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı Birliği'nin komutanı olarak görev yapan Burhan Ergin'in savunma yapmak istemesi durumunda, delillerin sunulması, operasyona katılan birliğine mensup diğer görevlilerin kimlikleri ile ilgili dokümanların sunulması, nüfus cüzdanı örneğinin temin edilip gönderilmesini istedi.

Şimdilik, bu noktadayız.

F tipi cezaevlerine ölüm orucuyla direnenlerden kaybettiklerimizin sayısı 110. Adalet bakanı Cemil Çiçek, bir cezaevi ziyareti sırasında kendisine sorulan bir soruya karşılık, 'Cezaevi sözü içime dokunuyor. Buralar konukevi' demişti. Her gün şefkatli devletin o konukevlerinden mektuplar geliyor. O cehennemlerde yaşatılanlar, yılmadan duyurmaya çalışıyorlar seslerini. Ama onlar öldüklerinde gazetelerde haber olamayanlar. Öldürüldüklerinde katillerinden hesap sorulamayanlar. Biz dışarıdakiler, çoktan hayata döndürülmüşüz. Kendi hücrelerimizde müebbet körlük. Vicdanımız çoktandır görüşe gelmiyor.

2 - CEZAEVLERİNDE ÖLÜMLER VE OLAYLAR

Ahmet Çaktı: 30 Mayıs günü Antalya E Tipi Kapalı ve Yarıaçık Cezaevi'nde çıkan isyanda bir kişi öldü. Antalya Cumhuriyet Savcısı Osman Vuraloğlu, 30 Mayıs günü olaylar yatıştıktan sonra yaptığı açıklamada, "Ahmet Savaş adlı mahkum, dün gece rahatsızlandığını söyleyerek hastaneye sevkini istemiş. Cezaevi doktoru durumuna baktıktan sonra ilaç verip sevkini sabah yapacağını söylemiş. Diğer mahkumlar bunu isyan sebebi olarak görüp isyan çıkarmışlar. Eylemi, dolapları ve ranzaları koğuşun kapısına dayayarak başlatmışlar. Aynı koğuşta kalan Ahmet Çaktı (41) adlı mahkum isyana karşı çıkarak, böyle bir şeye gerek olmadığını söylemiş. Bunun üzerine, diğer mahkumlar Ahmet Çaktı'yı öldürmüşler" dedi. Vuraloğlu, B-8 koğuşunda 30 Mayıs günü saat 03.30 sıralarında başlayan isyanın zor kullanılmadan, ikna yoluyla saat 11.00 sıralarında bastırıldığını ileri sürdü. Vuraloğlu, eyleme katılan mahkumların koğuşun bahçesinde bazı eşyaları ateşe verdiklerini, yangının büyümeden söndürüldüğünü bildirdi.

Ahmet Dal: Kızıltepe (Mardin) Kapalı Cezaevi'nde bulunan Ahmet Dal adlı tutuklu, 21 Nisan gecesi geçirdiği kalp krizi sonucu öldü. Dal'ın kalp krizi üzerine hastaneye kaldırılırken öldüğü bildirildi. "Yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edilen Dal'ın iki yıldır cezaevinde bulunduğu öğrenildi.

Ahmet K.: İstanbul Kartal E Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Ahmet K. adlı tutuklunun "astım tedavisi için kaldırıldığı" Dr. Lütfi Kırdar Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Eylül ayı başında öldüğü bildirildi.

Ali Göbelek: "Almanya'da eşi dahil beş kişiyi öldürdüğü" gerekçesiyle Adana'da tutuklanan Ali Göbelek adlı kişi, 6 Haziran günü Adana E Tipi Cezaevi'nde intihar etti. Jiletle boğazını kesen Ali Göbelek'in daha önce de intihara kalktığı bildirildi.

Ali Şahin: Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan siyasi hükümlü Ali Şahin (22), 21 Mayıs günü öldü. Daha önce İHD İstanbul Şubesi'ne başvuran ağabeyi Cemal Şahin, kan kanseri hastası Ali Şahin'in kemik iliği nakli için sevk edildiği İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi ve Marmara Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından "mahkum koğuşu bulunmadığı" gerekçesiyle geri çevrildiğini, bu nedenle kardeşinin Bayrampaşa Cezaevi'nde tutulduğunu bildirmişti. Cemal Şahin, 238 gün ölüm orucunda kalan kardeşinin Wernicke-Korsakoff hastası olduğunu da açıklamıştı.

Ali Yaprak: İstanbul Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan adli hükümlü Ali Yaprak, 9 Haziran günü şeker hastalığı nedeniyle öldü. Ali Yaprak'ın ağabeyi

ünlü uyuşturucu kaçakçısı Mehmet Ali Yaprak da, 4 Ocak günü Kartal Özel Tip Cezaevi'nde şeker hastalığı nedeniyle ölmüştü. Avukat Servet Atay, Yaprak ailesinde şeker hastalığının irsi olduğunu söyledi. Atay, "Cezaevinde özel bakım ve diyet uygulanması gerekirdi. Ancak cezaevinde bu yönde bir tedavi ortamı yok. Hastalar kendi halinde ölüme terk ediliyor" dedi.

Asef Sarı: Hastalığı nedeniyle Ocak ayında geçici olarak tahliye edilen Asef Sarı adlı siyasi hükümlü 19 Haziran günü tedavi gördüğü İzmir Yeşilyurt Devlet Hastanesi'nde öldü. TAYD-DER İzmir Şube Başkanı Avukat Zeynel Değirmenci, Romanya'dan Türkiye'ye iade edilen Asef Sarı'nın önce Bayrampaşa, daha sonra da Çankırı Cezaevi'nde tutulduğunu hatırlattı. Değirmenci, Sarı'nın hastalığının bilinmesine karşın cezaevi yönetimlerinin tutumu nedeniyle geç tahliye edildiğini, bu yüzden yeterli tedaviyi göremediğini bildirdi.

Bilal Çoşelav: Erzurum E Tipi Cezaevi'nde bulunan Bilal Çoşelav (17) adlı mahkumun 17 Aralık günü öldüğü öğrenildi. İntihar ettiği ileri sürülen Bilal Çoşelav'ın ölüm haberinin ailesine 13 gün sonra 30 Aralık 2004 tarihinde bildirildiği ortaya çıktı. Babası Bekir Çoşelav, oğlunun gardiyanlar tarafından öldürüldüğü iddiasıyla Kars Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Oğlunun intihar etmesine neden olacak bir sorunu bulunmadığını belirten Bekir Çoşelav, oğlunun tartıştığı Atilla Ovat ve Fuat Yavuz adlı gardiyanlar tarafından öldürüldüğünü ileri sürdü.

E.K.: Afyon Kapalı Cezaevi Çocuk Koğuşu'nda Mayıs ayında çıkan bir kavgada, dört çocuk tarafından boğulmak istenen E.K. (15) adlı çocuğun, tedavi gördüğü Ahmet Necdet Sezer Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nde Mayıs ayı sonunda doğru öldüğü bildirildi. E.K.'nin 1 Mayıs günü tutuklandığı öğrenildi.

Erkan Salihoglu: Sincan F Tipi Cezaevi'nde adli hükümlü Erkan Kızılkaya, Erkan Salihoglu adlı hükümlüyü 14 Haziran günü öldürdü. Kızılkaya'nın Salihoglu'nu "duvara sürterek ucunu sivrilttiği bir çay kaşığı, şah damarına saplayarak öldürdüğü" öğrenildi.

G.U.: İstanbul Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutuk Evi'nde tutuklu bulunan G.U. (17), 12 Mayıs günü, kaldığı koğuşta kullanılan LPG tüpünden gaz soluduğu için öldü. G.U.'nun intihar mı ettiği, kazayla mı zehirlendiği öğrenilemedi.

Halil Çetin Kızıltepe: Uşak'ın Ulubey ilçesindeki cezaevinde Murat Y. adlı mahkum Halil Çetin

Kızıltepe adlı mahkumu Ekim ayı başlarında öldürdü. Olayın nedeni öğrenilemedi.

Kenan Göksenin Yavasul: Iskenderun (Hatay) Cezaevi'nde bulunan Kenan Göksenin Yavasul (29) adlı tutuklu Ağustos ayı sonuna doğru intihar etti. Adi bir suçtan tutuklu bulunan Yavasul'un daha önce de intihar girişiminde bulunduğu bildirildi.

Kerem Payat: Siirt Şirvan ilçesinde 4 Nisan günü adli bir olay nedeniyle tutuklanan Kerem Payat (19), 17 Haziran günü Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde öldü. Avukat Abdulhekim Gider, müvekkilinin Türkçe bilmediği için sorunlarını anlatmakta zorlandığını, günlerce yemek yiyemediğini, komadayken bile ayaklarından zincirlerle yatağa bağlandığını söyledi. Avukat Abdulhekim Gider, Kerem Payat'ın 17 Haziran günü Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde ölümünün yetkililerin ihmalden kaynaklandığını açıkladı. 4 Nisan günü Siirt'in Şirvan ilçesinde çıkan bir kavgada bacağından ve ayağından yaralanan Kerem Payat'ın Batman Devlet Hastanesi'nde bir gün tedavi gördükten sonra Batman Cezaevi'ne konulduğunu anlatan Avukat Gider, şunları söyledi:

“Müvekkilim Batman Cezaevi'nde 14 gün kaldı. Ama hiçbir cerrahi müdahale yapılmadı. Tam olarak bilemediğimiz bir nedenle Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne sevk edildi. Türkçe bilmediği için kendisine sorulan soruları yanıtlayamamış. 10 gün sonra Elazığ E Tipi Cezaevi'ne gönderildi. Görüşe gittiğimde iki tutuklunun kollarında görüş odasına geldi. Kendisiyle Kürtçe konuştuğum halde tepki vermedi. Yaralarında hiç iyileşme yoktu ve müdahale de edilmemişti. Elbiseleri pislik içindeydi. Aşırı kilo kaybı vardı. Yanındaki tutuklular beş gündür yemek yemediğini anlattılar. Müdahale edilmesi için cezaevi yönetimi ile yaptığım görüşmede ‘Cezaevimiz doldur-boşalt yeri oldu. Burada ölen bu tür hastalar çok fazla’ denildi.”

Kerem Payat'ın Elazığ'da iki ay boyunca müdahale edilmeden tutulduğunu ancak komaya girdikten sonra hastaneye kaldırıldığını ifade eden Avukat Abdulhekim Gider, “Müvekkilimin 26 Mayıs günü Diyarbakır Dicle Üniversitesi Hastanesi'ne kaldırıldığını öğrendik. Babası Salih Payat ile gittik ancak komada olduğu için görüşemedik, sadece kendisini gördük. Bu haliyle bile ayağı zincirlenmişti. Dr. Ali Akçiçek ile görüştüğümde, cerrahi bir müdahalenin yapılamayacağını, beyin kanaması geçirmiş olabileceğini, ancak ilaç tedavisi uygulayabileceklerini, tahliye edilmesi gerektiğini söyledi” dedi. Tutukluluk kararının kaldırılması için Şirvan Sulh Ceza Mahkemesi'ne yaptığı başvuruların reddedildiğini anlatan Gider sözlerini şöyle sürdürdü:

“4 Haziran günü Kerem'i ziyarete gittik. Babası 3-4 gün yanında kaldı. Yemek yedirmiş, altını temizlemiş. Bu süre içinde iyileşme belirtileri vardı. Ama müvekkilim 11 Haziran günü ‘iyileşti’ denilerek Diyarbakır E Tipi Cezaevi'ne konuldu. Beş gün sonra ziyarete gittiğimde yanıma gelen bir gardiyan Kerem'in durumunun çok ağır olduğunu söyledi. Bunun üzerine Başgardiyan Hacı Recep'in yanına gittim. Başgardiyan, hastaneye sevk edemeyeceklerini, Batman E Tipi Cezaevi'ne nakli için savcılıktan emir geldiğini, hastaneye sevk için bakanlıktan yazı gelmesi gerektiğini söyledi. Bundan kısa bir süre sonra da Kerem Palat öldü.”

Mehmet Akdemir: Kırıklar F Tipi Cezaevi'nde bulunan adli tutuklu Mehmet Akdemir, 28 Mayıs günü koğuştaki kendisini çarşafı asarak intihar etti. Akdemir'in, Buca Cezaevi'nde görev yapan İlhan Köse adlı gardiyanı öldürdüğü iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi.

Mehmet Ali Yaprak: 4 Ocak gecesi Kartal Özel Tıp Cezaevi'nde şeker komasına giren ünlü uyuşturucu kaçakçısı Mehmet Ali Yaprak (54), kaldırıldığı hastanede öldü. Yaprak'ın tutuklu bulunduğu Bayrampaşa Cezaevi'nde can güvenliği bulunmadığı gerekçesiyle Kartal Özel Tıp Cezaevi'ne nakledildiği öğrenildi. Oğlu Ahmet Yaprak, raporlara karşın babasının hastanede tedavi görmesine yetkililerin izin vermediğini savundu. Ahmet Yaprak, “Hastanede yatması için birçok kez müracaatımız oldu. Şeker hastası olduğu için diyet yemekleri çıkması gerekiyordu. Kısa süre önce yemek çıkarabildiler, ancak yine hastaneye yatırmadılar. Cezaevi müdürü ve diğer yetkililer hakkında suç duyurusunda bulunacağız” dedi.

Gaziantep'te yerel yayın yapan Yaprak TV'nin eski sahibi Mehmet Ali Yaprak, 25 Mayıs 1996 tarihinde kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından kaçırıldı. “Susurluk çetesi” tarafından kaçırıldığı ortaya çıkan Yaprak, bir süre sonra serbest bırakıldı. Yaprak'ın “uyuşturucu kazancından haraç vermediği” gerekçesiyle kaçırılması nedeniyle, aralarında Bahçelievler katliamı ve Susurluk davası sanıklarından Haluk Kırcı'nın da bulunduğu 9 sanık hakkında dava açıldı. Ancak Yaprak'ın şikâyetçi olmaması ve sanıkların teşhis edilememesi nedeniyle dava beraatla sonuçlandı. Yaprak, Avukat Burhan Veli Torun'un 14 Mayıs 1997 tarihinde öldürülmesi nedeniyle de yargılandı ve 9 yıl 4 ay hapis cezasına mahkum edildi. Tahliye edildikten sonra soyadını “Yalçın” olarak değiştiren Yaprak, son olarak Gebze'de bir ilaç fabrikasında ele geçirilen uyuşturucu ilaçlar nedeniyle tutuklandı.

Mehmet Yücel: Mehmet Yücel adlı adli hükümlü, 24 Haziran günü Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nde

intihar etti. Yücel'in öğle saatlerinde battaniyeden kestiği şeritle kendisini astığı öğrenildi.

Muzaffer Narin: Malatya Cezaevi'nde adli bir suç nedeniyle tutuklu bulunan Muzaffer Narin adli tutuklu, 18 Şubat günü intihar etti. Narin'in koğuştta kendisini astığı bildirildi.

Osman Sümen: Denizli'nin Honaz ilçesine bağlı Kocabaş beldesindeki cezaevinde bulunan Ersin G. (16) adlı çocuk mahkum, aynı odada kaldığı Osman Sümen'i (15) Ağustos ayı başında döverek öldürdü. Olayın nedeni öğrenilemedi.

Ömer Kuşçu: 21 Ağustos günü Kırklareli E Tipi Cezaevi'nde "televizyonda hangi kanalın izleneceği" konusunda çıkan tartışmada, mahkumlardan Ömer Kuşçu, Uğur Varol tarafından bıçaklanarak öldürüldü.

Rıdvan Saday: Mardin'in Girmeli beldesinde 7 Ocak günü "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklanan Rıdvan Saday (17), 11 Ocak günü Mardin Cezaevi'nde öldü. Resmi açıklamada, Rıdvan Saday'ın tek kişilik hücrede kendisini astığı ve cesedinin aynı gün saat 16.00 sıralarında hücreye yemek getiren gardiyan tarafından bulunduğu iddia edildi. Rıdvan Saday'la birlikte amcası DEHAP Belde Başkanı Mikail Saday'ın da tutuklandığı öğrenildi.

Rıdvan Saday'ın (17) ölümü nedeniyle İHD Mardin Şubesi'nin hazırladığı rapor Şubat ayında açıklandı. Saday'ın gözaltında psikolojik baskı gördükten sonra

gönderildiği cezaevinde küçük yaşta olmasına rağmen koğuştta tek başına tutulduğu kaydedilen raporda, Seday'ın bu nedenlerle intihar ettiği ileri sürüldü. Raporda, şöyle denildi:

"Seday, gözaltındayken jandarma karakolu görevlilerince Girmeli ile komşu köy arasında bulunan açık bir arazide yere yatırılmak suretiyle baş hizasından ateş edilip kendisine yalancı infazın uygulandığı, gözlerinin kapalıyken yürümesi istendiği ve biraz daha yürürse mayına basacağı söylenerek psikolojik işkenceye tabi tutulduğu, gerek kendisiyle birlikte gözaltında olan amcası, gerekse de bunlar yapılırken oradan geçen tanıklar tarafından doğrulanmıştır."

Salih Sevinel: Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Salih Sevinel (38) adlı siyasi hükümlü 20 Temmuz günü öldü. Salih Sevinel'in kalp krizi nedeniyle öldüğü öğrenildi. Sevinel'in "DHKP-C üyesi olduğu" iddiasıyla 15 yıl hapis cezasına mahkum edildiği bildirildi. Kapatılan TAYAD Başkanı Tekin Tangün, daha sonra yaptığı açıklamada, Sevinel'in kalp krizi sonucu değil, cezaevi yetkililerinin gerekli müdahaleyi yapmaması nedeniyle öldüğünü bildirdi. Salih Sevinel için Temmuz ayı sonunda basın açıklaması yapmak isteyen Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin (TAYAD) üyelerine polis müdahale etti ve 40 kişiyi gözaltına aldı. TAYAD üyeleri, Tekirdağ F Tipi Cezaevi savcısı, müdürleri, doktorları ve gardiyanlar hakkında suç duyurusunda bulunuldu.

F Tipinde Ölmek... (Oral Çalışlar-2 Ağustos 2004/Cumhuriyet)

Yaşam akıp gidiyor. Masamda cezaevinden gelen mektuplar birikti. Üst üste yığıdım ve okumaya giriştim. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden yazan Hasan Şahingöz, üç kişilik hücrede birlikte kaldıkları bir arkadaşlarının ölümünü anlatıyor. 23 Temmuz 2004 tarihli bu mektubu sizlerle paylaşmak istiyorum. Bir cezaevi hücresinde hastalanıp ölmenin ne demek olduğunu anlamamız için.

"Sayın Oral Çalışlar, merhaba! Selam ve sevgilerimizi iletiyorum. Dilerim sağlığımız, moraliniz yerindedir. Bizler, sık sık mektuplarda anlattığımız durumlardayız. Her şeye rağmen moralimizin, coşkumuzun yerinde olduğunu belirtmek isterim. Ailelerimiz aracılığıyla belki haberiniz oldu, belki de olmadı. 20 Temmuz'da burada bir arkadaşımız öldü. Doğrusu ölmedi, bir anlamda öldürüldü.

Arkadaşımız Salih Sevinel 38 yaşındaydı. Tokat-Zileliydi. Evli, üç çocuk babasıydı. Herkes gibi yaşamı değerliydi, herkes gibi yaşama hakkına sahipti. Herkes gibi seveni, yolunu bekleyenleri vardı. Salih ölüm orucunda değildi. Fedai eylemi de yapmadı. O da bugüne kadar onlarca mahkum gibi hapishanelerde hastalanma, rahatsızlanma suçunu (!) işlemişti. Salih'in adım adım ölümü şöyle gerçekleşti:

20 Temmuz 2004 günü sabah saatlerinde rahatsızlanır. Omuz ve sırt bölgesinde ağrı şikâyeti vardır. Ağrı ciddi bir biçimde artınca yanında kalan iki arkadaşımız zile basıp gardiyanları çağırır. Salih Sevinel'in rahatsızlandığını, revire çıkarılması gerektiğini söylerler. Gardiyanlar hemen revire çıkarmak yerine, 'Biz bir haber verelim' deyip giderler. Aradan epey bir süre geçmesine rağmen gardiyanlar gelmezler. Arkadaşlarımız gardiyanları çağırarak için tekrar zile basarlar, ancak zil çalışmaz. Çünkü zilin fişi gardiyanlar tarafından çekilmiştir. Gardiyanların son dönemde 'rahatsız edilmemek' için sıkça başvurdukları yöntemlerden biridir bu.

Bunun üzerine arkadaşlar kapıyı dövmeye başlarlar. Bağırarak seslerini duyurmaya, durumun acil olduğunu anlatmaya çalışırlar. Bu gelişmeler üzerine gardiyanlar yeniden gelirler ve Salih'i revire çıkarırlar. Revirdeki doktor Salih'i muayene etmez, sadece şikâyetini dinler. Bir ağrı kesici iğne yapar, eline üç tane kas gevşetici hap vererek hücrelerine geri gönderir. Hastayı hiç muayene etmeden sadece sözlü olarak şikâyetlerini dinledikten sonra yazılan reçetede Myadren ampul, Musceril ampul ve Kuzluk draje vardır. 2-3 dakikalık şikâyet dinleme ve reçete yazma işleminden sonra Salih hücrelerine getirilir. Salih'in hücrede ağrıları artar, üşümeye başlar. Bunun üzerine ısınmak ve dinlenmek için üst kata çıkar, ranzasına uzanır. Bir süre

sonra alt katta bulunan iki arkadaşımız, gelen hırıltıları duyarak üst kata çıkarlar. Salih baygın vaziyettedir. Yüzüne soğuk su serpererek kenetlenmiş dişlerini gevşetmeye çalışırlar. Bir yandan da zile basıp gardiyanları yeniden çağırırlar. Salih'in baygın vaziyette olduğunu, hemen sedye getirmelerini söylerler. Fakat sedye getirilmez. Arkadaşlarımızın ısrarla, 'Biz üst kattan tek başımıza indiremeyiz' demelerine rağmen gardiyanların cevabı 'İndirin' olur. Ne zaman ki Salih, arkadaşların kolları arasından kayıp yere yığılır, o zaman 'yardımcı' olurlar. Sedye olmadan yarı sürüklenerek revire götürülür.

Arkadaşlar Salih'i en son bu vaziyette görürler. Bu süre içinde rahatsızlığı nedeniyle revire ilk çıkışının üzerinden neredeyse iki saat geçmiştir. Saat 12.30'da Salih'in geri getirilmemesi üzerine, arkadaşlar yeniden zile basıp Salih'in durumunu sorarlar. Aldıkları cevap: 'Hastaneye kaldırıldı. İyi' olur. Saat 16.30'da ise arkadaşlar savcılığa çağırılır. Savcı, arkadaşlarımıza Salih'in öldüğünü söyler. Bu durum sadece gardiyanların ve doktorların sorumsuzluğu ile açıklanamaz. Bu, tek ve üç kişilik hücrelerde kapılarımızın 24 saat kilitli tutulmasının, tecridin sonucudur. Bu, gözden çıkarılmışlığımızın, bize yönelik imha politikasının ürünüdür. Çözüm uzadıkça ölümler artıyor. Çözüme yönelik ortaya konacak her çaba, hayatları kurtarmak için harcanacak, harcanması gereken çabadır... Bu konuya duyarlılığınızı biliyor, elinizden geleni yapacağımıza inanıyorum. Sağlıkla kalmanızı dileğimle. Selam ve sevgilerimle. Hasan Şahingöz."

Böyle bir mektup size gelse ne yapardınız? Temmuzda ölmek zor. F tipinde ölmek daha zor.

Selçuk Doğan: Malatya E Tipi Cezaevi'nde bulunan Selçuk Doğan adlı adli hükümlü, 21 Haziran günü intihar etti. Doğan'ın bir süre Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi gördüğü bildirildi.

Sezai Karakuş: Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklu Sezai Karakuş, 22 Kasım günü öldü. Karakuş'un tuvalet borularına asılarak öldüğü öğrenildi. HPG militanı olduğu ileri sürülen Karakuş hakkında "örgüt parasını eğlence için harcadığı" yolunda haberler yayınlanmıştı. Sezai Karakuş'un "can güvenliğinin olmadığı" gerekçesiyle Cezaevi Savcılığı'ndan koruma istediği ileri sürüldü. Karakuş'un kardeşi Mütahir Karakuş'un İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvurarak hukuki yardım talebinde bulunduğu ve "örgüt içi infaz" olasılığı nedeniyle cesede otopsi yapılmasını istediği öğrenildi. Avukat İnan Akmeşe ise intihar nedeninin Karakuş'un gözaltında gördüğü işkence olabileceğini söyledi. Karakuş'un İstanbul Cumhuriyet Savcılığı ve mahkemede verdiği ifadelerde, gözaltında işkence gördüğünü söylediğini anımsatan İnan Akmeşe şunları söyledi:

"Müvekkilim sorgu sürecinde yoğun işkence görmüştü. Bunun izleri bile silinmemişti. Dün (24 Kasım) cezaevine gittik. Karakuş ile aynı odada kalan iki arkadaşı ile konuştuk. Onlar da intiharı doğruladı. Havalandırmada bulunan çamaşır ipinin tuvaletin camına bağlı olan kısmı ile intihar ettiği kanısındayız. Müvekkilimin bıraktığı mektuplar var. Bu mektuplardan, gözaltında yaşadığı süreçten ve hakkında gazetelerde çıkan yanlış haberlerden oldukça etkilendiği anlaşılıyor. Mektuplarda ayrıca Kürtlere yönelik baskılara da yer veriliyor. Mektuplardan, onu intihara, gözaltı sürecinin ve medyada çıkan haberlerin sürüklediğini çıkarıyoruz."

Sezai Karakuş hakkında "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla açılan dava, 29 Kasım günü İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada söz alan Avukat Gıyaseddin Yiğit, "Karakuş'un, gözaltında uğradığı işkenceler sonucu yaşadığı psikolojik çöküntü ve 'örgütün parasını hayat

kadınlarıyla yediği' yolundaki haberler nedeniyle" intihar ettiğini iddiasını yineledi. Duruşma, diğer sanıkların savunmalarının alınması için 25 Şubat 2005 tarihine ertelendi.

Zahir Yıldırım: Adana Bahçe Yarı Açık Cezaevi'nde bulunan siyasi hükümlü Zahir Yıldırım, 18 Kasım günü Adana Numune Hastanesi'nde öldü. Yıldırım'ın 17 Kasım günü beyin kanaması nedeniyle hastaneye kaldırıldığı öğrenildi.

Cezaevlerinde Olaylar

Mehmet Pirinç: Diyarbakır D Tipi Cezaevi'nde bulunan Mehmet Pirinç adlı tutuklunun "Abdullah Öcalan'ın uzun süre kimseyle görüştürülmemesini ve cezaevlerindeki baskıları protesto amacıyla" 20 Ocak günü kendisini yaktığı öğrenildi. TUHAD-DER Başkanı Askeri Tezer, Pirinç'in yeterli tedaviyi görmediğini bildirdi. Tezer olayı şöyle anlattı:

"Pirinç, D Blok'ta tutuluyor. Gece saat 01.30'da üzerindeki kazağı tutuşturuyor. Oda arkadaşları ilk müdahaleyi yapmak istiyorlar ama Pirinç kabul etmiyor. Olayı kameralardan öğrenen cezaevi yönetimi, Pirinç'e müdahale ediyor ve Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıyorlar. Doktorlar ilk müdahaleyi yapıyor. 5 saat sonra tekrar hastaneye getirilmesi gerektiğini söylüyor. Fakat cezaevi yönetimi Pirinç'i bir gün sonra hastaneye kaldırıyor. Daha sonra tekrar cezaevine gönderiyorlar. Pirinç, 22 Ocak günü revire kaldırılmak için başvurduğunda da 'cezasız kalmayacaksınız' şeklinde tehdit edilmiş."

Ali Göbelek: Mart ayından Almanya'nın Augsburg kentinde eşi Aylin Göbelek (29), ilk eşinden olan 7 yaşındaki kızı Ela Doğan, kayınvalidesi Melahat (53) ve kayınbiraderi Aykın Çankaya (25) ile evde misafir olarak bulunan Çek uyruklu Vilademir Rzernack'ı öldüren Ali Göbelek 6 Nisan günü tutuklu bulunduğu Adana E Tipi Cezaevi'nde intihara kalkıştı. Hastaneye kaldırılan Göbelek yoğun bakımda tedavi altına alındı. Göbelek, 27 Mart günü Adana'nın Mirzaçelebi Mahallesi'nde polisle çatıştıktan sonra yakalanmıştı.

I.Ç., A.Y., I.K., A.B. ve S.Y.: 17 Nisan günü Çorum Kapalı Cezaevi'nin çocuk koğuşunda çıkan yangında beş çocuk dumandan zehirlendi. I.Ç., A.Y., I.K., A.B. ve S.Y. adlı çocuk mahkumlar hastaneye kaldırıldı. Yangının çocuklar tarafından çıkarıldığı iddia edildi.

Düzgün Taşçı: Aralık ayında Bursa E Tipi Cezaevi'nde iki hükümlü arasında çıkan kavgada Ercan Yıldız, Düzgün Taşçı'yı jiletle boğazından ve kollarından yaraladı. Taşçı, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı.

İsyanlar

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde, 8 Şubat günü akşam saatlerinde bir isyan çıktı ve isyanda tutukluların bir koğuşu ateşe verdiği, çıkan yangının itfaiye tarafından söndürüldüğü bildirildi. Açıklanmayan bir nedenden isyan çıktığı, ancak isyanın kısa sürede bastırıldığı belirtildi.

Denizli Kapalı Ceza ve Tutukevi

Denizli Kapalı Ceza ve Tutukevi'nde 5 Mayıs günü akşam saatlerinde isyan çıktı. Cezaevinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde sekiz mahkuma verilen disiplin cezalarının kaldırılmasını isteyen mahkumların başlattığı isyan, üç saat kadar sonra Denizli Cumhuriyet Savcısı'nın devreye girmesiyle sona erdi.

Sivas E Tipi Kapalı Cezaevi

Sivas E Tipi Kapalı Cezaevi'nde 4 mahkum, 19 Haziran gecesi yangın çıkarttı. Yangın kısa süre içinde söndürülerek olay kontrol altına alındı. Mahkumların yangını başka bir cezaevine sevk edilmek istedikleri gerekçesiyle çıkarttıkları öğrenildi.

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi 14. koğuşundaki bir grup mahkum 24 Ağustos akşamı isyan çıkardı. İki gardiyana rehin alan mahkumların çıkardığı yangın kısa sürede söndürüldü. Eylem, görüşmelerin ardından gardiyanların serbest bırakılması ile sona erdi.

Bahçe Kapalı Cezaevi

Osmaniye'nin Bahçe ilçesi Kapalı Cezaevi'nde Ağustos ayı sonunda hücreye alınmalarına tepki gösteren Şahin Düre, Hasan Güler, İlker Şeker, Kürşat Toy ve Hakan Kür adlı mahkumlar yataklarını yaktı. Olay jandarmanın müdahalesi ile sona erdirildi.

İzmir Buca Cezaevi

İzmir Buca Cezaevi'nde bulunan iki bin kadar tutuklu ve hükümlü, "cezaevi yönetiminin uygulamalarını protesto" amacıyla 13 Ekim gecesi isyan çıkardı.

Olay, 5. koğuşta bulunan mahkumların koğuşa gardiyanların girmesine izin vermemesi üzerine

başladı. Daha sonra olay tüm cezaevine yayıldı. Kısa süre içinde cezaevinde yönetimi ele geçiren mahkumlar beş gardiyana rehin aldılar.

Bu arada cezaevi çatısına çıkan mahkumlardan bazıları, çevrede toplananlara bağırarak "baskı gördüklerini ve yardım istediklerini" söylediler.

Olaylar nedeniyle yetkililerin isteği üzerine İzmir Barosu İşkenceyi Önleme ve Cezaevi İzleme Komisyonu üyesi avukatlar Hamdi Yıldırım, Bahattin Özdemir, Ali Koç, Aysun Koç, Fahrettin Filiz ve Barış Çilingir cezaevine girdiler. Yaklaşık iki saat süren görüşmenin ardından saat 12.00 sıralarında eylem sona erdi. Daha sonra bir açıklama yapan Ali Koç, "Cezaevi doktorunun iyi muayene etmediği, ilaçlarının sağlıklı şekilde temin edilmediği, elektrik parasının kendilerinden tahsil edildiği, kötü muamele gördükleri gibi şikâyetler var. Bunların düzeltilmesini ve F tipi cezaevlerine gönderilmemeyi istiyorlar" dedi.

Eylem sırasında yaralanan mahkumlardan Mehmet Şahin, Selahattin Güven, Murat Özönur, Bilal Satık, Hamza Eryahşi, Ali Özcan, Mehmet Zobi ve Muhammet Kıtçıl, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Yaralılardan üçünün durumunun ağır olduğu bildirildi. Olaylar sırasında tutuklu ve hükümlülerin, çocuklara tecavüz suçundan cezaevinde bulunanları dövdükleri ve şişle yaradıkları bildirildi.

Mahkumlarla görüşen avukatlar, 15 Ekim günü basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan Avukat Bahattin Özdemir, "isyanın cezaevindeki insanlık dışı uygulamalar nedeniyle başladığını" söyledi.

16 Ekim günü mahkumlarla görüşen Mazlum-Der İzmir Şube Başkanı Arif Koçer de daha sonra yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"İddialara göre isyan, 10. koğuştan revire çıkan H. Ecevit'in doktorun kendisine iğne yapmaması ve hakarete maruz kalmasından sonra koğuşuna dönerken cezaevi 2. müdürü ve başgardiyan tarafından dövülmesiyle başlamış. Öfkelenen 10. koğuştaki diğer mahkumların katılımı ve 5 gardiyanın rehin alınması olayı büyütülmüş. Her ne kadar olaylara revire giden bir mahkumun gördüğü kötü muamele neden olmuş gibi görünse de olayların bir genel isyana dönüşmesinin arka planında tutuklu ve hükümlülere yönelik kötü muamele ve fiziki koşulların yetersiz olduğu tespit edilmiştir."

Firarlar

Cinayet ve gasp suçlarından hükümlü Doğan Aydoğan (31), Yusuf Ziya Çevik (20), Hakan Akca (27) ve Mustafa Karakuş (26) adlı tutuklular 11 Ocak

gecesi yağmur ve fırtınadan yararlanıp Antalya E Tipi Cezaevi'nden firar etti.

Hasan Tabak adlı mahkum, 17 aydır tutuklu bulunduğu Adana F Tipi Cezaevi'nden 6 Mayıs günü firar etti. Adana F Tipi Cezaevi'nden Hasan Tabak 19 Ağustos günü yakalandı. Tabak ile firara neden olduğu iddia edilen Cezaevi Kontrol Merkezi'nde görevli gardiyan Yemlihan Kasımoğlu hakkında üç yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı.

Bilecik'in Bozüyük ilçesinde Ağustos ayında Hakan Doğan (24) adlı mahkum, Bozüyük Açık Cezaevi'nde görevli bir gardiyanın yıkamak için verdiği otomobille kaçarken bir başka araca çarptı. Kaza sonucu yaralanan mahkum, Kütahya Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

İzmir'de, Buca Cezaevi'ndeki tutuklulardan Gültekin

Alptekin (45), İlhan Cerci (28) ve İbrahim Oktay (26), tedavi için götürüldükleri İzmir Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nin mahkum koğuşundaki tuvaletin duvarını delerek Ağustos ayı ortasında firar ettiler. Gardiyan Dursun Göktaş, olayda ihmali olduğu gerekçesiyle tutuklandı.

Kayseri'de Zincidere Açık Cezaevi'nde bulunan Volkan Kaya adlı hükümlü Ağustos ayında firar etti.

Zincidere Açık Cezaevi'nde hırsızlık suçundan hükümlü olarak kalan Muhammet Kızmaz'ın (27) da 14 Eylül günü firar ettiği öğrenildi.

Eskişehir Askeri Cezaevi'nden 9 Aralık günü "gasp, adam öldürme ve askeri firar" suçlarından tutuklu Muhammet Cihan Küçüktürkmen (23) ile "askeri firar" suçundan hükümlü Mutlu Kılıç (24) ve Mustafa Ünlü'nün kaçtıkları öğrenildi.

3 - CEZAEVLERİNDE BASKILAR

F tipi cezaevlerinin mimarlarından, "19 Aralık 2000 Cezaevleri Operasyonu" sırasında görevde bulunan Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun'a 10 Mart günü hükümet kararıyla "Devlet Üstün Hizmet Madalyası" verildi.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek törende yaptığı konuşmada, "Hayata Dönüş Operasyonu"yla cezaevlerinde devlet hakimiyetinin kurulduğunu ve "cezaevlerinin terör örgütlerinin ve çıkar amaçlı suç örgütlerinin eğitim kampı olmaktan çıkarıldığını" söyledi. Ertosun'a madayla verilmesine yönelik eleştirilere dikkat çeken Çiçek, "İnşallah Türkiye o sıkıntılı günlere bir daha gelmez ve biz de bir daha bu nedenle madalya vermek zorunda kalmayız. Türkiye bir daha o günlere gelmesin diye, geçmişte hizmeti geçenleri devletimiz ödüllendirmek istedi. Ben de Ertosun'u kutluyorum" dedi.

Ali Suat Ertosun ise konuşmasında, "Hayata Dönüş Operasyonu"ndan önce cezaevlerinin devletin giremediği yerler olduğunu; cezaevine sempatan olarak girenlerin militan olarak çıktığını savundu. Ertosun, bu tablonun "ürkek, titrek değil, kararlı adımlarla değiştirildiğini" söyledi.

Madalya ile ilgili tartışma, törenin yapıldığı salon dışında da sürdü. F Tipi cezaevleri sorununu çözdüğünü belirten Ertosun, bir gazetecinin "Ama 108 insan öldü" sözleri üzerine, "Eğer bu operasyon yapılmayıp, içeride ve dışarıda daha fazla insan ölecekti" dedi.

IHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül ise madalyanın verilmiş gerekçesini şu sözlerle eleştirdi:

"Cezaevleri ile ilgili bu uygulama kanlı bir

uygulamaydı. O dönemin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü'ne madalya verilmesi tuhaf. Toplum buna karşı çıkar. İtirazım bu noktada. F Tipi cezaevlerine geçiş kanlı bir geçiş. Cezaevi operasyonlarına karar veren elbette Ertosun değil ama bunun içinde bir aktördü. Bugün o operasyonlarda aşırı güç kullandıkları gerekçesiyle güvenlik kuvvetleri yargılanıyor."

Devlet Üstün Hizmet Madalyası'nın Ertosun'a verilmesiyle ilgili olarak kişiye özel bir değerlendirme yapmak istemediğini belirten eski Adalet Bakanı Aysel Çelikel ise genel olarak bu madalyanın bürokratlara verilmesini yanlış bulduğunu söyledi. Çelikel, "Ali Suat Ertosun özelinde bir değerlendirme yapmayacağım ama bu madalya daha çok Türkiye'nin yurtdışında tanıtımında bulunanlara ve olağanüstü hizmetleri olanlara verilmeli. Ertosun'a bu madalyanın verilmesi benim bakanlığımdan önce önerilmiş. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit bana yeniden sordu, 'sizce de uygun mu' dedi. Ben kısa bir süre görev yapacaktım ve o bürokratin bu ödüle layık olup olmadığını bilebilecek kadar uzun kalmadım. Bu nedenle Başbakanlığın yazısını beklettim, bir yanıt vermedim" dedi.

Adana Kürkcüler Cezaevi ve Kandıra F Tipi Cezaevi

Tutuklu yakınları, Kürkcüler Cezaevi ve Kandıra F tipi cezaevlerinde kendilerine baskı yapıldığını açıkladılar. Ceyhan Cezaevi'nden gönderilen oğlu Murat Coşkun'u görmek için 20 gün boyunca sürekli Kürkcüler Cezaevi'ne gittiğini ancak ilk defa 10 Ocak günü görüşebildiğini belirten Ayşe Coşkun, fotoğraflarının çekildiğini ve aramada kızının iç çamaşırlarının çıkartıldığını söyledi. Coşkun, Kürtçe

konuşmalarının engellendiğini ifade ederek, “Oğlumun durumu iyi değildi. Battanileri, elbiseleri, eşyaları verilmemiş askeri bir battaniye vermişler, battaniye pis olduğu için üzerlerine ortemiyorlar” dedi.

Halise Çetin adlı tutuklu yakını, Ocak ayı sonunda yaptığı açıklamada Bartın Cezaevi'nden Kandıra F Tipi Cezaevi'ne sevkedilen oğlu Cömert Çetin'i görmek için gittiği cezaevinde bekleme salonu olmadığı için soğuk havada dışarıda tutulduklarını söyledi. Çetin, “Görüş sırasında bir masaya dört aile oturtuluyor, sürekli yüksek müzik sesi konuşmaların anlaşılmasını engelliyor” dedi. Ceyhan Cezaevi'nden Kürkçüler Cezaevi'ne sevk edilen Halil Güneş adlı tutuklunun annesi Sedef Güneş ise sara hastası oğlunun tek kişilik hücrede tutulduğunu belirtti. Adana Kürkçüler Cezaevi'nden 29 Aralık 2003 tarihinde Adana F Tipi Cezaevi'ne nakledilen Süleyman Yıldız adlı tutuklunun annesi Gülistan Yıldız, iki hafta boyunca oğlundan haber alamadığını, tek kişilik hücrede tutulduğunu, mektuplaşma hakkının bulunmadığını ve yatırdığı paranın oğluna verilmediğini bildirdi.

Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nde bulunan PRD'li (Demokratik Kurtuluş Partisi) tutuklu ve hükümlülere Mayıs ayı başında 1 ay kapalı, 6 ay açık görüş yasağı verildiği bildirildi. Cezaların “Ceza İnfaz Yasa Tasarısı”nı protesto etmek için 5 günlük açlık grevi yapmaları nedeniyle verildiği öğrenildi.

Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nde bulunan Leyla Sincar adlı siyasi hükümlünün işkence gördüğü bildirildi. Leyla Sincar'ın annesi Havle Sincar, Mayıs ayı başında yaptığı açıklamada, kızının hazırolda sayım vermeyi kabul etmediği için gardiyanlar tarafından bir günde dört kez dövüldüğünü söyledi. Leyla Sincar'ın bir hafta boyunca zemini ıslak bir hücrede tutulduğunu belirten Havle Sincar, kızının daha sonra Ceyhan E Tipi Cezaevi'ne götürüldüğünü bildirdi. Havle Sincar, “Görüşe gittiğimde kızım, yaklaşık 10 gün önce sınav için Kürkçüler F Tipi Cezaevi'ne götürüldüğünü ve gardiyanların günde dört kez kendisinden hazırolda sayım istediklerini söyledi. Kızım da gardiyanlara ‘Ben asker değilim mahkumum, hazırolda sayım vermem’ demiş. Bunun üzerine başgardiyana birlikte yaklaşık 30 kişi kızıma saldırmış. Bu, bir gün içerisinde dört defa tekrarlanmış. Kızım, Songül Yurtseven adlı hükümlünün de baskı altında olduğunu ve kendisiyle birlikte aynı uygulamalara maruz kaldığını söyledi” dedi.

Adana F Tipi Cezaevi'nde bulunan mahkumların yakınları tarafından Haziran ayı başında yapılan açıklamada, tutuklu ve hükümlülerin dövüldüğü, tehdit edildiği, dilekçelerinin yerine ulaştırılmadığı

bildirildi. Mayıs ayı sonunda yapılan bir sayımda mahkumların dövüldüğü, kolundan yaralanan bir mahkumun revire kaldırılmadığı belirtilen açıklamada, dilekçelere uzun süre yanıt verilmediği, bazı dilekçelerin de yitildiği kaydedildi. Açıklamada, cezaevine yeni gelen tutukluların tek kişilik hücrelere konulduğu, iki mahkumun ise beş aydır hücrede tutulduğu anlatıldı.

Kürkçüler F Tipi Cezaevi yönetiminin dağıttığı kimlikleri üzerinde “terör” yazdığı için kabul etmeyen mahkumların, yakınlarıyla ve avukatlarıyla görüştürülmediği öğrenildi. Avukat Beyhan Günyeli Karadeniz, 24 Eylül günü gittiği cezaevinde müvekkili Mehmet Ali Özdoğan'la görüşmesine izin verilmediğini bildirdi. Eser Yangın'ın kardeşi Esra Yangın da, bir süre önce uygulama konusunda Adana Cumhuriyet Savcısı ile görüştiklerini ancak sonuç alamadıklarını söyledi. Soner Çiçek'in kardeşi Hacı Çiçek de, kardeşiyle üç aydır görüşemediklerini anlattı. İbrahim Yapıcı ve Ali Eğilmez adlı mahkumların da yakınlarıyla görüştürülmediği bildirildi. Mahkumlar tarafından yapılan açıklamada da, “güvenlik” gerekçesiyle ortak kullanım alanlarından yararlanmalarına izin verilmediği, cezaevine sarı-kırmızı-yeşil renkte giysilerin kabul edilmediği, mektupların uzun süre bekletildiği bildirildi.

Buca Kapalı Cezaevi

Mahir Bulut adlı hükümlünün Buca Kapalı Cezaevi'nde gardiyanlar tarafından dövüldüğü bildirildi. 22 Ekim günü İHD İzmir Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan annesi Zeytun Alkan, Buca Kapalı Cezaevi'nde çıkan isyandan sonra oğlunun Kırıklar F Tipi Cezaevi'ne sevk edildiğini belirterek, “oğlum ve iki arkadaşı 18 Ekim günü Kırıklar F Tipi Cezaevi'ne gönderildiler. Oraya götürülmeden bir gece önce, oğluma işkence yaptılar. Önce dövülen ardından da falakaya yatırılan oğlum şu an yürüyecek durumda değil” dedi. Buca Kapalı Cezaevi Başgardiyanı Gani Uzun'un, Cezaevi Müdürü Zeki Uzun'un akrabası olduğuna dikkat çeken Alkan, “Başgardiyana ile telefonda görüştüm. Ona böyle bir işkenceyi nasıl yapabildiklerini sordum. Onun bize cevabı ‘idarenin emri ile yaptık, biz emir kuluyuz’ oldu” dedi.

Buca Kırıklar F Tipi Cezaevi

Avukat Zeynel Değirmenci, 16 Şubat günü Bergama Cezaevi'nden Buca Kırıklar F Tipi Cezaevi'ne nakledilen yedi müvekkilinin baskı gördüğünü açıkladı. Değirmenci Mart ayı içinde yaptığı açıklamada, müvekkillerinin hücrelere konulurken çınlıplak soyularak arandığını ve bir hafta hücrede tutulduklarını bildirdi. Müvekkillerinin ruh sağlıkları bozulduğu için psikologla görüştiklerini belirten

Zeynel Değirmenci, “Müvekkillerim psikolog ile görüştüğünde, ‘Pişmanlık Yasası’ndan neden faydalanmadınız? Herkes hata yapabilir. Devlet size bir şans daha vermişti. Bunu niye kullanmadınız? Yoksa F tipinde çürürsünüz’ şeklinde dayatmalar ile karşılaşmışlar” dedi. Değirmenci, cezaevi yöneticileri ve psikolog hakkında suç duyurusunda bulunacağını bildirdi.

Tutuklu Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (TAYD-DER) İzmir Şube Başkanı Avukat Zeynel Değirmenci, İzmir Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde Mart ayı sonlarında iki gün açlık grevi yapan mahkumlara 6 ay süreyle görüş ve telefon yasağı cezası verildiğini açıkladı. Bir haftadır müvekkilleri ile görüşemediklerini belirten Zeynel Değirmenci, “Ne olup bittiği konusunda cezaevi idaresi net bir bilgi vermiyor. Ancak Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde tutuklu bulunan diğer müvekkillerimizle görüştüğümüzde bize, açlık grevi nedeniyle hükümlülere ceza verildiğini söylediler. 9 Nisan günü müvekkillerimle görüşmek için cezaevine gittim. Yaklaşık 2 saat ‘içeride uygulama var’ diyerek dışarıda beklettiler. Sonunda içeriye girdiğimde öğrendim ki; koşulları basıp odaları savaş alanına çevirmişler. Hükümlüler, 6 ay sürecek ceza uygulamasıyla iç ve dış görüş yapamayacaklar; ayrıca bir ay süresince de hükümlülere mektup yasağı getirilmiş” dedi.

IHD İzmir Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Mihriban Karakaya, 20 Temmuz günü yaptığı açıklamada, Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde bulunan Osman Atabay adlı tutukluya, “çıplak ayakla ve paçalarını sıyırdığı pantolonla gezdiği” için bir ay mektup ve görüş yasağı cezası verildiğini bildirdi. Mihriban Karakaya, Osman Atabay’ın yakınlarının kendilerine yaptığı başvuru üzerine İzmir Cumhuriyet Savcılığı’na başvurduklarını, Cumhuriyet Savcılığı’nın da durumu doğruladığını belirterek “Ceza İnfaz Yasa tasarısını ve cezaevi koşullarını protesto amacıyla açlık grevi yaptıkları gerekçesiyle ikisi Suriyeli 600’e yakın tutuklu ve hükümlüye bir ay ile altı ay arasında değişen sürelerle mektup ve görüş yasağı cezası verildiğini öğrendik” dedi.

Bu arada Kırıklar F Tipi Cezaevi’nden 8 Temmuz günü serbest bırakılan Mehmet Yazar da, cezaevinde baskıların arttığını, genelge ve yönetmeliklerin mahkumlar lehine hükümlerinin uygulanmadığını söyledi. Mehmet Yazar, “Sosyal aktivite için çağrıldığımızda 1 dakika içinde hazır olup çıkmanız gerek. Aksi halde götürülmüyorsunuz. Ayrıca giriş çıkışlarda asker gibi hazırolda durmamız isteniyor” dedi.

IHD İzmir Şubesi, Kırıklar F Tipi Cezaevi’nden 19 Temmuz günü tahliye olan H.D., H.B. ve M.Y. adlı tutuklularla yapılan görüşmenin tutanaklarını

yayınladı. Tutanaklara göre, Bergama Cezaevi’nden 16 Şubat günü Kırıklar F Tipi Cezaevi’ne gönderilen tutuklular, aniden gerçekleşen sevk sırasında yanlarına ilaç ve fotoğrafları dışında hiçbir kişisel eşyalarını alamadıklarını bildirdiler. F Tipi Cezaevi’ne geldiklerinin ertesi günü, psikologla görüştürüldüklerini söyleyen tutuklular, psikologun kendilerine ilk olarak “neden bağımsız siyasi mahkum koğuşuna geçemediklerini” sorduğunu ve “sayımda ayakta duracaksınız” uyarısında bulunduğunu bildirdiler. Tutuklular, her ihtiyaçları için cezaevi yönetimine dilekçe yazmak zorunda kaldıklarını, ilaçlarının tek tek verildiğini, el kremi bile ancak doktor tavsiyesiyle alabildiklerini de ifade ettiler. Cezaevinde gysi sınırlamasının sürdüğünü, sıcak suyun çok kısa süreyle verildiğini anlatan tutuklular, cezaevinde hemen her hareketin disiplin cezası ile cezalandırıldığını, infaz hakimliğinin verdiği 1 aylık cezanın idare tarafından 6 ay görüş ve 6 ay telefon cezasına çevrildiğini belirttiler. Tutuklular, cezaevinde iki ay mektup ve bir yıl görüş-telefon yasağı olan tutuklular bulunduğunu kaydettiler.

6 Eylül günü İzmir Üçyol meydanında bombalı pankart asmak isterken bombanın patlaması sonucunda yaralanan Ayhan Güneş’in tedavisi tamamlanmadan Kırıklar F Tipi Cezaevi’ne gönderildiği bildirildi. Ayhan Güneş’in kardeşi Hüseyin Güneş, 6 Ekim günü ÇHD İzmir Şubesi’nde düzenlediği basın toplantısında, ağabeyinin Yeşilyurt Devlet Hastanesi’nde yatarken tutuklama kararı verildiğini, birkaç gün önce de cezaevine gönderildiğini söyledi. Hüseyin Güneş, ağabeyinin tedavisinin tamamlanmadığını ve ihtiyaçlarını tek başına karşılayacak durumda olmadığını kaydetti.

IHD İzmir Şubesi’nden yapılan açıklamada, Kırıklar F tipi Cezaevi’nde “Ceza İnfaz Yasa tasarısını ve cezaevi koşullarını protesto amacıyla” açlık grevi yapan 600’e yakın tutuklu ve hükümlüye Eylül ayı içinde 1 ile 6 ay arasında değişen sürelerle mektup ve görüş yasağı verildiği bildirildi.

Çivril Cezaevi

Denizli Çivril Cezaevi’nde bulunan Turan Bayol adlı mahkumun Mayıs ayında ölüm orucuna başladığı öğrenildi. 2003 yılı Aralık ayında cezaevi koşullarını protesto etmek amacıyla açlık grevine başlayan Bayol’un ödenek olmadığı gerekçesiyle İzmir’de süren davasına götürülmediği için eylemini Mayıs ayında ölüm orucuna çevirdiği bildirildi.

Diyarbakır D Tipi Cezaevi

22 Aralık 2003 tarihinde Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi’nden Diyarbakır D Tipi Cezaevi’ne gönderilen mahkumlardan İrfan Topgüç’ün tek kişilik

hücrede tutulduğu bildirildi. Ağabeyi Faysal Topgüç Ocak ayında yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Kardeşim tanınmaz haldeydi. Çok zayıfladığını gördüm. Ancak 15 dakika görüşebildik. Kendisine kağıt, kalem ve kitap verilmemiş. Sadece sigara ve kibrit veriliyor. Bana çok kötü olduğunu, içinde bulunduğu koşulları kaldıramayacağını, intihar edebileceğini söyledi. Kardeşim bana ‘Eğer koşullarım düzeltilmezse, kendimi yakacağım’ dedi.”

Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi

Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi’nde tutuklu bulunan Derya Karahan ve Songül Onar’ın avukatı Muharrem Şahin, müvekkillerinin yatak verilmediği için yerde yattıklarını belirterek, Cezaevi Müdürü hakkında “görevi kötüye kullanma ve görevi ihmal” iddiasıyla Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Şahin, ayrıca müvekkilleriyle görüşmesinin keyfi bir şekilde engellendiği gerekçesiyle D Tipi Kapalı Cezaevi müdürü hakkında da iki ayrı suç duyurusunda bulundu. Şahin, verdiği dilekçelerde, tutuklu bulunan Şahin Yıldırım ile aynı dosyadan yargılanan diğer müvekkilleriyle de görüşmek istediğini, ancak keyfi bir şekilde engellendiği belirtti.

Erzurum E Tipi Cezaevi

Avukat Murat Aygün, Erzurum E Tipi Cezaevi’nde bulunan müvekkillerinin gardiyanlar tarafından dövüldüğünü açıkladı. Aygün, olayı şöyle anlattı:

“14 Temmuz günü D/18 koğuşunda bulunan müvekkillerim M. Emin Aladağ, Hayati Kaytan, Cihan Alkan ve Mahmut Selcan’ı ziyarete gittiğimde, çok kötü halde idiler, üstleri başları yırtılmış tartaklanmışlardı. Müvekkillerim yönetimin kendilerine F tipi cezaevlerinde uygulanan yalnızlaştırma politikalarının uygulanmak istendiğini, her gün askeri sayım yapıldığını ve bunu kabul etmedikleri için dövüldüklerini söylediler.”

Gebze Cezaevi

Şubat ayı başında basına yansıyan haberlerde Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi’nden Gebze Cezaevi’ne gönderilen kadın tutukluların, cezaevine girişte çınlıplak soyularak arandığı ve gardiyanlar tarafından dövüldüğü iddia edildi.

İskenderun Cezaevi

Hatay’ın İskenderun ilçesinde “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla 29 Aralık 2003 tarihinde tutuklanan İsmail Duman’ın kız kardeşi Saadet Duman, gözaltında ve mahkemede ifade vermediği gerekçesiyle ağabeyinin cezaevi idaresi tarafından tek kişilik hücrede tutulduğunu açıkladı. Duman, 3 Ocak günü yaptığı görüşmede, “siyasi tutukluların

koğuşunda kalmak isteyen ağabeyinin tek kişilik hücreye konulduğunu” öğrendiğini söyledi.

Kandıra F Tipi Cezaevi

Bursa, Gebze ve Bartın cezaevlerinden Kandıra F Tipi Cezaevi’ne gönderilen mahkumların görüş süresinin kısıtlandığı ve mahkumların birbirleriyle ilişkisinin kesildiği bildirildi. Mahkumlardan Nihat Doğan’ın ağabeyi Abidin Doğan, “Son görüşe gittiğimizde ışıkları açmadılar, birbirimizi görmemiz mümkün olmadı. Görüş saatleri kısıtlı tutuluyor. Bir saat olan görüş 20 dakikaya düşürülmüş. Görüşler telefonla ve çok kalın camlar arasında yapılıyor.” dedi.

Tutuklu yakınları Ocak ayı ortasında yaptıkları açıklamada da, mahkumların üzerlerinde para bulundurmalarının ve birbirlerine yardım etmesinin engellendiğini, yılbaşı nedeniyle yapılan açık görüş sırasında aynı masaya iki tutuklunun oturmasına izin verilmediğini, görüş sırasında tutukluların birbirleriyle konuşmasının yasaklandığını kaydettiler.

Kandıra F Tipi Cezaevi’nde Cebeli Aksoy adlı siyasi tutukluya, Bursa Cezaevi’nde bulunduğu sırada ziyaretine gelen annesiyle Kürtçe konuştuğu için disiplin cezası verildiği bildirildi. 13 Mart günü İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Avukat Eren Keskin, “Müvekkilim Cebeli Akyol, Bursa H Tipi Cezaevi’nde 10 Eylül 2003 tarihinde ziyaretine gelen ailesi ile Kürtçe konuştuğu için cezaevi idaresi tarafından 1 ay mektup almama, 1 ay kapalı ve 1 yıl da açık görüşe çıkmama cezasına çaptırıldı. Akyol’un İnfaz Hakimliği’ne yaptığı itiraz başvurusu ise aleyhine sonuçlandı. Bunun üzerine 19 Eylül 2003 tarihinde bir dilekçe ile Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesi’ne başvuruda bulundu. Mahkeme 23 Eylül 2003 tarihinde verdiği kararda, Akyol’un Türkçe bildiği halde ve görevlilerin uyarısına rağmen Kürtçe konuşmakta ısrar ettiği gerekçesiyle disiplin cezasını onadı” dedi.

14 Ocak-3 Haziran günleri arasında Kandıra F Tipi Cezaevi’nden kalan DEHAP İstanbul İl Örgütü eski Başkan Vekili Lütfü Dağ, Haziran ayı ortalarında yaptığı bir açıklama ile cezaevinde keyfi uygulamalara maruz kaldıklarını belirtti. Dağ cezaevinde tutuklu ve hükümlülerin maruz kaldığı uygulamaları şöyle anlattı:

“Cezaevi idaresi taleplerimizi dilekçeyle iletmemizi istiyor, ancak gönderdiğimiz dilekçelere güvenlik gerekçesiyle ret cevabı veriliyordu. Hiçbir talebimiz kabul edilmiyordu. Dergi, gazete ve ailelerimizden gelen mektuplar, aylar sonra elimize ulaşıyor. Tutuklulara verilen radyoların hoparlörleri söküldüğü için ancak kulaklıkla dinleyebiliyorduk. Eğer ailemiz görüş saatinde gelmezse ya da geç kalırsa o hafta görüş yapılmıyor. En ilginç uygulama ise

ailelerle yapılan haftalık görüşmede tekmil vermeye zorlanılması. Yani aradığımız da telefona çıkan kişiye 'Ben Kandıra cezaevinde tutuklu bulunan Lütfü Dağ' deyip tekmil verdikten sonra görüşebiliyorduk."

Ali Aksu adlı tutuklunun annesi Adile Aksu da, Kürtçe konuştukları için oğlunun baskılara maruz kaldığını söyledi. Adile Aksu, "İçerde çocuklarımıza spor yaptırmıyorlar. Elektrik parasını çocuklarımızdan alıyorlar. Her görüş sonrası defalarca arıyoruz. Görüşmeler artık işkence gibi geliyor. Kendi sorunlarını yeterince anlatamıyorlar ve tedavi olmadan geri getiriliyorlar" dedi.

7 Ağustos günü İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen tutuklu yakınları, Kandıra F Tipi Cezaevi'nde bulunan Özgür Bayka, Ulaş İdil, Kazım Gedik, Sırrı Usta ve Yüksel Yiğitdoğan adlı tutukluların, mahkemeye götürülürken askerler tarafından dövüldüğünü açıkladılar. Özgür Bayka'nın annesi Hamiyet Bayka, "Vücudu çürükler içinde kalmıştı. Askerlerin ring arabasında ayakta hazırda durmalarını istediklerini, sonra da araçtan indirerek, ellerinin kelepçeli, ayaklarının da zincirli olmasına karşın coplarla dövdüklerini söyledi" dedi. Özgür Bayka'nın kardeşi Hakan Bayka ise "Adli Tıp'tan ağabeyimin ve diğer tutukluların raporları var. Onlar da içeriden suç duyurusunda bulunmuşlar. Zaten vücutlarının her yerinde gözle görünür morluklar ve çürükler var" dedi.

Malatya E Tipi Cezaevi

Malatya E Tipi Cezaevi'nde bulunan Bülent Atmaca'yı ziyaret etmek için 1 Ocak günü cezaevine giden Nuray Atmaca, Devrim Atmaca, Evrim Atmaca, Yasemin Atmaca ve Tülin Atmaca "ağabeylerinin disiplin cezası aldığı" gerekçesiyle geri çevrildi. Görüşe gitmeden bir gün önce bilgi almak için cezaevi idaresine telefon açtıklarını belirten Nuray Atmaca, "Bize görüş var denildi ve ağabeyimi görmek için cezaevine gittik. Kimliklerimizi cezaevi gardiyanlarına verdik. Bir süre sonra bize ağabeyimizin disiplin cezası aldığı için görüşün yasağı olduğunu söylediler. Bunun üzerine nöbetçi savcıyla görüşmek istedik. O da gerçek göstermeden bizimle görüşmedi" dedi. Nuray Atmaca, yaklaşık bir yıldır ağabeyleri ile görüşemediklerini de belirtti.

Mardin Kapalı Cezaevi

Mehmet Mutlu adlı mahkumun aldığı disiplin cezası nedeniyle Şubat ayı ortasında tek kişilik hücreye konulduğu bildirildi. 2004 yılı başlarında Mardin Kapalı Cezaevi'ne sevk edilen Mutlu'nun müdürle kavga ettiği, bundan dolayı disiplin cezası aldığı öğrenildi. Açıklama üzerine cezaevinde inceleme yapmak üzere başvuran İHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir'in bu talebine yanıt alamadığı öğrenildi.

Mardin ve Midyat Cezaevleri

Diyarbakır Barosu Cezaevi Komisyon üyesi Muharrem Şahin ile avukatlar Feride Altuğ, Ahmet Atilla Tokay, Deniz Doğan ve Vedat Karaduman, müvekkilleriyle görüşmelerine engel oldukları gerekçesiyle Mardin ve Midyat cezaevleri görevlileri hakkında Ocak ayı ortasında suç duyurusunda bulundular. Avukat Muharrem Şahin, Mardin E Tipi Cezaevi'nde 21 Ağustos 2003 tarihinde müvekkilleriyle yaptıkları görüşmenin gardiyanlar tarafından dinlendiğini bildirdi. Şahin, Midyat Cezaevi'nde yaşananlar konusunda da "Müvekkillerimle görüşmeye gitmiştim. Diğer müvekkillerimle görüştüğümde sonra Menice Altun geldi. Ancak görüşmem engellendi. Gerekçeyi sordum, savcılığın kesin talimatının olduğunu ifade ettiler. Altun'un yanımda bulunan Avukat Vedat Karaduman ile görüşebileceğini, benim görüşemeyeceğimi, dışarı çıkmam gerektiğini söylediler" dedi.

Muş E Tipi Cezaevi

Muş E Tipi Cezaevi'nde yılbaşı nedeniyle 4 Ocak günü yapılan açık görüşe giden siyasi tutukluların yakınlarının kollarına "terör" yazılı damga vurulduğu bildirildi. Tutuklulardan Ali Polat'ın eşi Nazime Polat, daha önce ziyaretçilerin kollarına "siyasi" yazılı damga basıldığını belirterek durumu ilettikleri Cezaevi Savcısı'nın uygulamadan haberi olmadığını söylediğini aktardı. Nazime Polat, askerlerin ise "üstlerimizden emir aldık" demekle yetindiklerini kaydetti. Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün de, ziyaretçilerin koluna "terör" yazılı damga basmanın Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirtti.

Siirt E Tipi Kapalı Cezaevi

Siirt'te 14 Şubat günü Abdullah Öcalan için düzenlenen bir gösteri nedeniyle tutuklanan A.K.K., A.K., F.K., M.A. ve S.K. adlı çocukların cezaevinde işkence gördükleri bildirildi. A.K.'nin annesi Leyla K., İHD Siirt Şubesi'ne yaptığı başvuruda, 3 Mart günü oğluyla görüştüğünü belirterek, şunları anlattı:

"2 Mart salı akşamı bir gardiyan çocukları uyandırmış. Ülkücü olduğunu söyleyen gardiyan, hepsini öldüreceğini söylemiş. Daha sonra çocukları sıraya koyarak, Mehter Marşı söylemeleri için zorlamış. Çocuklar karşı çıkınca, Kürtlere, Abdullah Öcalan'a ve Kürt sanatçılara küfretmiş. Bizim isimlerimizi istemiş. Çocuklar vermeyince, kendisi idareden alacağını ve ajan olmaları için bizimle görüşeceklerini söylemiş."

Çocukların sigara içmeye zorlandıklarını ileri süren Leyla K., "Çeşitli şekilde psikolojik baskılar yapan gardiyan, sigara içmeyen S.K. ve A.K.'ye zorla sigara

ıçirmeye çalışmış. Daha sonra çocukları rahat bırakmayacağını, istediklerini kabul etmeseler her gece aynı şeyleri yapacağını söylemiş” dedi.

IHD Siirt Şube Başkanı Avukat Vetha Aydın da cezaevinde çocuklara işkence yapıldığı yönündeki şikayetlerin daha önce de gündeme geldiğini ve ailenin ikinci kez başvurduğunu belirtti. Aydın, kent merkezinde son ay içinde 15 çocuğa işkence yapıldığına ilişkin kendilerine başvuru yapıldığını kaydetti.

6 Mayıs günü Muş Cezaevi'nden Siirt E Tipi Kapalı Cezaevi'ne sevk edilen M. Şah Yılmaz'ın yolda dövuüldüğü öğrenildi. IHD Batman Şubesi'ne başvuran Yılmaz'ın annesi Vafiya Yılmaz oğlunun yolda soyunmasının istendiğini, buna karşı çıkması nedeniyle dövuüldüğünü söyledi. Vafiya Yılmaz suç duyurusunda bulunacağını da belirtti.

Sincan F Tipi Cezaevi

Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Mehmet Mutlu adlı siyasi hükümlünün ölüm orucunda olduğu bildirildi. “PKK üyesi olduğu” gerekçesiyle Mardin E Tipi Cezaevi'nden “uygunsuz davranışlarda bulunduğu ve disipline uymadığı” gerekçesiyle bir yıl disiplin cezası verilerek Sincan F Tipi Cezaevi'ne sevk edilen Mehmet Mutlu, IHD Ankara Şubesi'ne gönderdiği telgrafta, Mardin E Tipi Cezaevi'nde işkence gördüğünü ve 10 Temmuz günü “Diyarbakır Cezaevi'ne gönderilmesi” istemiyle ölüm orucuna başladığını bildirdi. IHD Ankara Şubesi'nin Mehmet Mutlu'nun durumunu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na iletği öğrenildi.

Eylül ayı başında kardeşi tarafından yapılan açıklamada Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Iskender Kahraman'ın 75 gündür tek kişilik hücrede tutulduğunu bildirildi. Kardeşinin kendi isteğiyle Muş Cezaevi'nden Sincan F Tipi Cezaevi'ne sevk edildiğini bildiren ağabeyi Abdullah Kahraman şunları söyledi:

“Kardeşime dışarıdan götürdüğümüz hiçbir şeyi içeriye almıyorlar. Cezaevi idaresi tarafından herhangi bir açıklama yapılmıyor. Kardeşim disiplin suçu almamasına rağmen mahkumların haklarından yararlanamıyor. Diğer mahkumlarla görüştürülmediğini söylüyor. Kendisine okuması için ne gazete ne de kitap veriliyor.”

Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Yusuf Demir'in IHD Ankara Şubesi'ne gönderdiği mektupta hasta tutukluların tedavisinin yapılmadığını ya da geciktirildiğini bildirdi. Eşref İkizoğlu adlı uyuşturucu bağımlısı tutuklunun 15 Temmuz günü intihar girişiminde bulunduğunu ancak gardiyanların olaya ilgisiz kaldığını anlatan Demir, İkizoğlu'nun durumunun kötüleşmesi üzerine hastaneye kaldırıldığını aktardı. Diş ağrısı nedeniyle 31 Temmuz

günü hastaneye gitmek isteyen, ancak sevki yapılmayan Alaattin Bildik adlı hükümlünün de ağrılara dayanamamaya 1 hafta sonra eliyle cam kırıldığını anlatan Demir, Bildik'in 3,5 saat süren ameliyatın ardından elinin dikildiğini, masrafların da Bildik'ten 150 alındığını anlattı. Demir, mektubunda Hüseyin Tiryaki isimli siyasi tutuklunun da tedavisinin engellendiğini ve kötü muameleye maruz kaldığını bildirdi.

Ceza İnfaz Yasası'nı protesto amacıyla 10 Aralık günü Ankara'da düzenlenen gösteride gözaltına alınan ve daha sonra tutuklanan Deniz Bakır'ın Sincan F Tipi Cezaevi'nde gardiyanlar tarafından dövuüldüğü bildirildi. Kardeşinin ölüm orucunda rahatsızlandığı için 2001 yılında serbest bırakıldığını belirten ablası Derya Şeker, görüşe gittiğinde gördüğü kardeşinin vücudunda morluklar bulunduğunu ifade etti. Şeker, kardeşinin anlattıklarını şöyle aktardı: “Kardeşim, 13 Aralık günü akşam saatlerinde iki kişinin daha bulunduğu hücrelerinden alınarak cezaevinde bilmediği bir yere götürüldüğünü ve gardiyanlar tarafından sabaha kadar dövuüldüğünü söyledi. Kendisini döven gardiyanlar sürekli, ‘demek hastasın ha biz seni nasıl hasta edeceğimizi göstereceğiz’ demişler.”

IHD Ankara Şube yöneticisi Avukat Mahmut Eldem tarafından hazırlanan rapora göre de Bakır'ın hücre arkadaşı Mahir Akkaya, 13 Aralık 2004 tarihinde görüşe çıkarken ayakkabılarının aranmasına karşı çıktı. Gardiyanların Akkaya'yı sürükleyerek hücreden çıkarmasına müdahale eden Deniz Bakır da gardiyanlar tarafından dövuüldü.

Deniz Bakır, Ocak ayında da İstanbul'da kimliği bilinmeyen kişiler tarafından kaçırılmış ve ağır bir biçimde dövuülmüştü.

Tekirdağ Cezaevi

Tekirdağ Cezaevi'nde bulunan Erdal Süsem adlı tutuklunun içinde kamera bulunan cezaevi aracına binmeyi reddettiği için dövuüldüğü bildirildi. Babası Halil İbrahim Süsem'in yaptığı açıklamaya göre, Erdal Süsem şunları söyledi: “En son 28 Mayıs günü ben, Coşkun Akdeniz ve Gökhan Oruç adlı arkadaşlarla savcılık girişinde, subay ve askerler tarafından tartaklandık. Çıkışta da saldırı ve işkenceye maruz kaldık. Sol elimde eziklik, başımda şişme ve vücudumda çizikler olmasına rağmen hapisaneyeye geldiğimizde revire çıkarılmadık. Ertesi gün de hastaneye gitmem gerekiyordu ama ayakkabı aramasında her zaman bize ayakkabılarımızı veren idare bu sefer ayakkabılarımızı vermeyerek hastaneye gitmemizi engelledi.” Halil İbrahim Süsem, Tekirdağ Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi. IHD İstanbul Şubesi'nde 24 Haziran günü basın toplantısı düzenleyen tutuklu

yakını Gülizar Turan, Tekirdağ Cezaevi'nde bulunan oğlu Serdar Turan'ın dövüldüğünü bildirdi. Oğlunun elinin 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunda parçalandığını anlatan Gülizar Turan, "Oğlum adli tıbbı sevk edilmiş. Sevk edileceği gün akşama kadar bu kurumda beklememe rağmen getirilmedi. Daha sonra geri gittim ancak bir sonraki hafta ziyarete gittiğimde kapalı görüş olmasına rağmen oğlumun yaralarını gördüm. Her tarafı morluk içerisinde idi" dedi. Suç duyurusunda bulunduğu kaydeden Gülizar Turan, böbrek hastası Özgür Kabadayı adli tutuklunun dövüldüğünü de söyledi.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi

Ümraniye ve Bayrampaşa cezaevlerinden Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne götürülen mahkumların yakınları tarafından Ocak ayı başlarında yapılan açıklamada, tutuklu ve hükümlülerin yolda işkence gördükleri belirtildi. Mahkumların çoğunun Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde tek kişilik hücrelere konulduğu ve bir yataktan başka eşya verilmediği anlatılan açıklamada, yemeklerin az olduğu, temizlik malzemesi verilmediği ifade edildi. Açıklamada, mahkumları kantinden alışveriş yapmaya zorlamak için eski eşyalarının da verilmediği kaydedildi. Yolda ve cezaevinde dövüldüğü için yaralanan mahkumların tedavi edilmediği ve cezaevinde nerede tutulduğunun belli olmadığı belirtilen açıklamada, görüşe giden ailelere sürekli zorluk çıkartıldığı belirtildi.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden 11 Şubat günü tahliye edilen Mehmet Tahir Doman, Mart ayında cezaevinde JITEM elemanları tarafından sorgulandığını ve ajanlık yapması için tehdit edildiğini açıkladı. Okuma yazma bilmeyen babasının adı kullanılarak kendisine Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmasını isteyen bir mektup gönderildiğini anlatan Doman, mahkumların gönderdiği mektuplarda da cezaevi görevlilerinin değişiklik yaptığını kaydetti. Doman, Güven Güney adlı bir tutuklunun "tuvaletin ışıklarını kapatmadığı" gerekçesiyle kötü muameleye maruz kaldığını bildirdi.

Tekirdağ F tipi Cezaevi'ndeki yakınlarını ziyarete giden tutuklu ve hükümlü yakınları, jandarmalar tarafından dövüldüklerini ve hakarete uğradıklarını açıkladılar. Kamber Saygılı, 17 Mayıs günü oğlu Ali Haydar Saygılı'yı ziyarete gittiğini ve burada bir yüzbaşının emriyle yaklaşık 30 kişilik ziyaretçi grubunun dövüldüğünü belirtti. Bu arada İHD Cezaevleri Komisyonu Üyesi Ümit Efe de cezaevlerinde son günlerde cinsel taciz ve tüberküloz vakalarının arttığını duyurdu. Cezaevlerine giriş sırasında yapılan üst aramalarında bazı hükümlü ve tutuklu yakınlarının cinsel tacize uğradıklarına dair şikayetlerin arttığını belirten Efe, "son dönemde cezaevlerinde görülen tüberküloz vakalarında da artış

gözlenmektedir" dedi. Tutuklu yakınları, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Zeki Doğan, Tekin Dönmez ve Serdar Turan adlı tutukluların Mayıs ayında tedavi için götürüldükleri Tekirdağ Devlet Hastanesi'nden dönerken cezaevi aracında askerler tarafından dövüldüğünü açıkladılar.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Cengiz Yerlikaya adli siyasi tutuklunun 27 Mayıs gününden beri tek kişilik hücrede tutulduğu bildirildi. Cezaevinden Haziran ayı ortasında tahliye olan Engin Doğru, Yerlikaya'nın 27 Mayıs günü yapılan duruşmadan sonra gerekçe gösterilmeden hücreye konulduğunu, cezaevi yönetimiyle görüşme isteklerinin ve yazdığı dilekçelerin kabul edilmediğini açıkladı. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde 'tecrit koşullarında' kalan Hasan Tahsin Akgün'ün (22) hafızasını yitirdiği öğrenildi. Annesi Melek Akgün Haziran ayı sonunda yaptığı açıklamada "Tek kişilik hücrede 7 ay kalınca oğlum 10 yaşına geri döndü. Cezaevinde olma nedenini, evimizi, babasının ölümünü, hemen hemen hiçbir şeyi hatırlamıyor" dedi. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne sevk edilen Hasan Tahsin Akgün'ün kısa süreli bir tedavinin ardından Bayrampaşa Cezaevi'ne götürüldüğünü belirten Melek Akgün, "İstanbul'dayken kendine gelir gibi oldu. Ancak bir süre sonra tekrar Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne sevki çıktı. Soyunmalarını isteyen görevlilere karşı çıkan Hasan Tahsin, 3 arkadaşıyla birlikte çok kötü bir şekilde dayak yemiştir. Müdahalenin ardından yaralı olmalarına karşın hastane yerine tekrar F tipi hücrelere konulmuşlar. Oğlumun yaşamından endişe ediyorum" dedi.

Avukat Hacer Çekiç, Temmuz ayı başında yaptığı açıklamada, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Sedat Adalması (Adamış) adlı tutuklunun, hepatit hastalığına karşın tedavi edilmediğini bildirdi. Sedat Adalması'nın 2003 yılı Eylül ayında Ümraniye E Tipi Kapalı Cezaevi'nde kendisini yaktığını, daha sonra Tekirdağ'a götürüldüğünü belirten Avukat Hacer Çekiç şunları söyledi:

"Sedat Adalması, kendisini yaktıktan sonra Bayrampaşa Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Ancak ardından aktif hepatit hastalığına yakalandı. Bu hastalığın ya tedavi gördüğü hastanede ya da hepatitli hastaların bulunduğu hücrede bulaştığını düşünüyoruz. Hastalığı aktif olduğu için Edirne Tıp Fakültesi'nden doktorlar Sedat Adalması'nın hastalığının hızla ilerlediğini, 15 günde bir gözetime getirilmesini söylediler. Ancak cezaevi idaresi bir aydır tedavi için hastaneye götürmüyor. Birçok başvuru oldu fakat dikkate alınmadı. Hem hastalığının siroza dönüşmesi durumu var hem de hastalığı aktif olduğu için hayati tehlikesi çok yüksek."

Çekiç, tutukluların cezaevinde yemeklerin çok az ve kalitesiz verilmesinden şikayet ettiklerini de kaydetti.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan mahkumların gardiyanlar tarafından dövüldüğü bildirildi. Avukat Hacer Çekiç, 2 Eylül günü A Blok'ta kalan Nail Karayel adlı tutuklunun dövülmesine ve tek kişilik hücreye konmasına tepki gösteren mahkumların koğuşlarının basıldığını, çok sayıda mahkumun dövüldüğünü söyledi. 11-12 Eylül hafta sonu görüştüğü müvekkillerinin olayı anlattığını belirten Çekiç, saldırı sonucunda İsmail Barış, Bülent Kudış, Habip Çiftçi, İbrahim Kanat, Kenan Günay, Erol Avcı, İrfan Aktaş, İsmet Sayman ve adını öğrenemediği çok sayıda mahkumun vücudunda izler bulunduğunu kaydetti. Çekiç, şu bilgileri verdi:

"9 Eylül günü de C Blok'ta yatan Baki Karayığit, Rıdvan Erdem ve Erhan Polat'ın bulunduğu odaya 1.

Müdür Sami Yıldız'ın kontrolünde saldırı düzenlenmiş ve bu tutuklular da dövülmüştür. Tek kişilik hücrelere gönderilen tutukluların bazıları aynı gün yeniden odalarına geri getirilmiş."

Bu arada tutukluların yakınları aracılığıyla yaptığı açıklamada da "Cezaevi araçlarında çete suçluları ve itirafçılarla aynı bölümlere konulmaktayız. Can güvenliğimiz tehdit altındadır. İtiraz ettiğimizde askerler 'Sizin can güvenliğinizden bize ne' diyerek hakaret edip saldırmaktadır. Diğer F tiplerinde verilen bir çok eşya ya da olanak burada yasaklanmıştır. Aynı odadakilerin bile ortak mektup ve dilekçe göndermeleri yasaktır. İnfaz Hakimliği, adeta cezaevi idaresinin yasaklarını onama kurumuna dönmüştür" denildi. A Blok'ta kalan mahkumların suç duyurusu üzerine Tekirdağ Cumhuriyet Savcılığı'nın inceleme başlattığı öğrenildi.

Cezaevlerinde İnsan Hakları (Oral Çalışmalar-19 Mart 2004/Cumhuriyet)

Zeki Şahin 'in annesi getirdi mektubunu. Hasta çocuğuna bir çare bulunur diye. Zeki Şahin, Edirne F Tipi Cezaevi'nde yatıyor. Çeşitli sağlık sorunları var. Bunları anlatıyor mektubunda. Türkiye'de Başbakanlık'a bağlı İnsan Hakları Başkanlığı bile kuruldu. Sorun kurmakla bitmiyor, bu kurumların aynı zamanda uygulamaları da izlemeleri gerekiyor.

Biliyorum ki ben bu yazıyı yazdığım da Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden bir açıklama gelecektir. Bu açıklama yasal olan her şeyin yapıldığını söyleyecektir. Yazdıklarımızın düzeltilmesini isteyecektir. Ben ise bu yazıları, bu mektupları, belki bazı yanlışlıklar düzeltilir umuduyla yayımlıyorum. Müdürlüğün açıklama yollamasından şikâyetçi de değilim. Yanlısların düzeltilmesi için ilgi göstermelerini diliyorum.

İşte Zeki Şahin'in mektubu: "Daha önce hakkımda doktorlarca ve çeşitli hastanelerde oluşturulan sağlık raporları, teşhis ve tanımlar oldukça ileri düzeyde olan rahatsızlıklarımı açıkça gösteriyor. Beynimde 2 cm'lik kist, sara, bel fıtığı, ülser gibi hastalıklardan burada söz etmeyeceğim... Ancak mevcut bünyemde bulunan hastalıklara içinde bulunduğum olumsuz koşulların da etkisiyle yeni yeni rahatsızlıklar eklenmektedir.

Bulduğum hapisneden düzenli aralıklarla Edirne Tıp Fakültesi Nöroloji Bölümü'ne götürülmekteyim. Daha önce götürüldüğüm nöroloji bölümünde yapılan kan tahlili sonucu, kandaki kimi hücrelerin normal değerlerin altında çıkması üzerine 12.2.2004 tarihinde (bir ay gecikmeli olarak da olsa) hematoloji bölümüne götürüldüm. Doktor kullandığım ilaçları ve rahatsızlıklarımı sordu, ben de anlattım. Sonra neden icap ettiyse 'Korkulacak bir şey yok' dedi. Bir gün sonra hücremde sağlık memuru tarafından (13.2.2004) her iki kolumdan birer şırınga kan aldılar. Peşinden üç gün sonra, yine hücremde bir şırınga kan alındı ve iç organlarımdan (karaciğer vb.) 30 Mart tarihinde ultrason yapılabacağımı belirttiler.

Ben doktorlarla kan tahlilleri üzerine görüşemediğim gibi, sağlığıma dair son gelişmelerden de bihaberim. Bir şeyler var, ama tam olarak bana söylenmiyor. İçinde bulunduğumuz koşul ve uygulamalardan dolayı, asgari düzeyde de olsa, hasta-hekim ilişkisi mevcut değildir. Başımda sürekli ve 24 saat hiç kesilmeyen bir uğultu, çınlama var. Bu durum benim bütün günlük yaşamımı altüst ediyor. Baş dönmesi ve denge sorunu yaşamamdan dolayı, aynı hücrede birlikte kaldığım arkadaşlar, ayakta olduğum zamanlarda düşmeyeyim diye sürekli yanı başımda tetikte duruyorlar. Çünkü birkaç kez düştüm. Eklem yerlerimde de son günlerde ağrılar arttı. Hapishane doktoruna muayene için çıktığımda, mevcut semptomlar için '...açlık grevinden kaynaklı ve tedavisi mümkün olmayan, kalıcı hastalıklardır. Benim yapabileceğim bir şey yok' diyerek ilaç yazıyor. Kullandığım ilaçların da olumlu yönde hiçbir etkisi yok."

Zeki Şahin, bu yaşadıklarını anlattıktan sonra kendince şöyle bir hükme varıyor: "Şu açıktır ki benim gibi onlarca ağır hasta, hapishanelerde sessiz imha mantığıyla tutulmaktadır... Bizlere yaklaşımın mantığı 'netekim' ci, 'Asmayalım da besleyelim mi?' zihniyettir."

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden Erdinç Yücel de resim çizebilmek amacıyla resim kalemlerini cezaevine sokamadığından yakınıyor: "Davetsiz Misafir isimli bir dergi var. Bilimkurgu dergisi. Oraya bir mektup ve hikâye yollamıştım. Arada çizgi romandan filan da söz etmiştim. Sağ olsunlar öyle bir talebim olmadığı halde çizim malzemesi yollamışlar. Kalem filan. Verilmedi tabii. Neymiş, dergiden değil, Cumhurbaşkanı'ndan gelse verilmezmiş."

Veysel Çelik, Serdar Karaçelik, Özgür Türk, Mehmet Ayyıldız, değişik F tipi cezaevlerinden yolladıkları mektuplarda ölüm orucunda ölen 109. kişiden söz ediyorlar. Kamuoyunun cezaevlerinde yaşananlara sessiz kalmasını eleştiriyorlar. Sonuç olarak, F tipi cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler tecrit koşullarında yaşamının insan haklarına aykırı olduğunu, yaşadıklarının çok önemli sağlık sorunları yarattığını anlatıyorlar. Bu konuda daha insani çözümler üretilemez mi? Özellikle sağlık konusunda daha duyarlı ve insan haklarına saygılı bir yöntem bulunamaz mı?Belki bir ilgilenen bulunur diye yazıyorum.

Tedavisi Engellenen Mahkumlar

IHD Ankara Şubesi tarafından hazırlanan ve Haziran ayında yayınlanan cezaevleri raporunda çeşitli cezaevlerinde bulunan pek çok hükümlünün sağlık durumunun bozuk olduğu, gerekli müdahalelerin yapılmadığı ve sağlık durumu hayati tehlike gösteren hükümlülerin de salıverilmediği açıklandı. Söz konusu hükümlüler, buldukları cezaevleri ve sağlık durumları ilgili verilen bilgiler şöyle:

Sincan 1 No'lu F Tipi: Hakkı Alpan; 415 gün süren ölüm orucu eyleminden sonra Wernicke Korsokoff teşhisi konulmasına rağmen, CMUK'un 399. maddesi talebi reddedildi.

Şevki Levent Çöplü; 225 gün ölüm orucu eyleminde bulundu. Paranoid şizofreni tanısı konuldu. Uzun sürüden beri müşahade altında tutulmasına rağmen ailesinin CMUK'un 399. maddesi talebi, geciken bürokrasi nedeniyle yerine getirilmedi. Haydar Demir; ilk ölüm orucunu başlatanlar arasında bulunuyor. Bilincini kaybettikten sonra müdahale edildi. Karaciğer, böbrek ve mide ağrıları çektiği halde tedavisi yapılmıyor.

Kandıra 1 No'lu F Tipi: Ufuk Keskin; ağır şeker hastası. Günde 4 kez insülin kullanma zorunluluğu var. Operasyonlarda ağır yaralanmış, sürekli doktor kontrolünde olması gerektiği bilinmesine rağmen, CMUK'un 399. maddesi talebi reddedildi.

Batman Özel Tıp Cezaevi: Tahir Kaygusuz; işkence nedeni ile ruh sağlığını yitirdi. Bir süre Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde müşahade altına alındı. Durumu giderek ağırlaşıyor ve yakınlarını tanımıyor.

Mardin E Tipi Cezaevi: Mürşit Aslan; felçli ve yatalak, hiçbir ihtiyacını kendisi karşılayamıyor. Durumu giderek ağırlaşan Aslan, yeniden tutuklanan CMUK 399 mağduru.

Tekirdağ 1 No'lu F Tipi: Zeki Şahin; beyinde 2 santim büyüklüğünde ur tespit edilmiş.

Edirne Cezaevi: Bekir Şimşek; ölüm orucu eyleminde kendisini yakmış. Bilinç kaybı, algılama yetersizliği, ailesini ve yakınlarını tanımama, yürüme ve konuşma yetersizliği bulunmakta.

Tekirdağ Devlet Hastanesi Acil Servisi'nde görevli Dr. İlker Meşe'nin, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden getirilen bir tutukluyu askerleri dışarı çıkartarak muayene ettiği için Mart ayında sürüldüğü ve hakkında soruşturma açıldığı bildirildi.

Edinilen bilgiye göre, ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff sendromu belirtileri gösteren bir tutuklu, 26 Aralık 2003 tarihinde akşam saatlerinde acil servise getirildi. Nöbetçi Dr. İlker Meşe,

askerlerden muayene odasını terk etmelerini istedi. Güvenlik görevlilerinin karşı çıkması üzerine Meşe, "hastanın normal ve serbest bir ortamda muayene hakkının olduğuna" ilişkin Sağlık Bakanlığı'nın 10 Ekim 2003 tarihli genelgesini hatırlattı. Dr. Meşe ile tartışan askerler daha sonra muayene odasını terk etti.

Olaydan dört gün sonra, 4 No'lu Sağlık Ocağı'na gönderilen Meşe hakkında "Görevli askerlere hakaret" ve "Tutukluyu asker kontrolünde muayene ettirmemek" gerekçeleriyle soruşturma açıldı. Meşe, İl Sağlık Müdürlüğü'nün görevlendirdiği iki müfettişe verdiği ifadede, kendisine hakaret edildiğini ve hasta muayenesiyle ilgili olarak Sağlık Bakanlığının genelgesine uyduğunu söyledi. Ancak müfettişler İçişleri, Adalet ve Sağlık bakanlıklarının üçlü protokolü uyarınca yayımladığı yeni bir genelgede, "siyasi mahkumların muayenesinde askerlerin paravan ya da perde arkasında durabileceğinin" düzenlendiğini belirterek, Meşe'yi bu genelgeye uymamakla suçladı. Meşe, bu genelgeden haberi olmadığını belirtti. Meşe'nin haberi olmadığını söylediği genelge olaydan yaklaşık üç hafta sonra 15 Ocak günü Tekirdağ'daki tüm sağlık kurumlarına dağıtıldı.

Bu arada olaydan sonra Dr. İlker Meşe'ye, "postravmatik stres bozukluğu" tanısıyla 45 günlük rapor verildiği öğrenildi.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nin görevli doktoru Adnan Özer hakkında, Tekirdağ Tabip Odası tarafından soruşturma başlatıldı. Soruşturmanın Özer'in hükümlülerin şikayetleri üzerine açıldığı bildirildi. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan hükümlüler Özer'in "İşkenceye ortak olduğu, tehdit ve hakaretle tedavileri engellediği, disiplin cezaları verilmesini sağladığı" iddiasıyla tabip odasına ve savcılığa başvurmuşlardı. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin (TAYAD) konuyla ilgili açıklamasında, 2004 yılının Ağustos ve Kasım aylarında Oktay Yıldız, Hasan Gökhan, Bayram Saz (5 kez), Celal Yayla, Hasan Kaya, Barış Ateş (astım hastası), Ali Koca, parmağı kesilen Gültekin Toprak, Muharrem Cengiz, Ali Uludağ, Tekin Dönmez, Zeki Doğan, Sinan Tökü ve Mustafa Erol adlı hükümlülerin Özer'in görevli olmasından dolayı muayene olamadıkları ve tedavilerinin engellendiği ifade edildi.

Mehmet Emin Özkan, Vasfi Hoştaş, Cemil İvrerdi, Adnan Yalçın, İdris Başaran, Halil Güneş, Rahmi Baldak ve Ferzende Çiçek: Adana Tutuklu Hükümlü ve Aileleriyle Yardımlaşma Dayanışma Derneği (ATHAYD-DER) tarafından Mart ayında yapılan açıklamada, Adana F Tipi Cezaevi'nde bulunan sekiz mahkumun ağır hasta olmalarına karşın tedavi

edilmediği bildirildi. Mehmet Emin Özkan, Vasfi Hoştaş, Cemil İvrerdi, Adnan Yalçın, İdris Başaran, Halil Güneş, Rahmi Baldak ve Ferzende Çiçek adlı mahkumların, kalp, tansiyon ve böbrek hastalıkları bulunmasına karşın F tipi cezaevine getirildikten sonra tedavilerinin aksatıldığı belirtilen açıklamada, “Zaman zaman doktora çıkarılmıyorlar. Çıkarıldıklarında ise yüzeysel yaklaşımlarla hastalıklarıyla başbaşa bırakılıyorlar. Diyetleri uygulanmıyor” denildi.

Ali Şahin: Kan kanseri hastalığına yakalanan Ali Şahin (22) adlı mahkumun, kemik iliği nakli için sevk edildiği İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi ve Marmara Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından “mahkum koğuşu bulunmadığı” gerekçesiyle geri çevrildiği bildirildi. Nisan ayı sonunda İHD İstanbul Şubesi’ne başvuran Cemal Şahin, Edirne F Tipi Cezaevi’nden Bayrampaşa Cezaevi’ne gönderilen kardeşi için Adalet ve Sağlık bakanlıklarından yardım istediğini, Adalet Bakanlığı’ndan 15 Nisan günü kendisine gönderilen yazıda “söz konusu hastanelerle gerekli yazışmanın yapıldığı” yönünde yanıt gönderildiğini söyledi. Buna karşın Ali Şahin’in hastaneler tarafından kabul edilmediğini belirten Cemal Şahin, kardeşinin ölüm orucu nedeniyle Wernicke-Korsakoff hastası olduğunu da bildirdi.

Çerkez Korkmaz: Temmuz ayı ortasında Konya Cezaevi’nden iki mahkumla birlikte Kırıklar F Tipi Cezaevi’ne gönderilen Çerkez Korkmaz (46) adlı siyasi hükümlünün ağır sağlık sorunları olduğu bildirildi. Oğlu Tuncay Korkmaz, 11 yıldır cezaevinde bulunan babasına “kemik erimesi” teşhisi konduğunu belirterek “Babamın çenesi küçülmüş. Dişleri döküldüğü için sıvı gıdalarla besleniyor. Ancak durumu giderek kötüleşiyor. 50 kilonun altına düştü. Cezaevinde kemik erimesi teşhisi konuluyor. Buna rağmen sadece ağrı kesici iğnelerle geçiştiriliyor. Artık ağrı kesici iğneler bile ağrıların dinmesini sağlamıyormuş” dedi.

Erol Zavar: İHD İstanbul Şube Başkanı Hürriyet Şener Şubat ayı ortasında düzenlediği basın toplantısında Tekirdağ F Tipi Cezaevi’nde bulunan Odak dergisi eski Yazışları Müdürü Erol Zavar’ın mesane kanseri olduğunu ve durumunun ağırlaştığını bildirdi. Şener, Zavar için çeşitli resmi kuruluşlara gerekli başvuruların yapıldığını ancak sonuç alınmadığını söyledi.

Erol Zavar’ın eşi Elif Zavar da eşinin tedavi edilmemesi ve kanserin bütün vücuduna yayılması üzerine af için Cumhurbaşkanlığı’na, yanıt alamayınca da Şubat ayında AIHM’e başvurduğunu bildirdi. AIHM’in başvuruyu kabul ettiği ve Tekirdağ Cumhuriyet Savcılığı’na “tedavi şartlarının yerine

getirilmesi”ne ilişkin yazı gönderdiği öğrenildi. AIHM’in yazısı üzerine Tekirdağ Devlet Hastanesi’ne sevk edilen Erol Zavar’a “cezaevinde yatmasında sakınca yoktur” yönünde rapor verildiği bildirildi.

Zavar, 2000 yılında Ankara DGM tarafından TCY’nin 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti.

Filiz Gülkokuer: Gebze Cezaevi’nde bulunan ve Akdeniz anemisi hastası Filiz Gülkokuer’in Ağustos ayında kriz geçirdiği ancak tedavisinin geciktirildiği, 24 Kasım günü de durumunun ağırlaşmasına karşın hastaneye geç götürüldüğü bildirildi. 26 Kasım günü hastaneye sevki yapılan Gülkokuer’in tetkikleri yapıldıktan ve ilaçları yazıldıktan sonra cezaevine geri gönderildiği ve sürekli seruma bağlı bulunduğu bildirildi. Avukatları, Gülkokuer’in ilaçlarının bulunmasında güçlük çekildiğini ve ilaçlarını düzenli alamadığını açıkladılar.

Funda Davran Gök: Ankara Merkezi Kapalı Cezaevi’nde bacağı kırılan siyasi tutuklu Funda Davran Gök’ün Eylül ayında hastanede “kaçma olasılığına karşı” kelepçeleri çıkarılmadan muayene edilmek istendiği bildirildi. Funda Davran Gök’ün bu şekilde muayene edilmeyi kabul etmemesi üzerine cezaevine götürüldüğü öğrenildi.

İbrahim Aksoy: Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi’nde bulunan İbrahim Aksoy adlı hükümlünün nefes almakta zorlandığı için kaldırıldığı Adana Numune Eğitim Hastanesi’nde tedavi edilmeden cezaevine gönderildiği belirtildi. TCY’nin 168. maddesi uyarınca 9 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edildiği öğrenilen İbrahim Aksoy’un kızı Nuriye Aksoy, Nisan ayında yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Babamın burnunda et var, bu nedenle nefes almakta zorlanıyor. Cezaevi koşulları da sağlığını tehdit ediyor. Babam kaldırıldığı hastanede rahatsızlığını Dr. Selahattin Türkoğlu’na aktarmış. Ancak doktor kendisini dinlemeyerek, geçiştirmiş. Sonra da, ‘Sen git ben her şeyi komutana anlatırım’ demiş.”

Mehmet Emin Özkan: Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi’nde bulunan Mehmet Emin Özkan’ın (65) işitme, kalp ve tansiyon gibi sorunlarına karşın tedavi edilmediği bildirildi. Babasının sağlık sorunları nedeniyle Adana Cumhuriyet Başsavcılığı ve Adalet Bakanlığı’na başvuran Selma Özkan, son olarak 11 Şubat günü gördüğü babasının sağlık durumu ile ilgili olarak şunları söyledi:

“Açık görüşe gittim. Babamın durumu hiç iyi gözüküyordu. Zaten kendisinde kalp ve tansiyon rahatsızlığı var. Görüş sırasında ayakta duramıyordu. Kulakları duymuyordu. Yüzü solmuştu ve konuşma zorluğu çekiyordu. Hastalığı nedeniyle diyetle tabi tutulması gerekirken, sağlık koşullarına uymayan

yemekler veriliyor. Hastaneye geç çıkarılıyor. Ciddi bir tedaviye tabi tutulmadan yüzeysel yaklaşıyor. Gerekli teşhis ve tedaviler de bize bildirilmiyor.”

ATHAYD-DER üyesi bir grup da Özkan'ın sağlık probleminin ciddiyetini koruduğu gerekçesiyle serbest bırakılmasını istedi. Mayıs ayında İnönü Parkı'nda basın açıklaması yapan tutuklu yakınları, Özkan'ın dışarıda tedavisinin yapılması için yapılan başvurulara cevap verilmemesini protesto ettiler. Dernek Başkanı Esmer Doster, Özkan için 2002'den bu yana Cumhurbaşkanı, Adalet Bakanı ve Adana Başsavcılığı'na yaptıkları başvurudan cevap alamadıklarını belirterek, Özkan'ın serbest bırakılmasını istedi.

Muhittin Altun: Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi'nde kendini yakan ve Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan Muhittin Altun'un annesi Fatma Altun, oğlunun tedavisinin yapılmadığı gerekçesi ile Şubat ayında İHD Elazığ Şubesi'ne başvurdu. Oğlunun yaklaşık 4 aydan beri Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunduğunu aktaran anne Altun, “Maddi imkanımız olmadığı için oğlumun ziyaretine sık sık gidemiyorum. Ancak telefon görüşmesini yapıyorum. Sağlık sorununu soruyorum. Oğlum, ‘Bacaklarım tutmuyor. İyi bir tedavi görmem gerekiyor. İlgilenin’ diyor. Oğlumun tedavisi tam yapılmıyor. Elimden bir şey gelmiyor. Oğlumun sakat kalmasını istemiyorum. Devletten tek isteğim, oğlumun tedavi edilmesidir” dedi.

Selim Yıldırım: Muş E Tipi Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklu Selim Yıldırım'ın kalp hastalığının tedavi edilmediği bildirildi. Yakınlarının Mart ayı sonunda verdiği bilgiye göre, cezaevine girmeden önce 1996 yılında kalp ameliyatı olan Selim Yıldırım'a 2002 yılı Haziran ayında da by-pass ameliyatı yapıldı. Van Yüksek İhtisas Hastanesi'nin verdiği “6 ay cezasının ertelenmesi” yönündeki raporun Adli Tıp Kurumu tarafından kabul edilmediğini bildiren eşi Vecide Yıldırım, “Kalbinde tek bir damar çalışıyor. Ayaklarındaki damarlar da tamamen tıkanmış durumda. Başvurulara rağmen hastaneye kaldırılıp tedavisi yapılmıyor” dedi. Vecide Yıldırım, 4 aydır rutin kontrollere götürülmeyen eşinin ayağındaki rahatsızlığın arttığını, yürümekte zorlandığını söyledi.

Şemsettin Kurt: “KONGRA-GEL üyesi oldukları” iddia edilen dokuz kişi hakkında açılan dava, 2 Mart günü İstanbul DGM'de başladı. Duruşmada söz alan Avukat Mustafa Eraslan, 2003 yılı Kasım ayında tutuklanan Şemsettin Kurt'un (45) akciğer kanseri olduğunu ve bir yıldır tedavi gördüğünü belirterek, tahliye edilmesini istedi. DGM, bu isteği reddetti. Sanıklardan Nasraddin Yeşilmen hakkında tahliye kararı veren DGM, duruşmayı eksik belgelerin tamamlanması için ileri bir tarihe erteledi. Şemsettin

Kurt, Mehmet Ali Esen, Resul Kurhan, Medeni Yiğit, Mehmet Beşir Oskan, Ayhan Karadaş ve Barış Karahan'ın tutuklu, Basri Akyüz ve Nasraddin Yeşilmen'in tutuksuz yargılandığı davada, sanıkların “yasadışı örgüt üyeliği ve yardım” iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

Tutuklu Yakınlarına Baskılar

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği (TAYAD)

F tipi cezaevlerini ve cezaevlerindeki baskıları protesto amacıyla 6 Şubat günü İstanbul Taksim meydanında basın açıklaması yapmak isteyen TAYAD üyeleri polisler tarafından engellendi. Avrupa Birliği Bilgi Merkezi önünde toplanan TAYAD üyesi 15 kişi, tartaklanarak gözaltına alındı. Taksim meydanında önlem alan polislerin, 13 kişiyi daha gözaltına aldığı öğrenildi. İstanbul Gümüşsuyu'nda aynı amaçla düzenlenen basın açıklamasında ise 18 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

14 Şubat günü İstanbul'da düzenlenen gösteri sırasında dövülen TAYAD üyesi Hatice Ruken Kılıç'ın sol kolu kırıldı.

15 Şubat günü Ankara Kocatepe Camii yakınlarında afiş asan TAYAD üyesi 12 kişi gözaltına alındı. Aynı gün Ankara'da cezaevlerindeki durum hakkında görüşmek için Associated Press haber ajansına giden beş TAYAD üyesinin de gözaltına alındığı öğrenildi. Ankara'da ayrıca Turan Ağsakal, Hasan Karapınar, Uğur Eyilik, Menevşe Demir, Deniz Arık, Murat Helik, Burcu Taner, Sultan Kartal, Erdinç Eroğlu, Mert Kavak, Abdullah Özgün, Mehmet Yaşar, Emrah Yayla, Selçuk Ulavur, Erden Güdenoğlu, Ercan Temur, Duygu Abhaz, Murat Korkut, Hakkı Gökhan Menet, Mehmet Güvel, Sezai Demirtaş, Doğan Gürbey, Abidin Ateşoğlu, Bektaş Doğan, İsmail Özmen, Funda Davran Gök, Mustafa Gök, Levent Hergüner, Nurcan Temel, Umut Şener, Yurdumali Tokgöz, Nurşen Toksoy, Ayşe Arapgirli, Yaşar Poyraz ve Muharrem Çoban adlı TAYAD üyeleri de gözaltına alındı. Bu kişilerden Uğur Eyilik, Menevşe Demir ve Deniz Arık'ın yaşları 18'den küçük olduğu için Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi'ne gönderildi. Polisler tarafından dövülen Tufan Ağsakal ve Hasan Karapınar'ın da burunlarının kırıldığı öğrenildi.

Gözaltına alınanlar arasında bulunan üç çocuğun (ikisi 17, biri 16 yaşında), polislerin çocuklar hakkında işlem yapması yasak olduğu halde yaklaşık 50 saat nezarethanede tutulduğu bildirildi. Ankara DGM Savcılığı tarafından Çocuk Suçları Savcılığı'na sevk edilen üç çocuğun daha sonra serbest bırakıldığı öğrenildi. Bu arada TAYAD'ın kampanyası nedeniyle Şubat ayının ilk yarısında 142 TAYAD üyesinin gözaltına alındığı bildirildi.

16 Şubat günü İzmir'de TAYAD tarafından düzenlenen eylemde gözaltına alınanlardan Ozan Anar'ın polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldüğü ve 4 saat kadar hastanede yoğun bakım servisinde tutulduğu bildirildi. Aynı eylemde dövülenlerden Sabahattin Firazoğlu'nun da bir bacağı kırıldı.

"F tipi cezaevlerinde yaşanan sorunları" anlatmak için 16 Şubat günü Mersin Sanayici ve İş Adamları Derneği'ne giden TAYAD üyeleri Düzgün Güder, Serpil Çalışır, Gülbeyaz Karaer ve Erdem Tekgöz, gözaltına alındı. Mersin'in Akdeniz beldesinde de afiş asan Şükran Söylemez ve Yılmaz Viraner'in gözaltına alındığı bildirildi. İzmir'de ise TAYAD çalışanı Sabahattin İflazoğlu, Ekmek ve Adalet dergisi İzmir muhabiri Öznur Tamez ve Ege Üniversitesi öğrencisi Erdal Güler, aynı gün İzmir Ticaret Borsası önünde gözaltına alındı.

18 Şubat günü İzmir'de "Hapishanelerde 107 insan öldü duyduunuz mu?" pankartı açarak gösteri düzenleyen TAYAD üyelerine polis müdahale etti. Olayda, 15 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

İstanbul'da Halkın Sesi gazetesi ve TAYAD bürolarına 20 Şubat günü baskın düzenlendi. Halkın Sesi gazetesi bürosunda Nihat Özcan gözaltına alındı. 21 Şubat günü İstanbul Şişli'de TAYAD afişlerini asmak isteyen 24 kişi gözaltına alındı.

TAYAD Yönetim Kurulu üyesi Niyazi Ağırman ve TAYAD üyesi Fahrettin Keskin, 16 Nisan günü gözaltına alındı. TAYAD'dan yapılan açıklamada Yönetim Kurulu üyesi Bülent Solgun'un da İstanbul Aksaray'da polisler tarafından dövüldüğü bildirildi.

31 Mayıs günü, 57. Dünya Gazeteler Birliği Kongresi ve 11. Dünya Editörler Forumu'nun yapıldığı İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda İngilizce "Hapishanelerde 112 insan öldü, duyduunuz mu? TAYAD'lı aileler" yazılı döviz açan üçü kadın sekiz kişi polisler tarafından gözaltına alındı.

Adli yılın açılışı nedeniyle 7 Eylül günü İstanbul Barosu tarafından düzenlenen sempozyumda Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in konuşması sırasında protesto gösterisi düzenleyen dört kişi gözaltına alındı. Çiçek'in konuşması sırasında "Hapishanelerde 117 kişi öldü. Duyduunuz mu?" yazılı pankart açıp slogan atan "Gençlik Dernekleri Federasyonu" üyeleri Harika Yılmaz ve Gökhan Türker salondan çıkarılarak gözaltına alındı. Bu olaydan beş dakika kadar sonra aynı yazının yazılı olduğu pankartı açarak slogan atan Ebru Belek ve Özgür Karakaya da gözaltına alındı.

TAYAD'lı aileler, DHKP-C'ye yönelik Nisan ayında operasyonlarda tutuklanan 82 kişinin serbest bırakılması için İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nde 23

Eylül günü eylem yaptı. Kendilerini köprü'nün bariyerlerine zincirleyen 5 kişi gözaltına alındı.

Devrimci Tutsak Aileleri Komiteleri (DETAK)

Ölüm orucunu Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde sürdüren TKEP-L davası tutuklusunu Remzi Aydın'ın annesi Tayyibe Aydın, Mayıs ayında oğluna ölüm orucuna son vermesi için baskı uyguladığını ve zorla Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne kaldırdığını açıkladı. Tayyibe Aydın, "Hastanede yetkililer beni oğlumun eylemine son vermem için ikna etmeye çalıştılar. Ben de kendilerine bunu yapmayacağımı, eylemi kendi iradesiyle sürdürdüğümü söyledim" dedi. DETAK, Remzi Aydın'a ve diğer ölüm orucu eylemcilerine destek için İstanbul İstiklal caddesinde Mayıs ayı sonunda protesto gösterisi düzenledi. Yaklaşık 20 kişilik grup eylemin ardından olaysız bir biçimde dağıldı.

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunun yıldönümü nedeniyle 18 Aralık günü İstanbul Galatasaray Lisesi önünde basın açıklaması yapan DETAK üyelerine polis müdahale etti. Grubu döverek ve biber gazı sıkarak dağıtan polisler, aralarında Atılım gazetesi muhabiri Hüsnüye Seçkin'in de bulunduğu 17 kişiyi gözaltına aldı. İstanbul, Ankara ve diğer kentlerde düzenlenen gösteriler olaysız geçti.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (TUHAD-DER)

TUHAD-DER'in Ceza İnfaz Yasa tasarısını protesto amacıyla Mersin'de düzenlemek istediği imza kampanyası, valilikten izin alınmadığı gerekçesiyle engellendi. 17 Kasım günü Mersin'de taş bina önünde toplanan dernek üyelerinin imza masası açmasını engelleyen polisler, masanın kaldırılmaması halinde herkesin gözaltına alınacağını söylediler. Bunun üzerine imza standı kaldırıldı.

Diğer Olaylar

Bolu F Tipi Cezaevi'nde bulunun oğlu Kerem Özdikmenli'nin dövülmesi nedeniyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na ve Adalet Bakanlığı'na başvuran Sakine Tekelioğlu hakkında "işlenmemiş suçu uydurduğu" gerekçesiyle dava açıldı.

İHD Ankara Şube Başkanı Avukat Ender Büyükçulha'nın verdiği bilgiye göre, Sakine Tekelioğlu'nun başvuruları üzerine Bolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldı. Savcılığın takipsizlik kararı vermesinden sonra Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Sakine Tekelioğlu hakkında soruşturma açtı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından 8 Mart günü açılan davada, Tekelioğlu'nun, TCY'nin 283. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Sakine Tekelioğlu hakkında açılan dava, 15 Haziran günü Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlandı.

Babası Hanifi Kaçar "yasadışı örgüt üyeliği" suçundan Adana Kürkçüler Cezaevi'nde bulunan Nedim Kaçar, sivil polislerin evlerini basıp tehdit ettikleri gerekçesiyle Aralık ayında Adana Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu. İHD Adana Şubesi'ne de başvuran Kaçar, evlerinin önüne gelenlerden birinin kafasına silah dayadığını

belirterek, "Kendimi yere attım. Annemlerin bulunduğu odaya giderek, ayağa kalkmamalarını söyledim. Bu sırada annem dışarı çıkıp bağırdı. Sözkonusu kişiler evin önünde bulunan bir arabaya binerek, uzaklaştılar. Tüm komşularımız tanıktır. Fakat korkudan çıkamadılar." dedi.

Erzurum E Tipi Cezaevi'nde bulunan oğlu Nurettin Çelik'i ziyaret eden Abdurrahman Çelik (65), 3 Şubat günü gözaltına alındı.

4 - CEZAEVİ DAVALARI

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde 26 Eylül 1999 tarihinde yaşanan katliamdan sonra 85 mahkum hakkında açılan davaya 28 Ocak günü devam edildi. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, İçişleri, Adalet ve Maliye bakanlıklarının "olayda zarara uğradıkları" gerekçesiyle davaya müdahil olma istekleri kabul edildi. Duruşmada, dava sürerken serbest bırakılan ve savunmaları alınmayan 13 sanık hakkında giyabi tutuklama kararı verildi.

15 Eylül günü devam davada, hükümlülerden Emrullah Şimşek'in avukatı Kazım Bayraktar, Adalet Bakanlığı'nın hükümlülere ilişkin "vasi" uygulaması nedeniyle müvekkilleriyle görüşemediklerini ifade ederek bu durumun Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası ve AİHS'e aykırı olduğunu savundu. Mahkeme, Sincan F Tipi Cezaevi Müdürlüğü'nden Adalet Bakanlığı'nın uygulamasının ne olduğunu sorulmasına karar verdi ve duruşmayı ileri bir tarihe erteledi.

Çanakkale Cezaevi

Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı, 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu nedeniyle 563 güvenlik görevlisi (3 asteğmen, 37 astsubay, 16 uzman çavuş, 496 er, bir komiser, 10 polis memuru) hakkında dava açtı. Dava, 30 Ocak günü Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Operasyonun "mevzuat ve talimatlara uygun yapıldığı" anlatılan iddianamede, ağırlıklı olarak mahkumlar suçlandı. İddianamede, "mahkumların barikat kurarak güvenlik görevlilerine ateş ettiği, yanıcı ve patlayıcı maddeler attığı, er Mustafa Mutlu'nun da cezaevinden açılan ateş nedeniyle öldüğü" ileri sürüldü. İddianamede şöyle denildi:

"Bu şekilde ateş edilmesini engellemek ve direnişe son vermek için Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yasası'nın 11. maddesine göre yetkisini kullanıp operasyona başlamıştır. İlk etapta jandarma, koşuşların tavanına doğru taciz ateşi açıp, göz yaşartıcı gaz kullanmıştır. Buna rağmen hükümlü ve tutuklular eylemlerini sürdürmüştür. Eyleme son

verip dışarı çıkmak isteyenlere kolaylık sağlamak için B bloğun dış duvarı yıkılmış ve bunun sonucunda birçok hükümlü, buradan çıkıp teslim olmuştur. Teslim olan ve yaralananlar hastanelere, durumu iyi olanlar başka cezaevlerine nakledilmiştir."

İddianamede, mahkumlardan Fahri Sarı'nın "ateşli silah yaralanmasına bağlı incebağırsak yaralanması, iç kanama ve gelişen kanama şoku sonucu", Sultan Sarı'nın "küt bir cismin süratle göğüs duvarına çarpması ile meydana gelen travmaya bağlı sternum ve ikinci kaburga kırığı ile mütarafik aortrum türü, kalp tampanadı ve gelişen dolaşım durması sonucu", İlker Babacan'ın "başına sol taraftan isabet eden muhtemelen göz yaşartıcı gaz bombası ile kafatası ve kaide kırıkları beyin ve beyincik harabiyeti, beyin kanaması ve gelişen dolaşımın durması" sonucunda öldüğü anlatılarak, şöyle denildi:

"Ölen ve yaralananların vücutlarından mermi çekirdeği çıkmamıştır. Dolayısıyla bu duruma neden olan mermi çekirdekleri de bulunamamıştır. Operasyon sonucu yapılan aramalarda bazı mermi çekirdekleri bulunmuş ama bunların kesin olarak ölüm ve yaralanmalarla ilgili olmadığı anlaşılmıştır. Operasyon sırasında hükümlü ve tutuklular tarafından da görevlilere ateş edilmiştir. Bu yüzden operasyona katılan görevliler kendilerine ateş edilmesine engel olmak amacıyla açılan taciz ateşi ile ilgili olabileceği anlaşılmıştır."

Güvenlik görevlilerinin "birden fazla adam öldürdükleri" gerekçesiyle TCY'nin 450. maddesi uyarınca cezalandırılması ancak, "failin belli olmaması" durumunda ceza indirimi öngören 463. maddesinin uygulanması istenen iddianamede, sanıkların ayrıca "zaruri sınırı ve verilen emrin sınırını aştıkları" gerekçesiyle TCY'nin 50. maddesi uyarınca da cezalandırılması istendi.

Cezaevinin birinci ve ikinci müdürü ile 65 gardiyan hakkındaki soruşturma ise takipsizlik kararıyla sonuçlandı, dönemin valisi ve alay komutanı hakkında ise İçişleri Bakanlığı izin vermediği için soruşturma açılmadı.

Davaya, 30 Mart günü devam edildi. Duruşmaya müdahil olarak katılan mahkum avukatları, daha önce mahkumlar hakkında açılan dava ile bu davanın birleştirilmesini ve şikayetçi durumundaki mahkumların mahkemeye çağrılmasını istediler. Avukat Behiç Aşçı, operasyonu planlayan ve uygulayan güvenlik görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunulmasını ve tüm sanıkların tutuklanmasını istedi. Avukat Gül Kireçkaya da sorguların sağlıklı yapılabilmesi için cezaevinin operasyondan önceki halinin krokisinin, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve itfaiyeden operasyonda kullanılan silah ve diğer malzemelerin listelerinin ve operasyon sırasındaki telsiz görüşme kayıtlarının istenmesini talep etti. Mahkumlar hakkında açılan davanın 5 Nisan günü yapılan duruşmasında, her iki davanın birleştirilmesi istemi kabul edildi.

Davaya 26 Mayıs günü devam edildi. Duruşmada söz alan mahkum avukatlarından Gül Kireçkaya, iddianamede jandarma ve güvenlik görevlilerinin “görevin ifası sırasında suç işlediklerinin” anlatıldığını belirterek “Ancak jandarma cezaevinde silah kullanmaya yetkili miydi, değil miydi? Jandarmanın silah kullanma yetkisi yok. Bu durumda jandarmanın yaptığı, görevin ifası olarak mı, yoksa yasadışı bir davranış olarak mı değerlendirilmeli?” dedi. Avukat Kireçkaya, daha önce ifade veren güvenlik görevlisi sanıkların savunmalarının duruşmada alınmasını istedi. Sanıkların duruşmaya getirilmesi istemini reddeden mahkeme, operasyonda çekilen video kasetinin izlenmesine, operasyonda güvenlik görevlilerinin ne tür silah kullandığının saptanmasına, operasyon sırasındaki telsiz ve telefon konuşmalarının istenmesine karar verdi. Duruşma, 21 Haziran gününe ertelendi.

Davaya 21 Eylül günü Çanakkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. “Operasyon sırasında güvenlik güçlerinin attığı tüfek bombasıyla kolunun koptuğunu” belirten Vefa Serdar adlı eski hükümlü ifadesinde şunları söyledi:

“Olay, sabahın erken saatlerinde yüzleri maskeli kişilerin cezaevine gelmesiyle başladı. Herhangi bir anons duymadım. Güvenliğimiz tehlike altında olduğu için dışarıya çıkma imkanımız olmadı. Benim sağ koluma bir tüfek bombası isabet etti ve daha sonra yapılan ameliyatta dirsek üstünden kesildi. Şu an takma kol kullanıyorum.”

Müşteki avukatlarından Behiç Aşçı da, Jandarma Genel Komutanlığı'ndan daha önce istenen operasyon görüntüleri yerine başka bir kaset gönderildiğini bildirdi. Görüntülerin morgda çekilenlerden oluştuğunu ifade eden Aşçı, kasetin Jandarma Genel Komutanlığı'ndan ve televizyon

kanallarından temin edilmesini istedi. Mahkeme, Jandarma Genel Komutanlığı'ndan operasyon kasetinin yeniden istenmesine, halen Edirne F Tipi Cezaevi'nde bulunan Muharrem Güzel ve altı sanığın tutukluluk hallerinin devamına karar verdi.

19 Ekim günü yapılan duruşmada söz alan Avukat Gül Kireçkaya, kendilerine verilen kasetin operasyon görüntülerini kapsamadığını belirtti ve “Ben 3.5 yıldır operasyon kasetinin getirilmesini talep ediyorum. Bir dahaki celseye kadar getirilmemesi halinde görevliler hakkında suç duyurusunda bulunulmasını talep ediyorum. Kasetin hâlâ jandarmada bulunduğuna inanıyorum” dedi.

Davanın 7 Aralık günü gerçekleşen son oturumunda Mahkeme Başkanı Hayri Demir, avukatların uzun süredir istediği operasyon görüntülerinin Jandarma Genel Komutanlığı tarafından gönderildiğini açıkladı ve görüntülerin kopyasını Avukat Gül Kireçkaya'ya teslim etti. 3.5 yıl önce istediği görüntülerin yeni geldiğini belirten Avukat Kireçkaya, “Biz bu görüntüleri ilk talep ettiğimizde emanette olmadığı söylenmişti. Şimdi, nereden çıktı merak ediyorum. Görüntüleri izledikten sonra bu konuda bir açıklama yapacağım” dedi.

Duruşma, operasyonda görev alan itfaiyecilerin dinlenmesi için 5 Ocak 2005 tarihine ertelendi.

Davanın Geçmişi:

Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde gerçekleştirilen operasyonun ilk gününde Fidan Kaşen adlı mahkum kendini yakmıştı, Sultan Sarı ve İlker Babacan adlı mahkumlar baş ve göğüslerine isabet eden gaz bombaları, Fahri Sarı ise aldığı kurşun yaraları nedeniyle ölmüşlerdi. Jandarma er Mustafa Mutlu ise vurularak öldürülmüştü. Aynı delillere dayanan iki soruşturma açılmış, mahkumlar hakkında hemen bir dava açılmasına karşın güvenlik görevlileri hakkında dava açılması için 3 yıl geçmesi gerekmişti.

Operasyonun tamamlanmasının ardından başlatılan soruşturmada Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı'nın talebi üzerine 154 mahkum hakkında 25 Aralık 2000 tarihinde tutuklama kararı verildi.

2000/3469 hazırlık numaralı soruşturma çerçevesinde mahkumlar hakkında “jandarma er Mustafa Mutlu'yu öldürmek, intihara azmettirmek, isyan, isyana teşvik, devlet malına zarar vermek” iddialarıyla Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2001/158 dosya numarasıyla ilk dava açıldı.

Mahkumlar hakkında “teşekkül halinde patlayıcı madde üretmek” iddiasıyla da İstanbul DGM'de ikinci dava açıldı. Bu dava İstanbul 6 No'lu DGM'nin görevsizlik kararının ardından Yargıtay'ın kararı doğrultusunda Çanakkale'de açılan dava ile birleştirildi.

Mahkumlar hakkında açılan dava 15 Mayıs 2001 tarihinde başladı.

Operasyonda görevli asker ve gardiyanlar hakkında sürdürülen soruşturma, mahkumlar hakkında sürdürülen soruşturmadan ayrıldı ve 2001/1234 hazırlık numaralı yeni bir soruşturma başlatıldı.

Mahkumların avukatı Gül Kireçkaya'nın yaptığı açıklamaya göre, bu dosyada yer alan delillerin mahkumların avukatları tarafından incelenmesi, Çanakkale Sulh Ceza Mahkemesi'nin 2 Ağustos 2001 tarihli gizlilik kararı ile engellendi. Bu karar nedeniyle mahkumlar hakkında açılan davada, güvenlik görevlileri hakkında yürütülen soruşturma dosyasında yer alan bilgiler kullanılmadı. Gizlilik kararının kaldırılması için mahkum avukatlarının yaptığı itiraz ise 1 Nisan 2002 tarihinde reddedildi.

Bu soruşturma kapsamında cezaevinde yapılan çekimlerin ham kayıtları da mahkumların avukatları tarafından izlenemedi. Ham kayıtlara dayanılarak hazırlanan ve mahkumların davasında delil olarak emanete verilen kasetin de Jandarma İstihbarat Daire Başkanlığı'nda olduğu öğrenildi. Kasetin jandarmadan Adalet Bakanlığı'na buradan da CPT'ye yollandığı ortaya çıktı. Bu olayı haber yapan gazeteci Gökçer Tahincioğlu hakkında da dava açıldı.

Mahkumlar hakkında açılan dava sürerken sanık avukatları, kamu görevlileri hakkında yürütülen soruşturma ilerlemediği gerekçesiyle düzenli aralıklarla "soruşturmanın makul sürede tamamlanması" istemi ile savcılığa başvurular. Güvenlik görevlileri hakkında yürütülen soruşturmanın sonuçlanmaması üzerine mahkumların avukatları operasyondan bir yıl sonra 19 Aralık 2001 tarihinde Çanakkale Valisi, İl Jandarma Komutanı, Cezaevi Müdürü ve güvenlik görevlileri hakkında "adam öldürmeye teşebbüs, yağma taciz, işkence ve kötü muamele, azmettirme, görevi kötüye kullanma" iddiasıyla suç duyurusunda bulundu.

Çanakkale Valisi hakkında yapılan suç duyurusu ile ilgili olarak 4 Şubat 2002 tarihinde İçişleri Bakanlığı soruşturma izni vermedi. Soruşturmanın bir türlü tamamlanamaması nedeniyle mahkumların avukatları 2002 yılı sonunda "soruşturmanın etkin olmadığı ve makul sürede bitirilemediği" gerekçesi ile AIHM'e başvurdu.

Bu arada Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı, güvenlik görevlileri hakkındaki soruşturmada, askerlerin ve gardiyanların dosyalarını birbirinden ayırdı.

Gardiyanlar ve müdürüler hakkında yürütülen soruşturma 4 Ağustos 2003 tarihinde takipsizlikle sonuçlandı. Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi'ne yapılan itiraz ise 3 Ekim 2003 tarihinde reddedildi.

Askerler hakkında "işkence, kötü muamele, mülkiyet hakkı ihlali" iddiasıyla sürdürülen soruşturmada ise 25 Aralık 2003 tarihinde takipsizlik kararı verildi. Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi'ne 5 Ocak günü yapılan itiraz da 1 Mart günü reddedildi.

Ancak, bu iddialardan takipsizlik kararı veren Cumhuriyet Savcılığı, 563 güvenlik görevlisi (3 asteğmen, 37 astsubay, 16 uzman çavuş, 496 er, bir komiser, 10 polis memuru) hakkında "adam öldürmeye teşebbüs ve adam öldürme" iddiasıyla dava açtı. Dava 30 Ocak günü başladı.

İddianamede, operasyonun "mevzuat ve talimatlara uygun yapıldığı" anlatıldı ve ağırlıklı olarak mahkumlar suçlandı. İddianamede, "mahkumların barikat kurarak güvenlik görevlilerine ateş ettiği, yanıcı ve patlayıcı maddeler attığı, er Mustafa Mutlu'nun da cezaevinden açılan ateş nedeniyle öldüğü" ileri sürüldü. İddianamede, "Bu şekilde ateş edilmesini engellemek ve direnişe son vermek için Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yasası'nın 11. maddesine göre yetkisini kullanıp operasyona başlamıştır. İlk etapta jandarma, koşulların tavanına doğru taciz ateşi açıp, göz yaşartıcı gaz kullanmıştır. Buna rağmen hükümlü ve tutuklular eylemlerini sürdürmüştür. Eyleme son verip dışarı çıkmak isteyenlere kolaylık sağlamak için B bloğun dış duvarı yıkılmış ve bunun sonucunda birçok hükümlü, buradan çıkıp teslim olmuştur. Teslim olan ve yaralananlar hastanelere, durumu iyi olanlar başka cezaevlerine nakledilmiştir" denildi.

Bayrampaşa Cezaevi

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan 31'i kadın 167 mahkum hakkında "cezaevinde silahlı ayaklanma çıkardıkları" iddiasıyla açılan davaya yaklaşık bir yıl aradan sonra 24 Aralık günü Eyüp 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Sanıklardan sadece Mehmet Güven'in katıldığı duruşmada, tutuklu sanıkların mahkemeye getirilmemesi ve Cumhuriyet Savcılığı'nın dosyadaki delilleri avukatlara vermemesi tartışmalara neden oldu. Duruşmada, Avukat Ömer Kavili, üç yıldır süren davada, 35 koli halindeki dokümanları ve operasyon görüntülerini elde edemediklerini söyledi. Avukat Behiç Aşçı da, operasyondan sonra Bayrampaşa Cezaevi'nin yapısının değiştirildiğini ve delillerin karartıldığını söyledi. Cumhuriyet Savcısı ise "delilleri sanık avukatlarına göstermeme gibi bir lükslerinin bulunmadığını" ileri sürdü.

19 Aralık 2003 tarihinde yapılan son duruşmada, sanık avukatları reddi hakim talebinde bulunmuşlar, bunun üzerine dosya isteğin incelenmesi için Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmişti.

Diyarbakır E Tipi Cezaevi

Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 24 Eylül 1996 tarihinde özel tim görevlileri, jandarma ve infaz koruma memurlarının düzenlediği saldırıda 10 tutuklunun dövülerek katledilmesi nedeniyle 1 hekim, 6 infaz koruma memuru, 36 polis, 29 asker toplam 72 sanık hakkında açılan davaya Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yıl içinde devam edildi.

Son oturumu 14 Aralık günü gerçekleştirilen davada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, "olay günü sanıkların, kanunu veya emri icra ederken, meşru müdafaa ve zaruret sonucunda müdahale ettiklerini, ancak zaruretin gerektirdiği sınırlar aşılarak, 10 kişinin ölümüne sebebiyet verildiğini" öne sürdü.

Polis ve askerlerden oluşan 54 sanığın TCY'nin 452/1 maddesi uyarınca "Katil kastı olmadan ölüme sebebiyet vermek" suçlamasıyla 8'er yıl hapisle cezalandırılması, olayın ağır tahrik altında gerçekleşmesi nedeniyle de cezalarının yarı oranında indirilmesi isteyen Cumhuriyet Savcısı, iki güvenlik görevlisinin beraatını, "görevi ihmal" iddiasıyla yargılanan cezaevi doktoru Serdar Gök, subay ve başkomiser düzeyindeki dokuz sanık ile "Katil kastı olmadan ölüme sebebiyet vermek" iddiasıyla yargılanan altı cezaevi görevlisi ile ilgili suçlamanın beş yıllık zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle ortadan kaldırılmasını istedi.

Iddianamede, sanıklar hakkında TCY'nin "görevi ihmal" suçuna ilişkin 230 ve "öldürme kastı olmayan eylem sonucu ölüme neden olma" suçuna ilişkin 452/1 maddeleri uyarınca hapis cezası isteniyordu.

Midyat Kapalı Cezaevi

Diyarbakır DGM Savcılığı, Özgür Kadın Partisi (PJA) davalarından Midyat Kapalı Cezaevi'nde bulunan 11 tutuklu ve hükümlü hakkında, "5 Mayıs 2003 tarihinde Midyat Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdikleri dilekçeler" nedeniyle Şubat ayı ortasında dava açtı. Iddianamede, "Abdullah Öcalan'ın durumu ve cezaevlerindeki koşullara ilişkin dilekçede geçen ifadelerin yasadışı yayın yoluyla örgüte yardım" suçu oluşturduğu gerekçesiyle 11 kadın mahkumun TCY'nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Dava 11 Mart günü başladı. Diyarbakır DGM'de yapılan duruşma, eksik belgelerin tamamlanması için ertelendi.

Dava 6 Nisan günü Diyarbakır DGM'de sonuçlandı. Duruşmada savunmasını yapan Avukat Servet Özen, "dilekçenin resmi makamlara gönderilmesi nedeniyle yasadışı örgüt propagandası ve yasadışı örgüte yardım suçunun yasal unsurları oluşmadığını" vurguladı. DGM de, aynı gerekçeyle sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Sanıkların adları şöyle: Yeter Öncel,

Bahar Yeşilyurt, Sadiye Manap, Herdem Kızılkaya, Hatice Akın, Dilşah Ay, Emanet Çeşme, Esmer Ayaz, Fatma Özbay, Ferda İldan, cezaları bittiği için tahliye edilen Erdem Türkekul ve Fatma Rüzgar.

Mardin Midyat Asliye Ceza Mahkemesi, Midyat E Tipi Cezaevi'nde bulunan 113 siyasi mahkum hakkında Genelkurmay Başkanlığı'na gönderdikleri dilekçeler nedeniyle açılan iki ayrı davada Mayıs ayında görevsizlik kararı verdi. İHD Mardin Şube Başkanı Avukat Hüseyin Cangir'in verdiği bilgiye göre, mahkeme sanıkların TMY uyarınca yargılanması gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı vererek dosyaları Diyarbakır DGM'ye gönderdi. Davalardan birinde 50, diğerinde ise 63 siyasi mahkum yargılanıyor.

İstanbul Metris Cezaevi

İstanbul Metris Cezaevi'nde 2000 yılında çıkan olaylar nedeniyle aralarında İBDA/C lideri Salih İzzet Erdiş'in de bulunduğu 52 sanığın yargılandığı dava, 25 Mart günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Erdiş ve Ali Osman Zor'u "teşekkül halinde patlayıcı madde imal etmek" suçundan 20 yıl hapis cezasına mahkum etti. İbrahim Kapucu ve Turhan Batur'u "patlayıcı madde imal etmek" suçundan 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum eden DGM, Mehmet Yavuz Uçum'u "patlayıcı madde attığı" gerekçesiyle 7 yıl 6 ay, Mustafa Şişmanoğlu, Mehmet Şişmanoğlu, İbrahim Demirci ve Ekrem Demirci'ye "kesici ve delici alet imal ettikleri" gerekçesiyle 7 yıl 4 ay hapis cezası verdi. 42 sanığın beraat ettiği davada, Harun Akderin adlı sanığın dosyası ise ayrıldı. Erdiş'in avukatı Ahmet Aslan hakkında "yasa dışı örgüte yardım" iddiasıyla açılan dava da aynı gün İstanbul DGM'de beraatla sonuçlandı.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan 9 mahkum hakkında, yaptıkları bir suç duyurusu nedeniyle dava açıldı. Mahkumların, Jandarma Binbaşı Osman Aksu ve Astsubay İlker Akın'ın 29 Ocak günü Veli Özdemir adlı tutukluya itirafçı olması için baskı yaptıkları iddiasıyla suç duyurusunda buldukları bildirilen iddianamede mahkumların TCY'nin "hükümetin, Adalet Bakanlığı'nın ve adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif etmek" suçuna ilişkin 159. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. 2 Nisan günü başlayan dava eksik belgelerin tamamlanması için ileri bir tarihe ertelendi. Olayla ilgili olarak tutuklu Veli Özdemir'in avukatı Ercan Kanar'ın yaptığı suç duyurusu ise 7 Mart günü takipsizlikle sonuçlandı.

Nurettin Demirtaş

Malatya DGM Savcılığı, "PKK yöneticisi olduğu" gerekçesiyle 1997 yılında 18 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edilen Nurettin Demirtaş hakkında,

“yasadışı örgüt üyesi olduğu” iddiasıyla Mayıs ayında ikinci kez dava açtı.

Avukat Aygül Demirtaş'ın verdiği bilgiye göre, Nurettin Demirtaş'ın 20-21-23 Kasım 2001 tarihlerinde cezaevinde düzenlenen protesto eylemlerini organize ettiği ileri sürülen iddianamede, delil olarak Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e gönderilen mektup, Abdullah Öcalan'ın bulunduğu İmralı adasına gönderilmek için Adalet Bakanlığı'na verdiği dilekçe gösterildi. Avukat Aygül Demirtaş şunları söyledi:

“Müvekkilim örgüt yöneticiliğinden hüküm giymiştir. Cezaevi idaresinin sorumluluğu altında olan hükümlü sıfatında birinin tekrar örgüt üyeliğinden yargılanması hukuk açısından mümkün değildir. Müvekkilimin örgüt üyeliğinin cezaevinde devam ettiği kabul edilirse o zaman Adalet Bakanlığı ve cezaevi idaresi suçlu olur. İçeride örgüt kurulmasına göz yumdukları için görevlerini kötüye kullanmış olurlar.”

Nurettin Demirtaş'ın 1993 yılında İzmir'de tutuklandığı ve 1997 yılında İzmir DGM tarafından 18 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edildiği öğrenildi.

Tazminat Davaları

Ümraniye E Tipi Cezaevi

İstanbul 6. İdare Mahkemesi, 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunda Ümraniye E Tipi Cezaevi'nde ölen Alp Ata Akçayöz'ün ailesine, İçişleri ve Adalet bakanlıklarının yaklaşık 53 milyar lira tazminat ödemesine karar verdi.

Mahkemenin 27 Şubat günü verdiği kararda, “Akçayöz'ün terör örgütüyle ilgisi ve operasyon sırasında silahla mukavemet ettiği konusunda somut bir delil olmaması nedeniyle ölümün meşruiyet sınırları dışında gerçekleştiğine” dikkat çekildi. “Yeterli güvenlik önlemi almayarak Akçayöz'ün ölümüne neden olan olaylar nedeniyle davalı bakanlıkların ‘hizmet kusuru’ bulunduğuna” hükmeden mahkeme, Akçayöz'ün eşine ve kızına maddi zararlarının karşılanabilmesi için 27.5 milyar lira maddi tazminatın faiziyle ödenmesini karara bağladı. Mahkeme, ayrıca davacı ailenin her ferdine 5'er milyar lira da manevi tazminat ödenmesine hükmetti. Daha önce de İstanbul 2. İdare Mahkemesi, operasyon sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde ölen Mahmut Murat Ördekçi'nin ailesine 109 milyar lira maddi ve manevi tazminat ödenmesine karar vermişti.

Bayrampaşa Cezaevi

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde öldürülen Mahmut Murat Ördekçi'nin ailesinin İçişleri ve Adalet bakanlıkları aleyhine açtığı tazminat davası, İstanbul 2. İdare Mahkemesi'nde Mart ayında sonuçlandı. Mahkeme,

operasyonda “oransız güç kullanıldığı” ve “idarenin ağır kusuru” bulunduğu gerekçesiyle Ördekçi ailesine 109 milyar lira tazminat ödenmesine karar verdi. Kararda “Tüm tutuklu ve hükümlüler bedensel ve mekansal anlamda idarenin elinde olduklarından ‘Hayata Dönüş’ olarak adlandırılan operasyonun insan yaşamını tehlikeye düşürmeyecek şekilde planlanması ve uygulanması gerekirken, olayın 12 kişinin ölmesi ve 77 kişinin yaralanmasıyla sonuçlandırılması, dolayısıyla operasyonun iyi planlanmadığı ve uygulanmadığı, ölçülülük kuralına uyulmadığı, orantılı güç kullanılmadığı kanaatine varılmıştır” denildi.

Ailenin 100'er milyar liralık manevi tazminat isteğini 50'şer milyar olarak takdir eden mahkemenin kararına yargıçlardan Nilgün Kurtoğlu, AIHM'in içtihatlarını da örnek göstererek karşı oy kullandı. Kurtoğlu, karşı oy yazısında “Davacıların, çocuklarını devletin gözetim ve denetimindeki bir cezaevinde kamu kolluk gücü kullanılarak gerçekleştirilen operasyonda ölçüsüz güç kullanımı sonucu kaybetmeleri nedeniyle duydukları manevi acının, kaygının ve psikolojik çöküntünün kısmen karşılanması mümkün değildir. Bu nedenle talep ettikleri manevi tazminata hükmedilmesi gerekmektedir” dedi.

Veli Saçılık

Burdur Cezaevi'nde 5 Temmuz 2000 tarihinde gerçekleştirilen operasyonda kolu kopan Veli Saçılık, uyum yasaları uyarınca yeniden yargılandığı davada beraat etti.

Veli Saçılık hakkında 1999 yılında açılan davada, Ankara DGM tarafından “yasadışı örgüte yardım (TCY 169)” iddiasıyla 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Saçılık, 7. Uyum Paketi olarak bilinen 4963 sayılı yasa ile AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanma hakkının tanınması üzerine Ankara DGM'ye başvurmuştu.

Bu arada Saçılık'ın operasyondan sonra götürüldüğü Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi aleyhine açtığı dava da, Antalya 1. İdare Mahkemesi'nde Nisan ayında sonuçlandı. Mahkeme kararında, Yataklı Tedavi Kurumları Yönetmeliği'ne göre, kesilen organların sağlık kurallarına uygun biçimde yok edilmesi, bunun da tutanakla saptanması gerektiği belirtildi. Saçılık'ın kesik kolun köpeklerce bulunarak sokaklarda gezdirildiğinin kesin olduğu vurgulanan kararda, hastane raporlarından kolun hastanede görevli olmayan bir işçi tarafından gömüldüğünün anlaşıldığı ifade edildi. Kolun gömülüp gömülmediğine ilişkin tutanak ya da herhangi bir ifadeye rastlanmadığı anlatılan kararda, Saçılık için 2 milyar lira, annesi Kezban Saçılık ve babası Cemal Saçılık için de 500'er milyon lira tazminat ödenmesi öngörüldü.

DÜŞÜNCE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

“Düşünce özgürlüğü” başlığı altında ele alınan haklara yönelik engelleme ve ihlaller, AB’ye uyum çerçevesinde yapılan yeni yasal düzenlemelere karşın 2004 yılında da sürdü. “Resmi görüş” olarak belirlenen argüman ve uygulamaları eleştiren kişiler, keyfi gözaltılarla, tehditlerle karşılaştılar, yargıldılar. Hükümet dışı muhalif kuruluşların faaliyetleri ve muhalif yayınlar, yasaklamalar ve dava süreçleriyle karşılaştı. İnsan hakları savunucuları ve sivil toplum örgütü temsilcileri başta olmak üzere, “devlet politikalarının” dışında görüşleri savunan kişiler, bu kişilerin örgütlendiği dernek, sendika, parti ve yayın kuruluşları 2004 yılında da ceza tehdidi altında çalışmalarını yürüttüler.

CHP İzmir Milletvekili Kemal Anadol’un Şubat ayında verdiği yazılı soru önergesini 21 Mayıs günü yanıtlayan Adalet Bakanı Cemil Çiçek, “ceza mahkemelerinde TCY’nin 312. ve 159. maddeleri uyarınca 1.537, TCY’nin 169. maddesi uyarınca 3.752, TCY’nin 155, 158 ve 168/2. maddeleri, TMY’nin 7. ve Siyasi Partiler Yasası’nın 81. maddeleri uyarınca 2.794 kişinin yargılanmakta olduğunu” bildirdi.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, ayrıca 2002 yılında açılan davalara ait istatistiki bilgilere de yer verdi. Buna göre TCY’nin 159. maddesi uyarınca 507 kişi (13’ü 18 yaşın altında) hakkında toplam 339 dava açıldı. Aynı madde uyarınca, yıl içinde sonuçlanan ve 708 kişinin sanık olduğu 444 davada, 174 kişi hakkında mahkumiyet, 307 kişi hakkında beraat kararı verildi. İstatistiklere göre, 822 kişi (6’sı 18 yaşın altında) hakkında TCY’nin 312. maddesi uyarınca toplam 359 dava açıldı. Yıl içinde sonuçlanan 316 davada yargılanan 817 sanıktan 3.107’u hakkında mahkumiyet, 319’u hakkında ise beraat kararı verildi. 2002 yılında 5680 sayılı Basın Yasası uyarınca toplam 2.578 kişi hakkında 2.176 dava açıldı. Yıl içinde sonuçlanan 1.635 davada bu yasaya muhalefet ettikleri gerekçesiyle yargılanan 1.017 kişi hakkında mahkumiyet, 615 kişi hakkında ise beraat kararı verildi.

Düşünce Suçuna Karşı Girişim tarafından derlenen, Türkiye’de düşünce özgürlüğünü kısıtlayan mevzuatın toplandığı 2.148 sayfalık kitap, Mayıs ayında yayımlandı. TBMM Başkanlığı, Başbakanlık,

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Yargıtay, Danıştay, Adalet, Dışişleri, İçişleri bakanlıkları, TBMM İnsan Hakları Komisyonu ve Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı kitaplıklarına da gönderilen kitap 25 Mayıs günü Düşünce Suçuna Karşı Girişim Sözcüsü Şanar Yurdatapan, İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, TIHV Genel Başkanı Yavuz Önen ve Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroglu tarafından Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’e iletilmek üzere Çankaya Köşkü’ne teslim edildi.

Avrupa Birliği’ne uyum çerçevesinde “Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerdeki yayın” 7 Haziran günü “Kültürel Zenginliğimiz” adlı programlarla TRT’de başladı. İlk gün Boşnakça yapılan yayın televizyonda bir saat ve radyoda 35 dakika olmak üzere sırasıyla Arapça, Kirmanca, Çerkezce ve Zazaca dillerinde haftada beş gün sürdürülecek.

Bu arada Danıştay, Diyarbakır Barosu’nun “Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik”in bazı maddelerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açtığı davayı reddetti. Diyarbakır Barosu, 25 Ocak günü Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmeliğin, “yayımların dili” başlıklı 4. maddesi, “farklı dil ve lehçelerde yapılacak yayımların esasları” başlıklı 5. maddenin 2, 3, 4, ve 5. fıkraları, “yayın için başvurunun nasıl yapılacağını” açıklayan 6. maddenin (a) bendi ile “izleyici profili ortaya çıkana kadar farklı dil ve lehçelerde yayımların kamu ve özel ulusal yayın kuruluşları tarafından yapılabileceğini” öngören geçici 1. maddenin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açmıştı. Danıştay 10. Dairesi ise davayı, Diyarbakır Barosu’nun İdari Yargılama Usulü Yasası’na göre dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle reddetti.

Yasal ve İdari Düzenlemeler

5237 Sayılı Türk Ceza Yasası

26 Eylül günü TBMM Genel Kurulu’nda kabul edilen 5237 Sayılı Türk Ceza Yasası, 12 Ekim günü Resmi Gazete’de yayımlandı. Yeni düzenlemenin 1 Nisan

2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörüldü. Yeni Türk Ceza Yasası'nda ifade özgürlüğü açısından sorun oluşturabilecek düzenlemelerden bazıları şunlar:

Suç ve suçluyu övme

MADDE 215 –

(1) İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama

MADDE 216 –

(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Ortak hüküm

MADDE 218 –

(1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Cumhurbaşkanına hakaret

MADDE 299 –

(1) Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Verilecek ceza, suçun alenen işlenmesi halinde, altıda biri; basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, üçte biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama

MADDE 301 –

(1) Türklüğü, Cumhuriyeti veya Türkiye Büyük Millet Meclisini alenen aşağılayan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini, Devletin yargı

organlarını, askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Türklüğü aşağılamanın yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

(4) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

Temel milli yararlar karşı hareket

MADDE 305 –

(1) Temel milli yararlar karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan vatandaşa, üç yıldan on yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir. Yarar sağlayan veya vaat eden kişi hakkında da aynı cezaya hükümlenir.

(2) Fiilin savaş sırasında işlenmiş ya da yararın basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak için verilmiş veya vaat edilmiş olması halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Suç savaş hali dışında işlendiği takdirde, bu nedenle kovuşturma yapılması Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

(4) Temel milli yararlar deyiminden; bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel nitelikleri anlaşılır.

Halkı askerlikten soğutma

MADDE 318 –

(1) Halkı, askerlik hizmetinden soğutacak etkinlikte teşvik veya telkinde bulunanlara veya propaganda yapanlara altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, basın ve yayın yolu ile işlenirse ceza yarı oranında artırılır.

İntihar

MADDE 84 –

(1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiilin basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

TCK'da mayın: Madde 305 (Avukat Ümit Kardeş-Radikal/5 Kasım 2004)

Yeni TCK'nın 305'inci maddesiyle, ifade özgürlüğü alanında, teşebbüs halinde cezalandırılan bir tehlike suçu icat edildi. İktidarı elde tutanlar maddeyi kolayca siyasi rakiplerine yöneltebilir

Birey hak ve özgürlükleri ile doğrudan ilgili temel bir yasa olan yeni TCK'nın önemi ölçüsünde tartışılmadığı ve aceleyle yasalaştırıldığı kanısındayım. Kuşkusuz yeni yasanın çağdaş ceza hukukundaki gelişmeleri ve kurumlarına ilişkin olumlu yanları bulunmaktadır. Ancak bu yasa uygulamada haksız ve adaletsiz sonuçlar doğurabilecek tehlikeli maddeleri de içermektedir.

Tartışılması gereken maddelerin başında 305. madde gelmektedir. Söz konusu madde yeni TCK'da, 'Millete ve Devlete Karşı Suçlar' başlıklı dördüncü kısmının, 'Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar' başlıklı dördüncü bölümü içerisinde yer alıyor. Gerekçesinde ise 'Temel Millî Yarar' kavramının içerik ve kapsam itibarıyla çok geniş olabileceği belirtilmiş, duraksamalara meydan verilmemesi bakımından maddenin son fıkrasında 'Temel Millî Yararlar'dan ne anlaşılması gerektiğini belirten kavramlar gösterilmiştir.

Soyut gerekçeler

Bu kavramlar bağımsızlık, toprak bütünlüğü, millî güvenlik ve Cumhuriyet'in Anayasa'da belirtilen nitelikleridir. Ve gerekçe aynen şöyle devam etmektedir: "Para, yarar veya vaat kabulü suretiyle bugün Türk askerinin Kıbrıs'tan çekilmesi veya bu konuda Türkiye aleyhine bir çözüm yolunun kabulü için veya sırf Türkiye'ye zarar vermek maksadıyla, tarihsel gerçeklere aykırı olarak, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Ermenilerin soykırma uğradıklarının basın ve yayın yoluyla propagandasının yapılması gibi."

Madde metni gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde bu maddenin ifade özgürlüğünü tamamen yok edeceğini söylemek abartılı bir tahmin değildir. Bu düzenleme hiçbir sorununu tartışmayan, kendisiyle ve tarihiyle yüzleşmekten korkan, korkularla yaşayan bir toplumda konuşup yazabilen bir avuç insanı da sessizliğe gömecektir.

Başbakan Erdoğan'ın, bireyselleşme ihtiyacına yanıt vermeyen zina yüzünden Avrupa Birliği ile tartışacağına, AB'yi ilgilendirmese de ülkenin geleceği için bu maddeyle ilgili olarak ağırlığını koyup tartışma zeminine getirmesi gerekirdi. 'Temel Millî Yarar' kavramının açılımı da zaten sınırlama getirdiği iddia olunan kavramlardır. Bağımsızlık, millî güvenlik, toprak bütünlüğü ve Cumhuriyet'in nitelikleri gibi soyut, geniş anlamlar içeren kavramlarla suç oluşturmak, suçta kanunilik ilkesine aykırı olduğu gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM) 26 Nisan 1974 tarihli kararına da aykırıdır.

İfade özgürlüğüne müdahalenin, hukukun onayladığı bir müdahale sayılmasının ana koşullarından biri uygulanacak hukukun yeterli açıklıkta, önceden görülebilir olmasıdır. Yurttaşların davranışlarını düzenlemelerine olanak vermek için yeterli açıklıkta düzenlenmemiş bir norm hukuk olarak kabul edilemez. Yurttaşlar belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçları durumun makul saydığı ölçüde önceden görebilmelidirler.

AB ve egemenlik devri

Bunun dışında bugün üyesi olmaya çalıştığımız AB'ye ulusların egemenliklerinin bir kısmını devretmesi olgusu karşısında bu gelişmenin bağımsızlıkla bağdaştırılması olanağı var mı? Bu madde karşısında AB'ye girmeyi savunanların durumu ne olacak? Ya da Ermeni iddialarını araştıran bir bilim adamının Ermenilerin bir şekilde haksızlığa uğradıkları gibi bir sonuca varması durumunda bunu ne şekilde ifade edeceği kaygısını taşımayacağı söylenebilir mi? Veya asker sayısının indirilmesini, silahlanmanın azaltılarak halk üzerindeki ekonomik yükün kaldırılmasını savunmak millî yararlar karşısında değerlendirilebilir mi? Yahut Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılmasını savunmanın laik cumhuriyet kavramı üzerinden temel millî yarara aykırı bir fiil olarak düşünülmesi olanaklı olabilir mi?

Yine gerekçede, "Madde, failde kastın ötesinde belli bir amacın varlığını aramaktadır. Maddî unsur, temel millî yararlar karşısında eylemlerde bulunmak amacıyla gerçekleştirilecektir" denilerek suçun oluşması için sanıkta genel kasıttan öte amacın varlığının aranacağı belirtiliyor. Uygulamada suçun manevî unsuru olan kastın araştırılmasının yapılmadığı ortadayken, daha içsel olan amacın nasıl saptanacağı ayrı tartışma konusu.

Anlatılanlara karşı, suçun sadece fiilin düşünülmesi ile gerçekleşmeyeceği, sanığın yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yarar sağlaması gerektiği söylenecektir. 'Hainlik' yapmak üzere yola çıkmış yurttaş herhalde yabancılardan elde edeceği yararı çok gizli kabul edecektir. Yabancı kişi veya kuruluş da bunun sakıncasını bileceğinden o da bu yararı çok gizli sağlar. Devletin bu ilişkiyi saptaması çok güçtür. Karşı taraf kötü niyetli bir yabancı olduğuna göre, eylem ancak istihbarat birimlerince saptanabilir. Zaten düzenlemeyle suç oluşması için yararın kabulü yeterli. Yararın elde edilmesine gerek bulunmadığı gibi temel millî yararlar karşısında eylemde bulunmak da gerekmez. Yurttaş, temel millî yararlar karşısında eylemde bulunmak amacıyla yararı kabul etmişse suç tamamlanmış olacaktır. Böylece ifade özgürlüğü alanında teşebbüs halinde cezalandırılan bir tehlike suçu yaratılmıştır.

'Yarar'ın sınırı yok

Yasada mayın oluşturan 305. madde, iktidarı elde bulunduranların, rakiplerini tasfiye aracı olarak da kullanılabileceği nitelikte. Düzenlemeyle meslek örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin yabancı kurumlarla ülkemizde paneller, konferanslar düzenlemesi de olanaksız hale gelebilir. Çünkü bu örgütlerin başkan ve yöneticilerinin kişisel sorumlulukları olabilecektir. İfade özgürlüğüne alan bırakmayan temel millî yarar kavramına aykırı etkinlik düzenlemeyi düşünenler, bunu yabancı bir kişi veya kuruluşun desteği ile yapmayı öngördüklerinde yarar da sağlanmış olur. Çünkü 'vaat' şeklindeki bir desteği kabul bile yeterli.

Böylece yurttaşların yabancılarla belli platformlar-da ülke sorunlarını tartışmaları, görüş alışverişinde bulunmaları da sakıncalı hale gelecektir. AB, çeşitli fonlarla AB müktesebatının uygulamasına yönelik faaliyetlerde bulunan (Demokratik uygulamaların daha fazla genişletilmesi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, kadın-erkek eşitliği ve azınlıkların korunması gibi) sivil toplum kuruluşlarına yardım ediyor. Söz konusu madde karşısında bu uygulamanın devam edip edemeyeceği de kuşkuludur. İktidar da, AB de ya durumun ayırında bulunmamaktadırlar ya da iyi niyetli değildirlir.

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

Hakaret

MADDE 125 –

(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ya da yakıştırmalarda bulunmak veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletileyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle,

İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.

(4) Ceza, hakaretin alenen işlenmesi halinde, altıda biri; basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, üçte biri oranında artırılır.

(5) Kurul halinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi halinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır.

Haberleşmenin gizliliğini ihlal

MADDE 132 –

(1) Kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal eden kimse, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu gizlilik ihlali haberleşme içeriklerinin kaydı suretiyle gerçekleşirse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini hukuka

aykırı olarak ifşa eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Kendisiyle yapılan haberleşmelerin içeriğini diğer tarafın rızası olmaksızın alenen ifşa eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Kişiler arasındaki haberleşmelerin içeriğinin basın ve yayın yolu ile yayınlanması halinde, ceza yarı oranında artırılır.

Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması

MADDE 133 –

(1) Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları, taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın bir aletle dinleyen veya bunları bir ses alma cihazı ile kaydeden kişi, iki aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Katıldığı aleni olmayan bir söyleşiyi, diğer konuşanların rızası olmadan ses alma cihazı ile kayda alan kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerden biri işlenerek elde edildiği bilinen bilgilerden yarar sağlayan veya bunları başkalarına veren veya diğer kişilerin bilgi edinmelerini temin eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu konuşmaların basın ve yayın yoluyla yayınlanması halinde de, aynı cezaya hükmolunur.

Özel hayatın gizliliğini ihlal

MADDE 134 –

(1) Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.

(2) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri ifşa eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fiilin basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, ceza yarı oranında artırılır.

Gizliliğin ihlali

MADDE 285 –

(1) Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi,

bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, soruşturma aşamasında alınan ve kanun hükmü gereğince gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğinin ihlali açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

(2) Kanuna göre kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini alenen ihlal eden kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Ancak, bu suçun oluşması için tanığın korunmasına ilişkin olarak alınan gizlilik kararına aykırılık açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

(3) Bu suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, ceza yarı oranında artırılır.

Ses veya görüntülerin kayda alınması

MADDE 286 –

(1) Soruşturma ve kovuşturma işlemleri sırasındaki ses veya görüntüleri yetkisiz olarak kayda alan veya nakleden kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs

MADDE 288 –

(1) Bir olayla ilgili olarak başlatılan soruşturma veya kovuşturma kesin hükümle sonuçlanıncaya kadar savcı, hakim, mahkeme, bilirkişi veya tanıkları etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

5187 Sayılı Basın Yasası

5680 sayılı Basın Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 5187 sayılı Basın Kanunu 9 Haziran günü TBMM'de kabul edildikten sonra 26 Haziran günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yeni yasanın 15 ve 21. maddeleri arasında basın suçları da şöyle tanımlandı:

“zorunlu bilgileri göstermemek, durdurulan yayının yayımına devam etmek, teslim yükümlülüğüne uymamak, düzeltme ve cevabı yayınlamamak, yargıyı etkilemek, cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirmek, bazı suçlarda suç fail ve mağdurlarını açıklamak”

5187 sayılı yasada daha önceki yasada süreli yayın yapılabilmesi için en yüksek mülki amirliğe verilmesi gereken beyannamenin Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilmesi zorunluluğu getirildi.

Hapis cezalarına sınırlama getirilmesine karşın para cezalarının artırıldığı yeni yasada, dava açma süreleri de süreli yayınlarda iki ay, süresiz yayınlarda dört ay olarak belirlendi.

Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, 8 Haziran günü yaptığı açıklamada yasanın “yürürlükteki yasayla kıyaslanamayacak kadar iyi hükümler getirdiğini” ancak ağır hükümlerin de söz konusu olduğunu belirtti. Özellikle düzeltme ve cevap hakkı ile ilgili hükümlerin ilerde büyük sakıncalarının görüleceğini vurgulayan Ekşi, bu konuda getirilen en az cezanın 50 milyar TL olduğuna ve “hükmedilen para cezasını ödeyememe halinde 3 yıla kadar hapsedilme” tehdidi bulunduğuna dikkat çekti.

5218 Sayılı Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa (9. Uyum Paketi)

Kamuoyunda “9. Uyum Paketi” olarak bilinen yasa, 14 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 5218 Sayılı Yasa, 21 Temmuz günü de Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Yeni düzenlemeyle Radyo Televizyon Üst Kurulu, Yüksek Öğretim Kurulu, Haberleşme Yüksek Kurulu ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'ndaki asker üyelerin görevlerine son verildi.

1 - İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Davalar ve Soruşturmalar

Hasan Basri Aydın: Yargıtay, emekli öğretmen Hasan Basri Aydın'a (75) Ankara 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen 5 ay hapis cezasını Ocak ayında onadı.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri eski Genel Müdürü Ali Suat Ertosun'un, cezaevlerini “otel” olarak nitelediği yolundaki haberler üzerine, 29 Temmuz 2000 tarihinde Ertosun'a bir mektup yazan Aydın, “Devlet büyüklerine hakaret” iddiasıyla yargılanmıştı. Kalp damarlarında tıkanma, sağ bacağında da felç olan Hasan Basri Aydın, Yargıtay

kararının Küçükçekmece Cumhuriyet İnfaz Savcılığı'na ulaşmasından sonra 21 Kasım 2003 tarihinde savcılığa çağrıldı ve daha sonra Bakırköy Devlet Hastanesi'ne sevk edildi.

Hakkında “Cumhurbaşkanı'na, Meclis'e ve hükümete hakaret” iddiasıyla açılan dört ayrı dava birleştirilerek görülen Aydın, 15 Mart 2002 tarihinde 40 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Hasan Basri Aydın, kararın Yargıtay tarafından onanmasından sonra 12 Kasım 2002 tarihinde tutuklanmıştı. Aydın, ağır hastalığı nedeniyle Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedilmiş ve kararın 2 Mayıs 2003

tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmasından sonra serbest bırakılmıştı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, emekli öğretmen Hasan Basri Aydın’ın (75) cezasını Anayasa’nın 104. maddesi uyarınca affetti. Af kararı, 7 Mayıs günü Resmi Gazete’te yayınlandı.

Sabri Ejder Öziç: Özgür Toplum Partisi yöneticisi ve Radyo Dünya eski Genel Yayın Yönetmeni Sabri Ejder Öziç’in, Radyo Dünya’da (Adana) 23 Şubat 2003 tarihinde yayınlanan bir programdaki konuşması nedeniyle yargılandığı dava, 5 Ocak günü sonuçlandı. Adana 5. Asliye Ceza Mahkemesi, Öziç’i TCY’nin 159. maddesi uyarınca 1 yıl hapis cezasına mahkum etti. Öziç, Irak’a asker gönderme kararının tartışıldığı dönemde yayınlanan programda, “Meşru olmayan savaşlar terör eylemleri idilerse bu da bir terör eylemidir. Terör eylemlerine, asker gönderme ve asker bulundurma kararı böyle bir Meclis’ten alınacaksa, bu Meclis teröristtir” dediği için yargılanıyordu.

Sabri Ejder Öziç hakkında Ağrı’da yaptığı bir konuşma nedeniyle açılan dava da Nisan ayında sonuçlandı. Ağrı Asliye Ceza Mahkemesi, Öziç’e önce 6 ay hapis cezası verdi, daha sonra hapis cezası 2 milyar 80 milyon lira para cezasına çevrilerek ertelendi. 6 Eylül 2003 tarihinde Ağrı’da düzenlenen bir toplantıda Abdullah Öcalan’ın içinde bulunduğu koşullara ilişkin bir konuşma yapan Ejder Öziç, TCY’nin 312. maddesi uyarınca yargılanıyordu.

Şefika Gürbüz, Mehmet Barut: Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) tarafından hazırlanan “Zorunlu Göç Araştırma Raporu” nedeniyle Göç-Der Genel Başkanı Şefika Gürbüz ve raporu hazırlayan Mersin Üniversitesi Araştırma Görevlisi Sosyolog Mehmet Barut hakkında açılan dava, 19 Ocak günü sonuçlandı. İstanbul DGM’de yapılan duruşmada, esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, Gürbüz ve Barut’un TCY’nin 312. maddesi uyarınca mahkum edilmesini istedi. Savunmalardan sonra kararını açıklayan DGM, Gürbüz’ü “Halkı kamu düzenini tehlikeye düşürebilecek şekilde kin ve düşmanlığa kışkırttığı” iddiasıyla 10 ay hapis cezasına mahkum etti. Bu ceza, 2 milyar 180 milyon 700 bin lira para cezasına çevrildi. Mehmet Barut ise beraat etti.

Orhan Avcı: DEHAP Ardahan Merkez İlçe Başkanı Orhan Avcı hakkında, 30 Aralık 2003 tarihinde DEHAP İl Kongresi’nde yaptığı konuşmada Abdullah Öcalan’dan “Sayın Öcalan” diye bahsettiği gerekçesiyle TMY’nin 7. maddesi uyarınca soruşturma açıldı. Avcı, soruşturma kapsamında 10 Ocak günü savcılığa giderek ifade verdi.

Ziya Umar, Turgay Babayiğit: Yehova Şahitleri Ziya

Umar ve Turgay Babayiğit’e “ayın düzenledikleri” gerekçesiyle verilen para cezası Ocak ayında bozuldu. Evlerinde ayın düzenledikleri gerekçesiyle İstanbul Kartal 2. Sulh Ceza Mahkemesi’nde yargılanan Umar ve Babayiğit’e TCY’nin 529. maddesi uyarınca 86’şar milyon lira para cezası verildi. İtiraz üzerine davayı inceleyen Kartal 3. Asliye Ceza Mahkemesi, para cezasının ortadan kaldırılmasına ve sanıklarına beraatına karar verdi.

Kararda, “olayın bir binada gerçekleştiği, Yehova Şahitleri’ne ait ibadet salonlarındaki eylemin tamamen din ve inanç özgürlüğü içine giren bir hareket olduğu, herhangi bir izin alınmasına gerek bulunmadığı” belirtildi. Sanıkların Kartal Kaymakamlığı’na dilekçe vererek Yehova Şahitleri üyelerinin ibadet edecekleri ve dini görevlerini yürütecekleri binanın adresini açıkça belirttikleri anlatılan kararda, daha sonra burada usulüne uygun bir araya geldikleri ve ibadet ettikleri vurgulandı. Anayasa’nın 24. maddesinde açık bir şekilde din ve vicdan özgürlüğünün tanımlandığı belirtilen kararda, “Yehova Şahitleri’nin Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun önceki kararında din olarak kabul edildiği belirtilmiş olduğuna göre, bu dinin kamu düzenine aykırı bulunmayan ibadetinin de hukuka hiçbir aykırı yönü olmadığı kanaatine varılmıştır” denildi.

Tuncer Bakırhan: DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan hakkında Ceyhan, Iğdır ve Mardin’de 28 Mart yerel seçimleri öncesi yaptığı konuşmalarından dolayı üç ayrı soruşturma açıldı. Bakırhan’ın soruşturmalar kapsamında 7 Haziran günü Ankara 16. Asliye Ceza Mahkemesi’ne ve Cumhuriyet Başsavcılığı’na ifade verdiği bildirildi.

Erzurum DGM Savcılığı, DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan hakkında 3 Kasım 2002 seçimlerinden önce milletvekili adayı olduğu Kars’ta yaptığı konuşma nedeniyle Ocak ayında dava açtı. İddianamede, Bakırhan’ın TCY’nin 312 ve TMY’nin 7. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istendi.

Tuncer Bakırhan hakkında, seçim çalışmaları sırasında yaptığı konuşmalar nedeniyle açılan üç ayrı dava da Mayıs ayında beraatla sonuçlandı. Bakırhan’ın Hakkari’deki bir konuşmasında “yasadışı örgüt propagandası yaptığı” iddiasıyla TMY’nin 7/2. maddesi uyarınca Van DGM’de açılan davada Mahkeme, “konuşmanın tamamı göz önüne alındığında terör örgütü propagandası yapılmadığı ve AIHS’e esas oluşturan normlar da gözetilerek düşüncenin açıklanması ve ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı” gerekçesi ile beraat kararı verdi.

Bakırhan hakkında 8 Ekim 2003 tarihinde Ağrı’nın Patnos ilçesinde yaptığı konuşma nedeniyle Erzurum DGM’de açılan dava da beraatla sonuçlandı. Davada

Bakırhan'ın TCY'nin 312 ve TMY'nin 7. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu.

Tuncer Bakırhan hakkında Nusaybin'deki seçim mitinginde halka Kürtçe'de "hoşçakalın" anlamına gelen "Xatirê we" dediği gerekçesiyle Mayıs ayında dava açıldı. Nusaybin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Bakırhan'ın 26 Mart günü Nusaybin'de yaptığı konuşmada "2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 81/C maddesinin 'Türkçe dışında dil kullanılamayacağı' hükmüne aykırı davrandığı" iddia edildi.

Tuncer Bakırhan, Burhan Bölüm, Meydin Ataman, Ömer Orhan, Mehmet Emin Yıldız, Murat Alan, İsmail Kahraman, Yusuf Gençoğlu: Ağrı'da 8 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen miting nedeniyle DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve yedi parti üyesi hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava, 24 Eylül günü sonuçlandı. Ağrı Asliye Ceza Mahkemesi, Bakırhan ve Burhan Bölüm, Meydin Ataman, Ömer Orhan, Mehmet Emin Yıldız, Murat Alan, İsmail Kahraman ve Yusuf Gençoğlu'na 6'şar ay hapis cezası verdi.

Abdurahman Akikol: DEHAP Mardin İl Başkanı Abdullah Akikol hakkında, 23 Aralık 2003 tarihinde Mardin'in Nusaybin İlçesi'nde yaptığı basın açıklamasında "Sayın Öcalan" dediği gerekçesiyle Nusaybin Emniyet Müdürlüğü'nün istemi üzerine Mardin Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. Soruşturma kapsamında Akikol'un, 15 Ocak günü Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'na giderek ifade verdiği bildirildi.

Abdulkerim Bingöl: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Şubat ayında DEHAP Parti Meclisi üyesi Abdulkerim Bingöl'e 28 Şubat 2003 tarihinde Doğubeyazıt (Ağrı) İlçe Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle Erzurum DGM'nin TCY'nin 312/2 maddesi uyarınca verdiği 18 ay hapis cezasını onadı. Abdulkerim Bingöl, kararın ardından 13 Nisan günü cezaevine girdi.

113 Siyasi Mahkum: Midyat (Mardin) Cumhuriyet Savcılığı, Ocak ayında 2003 yılında "Kürt sorununa barışçı yollardan çözüm bulunması" istemiyle Genelkurmay Başkanlığı'na dilekçe gönderen Midyat E Tipi Cezaevi'nde bulunan mahkumlar hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca iki ayrı dava açtı. Davalar, Şubat ayında Midyat Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. İHD Mardin Şube Başkanı Avukat Hüseyin Cangir'in verdiği bilgiye göre, Mahkeme Mayıs ayında sanıkların TMY uyarınca yargılanması gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı vererek, dosyaları Diyarbakır DGM'ye gönderdi.

İlk davada yargılanan 63 mahkumun adları şöyle:

Kudbettin Yazbaşı, Sami Baran, Necim Susin, Kıyasettin Kurt, Cevdet Demiroğlu, Mehmet Zülfü

Ak, Bilal Önen, Zinar Yıldırım, Mehmet Sıddık Kıvanç, Nimet İpekeşen, İhsan Altun, Cahit Pektaş, Mehmet Güngörmez, Sittar Gündüz, Abdullah Altun, Hasan Aslan, Ahmet İbren, Mehmet Yalçın, Abdullah Temel, Osman Demir, Fehmi Koç, Rıza Kazıcı, Orhan Orak, Medeni Orak, Abdülvahap Adsoy, Şiraz Işık, Riyad Ahmet Hasan, Recep Çelik, Abdurrahman Ağdaş, Abdullah Dal, Vedat Keskin, Mehmet Sıddık Teymurtaş, Beşir Akay, Ramazan Özpamuk, Rıdvan Yusufoglu, Mustafa Abuzeytoğlu, Ramazan Özelçi, Mehmet Çelik, Mehmet Nur Çakas, Ergin Çelik, Nimet Savun, Selahattin Genç, Şeyhmus Çingu, Bahattin Keskin, Hüsnü Ablay, Sakıp Hazman, Mehmet Faruk Toptaş, Kazım Çalşır, İlhami Gülaydın, Nebi Yavuz, Seyfettin Bulut, Abdülhalim Dağ, Hüseyin Çetin, Maruf İmuk, Murat Tursun, Ömer Evsen, Enver Dinçer, Süleyman Yıldırım, Eyüp Kılıç, Ramazan Alökmen, Hamdi Taş, Tahir Orak, Remzi Bayram.

Kamil Tekin Sürek, Musa Nuri Gündoğdu, Can Demirci, Cemal Kavak, Medeni Kırıcı, Mustafa Eraslan: 1 Eylül 2003 Dünya Barış Günü'nde İstanbul Şişli Çağlayan meydanında düzenlenen miting nedeniyle Tertip Komitesi üyeleri hakkında açılan dava, 20 Şubat günü Şişli 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Davada, Lezgin Örnek, EMEP İstanbul İl Başkanı Kamil Tekin Sürek, EMEP İstanbul İl Örgütü yöneticileri Musa Nuri Gündoğdu, Can Demirci, DEHAP İstanbul İl Başkan Vekili Cemal Kavak, Medeni Kırıcı ve Mustafa Eraslan TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Doğu Perinçek: İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek hakkında, Rize'de yayın yapan Rize TV ile yaptığı röportajda geçen "Uyuşturucu ticaretini dünyada kim yönlendirmektedir. CIA ve MIT'in içinde bir grup. CIA ile birlikte çalışmaktadır. Sol grupları da kullanmaktadırlar, bunlara bir takım ihaleler verirler. Bunun karşılığında onlara uyuşturucu işi verirler ve işte uyuşturucu satıp silah alınıyor" sözleri nedeniyle TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 23 Şubat günü sonuçlandı. Rize Asliye Ceza Mahkemesi, "suçun unsurlarının oluşmadığı" gerekçesiyle Perinçek hakkında beraat kararı verdi.

Fusun Sayek, Metin Bakkalcı: Şubat ayında Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı Fusun Sayek ve TTB 2. Başkanı Metin Bakkalcı hakkında Sağlık Bakanı Recep Akdağ'a hakaret ettikleri iddiasıyla dava açıldı. 14 Mayıs günü Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan duruşmada, söz alan Metin Bakkalcı, dava konusu sözlerin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın hekimler hakkındaki açıklamalarına yanıt olarak söylendiğini belirtti. 30 Haziran günü sonuçlanan davada Mahkeme, Sayek ve Bakkalcı hakkında beraat kararı verdi.

Iddianamede, Füsün Sayek'in hekimlerin işbirakma eylemini eleştiren Recep Akdağ hakkındaki "Bakanın algılama sorunu var", Metin Bakkalcı'nın ise "Bu eylemin büyüklüğünü görmemek patolojik vakadır" sözleri nedeniyle TCY'nin "hakaret" hükmünü içeren 482/1-4 ve "resmi sıfatlılara işlenen cürümler-cezayı artıran hal" başlıklı 273. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Alp Ayan, Ecevit Piroğlu, Mert Zengin, Gonca Çoban: 10 Şubat 2001 tarihinde F tipi cezaevlerine ilişkin olarak düzenlenen basın toplantısı nedeniyle TIHV İzmir Temsilciliği çalışanı Dr. Alp Ayan, İHD İzmir Şube Yönetim Kurulu üyesi Ecevit Piroğlu, Mert Zengin ve tutuklu yakını Gonca Çoban hakkında TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 26 Nisan günü sonuçlandı. İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi, "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Aşkın Ayrancıoğlu, Seyit Saatçi: 2001 yılı Haziran ayında Sinop'un Boyabat ilçesinde açtıkları karikatür sergisi nedeniyle Aşkın Ayrancıoğlu ve Seyit Saatçi hakkında açılan dava, 11 Mart günü Boyabat Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Davanın 4 Mart günü yapılan duruşmasında karikatürler hakkında uzun süredir beklenen bilirkişi raporu okundu. Raporda, güvenlik görevlilerinin eylem ve işlemlerinin eleştiriye açık olduğu belirtilerek "Her değerlendirmeyi TCY'nin 159. maddesi hükmüne sokmaya kalkarsak, bu kez insanlarımızın en temel hakkı olan 'ifade hürriyetini' kısıtlamış oluruz. Karikatürlerde kolluğun 'faşizan uygulamaları' eleştirilmektedir" denildi. Daha sonra söz alan Cumhuriyet Savcısı da, "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verilmesini istedi. Mahkeme, 11 Mart günü yapılan duruşmada da sanıkların beraatına karar verdi.

Cafer Demir: Muş Cumhuriyet Savcılığı, İHD Elazığ Şube Başkanı Cafer Demir hakkında 26 Mayıs 2003 tarihinde düzenlenen "Türkiye'de İnsan Hakları" konulu paneldeki konuşması nedeniyle dava açtı. İddianamede, Demir'in TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Davanın açılmasından sonra Muş 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin "görevsizlik" kararı vererek dosyayı Van DGM'ye gönderdiği öğrenildi. DGM'lerin kaldırılmasının ardından tekrar Muş 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlanan dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

Halis Değer ve 14 kişi: 4 Kasım 2003 tarihinde Mersin'de çatışmalarda ölen militanların ve faili meçhul cinayetlerde öyenlerin mezarlarını ziyaret eden DEHAP Mersin İl Başkanı Halis Değer ve 14 kişi hakkında TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava 25 Mart günü Mersin 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Haydar Tekin: DEHAP Batman eski İl Başkanı Haydar Tekin, seçim çalışmaları için gittiği Gercüş'e bağlı Tilhasan köyünde "Atatürk'e hakaret ettiği" iddiasıyla tutuklandı.

Hüseyin Aktaş, Hilmi Elçi, Mehmet Ali Övün, Ali Seçer, Songül Kıt, Kumru Kandil, Gülnur İnanır, Besime Akkoç, Eren Azar, Ali İlyas, Sinan Turul, Hüseyin Ali Vural, Ali Özgül, Leyla Doğan, Düzgün Doğan, Mehmet Laço, Hanifi Doğan, Ahmet Dinler, Cihan Laço, Soner Polat, Cemal Demir: 26 Ekim 2003 tarihinde Elazığ'da "DHKP-C militanlarının mezarlarını ziyaret ettikleri" gerekçesiyle Özgür Toplum Partisi Elazığ İl Başkanı Hüseyin Aktaş ve DEHAP Elazığ eski İl Başkanı Hilmi Elçi'nin de aralarında bulunduğu 21 kişi hakkında TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava, Elazığ 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 18 Mayıs günü başladı.

Bedri Fırat: DEHAP Erzurum İl Başkanı Bedri Fırat hakkında "yasadışı örgüt propagandası yaptığı" iddiasıyla Erzurum DGM'de açılan dava, 29 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme Fırat'a 10 ay hapis, 500 milyon lira para cezası verdi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise Kasım ayında DGM'nin kararını bozdu. Kararın, TMY'nin 13/1. maddesi uyarınca cezaların ertelenemeyeceği gerekçesiyle alındığı öğrenildi. Fırat hakkındaki dava, 27 Ocak günü Dünden Bugüne Tercüman gazetesinde yayınlanan bir haberde "Sayın Abdullah Öcalan" dediği gerekçesiyle açılmıştı.

Bu arada Bedri Fırat hakkında 2002 yılında genel seçimlerden önce Tekman ilçesinde yaptığı bir konuşmada Abdullah Öcalan'dan "Sayın" diye bahsettiği gerekçesiyle TCY'nin 312/2. maddesi uyarınca açılan dava da 21 Mayıs günü sonuçlandı. Erzurum DGM, Fırat'ı 10 ay hapis ve 416 milyon 666 bin lira para cezasına mahkum etti. Ceza daha sonra ertelendi.

Niyazi Azak, İzzet Özdemir: DEHAP Bingöl Belediye Başkan aday adayları Niyazi Azak ve İzzet Özdemir hakkında 26 Ocak günü aday tanıtım töreni sırasında yaptıkları konuşmalar nedeniyle TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca dava açıldı. İddianamede Azak'ın konuşması sırasında "Sayın Öcalan" ve İzzet Özdemir'in ise "Kürdistan" ifadelerini kullandıkları belirtildi. Dava, 5 Mayıs günü Bingöl Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Fevzi Unuk, Muhsine Tekin, Leyla Saraç, Ahmet Arslan, Ferman Sarcan, Saniye Turan, Hakime Cam, Mustafa Gündüz, Abdulselam Güneş, Şehmus Timurtaş, Mehmet Zeki Alkan: Fevzi Unuk, Muhsine Tekin, Leyla Saraç, Ahmet Arslan, Ferman Sarcan, Saniye Turan, Hakime Cam, Mustafa Gündüz, Abdulselam Güneş, Şehmus Timurtaş, Mehmet Zeki Alkan hakkında Siirt'te 2003 yılı Mayıs ayında düzenlenen bir piknikte "sarı-kırmızı-yeşil renkli

bayrak açtıkları” ve “Kürdistan milli marşı okudukları” iddialarıyla TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı.

Tacettin Karagöz: 20 Kasım 2003 tarihinde Bingöl'de çıkan çatışmada ölen militanlardan Ali Sabuncu'nun cenaze töreninde yaptığı konuşma nedeniyle 11 Aralık 2003 tarihinde tutuklanan Hakkari Yüksekova DEHAP İlçe Başkanı Tacettin Karagöz, 5 Nisan günü Van DGM'de yapılan duruşmada tahliye edildi.

Nergiz Acar, Emine Akboğa: 31 Aralık 2003 tarihinde gerçekleştirilen bir basın açıklamasında “KADEK lehine slogan attıkları” gerekçesiyle Ocak ayında tutuklanan DEHAP Hakkari Kadın Kolları yöneticileri Nergiz Acar ve Emine Akboğa hakkında TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca açılan davaya 15 Nisan günü Van DGM'de devam edildi. Duruşmada Acar ve Akboğa tahliye edildi.

H.B.: Mardin'in Savur ilçesine bağlı Sürgücü beldesinde çobanlık yapan H.B. (17) adlı genç, “üzerinde ‘Kürdüm Ölene Kadar-Bijî Serok Apo’ yazılı flama açtığı” gerekçesiyle 16 Mart günü gözaltına alındı. Bir gün sonra serbest bırakılan H.B. hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava, 9 Nisan günü Savur Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Selahattin Demirtaş: İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş hakkında, “yasadışı örgüt propagandası yaptığı” iddiasıyla Van DGM Savcılığı tarafından açılan dava, 9 Ağustos günü sonuçlandı. Van Ağır Ceza Mahkemesi, Demirtaş hakkında AIHS hükümleri uyarınca beraat kararı verdi. İddianamede Demirtaş'ın İHD Muş Şubesi'nin 11 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen kongresinde yaptığı konuşma nedeniyle açılan TMY'nin 7/2 maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Bu arada Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı da Ağustos ayında Selahattin Demirtaş hakkında, Diyarbakır'da yayınlanan “Gün” gazetesine verdiği bir demeç nedeniyle dava açtı. Demirtaş'ın TCY'nin 312. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istenen dava, 2005 yılında Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Hüseyin Göral, Ali Karuç, Eylem Güden, Sabri Karaman, Abdülkadir Dal, Gülseren Koca, Nurkan Coşkun: Abdullah Öcalan'ın sağlık durumu nedeniyle 12 Aralık 2003 tarihinde Adana'da düzenlenen basın açıklamasında “Sayın Öcalan” ifadesi kullanıldığı için İHD Adana Şube Başkanı Hüseyin Göral, İHD yöneticileri Ali Karuç, Eylem Güden, Sabri Karaman, Abdülkadir Dal, Gülseren Koca ve Nurkan Coşkun hakkında TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca açılan dava, 29 Nisan günü Adana 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Münir Ceylan: Petrol-İş (Petrol, Petro-Kimya ve Lastik Sanayii İşçileri Sendikası) eski Genel Başkanı Münir Ceylan'ın AIHM kararı doğrultusunda yeniden yargılandığı dava, 27 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Ceylan hakkında beraat kararı verdi. Münir Ceylan'ın avukatı Hasip Kaplan, AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılananlar arasında ilk kez Münir Ceylan hakkında beraat kararı verildiğini söyledi.

Ceylan, 1991 yılında Yeni Ülke gazetesinde yayınlanan “Yarın Çok Geç Olabilir” başlıklı yazısı nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca 20 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Ceylan 1994 yılı Ocak ayında kararın Yargıtay tarafından onanmasından sonra 1 Haziran 1994 tarihinde cezaevine girmiş, 29 Ocak 1995 tarihinde de serbest bırakılmıştı. Ceylan'ın başvurusu üzerine konuyu inceleyen AIHM, Türkiye'nin 70 bin Frank tazminat ödemesini kararlaştırmıştı.

Ömer Dilsoz (Demir): Şair Ömer Dilsoz (Demir) hakkında, Hakkari'de 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde okuduğu “Dimeşim (Yürüyorum)” adlı Kürtçe şiirde geçen “Roj (Güneş)” kelimesi ile “Abdullah Öcalan'ı kast ettiği” gerekçesiyle TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca soruşturma açıldı. Dilsoz, dava ile ilgili olarak 15 Nisan günü Hakkari Cumhuriyet başsavcılığına ifade verdi.

Murat Çelik, Bilgütay Hakkı Durna: Sosyalist İktidar Partisi (SIP) üyesi Hüseyin Duman'ı öldürdüğü (17 Nisan 1999) gerekçesiyle Küçükbakkalköy Ülkü Ocakları Başkanı İhsan Bal hakkında açılan davanın müdahil avukatları Murat Çelik ve Bilgütay Hakkı Durna'nın yargılandıkları dava, 20 Mayıs günü sonuçlandı. Kadıköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi, sanıkları “adli heyete hakaret ettikleri” gerekçesiyle TMY'nin 268. maddesi uyarınca 6 ay hapis cezasına mahkum etti, cezalar para cezasına çevrildi.

Ömer Şahin: İstanbul Bahçelievler Süper Lisesi'nde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni Ömer Şahin, “derste Atatürk'e hakaret ettiği” iddiasıyla tutuklandı. Derste “Şeriatı kaldıran kafirdir. Türkiye'de şeriatı kaldırıp İsviçre Medeni Kanunu'nu getiren baş kafirdir” diyen Ömer Şahin hakkında bazı öğrencilerin Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda buldukları öğrenildi. Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı'nın 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Yasa uyarınca yürüttüğü soruşturmada yetkisizlik kararı verdiği ve Ömer Şahin'in TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanması için dosyanın İstanbul DGM'ye gönderdiği bildirildi.

Ali Uğurlu, Kamil Ünal, Mustafa Burna, Ali Tekin, Yunus Uğurlu: Ulukışla (Niğde) Cumhuriyet Savcılığı, 28 Mart günü yapılan yerel seçimlerden

önces Ulukışla'daki bir seçim minibüsünde yer alan "84 yıllık karanlığa son" yazısı nedeniyle, AKP Ulukışla İlçe Örgütü yöneticileri Ali Uğurlu, Kamil Ünal, Mustafa Burna, Ali Tekin ve Yunus Uğurlu hakkında "TBMM'yi tahkir ve tezyif" suçunu işledikleri gerekçesiyle Mayıs ayında dava açtı.

Osman Baydemir: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir hakkında, "İHD Diyarbakır Şube Başkanı olduğu dönemde yaptığı bir basın açıklamasında, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Bülent Yavaşoğlu'na hakaret ettiği" iddiasıyla açılan dava, 24 Mayıs günü sonuçlandı. Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi, "delil yetersizliği" gerekçesiyle Baydemir hakkında beraat kararı verdi.

Zehra Çomaklı: Özgür Düşünce ve Eğitim Hakları Derneği (Özgür-Der) üyesi Zehra Çomaklı hakkında "Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu"nun 4 Temmuz 2003 tarihinde gerçekleştirdiği "Savaşa Karşı Şarkılar" adlı programda yaptığı bir konuşmada "Atatürk'ü Koruma Kanunu'na muhalefet ettiği" gerekçesiyle açılan davaya yıl 2004 yılında devam edildi. Yıl içinde sonuçlanmayan dava, 2005 yılına ertelendi.

Semira Varlı: DEHAP Van Kadın Kolları başkanı Semira Varlı hakkında, 22 Ekim 2003 tarihinde Irak'a asker gönderilmesini ve Öcalan'ın durumunu protesto etmek amacıyla AKP il binası önünde yapılan basın açıklaması nedeniyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca açılan dava, 19 Mayıs günü Van DGM'de beraatla sonuçlandı.

Nesip Çiçek: 24 Aralık 2003 tarihinde "uyuşturucu madde sattığı" iddiasıyla gözaltına alınan Nesip Çiçek hakkında "cep telefonunun ekranında Abdullah Öcalan'ın fotoğrafı ile Biji Serok Apo sloganı yer aldığı" gerekçesiyle TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca açılan dava, Mayıs ayında Diyarbakır DGM'de beraatla sonuçlandı.

Cem Koç: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilcisi Avukat Cem Koç hakkında, İzmir Barosu'nun çıkardığı "Kantar" adlı dergide yayınlanan iki karikatürü nedeniyle TCY'nin "adliyenin manevi şahsiyetine hakaret etme" suçunu düzenleyen 159. maddesi uyarınca Mayıs ayında başlatılan soruşturma, Ağustos ayında takipsizlikle sonuçlandı.

Hüseyin Aygün, Yusuf Cengiz, Alican Önlü, Hıdır Aytaç, Gökhan Gündoğan, Murat Üldeş, Gökhan Yılmaz, Metin Turan, Hakkı Kalan, Deniz Taçyıldız, Hasan Çiçek, Ekber Kaya, İbrahim Halil Ateş, Ayşe Gökkan, Seyit Aslan: 2002 yılında Tunceli'de gerçekleştirilen Newroz kutlamaları nedeniyle aralarında Tunceli Barosu Başkanı Hüseyin Aygün ve 14 kişinin yargılanmasına 2004 yılı içinde Tunceli

Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı. Davada sanıkların "kutlamalar sırasında atılan sloganları engellemedikleri ve yönlendirdikleri" ve konuşmaları gerekçesiyle TCY'nin 312/1. ve 159. maddeleri uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor.

Hasan Özgüneş, İbrahim Ete, Tuncer Sağınç, Züleyha Çınarlı, Rıdvan Çiftçi, Kadri Mean, Mesut Atabay, Ömer Işık, Mehmet Maşallah Çaçan, Niyazi Yeşilağaç, Gıyasettin Gültepe, Suat Safran, Metin Çakır, M. Selim Bozyiğit: Van DGM Savcılığı, 2003 yılı Ekim ayında "Kürt sorununun çözülmesi, Abdullah Öcalan'ın durumunun iyileştirilmesi ve cezaevlerindeki koşulların düzeltilmesi" istemiyle İHD Van Şubesi'nde yapılan basın açıklamasına katılanlar hakkında dava açtı. İddianamede, 14 kentten gelen 96 siyasi parti ve sivil toplum kuruluşu temsilcisinin imzaladığı "Barış Deklarasyonu"na Van'dan imza koyan 13 kişinin "yasadışı örgüt propagandası yaptıkları" iddiasıyla cezalandırılması istendi. 29 Haziran günü Van DGM'de başlayan dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

Nasır Aras: Bulanık (Muş) Belediye Başkanı Nasır Aras hakkında, 28 Mart yerel seçimlerinden önce yaptığı bir konuşma nedeniyle üç ayrı dava açıldı. Muş Cumhuriyet Savcılığı'nın TCY'nin 312. maddesi, 526 sayılı Seçim Yasası ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca açtığı davalar, Bulanık Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülecek. Aras'ın konuşmasında adı geçen faili meçhul cinayet kurbanları Musa Anter, HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın ve DEP Milletvekili Mehmet Sincar'dan "yasadışı örgüt üyesi" olarak bahsedildiği öğrenildi. İddianamede, "SHP, bilindiği gibi yasal bir parti olup ülkemizin üniter yapısıyla ilgili bir çatışma söz konusu olmamasına rağmen, sanığın SHP ittifakı içinde yer alan DEHAP'lı kimliğini ön plana çıkararak ve isimleri geçen yasadışı PKK/KADEK terör örgütünün öldürülmüş teröristleri şehit olarak nitelendirilip bunların kendi partisi davası uğruna öldürülmüş olarak belirtilir niteliktedir" denildi.

Polat Güllü: Diyarbakır DGM Savcılığı Dicle Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğrencisi Polat Güllü hakkında 4. Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali'nin açılış konseri sırasında "yasadışı örgüt lehine slogan attığı" gerekçesiyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca dava açtı. 1 Haziran günü okulda gözaltına alınan Güllü, 2 Haziran günü tutuklanarak cezaevine gönderildi. Polat Güllü, Temmuz ayı başında Diyarbakır 5. Ağır ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmada tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edildi.

Luigi Vinci: Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın DEP davasından sonra yaptığı açıklamada DGM'leri

eleştiren Avrupa Parlamentosu'nun İtalyan Milletvekili Luigi Vinci hakkında açtığı soruşturma, Haziran ayında takipsizlikle sonuçlandı. Takipsizlik kararında, DEP milletvekillerinin yargılandığı davanın 21 Nisan günü sonuçlanmasından sonra bazı kişilerin DGM önünde basın açıklamaları yaptıkları belirtilerek açıklamaların "eleştirel yapıda" olduğu "sözlerin suç teşkil etmediği" kaydedildi.

DEP davasında verilen kararı eleştiren Vinci, "DGM'lerin faşizmin devamı ve utanç mahkemeleri olduğunu, Türk hukuk sistemine saygı göstermediğini, demokratikleşmenin bu mahkemelerin kaldırılmasından geçtiğini" söylemişti. CHP Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Vinci, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün de DGM önünde gerçekleştirilen diğer basın açıklamaları hakkındaki suç duyuruları nedeniyle soruşturma açılmıştı.

Selahattin Demirtaş, Ali Öncü, Necdet Atalay, Emir Ali Şimşek, Bülent Kaya: İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, Tes-İş 1 No'lu Şube Başkanı Ali Öncü, Makine Mühendisleri Odası Şube Sekreteri Necdet Atalay, SES Genel Sekreteri Emir Ali Şimşek ve BES Genel Başkanı Bülent Kaya hakkında "21 Haziran 2003 tarihinde düzenlenen Barış ve Demokrasi Mitingi'nde Kürtçe konuştukları" gerekçesiyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava, Temmuz ayında Diyarbakır 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Beraat kararının AIHS hükümlerine dayanılarak verildiği öğrenildi.

Alican Önlü: DEHAP Tunceli il başkanı Alican Önlü hakkında HADEP Ovacık ilçe örgütünün 16 Haziran 2002 tarihinde düzenlenen 1. Olağan Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle açılan dava Haziran ayı sonunda sonuçlandı. Ovacık Aliye Ceza Mahkemesi Önlü'yü konuşmasında "Türk bayrağına hakaret ettiği" gerekçesiyle 1 yıl hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası daha sonra 2 milyar 180 milyon para cezasına çevrilerek ertelendi.

50 Kişi: 28 Mart günü yapılan yerel seçimler nedeniyle 7 Mart günü Siirt'in Kurtalan ilçesinde SHP tarafından düzenlenen mitingde "terör örgütü lideri Abdullah Öcalan lehine slogan attıkları" gerekçesiyle Abdullah Tunç, Abdulhamit Esmer, Abdullah Özkan, Abdulcebbar Türkan, Abdurrahim Özkan, Adil Yılmaz, Arif Yılmaz, Aysel Olcay, Bedriye Karataş, Behçet Aykul, Cemil Yılmaz, Davut Esmer, Ebuzer Sak, Emin Demir, Enise Esmer, Eyyüp Karataş, Eyyüp Minaz, Fari Baykal, Ferman Erol, Hasan İlten, Hasan Kuyumcu, Hayrettin Çiçek, Hüseyin Karataş, Hüseyin Tekin, İhsan Karataş, İlhan Güneş, Kadir Ertaş, Lokman Sak, M. Salih Olçay, Mehmet Salih Yeşilbaş, Mehpare Yeşilbaş, Mehmet Olçay, Mehmet Nuri Özkan, Meryem Esmer, Murat Aykul, Naci Yılmaz, Nurettin Asma, Önder Oral,

Özcan Akkurt, Recep Seviş, Reşit Eren, Sedat Çiçek, Selahattin Olcay, Sinan Ecer, Süleyman Edemen, Süleyman Esmer, Şükrü Çiçek, Şükrü Narinç, Yunus Özdemir, Zeki Yılmaz hakkında TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca Temmuz ayında dava açıldı.

Feray Salman, Rıdvan Kızgın: İHD Bingöl Şubesi'nin 25 Ekim 2003 tarihinde toplanan Olağan Genel Kurulu'ndaki konuşmaları nedeniyle dönemin İHD Genel Sekreteri Feray Salman ve İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın hakkında Temmuz ayında dava açıldı. İddianamede, Salman ve Kızgın'ın TCY'nin "devlet yetkililerine hakaret" suçuna ilişkin 266. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

10 Eylül günü Bingöl Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan duruşmada ifade veren Feray Salman Türkiye'de işkencenin sürdüğünü belirterek, işkence soruşturmalarının büyük oranda takipsizlik kararı ile sonuçlandığına dikkat çekti. 22 Eylül günü sonuçlanan davada, Mahkeme Feray Salman ve Rıdvan Kızgın hakkında "konuşmaların, düşünce ve ifade özgürlüğü sınırları içinde değerlendirilmesi gerektiği" görüşüyle beraat kararı verdi.

Ahmet Turan Demir, Aydemir Güler, Turgut Koçak: Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan HADEP'in 26 Kasım 2000 tarihinde toplanan 4. Olağan Kurulu'ndaki konuşmaları nedeniyle HADEP eski Genel Başkanı Ahmet Turan Demir, TKP Genel Başkanı Aydemir Güler ve TSİP eski Genel Başkanı Turgut Koçak hakkında açılan dava, 22 Temmuz günü sonuçlandı. Ankara Özel 11. Ağır Ceza Mahkemesi "bölücülük propagandası yaptığı" gerekçesiyle yargılanan Demir hakkında "TMY'nin 8/1. maddesinin yürürlükten kaldırıldığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi. TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanan Koçak ve Güler'in dosyası ise "görevsizlik" kararıyla Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

181 kişi: Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" istemiyle kaymakamlığa dilekçe veren 181 kişi gözaltına alındı. 5 Ağustos günü Doğubeyazıt'ta ve köylerde gözaltına alınanlar arasında, TAYD-DER Doğubeyazıt Şube yöneticisi Burhan Karatay, Belediye Meclis üyeleri Şükran Gültekin, Fatma Okçu, Tabibe İnan, "Ararat'ın Sesi" gazetesinin sahibi Ahmet İnan, DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri Mehmet Aydın, Mehmet İlvan ve Çetin Eşiyok'un bulunduğu öğrenildi. Haklarında TCY'nin 312. maddesi uyarınca soruşturma açılan 181 kişi, daha sonra serbest bırakıldı.

Halime Söner, Nedim Erdemir, Musa Çiçek, Emrah Güneş, Muzaffer Korkar, Remziye Sarılı, Feleknaz Kaydı, Mavlüde Diker, Evin Sarıkaya: Ağustos ayında Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde "Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması" için hazırlanan

bildirileri dağıtırken gözaltına alındıktan sonra tutuklanan Halime Söner, Nedim Erdemir, Musa Çiçek, Emrah Güneş, Muzaffer Korkar, Remziye Sarılı, Feleknaz Kaydı, Mavlüde Diker, Evin Sarıkaya hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı.

15 Ekim günü Silvan Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan duruşmada, Halime Söner, Nedim Erdemir, Musa Çiçek, Emrah Güneş, Muzaffer Korkar tahliye edildi. Remziye Sarılı, Feleknaz Kaydı, Mavlüde Diker ve Evin Sarıkaya'nın tutuksuz yargılandığı davada, sanıkların TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Cem Uzan, Metin Daşdelen, Mülayim Anıtsoy, Ferdi Hürol, Hasan Canpolat, Koray Kalay, Hasan Can Topgül, Hakan Şimşek: Genç Parti Genel Başkanı Cem Uzan hakkında, "13 Haziran 2003 tarihinde Bursa'da düzenlenen mitingde yaptığı konuşmada Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ettiği" iddiasıyla açılan dava, 11 Ekim günü sonuçlandı. Bursa 3. Asliye Ceza Mahkemesi, Uzan'ı TCY'nin 159. maddesi uyarınca 8 ay hapis ve 693 milyon 569 bin lira para cezasına mahkum etti. Mahkeme, Uzan ile birlikte yargılanan miting tertip komitesi üyeleri Metin Daşdelen, Mülayim Anıtsoy, Ferdi Hürol, Hasan Canpolat, Koray Kalay, Hasan Can Topgül ve Hakan Şimşek hakkında ise beraat kararı verdi.

A. Baki Çelebi, Muhlise Karagüzel, Mukaddes Işık, Halide Bulak, Veysel Sakık, Kutbettin Sönmezer, Naile Korkmaz, Yedigâr Yılmaz, Mahmut Bingöl: Muş'un Kızılağaç beldesinde 13 Temmuz günü çıkan çatışmada ölen üç HPG militanına ilişkin basın açıklaması yapan DEHAP Muş İl Başkanı A. Baki Çelebi, İl Örgütü yöneticileri Muhlise Karagüzel, Mukaddes Işık, Halide Bulak, Veysel Sakık, Kutbettin Sönmezer, Naile Korkmaz, Yedigâr Yılmaz ve Mahmut Bingöl hakkında, basın açıklamasında "Sayın Abdullah Öcalan ve HPG gerillaları" ifadeleri kullanıldığı gerekçesiyle TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca Eylül ayında soruşturma açıldı. Parti yöneticileri, soruşturma kapsamında 23 Eylül günü savcılığa giderek ifade verdiler.

Güngör Alp: Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi, Kasım ayında DEHAP Kars İl Başkanı Güngör Alp'i, 8 Mart günü yaptığı bir konuşmada "çatışmalarda ölen militanlardan 'şehit' diye söz ettiği" gerekçesiyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca 6 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza daha sonra ertelendi.

Nur Arslan, Onur Güneş Ayas, Dilek Bilgin, Özgür Sedat Adaş, Ali Emre Özsoy, Can Berk Birgül: Ankara Cumhuriyet Savcılığı, 25 Ekim 2003 tarihinde üniversite rektörlerinin düzenlediği yürüyüş sırasında "Ordu Göreve" yazılı bir pankart taşıyan Atatürkçü Düşünce Kulüpleri Federasyonu yöneticileri hakkında Kasım ayında dava açtı.

İçişleri Bakanlığı'nın 2003 yılı Aralık ayında suç duyurusunda bulunması üzerine TCY'nin "Anayasal düzeni zorla değiştirme" suçuna ilişkin 146. maddesi uyarınca soruşturma açan Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın daha sonra bu madde uyarınca takipsizlik kararı verdiği öğrenildi. Soruşturmayı TCY'nin "Askerleri kanunlara karşı itaatsizliğe veya yeminlerini bozmaya teşvik" suçuna ilişkin 153. maddesi uyarınca yürüten Cumhuriyet Savcılığı, Federasyon Başkanı Özgür Billur, federasyon yöneticileri Utku Umut Bulsun, İsmail Bostancıoğlu, Okan Ersoy, Rahime Cura, Nur Arslan, Onur Güneş Ayas, Dilek Bilgin, Özgür Sedat Adaş, Ali Emre Özsoy ve Can Berk Birgül hakkında TCY'nin 153. maddesi uyarınca 2 yıla 5 yıl arasında hapis cezası istemiyle dava açtı.

Halit Ertaş: "İnternet üzerindeki yazışmaları ile KADEK'e yardım ettiği" gerekçesiyle yargılanan Halit Ertaş, 26 Kasım günü Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, 10 ay hapis ve 416 milyon 666 bin lira para cezasına mahkum edildi.

Fırat Üniversitesi'nde öğrenci olduğu dönemde, "dmoz.org" adlı sitedeki yazışmalar nedeniyle Ankara DGM'de yargılanan Ertaş, TCY'nin 169. maddesi uyarınca 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Yargıtay, bu cezayı 169. maddede yapılan değişikliğin kararda dikkate alınması gerektiği görüşüyle bozmuştu.

Zehra Genç: Tiyatro Amargi oyuncularından Zehra Genç hakkında "Yazmadan Dökülenler" oyunundaki repliği nedeniyle "görevli memura sövme" iddiasıyla açılan dava, 10 Kasım günü yapılan ilk duruşmada "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle düştü.

Murat Avcı ve 7 Kişi: DEHAP Gemlik (Bursa) İlçe Örgütü'nün 11 Haziran günü düzenlediği şenlikte atılan sloganlar nedeniyle DEHAP Bursa İl Başkanı Murat Avcı'nın da aralarında bulunduğu sekiz kişi hakkında Aralık ayında dava açıldı. İddianamede, TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Alaattin Bilgiç ve 6 Kişi: 2003 yılında yaptığı bir konuşma nedeniyle 67 gün tutuklu olarak cezaevinde kalan DEHAP Tarsus eski ilçe Başkanı Alaattin Bilgiç açtığı tazminat davasını kazandı. Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

DEHAP Tarsus 2. Olağan Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle 28 Mart 2003 tarihinde tutuklanan Tarsus İlçe Başkanı Alaattin Bilgiç, hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan davanın 4 Haziran 2003 tarihinde yapılan ilk duruşmasında tahliye edildi. Davanın 7 Ekim 2003 tarihinde yapılan duruşmasında DGM, Bilgiç'in TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanması

gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vererek, dosyayı Tarsus Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi. Asliye Ceza Mahkemesi'nin de görevsizlik kararı vermesi üzerine dosya Yargıtay'a gönderildi. Yargıtay tarafından Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilen dava, beraat kararıyla sonuçlandı. Beraat kararı, 27 Ağustos günü de Yargıtay tarafından onandı.

Yargılanan Gazeteciler

CHP Antalya milletvekili Nail Kamacı, 9 Temmuz günü Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in yanıtlaması istemiyle verdiği yazılı soru önergesinde Basın Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu uyarınca yargılanan kaç gazeteci olduğunu, aldıkları cezaları ve bu gazetecilerin serbest bırakılması yönünde yeni yasal düzenleme hazırlıkları olup olmadığı konusunda bilgi istedi.

Kamacı'nın soru önergesini 20 Ekim günü yanıtlayan Adalet Bakanı Cemil Çiçek, hükümet olarak yaptıkları yasal düzenlemelerden örnekler verdi. Çiçek, 1 Temmuz itibarıyla cezaevlerinde "basın mensubu olduklarını beyan eden" toplam 44 hükümlü ve tutuklu bulunduğunu kaydederek, şunları söyledi:

"Bunlardan ikisinin 765 sayılı TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen 'Devletin ülkesine ve egemenliğine karşı suçlar ve vatan hainliği' suçundan müebbet ağır hapis; 22'sinin 168. maddesinde

düzenlenen 'Devletin emniyetine karşı silahlı çete kurma' suçundan 12 yıl 6 ay ila 18 yıl 9 ay arasında değişen ağır hapis; ikisinin 169. maddesinde düzenlenen "Devletin emniyetine karşı kurulan çete ve çetecilere yardım" suçundan 2 yıl 16 ve 3 yıl 9 ay ağır hapis; birinin 146. maddesinde düzenlenen 'Devletin anayasa ve temel nizamlarını bozma' suçundan müebbet hapis; birinin 168. maddesi ve 264. maddesinin 7. fıkrasında düzenlenen 'Devletin emniyetine karşı silahlı çete kurma ve korku, panik yaratacak şekilde silahla ateş etmek' suçlarından 15 yıl ağır hapis; birinin 342. ve 349. maddelerinde düzenlenen 'resmi belgede sahtecilik' suçundan 2 yıl 4 ay ağır hapis; birinin 497. maddesinde düzenlenen 'geceleyin veya silahlı tehdit ile yağma' suçundan 12 yıl 6 ay ağır hapis; birinin 503 ve 506. maddelerinde düzenlenen 'Dolandırıcılık ve hileli iflas' suçlarından toplam 3 yıl 9 ay 110 gün hapis; ikisinin 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna muhalefet suçundan 1 yıl 3 ay ve 1 yıl 6 ay hapis hapis; birinin 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet suçundan 2 yıl 3 ay hapis cezası ile hükümlü oldukları; ayrıca TCK 168. maddesinde düzenlenen 'Devletin emniyetine karşı silahlı çete kurma' suçundan 5 şahsın, 146. maddesinde düzenlenen suçundan 3 şahsın; 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa muhalefet suçundan bir şahsın, sahte çek tanzim etmek suçundan bir şahsın tutuklu buldukları..."

Örgüt kurmanın propagandası (Fikret İlkiz-Bizim Gazete/25 Ekim 2004)

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma" suçu "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlığı altında yer aldı. Bu suçun "propaganda"sı, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında sorunlu düzenlemelerden birisi. Yeni TCK'nın Adalet Komisyonu'nda kabul edilen 220'nci maddesindeki "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu TBMM'de verilen önerge ile değiştirilerek "kanunun suç saydığı" fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması hâlinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlandı. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

Madde gerekçesine göre; örgüt kurmak, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından sadece bir araçtır ve toplum düzenini tehlikeye sokar. Suç örgütü, amaçlanan suçları işlemede bir kolaylık sağlamaktadır. Hazırlık hareketi niteliğinde olan bu fiiller, ayrı suçlar olarak tanımlanmıştır. Korunan hukukî değer ise kamu güvenliği ve barışıdır. Bireyin güvenli ve barış içinde yaşamak hakkının zedelenmemesi, aynı zamanda bireyin, Anayasa'da güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillerle karşı da korunması amaçlanmıştır.

Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme ve niteliği itibarıyla "devamlılık" varsa; "örgüt" var demektir. Ama belli bir suçun işlemek için bir araya gelinmesi hâlinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi vardır. İştirak ilişkisinde, suç ortakları nezdinde suçun, konu veya mağdur bakımından somutlaşması aranır. Ama örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir. Örgüt kurmak veya yönetmek suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Bu seçimlik hareketler, suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmektir. Örgüt, soyut bir birleşme değildir. Bünyesine hiyerarşik bir ilişki hakimdir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt; üyeleri üzerinde hakimiyet kuran/kurmuş bir güç kaynağıdır.

Örgüte üye olmanın cezası ise bir yıldan üç yıla kadar hapis olup örgütün silahlı olması hâlinde verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılabilecektir. Örgüt yöneticilerine verilecek ceza daha ağırdır. Örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı örgüt yöneticisi fail olarak cezalandırılacaktır. Örgüte üye olmayabilirsiniz. Ama maddenin düzenlemesine göre örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı da cezalandırılacaktır.

Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak ve eğer bu suç basın ve yayını yolu ile işlenirse verilecek ceza da yarı oranında artırılabilecektir. Yeni düzenlemeye göre de; örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.

“Örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır.

Bu durumda “yardım ve yataklık” suçunun düzenlendiği yürürlükteki TCK’nın 169’uncu maddesinin yarattığı sorunları yeniden yaşayabiliriz. Yeni düzenlemeye göre gerekçede yazılan aksine; örgüte hakim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgüt amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişi hakkında örgüt üyesi kabul edilerek ceza vermek mümkündür. Böylece örgüt üyesi olmadığı halde yazı yazan, eleştiri veya yorum yapan veya haber yazan gazetecilerin “yayın eylemleri” suç sayılabilir.

Geçmişte olduğu gibi silahlı örgütler hakkındaki eleştiri yazıları veya yazılan yazıların amacı; örgütün amacına hizmet ettiği iddiasıyla “örgüte yardım yataklık” olarak değerlendirilebilir. Yazıların, örgütün amacına hizmet ettiğine karar verilerek, gazetecinin veya yazı yazanların örgüt amacına bilerek ve isteyerek hizmet ettikleri sonucu çıkarılabilir.

Madde açık olmalıdır. Açıkça şiddet içermeyen veya doğrudan doğruya somut olarak örgüt adına yapılan açıklama veya yazı olarak nitelendirilmeyecek nitelikteki yazıların “propaganda” olmadığı netleştirilmelidir. Kamu güvenliği açısından açık ve somut olarak yakın bir tehlike içermeyen yazıların “örgütün amacına hizmet eder nitelikte” olmayacağına kabulü gerekir. Aksi takdirde yeniden başa dönmüş oluruz...

Eskiden yazdığımız yazıdan dolayı Terörle Mücadele Yasasının yürürlükten kalkan 8’inci maddesine göre “bölücülük” suçundan beraat ederseniz, karar bozulur geri dönerdi ve terör örgütlerinin propagandasını yapmaktan 7’nci maddeye göre mahkum olurdunuz. O da olmazsa, suçunuz halkı kin ve düşmanlığa tahrik yani TCK 312 olurdu. O da olmazsa yazılan yazıyla örgüte yardım ve yataklık suçundan yazarlar, gazeteciler DGM’yi boylardı. Bu uygulama kısmen kalktı ama 1 Nisan 2005 tarihinden sonra basın yayın fiilleri bakımından örgüt kurma suçundaki “propaganda” hali bir hayli tehlikeli gözüküyor.

Uğur Balık, Evin Katurman, Meryem Yılmaz, Beyhan Sekman, Kenan Kırkaya-DİHA, Barış Güllü-Özgür Halk

NATO zirvesinde önce 8 Haziran günü İstanbul’da düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan Dicle Haber Ajansı (DİHA) Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Balık, DİHA editörlerinden Evin Katurman, muhabirler Kenan Kırkaya, Meryem Yılmaz, Beyhan Sekman ve Özgür Halk dergisinin sahibi Barış Güllü hakkında yasadışı örgüt üyeliği” ve “yasadışı örgüte yardım” iddialarıyla dava açıldı. 26 Ekim günü İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayan dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

23 Aralık günü İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Barış Güllü hakkında “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davanın, bu dava ile birleştirilmesine karar verildi. Barış Güllü’nün tahliye edildiği duruşma, 31 Mayıs 2005 tarihine ertelendi. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi’nde Barış Güllü hakkında görülen davada ise birleştirme istemi reddedilmişti. İddianamede, NATO zirvesinden önce Haziran ayı başında İstanbul’daki basın kuruluşlarına düzenlenen baskında gözaltına alınan gazetecilerden Kenan Kırkaya’nın “yasadışı örgüte yardım”, diğer sanıkların “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

Ali Çelik Kasımoğulları, Mehmet Çolak-Yeniden Özgür Gündem

Özgür Gündem gazetesinde “yasadışı örgüt açıklamalarının yayınlandığı” iddiasıyla açılan sekiz ayrı davaya 13 Şubat günü İstanbul DGM’de devam edildi. Sonuçlanan iki davada, gazetenin sahibi Ali

Çelik Kasımoğulları ve Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak toplam 5 milyar 240 milyon 810 bin lira para cezasına mahkum edildi. Gazeteye de iki gün kapatma cezası verildi. Altı dava ise ertelendi.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin İstanbul DGM’nin kapanan Yeniden Özgür Gündem gazetesinin sahibi Ali Çelik Kasımoğulları ve Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak’a verdiği para cezasını Mayıs ayında onadığı öğrenildi.

Kasımoğulları ve Çolak’ın “yasadışı örgüt propagandası yapmak, bu örgütlerin bildiri ve açıklamalarını yayınlamak” iddiasıyla yargılandıklarını belirten Avukat İbrahim Bilmez, İstanbul DGM’nin Kasımoğulları’na TMY’nin 6/2 maddesi uyarınca 2 milyar 102 milyon 625 bin lira, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak’a da, 1 milyar 51 milyon 312 bin lira para cezası verdiğini bildirdi. Avukat Bilmez, bu dava dahil gazete hakkında toplam 513 dava açıldığını, bunlardan sonuçlanan 174’ünde Çolak’ın toplam 25 ay hapis cezasına mahkum edildiğini, ayrıca Çolak ve Kasımoğulları’na toplam 481 milyar lira para cezası verildiğini kaydetti.

Ali Çelik Kasımoğulları, Mehmet Çolak, Ragıp Zarakolu- Yeniden Özgür Gündem

Yayıncı Ragıp Zarakolu’nun kapanan Yeniden Özgür Gündem gazetesinde 8 Mart 2003 tarihinde yayınlanan “Sana Ne” başlıklı yazısı nedeniyle Zarakolu, gazetenin sahibi Ali Çelik Kasımoğulları ve Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak hakkında açılan dava, 10 Eylül günü İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Mahkeme, Ali Çelik Kasımoğulları’nı “yazıda, yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” gerekçesiyle TMY’nin 7/2. maddesi uyarınca 3 milyar 301 milyon lira para cezasına

mahkum etti. Mehmet Çolak'ı aynı gerekçeyle 6 ay hapis ve 1 milyar 650 milyon lira para cezasına mahkum eden mahkeme, daha sonra cezayı toplam 3 milyar 731 milyon lira para cezasına çevirdi. Zarakolu hakkında ise TCY'nin 312. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle görevsizlik kararı verildi. Ragıp Zarakolu'nun yargılanmasına Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edilecek.

Ali Gürbüz, Hasan Bayar- Ülkede Özgür Gündem

İstanbul DGM Savcılığı, PKK itirafçısı ve JİTEM elemanı Abdulkadir Aygan'ın itiraflarına ilişkin yazı dizisi nedeniyle Özgür Gündem gazetesinin sahibi Ali Gürbüz ve Yazışlıları Müdürü Hasan Bayar hakkında Nisan ayında dava açtı. Davada, sanıkların "terörle mücadelede görev alanları yasadışı örgütlere hedef gösterdikleri" iddiasıyla TMY'nin 6 ve 7. maddeleri uyarınca cezalandırılması istendi. İddianamede, yazı dizisinin 15 Mart günü yayınlanan "İşte İnfaz Timlerindeki Ajanlar" ve "Çekirdek Kadro Nerede" başlıklı bölümlerinde terörle mücadelede görev alanların ad ve adreslerine yer verildiği ifade edildi.

Hasan Özgün-Özgür Gündem

Kapatılan Özgür Gündem gazetesinin Diyarbakır Temsilcisi Hasan Özgün'ün cezaevinde verdiği dilekçede "güvenlik görevlilerine hakaret ettiği" iddiasıyla yargılandığı dava, Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. 20 Nisan günü yapılan duruşmada, "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verildi.

Diyarbakır DGM tarafından 1996 yılı Ocak ayında 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilen Hasan Özgün, cezaevinde bulunduğu dönemde, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın hazırladığı Susurluk Raporu'ndaki bilgilere dayanarak davasının yeniden görülmesi istemiyle Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır DGM Savcılığı, Adalet Bakanlığı ve Aydın Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmuştu. Dilekçelerde "güvenlik görevlilerine hakaret edildiği" iddiasıyla TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 2002 yılı Nisan ayında Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlamıştı. Dava, daha sonra yasadaki değişiklik nedeniyle asliye ceza mahkemesine gönderilmişti.

Ferhat Tunç, Mehmet Çolak-Yeniden Özgür Gündem

Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı, ses sanatçısı Ferhat Tunç'un 19 Ocak günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan "Bir Devrimci Leyla ve Bir Şarkı" başlıklı yazısı nedeniyle, Tunç ve gazetesinin Yazışlıları Müdürü Mehmet Çolak hakkında Ekim ayında dava açtı. Yazıda geçen "Ankara DGM'de görülen DEP milletvekillerinin duruşmasının sonucunu hiç merak etmedim. Çünkü sonucu baştan biliyordum ve nitekim böyle oldu. Tahliye yok!... Sayın 'Derin'

yargımız yapacağını yine yaptı ve yıllardır oynanan pis bir oyunu tüm Avrupa'nın gözleri önünde devam ettirdi. Hem de hukuk 'alet' edilerek..." ifadesi nedeniyle açılan davada, Tunç ve Çolak'ın TCY'nin 159. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi'nde 2 Aralık günü başlayan dava, eksik belgelerin tamamlanması için 3 Mart 2005 tarihine ertelendi.

Erdal Taş-2000'de Yeni Gündem

Yargıtay 31 Mart 2001 tarihinde yayın hayatına son veren 2000'de Yeni Gündem gazetesinin Yazışlıları Müdürü Erdal Taş hakkında gazetede yayınlanan bir yazı nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca verilen mahkumiyeti bozdu. Yargıtay 8. Ceza Dairesi bozma kararında "Çoğunluk gibi düşünmemek, kurulu düzeni sorgulamak suç değil, haklıdır. İnsan, ifade özgürlüğü sayesinde kendini tanımlar. Çoğunluğu kızdıran fikirlere özgürlük tanınmalı. Düşünce çeşitliliği bir ülkenin ilerlemesinin de itici gücüdür" ifadelerine yer verdi.

Mehmet Yücedağ, Medine Tunç, Sadık Sürer, Fahri Kılınç, Sevinç Tuncelili ve İbrahim Açıkyer- Ülkede Özgür Gündem-Dicle Haber Ajansı

Ülkede Özgür Gündem gazetesi dağıtımcıları Mehmet Yücedağ, Medine Tunç, Sadık Sürer, DİHA muhabirleri Fahri Kılınç, Sevinç Tuncelili ve İbrahim Açıkyer 20 Ocak günü gazetesinin İzmir bürosuna düzenlenen baskında gözaltına alındılar. 21 Ocak günü serbest bırakılan Yücedağ, Tunç, Sürer, Kılınç, Tuncelili ve Açıkyer hakkında "yasadışı örgüt propagandası yaptıkları" iddiasıyla açılan dava, 31 Mart günü İzmir DGM'de başladı. Duruşmada Avukat Mustafa Rollas, iddianamede sanıkların evlerinde birer nüsha yasak yayın ve büroda Medya TV'nin telefon numaralarının bulunması dışında herhangi bir delil olmadığını belirtti. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Ezilenlerin Sosyalist Alternatifi Atılım Gazetesi

Atılım gazetesi sahibi ve sorumlu Yazışlıları Müdürü Özgür Tektaş hakkında 2004 yılında çeşitli sayılardaki yazılar gerekçe gösterilerek 21 dava açıldı. Terörle Mücadele Yasası'nın 6 ve 7. maddeleri uyarınca açılan davalar, yıl içinde sonuçlanmadı.

Atılım gazetesi yazarlarından Necati Abay hakkında 2003 yılında TCY'nin 146/1 maddesi uyarınca açılan dava da yıl içinde sonuçlanmadı.

18 Nisan günü gözaltına alındıktan sonra tutuklanan Atılım gazetesinin Kartal (İstanbul) Temsilcisi Kamber Saygılı hakkında TCY'nin 168/2 maddesi uyarınca dava açıldı. İlk duruşmada tahliye edilen Saygılı hakkında açılan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Atılım gazetesi yöneticilerinden Halil Dinç hakkında 2003 yılında TCY'nin 168/1 maddesi uyarınca açılan dava, 2004 yılında beraatla sonuçlandı.

Sakine Yalçın-Alınteri

Alınteri dergisi Yazışleri Müdürü Sakine Yalçın hakkında 19., 20., 21. ve 22. sayılarda yer alan yazılarla ilgili olarak açılan davalar nedeniyle verilen para cezalarının, Yargıtay tarafından bozulmasının ardından Yalçın'ın yeniden yargılanmasına 2004 yılında başlandı. Yalçın hakkında TMY'nin 7/2 maddesi uyarınca İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan dört dava, yıl içinde sonuçlanmadı. Yalçın hakkında İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi'nde TCY'nin 159/1 maddesi uyarınca açılan dava ise 25 Ocak 2005 tarihinde beraatla sonuçlandı. Yalçın, 2001-2004 (Temmuz) arasındaki dönemde 21. Yüzyıla Sosyalizmi Yazacağız Alınteri gazetesi ve Devrimci Proletarya dergilerinin yazışleri müdürlüğünü yaptı.

Suat Özalp-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi Yazışleri Müdürü Suat Özalp hakkında, gazetede 2003 yılında yeralan bazı yazılar nedeniyle TMY'nin 6/2. maddesi uyarınca açılan dava, yıl içinde DGM'lerin kapatılmasının ardından İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye devam edildi. Yıl içinde sonuçlanmayan dava, 24 Mayıs 2005 tarihine ertelendi.

Özalp hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yıl içinde açılan dava da 17 Mayıs 2005 tarihine ertelendi.

Suat Özalp hakkında İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan bir başka dava ise "tiraj raporu ile ilgili belgelerin beklenmesi" için 24 Mart 2005 tarihine ertelendi.

Hamdullah Yılmaz-Azadiya Welat

Kürtçe yayınlanan Azadiya Welat gazetesinin sahibi ve Yazışleri Müdürü Hamdullah Yılmaz hakkında, gazetesinin yedi sayısı ile ilgili olarak 2004 yılında dava açıldı. Beşiktaş 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ve Hamdullah Yılmaz'ın Terörle Mücadele Yasası'nın 7/2 maddesi uyarınca cezalandırılması istenen dava, yıl içinde sonuçlanmadı. Gazetenin 442, 442, 443, 444, 445, 446, 449 ve 455. sayıları nedeniyle açılan davanın konusu olan haber başlıkları şunlar:

"Daxwaza aştîyê bi rumet e (Barış talebi onurludur)", "Rêberê me Ocalan e (Öncümüz Öcalan'dır)", "15'ê Tebaxê vejîna Gelê kurd e (15 Ağustos Kürt halkının dirilişidir)", "Şaredarên Amedê malbata gerîla zîyaret kîrîm (Diyarbakır belediye başkanlarından gerilla ailesine taziye ziyareti)", "Li dijî îhanetê bibin yek (İhanete karşı birlik olun)", "Kurd jî muxatab AB'yê ne (Kürtler de AB'nin muhatabıdır)" ve "Ji HPG'ê bersîva mezin (HPG'den büyük cevap.)"

Yılmaz hakkında gazetesinin 450, 451 ve 460. sayıları nedeniyle TMY'nin 6/2 son maddesi uyarınca yıl içinde açılan dava da sonuçlanmadı.

Gazetesinin 2004 yılı içinde ek olarak verilen "2004 takvimi" nedeniyle açılan bir başka davanın da 2004 yılı içinde sonuçlanmadığı öğrenildi.

Mine G. Kırkkanat-Milliyet

Radikal gazetesi yazarı Mine G. Kırkkanat hakkında TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 2 Nisan günü İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Elif Korap, Eren Güvener-Milliyet

İstanbul Bağcılar Cumhuriyet Savcılığı, Eylül ayı başında Milliyet gazetesi muhabiri Elif Korap ve Yazışleri Müdürü Eren Güvener hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açtı. Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

20 Kasım 2003 tarihinde HSBC Bankası Genel Müdürlüğü'ne intihar saldırısı düzenleyen İlyas Kuncak'ın oğlu Nurullah Kuncak'la yapılan röportaj nedeniyle açılan davada, Nurullah Kuncak'ın Elif Korap'ın "Sinagogdaki saldırılar olduğunda babanız hala evdeydi. Neler konuşmuşunuz?" sorusuna "Evde büyük bir tepki olmadı. Çünkü Yahudilere yapılmıştı. Zaten Kuran-ı Kerim de 'Yahudileri dost edinmeyin' diyor" dediği anlatıldı. Kuncak "Bundan sevinç mi duydunuz?" sorusuna da "Sevinç demeyelim, ama memnuniyet oldu. Ama Müslümanlar da öldüğü için sevincimizden daha çok üzüldük. Müslümanlar ölmeseydi, ben sevinirdim" yanıtı vermişti.

Tolga Şardan, Gökçer Tahincioğlu, Eren Güvener-Milliyet

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, Milliyet gazetesi muhabirleri Tolga Şardan, Gökçer Tahincioğlu ve Yazışleri Müdürü Eren Güvener hakkında "4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Yasası'na aykırı davrandıkları" iddiasıyla Kasım ayında dava açtı. İddianamede, Milliyet gazetesinde 19 Ağustos günü yayınlanan "İşte Çakıcı Diyalogları", 20 Ağustos günü yayınlanan "Malzemeler Çakıcı'dan" ve 21 Ağustos günü yayınlanan "Dosyadaki 2. Bomba" başlıklı haberlerde, "Savcılığın organize suç örgütü lideri Alaattin Çakıcı hakkında yürüttüğü soruşturmada gizliliğin ihlal edildiği" ileri sürüldü. Yasanın "gizliliğin ihlali, yetkililerin sorumluluğu ve cezalandırılması" başlıklı 10/1-2. maddesi 2 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası öngörüyor. Davanın görülmesine 2005 yılında başlanacağı öğrenildi.

Bu arada Tolga Şardan hakkında mafya lideri Sedat Peker ve adamlarına yönelik olarak yürütülen

“Kelebek operasyonu” ile ilgili haberleri nedeniyle İstanbul Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldı. Şardan, 30 Kasım günü Ankara Savcılığı'na “soruşturmanın gizliliğini ihlal ettiği” iddiasıyla açılan soruşturma kapsamında ifade verdi.

Hakan Albayrak- Milli Gazete

Gazeteci Hakan Albayrak'a, Milli Gazete'de 20 Haziran 2000 tarihinde yayınlanan “Bir Cenaze Namazı” başlıklı yazısında “Atatürk'e hakaret ettiği” iddiasıyla verilen hapis cezası, Nisan ayında Yargıtay 11. Ceza Dairesi tarafından onandı. 5816 Sayılı “Atatürk Aleyhinde İşlenen Suçlara İlişkin Kanun” uyarınca Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Hakan Albayrak, 15 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

15 aylık hapis cezası nedeniyle 20 Mayıs günü cezaevine giren Hakan Albayrak, TCY'de yapılan değişiklikler uyarınca 13 Kasım günü tahliye edildi.

Mehmet Şevki Eygi, Selami Çalışkan-Milli Gazete

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, gazeteci Mehmet Şevki Eygi ve Milli Gazete Yazıişleri Müdürü Selami Çalışkan'a, Eygi'nin 15 Kasım 2000 tarihinde yayınlanan “Din Düşmanlığı Terörü” başlıklı yazısı nedeniyle verilen hapis cezasını Eylül ayında bozdu. İki üyenin karara karşı çıkarak, İstanbul DGM'nin kararının onanması gerektiği yönünde görüş bildirdiği Yargıtay kararında, yazının 312. maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suç tipine uymadığı ifade edilerek, şöyle denildi:

“Yazı içeriği itibarıyla nefret saçan, şiddete davet eden ya da şiddet kullanmayı özendirilen ifadeler taşımayıp bu nedenle kamu düzeni için tehlikeli olabilecek nitelikte bulunmadığı, somut bir tehlikeden söz edilemeyeceği ve yazıda sarf edilen hakaretimiz sözlerin belirli kişi ya da kişilere yönlendirilmiş olmadığı da göz önüne alınarak unsurları oluşmayan suçtan sanıkların beraatına karar verilmesi gerekir”

İstanbul DGM'de 9 Ekim 2002 tarihinde sonuçlanan davada, gazetecilere TCY'nin 312. maddesi uyarınca 1 yıl 8'er ay hapis cezası verilmişti. Çalışkan'ın cezası 1 milyar 840 milyon lira para cezasına çevrilmiş, Eygi'nin cezası ise “yeniden suç işlemekten çekinmeyeceği kanaatine varıldığı” gerekçesiyle paraya çevrilmemiş ve ertelenmemişti. Mahkeme ayrıca Milli Gazete'nin üç gün süre ile kapatılmasına karar vermişti.

Selahattin Aydar- Milli Gazete

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, Milli Gazete yazarı Selahattin Aydar'a İstanbul DGM tarafından verilen hapis cezasını Mayıs ayında onadı.

Yargıtay kararında, “laiklik ilkesinin Türkiye Cumhuriyeti'nin özü” olduğu ifade edilerek, sanığın

“özlemine engel olarak gördüğü Cumhuriyet'in laik niteliğini zayıflatmayı hedeflediği, toplumu inanç ayrılığı temeline dayalı olarak kin ve düşmanlığa açıkça tahrik ettiği” görüşü savunuldu. TCY'nin 312. maddesinde tanımlanan “suçun oluşması için şiddet çağrısında bulunmak” zorunluluğunun aranmayacağı vurgulanan 8. Ceza Dairesi kararında, “Farklı inanç ve düşüncelere hoşgörüsüzlüğün hüküm sürdüğü toplumlarda yaşanan şiddet olayları, bu tehlikenin yeterince yakın (somut) olduğunun apaçık delilleri” denildi.

Karara karşı çıkan Daire Başkanı Zeki Aslan ve üye Nuri Yılmaz ise son yasal değişikliklerle 312. maddenin ikinci fıkrasına “kamu düzeni için tehlike olabileceği” ibaresinin eklendiğini hatırlatarak, maddenin “somut tehlike” suçu haline getirildiğini kaydedtiler. Aslan ve Yılmaz karşı oy yazılarında, suçun oluşması için yazı ya da eylemin AIHM ölçütüne göre düşünce açıklamaktan öte, şiddete çağrı niteliğinde olması gerektiğini savundular.

Davayı inceleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise 23 Kasım günü Aydar'a verilen cezayı 13'e karşı 14 oyla bozdu. Kararda, 312. maddenin kamuyu oluşturan değişik katmanlar arasında düşmanlık ve kin yaratmayı önleme amacıyla konulduğu, ancak uygulamada objektif kriterlerin netlikle belirlenemediği kaydedildi. Kararda, suçun oluşması için aranan kriterler özetle şöyle sıralandı:

“Eylemin aleni yapılması, kışkırtmanın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılıklarından en az birine dayanılarak ve bu kesimleri karşı karşıya getirmek amacıyla gerçekleştirilmesi, kışkırtmanın farklı halk topluluklarını birbirine karşı düşmanlığa ve kin beslemeye sevk etmesi, fakat bu halin kamu düzeni için tehlikeli olabilecek şekilde ve yeterlilikte olması, kışkırtmanın şiddet çağrısını içermesi.”

Yargıtay Genel Kurulu'nun kararında düşünce özgürlüğü de şöyle tanımlandı:

“Düşünce hürriyetinin sınırları, ulusal ve uluslararası normlar ışığında belirlenmesiyle mümkün olur. Demokrasinin olmazsa olmaz şartı sayılan ifade hürriyeti birçok hak ve özgürlüğün temeli, kişisel ve toplumsal gelişmenin kaynağıdır. Günümüz özgürlükçü demokrasilerinde, istisnaları dışında geniş bir yelpazeye düşünceleri açıklama korunmakta ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmek suretiyle özgürlüğün sağladığı haklardan en geniş şekilde yararlandırılmaktadır”

“Kişinin, yasaya uygun olduğu ve suç oluşturmayacağı inancıyla yaptığı bir yayımı, yargıcın kendi duyarlılıklarından kaynaklanmış yorum ve değerlendirmesiyle mahkûmiyete götürmesi, hukukun temelinin oluşturduğu güven duygusunu

zededecektir. Böyle bir zafiyetin kamu düzenini bozacağı, düşünce ve ifade hürriyetini zedeleyeceği ve toplumun gelişim dinamizmini engelleyeceği tartışılmazdır” denilen kararda, en zararlı düşünceleri bile söyleyenlerin mahkûm edildiğinde merak ya da acıma duygularıyla yandaş bulunduğu savunuldu.

Yazının “kendi içindeki ölçsüzlük” nedeniyle yandaş bulamayacağı öne sürülen kararda, şöyle denildi:

“Yazarın savunur görüldüğü dinin kutsal kitabında ‘Oku, Rabbinin adıyla oku’ ayetiyle zıtlaşan bir düşünceyi dile getirmesi nedeniyle kendi okuyucu kitlesince de kabul edilmeyeceği, reddedileceği düşünülmelidir. Zorunlu eğitimin 3 yıl daha arttırılmasının okumayı emreden Tanrı buyruğuyla neden zıtlaşır görüldüğü o okuyucu kitlelerince sorulabilecek ve savunulan fikrin hatalı olduğu açığa çıkarılabilecektir. Böyle bir fikir müsademesi yaratmak ve görüşün geçersizliğini ortaya koymak yerine zorlamalı bir kabulde yazarına verilebilecek bir mahkûmiyetin fikri eğilimi arttırabileceği ve kamu düzenini daha ziyade zedeleyebilecek bir sonuç yaratabileceği düşünülmelidir.”

“Türkiye’de laikliğin vazgeçilmez bir temel değer olduğu yönünde herhangi bir kuşku bulunmamaktadır” denilen kararda, özetle şu görüşlere yer verildi:

“Çoğu kez devletin yönetim gücünü elinde bulunduran ve bu yetkiyle ‘resmi ideoloji’ adı altında birçok düzenlemeyi uyulması zorunlu kurallar bütünü olarak halka dayatıp korunması gereken düzen namıyla hukukun himayesi altına aldırılmış olanların halkı ya durağanlığa ya da geri kalmışlığa mahkûm ettiği gerçeği hatırlanmalıdır. Ancak laikliğe aykırı söylemlerin cezai bir yaptırımla karşılanıp karşılanmayacağı keyfiyeti, yasa koyucunun takdirinde bulunan bir yetkidir. Toplumun ulaştığı sosyal ve kültürel düzey itibarıyla laiklik kavramının günlük yaşama girdiği ve reddedilemez ve zayıflatılamaz düzeyde benimsenir olduğu saptanmış, kahir çoğunluğun sahiplenmesi tevdi edilmiştir.”

Savaş Ay, Mehmet Akif Koşkun-ATV

Şişli Cumhuriyet Savcılığı, ATV’de 14 Eylül 2003 tarihinde yayınlanan “A Takımı” adlı programda “orduya, savcı ve hakimlere hakaret edildiği” iddiasıyla gazeteci Savaş Ay ve ATV Haber Programları Sorumlusu Mehmet Akif Koşkun hakkında Şubat ayında dava açtı. İddianamede, Ay ve Koşkun’un TCY’nin 159/1 maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Ercan Yavuz-Akşam

Gazeteci Ercan Yavuz hakkında 25 Ağustos 2002

tarihinde Akşam gazetesinde yayınlanan Devlet Planlama Teşkilatı binasının pembe renge boyanması ile ilgili haberde geçen “Devletin binası ilk kez yumuşak bir renge büründü” ifadesinin “müsteşarlığa hakaret” olduğu gerekçesiyle açılan dava, Ocak ayı başında sonuçlandı. Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi, haberin “eleştiri ve haber sınırları içinde kaldığı” gerekçesiyle Yavuz hakkında beraat kararı verdi.

Emin Karaca, Doğan Özgüden, Mehmet Emin Sert-Avrupa’da ve Türkiye’de Yazın

“Avrupa’da ve Türkiye’de Yazın” dergisinin Nisan 2002 sayısında yer alan Emin Karaca’nın “Otuzuncu Yılın Anımsattıkları”, Doğan Özgüden’in “Otuz Yıl Sonra” başlıklı yazılarında “orduya hakaret edildiği” iddiasıyla, Emin Karaca, Doğan Özgüden ve derginin Yazışlıları Müdürü Mehmet Emin Sert’in yargılandığı davaya yıl içinde İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde devam edildi. Son olarak 22 Aralık günü yapılan duruşma, yeni TCY’nin yürürlüğe girmesinin beklenmesi için 5 Nisan 2005 tarihine ertelendi. Davada, gazetecilerin TCY’nin 159/1 maddesi uyarınca hapis cezasına mahkûm edilmesi isteniyor.

Mehmet Sucu-Cumhuriyet

Cumhuriyet gazetesi Yazışlıları Müdürü Mehmet Sucu hakkında “Dışişleri Bakanlığı’nın Milli Görüş ve Fethullah Gülen cemaatleri ile temas kurulmasına ilişkin genelgelerin yayınlanması” nedeniyle açılan dava, 24 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul DGM’de savunmasını yapan Avukat Akın Atalay, “genelgelerin daha önce başka gazetelerde de yayımlandığını ve devlet sırrı kapsamına girmediğini” söyledi. 24 Nisan günü yürürlüğe girecek olan Bilgi Edinme Yasası’na göre devlet sırrı kavramının yargı tarafından belirleneceğini vurgulayan Atalay, “Bu yasa yürürlüğe girdikten sonra diğer kanunlarda bu yasayla çelişen hükümler yürürlükten kalkacak. Bir kuruma bilgi almak için başvuru yapıldığında devlet sırrı olduğu gerekçesiyle talep reddedilirse buna itiraz edilebilecek, hatta dava açılabilir” dedi. İstanbul DGM, “suçun unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Faruk Çakır, Şükrü Bulut, Mustafa Döküler-Yeni Asya

Yeni Asya gazetesinde yayınlanan “Türkiye Medyası’na Bak” başlıklı yazı nedeniyle Faruk Çakır ve Yazışlıları Müdürü Mustafa Döküler hakkında açılan dava, 9 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul DGM, gazeteciler hakkında beraat kararı verdi. Dava, TCY’nin 312. maddesi uyarınca açılmıştı.

“Zelzelelerle Denktir Felaketler” başlıklı yazı nedeniyle Şükrü Bulut ve Döküler hakkında açılan

dava da aynı gün başladı. Duruşma, 21 Nisan gününe ertelendi. İstanbul DGM, ilk yargılamada Bulut ve Döküler hakkında beraat kararı vermiş, ancak karar Yargıtay tarafından bozulmuştu.

Mustafa Döküler-Yeni Asya International

İstanbul DGM, yurtdışında yayınlanan Yeni Asya International gazetesinin Yazışleri Müdürü Mustafa Döküler'i, "17 Ağustos 1999 depreminin tanrının bir uyarısı" olduğu yolundaki yazılarda "halkın düşmanlığa kışkırtıldığı" gerekçesiyle 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası paraya çevrildi. Avukat Ömer Faruk Uysal, DGM'nin gazeteyi de üç gün süreyle kapattığını bildirdi.

Mehmet Kutlular-Yeni Asya

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, Yeni Asya gazetesinin sahibi Mehmet Kutlular hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca verilen mahkumiyet kararını Ekim ayında onadı.

10 Ekim 1999 tarihinde Ankara Kocatepe Camii'nde Saidi Nursi için düzenlenen mevlitten sonra yaptığı konuşmada, "17 Ağustos 1999 depreminin tanrının inanmayanlara cezası olduğu" şeklindeki sözleri nedeniyle Ankara DGM'de yargılanan Mehmet Kutlular, 9 Mayıs 2000 tarihinde 2 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Karar, 16 Ocak 2001 tarihinde Yargıtay 8. Ceza Dairesi tarafından onanmıştı. 312. maddenin 2. fıkrasında yapılan değişikliğin ardından yeniden yargılanan Kutlular, kapatılan Ankara DGM tarafından aynı cezaya mahkum edilmişti.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi Başkanı Zeki Aslan, karara katılmayarak "sanığın beraat etmesi gerektiği" görüşüyle bozma yönünde oy kullandı. Aslan, karşı oy yazısında şu görüşleri savundu:

"Vatandaşların devletin başörtüsü gibi uygulamalarını eleştirmek en doğal hakkıdır. Ayrıca en sert eleştirilerin devlet ve devletin üst yönetimine olması doğaldır. 28 Şubat olarak adlandırılan oluşumun ve sonucunda o gruba maledilen uygulamaların eleştirilemeyeceği, buna yönelik her eleştirinin halkı inanan ve inanmayan, laik-antilaik diye ayrıma tabi tuttuğu, öyleyse suç olduğu gibi bir sonuca varmak mümkün değildir. Başörtüsü uygulaması nedeniyle üniversiteler ve bazı üniversite yetkilileri de en acımasızca eleştirilere maruz kalmıştır. Bu konuda cezalandırma hiç düşünülmemiştir. Ayrıca 28 Şubat'ın hazırlayıcı ve uygulayıcıları veya devlet, TCY'nin 312/2. maddesindeki sosyal sınıf veya halk kesimi değildir. Bu nedenle de bu suç oluşmaz. Bu risalelerin yayınlanması TCY'nin 163. maddesinin yürürlükte olduğu dönemde zaman zaman suç oluşturduğu kabul edilmekle beraber bu gün artık düşünce özgürlüğünün tam olarak güvence altında olması gerekir."

Kemal Mutlu, Ali Ekber Coşkun-Dersim

İzmir'de bulunan Tunceli Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından yayınlanan "Dersim" dergisinde "Kürtçe yazılara yer verildiği" gerekçesiyle Dernek Başkanı Kemal Mutlu ve derginin Yazışleri Müdürü Ali Ekber Coşkun hakkında açılan dava, 23 Kasım günü sonuçlandı. İzmir Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Mahkeme, yeni Basın Yasası uyarınca sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Mutlu ve Coşkun "Mülki amire verilen beyannameye aykırı yayım yaptıkları" iddiasıyla yargılanıyorlardı.

Muharrem Nas- Özgür Siirt

Özgür Siirt gazetesi, Bingöl depremine ilişkin habere Bingöl Valiliği tarafından gönderilen tezkibin yayınlanmaması nedeniyle 23 milyar 850 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Tezkibin yayınlanmaması nedeniyle gazeteye, Cumhuriyet Savcılığı tarafından 16 Haziran 2003 tarihinde 50 milyar lira para cezası verilmişti. Gazetenin bu cezayı zamanında ödememesi nedeniyle, Yazışleri Müdürü Muharrem Nas hakkında dava açılmış ve ceza miktarı da 75 milyar liraya yükselmişti.

Daha sonra Siirt Asliye Ceza Mahkemesi'nde 9 Şubat günü yapılan duruşmada, gazetenin 15 milyar 906 milyon para cezası ödemesine karar verilmişti. Mahkeme, para cezasının 10 gün içinde ödenmesi durumunda davanın ortadan kalkmasına da karar vermişti. Gazetenin cezayı ödememesi nedeniyle duruşmaya 4 Mart günü devam edildi. Duruşmada, tezkip metninin Basın Yasası'nın 29/2 maddesine uygun olarak yayımlanmadığına karar veren Siirt Asliye Ceza Mahkemesi, daha önce verilen para cezasını önce yarı oranda artırdı, ceza daha sonra "gelecekte suç işlenmeyeceği konusunda kanaat oluştuğu için" ertelendi.

Yıldırım Türker-Radikal

Basın Konseyi, Radikal gazetesinin 13 Ekim 2003 tarihli sayısında yer alan "Tecavüzcü Sürüsü" başlıklı yazısı nedeniyle Yıldırım Türker hakkında kınama kararı verdi.

Basın Konseyi 5 Mart günü yaptığı toplantıda şikayet konusu yazının "Basın Meslek İlkeleri'nin, "Kişileri ve kuruluşları eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez" şeklindeki 4. maddeyi, "Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse 'suçlu' ilan edilemez" şeklindeki 9. maddeyi, "Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez" şeklindeki 10. maddeyi ihlal ettiğine" karar verdi.

Fetva konseyi! (Murat Çelikkan-13 Mart 2004/Radikal)

Dün Anadolu Ajansı'nın geçtiği bir haberle, Radikal gazetesi yazarı Yıldırım Türker'in, Basın Konseyi Yüksek Kurulu'nca kınandığını öğrendik. Türker de kınandığını bu haber sayesinde öğrenmiş. Kınamaya konu yazı, Türker'in 'Tecavüzcü Sürüsü' başlıklı yazısı. Basın Konseyi açıklamasında, yazıda 'Güneydoğu Anadolu'da Ş.E.'ye tecavüzcüden yargılanmasına başlanan 405 asker konusunun ele alındığı ve Jandarma Genel Komutanlığı ile TSK'yı suçlayıcı ifadeler kullanıldığı,' belirtiliyor. Bu konseyin çok Yüksek Kurulu, İçişleri Bakanlığı Müsteşarvekili Şahabettin Harput'un şikâyeti üzerine şu kararı almış:

"Yüksek Kurul, şikâyet konusu yazının, Basın Meslek İlkeleri'nin 'Kişileri ve kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelerle yer verilemez' şeklindeki 4. maddeyi, 'Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe kimse suçlu ilan edilemez' şeklindeki 9. maddeyi, 'Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez' şeklindeki 10. maddeyi ihlal ettiğine ve bu nedenle Radikal gazetesi yazarı Yıldırım Türker'in 'kınanmasına' oybirliği ile karar vermiştir."

Basın Konseyi, meslekteki bir grup gazetecinin kurduğu ve bir grubun üye olduğu bir yapı. Ben üye değilim, olmayı hiç düşünmedim. Ancak, gazetecilerin çoğunluğunun benimsediği bir iç hakemlik ve uyarı mekanizmasına da karşı değilim. Basın Konseyi'nin durumunun bu olduğunu söyleyemeyeceğim. Yine de konu bu değil. Konu şu: İçişleri Bakanlığı, Genelkurmay'ın şikâyeti üzerine Türker aleyhine söz konusu yazısı nedeniyle 1 trilyon TL tutarında tazminat davası açmış durumda. Yani Türker bu yazısı nedeniyle yargılanıyor. Meslek hakem kurulu, hadi gâvurcasıyla ombudsman olduğunu iddia eden bir kurum, süren bir dava sırasında Türker hakkında 'kınama' kararı alıyor. Konsey, basın meslek ilkelerini kendisi ihlal ediyor, mahkemesi süren bir konuda mahkemeyi etkileyebilecek bir karar alıyor. Bu nasıl bağımsız sivil ombudsmanlık? Dava konusu bir yazıyla ilgili 'kınama' kararı almak, nasıl bir işgüzarlık? Konseyin, üyesi olmayan kişiler üzerinde etik bir yaptırım bile yok. Böyle bir kınama kararı almaya hakkı da yok, tabii amaç mahkeme kararını etkilemek değilse! Ya da konsey kendini bir fetva kurumu olarak görmüyorsa. Bu tür tazminat davaları, uzun süredir basına uygulanmaya çalışılan sansürün bir türü. Konsey, bunu da mı destekliyor?

Ersen Korkmaz-Demokrat İskenderun

İskenderun'da haftalık olarak yayınlanan yerel "Demokrat İskenderun" gazetesinin Yazıişleri Müdürü Ersen Korkmaz ve TKP yöneticisi Necmettin Salaz hakkında, TCY'nin 159. maddesi uyarınca Nisan ayında dava açıldı. İskenderun 2. Asliye Caza Mahkemesi'nde 9 Aralık günü devam edilen dava, dosyanın bilirkişi tarafından incelenmesi için 1 Şubat 2005 tarihine ertelendi. Ersen Korkmaz 2002 yılında TKP İskenderun ilçe örgütü açılışı dolayısıyla düzenlenen panellerle ilgili olarak gazetenin 1 Ekim 2002 tarihli sayısında "Kürtlerin Önderi Alındı Faşistlere Teslim Edildi" başlığıyla yayınlanan haber nedeniyle, Necmettin Salaz ise panelde yaptığı konuşma nedeniyle yargılanıyor.

Fatih Altaylı-Hürriyet

Hürriyet gazetesi yazarı Fatih Altaylı 23 Mart 2002 tarihinde yayınlanan bir yazısında "Danıştay'ın manevi şahsiyetine hakaret ettiği" gerekçesiyle 6 ay hapis cezasına mahkum edildi. Bağcılar Asliye Ceza Mahkemesi'nde 14 Nisan günü sonuçlanan davada hapis cezası, 872 milyon 313 bin lira para cezasına çevrildi

İsmet Baytak, Ali Recai Şeyhoğlu-Kuzey Ege

Bergama (İzmir) Cumhuriyet Savcılığı, Kuzey Ege gazetesi Yazıişleri Müdürü İsmet Baytak ve köşe yazarı Ali Recai Şeyhoğlu hakkında, Şeyhoğlu'nun 27-29 Ekim 2003 tarihlerinde yayınlanan yazılarında "Millî Eğitim Bakanı Necati Çelik'e hakaret edildiği" iddiasıyla dava açtı. TCY'nin 312. maddesi uyarınca

açılan dava, 21 Nisan günü Bergama Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. 9 Haziran günü sonuçlanan davada gazeteciler hakkında beraat kararı verildi.

Gülay Yıldız-Çınar

Mersin'de yayınlanan Çınar gazetesinin eski Yazıişleri Müdürü Gülay Yıldız hakkında Nadire Mater'in "Mehmedin Kitabı"nın tanıtımı için yazılan yazı nedeniyle açılan dava, 27 Nisan günü sonuçlandı. Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Avukat Mustafa Erdoğan, uyum yasaları ile TCY'nin 159. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle beraat kararı verilmesi gerektiğini söyledi. Esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı da aynı yönde görüş bildirdi. Mahkeme, Yıldız hakkında beraat kararı verdi.

21 Haziran 2001 tarihinde sonuçlanan ilk yargılamada Yıldız, 10 ay hapis ve 600 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Yıldız, Yargıtay'ın kararı bozması üzerine ikinci kez yargılandı ve 24 Haziran 2002 tarihinde aynı cezaya mahkum edildi, ancak bu kez ceza ertelendi. Yargıtay bu kararı da, TCY'nin 159. maddesinin 4744 sayılı yasa ile (1. Uyum Paketi) ile değiştirilmesi nedeniyle bozdu. 1 Nisan 2003 tarihinde mahkeme Yıldız'ı yine 10 ay hapis cezasına mahkum etti. Bu ceza da 600 milyon lira para cezasına çevrildi ve ertelendi. Yargıtay'ın bu kararı da 17 Şubat günü verdiği kararla bozdu.

İsmail Muzaffer Özkurt-Günlük Evrensel

Günlük Evrensel gazetesi Yazıişleri Müdürü İsmail Muzaffer Özkurt hakkında gazetede 5 Nisan günü

yayınlanan bir karikatürün “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın onur ve saygınlığına saldırı niteliği taşıdığı” gerekçesiyle Nisan ayında 10 milyar liralık tazminat davası açıldı. 22 Eylül günü Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi’nde sonuçlanan davada, Mahkeme Başbakan Erdoğan’a 10 milyar lira tazminat ödenmesini kararlaştırdı.

Mehmet Yürek-Değişim

Marmaris’te yayınlanan Değişim gazetesinin Yazışleri Müdürü Mehmet Yürek hakkında, 16 Nisan günü yayınlanan “Desantralizasyon, Yönetişim, Safsiolarite ve Marmaris’in Yeni Belediye Başkanlarına On Öneri” başlıklı yazısında, 12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren’e “hakaret edildiği” iddiasıyla dava açıldı. Marmaris Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, yazıda geçen “Kenan Evren ve Marmaris Spor dizginleyin” ifadesi ile “Evren’in toplumdaki itibarının rencide edildiği” ileri sürüldü. İddianamede Yürek’in TCY’nin “hakaret” suçuna ilişkin 482 ve 5680 sayılı Basın Yasası’nın “Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı ceza sorumluluğu” başlıklı 16. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

6 Temmuz günü Marmaris Asliye Ceza Mahkemesi’nde başlayan dava, 5 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme, söz konusu haberlerde hakaret kastı bulunmadığı ve ifadelerin eleştiri kapsamında olduğu gerekçesiyle Mehmet Yürek hakkında beraat kararı verdi.

Bu arada Mehmet Yürek’in “4 Mustafa ya da 4 Tapınma-1” başlıklı yazısı nedeniyle yargılandığı davanın da 6 Mart günü sonuçlandığı ve Mehmet Yürek’e verilen 1 yıl 3 ay hapis cezasının ertelendiği bildirildi.

Fatih Demir, Yeter Cemile Gündoğdu- Radyo Dünya

Adana DGM Savcılığı, Radyo Dünya’nın (Adana) Yayın Müdürü Fatih Demir ve spiker Yeter Cemile Gündoğdu hakkında, TMY’nin 7/2. son maddesi uyarınca “bölücülük propagandası yaptıkları” iddiasıyla Mayıs ayında dava açtı. 27 Temmuz günü Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayan dava, 3 Şubat 2005 tarihine ertelendi.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın talebi üzerine radyonun bağlı bulunduğu Bizim İmparator Radyo, Televizyon Yayıncılık ve Reklamcılık Anonim Şirketi’nin feshi için de bir dava açıldı. Adana 2. Asliye Ticaret Mahkemesi’nde görülen dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Mehmet Doğan, Nuri Aykon, Harun Aksoy-Vakit

Vakit gazetesinin 25 Ağustos 2003 tarihli sayısında “Asım Yenihaber” imzasıyla yayınlanan “Onbaşı bile olamayacakların general olduğu ülke” başlıklı yazı

nedeniyle açılan tazminat davası, 20 Mayıs günü sonuçlandı. Aralarında dört kuvvet komutanının da bulunduğu 312 general tarafından açılan davada, Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi, yazıyı RTÜK üyesi Mehmet Doğan’ın takma adla yazdığına karar verdi. Mahkeme, Doğan, gazetenin sahibi Nuri Aykon ve Yazışleri Müdürü Harun Aksoy’u her generale 2 milyar olmak üzere toplam 624 milyar TL manevi tazminat ödemeye mahkum etti.

“Asım Yenihaber”in Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Şener Eruygur hakkında yazdığı “İrtica ile mücadele sezonu açıldı” başlıklı yazı nedeniyle açılan dava da aynı gün sonuçlandı. Mahkeme, sanıkların Orgeneral Eruygur’a toplam 4 milyar TL ödemesine karar verdi.

Bu arada İstanbul Bağcılar Cumhuriyet Savcılığı, da Mayıs ayında Vakit gazetesi Yazışleri Müdürü Harun Aksoy ve gazete yazarlarından Asım Yenihaber (Mehmet Doğan) hakkında, Asım Yenihaber imzasıyla 25 Ağustos 2003 tarihinde yayınlanan “Onbaşı bile olamayacakların general olduğu ülke” başlıklı yazı nedeniyle dava açtı. İddianamede, Mehmet Doğan ve Harun Aksoy’un “Türk Silahlı Kuvvetleri’ne hakaret ettikleri” gerekçesiyle cezalandırılması istendi.

Abdurrahman Dilipak-Vakit

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, Kasım ayında Vakit gazetesi yazarı Abdurrahman Dilipak’a İstanbul DGM tarafından TCY’nin 312. maddesi uyarınca verilen 1 yıl 8 ay hapis cezası kararını bozdu. Dilipak, dergide 2000 yılı Haziran ayında yayınlanan Kur’an kurslarına ilişkin bir yazısı nedeniyle yargılanmıştı.

Yargıtay kararında, “Samığın yazısında, Kur’an kursları ve sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamalarının sert ve ağır biçimde eleştiri konusu yapılmıştır. Yazıda şiddete çağrı niteliğinde herhangi bir ibare bulunmaması da nazara alındığında, TCY’nin 312/2. madde ve fıkrasında tanımı yapılan din ve mezhep farklılığına dayanarak halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik etmek suçunun yasal öğeleri bulunmamaktadır. Samığın beraatı gerekirken, yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir” denildi.

Aziz Aykaç-Şehrivan

Van’da yayınlanan Şehrivan gazetesinin sahibi ve Yazışleri Müdürü Aziz Aykaç, “mahkeme kararıyla gönderilen tezkip yazısını yayımlamadığı için” 58 milyar lira para cezasına mahkum edildi. 9 Mayıs günü basın toplantısı düzenleyen Aykaç, 2003 yılında gazetede Muhittin Çelebi’nin “Nereden Çıktı Ermeni Karşıtı Dernek” başlıklı bir yazısının yayımlandığını, daha sonra da “Birinci Dünya Savaşı’nda Ermeni

Katliamına uğramış mağdurlar Derneği” tarafından Sulh Ceza Mahkemesi kanalıyla tektip gönderildiğini bildirdi. Aykaç, yazıyla ilgisi olmaması nedeniyle tektibi yayınlamadıklarını, bunun üzerine Van Sulh Ceza Mahkemesi'nin kendisine 58 milyar lira ön ödemeli para cezası verdiğini kaydetti.

Cengiz Almış, Abdurrahman Kazan-Türkiye’de Cuma

Türkiye’de Cuma dergisinin 29 Ağustos-4 Eylül 2003 tarihli sayısında yer alan “28 Şubat’ın 3 As Subayı Yine Konuştu” başlıklı yazı nedeniyle Ege Ordu Komutanı Orgeneral Hurşit Tolon, eski 1. Ordu Komutanı emekli Org. Çetin Doğan ve eski MGK Genel Sekreteri emekli Org. Tuncer Kılınç’ın açtığı tazminat davası, Mayıs ayında sonuçlandı. Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesi dergi sorumluları Cengiz Almış ve Abdurrahman Kazan’ı generallere 10’ar milyon TL tazminat ödemeye mahkum etti.

Sevda Ergin, Zeki Tombak-Demokrasi ve Sosyalizm Yolunda Fabrika

İstanbul DGM Savcılığı, Haziran ayında Demokrasi ve Sosyalizm Yolunda Fabrika dergisinin sahibi ve Yazışlıeri Müdürü Sevda Ergin hakkında, “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla dava açtı. Derginin Nisan sayısında yayınlanan “Kürt Meselesinde Son Durum-9” başlıklı yazıda “Kongra-Gel örgütünün propagandasının yapıldığı” ileri sürülen iddianamede, Ergin’in TMY’nin 7/2. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

12 Ağustos günü İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayan davada ifade veren Zeki Tombak, yazıyı kendisinin yazdığını bildirdi. Mahkeme, Tombak’ın yargılanıp yargılanmayacağını belirlemek için dosyanın Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderilmesine karar verdi. Daha sonra Zeki Tombak hakkında açılan dava Ergin’e açılan dava ile birleştirildi. 23 Kasım günü sonuçlanan davada, Mahkeme Ergin ve Tombak hakkında beraat kararı verdi.

Abdurrahman Dilipak, Mustafa Karahasanoğlu-Cuma

Gazeteciler Abdurrahman Dilipak, kapatılan “Türkiye’de Cuma” dergisinin Yazışlıeri Müdürü Mustafa Karahasanoğlu, emekli Tuğgeneral Adnan Tanrıverdi, emekli Albay Hüseyin Arı ve emekli Binbaşı Mustafa Hacımustafaoğulları hakkında, Dilipak’ın 29 Ağustos 2003 tarihinde yayınlanan “Paşalar Laf Dinlemezse” başlıklı yazısı nedeniyle açılan davaya, 15 Haziran günü İstanbul 3. Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi’nde devam edildi. Duruşmada savunma yapmayan Dilipak, “askeri mahkemelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ‘Adil Yargı’ hakkına aykırı olduğunu” kaydetti.

12 Temmuz günü yapılan duruşmada Mahkeme, “görevsizlik” kararı vererek, dosyayı Bakırköy Asliye Ceza Mahkemesi’ne gönderdi. Davada, sanıkların Askeri Ceza Yasası’nın 95/4 maddesi (astlık-üstlük ilişkilerini zedelemeye, amir ve komutanlara karşı görev hissini yok etmeye yönelik olarak basın yoluyla alenen hakaret etmek ve küçültücü harekette bulunmak) uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu.

Bu arada, 15 Haziran günü yapılan duruşmada başörtülü avukatlar Gülden Sönmez ve Elif Koşaroglu’nun alınmamasını protesto etmek için duruşmaya başörtüsüyle giden Düşünce Suçuna Karşı Girişim Sözcüsü Şanar Yurdatapan da askeri bölgeye alınmadı.

Sami Budak-Güney

Siirt’te yayınlanan Güney gazetesinin sahibi Sami Budak, 9 Eylül 2003 tarihinde yayınlanan bir yazıda DYP eski Milletvekili Takiddin Yarayan’a hakaret edildiği gerekçesiyle yargılandığı davada üç ay hapis ve 347 milyon lira cezasına mahkum oldu. Siirt Asliye Ceza Mahkemesi, hapis cezasını paraya çevirerek Sami Budak’ı toplam 1 milyar 156 milyon lira para cezasına mahkum etti. Davada, Gazete’nin Yazışlıeri Müdürü Zakir Akdağ ise beraat etti. Sami Budak’ın 17 Haziran 2002 tarihinde bir haber nedeniyle 5 ay 10 gün hapis cezasına mahkum olduğu öğrenildi. Mahkemenin 5 yıl süreyle cezayı ertelediği, bu sürenin Yargıtay’ın cezayı onadığı 13 Eylül 2002 tarihinde başladığı bildirildi.

Muharrem Cengiz, Ahu Zeynep Görgün-Kültür Sanat Yaşamında Tavr

3 Mart günü bir davada tanıklık yapmak üzere İstanbul DGM’ye giden Kültür Sanat Yaşamında Tavr dergisi sahibi Muharrem Cengiz çıkışta polisler tarafından gözaltına alındıktan iki gün sonra tutuklandı. Hakkında “yasadışı örgüte yardım ve yataklık” iddiasıyla İstanbul DGM’de dava açılan yargılanması yıl içinde sürdü. DGM’lerin kapatılmasının ardından İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanan Muharrem Cengiz, 2004 yılı içinde tahliye edilmedi.

Muharrem Cengiz ve Yazışlıeri Müdürü Ahu Zeynep Görgün hakkında İstanbul DGM tarafından verilen toplam 4.700.000.000 TL para cezası da 15 Nisan günü Yargıtay tarafından onaylandı. Karar 19 Temmuz günü dergiye tebliğ edildi. Derginin Eylül 2003 tarihli sayısında yer alan bir karikatürde “Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertoşun’un terör örgütlerine hedef gösterildiği” gerekçesiyle TMY’nin 6. maddesi uyarınca açılan davada İstanbul DGM ayrıca derginin de 15 gün süreyle kapatılmasına karar vermişti.

Ahmet Aksoy-Yeni Oluşum

Nizip'te yayınlanan yerel Yeni Oluşum gazetesi Yazışleri Müdürü Ahmet Aksoy hakkında 23 Ekim 2003 tarihinde yayınlanan bir haberde Suruç AKP İlçe Başkanı Mahmut Deniz'e hakaret ettiği iddiasıyla açılan dava, 24 Haziran günü Suruç Asliye Mahkemesi'nde başladı. TCY'nin 480/1-son maddesi uyarınca açılan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Aksoy hakkında aynı haber nedeniyle AKP Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Kapan'ın oğlu Ahmet Kaplan'ın açtığı dava da 21 Ekim günü başladı. Suruç Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, 10 Şubat 2005 tarihine ertelendi. Söz konusu haberde Kaplan ve Deniz'in "Suruç Yatılı İlköğretim Bölge Okulu müdürü Fevzi Çelik Kaya'yı ihale rantı yüzünden tartakladıkları" iddiasına yer verilmişti.

Vedat Büyükaşahin, Abdurrezzak Taş- Ab-ı Hayat

Bingöl'de yayınlanan Ab-ı Hayat gazetesi sahibi Vedat Büyükaşahin ve Yazışleri Müdürü Abdurrezzak Taş hakkında Haziran ayında gazetenin künyesindeki adres, tarih ve sayı yanlış yazıldığı için 240 milyar lira para cezası istemiyle dava açıldı.

Bülent Kılıç-Yeni İstiklal

Ardahan Asliye Ceza Mahkemesi, Ardahan'da yayınlanan Yeni İstiklal gazetesinin Yazışleri Müdürü Bülent Kılıç'a "gazetenin iki sayısında künye yayımlamadığı" gerekçesiyle 10 milyar lira para cezası verdi. 7 Temmuz günü verilen kararda, 26 Haziran günü yürürlüğe giren ve daha az para cezası öngören 5187 sayılı yeni Basın Yasası yerine 5680 sayılı eski Basın Yasası'nın hükümlerinin dikkate alındığı bildirildi.

Adnan Yüce-Radyo İmaj

Ankara'da yayın yapan Radyo İmaj'ın sahibi Adnan Yüce hakkında "yayın izni iptal edilmesine rağmen yayın yapmayı sürdürdüğü" gerekçesiyle açılan dava, 13 Temmuz günü beraatle sonuçlandı. Yüce, 3984 Sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunu'nun Ek 2. Maddesi uyarınca Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyordu. Dava, "TRT radyo yayınlarını engellediği için Aralık 2003'te radyoya yapılan uyarının dikkati alınmaması" gerekçe gösterilerek açılmıştı.

Mehmet Ali Birand-CNN Türk

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 8 Nisan günü CNN Türk televizyon kanalında yayınlanan 32. Gün programı nedeniyle gazeteci Mehmet Ali Birand ile Abdullah Öcalan'ın avukatları İrfan Dündar, Mahmut Şakar ve Doğan Erbaş hakkında "Kongra-Gel'e yardım ettikleri" iddiasıyla dava açtı. Avukatlarla

yapılan söyleşi nedeniyle açılan davada, avukatların "Sadece hukuki temsilcilik değil, siyasi temsilcilik yapıyoruz", "Öcalan adına bu görüşmeyi yaptık, gündemdeki bütün önemli gelişmeleri, perde arkalarını, analizleri, o gelişmelere ilişkin değişik analizleri, yurt içinden, yurt dışından nedenleri oraya iletmek durumunda kalıyoruz" sözleri delil olarak gösterildi.

Nurettin Şirin-Selam

Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi, cezaevinde bulunan Selam gazetesi yazarı Nureddin Şirin'in Pişmanlık Yasası'ndan (4959 Sayılı Toplum Kazandırma Yasası) yararlanma istemini Eylül ayında reddetti. Bu arada Yargıtay 8. Ceza Dairesi de Ekim ayında Nurettin Şirin hakkındaki İstanbul DGM tarafından verilen 1 yıl 8 ay hapis cezası kararını onadı. Nurettin Şirin, yeni TCY ile getirilen ceza indirimi nedeniyle 4 Kasım günü serbest bırakıldı.

1997 yılından beri cezaevinde bulunan Nureddin Şirin, Ankara'nın Sincan ilçesinde 31 Ocak 1997 tarihinde düzenlenen "Kudüs Gecesi" ve ardından gelişen olaylar nedeniyle Ankara DGM'de Belediye Başkanı Bekir Yıldız ve dokuz kişiyle birlikte yargılanmıştı. Davanın tek tutuklu sanığı Şirin, 15 Ekim 1997 tarihinde sonuçlanan davada, "radikal İslamcı Hizbullah örgütüne üye olduğu" iddiasıyla 17 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Bu ceza 1998 yılı Ekim ayında Yargıtay tarafından onanmıştı. Şirin'e 22 Şubat 1992 tarihinde Ankara'da düzenlenen "Şehidler Günü" programında yaptığı konuşma nedeniyle Ankara DGM tarafından verilen 15 ay hapis cezası da 1998 yılı Eylül ayında Yargıtay tarafından onanmıştı.

Doğu Perinçek, Gültekin Kaya-Aydınlık

İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek ve derginin Yazışleri Müdürü Gültekin Kaya hakkında, dergide yayınlanan bazı yazılar nedeniyle açılan dava, 30 Eylül günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada beraatle sonuçlandı. Dava, derginin 20 Mayıs 2001 tarihli sayısında yayınlanan "Yürüyün benim jöntürklerim", "Fotoğraflarla provokatörlere MIT-polis koruması" ve "MIT'in üniversitedeki provokasyon şebekesi" başlıklı yazılarda, "MIT'e hakaret edildiği" iddiasıyla açılmıştı.

Mahkeme, 25 Nisan 2003 tarihinde Perinçek ve Kaya'yı TCY'nin 159. maddesi uyarınca 1 yıl hapis cezasına mahkum etmiş, ancak Yargıtay, 159. maddede yapılan değişiklik nedeniyle kararı bozmuştu.

Hacı Boğatekin-Gerger Fırat

Adıyaman'ın Gerger ilçesinde yayımlanan Gerger Fırat gazetesinin sahibi ve Yazışleri Müdürü Hacı

Boğatekin hakkında, para cezasını ödemediği gerekçesiyle dava açıldı. Edinilen bilgiye göre, Kahta Kaymakamı Orhan Balcı, Ağustos ayında Gerger Cumhuriyet Savcılığı'na yaptığı başvuruda, Hacı Boğatekin hakkında gazetenin 151. sayısında yayınlanan "Çete Devlet" başlıklı köşe yazısı nedeniyle soruşturma açılmasını istedi. Cumhuriyet Savcılığı da Eylül ayında Hacı Boğatekin'e "yazıda devlete hakaret edildiği" gerekçesiyle Basın Yasası uyarınca 19 milyar 531 milyon 500 bin lira para cezası verdi. Daha sonra 10 günlük yasal süre içinde para cezasını ödemediği için Hacı Boğatekin hakkında TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

Necati Tayyar Taş-Ortadoğu

Eski Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Necati Tayyar Taş hakkında, 9 Aralık 2002 tarihinde Ortadoğu gazetesinde yayınlanan "Aleviye sorarsanız hemen 'Biz Müslümanız' der, Müslüman olduğuna göre, onun ibadet yeri camilerdir veya evidir. Cemevi ibadet yeri olamaz. Cemevi bir cümbüş yeri, saz çalınıyor" sözleri nedeniyle açılan dava, 8 Haziran günü sonuçlandı.

Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, "görevi gereği kendisinden görüş sorulan Taş'ın, bir ibadet yeri konusunda görüşünü açıkladığını" belirtti ve beraat kararı verilmesini istedi. Taş'a dava açan Tunceli eski milletvekili Musa Ateş'in avukatı Süleyman Ateş ise "Taş'ın, Diyanet İşleri Başkanlığı adına görüş belirtirken, Alevi inancına sahip insanlara hakaret ettiğini" vurguladı. Mahkeme, Taş hakkında beraat kararı verdi. 2003 yılı Mayıs ayında açılan davada, Taş'ın TCY'nin "hakaret" suçuna ilişkin 482. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Halis Kılıç, Ulviye Kılıç, Yavuz Mingan-Yeşil Göle, Fakir Yılmaz-Kuzey Doğu Anadolu

Yerel Yeşil Göle gazetesi sahibi Halis Kılıç, Yazışlıları Müdürü Ulviye Kılıç, Yavuz Mingan ve Kuzey Doğu Anadolu gazetesi Yazışlıları Müdürü Fakir Yılmaz hakkında, Göle Kaymakamı Alper Faruk Güngör'e hakaret ettikleri iddiasıyla açılan dava, 23 Ocak günü Ardahan Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Gazeteciler toplam 5 milyar lira tazminat ödemeye mahkum edildiler. Dava, Yeşil Göle ve Kuzey Doğu Anadolu gazetelerinde yayınlanan Kaymakamı Alper Faruk Güngör'ün 2002 yılı Ekim ayında Doğrudan Gelir Desteği almak isteyen bazı köylüleri, "ahır koktukları" gerekçesiyle polis zoruyla makamından çıkarmasına ilişkin "Kaymakamlığa Ambargo" ve "Banyo yapmayan Kaymakamlığa girmesin" başlıklı haberler nedeniyle açılmıştı.

Özgür Uzun, Mustafa Güvenç>Show TV

20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul Levent'teki HSBC Bankası'na düzenlenen bombalı saldırının ardından çekim yapan Show TV muhabiri Özgür Uzun ve kameramanı Mustafa Güvenç hakkında "yetkililerin emirlerine uymadıkları" gerekçesiyle açılan dava, Mayıs ayında sonuçlandı. Gazetecileri hapis cezasına mahkum eden İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesi daha sonra bunu para cezasına çevirdi.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi

DGM ve Ağır Ceza Mahkemelerinde Görülen Davalar

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışlıları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Mart 2004 tarihli 1. sayıda yeralan "ROJ T.V bugün yayında", "Aydar, haberler kasıtlı", "tutuklulardan birlik çağrısı", "Muharrem Kara Demir toprağa verildi" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son ve 7/2-son mad., 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/78

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışlıları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Mart 2004 tarihli 2. sayıda yeralan "Karanfiller Öcalan'a", "Anma" ve "Kadınlar tarafından Marmara Denizine karanfil" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/75

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışlıları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Mart 2004 tarihli 4. sayıda yeralan "Avrupa Parlamenterleri Açıklaması", "Yiğit Toprağa Verildi", "KONGRA-GEL Bir Özlem Değil, Gerçektir Artık" ve "PJA'lı Tutuklular; Sorumlu Devlettir" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son ve 7/2-son mad., 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/74

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışlıları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 5 Mart 2004 tarihli 5. sayıda yeralan "Öcalan İçin Yolu Trafığa Kapattılar", "8 Marta Katılım Çağrısı" ve "Başarı ve Başarısızlığın Bedelleri" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/123

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Mart 2004 tarihli 7. sayıda yeralan “AKP Kürtlere İmhayı Dayatıyor” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/95

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Mart 2004 tarihli 8. sayıda yeralan “İşte Ape Musa'yı Öldüren Tim”, “Çözümün Anahtarı Demokrasidir”, “Tutuklular Açlık Grevinde”, “Almanya'da Kutlama”, “Kongra-Gel'den 8 Mart için Mesaj” ve “PJA Bayraklarının Açıldığı Mitingde Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın İçinde Bulduğu Tecrit Koşulları” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/1-2-son ve 7/2 son maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/93

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Mart 2004 tarihli 9. sayıda yeralan “KONGRA-GEL'den 8 Mart için Mesaj”, “KNK ve PRD'den 8 Mart için Kutlama” ve “Cinayetlerin Merkez üssü: Saraykapı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/1, 6/2-son ve 7/2 son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/106

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 10 Mart 2004 tarihli 10. sayıda yeralan “İşte Vedat Aydın'ın Katilleri”, “HPG'li Aydın Alkışlarla Toprağa Verildi”, “Komplo bizi bölemez” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/1-son, 7/2-son maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/91

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Mart 2004 tarihli 11. sayıda yeralan “Duran Kalkanla yapılan röportaj”, “Bu Neyin Madalyası”, “Öcalan, Demokratik Güç Birliğinin Tek Alternatif Olduğunu Söyledi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-1-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/104

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 12 Mart 2004 tarihli 12. sayıda yeralan “Abdullah Öcalan, Güç Birliği Tek Alternatiftir”, “Öcalan Demokratik Güç Birliğinin Tek Alternatif Olduğunu Söyledi” başlıklı yazılar, “Halkın Gündemi” başlıklı köşe yazısı
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/95

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Mart 2004 tarihli 13. sayıda yeralan “Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan Yerel Seçimler için Çağrıda Bulundu”, “Öcalan Kürtlerden Güç Birliği Adalarına Destek Vermelerini İstedi, Oylar telef Edilmesin”, “Öcalan Meşru Savunma Şart, Devlet Değil Demokrasi, Yeni Parti İnşası için Çalışma İstedi”, “PJA'dan 1 Mayıs'a Kadar Açlık Grevi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/98

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Mart 2004 tarihli 14. sayıda yeralan “PJA 5.Yılına Girdi” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/110

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Mart 2004 tarihli 15. sayıda yeralan “HPG, Sessiz kalmayacağız”, “HPG'den Suriye'ye Uyarı”, “Anma”, “İşte İnfaz Timlerindeki Ajanlar”, “Çekirdek Kadro Nerede” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/105

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Mart 2004 tarihli 16. sayıda yeralan “Zorlu Koşullarda Edebiyat Yapan Gerillalar Önemli Çalışmalara İmza Attı”, “Saldırlara Karşı Kürtler Uyarıldı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-1-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/109

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 20 Mart 2004 tarihli 20. sayıda yeralan “Kürtlerin Hakları Konusunda Suriye, İran Ve Türkiye’yi Uyarın Öcalan: Halkımızı Kandıramazsınız” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 6/2-son, TCY’nin 36, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM

Esas No: 2004/113

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 20 Mart 2004 tarihli 20. sayıdaki Gündem Ek’te yeralan “Başarının Yolu Halka Bağlıdır” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No’lu DGM

Esas No: 2004/148

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 20 Mart 2004 tarihli 20 sayıdaki Gündem Ek’te yeralan “Başarının Yolu Halka Bağlıdır” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/306

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 21 Mart 2004 tarihli 21. sayıda yeralan “Haydi Newroz’a-Harekete Geçme Zamanı”, “KONGRA-GEL’den Mesaj” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No’lu DGM

Esas No: 2004/149

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 23 Mart 2004 tarihli 23. sayıda yeralan Kürtlerin Çözüm Dili Newroz”, “Halkın Gündemi” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No’lu DGM

Esas No: 2004/119

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 24 Mart 2004 tarihli 24. sayıda yeralan “Halka Teşekkür Mesajı” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No’lu DGM

Esas No: 2004/113

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 26 Mart 2004 tarihli 26. sayıda yeralan “Barışçıl Çözüm Esas Alınmalı”, “Newroz Ruhlu Seçime Yansımali”, “Demokrasi ve Kimlik Seçimi” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM

Esas No: 2004/111

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 27 Mart 2004 tarihli 27. sayıda yeralan “Öcalan’dan Önemli Uyarılar” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 20., 6/2-son

Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No’lu DGM

Esas No: 2004/122

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 25 Mart 2004 tarihli 25. sayıda yeralan “PKK Yeniden yapılıyor”, “Ronahi ve Berivan 10. Yılında Anıldı” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No’lu DGM

Esas No: 2004/133

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 28 Mart 2004 tarihli 28. sayıda yeralan “Paylaşılmalı Kudüs’e Karşılık Öcalan’dan Urfa Barış Projesi”, “KONGRA-GEL: Haberler Asılsız” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son,

Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No’lu DGM

Esas No: 2004/115

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 29 Mart 2004 tarihli 29. sayıda yeralan “Anma”, “Anma”, “Ağit Kürdistan Dağlarında Anıldı” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 20., 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No’lu DGM

Esas No: 2004/131

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 30 Mart 2004 tarihli 30. sayıda yeralan “Kızıl Dere”, “Anma” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 20., 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No’lu DGM

Esas No: 2004/130

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 31 Mart 2004 tarihli 31. sayıda yeralan “Sol, Seçim Sonuçlarını Doğru Değerlendirmeli”, “Güç Birliği Ders Çıkarmalı”, “Anma”, “Mahirler için Anma Törenleri” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/129

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Nisan 2004 tarihli 32. sayıda yeralan “DHKP/C'nin Cenazesine Kaymakam İmam Vermedi”, “AIHM'i Komplonun Parçası Sayarım” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 no'lu DGM
Esas No: 2004/116

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Nisan 2004 tarihli 33. sayıda yeralan “Öcalan'a Barış Ödülü”, “AIHM'i Komplonun Bir Parçası Sayarım”, “Tecrit 110 Can Aldı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/153

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Nisan 2004 tarihli 34. sayıda yeralan “Adil Yargılanmadım” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/139

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Nisan 2004 tarihli 35. sayıda yeralan “Seni Aramızda Görmek İstiyoruz”, “Çöle Damlayan Yaşam Suyu” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 20., 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/135

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 5 Nisan 2004 tarihli 36. sayıda

yeralan “Amara'ya Akın Var”, “Barış Fidanları Dikildi” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 20., 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/130

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 6 Nisan 2004 tarihli 37. sayıda yeralan “Viva Öcalan”, “AB Kışkırtıyor”, “PKK Yeniden İnşaya Start Verdi”, “AB'nin Kararına Sert Tepki”, “PKK Yeni Baştan Yapılandırılacak” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/131

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Nisan 2004 tarihli 38. sayıda yeralan “AB'nin Kararına Sert Tepki”, “KNK, İnsan Haklarına Darbe” “KNK'den AB'ye Karşı Kürtlere Çağrı” “Halkın Gündemi” köşesinde yeralan “AB Tarihinin En Yanlış Kararı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/130

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Nisan 2004 tarihli 39. sayıda yeralan “Çözüm Diyalogtan Geçer”, “Kürtler Oyuna Gelmessin”, “Öcalan, Dikkatli Olmak Gerekiyor”, “Kürtler Ayakta”, “Halkın Gündemi” köşesinde yeralan “AB Tarihinin En Yanlış Kararı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/120

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Nisan 2004 tarihli 40. sayıda yeralan “Öcalan, Dikkatli Olmak Gerekiyor”, “KONGRA-GEL'de Göreve İade Kararı”, “PJA, Kararın Kendisi Terörizm”, “Kitleli Protesto Hazırlığı”, “30 Mart 1972'den 2004'e Bir Destan, Yolunuzdayız” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/140

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Nisan 2004 tarihli 44. sayıda yeralan “Kürtler Hazırlık Yapıyor”, “Kürt Aydınlar Listeyi Kinadı”, “Terörist, Terörist Ararken” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/129

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Nisan 2004 tarihli 45. sayıda yeralan “AB'nin Kararı Tepki Topluyor”, “Nisan, Özlem”, “AP'de Kürt Konferansı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/164

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Nisan 2004 tarihli 46. sayıda yeralan “HPG'den Hükümete Sert Uyarı”, “Çatışma Yaygınlaşabilir”, “Tüm Kurumlarımız Demokratik Esaslara Göre Şekillensin”, “AB Şiddeti Körüklüyor” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/137

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Nisan 2004 tarihli 47. sayıda yeralan “HPG' den AKP Hükümetine Uyarı”, “Çatışma Yaygınlaşabilir”, “Tüm Kurumlarımız Demokratik Esaslara Göre Şekillensin”, “Kararınız Yanlış”, “Avrupa'da Hergün Eylem” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/165

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Nisan 2004 tarihli 48. sayıda yeralan “KONGRA-GEL'e Destek Arttı”, “Eyfel Önünden Eylem” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/144

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 18 Nisan 2004 tarihli 49. sayıda yeralan “AKP, AIHM'e Saygılı Değil”, “Öcalan, Zana İçerde Tutulurken Jet Fadıl'ın Serbest Bırakılmasını Eleştirdi”, “Çatışma Yaşanabilir”, “DEHAP'a Despotluk Eleştirisi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/132

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 19 Nisan 2004 tarihli 50. sayıda yeralan “Beni Anlamak Uygulamaktır”, “Kürtlerden Demokrasiyi Sahiplenmelerini İsteyen Öcalan, Halka Çağrı Yaptı; Demokrat Olmanı Seçin” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/140

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 20 Nisan 2004 tarihli 51. sayıda yeralan “Kadın Eksenli Demokrasi Gelişmeli”, “Öcalan, Kadınlara İntihar Eylemleri Yerine Demokratik Çalışmayı Önerdi; Yeni Ödev Maxmur”, “KONGRA-GEL'e Üye Ol Çağrısı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/146

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 22 Nisan 2004 tarihli 53. sayıda yeralan “Kürtlerin ve Demokrasinin Yüz Akı”, “KONGRA-GEL İçin KNK Devrede”, “Özgür Yurttaş Hareketinin Eylem Çizgisi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/149

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Nisan 2004 tarihli 58. sayıda yeralan “Mannheim'de Yürüyüş”, “HPG'li Demir Defnedildi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/156

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Nisan 2004 tarihli 59. sayıda yeralan “Cellat Listesi Haberine Dava”, “İmralı’ya Akan Duygu Nehri” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No’lu DGM
Esas No: 2004/151

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Nisan 2004 tarihli 60. sayıda yeralan “Karayılan Güçlü Çıkış Yapacağız”, “Halkın Gündemi” köşesinde yeralan “Kırılmalar Ve Tavır”, “Avukatlar, Öcalan KONGRA-GEL İçindeki Gelişmelere İlişkin Düşüncelerini Anlattı”, “Özel Savaş Mimarı”, “Tuğluk, Öcalan’ın Sağlığı Endişe Verici”, “Murat Karayılan Kongre Hazırlıklarını ve Çalışmalarını Değerlendirdi” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No’lu DGM
Esas No: 2004/163

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Nisan 2004 tarihli 61. sayıda yeralan “Karayılan Çatışma Yayılabilir”, “Gidişat Tehlikeli”, “Öcalan Türkiye İçin Bir Şans”, “Batman ve Mardin’de Gösteri” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No’lu DGM
Esas No: 2004/164

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Mayıs 2004 tarihli 64. sayıda yeralan “AKP Hükümetine Uyarıda Bulunan Öcalan, Olası Bir Savaştan Sorumlu Olmayacağını Söyledi; Savaşı Önleyemem” ve “Ölüm Kalım Meselesi” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM
Esas No: 2004/160

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Nisan 2005 tarihli 65. sayıda yeralan “Öcalan’ dan DEHAP ve Sol Eleştirisi”, “Öcalan, Demokratikleşme ve Halka Ulaşmada DEHAP ve Solu Eleştirdi, Halk Ortada Kaldı” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No’lu DGM
Esas No: 2004/163

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 6 Mayıs 2004 tarihli 67. sayıda yeralan “İsyanın Dili Ateş Oldu”, “Yeni Bir Tarih Kurmak”, “Avukatlar İmralı’ya Gitti” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM
Esas No: 2004/161

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Mayıs 2004 tarihli 69. sayıda yeralan “Halkımız Kenetlensin”, “HPG’den Koruculara Uyarı” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM
Esas No: 2004/172

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Mayıs 2004 tarihli 74. sayıda yeralan “KONGRA-GE’de Ayrışma Önlendi”, “Öcalan’dan Sorumluluk Uyarısı” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No’lu DGM
Esas No: 2004/170

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Mayıs 2004 tarihli 75. sayıda yeralan “Pratik Adım Şarttır”, “Yeniden İnşa için Çağrı”, “Çatışma İhtimali Artıyor”, “Öcalan, Sorumlu Yaklaşılmasını İstedi”, “Ateşkes Tehlikede” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No’lu DGM
Esas No: 2004/176

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Mayıs 2004 tarihli 76. sayıda yeralan “Barış Heyeti Oluşturulsun”, “Kongreler için Uyarı”, “HPG’li Akanselin Cenazesinde Öfke Seli”, “İmralı Sürecinin Muhtemel Yansıması” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No’lu DGM
Esas No: 2004/219

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Mayıs 2004 tarihli 77. sayıda yeralan “Bir Dönemin Muhasebesi” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/186

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 20 Mayıs 2004 tarihli 81. sayıda yeralan “Ateşleri Aydınlatıyor”, “AB ve Kürtler”, “Mayıs Serhildanı”, “Öcalan'dan 1 Haziran Çağrısı” başlıklı yazılar.
İddia: TMY 20.mad., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/167

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Mayıs 2004 tarihli 82. sayıda yeralan “Mayıs Serhildanı”, “Öcalan'dan 1 Haziran Çağrısı”, “Cevap Bekleyen Soru”, “Kürtler İmza Topluyor”, “HPG, Pervari Olayı Misillemeydi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20.mad., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/170

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 22 Mayıs 2004 tarihli 83. sayıda yeralan “HPG: Pervari Olayı Misillemeydi”, “Halk İsteği Müddetçe Önderlik Yapmaya Devam Edeceğini Açıklayan Öcalan: Son Nefesime Kadar Halkımı Savunacağım” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/178

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Mayıs 2004 tarihli 84. sayıda yeralan “Avukatlarıyla Görüşen Öcalan, Kürtlerin Beklentilerine Cevap Olacağını Söyledi, Halkımı Savunacağım”, “Halk İsteddiği Müddetçe Önderlik Yapmaya Devam Edeceğini Açıklayan Öcalan: Son Nefesime Kadar Halkımı Savunacağım”, “Savunma Hakkı Doğmuştur”, “Meşru Savunmanın Geliştirilmesi Gerektiğini Belirten Öcalan: Savunma Hakkımız Doğmuştur”, “Nuriye Kesbir İçin Uyarı”, “Avrupa Yeşil Işık Yaktı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/183

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 24 Mayıs 2004 tarihli 85. sayıda yeralan “Savunma Hakkı Doğmuştur”, “Nuriye Kesbir İçin Uyarı”, “Halkımız, Hakkınız Dolmuştur”, “Avrupa Yeşil Işık Yaktı”, “HPG, Bu Koşullarda Ateşkes Sürdürülemez”, “AKP Hükümetini, Türk Ordusunu ve Avrupa Birliğini Uyarayan HPG, Ateşkes, Sürmeyecek Düzeye Gelmiştir” başlıklı yazılar
İddia: TMY 20.mad., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM
Esas No: 2004/176

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 25 Mayıs 2004 tarihli 85. sayıda yeralan “HPG, Bu Koşullarda Ateşkes Sürdürülemez”, “Ateşkesi, Sürmeyecek Dereceye Gelmiştir” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/223

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Mayıs 2004 tarihli 88. sayıda yeralan “HPG'nin Misilleme Eylemleri Sürüyor”, “Operasyonlar Derhal Durdurulsun” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/176

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Mayıs 2004 tarihli 89. sayıda yeralan “HPG'nin Misilleme Eylemleri Sürüyor”, “Operasyonlar Derhal Durdurulsun”, “Avukatlar İmralı'ya Gitti” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/178

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Mayıs 2004 tarihli 90. sayıda yeralan “HPG: Ateşkes Sona Erdi-HPG: Ateşkes Bitti”, “Kamuoyuna Çağrı” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/188

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Mayıs 2004 tarihli 91. sayıda yeralan "Bir Dönem Sona Erdi", "HPG: Ateşkes Bitti-8 Maddelik Deklarasyon-Kamuoyuna Çağrı" başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM

Esas No: 2004/186

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 31 Mayıs 2004 tarihli 92. sayıda yeralan "KONGRA-GEL Kararlarını Açıklıyor" başlıklı yazı

Iddia: TMY 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM

Esas No: 2004/183

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Haziran 2004 tarihli 94. sayıda yeralan çeşitli yazılar

Iddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM

Esas No: 2004/231

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Haziran 2004 tarihli 95. sayıda yeralan "KONGRA-GEL Yasası Adalet Divanına Gidiyor", "KONGRA-GEL'in Terörist Örgütler Listesinden Çıkarılması İçin Hukuki Girişim: Terörist Listesine Dava", "KNK Kongresi 5-6 Haziranda" başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM

Esas No: 2004/232

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Haziran 2004 tarihli 96. sayıda yeralan "Karayılan AB'yi Sorumlu Tuttu", "Kongrede Halktan Özür Dilendi", "21. yüzyıl Siyasetinde Sol ve Kongre Çözümü", "Hepimiz Bize Düşeni Yapacağız" başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın

Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM

Esas No: 2004/183

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 6 Haziran 2004 tarihli 98. sayıda yeralan "Bulanık Suda Balık Avlanmasın" başlıklı yazı
Iddia: TMY 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM

Esas No: 2004/194

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Haziran 2004 tarihli 99. sayıda yeralan "Gündemimiz Kişiler Değil" başlıklı sürmanşet, "Ayrılık Var Kopma Yok" başlıklı yazı
Iddia: TMY'nin 20., 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM

Esas No: 2004/242

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Haziran 2004 tarihli 100. sayıda yeralan "Asrın Davası", "Kürt Özgürlük Mücadelesi Bir Belgeyle İlan Ettiği Ateşkesi Yeniden Ele Aldı; Karşılıklı Ateşkes", "Karşılıklı Ateşkes Belgesi" başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 20., 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No'lu DGM

Esas No: 2004/186

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Haziran 2004 tarihli 101. sayıda yeralan "Ütopya Ölmeyecektir", "Tarihi Komplonun Anatomisi", "AIHM, Öcalan'ın Türkiye'ye Getirilmesi İle Yapılan Yargılamayı Ele Alacak; Tarihi Dava Bugün" başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM

Esas No: 2004/191

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Haziran 2004 tarihli 103. sayıda yeralan "Kaderleri Ortak", "İkisinin de Kaderi Aynı", "Öcalan'dan Anlayış Uyarısı", "Ukrayna'da Öcalan için Komite", "Yeni Bir Aşama" başlıklı yazılar
Iddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM

Esas No: 2004/192

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Haziran 2004 tarihli 105. sayıda yeralan “Diyalog Dayatıyor”, “Diyalog Yolu Açılsın” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/201

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Haziran 2004 tarihli 106. sayıda yeralan “HPG'li İmam Taşkiran Defnedildi”, “Notlar, Leyla Dışarıda Sıra Apo'da”, “Karayılan Kendimizi Savunacağız” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No'lu DGM
Esas No: 2004/190

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Haziran 2004 tarihli 107. sayıda yeralan “Murat Karayılan, Kendimizi Savunacağız”, “Çağrılara Yanıt Geldi”, “İki bin Kişi Destek Verdi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 6 No'lu DGM
Esas No: 2004/197

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Haziran 2004 tarihli 108. sayıda yeralan “Tutuklular İmralı'yı Adres Gösterdi”, “Göç-Der Endişeli”, “Cudi Eteklerinde Yıldız Buluşması” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No'lu DGM
Esas No: 2004/247

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Haziran 2004 tarihli 109. sayıda yeralan “Bu Savcı 90'dan Kalma”, “Savcının Büyük Gafi”, “O, Ortadoğu'nun Önderi”, “HPG'liler Toprağa Verildi” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son, 6/1-2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No'lu DGM
Esas No: 2004/200

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 18 Haziran 2004 tarihli 110. sayıda yeralan “HPG, Kendilerine Yönelik Operasyon Olmadıkça Eylem Yapmayacaklarını Bildirdi”, “Ateşkes, Kürtler ve Devlet” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/202

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 19 Haziran 2004 tarihli 111. sayıda yeralan “Kürtler Devlet İstemiyor” başlıklı köşe yazısı
İddia: TMY'nin 7/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası ek 2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 3 No'lu DGM
Esas No: 2004/211

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Haziran 2004 tarihli 113. sayıda yeralan “Adalet Bakanı Çiçek, DEP'lilerin Barış Çabasını Provoke Edip Sopa Gösterdi; Çiçek Kimin Sözcüsü”, “Çatışmalar Serhad'a Yayıldı”, “Muhatap Öcalan'dır” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/204

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 25 Haziran 2004 tarihli 117. sayıda yeralan “HPG Site Açtı, Urmiye Kapandı” “HPG web Sitesi Açtı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/208

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 26 Haziran 2004 tarihli 118. sayıda yeralan “Zirveye Kürt Uyarısı-NATO'ya Kürt Uyarısı” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/216

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2004 tarihli 119. sayıda yeralan “HPG Güçleri Barışa Hazır-Operasyon Şartı” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/210

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Haziran 2004 tarihli 120. sayıda yeralan “DHKC’den Çapa Eylemi için Özür” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 6/2-son, 5680 sayılı Basın Yasası Ek:2/1 maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM
Esas No: 2004/201

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Haziran 2004 tarihli 121. sayıda yeralan “Murat Karayılan: KADEK’in Yol Haritası Ciddiye Alınmadı” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/211

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Haziran 2004 tarihli 122. sayıda yeralan “Eylem Güzeli Zilan”, “Zilan Büyük Yaşam Kılavuzudur”, “Şehitler Onurumuzdur” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/214

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Temmuz 2004 tarihli 125. sayıda yeralan “Kadın Ordulaşması Kadının Savunma Gücüdür” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/261

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 5 Temmuz 2004 tarihli 127. sayıda yeralan “Aydar’dan Birlik Çağrısı” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 6/2-son
Görüldüğü Yer: İstanbul 1 No’lu DGM
Esas No: 2004/261

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 6 Temmuz 2004 tarihli 128. sayıda yeralan “Kürt Dinamiğini Doğru Okumak” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/220

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali

Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Temmuz 2004 tarihli 129. sayıda yeralan “Öcalan: Cumhuriyet Reformu İstiyorum”, “Öcalan; Kürt Sorununun Çözümü için Somut Önerilerde Bulundu, Çözüm için Üç Yol” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/218

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Temmuz 2004 tarihli 130. sayıda yeralan “Öcalan: ABD İmparatorluğu Dağılacak” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/219

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Temmuz 2004 tarihli 135. sayıda yeralan “Karayılan: Tecrit Şantaj Aracı Olarak Kullanılıyor”, “Karayılan: Tehlikeli Plan” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/218

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Temmuz 2004 tarihli 136. sayıda yeralan “HPG’den Uyuşturucu Uyarısı” başlıklı yazı
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/221

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Temmuz 2004 tarihli 138. sayıda yeralan “Aydar: Hedefimiz Demokrasi”, “Zübeyir Aydar Paris’te Halk Toplantısında Tecridi Kınadı, Hedeflerini Anlattı; Daha Çok Demokrasi” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/219

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Temmuz 2004 tarihli 139. sayıda yeralan “Strazburgda Eylem Yapılacak”, “4 Parçada Kürt Hareketi”, “İyi ve Uslu Kürtler”, “14 Temmuz Ruhuyla Kazanılır” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi,

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/234

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 18 Temmuz 2004 tarihli 140. sayıda yeralan "AIHM Kararları Duracak", "Öcalan Gündemleşiyor ve Irak'tan İmralı'ya Destek", "Kişi Tanrılaştığında Kölecilik Başlar", "Üçgende Olası Gelişmeler" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi,
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/235

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Temmuz 2004 tarihli 143. sayıda yeralan "Barış için Genelge Talebi", "Görüşme Olacak mı?", "AIHM Önünde Tecride Protesto", "Kadınlar Eylemde" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/229

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 22 Temmuz 2004 tarihli 144. sayıda yeralan "PKK ve Öcalan", "6 Bini aşkın Dilekçe" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/144

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Temmuz 2004 tarihli 245. sayıda yeralan "Abdullah Öcalan: Savaş Kararı Verdiği Yöndeki Yanıltıcı Haberlerin Uluslararası Boyutu Olduğunu Söyledi", "Öcalan ve Kürt Gerçekliği" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/231

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 25 Temmuz 2004 tarihli 147. sayıda yeralan "Öcalan Uyardı", "Öcalan, YNK Lideri Talabani'nin Sadece Kendi Çıkarlarının Esas Alacağını Söyleyerek Türkiye'yi Uyardı" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/236

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali

Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Temmuz 2004 tarihli 149. sayıda yeralan "YNK Lideri Talabani'nin Öcalan ile İlgili Sözlerinden Dolayı Özur Dilemesini İsteyerek Talabani Kongra-Gel'i Pazarlamak İstiyor", "Türkiye Kışkırtıyor", "Kongra-Gel'den Duyarlılık Ve Katılım Çağrısı" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/227

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Temmuz 2004 tarihli 151. sayıda yeralan "Kendileri Kaybeder", "Demokratik Direniş" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/151

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Temmuz 2004 tarihli 152. sayıda yeralan "Kendileri Kaybeder", "Demokratik Direniş" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/237

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 31 Temmuz 2004 tarihli 153. sayıda yeralan "Rantçı, Tarikatçı ve İlkel Milliyetçi İttifakın Geliştigiine Dikkat Çeken Öcalan, Demokrasiyi Kuralım", "15 Ağustos Atılımının 20. Yıl Dönümü Vesilesi ile Herkese Çağrı Yapan Öcalan Direnişi Geliştirelim", "HPG Nitel ve Nicel Büyümesini Sürdürsün, Gençler Gerillaya Katılın", "HPG Saldırı değil Çatışma", "Yaşamı Uğruna Ölecek kadar Seviyoruz" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2, 7/2-son maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/293

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Ağustos 2004 tarihli 154. sayıda yeralan "Önderlik Kürt Halkının Kimliğidir", "Hamlesel Çıkış Yapacağız" başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/243

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Ağustos 2004 tarihli 155. sayıda

yeralan “Karayılan: Devlet Fırsatçı Yaklaştı” başlıklı yazı

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/230

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Ağustos 2004 tarihli 157. sayıda yeralan “Beş Yıldır Neredeydiniz” başlıklı yazı

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/233

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Ağustos 2004 tarihli 160. sayıda “Anti-Kürt İttifakı Tehlikeli”, “ HPG: Savaş Hukuku İhlali Var”, “Beşikçi Durumu Bilmiyor”, “Cenevre Çağrısı” yeralan başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/245

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Ağustos 2004 tarihli 161. sayıda yeralan “Ferhat Beni Kullanmak İstedi”, “KONGRA-GE’den Kardeşlik Çağrısı” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/244

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Ağustos 2004 tarihli 164. sayıda yeralan “HPG Şırnak, Hakkari ve Mardin’de Misilleme Yaparken; İstanbul’ da Patlamalar Oldu” başlıklı yazılar

Iddia:

Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/238

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 12 Ağustos 2004 tarihli 165. sayıda yeralan “ABD’ye Dayalı Çözümler Kalıcı Olamaz”, “Kramer Gregen Kramer” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/242

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Ağustos 2004 tarihli 166. sayıda yeralan “15 Ağustos Ruhü Gerekli”,

“Komplya Karşı Tüm İmkanlar Devreye Sokulmalı”, “15 Ağustos Direnişi Büyük Bir İradi Çıktır” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/243

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Ağustos 2004 tarihli 167. sayıda yeralan “Öcalan’dan Lobi Önerisi”, “Kongra-Ge’den Uyarı”, “Anma”, “Kendisi Olmayı Bilen Yiğide” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 7/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/253

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Ağustos 2004 tarihli 168. sayıda yeralan “Özel Savaş Uyarısı”, “Apocu Çizgide Direnişi Geliştirelim” başlıklı yazılar

Iddia: TMY'nin 7/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/245

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Ağustos 2004 tarihli 169. sayıda yeralan “Murat Karayılan: İradesiz Kürt İsteniyor” başlıklı yazı

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/241

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Ağustos 2004 tarihli 180. sayıda yeralan “Demokratik Çizgi Geliştirilmeli” başlıklı yazı

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/263

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Ağustos 2004 tarihli 181. sayıda yeralan “Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan Taleplerinin Makul Olduğunu Söyledi. Sorunu Diyalog Çözer” başlıklı yazı

Iddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi

Esas No: 2004/251

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar

Dava Konusu Yazı: 29 Ağustos 2004 tarihli 182. sayıda yeralan “ABD'nin Irak Politikasını Eleştiren Kürt Halk Önderi Öcalan; İslamı Saptırıyorlar” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/249

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Ağustos 2004 tarihli 183. sayıda yeralan “Beş Adımda Ateşkes”, “Hükümet Kürt Sorununu Çözmek için Gerçek Muhatabı ile Diyaloga Geçmelidir: Halklar Barış İstiyor” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-, 7/2-son maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/262

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Eylül 2004 tarihli 186. sayıda yeralan “Zübeyir Aydar; Fedakarlıktan Çekinmeyiz” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/264

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Eylül 2004 tarihli 187. sayıda yeralan “Murat Karayılan: Barışa Hazırız” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/264

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Eylül 2004 tarihli 188. sayıda yeralan “Kürtlere Rağmen AB Mümkün mü?”, “Kongra-Gel'den Kınama” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2, 7/2-son maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/319

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 5 Eylül 2004 tarihli 189. sayıda yeralan “Mahkemededen İnfial”, “HPG'den Destek” başlıklı yazılar

İddia:

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/267

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Eylül 2004 tarihli 191. sayıda

yeralan “Uzatılan El Tutulursa Silah Bırakılır”, “Kongra-Gel Başkanı Zübeyir Aydar'ın İsveç'ten Ateşkes Mesajı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/259

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Eylül 2004 tarihli 195. sayıda yeralan “Kongra-Gel'e Karşı Tasfiye Sürecinin Başlatıldığını Belirten Cemil Bayık: Oyuna Gelmeyin” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/271

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Eylül 2004 tarihli 197. sayıda yeralan “6 Eylül'den Sonra Operasyonların Yoğunlaştığını Belirten HPG'den Uyarı: Üzerimize Gelmeyin” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2, 7/2-son maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/273

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 18 Eylül 2004 tarihli 202. sayıda yeralan “Kürt Halk Önderi AB'nin Kürt Sorununun Çözümü için Adım Atmasını İstedi”, “AB karar almalı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/265

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 19 Eylül 2004 tarihli 203. sayıda yeralan “Kürt Halk Önderi Öcalan Ortadoğu'daki gelişmelerin adını koydu: 3. Dünya Savaşı” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/330

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Eylül 2004 tarihli 205. sayıda yeralan Duran Kalkan'ın Osman Öcalan ve grubuna yönelik açıklamaları

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi

Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/280

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Eylül 2004 tarihli 207. sayıda yeralan “Özgürlük Mirasına Sahip Çıkın” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/332

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Eylül 2004 tarihli 212. sayıda yeralan “İHD'nin Kampanyasına Kongra-Gel'den Destek” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/284

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Eylül 2004 tarihli 214. sayıda yeralan “Öcalan'dan AB Uyarısı” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/338

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Ekim 2004 tarihli 217. sayıda yeralan “İşbirlikçilere Yüz Vermeyin”, “İsterlerse Yapabilirler” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/342

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 5 Ekim 2004 tarihli 219. sayıda yeralan “AB' ye Kürt Belgesi” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/280

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Ekim 2004 tarihli 221. sayıda yeralan “Asıl Sınav Şimdi” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/349

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Ekim 2004 tarihli 223. sayıda yeralan “Kongra-Gel Komplonun 6. Yıl dönümünde Halkı Göreve Çağırıldı: Komplö Biçim Değiştirdi” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/351

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 10 Ekim 2004 tarihli 224. sayıda yeralan “KONGRA-GEL, Komplonun 6. Yıldönümünde halkı göreve çağırdı, Komplö Biçim Değiştirdi” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/291

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 20 Ekim 2004 tarihli 234. sayıda yeralan “Demokratik Eyleme Çağrı”, “Eyleme Çağrı” başlıklı yazılar

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/304

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Ekim 2004 tarihli 237. sayıda yeralan “Siyaset Demokratikleşmelidir” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/306

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Ekim 2004 tarihli sayıda yeralan “Siyaset Demokratikleştirilmelidir” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/307

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Ekim 2004 tarihli 244. sayıda yeralan “Kürt Halk Önderi Öcalan Çözüm İçin AB Ve Hükümete Uyarı; Üçüncü Yol Yok” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2, 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/371

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Kasım 2004 tarihli 247. sayıda yeralan “TSK'nin Güneye İnme Planına HPG'den Yanıt: Savaş Yayılır” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/312

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Kasım 2004 tarihli 252. sayıda yeralan “Öcalan İçin AKP’ye Çağrı”, “Diyarbakır’dan Öcalan’a Destek”, “Öcalan ve Arafat İçin Yürüdüler” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/389

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Kasım 2004 tarihli sayıda yeralan “Samimiyet Çağrısı”, “Açık ve Net Olun”, “Bilek Güreşi yapıyor” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza
Esas No: 2004/405

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 12 Kasım 2004 tarihli 257. sayıda yeralan “HPG Dersim Eyalet Komutanı MHA’ya açıklama yaptı” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/329

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Kasım 2004 tarihli 261. sayıda sayıda yeralan “AB’yi Kendine Göre Kürt Oluşumu Yaratmaya Çalışmakla Suçlayan Deniz: Kürtler Hala Pazarlık Konusu”, “Anma” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2, 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/332

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Kasım 2004 tarihli 262. sayıda yeralan “Boşluk Doldurulur” başlıklı yazı, Mustafa Karasu röportajı.

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/324

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Kasım 2004 tarihli 273. sayıda yeralan “Amaç: Demokrasi ve Özgürlük” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2005/16

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali

Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Aralık 2004 tarihli 276. sayıda yeralan “KONGRA-GEL’den İran’a Sert Uyarı”, “Kürtler Tahrik Ediliyor” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/350

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Aralık 2004 tarihli 278. sayıda yeralan “Katliam Planlı”, “Erdoğan Kanlı Sürecin Önüne Geçebilir”, “HPG 6 Aylık Bilanço’yu Açıkladı” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 10 Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/351

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Aralık 2004 tarihli 279. sayıda yeralan “DTH’ye Destek Çağrısı”, “Maxmur’da Tören”, “KONGRA-GEL ve PYD Üyelerinin Kanlarının Yerde Kalmayacağı Belirtilmiş” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2, 7/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2005/21

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Aralık 2004 tarihli 284. sayıda yeralan “Kongra-Gel’den Kınama” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/351

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 14 Aralık 2004 tarihli 289. sayıda yeralan “Başbakan Tayip Erdoğan’a Seslenen KONGRA-GEL Başkanı Zübeyir Aydar: Kürt Çözümün nedir?”, “Duran Kalkan; Irak Operasyon İzni Verdi”, “Anahtar Kürtlerde” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/360

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Aralık 2004 tarihli 291. sayıda yeralan “Öcalan: Demokratikleşme şarttır”, “Öcalan’dan Birlik Mesajı” başlıklı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/359

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Aralık 2004 tarihli 292. sayıda yeralan “Öcalan: Demokratikleşme için Birliklilik Şarttır”, “Kürt Hakları Nihai Belgeye Konsun”, “Kürt Çözümü Olmalı” başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/361

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Aralık 2004 tarihli 296. sayıda yeralan Zübeyir Aydar'ın DEHAP'ın Yeniden Yapılanmasıyla İlgili Açıklamaları
İddia: TMY'nin 6/2-son maddesi
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: 2005/5

Asliye Ceza Mahkemesi'nde Görülen Davalar

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Mart 2004 tarihli 2. sayıda yeralan “Kutsal Ailenin Büyüttüğü Trajedi” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 119/1 mad., 5680 sayılı ya. 33/1. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/157

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 18 Mart 2004 tarihli 18. sayıda yeralan “Hun Ki Ne?” başlıklı köşeyazısı
İddia: TCY'nin 312/1-son. mad., 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No:2004/227

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 19 Mart 2004 tarihli 19. sayıda yeralan “Yeter Canımı Yakmayın” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 119/1 maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 33/1. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/179

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 20 Mart 2004 tarihli 20. sayıda Gündem Ek'te yeralan “Yaşasın Başkan Apo” başlıklı yazı ve fotoğraflar
İddia: TCY'nin 312/1-son maddesi, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/199

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Mart 2004 tarihli 21. sayıda yeralan “Onurlu direnişini Selamlıyoruz” başlıklı ilan
İddia: TCY'nin 312/1-son maddesi, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No:2004/180

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Mart 2004 tarihli 27. sayıda Ek Gündem'de yeralan “Bir Kamufraj Aracı Olarak Cumhuriyet” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son maddesi, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/277

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Nisan 2004 tarihli 33. sayıda yeralan Suna Parlak imzalı “Kendi Meclislerimizi Kuralım” başlıklı köşe yazısı
İddia: TCY'nin 159/1 maddesi, 5680 sayılı ya. 16/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/278

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Nisan 2004 tarihli 34. sayıda yeralan “Öcalan, Cuma günü Görüşmede Tehlikeli Bir Sürece Girildiğini Söyledi; Savaş Çıkabilir” başlıklı yazı, Ahmet Kahraman'ın “İttihatçı Gülsençlük” başlıklı köşe yazısı
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/338

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Nisan 2004 tarihli 35. sayıda yeralan “Seni Aramızda Görmek İstiyoruz”, “Çöle Damlayan Yaşam Suyu” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5680 sayılı ya. 16/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/201

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Nisan 2004 tarihli 46. sayıda yeralan Ahmet Kahraman'ın “Kaçım Türk Ordusu Geliyor” başlıklı köşe yazısı
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5680 sayılı ya. 16/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/369

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 22 Nisan 2004 tarihli 53. sayıda yeralan “Utanç Verici Karar” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5680 sayılı ya. 16/1. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/209

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Mayıs 2004 tarihli 63. sayıda yeralan “Banka Hortumla Saydın” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 119. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/291

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Mayıs 2004 tarihli 65. sayıda yeralan “Topluca İstifa Edin” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/334

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Mayıs 2004 tarihli 72. sayıda yeralan “Cenaze Töreninde Hükümete Öfke” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/2, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/368

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Mayıs 2004 tarihli 76. sayıda yeralan “Mayıs Şehitleri Anısına Turnuva” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/424

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2004 tarihli 119. sayıda yeralan “Kararılan, Çatışmaların Durması için Çözümün Belli Olduğunu Söyledi, Operasyon Şartı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son, 5187 sayılı ya. 11. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/435

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 21 Temmuz 2004 tarihli 143.

sayıda yeralan “İki Polis, Psikolog Asteğmen İzzet Çiftçiye Tecavüzden Tutuklandı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-2 son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/507-526

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Temmuz 2004 tarihli 149. sayıda yeralan “Türkiye Kışkırtıyor” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad., 5187 sayılı ya. 26, 27. maddeleri
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/470

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 28 Temmuz 2004 tarihli 150. sayıda Halkın Gündemi köşesinde yeralan “Rant Siyaseti” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad., 5187 sayılı ya. 26, 27. maddeleri
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/469

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Temmuz 2004 tarihli 151. sayıda yeralan “Kendileri Kaybeder” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son maddesi, 5680 sayılı ya. 16/2 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/474

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Temmuz 2004 tarihli 152. sayıda yeralan “Yeşil Kartı PKK Versin” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 480/son maddesi
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2005/7

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 31 Temmuz 2004 tarihli 153. sayıda yeralan “15 Ağustos Atılımının 20. Yıldönümü vesilesiyle Herkese çağrı yapan Öcalan: Direnişi Geliştirelim” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/479

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Ağustos 2004 tarihli 154. sayıda yeralan “Öcalan'dan Kadınlara Çağrı”, “Önderlik

Kürt Halkının Kimliğidir” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/477

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 2 Ağustos 2004 tarihli 155. sayıda yeralan “Devlet Fırsatçı Yaklaştı”, “PKK ile Devlet Arasında Ateşkes Görüşmeleri Bir Türle Sonuçlanmadı” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/490

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Ağustos 2004 tarihli 156. sayıda yeralan “Terör Listeleri Artık Laçkalaştı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/478

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Ağustos 2004 tarihli 157. sayıda yeralan “5 Yıldır Neredeydiniz?” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/476

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 7 Ağustos 2004 tarihli 160. sayıda yeralan “HPG: Savaş Hukuku İhlali Var”, “Cenevre Çağrısı” başlıklı yazılar, 8. sayfadaki dizi haber
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/473

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 8 Ağustos 2004 tarihli 161. sayıda yeralan “Kongra-Gel'den Çağrı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/475

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 11 Ağustos 2004 tarihli 164. sayıda yeralan “HPG Şırnak, Hakkari ve Mardin'de Misilleme Yaparken; İstanbul'da Patlamalar Oldu: Her Yerde Bomba” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/489

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 12 Ağustos 2004 tarihli 165. sayıda yeralan “Bu Ne Yaman Çelişki”, “Kramer Gregen Kramer” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5187 sayılı ya. 11. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/491

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 12 Ağustos tarihli 165. sayıda yeralan “12 Eylül 2004'te Ankara'da Olalım” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/579

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 13 Ağustos 2004 tarihli 166. sayıda yeralan “15 Ağustos Ruhü Gerekli”, “Komploya Karşı Tüm İmkanlar Seferber Edilmeli”, “Kongra-Gel Bilim ve Sanat Komisyonu Başkanı Duran Kalkan: 15 Ağustos Direnişi, Büyük Bir İradi Direniştir” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/492

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 15 Ağustos 2004 tarihli 168. sayıda yeralan “Özel Savaş Uyarısı”, “15 Ağustos Atılımı Yeni Bir Kuşak Yaratı” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/494

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 16 Ağustos 2004 tarihli 169. sayıda yeralan “Karayılan: İradesiz Kürt İsteniyor”, “Kalkan Gençlik Özgürlük Arayışçısıdır” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/493

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışleri Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 17 Ağustos 2004 tarihli 170. sayıda yeralan “Kalkan: Kulağımız BBC'deydi”, “Çatışmaların Durması için”, “Lolan'dan Eruh Şemdinli'ye 15 Ağustos Atılımı” başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/490

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 24 Ağustos 2004 177. tarihli sayıda yeralan “Kosova Değil Bitlis” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/521

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 26 Ağustos 2004 tarihli 179. sayıda yeralan “İhanete Tavır Alın” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/505

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 27 Ağustos 2004 tarihli 180. sayıda yeralan “İhanete Tavır Alın” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/497

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 29 Ağustos 2004 tarihli 182. sayıda yeralan “Bu İş ABD'ye Bırakılmaz” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/515

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 30 Ağustos 2004 tarihli 183. sayıda yeralan “Beş Adımda Barış” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/514

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 3 Eylül 2004 tarihli 187. sayıda yeralan “Kürt Tarafı Olarak Adil Bir Barışa Her Zamankinden Daha Fazla Hazırız” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/513

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 23 Eylül 2004 tarihli 207. sayıda yeralan “Yeni Ceza Kanunu ve Bölgesel Değişimler”

başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son, 5680 sayılı ya. 16. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/578

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Ekim 2004 tarihli 223. sayıda yeralan “Muş'ta Korucular İshak Tekin Adlı Kişiyi Kuşun Yağmuruna Tuttu, Korucular Yine Saldırdı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 480/son maddesi, 5187 sayılı ya. 11. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/673

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 9 Ekim 2004 tarihli 223. sayıda yeralan “Korucular Yine Can Yaktı, Muş'ta Korucu Terörü” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 480/son maddesi, 5187 sayılı ya. 11. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/674

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 1 Kasım 2004 tarihli 245. sayıda yeralan “Kürtler ve Asli Unsur Sorunu-1” başlıklı yazı
İddia: 5816 sayılı ya. 1/1, 2/1 maddesi, 5187 sayılı ya. 11/2. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2004/682

Sanıklar: Ülkede Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Gürbüz, Sorumlu Yazışları Müdürü Hasan Bayar
Dava Konusu Yazı: 4 Aralık 2004 tarihli 279. sayıda yeralan “Kaynaşın Demeli” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1,2-son maddesi, 5187 sayılı ya. 11. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 2005/61

Ekmek ve Adalet Dergisi

Dava Konusu Yazı: 4 Ocak 2004 tarihli 92. sayıda yeralan “Ülkenin Her Yerinde Fuhuşun Hamisi Polistir” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 159/1
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 11 Ocak 2004 tarihli 93. sayıda yeralan “Sami Türk Bu Ülkede Direnme Hakkı Konuşamaz”, “107 insanımızın...”, “İstanbul'da NATO Zirvesi halkların katilleri ülkemize geliyor”, “12 Eylül 1980'den bir kaç gün...”, “İRA'lı savaş

esirleri...” “Emekçi bir Cepheli Turgut Kaçınar’ı kaybettik” “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/4, 7/1-son
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 18 Ocak 2004 tarihli 94. sayıda yeralan “Kavgada Ölümsüzleşenlerin...” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/1
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 18 Ocak 2004 tarihli 94. sayıda yeralan “Ankara Barosu’nun ahlak ve hukuk anlayışı”, “Bağımsız Kürdistan Türkiye-İran-Suriye” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/1-son, TCY’nin 312/2
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 1 Şubat 2004 tarihli 96. sayıda yeralan “107ölüm gerçeğini haykırmaya...”, “Gültekin Koç Ölüm Orucu Ekibi 107. günde...”, “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazılar
İddia: 2845 Sayılı DGM Yasası’nın 20., TCY’nin 31, 36, 29. maddeleri
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 1 Şubat 2004 tarihli 96. sayıda yeralan yazılar
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 8 Şubat 2994 tarihli 97. sayının 50 sayfasındaki yazı
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 29 Şubat 2004 tarihli 100. sayıda yeralan “Cemil Çiçek...” başlıklı yazı
İddia: 2845 sayılı DGM Yasası’nın 20. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 7 Mart 2004 tarihli 101. sayıda yeralan “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 14 Mart 2004 tarihli 102. sayıda yeralan “Günay”, “Haykırış”, “Meydan Okuyuş”, “Huzurlu musun Bülent Arınç” başlıklı yazılar, “Hücrelerden” başlıklı köşe yazısı
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 24 Mart 2004 tarihli 103. sayının 3, 4, 40, 42, 49. sayfalarında yeralan yazılar
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 28 Mart 2004 tarihli 104. sayıda yeralan “Devrim Şehitlerini anıyoruz”, “Cephe şimdi hepimiz Filistinliyiz”, “Umudumuz varolsun”, “Onlar Yaşıyor”, “Newroz Halkların kavga...” başlıklı yazılar
İddia: 2845 sayılı DGM Yasası’nın 20. mad., TCY’nin 169 ve 312. mad., TMY’nin 5. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 4 Nisan 2004 tarihli 105. sayıda yeralan “Oligarşi ve Avrupa Terörü”, “Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için dağlardayız”, “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazılar
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 18 Nisan 2004 tarihli 107. sayıda yeralan “Hücrelerden 4 yıl Gültekin Koç Ekibi İki Şehit”, “Kızıldere’den Ölüm Orucuna”, “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 7/2 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 9 Mayıs 2004 tarihli 109. sayıda yeralan “Selma Kubat ve Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 16 Mayıs 2004 tarihli Halk İçin Ekmek ve Adalet’in 4. sayısında yeralan “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 23 Mayıs 2004 tarihli Halk İçin Ekmek ve Adalet’in 5. sayısında yeralan “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 30 Mayıs 2004 tarihli 110. sayısının 50. sayfasındaki yazı
İddia: TCY’nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 30 Mayıs 2004 tarihli 110. sayısının 50. sayfasındaki yazı
İddia: TCY’nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 6 Haziran 2004 tarihli 111. sayıda yeralan “Kahramanlar Ölmez” başlıklı yazı ve 32. sayfada yeralan yazı
İddia: 2845 Sayılı DGM Yasası’nın 20. mad., TMY’nin 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 13 Haziran 2004 tarihli Halk İçin Ekmek ve Adalet'in 6. sayısında yeralan "Kahramanlar Ölmez" başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 20 Haziran 2004 tarihli 112. sayıda yeralan "Kahramanlar Ölmez", "Tokat şehitleri anıldı" başlıklı yazılar
İddia: TCY'nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2004 tarihli 113. sayıda yeralan "AKP tecritle yokediliyor direneceğiz", "Hasan Hüseyin Boyraz", "Bekir Baturu", "Kahramanlar Ölmez", "Erdoğan'ın koruması baş işkenceci" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad., CMUK'un 394/a ve d mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2004 tarihli 113. sayıda yeralan "Kahramanlar Ölmez" başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 312 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 4 Temmuz 2004 tarihli 114. sayıda yeralan "Okmeydanı direnişimiz" başlıklı yazı
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 1 Ağustos 2004 tarihli 117. sayıda yeralan "Salih Sevinel'in katilleri görevden alınmalı", "Direniş Bayrağı Sevgi Erdoğan Ölüm Orucu Ekibinde...", "Kahramanlar Ölmez" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 6/1 ve 7/2 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 15 Ağustos 2004 tarihli 119. sayıda yeralan "117 ölüm Tekirdağ F tipi hapisanesi Selim Kurnaz şehit düştü", "koordinasyon ezilenlerin..." başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad., CMUK'un 394/a ve b mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 29 Ağustos 2004 tarihli 121. sayıda yeralan "Ercan Kartal Susurluk Hukukundan Hesap Sordu", "DHKP-C'li tutsaklardan Filistinli tutsaklara" başlıklı yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 5 Eylül 2004 tarihli 122. sayının 8 ve 48. sayfalarındaki yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 12 Eylül 2004 tarihli 123. sayıda yeralan "Rusya'da Türkiye'de Hayata Dönüş" başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/1-son, 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 12 Eylül 2004 tarihli 123. sayının 50 sayfasındaki yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 26 Eylül 2004 tarihli 125. sayısının 5, 6, 7, 8, 47, 50 ve 51. sayfalarındaki yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: : 26 Eylül 2004 tarihli 125. sayısının 50 ve 51. sayfalarındaki yazılar
İddia: TCY'nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 3 Ekim 2004 tarihli 126. sayının 50. sayfasındaki yazı
İddia: TCY'nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava Konusu Yazı: 17 Ekim 2004 tarihli 128. sayının 12 ve 50. sayfalarındaki yazılar
İddia: TCY'nin 312/1-son mad.
Görüldüğü Yer: 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Dava konusu Yazı: 24 Ekim 2004 tarihli 129. sayının 44 ve 45. sayfalarındaki yazılar
İddia: TMY'nin 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava konusu Yazı: 31 Ekim 2004 tarihli 130. sayının 50. sayfasındaki yazı
İddia: TMY'nin 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava konusu Yazı: 7 Kasım 2004 tarihli 131. sayının 9, 10, 11, 12, 14, 15, 25 ve 50. sayfalarındaki yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi

Dava konusu Yazı: 14 Kasım 2004 tarihli 132. sayının 34 ve 50. sayfalarındaki yazılar
İddia: TMY'nin 6/2-son, 7/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi

Çağrı Dergisi

Sanık: Aziz Özer

Dava konusu Yazı: 1 Nisan 2001 tarihinde yayınlanan

46. özel sayıda yeralan “1 Mayıs’ta Devrimci Saflara” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 5 No’lu DGM
Karar: 2.871.000.000 TL para cezası

Sanık: Aziz Özer
Dava konusu Yazı: Mart 2001’de yayınlanan 42. özel sayıda yeralan “Ulusal Baskılara Son” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 4 No’lu DGM
Karar: 2.871.000.000 TL para cezası

Sanık: Aziz Özer
Dava konusu Yazı: Haziran 2002’de yayınlanan 6. sayıda yeralan “15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi”, “Halkımıza” başlıklı yazılar
İddia: TMY’nin 6/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2 No’lu DGM
Karar: 218.103.000 TL para cezası, (15 gün kapatma)

Sanık: Aziz Özer
Dava konusu Yazı: Ekim 2003’de yayınlanan 9. sayıda yeralan “80 Yıl Türkiye Cumhuriyeti, 80. Yıl Faşizmi” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 312/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Sürüyor

Sanık: Aziz Özer
Dava konusu Yazı: Derginin yanında ek olarak verilen afiş
İddia: TCY’nin 536. mad.
Görüldüğü Yer: Tuzla Sulh Ceza Mahkemesi
Karar: para cezası

Sanık: Aziz Özer
Dava konusu Yazı: Şubat 2001’de yayınlanan 42. özel sayıda yeralan “Operasyonland”, “Cezaevlerinde Devlet Saldırısı” başlıklı yazılar
İddia: TCY’nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Karar: 854.000.000 TL para cezası (Yargıtay’da)

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Ekim 1999 (27. sayı-Cezaevlerinde Yargısız İnfaz) ve Ocak 2000’de (30. sayı-Bu Kadarı da Olmaz)
İddia: TCY’nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Karar: 970.000.000 TL para cezası (Yargıtay’da)

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Haziran 2002’de yayınlanan 57. sayıda yeralan “Şovenist Çenelerini Tutmayı Bilmeyen...” ve “ABD’nin Taşeronu, TC Ordusu”

başlıklı yazılar
İddia: TCY’nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Şubat 2002’de yayınlanan 53. sayıda yeralan “Susma, Devrimci Tutsakların Taleplerini Sahiplen” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Yargıtay’da

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Temmuz 2003’de yayınlanan 7. sayıda yeralan “Gülbahar’a Saldırı Hepimizdedir” başlıklı yazı
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Eylül 2003’de yayınlanan 70. sayıda yeralan “Tecavüzü Yapana Değil, Yazana Dava” başlıklı yazı
İddia:
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Ekim 2003’de yayınlanan 71. sayıda yeralan “80 Yıl Türkiye Cumhuriyeti, 80 Yıl Faşizm” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Kasım 2003’de yayınlanan 72. sayıda yeralan “Irak’ta İşgal Ortaklığına Hayır” başlıklı yazı
İddia: TCY’nin 159. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Aralık 2003’de yayınlanan 73. sayıda yeralan “AKP’nin Ampülü Kimin İçin Yanıyor” ve “19 Aralık Katliamını Unutmadık, Unutmayacağız” başlıklı yazılar
İddia: TCY’nin 159. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

Sanık: Aziz Özer
Dava Konusu Yazı: Haziran 2004’de yayınlanan

“Enternasyonaliz Bayrağı İle Alanlara” başlıklı yazı İddia: TCY'nin 159. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Karar: Devam ediyor

AIHM Kararları

Abdullah Aydın

AIHM, Abdullah Aydın'ın 9 Mart günü Abdullah Aydın'ın Türkiye'ye karşı açtığı davada Türk hükümetinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AIHS) ifade özgürlüğüne ilişkin 10 ve adil yargılanmaya ilişkin 10. maddelerini ihlal ettiğine karar verdi. Kararda, Türk hükümetinin Aydın'a 10 bin Euro manevi tazminat ve 3 bin Euro mahkeme masraflarını ödemesi öngörüldü. Dönemin Ankara Demokrasi Platformu Temsilcisi Aydın, 1996 yılında 1 Eylül Dünya Barış Gününde yaptığı konuşma nedeniyle 21 Ekim 1997 tarihinde Ankara DGM tarafından TCY'nin 312. maddesi uyarınca bir yıl hapis ve para cezasına mahkum edilmişti.

Haluk Gerger

Evrensel gazetesinin 30 Haziran 1995 tarihli sayısında yayınlanan “OHAL ve Çekiç Güç” başlıklı yazısı nedeniyle 29 Aralık 1997 tarihinde İstanbul DGM tarafından TCY'nin 312. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilen yazar Haluk Gerger'in başvurusu, 9 Mart günü dostane çözümle sonuçlandı. Türk hükümeti Gerger'e 7 bin Euro ödemeyi kabul etti.

Mehdi Zana

AIHM, 1992 yılı Ekim ayında Avrupa Parlamentosu'nda ve Aralık ayında Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'nda yaptığı konuşmalar nedeniyle yargılandığı DGM'de 1994'da mahkum edilen eski Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana'nın başvurusu üzerine açılan davayı 6 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme, Zana'nın itirazını haklı bularak AIHS'nin ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddesinin ihlal edildiğine karar verdi.

DGM'nin “bağımsız bir mahkeme olmadığı” görüşüne de katılan AIHM, Türkiye'nin, sözleşmenin bağımsız ve tarafsız yargılanma hakkına ilişkin 6. maddesinin 1. fıkrasına aykırı davrandığı kanısına vardı. Bunun üzerine mahkeme, Türk hükümetinin Zana'ya verilen maddi zarar için 7 bin 500, yapılan masraflar için ise, 2 bin 500 Euro olmak üzere, toplam 10 bin Euro ödemesini kararlaştırdı.

Sedat Yurttaş

AIHM, 1 Temmuz 1994 tarihinde gözaltına alınan ve yaptığı konuşmalar nedeniyle Ankara DGM tarafından “bölücülük propagandası” gerekçesiyle 14 ay hapis cezasına mahkum edilen DEP eski Şırnak

milletvekili Sedat Yurttaş'ın başvurusu, 27 Mayıs günü sonuçlandı. Kararda, AIHS'nin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. ve “uzun gözaltı yasağını” düzenleyen 5/3. maddelerinin ihlal edildiği bildirildi. Mahkeme Türk hükümetinin 10.000 Euro manevi tazminat ve 4.000 Euro mahkeme masrafları olmak üzere toplam 14.000 Euro tazminat ödemesini kararlaştırdı.

Ayşenur Zarakolu

AIHM, 2002 yılında ölen yazar ve yayıncı Ayşenur Zarakolu'nun “Bizim Ferhat, Bir Cinayetin Anatomisi” adlı kitabında “bölücülük propagandası” yaptığı gerekçesiyle İstanbul DGM tarafından beş ay hapis cezasına mahkum edilmesi ve kitabın toplatılmasının (29 Aralık 1995) ardından açılan davada, AIHS'nin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. ve adil yargılanma hakkını düzenleyen 6/1. maddelerinin ihlal edildiğine karar verdi. Mahkeme'nin 13 Temmuz günü açıklanan kararında, Türkiye'nin toplam 7.500 Euro tazminat ödemesi kararlaştırıldı.

Haydar Yıldırım, Mehmet Çoban, Mustafa Kocaoğlu

AIHM, 1 Eylül 1996 tarihinde yapılan “Barış Günü” etkinliklerine katılarak bülten dağıtan dönemin ÖDP Mamak (Ankara) İlçe yöneticileri Haydar Yıldırım, Mehmet Çoban ve Mustafa Kocaoğlu'nun yaptığı başvuruyu 15 Temmuz günü karara bağladı. AIHM, başvuru ile ilgili olara Türk hükümetinin AIHS'nin 10 ve 6. maddelerini ihlal ettiği gerekçesiyle başvuruculara 15 bin Euro manevi, 2 bin 500 Euro da mahkeme masraflarının ödenmesini kararlaştırdı. Ankara DGM'de görülen davada, TCY'nin 312/2 ve 3. maddeleri uyarınca yargılanan Yıldırım, Çoban ve Kocaoğlu'na iki yıl hapis ve 840 bin lira para cezası verilmişti.

Ertuğrul Kürkçü

Gazeteci-yazar Ertuğrul Kürkçü'nün başvurusu, 27 Temmuz günü sonuçlandı. AIHM, Türk hükümetinin AIHS'nin 10. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle Kürkçü'le 3 bin Euro manevi tazminat ödenmesini ve mahkeme masraflarını karşılamasını kararlaştırdı.

Kemal Okutan

AIHM, 1991 yılı Aralık ayında ve 1992 Eylül ayında yapılan parti kongrelerinde, Çağdaş Hukukçular Derneği'nin de 1992 yılı Mart ayında düzenlediği bir toplantıdaki konuşmalarında “bölücülük propagandası yaptığı” gerekçesiyle 3 yıl hapis ve para cezasına mahkum edilen eski HEP genel Sekreteri Kemal Okutan'ın başvurusunu sonuçlandırdı.

29 Temmuz günü açıklanan kararda, Mahkeme AIHS'nin “ifade özgürlüğü” ve “adil yargılanma” haklarına ilişkin maddelerinin ihlal edildiği

gereğesiyle Türk hükümetinin, 6000 Euro manevi tazminat ve 2.500 Euro mahkeme masrafları olmak üzere toplam 8.500 Euro ödemesini kararlaştırdı.

Ibrahim Ülger

AIHM, bir konuşması nedeniyle 10 Aralık 1998 tarihinde İzmir DGM tarafından TMY'nin 8. maddesi uyarınca 10 ay hapis cezasına mahkum edilen HADEP yöneticisi Ibrahim Ülger'in başvurusunu 4.000 Euro'luk miktarı manevi tazminat olmak üzere, toplam 5.500 Euro tazminat ödenmesi kararıyla sonuçlandırdı. Mahkeme'nin 29 Temmuz günü açıklanan kararında Türk hükümetinin AIHS'nin ifade özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını düzenleyen maddelerini ihlal ettiği kaydedildi,

Feridun Yazar, Harun Çakmak, Güven Özata, Abdülkadir Gezici

AIHM, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan HEP'in eski Genel Başkanı Feridun Yazar ile diğer kurucu üyeler Harun Çakmak, Güven Özata ve Abdülkadir Gezici'nin, partinin 1991 ve 1992 yıllarında düzenlenen iki olağanüstü kongresindeki konuşmaları nedeniyle aldıkları cezalarla ilgili başvurularını 23 Eylül günü sonuçlandırdı. Konuşmalar nedeniyle Yazar, Çakmak ve Özata 1 yıl, Gezici de 2 yıl hapis cezasına mahkum edilmişlerdi.

AIHM kararında, cezaların "orantısız ve demokratik bir toplumda gereksiz olduğu" gerekçesiyle AIHS'in "ifade özgürlüğü"ne ilişkin 10. maddesinin ve "adil yargılanma"ya ilişkin 6/1. maddesine aykırı olduğu belirtildi. AIHM, Yazar'a 7 bin, Özata'ya 5 bin 500, Çakmak'a 4 bin 500, Gezici'ye 3 bin 500 Euro tazminat, yargılama giderleri için de toplam 3 bin 500 Euro ödemesini kararlaştırdı.

Veysi Varlı, Hüseyin Bora, Mehmet Tekin, Sadık Yaşar, Hanifi Yıldırım ve Zülküf Aydın

Diyarbakır'da 27 Mayıs 1993 tarihinde yaptıkları basın açıklaması nedeniyle Terörle Mücadele Yasası'nın (TMY) 8. maddesi uyarınca birer yıl sekizer ay hapis ve para cezasına mahkum edilen Veygi Varlı, Hüseyin Bora, Mehmet Tekin, Sadık Yaşar, Hanifi Yıldırım ve Zülküf Aydın'ın başvurusu, 19 Ekim günü karara bağlandı. AIHS'nin 10 ve 6. maddelerinin ihlal edildiğine hükmeden AIHM, Türk hükümetinin manevi tazminat olarak Veysi Varlı, Hanifi Yıldırım, Mehmet Tekin ve Sadık Yaşara 5'bin, Hüseyin Bora'ya 3 bin, Zülküf Aydın'a 2 bin Euro ve mahkeme masrafları olarak da 4 bin Euro ödemesini kararlaştırdı.

Recep Doğaner

AIHM, TMY'nin 8. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilen HADEP eski Parti Meclisi üyelerinden Recep Doğaner'in başvurusunu 21 Ekim

günü sonuçlandırdı. Mahkeme, AIHS'nin ifade özgürlüğü ve adil yargılanma maddeleri ihlal edildiği gerekçesiyle Recep Doğaner'e 5 bin Euro manevi tazminat ödenmesini kararlaştırdı.

Özkan Kalın (Kılınç)

Haftalık olarak yayınlanan Yeni Ülke gazetesindeki 1991 yılındaki iki yazısı nedeniyle TCY'nin 312 maddesi uyarınca hapis ve para cezasına çarptırılan Özkan Kalın'ın AIHM'e yaptığı başvuru, 10 Kasım günü sonuçlandı. AIHS'nin 10 ve 6. maddelerinin ihlal edildiğine karar veren AIHM, Türk hükümetinin Kalın'a manevi tazminat olarak 13 bin Euro, mahkeme masrafları için 4 bin Euro ödemesini benimsedi.

Mehmet Hatip Dicle

AIHM, eski DEP milletvekili Hatip Dicle'nin 31 Mayıs 1995 tarihinde Yeni Politika gazetesinde "Uluslararası Atatürk Barış Ödülü" başlıklı yazısı nedeniyle iki yıl hapis ve para cezasına mahkum edildiği dava ile ilgili başvuruyu, 10 Kasım günü karara bağladı. AIHS'nin ifade özgürlüğü ve adil yargılanmaya ilişkin maddelerinin ihlal edildiğini kaydeden Mahkeme, Dicle'ye 5 bin Euro manevi tazminat ve mahkeme masraflarının ödenmesini kararlaştırdı.

Medeni Ayhan

AIHM, avukat Medeni Ayhan'ın Türkiye aleyhine açtığı iki ayrı davayı 10 Kasım günü karara bağladı. Türk hükümetinin her iki davada da AIHS'nin 10 ve 6. maddelerine aykırı davrandığına hükmeden Mahkeme, Türk hükümetinin ilk davada Ayhan'a 8 bin Euro manevi tazminat ve 2 bin 500 Euro mahkeme masrafları, ikinci davada ise 4 bin Euro manevi tazminat ve 2 bin Euro mahkeme masraflarını ödemesini kararlaştırıldı.

Medeni Ayhan, 7 Mart 1993 tarihinde katıldığı bir toplantıda Türkçe ve Kürtçe şiir okuduğu gerekçesiyle DGM tarafından 22 Ekim 1996 tarihinde TCY'nin 312 maddesi uyarınca bir yıl hapis ve 160 bin lira para cezasına mahkum edilmişti.

Ayhan, ikinci başvurusunu ise 1996 yılında yayımladığı "Kürt Felsefeci Ehmede Xani" adlı kitap gerekçesiyle hakkında DGM'de TMY'nin 8. maddesi uyarınca yargılandığı dava ile ilgili olarak yapmıştı.

Eşref Odabaşı

AIHM, HADEP eski Kırşehir il örgütü yöneticilerinden Eşref Odabaşı'nın DGM tarafından TCY'nin 312. maddesi uyarınca mahkum edildiği dava ile ilgili yaptığı başvuruya 10 Kasım günü sonuçlandırdı. AIHS'nin ifade özgürlüğü ve adil yargılanmaya ilişkin maddelerinin ihlal edildiğine karar veren Mahkeme, Odabaşı'na 3 bin Euro manevi

tazminat ödenmesini ve 2 bin Euro'luk mahkeme masraflarının karşılanmasını benimsedi.

Zeynep Baran

Kürt Kadınları ile Dayanışma ve Kadın Sorunları Araştırma Vakfı Başkanı Zeynep Baran'ın hazırlanan bir broşür nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılandığı dava ile ilgili başvurusu, 10 Kasım günü sonuçlandı. AIHS'nin 10 ve 6. maddelerinin ihlal edildiğine karar veren AIHM, Türk hükümetinin 5 bin 500 Euro manevi tazminat ve mahkeme masraflarını ödemesini kararlaştırdı.

Zübeyir Özkaya

AIHM, 1997 yılında Newroz kutlamalarındaki konuşması nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılan Zübeyir Özkaya'nın başvurusunu, 30 Kasım ayı günü sonuçlandırdı. AIHS'nin 10. ve 6/1 maddelerinin ihlaline karar veren Mahkeme, Türk hükümetinin Özkaya'ya 5 bin 500 Euro tazminat ödemesini kararlaştırdı.

Cemil Elden

AIHM, 1996 yılı 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde yaptığı konuşma nedeniyle Ankara DGM tarafından "halkı sosyal sınıf, ırk ve bölge farklılık gözetilerek kin ve düşmanlığa tahrik" ettiği iddiasıyla cezalandırılan HADEP üyesi Cemil Elden'in başvurusunu, 9 Aralık günü karara bağladı. Türk hükümetinin ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar veren Mahkeme, Elden'e 9 bin 500 Euro tazminat ödenmesine karar verdi.

Recep Maraşlı

AIHM, haftalık Newroz dergisindeki yazısı nedeniyle DGM tarafından 1996 yılında 1 yıl 8 ay 10 gün hapis ve para cezasına mahkum edilen Recep Maraşlı'nın başvurusunu, 9 Kasım günü sonuçlandırdı. AIHM kararında "yer yer sert ifadelerin veya ağır eleştirilerin yer aldığı yazıda ne direnişe ne de şiddete teşvikin yer almadığına" dikkat çekilerek, Türk hükümetinin AIHS'nin 10 ve 6. maddelerini ihlal ettiği görüşü benimsendi. Mahkeme, Maraşlı'ya toplam 6 bin 370 Euro ödenmesini kararlaştırdı.

Yasaklanan Kitaplar ve Davalar

9 Haziran günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu¹, 26 Haziran günü Resmi Gazete'de yayımlanarak, yürürlüğe girdi. Yeni Basın Yasası'nın "Zorunlu Bilgileri Göstermeme" başlıklı 15. maddesi ile "süresiz yayınlarda yayımcı ve adını ve adresini göstermeyen veya yanlış gösteren basımcıya beşyüzmilyon liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezası" verilmesi öngörüldü. Yeni düzenlemede, "teslim yükümlülüğünü yerine getirmeyen basımcı" için de 300 milyon liradan bir

milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılması benimsendi.

26 Eylül günü TBMM'de kabul edilen ve 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen "5237 sayılı Türk Ceza Yasası" da Basın Yasası'nda getirilen bazı açılımları kısıtlayıcı düzenlemeler getirdi.

2004 yılında kitaplara, yazarlara ve yayıncılara yönelik açılan dava sayısında bir düşüş ve beraat kararlarındaki artışa karşın kitapların toplatılması, yazar ve yayıncılara dava açılması uygulamaları bu dönemde de sürdü. Türkiye Yayıncılar Birliği'nin 2005 yılında açıklanan raporuna göre 2004 ve 2005'in ilk döneminde 25 yayınevinin 37 yazarı ve 43 kitabı ile 4 derleme yargılandı.

Ankara 2 Nolu DGM, Şubat ayında Muzaffer İlhan Erdost'un "Türkiye'nin Yeni Sevr'e Zorlanması Odağında Üç Sivas" adlı kitabı hakkındaki toplatma kararını kaldırdı. Muzaffer İlhan Erdost'un TMY'nin 8. maddesinin yürürlükten kaldırılması nedeniyle yaptığı başvuruyu değerlendiren DGM, "suçun ortadan kalktığı" görüşüyle eski kararını iptal etti.

Erdost daha önce kitap hakkındaki toplatma kararının kaldırılması için Ankara 1 Nolu DGM'ye başvurmuştu. Ancak DGM Savcılığı'nın "TMY'nin 8. maddesinin kaldırılmasına karşın kitapta TCY'nin 312. maddesini ihlal niteliğinde düşüncelere yer verildiği" görüşünü kabul eden DGM, istemi reddetmişti. Bu karara karşı 2 Nolu DGM'ye başvuran Muzaffer İlhan Erdost, "savcılığın, iddianamede yer almayan suç nitelendirmelerini ileri sürerek olumsuz görüş belirtmesinin yerinde olmadığı" vurgulamıştı.

"Yeter Tenimi Acıtmayın"-Meltem Arıkan

Meltem Arıkan'ın Everest yayınları tarafından 2003 yılı Ekim ayında yayımlanan "Yeter Tenimi Acıtmayın" adlı kitap, Şubat ayında İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından toplatıldı. Toplatma kararının, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Başkanlığı'nın başvurusu üzerine, "kitabın genel ahlaka aykırı olduğu" gerekçesiyle TCY'nin 426. maddesi uyarınca verildiği öğrenildi. İlk üç baskısının ardından verilen toplatma kararı üzerine kitabın dördüncü baskısı, kurulun sakıncalı bulunduğu bölümler bantlanarak yapıldı. Yayınevinin 11 kişilik bilirkişi heyetine itirazı üzerine oluşturulan heyet de kitabın edebiyat eseri olduğuna karar vererek toplatma kararını kaldırdı.

"Uzanlar/Bir Korku İmparatorluğunun Çöküşü"-Nedim Şener

¹ Kanun metnine
"http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/06/20040626.htm#1"
adresinden ulaşılabilir

Nedim Şener'e, Güncel Yayıncılık tarafından yayınlanan "Uzanlar/ Bir Korku İmparatorluğunun Çöküşü" adlı kitabı nedeniyle 40 milyar liralık ön ödemeli para cezası verildi. Şener'in ön ödeme yapmaması üzerine açılan dava ise Temmuz ayında sonuçlandı. Yeni Basın Yasası'nın lehte hükümleri uyarınca 2 milyar lira para cezasını ödeyen Şener hakkındaki dava, kaldırıldı.

"Kadın Argosu Sözlüğü"-Filiz Bönğölçe

Metis Yayınları tarafından yayınlanan "Kadın Argosu Sözlüğü" adlı kitap ile ilgili olarak yazar Filiz Bönğölçe ve yayınevi sorumlusu Semih Sökmen hakkında, "müstehcen kitap yayınladıkları" iddiasıyla açılan dava, 16 Haziran günü sonuçlandı. Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Bönğölçe ve Sökmen hakkında "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

"Seks İsyancıları-Toplumsal Cinsiyet, Başkaldırı ve Rock'n Roll"-Simon Reynolds

İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi, Mehmet Küçük'ün çevirdiği "Seks İsyancıları-Toplumsal Cinsiyet, Başkaldırı ve Rock'n Roll" adlı kitabın toplatılmasına karar verdi. Ayrıntı Yayınları tarafından yayınlanan kitap hakkında inceleme başlatan İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın isteği üzerine Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından bir rapor hazırlandı. 10 Mart günü Savcılığa gönderilen raporda, "kitapta yansıtılan görüşlerde oldukça kaba, edebi kültürümüze uymayan ahlaki değerlerimize aykırı ifadeler verilmektedir" denildi. Rapor üzerine savcılık, kitabın toplatılması istemiyle mahkemeye başvurdu. Sulh Ceza Mahkemesi de, 13 Nisan günü kitabın TCY'nin 426. maddesi uyarınca toplatılmasına karar verdi.

"Kadın Erkek Faaliyet Raporu"-Murat Kürüz

Murat Kürüz'ün yazdığı, Bilge Karınca Yayınevi tarafından yayınlanan "Kadın Erkek Faaliyet Raporu" adlı kitap, İstanbul 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından Nisan ayı içinde Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun raporu doğrultusunda "halkın ar ve haya duygularını rencide ettiği" gerekçesiyle toplatıldı.

"Porno"-Irwine Welsh

"Porno" adlı kitabı yayınlayan Stüdyo İmge Yayınları sorumlusu Hasan Levent Erseven ve çevirmen Kıvanç Güney hakkında "halkın ar veya haya duygularını incittikleri" gerekçesiyle açılan dava, 26 Mayıs günü sonuçlandı. Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi Erseven ve Güney'i 2 milyar 857 milyon lira ağır para cezasına mahkum etti. Irwine Welsh'in yazdığı Porno adlı kitap 2003 yılı Aralık toplatılmıştı.

"Kürt İsyancıları-Tedip ve Tenkil"- Ahmet Kahraman

Evrensel Basım Yayın tarafından 2003 yılı Kasım ayında yayınlanan "Kürt İsyancıları-Tedip ve Tenkil" adlı kitap nedeniyle yayınevi sahibi Songül Özkan hakkında Mayıs ayında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, "kitapta Kürt isyancılarının anlatıldığı ve haklı görüldüğü, böylece Kürt kökenli vatandaşların devlete ve diğer insanlara karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek şekilde düşmanlığa ve kin beslemeye alenen tahrik edildiği" iddia edildi. DGM'lerin kaldırılmasının ardından İstanbul 4 No'lu DGM görevsizlik kararı vererek, dosyayı İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 17 Ekim günü yapılan duruşmada da Mahkeme, yetkisizlik kararı vererek dosyayı Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi. Dava, 2004 yılı içinde başlamadı.

"Aum"-Murat Hiçyılmaz

"Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu" Ocak ayında Murat Hiçyılmaz'ın "Aum" adlı romanın "müstehcen olduğu" gerekçesiyle toplatılmasını kararlaştırdı. Daha sonra da roman nedeniyle Murat Hiçyılmaz ve romanı yayınlayan Piramid Yayıncılık şirketi sahibi Bedri Baykam hakkında TCY'nin 426. maddesi uyarınca ağır para cezası istemiyle dava açıldı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

"Akıntıya Karşı Yazılar"-Fikret Başkaya

Doç. Dr. Fikret Başkaya'nın "Akıntıya Karşı Yazılar" adlı kitabı nedeniyle, Başkaya ile Maki yayıncılık şirketi sorumluları Özden Bayram ve İsmet Erdoğan hakkında açılan davaya 2004 yılında devam edildi. Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 30 Aralık günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Basın Yasası uyarınca "yayın yoluyla suç işlenmesi halinde eser sahibinin sorumlu tutulacağı" gerekçesiyle Bayram ve Erdoğan hakkında beraat kararı verilmesini, "kitapta Cumhuriyete, hükümetin ve silahlı kuvvetlerin manevi şahsiyetine hakaret edildiği" gerekçesiyle de Başkaya'nın hapis cezasına mahkum edilmesini istedi. Dava, 2005 yılına ertelendi.

"Sivil Darbe Girişimi ve Ankara'da Irak Savaşları"-Fikret Bila

Milliyet gazetesi Ankara Temsilcisi Fikret Bila'nın 2003 yılı Kasım ayında yayınlanan "Sivil Darbe Girişimi ve Ankara'da Irak Savaşları" adlı kitabı nedeniyle, Bila ve Ümit Yayıncılık şirketinin sahibi Ümit Gürtuna hakkında açılan dava, 10 Haziran günü Ankara DGM'de başladı. TCY'nin 136/1. maddesi

uyarınca açılan davada DGM, Anayasa değişikliği ile DGM'lerin kaldırılması nedeniyle yasal düzenleme yapılana kadar yargılamanın durdurulmasına karar verdi.

Bu arada MIT Müsteşarlığı'nın diplomatları izlediğine ilişkin bir yazının Adalet Bakanlığı ve Ankara DGM Savcılığı'na gönderildiği, dava dosyasına da konulduğu ortaya çıktı. MIT Müsteşarlığı'nın Bila hakkında kitapta "MIT'e ait gizli belgeleri yayımladığı" gerekçesiyle suç duyurusunda bulunduğu hatırlatan Bila'nın avukatı Şahin Mengü, "MIT yazısının hissettirdiği şey, telekulak itirafı gibi ve doğru ise bu ciddi bir sorun. MIT'in böyle bir yetkisi yok. Uluslararası sözleşmelere göre de bu bir suç ve soruşturma açılması gerekir" dedi. Yazıda şöyle deniliyor:

"Milliyet gazetesinin 18.11.2003 tarihli nüshasında Bila'nın kitabından alıntılar yapılması üzerine, konu hakkında müsteşarlık yazısıyla bakanlıklar nezdinde suç duyurusunda bulunulmuştur. Mezkûr suç duyurusuna konu haberde ve anılan kitapta yer verilen, İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Peter Westmacott'un Avrupa Birliği'nden Michael Leigh ile yaptığı görüşmeye dair 'çok gizli' yazı teşkilatımıza ait bir belge olup, söz konusu belgenin devletin emniyeti ve siyasi menfaatleriyle doğrudan ilgili olduğu tartışmasızdır. Bu itibarla mezkûr belgenin yayımlanmasıyla devletin iç ve dış siyasi menfaatlerine zarar verilmiştir."

12 Haziran günü Radikal gazetesinde yayınlanan bir haberde de DGM'nin görüş sorması üzerine, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal'ın imzasıyla mahkemeye gönderilen belgedeki şu ifadeler yer verildi:

"Kitabın ekinde gösterilen metinle ABD tarafıyla yapılan müzakerelerde ortaya çıkan ve kısaca 'Mutabakat Muhırası' olarak adlandırılan anlaşmanın kastedildiği düşünölmekte. Ancak Bakanlığımızca yapılan Türkçe çeviri ile ek-7'deki Türkçe metni birbirinden farklı. Kitaptaki belgelerden 17 Temmuz 2002 tarihli İngiltere Büyükelçisi'nin AB yetkilisiyle yaptığı görüşmeye ilişkin notun Bakanlığımız belgesi olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak; kitaptaki belgelerden bir kısmı Bakanlığımız iç bünyesinde hazırlanan gizlilik dereceli belgelerdir. Söz konusu belgelerin, bu nitelikleriyle 'Devletin dahili ve beynelmilel siyasi menfaatlerine taalluk eden evrak' mahiyeti taşıdığı düşünölmektedir. Ancak, belgelerin kitabın yayın tarihi itibarıyla Türkiye'nin emniyetini, siyasi menfaatlerini ihlal ettiği sonucuna varılmamaktadır. Bu değerlendirmeler, belgelerin geçmişe ait belgeler olarak yayımlanmasından kaynaklanmaktadır."

DGM'lerin kaldırılmasının ardından Ankara 11. Özel

Ağır Ceza Mahkemesi'nde 29 Temmuz günü yapılan duruşmada ifade veren Fikret Bila, MIT Müsteşarlığı'nın "gizli" olduğunu ileri sürdüğü belgelerin, iki kişi arasında geçen diyaloglardan ibaret olduğunu söyledi. Mahkeme, dava konusu belgelerin gizlilik niteliği taşıyıp taşımadığının Başbakanlığ'tan sorulmasına karar verdi.

21 Ekim günü yapılan duruşmada ise Başbakanlığın kitapta yer alan MIT belgelerinin "gizli" olmadığına ilişkin yazısı okundu. Dava, 26 Ekim günü yapılan duruşmada beraatle sonuçlandı. Mahkeme, Başbakanlığ ve Dışişleri Bakanlığı'nın, "kitaptaki belgelerin gizli olmadığı, Türkiye'nin egemenliğine zarar vermediği" yönündeki yazıları nedeniyle beraat kararı verdi.

"Tanrıya Mektuplar- 2"-Hasan Basri Aydın

Mart ayında Ceylan yayınlarından çıkan "Tanrıya Mektuplar-2" adlı kitabında "devlete hakaret ettiği" iddia edilen emekli öğretmen Hasan Basri Aydın (75) ve yayınevi sorumlusu Murat Güner hakkında yıl içinde TCY'nin 159. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 24 Aralık günü sonuçlanan davada, Mahkeme "kitaptaki ifadeler eleştiri sınırları içinde kaldığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

"Elma"-Enis Batur

Enis Batur'un yazdığı "Elma" adlı roman nedeniyle Batur ve kitabı yayınlayan Sel Yayınları sorumlusu İrfan Sancı hakkında açılan davanın yeniden görölmelerini 8 Aralık günü başlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görölen dava, 9 Şubat 2005 tarihine ertelendi. Batur ve Sancı hakkında "genel ahlaka aykırı yayın yaptıkları" iddiasıyla İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava, 16 Temmuz 2002 tarihinde beraatla sonuçlanmış, kitap hakkındaki toplatma kararı da kaldırılmıştı.

"Pazar Sevişgenleri"-Metin Üstündağ

Karikatürist ve mizah yazarı Metin Üstündağ'ın Sel Yayıncılık tarafından yayınlanan "Pazar Sevişgenleri" adlı karikatür albümü hakkında açılan dava, 8 Aralık günü yeniden görölmeye başlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşma, 9 Şubat 2005 tarihine ertelendi. Üstündağ ve yayınevi sorumlusu İrfan Sancı hakkında açılan davada, 2002 yılında "suç unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verilmişti.

"Çokkültürlölükten Tekkültürlölüğe Anadolu"-Aytekin Yılmaz

Tohum Yayınevi tarafından 2002 yılında yayınlanan "Çokkültürlölükten Tekkültürlölüğe Anadolu" adlı kitap nedeniyle yayınevi yetkilileri Mehmet Ali Varış ve Barış Güzel hakkında Beyoğlu 2. Asliye Ceza

Mahkemesi'nde TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

“Koçgiri, Kuzey-Batı Dersim”-Mamo Baran

Tohum Yayıncılık tarafından 2002 yılı sonunda basılan “Koçgiri, Kuzey-Batı Dersim” adlı kitabın yazarı Mamo Baran ve Tohum Yayınevi yetkilisi Mehmet Ali Varış hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM'de görülen dava, DGM'lerin kaldırılmasının ardından Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gönderildi. Baran ve Varış hakkındaki dava, yıl içinde sonuçlanmadı. “Koçgiri, Kuzey-Batı Dersim” adlı kitap, 3 Haziran 2003 tarihinde İstanbul DGM tarafından yasaklanmıştır.

“Kemalizm”- Erdal Yeşil

Erdal Yeşil'in yazdığı “Oturana Adam-Kemalizm” adlı kitap nedeniyle Yeşil ve Tohum Yayıncılık sahibi Mehmet Ali Varış hakkında 5816 sayılı yasa uyarınca “Atatürk'e hakaret ettikleri” ve TCY'nin 159. maddesi uyarınca iddiasıyla “Cumhuriyeti, TBMM ve devletin askeri kuvvetlerini neşren tahkir ve tezyif ettikleri” iddialarıyla açılan Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davalar yıl içinde sonuçlanmadı.

Aram Yayınları

Aram Yayınları'ndan çıkan kitaplar nedeniyle yayınevi sahibi Fatih Taş ve yazarlar hakkında açılan davalardan bazıları da şöyle:

Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/99
Kitap İsmi: “Yarınlara Yol Almak-Gerilla Anıları-3”
Yazarı: Hatice Aynal
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 28 Eylül 2004 tarihinde mahkumiyet

Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/175
Kitap İsmi: “Gülen Azadiya”
Yazarı:
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 6 Eylül 2004 tarihinde mahkumiyet

Görüldüğü Yer: İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2004/306
Kitap İsmi: “Mavidir Avaşın'ın Suları”
Yazarı: Ali Mor
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 5 Nisan 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/327
Kitap İsmi: “Gurbetelli Ersöz-Yüreğimi Dağlara Nakşettim”
Yazarı: Sema Akay
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 4 Mart 2004 tarihinde mahkumiyet

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2004/150
Kitap İsmi: “İçimizde Bir Parça Ülke-Gerilla Anıları-2”
Yazarı: Sema Akay
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 18 Şubat 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/279
Kitap İsmi: “Patika-Gerilla Anıları-4”
Yazarı: Bülent Kartal
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 26 Mart 2004 tarihinde mahkumiyet

Görüldüğü Yer: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2004/351
Kitap İsmi: “İtirafçı Bir Jitemci Anlattı”
Yazarı:
Sevk Mad: TMY'nin 6/2 mad.
Durum: 3 Mart 2005 tarihinde başlayacak

Görüldüğü Yer: İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2004/75
Kitap İsmi: “Mordemin Güncesi”
Yazarı:
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 6 Nisan 2005 tarihinde başlayacak

Görüldüğü Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/326
Kitap İsmi: “Sevdam Güneş Tadında-Gerilla Anıları-1”
Yazarı: Ali Mor
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 8 Mart 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/66
Kitap İsmi: “Kasırga Taburu”
Yazarı:
Sevk Mad: TMY'nin 7/2-son mad.
Durum: 18 Mart 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/337
Kitap İsmi: “Gire Şeran-Serhıldan” (Kavgaların Tepesi-Başkaldırı)
Yazarı:
Sevk Mad: TMY'nin 7/2 mad.
Durum: 11 Şubat 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2004/37
Kitap İsmi: “Patika-Gerilla Anıları-4”
Yazarı: Selda Nergiz
Sevk Mad: TCY'nin 159/1 mad.
Durum: 14 Nisan 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/21
Kitap İsmi: “Dağın Mecnunu-Hüseyin Kaytan”
Yazarı: Hacı Kabak
Sevk Mad: TCY'nin 159/1 mad.
Durum: 14 Nisan 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2002/406
Kitap İsmi: “İçimizde Bir Parça Ülke-Gerilla Anıları-2”
Yazarı: Sema Akay
Sevk Mad: TCY'nin 159/1 mad.
Durum: 2 Mart 2005 tarihine ertelendi

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Dosya No: 2003/31
Kitap İsmi: “Yarınlara Yol Almak-Gerilla Anıları-3”
Yazarı: Hatice Anyal
Sevk Mad: TCY'nin 159/1 mad.
Durum: 14 Nisan 2005 tarihine ertelendi.

Kültür-Sanat Etkinliklerine Yönelik Engellemeler

Samsun Sanat Tiyatrosu'nun Aziz Nesin'in öykülerinden derlenen “Biz Adam Olmayız” adlı oyununun Mardin'in Derik ilçesinde Mayıs ayında sahnelemesi, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından engellendi. Eğitim-Sen tarafından davet edilen tiyatronun Derik Kaymakamlığı'na başvurduğu, kaymakamlığın da oyunları İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne incelettirdiği öğrenildi. İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Nejat Yılmaz imzasıyla Eğitim-Sen'e gönderilen yazıda “Bazı bölümlerinde argo ve müstehcen sözcükler kullanılan oyunun, konu ve anlatım itibarıyla sakıncalı olduğu” ileri sürüldü. Tiyatronun Genel Sanat Yönetmeni Yaşar Gündem, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki birçok il ve ilçede farklı uygulamalarla karşılaştıklarını söyledi.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Mayıs ayında düzenlediği “Liselerarası Tiyatro Şenliği”ne Antalya

Yargılanan Diğer Kitaplar²

Yayınevi	Yazarın Adı	Kitabın Adı	
Aram	Kayhan Adnut	“Tufanda 33 Gün”	Beraat
Ayrıntı	C. Palahniuk	“Tıkanma”	Beraat
Belge	George Jerjian	“Gerçek Bizi Özgür Kılacak”	
Belge	Zülküf Kışanak	“Yitik Köyler”	
Çetin	A. Öcalan	“Güney Kürdistan'da Egemenlik”	
Çetin	Derleme	“Öğrenci Gençlik Hareketi”	
Çetin	Gülseren Aksu	“Güneşin Sofrasındayız”	
Çetin	A. Öcalan	“Sosyal Devrim ve Yeni Yaşam”	
Çetin	Mahsun Şafak	“PKK Kongre Belgeleri”	
Çiviyazıları	M. de Sade	“Juliette”	
Deng	Kemal Burkay	“Seçme Yazılar”	
Deng	Ehmede Xani	“Mem u Zin”	
Deng	Munzur Cem	“Alevilik, Zazaki ve Dersim”	
Deng	Ali Dicleli	“Kürt Sorunu Barış Demokrasi”	
Haziran	Derleme	“Cezaevi Direnişi 3: Ulucanlar”	
Pencere	Fevzi Karadeniz	“Eski Zamanlar”	Mahkumiyet
Peri	Naci Kutlay	“21. yy.a Girerken Kürtler”	Beraat
Sorun	Talat Turan	“Mehmet Eymur, Bir MIT'cinin Portresi”	Mahkumiyet
Stüdyo/İmge	Sabri Kalıç	“Eminem”	
Stüdyo/İmge	Sibel Torunoğlu	“Travesti Pinokyo”	
Stüdyo/İmge	Eminem	“Kızgın Sarışın”	
Stüdyo/İmge	Suat Bilgi	“Show”	
Stüdyo/İmge	Irwine Welsh	“Olağanüstü, Üç Kimyasal Roman”	
Umut	Derleme	“Bir Mesele: İbrahim Kaypakkaya”	

²Türkiye Yayıncılar Birliği 2004 raporundan yararlanarak hazırlanmıştır.

Muratpaşa Lisesi'nin Aziz Nesin'in "Azizname" kitabından uyarlanan "Azizname 95" adlı oyunla katılması İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından engellendi. Millî Eğitim Müdürlüğü Eser İnceleme Kurulu'nun oyuna "müstehten sözcükler içerdiği" gerekçesiyle izin vermediği öğrenildi. Antalya'da Millî Eğitim Müdürlüğü'nün şenlikte sergilenecek Üç Aziz Nesin oyununu daha sansürlendiği bildirildi. Millî Eğitim Müdürlüğü'nün Atatürk Lisesi'nin "Hadi Öldürsene Canikom", Gazipaşa Çok Programlı Lisesi'nin "Toros Canavarı" ve Antalya Ticaret Borsası Anadolu Dış Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesi'nin "Düdükcülerle Fırıncıların Savaşı" adlı oyunların metinlerinde değişiklik yapılmasını istediği, liselerin bu değişiklikleri yaptıktan sonra oyunları sahneleyebildiği bildirildi.

Serhat Kültür Merkezi'nin (SKM) Tatvan Kültür Sanat Merkezi'nde sahnelemek istediği "Halk Oyunlarının Dili" adlı oyunun Tatvan Kaymakamlığının oyuncuların sabıka kayıtlarının istemesi üzerine iptal edildiği bildirildi. SKM yöneticilerinden Yahya Kandemir, bugüne kadar birçok il ve ilçede oyun sahnelediklerini, ancak ilk defa böyle bir duruma karşılaştıklarını söyledi.

78'liler Vakfı'nın, 12 Eylül darbesinin yıldönümü nedeniyle 11-12 Eylül günlerinde Marmaris'te gerçekleştirmeyi planladığı "Netekim Festivali"ne Marmaris Kaymakamlığı izin vermedi. Kaymakamlığın festivale izin vermemesine gerekçe olarak "belediyenin amfiteyatrosu ve belediyeye ait salonları etkinlik için kullanılmaktan vazgeçmesini ve festivalin kamu düzenini bozma olasılığını" gösterdi.

Canşenliği tiyatro grubunun Kasım ayında Bitlis'te sahnelemeyi planladığı "Meçhulün Faili" adlı oyunun

engellendiği bildirildi. Tiyatro yetkilileri yaptıkları açıklamada, faili meçhul siyasi cinayetlerin ele alındığı oyunu Bitlis Halk Eğitim Merkezi'nde sahnelemeyi düşündüklerini ancak kendilerine "Jandarmanın kalorifercilik kursu ve tiyatro kursunun devam ettiği için salonun boş olmadığı ve uygun bir gün bulunmadığı" yanıtı verildiğini söylediler.

Mezopotamya Kültür Merkezi (MKM) bünyesinde yer alan Teatra Jiyana Nü'nün (Yeni Yaşam Tiyatrosu) "Girav (Ada)" adlı Kürtçe oyunu sahnelemesi Aralık ayında Muş'un Malazgirt ilçesinde yasaklandı. Tiyatronun yöneticisi Fırat Atılğan, Malazgirt Kaymakamlığı'na yaptıkları başvurunun gerekçe gösterilmeden reddedildiğini bildirdi.

Aralık ayında Aydın Valiliği, Aydın Belediyesi Kültür ve Sanat Komisyonu, Belediye Şehir Tiyatrosu tarafından hazırlanan "Bir Ceza Avukatının Anıları" adlı oyunun sahnelenmesine izin vermedi. Prof. Dr. Faruk Erem'in aynı adlı kitabından hazırlanan oyunun 12 Eylül 1980 darbesinden sonra TRT'de yayınlandığını hatırlatan Belediye Kültür ve Sanat Komisyonu Başkanı Yalçın Dinçer, oyunun yasaklanma gerekçelerini şöyle açıkladı:

"Oyun, milli bilinci uyanık, tutucu fertleri, milli ülküler, ahlaki değerler etrafında toplayıcı ve birleştirici olmadığı, iyimser bir hayal gücü bulunmadığı, sahneye uygun görülmediği, uygun kelimelerin olmadığı, açık sahneler içerdiği, gelenek ve göreneklerimize, toplum düzenine uygun olmadığı, çocukluk ve gençlik çağının normal gelişmesine zararlı olduğu, siyasi, ideolojik ve bölücü telkinlerin bulunması nedeniyle lise ve dengi okullarda oynanması uygun bulunmamıştır."

2 - İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

Anayasa'nın 10 maddesinde değişiklik öngören yasa teklifi, 7 Mayıs günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 5170 sayılı yasa ile Anayasa'nın "basın araçlarının korunması" başlıklı 30. maddesi yeniden düzenlendi. Buna göre, "yasaya uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemeyecek veya işletilmekten alıkonulamayacak". Yasa değişikliği Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanmasının ardından 22 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Yasası, 17 Aralık günü Resmi Gazete'de yayınlandı. Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nı değiştiren düzenlemenin 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi benimsendi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Murat Başesgioğlu, Nisan ayında yaptığı açıklamada, son bir yıl içinde Türkiye genelinde basın-yayın kuruluşlarından işten çıkarılanların sayısının toplam 6 bin 78 kişi olduğunu bildirdi. Söz konusu dönemde basın-yayın kuruluşlarında işe başlayan işçi sayısının 7 bin 714 olduğunu kaydeden Başesgioğlu, şu bilgileri verdi:

"İşten çıkarılanların 3 bin 486'sının kendi isteği ile istifa, 797'sinin tazminatlı fesih, 649'unun işyeri devri, 484'ünün transfer, 192'sinin askerlik, 179'unun emeklilik, geriye kalan 291'inin malulen emeklilik, ölüm, evlenme, işin askıya alınması, işverenin veya işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranması, disiplin kurulu kararı ile fesih, devamsızlık, işe ara verme, işin sona ermesi, işyerinin kapanması, staj bitimi, deneme süresi bitimi ve statü değişikliği gibi nedenlerle işlerini bırakma

Yayın yapmak yasaktır (Fikret İlkiz-Bizim Gazete/27 Aralık 2004)

Yeni Ceza Muhakemeleri Kanunu 17 Aralık 2004 tarihli 25673 sayılı Resmi gazetede yayımlandı. Eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlükten kalkacak ve yaygın tanımı ile “CMUK” yerine “CMK” yürürlüğe girecek.

4.12.2004 kabul tarihli 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 157'nci maddesine göre “Kanunun başka hüküm koyduğu haller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.” Yani “soruşturma gizlidir” Örneğin bir suçla ilişkin ihbar veya şikâyetler üzerine soruşturma başlatılması gizlidir. Cumhuriyet Savcısı ihbar alırsa veya örneğin basından bir suç işlendiğini öğrenirse derhal soruşturma açacaktır. Savcı bu durumda kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek ve ayrıca suç işlediğinden şüphe edilen kişinin de haklarını korumak amacıyla maddi gerçeği araştırmaya başlayacaktır. Savcılık adil bir yargılamanın yapılabilmesi için her türlü araştırmayı yapacak, emrindeki adli kolluk görevlileri eliyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına alacaktır. Gerekirse kamu görevlilerinden bilgi isteyecektir. Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden Cumhuriyet savcısına vakit geçirmeksizin temin edeceklerdir. Soruşturmanın bu aşamaları “gizlidir”. Şüphelinin ifadesinin alınması veya sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene işlemleri gizlidir. Cumhuriyet savcısının istemi halinde ve bazı durumlarda aynı “gizli” işlemleri sulh ceza hâkimi de yapabilecektir.

Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılacaktır. Adli kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının emirlerini yerine getireceklerdir. Üzerinde çok tartışılan ve kanımca “yeterli” olmayan bir düzenleme ile getirilen “Adli kolluk” hakkındaki hususlar CMK'nun yürürlüğe gireceği 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren 6 ay içinde Adalet ve İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek. Bu yönetmelik üzerinde düşünülmelidir. CMK'nun 168'inci maddesine göre; olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adli kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men edebilir. Yasa böyle bir yetki vermektedir.

1 Nisan 2005 tarihinden sonra televizyon kameralarının “olay” yerinde çekim yapmaları veya suçla konu olayı görüntülemeleri sırasında; gazeteciler soruşturmayı tamamlayamaya engel sayılabilir. Adli kolluk kendi işlemlerini tamamlayıncaya kadar görevlerini yapmaya engel olan kişilere karşı, “zor kullanma” ve “men etme” yetkisine sahiptir. Gazeteciler “zor kullanılarak men edilme” ile karşılaşabilirler. Adli kolluğun bu işi de “gizlidir”.

Açılan davalarda duruşmalar nasıl yapılacaktır? Eğer sanık onsekiz yaşını doldurmamışsa duruşma kapalı yapılacaktır. Bu kuralın dışında duruşmalar herkese açıktır (CMK Md 182 ve devamı). Ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilecektir. Örneğin kamu güvenliği nedeniyle duruşmanın açıklığının kaldırılması istenirse; isteğin karara bağlanacağı oturum da “kapalı” yapılabilir. Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanacaktır. Ayrıca eğer açık duruşmanın içeriği, millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin saygınlık, onur ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak nitelikte ise; mahkeme, bunları önlemek amacı ile ve gerektiği ölçüde duruşmanın içeriğinin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklayabilir. Bu kararını da açık duruşmada açıklar. Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanmayacaktır. Bu açıkça “yayın yasağı”dır. Artık “herkese açık” duruşmada ses ve görüntü alıcı aletlerin kullanılması yasaktır. CMK Madde 183'e göre adliye binası içerisinde ve duruşma başladıktan sonra duruşma salonunda her türlü sesli veya görüntülü kayıt veya nakil olanağı sağlayan aletler kullanılamayacaktır. Bu hüküm, adliye binası içerisinde ve dışındaki diğer adli işlemlerin icrasında da uygulanacaktır.

Gizliliği ihlal ederseniz veya kapalı oturumu yayımlarsanız ne olur? 1 yıl 6 ay ile 4,5 yıl arasında hapis cezası alırsınız. Yeni Türk Ceza Kanunu Madde 285'e göre soruşturmanın gizliliğini veya kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini ihlal eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Gazete, radyo ve televizyon veya internetdeki web sitenizde yayın yaparsanız; yani suçu basın yayın yoluyla işlerseniz cezası yarı oranında artırılarak verilecektir. Ayrıca aynı maddeye göre soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak damgalanmalarını sağlayacak şekilde görüntülerin yayımlanması halinde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilecektir. Suçlu olarak damgalamak ne demektir ?

Gazeteciler ettiklerini mi biçiyorlar acaba? İğneyi kendilerine, çuvaldızı başkasına batırırlar. Artık gazeteciler olay yerinde veya sanıkların adliyede veya duruşmada çekilmiş görüntülerini haber yapamaz ve yayımlayamazlar. Onun yerine papatyalari, çiçekleri kameraya çekip haber yapabilirler. Televizyonlar; duruşmalar, sanıklar, adliye binaları, koridorları, adliyede adalet bekleyen insan görüntüleri yerine; yolları karla kaplanmış adliye sokaklarını, gözlü bağlı adalet tanrıçası heykelini gösterirler artık...Gazeteciler yeni adliye binalarının açılış törenlerinde kırmızı kurdele kesen bakanların fotoğraflarını çekebilirler. Bu haber olur ve yayımlanabilir. Ancak artık duruşmalarda görüntü almak, fotoğraf çekmek, yayın yapmak yasaktır ve suçtur. Ayrıca bu yasa; 1 Nisan şakası da değildir...

durumunda kaldığı belirlenmiştir.”

Merkezi New York'ta bulunan Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) yıllık raporu, Mart ayında açıklandı. Rapora göre, 13'ü Irak'ta olmak üzere 2003 yılında 36 gazeteci görevi başında öldürüldü. Yıl içinde hapisanede bulunan gazeteci sayısı ise tüm dünyada 136 olarak belirlendi.

Raporun Türkiye ile ilgili kısmında reformlara rağmen, “orduyu ve yargıyı eleştirmenin hala tehlikeli olduğu” ifade edilerek, “orduyu tahkir ve tezyif” iddiasıyla yargılanan gazeteciler Doğan Özgüden, Emin Karaca ve Mehmet Emin Sert örnek verildi. Gazetecilerin yaptıkları iş nedeniyle halen suçlu muamelesi gördüğüne dikkat çeken Komite, 90'lı yıllarda düzinelerce olan hapisteki gazeteci sayısının 2003'te en az beş olduğunu bildirdi. Reformların, takipsizlik veya beraat yönünde karar vermeleri için Türk hakim ve savcılarını yüreklendirdiğini savunan CPJ, buna karşılık reform ruhunun hukuki sistemi tam etkilemediğini savundu.

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün (RSF) “Dünya Basın Özgürlüğü Raporu da 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü gününde açıklandı. Rapora göre, 2003 yılında 42 gazeteci görev sırasında öldürüldü, 130 gazeteci tutuklandı, 766 gazeteci gözaltına alındı, 1.460'tan fazla gazeteci dövüldü ya da tehdit edildi, 501 medya kuruluşu ise sansür edildi.

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 37 ülkenin basın özgürlüğünü “çığnediği” kaydedilen Rapor'da, Türkiye; Laos, Burma ve Pakistan ile birlikte “askeri ülkeler” kategorisinde değerlendirildi.

Raporun Türkiye bölümünde 2003 yılında Türkiye'de 14 gazetecinin gözaltına alındığı, 18'inin saldırıya uğradığı, sekezinin yılın bir bölümünü ya da tamamını cezaevinde geçirdiği, bunlardan dördünün yıl içinde tahliye edildiği belirtildi. AB'ye üyelik yolunda yapılan reform çalışmalarının pratikte basın özgürlüğü alanında anlamlı bir iyileşme sağlanmadığı belirtilen Rapor'da, terörle mücadeleye ilişkin hukuki düzenlemelerin basın açısından genelde olumlu olduğu ifade edildi.

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından gerçekleştirilen “Türkiye'de Haber Kameramanlığı: Çalışma Koşulları ve Meslekten Kaynaklanan Ruhsal-Fiziksel Sorunlar” konulu araştırmanın sonuçları Mart ayında açıklandı. 44 haber kameramanı üzerinde yapılan araştırmada haber kameramanlarının yüzde 82'sinin mesleğini yaparken fiziksel şiddete maruz kaldığı ve yüzde 32'sinin ise mesleği nedeniyle depresyona girdiği belirtildi.

Bilim, Eğitim, Estetik, Kültür, Sanat Araştırmaları Vakfı (BEKSAV) tarafından çıkarılan Sanat ve Hayat dergisinin elektronik postalarının İstanbul Emniyet

Müdürlüğü tarafından yasadışı şekilde denetlendiği ortaya çıktı. Derginin Genel Yayın Yönetmeni Hacı Orman yaptığı açıklamada, 17 Nisan-3 Mayıs günleri arasında elektronik posta haberleşmelerinde sorun yaşadıklarını bildirdi. Hacı Orman, okurların ve yazarların dergiye ulaştırmak istedikleri elektronik postaların, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Bilgi İşlem Müdürlüğü imzasıyla “int03@iem.gov.tr” adresinden “Mail göndermek istediğiniz kullanıcının, mail kutusunda yeteri kadar boş alan kalmamıştır. Kullanıcı ile irtibata geçerek mail kutusunu boşaltmasını öneriniz” denilen uyarı mesajı ile kendilerine geri döndüğü belirtildi. Hacı Orman ve dergi çalışanları, 5 Mayıs günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı aleyhine suç duyurusunda bulundular.

Ancak Yargıtay Başsavcılığı, 9 Haziran günü suç duyurusu ile ilgili olarak İstanbul Valisinin yargılanamayacağına karar verdi. Başsavcılığın kararına gerekçe olarak, “Vali Muammer Güler'in şikayet konusu edilen eylemle ilgili olarak görevlilere herhangi bir talimat verdiğine veya bu hususta bilgi sahibi olup önlem almadığına ilişkin iddia ve kanıt bulunmaması”nı gösterdi.

Yayın Kuruluşlarına ve Gazetecilere Yönelik Baskılar

Yeniden Özgür Gündem

Özgür Gündem gazetesi dağıtımçılarından Yılmaz Yakut'un 13 Aralık 1993 tarihinde Diyarbakır'da düzenlenen bıçaklı saldırıda yaralanması nedeniyle açılan soruşturmanın, 2003 yılı sonunda zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşüğü bildirildi.

Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından 8 Aralık 2003 tarihinde verilen kararda, “Vahamet arzetmemesi nedeniyle TCK 168/2 ve 456. maddesi kapsamında kalması ve TCK'nin 102/3 maddesi uyarınca 10 yıllık asli zaman aşımına tabi bulunması, olay sanıkları hakkında bugüne kadar TCK'nin 104. maddesinde belirtilen zamanaşımını kesen bir işlem de yapılmadığı anlaşıldığından dava zamanaşımı nedeniyle olayla ilgili olarak sanıklar hakkında kamu adına takibata yer olmadığına...” denildi.

Özgür Gündem gazetesi, İstanbul DGM tarafından verilen kapatma cezasının kesinleşmesi nedeniyle, 28 Ocak gününden itibaren yayımına dört gün süreyle ara verdi. Gazetede, 5 Ocak 2003 tarihinde yayınlanan “Barışı Öcalan Sağladı” ve “PJA 4. Kongresi'ni Yaptı” başlıklı haberler nedeniyle açılan dava 30 Aralık 2003 tarihinde sonuçlanmıştı. İstanbul DGM, gazetenin sahibi Ali Çelik Kasımoğulları'na 2 milyar 92 milyon 545 bin lira, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak'a da 1 milyar 46 milyon 272 bin lira para cezası vermişti.

Mersin'de yaşayan Hamdullah Aktan, "Özgür Gündem gazetesi okuduğu için" polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Özgür Gündem gazetesinin İzmir bürosuna 20 Ocak günü polisler tarafından düzenlenen baskında, Mehmet Yücedağ, Medine Tunç, Sadık Sürer, Fahri Kılınç, Sevinç Tuncelli ve İbrahim Açıkyer gözaltına alındı. "Haklarında arama kararı" olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan gazeteciler 21 Ocak günü İzmir DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Özgür Gündem gazetesinin Adana dağıtımçılarından Sunar Kutluk (16), polisler tarafından kaçınılarak ölümle tehdit edildiğini açıkladı. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Yeniden Özgür Gündem gazetesi, yayınına 29 Şubat günü son verdi. Gazeteden yapılan açıklamada, 2 Eylül 2002 tarihinde yayına başlayan gazetenin yayımlanan 541 sayısı hakkında 315 dava açıldığı, sonuçlanan 174 davada 293 gün kapatma (5 günü uygulandı) ve yaklaşık 500 milyar lira para cezası verildiği bildirildi. 174 davada Yazışmaları Müdürü Mehmet Çolak'ın 25 ay hapis cezasına mahkum edildiği, Çolak ve gazetenin sahibi Ali Çelik Kasımoğulları'na toplam 478 milyar lira para cezası verildiği bildirildi.

Açıklamada ayrıca gazetede yer alan haber ve yazılara önceleri "örgüte yardım" davaları açılırken TCY'nin 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle basın faaliyetleri kapsam dışına alındığından bu kez TMY'nin 7/2 maddesinin işletildiği bildirildi. Ayrıca TCY'nin "159. maddesi uyarınca davalar da açılmaya devam etti. Basın Kanunu'na eklenen Ek 2/1 maddesi uyarınca da gazeteye peş peşe kapatma cezaları verildi.

Ülkede Özgür Gündem

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin yerine 1 Mart günü Ülkede Özgür Gündem gazetesi yayımlandı. Ali Gürbüz'ün sahibi olduğu gazetede Yazışmaları Müdürlüğü görevini Hasan Bayar üstlendi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Adana dağıtımçılarından Kadri Bağdu, 12 Şubat gecesi Seyhan ilçesindeki evine düzenlenen baskında gözaltına alındı.

Mersin'de Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımçılığını yapan Veysi Karageçi, 15 Şubat günü bir polis aracının kendisine kasıtlı olarak çarptığını ve daha sonra gözaltına alındığını açıkladı. Karageçi, götürüldüğü Karaduvar Polis Karakolu'nda dövüldüğünü de bildirdi.

Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinin beşinci yılı nedeniyle 15 Şubat günü Adana'da düzenlenen eylemde Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımçısı

Yusuf Orak'ın dövüldüğü bildirildi. İHD Adana Şube Sekreteri Ethem Açıkalın, Orak'la birlikte düzenlediği basın toplantısında, Orak'ın polisler tarafından cop ve kalaslarla dövüldükten sonra çevredekiler tarafından Adana Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne kaldırıldığını kaydetti. Açıkalın, "Daha sonra Devlet Hastanesi'ne yatırılmak için götürülen Orak, Terörle Mücadele ekiplerinin baskısı nedeniyle hastaneye yatırılmadan geri getirilmiştir" dedi.

Basın toplantısında güçlükle konuşabilen Orak da Adana Adli Tıp Kurumu'ndan kendisine rapor verildiğini ve Devlet Hastanesi Beyin Cerrahisi'ne sevk edildiğini, kendisini döven polisler hakkında suç duyurusunda bulunacağını açıkladı.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi Urfa dağıtımçısı Erdem Eraslan, 6 Mart günü gece geç saatlerde Suruç caddesi üzerindeki evine giderken sivil polislerce tehdit edildiğini bildirdi. Eraslan, polislerin "dağıtımına devam etmesi halinde kendisini gözaltına alacaklarını söylediklerini" kaydetti. Eraslan 15 Nisan günü bir araç tarafından durdurulduğunu, araçtan inen sivil polis olduklarını düşündüğü dört kişinin kendisine hakaret edip kimliğine el koyduklarını kaydetti.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi Adıyaman dağıtımçılarından Mehmet Kılıç, jandarmalar tarafından tehdit edildiğini açıkladı. 13 Mart günü dağıtım için Kömür beldesine gittiğini belirten Kılıç, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Beldeye iner inmez yanıma jandarmalar geldi. 'Bizden izin almadan nasıl buralara gelirsiniz?' dediler. Kimseden izin almama gerek olmadığını söyledim. 'Burası Kömür, bilmiyor musun?' dediler. Bir daha buraya gelirim, benim için kötü olacağını söylediler. Gazete hakkında kötü sözler sarfettiler. Kimlik bilgilerimi aldılar ve 'Kömür'e tekrar ayak basarsan başka şekilde hesaplaşırız' dediler."

Ülkede Özgür Gündem gazetesinin Diyarbakır dağıtımçılarından Akif İnan, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Akif İnan, 23 Mayıs günü İstasyon caddesindeki bir kahvede gazete sattığı sırada polisler tarafından dışarı çıkarıldığını belirterek "Oradan ayrılacağım sırada bazı okuyucular beni çağırdı. Onlara gazete satarken, polisler tekrar gelip, toplatma kararı bulunduğu gerekçesiyle 35 gazeteye el koydular. Bu arada gelen bir sivil polis ekibi beni bir arabaya bindirerek TRT binasının bekçi kulübesine götürdü. Burada dört polis üzerimi soyarak dövdü. Neden gazete dağıttığımı sordular ve 'bir daha gazete dağıtırsan seni öldürürüz, sana tecavüz ederiz. Git hırsızlık yap ama bu işi yapma' dediler" dedi.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi dağıtımçılarından Naci Aslan, 10 Haziran günü çevre yolunda gazete

dağıttığı sırada “30 AK 131 plakalı aracın içinde bulunan yaklaşık 10 Özel Hareket Timi görevlisi tarafından durdurularak gazeteyi satmaması yönünde tehdit edildiğini ve kendisine onur kırıcı hakaretilerde bulunulduğunu” açıkladı. Görevlilerin kendisine “bu gazeteyi satmaya devam edersen, ağzını kurşunla doldururum” dediklerini aktaran Aslan 12 Haziran günü İHD Hakkari şubesine başvuruda bulundu.

Ülkede Özgür Gündem gazetesinin Van dağıtımçılarından S.Ş. (12), 13 Haziran günü sivil polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. S.Ş. olayı şöyle anlattı:

“Saat 13.00’te ara sokaklarda gazete dağıtıyordum. Yanıma sivil giyimli ellerinde telsiz bulunan üç polis geldi. Bana adımı sordular. Sonra tanımadığım bir kişinin adresini sordular, böyle bir kişiyi tanımadığımı söyledim. Bana ‘sen onları tanıyorsun yalan söylüyorsun’ dediler, ısrar ettim. Gazetelerimi istediler, vermeyince ‘Biz polisiz, bir daha bu gazeteyi satma. Bu gazeteleri çöpe at’ dediler. Sonra polislerden biri küfür edip bana tokat ve tekme attı. Yere düşünce kolum kaldırıma çarptı. Yaşlı bir amca tepki gösterince beni bırakıp gittiler.”

Ülkede Özgür Gündem gazetesinin Gaziantep dağıtımçılarından Osman Akan (16), 10 Temmuz günü sivil polislerin saldırısına uğradığını açıkladı. Akan olayı şöyle anlattı:

“O gün dağıtımına başlarken saat 09.30 civarında polisler peşime düştü. Saat, 10.00 sıralarında Dülük caddesinde abonelere gazete verirken daha önce sürekli gördüğüm ve bir keresinde zorla bindirilerek ‘bu gazetede çalışman senin için iyi olmaz’ yönünde tehdit edildiğim 27 UH 205 plakalı polis arabası süratli bir şekilde üzerime geldi. Bunun üzerine kendimi kenara atarak ezilmekten kurtuldum. Yarım saat sonra iriyarı, 45 yaşlarında bir adam yanıma gelerek bir gazete istedi. Gazetesini verip parasını istediğimde yumruklarla gözümün ve burnumun üstüne vurdu.”

Ülkede Özgür Gündem gazetesi Mardin temsilcisi İbrahim Öztürk, 23 Ağustos gecesi Mardin’in Mazıdağı ilçesinde Sıddık Abiş’in evine düzenlenen baskında, Abiş, ve soyadı öğrenilemeyen Veysi adlı kişiler ile birlikte gözaltına alındı. Gözaltına alınanların “yasadışı örgüte üye oldukları” iddiasıyla tutuklandıkları bildirildi.

Şırnak’ın Silopi ilçesinde 19 Eylül günü düzenlenen ev baskınlarında Belediye Meclis üyeleri Sait Ürün, İl Genel Meclis üyesi Temel Tanırkulu, Selim Özmen, Ülkede Özgür Gündem gazetesi çalışanı Ramazan Ekinci, Jiyan Özmen, Sadık Özmen, Abdullah Özmen, belediye çalışanı Cemal Yiğit ve Mehmet Güvercin gözaltına alındı. Ramazan Ekinci, Abdullah Özmen, Sadık Özmen ve Mehmet Güvercin 21 Eylül günü serbest bırakıldı.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi dağıtımıcısı Salih Gerez, Antep’in Şehitkamil ilçesinde 15 Eylül günü düzenlenen ev baskınları sırasında gözaltına alındı.

24 Eylül günü “Abdullah Öcalan’ın serbest bırakılması” istemiyle hazırlanan dilekçeleri Mersin Valiliği’ne vermek isteyen grubun eylemini izleyen gazeteci Hakkı Çat’ın polisler tarafından dövüldüğü ve fotoğraf makinesinin de kırıldığı öğrenildi.

Kendilerini “Canlı Kalkan” olarak adlandıran ve “Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki operasyonların durdurulması” istemiyle Şırnak’ın Uludere ile Beytüşşebap ilçeleri arasında bulunan Kato dağına gidenleri izlerken gözaltına alınan DİHA muhabiri Vedat Kurşun, 22 Kasım günü serbest bırakıldı.

Ülkede Özgür Gündem gazetesi yazarı Suna Parlak 4 Aralık günü evine düzenlenen baskında gözaltına alındı. Suna Parlak ve aynı gün gözaltına alınan Gökkuşluğu Kadın Derneği üyesi Helen Buket Adlı 8 Aralık günü serbest bırakıldı.

Kapanan Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Elazığ eski Temsilcisi Cuma Karataş, gazete çalışanları İrfan Aydın ve Ali Konar, büroda 7 Ekim 2003 tarihinde yapılan aramada bulunan yasak yayınlar nedeniyle Elazığ 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından toplam 1 milyar 818 milyon lira para cezasına mahkum edildi.

Atılım

Atılım gazetesinin Ankara bürosuna 23 Mart günü polisler tarafından düzenlenen baskında gazetenin Ankara Temsilcisi Selver Orman ve muhabir Metin Külekçi gözaltına alındı. Metin Külekçi 26 Mart günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı, Selver Orman serbest bırakıldı. Daha sonra Orman ve Külekçi TCY’nin 168/2 maddesi uyarınca dava açıldı. Metin Külekçi, 22 Eylül günü Ankara Özel 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayan davanın ilk duruşmasında tahliye edildi. Orman ve Külekçi hakkında açılan dava, 2004 yılı içinde sonuçlanmadı.

Yeni Atılım gazetesi Bursa Temsilcisi ve İHD Bursa Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Burcu Gümüş, 6 Nisan gecesi evine giderken kimliği belirlenemeyen kişilerin saldırısına uğradı. Olay nedeniyle 8 Nisan günü İHD Bursa Şubesi tarafından basın açıklaması düzenlendi. İHD Bursa Şube Başkanı Mutlu Manyas basın açıklamasında yaptığı konuşmada, Burcu Gümüş’ün tecavüz girişiminin yanı sıra dövüldüğünü, darbelerin etkisiyle dişlerinin kanadığını, boyun bölgesinde şişlikler oluştuğunu, bacak aralarına vurulan tekmeler nedeniyle kanaması olduğunu ifade etti.

Gümüş’ün olaydan sonra götürüldüğü karakolda psikolojik işke nceye maruz kaldığını ifade eden

Manyas, “Yöneticimiz polise uğradığı saldırıyı anlatmış, polis ‘sadece bu kadar mı’ diye cevap vermiştir. Bu cevap sistemin kadına bakış açısını açıkça gözler önüne seriyor” dedi.

Manyas, Burcu Gümüş’ün son olarak 20 Mart günü gözaltına alındığını ve polisler tarafından “ayağımı denk al!” denilerek tehdit edildiğini belirtti ve suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

İstanbul’un Şirinevler, Alibeyköy ve Gazi mahallelerinde 18 Haziran günü düzenlenen ev baskınlarında Atılım gazetesi dağıtımcısı Şirin Öter, Ezilenlerin Sosyalist Platformu (ESP) üyesi 10 kişi ile birlikte gözaltına alındı.

Atılım gazetesinin Diyarbakır Temsilciliği’ne 8 Ağustos günü düzenlenen baskında, gazete temsilcisi İkrar Budak gözaltına alındı. Baskında, Ezilenlerin Sosyalist Platformu’na ait bayrak ve afişlere el konulduğu bildirildi.

Yeni Ceza İnfaz Yasası’nın TBMM’de görüşüldüğü 7 Aralık günü Ankara’da düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Çıkan olaylarda Atılım gazetesi Ankara Temsilcisi Selver Orman, Ankara muhabiri Ufuk Han, Eskişehir Temsilcisi Nuray Kesik, Bursa Temsilcisi Burcu Gümüş, İstanbul Merkez büro muhabiri Seda Aktepe’nin de aralarından olduğu 47 kişi gözaltına alındı. Gösteriyi izleyen Evrensel muhabiri Sultan Özer de yaralandı. Bir sivil polis tarafından kafasına copla vurulan Özer’e Adli Tıp Kurumu’ndan bir günlük rapor verildi. Özer, daha sonra Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Bu arada tutuklanan gazeteciler hakkında TCY’nin 168/2 maddesi uyarınca Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. 2004 yılı sonu itibarıyla gazeteciler tahliye edilmedi.

Atılım İstanbul merkez büro muhabirlerinden Hüsnüye Seçgin, 19 Aralık günü Taksim Galatasaray

Lisesi önünde Devrimci Tutsak Aileleri Komiteleri’nin (DETAK) 19 Aralık cezaevi operasyonlarıyla ilgili basın açıklamasını izlerken gözaltına alındı. Seçgin, 20 Aralık günü serbest bırakıldı.

Ekmek ve Adalet

4 Şubat günü İstanbul’da TAYAD’lı ailelerin basın açıklamasını izleyen Ekmek ve Adalet muhabirleri Seval Yaprak ve H. Ruken Kılıç saldırıya uğradı, Kılıç’ın kolunun kırıldığı olayda, Yaprak’ın da fotoğraf makinesine el konuldu. Gözaltına alınan Yaprak ve Kılıç daha sonra serbest bırakıldı.

Ekmek ve Adalet gazetesinin Ankara Temsilcisi Mustafa Gök 15 Şubat günü gözaltına alındıktan sonra tutuklandı. Hakkında TMY’nin 168/2. maddesi uyarınca dava açılan Wernicke-Korsakoff hastası olan Gök, 2004 yılı sonu itibarıyla Sincan 1 No’lu F Tipi Cezaevi’nde bulunuyor.

İstanbul’da 5 Mart günü gözaltına alınan Grup Yorum elemanı Muharrem Cengiz ile Ekmek ve Adalet dergisinin sahibi ve Yazışları Müdürü Ali Ercan Gököglü, aynı gün “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklandı.

14 Mart akşamı Kocaeli Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği’ne düzenlenen baskında, Ekmek ve Adalet dergisi Temsilcisi Aydın Yavuz, Kocaeli Gençlik Derneği üyesi İsmail Temiz, bazı evlere düzenlenen baskınlarda ise dernek yöneticisi Süleyman Kaman, dernek üyeleri İsmet Bursalı, Ayhan Uğur, Ali Anlamaz ve Özlem Anlamaz gözaltına alındı.

1 Nisan günü bazı Avrupa ülkeleriyle eşzamanlı olarak yapılan DHKP/C operasyonu kapsamında Ekmek ve Adalet gazetesinin teknik işlerinin yapıldığı Yılmaz Yayıncılık, arama kararında sadece gazetenin ismi geçmesine rağmen basıldı. Baskında gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Gülizar Kesici, gazete çalışanlarından Seval Yaprak, Yeliz Türkmen,

İşkencede yeni yöntemler (Murat Çelikkan-10 Nisan 2004/Radikal)

Dünyanın her ülkesinde bir gazetecinin saldırıya uğraması veya gözaltına alınması haberdir; o ülkede ifade özgürlüğünün tehdit altında olduğunun göstergesidir. Türkiye’de de haberdir ve tepkiyle karşılaşır. Ancak tepki, gazetecinin hangi yayın organında çalıştığına göre değişir. Değişmemelidir ama Türkiye’de değişir. Gazeteci, resmi ideoloji tarafından İslamcı, Kürtçü ya da muhalif olarak adlandırılan bir yayın organında çalışıyorsa, bu uygulama çoğu zaman görmezden gelinir. Bunu sadece resmi ideolojinin temsilcileri yapmaz. Medya çalışanlarını temsil eden sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri de bu çifte standarttan nasibini alır. Bu çifte standart, Türkiye’de birçok alanda taşların bir türlü yerine oturmamasının da nedenidir. Burcu Gümüş, bir gazeteci. 6 Nisan günü evine giderken saldırıya uğradı, saldırganı ona tecavüz etmeye kalktı, dayak yedi. Şikâyete gittiği karakolda ifadesini alan polisler, cevap olarak ‘Başına gelenler bu kadar mıydı’ dedi. Burcu Gümüş, Yeni Atılım gazetesinde çalışıyor.

Bu olayın adli bir olay olarak nitelendirilmesinin önünde iki engel var: Gülbahar ve Derya. DEHAP’lı Gülbahar Gündüz ile Ekmek ve Adalet Dergisi’nden Derya Aksakal da daha önce kaçırılarak taciz ve tecavüze uğradı. Her ikisi de, resmi ideolojinin ‘muhalif’ tanımına giren kadınlar. Üçü de defalarca tehdide uğramış, Emniyet güçlerine taciz edilmiş. İşkence görenlerin rehabilitasyonunda uzman bir kuruluş olan Türkiye İnsan Hakları Vakfı çalışanı doktorlar, son dönemde dövülüp işkence edilerek arabadan atılan mağdurların tedavisiyle uğraşılıyor. Bir de Burcu, Derya ve Gülbahar’ın başına gelenler var. Bu iş size de sistematik gelmiyor mu?...

Yalçın Akar, Alp Yarbaş ve Yılmaz Yayıncılık sahibi Yılmaz Kaya gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 5 Nisan günü tutuklandı. Daha sonra Kesici hakkında 168/1, Yaprak, Türkmen, Akar, Yarbaş ve Kaya hakkında ise TCY'nin 168/2 maddesi uyarınca dava açıldı. Yaprak, Türkmen, Akar, Yarbaş ve Kaya 5 Kasım günü yapılan ilk duruşmada tahliye edildi. Gülizar Kesici ise 2004 yılı sonu itibarıyla Gebze M Tipi Cezaevi'nde bulunuyor.

Aynı operasyon kapsamında 2 Nisan günü gözaltına alınan gazetenin İzmir Temsilcisi Nurhan Yılmaz ve Ordu muhabiri Bülent Yazıcı ise Eylül ayında tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

20 Ekim günü TAYAD'lı ailelerin İstanbul Sultanahmet Adliyesi'nde düzenledikleri "tecride karşı" dilekçe verme eylemini izleyen muhabir Ceyhun Bay, çıkan olaylarda polis tarafından dövüldü. Fotoğraf makinesine de el konulan Bay, gözaltına alındıktan bir süre sonra serbest bırakıldı.

Gazetenin Mersin Temsilcisi Şükran Söyleme, 4 Aralık günü gözaltına alındıktan sonra 8 Aralık günü tutuklandı.

Diğer Olay ve Baskılar

"Gazetecilik faaliyeti nedeniyle hedef alınıp da gazetecilik dışında çeşitli suçlamalarla yargılanıp mahkum edilen gazeteciler için" 2003 yılı Nisan ayında başlatılan "Tutuklu Gazetecilere Özgürlük" kampanyası daha sonra "Tutuklu Gazetecilerle Dayanışma Platformu"na dönüştürüldü. Platform tarafından yıl içinde cezaevinde bulunan gazetecilere ve cezaevlerindeki koşullarına ilişkin basın açıklamaları yapıldı. Tutuklu Gazetecilerle Dayanışma Platformu'nun açıklamasına göre 29 Aralık itibarıyla cezaevlerinde bulunan gazeteciler ve buldukları cezaevleri şöyle:

Memik Horuz- İşçi Köylü Gazetesi, (Tekirdağ F Tipi Cezaevi)

Erol Zavar- Odak Dergisi Sahibi ve Müdürü, (Tekirdağ F Tipi Cezaevi)

Gülizar Kesici- Ekmek ve Adalet Dergisi Yayın Yönetmeni (Gebze Özel Tip Cezaevi)

Ersin Sedefoğlu- Dayanışma Gazetesi Sahibi ve Müdürü (Sincan F Tipi Cezaevi)

Veli Görgün- Dayanışma Gazetesi Bursa Temsilcisi (Sincan F Tipi Cezaevi)

Serdar Yiğit- Dayanışma Gazetesi Bursa Panayır çalışanı (Sincan F Tipi Cezaevi)

Hatice Duman- Atılım Gazetesi Sahibi ve Müdürü (Gebze Özel Tip Cezaevi)

Selver Orman- Atılım Gazetesi Ankara Temsilcisi (Ankara Merkez Kapalı Cezaevi)

Ufuk Han- Atılım Gazetesi Ankara muhabiri (Sincan F Tipi Cezaevi)

Burcu Gümüş- Atılım Gazetesi Bursa Temsilcisi (Ankara Merkez Kapalı Cezaevi)

Nuray Kesik- Atılım Gazetesi Eskişehir Temsilcisi (Ankara Merkez Kapalı Cezaevi)

Seda Aktepe- Atılım Gazetesi Merkez Büro muhabiri (Ankara Merkez Kapalı Cezaevi)

Reşat Ok- DIHA muhabiri (Mardin E Tipi Cezaevi)

Kemal Evcimen- Özgür Karadeniz Gazetesi Sahibi (Sincan F Tipi Cezaevi)

Mehmet Yayla- Gençlik Gelecektir Dergisi muhabiri (Kandıra 2 No'lu F Tipi Cezaevi)

Meryem Özçelik- Gençlik Gelecektir Dergisi muhabiri (Gebze Özel Tip Cezaevi)

Yaşar Çamyar- Alınlarımız Gazetesi Sahibi ve Müdürü (Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi)

Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi tarafından hazırlanan "Ocak 2005 İtibarıyla Hapiste Bulunan Gazeteci Sıfatlı Kişiler Hakkında Rapor", 2005 yılı Nisan ayında kamuoyuna açıklandı. 32 "gazeteci sıfatlı kişi"nin değerlendirildiği raporda, "yeterli bilgi bulunmadığı" gerekçesiyle Abuzer Aydın, Barış Açık, Burcu Gümüş, Deniz Bakır, Enver Özkartal, Ersin Sedefoğlu, Gülizar Kesici, Hakan Aslan, Hasan Rüzgar, Hatice Duman, Hikmet Kale, Mehmet Yayla, Metin Yavuz, Nuray Kesik, Nurettin Temel, Seda Aktepe, Reşat Ok, Selver Orman, Ufuk Han, Veli Görgün'ün durumlarının "Basın Konseyi'nin ilgi alanı" içinde olduğu kaydedildi.

Basın Konseyi, "mahkumiyet ya da tutuklanma nedenleri" gazetecilikle ilgili olmadığı gerekçesiyle Ali Ercan Gököğlü, Alpay Şehitoğlu, Erol Zavar, Mehmet Akpolat, Mehmet Sait Yıldırım, Süleyman Altun, Veli Cenik, Yusuf Öntaş, Mehmet Aydın Tink'in durumunun "Konseyin ilgi alanı içinde olmadığı"ni bildirdi.

Konsey'in 2003 raporunda "ilgi alanı içinde" değerlendirilen Erdal Tan, 2004 raporunda "ilgi alanı dışına" alınırken, 2003 yılı raporunda Konsey'in "ilgi alanı içinde olmayan" Mehmet Tari'nin, son mahkumiyeti "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilerek, Tari'nin durumu Konsey'in "ilgi alanı içine" alındı.

Konsey raporunda, hakkında kesinleşmiş 15 yıl ağır hapis cezası verilen Devrim Yolunda İşçi Köylü Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Memik Horuz'un durumu ile ilgili olarak ise, "Horuz'un mahkumiyeti yayınlanan röportajla ilgili olmadığına göre, olayda "gazetecilik" işlevi yok demektir. Bu taktirde geriye yasa dışı terör örgütü üyesi olmakla suçlanan Horuz'un 'adil yargılanma' hakkından yeterince

yararlanmış olup olmadığı sorusu kalmaktadır. Horuz'un olayı sırf bu nedenle Basın Konseyi'nin ilgi alanı içindedir" denildi.

Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde, Kürtçe yayınlanan Azadiya Welat gazetesinin dağıtımını yapan Akif İnan, polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. İnan, 6 Ocak günü iki kişi tarafından durdurulup kimliğinin sorulduğunu belirterek, "Ben de onların kimliklerini görmek isteyince, 'biz polisiz' dediler. Adları Ali ve Mesut olan bu kişiler bana silahlarını doğrultup 'al sana kimlik. Biz polisiz, seni öldürürüz' dediler. Sonra beni zorla arabaya bindirip Çınar Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler. Burada kimlik bilgilerim ile birlikte bir gazete aldıktan sonra serbest bıraktılar" dedi. İnan, aynı kişilerin 8 Ocak günü de kendisini yine ölümle tehdit ettiklerini bildirdi.

İstanbul İkitelli'de 6 Ocak günü Mücadele Birliği dergisinin afişlerini asan bazı kişilerin gözaltına alınması nedeniyle 11 Ocak günü yapılan basın açıklamasına polis müdahale etti. Olayda, aralarında Mücadele Birliği dergisi Yazışları Müdürü Özgen İş'in de bulunduğu 15 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Devrimci Mücadele Birliği dergisi Yazışları Müdürü Özgen İş, Ayışığı Sanat Merkezi çalışanları Alev Oral ve Ayşe Rojda Şen, 15 Ocak günü tutuklandı. Yedi kişi ise serbest bırakıldı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi yayın hayatına son veren "İşçinin Sesi" dergisinin Yazışları Müdürü Asiye Zeybek Güzel ile 16 kişinin "Marksist Leninist Komünist Partisi (MLKP) örgütüne üye oldukları iddiasıyla yargılandıkları davaya ilişkin kararını 14 Ocak günü açıkladı. 9. Ceza Dairesi Asiye Zeybek Güzel hakkında "örgüt üyeliği" iddiasıyla verilen 12 yıl 6 ay hapis cezasına ilişkin kararı usulen bozdu. Daire, Güzel'in gözaltında işkence gördüğü iddiasıyla açtığı ancak tanık olarak yer aldığı işkence davasının sonucunun beklenmesini istedi.

IHD İstanbul Şubesi'nde 17 Ocak günü basın toplantısı düzenleyen Dayanışma gazetesi çalışanı Deniz Bakır, 15 Ocak günü İstanbul'da polisler tarafından bayıltılarak kaçırıldığını, daha sonra Bursa'da yol kenarına atıldığını açıkladı. Deniz Bakır, saat 11.00 sıralarında gazeteye gitmek için evden çıktığında ellerinde telsiz bulunan iki sivil polisin kendisini zorla bir arabaya bindirdiğini söyledi. Bakır, "Telsizlerinden 'İkitelli'deki emaneti aldık' dediklerini duydum. Daha sonra uyuşturucu verip beni bayılttılar. Akşam saatlerinde kendime geldiğimde beni yolun kenarına attılar. Neresi olduğunu bilmiyordum. Cep telefonumu da almışlardı. Karşılaştığım birine nerede olduğumu sorduğumda, 'Bursa' dedi. Bir araçla kente gittim. O gece bir akrabamda kaldıktan sonra İstanbul'a geri döndüm" dedi.

"Wernicke-Korsakoff" Sendromu tanısıyla 2003 yılında tahliye olan Hedef dergisinin eski sahibi ve Yazışları Müdürü Mustafa Benli Adli Tıp Kurumu'ndan "iyileştiği" yönünde rapor gelmesi üzerine 18 Şubat günü yeniden tutuklanarak Çorum Cezaevi'ne gönderildi.

Ermenice ve Türkçe haftalık yayınlanan Agos gazetesi, "Türkiye'nin ilk kadın pilotlarından Sabiha Gökçen'in Ermeni asıllı olduğu" yolundaki bir haber nedeniyle 26 Şubat günü Ülkü Ocakları üyesi bir grup tarafından tehdit edildi. Gazete binası önünde toplanan sağcı gruba polis müdahale etmedi. Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, polisin bina önünde önlem aldığı halde kendilerini tehdit eden gruba müdahale etmemesine eleştirdi.

Olay nedeniyle, Düşünce Suçuna Karşı Girişim, Türkiye Gönüllü Teşeküller Vakfı, İnsan Hakları Derneği ve Mezopotamya Kültür Merkezi yöneticilerinden oluşan bir grup 8 Mart günü Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

İstanbul İstiklal caddesinde 4 Mart günü DİSK tarafından Kamu Reformu Yasa Tasarısı nedeniyle düzenlenen basın açıklamasını izleyen NTV muhabiri Hilmi Hacıoğlu ve kameraman Mesut Sert polisler tarafından dövüldü. Hacıoğlu, daha sonra eylemci bir kişi ile birlikte gözaltına alındı. Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Hacıoğlu, aralarında bir emniyet müdür yardımcısının da bulunduğu bir grup polis tarafından burada da dövüldü. Hacıoğlu yaklaşık iki saat gözaltında tutuldu. NTV yöneticilerinin ve basın örgütlerinin girişimleri üzerine daha sonra Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada Hacıoğlu'nun gözaltına alınmadığı "misafir" olduğu iddia edildi. İstanbul Valiliği'nin olay nedeniyle soruşturma açtığı öğrenildi. Olay sonrasında Hilmi Hacıoğlu'nun Adli Tıp'tan aldığı raporda, elinin üstünde lezyon, sol topukta zedelenme, sağ dirsekte ezilme olduğu bildirildi.

16 Mart ve Halepçe olaylarının yıldönümü nedeniyle İstanbul Üniversitesi önünde düzenlenen gösteriye polis göz yaşartıcı gazla müdahale etti. Polislerin olayda eylemi izleyen aralarında İstanbul Üniversitesi Haber Ajansı muhabirleri Dilek Başbağ ve Mahir Yiğit'in de bulunduğu bazı gazetecileri tartakladığı bildirildi.

21 Mart günü Van'da düzenlenen Newroz kutlamasında Doğan Haber Ajansı muhabiri Fahrettin Gök, bir grubun saldırısına uğradı. Göstericiler tarafından dövülen Gök, hastaneye kaldırıldı.

Eski Başbakanlardan Tansu Çiller'in oğlu Mert Çiller'in korumalarını "basın yoluyla tehdit ettiği"

gerekçesiyle hapis cezasına mahkum edilen Doğan Haber Ajansı muhabiri ve Datça Haber gazetesinin sahibi Sinan Kara, 21 Mart günü Urla Cezaevi'nden tahliye oldu. Kara, 27 Ekim 2003 tarihinde tutuklanmıştı.

Kağıthane Lisesi öğrencileri tarafından çıkartılan "Liselinin Sesi" adlı bülten nedeniyle öğrencilere baskı yapıldığı bildirildi. Öğrencilerden Emrah Öztürk İHD İstanbul Şubesi'nde yaptığı basın açıklamasında, 22 Mart günü dağıttıkları bülten nedeniyle okul yönetiminin öğrencileri sorguladığını ve tehdit ettiğini söyledi.

İğdir'da haftalık yayın yapan Haftaya Bakış gazetesi sahibi Akay Aktaş, 1 Mart günü gazetede yayınlanan "Kapı Açılacakmış!" başlıklı haber nedeniyle kendilerini AKP'li olarak tanıtan bazı kişiler tarafında ölümle tehdit edildiğini bildirdi. Haberdan hemen sonra tehdit telefonları aldığı kaydeden Aktaş, İğdir Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu.

28 Mart günü Diyarbakır'da oy pusulalarının getirildiği adliye binası önünde "oy pusulalarının çalındığı" gerekçesiyle oturma eylemi yapan DEHAP'lılar polisler tarafından dövülerek dağıldı. Olayda Show TV muhabiri Şaban Bozkurt, kameraman Hakim Çetiner, Diyarbakır Söz gazetesi muhabirleri Beşir Ariz, Faysal Karadeniz, kameramanlar Ahmet Bulut ve Bayram Bulut, DIHA muhabiri Mehmet Şirin Hatman, Bayire Karataş, Gün TV muhabiri Fırat Düzgün ağır bir biçimde dövüldü.

DHKP-C örgütüne yönelik olduğu öne sürülen operasyonlar çerçevesinde 1 Nisan günü çeşitli dernek, gazete ve dergi büroları ile radyo kanallarına baskınlar düzenlendi. İstanbul'da Marmara TAYAD, Ekmek ve Adalet dergisi, İstanbul Gençlik Derneği, İdil Kültür Merkezi, Halkın Sesi gazetesi, Gençlik Gelecektir dergisi, Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği, Anadolu'nun Sesi Radyosu, Okmeydanı Halkın Sesi Radyosu, Okmeydanı Gençlik Dergisi, Okmeydanı Gençlik Derneği ve Halkın Hukuk Bürosu'na polisler tarafından baskın düzenlendi. Halkın Hukuk Bürosu'ndan verilen bilgiye göre baskınlar sırasında Ekmek ve Adalet dergisi Genel Yayın Yönetmeni Gülizar Kesici (5 Nisan günü tutuklandı), Ekmek ve Adalet dergisi muhabirleri Yeliz Türkmen (5 Nisan günü tutuklandı), Seval Yaprak (5 Nisan günü tutuklandı), Yalçın Akar (5 Nisan günü tutuklandı), Ekmek ve Adalet dergisine teknik servis sağlayan Yılmaz Yayıncılık Şti.'nin sahibi Yılmaz Kaya (5 Nisan günü tutuklandı), Haklar ve Özgürlükler Cephesi Bülteni sahibi ve Yazışları Müdürü Mehmet Yayla (5 Nisan günü tutuklandı), Gençlik Gelecektir dergisi muhabiri Perihan Demirkıran (5 Nisan günü tutuklandı), Ekmek ve Adalet dergisi İzmit temsilcisi Aydın Yavuz

(9 Nisan günü tutuklandı), Anadolu'nun Sesi Radyosu çalışanı Devrim Koç (2 Nisan günü Emniyet Müdürlüğü'nden serbest bırakıldı), Grup Yorum solisti Beril Güzel (2 Nisan günü Emniyet Müdürlüğü'nden serbest bırakıldı), Grup Yorum üyesi Ali Aracı (5 Nisan günü tutuklandı), Kültür ve Sanatta Tavır dergisi Yazışları Müdürü Gamze Mimaroglu (2 Nisan günü Emniyet Müdürlüğü'nden serbest bırakıldı) gözaltına alındı.

Marmara Bölgesi'ndeki üniversitelerdeki öğrencilerin çıkardığı Kürtçe ve Ermenice yazıların yer aldığı Amigra dergisinin Nisan ayında Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde dağıtılması ve satışının Dekanlık tarafından yasaklandığı bildirildi.

Niğde'de 21 Nisan günü KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ı desteklemek amacıyla yapılan basın açıklamasına katılan Bor FM adlı radyo istasyonunun sahibi Necmi Pişkin gözaltına alındı. Pişkin'in basın açıklaması sırasında "Vali istifa" sloganı atılması nedeniyle gözaltına alındığı öğrenildi. Pişkin, kısa bir süre sonra Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Ardahan'ın Göle ilçesinde 23 Nisan Çocuk Bayramı törenleri sırasında Kaymakam Alper Faruk Güngör ile tartışan Yeşil Göle gazetesi Yazışları Müdürü Ulviye Kılıç gözaltına alındı. Kılıç, kısa bir süre sonra serbest bırakıldı.

Gençlik Gelecektir dergisinden yapılan açıklamada, dergi çalışanlarından Aygün Kumru'nun 19 Mayıs günü Okmeydanı Alevi Kültür Merkezi önünde gözaltına alındığı bildirildi.

İstanbul'da NATO toplantısının yapılacağı bölgede yer alan TRT İstanbul Radyosu'nda çalışan sekiz kişi 26 Mayıs günü gözaltına alındı. TRT çalışanları, muhabir Köksal Gökçe, Mehmet Demir, kuaför İbrahim Uzun, güvenlik görevlisi Hüseyin Yılmaz, mühendis Mustafa Yıldız, teknisyen İhsan Bulut, İsmail Hakkı Uzun ve aşçı İlhan Şencan bir süre Harbiye Karakolu'nda sorgulandıktan sonra serbest bırakıldı. TRT Genel Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada ise zirveyi izleyecek gazetecilerin akreditasyonunun TRT Harbiye Radyoevi binasında gerçekleştirileceği anımsatıldı ve uygulamanın "normal" olduğu savunuldu. Açıklamada, "İsim benzerliği ve askerlik görevinin tecili gibi bir-iki münferit olayın, akreditasyonla ilgili çalışmalar sırasında ortaya çıkmış olması ise tesadüfidir" denildi.

Munzur'da yapılan barajlar üzerinde inceleme yapmak üzere Tunceli Dernekler Federasyonu (TUDEF) heyeti ile Tunceli'ye giden CNN Türk Muhabiri Buğra Özcan, 27 Mayıs gecesi gözaltına alındı. Askerlik durumuna ilişkin gerekli bilgilerin

Bilgi Toplama Merkezi'ne ulaşmadığı gerekçesiyle arandığı belirtilen Özcan, gerekli yazışma ve işlemler yapıldıktan sonra ertesi sabah serbest bırakıldı.

Kaldıraç dergisi yazarı Köksal Kaysı, 2 Haziran günü Ankara'da gözaltına alındı. Kaysı'nın "hakkında tutuklama kararı bulunduğu" gerekçesiyle gözaltına alındığı öğrenildi.

SKK Adana Bölge Hastanesi'ndeki usulsüzlükler ilgili haber yapan gazeteci Osman Yavuz'un 18 Haziran günü dövüldüğü bildirildi. Olayın ardından 10 günlük rapor alan Yavuz yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Cuma günü hastaneye haber yapmak için gitmiştim. Yanımda Akşam gazetesi stajyer muhabiri Aliye Gültekin vardı. Hastanede gözlük mafyasından birkaç kişi beni tanıyarak 'Hastane müdürü seni çağırıyor' diyerek beni bahçeye çıkardılar ve Adana Optik'in sahibi Murat Bozdağ'ın yanına götürdüler. Bozdağ, yanında bulunan adamlarına 'Alın bunu, kafasına iki tane sıkın. Ne hali varsa görsün' diyerek talimat verdi. Daha sonra 7-8 kişi bana rastgele vurmaya başladı"

İstanbul'da 8 Haziran günü çok sayıda gazete, dergi, dernek ve kültür merkezi polisler tarafından basıldı. 28-29 Haziran günlerinde düzenlenen NATO zirvesi nedeniyle gerçekleştirildiği öğrenilen baskınlarda, 33 kişi gözaltına alındı. (Bkz. Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü)

EMEP Adana İl Sekreteri Halil İmrek ve Evrensel gazetesi muhabiri Yusuf Baştuğ, 13 Haziran günü Adana'da gözaltına alındı. İmrek ve Baştuğ'un, kendilerine kimlik soran ve üzerlerini aramak isteyen polisler arama izinleri olup olmadığını sormaları üzerine tartaklanarak gözaltına alındıkları bildirildi. Baştuğ ve İmrek, iki saat kadar karakolda tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

İstanbul'da yerel yayın yapan Anadolu'nun Sesi Radyosu Genel Yayın Yönetmeni Selda Yeşiltepe, Ozan Aydın, Nazan Aydın ve Önder Genç, 5 Temmuz günü İstanbul'da gözaltına alındı. Nazan Aydın ve Önder Genç, 6 Temmuz günü serbest bırakıldı.

"Hoşgeldin Hayat" adlı filmin Tuzla'daki çekimleri sırasında "askeri bölge yakınlarında çekim yaptıkları" ileri sürülen 23 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında filmin yönetmeni Ümit Elçi ile kameraman, ışıkçılar ve set ekibinin bulunduğu öğrenildi.

Van eski Milletvekili Mustafa Bayram'ın ve oğlu Hamit Bayram'ın adının karıştığı uyuşturucu kaçakçılığı olayı nedeniyle Van Emniyet Müdürlüğü'ne giden Evrensel gazetesini muhabirleri Şerif Karakaş ve Özkan Zülfiyar, gözaltına alındı. Evrensel gazetesi Yazışları Müdürü Fatih Polat, muhabirlerin gerekçe gösterilmeden gözaltına alındığını açıkladı.

İstanbul Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı, Özgür Halk ve Genç Bakış dergilerinin yayını "dergilerin sahibi ve yazışları Müdürü Barış Güllü'nün 12 Haziran günü tutuklanmasına karşın, beş gün içinde yazışları müdürlüğü görevine bir başkasını getirilmemesi" nedeniyle Ağustos ayı sonunda durdurdu. Kararın 5680 sayılı Basın Yasası'nın 9/4 maddesi uyarınca alındığı bildirildi.

Antalya'nın Alanya ilçesinde yayınlanan "Yeni Alanya" gazetesinin binasına, 27 Ağustos günü akşam saatlerinde silahlı saldırı düzenlendi. Kimsenin yaralanmadığı saldırıda binanın önündeki bazı araçlarda hasar meydana geldiği bildirildi.

KADEK yöneticisi Engin Sincer'in birinci ölüm yıldönümü nedeniyle 18 Ağustos günü Maraş'ın Pazarcık ilçesine bağlı Seyrantepe köyünde düzenlenen anmayı izleyen DIHA muhabiri Sedat Suna, DEHAP PM üyesi Ercan Sezgin ve Yılmaz Kılınc ile birlikte Narlı beldesi girişinde "asker kaçağı" olduğu iddiasıyla gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 20 Ağustos günü serbest bırakıldı.

Su Yayınları'nın eski sahibi ve Birgün gazetesi yazarı Melih Pekdemir, 18 Ağustos gecesi Mersin'de gözaltına alındı. Ertesi gün serbest bırakılan Pekdemir'in hakkında "Fetullah'ın Copları" kitabının yayıncısı sıfatıyla Trabzon'un Akçaabat ilçesinde açılan bir hakaret davası ile ilgili olarak ifade vermesi için arandığı bildirildi. Pekdemir yaptığı açıklamada böyle bir davadan haberinin olmadığını, yayınevi İstanbul'da olduğu için davanın da İstanbul'da açılması gerektiğini belirtti.

Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan 20 Ağustos günü Gevaş İlçesi yakınlarındaki Balaban Askeri Kontrol Noktası'nda arandığı gerekçesiyle gözaltına alındı. Ertesi gün serbest bırakılan Bozan bir davadan dolayı arama kararı kaldırıldığı halde kararın Genel Bilgi Tarama'da (GBT) silinmediği ve araniyor görüldüğü için gözaltına alındığını söyledi.

23 Ağustos günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Rize gezisini izleyen TV8 kameramanı Tarkan Tuluy, kimliği belirlenemeyen üç kişinin saldırısına uğradı. Tuluy'un yaralandığı olayda, kamerasının da hasar gördüğü bildirildi.

Ağustos ayında İstanbul Esenboğa Havaalanı'nda rötör yapan bir uçağı bekleyen yolcuları görüntüleyen Doğan haber Ajansı (DHA) muhabiri Ümit Kozan, bir polis memuru tarafından tartaklandı. Olayın ardından açığa alınan polis memuru hakkında soruşturma açıldığı bildirildi.

DIHA Van muhabirlerinden Ubeydullah Hakan, "sık sık ölümle tehdit edildiği" gerekçesiyle Van Emniyet Müdürlüğü'nde görevli bir polis memuru hakkında savcılığa suç duyurusunda bulundu. Avukat Murat

Timur tarafından Cumhuriyet Savcılığı'na verilen suç duyurusu dilekçesinde, fotoğraflarından teşhis edilen bir polisin Ubeydullah Hakan'ı sürekli izlediği ve ölümle tehdit ettiği anlatıldı. Aynı polisin son olarak 4 Eylül günü Van'da düzenlenen mitingde Ubeydullah Hakan'ı tehdit ettiğini anlatan Avukat Murat Timur, "Polisin fotoğrafları elimizde ama adını henüz öğrenemedik. Polis, miting günü müvekkilime, 'çekim yapma yoksa sonun olur, seni yaşatmam, ölümün benim elimden olacak' gibi sözlerle kendisini ölümle tehdit etmiştir" dedi.

Cumhuriyet gazetesi Ordu muhabiri Erdoğan Erişen'in 6 Eylül günü Çamsan Anonim Şirketi'nin eski Yönetim Kurulu Başkanı Yüksel Poyraz'la ilgili haberi nedeniyle saldırıya uğradığı bildirildi. Üç günlük rapor alan Erişen'in yaptığı suç duyurusu takipsizlikle sonuçlandı. 22 Ekim günü alınan kararda, "kamu davası açılmasına gerek olmadığı ancak Sulh Ceza Mahkemesi'ne şahsi dava açılabileceği" belirtildi.

Olayda Sabah gazetesi muhabiri Engin Özkurt burnundan yaralandı. Yerel Güneş gazetesinin sahibi ve Akşam gazetesi muhabiri Nedim Kovan da aynı kişiler tarafından telefonla tehdit edildiği gerekçesiyle savcılığa başvurdu.

Van'da yayınlanan haftalık Şehriyan gazetesinin bürosuna 10 Eylül günü "AK Parti'de Şaibe" başlıklı yolsuzluk haberi nedeniyle baskın düzenlendi. AKP Van İl Başkanı Ebubekir Gülaçar'ın ailesinden olduğu iddia edilen 15 kadar kişinin, gazete bürosunu basarak, dağıtımını durdurulmasını istedikleri bildirildi. Gazetenin sahibi ve Yazıişleri Müdürü Aziz Aykaç, aldığı tehditler ve baskın üzerine Savcılığa suç duyurusunda bulundu.

Özgür Halk dergisinin İstanbul'daki merkezi, 15 Eylül günü polisler tarafından basıldı. Baskında gözaltına alınan Reşat Ok, Sıraç Alp ve Vedat Mersin bir süre sonra serbest bırakıldı. Derginin sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni Barış Güllü ise 19 Eylül günü "yasadışı örgüt üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandı. Güllü'nün avukatı İnan Akmeşe'nin tutuklama kararına itirazı 21 Eylül günü reddedildi. İnan Akmeşe, büroda Cumhuriyet Savcılığı'nın yazılı izniyle arama yapıldığını ancak, bilgisayarlara yazılı izinde böyle bir konu bulunmadığı halde "savcının sözlü izni var" denilerek el konduğunu bildirdi.

KESK İstanbul Şubeler Platformu'nun 25 Eylül günü Saraçhane parkında düzenlediği gösteriyi izleyen Cumhuriyet gazetesi muhabiri Gökçe Uygun'un yüzüne biber gazı sıkıldı. Memurları dağıtmak için kullanılan biber gazından korunmak için Pertevniyal Lisesi yakınlarındaki parka sığınan Uygun'un peşinden giden bir polisin gözlerine spreyle biber gazı sıkıldığı, bazı polislerin de copla vurduğu bildirildi.

26 Eylül günü Sosyal Demokrasi Vakfı'nın (SODEV) İstanbul'da düzenlediği bir etkinliği izleyen DIHA muhabirleri Sedat Suna ve Ertuğ Bozkurt, gözaltına alındı. Gerekece gösterilmeden gözaltına alınan gazeteciler, altı saat kadar sonra serbest bırakıldılar.

Mersin'de Özgür Yurttaş Hareketi tarafından düzenlenen eylemi izleyen Mersin gazetesi muhabiri Hakkı Çat'ın polis tarafından coplandığı, fotoğraf makinesinin kırıldığı ve gözaltına alınmakla tehdit edildiği bildirildi.

Kendilerini "Canlı Kalkan" olarak adlandıran ve "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin operasyonları durdurması" istemiyle Urfa'dan Tunceli'ye giden grubu izleyen gazeteciler 6 Ekim günü gözaltına alındı. Grubu izlemek için Tunceli-Elazığ sınırına giden Doğan Haber Ajansı muhabiri Ferit Demir, İhlas Haber Ajansı muhabiri Haydar Yavuzak, Cihan Haber Ajansı muhabiri Ali Haydar Gözlü, Evrensel gazetesi muhabiri Cem Emir ve NTV muhabiri Ercan Tapaç ile jandarmalar arasında tartışma çıktı. Daha sonra gözaltına alınan gazeteciler grubun bölgeden ayrılmasının ardından serbest bırakıldı.

Gözaltında tutulduklarına ilişkin tutanak isteyen gazetecilere, jandarma yetkililerinin "Biz sizi yasal olarak gözaltına almadık. Keyfi davrandık. Bunun da belgesi olmaz" yanıtı verdikleri öğrenildi. Mazgirt İlçe Jandarma Komutanı'nın, gazetecilere "Hiçbir resmi işlem yapmayacağım, kime şikayet ederseniz edin. Ya burayı terk edin ya da asker zoruyla çıkartırım. Siz terörist misiniz, izliyorsunuz?" dediği ileri sürüldü.

8 Ekim günü "Canlı Kalkan" grubunu izlemek için Tunceli'nin Pertek ilçesine gittikleri sırada tekrar engellemeyle karşılaşan gazetecilerin fotoğraf makinesi ve kameralarındaki görüntülerin de silindiği bildirildi.

Gazetecilerin avukatı Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün, Tunceli ve Mazgirt cumhuriyet savcılıklarıyla görüşüğünü, ancak yetkililere gözaltı olayıyla ilgili bildirimde bulunulmadığını söyledi. Gazeteciler, Elmalı Karakolu yetkilileri hakkında Tunceli Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

15 Ekim günü de Şırnak'ın Uludere ile Beytüşşebap ilçeleri arasında bulunan Kato dağına gidenleri izleyen DIHA muhabiri Vedat Kurşun, gözaltına alındı. Kurşun 16 Ekim günü "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklandı.

Hürriyet gazetesi muhabiri Sebati Karakurt, 15 Ekim günü evine düzenlenen baskında gözaltına alındı. Karakurt'un 10 Ekim günü Hürriyet gazetesinin Pazar ekinde yayınlanan "Kandil'de Kadın Bilinci Kürtçülüğü Aştı" başlığıyla yayınlanan röportajı nedeniyle gözaltına alındığı bildirildi. Saat 04.00 sıralarında evine düzenlenen baskında gözaltına

alınan Karakurt'tan götürüldüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde çektiği fotoğrafların istendiği öğrenildi. Karakurt, savcılıkta ifadesi alındıktan sonra öğle saatlerinde serbest bırakıldı.

Hürriyet gazetesi İstanbul muhabirlerinden Ardiç Aytalar da, 15 Ekim günü bir trafik kazasını görüntülerken gözaltına alındı. "Kendisinden izin alınmadan fotoğraf çekilmesine" sinirlenen Mesut Şeren adlı trafik polisi tarafından tartaklanarak elleri kelepçelenen Ardiç Aytalar, bir saat kadar sonra serbest bırakıldı. Mesut Şeren hakkında idari soruşturma açıldı ve görevden alındığı öğrenildi.

DIHA muhabiri Reşat Ok, 27 Ekim günü Habur Sınır Kapısı'nda gözaltına alındı. Ok, 28 Ekim günü Silopi Sulh Ceza Mahkemesi tarafından "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

"SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devrini ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasını protesto" için 27 Ekim günü İzmir'de DISK'e bağlı Nakliyat-İş ve Türk-İş'e bağlı TÜMTIS sendikaları tarafından düzenlenen gösteride olay çıktı. Olaylarda Anadolu Ajansı (AA) muhabiri Kenan Çimen de ayağından silahla yaralandı.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in Van ziyaretini izleyen Merkez Haber Ajansı muhabiri Ercan Demirci, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Demirci yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Valiliğe girerken bir polis 'Ben istemezsem giremezsin' dedi. Ben de 'Tamam, girmiyorum' dedim. Bu arada iki polis üzerime gelerek 'Sen artist misin? Sen kendini ne sanıyorsun?' diyerek beni yere yatırıp dövmeye başladılar. Diğer polislerin müdahalesi ile kurtuldum. Polisleri tehdit etmekle suçlandım. Karakola götürdüler, karakolda tuttukları tutanağı imzalamadım. Çünkü tutanakta benim onları tehdit ettiğim yazısı geçiyordu."

6 Kasım günü İstanbul Beyazıt meydanında YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen gösteriye polislerin müdahalesinde, eylemcilerle polis arasında kalan Cumhuriyet gazetesi foto muhabiri Vedat Arık'ın parmağı kırıldı.

10 Kasım günü İstanbul Okmeydanı'nda bulunan Gençlik Gelecektir dergisini yayımlayan Yeniden Özlem Yayıncılık şirketine düzenlenen baskında çoğu öğrenci olmak üzere 19 kişi dövülerek gözaltına alındı. Polislerin, daireye kapıyı balyozla kırarak girdiği ve içeri gaz bombası attığı öğrenildi. Gözaltına alınanlardan Derya Güler, Yunus G. Gökhan Türker, Özgür Karakaya, Meryem Özçelik ve Alev Şeker'in adı öğrenildi. Avukat Behiç Aşçı, baskının "Dergi çalışanı Alev Şeker'in babasının, 'kızının örgüt tarafından kaçırıldığı' yolundaki şikayeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın izniyle gerçekleştirildiğini"

söyledi. Gözaltına alınanlar daha sonra yaptıkları açıklamada işkence gördüklerini bildirdi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Osmaniye Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü çalışanı ve Başak gazetesi köşe yazarı Adnan Köse'nin Kasım ayı ortalarında kimliği belirlenemeyen kişilerce dövüldüğü bildirildi. Köse'ye kaldırıldığı Devlet Hastanesi'nde 10 günlük rapor verildiği bildirildi.

Sağ eğilimli Yeniçağ gazetesinin yazarlarından İsrail Kumbasar, 20 Kasım gecesi MHP'li oldukları ileri sürülen bazı kişiler tarafından dövüldü. Edinilen bilgiye göre, Ülkü Ocakları eski yöneticilerinden Mehmet Emin Uyartaş ile randevulaşan İsrail Kumbasar, Uyartaş'ın yanında bulunan Ülkü Ocakları Genel Başkan Yardımcısı Erkan Azeri ile "MHP'ye ilişkin yazıları nedeniyle" tartıştı. Saat 23.00 sıralarında Uyartaş'ın yanından ayrıldıktan sonra yolu "hareketin lideri Bahçeli" sloganı atan bir grup tarafından kesilen Kumbasar, ağır bir biçimde dövüldü. Yeniçağ gazetesindeki haberde, saldırganların arasında Ülkü Ocakları Genel Başkanı Alişan Satılmış'ın da bulunduğu ileri sürüldü. Haberde, Kumbasar'ın daha önce de MHP'liler tarafından tehdit edildiği belirtildi.

Yeniçağ gazetesinin Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Çelik'in arabası da 22 Kasım günü kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından kurşunlandı.

Sakarya'nın Hendek ilçesinde haftalık olarak yayınlanan Hendek Şafak gazetesi bürosuna, 19 Kasım günü erken saatlerde kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından silahlı saldırıda bulunuldu.

Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'nda 30 Kasım günü çıkan olayları izlerken gözaltına alınan DIHA muhabiri Turgay Süsem kısa bir süre sonra serbest bırakıldı.

4 Aralık günü Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen Avrasya Sempozyumu'na İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in de davet edilmesine tepki gösteren aşırı sağcı öğrencilerin bıçak ve demir sopalı saldırısında Sabah gazetesi muhabiri Göksel Çağlav'ın da aralarında bulunduğu 20 kişi yaralandı. Saldırganlar, kaçmak isteyen Çağlav'ın aracının camlarını da kırdı.

Alinterimiz gazetesi eski Yazışları Müdürü Yaşar Çamyar, 17 Aralık günü tutuklandı. Avukat Ferhan Yıldız, Yaşar Çamyar'ın Şişli Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen para cezalarının ödenmemesi nedeniyle tutuklandığını söyledi. Yıldız, Çamyar hakkında TMY'nin "yasadışı örgüt propagandası" suçuna ilişkin 7/2. maddesi uyarınca açılan çok sayıda davanın da sürdüğünü bildirdi.

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde yayınlanan Ararat'ın Sesi gazetesi, bir haberde Abdullah Öcalan'ın fotoğrafı kullanıldığı için Doğubeyazıt Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararıyla toplatıldı. 17 Aralık günü gazete bürosuna giden polisler, gazetelere el koydu. Toplatma kararının, 9 Aralık günü yayınlanan bir haber nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca alındığı öğrenildi.

DHA muhabiri Hüseyin Tüccar ve kameraman Kemal Kağan'ın 30 Aralık günü bir haber için gittikleri Osmangazi (Bursa) Emek beldesindeki Nezih Gencer İlköğretim Okulu Müdürü Hamit I. ve kardeşi Osman I. tarafından dövüldüğü bildirildi.

1998 yılında tutuklanan Hedef dergisi Yazışları eski Müdürü Mustafa Benli'nin, TCY değişikliği nedeniyle Aralık serbest bırakıldıktan sonra üç kez gözaltına alındığı bildirildi. Ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff hastalığına yakalanan Benli'nin önce Edirne F Tipi Cezaevi'nden bırakıldıktan sonra gözaltına alındığı, birkaç saat sonra da serbest bırakıldığı öğrenildi. Benli daha sonra Çorum'da da iki kez gözaltına alındı. Hedef dergisinde yayınlanan yazılar nedeniyle 7 Aralık günü gözaltına alınan Mustafa Benli, davaların TCY'nin 312. maddesinde yapılan değişiklikle düştüğünün anlaşılması üzerine serbest bırakıldı. Mustafa Benli, 8 Aralık günü ise Ankara Merkez Kapalı Cezaevi katliamı nedeniyle açılan davada ifade vermediği için gözaltına alındı. Benli, sekiz saat kadar sonra serbest bırakıldı.

Toplatılan Yayınlar

Ezilenlerin Sosyalist Alternatifi Atılım gazetesinin 5 Kasım günü yayınlanan 10. yıl özel eki başlıklı broşür, "Parti Birlik ile Kuruldu", "Sosyalizm Fenerine Partiye", "Parti Odadaydı", "Komünistler Ne İçin Savaşıyor", "Şehitlerin İzinden Geleceğe Yürüyoruz", "Parti Tarihinden Yapraklar", "Diren Öcalan Yanındayız", "Parti Enternasyonalisttir", "Partinin Kendine Bakışı" başlıklı yazılar gerekçe gösterilerek, Anayasa'nın 28., CMUK 86., 5187 sayılı Basın Yasası'nın 25., TMY'nin 7/2 maddesi uyarınca toplatıldı.

İstanbul DGM, 11 Mart günü 2002/139 sayılı karar ile Ekmek ve Adalet dergisinin yedi gün süre ile kapatılmasına karar verdi. Karar dergiye 11 Nisan günü tebliğ edilmesine karşın 4 Nisan günü yayınlanan 105. sayı gerekçe gösterilerek Basın Yasası'nın ek 2/3 maddesi uyarınca ceza verildiği öğrenildi. Ekmek ve Adalet dergisinin 21 Mart günü yayınlanan 103. sayısı 3, 4, 40, 42 ve 49. sayfalardaki yazılar, 28 Mart günü yayınlanan 104. sayısı ön ve arka kapaklarında yeralan "Devrim Şehitlerini Anıyoruz" ve "Cephe Şimdi Hepimiz Filistinliyiz", "Umudumuz Varolsun", "Onlar Yaşıyor" "Newroz Halkların Kavga" başlıklı yazılar, 3 Nisan günü

yayınlanan 105. sayısı "Oligarşi ve Avrupa Terörü", "Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm için Dağlardayız" "Kahramanlar Ölmez" başlıklı yazılar, 9 Mayıs günü yayınlanan 109. sayısı "Selma Kubat ve Kahramanlar Ölmez" başlıklı yazı, 27 Haziran günü yayınlanan 113. sayısı "AKP Tecritle Yokediliyor Direneceğiz" "Kahramanlar Ölmez", "Erdoğan'ın Koruması Baş İşkenceci" başlıklı yazılar, 4 Temmuz günü yayınlanan 114. sayısı "Okmeydanı Direnişimiz" başlıklı yazı, 24 Ekim günü yayınlanan 129. sayısı sayfa 44 ve 45'deki yazılar nedeniyle toplatıldı. Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 10 Mayıs günü kararı ile derginin 2 Mayıs günü yayınlanan 108. sayısında "Sahte ikametgah bildirildiği" gerekçesiyle derginin yayınının durdurulması kararlaştırıldı.

Alinteri gazetesinin 13 Nisan günü yayınlanan sayısı, "1 Mayıs'ın Tarihçesi" başlıklı yazı nedeniyle toplatıldı.

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde yayımlanan "Ararat'ın Sesi" gazetesi, 16 Aralık günü "27 Kasım Kutlandı" başlıklı yazı ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğrafına yer verildiği için toplatıldı.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Uygulamaları

Anayasa Mahkemesi, 21 Eylül günü yaptığı oturumda, 4756 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun", "Basın Kanunu", "Gelir Vergisi Kanunu" ile "Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un altı maddesini iptal etti. Anayasa Mahkemesi Başkanvekili Haşim Kılıç'ın yaptığı açıklamaya göre, iptal edilen maddeler özetle şöyle:

* Siyasi parti grupları tarafından belirlenecek kontenjan doğrultusunda gösterilecek adaylar arasından TBMM Genel Kurulu'nun RTÜK'ün beş üyesini seçmesine ilişkin hüküm.

* Yıllık ortalama izlenme veya dinlenme oranı yüzde 20'yi geçen televizyon ya da radyolarda, bir gerçek ya da tüzelkişinin ya da bir sermaye grubunun sermaye payının yüzde 50'yi geçemeyeceğine ilişkin hüküm.

* RTÜK'ün Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun denetimine tabi olacağına ilişkin hüküm.

* Yayın kuruluşuna karşı tazminat davası açma hakkını içeren maddede yer alan "tazminatın miktarının 10 milyar liradan az olmamak üzere fiilin ağırlık derecesine göre belirlenmesini öngören" düzenleme.

* RTÜK'ün öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmede, izin şartlarını ihlal ettiği, yayın ilkelerine ve yasada belirtilen diğer esaslara aykırı yayın yaptığı gerekçesiyle yayını durdurulan programın yapımcısı

ve sunucusunun başka bir program yapamayacağını öngören düzenleme.

Anayasa Mahkemesi, “Televizyonlarda ana program ile ilgili veya ilgisiz bilgiler veren yayınların yapılamayacağı” cümlesindeki “ilgili” ve “veya” sözcüklerinin de metinden çıkarılmasına karar verdi.

Anayasa Mahkemesi, iptal kararlarının gerekçesinin yazımına kadar geçecek sürede, “Bu maddelerin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için” yürürlüklerinin durdurulmasına da karar verdi.

Güneş TV (Malatya)

RTÜK, Güneş TV'ye, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un “Toplumu şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin 4 (b) maddesi uyarınca bir ay yayın durdurma cezası verdi.

Kararın, 20 Mayıs 2003 tarihinde Ankara Kızılay'da intihar saldırısına hazırlanırken bombanın yanlışlıkla erkeken patlaması sonucunda ölen Şengül Akkurt'un cenaze ilişkin haberde “Akkurt için Allah'tan rahmet dilenmesi” nedeniyle verildiği bildirildi. Güneş TV'nin yayınları 30 Mart gününden itibaren bir ay süreyle durduruldu.

Ankara İdare Mahkemesi, 16 Nisan günü yürütmeyi durdurma kararı verdi. Kapatmaya gerekçe olarak gösterilen haberle ilgili olarak Malatya Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılan soruşturmanın da takipsizlikle sonuçlandığı öğrenildi.

Serhat TV (Kars)

RTÜK'ün Şubat ayında yapılan toplantılarında Serhat TV'nin yayınlarının Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 4 (b) maddesi uyarınca 30 gün süreyle durdurulması kararlaştırıldı. Kapatma kararının, 2 Temmuz 2003 tarihinde yayınlanan “Işıldak” programı nedeniyle alındığı bildirildi.

Özgür Radyo (İstanbul)

RTÜK Şubat ayında 27 Ağustos 2003 tarihinde yayınlanan “Konuşan Sayfalar programında Evrensel gazetesinin ‘Katliam gibi saldırı’ başlıklı haberinin okunması” nedeniyle İstanbul'da yayın yapan Özgür Radyo'nun 30 gün süreyle kapatılmasına karar verdi. Karar, RTÜK Yasası'nın 4. maddesinin “Toplumu şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret

duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin (b) bendi uyarınca alındı.

Ankara 8. İdare Mahkemesi, 16 Nisan günü Özgür Radyo'ya RTÜK'ün verdiği 30 günlük yayın durdurma cezasında yürütmeyi durdurma kararı verdi. RTÜK ise daha sonra yürütmenin durdurulmasının iptali istemiyle Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nde dava açtı. Bölge İdare Mahkemesi de 9 Haziran günü yürütmenin durdurulması kararını iptal etti. Özgür Radyo'nun 30 gün süreyle kapatılması kararı, 18 Ağustos gecesi uygulamaya konuldu.

Bu arada daha önce RTÜK tarafından verilen yayın durdurma cezasının 5 Ağustos 2002 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmasının ardından internet üzerinden yayını sürdürdüğü gerekçesiyle radyonun Genel Yayın Yönetmeni Füsun Erdoğan hakkında 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 34/1. maddesi uyarınca açılan dava da 7 Nisan günü sonuçlandı. Kadıköy 6. Asliye Ceza Mahkemesi Erdoğan'ı 6 ay hapis ve para cezasına mahkum etti. Daha sonra toplam 4 milyar 216 milyon lira para cezasına çevrilen ceza, ertelendi. Mahkeme özgür Radyo'nun mallarının müsadere edilmesi talebini ise reddetti.

ART-TV (Diyarbakır)

RTÜK, 24 Mart günü yaptığı toplantıda, ART-TV televizyonunun yayınının “16 Ağustos 2003 tarihinde yayınlanan bir programda bölücülük propagandası yapıldığı” gerekçesiyle 30 gün süreyle durdurulmasını kararlaştırdı.

Yayın durdurma cezasının “Dengbej” adlı bir albümde yer alan “Welate Mın (Memleketim)” ve “Halıtebe Cbiri” parçalarının radyoda çalınması nedeniyle verildiği bildirildi.

RTÜK tarafından 24 Mart günü yayını 30 gün süreyle durdurulan ART-TV ile ilgili olarak CHP Diyarbakır Milletvekili Muhsin Koçyigit'in TBMM Başkanlığı'na verdiği soru önergesine RTÜK Başkan Vekili Zakir Avşar yanıt verdi. Avşar, yayının Kürtçe parça nedeniyle değil “Welate Mın (Memleketim)” adlı parçanın içeriğinde Türklere hakaret edildiğinin belirlenmesi üzerine durdurulduğunu ileri sürdü. ART-TV'nin sahibi Nezahat Dağtekin ise tercümenin yanlış yapıldığını, yürütmenin durdurulması ve iptali istemiyle 4 Nisan günü Yargıtay'a başvurduklarını söyledi.

Gün TV (Diyarbakır)

RTÜK'ün 17 ve 25 Ağustos günü gerçekleştirilen toplantılarında da, 3984 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinin; “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle

bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı yayın yapılmaması” na ilişkin (a) bendi kapsamında 20 Kasım 2003 tarihinde yayınladığı “Müzik Programı” ve 3-4-6 Aralık 2003 tarihlerinde yayınladığı “Diyarbakır Yerel Yönetimleri Tartışıyor” adlı sempozyum programı nedeniyle Gün TV’nin yayınının 30 gün süre ile durdurulmasına karar verildi. Gün TV Genel Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni Cemal Doğan yaptığı açıklamada cezanın, “Diyarbakır Yerel Yönetimleri Tartışıyor” konulu sempozyuma konuşmacı olarak katılan Kızıltepe Belediye Başkanı Cihan Sincar ve Mehdi Zana’nın konuşmalarının suç teşkil ettiği iddiasıyla verildiğini belirtti.

Can TV (Diyarbakır)

RTÜK’ün Ağustos ayında yapılan toplantılarında 3984 Sayılı Yasa’nın 4. maddesinin; “Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi” ne ilişkin (b) bendi uyarınca Can TV’nin yayınlarının 30 gün süreyle durdurulmasını kararlaştırdı. Karara gerekçe olarak 7 Ocak günü yayınlanan “Müzik Programı” ve “Haber Bülteni” gösterildi. Kararın açıklanmasından 18 gün sonra Can TV’nin yayınları bir ay süreyle durduruldu.

Ankara 8. İdare Mahkemesi, Ekim ayı içinde RTÜK’ün yayın durdurma kararı ile ilgili olarak yürütmeyi durdurma kararı verdi, kararın ardından Can TV, 13 Ekim günü yeniden yayına başladı.

Hakkari FM

RTÜK, Ağustos ayında Hakkari FM’de 22 Mart günü yayınlanan “Gündem” adlı program nedeniyle yayınlarının 3984 Sayılı Yasa’nın 4. maddesinin (b) bendi uyarınca 30 gün süreyle durdurulması kararlaştırdı.

Anadolunun Sesi (İstanbul)

RTÜK’ün Eylül ayında yapılan toplantılarında RTÜK Yasası’nın 4. maddesinin (a) bendi uyarınca Anadolunun Sesi radyosunun yayınlarının 30 gün süreyle durdurulması kararlaştırıldı. Durdurma kararının 7 Ekim, 9, 14, 15, 19, 25 Aralık 2003 tarihlerinde yayınlanan “Müzik-Şiir”, “Objektif”, “Halkın Sesi”, “Haber Bülteni” ve “Gün İzi” adlı programlar nedeniyle verildiği öğrenildi.

Ankara 12. İdare Mahkemesi, Ekim ayında yürütmeyi durdurma kararı verdi. Mahkeme kararında, cezanın 18 Ekim günü uygulamaya konulduğu belirtilerek, “radyoya yasal yollara başvurusu için yeterli süre verilmediği”, “cezanın uygulanması halinde telafisi güç zararlara yol açılacağı” belirtildi.

Radyo Başkent (Ankara)

RTÜK, Eylül ayında 6 Mayıs günü yayınlanan “Özenle İstek” adlı program nedeniyle Radyo Başkent’in yayınlarının 30 gün süreyle durdurulmasına karar verdi. Kararın 3984 Sayılı Yasanın 4. maddesinin (b) bendi uyarınca verildiği bildirildi.

Özgür Radyo (Ankara)

RTÜK’ün 5, 11, 20, 26 ve 27 Ekim günleri yapılan toplantılarında Özgür Radyo’nun yayınlarının 30 gün süreyle durdurulması kararlaştırıldı. Kararın Özgür Radyo’nun, 24-27 Eylül 2003, 21 Kasım 2003 ve 1 Mayıs günü yayınlanan programlarda, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasa’nın 4. maddesinin (b) bendi uyarınca verildiği öğrenildi.

Çağrı FM (Diyarbakır)

RTÜK, Kasım ayında Çağrı FM’e bir ay yayın durdurma cezası verdi. RTÜK kararında, Çağrı FM’in 6 Temmuz günü yayınlanan programlarında, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasa’nın 4. maddesinin (b) bendi uyarınca cezalandırıldığı belirtildi.

Hedef Radyo (Ankara)

RTÜK, 29-30 Haziran günlerinde yaptığı toplantılarında, Hedef Radyo’nun yayınlarının üç gün süre ile durdurulmasını kararlaştırdı. Karar, 3984 Sayılı Yasanın 4. maddesinin “Yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları veya bir başka gerçek veya tüzel kişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması”na ilişkin (c) bendi kapsamında 5 Mayıs 2001 tarihinde yayınlanan “Merhaba Ankara” program nedeniyle alındı.

RTÜK’ün 2004 yılı içinde savunma istediği, uyarı, program durdurma ve yayın durdurma cezaları verdiği radyo ve televizyon kuruluşları da şunlar:

Özgür Radyo (İstanbul) Yayın Durdurma: 30 gün

Özgür Radyo (Ankara) Uyarı: 4, **Savunma:** 2, **Yayın Durdurma:** 30

Gün TV (Diyarbakır) Uyarı: 4, **Savunma:** 1, **Yayın Durdurma:** 30, **Program Durdurma:** 1

Güneş TV (Malatya) Yayın Durdurma: 30 gün

Can TV (Diyarbakır) Savunma: 2, **Yayın Durdurma:** 30 gün

Anadolunun Sesi (İstanbul) Uyarı: 1, **Savunma:** 1, **Yayın Durdurma:** 30 gün

Hakkari FM Uyarı: 2, **Savunma:** 2, **Yayın Durdurma:** 30 gün

Serhat TV (Kars) Yayın Durdurma: 30 gün
 ART TV (Diyarbakır) Program Durdurma: 30 gün
 Radyo Başkent (Ankara) Uyarı: 1, Savunma: 1, Yayın Durdurma: 30 gün
 Çağrı FM (Diyarbakır) Savunma: 1, Yayın Durdurma: 30 gün
 Hedef Radyo Yayın Durdurma: 3
 ATV Uyarı: 36, Savunma: 9, Program Durdurma: 8
 CINE 5 Uyarı: 5, Savunma: 6, Program Durdurma: 1
 CNBC-E Uyarı: 12, Savunma: 6, Program Durdurma: 2
 CNN TÜRK Uyarı: 14, Savunma: 3, Program Durdurma: 2
 Ege TV Uyarı: 2
 Flash TV Uyarı: 11, Savunma: 2, Yayın Durdurma: 1, Program Durdurma: 3
 Haber Türk Uyarı: 10, Savunma: 3, Yayın Durdurma: 1, Program Durdurma: 1
 KANAL 6 Uyarı: 3, Program Durdurma: 3
 KANAL 7 Uyarı: 20, Savunma: 6, Program Durdurma: 5
 KANAL A (Ankara) Uyarı: 5, Savunma: 1
 Kanal D Uyarı: 40, Savunma: 15, Program Durdurma: 6
 Kral TV Uyarı: 2
 Meltem TV Uyarı: 10, Savunma: 2
 NTV Uyarı: 14, Savunma: 1, Program Durdurma: 1
 Sky Türk Uyarı: 6, Savunma: 2, Program Durdurma: 1
 Show TV Uyarı: 34, Savunma: 12, Program Durdurma: 7
 STAR Uyarı: 24, Savunma: 8, Program Durdurma: 9
 STV Uyarı: 12, Savunma: 2, Program Durdurma: 3
 TGRT Uyarı: 20, Savunma: 7, Program Durdurma: 7
 TV 8 Uyarı: 9, Savunma: 2
 Ulusal Kanal Uyarı: 4
 Akra FM Uyarı: 3, Savunma: 1
 Olay TV Uyarı: 19, Savunma: 2, Program Durdurma: 3
 ART (Aydın) Uyarı: 2
 FM 12 Program Durdurma: 3
 Arifan Radyo (Ankara) Uyarı: 2, Savunma: 1
 Expo Channel Uyarı: 1, Program Durdurma: 1
 Radyo Klas Uyarı: 2
 Özel Fm (İstanbul) Savunma: 1
 Kanal A (Adana) Uyarı: 2
 Memleketim TV Uyarı: 5
 TV 21 (Diyarbakır) Savunma: 1, Program Durdurma: 1
 Gün Fm (Diyarbakır) Program Durdurma: 1
 Mesaj TV Uyarı: 4, Program Durdurma: 1
 Göl Radyo (Bingöl) Program Durdurma: 1
 ETV Uyarı: 5, Savunma: 1, Program Durdurma: 1

Lig TV Uyarı: 5
 Radyo Dünya (Adana) Uyarı: 1, Savunma: 2
 İzmir TV Uyarı: 2
 TSES TV Uyarı: 1, Savunma: 1
 Best FM Savunma: 1
 Kanal Türk Uyarı: 2
 Başkent TV Uyarı: 5
 MTV Uyarı: 2
 Radyo Shema (Ankara) Savunma: 2
 Kanal 2000 (Mersin) Savunma: 1, Program Durdurma: 1
 Çukurova TV (Adana) Uyarı: 2
Birer kez uyarı verilen radyo ve televizyon kuruluşları
 Yeşilçam TV, Nev TV, Sineklasik, Dizi TV, Kral Fm, Süper Fm, Metro Fm, Joy Fm, Radyo Turkuaz (İstanbul), Radyo Gülen (İstanbul), SRT (Ankara), Alfa TV (Samsun), Doğu TV (Erzurum), Güney TV (İçel), Güney TV (Hatay), Klas TV (Samsun), Türk Dünyası'nın (Düzce), Medya Fm (Samsun), VTV (Antalya), Mardin Show Radyo, Kanal S (Samsun), ETV (Edirne), Termal TV (Balıkesir), Kanal 52 (Ordu), Barış Radyo (İstanbul), Radyo Gökkuşuğu (Manisa), Ege Fm (Manisa), Radyo 45 (Manisa), İmaj Fm (Manisa), Radyo Hiraş (Manisa), İzmir Fm 101, Kanal 48 (Muğla), Kent TV (Muğla), 21. Yüzyılın TV (Muğla), Hamle TV (Muğla), Soma Fm (Manisa), Gökay Fm (Manisa), Akhisar Fm (Manisa), Seçil Fm (Manisa), Turgutlu Fm (Manisa), Tur Fm (Muğla), Sahil Fm (Muğla), Akdeniz Fm (Muğla), ART TV (Denizli), Deha TV (Denizli), Radyo Mega (İzmir), Dikili Fm (İzmir), Radyo Gözde (Aydın), Aymega Fm (Aydın), Megastar (Aydın), Bizimeller Fm (Aydın), Kral Fm (Denizli), Kordon TV (İzmir), SRT (Manisa), Can Radyo (İzmir), Örne Radyo (Muğla), Metronom (Manisa), Radyo Yıldız (Manisa), Manisa Fm, Araf Radyo (Manisa), Tempo Fm (Manisa), Çağrı Fm (Manisa), Ortaca Fm (Muğla), Radyo Likya (Muğla), Sev Radyo (Balıkesir), Acar Fm (Manisa), Sembol Fm (Manisa), Seç Fm (Manisa), Kardelen Fm (Manisa), Ay TV (Aydın), Akça TV (Trabzon), Aktüel Radyo (Diyarbakır), Flash Fm, Radyo D, Yörem Fm (Hakkari), Kanal 38 (Kayseri), Aktüel TV (Diyarbakır), Kanal Türk (Edirne), ORT TV (Ordu), Trabzon Kanal Bordo Mavi, Kanal 27 (Gaziantep), Iğdır TV, Fashion TV, Çiğdem Fm (Osmaniye), Denizli TV, Genç Fm (İzmir-Dikili), Radyo Gözde (İzmir-Bergama), Bergama Süper Fm, Kermes Fm, Denizli Net Radyo, Doğu Fm (Denizli), Dostlar Radyo (Denizli), Radyo Ses (Denizli)

TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

2004 yılı toplantı ve gösteri özgürlüğü açısından, ihlallerin ve kısıtlamaların yoğun yaşandığı bir yıl oldu. Kolluk güçleri, barışçıl gösterilerde bile orantısız güç ve şiddet kullandı.

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW-Human Rights Watch) 28 Nisan günü Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e gönderdiği açık mektupta, "hükümetin toplantı ve gösteri yapma özgürlüğünü teminat altına alması gerektiği" uyarısında bulundu.

"Toplantı ve gösteri özgürlüğünün ihlali" konusunda son dönemde çok sayıda olay yaşandığı belirtilen mektupta, polisin şiddet kullanarak müdahalesi ile mülki amirliklerin toplantı ve gösteri yapma özgürlüğünü sınırlayan uygulamalarının Türkiye'deki reform sürecini olumsuz etkilediği vurgulandı.

11 Haziran günü, İçişleri Bakanlığı, toplantı ve gösteri yürüyüşleri-basın açıklamaları yoluyla kullanılan özgürlüklerin "korunması" amacıyla bir genelge yayınladı. Vatandaşların tek tek veya sivil toplum örgütleri aracılığıyla gösterdikleri demokratik tepki ve protesto hakkına saygı gösterilmesi istenen genelgede, polis ve jandarmanın "AB sürecine zarar veren keyfi, haksız ve aşırı müdahaleleri yasaklandı".

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu imzasıyla yayımlanan genelgede, toplantı, gösteri ve basın açıklamalarında uyulması gereken esaslar şöyle belirlendi:

* STÖ ya da kişilerce basın açıklaması vb. adlarla yapılacak faaliyetlerde; tüzel kişiler için yönetim ve denetim organlarının asil-yedek üye tam sayılarının, gerçek kişiler için ise Dernekler Kanunu'nda yönetim-denetim organlarında öngörülen asil-yedek üye sayısının beş katını aşmayacak sayıda insanın açık havada, toplu veya ferdi olarak araç trafiğini engellemeden, çevreye zarar vermeden, günlük hayatın doğal seyrini önemli ölçüde kesintiye uğratmadan ve şiddete başvurmadan, konusu suç teşkil etmemek koşulu ve megafon veya sınırlı alanda ses duyulmasını sağlayan cihazlar ile bir saati geçmemek üzere izin verilecek.

* Bu faaliyetlerde, düşünce ve görüşlerini açıklama konusuyla ilgili pankart-döviz açarak ve slogan atarak kamuoyuna duyurmaya çalışmak, Anayasa'daki düşünceyi yayma hürriyetinin kullanımı olarak değerlendirilecek.

* STÖ'lerin düzenleyecekleri toplantı ve yürüyüşler teknik ses alma cihazları, fotoğraf makineleri gibi araçlarla kaydedilmeyecektir. STÖ'ce kapalı yerlerde düzenlenen ve Dernekler Yasası ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası kapsamında olmayan kokteyl, yemek, basın toplantısı, panel, seminer ve konferans vb. etkinliklerde, kolluk kuvvetlerinde video kamera gibi araçlar kullanılmayacak, katılımcıların yasadışı bir eylem yaptıkları izlenimini uyandıracak benzeri davranışlardan kaçınılacaktır. Ancak suç işleneceğine dair emarelerin ortaya çıkması, çok ciddi istihbarat elde edildiğinde, bu faaliyetler için yetkili mülki makamın her defasında yazılı izniyle katılımcılar rahatsız edilmeden kayıt yapılabilecek.

* Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde Dernekler Kanunu ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca istenenler hariç, ayrıca evrak istenmeyecek, bu kapsamda olmayanlarda ise herhangi bir belge talep edilmeyecektir.

* Özgürlüklerin kullanımına ilişkin etkinliklerin değerlendirilmesinde esnek davranılacak. Mülki amirler yetkilerini sivil toplumun teşviki ve gelişmesi amacıyla yönelik olarak kullanacaklardır.

* Yukarıda sıralanan hususlara uygulamada titizlikle riayet edilecek, mülkiye müfettişleri ve bağlı kuruluşların teftiş-denetim birimleri, denetimlerinde uygulamanın nasıl gittiğini takip edecektir.

Genelgeye karşın daha sonra düzenlenen bazı toplantı ve gösterilerde güvenlik güçleri tarafından video kaydı yapıldı. Tunceli'de Emek ve Demokrasi Platformu, NATO'ya karşı topladığı imzaları 21 Haziran günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne faksılarken, polis kamerayla kayıt yaptı. Aynı gün EMEP Malatya İl Örgütü tarafından TEKEL Fabrikası önünde yapılan NATO karşıtı basın açıklamasında da iki polis kamerası çekim yaptı. İHD Adıyaman Şubesi'nin 18 Eylül günü Halk Eğitim Salonu'nda

düzenlediği “ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye” konulu panele katılanlar polis kamerasıyla görüntülendi.

Mardin, Niğde, İstanbul, Diyarbakır, Osmaniye, Aksaray, Tunceli, Iğdır, Sinop, Hatay ve Çanakkale valilikleri bu genelge çerçevesinde aldıkları kararlarla, kitle örgütlerinin basın açıklaması yapabileceği yerlere ilişkin kısıtlamalar getirdiler. Kararlarda, “valilik, belediye, adliye, emniyet hizmet binaları, askeri bina ve tesisler, cezaevi, TBMM’de gurubu bulunan siyasi partilerin parti binaları, tüm ibadethaneler ile SSK ve devlet hastanesine 100 metre mesafeden daha yakın yerlerde” basın açıklaması yapılamayacağı belirtildi. Aksaray Valiliği ek olarak, basın açıklaması yapılırken herhangi bir ses yayın cihazı kullanılmaması şartını getirdi.

Eğitim-Sen ve Diyarbakır Barosu genelgenin basın açıklamalarının yapılamayacağı yerleri düzenleyen bölümünün iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle sınırlama getirilen illerde dava açtı. Diyarbakır Barosu’nun açtığı davada, yönetmeliklerin yasalardan üstün olmadığı vurgulanarak, “Söz konusu kararlar, yasalarda yeri olmamasına karşın temel hak ve özgürlüklerin kullanımına ilişkin ciddi sınırlamalar getirilmiştir. Uygulama Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırıdır” denildi.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle 7 Mart günü İstanbul Kadıköy’de toplanan bir grup kadının Atatürk anıtına yürümesi polisler tarafından engellendi. Polisler, kadınları yoldan geçen belediye otobüslerine bindirerek bölgeden uzaklaştırdı. Beyoğlu’nda gösteri düzenleyen bir grupla polisler arasında taşlı sopalı çatışma çıktı. Göstericilerin attığı molotof kokteylinin bir arabanın yanmasına neden olduğu olayda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

8 Mart günü Mersin’de yapılan gösteride “izinsiz pankart açtıkları gerekçesiyle” 6 kişi gözaltına alındı.

Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü, M. Ahmet Demirtaş’a, 6 Mart günü Antep Üniversitesi’nde Dünya Kadınlar Günü nedeniyle yapılan kutlamaya katıldığı gerekçesiyle 2 hafta uzaklaştırma cezası verdi.

Newroz Kutlamaları

Daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da İçişleri Bakanlığı Newroz kutlamalarıyla ilgili bir genelge yayınladı. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu’nun imzasıyla valiliklere gönderilen genelgede, 21 Mart günü özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde yapılacak seçim mitinglerinin Newroz kutlamalarına dönüşebileceği anımsatıldı. Newroz nedeniyle

yapılacak kutlamaların, en yüksek mülki amirlikten izin alınması halinde yasal olduğu kaydedilen genelgede, o gün yapılacak etkinliklerde önceliğin “Nevruz” kutlamalarına verilmesi yönünde görüş bildirildi. Ancak, Newroz için valiliğe başvuran DEHAP Kayseri ve Niğde il örgütlerine “seçim” ve “güvenlik” gerekçesiyle izin verilmedi. DEHAP Kayseri İl Başkanı Abdullah Özgür, Newroz’u Melikgazi meydanında kutlamak için valiliğe yaptıkları başvurunun “başka bir siyasi partinin bu alanda miting yapacağı” gerekçesiyle reddedildiğini söyledi. Ağrı’da Newroz Tertip Komitesi’nin valiliğe yaptığı başvuru, dilekçede yer alan ‘W’ harfi nedeniyle kabul edilmedi.

18 Mart gününden itibaren başlayan Newroz kutlamaları çoğunlukla olaysız geçti. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki bir çok kentte uzun yıllardır ilk kez valilikler ve kaymakamlıklar Newroz kutlamalarına izin verdi. Şırnak’ta 12 yıl sonra ilk kez Newroz’un kutlanması için izin çıktı.

18 Mart gecesi Adana’da yapılan Newroz kutlamasına polis müdahale etti. Polislerin açtığı ateş sırasında seken bir mermiyle Cemil Aktaş (17) ve Hasan Bağırhanlı (15) adlı çocuklar yaralandı. Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, adının açıklanmasını istemeyen bir tanığın “Bir araçtan çıkan üç sivil polis 10 metre mesafeden uzun namlulu silahlarla grubun üzerine ateş açtı” dediği belirtildi.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nde 19 Mart günü düzenlenen Newroz kutlamalarına müdahale eden jandarmalar, 150 kadar öğrenciyi döverek gözaltına aldı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğrenci Derneği (YÖDER) üyesi 9 öğrenci hakkında, Newroz etkinliği sırasında “yasadışı slogan attıkları ve marş söyledikleri” gerekçesiyle soruşturma Nisan ayında başlatıldı. Van DGM Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında, YÖDER üyeleri Zihni Keleş, Habib Yıldıztaş, İbrahim Kaya, Barış Güzelyurt, Kadir Yanardağ’ın da aralarında bulunduğu 9 öğrencinin ifadesi alındı. 21 Mart günü Van’da düzenlenen Newroz kutlamasında Doğan Haber Ajansı muhabiri Fahrettin Gök, bir grubun saldırısına uğradı. Göstericiler tarafından dövülen Gök, hastaneye kaldırıldı.

19 Mart günü Siirt’in Evren mahallesinde Newroz’u kutlamak isteyen grup ile polis arasında çatışma çıktı.

20 Mart günü Mardin’in Sıraçoğlu mahallesinde Newroz’u kutlamak için bir araya gelen bir grup gençle polis arasında taşlı-sopalı çatışma başladı. Nusaybin ilçesinde de aynı gün Ahmet Kaya Köprüsü üzerinde ateş yakıp Newroz’u kutlayan çocuklar, olay yerine panzerlerle gelen polisler tarafından havaya ateş açılarak dağıtıldı.

21 Mart günü Mersin'deki Newroz kutlamaları öncesinde düzenlenen operasyonlarda 17 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Sinan Karaer, Bilal Arzak, Hatice Nas, Erdoğan Bayhan, Abdurrahim Yıldırım, Suphi Aydın, Tekin Aygören, Süleyman Süle, Ömer Gelici, Bahattin Altuntaş, Latife Baran ve Kazım Kaya tutuklandı.

21 Mart günü Diyarbakır Fuar Alanı'nda yapılan kutlamalarda "Abdullah Öcalan'ın posterini açıp slogan attıkları" gerekçesiyle 10 kişi gözaltına alındı.

Aynı gün İzmir'de de polislerle göstericiler arasında çıkan kavgada iki polis aracının hasar gördüğü ve çok sayıda kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

21 Mart gecesi İstanbul'un Bağcılar ilçesi Demirkapı mahallesinde düzenlenen Newroz kutlamasına müdahale eden polislerin ateş yakan çocukları dağıtmak için havaya ateş açtığı, çok sayıda kişiyi de dövdüğü bildirildi. Evine giderken polisler tarafından dövüldüğünü belirten Abdulmuttalip Bayır şunları söyledi.

"Mahalledeki meydana çocukların ateş yaktıklarını gördüm. Çevik kuvvet ekipleri havaya ateş açarak çocukları dağıtmaya başladı. Ortalık bir anda karıştı. Polisler yakaladıkları çocukları çok kötü dövüyorlardı. Kollarını kırarak şekilde büküyorlardı. Yanımda dayımın oğlu Bahattin Yalın vardı. Ne olduğunu anlamadan 50-60 kişilik polis grubu üzerimize gelip bizi de dövmeye başladı. Sokak ortasında beni yüzüstü yere yatırıp dövdüler. Sonra yarı baygın bir şekilde beni polis arabasına aldılar. Orada da üzerime binerek dayak atmaya devam ettiler".

Abdulkadir Kızıl da kendisinin ve çok sayıda kişinin polisler tarafından dövüldüğünü söyledi. Mahalledeki bir tekstil atölyesinde bekçilik yapan Abdulkadir Cığa ise "Silah seslerini duyunca atölyeye girip kapıları kapattım. Yanımda 10 yaşındaki çocuğum da vardı. Bir ara kapıyı birileri yumruklamaya başladı. Kapıyı açar açmaz karşımda gördüğüm polisler 'Niye kapıyı açmıyorsun?' deyip dövmeye başladılar. Çocuğumun gözleri önünde beni aralarına alıp dakikalarca dövdüler" dedi.

Siirt Newroz Tertip Komitesi'nde bulunan 20 kişi hakkında kutlamalarda, "x, w, q harflerinin bulunduğu pankart taşıdıkları ve yasadışı sloganlara izin verdikleri" gerekçesiyle Nisan ayında soruşturma başlatıldı.

Hakkari'nin Çukurca ilçesinde Newroz Tertip Komitesi üyeleri Cihangir Yorgun, İsa Kava, Ahmet Duman, Halit Yashı, Mustafa Mert, Kenan Ayas ve Arafat Aydın hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla Nisan ayında soruşturma açıldı. Cihangir Yorgun, kutlamayı kendilerine

verilen süreden 30 dakika geç sonuçlandırdıkları için haklarında soruşturma açıldığını belirterek, "Ancak biz sözlü olarak emniyet yetkililerinden izin almıştık. Yetkililer de bize olur vermişlerdi. Bunu önceki gün verdiğimiz ifademizde de belirttik" dedi.

Mardin'in Mazıdağı İlçesi'nde 21 Mart günü düzenlenen Newroz kutlamalarıyla ilgili olarak Mazıdağı Belediye Başkanı Nuran Atlı, DEHAP Mardin eski İl Başkanı Abdullah Akikol ve Tertip Komitesi üyeleri hakkında, "izinsiz gösteri düzenledikleri" ve "Seçim Yasası'nın 'siyasi partilerin propagandalarında Türkçe'den başka dil kullanamayacakları' hükmünü ihlal ettikleri" iddialarıyla Nisan ayı içinde soruşturma başlatıldı.

Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencileri Haluk Gürbüz, Fatih İba, Fevzi Akbacak, Mehmet Özakçıl, Nermin Ateş, Abdulhalit Sayan, Murat Ürek, Özlem Özbey, M. Emin Yıldız, O. Olgun Özdemir, Kemal Ala ve Abdullah Aras hakkında 21 Mart günü düzenlenen Newroz etkinliklerine katıldıkları gerekçesiyle Mayıs ayında soruşturma açıldı. Aynı gerekçeyle Ekim ayında Fevzi Demir adlı öğrenci okuldan atıldı, 17 öğrenci de çeşitli sürelerle okuldan uzaklaştırma cezası aldı. Fevzi Demir, Newroz kutlamalarının okuldan uzak bir alanda yapıldığını ve gösteri nedeniyle Cumhuriyet Savcılığı tarafından herhangi bir soruşturma açılmadığını bildirdi.

1 Mayıs İşçi Bayramı Kutlamaları

1 Mayıs İşçi Bayramı bir çok kent ve ilçede düzenlenen mitinglerle kutlandı. Kutlamalar, çoğunlukla olaysız geçti.

İstanbul Valiliği'nin 1 Mayıs İşçi Bayramı için sadece Şişli Abide-i Hürriyet meydanına izin vermesi üzerine KESK, kararın iptali istemiyle mahkemeye başvurdu. DISK, KESK ve çok sayıda siyasi parti, 1 Mayıs'ı Saraçhane meydanında, Türk-İş ve bağlı sendikalar ise Abide-i Hürriyet meydanında kutladı. İstanbul Taksim meydanında gruplar halinde gösteri yapmak isteyen toplam 56 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 2 Mayıs günü serbest bırakıldı.

Taksim'de düzenlenen gösterilerde gözaltına alınan beş çocuğun durumunu sormak için Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü Çocuk Bürosu'na giden altı kişi de gözaltına alındı. Gözaltına alınanların adlarının Ayşe Rojda Şendur, Burçin Nesanır, Volkan Gülşen, Nuray Hardelioğlu, Filinta Şendur ve Hıdır Özdemir olduğu öğrenildi.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 1 Mayıs İşçi Bayramı'nda "Saraçhane'den Yenikapı'ya yapılan yürüyüşün izinsiz olduğu" gerekçesiyle DISK Genel Başkanı Süleyman Çelebi ve KESK Genel Başkanı Sami Evren ile bazı siyasi parti yöneticilerinin de aralarında bulunduğu 76 kişiden oluşan tertip

komitesi hakkında suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunda, topluluğun “kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yaptıkları” yönünde uyarıldıkları ve dağılmaları istendiği belirtildi. DEHAP’lı bir grubun, Abdullah Öcalan’ın resimlerini taşıdığı anlatılan suç duyurusunda, eylemde grupları Süleyman Çelebi, Sami Evren, ÖDP Genel Başkanı Hayri Kozanoğlu, SHP Genel Başkan Yardımcısı Ercan Karakaş ve bazı sendika yöneticilerinin yönlendirdiği iddia edildi.

Diyarbakır’da valiliğin kent dışındaki bir alanı göstermesi nedeniyle kutlamalar iptal edildi. Bu yüzden Diyarbakır Demokrasi Platformu, Dağkapı meydanında basın açıklaması yaptı. Açıklamaya katılmak için Sur Belediye binası önünde toplanarak meydana doğru yürüyüşe geçen yaklaşık 200 kişilik bir gruba müdahale eden polisler dört kişiyi gözaltına aldı. İHD Diyarbakır Şubesi önünde toplanan yaklaşık 300 kişilik gruba da polis müdahale etti. Aralarında İHD Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, DEHAP İl Başkanı Celalettin Birtane ve sendika temsilcilerinin de bulunduğu gruba zor kullanarak dağıtan polisler 100’den fazla kişiyi gözaltına aldı. Diyarbakır’da toplam 150 kişinin gözaltına alındığını bildiren İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçınbaş, aralarında Selahattin Demirtaş, Celalettin Birtane, Tes-İş Şube Başkanı Ali Öncü, BES, SES ve Tüm-Bel Sen şube başkanlarının da bulunduğu çok sayıda kişinin Kapalı Spor Salonu’nda bekletildiklerini söyledi. Resmi açıklamada, kentte toplam 178 kişinin gözaltına alındığı bildirildi. Bu kişilerden bir bölümü aynı gece serbest bırakılırken, aralarında DEHAP ve Özgür Toplum Partisi yöneticilerinin de bulunduğu 39’u “örgüt talimatıyla hareket ettikleri” gerekçesiyle DGM’ye, üç kişi de “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet ettikleri” gerekçesiyle Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı’na sevk edildi. Açılan soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Diyarbakır Emniyet Müdürü Orhan Okur, 2 Mayıs günü düzenlediği basın toplantısında, 41 kişinin de “eylem hazırlığı içinde oldukları” gerekçesiyle gözaltına alındığını bildirdi.

Adana’da Uğur Mumcu meydanında düzenlenen mitinge katılmak isteyen bir grup, polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Olayda biri polis, iki kişi hafif yaralandı. Ankara Sıhhiye meydanında yapılan gösteride de öğrenciler ile polis arasında gerginlik yaşandı. İki öğrenci gözaltına alındı.

İzmir Gündoğdu meydanında yapılan mitinge Abdullah Öcalan posterleriyle katılmak isteyen DEHAP’lılarla polisler arasında taşlı sopalı çatışma çıktı. Olayda, üç polis yaralandı. 1 Mayıs kutlamaları sırasında yaşanan olaylar nedeniyle gözaltına alınan DEHAP üyesi dokuz kişiden üçü daha sonra

tutuklandı. DEHAP Merkezi Gençlik Kolları üyesi Mehmet Naci Avcı, Orhan Aras ve Azad Kaya’nın “devlet memuruna mukavemet ve örgüt propagandası yapmak” iddiasıyla tutuklandıkları öğrenildi. Erhan Ekinci, Nurullah İpek, Ahmet Gültekin, Muharrem Kurt, İbrahim Tikan ve Bulut Kişin ise serbest bırakıldı.

1 Mayıs günü düzenlenen gösteriler nedeniyle Malatya’da Kader Uzun, Ali Madenkuyu ve Mehmet Betek, Antalya’da ise Mustafa Gül, Metin Özçelik, Mahmut Ercan adlı öğrenciler ile DEHAP Gençlik Kolları Başkanı Erkan Tatkan ve DEHAP üyesi Medya İğn gözaltına alındı.

Dünya Barış Günü

1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle, 31 Ağustos günü çeşitli kentlerde gerçekleştirilen gösteriler ve basın açıklamaları çoğunlukla olaysız geçti. Diyarbakır, Adıyaman ve Mersin’de 1 Eylül günü düzenlenmesi planlanan etkinliklere ise mülki idare amirlikleri izin vermedi.

1 Eylül günü İstanbul ve İzmir’de düzenlenen gösterilere polis müdahale etti. Beyoğlu’nda akşam düzenlenen barış zinciri eyleminde Abdullah Öcalan lehine slogan atılması üzerine gruba göz yaşartıcı bomba ile müdahale eden polisler, göstericileri copleyarak dağıttı. Aynı nedenle İzmir’de KESK tarafından düzenlenen gösteriye de müdahale edildi. İzmir’de polislerle göstericiler arasında çıkan taşlı sopalı çatışmada yaralananlar oldu. Polisle çatışan grubun içinde olduğu ileri sürülen Barış B. (26), 6 Ekim günü tutuklandı.

Ankara’da Grup Yorum üyelerinin de aralarında bulunduğu bir grubun, Adalet Bakanlığı önünde yapmak istediği basın açıklamasına polis izin vermedi.

İstanbul’da 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle düzenlenmesi planlanan şölenin afişlerini asan DEHAP Bahçelievler İlçe Başkanı Abdulrezzak Dağcı ve yedi kişi 4 Eylül günü gözaltına alındı. Dünya Barış Günü nedeniyle 4 Eylül günü Van’da düzenlenen Barış ve Demokrasi Mitingi’ne katılan Yüksekova (Hakkari) DEHAP İlçe Başkanı Resul Temel ve Emine Ünal gözaltına alındı. Diyarbakır Valiliği de 5 Eylül günü düzenlenmesi planlanan Ciwan Haco konserini yasakladı.

4 Eylül günü DEHAP Siirt İl Gençlik Kolları’nın, 1 Eylül Dünya Barış Günü etkinlikleri çerçevesinde düzenlediği meşaleli yürüyüşe polis izin vermedi.

Hakkari’nin Şemdinli ilçesinde, 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle “Barış Çadırı” açmak için kaymakamlığa başvuran Tertip Komitesi üyeleri Emin Sarı, Emrullah Öztürk, İbrahim Öpengin, Nevzat

Geylan, Sadettin Taşçı, Abdullah Tekin, Fazıl Yılmaz hakkında, Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. Soruşturmaya, açılış sırasında yapılan konuşmalar ve atılan sloganlar gerekçe gösterildi.

İşçi ve Memur Eylemleri

KESK'in, 26 Ocak günü Kamu Yönetimi Yasa Tasarısı hakkında düzenlediği basın açıklaması polisler tarafından engellendi. Polisler, KESK Genel Başkanı Sami Evren ve KESK yöneticilerinin basın açıklamasını Başbakanlık Merkez binası önünde yapmasına izin vermediler.

8 Şubat günü İstanbul Ümraniye'de Şişecam grevi nedeniyle düzenlenen basın açıklamasına müdahale eden polisler ESP üyeleri Hüseyin Tunç, Songül Dilek ve Atılım gazetesi muhabiri Goncagül Telek'i gözaltına aldı.

Kamu Yönetimi Reformu Yasa tasarısının 18 Şubat günü TBMM'de görüşülmeye başlanmasıyla birlikte Türkiye'nin bir çok şehrinde protesto gösterileri düzenlendi.

KESK tarafından 21 Şubat günü Diyarbakır'da düzenlenen mitinge polis müdahale etti. İlk olarak Urfakapı semti yakınlarında toplanan ESP üyelerini zor kullanarak dağıtan polisler 20 kişiyi gözaltına aldı. Daha sonra İstasyon meydanına yürüyen kalabalık bir grubu durduran polisler pankartların sopalarının çıkarılmasını istedi. Bunun üzerine polis ile göstericiler arasında çıkan kavgada çok sayıda kişi yaralandı, 33 kişi de gözaltına alındı.

Gözaltına alınanların adları şöyle: Seyyal Çelik, Yeşer Tekin, Sıtkı Güngör, Ali İhsan Çıplak, Fehmiye Baskın, Abdullah Özgenç, Cüneyt Tışkaya, Evren Bozdemir, Evrim Özdemir, Sinan Tanrıverdi, Habibe Gülmüş, Nevide Budak, Serdar Gültekin, İbrahim Bozay, Leyla Şahin Bozay, İkrar Budak, Cihan Karaçöl, Eylem Vural, Mehmet Ali Uslu, Mesude Budak, Atılım Gazetesi muhabiri Sibel Işık, Cem Akyıldız, Nüslüm Bayar, Ali Işık, Mihlican Tekinler ile soyadları öğrenilemeyen Savaş, Doğan, Hulusi, Süleyman, Sevda, Aysun, Murat, Oktay.

Gözaltına alınanlardan 18 kişi "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle tutuklandı. Mitingde polisler tarafından dövülen bir grup, 25 Şubat günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

26 Şubat günü Samsun'da aynı nedenle düzenlenen gösteriye de polis müdahale etti. AKP Gazi Belde Örgütü binası önüne siyah çelenk koymak isteyen 35 gösterici gözaltına alındı. Balıkesir'de aynı amaçla düzenlenen gösteride ise 10 kişi gözaltına alındı.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Mart ayında

Ankara Etimesgut'ta düzenlenen seçim mitinginde şeker fabrikalarının kapatılmasını protesto etmek isteyen Şeker-İş Sendikası üyeleri polis tarafından engellendi.

16 Mart günü Recep Tayyip Erdoğan'ın Kocaeli'de düzenlediği mitinge katılmak isteyen TÜPRAŞ İzmit Rafinerisi işçilerinin de tesislerden çıkışı engellendi. Miting alanına ulaşan 300 kadar işçi de polisler tarafından durduruldu. Slogan atan işçilere AKP'lilerin saldırması üzerine çıkan kavgada, Murat Bostan, Oğuz Bülent Özcan ve Sezai Faydalı adlı işçiler yaralandı.

Erdoğan'ın Mart ayı ortalarında yaptığı Yozgat mitinginden önce Tekel Bira Fabrikası'nın kapatılmasına karşı çıkan işçilerin pankartları toplanarak alana girmelerine izin verilmedi.

16 Mart günü Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in katılımıyla gerçekleştirilen Adıyaman Anadolu Öğretmen Lisesi'nin açılışında, haklarında açılan soruşturmaları protesto etmek isteyen Eğitim-Sen üyesi yaklaşık 30 eğitimciye polis müdahale etti.

Mart ayının son haftasında Ankara'da Maliye Bakanlığı önünde basın açıklaması yapmak isteyen KESK'e bağlı BES üyesi memurlar çevik kuvvet tarafından engellendi.

Çorum'da 2003 yılında yapılan bir iş bırakma eylemi nedeniyle yargılanan Eğitim-Sen üyesi arkadaşlarına destek olmak amacıyla adliye önünde basın açıklaması yapmak üzere toplanan Eğitim-Sen üyeleri polis tarafından engellendi. Haziran ayında yapılan eylemde gruba müdahale eden polisler, Halil Özbent, Fevzi Ayber, Atilla Şen, Ali Mısdilloğlu, Hüsnü Murat Aydın, Hıdır Aygün, Abdullah Aydın, Cengiz Sarıyer ve Erhan Baş adlı Eğitim-Sen üyelerini tartaklayarak gözaltına aldı. Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen öğretmenler akşam saatlerinde serbest bırakılırken, Cengiz Sarıyer ve Halil Özbent'in 3 gün, Hüsnü Murat Aydın'ın ise bir gün iş göremez raporu aldığı bildirildi.

Tekirdağ'ın Çerkezköy ilçesinde, belediyedeki işlerinden çıkarılan DİSK üyesi işçilerin basın açıklamasına polis müdahale etti. 26 Temmuz günü belediye binası önünde toplanan işçileri dağıtan polisler, aralarında işçilerin üye olduğu Genel-İş Sendikası Trakya Şube Başkanı Arif Kuday'ın da bulunduğu 20 kişiyi gözaltına aldı.

AKP'nin kuruluş yıldönümü olan 13 ağustos günü Bolu AKP il binası önünde 117 belediye işçisinin işten atılmasını protesto etmek amacıyla basın açıklaması yapmak isteyen işçileri polis engelledi.

KESK İstanbul Şubeler Platformu'nun 25 Eylül günü Saraçhane parkında düzenlediği gösteriye müdahale

eden polisler, memurları zor kullanarak dağıttı. Beş memurun gözaltına alındığı olayda Cumhuriyet gazetesi muhabiri Gökçe Uygun'un yüzüne de biber gazı sıkıldı. Memurları dağıtmak için kullanılan biber gazından korunmak için Pertevniyal Lisesi yakınlarındaki parka sığınan Uygun'un peşinden giden bir polisin gözlerine spreyle biber gazı sıkıldığı, bazı polislerin de copla vurduğu bildirildi.

6 Ekim günü, Uzlaştırma Kurulu'nun, hükümetle kamu çalışanları arasında uzlaşmazlıkla sonuçlanan toplu pazarlıklar konusunda görüş bildirmek üzere toplandığı sırada Kızılay Meydanı'na yürümek isteyen KESK yöneticileri ve üyeleri, polis engeliyle karşılaştı. Polis yetkilileri, KESK'lilerin yürüyüş güzergahını uygun bulmadıklarını ve değiştirilmesini istedi. Ancak KESK'lilerin direnişi üzerine bir saat boyunca yapılan görüşmelerin ardından yürüyüş gerçekleşti.

SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasını protesto etmek için 9 Kasım günü Türk-İş binası önünde toplanan ve Güvenpark'a yürümek isteyen Emek Platformu üyelerine polis müdahale etti. Polisler, sendikacıları göz yaşartıcı sprey kullanarak dağıttı.

Eğitim-Sen hakkında açılan kapatma davasını protesto amacıyla 8 Aralık günü İstanbul ve Sinop'ta düzenlenen gösterilere polis müdahale etti. Ankara'ya gitmek üzere Kadıköy'de toplanan Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer'in de aralarında bulunduğu grubu biber gazı ve cop kullanarak dağıtan polisler 56 kişiyi gözaltına aldı. Sinop'ta da, Uğur Mumcu meydanındaki sendika binasının önünde toplanan gruba müdahale eden polisler, 11 kişiyi gözaltına aldı. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı ve Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Ramazan Er 9 Aralık günü düzenlenen haftalık bilgilendirme toplantısında "polislin toplumsal olaylarda zaman zaman aşırı güç kullanabildiğine" dikkat çekerek İstanbul'da Eğitim Sen'in basın açıklaması sırasında polislin yaptığı müdahalenin "sert" olduğunu ve incelemeye alındığını bildirdi.

İşçi ve Memurlar Hakkında Açılan Davalar

Emek Platformu tarafından 1 Aralık 2000 tarihinde düzenlenen bir günlük iş bırakma eylemine katıldıkları gerekçesiyle İstanbul Haydarpaşa Endüstri Meslek Lisesi'nde görevli 23 öğretmen hakkında açılan dava Şubat ayında Üsküdar 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Avukat Serap Kaya'nın verdiği bilgiye göre, öğretmenler TCY'nin "kamu görevlilerinin iş bırakması" suçuna ilişkin 236. maddesi uyarınca dört ay hapis ve üç ay meslekten men cezasına mahkum edildiler. 22 öğretmenin cezasını erteleyen mahkeme, Fulya Barut'un cezasını ise daha önce aynı suçtan ceza aldığı gerekçesiyle erteledi.

Aynı eyleme Ankara'da katılan Eğitim-Sen üyeleri Seçkin Alkan, Ayhan Yavuz, Cengiz Alkan, Ali Akkuş, Abdülhalim Alankuş, Neriman Yiğit, Atif Bahçeci, Muhsin Turan, Özgen Sandıkçı, Selim Yılmaz ve Gönül Boyacı hakkında açılan dava, 8 Temmuz günü Ankara 19. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, öğretmenlere TCY'nin "kamu görevlilerinin iş bırakması" suçuna ilişkin 236. maddesi uyarınca 395'er milyon lira para ve 2 ay 15'er gün memuriyetten men cezası verdi. Bu ceza daha sonra beş yıl süreyle ertelendi. Öğretmenler, 1 Temmuz 2003 tarihinde sonuçlanan ilk yargılamada beraat etmiş, ancak karar Yargıtay tarafından bozulmuştu. Avukat Mahmut Nedim Eldem, 236. madde uyarınca bugüne kadar yargılanan ve halen davası süren 11 bin 374 Eğitim-Sen üyesi bulunduğunu bildirdi.

KESK tarafından 23 Ağustos 2003 tarihinde Ankara'da düzenlenen miting nedeniyle 14 sendika yöneticisi hakkında açılan dava, Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Davada, aralarında KESK Genel Başkanı Sami Evren'in de bulunduğu KESK yöneticilerinin "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle cezalandırılması isteniyordu.

Ankara Sağlık Müdürlüğü Ocak ayında, 5 Kasım 2003 tarihinde TTB ve SES tarafından gerçekleştirilen iş bırakma eylemine katılan sağlık çalışanlarından yedisine otuzda bir maaş kesme cezası, onuna kınama ve 25'ine de uyarı cezası verdi.

Emek Platformu tarafından 31 Mart 2001 tarihinde İstanbul'da düzenlenen basın açıklaması nedeniyle açılan davada da 19 sendikacı "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edildi.

Ceza alan diğer sendikacıların adları şöyle:

Tüm-Bel-Sen Genel Sekreteri Hüseyin Ayyıldız, TMMOB İstanbul Temsilcisi Münir Aydın, DİSK eski Genel Sekreteri Murat Tokmak, Türk-İş 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak, TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu, Yol-İş 1 No'lu Şube Başkanı Ali Akdağ, Hava-İş Genel Başkanı Atılay Ayçin, Haber-İş 1 No'lu Şube Başkanı Levent Dokuyucu, Haber-İş 1 No'lu Şube Sekreteri Ali Küçükkoçkaya, Tez Koop-İş 2 No'lu Şube eski Başkanı Hulusi Uğurcan, Nakliyat-İş Genel Başkanı Ali Rıza Küçükosmanoğlu, Limter-İş Genel Başkanı Kazım Bakış, Gıda-İş İstanbul Şubesi eski Başkanı Yakup Umur, DİSK İstanbul Temsilcisi Ali Cancı, KESK eski yöneticilerinden İbrahim Kudış, Eğitim-Sen 3 No'lu Şube eski Başkanı Rıza Dalkılıç, Eğitim-Sen 4 No'lu Şube Başkanı Ahmet Korkmaz, ESM İstanbul Şube Başkanı Erhan Karaçay.

Kamu Yönetimi Reformu Yasa Tasarısı'nı protesto amacıyla 10 Aralık 2003 tarihinde İzmir Konak meydanında düzenlenen gösteri nedeniyle Mart ayında 69 kişi hakkında dava açıldı. İzmir Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede sanıkların "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla cezalandırılması istendi.

SES Batman Şubesi'ne üye 38 kişi hakkında, 10-13 Eylül 2002 ve 11 Aralık 2003 tarihleri arasında, sosyal hakların verilmesi ve "Kamu Reformu Yasa Tasarısı"nın geri çekilmesi için yapılan etkinliklerden nedeniyle Mart ayı içinde idari soruşturma açıldığı öğrenildi.

Kamu Reformu Yasa tasarısını protesto amacıyla 10-11 Aralık 2003 tarihlerinde Tunceli'de düzenlenen gösteriler nedeniyle 67 memur hakkında açılan üç ayrı dava, 16 Nisan günü Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Avukat Hüseyin Aygün'ün verdiği bilgiye göre, duruşmalara 18 Mayıs günü devam edildi.

Aynı nedenle 11 Aralık 2003 tarihinde Amasya'nın Merzifon ilçesinde düzenlenen gösteriye katılan Eğitim-Sen üyesi yedi kişiye "mazeretsiz bir gün göreve gelmedikleri" gerekçesiyle Nisan ayı içinde otuzda bir oranında maaş kesimi cezası verildi. Izmit'te yapılan "iş bırakma" eylemine katıldığı gerekçesiyle 13 öğretmene de, okul müdürleri tarafından kınama, uyarma ve maaş kesintisi' cezası verildi.

Aynı eyleme Tunceli'de katılan 665 memur ve 83 işçi hakkında 22 ayrı dava açıldı. 109 belediye çalışanı hakkında açılan dava, 6 Mayıs günü başladı. Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, bazı sanıklar hakkında nedeniyle birden fazla dava açıldığı, üç sanığın ise eyleme katılmadıkları, isim benzerliği nedeniyle yargılandıkları belirlendi. Davada, memur ve işçilerin TCY'nin "toplu iş bırakma" suçuna ilişkin 236. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin, Dalaman'da SEKA fabrikasının özelleştirilmesini protesto eden Selülöz-İş Sendikası'nın sekiz yöneticisine verilen hapis cezalarıyla ilgili bozma kararı, Mayıs ayında Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından iptal edildi. Sendika Genel Başkanı Ergin Alşan, Mehmet Halik Alkaç, Tufan Zehir, Mehmet Madenci, Cemil Karaduman, Muhammet Altın, Ercan Demir, Abdül Ece ve Mehmet Faruk Alkaç'a 1 yıl 6'şar ay hapis ve 91 milyon 260 biner lira para cezası verilmişti.

Aydın'ın Söke ilçesinde, Eğitim Müdürü Durmuş Bozkurt'un, Tunceli'nin Pülümür ilçesine atanmasına karşı imza kampanyası başlatan 100 eğitimci

hakkında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından soruşturma başlatıldığı, soruşturma sonucunda da Seyit Pak adlı öğretmene Temmuz ayında bir maaş kesimi ceza verildiği bildirildi.

Emek Platformu tarafından ABD'nin Irak'ı işgali döneminde düzenlenen bir eylem nedeniyle KESK Genel Başkanı Sami Evren ve KESK Yönetim Kurulu'nun yedi üyesi hakkında açılan dava, 23 Eylül İstanbul 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Beraat kararının "uluslararası anlaşmalar" doğrultusunda "suçun yasal unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle verildiği öğrenildi.

TTB ve Sağlık ve SES tarafından 5 Kasım 2003 tarihinde "ücretsiz sağlık hakkı ve çalışma koşullarının düzeltilmesi" istemiyle gerçekleştirilen eylem nedeniyle TTB, SES, sendikalar, meslek örgütleri ve Hasta Hakları Derneği yöneticisi 85 kişi hakkında açılan dava, 13 Ekim günü İstanbul 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin salonunda yapılan duruşma, sanıklar ve izleyiciler salona sığmadığı için 22 Aralık gününe ertelendi. 22 Aralık günü İstanbul 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşma 26 Ocak 2005 tarihine ertelendi.

Davada yargılanan sanıkların isimleri şöyle: Rabia Tuncer, Metin Oğuz, Burhan Kurt, Yasemin Yalçın, Duran Akgün, Cimsel Saçkesen, Handan Türköner, Songül Beydili, Nurşen Denizci, Hacer Selma Mutlu, Aydın Erol, Ali Rıza Özgür, Hüseyin Fidanboy, Fatma Akaltun Fırat, Leyla Koç, Nurten Özarlan, Ali Özek, Hıdır Doğan, Nuran Güngör, Yüksel Almaz, Metin Aygün, Doğan Halis, Arzu Atabek, Birgün Yalçın, Zeynep Çelik, Funda Halkacı, Sami Evren, Sevgi Evgin, Nihat Değer, Mustafa Avcı, İhsan Avcı, Güven Gerçek, Mustafa Ecevit, Süleyman Çelebi, Musa Çam, Ali Yılmaz, Tamer Atış, Ali Şahin, Mehmet Ali Akgün, Hasan Kaya, Celal Özdoğan, Ömer Faruk Büyükkucak, Mustafa Sütlaş, Fulya İlkın Gönenc, Huriser Şençakır, Emine Ece Heper, Rabiya Sabahgüner, Mustafa Yücel Güner, Ümit Erdem, Necla Uygun, Ebru Erdem, Ruhiye Özden Aydemir, Özlem Gündoğan, Gülten Kara, Selma Haciosmanoğlu, Leyla Ezgi, Leyla Haciosmanoğlu, Ayşe Zerrin Aksaylı, Süleyman Anıl, Mehmet Emin Pekmezci, Gönül Keskin, Celalettin Cengiz, Tahsin Yeşildere, Halil Fırat Yüzbaşıoğlu, Emine Halide Nayır, Ali Gürlek, Mustafa Tatar, Korkut Demirel, Emel Bakan, Ahmet Gürbüz, Ümit Yurdakul, Ümit Güneysu, Gencay Gürsoy, Şebnem Korur Fincancı, Ayşe Huri Özdoğan, Güray Kılıç, Ali Çerkezoğlu, Hasan Oğan, Zafer Kaplan, Hakan Gençosmanoğlu, Hakan Ertem, Betül Zeybek, Ertan Çiftçi, Mustafa Mısırlı, Yusuf Telli.

KESK Genel Başkanı Sami Evren, ve altı KESK yöneticisi hakkında, 27 Mart 2003 ve 11 Aralık 2003 tarihlerinde düzenlenen gösteriler nedeniyle açılan iki ayrı dava, 21 Ekim günü Fatih 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Her iki davada da, "sendikaların siyasi ve sosyal açıdan görüş açıklama ve eleştiri yapma hakkının bulunduğu" gerekçesiyle beraat kararı verildi. Davalarda, KESK yöneticilerinin, TCY'nin "memurların iş bırakmasına" ilişkin 236. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

KESK'in 1 Aralık 2003 tarihinde düzenlediği bir günlük iş bırakma eylemine Milas'ta (Muğla) katılan 87 öğretmen yargılandığı dava, 25 Kasım günü sonuçlandı. Milas Asliye Ceza Mahkemesi, öğretmenler hakkında beraat kararı verdi.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Eğitim-Sen'in kapatılması istemiyle açılan davayı protesto amacıyla düzenlenen gösteriler nedeniyle, Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer, Yönetim Kurulu üyeleri Ali Berberoğlu, Adnan Gölpinar, Fevzi Ayber, Emirali Şimşek, Elif Akgül ve Nazım Alkaya hakkında, "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandıkları" gerekçesiyle dava açtı. İddianamede, Ankara Valiliği'nin 9 Temmuz günü Abdi İpekçi parkında miting düzenlenmesine izin verdiği, ancak Eğitim-Sen üyelerinin 13 Temmuz günü Sıhhiye meydanında izinsiz gösteri düzenledikleri belirtildi. Dava, 27 Aralık günü Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada ifade veren Dinçer, gösteriye katılanların valiliğin izin verdiği Abdi İpekçi parkına sığmaması üzerine Sıhhiye meydanının kamu görevlilerinin bilgisi dahilinde kullanıldığını söyledi. Aynı nedenle 11 Eylül günü Van'da basın açıklaması ve oturma eylemi yapan 30 KESK üyesi hakkında idari soruşturma başlatıldı. Soruşturmanın eylem sırasında polislerin çektiği kamera görüntülerine dayanılarak yürütüldüğü bildirildi.

KESK Urfa Şubeler Platformu tarafından 9 Aralık günü Eğitim-Sen'in kapatılmasını protesto etmek amacıyla düzenlenen meşaleli yürüyüşle ilgili olarak 28 sendika yönetici ve üyesi hakkında soruşturma başlatıldı. Soruşturmaya, "sendikacıların gerçekleştirdikleri eylemi akşam yaparak, gösterilerin yapılacağı saati aşmaları" gerekçe gösterildi.

Siirt'in Eruh ilçesinde 27 Kasım günü "Barışa Çağrı Deklarasyonu" adı altında yapılan basın açıklamasına katılan çeşitli sendikalara üye 16 memurun açığa alındığı bildirildi.

Öğrenci Eylemleri

Haklarında açılan soruşturmaları ve okuldan uzaklaştırma kararlarını protesto amacıyla 11 Ocak günü Beşiktaş'ta gösteri düzenleyen İstanbul

Üniversitesi öğrencilerine polis müdahale etti. Grubu gaz bombası atarak dağıtan polisler, çok sayıda öğrenciyi gözaltına aldı. Arkadaşlarına destek vermek için adliye önünde bekleyen öğrencilerden ikisi tartaklanarak gözaltına alındı. Tutuklanan öğrencilerden Ferdi Tunalı, Mustafa Köşker, Musa Kurt, Ulaş Özer, Sevgi Yumuk ve Başak Şahin tutuklandı.

Aynı nedenle 15 Ocak günü Beyazıt meydanında toplanan öğrencilere de polis göz yaşartıcı gaz kullanarak müdahale etti. Olayda, 15 öğrenci gözaltına alındı.

Siirt Eğitim Fakültesi'nde okuldan uzaklaştırılan öğrencilere destek vermek için 17 Ocak günü Diyarbakır'dan Siirt'e giden Dicle Üniversitesi Öğrenci Derneği üyesi öğrenciler, Siirt'in Kurtalan ilçesinde güvenlik görevlileri tarafından dövüldü. Kurtalan girişindeki Üçyol Jandarma Karakolu'nda durdurulan öğrencilerin kimlik bilgilerinin alınmasına karşı çıktıkları için dövüldükleri öğrenildi. Olayı protesto etmek amacıyla yürüyüş yapan Siirt Eğitim Fakültesi öğrencileri de polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Çok sayıda öğrencinin yaralandığı olayda, 6 öğrenci de gözaltına alındı.

Malatya İnönü Üniversitesi öğrencilerinin "haklarındaki soruşturmaları protesto" amacıyla 22 Ocak günü düzenlediği basın açıklamasına polis müdahale etti. Olayda, Hasan Bozkurt, İdris Benek, Rauf Benek, Mehmet Akbaba, Savaş Turan, Mehmet Özer, Salih Çetin, Eren Kınık, Cumhur Taş, Seydi Çakırtekin, Sinan Tanrıverdi, Evren Aras, Vural Nasuhbeyoğlu ve adı öğrenilemeyen üç öğrenci gözaltına alındı. Olayı görüntüleyen gazetecileri de tartaklayan polislerin daha sonra yerel basın yayın kuruluşlarına giderek görüntülerin ve fotoğrafların yayınlanmamasını istediği öğrenildi.

İstanbul Ümraniye'ye bağlı Sarıgazi beldesinde parasız eğitim için basın açıklaması yapmak isteyen lise öğrencilerine jandarma müdahale etti. Mart ayında yapılan eylemde, 5 öğrenci gözaltına alındı.

ODTÜ'de düzenlenen "Bahar Şenliği"ne katılmak için Diyarbakır'dan gelen Dicle Üniversitesi öğrencilerinin 14 Mayıs günü ODTÜ yerleşkesine girmeleri jandarma tarafından engellendi. Jandarmalar ile öğrenciler arasında yaşanan gerginlik nedeniyle çıkan olaylarda iki öğrenci gözaltına alındı, 10 öğrenci ise yaralandı. Olaylar sırasında Evrensel gazetesi muhabiri Oya Tezel de gözaltına alındı. Tezel bir süre sonra serbest bırakıldı.

Boğaziçi Üniversitesi'nde 18 Mayıs günü Munzur nehri üzerine baraj yapacak olan Ata Holding'i protesto gösterisi düzenlendi. Gösteriye müdahale

eden polisler 29 öğrenciyi gözaltına aldı. 19 Mayıs günü “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla savcılığa sevk edilen öğrenciler ifadelerinin alınmasının ardından serbest bırakıldı.

Trakya Üniversitesi'nde 20 Mayıs günü Bahar Şenlikleri etkinliklerine polis ve jandarma müdahale etti. Abdullah Öcalan posterini açıldığı iddiasıyla gerçekleştirilen müdahalede biber gazı ve göz yaşartıcı bomba kullanan polisler, 87 öğrenciyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan öğrencilerden 20'si 24 Mayıs günü tutuklandı. Diğer öğrenciler serbest bırakıldı.

Şenlikte gözaltına alınıp tutuklanan öğrencilerin avukatları ve serbest bırakılan öğrenciler, 29 Mayıs günü İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan Avukat Alp Tekin Ocak, gözaltına alınan 87 öğrenciden 20'sinin hukuk dışı bir şekilde tutuklandığını bildirdi. Öğrencilerin Edirne Kapalı Cezaevi'ne götürüldüklerinde arama gerekçesiyle çıplak soyulduklarını, “onur kırıcı biçimde arandıklarını” belirten Ocak, tüm öğrencilerin saçlarının zorla kesildiğini ve öğrencilerin tek kişilik hücrelerde tutulduğunu anlattı. Ocak, polislerin Edirne Emniyet Müdürü Uğur Gür'ün inisiyatifi ile Edirne Valiliği'nin haberi olmadan öğrencilere müdahale ettiğini ileri sürdü. Avukat Mehmet Ümit Erdem de, Uğur Gür'ün Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencisi Kenan Mak'ın Bolu Emniyet Müdürü olduğu dönemde öldürüldüğünü (3 Mayıs 1998) hatırlattı. Olayda polislerin dövdüğü öğrenci Demet Akışık da, “O kadar çok dayak yedik ki ölmediğimize şaşırıyorum. Tacize uğradık. Zaten sürekli küfrediyorlardı. Öldürmek için vuruyorlardı. Polis otosunda da dövülüp tacize uğradık” dedi.

“Abdullah Öcalan posterlerinin asılması” nedeniyle öğrenciler hakkında açılan davaya 5 Ağustos günü devam edildi. Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada 14 öğrenci tahliye edildi.

Öğrenciler hakkında açılan soruşturma da Ekim ayında tamamlandı. Üniversite Disiplin Kurulu, 35 öğrenciye bir yıl, 18 öğrenciye bir dönem, 11 öğrenciye ise bir ay okuldan uzaklaştırma cezası verdi. Öğrencilerin itirazı üzerine Edirne İdare Mahkemesi, 31 Aralık günü yürütmeyi durdurma kararı verdi.

Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin Mayıs ayında düzenlediği “Alternatif Öğrenci Şenliği”nde kullanılacak ses düzeninin üniversitenin özel güvenlik birimi tarafından yerleşkeye alınmaması üzerine gerginlik çıktı. Öğrencilere müdahale eden polisler dört öğrenciyi gözaltına aldı. Engelleme nedeniyle öğrencilerin, müzik, şiir dinletisi ve panelden oluşan programı gerçekleştirilemedi.

Öğretim yılının açılışı nedeniyle 27 Eylül günü Ankara Üniversitesi'nde düzenlenen tören sırasında Rektör Prof. Dr. Nusret Aras'ın konuşmasını protesto eden bir kişi gözaltına alındı. Bu kişinin öğrenci olmadığı ileri sürüldü. Protestocu grup içinde yer alan öğrenciler ise öğretim üyeleri tarafından salondan çıkarıldı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in, 2004-2005 eğitim öğretim yılı açılışına katılmak üzere 7 Ekim günü Çukurova Üniversitesi Balcalı Kampusu'na geldiği sırada slogan atan Öner Çelik isimli öğrenci gözaltına alındı.

Ege Üniversitesi'nin 2004-2005 öğretim yılının açılış töreninde slogan atan öğrenciler Eray Şengül ve Cem Atakan Şen gözaltına alındı.

Adana Çukurova Üniversitesi'nde 21 Mart 2003 tarihinde düzenlenen bir gösteri nedeniyle Emine Yalçın, Onur Dilber, Güneş Akkaya, Arzu Tantik, Fatih Mehmet Sert, Metin Bayar ve Muhsin Avşar adlı öğrenciler hakkında açılan dava, 6 Ekim günü Adana 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Öğrenciler, “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla yargılanıyordu.

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi öğrencisi Eftal Akbaş'ın sağcılar tarafından dövülmesini protesto amacıyla 7 Aralık günü basın açıklaması yapan EMEP'li bir grup, Çanakkale Ülkü Ocakları üyelerinin saldırısına uğradı. Sekiz öğrencinin yaralandığı olay nedeniyle iki kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

İstanbul Üniversitesi (İÜ) Edebiyat Fakültesi'nde 13 Aralık günü çıkan kavgada gözaltına alınan arkadaşlarını adliye önünde bekleyen öğrencilere polis müdahale etti. 148 öğrenci daha gözaltına alındı. İstanbul Adliyesi önünde toplanan grup adına yapılan açıklamada, önceki gün yaşanan olaylarda polisin gaz bombaları kullandığı ve okulun camlarının kırıldığı, iki kişinin yaralandığı belirtildi. İÜ'de karşıt görüşlü iki grup arasında çıkan olaylarda 55 kişi gözaltına alınmıştı. Gözaltına alınanlardan Alişan Delek, Eren Sartaş, Ercan Karakaya, Nazım Soylu, İsmail Karatepe, Kemal Okur ve Zafer Kuran “polise mukavemet”, “kamu malına zarar vermek” ve “müessir fiil” iddialarıyla tutuklandı. Adliye önünde gözaltına alınan 148 öğrenciden Murat Hiçbezmez de 15 Aralık günü tutuklandı.

14 Aralık günü, ev kiralari ve ulaşımaya yönelik talepleri için basın açıklaması yapmak ve daha sonra da belediyeye kadar yürümek isteyen bir grup Muğla Üniversitesi öğrencisi ile polis arasında arbede yaşandı. Olayda 25 öğrenci gözaltına alındı.

YÖK Protestoları

YÖK yasa tasarısı taslağını protesto amacıyla 13 Mart günü Ankara'da üniversite öğrencileri tarafından düzenlenen gösteriye polis saldırdı. Çeşitli kentlerden gelen üniversite öğrencileri sabah saatlerinden itibaren Kurtuluş parkında toplanmaya başladı. Bu arada yaklaşık beş bin polis Kızılay'a çıkan bütün yolları kesti. Öğrencilerin yürüyeceği Ziya Gökalp caddesi de panzerlerle trafiğe kapatıldı. Saat 12.30 sıralarında parkta toplanan üç bin kadar öğrenci yürüyüşe geçti. Ziya Gökalp caddesi ile İnkılap sokağının kesiştiği yerde öğrencileri durduran polisler, basın açıklamasının burada yapılmasını ve 15 dakika içinde grubun dağılmasını istediler. Yarım saat kadar süren bekleyişin ardından polisler öğrencilere gaz bombası atarak ve boyalı su sıkarak saldırdı. Kurtuluş parkı yönünde kaçmaya başlayan öğrenciler de polislerle taş atarak karşılık verdi. Polislerle öğrenciler arasındaki kovalamaca Ankara Üniversitesi Cebeci kampüsüne kadar sürdü. Çok sayıda öğrencinin yaralandığı eylemde, 100'ün üzerinde öğrenci de gözaltına alındı. Dövülen öğrencilerden Çiğdem Karakuş'un kolunun kırıldığı öğrenildi. Olaylar sırasında Talatpaşa Bulvarı üzerinde bir polis aracı tahrip edildi. Aracın içindeki iki polis de yaralandı.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, eylemde gözaltına alınanlardan 41 öğrenci hakkında tutuklama kararı verilmesini istedi. Mahkeme, 13 öğrenci hakkında tutuklama kararı verdi, 28'ini ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bıraktı. Savcılığın bu karara itirazını görüşen Ankara 22. Asliye Ceza Mahkemesi önce 28 öğrenci hakkında gıyabi tutuklama kararı verdi fakat, 22 Mart günü bu kararını kaldırdı. Tutuklanan öğrencilerin adlarının Ufuk Şahin, Nesim Güneş, Atanur Durmuş, Soner Tohumcu, Cengiz İçli, Emre Kangallı, Ercan Ulaş Aslan, Hasan Bulut, Barış Şimşir, Danyal Ülgen, Yoldaş Eryılmaz, Serkan Acıbuca ve Kürşat Saray olduğu öğrenildi.

Bu arada tutuklanan öğrencilere destek amacıyla 22 Mart günü Trabzon'da basın açıklaması yapmak isteyen 20 Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencisi polisler tarafından gözaltına alındı.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı daha sonra gösteri nedeniyle 68 öğrenci hakkında dava açtı. İddianamede, öğrencilerin "izinsiz gösteri düzenleme, devlet malına zarar verme, kişi malına zarar verme ve polise direnme" gerekçeleriyle cezalandırılması istendi.

Mayıs ayında da, aynı eylem nedeniyle 95 öğrenci hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle dava açıldı.

24 Nisan günü İstanbul Taksim'de YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Öğrencilerin yürüyüş yapmasına izin vermeyen polislerle öğrenciler arasında çıkan olayda, öğrencilere cop ve göz yaşartıcı gazla müdahale eden polisler, 48 öğrenciyi döverek gözaltına aldı. Öğrenciler, 26 Nisan günü Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. Gösteri nedeniyle Mayıs ayında 45 kişi hakkında dava açıldı. İddianamede, öğrencilerin "izinsiz gösteri düzenledikleri ve polise direndikleri" iddia edildi. Dava, Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Dicle Üniversitesi'ne bağlı Siirt Eğitim Fakültesi Kampusu'nda 6 Kasım 2003 tarihinde YÖK'ün kuruluş yıldönümüne ilişkin protesto eylemine katıldıkları gerekçesiyle 79 öğrenci hakkında açılan soruşturmada eyleme katıldığı tespit edilen 37 öğrenciye, Nisan ayı içinde, Yüksek Öğretim Kurulu Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7. maddesinin (a) bendi uyarınca "kınama" cezası verildi

7 Mayıs günü YÖK Yasa tasarısını protesto amacıyla İstanbul Üniversitesi Merkez Yerleşkesi'ne 15 ilden gelen öğrencilerin katılımıyla "24 saat okulu terketmeme" eylemi başladı. 8 Mayıs günü saat 03.30 sıralarında dinlenmek için Hukuk Fakültesi binasına giren öğrencilere karşı operasyon düzenlendi. Öğrencileri gaz bombası atarak ve döverek okuldan çıkaran polisler, 157 öğrenciyi gözaltına aldı. Olayda üç öğrenci de yaralandı. 8 Mayıs günü yapılan açıklamada, operasyon sırasında ikinci kattaki amfiye sığınan öğrencilerin üzerine onlarca gaz bombası atan polislerin bazı öğrencileri sınıf pencerelerinden attığı, yaralanan üç öğrencinin de ayak bileklerinin kırıldığı bildirildi. Gözaltına alınan öğrencilerin çoğu 9 Mayıs günü serbest bırakıldı. Asker kaçağı olduğu belirlenen beş öğrencinin de askerlik şubelerine gönderildiği öğrenildi. Gözaltına alınan öğrenciler daha sonra İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Nur Serter ile operasyonda görevli polisler hakkında suç duyurusunda bulundular.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, eylem nedeniyle 159 öğrenci hakkında "üniversite binasını işgal ettikleri, eğitimin kesilmesine neden oldukları ve kamu malına zarar verdikleri" iddialarıyla dava açtı. Sanıklardan dokuzunun dosyasının çocuk mahkemesine gönderildiği öğrenildi. Dava, 13 Eylül günü başladı. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada 33 öğrencinin ifadesi alındı. Duruşma, diğer öğrencilerin ifadesinin alınması için ertelendi. İddianamede, öğrencilerin "üniversite binasını işgal ettikleri, eğitimin kesilmesine neden oldukları ve kamu malına zarar verdikleri" iddialarıyla cezalandırılması isteniyor.

13 Mayıs günü TBMM'de kabul edilen YÖK Yasası'nı protesto etmek isteyen bir grup öğrenci, 14 Mayıs günü AKP Beşiktaş (İstanbul) İlçe Örgütü binasını işgal etti. AKP'lilerle öğrenciler arasında yaşanan arbede sırasında bir AKP'linin silah çektiği ileri sürüldü. Öğrenciler daha sonra tartaklanarak parti binasından çıkarıldı.

Tunceli'de 6 Kasım 2003 tarihinde YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen gösteri nedeniyle aralarında siyasi parti yöneticilerinin de bulunduğu 11 kişi hakkında açılan dava, 6 Temmuz günü Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

2 Kasım günü, Diyarbakır'da, ESP üyesi beş kişi, YÖK ile ilgili yaptıkları basın açıklamasının ardından bildiri dağıtmak isteyince gözaltına alındı. YÖK eylemleriyle ilgili olarak Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı tarafından 15 kişi hakkında da arama kararı çıkartıldı. Bu karar çerçevesinde ESP üyeleri Fehmiye Baskın ve Alparslan Yerlikaya 29 Aralık günü gözaltına alındı.

5 Kasım günü Ankara Sakarya caddesinde düzenlenen YÖK protestosuna katılan Yasin Güngör, Nihat Fırat, Sunay Yiğit, Taner Bektaş, Dilek Akdağ, Rahman Sümer, Abdullah Dündar, İhsan Altay, Hikmet Toprak ve Yunus Emre Akan adlı öğrenciler "Abdullah Öcalan posterini açtıkları" gerekçesiyle 11 Kasım günü gözaltına alındı. Bu öğrencilerden Sümer, Akdağ ve Altay 12 Kasım günü "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

YÖK'ün kuruluş yıldönümü nedeniyle 6 Kasım günü bir çok kentte gösteri düzenlendi.

Polislerin, öğlen saatlerinde Ankara Kurtuluş parkında toplanan öğrencilerin Kızılay meydanına girmesini engellemesi üzerine taşlı sopalı çatışma çıktı. Öğrenciler, kendilerini gaz bombası atarak ve panzerlerden basınçlı su sıkarak dağıtmaya çalışan polisler, molotof kokteyli ve taş atarak karşılık verdi. Ankara'da sekizi 18 yaşından küçük toplam 50 öğrencinin gözaltına alındığı bildirildi. Öğrenciler, 7 Kasım günü serbest bırakıldı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı, eylem nedeniyle 42 kişi hakkında Aralık ayında dava açtı. Davada, göstericilerin 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca cezalandırılması istendi.

İstanbul'da 6 Kasım günü Beyazıt meydanında toplanan öğrencileri zor kullanarak dağıtan polisler, 10 kadar öğrenciyi gözaltına aldı. İstanbul'daki olaylarda Cumhuriyet gazetesi muhabiri Vedat Arık da yaralandı.

7 Kasım günü İzmir'de, YÖK'ü protesto etmek amacıyla yürüyüş yapmalarına izin verilmeyen bir grup, DEHAP Konak İlçe Örgütü önünde 6 saat süren oturma eylemi yaptı.

6 Aralık günü Bursa Uludağ Üniversitesi'nde YÖK'ü protesto eylemine katılan öğrenciler hakkında soruşturma açılmasını protesto amacıyla Görünle kampüsünde düzenlenmek istenen basın açıklamasına jandarmalar müdahale etti. Grubu coplarla dağıtan jandarmalar, aralarında EMEP Genel Yürütme Kurulu üyesi Sinan Ceviz ve EMEP Bursa İnegöl İlçe Başkanı Selçuk Yılmaz'ın da bulunduğu 40 kişiyi gözaltına aldı.

6 Kasım 2003 tarihinde Ankara'da, YÖK'ün kuruluş yıldönümünde düzenlenen protesto gösterisi nedeniyle 96 kişi hakkında Ocak ayı içinde dava açıldı. İddianamede, aralarında dernek, sendika ve parti yöneticilerinin de bulunduğu sanıkların "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Dava, 23 Şubat günü Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada ifade veren öğrenciler, gösteri sırasında, polislerin "dağılın" uyarısında bulunmadan kendilerine sert bir biçimde müdahale ettiğini anlattılar. Şikayetçi olarak dinlenen Ankara Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet Yüksel ise öğrencilerin "özel hazırlanmış sopalarla mitinge geldiklerini, kendilerine müdahale edildiğinde polisler bu sopalarla saldırdıklarını ve taş attıklarını, 'dağılın' uyarısını dinlemediklerini" iddia etti. Diğer polisler de öğrencilerden şikayetçi olduklarını söylediler. Duruşmada tek tutuklu sanık Kemal Kahraman tahliye edildi. Davaya 16 Nisan günü devam edildi. Duruşmada ifade veren sanıklardan öğretmen Zafer Avcı, olay günü Niğde'de olduğunu söyledi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Aynı eylemle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı, emniyetin hizmet araç ve panzerlerine zarar verdikleri gerekçesiyle, 121 kişi hakkında alacak davası açtı. Bakanlık avukatı Dilek Uluğ'un Aralık ayı başında Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açtığı davanın dilekçesinde, 121 protestocunun, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne ait 31 hizmet aracı ile Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'ne ait altı panzere hasar verdiği iddia edildi. Öğrencilerin Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılandığı anımsatılan dilekçede, araçların tamiri için harcanan 10 milyar 702 milyon liranın, çoğu üniversite öğrencisi 121 kişiden tahsili istendi.

14 Temmuz 2003 tarihinde Başbakanlık binası önünde YÖK yasa tasarısını protesto eden 14 öğrenci hakkında "2911 sayılı yasaya muhalefet ettikleri" gerekçesiyle açılan dava sonuçlandı. Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesi öğrencilere 6'şar ay hapis ve 350'şer milyon ağır para cezası verdi.

6 Kasım 2000 tarihinde Ankara'da YÖK'ü protesto amacıyla yapılan basın açıklamasına katılmak üzere İstanbul'dan gelen öğrenciler hakkında Kazan Asliye

Ceza Mahkemesi'nde açılan davaya devam edildi. Öğrenciler Ankara'ya ulaşmadan önce Kazan'da durdurularak gözaltına alınmışlardı. 86 öğrenci hakkında "görevli memura mukavemet ve kamu malına zarar" gerekçesiyle dava açılmıştı.

Aynı tarihte Ankara Kızılay'da yapılan basın açıklamasıyla ilgili olarak 28 öğrenci hakkında "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettikleri" iddiasıyla Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davada önemli bir gelişme olmadı.

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde 6 Kasım 2003 tarihinde YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen protesto gösterisine katılan 43 öğrenciye çeşitli sürelerle okuldan uzaklaştırma cezası verildi. Kütahya Cumhuriyet Savcılığı da aynı gösteri nedeniyle sekiz öğrenci hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla Şubat ayında dava açtı. Dava, 3 Mart günü Kütahya Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Öğrenciler Hakkında Açılan Davalar ve Soruşturmalar

Istanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Alemdaroğlu'nun "tezinin çalıntı olduğu" iddialarına ilişkin basın açıklaması yapan 42 öğrenci iki dönem ile bir ay arasında değişen sürelerle okuldan uzaklaştırıldı. Soruşturma nedeniyle üniversite binalarına alınmayan öğrencilerin, 12 Ocak günü açlık grevine başladığı ve bölge idare mahkemesinde dava açtıkları öğrenildi.

Çukurova Üniversitesi'nde düzenlenen çeşitli etkinliklere ve protesto gösterilen katılan 30 öğrenci 1 ay ile 1 yıl arasında değişen sürelerle okuldan uzaklaştırıldı. Soruşturma ve cezaları protesto etmek için 18 Kasım 2003 tarihinde düzenlenen gösteriye katılan iki öğrenci ise okuldan atıldı. Bir grup öğrenci, Üniversite Disiplin Kurulu'nun kararını protesto amacıyla 27 Ocak günü İHD Adana Şubesi'nde 3 günlük açlık grevine başladı. Buradaki eylemin polisler tarafından engellemesi üzerine açlık grevini Eğitim Fakültesi'nde sürdürmek için çadır açan öğrencilere müdahale eden polisler, çadırı kaldırdıktan sonra Anjel Meynioglu, Elif Tezer, Neslihan Telli, Barkın Banas ve adı öğrenilemeyen bir öğrenciyi gözaltına aldı. Üniversite Disiplin Kurulu Mart ayında da, üniversite kampüsünde YÖK protestosuna ve çeşitli etkinliklere katıldıkları gerekçesiyle Deniz Ökmen adlı öğrenciye 3 kez, Nihat Avcı ve Mustafa Saçlı adlı öğrencilere de 2'şer kez okuldan çıkarma cezası verdi.

Diyarbakır Dicle Üniversitesi Disiplin Kurulu Şubat ayında, Abdülselem Uygun adlı öğrenciyi okulda yapılan bir basın açıklaması nedeniyle 6 ay süreyle

okuldan uzaklaştırdı. Karar Şubat ayında verildi. Siirt Eğitim Fakültesi'nde 2003 yılının başından Şubat ayına kadar basın açıklamaları ve gösteriler nedeniyle 101 öğrenci hakkında soruşturma açıldığı bildirildi.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Disiplin Kurulu, 12 Kasım 2003'te kampus içerisinde Abdullah Öcalan için düzenlenen yürüyüşe katılan 24 öğrenciye Şubat ayı başında bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası verdi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğrenci Derneği (YÖDER) Başkanı Faruk Tatlı'ya da, YYÜ Ziraat Fakültesi Dekanlığı tarafından 6 Kasım 2003 tarihinde YÖK'ü protesto amacıyla yapılan basın açıklaması nedeniyle bir hafta (23 ile 29 Şubat) okuldan uzaklaştırma cezası verildi.

Diyarbakır Namık Kemal Lisesi son sınıf öğrencisi M.S.A., polisler tarafından kaçırıldığı iddia edilen O.Z. adlı lise öğrencisi için 22 Aralık 2003 tarihinde gerçekleştirilen basın açıklamasına katıldığı gerekçesiyle Şubat ayında süresiz olarak okuldan uzaklaştırıldı.

Şubat ayında AIHM, 1996 yılında TBMM Genel Kurulu'nda açtıkları "harçlara hayır" yazılı pankart nedeniyle 48 yıl hapse mahkum edilen 10 öğrencinin adil yargılanmadığına karar verdi. Ancak, öğrenciler 5. Uyum Paketi olarak bilinen 4793 sayılı yasa "yeniden yargılanmayı yasa yürürlüğe girmeden önce AIHM'nin karara bağladığı davalar ve yasa yürürlüğe girdikten sonra yapılan başvurular sonucu verilen kararlarla" sınırlı tuttuğu için yeniden yargılanma hakkından yararlanamadılar.

Malatya İnönü Üniversitesi'nde 13 öğrenci, baskıları protesto etmek amacıyla 22 Ocak günü düzenledikleri basın açıklaması nedeniyle ikişer dönem okuldan uzaklaştırıldı.

Danıştay, Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde düzenlenen protesto gösterileri nedeniyle okuldan atılan Pınar Çelik adlı öğrenci hakkındaki kararı Mart ayında iptal etti. Dava süreci şöyle gelişti:

2001 yılında Üniversitede düzenlenen gösteriler nedeniyle çok sayıda öğrenciye bir ya da iki dönem okuldan uzaklaştırma cezası verildi. Bunun üzerine öğrenciler 2002 yılı Ocak ayında bu kararları protesto etmek için ağız ve gözlerini bantlayarak bir gösteri daha düzenlediler. Bu protesto eylemi nedeniyle daha önce uzaklaştırma cezası verilen öğrencilerden beşi okuldan atıldı.

Bu öğrencilerden Pınar Çelik'in açtığı davada, Danıştay 8. Dairesi 2003 yılında "yürütmeyi durdurma kararı" verdi. Gerekçede, "bir eylemin, yükseköğretim kurumlarına ait açık-kapalı alanlarda izinsiz toplantı yapmak veya bunlara katılmak suç kapsamında sayılabilmesi için yükseköğretim amaç ve ilkelerine aykırı belirli bir amaçla bir araya

gelinmiş olması, bir mekânın işgal edilmesi ve katılım yönünden eğitim kurumlarının güvenliğini tehdit edecek boyutta olması gereklidir. Aksi düşünceyle hareket edilmesi halinde, okullarda birden fazla öğrencinin bir arada yaptığı her türlü ortak tepkisel nitelikteki davranışın, anılan madde uyarınca cezalandırılabilmesi sonucu doğacaktır ki, bu durum hakkaniyete uygun olmaz” denildi.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yönetimi, Mart ayında sağcı bir grubun bildiri dağıtan öğrencilere saldırmasının ardından çıkan olaylarla ilgili olarak 9 öğrenciye Nisan ayında bir ile üç hafta arasında değişen okuldan uzaklaştırma cezaları verdi.

Mayıs ayı içinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 1 Mart günü sağ görüşlü öğrencilerin sol görüşlü dört öğrenciye saldırması ve bu olay nedeniyle sol görüşlü öğrencilerin yaptığı protesto gösterisi ile ilgili olarak 60 öğrenciye bir hafta ile altı ay arasında değişen sürelerle okuldan uzaklaştırma cezası verdi.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde haklarında açılan soruşturma sonucu ceza verilen ve Bölge İdare Mahkemesi tarafından cezaları durdurulan 45 öğrenciye, Rektörlük tarafından Ekim ayında yeniden soruşturma açıldığı bildirildi. Bağımsız Gençlik Hareketi (BAGEH) üyesi öğrenciler yaptıkları açıklamada, 19 Şubat günü anadilde eğitime ve Medya TV'nin kapatılmasına ilişkin açıklama ile nedeniyle haklarında disiplin soruşturması açıldığını belirttiler. Soruşturma sonucunda 1 hafta ile 6 ay arasında cezalar verildiğini, bu daha sonra cezaların idare mahkemesi tarafından durdurulduğunu ifade eden öğrenciler, üniversitenin yeni rektörü ile yönetiminin aynı basın açıklaması nedeniyle yeni soruşturmalar açtığını duyurdular.

2003 yılı Aralık ayında düzenlenen bir eylem nedeniyle Haydar Karaca ve Mehmet Selim Ensari adlı öğrenciler hakkında “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla açılan davaya 20 Nisan günü Ankara DGM'de devam edildi. Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan öğrencilerin “cezaevi yönetimine yazı gelmediği” gerekçesiyle duruşmaya götürülmediği bildirildi. Avukat Bedia Boran, öğrencilerin neden getirilmediğini mahkemeye sorduklarını ve “cezaevine yazı gönderildiği, cezaevinden de sanıkların duruşmaya getirileceği yönünde yazı alındığı” yönünde yanıt aldıklarını bildirdi. Avukat Boran, cezaevi yönetiminin ise aksi yönde açıklama yaptığını söyledi. Duruşmada, DGM Savcısı'nın öğrencilerin tahliye edilmesi yönünde görüş bildirmesine karşın mahkemenin ifadeleri alınmadığı için tahliye istemini reddettiğini bildiren Avukat Bedia Boran, Sincan F Tipi Cezaevi yöneticileri hakkında suç duyurusunda bulunduğunu kaydetti.

Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden 2001 yılında mezun olan Burhan

Ekinci'ye, “YÖK karşıtı eyleme katıldığı” gerekçesiyle Ağustos ayında kınama cezası verildi. Ekinci hakkında aynı gerekçeyle, Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açılmıştı. 18 Temmuz 2003 tarihinde sonuçlanan davada Ekinci'ye verilen ceza 5 yıl süreyle ertelenmişti.

Kocaeli Üniversitesi'nde “izinsiz stand açtıkları ve bildiri dağıttıkları” gerekçesiyle 12 öğrenci Eylül ayında okuldan uzaklaştırıldı. 2003-2004 öğretim yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen eylemler nedeniyle Çağdaş Yılmaz adlı öğrencinin bir dönem, Özcan İlter, Ekin Güneş Saygılı, Ufuk Atalay, Ersen Tek adlı öğrencilerin birer ay, M. Akif Koşar, M. Burak Övür, Cem Keser, Selçuk Vayıç, Deniz Şahin, Özkan Yılmaz ve Çağlayan Bozacı adlı öğrencilerin ise bir hafta süreyle okuldan uzaklaştırıldığı öğrenildi.

Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencisi Mustafa Eberliköşe, 2003 yılında İstanbul'da düzenlenen “Demokratik Üniversite Kurultayı”na katıldığı için iki dönem okuldan uzaklaştırıldı. Karar, Ekim ayı içinde alındı. Eberliköşe hakkında, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün üniversiteye yazdığı yazıdan başka herhangi bir delil olmadan karar verildiğini bildirdi.

Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencisi Fevzi Demir, 21 Mart Newroz Bayramı kutlamalarına katıldığı gerekçesiyle Ekim ayında okuldan atıldı, 17 öğrenciye de çeşitli sürelerle okuldan uzaklaştırma cezaları verildi. Fevzi Demir, Newroz kutlamalarının okuldan uzak bir alanda yapıldığını ve gösteri nedeniyle Cumhuriyet Savcılığı tarafından herhangi bir soruşturma açılmadığını bildirdi.

Adana Çukurova Üniversitesi'nde 21 Mart 2003 tarihinde düzenlenen bir gösteri nedeniyle Emine Yalçın, Onur Dilber, Güneş Akkaya, Arzu Tantik, Fatih Mehmet Sert, Metin Bayar ve Muhsin Avşar adlı öğrenciler hakkında açılan dava, 6 Ekim günü Adana 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Öğrenciler, “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla yargılanıyordu.

Antalya Akdeniz Üniversitesi öğrencisi Kamil Murat Demir, KESK tarafından düzenlenen 1 Mayıs mitingine katıldığı için 20 gün süreyle okuldan uzaklaştırıldı. Demir hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası uyarınca açılan davanın sürdürüğü bildirildi.

Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencisi Hüseyin Aydın, “28 Mart yerel seçimlerinden önce belediye başkan adayı Osman Baydemir'i okula davet ettiği” gerekçesiyle bir ay süreyle okuldan uzaklaştırıldı

Izmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Gonca Erol, “katıldığı gösteriler” nedeniyle okuldan atıldı. Hukuk Fakültesi Disiplin Kurulu'nun

Gonca Erol'a değişik tarihlerde verilen toplam dört yarıyıl uzaklaştırma cezası nedeniyle, "Yükseköğretim kurumundan çıkarılmasına" karar verdiği öğrenildi.

Danıştay 8. Dairesi, 2002 yılında savaş karşıtı eyleme katıldığı için bir hafta süreyle okuldan uzaklaştırılan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinden Arkin Hürtaş ve Deniz Koca'ya verilen cezayı "Farklı düşüncelerin ifade edilmesi hoşgörüle karşılanmalıdır" gerekçesiyle bozan Sivas İdare Mahkemesi kararını onadı.

NATO Karşıtı Gösteriler

Nisan ayında, Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde, 28-29 Haziran günlerinde İstanbul'da yapılan NATO zirvesini protesto gösterileri düzenlendi. Gösterilerde çok sayıda kişi polisler tarafından dövüldü, gözaltına alındı.

İzmir'de Uluslararası Güvenlik Konferansı çerçevesinde 6 Nisan günü düzenlenen "NATO'nun Transformasyonu ve Türkiye'nin Misyonu" konulu toplantıyı protesto eden göstericilere polis müdahale etti. ESP üyesi yaklaşık 50 kişilik grubu gaz bombası atarak ve cop kullanarak dağıtan polisler, beş kişiyi gözaltına aldı. Olayda beş kişinin de yaralandığı bildirildi.

NATO zirvesini protesto amacıyla 12 Nisan günü Ankara Üniversitesi Cebeci Kampusu'nda gösteri düzenleyen öğrencilere polis müdahale etti. Kampustan Kızılay yönüne yürüyen yaklaşık 200 öğrenciyi durduran polisler, 71 öğrenciyi tartaaklayarak gözaltına aldı.

Gözaltına alınan öğrencilerden 51'i, 13 Nisan günü Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edildi. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden adliyeye getirilen öğrenciler, polisler tarafından dövüldü. Avukat Ender Büyükçulha, yaşananları şöyle anlattı:

"Gençlerden bazıları kendilerini bekleyen ailelerin gözleri önünde darp edildi. Görüşüğüm müvekkillerden Can Türkyılmaz adliyeye getirilirken polis memuru Hakan Güçlü tarafından tehdit edildiklerini, bazı polisler kendini tutarken kendisine tekme attığını söyledi. Aynı şekilde öğrencilerden Ali Gülten'in de kafasına telsizle vuruldu. Bunu gören yedi tanığımız var. Bu durumu ifade alan Cumhuriyet Savcısı Metin Sezgin'e anlattık ve derhal yasal takip için teşhis yaptırılmasını istedik. Ancak, savcı bana 'Bunu valiliğe bildirin' dedi, talebimiz kabul edilmedi."

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, daha sonra ifadelerini aldığı 51 öğrenci ve Avukat Gökçe Yılmaz hakkında suçüstü hükümleri uyarınca "izinsiz gösteri

düzenledikleri" iddiasıyla dava açtı. Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, öğrenciler gözaltına alınırken, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde ve adliyede işkence gördüklerini, kendilerini döven polislerin duruşma salonunun dışında beklediğini açıkladılar.

Öğrenciler, bazı polislerin adlarını ve yaka numaralarını da mahkemeye verdiler. Ancak Cumhuriyet Savcısı İsmail Yalçın'ın "Bunlar sanık, olayla ilgili konuşsunlar. Maruz kaldıkları muamele bizi ilgilendirmez" şeklindeki müdahalesi üzerine Mahkeme Başkanı Mehmet Nuri Öztürk, öğrencilerin şikayetlerini dinlemedi. Daha sonra söz alan avukatların, polisler hakkında işlem yapılması istemi de dikkate alınmadı. Avukat Ender Büyükçulha, polisler hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını bildirdi.

Bu arada öğle tatili sırasında adliyenin arkasındaki polis otobüslerinde bekletilen grupla polisler arasında da arbede yaşandı. Polislerin bazı öğrencileri burada da dövdükleri, içinde kız öğrencilerin bulunduğu otobüsün de camlarını ve kapılarını kapatarak öğrencileri havasız bıraktığı, bir öğrencinin astım krizi geçirdiği öğrenildi. Gözaltına alınanlardan yaşları 18'in altında olan dokuz kişi, Çocuk Suçları Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Öğrencilerden 26'sı, 16 Nisan günü Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusu dilekçelerini veren öğrenciler tarafından yapılan açıklamada, gösteri sırasında gözaltına alınanların dövüldüğü anlatıldı. Açıklamada, öğrencilerin gözaltında ve Ankara Adliyesi'nde de dövüldükleri, gözaltında su ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılanmadığı vurgulandı. Savcılık, polisler hakkında takipsizlik kararı verdi. Karara karşı çıkan öğrenciler, Sincan Savcılığı'na itirazda bulundular.

Gösteride gözaltına alınan öğrencilerden ikisi hakkında da, "gözaltında polisleri darp ettikleri" iddiasıyla dava açıldı. Avukat Ender Büyükçulha, eylemde gözaltına alınan 71 öğrenciden çoğunun doktor raporu almasına karşın polisler hakkında takipsizlik kararı veren Cumhuriyet Savcılığı'nın Saadet Diyarbekiroğlu ve Sevilay Tuncay adlı öğrenciler hakkında dava açtığını söyledi. İddianamede, "Diyarbekiroğlu ve Tuncay'ın iki polis memuruna tekme ve yumruklarla vurdukları, bu nedenle polislerin beşer günlük rapor aldığı" anlatıldı.

NATO zirvesini protesto amacıyla 29 Mayıs günü İstanbul Taksim meydanında gösteri düzenleyen bir grubu zor kullanarak dağıtan polisler, 15 kişiyi gözaltına aldı.

5 Haziran günü bir çok kentte gösteri düzenlendi. Mersin'de gösteri düzenleyen "NATO ve İşgal Karşısı Gençlik Platformu" üyesi 15 kişi ile Diyarbakır'ın Ofis semtinde imza masası açmak isteyen ESP üyesi 10 kişi gözaltına alındı.

12 Haziran günü Ankara'da düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Olayda, altı kişi yaralandı. Aynı gün İstanbul Eyüp'te düzenlenen gösteri de zor kullanılarak dağıtıldı. Gaz bombası kullanan ve göstericileri döven polislerin, 25 kişiyi gözaltına aldığı öğrenildi.

İstanbul Gaziosmanpaşa Gazi mahallesinde 14 Haziran gecesi düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. İsmetpaşa caddesinde barikat kuran göstericilere polislerin panzerlerle müdahale etmesi üzerine çatışma çıktı. Çevredeki binalar ve araçların camlarının kırıldığı olayda, çok sayıda gösterici yaralandı.

16 Haziran günü İstanbul Beyoğlu'nda uzaylı maskeleri takarak gösteri düzenleyen 30 anarşist polisler tarafından dövülerek gözaltına alındı.

17 Haziran günü Ankara'da NATO karşıtı afiş asan dört ESP üyesi polis tarafından dövülerek gözaltına alındı. Olay sırasında yoldan geçen CHP Çankaya İlçe Başkanı Mustafa Yıldırım ve yanındaki bir kişi de polisler tarafından tepki gösterince gözaltına alındı.

NATO zirvesini protesto amacıyla 21 Haziran günü Adana Incirlik Üssü önünde eylem yapmak isteyen ESP üyeleri dövülerek dağıtıldı. 33 kişinin gözaltına alındığı olayda, dört askerin yaralandığı ileri sürüldü.

22 Haziran gecesi Ankara Demirtepe'de NATO zirvesine ilişkin afiş asan dört TKP üyesi gözaltına alındı. TKP'liler, 23 Haziran günü serbest bırakıldı.

NATO karşıtı eylemler nedeniyle, Kocaeli'de SES Kocaeli Hastanesi işyeri temsilcisi Selma Aslan, İzmit Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği yöneticileri Semih Aydın ve Ahmet Bozat ile Güven Güney ve Gökhan Zeki adlı kişiler 22 Haziran günü gözaltına alındı.

26 Haziran akşamı Ankara'da olması beklenen ABD Başkanı George Bush'u protesto etmek için 24 Haziran günü Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gösteri düzenleyen Halkevleri üyesi beş kişi gözaltına alındı. Kendilerine "Bush yakalama timi" adı veren avukatlar Ender Büyükçulha, Remziye Gökçe Yılmaz, Halkevleri üyeleri Kenan Demir, Mehmet Yördem ve Hasan Kurt, bir süre sonra serbest bırakıldı. Bu eylemle ilgili olarak Eylül ayında dava açıldı. Çubuk Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, kendilerine "Bush Yakalama Timi" adını veren Avukat Ender Büyükçulha, Avukat Gökçe Yılmaz, Mehmet Yördem, Hasan Kurt ve Kenan

Demir'in "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla cezalandırılması istendi. 26 Ekim günü Çubuk Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, Aralık ayında sonuçlandı. Mahkeme kararında, söz konusu maddenin işletilebilmesi için gösterinin en az yedi kişi tarafından yapılması gerektiği belirtilerek, "Ayrıca "Bush Yakalama Timi"nin ABD Başkanı George W. Bush'u yakalama şansı da yoktu" denildi.

24 Haziran günü Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi önünde NATO zirvesini protesto için gösteri düzenleyen öğrencilere polis müdahale etti. Öğrencileri döverek gözaltına alan polisler, bazı öğrencileri de okula girerek gözaltına aldı. Olayda, DIHA muhabiri Veli Ay'ın fotoğraf makinesine el konuldu, Atılım gazetesi muhabiri Ufuk Han da gözaltına alındı.

Gözaltına alınanların adları şöyle:

Mehmet Gül, Adil Can Gündoğdu, Emrullah Avcı, Melek Güneş, Fatma Kelleci, Çağrı Çakır, Engin Anar, Semra Yalçinkaya, Levent Çakır, Ahmet Kırgıl, Gurbet Genç, Önder Öner, Kamil Ağaoğlu, Murat Ergün, Mesut Kılıç, Hasan Sevinç, Okan Özçelik, Volkan Dayıbaş, Gürhan Onat, Özgür Emre Polat, Yavuz Aydın, Senem Tekin, Fidel Tatlıpınar ve Ayşe Koç.

Bu gösteri nedeniyle Temmuz ayı içinde 19 öğrenci hakkında dava açıldı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, öğrencilerin izinsiz gösteri düzenledikleri iddiasıyla cezalandırılması istendi. Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan öğrencilerin adları şöyle:

Fidel Tatlıpınar, Fatma Kelleci, Emrullah Avcı, Adil Can Gündoğdu, Ayşe Koç, Ahmet Kırgıl, Gurbet Ergün, Yavuz Aydın, Okan Özçelik, Volkan Dayıbaş, Önder Öner, Ufuk Han, Özgür Emre Polat, Kamil Ağaoğlu, Mesut Kılıç, Mehmet Genç, Melek Güneş, Hasan Sevinç ve Murat Ergün.

İstanbul Barosu avukatlarından Nejat Naci Kazan, İstanbul Valiliği'nin NATO zirvesi nedeniyle aldığı güvenlik önlemleri kapsamında getirdiği ulaşım yasaklarının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Haziran ayında İstanbul İdare Mahkemesi'nde dava açtı.

26 Haziran günü Ankara'da düzenlenen mitingde polislerle göstericiler arasında çatışma çıktı. Sıhhiye meydanında düzenlenen miting sırasında ESP üyesi 100 kişilik grup polis barikatını aşmaya çalıştı. Bunun üzerine polisler göstericileri göz yaşartıcı gaz bombası atarak ve copleyarak dağıttı. Çok sayıda kişinin gözaltına alındığı olayda dört polis yaralandı. Ayrıca, mitingden önce sabah saatlerinde bazı ESP üyelerinin evlerinin basıldığı ve yaklaşık 30 kişinin gözaltına alındığı belirtildi.

Zirvenin başladığı 28 Haziran günü düzenlenen gösteriler olaylı geçti. Sabah saatlerinde Mecidiyeköy'de düzenlenecek eylem için Okmeydanı'nda toplanan iki bin kadar "NATO ve Bush Karşısı Birlik" üyesinin alana girmesine izin verilmedi. Bu grubun Perpa İş Merkezi önünde beklediği sırada küçük bir grup da Mecidiyeköy'de toplandı. Mecidiyeköy'deki yaklaşık 70 kişilik grubun basın açıklaması yapması polisler tarafından engellendi. Üzerlerine biber gazı ve göz yaşartıcı bomba atılan eylemcilerin bir kısmı dövülerek gözaltına alındı. Polisler aynı zamanda Perpa İş Merkezi önünde toplanan grup ile geceyi Okmeydanı'ndaki Fatma Girik parkında geçiren 300 kadar göstericiye de müdahale etti. Göstericilerle polisler arasında iki saat kadar süren çatışmada çok sayıda kişi yaralandı, bir çok iş yerinde ve arabada da hasar meydana geldi.

Gösteriye katılan Uğur Saçar, kolunun plastik mermi nedeniyle kırıldığını söyledi. Aynı eyleme katılan Tuğba Gümüş de polislerle göstericiler arasında çıkan çatışmadan sonra Okmeydanı'na doğru kaçtığını belirterek, "Bu sırada üzerime gaz bombası atıldı. Astım hastası olduğum için nefes alamadım. Yürüyemediğim için yere, kolumun üzerine düştüm" dedi. Gümüş, kolunda çatlak, yüzünde şişlik ve gözlerinde yanma olduğunu belirtti.

Istiklal caddesinde toplanan ÖDP'li bir gruptan beş kişi gözaltına alındı. ÖDP'lilerle birlikte eyleme katılan katılan Reşit Pınaroglu, gösteriden sonra yanlışlıkla NATO zirvesi nedeniyle kapatılan bölgeye doğru kaçtığını söyledi ve "Bir grup polis beni sıkıştırıp 15 dakika dövdü. Sonra gözaltına aldılar. Bir buçuk gün sonra salıverildim. Beş gün rapor verdiler. Ayak kemiğimde çatlak var, başımda da şişlikler bulunuyor" dedi

Greenpeace üyesi bir grup ise Boğaziçi köprüsüne üzerinde İngilizce "Nukes out of NATO (NATO'nun nükleer füzelerine hayır)" yazılı 30 metre uzunluğunda bir pankart astı ve kendilerini korkuluklara zincirledi. Burada da Greenpeace üyesi 18 kişi gözaltına alındı. Eylemde gözaltına alınanlardan İngiliz vatandaşları Nicky Davies ve William Peden 29 Haziran günü sınırdışı edildi.

Istanbul Vali Yardımcısı Cumhuriyet Güven Taşbaşı, Okmeydanı, Taksim, Mecidiyeköy ve Boğaziçi köprüsünde düzenlenen eylemlerde, 26 polisin yaralandığını, 13 polis, bir asker ve 17 vatandaşın gazlardan etkilendiğini, üçü yabancı uyruklu 44 kişinin gözaltına alındığını açıkladı. 28 Haziran günü düzenlenen gösterilerde gözaltına alınan 44 kişi, 29 Haziran günü tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Gösteriler 29 Haziran günü de sürdü. İstanbul'da ilk eylem saat 11.30 sıralarında Galatasaray lisesi önünde "NATO ve Bush Karşısı Birlik" tarafından yapıldı. Basın açıklamasından sonra slogan atarak Tünel'e doğru yürüyüşe geçen gruba polisler, gaz bombası, biber gazı ve cop kullanarak müdahale etti. Çok sayıda gösterici dövülerek, sürüklenerek gözaltına alındı. Gösteri sırasında gaz nedeniyle fenalaşan eylemcilere yardım etmek isteyen Dr. Yalçın Zurnacı da ağır bir biçimde dövülerek gözaltına alındı.

Gösteriye katılanlardan Tuğba Yüksel ise şunları söyledi:

"Bir arkadaşım yüzüne biber gazı sıkıldığı için yere uzanmış, 'Nefes alamıyorum' diye bağıyordu. Biz ona yardım ederken polis grubu, sokağın girişini kapatarak, üzerimize yürüdü. Polis biber gazı sıkarak beni dövmeye başladı. Yere düştüm. Başımı korumak için elimi kaldırdığımda, copla vurdular, bayılmışım." Yüksel, 10 günlük rapor aldığını söyledi.

"NATO Karşısı Avukatlar" grubu üyesi Özer Uğurlu da aynı gösteride bir eylemciyi döven polislere müdahale ettiğini belirterek "Eylemci, 'Dövmeyin yeter ki, gözaltına alın' diye bağıyordu. Avukat olduğumu söyleyerek müdahale ettim. 'Burada hak-hukuk' olmaz' diyerek dövmeye başladılar. Kaçarken sırtımda acı hissettim. Gaz bombası atmışlar" dedi.

Istanbul Cumhuriyet Savcılığı, düzenlenen gösterilere katılan "NATO ve Bush Karşısı Birlik" üyesi 38 kişi hakkında "Kamu malına zarar verdikleri, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandıkları" gerekçesiyle dava açtı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

İkinci eylem ise KESK, EMEP, SDP ve Halkevleri tarafından düzenlendi. Halkevleri üyesi bir grubun Taksim meydanına yürümek istemesi üzerine yine gaz bombası ve biber gazı kullanarak müdahale eden polisler, bazı göstericileri döverek gözaltına aldı. Daha sonra İHD'nin yaptığı basın açıklamasına ise müdahale edilmedi.

Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu üyelerinin akşam saatlerinde Tepebaşı'ndaki eski TÜYAP binası önünde yaptığı açıklama da gaz bombası atılarak dağıtıldı.

Şişhane'de Galatasaray'daki basın açıklamasına katılmak isteyen iki ayrı grup da polisler tarafından gözaltına alındı. Polislerin attığı gaz bombasının bir eve isabet etmesi yangına neden oldu. Tepebaşı 46 numarada bulunan Bahar apartmanının 5. katında çıkan yangın, itfaiyenin müdahalesiyle söndürüldü. Yangın sonucu büyük çapta maddi hasar meydana gelirken, içeride bir süre mahsur kalan küçük bir çocuk kurtarıldı. Eylemler sırasında polislerin kullandığı gaz bombaları göstericiler dışında gazetecilerin ve çevredekilerin de

zehirlenmesine neden oldu. Polislerin, çevrede bulunan işyerlerinden içeri de biber gazı sıkıldığı ve gösterilerle ilgisi olmayan kişileri de dövdüğü bildirildi. Polislerin biri yabancı uyruklu 22 kişiyi gözaltına aldığı öğrenildi.

Okmeydanı'nda düzenlenen gösteriyi izleyen Evrensel gazetesi muhabiri Uğraş Vatandaş, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Vatandaş, olayı şöyle anlattı:

"Sabah 09.00'da eylemler başlamıştı. Ben saldırıya uğradığımda saat 11.30 gibiydi. Bir polis, basın kartımı görmek istedi. O sırada, arkasındakiler de "Vurun, o Evrensel muhabiri" deyince, arkamdan bir polis sırtıma vurmaya başladı. Ardından çembere alındım ve yerde sürüklendim. Çevik kuvvet amiri, devam etmelerini engelledi. Fotoğraf makinem zarar gördü. Sağ kaburgamda ağrı var. Biber gazından çok fazla etkilendik."

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 30 Haziran günü NATO zirvesi nedeniyle düzenlediği basın toplantısında, güvenlik güçlerinin, "kanunlardan aldıkları zor kullanma yetkisini, sınırlarını koruyarak kullandığını" söyledi. Aksu, gözaltına alınan bir protestocunun yüzüne biber gazı sıkarken çekilen fotoğrafın hatırlatılması üzerine "Yanlış bir hareket. Bu görüntü herkes gibi beni de rahatsız etti. Vali ve Emniyet Müdürü gereğini yaptılar. Tasvip etmek mümkün değil. Bunları eğitimle aşacağız" dedi. İstanbul Valisi Muammer Güler de, "NATO karşıtı 156 basın açıklaması ve protesto eylemi olmuştur. Bir polis otosu, üç itfaiye aracı, 25 özel araç ve iki işyeri zarar görmüş, 34 polis ve 22 eylemci yaralanmıştır. 204 kişi yakalanıp adli makamlara sevk edilmiştir" dedi.

Gösterilerde polisler tarafından dövülen çok sayıda kişi, Temmuz ayı başında Cumhurbaşkanı, Başbakan, İçişleri Bakanı, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü hakkında suç duyurusunda bulundu.

Suç duyurusu dilekçelerinin 6 Temmuz günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na verilmesinden sonra basın açıklaması yapan İstanbul Halkevleri Başkanı Oya Ersoy, polisin "ölçsüz şiddet kullandığı" gösterilerde 105 kişinin gözaltına alındığını, yüzlerce kişinin de yaralandığını anlattı. Suç duyurusu dilekçelerinde görevlilerin, "görevi ihmal", "görevi kötüye kullanma", "efrada kötü muamele", "darp" ve "işkence" suçlarından yargılanması istendi.

28-29 Haziran günlerinde Okmeydanı, Mecidiyeköy, Taksim ve Galatasaray'da polisin sert müdahalesi nedeniyle yaralanan 63 eylemcinin tedavisi TIHV tarafından yaptırıldı. 63 kişiden bir kişide tandon kesigi, 8 kişide burun, el ve ayak kemiği kırığı, üç kişide ateşli silah yaralanması, bir kişide gaz

nedeniyle astım krizi, bir kişide omuz çıkığı, bir kişide beyin sarsıntısı olduğu bildirildi.

Güvenlik Güçleri Tarafından Düzenlenen Baskınlar

NATO zirvesi nedeniyle alınan önlemler çerçevesinde Ankara ve İstanbul'da birçok haber ajansı, dergi, sendika ve dernek güvenlik güçleri tarafından basıldı. Baskınlarda da birçok kişi gözaltına alındı. Zirvenin yapıldığı alan çevresinde oturan ve çalışan 292 bin kişiye güvenlik soruşturması yapıldığı bildirildi. NATO zirvesi gerekçe gösterilerek İstanbul'da 184 cadde ve sokakta araç trafiği yasaklandı.

29 Mayıs günü, adlarına gönderilen kargodan çıkan "NATO'ya Hayır" ve "Bush Gelme" trikleri nedeniyle gözaltına alınan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri Arkin Hürtaş ve Nuray Çavuş, 30 Mayıs günü "Devrimci Yol üyesi oldukları" iddiasıyla tutuklandılar.

Ankara'da düzenlenen NATO karşıtı gösteriler nedeniyle 27 Mayıs günü evine düzenlenen baskında gözaltına alınan ESP üyesi Vedat Arıcı, gözaltında kötü muameleyle maruz kaldığını açıkladı. Arıcı, gözaltında "Burası Ankara TEM, buraya sağlam giren çürük çıkar" şeklinde tehdit edildiğini ve soyunmaya zorlandığını belirtti. Arıcı, "Bir polis bana tokat attı. Dönüp yüzüne bakınca da, 'Bakma bana seni öldürürüm. Bir yere atarım kimse bulamaz seni' diye bağırdı. Hayalarım, mideme, dizlerime ve kasıklarım vurdular" dedi.

İstanbul'da 8 Haziran günü çok sayıda gazete, dergi, dernek ve kültür merkezi polisler tarafından basıldı. NATO zirvesi nedeniyle düzenlenen baskınlarda, 33 kişi gözaltına alındı. DIHA bürosuna düzenlenen baskında, cep telefonunu polisler vermek istemeyen muhabir Mazlum Özdemir'in dövüldüğü, bilgisayarlara ve çok sayıda belgeye el konulduğu bildirildi. Baskını izlemek için olay yerine giden gazetecilerin de görüntü alması engellendi. Ülkede Özgür Gündem ve Evrensel gazetelerinin muhabirlerinin kimliklerine bir süre el konuldu.

DIHA'ya düzenlenen baskında, Özlem Kasan, Müjde Arslan, Mehmet Ali Çelebi, Evin Katulman, Emine Çelebi, Davut Özalp, Kenan Kırkaya, Hatice Özbarış, Uğur Balık, Timur Ubeydullah, Beyhan Sekman, Berivan Tapan, Meryem Yılmaz, Mazlum Özdemir, Aysel Bakıray, Cevdet Deniz ve Hüsnüye Tekin, Medine Yiğit gözaltına alındı.

Özgür Halk ve Genç Bakış dergilerine düzenlenen baskında ise Esra Minyaz, Reşat Nuri Ayaz, Selahattin Aslan, Barış Güllü, Özgür Kolay ve Engin Kolay gözaltına alındı. Okmeydanı semtinde ise Okmeydanı Halkevi, Okmeydanı Kültür Merkezi, İstanbul Gençlik Derneği, Ovacıklılar Derneği ile birlikte Gençlik Gelecektir dergisi ve Sosyal Ekolojik

Dönüşüm dergisinin büroları polisler tarafından basıldı. Gençlik Gelecektir dergisine yapılan baskında, polislerin ellerinde arama izni olmadığı için dergi çalışanlarının kapıyı açmadığı, bunun üzerine polislerin içeriye gaz bombası attığı bildirildi.

Baskınlar sırasında gözaltına alınanlardan bir bölümü 9 ve 10 Haziran günlerinde serbest bırakıldı. Serbest bırakılanların adları şöyle:

Selahattin Aslan, Esra Mihyaz, Reşat Ayaz, Özgür Kortay, Engin Kortay, soyadı öğrenilemeyen Sami, Özlem Kasa, Mazlum Özdemir, Davut Özalp, Berivan Tapan, Aysel Bakıray, Emine Çelebi, Müjde Arslan, Ubeydullah Timur, Deniz Boyraz, Cevdet Deniz, Medine İğit, Ülkede Özgür Gündem gazetesi Genel Yayın Koordinatörü Baki Gül, Hatice Özbarış, Hüsnüye Tekin.

DIHA Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Balık, Evin Katurman, Meryem Yılmaz, Kenan Kırkkaya, Beyhan Sekman, Mehmet Ali Çelebi ve Özgür Halk dergisinin sahibi ve Yazışmaları Müdürü Barış Güllü'nün gözaltı süresi ise uzatıldı. Uğur Balık ve Barış Güllü 12 Haziran günü İstanbul DGM tarafından "yasadışı örgüt üyesi oldukları" iddiasıyla tutuklanırken Evin Katurman, Meryem Yılmaz, Beyhan Sekman ve Kenan Kırkkaya serbest bırakıldı. Balık ve Güllü, 19 Haziran günü avukatlarının tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine serbest bırakıldılar.

Uğur Balık, Evin Katurman, Kenan Kırkkaya, Meryem Yılmaz, Beyhan Sekman ve Özgür Halk dergisinin sahibi Barış Güllü hakkında Temmuz ayında dava açıldı. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Uğur Balık, Evin Katurman, Meryem Yılmaz, Beyhan Sekman ve Barış Güllü'nün TCY'nin "yasadışı örgüte üyelik" suçuna ilişkin 168/2 maddesi, Kenan Kırkkaya'nın da TCY'nin "yasadışı örgüte yardım" suçuna ilişkin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, eksikliklerin giderilmesi için 31 Mayıs 2005 tarihine ertelendi.

22 Haziran günü de İstanbul Tuzla'da 43 ayrı yere baskın düzenlendi. İşyerlerinde arama yapan polislerin işçiler hakkında "Genel Bilgi Taraması (GBT)" yaptığı, bazı işçilerin de adres ve telefonlarını aldığını öğrenildi. DİSK'e bağlı Limter-İş Sendikası Başkanı Cem Dinç, "Burada böyle bir baskın ilk defa oluyor. Şu an bütün işçiler şaşkın ve tedirgin durumda. Yetkililer neden böyle bir arama yapıldığına dair yeterli bir açıklama yapmıyor. Hakim kararıyla aramanın yapıldığı söyleniyor. Yetkililerden arama kağıdı istedik ama sendika yöneticisi yani işçilerin temsilcisi olduğumuz halde bunu vermediler" dedi.

Savaş Karşıtı Gösteriler

DEHAP Van Kadın Kolları tarafından 14 Şubat günü

Sanat Sokağında yapılan "Savaşa Hayır" başlıklı basın açıklaması nedeniyle tutuklanan Koçera Teker, Mehmet Siddık Adar, Mithat Aydoğmuş, Cafer Berge, Pakize Aslan, Sabirye İnci ve Emine Kaval adlı DEHAP üyeleri hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle dava açıldı. 8 Nisan günü Van Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada sanıklar serbest bırakıldı.

Adıyaman Demokrasi Platformu tarafından savaşa ve Irak'a asker gönderilmesine ilişkin tezkereye karşı 7 Ekim 2003 tarihinde AKP Adıyaman İl Örgütü önünde yapılan basın açıklamasına katılan DEHAP Adıyaman eski İl Başkanı Yusuf Polat, İHD Adıyaman Şube Başkanı Bekir Gürbüz ve Eğitim-Sen Adıyaman Şube Başkanı İzzet Karadağ'a 1 yıl 6'şar ay hapis ve 346 milyon 783 bin lira para cezası verildi. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 28/1 maddesi uyarınca verilen ceza sanıkların mahkemedeki iyi halleri göz önünde bulundurularak TCY'nin 59. maddesi gereğince cezaların 6/1 oranında indirildi.

Greenpeace Eylemleri

24 Şubat günü İskenderun'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Almanya Başbakanı Gerhard Schröder'in katıldığı bir törenle açılan Sugözü Enerji Santralı'nın önünde gösteri düzenleyen beşi Alman 60 Greenpeace üyesine jandarmalar müdahale etti. Olayda, 15 kişi gözaltına alındı. Bu eylemle ilgili olarak İskenderun Cumhuriyet Savcılığı'nın, 22 Greenpeace üyesi hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle açtığı dava 26 Temmuz günü sonuçlandı. Yumurtalık Asliye Ceza Mahkemesi, "gösterinin demokratik bir hak olduğu" gerekçesiyle, göstericiler hakkında beraat kararı verdi.

Greenpeace üyeleri, 9 Ekim günü İskenderun körfezinde M/V Ulla gemisinin battığı yerde eylem yaptı. Greenpeace üyeleri tarafından yapılan açıklamada, geminin battığı yerin işaretlenmesi için konulan fenerin "bir sorumsuzluk ve utanç anıtı olduğu" belirtildi. Fenere "M/V Ulla Burada, Bakan Nerede?", fenerin şamandırasına ise "Stop Waste Trade/Atık Ticaretini Durdurun" yazılı pankart asan beş Greenpeace üyesi gözaltına alındı. Eylemciler kısa bir süre sonra serbest bırakıldı.

Diğer Eylemler

Cezaevlerindeki sorunlar nedeniyle 18 Ocak günü İstanbul Ümraniye'de AKP İlçe Örgütü önünde düzenlenen eylem polis müdahale etti. DEHAP, SDP, EMEP, SHP, ÖDP tarafından düzenlenen basın açıklamasından sonra caddeyi trafiğe kapatarak gösteri düzenleyen grubu zor kullanarak dağıtan polisler, yedi kişiyi gözaltına aldı.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ABD ziyareti nedeniyle 28 Ocak günü İstanbul İstiklal caddesinde düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Halkevleri üyelerini zor kullanarak dağıtan polisler yaklaşık 30 kişiyi tartaklayarak gözaltına aldı. Polislerin, gözaltına alınıp otobüslere bindirilen kişilerin yüzüne de biber gazı sıkıldığı bildirildi.

Kuzey Irak'ta PDK ve YNK binalarına düzenlenen intihar saldırılarını protesto amacıyla 3 Şubat günü İHD İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. İHD İstanbul Şubesi'nin önünde düzenlenen oturma eyleminden sonra gruptan ayrılarak İstiklal caddesinde yürüyüş düzenleyen bir grup genç, polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Gençleri dağıtmak için gaz bombası kullanan polisler tarafından dövülen göstericilerden İsa Yiğit'in kolunun kırıldığı bildirildi.

Van'da 19 Şubat günü yapılan "Demokratik Güçbirliği"nin Belediye Başkan adayı Mesut Öztürk'ü karşılama töreninin ardından gözaltına alınan 51 kişiden 7'si, "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle tutuklandı.

16-17 Mart 1988 tarihinde Irak ordusunun kimyasal gaz kullanması sonucu yaklaşık 6 bin kişinin öldüğü Halepçe katliamının yıldönümü nedeniyle 14 Mart günü İstanbul Kadıköy Postanesi önünde gösteri düzenleyen gençlere polis müdahale etti. Olayda üç kişi dövülerek gözaltına alındı.

Halepçe katliamının ve 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi öğrencilerine düzenlenen silahlı ve bombalı saldırıda 7 kişinin öldürülmesinin yıldönümü nedeniyle 16 Mart günü İstanbul'da düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Beyazıt Tramvay durağında saat 13.00 sıralarında toplanarak Beyazıt meydanına yürüyen göstericileri kuşatan polisler, gruba gaz bombası, cop ve köpek kullanarak saldırdı. Göstericileri ve gazetecileri döven polisler, Demokratik Güçbirliği Eminönü belediye başkan adayı Kiraz Biçici'nin de aralarında bulunduğu yaklaşık 30 kişiyi gözaltına aldı. Olaydan sonra üniversiteye giren göstericilerin taş atması üzerine polisler üniversite bahçesine de gaz bombası attı. Eylemle ilgili olarak, DEHAP İstanbul Kadın Kolları Başkanı Sebahat Tuncel, DEHAP İstanbul İl Örgütü yöneticileri Murat Yazitekin, Yıldız Aktaş, DEHAP üyesi Yusuf Çinik, DEHAP Eminönü İlçe Başkanı Abdulkadir Akdağ, DEHAP Eminönü İlçe Örgütü yöneticisi Meliha Varışlı, ÖTP İstanbul İl Başkanı Kemal Seven ve SHP Sultanbeyli Belediye Başkan Adayı Medeni Kırıcı hakkında, "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla soruşturma açıldı.

İHD Çocuk Hakları Komisyonu üyesi çocukların, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle, 23 Nisan günü Taksim Gezi Parkı'nda yapmak istediği basın açıklamasına polis izin vermedi.

19 Mayıs günü DEHAP Adana İl Gençlik Kolları tarafından İncirlik Hava Üssü'nün kapatılması için düzenlediği basın açıklamasına katılmak amacıyla İncirlik beldesine gelen Çukurova Üniversitesi öğrencilerinden Süleyman Gülmez, soyadları öğrenilemeyen Deniz ve Mehmet gözaltına alındı.

NATO Daimi Kuvvetler Komutanlığı'na bağlı İtalya, Hollanda ve Bulgaristan savaş gemilerinin 22 Mayıs günü Antalya Limanı'na demirlemesi nedeniyle düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Liman girişinde oturma eylemi düzenleyen grubu gaz bombası atarak ve copleyarak dağıtan polisler, aralarında EMEP Antalya İl Başkanı Cemal Budak ve Gençlik Derneği Başkanı Şerife Doğan'ın da bulunduğu 18 kişiyi gözaltına aldı. Polisler tarafından dövülen 10 kişinin de yaralandığı bildirildi.

9 Mayıs günü İstanbul'da Ümraniye Sarıgazi semtinde Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam edilmesinin yıldönümü nedeniyle basın açıklaması yapmak isteyen ESP üyeleri jandarmalar tarafından engellendi.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesinin yıldönümü nedeniyle DEHAP ve ÖTP Mardin Kızıltepe İlçe örgütleri tarafından yapılan basın açıklamasında iki DEHAP'lı gözaltına alındı. Gözaltına alınan kişiler daha sonra "güvenlik güçlerine mukavemet ettikleri" gerekçesiyle tutuklandı. Tutuklananların, 4 Haziran günü serbest bırakıldığı bildirildi.

22 Mayıs günü Çorum'da EMEP Gençlik Kolları tarafından düzenlenen "Deniz'lerden 28 Haziran'a Gençlik Şöleni"ne polisler müdahale ederek partilileri şölenin yapıldığı binanın dışına çıkardılar.

Tüketiciler Birliği Eskişehir Şubesi'nin Irak'taki işkence olayları nedeniyle düzenlemek istediği fotoğraf sergisinin Eskişehir Valiliği tarafından engellediği bildirildi. Tüketiciler Birliği Genel Başkanı Avukat M. Bülent Deniz, Valiliğin, dernek tüzüğünde "yurt içi ve yurt dışı insan hakları ve hukuk ihlallerine karşı ülkemiz insanının tepki ve duyarlılığını ifade etmek, mağdur ve mazlum insanlarla dayanışma içinde olmak" şeklinde bir amacın olmadığı gerekçesiyle fotoğraf sergisinin açılmasını engellendiğini açıkladı.

Van Valiliği, Serhat Kültür Merkezi tarafından Van Kalesi'nde 30 Haziran günü düzenlemeyi planladığı "Barış-Kardeşlik ve Demokratik-Özgür-Çağdaş Bir Yaşam" adlı etkinliğe "son zamanlarda bölgede çıkan çatışmalarda çok sayıda askerin ölümü ve yaralanması" nedeniyle izin vermedi.

10 Haziran günü İstanbul Gümüşsuyu'ndaki Girne Amerikan Üniversitesi bürosunun önünde G-8

zirvesini protesto amacıyla gösteri düzenleyen Sosyalist Gençlik Derneği üyesi 5 kişi gözaltına alındı.

Urfa'nın Viranşehir ilçesinde, elektrik kesintilerini protesto amacıyla 15 Temmuz günü gösteri düzenleyen bir grup çiftçi zor kullanılarak dağıtıldı. Edinilen bilgiye göre, sabah saatlerinde bir süre oturma eylemi yapan çiftçiler daha sonra AKP İlçe Örgütü binasına yürüdü. İlçe Başkanı Mehmet Nebati'yle görüşme istekleri kabul edilmeyen çiftçiler, binanın camlarını kırdılar. Bunun üzerine polisler, göstericileri gaz bombası atarak ve copleyarak dağıttı. Daha sonra MHP binasını taşılayan ve kaymakamlığa doğru yürüyen çiftçilere ikinci kez polis müdahale etti. Üçü polis yedi kişinin yaralandığı olaylarda iki kişi gözaltına alındı.

Tunceli'de düzenlenen "5. Munzur Kültür ve Doğa Festivali"nin son gününde (1 Ağustos) AKP İl Örgütü binası önünde gösteri düzenleyen bir gruba polis müdahale etti. Cezaevlerindeki baskıları protesto amacıyla akşam saatlerinde AKP İl Örgütü önünde toplanan yaklaşık 300 kişi, daha sonra Munzur ırmağına yürüdü. Demir köprü üzerinde grubun önünü kesen polisler, göstericileri basınçlı su, gaz bombası ve cop kullanarak dağıtmak istedi. Göstericilerle polisler arasında çıkan taşlı sopalı çatışmada çok sayıda polis ve gösterici yaralandı, 24 kişi gözaltına alındı. Tunceli Belediye Başkanı Songül Erol Abdil, olaylar sırasında Emniyet Müdürü Sinan Salman'ın da kendisini tartakladığını söyledi.

Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde düzenlenen "Hacı Bektaş Veli Anma Etkinlikleri"ne katılan TAYAD üyelerinin ilçeden ayrılırken polis tarafından dövülerek gözaltına alındıkları öğrenildi. Edinilen bilgiye göre, etkinliklerin 18 Ağustos günü sona ermesi üzerine ilçeden ayrılmak üzere yola çıkan TAYAD üyelerinin otobüsü güvenlik görevlileri tarafından kimlik kontrolü için ilçe çıkışında durduruldu. Ailelerin, kimlik gösterebileceklerini ancak kimliklerini vermeyeceklerini söylemesi üzerine şoförü indiren polislerin içeriye biber gazı sıkıldığı, otobüste bulunan yaklaşık 70 kişiyi dövdüğü ve bazı kişileri de gözaltına aldığı öğrenildi.

AKP'nin kuruluş yıldönümü olan 13 ağustos günü Bolu AKP il binası önünde 117 belediye işçisinin işten atılmasını protesto etmek amacıyla basın açıklaması yapmak isteyen işçileri polis engelledi.

Haklar ve Özgürlükler Cephesi üyelerinin, "Nisan ayı başında, basın kuruluşlarına, dernek ve bazı kitle örgütlerine düzenlenen baskınları protesto etmek" amacıyla 1 Eylül günü, İzmir Valiliği önünde yapmak istedikleri basın açıklaması polisler tarafından engellendi. Aynı amaçla 23 Eylül günü İstanbul Boğaziçi köprüsünde gösteri düzenleyen beş kişi de gözaltına alındı.

"Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması kararını" protesto amacıyla 5 Eylül günü İstanbul Balat'taki Fener Rum Patrikhanesi önünde gösteri düzenlemek isteyen İstanbul Ülkü Ocakları üyeleri ile polisler arasında çatışma çıktı. Patrikhaneye yaklaşmalarına izin vermeyen polisler taş ve kalaslarla saldıran Ülkü Ocakları üyeleri coplanarak ve gaz bombası atılarak dağıtıldı. Olayda gözaltına alınan olmadı.

Doğa ve Sokak Hayvanları Yaşatma Derneği Başkanı Susen Erkuş, 12 Eylül günü Hilton Oteli'nde düzenlenen av fuarını protesto için yanında getirdiği spreylere boyayı otelin camına sıkmak isteyince, gözaltına alındı.

Gazeteci Musa Anter'in öldürülmesinin yıldönümü nedeniyle 20 Eylül günü Diyarbakır'da düzenlenen anma törenine katılan Semih Sencer, Nursel Farisoğulları, Şoresh Tekdağ, Tuncay Ok, Ümit Garlı ve adı öğrenilemeyen yedi kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Ümit Garlı polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. 22 Eylül günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Garlı, fiziki ve psikolojik işkence gördüğünü belirtti.

Adana Emekçi Kadınlar Birliği üyelerinin, yeni Ceza İnfaz Yasası'nın geri çekilmesi için 1 Ekim günü Celal Bayar köprüsü üzerinde yapmak istedikleri basın açıklamasına polis müdahale etti. Aynı amaçla 13 Ekim günü kendilerini İstanbul Büyükşehir Belediyesi önündeki telefon direğine zincirleyen Selçuk Birginal ve Vedat Arıcı gözaltına alındı.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde Ahmet Kaymaz ve oğlu Uğur Kaymaz'ın (12) öldürülmesini (21 Kasım) protesto etmek amacıyla 28 Kasım günü DEHAP İl Başkanlığı önünde eylem yapan yaklaşık 500 kişilik gruba, polis coplarla müdahale etti. Olayda 15 kişi gözaltına alındı. DHA muhabiri Abdulhaluk Barık'ın kamerasındaki kasete de polis tarafından el konuldu. Aynı nedenle Aralık ayında Şırnak'ta basın açıklaması yapan DEHAP İl Başkanı İzzet Belge ve Merkez İlçe Başkanı Saadet Özbey'in de aralarında bulunduğu 15 kişi hakkında soruşturma açıldı.

Diyarbakır'da 12 Aralık günü DEHAP'ın düzenlediği "Farklılıklara evet, ayrımcılığa hayır" mitinginde göstericilerin yürüyüş yapmak istemesi üzerine polis, göz yaşartıcı gaz atarak müdahale etti. Göstericilerin taşla karşılık vermesi üzerine 11 polis yaralandı.

Başörtüsü yasağının kaldırılması için Ankara Abdi İpekçi Parkı'nda 28 Aralık günü eylem yapan grup, topladıkları imzaları vermek için TBMM'ye yürümek isteyince polisler tarafından engellendi. Olayda 6 kişi gözaltına alındı.

Yargılanan Göstericiler

Şırnak'ın Silopi ilçesinde 4 Kasım 2003 tarihinde bir cenaze nedeniyle başsağılığına giderken gözaltına

alınan 32 kişi hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” gerekçesiyle dava açıldı. Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, aralarında ÖTP İlçe Başkanı Fadıl Akti ve DEHAP İlçe Başkanı Hacı Özen’in de aralarında bulunduğu sanıkların “cenaze evine polislerin uyarılarına karşın topluca gittikleri ve trafiği aksattıkları” iddia edildi.

2002 Newroz kutlamaları sırasında polis panzerinin altında kalarak ölen Mehmet Şen ile çatışmalarda ölen askerler ve KHK/KADEK militanlarının mezarlarını ziyaret etmek için 4 Kasım 2003 tarihinde Mersin mezarlığına giden DEHAP yönetici ve üyelerinin yargılanmasına devam edildi. 8 Ocak günü Mersin 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Hamit Turgut, Süleyman Şimşek, Diren Yalçın, Rojhat Ölmez ve Emrah Günyeli tahliye edildi. DEHAP Mersin Gençlik Kolları yöneticisi Muhsin Camcı’nın tahliye istemi ise reddedildi.

30 Kasım 2003 tarihinde Mersin’de düzenlenen “Demokrasi ve Barış” mitinginden sonra tutuklanan 22 kişi hakkında açılan davaya 19 Şubat günü Mersin 3. Asliye Ceza Mahkemesi’nde devam edildi. Duruşmada, Nejat Sayın, Hamza Demir, Hayrettin Özdemir, İdris Demir, Abdullah Şanlı, Ferit Delibaş, M. Siddık Kaşiray, Ali Kay, Hüseyin Kısacık, Hüseyin Güzel, Recep Mersin, Ersin Güçer, Bayram Güçer, Cafer Karaman, Selahattin Demir, Nusret Korkmaz, Mustafa Dal, Hasan Dal, Cemal Turhan, Ferit Kaşiray ve Mahsun Çiçek tahliye edildi. Abdullah Şanlı ise hakkında Adana DGM tarafından verilen tutuklama kararı olduğu gerekçesiyle serbest bırakılmadı.

2003 yılının Ekim ayında İzmir Konak Meydanı’nda düzenledikleri oturma eylemi sırasında, Kamu-Sen’in aynı alanda yaptığı mitingde okuduğu İstiklal Marşı’nda ayağa kalkmayan İHD yöneticileri Ahmet Dağlı, Mustafa Rollas, Mihriban Ilgaz ve Selahattin Ilgaz hakkında İzmir DGM Savcılığı tarafından TCY’nin 145. maddesi ve TMY’nin 7/2. maddesi uyarınca dava açıldı. DGM’lerin kaldırılmasından sonra dava dosyası, İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi’ne gönderildi. Mahkemenin dosya hakkında görevsizlik kararı vermesinden sonra dava, İzmir 19. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülmeye başlandı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

16 Haziran 2003 tarihinde Bingöl’de “Barış Masası” kurmak isteyen 127 kadına müdahale polisler hakkında açılan soruşturma Mart ayı ortalarında takipsizlikle sonuçlandı. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, Şevket Turan ve 19 kadın, olayın ardından polisler hakkında Bingöl Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunmuştu. Olayla ilgili olarak 125 kişi hakkında açılan davaya 6 Aralık

günü Bingöl Asliye Ceza Mahkemesi’nde devam edildi. İddianamede, aralarında İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin ve İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın’ın da bulunduğu sanıkların “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

Van’da 7 Eylül 2003 tarihinde yapılan “Toplumsal Barış ve Demokratik Türkiye” mitinginde “alana yasadışı sloganlar yazılı dövizler sokulduğu ve yasadışı slogan atıldığı” gerekçesiyle Tertip Komitesi üyeleri hakkında açılan dava 18 Mart günü sonuçlandı. Van Asliye Ceza Mahkemesi, Göç-Der Van Şube Sekreteri Gıyasettin Gültepe, dönemin DEHAP İl Örgütü yöneticileri Cafer Kaçak, Ferhat Tarhan, Remziye Umar, Gıyasettin Gültepe, Mehmet Özköseoğlu, Salih Aral ve Zübeyir Özer’i 9’ar ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası para cezasına çevrildi.

Ölüm cezasının kaldırılmasını protesto etmek için 4 Ağustos 2002 tarihinde İstanbul’da gösteri düzenleyen 25 kişinin yargılandığı dava, 1 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul 11. Asliye Ceza Mahkemesi, sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Olağanüstü Hal Bölgesi’ndeki çatışmalarda yakınlarını kaybedenlerden oluşan bir grup, ölüm cezasının kaldırılmasıyla birlikte Abdullah Öcalan’ın cezasının da ömür boyu hapis cezasına çevrilmesini protesto amacıyla Boğaziçi köprüsünde eylem düzenlemişti.

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu ve F tipi cezaevleri konusunda 2001 yılında düzenlenen basın toplantısı nedeniyle TIHV İzmir Temsilciliği çalışanı Dr. Alp Ayan ve SDP İzmir İl Başkanı Ecevit Piroğlu hakkında açılan dava, 26 Nisan günü sonuçlandı. İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi, “suçun unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

31 Ağustos 2002 tarihinde ÖDP üyesi Sinan Kayış’ı öldüren Ziya Yücece ve Ömer Karakuş hakkında açılan davada 3 Kasım 2003 tarihinde verilen cezaların az bulunması üzerine çıkan olaylar nedeniyle Avukat Murat Altındere, Avukat Meriç Eyüboğlu ve ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Alper Taş hakkında “yürüyüşçüleri ve göstericileri tahrik ettikleri” iddiasıyla Sultanahmet Asliye Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. Duruşma, 2005 yılına ertelendi.

Duruşmadan sonra adliye önünde basın açıklaması yapan ÖDP’li bir grup, ÖDP Eminönü İlçe Örgütü binasına yürümek istemişti. ÖDP’liler polisler tarafından dövülerek dağıtılmış, olayda müdahil avukatlarından Bahri Bayram Belen, Oya Meriç Eyüboğlu, Murat Altındere ve bir polis memuru yaralanmıştı.

DEHAP Yüksekova Gençlik Kolları tarafından 18 Ağustos günü parti binası önünde operasyonların durdurulması ve barış sağlanması için yapılan basın açıklamasını okuyan Gençlik Kolları üyesi Şevket Ölmez hakkında soruşturma açıldı.

12 Kasım 1999 tarihinde Kocaeli’nde meydana gelen depremden sonra konut ihtiyaçları karşılanmadığı için 2003 yılı sonlarında Ankara Abdi İpekçi parkında çadır kuran 45 deprem mağduru hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” gerekçesiyle açılan dava, 1 Aralık günü sonuçlandı. Ankara 17. Asliye Ceza Mahkemesi, sanıklar hakkında “suçun yasal unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

29 Mart 2003 tarihinde Urfa’ya bağlı Dağyanı köyü Büyük Mürdesi mezarına yakınlarına düşen füzeyi İncirlik Üssü’ne götürmek üzere bölgeye gelen

ABD’lilerin araçlarına yumurta ve taş atan 14 kişi hakkında açılan dava başladı. 27 Aralık günü Urfa 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada ifade veren Mustafa Karakuş “Füze, evlerimizin üzerine düşüp çok sayıda insanın ölmesine neden olabilirdi. Hiçbir devlet yetkilisi bu olayı kınayacak açıklamada bulunmadı. Bizler de kendi tepkimizi ortaya koymak için yumurta ve taş attık” dedi. Duruşma, sanıkların ifadesinin alınması için 20 Nisan 2005 tarihine ertelendi.

Davada, muhtar Mustafa Karakuş, Mahmut Kaya, Mahmut Karakuş, Ali Demirel, Ahmet Kaya, Hasan Uçar, İbrahim Kaya, Hüseyin Kaya, Hasan Aslan, Hüseyin Aslan, Ali Deniz, Hüseyin Çakmak, Hüseyin Abdan ve Hüseyin Kaya’nın “darp” ve “kamu malına zarar vermek” suçlarından cezalandırılması isteniyor.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

2003 yılı içinde Avrupa Birliği'ne uyum sağlamak amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ile örgütlenme özgürlüğünün önündeki bazı engeller kaldırıldı. Ayrıca Dernekler Yasası'nda değişiklik yapıldı. Ancak, muhalif partiler, örgütler ve üyeleri üzerindeki baskılarda ise bir azalma olmadı. Bu örgütlerin düzenlediği hemen hemen tüm eylemlere müdahale edildi, birçok üyesi gözaltına alındı, örgütlerin binaları basıldı.

Yasal ve İdari Düzenlemeler

Yeni "Dernekler Yasa"sı, 2004 yılı içinde kabul edildi. İlk olarak 16 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen yasa, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından "derneklerin siyasi partilere yardım yapabilecekleri ve partilerden yardım alabileceklerine" ilişkin 10. maddesi ile "yurtdışından maddi yardım alabileceklerine" ilişkin 21. maddesini yeniden görüşülmek üzere 2 Ağustos günü TBMM'ye iade edildi.

Sezer iade gerekçesinde, Anayasa'nın 69. maddesinin 10. fıkrasında "yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alan siyasi partilerin temelli kapatılacaklarının" belirtildiğini hatırlattı. Yasanın, bir derneğin yurtdışından yardım alıp, bu yardımı siyasal partilere aktarmasının mümkün kıldığını belirten Sezer, yasadaki düzenlemenin Anayasa'nın getirdiği yasağı dolaylı yoldan aşmaya yarayacağını kaydetti.

Yasa, 4 Kasım günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. TBMM'de değişiklik yapılmadan kabul edilmesi nedeniyle Cumhurbaşkanı yasayı onayladı. Yasa, 23 Kasım günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. (Bkz. Ek 3)

Yeni "Dernekler Yasa"sına göre askerler, polisler ve memurların özel yasalarındaki kısıtlamalar hariç olmak üzere herkes önceden izin almadan dernek kurabilecek. Tüzel kişilere de dernek üyesi olma hakkı tanıyan düzenlemeye göre, TCY'nin bazı maddelerinden mahkum olanlara uygulanan "iki yıl süreyle dernek kurma yasağı" ile Dernekler Yasası uyarınca mahkumiyet alanlara getirilen bir yıllık yasağı da kaldırıldı.

Dernekler Yasası ile getirilen bazı değişiklikler şöyle:

* Halen bağlı buldukları yargı kurumunun başkanının izniyle ve sadece Adalet Bakanlığı'nın saptadığı derneklere üye olabilen yargı görevlileri izin almadan dernek kurabilecek ve derneklere üye olabilecek.

* Dernekler, uluslararası faaliyette bulunabilecek, yurtdışında temsilcilik ya da şube açabilecek, yurtdışında kurulmuş dernek ya da kuruluşlara katılabilecek.

* Yabancı dernekler İçişleri Bakanlığı'nın izniyle Türkiye'de çalışabilecek. Derneklerde iç denetim esas olacak.

* Gerekli görülen hallerde, İçişleri Bakanı ya da mülki idare amirince denetim yaptırılabilir. Bu denetimlerde kolluk kuvvetleri görevlendirilemeyecek.

* Dernekler, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından, mesleki kuruluşlardan maddi yardım alabilecek ya da bunlara yardım yapabilecek, kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak projeler yürütebilecek.

* Vali veya kaymakama önceden bildirimde bulunmak şartıyla, yurtdışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan yardım alabilecekler.

* Bu hükümlerden vakıflar da yararlanabilecek.

* Dernekler amaçlarıyla ilgili alanlarda kendi aralarında ya da vakıf, sendika ve sivil toplum örgütleriyle platform oluşturabilecek.

* Derneklerde Türkçe kullanma zorunluluğu, defter ve kayıtlarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi kurumlarıyla yapılan yazışmalarla sınırlı olacak.

Yeni yasayı onaylayan Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, yasanın iki hükmünün iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açtı. Anayasa Mahkemesi, Dernekler Yasası'nın "derneklerin siyasi partilere yardım yapmasına" olanak sağlayan hükmünün yürürlüğünü durdurdu. İlk incelemesini 2 Kasım günü yapan Anayasa Mahkemesi, "Yardım ve İşbirliği" başlıklı 10. maddenin 1. fıkrasının "Adı geçen kurumlara maddi

Dernekler Kanunu (Tarhan Erdem-25 Kasım 2004/Radikal)

Sevinebiliriz, 1980 idaresinin, toplum ilişkilerini ilkel bir kalıba dökmek hayaliyle çıkardığı kanunlardan biri artık yok, örgütlenme özgürlüğünü sınırlayan başlıca yasalardan biri daha tarihe gömüldü! Salı günü Resmi Gazete’de yayımlanan Dernekler Kanunu’nun en önemli hükmü bence, Ağ2860 sayılı Dernekler Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.Âh cümlesidir.

Eski kanun, hangi derneklerin kurulabileceğini, kimlerin dernek üyesi olamayacağını, derneklerin neler yapabileceğini sayarak sınırlıyordu. Örgütlenme özgürlüğünü ‘Güzelleştirme derneği kurabilmek’ sananlara bu yasanın kısıtlamalarını anlatamıyorduk.

Temmuz ayında Meclis’ten geçtikten sonra Cumhurbaşkanı’nın geri gönderdiği yasa, Meclis’te aynen kabul edildiğinden bu kez zorunlu olarak yayımlandı. Sayın Sezer kanunun, derneklerin yurtdışından maddi yardım alabileceğini öngören 10’uncu ve 21’inci maddelerini Anayasa Mahkemesi’ne götüreceğini açıkladı. Gerçekten Anayasa’nın 69’uncu maddesinde, yabancılardan ‘maddi yardım alan siyasal partilerin temelli kapatılacakları’ yazılıdır. Malum ya, kısıtlama hükmü arayanlar, Anayasa’da bir madde bulmakta zorluk çekmezler!

Geçen cuma günü, bir sempozyumu açarken, İçişleri Bakanı Aksu; AğArtık, devlet, dernekleri, takip ve taciz edilmesi gereken değil, teşvik edilmesi, desteklenmesi ve güvenilmesi gereken üniteler olarak görmektedir. Bu değişim, tam bir zihniyet reformudur.Âh demişti. Oysa bakanı teyit etmeyen maddeleri bulunan yeni kanun irdelenmeye ve düzeltilmeye muhtaçtır.

Önce, dernekler kanunu çıkarmanın gereği üzerinde tartışmalıyız. Yeni Medeni Kanun’un 60 maddesi (56-117 maddeleri) dernekler ve vakıfları düzenlemektedir. Yeni Dernekler Kanunu bu maddelere, bazılarını da tekrarlayarak, ek olarak çıkarılmıştır. Bu hükümlerin gerekli görülenleri Medeni Kanun’a eklenebilirdi. Önümüze gelen konuya göre yeni bir kanun koyarak, yasalar külliyyatının bütünlüğünü bozuyoruz. Yardım Toplama Kanunu, Dernek ve Vakıfların Kamu Kurumları İle İlişkilerine Dair Kanun dernekler alanında bütünlüğü dağıtan yasalara örnektir.

Dernekler Kanunu da var olan hükümlere eklenmiş bir başka düzenlemedir.

ÂgDernekleri düzenleyen bağımsız bir yasamız olmasa, var olan kanunu bütünüyle yürürlükten kaldırsak kamu düzeninde boşluk mu kalır?Âh diye sorulmuyor!

Bir başka husus kanunun, işlemleri tanımlama ve düzenleme hükümleriyle eski anlayışı korumuş olmasıdır. Örneğin dernekler, yıllık çalışma ve muhasebe raporlarını ‘mülki idare amirliğine’ vermekle yükümlü kılınmış, eğitim ve öğretim faaliyetleri için yurt açabilmeleri izin almaya bağlanmıştır.

Bu ve benzer maddelerin gerekçesi, dernek adı kullanılarak suç işlenmesini önlemektir. Oysa kanunlarda suçlar, özel kişiler ile tüzel kişiler ayrımı yapılmadan tanımlanmaktadır. Derneğin parasını zimmetine geçiren yönetici, Dernekler Kanunu’nda hüküm olmasa da yargılanabilir ve cezalandırılabilir; ayrı bir kanun zorunlu değildir.

Kanunun diğer bir sakıncası da çok yerinde yönetmeliklere gönderme yapmasıdır. 40 maddelik kanunun tam 11 maddesinde; derneklerin tutacakları defter ve kayıtların, genel kurulların, kuracakları sandıkların, tasfiyelerinin, faaliyetlerinin bildirilmesinin (...) ‘Usul ve esasları’nın ‘yönetmelikle’ düzenleneceği yazılıdır. Çoğu kez idare kendi işini kolaylaştırmak amacıyla yazdığı yönetmeliklerle, özgürlükleri sınırlamıştır. Yeni kanuna göre çıkarılacak yönetmeliklerle eskiyi arar hale gelmekten korkumu not ediyorum.

yardımda bulunabilirler” bölümünün, “siyasi partiler” yönünden yürürlüğünü durdurdu. Bu hüküm derneklerin siyasi partilere yardımda bulunabilmesine olanak sağlıyordu.

Mahkeme, iptal istemlerini ise 2005 yılı içinde karara bağlayacak.

İdari Düzenlemeler

Derneklerin işleyişi konusunda yeni düzenlemeler getiren “İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı

Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev, Çalışma ve Denetim Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” 11 Nisan günü Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğe göre, yurtdışında kurulan derneklerin Türkiye’de faaliyette bulunması, şube açması ya da Türkiye’deki derneklere üye olması, işbirliği yapmasına, Dışişleri Bakanlığı’nın görüşü alındıktan sonra İçişleri Bakanlığı tarafından izin verilecek.

İçişleri Bakanlığı Açıklaması

İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev, Çalışma ve Denetim Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

MADDE 1 - 15/10/2002 tarihli ve 24907 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev, Çalışma ve Denetim Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin değişik 42 nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Dışişleri Bakanlığının görüşü alındıktan sonra, Bakanlık tarafından Türkiye’de faaliyette bulunulmasına izin verilmesi halinde, Bakanlıkça ilgili valiliğe bildirim yapılır ve valilik tarafından başvuru sahiplerine bilgi verilir. İzin belgesinde faaliyetin kapsamı, süresi ve türü belirtilir.

Dışişleri Bakanlığının görüşü alındıktan sonra, Bakanlık tarafından Türkiye’de şube açılmasına izin verilmesi halinde ilgili valiliğe bilgi verilir. Valilik tarafından, yabancı vakıfların şubeleri dışındakilerin dernekler kütüğüne kaydı yapılır ve başvuru sahiplerine bilgi verilir.”

MADDE 2 - Aynı Yönetmeliğin değişik 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

ÂgDışişleri Bakanlığının görüşü alındıktan sonra, Bakanlık tarafından Türkiye’de kurulacak ya da kurulmuş üst kuruluşlara üye olunmasına veya işbirliğine izin verilmesi halinde, Bakanlıkça ilgili valiliğe bildirim yapılır ve valilik tarafından başvuru sahiplerine bilgi verilir. İşbirliğine izin verilmesi halinde izin belgesinde, işbirliğinin kapsamı, süresi ve türü belirtilir.Âh

Yürürlük

MADDE 3 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Eylül ayı başında CHP Niğde Milletvekili Orhan Eraslan’ın soru önergesine verdiği yanıtta, son 10 yılda 122 belediye başkanının görevinden uzaklaştırıldığını, halen 137 belediye başkanı hakkında da bakanlık müfettişleri tarafından soruşturma yürütüldüğünü açıkladı. Aksu 10 yıldan bu yana 7.046 belediye başkanı hakkında soruşturma açıldığını, 1994-1999 yılları arasında 55 belediye başkanının görevinden uzaklaştırıldığını bildirdi. Aksu’nun verdiği bilgiye göre, bunlardan 16’sı soruşturmanın selameti, 39’u da adli makamlarca verilen tutuklama, mahkumiyet kararları ve adli soruşturmalar nedeniyle görevlerinden uzaklaştırıldı.

18 Nisan 1999-29 Haziran 2004 yılları arasında görevden uzaklaştırılan belediye başkanı sayısının da 67 olduğunu belirten Aksu, bunlardan 12’sinin idari soruşturmasının selameti, 55’inin de adli makamlarca verilen kararlar ve adli soruşturma nedeniyle görevlerinden uzaklaştırıldığını bildirdi.

Aksu ayrıca 1999 seçimlerinden sonra müfettiş soruşturmaları sonucunda görevi kötüye kullanma, görevi ihmal, zimmet, evrakta sahtecilik, rüşvet ve kaçak yapılaşmaya göz yummak gibi nedenlerle toplam 13 belediye başkanının görevinden uzaklaştırıldığını bildirdi.

Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği

Eğitim-Sen, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği’nin iptali için 27 Ocak günü Danıştay’a başvurdu. Genel Başkanı Alaaddin Dinçer dava nedeniyle yaptığı açıklamada, hükümetin kadrolaşmaya hız vermek için yönetmeliği değiştirdiğini söyledi. Dinçer, AKP’nin okul müdürlüğü için yapılan sınavları kaldırdığını, “soyut, öznel ve keyfi ölçütlerle müdür ataması yapmaya hazırlandığını” bildirdi. Yönetmelik değişikliği, 11 Ocak günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmişti.¹

1 - İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA BASKILAR

Türkiye İnsan Hakları Vakfı

Yönetim Kurulu Davası: Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün TIHV Yönetim Kurulu üyelerinin “görevden alınması” istemiyle açtığı davaya 20 Ocak günü Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde devam edildi. Duruşmada, Vakıflar Genel Müdürlüğü avukatları, TIHV İstanbul Temsilciliği’nde yapılan denetime ilişkin belgelerin getirilmesini istediler. Mahkeme bu istemi “dosyada yeterli belge ve bilgi bulunduğu” görüşüyle reddetti.

2860 sayılı Yardım Toplama Yasası’na ve vakıflar tüzüğüne uyulmadığı iddiasıyla hazırlanan iddianamede, TIHV’nin “internet aracılığıyla yardım toplama faaliyetlerine teşebbüs ettiği”, “TIHV Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan ‘Türkiye’de Cezaevleri Sorunu Özel Raporu’nun İngilizce’ye çevrilerek uluslararası alanda yaygın olarak dağıtımının yapıldığı”, “Birleşmiş Milletler Kayıplar Raporörü Asma Cihangir ile Ankara’da yapılan toplantıda, kayıplar ve yargısız infazlarla ilgili özel bir dosya hazırlanıp sunulduğu”, “Avrupa

Parlamentosu Türkiye Raportörü Hannas Swoboda ile Ankara’da yapılan toplantıda F tipi cezaevleri ve 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu ile ilgili dosyanın sunulduğu”, “Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ile Ankara’da yapılan görüşmede de Türkiye’de insan hakları durumuna ilişkin 9 aylık değerlendirme ve zorunlu göç ile ilgili not sunulduğu” anlatılıyor.

Dava, 9 Mart günü askıya alındı. Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde yapılan duruşmaya, Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün avukatı katılmadığı için dava, “müracaata kaldı”. Vakıflar Genel Müdürlüğü davayı üç ay içinde yenilemediği için dava Haziran ayında ortadan kalktı.

Günseli Kaya ve Alp Ayan Davası: Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde 26 Eylül 1999 tarihinde güvenlik görevlileri tarafından öldürülen mahkumlardan Nevzat Çiftçi’nin cenaze töreni nedeniyle aralarında

¹ Yönetmeliğin tam metni için bakınız:

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/01/20040111.htm#4>

TIHV İzmir Temsilciliği çalışanları Günseli Kaya ve Alp Ayan'ın da bulunduğu 68 kişi hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla açılan davaya 26 Ocak günü devam edildi. Aliğa Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşma, sanıkların savunmalarını tamamlamaları için 13 Şubat gününe ertelendi.

Dava, 13 Şubat günü sonuçlandı. 34 sanık hakkında beraat kararı veren Aliğa Asliye Ceza Mahkemesi, sanıklardan Adnan Akın'ı 3 yıl 1 gün, Dr. Alp Ayan'ı ise "sabıkalı olduğu" gerekçesiyle 1 yıl 6 ay 1 gün hapis cezasına mahkum etti. 30 sanık ise 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edildi: Haydar Cenani, Cihan Erkul, Zafer Doğan, Günseli Kaya, Hacay Yılmaz, Rahşan Çetiner, Birol Karaaslan, Turgut Yenidünya, Erhan Polat, Ahmet Birge Uzuner, İhsan Durmuş, Mehmet Basri Akan, İrfan Gülesen, Sokulu Cem Pakdemir, Sevda Dağ, Ayten Noral, Buket Acartürk, Timur Başpınar, Celal Sağlam, Murat Hançer, Nedim Sarıkaya, Binali Güler, Selma Topçuoğlu, Erdal Yağçeken, Seray Topal, Mihti Perinçek, Betül Kılıçaslan, Barış Bozyiğit ve Alev Yazıcı.

Adana Temsilciliği: TIHV Adana Temsilcisi Avukat Mustafa Çinkılıç ve temsilcilik hekimi Mehmet Antmen, 16 Eylül günü gözaltına alındı.

Edinilen bilgiye göre, Adana E Tipi Cezaevi'nden bir yıl kadar önce tahliye olan Şükrü Boyav, tedavi için iç yazışma niteliğindeki bir mektupla gönüllü hizmet veren bir hekime gönderildi. Daha sonra Cumhuriyet Savcılığı'na cezaevi yöneticileri ve gardiyanlar hakkında suç duyurusunda bulunan Şükrü Boyav, bu mektubun fotokopisini de suç duyurusu dilekçesine ekledi. Bunun üzerine açılan soruşturma sırasında Cumhuriyet Savcısı'nın talimatıyla polisler tarafından savcılığa götürülen Mehmet Antmen'in ifadesi alındı. Mehmet Antmen ve ifade alma işlemi sırasında yanında bulunan Avukat Mustafa Çinkılıç, "iç yazışma niteliğindeki belgenin aslını kendilerinin veremeyeceklerini, bunun TIHV Genel Merkezi'nden istenmesi gerektiğini" söylediler. Bunun üzerine bir süre polis karakolunda gözaltında tutulan Antmen ve Çinkılıç'ın "gerekli bir belgeyi vermeyerek soruşturmayı engelledikleri" iddiasıyla tutuklanmaları istendi.

Mahkeme, tutuklama istemini "belgenin fotokopisinin dosyada bulunması, savcının gerek duyarsa Adli Tıp Kurumu'ndan yeniden rapor alabileceği" gerekçesiyle reddetti.

İnsan Hakları Derneği

IHD İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Veysi Altay, Ocak ayında kardeşinin bir davası için gittiği Ağrı'nın Tutak ilçesinde gözaltına alındı.

İzmir DGM Cumhuriyet Savcılığı, İHD Genel Merkez yöneticisi Ahmet Dağlı, İHD İzmir Şube Başkanı Mustafa Rollas, Şube Sekreteri Mihriban Karakaya ve ESP Temsilcisi Selahattin Ilgaz hakkında "TMY'nin 7/2, TCY'nin 145/1, 31 ve 33. maddelerine muhalefet ettikleri" iddiasıyla Şubat ayında dava açtı. 8 Ekim 2003 tarihinde "cezaevlerindeki baskıları protesto amacıyla" düzenlenen oturma eylemi nedeniyle açılan davanın iddianamesinde, "İstiklal Marşı okunurken sanıkların oturma eylemine geçerek, devletin otoritesini zarara uğratmak, kamu düzenini bozmaya, İstiklal Marşı'nı tahkir ve yasadışı PKK/KADEK örgütünün propagandasını yapmaya yönelik eylemlerde bulunmuşlardır" denildi. Dava, 9 Nisan günü başladı. İzmir DGM, görevsizlik kararı vererek dosyayı asliye ceza mahkemesine gönderdi.

Diyarbakır Şubesi: Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş ve şube yöneticileri hakkında yurtdışından gelen heyetlerle görüşmeleri nedeniyle iki ayrı dava açtı. Davalarda İHD yöneticilerinin "izinsiz toplantı düzenledikleri" ve Dernekler Yasası'nın "derneklerin uluslararası görüşmelerinin Dışişleri Bakanlığı'nın ve ilgili bakanlıkların görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'nca verilecek izne" bağlı olduğuna ilişkin 43. maddesine aykırı davrandıkları öne sürüldü.

İlk dava, Leif Evert Frederiksson başkanlığındaki Sosyalist Enternasyonal Ortadoğu Komitesi üyeleri ile 16 Temmuz 2004 tarihinde yapılan görüşme nedeniyle açıldı. Dava, Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 27 Ocak 2005 günü başlayacak.

İkinci dava ise İHD yöneticilerinin, Stockholm, Upsala ve Uema üniversitelerinden gelen öğrencilerle 16 Nisan 2004 tarihinde görüşmesi nedeniyle açıldı. İsveç'in Stockholm, Upsala ve Uema üniversitelerinde okuyan 20 öğrenci ile 16 Nisan günü görüşen İHD Diyarbakır Şubesi Başkanı Selahattin Demirtaş ile dernek yöneticileri hakkında "izinsiz toplantı düzenledikleri" iddiasıyla Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Temmuz ayında soruşturma başlatılmıştı. Soruşturmaya dayanak olan ve Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü 4. Sınıf Emniyet Müdürü ve Güvenlik Şube Müdürü Hüseyin Ürey tarafından hazırlanan tutanakta şu görüşlere yer verilmişti:

"İHD Diyarbakır Şubesi'ne gelerek görüşmelerde bulunan İsveç vatandaşı üniversite öğrencilerinin dernek merkezlerine kabul ederek sözde Kürt meselesi hakkında görüş alışverişinde buldukları, ilimiz merkezinde yayın yapan yerel yazılı basından anlaşılmıştır. Gazete haberinden de anlaşıldığı üzere İHD Diyarbakır Şube yönetimi İsveç'te bulunan Stocholm, Upsala ve Uema üniversite öğrencileri ile sözde Kürt sorunu ile ilgili dernek binasında etkinlik

ve toplantı yaptıkları ancak 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 43. maddesine göre yükümlülüklerini yerine getirmedikleri tespit edilmiştir. Dernek yöneticileri hakkında 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 43. maddesine göre yasal işlemin yapılması hususunda tetkik ve gereğini arz ederim.”

Soruşturmada esas alınan, derneklerin uluslararası görüşmelerinin “Dışişleri Bakanlığı'nın ve ilgili bakanlıkların görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'na verilecek izne” bağlı olduğunu düzenleyen 43. maddesi, 1 milyar ile 3 milyar lira arasında para cezası öngörüyor. Dava, Diyarbakır 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 2005 yılında başlayacak.

IHD Diyarbakır Şube yöneticilerinden Abdülkadir Aydın polisler tarafından tartaklandı. IHD Diyarbakır Şubesi'nin 16 Aralık günü kadınlar için Hasırlı mahallesinde düzenlediği “Haklarınızı Biliyor musunuz?” seminerinden önce polislerin, seminerin yapıldığı binanın önünde beklemesi gerginliğe neden oldu. Edinilen bilgiye göre, Aydın polis araçlarının plakalarını alırken, gazeteciler de araçları görüntüledi. Bunun üzerine polisler, Aydın'ın notlarına gazetecilerin de görüntülerine el koymak istedi. Bu sırada polisler, kendilerine kimlik soran Abdülkadir Aydın'ı tartakladı ve gözaltına almak istedi. IHD Şube Yöneticileri Avukat Sıla Talay ve Avukat Aygül Demirtaş'ın araya girmesiyle polisler Aydın'ı gözaltına almaktan vazgeçti. Gerginlik nedeniyle seminer gerçekleştirilemedi.

Antep Şubesi: Antep'in Şehit Kamil ilçesinde Kasım ayı sonunda düzenlenen ev baskınlarında IHD Şube Sekreteri Saide Çelik, Çağlar Kömürçü, Bülent Kömürçü, Osman Kömürçü, Nuri Çelik, Mine Bozkurt ve Hacı Bozkurt gözaltına alındı. Bu kişilerden Çağlar Kömürçü, 30 Kasım günü “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklandı.

Siirt Şubesi: IHD Siirt Şubesi tarafından hazırlanan Türkçe-Kürtçe “Barış Kazanacak-Herkes farklı, herkes eşit” yazılı afişler nedeniyle Şube Başkanı Vetha Aydın hakkında dava açıldı. Siirt Cumhuriyet Savcılığı'nın iddianamesinde Vetha Aydın'ın “afişlerin Siirt Valiliği'nden izin alınmadan asılması” nedeniyle TCY'nin 536. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, 19 Nisan günü Siirt Sulh Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Bingöl Şubesi: IHD Bingöl Şubesi'nin 19 Mart 2001

tarhinde Bingöl'ün Karlıova ilçesi Yiğitler köyü Jandarma Karakolu'nun köpekleri tarafından parçalanarak öldürülen Gazal Beru anısına düzenlemek istediği öykü, şiir ve resim yarışmasına Şubat ayında izin verilmedi. Bingöl Valiliği'nin etkinliğe gerekçe göstermeden izin vermediğini anlatan IHD Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, İnsan Hakları Kurulu Başkanlığı'na başvurduğunu söyledi.

IHD Bingöl Şubesi, dernek kaşesi ve yazışma kağıtlarında dernek adını İngilizce kullandıkları gerekçesiyle para cezasına mahkum edildi.

Bingöl Emniyet Müdürlüğü, IHD Bingöl Şubesi'nin “Human Right Association” ibaresini yazışma kağıtlarında ve dernek kaşesinde kullandığı gerekçesiyle 18 Kasım 2001 tarihinde suç duyurusunda bulundu. Bunun üzerine soruşturma başlatan Bingöl Cumhuriyet Savcılığı, Bingöl 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde Şube Başkanı Rıdvan Kızgın ile eski saymanı Edip Şenkozat hakkında dava açtı. Bingöl 2. Asliye Ceza Mahkemesi, daha önce Bingöl Sulh Ceza Mahkemesi'nde aynı gerekçe ile açılan üç ayrı davadan beraat eden Rıdvan Kızgın ve Edip Şenkozat'a 1 Ekim günü 142 milyon 365 bin Lira para cezasına mahkum etti ve cezaları erteledi.

Kasım ayında karar tebliğ edilen Kızgın konuyla ilgili yaptığı açıklamada aynı konuda daha önce açılan üç ayrı davadan Dernek Yasası'nın “Mühür ve başlıklı kağıtlarda dernek isminden ve varsa işaretinden başka isim ve işaretleri kullanmaları yasaktır” içerikli 6. maddesinin 5. bendi yürürlükten kaldırıldığı için beraat ettiklerini hatırlattı.

İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHG)

İzmir Cumhuriyet Savcılığı, 2003 yılı Aralık ayında kuruluş beyannamesini veren İHG'nin kapatılması istemiyle dava açtı. İHG Başkanı Avukat Orhan Kemal Cengiz, kuruluş beyannamesini İzmir Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası'na teslim etmelerinden sonra 6 Ocak günü tüzükte bazı değişiklikler yapılması ve bazı eksiklerin giderilmesi gerektiği yolunda bir yazı aldıklarını, bunun ardından 11 Mart günü de derneğin kapatılması istemiyle dava açıldığını bildirdi.

Dava, 28 Eylül günü İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme davayı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine dayanarak reddetti.

T.C.

İZMİR

7. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ

SAYI : KARAR

ESAS NO : 2004/150

KARAR NO : 2004/488

HAKIM	: Ali Öztürk	23913
C. SAVCISI	: Sami Dündar	21754
KATIP	: Sibel Ayan	2008
DAVACI	: K.H.	
DAVALI	: İnsan Hakları Gündemi Derneği	
VEKİLİ	: Av. Nalan Erkem - Av. Özlem Yılmaz - Av. Tuncer Fırat - Av. Özge Özçelik Cengiz - Av. Senih Özay - Av. Murat Yıldırım 847 Sokak No: 19 K:3/308 Konak/İZMİR	
DAVA	: Dernek Feshi	
DAVA TARİHİ	: 11.03.2004	
KARAR TARİHİ	: 28.09.2004	

Davacı K.H. tarafından verilen davaname ile: İzmir Konak ilçesinde 2908 sayılı Dernekler Kanununa göre kuruluşu bulunan İnsan Hakları Gündemi Derneğinin tüzüğüne incelenmesi için 19.12.2003 tarihinde İzmir Valiliğine gönderdiğini, İzmir Valiliği Hukuk İşleri Müdürlüğü'nün tüzüğü incelemesi sonunda görülen eksiklikleri tespit ederek gidermesi için dernek yetkililerine 06.01.2004 tarihinde tebliğ ettiğini, dernek yöneticilerinin düzelttiklerini beyan ettikleri ve yeniden hazırladıkları tüzüğü 12.02.2004 tarihinde tekrar İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne gönderdiklerini, ikinci kez yapılan incelemede; daha önce bildirilen eksikliklerin tamamen giderilmediğinin görüldüğünü ve derneğin feshi için 2908 sayılı Kanunun 10'uncu maddesi uyarınca ihbarda bulunduğunu ve bu nedenle İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin 2908 sayılı Dernekler Yasasının 50.maddesi gereğince feshine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı İnsan Hakları Gündemi Derneği vekilleri cevap dilekçelerinde: istenilen tüzük değişikliklerinin tamamının yapıldığını, yapılması istenilen değişikliklerin, istenilen Dernekler Yasası 8.maddesinde sayılan zorunlu unsurları aştığını, açılmış olan davanın iç hukuka aykırı olduğu gibi uluslararası insan haklarına ilişkin normlara da aykırı olduğunu, Dernekler Kanununun 8.maddesinde dernek tüzüğünde bulunması gereken unsurların tek tek sayıldığını, müvekkili derneğin 1. ve 2. tüzüğünde Dernekler Kanunu 8.madde açısından bir eksiklik bulunmadığı gibi idarenin istediği tüm değişikliklerin yapıldığını belirterek davanın reddine karar verilmesini istemişlerdir.

T.C. İzmir Valiliği Emniyet Müdürlüğünden 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre kurulu ve faaliyette bulunan İnsan Hakları Gündemi Derneği'ne ait dosya celp edilmiş olup tetkikinde: İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin tüzüğü incelenmek üzere T.C. İzmir Valiliği Hukuk İşleri Müdürlüğüne 19.12.2003 tarihinde gönderildiği, inceleme sonucunda Dernekler Kanunu ve Yeni Medeni Kanun hükümlerine göre tespit edilen noksanlıklar belirlenerek giderilmesi için 06.01.2004 tarihinde tebliğ edildiği; dernek yöneticilerinin düzelttiklerini beyan ettikleri ve yeniden hazırladıkları dernek tüzüğünü incelemek üzere ikinci kez 12.02.2004 tarihinde İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne gönderdikleri, yapılan yeni inceleme ile; a) Tüzüğün 21.maddesi 2908 sayılı yasanın 27. maddesine göre yazılarak gönderilmediği, b) Tüzüğün 26. maddesine 2908 sayılı yasanın 60. maddesi yazılmıştır. Ama içersine istemiş oldukları, üye aidat miktarının aylık ve yıllık olarak miktarların belirtilmediği, c) Tüzüğün 28. maddesine ek olarak M.K.'nın 81. maddesinin eklenmesi istenmesine rağmen eklenmeden gönderildiği belirtilerek ilgili dernek hakkında gerekli noksanlıklar giderilmediğinden 2908 sayılı Dernekler Kanununun 10. Maddesini ihlalden, aynı Kanunun 50. Maddesi gereğince yasal işlem yapılmasının istendiği anlaşılmıştır.

Cumhuriyet Savcısı; incelenen dosyada İzmir İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin İzmir Valiliği Hukuk İşlerince gönderilen yazı gereğince yürürlükte bulunan Dernekler Yasasına uygun olarak eksiklikleri giderdiği ancak giderilen bu eksikliklerin İl Hukuk İşleri Müdürlüğü'nün belirlenen şablon halinde düzeltilmediğinden bazı maddelerin birlikte yazıldığı bazı düzenlemelerin ise daha bir alt madde şeklinde düzenlendiği bu itibarla adı geçen birimce incelenmesinin şablona uymaması nedeniyle incelenmesinin kolayca mümkün olmaması nedeniyle bu *ihbarın yapıldığı kanaati hasıl olduğundan ve derneğin üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirdiği derneğin tüzüğünün incelenmesiyle anlaşılmış olduğundan açılan davanın reddine karar verilmesini talep ve mütalaa etmiştir.*

Toplanan deliller, Emniyet Müdürlüğünden gelen yazı ve tüm dosya içeriğine göre 2908 Sayılı Kanun hükümlerine göre İzmir ilinde kurulu ve faaliyette bulunan İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin tüzüğünde tespit edilen noksanlıkların yapılan ikinci incelemede de giderilmemesi nedeniyle 2908 Sayılı Dernekler Kanununun 10. Maddesini ihlalden, aynı Kanunun 50. maddesi gereğince derneğin feshi istenmiş ise de; Kanunda belirlenen bir aylık süre içerisinde değişikliklerin yerine getirilmeyip bir kısmının sonradan yerine getirildiği, davanın konusuz kaldığından bahsetmek mümkünse de Dernek Kanununun 10. maddesi yine aynı Kanunun 50. maddesinin cezai müeyyide olup şekli bir hüküm getirdiği, idarece bilinen ve giderilmesi istenen isteklerin bir aylık süre içerisinde yerine getirtmediği takdirde dernekler hakkında feshi hükmünün getirildiği bu sürede değişikliğin davaya tesiri olmayacağı. Dernekler Kanununun 10. maddesinde bir ilde faaliyette bulunan derneklerin kuruluş bildiri ve eklerinin doğruluğu ile tüzüklerinin Valiliklerce 30 gün içinde, birden çok ilde faaliyet gösteren derneğin kuruluş bildirisinin ve eklerinin ise İç İşleri Bakanlığınca 30 gün içinde inceleneceği, tüzükte ve kuruluşların hukuki durumunda kanuna aykırılık ve noksanlık tespit edilmesi halinde yine 30 günlük süre içerisinde noksanlıkların tamamlanacağı veya kanuna aykırılıkların giderileceği, giderilmediği takdirde mahallin en büyük mülki amirinin ihbarı üzerine derneğin feshi için Cumhuriyet Savcılığınca yetkili mahkemeye başvurulacağı açıklanmıştır. Aynı yasanın 50. – son maddesinde, süresi içerisinde kanuna aykırılıkların giderilmemesi halinde Asliye Hukuk Mahkemesince derneğin feshedileceği hükmü getirilmiştir. *Hükümden anlaşılan, şekil eksikliğinin sonuç ihtiva ettiği ve bir aylık süre içerisinde kanuna aykırılık ve noksanlıklar giderilmediği takdirde derneğin feshedileceğidir. İzmir Valiliğince kendilerine gönderilen yazı*

gereğince davacı İnsan Hakları Gündemi Derneğince yürürlükte bulunan dernekler yasasına uygun eksikliklerin giderildiği, bu eksikliklerin Hukuk İşleri Müdürlüğünün belirlenen şablon halinde düzeltilmediği, bazı maddelerin birlikte yazıldığı, bazı düzenlemelerin ise daha alt bir madde şeklinde düzenlendiği ve derneğin üzerine düşen görevi yerine getirdiği anlaşılmıştır. 04.12.1950 tarihinde imzalanan Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin İç Hukukun ve Anayasanın üstünde olduğu protokol gereğidir. Anılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesi dernek kurma ve toplantı özgürlüğü altında nispi bir hak düzenlendiği, 11. Madenin 1. fıkrasında herkesin asayışı bozmayan toplantılar yapmak, dernek kurmak ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla sendika kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahip oldukları aynı maddenin 2. bendinde ise bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla sınırlanabileceğine dair hüküm getirdiği, herhangi bir kapatma hükmü getirmediği, İç Hukuk ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesinin çelişiyor olsa dahi artık sözleşmenin 11. Maddesinin iç hukukun üstünde olduğundan konusunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesi çerçevesinde çözülmesi gerekmekte olup, barışçıl bir derneğin, ancak demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak ulusal güvenliğin, kamu düzeninin korunması ve sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi yanında sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçları ile faaliyetleri sınırlanabilecektir. Hakkında dava açılan İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin yukarıda anılan nedenlerle eksikliklerin süresi içine yerine getirilmediğinden dolayı feshine karar verilmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesine göre mümkün görülmemiş ve fesih kararının verilmesinin hakkaniyet ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacağı göz önüne alınarak mahkememizce davanın reddi yönünde karar vermek gerekmiştir.

HÜKÜM: Yukarıda izah edildiği üzere

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesine göre şartları bulunmayan davanın REDDİNE

Dair 28.09.2004 tarihinde Cumhuriyet Savcısı ve davalı dernek vekillerinin yüzlerine karşı temyizi kabil olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı.

28.09.2004

İnsan Hakları ve Mazlumlarla Dayanışma Derneği (Mazlum-Der)

Mazlum-Der İstanbul Şubesi eski Başkanı Ahmet Mercan'ın, 2002 yılında "ABD'nin Irak'ı işgal hazırlığını protesto için MÜSİAD Fuarı'nda yaptığı basın açıklaması" nedeniyle yargılandığı dava, 21 Mayıs günü Bakırköy 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, Dernekler Yasası'nın 44 ve 82. maddeleri uyarınca yargılanan Ahmet Mercan hakkında "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle beraat kararı verdi. Dava nedeniyle Mazlum-Der'den yapılan açıklamada, Dernekler Yasası'nın 44. maddesinin davanın açılmasından yaklaşık bir yıl önce 4778 sayılı yasa (4. Uyum Paketi) ile değiştirildiği, buna karşın Cumhuriyet Savcılığı'nın

yasasının eski halini dikkate alarak dava açtığı vurgulandı.

Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği (THÖD)

Tunceli THÖD Başkanı Murat Kaymaz, 2 Haziran günü gözaltına alındı. Kaymaz'ın gözaltına alınırken tartaklandığı ileri sürüldü.

İstanbul THÖD yöneticisi Fatih Özgür Aydın ve Nihat Bilir adlı kişi, 13 Eylül günü gözaltına alındı.

Tunceli Belediye Başkan Yardımcısı Mustafa Taşkale ve Tunceli THÖD Başkanı Murat Kaymaz, 8 Ekim günü "HPG militanlarına yardım ettikleri" iddiasıyla gözaltına alındılar. Taşkale ve Kaymaz, Tunceli Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldılar.

2 - 28 MART YEREL SEÇİMLERİ

28 Mart günü yapılan yerel yönetimler seçimi öncesi ve sonrasında özellikle muhalif sol partiler ve üyeleri üzerindeki baskılar arttı. Seçimler nedeniyle daha çok yerleşim merkezinde kavga ve çatışma çıktı. TIHV'nin belirlemelerine göre, seçim çalışmaları sırasında ya da seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra çıkan kavgalarda en az 32 kişi öldü², yüzlerce kişi yaralandı, gözaltına alındı.

İstanbul Ümraniye'de AKP'nin yerel seçimler için kurduğu büronun önünde 4 Ocak günü bomba patladı. Patlamada, seçim bürosunun yakınındaki otobüs durağında bekleyen Şerafettin Karabulut (60) hafif yaralandı. Patlama, çevredeki işyerlerinde de hasara neden oldu.

İstanbul'da Şirinevler Hürriyet mahallesinde bulunan AKP seçim bürosuna da 14 Ocak gecesi molotof kokteyli atıldı. Saldırıda ölen ya da yaralanan olmadı.

² İki gazeteci ve iki çocuğun öldüğü olaylar bu sayıya dahil değildir. 19 Mart günü "Demokratik Güçbirliği'nin Adana'daki seçim konvoyundaki otobüsün üzerinde çekim yapan Evrensel gazetesi muhabiri Hasan İşler ve Dicle Haber Ajansı muhabiri Volkan Eryiğit, sırtları dönük olduğu için göremedikleri köprüye kafalarını çarptular. İki gazeteci olay yerinde öldü. 19 Mart günü Osmaniye'de AKP'nin propaganda araçlarının oluşturduğu konvoyda, bir aracın arkasına asılan Özlem Demir (6) öldü. Diyarbakır'da seçim çalışmaları kapsamında çocuklara şeker, balon ve top dağıtan AKP aracı Rezan Barut" (10) çarptı. Barut, hastanede tedavi altına alındı. Aynı gün Ağrı'da ANAP seçim aracının çarptığı Veysel Maskan (8) adlı çocuk öldü.

Istanbul Kadıköy Dumlupınar mahallesindeki AKP İrtibat bürosuna 14 Şubat günü molotof kokteyli atıldı. Büroda maddi hasar meydana gelen olayda yaralanan olmadı.

25 Şubat günü Antep'in Şahinbey ilçesindeki AKP Seçim Koordinasyon Merkezi önüne bomba bırakıldı. Büro görevlilerinin haber vermesi üzerine olay yerine gelen bomba uzmanları, pakette bulunan bombayı fünyeyle patlattılar. Patlama, merkezinin camlarının kırılmasına neden oldu.

6 Mart gecesi İstanbul Üsküdar Örnek mahallesindeki AKP Seçim irtibat bürosunun önüne bomba konuldu. Bomba, uzmanlar tarafından fünye ile patlatıldı.

CHP Antakya belediye başkan adayı İris Şentürk'ün seçim bürosu 6 Mart gecesi kundaklandı. Olayda, seçim bürosunun sahibi Seda Öztürk'e ait araç hasar gördü.

Van'ın Saray ilçesine bağlı Keklikdüzü köyüne 7 Mart günü askerler tarafından düzenlenen baskında İbrahim Bilici, Ramazan Bilici, Tevfik Bilici ve Ekrem Bilici adlı korucular gözaltına alındı. Baskının, yerel seçimlere "Demokratik Güçbirliği" adı altında katılan siyasi partilerin temsilcilerinin köye 4 Mart günü yaptığı ziyaret nedeniyle düzenlendiği bildirildi. Korucular akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

ÖTP Van İl Başkanı İbrahim Ete, Keklikdüzü köyünden sonra Karahisar köyünde bir evi ziyaret ettiklerini belirterek, "Biz taziyedeyseniz şoför arkadaşımızı askerler tarafından karakola götürülerek tehdit edilmiş. Burada kendisine 'Ne işiniz var burada, gene ne iş yapıyorsunuz' gibi sorular sormuşlar. Daha sonra arkadaşımızı serbest bıraktılar" dedi. Köy çıkışında iki saat kadar askerler tarafından bekletildiklerini anlatan Ete, kaldıkları bütün evlere baskın yapıldığını belirtti.

Istanbul Kadıköy'de AKP ve MHP seçim irtibat bürolarının önüne 12 Mart günü bomba konuldu. Bombalar, uzmanlar tarafından etkisiz hale getirildi.

Diyarbakır'da ESP afişlerini asan Cem Çiçek, Savaş Saban, Rıdvan Tekek ve Vedat Arıcı 10 Mart günü gözaltına alındı.

Muş Haber gazetesinin 15 Mart günü yayınlanan sayısında yer alan "AKP'nin yüzde 50 oy kaybına uğradığı" yönündeki bir haber nedeniyle, AKP'lilerin gazetesinin tüm sayılarını bayilerden satın alarak yaktığı ileri sürüldü.

15 Mart günü İstanbul'da "bağımsız belediye başkan adayına baskı yapıldığı" gerekçesiyle gösteri düzenleyen ESP üyeleri polisler tarafından engellendi. Öğle saatlerinde İstanbul Valiliği önünde toplanan grup, valiliğe şikayet dilekçesi verdikten

sonra Sirkeci'deki İl Seçim Kurulu'na yürümek istedi. Grubu döverek dağıtan polisler yaklaşık 40 kişiyi gözaltına aldı. Ankara'da bağımsız belediye başkan adaylarının afişlerini asan ESP üyeleri Gökhan Yaman, Metin Külekçi, Taylan Şen, Firat Yeğen, Onur Çeliker, Ufuk Han ve Selçuk Mat, 18 Mart günü gözaltına alındı. 23 Mart günü de 18 ESP'linin seçim çalışması yaparken gözaltına alındığı öğrenildi.

Demokratik Güçbirliği'nin Ankara Büyükşehir Belediye Başkan adayı SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın'ın 16 Mart günü çekimleri yapılan Kanal A televizyonunda yayınlanacak bir programa katılması sağ görüşlü bir grup tarafından engellendi. "Seçmen Soruyor" adlı programın Gazi Üniversitesi 100. Yıl Kültür Merkezi'nde yapılacak çekimlerine kısa bir süre kala, içeriye izleyici olarak giren yaklaşık 50 kişi salondaki SHP'lilere saldırdı. SHP'ye ait araçları da taşıyan grup polisin gelmesi üzerine kaçtı. Saldırganların Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in adamları olduğu öne sürüldü.

Mersin'de yerel yayın yapan Kanal 2000 TV'ye, "SHP'nin haber ve reklamlarına daha fazla yer ayırdığı" gerekçesiyle üç gün yayın durdurma cezası verildi. Karar, CHP Mersin Merkez İlçe Başkanlığı'nın başvurusu üzerine Mersin 1. Merkez İlçe Seçim Kurulu tarafından alındı.

Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde Demokratik Güçbirliği'nin propaganda aracında Kürtçe şarkılar çalındığı gerekçesiyle DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Ali Hıdır Dönez ve şoför Akif Şimşek 19 Mart günü gözaltına alındı.

20 Mart gecesi Ankara Elvankent ve Yenimahalle'deki CHP seçim bürolarına saldırı düzenlendi. Saldırılarda maddi hasar meydana geldi. Aynı gün CHP Sincan (Ankara) belediye başkan adayı Feyzi Ünal'ın kullandığı seçim bürosuna saldırı düzenlendi. Seçim bürosunun camlarını taş atarak kıran saldırganların çevredeki afişleri de yırttığı bildirildi.

CHP Altındağ İlçe Örgütü Gençlik Kolları Başkanı Servet Akman, aralarında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in de bulunduğu bir grubun saldırısına uğradıklarını açıkladı. Akman, 25 Mart günü saat 01.30 sıralarında Aydınlıkevler kavşağında afiş asarken yanlarına gelen yaklaşık 30 kişi tarafından tartaklanarak ellerinin kelepçelenmeye çalışıldığını, üzerlerinin arandığını ve "esas duruşa geçirilmeye çalışıldıklarını" anlattı. Gökçek'in de afişleri yırttığını kaydeden Akman, gruptakilerin önce cep telefonlarını aldıklarını daha sonra iade ettiklerini ifade etti.

SHP'nin Yenimahalle, Çankaya ve Mamak'taki bürolarına da 21 Mart gecesi saldırı düzenlendi. Camların kırıldığı saldırılarda, eşyalara zarar verildi.

21 Mart gecesi İstanbul Bakkalköy'de GP'nin seçim bürosuna molotofkokteyli atıldı. Olay nedeniyle iki kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

22 Mart günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesinden Derecik beldesine giden SHP konvoyunun, araçlarda "Kürtçe müzik çalındığı" gerekçesiyle askerler tarafından durdurulduğu bildirildi. Ortaklar Jandarma Komutanlığı önünde durdurulan araçlara para cezası verildiği, Kürtçe kasetlere de el konulduğu öğrenildi. SHP Şemdinli İlçe Örgütü yöneticileri olay nedeniyle suç duyurusunda bulundular. Suç duyurusunda, SHP konvoyunun Derecik beldesine girmesine askerlerin izin vermediği, Karakol Komutanı Üsteğmen Hakan Karaaslan'ın SHP'lileri "sakın giriş yapmaya kalkışmayın yoksa hepinizi tararız" sözleriyle tehdit edildiği belirtildi. SHP yöneticileri Hakkari ve ilçelerinde AKP araçlarından Kürtçe müzik yayını yapılmasının engellenmediğini kaydettiler.

SP İl Genel Meclisi adayı Emin Koçak, 24 Mart gecesi Gökçek taraftarlarının saldırısına uğradığını bildirdi. Koçak, AKP'lilerin kafasına silah dayadıklarını ve kendisini sopalarla dövdüğünü, cep telefonu ve ruhsatlı silahının da çalındığını söyledi.

24 Mart günü İstanbul Gaziosmanpaşa'da EMEP bildirilerini dağıtan Göksel Bal, Ümit Alkan ve soyadı öğrenilemeyen Sibel adlı kadın gözaltına alındı. Yarım saat kadar gözaltında tutulan EMEP üyelerinin serbest bırakıldıktan sonra Elmabahçesi semtinde bildiri dağıtırken İlbek Tekstil fabrikasında çalışan bir grubun saldırısına uğradığı bildirildi.

İzmir'in Karşıyaka ilçesinde bulunan MHP seçim bürosuna 24 Mart gecesi molotof kokteyli atıldı.

24 Mart gecesi Ankara'nın Altındağ ve Yıldızevler'deki seçim bürolarına da taşlı saldırı düzenlendi.

Mardin'in Savur ilçesine bağlı Yeşilalan beldesinde 22 Mart günü Demokratik Güçbirliği'nin seçim bürosunun açılışı nedeniyle düzenlenen törene jandarmaların müdahale ettiği bildirildi. DEHAP yöneticisi Gazi Değirmenci, DEHAP Mardin İl Başkanı Rıdvan Olcasöz, Mardin Belediyesi Meclis üyesi Müslüm Arasan ve Hilmi Oncu tarafından Mardin Cumhuriyet Savcılığı'na yapılan suç duyurusunda, jandarmaların dipçiklerle saldırdığı bildirildi.

Şırnak'ın Kasrik beldesinde 24 Mart günü seçim çalışması yürüten Demokratik Güçbirliği'nin araçlarına korucuların taşlarla saldırdığı bildirildi. DEHAP yetkilileri, saldırıyı korucubası DYP Kasrik Belediye Başkan adayı Ali Şanlı'nın talimatıyla Faysal Şanlı, Yusuf Şanlı, Sait Şanlı ve Mustafa Şanlı adlı korucuların düzenlediğini açıkladılar. Korucuların bu

olayın ardından SHP Kasrik Belediye Başkan adayı Selahattin Uras'ın evine de taşlarla saldırdığı belirtildi. DEHAP Kasrik Belde Başkanı Mehmet Kültür, olay sırasında Kasrik Jandarma Karakolu'nu aradıklarını ancak askerlerin müdahale etmediklerini bildirdi.

28 Mart günü Diyarbakır'da oy pusulalarının getirildiği adliye binası önünde "oy pusulalarının çalındığı" gerekçesiyle oturma eylemi yapan DEHAP'lılar polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Polisler tarafından dövülen SHP sandık müşahidi Mehmet Hida Gülaydın'ın iki parmağı ve kaburgalarının kırıldığı bildirildi. Gülaydın daha sonra yaşadıklarını şöyle anlattı:

"28 Mart akşamı saat 23.00 sıralarında, DEHAP önünde yapılan kutlamadan ayrılarak bir arkadaşımınla beraber eve doğru yürümeye başladık. Yenişehir Karakolu civarına geldiğimizde, 2 bin polis yolu tutmuştu. O sırada önümüzde 30 kişilik bir grup yürüyordu. Polis cop ve kalaslarla saldırmaya başladı. Sayısını hatırlamadığım kadar polis aynı anda küfür ve hakaretlerle beni dövmeye başladı. Evime gideceğimi söylememe rağmen dinlemediler. Sonra Devlet Hastanesi'ne geldim. Parmaklarımı alçıya aldılar."

Olayda Show TV muhabiri Şaban Bozkurt, kameraman Hakim Çetiner, Diyarbakır Söz gazetesi muhabirleri Beşin Arız, Faysal Karadeniz, kameramanlar Ahmet Bulut ve Bayram Bulut da ağır bir biçimde dövüldü. Dövülen gazeteciler 29 Mart günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi.

Yerel seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra Siirt'te de "bazı sandıklara polislerin el koyduğu" söylentisinin çıkması üzerine DEHAP İl Örgütü binası önünde toplanan yaklaşık 3 bin kişi gösteri düzenledi. Çakmak ve Evren mahallelerinden silah seslerinin duyulması üzerine gerginlik arttı. Bazı göstericilerin çevredeki işyerlerinin camlarını kırması üzerine polis gruba müdahale etti. Cop kullanan polise taşla karşılık veren DEHAP'lılardan 12 kişi gözaltına alındı. Aralarında polislerin de bulunduğu çok sayıda kişi de yaralandı. Bunun üzerine Valilik sokağa çıkma yasağı ilan etti. DEHAP binası ise polisler tarafından abluka altına alındı.

29 Mart günü de sokağa çıkma yasağının kaldırılmasından sonra Çakmak, Ulus, Alan, Congbayırı ve Çal mahallelerinde düzenlenen gösterilerde çatışma çıktığı bildirildi. Çıkan olaylarda Faik Batur'un polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Daha sonra Batur'un dövülmesini protesto için düzenlenen gösteriye de polis müdahale etti. Olayda iki kişinin polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Çıkan olaylarda gözaltına alınan DEHAP

Siirt İl Gençlik Kolları yöneticisi Şükrü Narinç, Abdurrahman Timurtaş, Mehmet Can Timurtaş ve Salih Özer, “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla 3 Nisan günü tutuklandı, 22 kişi ise serbest bırakıldı.

Mersin’de de 28 Mart gecesi saat 04.00 sıralarında mühürleri sökülmiş oy torbalarının İlçe Seçim Kurulu’na getirildiği iddiasının yayılması üzerine protesto gösterisi düzenleyen 200 kadar SHP’liye polis müdahale etti. Olayda, biri ağır üç kişi yaralandı.

Mardin’in Dargeçit ilçesi Belediye Başkanlığı’nı kazanan SHP adayı Süleyman Anık, “PKK/KONGRA-GEL üyesi olduğu” iddiasıyla 30 Mart günü tutuklandı. Anık, 23 Eylül 1991 tarihinde tutuklanmış, bir ay sonra tahliye edilince de İsveç’e iltica etmişti. Anık, 2 Nisan günü serbest bırakıldı.

Seçim Olayları

Adana’nın Yumurtalık ilçesinde AKP’li belediye başkan adayı Emine Koçak’ın rakibi Mehmet Çetin’e gözdağı vermek için kiralık katil tuttuğu, ancak suikastın gerçekleşmemesi üzerine konuşmaması için kiralık katili öldürttüğü iddia edildi. Milliyet gazetesinde 22 Şubat günü yayınlanan haberde, Adana’da bir süre önce öldürülen İsmail İşlek’in, AKP’den adaylığı kesinleşen Yumurtalık Belediye Başkanı Mehmet Çetin’e suikast düzenlemesi için kiralandığı, ancak bunu yapmayınca öldürüldüğü ileri sürüldü. Haberde, olaydan sonra gözaltına alınan Murtaza İlgin, Mustafa İlgin ve Mahmut İlgin’in “cinayeti Koçak’ın azmettirdiğini söyledikleri” belirtildi. İsmail İşlek’i, Antalya Yarıaçık Cezaevi’nden izinli çıkan Ahmet Savaş’ın öldürdüğü ileri sürüldü. Olay nedeniyle Koçak hakkında giyabi tutuklama kararı verildi.

Denizli’nin Akköy ilçesine bağlı Kavakbaşı köyünde muhtarlık seçimi nedeniyle çıkan tartışmada, üç kişi öldü. Seçimler nedeniyle eski muhtar Mehmet Acar ile muhtar Mustafa Bali’yi destekleyenler arasında çıkan tartışmada, Acar’ın oğlu Orhan Acar’ın köy kahvesinde oturan Bali’nin akrabalarının üzerine otomatik silahla ateş açtığı öğrenildi. Saldırıda, **Bilal Duran, Gürsal Bali ve Aydın Bali** öldü, dört kişi de yaralandı.

6 Şubat günü Konya’nın Hadim ilçesi Bademli beldesinde AKP’li belediye başkan aday adayları arasında çıkan kavgada bir kişi öldü. Edinilen bilgiye göre, akşam saatlerinde yandaşlarıyla birlikte Eyüp Topuz’un seçim bürosuna giden Hayati Ayhan, Topuz’un adaylıktan çekilmesini istedi. Bunun üzerine çıkan kavgada, Hayati Ayhan’ın attığı bir taş, Eyüp Topuz’un yandaşlarından **Bahattin Şimşek**’in başına isabet etti. Şimşek, olay yerinde öldü. Olayda, Sabri Buğurcu ağır, Mehmet Ali Gülindi, Lütfi

Gülindi, Mustafa Çatlı, Mehmet Ali Özkan ve Mustafa Arıca hafif yaralandı. Hayati Ayhan ile Mehmet Ali Gülindi ve Gültekin Gülindi daha sonra tutuklandı.

Antalya’nın Kepez beldesinde Belediye Başkan aday adayı ve eski MHP Belde Başkanı *Ali Tuğrul*, 29 Şubat günü uğradığı silahlı saldırıda ayaklarından yaralandı.

1 Mart gecesi Van’ın Muradiye ilçesinde AKP’li Belediye Başkanı M. Nafiz Ağaoğlu’nun akrabaları ile tartışan *M. Ali Tüzün* adlı genç, bıçakla yaralandı.

2 Mart gecesi Adana’da Genç Parti’nin (GP) afişlerini asan bir grup, evin duvarına afiş asılmasına izin vermeyen *Ali Gökalp* (48) adlı kişiyi silahla yaraladı.

7 Mart günü Şanlıurfa’nın Viranşehir ilçesi Kınalıtepe köyünde Faysal Ayaz ve Aziz Yıldız adlı kişiler arasında “seçim sandığının konulacağı yer” yüzünden çıkan kavgada, 2’si ağır 13 kişi yaralandı. Olaya müdahale eden jandarmalar 11 kişiyi gözaltına aldı, bu kişilerden Yasin Ayaz ve Mahmut Ayaz tutuklandı.

Diyarbakır’ın Bağlar beldesindeki AKP seçim bürosuna 8 Mart günü silahlı saldırı düzenlendi. Soyadları öğrenilemeyen Gökhan ve Hasan adlı kişilerin düzenlediği iddia edilen silahlı saldırıda Şehmus Kaymaz (45) ve oğlu *Hamdullah Kaymaz* (21) yaralandı.

11 Mart günü İstanbul Bakırköy’de afiş asan bir grup TKP üyesine MHP’lilerin saldırdığı bildirildi. TKP’den yapılan açıklamada, saldırının MHP’nin seçim otobüsüyle olay yerinden geçen yaklaşık 20 kişilik bir grup tarafından düzenlendiği belirtildi. Olayda, *bir kişinin* yaralandığı bildirildi.

12 Mart günü Trabzon’da, *Tuncay Yazıcı* (17) adlı genç AKP afişlerini astığı için tartıştığı Mürsel Yıldız (19) tarafından silahla yaralandı.

13 Mart günü Tokat’ın Turhal ilçesinde MHP’nin seçim otobüsüne AKP yanlısı olduğu iddia edilen kişiler tarafından silahlı saldırı düzenlendi. Olayda, *Mevlüt Özer, Hamdi Şahin, Mesut Bahtiyar ve Doğan Kavak* yaralandı. Olay nedeniyle AKP’li belediye başkan aday adayı Ayhan Doymuş’un da aralarında olduğu Aydın Selvili, Yakup Öztürk ve Recep Beşinci gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar daha sonra tutuklandı.

Batman’da Saadet Partisi’nin (SP) afişlerini asan bir grup ile esnaf arasında 15 Mart günü kavga çıktı. Olayda, *Tahir Taşgüner, Şahin Tokyıldız, Şafi Özçelik, Edip Özçelik* adlı esnaflar ile Murat Altun adlı SP’li yaralandı.

17 Mart günü Isparta’nın Aksu ilçesine bağlı Körs köyünde muhtar adaylığı yüzünden çıkan kavgada 11

kişi yaralandı. Muhtarlık görevini yürüten Mehmet Kaya ile muhtar adayı Fethi Yılmaz'ın yakınları arasında çıkan kavgada, *Süleyman Kaya* (57), *Mehmet Yılmaz* (64), *Veli Demiralay*, *Zeynep Kaya* ve adları öğrenilemeyen yedi kişi yaralandı.

17 Mart günü Konya'nın Beyşehir ilçesine bağlı Mesutlar köyünde, muhtarlık seçimi nedeniyle iki grup arasında çıkan kavgada köy muhtarı *Adnan Akar*, *Huriye Akar* (42), *Fatma Akar* (26), *İbrahim Akar* (60), *Müesser Kemile* (34), muhtar adayı *Mehmet Can*, yakınları *Şeref Can* (19), *Şerife Can* (50), *Şenay Can* (17) ve *Muammer Can* (19) yaralandı.

17 Mart günü Van'da, AKP belediye başkan adayı Burhan Yenigün'ün de içinde bulunduğu propaganda aracına taş atan 6-7 yaşlarında bir grup çocuğun üzerine ateş açıldığı iddia edildi. SHP Van İl Başkanı Cemal Şen, "Süphan mahallesinden geçmekte olan AKP belediye başkan adayı Burhan Yenigün ve beraberindekileri taşıyan araç, yaşları 6 ile 7 arasında değişen bir grup çocuk tarafından taşlanmıştır. Bunun üzerine başkan adayının şoförü, belinden çıkardığı silahla çocuklara ateş açmıştır" dedi. Özgür Gündem gazetesindeki haberde ise ateş açan kişinin Burhan Yenigün olduğu iddia edildi.

Şanlıurfa'nın Bozova ilçesine bağlı Köşeşahin köyünde 19 Mart günü Şahin ve Kılıç aileleri arasında "muhtarlık seçimi" nedeniyle çıkan kavgada *Mehmet Kılıç* (53) öldü, *Feride Şahin* (23), *Mehmet Şahin* (15), *Emin Kılıç* (20) yaralandı.

Afyon'un Sandıklı ilçesinde bağımsız belediye başkan adayı *Menderes Koçak*, 22 Mart günü kimliğini bilmediği kişiler tarafından kaçırılarak dövüldüğünü açıkladı.

22 Mart günü Samsun'un Tekkeköy ilçesine bağlı Aşağıcinik beldesinde AKP ve DYP adaylarının yakınları arasında çıkan kavgada Ali Soyal adlı kişi öldü, iki kişi de yaralandı. Edinilen bilgiye göre gece geç saatlerde Belediye Başkanı ve AKP adayı Halil İnci'nin yakınları ve DYP adayı Necati Canbaz'ın yakınları arasında tartışma çıktı. Tartışmanın büyümesi üzerine çıkan olaylarda Ali Soyal (34) ve ağabeyi *İbrahim Soyal* (40) tabanca ile *Cavit Sevilmış* ise (52) darp sonucu yaralandı. Samsun Devlet Hastanesi'ne kaldırılan yaralılarından Ali Soyal öldü.

İstanbul Küçükçekmece Belediye Başkanı ve DSP belediye başkan adayı Haldun Özbatur'a 23 Mart günü kimliği belirlenemeyen bir kişi tarafından silahlı saldırı düzenlendi. Özbatur, saldırıdan yara almadan kurtuldu.

24 Mart günü Kırıkkale'ye bağlı Hacılar beldesinde AKP Belde Örgütü önünden geçen CHP'lilerin üzerine ateş açıldı. Olayda, *Halil Akkuş*, *Ahmet Gündoğdu*, *Ramazan Yılmaz*, *Duran Demirel*, *İlhan*

Çetinkaya ve *Ahmet Bağrıaçık* yaralandı. Halil Akkuş kaldırıldığı hastanede öldü. Olay nedeniyle gözaltına alınan 13 kişiden cinayet zanlısı İsmail Ülger, Hacılar Belediye Başkanı ve AKP belediye başkan adayı Memduh Bodur, Ahmet Bağrıaçık, Mehmet Çengel, Erdal Erdoğan, Şahin Kaçar, Adnan Erdoğan, Adnan Karataş ve Ahmet Gündoğdu 26 Mart günü tutuklandı.

24 Mart günü DYP Antalya Konyaaltı belediye başkan adayı Hatice Yılmaz'ın arabasına kimliği belirsiz kişiler tarafından silahlı saldırı düzenlendi. Saldırıya yaralanan olmadı.

24 Mart günü SP Tuzla belediye başkan adayı Hacı Bayram Kılıç'ın oğlu *Sinan Kılıç* (24), tartıştığı bir kişi tarafından bıçakla yaralandı.

Siirt'in Baykan ilçesine bağlı Ziyaret beldesinde AKP'lilerle Demokratik Güçbirliği taraftarları arasında 26 Mart gecesi kavga çıktı. Kavgada AKP'li başkan adayı Salih Kınay'ın kardeşi *Rıza Kınay* (52) öldü. Olayla ilgili olarak 5 kişi gözaltına alındı.

İstanbul Güngören'de 26 Mart günü saat 03.00 sıralarında AKP ve MHP'liler arasında çıkan kavgada AKP İlçe Örgütü yöneticilerinden *Adem Eraslan* silahla öldürüldü, AKP Mareşal Çakmak mahallesi seçim bürosunda çalışan *Recep Sönmez*, MHP'li *Özgür Özal*, *Adnan Şahbaz*, *Fazlı Gündüz* ve *Vedat Ünsüz* yaralandı. Kavganın MHP'li bir grubun AKP seçim bürosu önüne bayrak asması üzerine çıktığı öğrenildi.

Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesi Ovaçiftlik köyünde 26 Mart günü muhtar adayı Mesut Atasoy, yakınları Uğur Atasoy, Ecevit Atasoy, Nusret Atasoy ve C.H.K. (17) ile İl Genel Meclisi üyesi (MHP) ve muhtar adayı Kazım Akgün'ün oğlu *Serkan Akgün* arasında kavga çıktı. Olayda, C.H.K. tarafından bıçaklanan Serkan Akgün öldü.

Bursa'nın Orhangazi ilçesinde Belediye Başkanı Turgut Ünlü ve Kemal Durmuş 26 Mart günü silahlı saldırıya uğradılar. Saldırgan Yunus Koçyigit olaydan sonra gözaltına alındı. Saldırının, Ünlü'nün ilçede kaçak yapılaşmaya izin vermemesi nedeniyle düzenlendiği ileri sürüldü.

27 Mart günü Kayseri'nin Develi ilçesine bağlı Küçükükünye köyünde muhtar Bekir Barut, muhtar adayları Rüstem Kılıç ve Saffet Aydoğdu arasında kavga çıktı. Olay nedeniyle 29 kişi gözaltına alındı.

27 Mart günü saat 03.30 sıralarında Denizli'nin Sarayköy ilçesinde seçim tartışması yüzünden çıkan kavgada 10 kişi yaralandı. Yaralılardan *Cezmi İpek*'in durumunun ağır olduğu öğrenildi. Olayın AKP belediye başkan adayı Ahmet Çelikalık'ın CHP İlçe Örgütü binasına ateş açması üzerine çıktığı ileri sürüldü.

27 Mart günü Iğdır'ın 14 Kasım mahallesindeki Cevdet Çiftçi İlköğretim Okulu'nda oy kullanma sırasında SHP ve MHP'li gruplar arasında kavga çıktı. Kavgada MHP'li olduğu öğrenilen *Şahin Akgün* yaralandı.

27 Mart günü Iğdır'ın Halfeli beldesinde de ANAP'lularla AKP'liler arasında kavga çıktı. Kavgada ANAP'lı *Hasan Taştan* yaralandı.

28 Mart günü oy vermek için Iğdır'ın Tuzluca ilçesinden Canderviş köyüne giden Atabey ailesinin üzerine ateş açıldı. Olayda, *Gökçek Atabey* (35) öldü, *Gülcan Atabey* ve *Sehergül Atabey* yaralandı.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Esendere beldesi Ovaçi köyünde, 28 Mart günü oy verme işlemi sürürken muhtar adayları Lezgin Keremoğlu ve Cebrail Kaynar'ın aileleri arasında tartışma çıktı. Lezgin Keremoğlu'nun kardeşi Senar Keremoğlu'nun silah kullandığı olayda Cebrail Kaynar'ın oğlu *Eyüp Kaynar* öldü, kardeşi *Bedir Kaynar* da yaralandı.

28 Mart günü Doğubeyazıt'a bağlı Kızılkaya köyünde muhtarlık seçimi yüzünden çıkan kavgada *Mustafa Tilaver*, *İsmet Tilaver*, *Yusuf Tilaver*, *Selahattin Tilaver*, *Veysel Tilaver* ve *Faruk Tilaver* yaralandı.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesi Karamus köyünde 28 Mart günü muhtarlık seçimi nedeniyle çıkan kavgada *Nuri Gökhan* öldü.

Malatya'nın Yenice köyünde 28 Mart günü muhtarlık seçimi yüzünden çıkan kavgada *Hacı Bayram Ayaz* (48) öldü, 5 kişi yaralandı.

Batman'ın Beşiri ilçesine bağlı İkiköprü beldesinde SHP'lilerle AKP'liler arasında 28 Mart günü oy kullanma sırası yüzünden kavga çıktı. Kavgada 5 kişi yaralandı, 8 kişi gözaltına alındı.

Mardin'in Ömerli ilçesine bağlı Çınaraltı köyü ile Mazıdağı ilçesine bağlı Ömürlü köyünde muhtar adaylarının yakınları arasında taşlı sopalı kavgalar çıktı. Çınaraltı köyünde 11, Ömürlü köyünde 5 kişi yaralandı.

Bitlis'in Güroymak ilçesi Günkırı beldesinde AKP belediye başkan adayı Abdurrahman Sevika ile GP belediye başkan adayı Sezail Erdayamış'ın taraftarları oy kullandıkları sandık başında tartıştı. Okul bahçesinde süren kavgada uzun namlulu silahların da kullanıldığı öğrenildi. Olayda beşi silahla 17 kişi yaralandı.

Adıyaman'ın Samsat ilçesinde ANAP belediye başkan adayı Yusuf Fırat'ın akrabası Mustafa Fırat, AKP belediye başkan adayı Abdulkadir Aslan'ın yeğeni *Kadir Daş*'ı bıçakla yaraladı.

Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesi Doğrular köyünde muhtar adayı *Mehmet Emin Acemoğlu* (47), kardeşleri İsmail

Acemoğlu ve Ahmet Acemoğlu tarafından silahla vurularak yaralandı.

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı Yalçinkaya köyünde Çetinkaya ve Aba aileleri arasında muhtarlık seçimi yüzünden silahlı kavga çıktı. Kavgada silahla vurulan *Mehmet Çetinkaya* (29) öldü, 5 kişi yaralandı.

Şanlıurfa'nın Uğurlu beldesinde 28 Mart günü oy kullanma işlemi tamamlandıktan sonra iki grup arasında silahlı çatışma çıktı, olayda *İsa Çetindağ* öldü, 30 kişi yaralandı.

Konya'nın Halkapınar ilçesine bağlı Çakıllar köyünde muhtar adayı *Arif Özden* (36), *Şevket Çağlar* (36) tarafından 28 Mart günü öldürüldü.

Tokat'ın Reşadiye ilçesine bağlı Cimitekke beldesinde başkanlığı kazanan MHP'li Cavit Gür'le eski başkan AKP'li Adem Gül arasında 28 Mart günü kavga çıktı. Olayda, bir MHP'li öldü.

Konya'nın Beyşehir ilçesine bağlı Yeşildağ beldesinde, 30 Mart günü muhtar seçilen Şaban Akar ile muhtar adayı Vacit Kuzu'nun yakınları arasında çıkan kavgada, *Mehmet Mutu* adlı kişi İsmet Şahin tarafından silahla öldürüldü.

Neveşehir'in Kozaklı ilçesine bağlı Kanlıca beldesinde ise aynı gün AKP ve MHP'liler arasında kavga çıktı. Olayda, MHP'li *Oktay Dağdelen* ile *Ertuğrul Yılmaz* ve *Alparslan Karahasan* adlı AKP'liler bıçakla yaralandı.

Seçimlerin ardından Kastamonu'ya bağlı Çavundur köyünde ihtiyar heyetine seçilen *Alaattin Bahçecioğlu*, 30 Mart günü öldürüldü. Olay nedeniyle Hüseyin Böcüoğlu adlı kişi gözaltına alındı.

İzmir'in Bayındır ilçesi Buruncuk köyünde de, muhtarlığı kaybeden Halim Hoşol, muhtar seçilen *Muharrem Ödemişlioğlu*'nu silahla öldürdü.

Midyat'ın (Mardin) Gülveren köyünde, Alkol ve Akçay aileleri arasında seçim sonuçları nedeniyle çıkan kavgada *Rezzan Alkol* öldü, *İsa Akçay* yaralandı.

Gaziantep'in Atalar köyünde çıkan kavgada ise *Şahin Hocaoğlu* ve *Ali Kara* adlı kişiler yaralandı.

Van'ın Çatak ilçesi Kaçıt köyünde muhtarlık seçimi nedeniyle çıkan kavgada, 22 kişi yaralandı. Olay nedeniyle 70 kişi gözaltına alındı.

Aydın'ın Germencik ilçesine bağlı Ortaklar beldesinde yerel seçimlerin ardından yaşanan gerginlik Nisan ayında da sürdü. SHP Ortaklar Belde Temsilcisi Nihat Demir, MHP Belediye Bakanı seçilen Hayrettin Öner'in kardeşi Mehmet Öner'in kendisini ve SHP'nin sandık görevlilerini seçimler sırasında silahla tehdit ettiğini açıkladı. Kurt, seçimlerden bir gün sonra 12 yaşındaki bir Kürt çocuğun

dövüldüğünü; Kürtlerle MHP'liler arasında çıkan kavgada 6 kişi yaralandığını, 29 Mart günü Güneydoğu kökenli insanların gittiği bir kahvenin ateşe verildiğini; 31 Mart günü de Kürtlerin yaşadığı bir evin kundaklandığını söyledi. 19 Nisan günü Özgür Gündem gazetesinin internet sitesinde yayınlanan habere göre, 17 Nisan akşamı da “ülkücü” oldukları ileri sürülen kişiler tarafından Mehmet Eren adlı kişinin berber dükkanı yakıldı.

Olaylar nedeniyle Haziran ayında MHP'li Belde Belediye Başkanı Hayrettin Öner hakkında “görevini kötüye kullandığı” ve “insanlar arasında çatışmayı körüklediği” gerekçeleriyle Germencik Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunuldu. Ortaklar beldesinde yaşayan M. Şerif Süren, suç duyurusunda, Hayrettin Öner'in “Kürtler ve Türkler arasında gerginlik yarattığını” belirtti. Süren, son dönemde Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı mahallelere hiçbir hizmetin gelmediğini anlattığı suç duyurusu dilekçesinde, “Belediyeye ait iş makineleri bizim evin önüne geldiğinde çalışmayı durdurdular. Ben onlara ‘Neden bizim yolları da düzeltmiyorsunuz?’ dediğimde bana ‘Sen DEHAP’lısın senin evinin önünü yapmam. Bunu yaparsam partime verdiğim sözümü tutmamış olurum’ şeklinde cevap verildi” dedi.

2 Nisan günü Mardin'in Midyat ilçesine bağlı Gülveren köyünde korucu Akkor ve Akçayır aileleri arasında muhtarlık seçimleri nedeniyle silahlı çatışma çıktı. Olayda **Ramazan Akkor** öldü, çok sayıda kişi de yaralandı. İki aile arasında 31 Mart günü de taşlı sopalı kavganın çıktığı öğrenildi. 10 Haziran günü de M. Emin Altınışık'ın evine silahlı saldırı düzenlendi. Saldırıda M. *Emin Altınışık* ve eşi *Türkan Altınışık* yaralandı. Alkol ve Akçay aileleri arasında çıkan kavgada Ramazan Akkor'un ölümünün ardından Altınışık ve 39 köylünün korucubaşı Nedim Akkor tarafından köyden zorla çıkarıldığı ileri sürülmüştü.

Hatay'ın Narlıca beldesinde belediye başkanlığını kazanan DYP'li Mehmet Çil'in yandaşlarının 1 Nisan gecesi belde meydanında düzenlediği kutlamalarda olay çıktı. AKP'li oldukları bildirilen 30 kişinin kalabalığa taş atmaya başlaması üzerine iki grup arasında çıkan kavgada 17 kişi yaralandı.

7 Nisan günü Kars'ın Sarıkamış ilçesine bağlı Balıklı köyünde muhtarlık seçimini kaybeden Yusuf Uğur'un yakınları, seçimlerde oy kullanmayan *Mehmet Uçar* ve *Nurettin Uka* adlı kişileri silahla yaraladı.

Mardin'in Derik ilçesine bağlı Derinsu köyünde 12 Nisan günü bir eve ateş açan korucuların ev sahibi Nurullah Başaran'ı ağır yaraladığı bildirildi. Saldırının, Nurullah Başaran'ın yerel seçimlerde Demokratik Güçbirliği adayına oy vermesi nedeniyle düzenlendiği iddia edildi.

Iğdır'ın Halfeli beldesinde Belediye Meclisi üyeliğine seçilen SHP'li Ali Ağgün'ün evine 16 Nisan gecesi silahlı saldırı düzenlendi. Evi otomatik silahla tarayan saldırgan daha sonra kaçtı. Olayda yaralanan olmadı.

Antep'in Nizip ilçesinde, 28 Mart yerel seçimlerde Belkis mahallesi muhtar adayı olan ancak seçilemeyen Şakir T. ve “seçimde oy vermeyen” yakınları arasında 16 Mayıs günü tartışma çıktı. Tartışmanın büyümesi üzerine Şakir T. ve beraberindeki iki kişinin çevreye rasgele ateş açması üzerine *altı kişi* yaralandı. Olayların ardından 16 kişi gözaltına alındı.

Zonguldak'ın Ereğli ilçesine bağlı Yeni Doğanlar köyünde 28 Mart günü yapılan yerel seçimleri kazanamayan muhtar adayı **Satılmış Türkoğlu**, seçim sonuçları nedeniyle tartıştığı Recep Çetinkaya tarafından Haziran ayında öldürüldü.

10 Nisan günü Yozgat'ın Sarıkaya ilçesine bağlı Deredoğan köyünde muhtarlık seçimi nedeniyle çıkan kavgada, aralarında muhtar *Cesim Şenol*'un da bulunduğu *10 kişi* yaralandı.

27 Ağustos günü Zonguldak'ın Akçakoca ilçesine bağlı Tepe köyünde “28 Mart yerel seçimlerinin sonuçları” nedeniyle çıkan kavgada, **Talat Kılıç** adlı kişi öldü, *Abdullah Kılıç* ve *Hikmet Ayvaz* adlı kişiler yaralandı. Olay nedeniyle Salih Sevim adlı kişinin gözaltına alındığı, Emre Sevim'in de arandığı bildirildi.

Erzurum'un Tekman ilçesinde 28 Mart yerel seçimlerinde Belediye Başkanı seçilen AKP'li Yakup Doğan ile eski Belediye Başkanı ANAP'lı İhsan Gök'ün akrabaları arasında 7 Eylül günü çıkan silahlı çatışmada, beş kişi yaralandı. Olayda, *Seferi Gök* ve *Yavuz Sefer*'in silahla, *Ömer Doğan*, *Mehmet Doğan* ve *Ali Rıza Gök*'ün de taş ve sopalarla yaralandığı öğrenildi.

Osmaniye'nin Kırmıtlı beldesi eski Belediye Başkanı (DYP) Erdal Ünlü ile yeni Belediye Başkanı (CHP) Ali Murtaza Doğan arasında 3 Ekim günü çıkan silahlı çatışmada **Erdal Ünlü** ve Doğan'ın babası **Remzi Doğan** öldü. *Ali Ünlü* ve *İnan Ünlü*'nün de yaralandığı olay nedeniyle Ali Murtaza Doğan gözaltına alındı.

Yozgat'ın Kadışehri ilçesinin Halıköy beldesinde, 28 Mart yerel seçimlerinin sonuçları nedeniyle 14 Kasım günü Yiğit ve Sarıtaş aileleri arasında çıkan kavgada **Mahmut Sarıtaş**, **Gazi Sarıtaş**, **Yusuf Sarıtaş** ve **Nurettin Sarıtaş** bıçakla yaralandı. Yaralılardan **Mahmut Sarıtaş**, hastanede öldü. Olay nedeniyle İsmail Yiğit, Cabir Yiğit, Nihat Yiğit ve İbrahim Yiğit gözaltına alındı.

Mersin'in Tarsus ilçesine bağlı Kulak köyünde aynı nedenle 23 Kasım günü çıkan çatışmada **Mevlüt Sarı**,

Muhammet Ercan ve Sadık Gül öldü, Ahmet Sarı yaralandı.

Kars'ın Selim ilçesine bağlı Gelinalan köyünde, 28 mart yerel seçimlerinin sonuçları nedeniyle 13 Aralık günü çıkan kavgada, muhtar İsa Kemer'in akrabası Tahsin Kemer adlı korucu öldü, yedi kişi de yaralandı.

Urfa'ya bağlı Karaköprü beldesinin AKP'li Belediye Başkanı Ahmet Güzel, 11 Aralık günü silahlı saldırıya uğradı. Olayda, *Ahmet Güzel*, yeğeni *Kemal Güzel* ve saldırganlardan *Kemal Aydoğdu* yaralandı. Saldırımı, yerel seçimlerde Saadet Partisi'nden belediye başkan adayı olan Ahmet Sözen'in azmettirdiği iddia edildi.

3 - SİYASİ PARTİLER

Anayasa Mahkemesi, “yedi partinin arka arkaya yapılan iki milletvekili genel seçimine katılmadıkları” gerekçesiyle kapatılmaları istemiyle açılan davayı 14 Ekim günü yapılan oturumda reddetti. Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin, toplantının ardından yaptığı açıklamada, Siyasi Partiler Yasası'nın kapatma davalarına gerekçe gösterilen 105. maddesinin iptal edildiğini anımsatarak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Adalet Partisi, Türkiye Adalet Partisi, Büyük Adalet Partisi, Türkiye Özgürlüğüyle Mutludur Partisi, Devrimci Sosyalist İşçi Partisi ve Anayol Partisi'nin kapatılması istemiyle açtığı davanın reddedildiğini bildirdi.

AKP Diyarbakır Milletvekili Fehmi Uyanık'ın 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri'nde seçmen kütüklerine mükerrer yazılım ve oy kullanım nedeniyle kaç kişi hakkında soruşturma açıldığına ilişkin TBMM'ye verdiği soru önergesi, Adalet Bakanı Cemil Çiçek tarafından Şubat ayında yanıtlandı

Yanıta, 298 sayılı Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunu ihlal ettikleri gerekçesiyle 1.372 kişi hakkında toplam 541 dava açıldığına dikkat çekilirken, 541 davadan 206'sının karara bağlandığı kaydedildi. Karara bağlanan 206 davadan yargılanan 428 kişiden 56 kişinin mahkumiyet kararı aldığı ve bunların da Yargıtay aşamasında olduğu bildirildi. 106 davanın beraat ile, 266 kişi hakkındaki davaların ise yetkisizlik, görevsizlik, erteleme gibi kararlarla sonuçlandığı belirtildi.

Yargıtay Cumhuriyet başsavcılığı, Mart 2003-Şubat 2004 döneminde çeşitli suçlardan mahkum olduğu için partilere üye olma yeterliliğini kaybettiği gerekçesiyle, 25 siyasi partiden toplam 711 kişinin ihracını istedi. Başsavcılık, AKP'nin parti organlarında yer alan 243 kişinin ihracını isterken DEHAP'dan 98, ÖTP'den 67, MHP'den 62, CHP'den 57, GP'den de 52 yöneticinin ihracı için ihtar gönderdi. Diğer partilerden ihraç edilen yönetici sayısı şöyle:

ANAP 26, EMEP 23, YTP 18, Saadet Partisi 15, DYP 13, SHP 8, BBP 8, SDP 7, DSP 5, ÖDP 5, Yurt Partisi 5, İşçi Partisi 4, TKP 4, BCP 4, Aydınlık Türkiye Partisi 2, LDP 1, HAK-PAR 1, CDP 1. 2003 yılının

Mart ayında kapatılan HADEP'ten ise 3 aylık sürede, 11 yöneticinin ihracı istendi.

Siyasi Partiler Yasası'na göre, “yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma taksirli suçlar hariç 5 yıl hapis cezasına mahkûm olanlar ve terör suçluları” partilere üye olamıyorlar.

Değişen Türkiye Partisi (DEPAR)

Yargıtay, genel kurulularını yapmadıkları gerekçesiyle Şanlıurfa DEPAR il ve merkez ilçe örgütlerinin feshedilmesine ilişkin yerel mahkeme kararını Mayıs ayında bozdu. Kararda, genel kurulularını yapmamış siyasi partilerle ilgili kapatma davalarına Anayasa Mahkemesi'nin bakacağı belirtildi. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin DEPAR'la ilgili kararı 23 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayımlandı.

Demokratik Halk Partisi (DEHAP)

Kapatma Davası

DEHAP'ın kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davaya 2004 yılında devam edildi. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, DEHAP'ın “teşkilat kurmadığı il ve ilçelerde teşkilat kurmuş gibi yazılı beyanda bulunarak demokratik Cumhuriyet, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı davrandığı ve hukuk kurumlarına olan güvenin sarsılmasına neden olduğu” ve “PKK/KADEK terör örgütü ile bağlantı içinde olduğu, bu şekilde Anayasa'nın 68/4. maddesinde ifade edilen 'devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne' aykırı eylemlerin odağı haline geldiği” gerekçeleriyle DEHAP hakkında iki kapatma davası açmıştı. Anayasa Mahkemesi, bu davaları birleştirmişti.

Anayasa Mahkemesi, parti avukatlarını savunmalarını hazırlaması için Ocak ayında bir ay ek süre verdi. DEHAP, Anayasa Mahkemesi'ne esas hakkındaki savunmasını 19 Şubat günü sundu. Savunmada “Türkiye'nin demokratikleşmesi ve çağdaş uygarlık değerleriyle entegrasyonun sağlanmasının önünün açılabilmesi için” Anayasa Mahkemesi'nin davayı reddetmesi istendi.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Nuri Ok, DEHAP'ın temelli kapatılması istemiyle açılan davada, 25 Mart

günü Anayasa Mahkemesi'ne esas hakkında görüşünü sundu. Anayasa ve AIHS'deki düşünce ve ifade özgürlüklerine ilişkin maddelere atıfta bulunan Ok, "DEHAP'ın bütün eylemlerinin, devlet topraklarının bir kısmı üzerinde etnik milliyetçilik temeline dayalı bağımsız bir devlet kurmayı hedeflediğini, bu yönde silahlı mücadele ve terör yöntemini benimseyen ve fırsat buldukça eylemlerini sürdüren, uluslararası alanda da bölücü terör örgütü olarak kabul edilen, önce KADEK, sonra KONGRA-GEL adını alan PKK ve elebaşı Abdullah Öcalan'ın korunması, savunulması ve meşrulaştırılması gayesine yönelik olduğunun sabit olduğunu" iddia etti. Esas hakkındaki görüşte, "Bölücü eylemlerin odağı olması sebebiyle kapatılan HADEP'in devamı kapsamında PKK ve Abdullah Öcalan'a davalı partinin genel başkanı da dahil, bütün teşkilatları ve partiye bağlılığı anlaşılanların eylemleriyle sağladığı savunma, koruma ve destek birlikte değerlendirildiğinde, DEHAP'ın PKK'nın siyasi kanadı biçiminde çalıştığı, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne yönelik eylemlerin odağı olduğu sonucuna kesin olarak varılmaktadır" ifadelerine yer verildi.

Davaya 8 Nisan günü devam edildi. DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan Anayasa Mahkemesi'nde sözlü savunma yaptı. Bakırhan mahkemenin davayı reddetmesini isteyerek, "AB kapısında olan Türkiye'nin geçmişteki geleneksel tavrını bir kenara bırakarak, DEHAP'ın kapatılma davasında daha gerçekçi olmasını istiyoruz" dedi.

Savunmanın ardından gazetecilerin sorularını yanıtlayan Bakırhan, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Nuri Ok'un, "DEHAP'ın PKK'nın yan kuruluşu olduğu" iddiasının hatırlatılması üzerine, "Bunun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın keyfi ve gerçekleri yansıtmayan bir tutumu olduğunu belirtmek istiyorum" dedi. Bakırhan, "davanın siyasi olduğu"na ilişkin düşüncesini mahkeme üyelerine söyleyip söylemediği şeklindeki bir soruya ise "Evet, dava siyasi bir dava. Bunu savunmalarımızda da dile getirdik. Hukuk siyasetten uzaklaşmalıdır. Hukukun siyasallaşma yerine evrensel, çağdaş hukuk normlarını önüne hedef olarak koyarak, bu yönde kararlar vermesi gerektiğini düşünüyoruz" karşılığını verdi.

Davada Anayasa Mahkemesi raportörleri davaya ilişkin raporunu hazırlamaya başlayacak. Raporun hazırlanmasıyla birlikte davanın karar sürecine girilecek.

Bu arada DEHAP "evrakta sahtecilik" davası ile ilgili olarak iç hukuk yollarının tükenmesi üzerine AIHM'e başvurdu. Yargıtay'ın cezalarını onamasıyla cezaevine giren DEHAP eski Genel Başkanı Mehmet Abbasoğlu

ile partinin eski yöneticileri Nurettin Sönmez, Veysi Aydın ve Ayhan Demir avukatları aracılığıyla AIHM'e başvurarak, ülkedeki tüm hukuk yollarının tüketildiğini kaydettiler. DEHAP'lılar başvurularını AIHS'nin 3. maddesindeki "İnsanlık dışı ve küçük düşürücü muamele", 5. maddesindeki "Kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkının ihlali", 6. maddesindeki "Bağımsız mahkemede yargılama gereği", 7. maddesindeki, "Cezaların yasallığı", 9. ve 10. maddelerindeki "İfade özgürlüğü", 11. maddesindeki "Demokratik olmayan müdahaleler" ile Ek 1 Protokolü'nün 1. maddesindeki "Hapis cezalarının mülkiyet hakkını sınırlaması", 3. maddesindeki "Serbest seçimlerin ihlali" gerekçelerine dayandırdı.

"Yasaların öngördüğü 41 ilde örgütlenme koşulunu yerine getirmedikleri halde, sahte belge hazırlayarak 3 Kasım 2002 seçimlerine katıldıkları" gerekçesiyle hapis cezasına mahkum edilen DEHAP eski Genel Başkanı Mehmet Abbasoğlu ve Genel Sekreteri Nurettin Sönmez, 11 Ağustos günü cezalarını tamamlayarak tahliye edildiler. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 26 Haziran 2003 tarihinde sona eren davada Mehmet Abbasoğlu ile partinin eski yöneticileri Nurettin Sönmez, Veysi Aydın ve Ayhan Demir 1 yıl 11 ay 11'er gün hapis cezasına mahkum edilmişti.

Yargılanan DEHAP'lılar

Kurtalan (Siirt) Cumhuriyet Savcılığı, DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan'ın 3 Kasım 2003 tarihinde Kurtalan'a düzenlediği gezide taşıdıkları dövizler nedeniyle dört kişi hakkında dava açtı. İddianamede, DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri Nedim İvdi ve Önder Oral ile DEHAP üyeleri Nesube Çelik ve Hüseyin Fireğar'ın TCY'nin "yasanın suç saydığı fiili övmek" suçuna ilişkin 312/1. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, 24 Ocak günü başladı.

Şırnak'ın Silopi ilçesinde 4 Kasım 2003 tarihinde ölen bir kişinin evine toplu halde başsağlığı dilemek için giden 15 DEHAP yönetici ve üyesi hakkında dava açıldı. 26 Şubat günü Şırnak Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, ifade veren DEHAP Silopi İlçe Başkanı Hacı Üzen, başsağlığı dilemeye toplu halde gitmenin geleneklerinde yer aldığını vurguladı. Mahkeme, "başsağlığına toplu halde gitmenin geleneklerde yer alıp almadığının saptanması" için İlçe Seçim Kurulu Müdürü ve Adliye Yazı İşleri Müdürü'nün "bilirkişi" olarak atanmasına karar verdi. Başsağlığı ziyareti ile ilgili 32 kişi hakkında açılan başka bir dava da sürüyor. Her iki davada sanıkların "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

"2003 yılı Haziran ayında çatışmada ölen KADEK militanı Cahit Dağtekin'in mezarını ziyaret ettikleri"

gereğesiyle 10 DEHAP'lı hakkında açılan dava, 31 Mart günü Malatya DGM'de beraatla sonuçlandı. Davada, DEHAP İl Başkanı Alican Ünlü, Ali Ulufer, Hasan Bakıray, Cemile Özdemir, Murat Polat, Hıdır Aytac, Ali Kamer Balta, İpek Duymaz, Zekiye Yanen ve Sevgi Bozkurt yargılanıyordu.

DEHAP Erzurum İl Başkanı Bedri Fırat hakkında "yasadışı örgüt propagandası yaptığı" gerekçesiyle Erzurum DGM'de açılan dava, 29 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme Fırat'a 10 ay hapis, 500 milyon lira para cezası verdi. Fırat hakkındaki dava, 27 Ocak günü Dünden Bugüne Tercüman gazetesinde yayınlanan bir haber nedeniyle açılmıştı.

16 Mart günü Elazığ'ın Karakoçan ilçesinde DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel'in de katılımıyla düzenlenen mitingin tertip komitesinde bulunan 7 kişi hakkında "SPY'ye muhalefet ettikleri" gerekçesiyle Karakoçan Cumhuriyet Savcılığı tarafından Nisan ayında soruşturma başlatıldı. Daha sonra "mitingde 'Biji DEHAP' sloganı atıldığı ve Kürtçe türküler söylendiği gerekçesiyle" tertip komitesi üyeleri hakkında dava açıldı. DEHAP Sarıcan Belde Başkanı İsa Gürbüz, DEHAP yöneticileri İbrahim Selçuk, Ahmet Akgün, Zülküf Açıköz, Ramazan Güngör, Veysel Çelikkol ve Mecit Yıldız'ın yargılandığı dava Kasım ayında sonuçlandı. SPY'nin "siyasi partilerin faaliyetlerinde Türkçe'nin dışında başka bir dille propaganda yapamazlar" maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle sanıkların her biri 2 milyar 673 milyon TL para cezasına mahkum edildi.

Elazığ Karakoçan Cumhuriyet Savcılığı, "Newroz etkinliklerinde Kürtçe müzik çaldıkları ve Kürtçe slogan attıkları" iddiasıyla İsa Gürbüz, DEHAP Karakoçan İlçe Örgütü yöneticisi İbrahim Selçuk, Mecit Yıldız, Halis Gümüşsoy, Ali Kocaman, Veysel Çelikkol, Ramazan Güngör hakkında soruşturma açtı.

Diyarbakır DGM, DEHAP PM üyesi Arslan Kaya'ya "yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettiği" gerekçesi ile Mart ayında 3 yıl 9 ay hapis cezası verdi. Edinilen bilgiye göre, 2001 yılında 1 Eylül Dünya Barış Günü kutlamaları öncesinde gerçekleştirilen baskınlar sırasında İstanbul Zeytinburnu'nda polislerden kaçarken ölen Zeynel Durmuş'u anmak için 2002 yılında düzenlenen "Zeynel Durmuş Barış Futbol Turnuvası"nda kazanılan kupayı, gözaltında kaybolan Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ailelerine vermek üzere Şırnak'a giden Kaya, üzerinde "PKK bayrağı olduğu" iddiasıyla gözaltına alındı. Daha sonra hakkında "yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettiği" iddiasıyla dava açıldı. Deniz ve Tanış'ın kaybedildiği Silopi İlçe Jandarma Karakolu'na götürüldüklerini ifade eden Kaya, 3 gün boyunca ağır işkence gördüklerini söyledi. Kaya, şunları söyledi:

"Bizi gözaltına aldıktan sonra sorguya aldılar. Sorgu bitene kadar yoğun işkence gördük, başımıza poşet geçirerek boğmaya çalıştılar. Elektrik ve tazyikli su ile işkence yapıldı. İnsanlık dışı uygulamalara maruz kaldık. Hala işkenceden dolayı rahatsızlıklarım var."

DEHAP Bitlis İl Örgütü tarafından 25 Mart günü gerçekleştirilen mitingde Kürtçe konuşan İl Başkanı Nezir Karabaş hakkında, SPY'ye muhalefet ettiği gerekçesiyle soruşturma başlatıldı. Karabaş, soruşturma kapsamında Bitlis Cumhuriyet Savcılığı'na Haziran ayı başında ifade verdi.

28 Mart yerel seçimleri nedeniyle 27 Mart günü Siirt'in Kurtalan ilçesinde düzenlenen mitingde katılan 72 kişi hakkında Temmuz ayında dava açıldı. Kurtalan Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, aralarında DEHAP Siirt eski İl Başkanı Ahmet Konuk ve Batman eski Gençlik Kolları yöneticisi Murat Sağır'ın da bulunduğu 70 kişinin TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. DEHAP Kurtalan eski İlçe Başkanı Hasan İlten ve DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Ayşe Gökkan ise "298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yasa'ya aykırı olarak Türkçe'den başka bir dilde seçim propagandası yaptıkları" gerekçesiyle yargılanıyor. Savcılık, mitingde Kürtçe konuşan AP milletvekili Feleknas Uca hakkında ise takipsizlik kararı verdi.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen Newroz kutlamalarında Kürtçe konuşma yaptığı gerekçesiyle DEHAP il yöneticilerinden Abdullah Akikol hakkında dava açıldı. Aynı kutlamalarda belediye başkan adayı Nuran Atlı hakkında, "SPY'ye aykırı olarak seçim propagandası yaptığı", tertip komitesi üyesi 7 kişi hakkında da, "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandıkları" iddiasıyla açılan dava 16 Temmuz günü başladı. Mazıdağı Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

DEHAP Elazığ İl Örgütü'nün dört yöneticisi hakkında "yasak yayın bulundurdıkları" iddiasıyla açılan dava Temmuz ayında sonuçlandı. Elazığ 1. Sulh Ceza Mahkemesi Ali Seçer, Nevzat Eser, Sinan Kaya ve Murat Kopuk'a 505 milyon 445 biner TL para cezası verdi. DEHAP binası 26 Şubat 2003 tarihinde polisler tarafından basılmış ve 21 adet kitap ve dergiye "yasak yayın" oldukları gerekçesiyle el konulmuştu.

3 Kasım 2002 seçimleri nedeniyle DEHAP tarafından 31 Ekim 2002 tarihinde Muş'un Varto ilçesinde düzenlenen mitingde Kürtçe konuşan milletvekili adayları Abdülkerim Bingöl ve Cemil Elden hakkında açılan dava, 2 Haziran günü sonuçlandı. Van Asliye Ceza Mahkemesi, Abdülkerim Bingöl ve Cemil Elden'i SPY'nin 81 ve 117. maddeleri uyarınca 6'şar ay hapis cezası verdi. Abdülkerim Bingöl'e DEHAP

Doğubeyazıt İlçe Örgütü kongresindeki konuşması nedeniyle de Erzurum DGM tarafından 11 ay hapis cezası verilmişti.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesi DEHAP Gençlik Kolları üyesi Şekvet Ölmez hakkında, Ekim ayında dava açıldı. Yüksekova Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Ölmez'in 18 Ağustos günü "operasyonların durdurulması" için yaptığı açıklamada "halkı itaatsizliğe sevk ettiği" gerekçesiyle cezalandırılması istendi. Dava, Yüksekova Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Erzurum DGM'nin DEHAP Erzurum İl Başkanı Bedri Fırat'a verdiği 10 ay hapis cezası kararını Kasım ayında bozdu. Kararın, TMY'nin 13/1. maddesi uyarınca cezaların ertelenemeyeceği gerekçesiyle alındığı öğrenildi.

DEHAP'a Baskılar

DEHAP İstanbul İl Başkan Vekili Lütfü Dağ, "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla verilen hapis cezasının kesinleşmesi nedeniyle 14 Ocak günü tutuklandı. Dağ, İstanbul DGM tarafından 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

Güroymak (Bitlis) DEHAP eski İlçe Başkanı Cahit Göktaş, 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden önce yürütülen propaganda çalışmalarında "Türkke dışında başka bir dil kullandığı" gerekçesiyle 6 ay hapis ve 186 milyon lira para cezasına mahkum edildi.

26 Ocak günü Özgür Gündem gazetesinde çıkan habere göre, 24 Ocak günü Van Alay Komutanlığı'na çağrılan Gürpınar ve Çatak ilçelerindeki yaklaşık 500 korucu ile bir toplantı düzenlendi. Haberde, koruculardan 28 Mart günü yapılacak yerel seçimlerde DEHAP'a oy vermemeleri istendiği bildirildi. Van Alay Komutanlığı'nda yaklaşık bir saat sürdüğü belirtilen toplantıda, askeri yetkililerin, "Yerel seçimler yaklaşıyor. Bu konuda sizin üzerinize de çok iş düşmektedir. Biliyorsunuz DEHAP koruculuk sistemine karşıdır. Eğer DEHAP burada iktidar olursa sizin de geleceğimiz tehlikeye girer. Bunun için seçimlerde geleceğinizi düşünerek sandık başına gidin. Bu konuda hepimize güvenimiz de tamdır" dediği öğrenildi.

İzmir'de DEHAP Gençlik Kolları yöneticileri Abdurrahim Güneş, İlyas Minas ve adları öğrenilemeyen iki kişi 13 Ocak gecesi düzenlenen ev baskınlarında gözaltına alındı.

DEHAP'ın Samsun'da örgütlenmesinin engellendiği açıklandı. Şubat ayı başında yapılan açıklamada, mülk sahiplerinin DEHAP'a bina kiralamaları için baskılara maruz kaldıkları ve il örgütü için bina bulunamadığı bildirildi.

28 Mart günü yapılacak yerel seçimler nedeniyle adayların saptanması için DEHAP Diyarbakır İl Örgütü tarafından görevlendirilen İsmail Kardeş, Murat Soner, Musa Yıldız ve adı öğrenilemeyen bir kişi, 31 Ocak günü Diyarbakır'da gözaltına alındı. DEHAP İl Başkan Vekili Mustafa Karahan ve Merkez İlçe Başkanı Celalettin Birtane de seçimler nedeniyle hazırlanan formların yasadışı olduğu iddiasıyla Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü. Karahan, Birtane ve dört kişi kısa bir süre sonra serbest bırakıldı. Aynı görevi yürüten 21 kişi de 30 Ocak günü gözaltına alındı.

İzmir'in Çiğli ilçesinde DEHAP İlçe Örgütü binasına 28 Ocak gecesi molotof kokteyli atıldı. Binada maddi hasara neden olan saldırıda yaralanan olmadı. Binaya 1 Şubat gecesi de saldırı düzenlendi. DEHAP binasına 15 Şubat gecesi de molotof kokteyli atıldı. Yangın binada hasara neden oldu. DEHAP İlçe Başkanı Semra Özışıklar, ilk saldırının PKK'nin kuruluş yıldönümüne, ikinci saldırının da Kuzey Irak'ın Erbil kentindeki saldırılara denk geldiğini söyledi.

Batman'ın Balpınar beldesinde DEHAP'lı belediye başkan aday Naif Aynaz, 7 Şubat günü evine düzenlenen baskında gözaltına alındı. Askerlerin kendisini zorla panzere bindirerek Batman İl Jandarma Komutanlığı'na götürdüklerini anlatan Aynaz, şunları söyledi:

"Beni Ahmet Başçavuş denilen bir yetkilinin yanına götürdüler. Astsubay, geçtiğimiz günlerde DEHAP'lı aday adaylarının tanıtılması için düzenlenen toplantıyı kastederek, 'Kahvehanede PKK'liler ile toplantı yaptığımızı biliyoruz, sen de teröristsin. Sinan ve Suçeken köyleri arasındaki 60 kilometrelik alanda sıkılacak tek bir kurşundan sen sorumlusun. Askerlerimin tırnağından akacak tek damla kan için seni sorumlu biliyoruz' dedi."

DEHAP Bulanık İlçe Örgütü'ne 9 Şubat gecesi saldırı düzenlendi. Saldırı sonucunda çıkan yangında büyük oranda maddi hasar meydana geldi.

DEHAP Şehitkamil (Antep) İlçe Örgütü yöneticisi İsmetullah Erat, polisler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. 10 Şubat günü sabah saat 04.30 sıralarında evine gelen kar maskeli polisler tarafından zorla bir arabaya bindirilerek kent dışındaki Dülük Baba ormanına götürüldüğünü anlatan İsmetullah Erat, altı saat kadar sonra Bölge Trafik Müdürlüğü yakınlarında bırakıldığını belirtti. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Erzurum'un Karayazı ilçesinde DEHAP yöneticisi Hüsnü Gül, parti binasına asılan "Hewler Erbil'deki Kürt Katliamını Kınıyoruz" yazılı pankart nedeniyle 12 Şubat günü gözaltına alındı. Gül daha sonra Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Diyarbakır'ın Özekli beldesinde de DEHAP'lı belediye başkan aday adayı Musa Bozkurt aynı gün askerler tarafından gözaltına alındı. ÖTP Van İl Örgütü yöneticisi Servet Aslan, 13 Şubat günü gözaltına alındı. Aynı gün akşam saatlerinde Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakılan Aslan'ı karşılamak için adliyeye giden il örgütü yöneticileri Fesih Yılmaz ve Ozan Yılmaz da gözaltına alındı.

14 Şubat günü gözaltına alınan DEHAP Adana Gençlik Kolları yöneticisi Erhan Taşarsu, 15 Şubat günü Adana DGM tarafından "yasadışı örgüt üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandı.

Konya'nın Ereğli ilçesinde DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Hanım Kandemir'in evi 16 Şubat günü jandarmalar tarafından basıldı. Evde kimsenin olmadığı bir sırada, çilingir getirerek içeri giren jandarmaların, evde arama yaptığı öğrenildi. Jandarmalar daha sonra evde bulunan bir ajandada adı geçen HADEP eski İl Sekreteri, DEHAP üyesi Muzaffer Küçük yıldız'ın da aralarında bulunduğu 10 kişiyi gözaltına aldı.

Van'da 14 Şubat günü "Kadın Barış İnisiyatifi" tarafından düzenlenen basın açıklaması nedeniyle gözaltına alınan Koçer Temizer, Sabriye İnce, Emine Kaval, Pakize Aslan, Cafer Belge, Serkan Atik, Mithat Aydoğmuş ve Hecer Kaya adlı DEHAP üyeleri 16 Şubat günü tutuklandı, sekiz kişi serbest bırakıldı.

19 Şubat günü DEHAP Belediye Başkan adayı Mesut Öztürk'ün Van'a gelişi sırasında düzenlenen törende çok sayıda kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan yedisi tutuklandı, Neslihan Acar, Dilek Acar, Ayşe Acar ve Firuze Aslan ise aynı gün serbest bırakıldı. Avukat Murat Timur, gözaltında tutulanlarla görüşmesine Cumhuriyet Savcısı'nın izin vermediğini söyledi. Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde 14 Şubat günü yapılan basın açıklaması nedeniyle ÖTP İlçe Örgütü yöneticisi Nihat Can, DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Talat Yaşmin tutuklandı.

Denizli'de de 19 Şubat günü gözaltına alınan DEHAP Merkez İlçe Başkanı Ali Çalışçı daha sonra tutuklandı.

Hakkari İl Eğitim Müdürü Hekim Turgut'un, bir ilköğretim okulunda düzenlediği toplantıda velilerin DEHAP'a oy vermemelerini istediği öğrenildi. Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 24 Şubat günü yayınlanan habere göre, Şehit Selahattin İlköğretim Okulu'nda 22 Şubat günü yapılan toplantıya yaklaşık 600 öğrenci velisinin yanı sıra İl Eğitim Müdürü Hekim Turgut da katıldı. Toplantıda konuşan Turgut, velilerden DEHAP'a oy vermemelerini istediği belirtildi.

DEHAP Yüksekova örgütünde ocak ayında düzenlenen aday adayı tanıtım toplantısında, izinsiz

açıklama yaptıkları gerekçesiyle 11 aday adayı hakkında soruşturma başlatıldı. Yüksekova Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılan soruşturma çerçevesinde, Salih Yıldız, Bahattin Keremoğlu ve Tayip Canan 23 Şubat günü ifade verdi.

Mersin'de yaşayan DEHAP üyesi Nebi Şahin, 8 Mart günü polisler tarafından kaçırılmak istendiğini açıkladı. Olayla ilgili olarak avukatı Muzaffer Akad aracılığıyla suç duyurusunda bulunan Şahin olayı şöyle anlattı:

"Karaduvar mahallesinde bulunan Natık Karadeniz Polis Karakolu'nda görevli polisler 19 Şubat'tan 22 Şubat'a kadar sürekli evden beni sormuşlar. Memleketim Suruç'a gitmişim. 8 Mart günü Özgürlük mahallesindeki SHP seçim bürosuna gittim. Büro önünde duran bir arabadaki üç kişiyi çay içmeleri için davet ettim. Telsiz seslerinden polis olduklarını anladım. Gelmediler. Yaklaşık 5 dakika sonra seçim bürosunun önünde yalnız kaldım. Daha sonra aynı araç tekrar geldi ve araçtaki üç kişi beni zorla araca bindirmeye çalıştı. Ben bağırınca kalabalık toplandı. Sürekli polis olduklarını söylüyor. Biri kimlik gösteriyordu. Beni bıraktılar. Bu arada biri de bana 'Seninle mutlaka görüşeceğiz. Bu ülkeyi size zindan edeceğiz' şeklinde tehditler savurdu."

DEHAP Diyarbakır İl Başkanı Celalettin Birtane, AB'nin Kongra-Gel'i "terörist örgütler" listesine almasını protesto amacıyla 17 Nisan günü düzenlenen basın açıklamasından sonra gözaltına alındı.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde Belediye Encümen üyesi ve DEHAP Gençlik Kolları yöneticisi Şaban Pash, 18 Nisan günü gözaltına alındı.

DEHAP Tunceli İl Başkanı Alican Önlü, 23 Kasım 2003 tarihinde Ordu'nun Gököy ilçesinde çıkan çatışmada öldürülen Hasan Ertuğrul adlı HPG militanının cenaze törenine katıldığı gerekçesiyle 4 Mayıs günü gözaltına alındı.

DEHAP Bismil (Diyarbakır) İlçe Başkanı Nedim Biçer, 31 Mayıs günü yaptığı basın açıklamasında "Abdullah Öcalan'dan "Sayın Öcalan" diye bahsettiği" için Haziran ayı başında gözaltına alındı.

3 Haziran günü gözaltına alınan DEHAP Antep Gençlik Kolları Başkanı Mikail Bağla, 4 Haziran günü "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

8 Haziran günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteride Selim Yıldız, DEHAP Kızıltepe Gençlik Kolları Başkanı Devran Karahan ve İsmail Asi'nin gözaltına alındığı bildirildi.

9 Haziran günü Abdullah Öcalan'ın AIHM'deki duruşması nedeniyle Elazığ'da yapılan basın

açıklamasına müdahale eden polisler, aralarında DEHAP İl Başkanı Selahattin Bilin ve Merkez İlçe Başkan Yardımcısı Halil İbrahim Güven'in de bulunduğu 20 kişiyi gözaltına aldı. Selahattin Bilin 10 Haziran günü tutuklandı, 12 kişi ise serbest bırakıldı. Bilin ise Avukat Ali Cemal Zülfükar'ın tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine 11 Haziran günü tahliye edildi.

DEHAP Gençlik Kolları üyesi Gülizar Ertan, Antalya'da Haziran ayı ortalarında gözaltına alındı.

DEHAP Sincan İlçe Örgütü'ne 11 Haziran sivil polislerce baskın düzenlendi. Kamera ile çekim yapan polislerin yasak olduğu gerekçesiyle kimi dergilere el koydukları öğrenildi.

DEHAP Erzurum İlçe Örgütü yöneticisi Hüseyin Oktay, 14 Temmuz günü gözaltına alındı.

Mardin'de DEHAP İl Başkanı Rıdvan Olcasöz, Merkez İlçe Başkanı Tahsin İldoğan ve Merkez İlçe Başkan Yardımcısı Veysi Abiş, 28 Temmuz günü gözaltına alındı. DEHAP'lıların Abdullah Öcalan için valiliğe verilen dilekçeler nedeniyle gözaltına alındıkları öğrenildi.

28 Temmuz günü Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde DEHAP Gençlik Kolları Başkanı Zeki Çiçek, Musa Çiçek, Celil Erensi ve Şaban Çakmak adlı kişiler gözaltına alındı.

Adana'nın Seyhan ilçesinde 7 Temmuz gecesi düzenlenen ev baskınlarında Mahsun Şendul (15) ve Hasan Kalecek (16) adlı kişiler gözaltına alındı. Polisin, DEHAP İl Kadın Kolları Yöneticisi Fikriye Özbay, İsmail adlı bir üniversite öğrencisi ile adları öğrenilemeyen üç kişiyi daha gözaltına aldığı bildirildi. Bu kişilerin Ova mahallesinde düzenlenen bir gösteriye katıldıkları iddiasıyla gözaltına alındıkları öğrenildi.

Batman'da, Diyarbakır'ın Mardinkapı ve Hevsel Bahçeleri bölgelerindeki operasyonda öldürülen HPG militanlarının fotoğraflarının yer aldığı Özgür Gündem gazetelerini asan DEHAP Gençlik Kolları üyesi Ahmet Vatan Erkmek ve Mehmet Cengiz 10 Ağustos günü gözaltına alındı. (Bkz. Yaşam Hakkı)

DEHAP Elazığ Gençlik Kolları üyesi Haşim Çelebi ve İbrahim Ersöz, Kasım ayı başında bir grup gencin saldırısına uğradı. Edinilen bilgiye göre, örgütlenme çalışması yapan Çelebi ve Ersöz'ün önüne çıkan kalabalık grup, mahallede çalışma yapmalarını yönünde uyardıktan sonra Çelebi ve Ersöz'ü tartaklamaya başladı. DEHAP'lı gençlerin çeşitli yerlerinden yaralandıkları öğrenildi.

Şırnak'ın Cizre ilçesinde DEHAP Cizre İlçe Örgütü yöneticisi Hüseyin Avşar, DEHAP İl Başkan

Yardımcısı İbrahim Erkul, Merkez İlçe Örgütü yöneticisi Beşir Katar ve beş kişi Aralık ayı başında gözaltına alındı.

Aydın'da DEHAP Gençlik Kolları üyesi Sabır Sertoğlu, Aralık ayında AKP il binası önünde üzerine benzin dökerek kendini yaktı. Hastaneye kaldırılan Sertoğlu'nun kendini neden yaktığı öğrenilemedi.

Emeğin Partisi (EMEP)

İstanbul Gaziosmanpaşa'da EMEP Gençlik Kolları tarafından hazırlanan bildirimleri dağıtan Erkan Kıl, Ümit Alkan, Sibel Akdeniz, Neslihan Karyemez ve Çağlar Mirik, 10 Ocak günü gözaltına alındı. Söz konusu kişiler bir süre sonra serbest bırakıldı.

EMEP Adana İl Sekreteri Halil İmrek ve Evrensel gazetesi muhabiri Yusuf Baştuğ, 13 Haziran günü Adana'da gözaltına alındı. İmrek ve Baştuğ'un, kendilerine kimlik soran ve üzerlerini aramak isteyen polislere arama izinleri olup olmadığını sormaları üzerine tartaklanarak gözaltına alındıkları bildirildi. Baştuğ ve İmrek, iki saat kadar karakolda tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

Genç Parti (GP)

Adana Cumhuriyet Savcılığı, GP Genel Başkanı Cem Uzan'ın babası Kemal Uzan ve 3 Kasım genel seçimlerinde GP'den Adana 2. sıra adayı olan Remzi Sanrı hakkında, "GP'ye, SPY'ye aykırı biçimde para aktardıkları" gerekçesiyle Mayıs ayında dava açtı. İddianamede, Sanrı'nın Uzan'a gönderdiği 7 Ekim 2002 tarihli yazıda seçim çalışmaları için 15 milyar liraya ihtiyaç duyulduğunun anlatıldığı, Kemal Uzan'ın da aynı yazının üzerine "10 milyar lira verilmesi uygundur" biçiminde not yazdığı kaydedildi. SPY'nin 116. maddesi yasada belirlenen bağış üst miktarı üzerinde bağış yapılması durumunda bağışta bulunan kimse ve bağışı kabul eden parti sorumlusunun altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörüyor.

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP)

Hayri Ateş ve Hamit Geylani: 13 Mart 2003 tarihinde kapatılan HADEP'in yöneticileri Hayri Ateş ve Hamit Geylani'nin kendilerine getirilen siyasi yasağın kaldırılması için Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvurular, Mayıs ayında reddedildi. Geylani, siyasi yasak kararının kaldırılması için 7 Temmuz 2003 tarihinde avukatı Abdullah Koç aracılığıyla Anayasa Mahkemesi'ne itirazda bulunmuştu. Ateş ve Geylani'nin talebini görüşen Anayasa Mahkemesi, oy birliğiyle ret kararı aldı.

Anayasa Mahkemesi'nin kararının ardından Hamit Geylani, Mayıs ayı sonunda AIHM'e başvurdu. AIHM'in 34. maddesi ve Komisyon İç Tüzüğü'nün 45. ve 47. maddeleri uyarınca yapılan başvuruda, Geylani

mağdur olmaması için “tamamen hukuka aykırı olan siyaset yasağının” ihtiyati tedbir yoluyla durdurulması ve dosyanın ivedilikle görüşülmesi talebinde bulundu.

Siyasi yasaklılığının, daha önce TMY'nin 8. maddesi uyarınca verilen bir cezadan kaynaklandığını anlatan Geylani, Anayasa değişiklikleri nedeniyle mahkemenin geriye dönük olarak lehine karar alması gerektiğini söyledi. Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin başvurusunu işleme koymadığını hatırlatan Geylani, mağduriyetinin giderilmesi için konuyu AIHM'e taşımak zorunda kaldığını söyledi. Geylani, “Son Anayasa değişikliğinde 90. maddenin değişmesiyle birlikte, ulusalüstü hukukun normları geçerlidir. Kararın AIHM'de bozulması durumunda uygulanması gerekiyor” dedi.

Anayasa Mahkemesi, HADEP'in kapatılması kararında “partinin kapatılmasına neden oldukları” gerekçesiyle 46 HADEP yöneticisine 5 yıl süreyle siyaset yasağı getirmişti. AIHM'in başvuruyu kabul ederek, siyasi yasağın kaldırılmasını istemesi durumunda karar emsal teşkil edebilecek, Geylani'yle aynı cezadan hüküm giyen diğer siyasi yasaklıların da bundan faydalanacak.

İsmail Aydın: HADEP'in Diyarbakır eski İl Saymanı İsmail Aydın hakkında 2002 yılı Newroz Bayramı kutlamaları için bastırıldığı davetiyelerde ‘W’ harfine yer verdiği gerekçesiyle açılan dava 27 Temmuz günü sonuçlandı

Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi, İsmail Aydın'ı “SPY'nin ‘partilerin Türkçe'den başka dil kullanamayacakları’ hükmüne aykırı davrandığı” gerekçesiyle altı ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza, daha sonra 1 milyar 308 milyon lira para cezasına çevrilerek ertelendi.

Murat Bozlak ve 12 kişi: HADEP eski Genel Başkanı Murat Bozlak ve 12 kişi hakkında, 23 Ekim 2001 tarihinde Muş'a bağlı Hasköy ilçesinde düzenlenen mitingde Kürtçe şarkı çalındığı gerekçesiyle açılan dava, 14 Temmuz günü sonuçlandı. Muş Asliye Ceza Mahkemesi, Bozlak'ı “propaganda çalışmalarında Türkçe'den başka bir kullanıldığı” gerekçesiyle SPY uyarınca 5 ay hapis cezasına mahkum edildi. 12 HADEP yöneticisi ise beraat etti.

Özgür Toplum Partisi (ÖTP)

ÖTP Nurhak (Maraş) İlçe Başkanı Kemal Doğan, 3 Mayıs günü tutuklandı. Doğan'ın “Maraş'ın Elbistan ilçesindeki Newroz kutlamalarına giden grubu durduran polisler direndiği” iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi.

ÖTP'nin 26 Eylül 2003 tarihinde Ankara'da yapılan kongresi nedeniyle kongre Divan Başkanı Fatma

Nevin Vargün ve divan katibi Zöhre Bozacı hakkında açılan dava 8 Temmuz günü Ankara 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. İddianamede, sanıkların “Barış Anneleri İnisiyatifi adına Kürtçe konuşma yapan Müyesser Güler'e müdahale etmedikleri” gerekçesiyle SPY'nin 81/c ve 117. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyor. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

ÖTP Tunceli İl Yöneticisi Erdoğan Sürgeç ile kardeşi Metin Sürgeç, 22 Eylül günü gözaltına alındı. İki gün gözaltında tutulan kardeşler, sorgulamalarının ardından savcılığa çıkarılmadan serbest bırakıldı.

Sosyaldemokrat Halk Partisi (SHP)

4 Haziran günü Şırnak'ta Belediye Meclisi'nin SHP'li üyesi Tamer İdin, kardeşi İdris İdin, Mehmet İdin, Abdulaziz Ürkmez, Salih Ürkmez ve Ali Ürkmez gözaltına alındı.

Siirt Cumhuriyet Savcılığı, SHP'nin Siirt Belediye Başkan adayı Avukat Mesut Beştas ve seçim döneminde düzenlenen toplantılara katılanlar hakkında üç ayrı dava açtı.

İlk dava, YSK'nın propaganda çalışmalarının 18 Mart günü başlayacağını duyurmasına karşın SHP tarafından 17 Mart günü bir toplantı düzenlenmesi nedeniyle açıldı. İddianamede, Beştas, Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıku, SHP İl Başkanı Mehmet Erdal Koyuncu, SHP İl Örgütü yöneticisi Levent Oktay, DEHAP İl Örgütü yöneticileri Abdullah Akan, Halil Adıgüzel, DEHAP Siirt Merkez İlçe Başkanı Şükrü Oğuz ve DEHAP üyesi Emine Oğuz'un “298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yasa'ya aykırı davrandıkları” ileri sürüldü. Yargılananların yasanın “propagandanın ne zaman başlayacağını” düzenleyen 49/2 ve TCY'nin 526. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Aynı sanıklar hakkında, başka bir toplantı nedeniyle yine aynı gerekçelerle bir dava daha açıldı. Beştas, Şükrü Oğuz ve Emine Oğuz hakkında 20 Mart günü düzenlenen bir toplantıda, Beştas'ın Kürtçe konuşma yapması nedeniyle “298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yasa'ya aykırı olarak Türkçe'den başka bir dilde seçim propagandası yaptıkları” gerekçesiyle de dava açıldı.

Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP)

Ankara Valiliği, SDP'nin hazırladığı, “Kürtler Nasıl İstiyorsa Öyle Yaşasınlar!” ve “Ne AB, Ne ABD, Ne MGK, Ne AKP Çözüm Halkların Özgücünde” yazılı afişleri Kasım ayında yasakladı. “Kürtler Nasıl İstiyorsa Öyle Yaşasınlar!” afişinin Anayasa'nın 66. maddesi (Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür), diğer afişin de TCY'nin 159. maddesi (Türklüğe, cumhuriyete, TBMM'ye,

hükümetin manevi şahsiyetine, bakanlıklara, ordu ve güvenlik güçlerine hakaret) gerekçe gösterilerek yasaklandığı öğrenildi.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP)

Yargıtay, TSİP eski Genel Başkanı Turgut Koçak, partinin eski yöneticileri Necmi Özyurda ve Hasan Yavaş'a Ankara DGM tarafından verilen 3 yıl 9'ay hapis cezasını Ekim ayı başında onadı.

F tipi cezaevlerine karşı düzenlenen eylemler nedeniyle yargılanan TSİP yöneticileri TCY'nin "yasadışı örgüte yardım" suçuna ilişkin 169. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmişlerdi. Karardan sonra tutuklanan Koçak, Özyurda ve Yavaş, TCY'nin 169. maddesinin değiştirilmesi üzerine "yeniden yargılama" için Yargıtay'a başvurmuşlar, Yargıtay da bu doğrultuda karar vermişti. Bunun üzerine yaklaşık iki yıl cezaevinde kalan Koçak, Özyurda ve Yavaş 2003 yılı Ağustos ayında tahliye edilmişlerdi.

Yeniden yargılama sonucunda Ankara DGM, sanıkların yeniden aynı cezaya mahkum etmişti.

Türkiye Komünist Partisi (TKP)

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın TKP'nin kapatılması istemiyle açtığı davayı, 27 Ocak günkü oturumunda ele aldı. Oturumda, eski Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun, "SPY'nin partilerin adlarında kullanamayacağı sözcüklere ilişkin 96. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu için iptal edilmesi" istemi reddedildi.

Kanadoğlu, TKP'nin adındaki "komünist" sözcüğünü, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ihtarına rağmen çıkarmadığı için 2003 yılında dava açmıştı. Kanadoğlu, esas hakkındaki görüşünde ise "davanın yasalardaki zorunluluk nedeniyle açıldığını ancak dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmelere bakıldığında 'komünist' sözcüğüyle parti kurulmasının önündeki engellerin kaldırılması" gerektiğini belirtmişti.

Diğer Olaylar ve Baskılar

DEHAP tarafından 4 Ocak günü AKP Adana İl Örgütü önünde yapılan basın açıklaması nedeniyle 21 Ocak günü Adana Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan ÖTP İl Başkanı Hüseyin Uğur, ÖTP İl Örgütü yöneticisi M. Reşit Gültekin, DEHAP İl Başkan Yardımcısı Hasan Beliren, DEHAP Gençlik Kolları Başkanı Naime Kaçak, DEHAP Seyhan İlçe Örgütü yöneticisi Zübeyde Sapan, TUHAY-DER Başkanı Esmer Doster, TUHAY-DER yöneticisi Nuriye Aksoy ve DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Fadile Bayram gözaltına alındı. Bu kişilerin basın açıklamasında "Sizin tecridiniz varsa bizim de dağlarımız var" yazılı bir dövizin taşınması nedeniyle gözaltına alındığı açıklandı.

Diyarbakır Bağlar eski Belediye Başkanı Avukat Cabbar Leygara hakkında, 27 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen bir toplantıyı polislerin izlemesine izin vermediği gerekçesiyle açılan dava, 8 Temmuz günü sonuçlandı. Diyarbakır 1. Asliye Ceza Mahkemesi, Cabbar Leygara hakkında AIHS'in "örgütlenme ve gösteri özgürlüğü"ne ilişkin 11. maddesi uyarınca beraat kararı verdi.

Gaziantep'te ÖDP, EMEP ve TKP'ye yasak olan yerlere afiş astıkları gerekçesiyle İl Çevre Müdürlüğü tarafından Ağustos ayı içinde toplam 16,5 milyar lira para cezası verildi. Cezaların siyasi olduğunu söyleyen ÖDP İl Başkanı Güzel Çalgan konuyla ilgili açıklamasında şunları söyledi:

"Belediyeler afiş asmak için yeterince yer göstermiyor. Biz yasak olan hiçbir yere afiş asmadık Cami ve okul duvarları, elektrik trafoları, askeri birlikler ile resmi kurum ve kuruluşların duvarlarına afiş asılması yasak olmasına rağmen AKP'nin afişleri bu duvarlarda asılıydı. Ama bu partiye verilen bir kurus ceza yok."

EMEP İl Başkanı Savaş Gürkan ve TKP avukatlarından Nuray Özdoğan da cezanın hukuka aykırı olduğunu savundular.

4 - MESLEK ÖRGÜTLERİ ve SENDİKALAR

Süleyman Yeter'in gözaltında ölümü (7 Mart 1999) nedeniyle üç polisin yargılandığı davayı izleyen Deriş Sendikası yöneticisi Musa Servi, KESK yöneticisi Güven Gerçek, Hasan Kaya, Limter-İş Sendikası Genel Başkanı Kazım Bakış, Limter-İş yöneticisi Hacı Yapıcı, Belediye-İş Sendikası yöneticisi Hüseyin Ayrılmaz, EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel ve SES Aksaray Şube Başkanı Songül Beydilli hakkında dava açıldı. Dava 16 Nisan günü İstanbul 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı, yıl içinde sonuçlanmadı.

Büro Emekçileri Sendikası (BES)

BES, Ulus Vergi Dairesi Müdürlüğü İşyeri Temsilcisi Amil Kirman'ın, 3 Şubat günü polis olduklarını belirten kişilerce tehdit edildiğini açıkladı. Yapılan yazılı açıklamada, "İşyeri temsilcimiz Ulus İş Bankası önünde kimlik göstererek polis olduklarını söyleyen iki kişi tarafından 'Ayağımı denk al, hareketlerini kontrol et' şeklinde tehdit edilmiştir" denildi.

Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)

Ankara Valiliği, Eğitim-Sen'in kapatılması istemiyle Haziran ayında dava açtı. Dava, sendikanın tüzüğünün 2. maddesinde yer alan "bireylerin ana dillerinde öğrenim görmesi" ibaresinin çıkarılmaması nedeniyle açıldı. Bu konuda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "sendikanın tüzüğünde yasaya aykırı bir durumun görülmediği" yönünde görüş bildirdiği, Amasya Cumhuriyet Savcılığı'nın yaptığı suç duyurusunda da Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın takipsizlik kararı verdiği bildirildi.

Ankara Valiliği, Eğitim-Sen'in kapatılması istemiyle dava açılmasını protesto amacıyla 13 Temmuz günü düzenlenmesi planlanan mitingi yasakladı. Valilikten yapılan yazılı açıklamada, çeşitli kentlerden gelecek Eğitim-Sen üyelerinin adliye binası önünde basın açıklaması yapacağı, 11-13 Temmuz günleri arasında da Güvenpark'ta çadır kurulacağı duyumu alındığı belirtilerek, bu eylemlere polisin müdahale edeceği bildirildi. 11 Temmuz günü Eğitim-Sen üyelerinin eylem yapmaması için Güvenpark polisler tarafından ablukaya alındı. Bu nedenle siyasi partilerin de desteklediği sendika yönetici ve üyeleri iki gün sürecek oturma eylemine parkın önünde gerçekleştirdi.

Dava, 13 Temmuz günü Ankara 2. İş Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada söz alan Avukat Kazım Genç, Cumhuriyet Savcısı'nın salonda bulunmaması nedeniyle tarafların oluşmadığını, bu nedenle davanın işlemde kaldırımamasını istedi. Yargıç Kudret Kurt ise bu tür davalara savcının katılmasının gerekmediğini belirterek, talebi reddetti.

Genç, aynı tüzük maddesinin daha önce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından onaylandığına ilişkin yazı örneğini mahkemeye sundu. Genç, Eğitim-Sen tüzüğünün "anadilde eğitim" konusundaki 2. maddesinin 2002 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından onaylandığını, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın da bu maddeye ilişkin suç duyurularında kapatma istemini reddettiğini anımsattı. Aradan iki yıl geçtikten sonra bakanlığın 2. madde nedeniyle Eğitim-Sen'in kapatılması istemiyle valiliğe yazı yazdığını belirten Avukat Kazım Genç, bu girişimin Genelkurmay Başkanlığı'ndan kaynaklandığını savundu. Genç, Anayasa ve yasalarda yapılan değişikliklere değinerek davanın yasal dayanağının kalmadığını kaydetti.

Yargıç Kudret Kurt, avukatlara bu değişiklikleri mahkemeye sunmaları için 20 gün süre verdi.

Sendika avukatları ise yargıcın yasal değişiklikleri doğrudan uygulaması gerektiğini, avukatların yeni

düzenlemeleri mahkemeye sunmasının beklenmesinin dikkat çekici olduğunu belirttiler. Duruşmada, sendika avukatları ayrıca, yasaya göre sendikalar aleyhine kapatma davası açma görevinin savcılığın değil valiliğin olduğunu, bu tür davaların da sendika yöneticilerine değil sendika tüzel kişiliği aleyhine açılması gerektiğine dikkat çektiler ve davanın "husumet yönünden" reddini istediler. Davanın tüzel kişiliğe açılması gerektiğini kabul eden Yargıç Kudret Kurt da, sendika yöneticilerine dava açılmasını "temsilcide yanılma" olarak değerlendirdi, ancak davayı reddetmedi.

Eğitim-Sen'e, tüzüğünde değişiklik yapması için 60 gün süre tanıyan yargıç, duruşmayı 15 Eylül gününe erteledi.

Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaaddin Dinçer, duruşmadan sonra yaptığı açıklamada, "Savunma bile yapamadık. Mahkemenin kararı hukuksal bir komedi. Kamu Görevlileri Sendika Yasası uyarınca davanın sendika yöneticilerine değil, tüzel kişiliğine açılması gerekiyordu. Bu şekliyle dava reddedilmeliydi ama ertelendi. Bu danışıklı bir dövüş. Mahkemeden önce Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden bir kişi, 60 gün süre verileceğini söyledi. Böyle bir şey olabilir mi? Bu hukuksal komediye karşı Eğitim-Sen de bu davayı açanlar ve açtıranlara karşı dava açacak" dedi.

Dava, 15 Eylül günü Ankara 2. İş Mahkemesi'nde yapılan ikinci duruşmada sonuçlandı.

Çok sayıda parti, sendika, kitle örgütü yöneticisi, bazı büyükelçiliklerin temsilcileri ve uluslararası öğretmen örgütlerinin temsilcilerinin de izlediği duruşmada söz alan Avukat Kazım Genç, "Sendikanın hukuk dışı hiçbir faaliyeti yoktur. Sendika tüzüğünde ifade ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin maddelere yer vererek bir hakkı kullanmıştır. İfade ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyici kapatma davaları ancak Kolombiya gibi ülkelerde açılabilir, bunlara Avrupa Birliği'nin yargı çevresinde rastlanmaz" dedi. Davanın Anayasa'nın düşünce ve örgütlenme özgürlüklerine ilişkin 13, 25, 26 ve 51. maddelerine, AIHS'e ve ILO sözleşmelerine aykırı olduğunu kaydeden Genç, AIHM'in, TBKP, Sosyalist Parti ve diğer davalarda örgütlenme özgürlüğü nedeniyle kapatma kararı verilemeyeceğine ilişkin kararlarına da dikkat çekti. Genç, sendikanın, dava açılmasına neden olan "bireylerin ana dillerinde öğrenim görmesi" ibaresinin tüzükten çıkarılmaması kararı aldığını da açıkladı.

Mahkeme, daha sonra davanın reddedildiğini açıkladı.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Ankara 2. İş Mahkemesi'nin ret kararını Kasım ayında bozdu. Yargıtay kararında, AIHS'e göre "dernek kurma

özgürlüğünün, ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü veya kamu düzenininin sağlanması amacıyla sınırlandırılabilirliği” anlatıldı ve yürürlükteki yasalara göre, Türk vatandaşlarına Türkçe’den başka dilin anadil olarak okutulamayacağı belirtildi.

Davanın yeniden görülmesine 10 Aralık günü başlandı. Duruşma, Yargıtay’ın bozma kararına uyulup uyulmaması konusunda karar verilmesi için 21 Şubat 2005 tarihine ertelendi.

Bu arada Ankara Cumhuriyet Savcılığı, kapatma davasını protesto amacıyla düzenlenen gösteriler nedeniyle, Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer, Yönetim Kurulu üyeleri Ali Berberoğlu, Adnan Gölpinar, Fevzi Ayber, Emiralı Şimşek, Elif Akgül ve Nazım Alkaya hakkında, “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na aykırı davrandıkları” gerekçesiyle dava açtı. Ayrıca kapatma davasını protesto amacıyla 8 Aralık günü de İstanbul ve Sinop’ta gösteriler düzenlendi.

Siirt Milli Eğitim Müdürlüğü, İHD’ye üye olan Eğitim-Sen Siirt eski Şube Başkanı Şahin Kayıkcı hakkında “kamuya yararlı olmayan derneklere üye olduğu” gerekçesiyle soruşturma açtı. Kayıkcı hakkındaki soruşturma, Milli Eğitim Müdürlüğü müfettişleri tarafından Valiliğin talebi doğrultusunda başlatıldı.

Petrol-İş Sendikası

Petrol-İş Sendikası Bursa Şubesi Başkanı Nuri Han, A-Plas Plastik ve Lastik Sanayii’nde sendikalı oldukları için dokuz işçinin işine son verildiğini açıkladı. Han, yaptığı açıklamada, 10 Mart gününden sonra dokuz işçinin iş akitlerinin hiçbir gerekçe gösterilmeden feshedildiğini ifade ederek, çalışanlara yönelik baskı

ve hakaretler için suç duyurusunda bulduklarını ve iş mahkemesinde dava açtıklarını söyledi.

Tekstil-Sen

İstanbul Günepli’de bulunan bir tekstil fabrikasında Tekstil-Sen’e üye oldukları için işten atılan beş işçi 4 Ekim günü gözaltına alındı. İşçilerin durumunu öğrenmek için karakola giden Tekstil-Sen Genel Başkanı Ayşe Yumlu’nin de gözaltına alındığı öğrenildi.

Türkiye Motorlu Taşıtlı İşçileri Sendikası (TÜMTİS)

TÜMTİS Ankara Şube Başkanı Nurettin Kılıçdoğan ve şube yöneticisi Hüseyin Babayigit, 22 Mart gecesi evlerine düzenlenen baskınlarda gözaltına alındılar. 23 Mart günü de şube yöneticileri Abidin Kandeğer, Zeki Karacan, Hacı Çadırılı, sendika üyeleri Dursun Erdem ve Erdal Özel gözaltına alındı. Sendikacıların Öz Şen İzmir Ambarı adlı taşımacılık şirketindeki örgütlenme çalışmaları nedeniyle gözaltına alındıkları öğrenildi.

İzmir’de Standart Kargo şirketinde işten atılan işçilerin 24 Mayıs günü işyeri önünde düzenlediği eyleme MHP yanlısı bir grup saldırdı. İşyeri önünde işçilere saldırılması üzerine çıkan kavgada TÜMTİS İzmir Şubesi Mali Sekreteri Akif Şahin başından silahla, işyeri temsilcisi İlhan Kömürücü de bıçakla yaralandı.

TÜMTİS’e üye olan Kargo Lider şirketi çalışanı 35 kişinin sendikaya üye oldukları gerekçesiyle Kasım ayında işten atıldığı öğrenildi. Aralarında TÜMTİS İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Erdal Çınar’ın da bulunduğu 23 işçi işten çıkarıldıkları Kargo Lider önünde 30 Kasım günü konuyla ilgili düzenledikleri basın açıklaması sırasında gözaltına alındı

5 - SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLER ve SİVİL İNİSİYATİFLER

Basılan Dernek, Gazete, Radyo ve Hukuk Bürosu

1 Nisan günü DHKP-C’ye yönelik olduğu iddiasıyla İstanbul’da Marmara TAYAD, Ekmek ve Adalet dergisi, İstanbul Gençlik Derneği, İdil Kültür Merkezi, Halkın Sesi gazetesi, Gençlik Gelecektir dergisi, THÖD, Anadolu’nun Sesi Radyosu, Okmeydanı Halkın Sesi Radyosu, Okmeydanı Gençlik Dergisi, Okmeydanı Gençlik Derneği ve Halkın Hukuk Bürosu’na polisler tarafından baskın düzenlendi. DGM Savcılığı’nın izniyle düzenlenen baskınlarda 37 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

Baskınların DHKP-C örgütüne karşı İtalya, Belçika, Almanya ve Hollanda ile eşgüdümlü olarak düzenlendiği ileri sürüldü. Avrupa’daki baskınlarda “DHKP-C Avrupa sorumlusu” olduğu iddia edilen Avni Er (İtalya) ile birlikte toplam 16 kişinin

gözaltına alındığı bildirildi. Türkiye’deki baskınlarda gözaltına alınanlardan adları öğrenilenler şunlar:

THÖD Yönetim Kurulu üyeleri Şadi Özpolat ve Gülşen Salman, Çayan Güner, Nuray Özener, Kevser Mızrak, Kudret Sarıgül, Mesude Pehlivan, Ayşe Betül Gököğlu, Yüksel Yılmaz, Metin Yavuz, Hasibe Çoban, Eylül İşcan, Yaşar Şimşek, Özkan Özgür, Hıdır Gül, Gülten Tekin, Yurdum Ali Toksöz, Talat Şanlı (ölüm orucu nedeniyle serbest bırakıldığı öğrenildi), Anadolu’nun Sesi Radyosu çalışanı Devrim Koç, Grup Yorum solisti Beril Güzel, Gamze Mimaroglu, Eylem Yerli, Gülizar Kesici, Yeliz Türkmen, Seval Yaprak, Alp Yarbaş, Yılmaz Kaya, Mehmet Yayla, Perihan Demirkıran, Meryem Özçelik, Ferhat Özdemir, Sertan Onur Yılmaz, Ali Aracı (Atıcı), İsmail Kara ve Mehmet Doğan.

Gözaltına alınanlardan Avukat Behiç Aşçı, Şadi Naci Özpolat, Zeliha Koyupınar, Hasibe Çoban, Rabia Eylül İşcan, Hıdır Gül, Çayan Güner, Gülsen Salman, Ali Aracı, Alp Yarbaş, Yalçın Akar, Yılmaz Kaya, Gülizar Kesici, Yeliz Türkmen, Seval Yaprak, Perihan Demirkıran, Ferhat Özdemir, Serkan Onur Yılmaz, Ahmet Yayla, Kudret Sarıgül, Metin Yavuz ve Mehmet Doğan, 5 Nisan günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Tutuklama kararları “yasadışı örgüt üyeliği” ve “yasadışı örgüte yardım” iddialarıyla verildi. Gülten Tekin ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Bu arada, sorgu sırasında İstanbul DGM’ye gelen Avukat Süleyman Şensoy da “arandığı” gerekçesiyle gözaltına alındı Şensoy, 6 Nisan günü serbest bırakıldı.

Tavir dergisi Genel Yayın Yönetmeni Gamze Mimaroglu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde üzerinin aranması sırasında dövüldüğünü bildirdi. Mimaroglu, neden gözaltına alındığının açıklanmadığını da söyledi. TAYAD üyesi Yurdum Ali Tokgöz de, üzerinin aranması sırasında dövüldüğünü ve gözaltına alınanlara iki gün boyunca su verilmediğini belirtti. Baskın sırasında polislerin kendisini gözaltına almayacaklarını söylediklerini anlatan Anadolu’nun Sesi Radyosu çalışanı Devrim Koç ise daha sonra “olay yerinde bulunduğu” gerekçesiyle gözaltına alındığını bildirdi. Devrim Koç, Emniyet Müdürlüğü’nde ifadesi alınmadan serbest bırakıldığını kaydetti. Bu arada operasyon kapsamında Kocaeli’nin Gölcük ilçesinde gözaltına alınan Münevver Kız ile Amasya’da gözaltına alınan Sadık Türk, İhsan Özdin ve Güneş Özdemir’in de tutuklandığı öğrenildi

“DHKP-C üyesi oldukları” iddiasıyla Samsun’da gözaltına alınan Ekmek ve Adalet dergisi muhabiri Serkan Doğan, Hüseyin Aktaş, Samsun THÖD Başkanı Erim Alkan (Akalin) ve Mehmet Başbuğ, 9 Nisan günü tutuklandı. Nazire Ayata, Saadet Çütçü, Savaş Düzgün, Alev Abalay, Serpil Aslan, Dilber Aydın, Liman-İş Sendikası eski Genel Başkanı Hasan Biber, Yusuf Dilber ve Sedat Semik ise serbest bırakıldı. Aynı gerekçeyle Kocaeli’nde gözaltına alınan THÖD Başkanı Yılmaz Şen, Ekmek ve Adalet dergisi Temsilcisi Aydın Yavuz, Arif Bektaş ve Mesut Koşar da 9 Nisan günü tutuklandı. İstanbul’da gözaltına alınan Fadik Adıyaman ve Necla Can’ın 9 Nisan günü tutuklandığı, Nadire Çelik, Şefitan Boybaş, Fidan Türkmen ve Murat Yücel adlı kişilerin serbest bırakıldığı bildirildi.

TAYAD, ÇHD, Halkın Hukuk Bürosu, Grup Yorum ve bazı basın yayın kuruluşları tarafından baskınlar nedeniyle yapılan açıklamada, polis yetkililerinin “operasyonlara bir yıldır hazırlandığı” iddiasının yalanlandı. Baskınların NATO toplantıları nedeniyle toplumsal muhalefeti susturmak amacıyla gerçekleştirildiği iddia edilen açıklamada, “Dernek

kurmak ve faaliyet yürütmek yasadışı gösteriliyor. Yasal afiş asmak, izimli konser izlemek, dergilerde çalışmak gibi demokratik hak talepleri illegal faaliyet muamelesi görüyor. Şu anda gözaltına alınan insanlar, Grup Yorum elemanları, dergi çalışanları ve tek başlarına yürüyemeyecek durumda olan korsakoff hastalardır” denildi.

Büyük gazetelerin Avrupa’daki baskınlarla ilgili haberlerinin gerçeği yansıtmadığı öne sürülen açıklamada şöyle denildi:

“Avrupa’da 23 kişi değil sadece üç kişi gözaltına alındı. Bu üç kişi yurtdışında mülteci olarak yaşıyorlardı. İstanbul’da gözaltına alınan Şadi Özpolat ise gözaltına hücre evinde değil dergi bürosunda alındı. Yasal olmayan baskınlarla ilgili olarak hukuki işlem başlatacağız.”

Düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan 73 kişi hakkında “DHKP-C üyesi oldukları ve yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla dava açıldı. Davaya, 25 Ekim günü İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlandı. Tutuklu sanıklarından 16’sının katıldığı duruşmada sanıkların tahliye istemi reddedildi. 5 Kasım günü yapılan duruşmada ise tutuklu sanıklardan 19’u tahliye edildi. Dava, 2004 yılında sonuçlanmadı.

Bergamalı Köylüler

Bergama’da Normandy şirketinin altın madenini işletmesine olanak tanıyan gizli Bakanlar Kurulu kararı konusunda Danıştay’ın 23 Haziran günü verdiği yürütmeyi durdurma kararının ardından Bergamalı köylülerin avukatları, şirketin faaliyetlerinin durdurulması için Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, konuyla ilgili bakanlıklar ve İzmir Valiliği’ne başvurdu.

Konuyla ilgili olarak İzmir Valiliği’nden yapılan açıklamada şöyle denildi:

“Konu hakkında başbakanlık ve ilgili bakanlıklara yapılacak işlem sorulmuştur. İçişleri Bakanlığının 18.8.2004 tarihli yazıları ile ‘gereğinin yapılması’ emredilmiştir. Bunun üzerine, Bergama Kaymakamlığı’na ‘altın madeni işletme faaliyetlerinin durdurulması’ konusunda aynı gün talimat verilmiştir. Danıştay 6. Dairesi’nin kararına göre Bergama Ovacık Çamköy’de bulunan altın madeninin işletilmesinin devamına izin verilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Açıkça hukuka aykırı olan ve uygulanması durumunda telafisi güç ve imkânsız zararlar doğmasına neden olabileceğinden dava konusu Bakanlar Kurulu kararının yürütmesinin durdurulmasına ilişkin 23 Haziran tarihli kararın uygulanması konusunda Bergama Kaymakamlığı talimatlandırılmıştır.”

Şirketinin siyanürle altın aramasına karşı mücadele eden köylüler, çeşitli tarihlerde birçok protesto eylemi gerçekleştirmiş ve bu eylemlerle ilgili olarak başta Bergama Çevre Yürütme Kurulu Başkanı Oktay Konyar olmak üzere yargılanmışlardır. Köylüleri destekledikleri ve finanse ettikleri iddiasıyla Türkiye’de faaliyet gösteren Alman vakıfları hakkında açılan dava da beraatla sonuçlanmıştı. Faaliyetlerinin yargı kararı ile durdurulmasına karşın şirket Bakanlar Kurulu kararı ile altın aramaya devam etmişti.

Çağdaş Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi

ÇHD Diyarbakır Şubesi’nin 26 Nisan 2003 tarihinde yapılan Genel Kurulu’nda dernek yönetimine seçilen 7 avukatın “PKK adına faaliyetlerde buldukları ve yardım yataklık suçlarından kayıtları” olduğu gerekçesiyle dernek yönetiminden avukatların adli sicil belgeleri ve yargılanmalarına ilişkin mahkeme kararları istendi.

Derneğin mahkeme kararlarını “kendi yükümlülüğünde olmadığı için” göndermemesi üzerine Eminiyet Müdürlüğü’nün 26 Ocak günü yaptığı suç duyurusunun ardından Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 1 Mart günü Asliye Hukuk Mahkemesi’nde kapatma istemiyle dava açıldı. İddianamede, “Eksikliklerin giderilmesi için şubeye yazının tebliğ edildiği halde, 30 günlük yasal süre geçmesine rağmen eksikliklerin giderilmediği tespit edilmiştir. Bundan dolayı ‘2908 Sayılı Yasası’nın 10/2 maddesine’ muhalefet nedeniyle derneğin aynı yasanın 50/son maddesi gereğince feshine karar verilmesi kamu adına talep olunur” denildi. Davaya Haziran ayında başlandı, yıl içinde sonuçlanmadı.

Dicle Gençlik Derneği

Dicle Gençlik Derneği üyeleri, derneklerine açılan kapatma ve para cezası davalarına ilişkin Şubat ayında dernek binası önünde basın açıklaması yaptı. Dernek başkanı İlker Boğa, açıklamada şunları söyledi:

“Dernek tüzüğümüz onaylandıktan sonra derneğe ve yöneticilerine iki ayrı dava açılmıştır. Derneğimiz anti-demokratik uygulamalara daha güçlü bir karşı koyuş sergileyebilmek için 30 ilde bulunan gençlik dernekleriyle birleşme, güç birliği kararı almıştır. Böylece ülkemizin her tarafındaki saldırı ve keyfi uygulamalara ‘Gençlik Dernekleri Federasyonu’ olarak cevap verilecektir.”

Dicle Üniversitesi Öğrenci Derneği - Siirt Şubesi

Dicle (Diyarbakır) Üniversitesi Öğrenci Derneği Siirt Şubesi’nin kapatılması istemiyle açılan dava, 22 Nisan günü sonuçlandı. Siirt Asliye Hukuk Mahkemesi, “Genel merkez, genel kurul kararı olmadığı” ve

“eksik belge bulunduğu” gerekçesiyle derneğin feshedilmesine karar verdi.

Dicle-Fırat Kültür ve Sanat Merkezi

Diyarbakır’da bulunan Dicle-Fırat Kültür ve Sanat Merkezi 28 Şubat günü polisler tarafından basıldı. Polisler, binada bulunan yönetici ve kursiyerleri iki saat kadar saat bahçede bekletti. Baskının 2. Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla “yasak yayın bulunduğu” gerekçesiyle gerçekleştirildiği öğrenildi.

Diyarbakır Tüketici Hakları Derneği

Diyarbakır Tüketici Hakları Derneği Lokali 10 Ocak günü lokale giden Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası ekiplerince herhangi bir gerekçe gösterilmeden 7 gün süre ile kapatıldı. Dernek avukatı Mehmet Bozkurt, lokallerinin daha önce de iki kez kapatma cezası aldığı söyledi ve “O zamanki kapatmaya gerekçe olarak ‘derneğe üye olmayanların lokale gelmesi’ gösterilmişti. Ancak bu sefer bir gerekçe gösterilmeden kapatıldı” dedi.

Ezilenlerin Sosyalist Platformu (ESP)

ESP üyesi 5 kişi, Diyarbakır’da YÖK ile ilgili basın açıklamasının ardın gözaltına alındı. İzinsiz bildiri dağıttıkları gerekçesiyle gözaltına alınanlardan birinin Cihan Karagöl olduğu öğrenildi.

Diyarbakır’da ESP’nin afişlerini asan Rıdvan Tekeş ve Eylem Vural, 5 Eylül günü gözaltına alındı.

Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı

AIHM, Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı tarafından Türkiye’ye karşı yapılan “mülkiyet hakkının ihlali” ve “ayrımcılık” başvurusunu “kabuledilebilir” bularak esastan incelemeye aldı.

Hazine ve Türk mahkemelerinin azınlık dinlerine mensup vakıfların mülk edinme hakkına karşı çıktığını gerekçe gösteren vakıf, bu durumun AIHM’in mülkiyet hakkıyla ilgili maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştü ve 1996 yılında AIHM’e başvurmuştu. Türk hükümeti bu iddialara karşı ilettiği ilk savunmada, vakfın Türkiye’deki iç hukuk yollarını tüketmeden AIHM’e başvurmasına karşı çıktı. Türk hükümeti ayrıca vakıfların sadece tüzüklerinde belirtilen ölçüde mülk sahibi olabileceklerini, Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı’nın mülk edinmesinin hukuksal değer içermediğini ve Türk mahkemelerinin hukuksal değeri bulunmayan mülk edinme belgelerini iptal kararının kamu çıkarını korumaya yönelik olduğunu vurgulayan bir savunma sundu.

Halkevleri

Halkevleri Genel Merkezi’ne 16 aralık gecesi hırsız girdi. Halkevleri’nden yapılan açıklamada “hırsızların

maddi değeri olan araç gereçler ile yaklaşık 200 milyon lirayı almak yerine, 3 bilgisayar kasası, demirbaş defteri ve arşiv belgelerini almalarının kuşku uyandırıcı” olduğu vurgulandı. Halkevleri Genel Merkez yöneticisi avukat Ender Büyükcülha, olayın kesinlikle adi hırsızlık olmadığına işaret ederek “İçeriye kapıyı kırarak giren kişiler, çok bilinçli arama faaliyeti gerçekleştirmiş. Bilgi edinmeye dönük eşyaları, evrakı almışlar. Maddi değeri olan birçok araç ve gereç ile 200 milyon para ise alınmamış” dedi.

Demirtaş Şubesi: Mersin’in Akdeniz beldesinde bulunan Halkevleri Demirtaş Şubesi, 6 Nisan günü yapılan aramada “binada 18 yaşından küçükler

bulunduğu” gerekçesiyle valilik kararıyla 10 gün kapatıldı.

İzmir Savaş Karşıtları Derneği (İSKD)

AIHM, İSKD’nin örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesi ile yaptığı başvuruyu 23 Eylül günü kabul edilebilir buldu. İSKD 1994 yılında “İçişleri Bakanlığı’ndan izin almadan iki üyesini uluslararası toplantılara gönderdiği” gerekçesi ile Dernekler Yasası hükümlerince para cezasına mahkum edilmiş, dernek bu gelişme üzerine kendini feshetmişti. İSKD başvurusunda sözkonusu yasanın örgütlenme özgürlüğünü engellediğini ve bu baskılar nedeniyle derneğin kendini feshetmek zorunda kaldığını belirtmişti.

BİR KABULEDİLİRLİK KARARI ve “ÖRGÜTLENME KÜLTÜRÜ” ÜZERİNE

AIHM 23.09.2004 tarihinde, İSKD ve diğerleri / Türkiye başvurusunda (46257/99 nolu) “kabuledilirlik” kararı verdi. Bu karar ilginç kılan; davanın başvurudan sonra, baskılar nedeni ile kendini fesih etmiş bir dernek tarafından açılmış olması ve başvuru konusunun; Dernekler Yasası olması idi. 1994 yılında, İçişleri Bakanlığı’ndan izin almadan iki üyesini uluslararası toplantılara gönderdi diye İSKD yönetim kurulu üyeleri, 2908 sayılı Dernekler Yasası’nın uygulanması suretiyle önce hapis sonra para cezasına mahkum edildiler. (...) Zira, sanıklar mahkmeden, Anayasa md.90 gereği kanun niteliğinde olan AIHS’nin uygulanarak eylemin suç olarak nitelenmemesini talep etmişti. Buna karşılık mahkeme, uluslararası sözleşmeleri dikkate almayacağını açıkça söylemiş, Yargıtay’da bunu onamıştı. Oysa bugün, sayıları çok az olmakla beraber bazı mahkemelerin artık, AIHS’i doğrudan uygulayarak hüküm oluşturduklarını biliyoruz. Örneğin İnsan Hakları Gündemi derneğinin -tüzükteki şekil eksikliği nedeniyle- kapatılması istemini sözleşmenin 11. maddesine aykırı bularak ret eden İzmir 7. Asliye Hukuk mahkemesi kararı gibi.

AIHM, kabuledilirlik kararında; hükümetin; İSKD’nin kendini fesih ettiği, dolayısıyla davacılık sıfatının sona erdiği itirazını reddederken şöyle demiştir;

“Mahkeme; kendi içtihatlarına göre, “zarar gören” kavramı ile; uyuşmazlık konusu davranıştan doğrudan etkilenen kişinin kastedildiğini, sözleşmenin gereklerindeki bir noksanlığın, zarar olarak kavranabileceğini hatırlatır. Bir kimse, sözleşme ile güvence altına alınmış olan haklarına müdahale edildiğinde, müdahaleyi meydana getiren olaylardan doğrudan etkilenmişse; müdahalenin”zarar göreni” olarak nitelendirilebilir. Bunun için, tüzel kişiliğe sahip bir derneğin üyesi oldukları esnada yetkili makamlarca dernek kurma özgürlüklerine müdahale edildiğinin tespiti gerekir .”

Zaten, davacılar da; İSKD’nin kendini fesih etmesindeki en önemli sebebinin 12 Eylül ürünü olan 2908 sayılı Dernekler Yasası olduğunu, Türkiye’de insan hakları ihlallerini, ordunun siyasal yaşamdaki rolünü ve genel olarak anti-demokratik devlet yapısını kamusal alanda eleştiren tüm diğer dernekler gibi İSKD’nin de 1990’lı yıllar boyunca sıkça kamu otoritesinin keyfi uygulamalarına maruz kaldığını söylemiştir. Ayrıca, dernek etkinliklerini kamu otoritesinin iznine bağlayan yasa maddelerinin keyfi uygulamaların zeminini oluşturduğunu belirterek, uzun zaman ve büyük enerji harcanarak ön hazırlıkları yapılan etkinliklerin kamu otoritesinin son dakika kararlarıyla engellendiğine dair örnekler vermişlerdir.

Bu karardaki diğer önemli bir nokta ise; hükümetin, dernekler yasasında öngörülen “izin” demokratik toplum gereklerine uygun olduğunu ileri sürerken dayandığı gerekçedir. Sözü edilen kabuledilirlik kararında açıklanan gerekçe şöyledir.

“İçişleri Bakanlığı’nın sözü edilen izni; Türk vatandaşlarının yabancı ülkelerdeki ve yabancı ülke vatandaşlarının da Türkiye’deki diplomatik korunması kapsamında anlaşılmalıdır. İzinden önce Dışişleri Bakanlığı’nın görüşünün alınmasının neden ise; vatandaşların, gidilen yabancı ülkede güvenliğini sağlamak, herhangi bir olay gerçekleştiğinde kişinin yurda dönüşünü sağlamak maksadı ile gerekli müdahalenin gerçekleştirilmesidir.”

Bunu duyunca, “oh, ne güzel, vatandaşımı çok düşünen bir hükümetimiz var, yurt dışına çıkarken başımıza bir şey gelmesin” diye her türlü önlemi alıyor diye sevinebilirsiniz. Ancak bu sevinç yarım kalabilir. Zira, her nedense bu önlem, (23 Kasım 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5253 sayılı yeni Dernekler Yasası’na kadar) dernek üyeleri için geçerli idi. Şirket, veya başka bir kurum üyesi ya da sade vatandaş olarak kendi kendine yurt dışına gidenler maalesef bu korumadan! yararlanamayacakları. İşte, İSKD yönetim kurulu üyeleri yurt dışında ki toplantılarda dernek adına temsilci gönderirken, hak ettikleri korumayı ret ettikleri ! için mahkum oldular.

Her şeyden önce söylemek gerekir ki, özgürlüklere yönelik müdahalelerin ulusal yasalarda düzenlenmesi Strasbourg mahkemesinin denetimi açısından bir anlam ifade etmez. Zira, hem idari uygulamalar, hem mahkeme kararları, hem de anayasa dahil ulusal yasalar, AIHS normlarına uygun olmak zorunudur. Bu zorunluluk, ulusalüstü hukuk anlayışının doğal sonucudur. AIHM, devletlerin bazı hak ve özgürlükleri sınırlandırmasını mümkün kılarken sınırlama ölçütleri getirmiştir. Yani sınırlamaların sınırlanması söz konusudur. Yasallık, amacın meşruluğu ve orantısallık gibi sınırlama ölçütlerinin

dışında; çok önemli bir ölçüt daha vardır. O da; özgürlüğe yönelik müdahalenin “demokratik toplumda alınması gereken zorunlu önlem” niteliğini taşımasıdır.

Hem dernekler, hem de mevcut toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına bakacak olursak, neredeyse tüm faaliyetlerin ya izne ya da bildirim tabii olduğunu görürüz. İzin şartı bir yana, Türkiye’de etkinlikler için bildirimde bulunmadığı için yargılanıp ceza alan yüzlerce dernek yöneticisi vardır. Oysa dernek kurmak ve toplantı özgürlüğünün en önemli boyutu; bireylerin kamusal alanda kanaat oluşturması ve bu kanaatleri başkalarına iletmelerinin mümkün kılınmasıdır. Devletin resmi görüşü dışında bir düşüncüyü yaygınlaştırabilmek için örgütlenme şansına ve olanaklarına sahip olabildikleri oranda, dernek kurma özgürlüğünden söz edilebilir. Uluslararası bir toplantıya katılabilmek için izin yada bildirim şart koymak, kanaat oluşturma sürecini kamu otoritesinin müdahalesine açık kıldığı için örgütlenme özgürlüğüne yönelik bir darbedir. AB uyum yasaları çerçevesinde yeni bir dernekler yasası çıkarılmışsa da, demokratik toplum gereklerine uygun bir uygulamadan söz etmek için henüz çok erken. Çünkü, genellikle yasalar kağıt üzerinde kalmakta ve uygulamada bir şey değişmemektedir. Bugün dernek kurmak isteyen, yada mevcut dernekleri yönetenler, hala yüzlerce caydırıcı bürokratik işleme maruz kalmaktadır. 24 saat önceden haber verilmesi koşuluyla dernek binalarının “denetlenmesi” mümkündür. Yeni yasada dahi dernek yöneticileri için, genel ceza hükümleri dışında, istisnai ceza hükümlerinin düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kısıtlamaları temel, özgürlüğü istisna olarak değerlendiren bu tür yasaların altında yatan; cumhuriyet kadrolarına da egemen olan; toplumu merkezden yönlendirme anlayışıdır. Her türlü faaliyet devletin rahatlıkla müdahale edebileceği bir süre öncesinden, bildirim ve/veya izne tabi tutulmalı ki, rejim karşıtı hiç bir düşünce ve faaliyet gerçekleşme olanağı bulamasın. Yurt dışı ilişkileri ise en tehlikelisi olduğundan, mutlaka haberdar olunmalıdır, Bugünkü yasaya göre bile yabancı dernekler İçişleri Bakanlığının izni ile faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir. AB ülkesi 25 ülkenin dernekleri bundan sonra yabancı sayılacak mı ?

Demokratik bir toplumdaki bahsedebilmek, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün tam olarak sağlanması ile mümkündür. Bunun için hem devlet hem de toplum katında “örgütlenme özgürlüğü kültürünün” oluşması gerekir. Otoriteden kaynaklanan ceberut tutumu bir yana bırakalım, toplumun örgütlülük kültürüne yabancılığı ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkar. Çok uzun yıllardan beri örgüt ve örgütlenme kelimeleri “bela” ile eşdeğer anlamdadır. Ülkede mevcut dernek üyesi sayısının azlığı kadar, mevcut derneklerin sivil toplum örgütü olmaktan uzak yapıları da adeta bunu kanıtlar niteliktedir.

Şimdi, AB sürecinde demokratik toplum gereklerine uygun örgütlenme kültürünü geliştirmemiz gerekecek. Toplumun yukarıdan inşa eden anlayış yerine, bireyden başlayıp en tepeye giden, aşağıdan yukarıya doğru bir örgütlülük kültürü bu. Zira örgütlenme özgürlüğü, bir kültürün ürünü olup, bu özgürlüklerin kullanımı toplum katmanlarından gelen taleple doğrudan bağlantılıdır. Artık, en son olarak 12 Eylül’de giydirilen bu gömleğini yırtıp atmanın zamanıdır.

İnsan Hakları Gündemi Derneği

Kafkas Üniversitesi Öğrenci Derneği (KAÜ-DER)

KAÜ-DER hakkında “derneğin eksik belge ile açıldığı” gerekçesiyle Kars Asliye Ceza Mahkemesi’nde derneğin kapatılması ve yöneticilerinin cezalandırılması istemiyle açılan dava, Mart ayında takipsizlikle sonuçlandı. Üyelerinin baskıyla karşılaştıklarını söyleyen dernek yöneticisi Fatih Taşdemir, farklı tarihlerde dokuz üyelerinin gözaltına alındığını söyledi.

Kürt Demokrasi-Kültür ve Dayanışma Derneği (Kürt-Der)

Ankara Valiliği, Kürt-Der’in kapatılması için Kasım ayında Cumhuriyet Savcılığı’na başvurdu. Valiliğin daha önce derneği, tüzüğünün 3. maddesinde yer alan “Kürtlerin bireysel ve toplumsal haklarına kavuşması için uluslararası hukuk çerçevesinde çalışmalar yapar ve yapılan çalışmalara katkıda bulunur” ifadesi nedeniyle uyardığı, bunun üzerine tüzüğün “Kürtlerin bireysel ve toplumsal haklarına kavuşması için uluslararası hukuk çerçevesinde, derneğin tüzüğü doğrultusunda çalışmalar yapar ve yapılan çalışmalara katkıda bulunur” şeklinde değiştirildiği bildirildi. Valilik, maddenin bu halinin de Dernekler Yasası’na aykırı olduğu gerekçesiyle derneğin kapatılması için Cumhuriyet Savcılığı’na başvurdu.

Kürt-Der Genel Sekreteri İhsan Güler, gerekli değişikliği yaptıktan sonra tüzüğün son halini Ankara Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası’na teslim ettiklerini, ancak valiliğin kendilerini uyarılmadan kapatma istemiyle Cumhuriyet Savcılığı’na başvurduğunu söyledi.

İçişleri Bakanlığı, Kürt-Der tüzüğündeki, “Uluslararası Hukuk çerçevesinde Kürtlerin bireysel ve toplumsal haklarına kavuşması için çalışmalar yapar” hükmüne Eylül ayında itiraz ederek düzeltme istedi. Kürt-Der’den yapılan yazılı açıklamaya göre, dernek tüzüğünde yer alan söz konusu hükmün Anayasa’nın 3, Dernekler Yasası’nın ise 5. maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile düzeltme istendi.

KÜRT-PEN Yazarlar Derneği

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, Diyarbakır KÜRT-PEN Yazarlar Derneği hakkında “izinsiz heyet kabul ettikleri” iddiasıyla 19 Ağustos günü dava açtı. İddianamede valilikten izin alınmaksızın Avrupa Birliği’nden bir heyetin Diyarbakır’a davet edildiği ileri sürüldü. Dernekler Yasası’nın 43/1. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla açılan dava, Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülüyor.

Milli Gençlik Vakfı (MGV)

MGV'nin kapatılması istemiyle açılan dava, 3 Haziran günü sonuçlandı. Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesi, vakfın kapatılmasına karar verdi.

MGV'nin kapatılması istemiyle açılan dava, daha önce reddedilmiş, ancak Yargıtay bu kararı bozmuştu. Yargıtay'ın bozma kararında, "MGV'nin Arap milliyetçisi bir gençlik yetiştirme çabası içinde bulunduğu görülmektedir. RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, MGV için, 'Bir genç, ben MGV üyesiyim diyorsa dört fakülte bitirmekten daha fazla feyz almış demektir. Cihat terk edilirse zillet gelir, bugün yaşadığımız zorlukların temelinde bu yatıyor' demiştir" denilmiştir.

Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin MGV'nin kapatılmasına ilişkin kararını Aralık ayında onadı. Yargıtay kararında, "Devletin siyasi, hukuki, iktisadi temel nizamlarını dini esaslara göre değiştirmek amacıyla anayasal düzeni bozmaya çalışıyorlar, yaptıkları eylemler görmezden gelinemez, bu vakfın kapatılması gerekir" denildi. Kararda, MGV'nin "Arap milliyetçisi bir gençlik yetiştirme çabası ve çalışması içinde bulunduğu" anlatıldı.

Sanat ve Hayat Kültür Merkezi

Van'da bulunan Sanat ve Hayat Kültür Merkezi temsilcisi Berdan Arslan 24 Aralık günü gözaltına alındı. Merkeze ait afişler ve izinsiz kurs verildiği gerekçesiyle ifadesi alınan Arslan, hakkında "kültür merkezinde yasadışı yayın bulundurulduğu" gerekçesiyle kesinleşmiş para cezası bulunduğundan gözaltına alındı. Aynı gün mahkemeye çıkarılan Arslan paranın ödenmesi üzerine serbest bırakıldı.

Bu arada adliye önünde bekleyen ESP üyesi Özgür Emre Polat, hakkında Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nin verdiği tutuklama kararı nedeniyle gözaltına aldı. Polat, daha sonra serbest bırakıldı. 25 Aralık günü ise ESP üyesi Fırat Laçın gözaltına alındı.

Savaş Karşıtları

Ankara Hacettepe Tıp Fakültesi öğrencileri İzzet Doğan, Kazım Rollas, Özgür Sinan Cengiz, Özge Taşkın, Hasan Barış Ilgaz ve Engin Kırmızıgül

hakkında izinsiz afiş astıkları gerekçesiyle açılan dava, 30 Kasım günü sonuçlandı. Ankara 9. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararında, 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girecek yeni TCY'de izinsiz afiş asmanın suç sayılmadığı gerekçesiyle beraat kararı verildi.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUHAD-DER) Muş Şubesi

TUHAD-DER'in kapatılması istemiyle açılan dava Ocak ayında başladı. Muş Cumhuriyet Savcılığı, 13 Ağustos 2003 tarihinde açtığı davada derneğin "Valiliğe yaptıkları başvuru evraklarında eksik imza bulunduğu" gerekçesi ile Dernekler Yasası uyarınca kapatılması istenmişti. Dava, 4 Mart günü sonuçlandı. Muş Asliye Hukuk Mahkemesi, evraklarda dernek yöneticisi Nizamettin Özkan'ın imzasının bulunmadığı gerekçesiyle derneğin kapatılmasına karar verdi.

Yargıtay, derneğin kapatılması kararını Mayıs ayında onadı.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (TAYAD)

TAYAD'ın İstanbul Taksim'de bulunan merkezi, 21 Nisan günü İstanbul Valiliği'nin kararıyla polis tarafından mühürlendi.

Uluslararası İnsani Yardım Vakfı (IHH)

IHH'nin İstanbul'daki binası 10 Haziran günü polisler tarafından basıldı. Polislerin, vakıf yöneticisi beş kişiyi evlerinden gözaltına aldığı, vakıfta çalışan üç kişinin de daha sonra gözaltına alındığı öğrenildi. Baskının NATO zirvesi nedeniyle düzenlendiği bildirildi.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğrenci Derneği

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğrenci Derneği Başkanı Faruk Tatlı, ajanlık yapması için tehdit edildiğini açıkladı. 10 Şubat günü okulda yanına gelen sivil polislerin, kendisini dernek hakkında bilgi vermeye zorladığını ve ajanlık yapmasını istediklerini belirten Faruk Tatlı, 11 Şubat günü de telefonla arayan polislerin "Farklı bir harekette bulunursan, ne senin için ne de arkadaşların için iyi olmaz" diyerek tehdit ettiğini söyledi.

Ek 1

Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (9. Uyum Paketi)

Kanun No. 5218

Kabul Tarihi : 14.7.2004

MADDE 1.

A) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1) 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

2) 12 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

3) 13 üncü maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ağır hapis cezası, ağırlaştırılmış müebbet, müebbet veya muvakkattir.

Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ve müebbet ağır hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca devam eder.

4) 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler için" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler için" olarak değiştirilmiştir.

5) 43 üncü maddesinde yer alan "İdam" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

6) 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "İdam" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

7) 50 nci maddesinde yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

8) 51 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "ölüm" ibareleri, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

9) 54 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "Ölüm" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

10) 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "İdam" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

11) 58 inci maddesinin son fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

12) 59 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

13) 61 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

14) 62 nci maddesinde yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

15) 64 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

16) 65 inci maddesinin (III) numaralı fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

17) 66 ncı maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

18) 70 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 70. - Birden çok ağırlaştırılmış müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde, bir yıldan az ve altı yıldan fazla; ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ile müebbet ağır hapis cezasına mahkûmiyet halinde, dokuz aydan az ve beş yıldan fazla; birden çok müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde ise altı aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek üzere, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis veya müebbet ağır hapis cezaları infaz olunur.

19) 73 üncü maddesine aşağıdaki fıkra birinci fıkra olarak eklenmiştir.

Cezalardan biri ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ve diğeri şahsî hürriyeti bağlayıcı muvakkat bir ceza ise, ilave edilecek cezanın nevi ve miktarına göre yirmi günden az ve altı seneden fazla olmamak üzere geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası tatbik olunur.

20) 82 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûmiyet durumunda iki kat olarak uygulanır.

21) 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "Ölüm" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak, ikinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

22) 112 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "İdam" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

23) 118 inci maddesinde yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

24) 125 inci maddesinde yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

25) 126 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

26) 127 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

27) 129 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

28) 131 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

29) 133 üncü maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında yer alan "ölüm" ibareleri, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

30) 136 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

31) 137 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

32) 146 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer

alan "idam" ibareleri, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

33) 147 nci maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

34) 149 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

35) 156 ncı maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

36) 285 inci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

37) 286 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

38) 296 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

39) 301 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

40) 302 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

41) 303 üncü maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

42) 305 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

43) 407 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

44) 450 nci maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

45) 451 inci maddesinde yer alan "idam" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

46) 463 üncü maddesinde yer alan "ölüm" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

B) 23.5.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinde yer alan "idam hükümlerinin infazı" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

C) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun;

1) 110 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "cezalar ile ölüm cezasını" ibaresi "cezaları" olarak değiştirilmiştir.

2) 283 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölüm veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

3) 305 inci maddesinde yer alan "cezalar ile ölüm cezalarına" ibaresi, "cezalara" olarak değiştirilmiştir.

4) 421 inci maddesinde yer alan "ölüm ve" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

D) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "ölüm" ibaresi "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" olarak değiştirilmiştir.

E) 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların Infazı Hakkında Kanunun;

1) 1 inci maddesinin (1) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

2) 2 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının infazı

MADDE 2.- Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlü hakkında hücrede kalma süresi; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 70, 73 ve 82 nci maddelerinde bu suç için öngörülen şekilde, terör suçluları hakkında ise müebbet ağır hapis cezası için öngörülen süreler üç kat olarak uygulanır.

3) 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler 30" ibaresi, "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 25" olarak, ikinci fıkrasında yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlerin 33" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlülerin 29" olarak, aynı fıkrada yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlerin 36" ibaresi, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına hükümlülerin 32" olarak değiştirilmiştir.

4) Ek 2 nci maddesinin sekizinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

5) Geçici 10 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. - Ölüm cezaları 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun hükümlerine göre müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülenlerin kesinleşmiş cezaları, bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, kendiliğinden ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüşür. Bu hükümlülerin, ceza infaz kurumunda geçirecekleri süre ile infaz usulü, hükmü veren mahkeme tarafından ve dosya üzerinden saptanır.

GEÇİCİ MADDE 12. — Haklarında 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Kanunun 1 inci maddesi uygulanan hükümlülerin dosyalarından;

a) Henüz Yargıtay'a gönderilmemiş veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunanlar ile daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmiş olanlar hükmü veren mahkemece,

b) Yargıtay'da bulunanlar ilgili ceza dairesince,

Acele işlerden sayılmak ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi dikkate alınmak suretiyle karara bağlanır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan dosyalar, gelişlerindeki usule uygun olarak bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir ay içinde hükmü veren mahkemeye geri gönderilir.

Askerî mahkemeler, Askerî Yargıtay Başsavcılığı ve Askerî Yargıtayda bulunan dosyalar hakkında da bu madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

4771 sayılı Kanunun 1 inci maddesi kapsamı dışında olan idam cezası hükümlüleri hakkında da bu madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

F) 8.9.1971 tarihli ve 1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde yer alan “ıdam” ibaresi, “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” olarak değiştirilmiştir.

G) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan “ıdam” ibaresi, “Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” olarak değiştirilmiştir.

H) 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 14 üncü maddesinin (2) numaralı bendinde yer alan “ölüm” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

I) 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler” ibaresi, “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası alanlar” olarak değiştirilmiştir ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Ölüm cezaları 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun hükümlerine göre müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçluları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olan terör suçluları hakkında, bu Kanun ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun şartla salıvermeye ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bunlar hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ölünceye kadar devam eder.

J) 17.2.2000 tarihli ve 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanununun 6 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “ölüm” ibaresi, “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” olarak değiştirilmiştir.

K) 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda

Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 1 inci maddesi ile geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

L) 30.5.1283 tarihli Demiryollarının Usulü Zabitasına Dair Nizamnamenin 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2-

A) 21.6.1927 tarihli ve 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanununun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkradaki “11” ibaresi “10” olarak değiştirilmiştir.

B) 4.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 6 ncı maddesinin (b) fıkrasının (3) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

C) 5.4.1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri,” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

D) 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkrada yer alan “9” ibaresi “8” olarak değiştirilmiştir.

E) 19.3.1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 2.5.2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanunla değişik 65 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve aynı Kanuna 8.5.1984 tarihli ve 3003 sayılı Kanunla eklenen ek 3 üncü maddesinin 2.5.2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen “avukatlardan genel kurula katılma hakkına sahip” ifadesi madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 3.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek 2

Basın Kanunu

Kanun No. 5187

Kabul Tarihi : 9.6.2004

Amaç ve kapsam

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemektir.

Bu Kanun basılmış eserlerin basımı ve yayımını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2.- Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Basılmış eser: Yayınlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını,
- b) Yayım: Basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulmasını,
- c) Süreli yayım: Belli aralıklarla yayınlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınlarını,
- d) Yaygın süreli yayım: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ve her coğrafi bölgede en az bir ilde olmak üzere, ülkenin en az yüzde yetmişinde yayınlanan süreli yayım ile haber ajanslarının yayınlarını,
- e) Bölgesel süreli yayım: Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından basılan ve en az üç komşu ilde veya en az bir coğrafi bölgede yayınlanan süreli yayımı,
- f) Yerel süreli yayım: Tek bir yerleşim biriminde yayınlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayınlanan yaygın ve bölgesel yayınları,
- g) Yayın türü: Süreli yayınların yaygın, bölgesel ve yerel yayım türlerinden hangisinin kapsamında olduğunu,
- h) Süresiz yayım: Belli aralıklarla yayınlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserleri,
- ı) Eser sahibi: Süreli veya süresiz yayımın içeriğini oluşturan yazıyı veya haberi yazanı, çevireni veya resmi ya da karikatürü yapanı,
- j) Yayımçı: Bir eseri basılmış eser durumuna getirip yayımlayan gerçek veya tüzel kişiyi,
- k) Basımçı: Bir eseri basım araçları ile basan veya diğer araçlarla çoğaltan gerçek veya tüzel kişiyi,
- l) Tüzel kişi temsilcisi: Yayın sahibi veya yayımcının tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişiliğin yetkili organı tarafından, yöneticiler arasından belirlenen gerçek kişiyi veya kamu kurum ve kuruluşlarınca belirlenen gerçek kişiyi,

Ifade eder.

Basın özgürlüğü

MADDE 3.- Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.

Zorunlu bilgiler

MADDE 4.- Her basılmış eserde, basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticarî unvanları ve işyeri adresleri gösterilir. İlan, tarife, sirküler ve benzerleri hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Haber ajansı yayınları hariç her türlü süreli yayında, ayrıca yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayımın türü gösterilir.

Sorumlu müdür

MADDE 5.- Her süreli yayımın bir sorumlu müdürü bulunur. Sorumlu müdür, birden fazla ise her birinin sorumlu olduğu bölüm belirtilir.

Sorumlu müdür olabilmek için;

- a) Onsekiz yaşını bitirmiş olmak,
- b) Türkiye'de yerleşim yeri sahibi olmak ve devamlı oturmak,
- c) En az ortaöğretim veya dengi bir eğitim kurumundan mezun olmak,
- d) Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,
- e) Yüz kızartıcı suçlardan mahkûm olmamak,
- f) T.C. vatandaşı olmayanlar için karşılıklılık koşulu aramak,

Gerekir.

Sorumlu müdürün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olması halinde sorumlu müdürlüğü üstlenmek üzere müdür yardımcısı tayin edilir. Sorumlu müdür için bu Kanunda yer alan hükümler, sorumluluğu üstlenen yardımcı için de geçerlidir.

Süreli yayım sahibi

MADDE 6.- Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları süreli yayım sahibi olabilirler.

Süreli yayım sahibinin onsekiz yaşından küçük veya kısıtlı olması halinde kanunî temsilcisi, tüzel kişi olması halinde ise tüzel kişi temsilcisi hakkında da 5 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartlar aranır.

Beyanname verilmesi

MADDE 7.- Süreli yayınların çıkarılması için, kaydedilmek üzere yönetim yerinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına bir beyanname verilmesi yeterlidir. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen kayıtlar alenidir.

Kayıt için verilen ve yayım sahibi, sahibin küçük veya tüzel kişi olması halinde temsilcisi ile sorumlu müdür tarafından imzalanan beyannamede yayımın adı ve mahiyeti, hangi aralıklarla yayımlanacağı, yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün ad ve adresleri ile yayımın türü gösterilir.

Beyannameye, 5 inci ve 6 ncı maddelerde yazılı şartların varlığını gösteren belgeler ile yayım sahibi tüzel kişi ise tüzüğünün veya ana sözleşmesinin veya vakıf senedinin bir sureti eklenir.

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından beyanname ve eklerinin teslim edildiğini gösteren bir alındı belgesi verilir.

Beyannamenin incelenmesi

MADDE 8.- Beyannamenin ve eklerinin gerekli veya gerçek bilgileri içermemesi veya yayım sahibinin veya temsilcisinin veya sorumlu müdürün 5 inci ve 6 ncı maddelerde yazılı şartlara sahip olmaması halinde, Cumhuriyet Başsavcılığı

beyannamenin verilmesinden itibaren iki hafta içinde eksikliğin giderilmesini veya gerçeğe aykırı bilgilerin düzeltilmesini yayın sahibinden ister. Bu istemin tebliği tarihinden itibaren iki hafta içerisinde yerine getirilmemesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığı yayımın durdurulmasını asliye ceza mahkemesinden talep eder. Mahkeme en geç iki hafta içinde karar verir. Bu karara karşı acele itiraz yoluna başvurulabilir.

Beyanname içeriğinde meydana gelen her değişiklik, iki hafta içinde, gerekli belgelerle birlikte yeni bir beyanname ile aynı makama bildirilir.

Birinci fıkra hükmü, değişikliğe ilişkin beyannameler hakkında da uygulanır.

Sorumlu müdürün bu görevden ayrılması halinde, yenisi tayin edilinceye kadar sorumluluk yayın sahibine veya temsilcisine aittir.

Sürelî yayım sahibinin hakkını kaybetmesi

MADDE 9.- Sürelî yayım sahibinin beyanname verdiği tarihten itibaren bir sene içinde sürelî yayım yayımlanmaz veya yayımlandıktan sonra yayıma üç yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı hak ortadan kalkar.

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri saklıdır. Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinde 5680 sayılı Basın Kanunu gereği mevkiye neşredenler, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereği mevkiye neşretmekten alıkonulamazlar.

Teslim yükümlülüğü

MADDE 10.- Basımcı, bastığı her türlü yayımın imzalı iki nüshasını, dağıtım veya yayımın yapıldığı gün, mahallin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim etmekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, basılmış eserin içerik ve biçim yönünden herhangi bir değişikliği içeren daha sonraki basımları ile tıpkı basımları için de geçerlidir.

Basımcıya bu yükümlülüğünü yerine getirdiğine dair bir alındı belgesi verilir.

Cezai sorumluluk

MADDE 11.- Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.

Sürelî yayımlar ve süresiz yayımlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.

Sürelî yayımlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlü mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayım yönetmeni, genel yayım yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.

Süresiz yayımlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlü mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı, yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt

dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.

Yukarıdaki hükümler, sürelî yayımlar ve süresiz yayımlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayımlar hakkında da uygulanır.

Haber kaynağı

MADDE 12.- Sürelî yayım sahibi, sorumlu müdür ve eser sahibi, bilgi ve belge dahil her türlü haber kaynaklarını açıklamaya ve bu konuda tanıklık yapmaya zorlanamaz.

Hukukî sorumluluk

MADDE 13.- Basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddî ve manevî zararlardan dolayı sürelî yayımlarda, eser sahibi ile yayım sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayımlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Bu hüküm, sürelî veya sürelî olmayan yayımlarda yayım sahibi, marka veya lisans sahibi, kiralayan, işleten veya herhangi bir sıfatla yayımlayan, yayımcı gibi hareket eden gerçek veya tüzel kişiler hakkında da uygulanır. Tüzel kişi şirketse, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde en üst yönetici, şirket ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Zararı doğuran fiilin işlenmesinden sonra yayımın her ne surette olursa olsun devredilmesi, başka bir yayımla birleştirilmesi veya sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin herhangi bir surette değişmesi halinde, yayımı devir alan, birleşen ve her ne surette olursa olsun yayım sahibi gibi hareket eden gerçek ve tüzel kişiler ve anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde üst yönetici, bu fiil nedeniyle hükmedilecek tazminattan birinci ve ikinci fıkrada sayılanlarla birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Düzeltilme ve cevap

MADDE 14.- Sürelî yayımlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürelî yayımlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürelî yayımlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayımın yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Düzeltilme ve cevapta, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltilme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. Düzeltilme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltme ve cevap otuz satırı geçemez.

Sürelî yayımın birden fazla yerde basılması halinde, düzeltme ve cevap yazısı, düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır.

Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkra hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu

Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.

Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, birinci fıkradaki süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar.

Düzeltilme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi halinde bu hak, mirasçılardan biri tarafından kullanılabilir. Bu durumda, birinci fıkradaki iki aylık düzeltme ve cevap hakkı süresine bir ay ilave edilir.

Zorunlu bilgileri göstermeme

MADDE 15.- 4 üncü maddeye göre basılmış eserlerde gösterilmesi öngörülen hususların gösterilmemesi veya gerçeğe aykırı olarak gösterilmesi halinde, süreli yayınlarda sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili, süresiz yayınlarda yayımcı ve adını ve adresini göstermeyen veya yanlış gösteren basımcı beşyüzmilyon liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda beşmilyar liradan az olamaz.

Durdurulan yayının yayımına devam etme

MADDE 16.- 8 inci maddeye göre mahkeme kararıyla durdurulan yayına, usulüne uygun beyanname vermeden veya değişiklikleri bildirmeden devam edilmesi halinde yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili birmilyar liradan onbeş milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda beşmilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

Teslim yükümlülüğüne uymama

MADDE 17.- 10 uncu maddeye göre teslim yükümlülüğünü yerine getirmeyen basımcı, üçyüzmilyon liradan birmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmaması

MADDE 18.- Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hâkim kararlarına uymayan sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili onmilyar liradan yüzellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ağır para cezası, bölgesel süreli yayınlarda yirmimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda ellimilyar liradan az olamaz.

Sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilen ağır para cezasının ödenmesinden yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili ile birlikte müteselsilen sorumludur.

Düzeltilme ve cevap yazısının yayımlanmaması veya 14 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartlara uyulmaksızın yayımlanması hallerinde hâkim ayrıca, masraflar yayın sahibi tarafından karşılanmak üzere, bu yazının tirajı yüzbinin üzerinde olan iki gazetede ilân şeklinde yayımlanmasına da karar verir.

Yargıyı etkileme

MADDE 19.- Hazırlık soruşturmasının başlamasından takipsizlik kararı verilmesine veya kamu davasının açılmasına kadar geçen süre içerisinde, Cumhuriyet savcısı,

hâkim veya mahkeme işlemlerinin ve soruşturma ile ilgili diğer belgelerin içeriğini yayımlayan kimse, ikimilyar liradan ellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda onmilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda yirmimilyar liradan az olamaz.

Görülmeğe olan bir dava kesin kararla sonuçlanıncaya kadar, bu dava ile ilgili hâkim veya mahkeme işlemleri hakkında mütalaa yayımlayan kişiler hakkında da birinci fıkrada yer alan cezalar uygulanır.

Cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme

MADDE 20.- Cinsel saldırı, cinayet ve intihar olayları hakkında, haber vermenin sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu tür fiillere özendirebilecek nitelikte olan yazı ve resim yayımlayanlar birmilyar liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

Kimliğin açıklanmaması

MADDE 21.- Süreli yayınlarda;

a) 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre evlenmeleri yasaklanmış olan kimseler arasındaki cinsel ilişkiyle ilgili haberlerde bu kişilerin,

b) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416, 421, 423, 429, 430, 435 ve 436 ncı maddelerinde yazılı cürümlere ilişkin haberlerde mağdurların,

c) Onsekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının,

Kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapanlar birmilyar liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

Basılmış eserleri engelleme, tahrip ve bozma

MADDE 22.- Kanuna uygun olarak basılmış eserleri, bunların yayımını veya dağıtımını veya satışını önlemek amacıyla tahrip eden veya bozan kimse, fiili daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, bir yıla kadar hapis ve birmilyar liradan beşmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Kanunun aradığı şartlara uyulmasına rağmen süreli ve süresiz yayımların basılmasını, yayımını, dağıtımını veya satışını şiddet veya tehditle engelleyen kimse, fiili daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, iki yıla kadar hapis ve ikimilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Yukarıdaki fıkralarda öngörülen fiiller, umumi mahalde veya matbaanın veya umuma satış yapan veya dağıtım yapan yerlerde birden fazla kişi tarafından işlendiği takdirde verilecek ceza yarıya kadar artırılır.

Süreli yayımların dağıtımı

MADDE 23.- Süreli yayımların dağıtımını yapan kişiler, kendilerinden dağıtımını istenen yayımları, dağıtımını yaptıkları diğer yayımlar için aldıkları satış fiyatı, tiraj ve sayfa sayısına göre belirlenen dağıtım ücretini aşmayacak bir bedel karşılığında, dağıtmakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğe aykırı davranışlar, dağıtımdan kaçındıkları yayının toplam bedelinin on misli ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Süreli yayımları perakende olarak satışa sunan gerçek veya

tüzel kişiler, aynı anda diledikleri kadar dağıtım şirketiyle anlaşılıp diledikleri yayımları satabilirler. Hiç kimse, bu kişilere, rakip yayımları satmama yükümlülüğü getiremez ve bu yayımları satmama koşuluna bağlı olan veya bu sonucu doğuracak edimlerde bulunamaz.

Yeniden yayım

MADDE 24.- Bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlayanlar beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu eserleri, yeniden yayım hakkı saklı tutulmuş olmasına rağmen, süreli yayın sahibinin izni olmadan yeniden yayımlayanlar yirmimilyar liradan kırkmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

El koyma, dağıtım ve satış yasağı

MADDE 25.- Soruşturma için sübut vasıtası olarak her türlü basılmış eserin en fazla üç adedine Cumhuriyet savcısı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kolluk el koyabilir.

Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25.7.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabilir.

Hangi dilde olursa olsun Türkiye dışında basılan süreli veya süresiz yayın ve gazetelerin ikinci fıkrada belirtilen suçları içerdiklerine dair kuvvetli delil bulunması halinde, bunların Türkiye'de dağıtılması veya satışa sunulması, Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine sulh ceza hâkiminin kararı ile yasaklanabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı yeterlidir. Bu karar en geç yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Kırkseki saat içinde hâkim tarafından onaylanmaması halinde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı hükümsüz kalır. Yukarıdaki fıkra uyarınca yasaklanmış yayın veya gazeteleri bilerek dağıtanlar veya satışa sunanlar bu yayımlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi gibi sorumludurlar.

Dava süreleri

MADDE 26.- Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının günlük süreli yayımlar yönünden iki ay, diğer basılmış eserler yönünden dört ay içinde açılması zorunludur.

Bu süreler basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği tarihten başlar. Basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmemesi halinde yukarıdaki sürelerin başlama tarihi, suç oluşturan fiilin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından öğrenildiği tarihtir. Ancak bu süreler, Türk Ceza Kanununun dava zamanışımına ilişkin maddesinde öngörülen süreleri aşamaz.

Sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlatıldığı iddia edilen eserden dolayı yayımlatan aleyhine açılacak dava yönünden süre, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı

olduğu yetkili hakkında verilecek beraat kararının kesinleşmesinden itibaren başlar.

Sorumlu müdürün yayımlanan eserin sahibini bildirmesi durumunda, eser sahibi aleyhine açılacak davada süre, bildirim tarihinden itibaren başlar.

Kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda dava açma süreleri, suç için kanunun öngördüğü dava zamanışımı süresini aşmamak şartıyla, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

Kamu davasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya karar için gerekli başvurunun yapılmasıyla dava açma süresi durur. Durma süresi iki ay geçemez.

Görevli mahkemeler ve yargılama usulü

MADDE 27.- Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlardan dolayı açılan davalardan, ağır ceza işlerinden olanlar ağır ceza mahkemelerinde, diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Bir yerde ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde bu davalar iki numaralı mahkemede görülür.

Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlara ilişkin davalar acele işlerden sayılır.

Hürriyeti bağlayıcı cezaya çevirme yasağı

MADDE 28.- 18 inci ve 22 nci maddelerdeki suçlar dışında bu Kanunda öngörülen suçlar için hükmedilen para cezaları, hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrelemesiz.

Tebliğat

MADDE 29.- Süreli yayının yönetim yeri, tebligat işlemleri yönünden, yayın sahibinin ve temsilcisinin, görevi devam ettiği sürece sorumlu müdürün yerleşim yeri sayılır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 30.- 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yayımlanmakta olan süreli yayımların sahibi, sorumlu müdürü, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde yayımlarının türünü yönetim yerinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmek zorundadır. Bu süre içerisinde bildirim yükümlülüğüne uyulmaması halinde yayın sahibi, sorumlu müdür, beşyüz milyon liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayımlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayımlarda beşmilyar liradan az olamaz.

GEÇİCİ MADDE 2.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanmakta olan süreli yayımların temsilcisi ve sorumlu müdürleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde süreli yayının basım ve yayımını bu Kanunda öngörülen hükümlere uygun hale getirirler.

Yürürlük

MADDE 31.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 3-

Dernekler Kanunu

Kanun No. 5253

Kabul Tarihi : 04.11.2004

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2.- Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını,
- b) Derneğin yerleşim yeri: Derneğin yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğü yeri,
- c) Dernek merkezi: Derneğin yerleşim yerinin bulunduğu il veya ilçeyi,
- d) Mülki idare amiri: Dernek merkezinin bulunduğu yerin vali veya kaymakamını,
- e) Dernekler birimi: Illerde il dernekler müdürlüğünü, ilçelerde dernekler büro şefliğini,
- f) Plâform: Derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları tüzel kişiliği bulunmayan geçici nitelikteki birliktelikleri,
- g) Üst kuruluş: Derneklerin oluşturduğu tüzel kişiliği bulunan federasyonları ve federasyonların oluşturduğu konfederasyonları,
- h) Şube: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği olmayan ve bünyesinde organları bulunan alt birimi,
- i) Temsilcilik: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği ve bünyesinde organları bulunmayan alt birimi,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Dernek kurma hakkı

MADDE 3.- Fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Ancak, Türk Silâhlı Kuvvetleri ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri hakkında özel kanunlarında getirilen kısıtlamalar saklıdır.

Onbeş yaşını bitiren ayırt etme gücüne sahip küçükler; toplumsal, ruhsal, ahlaki, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel yaşantılarını korumak ve geliştirmek amacıyla yasal temsilcilerinin yazılı izni ile çocuk dernekleri kurabilir veya kurulmuş çocuk derneklerine üye olabilirler.

Oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcilerinin izni ile çocuk derneklerine üye olabilirler ancak yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar.

Çocuk derneklerine onsekiz yaşından büyükler kurucu veya üye olamazlar.

Dernek tüzüğü

MADDE 4.- Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Bu tüzükte aşağıda gösterilen hususların belirtilmesi zorunludur:

- a) Derneğin adı ve merkezi.
- b) Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için dernekçe sürdürülecek çalışma konuları ve çalışma biçimleri ile faaliyet alanı.
- c) Derneğe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri.
- d) Genel kurulun toplanma şekli ve zamanı.
- e) Genel kurulun görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve şekilleri.
- f) Yönetim ve denetim kurullarının görev ve yetkileri, ne suretle seçileceği, asıl ve yedek üye sayısı.
- g) Derneğin şubesinin bulunup bulunmayacağı, bulunacak ise şubelerin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri ile dernek genel kurulunda nasıl temsil edileceği.
- h) Üyelerin ödeyecekleri giriş ve yıllık aidat miktarının belirlenme şekli.
- ı) Derneğin borçlanma usulleri.
- j) Derneğin iç denetim şekilleri.
- k) Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği.
- l) Derneğin feshi halinde mal varlığının tasfiye şekli.

Uluslararası faaliyet

MADDE 5.- Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, yurt dışında temsilcilik veya şube açabilir, yurt dışında dernek veya üst kuruluş kurabilir veya yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara katılabilirler.

Yabancı dernekler, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye'de faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilirler.

Tüzel kişilerin oy kullanması

MADDE 6.- Tüzel kişinin üye olması halinde, tüzel kişinin yönetim kurulu başkanı veya temsille görevlendireceği kişi oy kullanır. Bu kişinin başkanlık veya temsil görevi sona erdiğinde, tüzel kişi adına oy kullanacak kimse yeniden belirlenir.

Şube genel kurulları

MADDE 7.- Şube genel kurulları olağan toplantılarını merkez genel kurulu toplantısından en az iki ay önce bitirmek zorundadırlar.

Federasyon ve konfederasyonlar

MADDE 8.- Federasyonların üye sayısının beşten ve konfederasyonların üye sayısının üçten aşağı düşüğü ve bu durum üç ay içinde giderilmediği takdirde haklarında kendiliğinden sona erme hükümleri uygulanır.

Federasyonlar ve konfederasyonlar temsilcilik dışında her ne ad altında olursa olsun, başka bir örgüt kuramazlar.

İç denetim

MADDE 9.- Derneklerde iç denetim esastır. Genel kurul, yönetim kurulu veya denetim kurulu tarafından iç denetim yapılabileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırılabilir. Genel kurul, yönetim kurulu veya bağımsız denetim kuruluşlarınca denetim yapılmış olması, denetim kurulunun yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Denetim kurulu; derneğin, tüzüğünde gösterilen amaç ve amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediğini, defter, hesap ve kayıtların mevzuata ve dernek tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığını, dernek tüzüğünde tespit edilen esas ve usullere göre ve bir yılı geçmeyen aralıklarla denetler ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde yönetim kuruluna ve toplandığında genel kurula sunar.

Denetim kurulu üyelerinin istemi üzerine, her türlü bilgi, belge ve kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

Yardım ve işbirliği

MADDE 10.- Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve meslekî kuruluşlardan maddî yardım alabilir ve adı geçen kurumlarla maddî yardımda bulunabilirler.

5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, dernekler kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilirler. Bu projelerde kamu kurum ve kuruluşları, proje maliyetlerinin en fazla yüzde ellisi oranında aynı veya nakdi katkı sağlayabilirler.

Gelir ve giderler usul ile dernek defterleri

MADDE 11.- Dernek gelirleri alındı belgesi ile toplanır ve giderler harcama belgesi ile yapılır. Dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile toplanması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgeler alındı belgesi yerine geçer. Alındı belgeleri ve harcama belgelerinin saklama süresi beş yıldır.

Dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgeleri yönetim kurulu kararı ile bastırılır. Alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması ile dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak yetki belgesine ilişkin hususlar yönetmelikte düzenlenir.

Dernek gelirlerini toplayacak kişiler yönetim kurulu kararıyla belirlenir ve bunlar adına yetki belgesi düzenlenir.

Dernekler tarafından tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Bu defterlerin dernekler biriminden ya da noterden onaylı olması zorunludur.

Sandık kurma

MADDE 12.- Dernekler, tüzüklerinde yazılı olmak ve sağlanan kârı üyelerine paylaşmamak, gelir, fiiz veya başka adlarla üyelerine aktarmamak şartıyla üyelerinin yiyecek, giyecek gibi zarurî ihtiyaç maddelerini ve diğer mal ve hizmetlerle kısa vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sandık kurabilirler.

Bu sandıkların kuruluş ve çalışma esasları yönetmelikte düzenlenir.

Dernek görevlileri ve ücretleri

MADDE 13.- Üye sayısının 100 kişiden çok olması şartıyla dernek hizmetleri gönüllüler veya yönetim kurulu kararı ile göreve başlatılan ücretliler aracılığıyla yürütülür.

Dernek yönetim ve denetim kurullarının kamu görevlisi olmayan başkan ve üyelerine ücret verilebilir. Verilecek ücret ile her türlü ödenek, yolluk ve tazminatlar genel kurul tarafından tespit olunur. Yönetim ve denetim kurulu üyeleri dışındaki üyelere ücret, huzur hakkı veya başka bir ad altında herhangi bir karşılık ödenemez.

Dernek hizmetleri için görevlendirilecek üyelere verilecek gündelik ve yolluk miktarları genel kurul tarafından tespit olunur.

Gençlik ve spor kulüpleri

MADDE 14.- Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir.

Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir.

Tasfiye

MADDE 15.- Genel kurul kararı ile feshedilen veya kendiliğinden sona erdiği tespit edilen derneğin para, mal ve haklarının tasfiyesi, tüzüğünde gösterilen esaslara göre yapılır. Tüzükte tasfiyenin ne şekilde yapılacağıın genel kurul kararına bırakıldığı hallerde, genel kurul tarafından bir karar alınmamış veya genel kurul toplanamamışsa, yahut dernek mahkeme kararı ile feshedilmişse, derneğin bütün para, mal ve hakları, mahkeme kararıyla derneğin amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilir.

Kendiliğinden sona erdiği tespit edilen veya feshine karar verilen derneklerin tasfiye ve devir işlemleri tamamlandıktan sonra dernekler kütüğündeki kayıtları silinir.

Feshedilmesi için hakkında soruşturma veya dava açılmış olan bir dernek, fesih ve buna bağlı olarak dernek mallarının devrine dair bir karar aldığı takdirde, soruşturma ve dava sonuçlanıncaya kadar devir işlemi yapılmaz.

Tasfiye işlemleri sonucu derneklerin defter ve belgelerinin

saklanma usulü, süresi ve tasfiyeye ilişkin gerekli belgeler yönetmelikte düzenlenir.

Basımevlerinin sorumluluğu

MADDE 16.- Basımevleri, dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgelerini bastuktan sonra, bu belgelerin seri ve sıra numaralarını onbeş gün içinde mülki idare amirliğine bildirmek zorundadır.

Hata ve noksanlıkların giderilmesi

MADDE 17.- Derneklerin iş ve işlemlerinde, bu Kanun ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile bunlara dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerin hükümlerine aykırılık tespit edilmesi halinde, konusu suç teşkil etmeyen hata ve noksanlıkların mülki idare amirinin yazılı istemi üzerine, ilgili dernek tarafından otuz gün içerisinde giderilmesi zorunludur.

Yargılama usulü

MADDE 18.- Bu Kanunla ilgili olarak hukuk mahkemelerinde bakılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine aykırı davranan failler hakkındaki soruşturma ve kovuşturma, yer ve zaman kaydı aranmaksızın 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetim ve Bildirimler

Beyanname verme yükümlülüğü ve denetim

MADDE 19.- Dernekler, yıl sonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı sonuna kadar mülki idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Gerekli görülen hallerde, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları İçişleri Bakanı veya mülki idare amiri tarafından denetletilebilir. Bu denetimlerde kolluk kuvveti mensupları görevlendirilemez. İçişleri Bakanlığı ve mülki idare amirlerinin yapacağı denetimler mesai saatleri içerisinde yapılır. Bu denetimler en az yirmidört saat önce derneklere bildirilir.

Denetim sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi halinde, mülki idare amiri durumu derhal Cumhuriyet savcılığına ve derneğe bildirir.

Kolluk kuvvetlerinin yetkisi

MADDE 20.- Kamu düzeninin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden birine bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu nedenlere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda mülki idare amirinin yazılı emri bulunmadıkça, kolluk kuvvetleri, dernek ve eklentilerine giremez, arama yapamaz ve buradaki eşyaya el koyamaz. Mülki idare

amirinin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Hâkim kararı, mülki idare amiri tarafından dernek yöneticilerine yazıyla duyurulur.

Yurt dışından yardım alınması

MADDE 21.- Dernekler mülki idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdi yardım alabilirler. Bildirimin şekli ve içeriği yönetmelikte düzenlenir. Nakdi yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur.

Taşınmaz mal edinme

MADDE 22.- Dernekler genel kurullarının yetki vermesi üzerine yönetim kurulu kararıyla taşınmaz mal satın alabilir veya taşınmaz mallarını satabilirler. Dernekler edindikleri taşınmazları, tapuya tescilinden itibaren bir ay içinde mülki idare amirliğine bildirmekle yükümlüdürler.

Genel kurul toplantısı ve organlara seçilenlerin idareye bildirilmesi

MADDE 23.- Dernekler, genel kurulu izleyen otuz gün içinde, yönetim kurulu ve denetim kurulu ile derneğin diğer organlarına seçilen asıl ve yedek üyeleri mülki idare amirliğine bildirmekle yükümlüdür. Dernek organlarında ve yerleşim yerinde meydana gelen değişiklikler de aynı usule tabidir. Genel kurul sonuç bildiriminin şekli, içeriği ve gerekli belgeler yönetmelikte düzenlenir.

Temsilcilik

MADDE 24.- Dernekler, gerekli gördükleri yerlerde dernek faaliyetlerini yürütmek amacıyla temsilcilik açabilirler. Temsilcilikler, şube veya dernek genel kurullarında temsil edilmezler. Şubeler temsilcilik açamazlar. Temsilciliğin adresi, yönetim kurulu kararıyla temsilci olarak görevlendirilen kişi veya kişiler tarafından o yerin mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.

Plâtförm oluşturma

MADDE 25.- Dernekler, amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere ve yetkili organlarının kararı ile plâtfömler oluşturabilirler.

Plâtfömler, kanunların dernekler için yasakladığı amaç ve faaliyet konuları doğrultusunda kurulamazlar ve faaliyet gösteremezler. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında, bu Kanun ve ilgili kanunların cezaî hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İzne Tabi Faaliyetler

Derneklerin izinle kurabileceği tesisler

MADDE 26.- Derneklerin, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, eğitim ve öğretim faaliyetleri için yurt, pansiyon; üyeleri için lokal açmaları ve lokallerinde alkollü içki kullanılması ile bu tesislerin işletilmesi mülki idare amirinden izin almalarına bağlıdır. Bu tesislerin açılması, işletilmesi ve kapatılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Kamu yararına çalışan dernekler

MADDE 27.- Kamu yararına çalışan dernekler, ilgili bakanlıkların ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine,

İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir. Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması şarttır.

Kamu yararına çalışan dernek statüsünün kazanılması, kaybedilmesi ve gerekli belgeler ile diğer esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Kamu yararına çalışan dernekler en az iki yılda bir denetlenir. Yapılan denetimler sonucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personel, ağır hapis veya ağır para cezası verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edilmesi halinde, geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılabilir. Görevden uzaklaştırılanların yerlerine, kesin hükme kadar, öncelikli dernek üyelerinden olmak üzere görevlendirme yapılır.

Kamu yararına çalıştıklarına karar verilen dernekler, denetimler sonunda bu niteliklerini kayb ettikleri tespit edilirse, birinci fıkrada öngörülen usulle haklarında alınan kamu yararına çalışan derneklerden sayılma kararı kaldırılır.

Türkiye Kızılay Derneği ve Türk Hava Kurumunun tüzüklerini onaylamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Kamu yararına çalışan derneklerin mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş gibi cezalandırılır.

Dernek adları

MADDE 28.- Dernek adlarında; Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeler İçişleri Bakanlığının izni ile kullanılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yasaklar

Bazı ad ve işaretleri kullanma yasağı

MADDE 29.- Derneklerin, mevcut veya mahkeme kararıyla kapatılmış veya feshedilmiş bir siyasî partinin, bir sendikânın veya üst kuruluşun, bir derneğin veya üst kuruluşun adını, amblemini, rumuzunu, rozetini ve benzeri işaretleri ya da başka bir ülkeye ve daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait bayrak, amblem ve flamaları kullanmaları yasaktır.

Kurulması yasak olan dernekler ve yasak faaliyetler

MADDE 30.- Dernekler;

a) Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamazlar.

b) Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçları veya konusu suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulamaz.

c) Askerliğe, millî savunma ve genel kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamaz, bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya eğitim yerleri açamazlar. Üyeleri için özel kıyafet veya üniforma kullanamazlar.

Kayıt ve yazışma dili

MADDE 31.- Dernekler, defterlerinde ve kayıtlarında ve

Türkiye Cumhuriyetinin resmi kurumlarıyla yazışmalarında Türkçe kullanırlar.

ALTINCI BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Ceza hükümleri

MADDE 32.- Bu Kanuna aykırı davranışlara uygulanacak cezalar aşağıda belirtilmiştir:

a) Dernek kurma hakkına sahip olmadıkları halde dernek kuranlar veya derneklere üye olmaları kanunlarla yasaklandığı halde dernek üyesi olanlar ile derneklere üye olması kanunlarla yasaklanmış kişileri bilerek dernek üyeliğine kabul eden veya kaydını silmeyen veya dernek üyesi iken derneklere üye olma hakkını kaybeden kişileri dernek üyeliğinden silmeyen dernek yöneticileri beş yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

b) Genel Kurul toplantılarını kanun ve tüzük hükümlerine aykırı olarak veya dernek merkezinin bulunduğu veya tüzüğünde belirtilen yer dışında yapan dernek yöneticileri beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Mahkemece, kanun ve tüzük hükümlerine aykırı olarak yapılan genel kurul toplantılarının iptaline de karar verilebilir.

c) Yurt dışı yardımı bankalar aracılığıyla almayan dernek yöneticilerine, bu şekilde alınan paranın yüzde beşi oranında idarî para cezası verilir.

d) Derneğe ait tutulması gereken defter veya kayıtları tutmayan dernek yöneticileri beş yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

e) Genel kurul ve diğer dernek organlarında yapılan seçimler ve oylamalar ile oyların sayım ve dökümüne hile karıştıranlar ve defter veya kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

f) Her ne suretle olursa olsun kendisine tevdi olunan derneğe ait para veya para hükmündeki evrak, senet veya sair malları kendisinin veya başkasının menfaatine olarak sarf veya istihlak veya rehnedn veya satan, gizleyen, imha, inkâr, tahrif veya tağyir eden yönetim kurulu başkanı ve üyeleri veya denetçiler ile derneğin diğer personeli fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

g) Yetkili mercilerin izni olmaksızın yabancı derneklerin Türkiye'de temsilciliklerini veya şubelerini açanlar, faaliyetlerini yürütenler, bu derneklerle işbirliğinde bulunanlar veya bu dernekleri üye kabul edenler beş yüz milyon liraya kadar para cezası ile cezalandırılır ve izinsiz açılan şube veya temsilciliğin de kapatılmasına karar verilir.

h) 16ncı maddede belirtilen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen basımevi yöneticileri beş yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

ı) 17nci maddede yer alan zorunluluğa uymayanlar yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

j) 19uncu maddede belirtilen beyannameyi bilerek gerçeğe aykırı olarak verenler üç milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

k) 9 ve 19uncu maddelerin üçüncü fıkralarındaki

zorunluluğa uymayanlar beş yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

l) 21, 22, 23 ve 24üncü maddelerde belirtilen bildirim yükümlülüğünü, 19uncu maddede belirtilen beyanname verme yükümlülüğünü yerine getirmeyen dernek yöneticileri beş yüz milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

m) 26ncı maddede belirtilen tesisleri izinsiz açan dernek yöneticileri, beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır ve tesisin kapatılmasına da karar verilebilir.

n) 29uncu maddede belirtilen yasaklara, yazılı olarak uyarılmalarına rağmen, aykırı hareket eden dernek yöneticileri, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır ve derneğin feshine de karar verilir.

o) 30uncu maddenin (a) bendinde belirtilen yasağa aykırı hareket eden dernek yöneticileri beş yüz milyon liradan bir milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır, tekrerrü halinde ağır para cezası yarı nispetinde artırılarak hükmolunur. Aynı maddenin (c) bendine aykırı faaliyette bulunan dernek yöneticileri, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, bir yıldan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılır ve tesisin kapatılmasına da karar verilir.

p) 30uncu maddenin (b) bendinde belirtilen kurulması yasak dernekleri kuranlar ile bu bende aykırı harekette bulunan dernek yöneticileri fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır ve derneğin feshine de karar verilir.

r) 31 inci maddede öngörülen zorunluluğa uymayanlar bir milyar lira idarî para cezası ile cezalandırılır.

Cezaların uygulanması

MADDE 33.- Bu Kanunda belirtilen cezalar çocuk dernekleri hakkında, yazılı olarak uyarılmasına rağmen tekrar edilmesi halinde uygulanır.

Bu Kanunun 32nci maddesinde geçen Âgdernek yöneticileriÂh ibareleri dernek yönetim kurulu başkanını ifade eder.

Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları mülki idare amiri tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 6183 sayılı Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Cemiyetler ve Dernekler kanunlarına yapılan atıflar

MADDE 34.- Diğer kanunlarda, 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu, 1630 sayılı Dernekler Kanunu veya 2908 sayılı

Dernekler Kanunu ile bunların ek ve değişikliklerine veya belli maddelerine yapılan atıflar, bu Kanuna veya bu Kanunun aynı konuları düzenleyen madde veya maddelerine yapılmış sayılır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde aynı konuları düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili hükümlerine atıf yapılmış sayılır.

Kanunun mesleki kuruluşlara uygulanacak hükümleri

MADDE 35.- Bu Kanunun 19, 20, 23, 26, 28, 29, 30 ve 31inci maddeleri özel kanunlarında hüküm bulunmamak kaydıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile işçi ve işveren sendikaları ve üst kuruluşları için de ceza hükümleriyle birlikte uygulanır.

Uygulanacak hükümler

MADDE 36.- Bu Kanun hükümleri; yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilcilikleri hakkında da ceza hükümleri ile birlikte uygulanır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır.

Yönetmelik

MADDE 37.- Bu Kanunun ilgili maddelerinde düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler İçişleri Bakanlığınca, kulüp adını alan derneklerle ilgili yönetmelik ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça en geç altı ay içinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 38.- A) 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 62nci maddesi ve 74 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 62.- Dernekler, 60ıncı maddenin son fıkrası gereğince yapılan yazılı bildirimini izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlüdürler.

Olağan genel kurul toplantılarının en geç üç yılda bir yapılması zorunludur.

B) 4721 sayılı Kanunun 58inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan Âgyerleşim yeri, kurucuları,Âh, 64üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan Âgtüzükte başkaca bir düzenleme yoksa,Âh, 77nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan Âgyerel bir gazete ile ilan edilir ve aynı zamanda ve bir yazıyla,Âh, 92nci maddesinde yer alan Âguluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla,Âh ve 93üncü maddesinde yer alan Âgkarşılıklı olmak koşuluyla,Âh ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

C) 4721 sayılı Kanunun 61inci maddesi ile 79uncu maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

D) 14.2.1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 13/A maddesinin (h) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

h) 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununa göre düzenlenecek yardım toplama faaliyetleriyle ilgili işlemleri yürütmek.

Derneklerin kaydedileceği dernekler kütüğünün şekli, düzenleme ve kayıt esasları yönetmelikle düzenlenir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe kaymakamlıklarında ayrıca ilçe dernekler büro şeflikleri oluşturulmaz.

E) 8.6.1984 tarihli ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Vakıfların dış ülkelerdeki gerçek veya tüzel kişilerden veya diğer kuruluşlardan yardım alması, derneklere uygulanan hükümlere tâbidir.

F) 23.6.1983 tarihli ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununun 5inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan Ağgezi ve eğlenceler düzenlemek, 24üncü maddesinin birinci fıkrasındaki Ağbelirli yerlere kutu koymak, Ağ ibarelerinden sonra gelmek üzere Ağveya bilgileri otomatik ya da elektronik olarak işleme tâbi tutmuş sistemler kullanmak, Ağ ibaresi eklenmiştir.

G) 2860 sayılı Kanunun 7nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 7.- Yardım toplama faaliyeti bir ilin birden fazla ilçesini kapsıyorsa o ilin valisinden, bir ilçenin sınırları içinde ise o ilçenin kaymakamından izin alınır. Yardım toplama faaliyeti birden fazla ili kapsıyorsa yardım toplama faaliyetine girişecek gerçek veya tüzel kişilerin yerleşim yerinin bulunduğu ilin valisinden izin alınır ve izni veren valilik tarafından ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bilgi verilir. Yardım toplama faaliyetleriyle ilgili işlemler dernekler birimlerinde yürütülür.

H) 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 39.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 40.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek-4

Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik

25 Ocak 2004

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, kamu ve özel radyo ve televizyon kuruluşlarının radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması esası yanında Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapabilmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2- Bu Yönetmelik, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4928 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesine ve Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesinde öngörülen hükümlere dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Üst Kurul: Radyo ve Televizyon Üst Kurulunu,
- b) Kanun: 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunu,
- c) İletişim Ortamı: Radyo ve televizyon programlarının üretildiği merkez çıkışındaki sinyali herhangi bir teknik kullanarak tek veya birden fazla radyo ve televizyon yayını bir arada olarak radyo, televizyon alıcıları ve/veya veri dağıtım merkezlerine ileten her nevi ortamı,
- d) Tematik Kanal: Haber, belgesel, spor, müzik ve benzeri türlerde olmak üzere yalnızca belli bir konuda yayın yapan kanalı,
- e) Ulusal Yayın: Bütün ülkeye yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,
- f) Bölgesel Yayın: Birbirine komşu en az üç il ve en çok bir coğrafi bölge alanının asgari yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon yayını,
- g) Yerel Yayın: Mülki taksimat itibarıyla en az bir ilçe (merkez ilçe dahil) veya bir ilin alanının en az yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,
- h) Yeniden İletim: Yetkili yayın kuruluşu tarafından kullanılan teknik araç ne olursa olsun, halkın izlemesi amacıyla yayınlanan radyo ve televizyon program hizmetlerinin değişiklik yapılmaksızın bütününe veya bir bölümünün alınması ve aynı anda veya teknik nedenlerle bağlı olarak daha sonra iletilmesini,
- i) Haber: Kamuoyunun bilgi edinme ihtiyacını karşılamak amacıyla ve nesnel bir bakış açısıyla izleyici ve dinleyicilere iletilen güncel, toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik olay, konu ve gelişmeleri,
- j) Haber Programları: Kamuoyunun bilgi edinme ihtiyacını karşılamak amacıyla olay, konu ve gelişmeleri ayrıntılarıyla ele alan ve değerlendiren; olağandışı durumlar dışında

belirli yayın gün ve saatinde ve genellikle belirli bir süreyle sınırlı olarak, düzenli biçimde izleyici ya da dinleyicilere sunulan program türünü,

k) Haber Bülteni: Kamuoyunun bilgi edinme ihtiyacını karşılamak amacıyla, güncel, toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik olay, konu ve gelişmelerin, basın ve yayın meslek ilkeleri uyarınca, doğruluk ve çabukluk ilkesine uygun olarak izlenip, derlenerek, izleyici veya dinleyicilere, olağandışı durumlar hariç düzenli olarak, belirli saatlerde sunulduğu program türünü,

l) Kültür Programları: Toplumun düşünce ve hayat şekline konu teşkil eden ve nesilden nesle aktarılan inanç, bilgi ve uygulamaların korunması, geliştirilmesi, yayılması ve zenginleştirilmesi amacıyla milli kültür politikasının ilkeleri doğrultusunda hazırlanan programları,

m) Müzik Programları: Kültürel zenginliğin bir parçası olan her türlü sözlü ve/veya sözsüz müzik eserlerinin icra edildiği programları,

n) Yayın Planı: Kanun ve bu Yönetmelik uyarınca, yayıncının, yayınların gün, saat ve sürelerini belirtmek üzere hazırlayacağı yayın düzenini,

o) Yıllık Yayın Dönemi: Her yılın 01 Ocak günü Türkiye saatiyle 00.00'da başlayıp 31 Aralık günü saat 24.00'de sona eren zaman dilimini,

p) Aylık Yayın Dönemi: Her ayın birinci günü Türkiye saatiyle 00.00'da başlayıp son günü saat 24.00'de sona eren zaman dilimini,

r) Yayın Günü: Türkiye saatiyle 00.00'dan başlayan 24 saatlik zaman dilimini,

s) Yayın Saati: Yayın yapılacak saatleri ve münferit programların yayınlanma saatlerini,

t) Alt Yazı: Program kaydı veya yayın esnasında, çoğunlukla ekranın alt bölümüne yerleştirilen, sabit ve/veya hareketli olarak verilen yazılı bilgileri

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yayınlarda Dili, Yayın Esasları, Başvuru

Yayınlarda Dili

Madde 4- Yayınların Türkçe yapılması esastır. Yayınlarda Türkçe'nin özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması, çağdaş kültür, eğitim ve bilim dili olarak gelişmesi sağlanmalıdır. Münhasıran Türkçe'den başka bir dil ve lehçede yayın yapılamaz. Ancak, bu yönetmelik çerçevesinde Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir.

Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın esasları

Madde 5- Kamu ve özel ulusal radyo ve televizyon kuruluşlarıncı Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de bu Yönetmelik hükümleri doğrultusunda Üst Kurul'dan izin almak suretiyle yayın yapılabilir.

Bu dil ve lehçelerde sadece yetişkinler için haber, müzik ve geleneksel kültürün tanıtımına yönelik yayınlar yapılabilir.

Bu dil ve lehçelerin öğretilmesine yönelik yayın yapılamaz.

Kamu ve özel ulusal yayın lisansı sahibi radyo ve televizyon kuruluşları, bu dil ve lehçelerdeki yeniden iletim konusu yayınları da dahil olmak üzere; radyo kuruluşları günde 60 dakikayı aşmamak üzere haftada toplam beş saat, televizyon kuruluşları ise günde 45 dakikayı aşmamak üzere haftada toplam dört saat yayın yapabilirler.

Bu dil ve lehçelerde yeniden iletim konusu yayınlar dahil, televizyon yayını yapan kuruluşlar bu yayınlarını içerik ve süre açısından bire bir olmak kaydıyla, Türkçe alt yazıyla vermekle veya hemen akabinde Türkçe tercümesini yayınlamakla, radyo yayını yapan kuruluşlar ise programın yayımlanmasını takiben Türkçe tercümesini yayınlamakla yükümlüdürler.

Başvuru

Madde 6- Kamu ve özel radyo ve televizyon kuruluşları;

- Yayın yapmak istedikleri, dil ve/veya lehçeyi, bu dil ve lehçede yayımlanacak program türlerini, bu programların, günlük yayın akışı içindeki yerleşimini, aylık ve yıllık yayın planlarını belirleyen, kuruluşun yönetim kurulu kararı,
- Münhasıran bu yayınlarla ilgili denetleme kurulu, sorumlu müdür, haber biriminde çalışanlar ve spikerlerin 3984 sayılı Kanun ve Yönetmeliklerde aranılan vasıfları taşıdıklarına dair belge,
- Taahhütnamenin kuruluşun tüzel kişiliğini temsile yetkili kişi tarafından noter huzurunda imzalanmış örneği ile,

Üst Kurula başvururlar.

Başvurudan sonra meydana gelen değişiklikler de Üst Kurul'a bildirilir ve onayı alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Değerlendirme, İzin, Yükümlülükler

Değerlendirme, izin

Madde 7- Üst Kurul, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın yapmak isteyen kamu ve özel yayın kuruluşlarının başvurularındaki bilgi ve belgeleri inceler ve bu yönetmelik hükümlerini yerine getiren kuruluşlara yayın izni verir.

Türkçe yayın yapan yayın kuruluşlarının, günlük, aylık ve yıllık yayın planları göz önüne alındığında süreklilik arz etmeyen münferit müzik eserlerinin yayınları ve sinema filmlerine yer verilmesi bu izin kapsamı dışında değerlendirilir.

Yayın kuruluşlarının başvurusunun Üst Kurulca reddi kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

Yükümlülükler

Madde 8- Türkçe'den başka bir dilde de yayın yapmak üzere Üst Kuruldan izin alan yayın kuruluşları yayınlarını; hukukun üstünlüğüne, Anayasanın genel ilkelerine, temel

hak ve özgürlüklere, milli güvenliğe, genel ahlaka, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, 3984 sayılı Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkartılan yönetmeliklerle düzenlenen esas ve ilkelere, Üst Kurulun öngördüğü yükümlülüklerle izin şartları ve taahhütlerine uygun olarak kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapmakla yükümlüdürler.

Yayın kuruluşları farklı dil ve lehçelerde yaptıkları yayın süresince stüdyo düzeni, mevcut logo, ses efekti ve tanıtıcı ses işaretleri dışında simgelere yer vermemekle yükümlüdürler. Gerekli takdirde, sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin simgesi niteliğindeki görüntü ve işaretler kullanılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Müeyyideler

Madde 9- Kanundaki esaslara, yayın ilkelerine ve Üst Kurulca öngörülen yükümlülüklerle aykırı yayın yapan yayın kuruluşları 3984 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi hükmü uyarınca cezalandırılır.

Üst Kurulun izni olmadan Türkçe'den başka bir dil ve lehçede yayın yapan yayın kuruluşlarına 3984 sayılı Kanunun Ek-2 maddesi hükmü uyarınca izinsiz yayın müeyyidesi uygulanır.

Üst Kurulca yayın kuruluşlarına uygulanacak müeyyidelere karşı yargı yolu açıktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Madde 10- Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanuna dayanılarak çıkartılan yönetmeliklerin ilgili hükümleri uygulanır.

Madde 11- 18/12/2002 tarihli ve 24967 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin izleyici-dinleyici profili belirleninceye kadar bu dil ve lehçelerdeki yayın sadece kamu ve özel ulusal yayın kuruluşları tarafından yapılır.

Üst Kurul ülke çapındaki talepler yanında, gerekli araştırmalar yaptırarak izleyici-dinleyici profilini çıkarır.

ALTINCI BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

Madde 12- Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13- Bu Yönetmelik hükümlerini Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yürütür.

EK-5

Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun

Kanun No. 5233

Kabul Tarihi : 17.7.2004

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamina giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar.

Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

- Devletçe arazi veya konut tahsisi suretiyle yahut başka bir şekilde karşılanan zararlar.
- Bir mahkeme kararı gereğince veya 4353 sayılı Maliye Vekaleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Davalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilayetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu ve 31 inci maddeleri gereğince karşılanan zararlar.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâl edildiği gerekçesiyle Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilen veya Sözleşme hükümleri uyarınca dostane çözüm yoluyla uzlaşılın tazminatın ödenmesi sonucunda karşılanan zararlar.
- Terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında kendi istekleriyle buldukları yerleri terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararlar.
- Kişilerin kendi kasıtları sonucunda oluşan zararlar.
- 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamındaki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar.

İkinci fıkranın (f) bendinde yazılı suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında kovuşturma sonuçlanıncaya kadar bu Kanuna göre işlem yapılmaz.

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunda geçen;

- Komisyon: Zarar tespit komisyonunu,
  - Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
  - Bakan: İçişleri Bakanını,
- İfade eder.

Zarar tespit komisyonları

MADDE 4.- Zarar tespit komisyonları illerde; bu Kanun

kapsamında yapılacak başvurular üzerine on gün içinde kurulur.

Komisyon, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Valinin görevlendireceği vali yardımcısı komisyonun başkanı; maliye, bayındırlık ve iskân, tarım ve köyşleri, sağlık, sanayi ve ticaret konularında uzman ve o ilde görev yapan kamu görevlilerinden vali tarafından belirlenecek birer kişi ile baro yönetim kurulunca baroya kayıtlı olanlar arasından görevlendirilecek bir avukat komisyonun üyesidir. Komisyonun başkan ve üyeleri her yıl ocak ayının ilk haftasında yeniden belirlenir. Eski üyeler yeniden görevlendirilebilirler. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon kurulabilir.

Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Komisyonun çalışma esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.

Komisyonun görevleri

MADDE 5.- Komisyonun görevleri şunlardır:

- Zarar görenin veya mirasçılarının başvurusu hâlinde bu Kanun kapsamına giren bir zararın bulunup bulunmadığını tespit etmek.
- Kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca uygulanmış projelerin, zararın giderilmesine katkıları; zarar görenin değerlendirebileceği enkaz ve diğer yararlar; sigorta şirketlerince veya ilgili mevzuata göre kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen tazminatlar, tedavi ve cenaze giderleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılan yardımların zarar miktarından mahsup edilmesi suretiyle belirlenen ve 9 uncu veya 10 uncu maddelere göre yapılan nakdi veya aynı ödeme miktarını içeren sulhname tasarılarını hazırlamak.
- Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya 12 nci maddenin ikinci fıkrasına göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenleyerek birer örneğini ilgiliye tebliğ etmek ve Bakanlığa göndermek.
- Başvuranın, bu Kanun kapsamına giren bir zararının bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde, buna ilişkin karar tutanağı düzenleyerek birer örneğini ilgiliye tebliğ etmek ve Bakanlığa göndermek.

Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması

MADDE 6.- Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde ilgili valiliğe veya kaymakamlığa başvurmaları hâlinde gerekli işlemlere başlanır. Bu sürelerden sonra yapılacak başvurular kabul edilmez.

Komisyon, zarar görenlerce yapılacak her başvuru ile ilgili çalışmalarını başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlamak zorundadır. Zorunlu hâllerde bu süre vali tarafından üç ay daha uzatılabilir.

Komisyon, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından başvuru konusu ile ilgili her türlü bilgi ve yardımcı isteyebileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanları bilirkişi olarak da görevlendirebilir. Komisyon, gerekli gördüğü uzmanları çalıştırabilir veya bunlardan görüş alabilir.

Komisyonun başkan ve üyeleri; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve kayın hısımlarının zararları ile ilgili bulunan komisyon toplantılarına katılamaz.

Komisyonun sekreterlik hizmetleri il özel idarelerinde yürütülür.

Komisyon tarafından bilirkişi olarak görevlendirilenlere her gün için (500) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödeme yapılır. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Komisyonun giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanır.

Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, nihâi işlem sonucunun ilgiliye tebliğine kadar genel hükümlere göre dava açma sürelerini durdurur.

Karşılanacak zararlar

MADDE 7.- Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

- Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar.
- Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri.
- Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından kaynaklanan maddî zararlar.

Zararın tespiti

MADDE 8.- 7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adli, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.

Taşınmaza ilişkin zarar tespitinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen kıymet takdiri esasları kıyasen uygulanır.

Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler

MADDE 9.- Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

- Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,
- Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,
- Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katundan kırksekiz katı tutarına kadar,
- Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,
- Ölenlerin mirasçılarında elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

Nakdî ödemenin tespitine esas tutulacak miktar, ödeme

yapılmasına ilişkin valinin veya Bakanın onayı tarihinde geçerli gösterge ve katsayı rakamları esas alınarak belirlenir.

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.

Bakanlar Kurulu, nakdî ödemeye esas tutulan gösterge rakamını yüzde otuza kadar artırmaya veya kanunî sınıra kadar indirmeye yetkilidir.

Bu Kanun kapsamındaki zararlardan dolayı, zarar gören kişilere gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılan ödemeler sebebiyle Devlete rücu edilemez.

Nakdî ödemenin şekli, tutarı, yaralanma ve sakatlık derecelerinin tespitine ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Zararların karşılanma şekli

MADDE 10.- 7 nci maddenin (a) ve (c) bentlerinde yazılı zararlar, aynı veya nakdî olarak karşılanır. Ancak, bu zararların karşılanmasında imkânlar ölçüsünde aynı ifaya öncelik verilir. Aynı ifa, bireysel veya genel nitelikli projeler çerçevesinde yapılabilir.

Aynı ifa tarzı ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Mahsup edilecek miktarlar

MADDE 11.- 5 inci maddenin (b) bendine göre belirlenen miktarlar, mahsup tarihindeki değerleri üzerinden 8 inci ve 9 uncu maddelere göre hesaplanacak toplam gayrisafi ifa bedelinden düşülür.

Mahsup edilecek değerlerin hesaplanması ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Zararın karşılanmasına ilişkin sulhname

MADDE 12.- Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarisının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarisını imzalamak üzere yirmi gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarisını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarisını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarisının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek birer örneği ilgiliye ve Bakanlığa gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır.

Zararın karşılanması

MADDE 13.- Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin

imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten karşılanır.

Bakanlık, yirmimilyar Türk Lirasının üzerindeki aynı ifa veya nakdi ödemelerin Bakan onayı ile yapılmasını kararlaştırabilir. Bu miktar, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılır.

Devletin ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlular hakkında rücu hakkı saklıdır.

Denetim ve sorumluluk

MADDE 14.- Komisyonlar, Bakanlık tarafından denetlenir.

Bu Kanuna göre zarar tespit işlemlerinde görevlendirilen kişilere karşı bu görevleri nedeniyle veya görevleri sırasında işlenen suçlar hakkında Devlet memurlarına karşı işlenen suçlara; bu kişilerin bu görevleri sırasında işledikleri suçlar hakkında ise Devlet memurlarının işledikleri suçlara ilişkin hükümler uygulanır.

İstisna ve muafıklar

MADDE 15.- Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak yapılacak başvurular, bildirimler, düzenlenecek belgeler, resmi mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler ile bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımlar, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımların gelir ve kurumlar vergileri matrahından indirilebilecek miktarları ilgili mevzuata göre belirlenir.

Tebliğat

MADDE 16.- Bu Kanun gereğince yapılacak tebliğatlar hakkında 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, tebliğatın memur vasıtası ile yapılması esastır.

Yönetmelik

MADDE 17.- Komisyonun çalışma esas ve usulleri, komisyona başvurularda takip edilecek usuller, cana, vücut bütünlüğüne ve mala yönelik zararların tespiti, uğranılan

zararları sulh yoluyla karşılayacak safi miktarların belirlenmesi, nakdi ödemenin şekli, tutarı ve çalışma gücü kaybı oranlarının tespitine ilişkin esas ve usuller ile diğer hususlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Bakanlıkça hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir.

GEÇİCİ MADDE 1.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvuruları hâlinde, 19.7.1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerininin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren iki yıl içinde sonuçlandırılır.

GEÇİCİ MADDE 2.- 19.7.1987 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, görevleri başında iken terörden veya terörle mücadele sırasında zarar gören kamu görevlilerinden veya mirasçılarından, ilgili mevzuat uyarınca tazminat almış olup, ancak aldıkları tazminatın hesaplanma kriteri bu Kanundan farklı olanlardan, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili valilik veya kaymakamlıklara başvurulara, yapılacak hesaplamada aldıkları tazminat ile bu Kanuna göre almaları gereken tazminat arasında fark bulunması halinde, eksik olan tutar yasal faiziyle birlikte ödenir. Ödenen tazminat tutarı fazla ise iade talep edilmez.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde sonuçlandırılır.

Yürürlük

MADDE 18.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI'NIN YAYINLARI

- 1- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1991 (Türkçe-İngilizce)
- 2- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1992 (Türkçe-İngilizce)
- 3- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1990-1992 (Türkçe-İngilizce)
- 4- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1993 (Türkçe-İngilizce)
- 5- İşkence Dosyası - 12 Eylül 1980-1994 (Türkçe-İngilizce)
- 5/2 İşkence Dosyası - 12 Eylül 1980-1995 (Genişletilmiş 2. Baskı)
- 6- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1993 (Türkçe-İngilizce)
- 7- Abidin Dino-İşkence Desenleri (Yayın numarası verilmemiştir)
- 8- Güneydoğu'da Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Personelinin Sorunları (Türkçe-İngilizce)
- 9- Emil Galip Sandalcı'ya Armağan
- 10- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1994 (Türkçe-İngilizce)
- 11- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1994 (Türkçe-İngilizce)
- 12- Düşünce Özgürlüğü ve Göç
- 13- THIV Tedavi Merkezleri Raporu (Türkçe-İngilizce)
- 14- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1995 (Türkçe-İngilizce)
- 15- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1996 (Türkçe-İngilizce)
- 16- TIHV Yargıda (1998) (Türkçe-İngilizce)
- 17- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1997 (Türkçe-İngilizce)
- 18- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1996 (Türkçe-İngilizce)
- 19- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1997 (Türkçe)
- 20- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1997
- 21- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1998
- 22- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1998 (İngilizce)
- 23- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1999
- 24- İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu- "İstanbul Protokolü"
- 25- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2000 (Türkçe-İngilizce)
- 26- Türkiye İnsan Hakları Hareketi 1. ve 2. Konferansları 1998-1999 Bildirileri
- 27- Tek Başına Orkestra "Mahmut Tali Öngören"
- 28- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2001 (Türkçe-İngilizce)
- 29- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2001 (Türkçe-İngilizce)
- 30- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1999 (Türkçe)
- 31- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2000 (Türkçe)
- 32- Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2002 Bildirileri
- 33- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2002
- 34- Türkiye İnsan Hakları Hareketi konferansı 2002 Bildirileri
- 35- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2002
- 36- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2003
- 37- Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2001 Bildirileri
- 38- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2004 (Türkçe-İngilizce)
- 39- İşkence ve Cezasızlık Dosyası